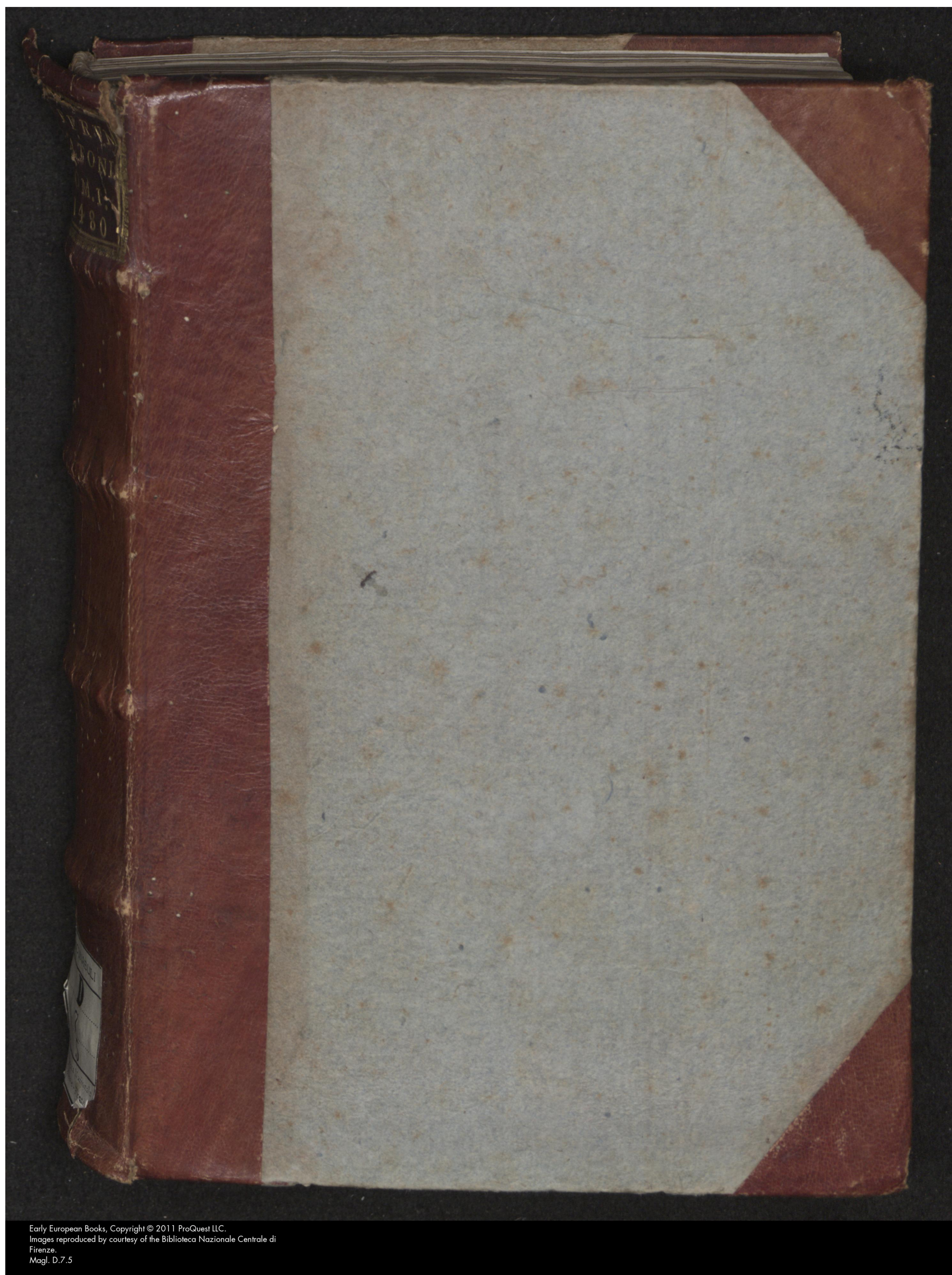
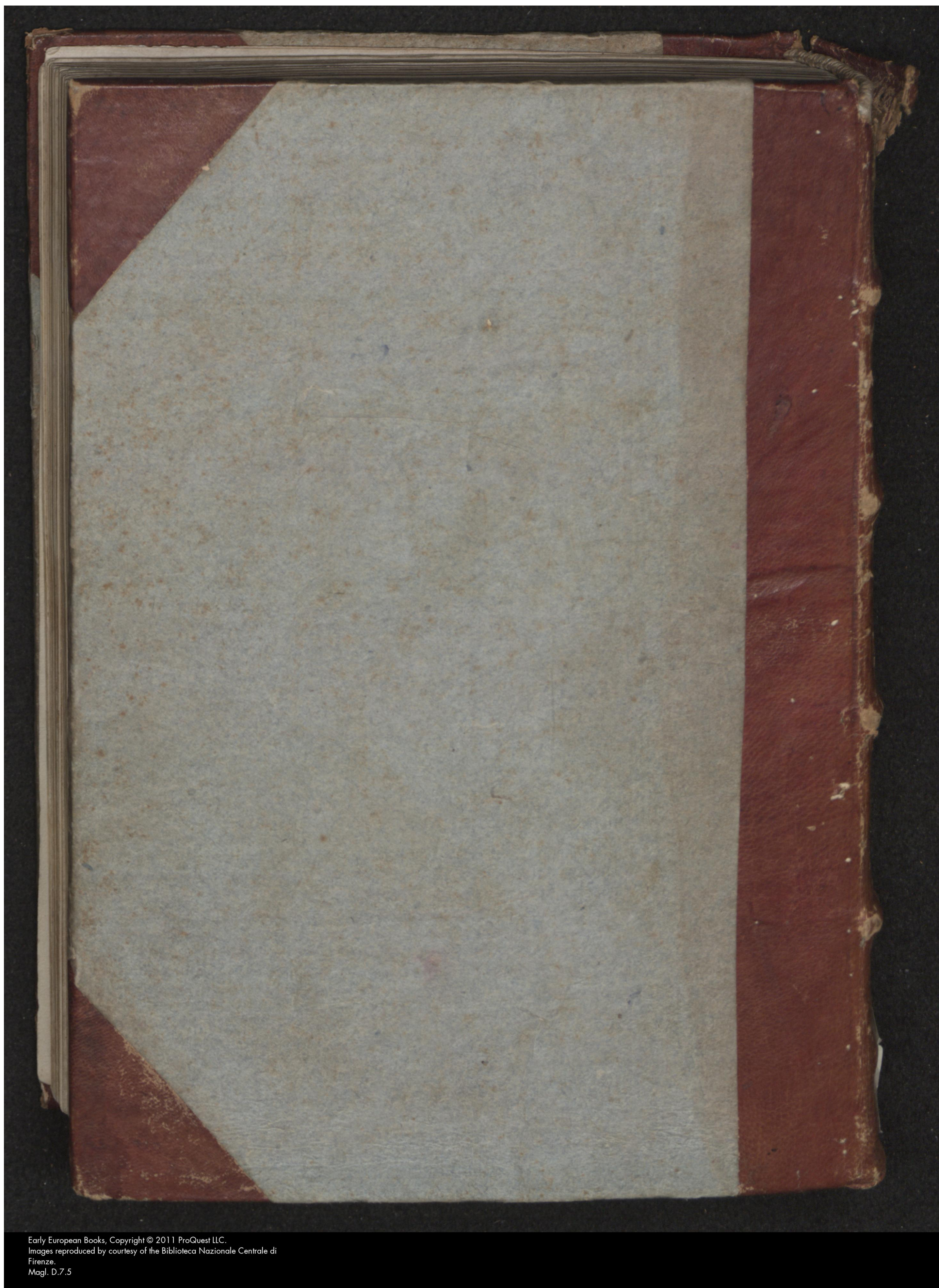

1480

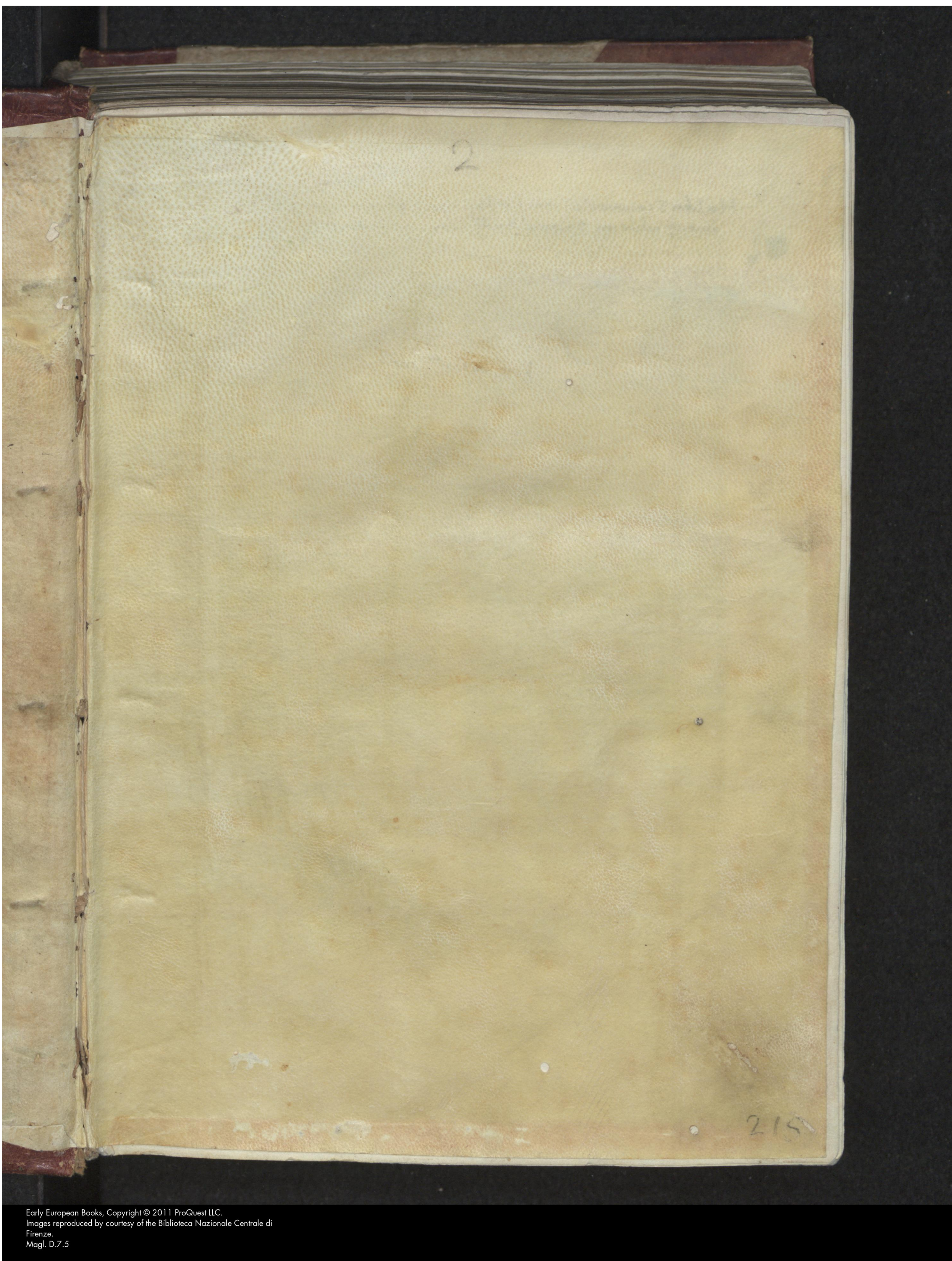

OPERVM
PLATONIS
TOM.I.
1480
INCUNABULI
D
7
5
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

2

Hic liber est conuentus sancti marci de flor. ordinis predicatorum quem sibi
donauit nobilis uir Philippus Bartholomei ualori ciuis florentinus: —

b. 12. ex parte occ.[15]

1

1

Probemiuum Marsilii ficini florẽtini in libros
Platonis ad Laurentium medicem Virum Ma
gnanimum.

Diuina prouidẽtia/fortiter
attingẽs omnia/suauiterqꝫ
disponẽs/magnanime Lau
renti/statuit/religionem
sanctam/nõ solum ꝓphetis
⁊ sibillis/sacrisqꝫ armare
doctoribus:uerum etiã pia quadam/elegãtiqꝫ
philosophia/singulariter exornare:ut ipsa pie
tas omnium origo bonoꝝ tam secura/tandem
inter omnes sapiẽtie/⁊ eloquentie professores
incederet/q̃ꝫ tuta penes domesticos conquie
scit. Oportebat enĩ religionem/que unica est
ad felicitatem uia:non rudioribus tantum bo
minibus/uerum etiam peritioribus cõeꝫ fore.
Qua quidem duce omnes ad beatitudinem/cu
ius gratia nati sumus/⁊ ad quaꝫ consequendã/
cõi studio laboramus/facilius/tutiusqꝫ perue
nire possemus. Itaque deus omnipotens/statu
tis temporibus diuinum Platonis animum ab
alto demisit/uita/ingenio/eloquioqꝫ mirabi
li/religionem sacraꝫ apud omnes gẽtes illustra
turum. Cum uero ad bec usqꝫ secula sol pla
tonicus/nondum palam latinis gentibus orire
tur/Cosmus italie decus/et insignis pietate
uir/platonicam lucem/religioni admoduꝫ salu
tarem/a grecis ad latinos ꝓpagare cõtendẽs/
me potissimum intra suos lares plurimum edu
catum/tanto operi destinauit. Ego autem ⁊
si a tenera etate nois platonici cultor/rem ta
men adeo grauem/non meis quideꝫ/sed aui tui
Cosmi prosperis auspiciis/sum aggressus:spe
rans diuinam opem tam necessario:tamqꝫ pio
officio non defuturam. Hac ergo in primis spe
ductus/academiam sum ingressus:decemqꝫ ex
ea platonis nostri dialogos/Cosmo/prius q̃ꝫ
nature concederet/latinos feci. Post eius obi
tum patri tuo Petro prestantissimo uiro/dia
logos noueꝫ legendos dedi. Postquam uero pe
trus e uita decessit/fortuna preclaris sepe ope
ribus inuida/inuituꝫ me a traductionis officio
distrabebat. Verũ tu ⁊ religiõis cultor/⁊ phi
losophie patronus/me ad inceptũ omni fauore
⁊ auxilio reuocasti. Quamobrem ad institutuꝫ
munus felicibus iteruꝫ auspiciis sum regressus:
neque traduxi tantum/uerum etiam partim ar
gumentis mentem perstrinxi platonicam/par
tim quoad potui breuibus commentariis expli
caui. Opus itaqꝫ totuꝫ diuino auxilio iam abso
lutum tibi libẽtissime dedico. Ad quẽ illa etiaꝫ
que maioribus tuis inscripta sunt/iure beredi
tario ꝑtinẽt:uirum profecto auite paterneqꝫ
in patria colẽda uirtutis beredem. Leges autẽ
inter dialogos funebrem Platonis orationem
pio fratri tuo Iuliano dicatam. Preterea ubi
ad libruꝫ d̃ regno ꝑuenerís/uidebis Federicum
urbinatem ducem/eo die a me bonoratum quo
ipse tuas edes bonorifice salutauit. Nõ solum
uero septẽ atqꝫ triginta libri/qui solo tuo insi
gniti sunt titulo:sed cuncti denique tui sunt/
quandoquidem omnes tui gratia sunt absoluti/
atqꝫ ego sum tuus. Neqꝫ uero me platonicum
in biis libris stiluꝫ omnino expressisse ꝓfiteor:
neqꝫ rursus ab ullo/quãuis admoduꝫ doctiore/
unquam exprimi posse confido:stilum inq̃ꝫ non
tam bumano eloquio q̃ꝫ diuino oraculo similẽ.
Sepe quidẽ tonantẽ altius:sepe uero nectarea
suauitate manantẽꝫ:semper autem arcbana ce
lestia complectentem. Profecto quẽadmodum
mundus tribus precipue dotibus est munitus/
utilitate/ordine/ornamento:atqꝫ ex bis diui
num nobis testatur artificem. Ita platonicus
stilus continens uniuersum/tribus potissimum
abundat muneribus:philosophica sententiarũ
utilitate:oratorio dispositionis elocutionisqꝫ
ordine:florum ornamẽto poeticoruꝫ:⁊ ubiqꝫ
tum diuinis utitur testibus/tum etiam certissi
mum d̃ architecto mundi deo perbibet testimo
nium. Valeant igitur Magnanime Laurenti/
ualeant ꝓcul omnes/qui minutissimas erudien
de pueritie a Platone rationes efflagitant.
Erudiant alii rudiores:⁊ eruditi deniqꝫ fores
platonicas adeant/inde non tam puerilia rudi
mẽta:q̃ꝫ diuina mysteria tandem reportaturi.
Dixi modo Laurẽti tandem. Nã plato noster

2

ante q̃z diuina fundat oracula: ne sacra propha nis cōmunia fiant/audientiū aīos triplici pau latim ad summū calle pducit/purgatiōe/reso lutiōe/cōuersione. Quāobrez multa leguntur apud Platonem ad purgandos perturbationi bus animos pertinentia. Plura rursum ad sol uendas mentes a sensibus. Plurima etiaz ad cō uertendas tum in se ipsas/tum in deum omniuz auctorem: in quem/ueluti solem/rite conuer se/optatis ibide ueritatis radiis/feliciter illu strentur. Interea Plato noster/dum occultis sepe modis humano generi necessarium tractat officium/interdum iocari uidetur et ludere. Uerum platonici ludi atque ioci admodum gra uiores sunt q̃z seria stoycorum. Neqz enim per humiliora quedam dedignatur alicubi peruaga ri: modo sensim auditores captans humiliores facilius ad excelsa perducat. Miscet frequēter graui sane quodam cōsilio utilia dulcibus: quo modestis sermonis blandi leporibus/animos na tura proniores ad uoluptatem per ipsam uolup tatis escam/ad cibum alliciat salutarem. Fin git ⁊ sepe fabulas more pphetico: quippe cum ipse Platonis stilus/nō tam philosophicus/q̃z reuera propheticus uideatur. Furit eniz inter dum/atque uagatur/ut uates: ⁊ ordinem inte rea non humanum seruat/sed fatidicum ⁊ diui num: neque tam docentis personam agit/q̃z sa cerdotis cuiusdam atque uatis/partim quidem furētis/partim uero ceteros expiātis: ⁊ in di uinum furorez similiter rapiētis. Fabulis uero inter hec ob id potissimū uti uidetur: ut inter uarios academie flores oblectētur quidez oēs. Sed expiati dumtaxat poma decerpāt/uescan tur suauius/facilius concoquant/perfectius nutriantur. Agit autez dialogis omnia/ut ser mo uiuens/personas loquentes ante oculos po nat/persuadeat efficacius/⁊ moueat uehemen tius. Accedit ad hec quod amicos/ut par est/ oportune dialogis suis honestat: facilius mul tos posteritati commendans. Preterea opinio nes eadez ō re diuerse cōmodius dialogo recen sentur. Mitto qȯ dialogus mira quadaz uarie tate delectat/⁊ attētione audiētes detinet ⁊

legentes. Uerum quidnaz longius per minu tiora quedā ⁊ humiliora digredimur? Sophia Magnanime Laurenti/que solo iouis capite na ta/ab initio cum eo erat cuncta componēs pa trem imitans/ipsa quoque filiam solo capite pe perit/philosophiam nomine: cuius delitie fo rent/esse cum filiis hominum. Hanc igitur in terra quondam/per uarias gentes peregrinan tem excellētiora passim admirabātur ingenia. Quorum in numero Plato noster/non solum admiratus est illam: sed et primus et solus ad summum excoluit. Huic enim ille primus/tan quam sacre sacerdotia cinxit tempora mitra: preterea peplum induit: quod augustam filiam Minerue deceret: caput etiam manusqz et pe des suauiter redolentibus illiniuit unguentis. Deniqz solam ipsuz quacunqz philosophicuz nu men incederet/uariis aspersit floribus ⁊ orna uit. Talis erat/atque etiam est huius diue in tra limites academie deambulantis habitus/ta lis ornatus. Quotiens uero extra ortos acade micos peruagatur/non soluz unguenta semper amittit ⁊ flores/sed etiaz proh nefas/sepe in cidit in latrones: atqz amissis sacerdotii ⁊ gra uitatis insignibus nuda passim ⁊ quasi propha na pererrat/adeoqz deformis apparet: ut neqz phebo ulterius mercurioqz eius familiaribus pla ceat. Neqz insuper uel auo ipsius Ioui uel Mi nerue matri probetur. Ceterum statim mater no consilio intra parietes ⁊ ortos academie se se recipiēs/antiquum resumit decus: ⁊ ibi uelut in patria libentissime requiescit. Quamobrem iuuat una tecum platonice Laurēti omnes tum discendi/tum bene uiuendi cupidos/ad acade miam platonicam cohortari. Hic eniz iuuenes uel inter iocandum precepta morum/uel inter ludendum industriam disserendi iocunde admo dum ⁊ facile cōsequētur. Hic uiri etiā rei tum familiaris/tum publice disciplinam abunde per discent. Hic senes pro mortali uita/uitam spe rabunt ethernaz. In academie ortis poete sub lauris canentez apollinem audient. In uestibu lo academie oratores spectabūt Mercurium de clamantez. In porticu uero ⁊ aula iuriscōsulti

ciuitatũqꝫ gubernatores/ Iouem ipsum auscul
tabunt/sancientem leges/iura dictantem/im
peria gubernantem. In ipsis denique penetra
libus philosophi saturnum suum agnoscent: ce
lestium archanorum contemplatorem. Ubique
uero sacerdotes rerumqꝫ sacrarũ antistites ar
ma reperiẽt: quibus pietatem aduersus impios
strenue protegant. Huc igitur/huc precor/
omnes accedite/qui liberales colitis discipli
nas: hic eas ⁊ libertatẽ uite pariter adepturi:
huc denique cuncti concurrite: quos assequen
de ueritatis: ⁊ cõsequende beatitudinis perpe
tuus ardor inflammat: hic aspirante deo/ueri
tatem ad uotum ⁊ felicitatem consecuturi. Ue
rum interim ammonendi estis/ne temere de re
bus platonicis/immo uero diuinis/feratis sen
tentiam. sed longo ⁊ equo examine iudicetis:
neque liuidam in eos censuram exerceatis/qui
procul ab omni liuore nobis uigilãt/⁊ laborãt.
Immo uero fauete libẽter auctori pio/fauete
etiam traductori/non solum translatione uer
borum: sed explicatione sententiarum cõmuni
omnium utilitati pro uiribus consulenti. Uo
lite precor antiquam salutaremqꝫ doctrinam/
heu iandiu nimis oppressam/nuper autem in lu
cem diuina prouidentia prodeuntem/insequi cru
deliter ⁊ opprimere: ne forte quam deus omni
potens uult ubique uiuam/mortalis homo fru
stra perditam uelit. Dextera enĩ domini fecit
uirtutem: dextera domini iam exaltauit eam/
nõ morietur/sed uiuet/⁊ narrabit opera dñi
ed quonã optime Laurenti nos ingens
in Platonem ac nesciens tenere modum/
raptauit amor? Num i platonis causa declam a
nimus/oratorie facũdie principis? Satis enim
superqꝫ ipse pro sua causa declamauerit apud eos
presertim/qui perturbationibus uacui/equos
se prestiterint auditores. Te uero i presentia
minime adhortabor: mirum inmodũ ad hec oĩa
uoluntate propensum/ingenio promptum/stu
dio eruditũ. Sed optabo dumtaxat/ut ⁊ legas
feliciter/⁊ felicissime uiuas/Marsilii tui a
mor. Dum uero marsiliũ ficinum nomino/phi
lippum quoque ualorem academicum nostrum
intellige pariter nominatũ. Nam si ualor atqꝫ
marsilius in platone defendendo ⁊ inte aman
do idem sunt: proculdubio inter se quoqꝫ sunt
idem. Ualorem tibi Laurenti singularis sua uir
tus probat/platonicus honor laudat/incredi
bilis in te amor ualde commendat.

Platonis Vita: et primo Genealogia, ⁊ Genesis.

PLATO Atheniẽsis Aristonis ⁊ Perictiones siue Potone filius, a Neptunno genus utrinque ducit. Naꝫ Solon, a Nereo ⁊ Neptunno descendit. Solonis uero frater Dropides Critiam maioreꝫ genuit: a quo Calescrus ortus duos habuit filios Critiam. s. minorem, q unus ex triginta athenaꝝ gubernatoribꝰ fuit: atqꝫ Glauconẽ charmidis ⁊ Perictiões patrem. Perictione uero Aristoni nupta, Platonem pepit ⁊ Adimantum ⁊ Glauconem. Feminam quoqꝫ potonã, que Eurymedonti nupta, peperit Speusippũ. Rursꝰ Ariston Platonis pater, a Codro filio Melanti descẽdit, q iteꝝ i Neptunnũ sicut ⁊ Solon originem referũt. Ferũt athenis celebre esse, Aristoneꝫ Perictione cũ esset speciosissima ↄgredi conatũ esse. Veꝝ fuisse illiꝰ conatus irritos, uidisseqꝫ in somnis Apollinem, atqꝫ ab eo iussũ mũdã, a ↄiugali copula quoad pareret seruauisse. Qđ ⁊ Laertius, ⁊ Policrates scribũt. Nascitur athenis uel i egina, a troie captiuitate ãno septigẽtesimo quinquagesimo sexto: ab urbe ↄdita trecentesimo tertio. Ante christi aduentũ quadringentesimo uigesimo tertio. Platonis genesim qualem adolescens audiuerã i libro de amore significaui: sꝫ nũc adducã qualeꝫ Julius Firmius astronomꝰ describit. Cuius opinioneꝫ, hac in re existimo uerioreꝫ. Est ãt eiusmõi. In ascendente aquario Mars, Mercurius, Venus. In secũda Sol in piscibꝰ. In quinta. Luna in geminis. In septima. Jupiter in Leone. In nona. Saturnꝰ in Libra. Hãc genesiꝫ Julius Firmius asserit significare uirum, q mirabili eloquẽtia polleat, celestiqꝫ ingenio ad omnia secreta diuinitatis accedat:

Educatio. Indoles. Erudito. Sobrietas Platonis.

Fertur cũ in cunis esset i labiis ĩfãtis apes mel fudisse, eloquentie future presagiũ. Aiũt Socrateꝫ uidisse per somnium oloris pullum sibi i gremio plumescere, qui ↄtinuo excortis pennis, expansis alis in altum euolans, suauissimos cantus ediderit. Postridie cũ, a, patre sibi Plato cõmendatus esset, hunc esse cignum quem uiderat, dixisse. Poetico stilo in adolescentia floruit. Elegias composuit ⁊ tragedias duas: quas ⁊ ipse igni dedit, cũ primuꝫ animuꝫ ad phiaꝫ applicuisset. Primis litteris, a, dionysio preceptore imbutus est, deinde Socratem audiuit uigesimum annum etatis agens. Post Socratis mortem Cratylo Heracliti discipulo, ⁊ Hermogeni Parmenidis phiaꝫ tuẽti se se accommodauit. Cũ esset annoꝝ duodetriginta megaram se ad Euclidem cũ aliis Socraticis, cõtulit. Hinc Cirenem profectus Theodorũ mathematicũ audiuit, atqꝫ inde in Italiã adᵗ pythagoreos Philolaum ⁊ Architã tarentinuꝫ Euritumqꝫ concessit. Ab his in egyptum ad prophetas ⁊ sacerdotes se recepit. Decreuerat ad indos magosqꝫ progredi: Veꝝ ppᵗ asie bella, a, ꝓposito destitit. Regressus demũ athenas in achademia uitã duxit, quem i salubreꝫ attice locũ dicitur elegisse: qđ etiã diuus Basilius ⁊ Hieronymus comprobant: ut nimis bonus corporis habitus ceu uitis nimia luxuries amputaretur. Erat enim ⁊ speciosissimo ⁊ robustissimo corporis habitu. Vnde ⁊, a, latis humeris, ampla frõte: ⁊ egregio totiꝰ corporis habitu orationisqꝫ ubertate, Plato est nuncupatus. Cũ ante nominatus fuisset Aristocles. Nihil in eo deforme nisi forte uox aliquãtulũ gracilis, ⁊ nescio quid sub ceruice gibbosuꝫ eum aliquãtulũ deformabat. Ob achademie habitatiõem passus est quartanã febreꝫ menses decem atque octo: sꝫ sobrietate ⁊ diligentia sua uires post febreꝫ ualidiores qꝫ ante recuperauit.

Militia ⁊ nauigatio Platonis trina.

Prima nauigatio.

Militauit ter primo in tanagraꝫ, secũdo in corinthum, tertio in delum, ubi etiam uictoria potitus est. In siciliã ter nauigauit, primo ut insulã ⁊ ethnea miracula crateresqꝫ

uideret. Agebat tunc. xl. etatis annum: quo
etiaꝫ tempore dionysius hermocratis filius ut
secum loqueretur impulit: ubi cum ille de ty
rannide dissereret dicens/ nõ id prestare quod
sibi soli esset utile/ nisi uirtute etiã excelleret:
Offensum tyrannum atqꝫ iratuꝫ dixisse aiunt.
Verba tua ociosorum senum sunt. At ille. Et
tua inquit tyrannidẽ sapiunt. Ad hec indigna
tam tyrannum primo quidem illum necare uo
luisse. Deinde uero a dione ⁊ aristomene obse
cratum/ id minime effecisse. Verum polidi lace
demonio qui ꝑ id tempꝰ legatus ad se uenerat/
eum tradidisse/ ut uenundaretur. Cum ille in
eginã adductum uendidit. Quo tẽpore/ ⁊ cha
mander tanquaꝫ mortis reum accusauit. Sane
iuxta ꝓmulgatam apud eos legẽ capitale erat/
siquis atheniensium eam insulaꝫ adiisset. Cete
rum cum a quodam fuisset allegatum discipline
gratia eo phũꝫ ascendisse: Legemqꝫ illam de ho
minibus nõ de philosophis qui super hoĩes sunt
loqui/ absolutum eum dimisere: neque occiden
dum sed uendendum decreuerunt. Aderat for
te anniceris cirenaicus/ qui eum. xx. minis re
demit/ remisitqꝫ athenas ad amicos. Polidem
uero a cabria superatum ⁊ postmodum in elice
fuisse submersum fama ẽ/ demonio sibi nuncian
te talia illuꝫ philosophi gratia perpeti. Nõ tñ
quieuit dionysius. Veruꝫ cum cognouisset que
illi cõtigerant/ scripsit platoni/ orans ne in se
maledicta intorqueret. Ad quem ille scripsit/
non tñ sibi a philosophia superesse ocii/ ut dio
nysii meminisset. Obtrectatoribus quibusdam
platonẽ a dionysio derelictum obiectantibus
respondit/ immo uero a platone dionysius ẽ re
lictus. Quo ꝓfectus est ad dionysium iunio
rem: ab eo ⁊ dione philosophandi gratia accer
situs: Hac quoque spe ductus se suis consiliis
effecturum ut illic ex tyrannide/ aut res. p. fie
ret/ aut regnum/ uisurumqꝫ quod iamdiu uehe
menter optabat: gubernationeꝫ. s. quandã ma
xime philosophicã/ in qua uel gubernent philo
sophi/ uł gubernatores philosophentur. Puta
bat eiꝫ ciuitates nõ aliter posse miseriam euita
re. Id omne non ui aut dolo sed philosophicis
rationibus ꝑsuaso dionysio fieri cupiebat: Sed
quarto fere mense post platonis accessum/ dio
nysyus falsis impulsus calumniis dionem quasi
tyrannidi insidiantem expulit. Platonẽ uero
libenter amplectebatur. At plato in patriaꝫ re
diit. Tertio accessit dionem dionysio reconci
liaturus/ ⁊ ab utroqꝫ iterum atqꝫ iterum obse
cratus. Rogatus etiã ab archita: Tunc ⁊ dio
nysius uictatam illi triremem obuiam misit/ et
archidamum pythagoricum oratorẽ/ nobilesqꝫ
ꝑmultos/ ⁊ ipse quadrigis albis egrediẽtem ex
cepit. Postulauit plato ꝓmissaꝫ dionis restitu
tionem/ atqꝫ insuꝑ urbem ac hoĩes qui iuxta cõ
stitutã ab eo remp. uiuerent: Idqꝫ ille quanq̃ꝫ
pollicitus/ implere detractauit: Cum uero pla
to palam dionysium redargueret/ q̃ fefellisset
fidem/ tum sibi de dione restituendo/ tum theo
doti suo de heraclide seruãdo: Infensum dein
de habuit dionysium: unde i summo uiuebat pe
riculo/ ne a militibus interficeretur: sed archi
tas tarẽtinus salmiscum misit ad dionysiuꝫ ora
torem una cum naui/ rogãs ut platonẽ dimitte
ret: Ille eum dimisit/ ac prebuit cõmeatum:
Plato in patriã rediit: Dionysius paulopost a
dione ciuibusqꝫ pulsus tyrannide criminis i phi
losophiam commissi penas dedit: Platoꝰ miro
quodã honore exceptus est in patria: Ibiqꝫ ad
remp. accersitus accedere noluit/ qꝛ plebs ma
lis se moribus assuefecerat.

Quibus Plato leges ꝯdiderit.

FErtur archadas ⁊ thebanos cõdita ci
uitate hõeste magnitudinis/ rogasse
illũ/ ut eaꝫ remp. institueret: Verũ
cum ille eos intellexisset/ equalitatem sectari
nolle/ ꝓfectum non esse: Syracusanis uero ex
pulso tyranno leges dedit/ ⁊ cretensibus ma
gnesia nuper condita siue instaurata ciuitate/
scripsit leges. xii. in libros digestas: Misit ex
familiaribus suis aristonimum ad archades legi
bus instituendos/ ad Ilios phormionẽ: Ad py
reos meledimum.

Continentia/ grauitas/ comitas/ platonis.

DIxit autẽ celebs ⁊ sobrius admoduꝫ
⁊ ut aurelius augustinꝰ ꝑhibet/ castꝰ.

Unde ⁊ i senio sacra nature fecisse dicitur / ut
se apud uulgus a crimine sterilitatis absolue
ret: Juuenis adeo uerecundus / adeo compo
situs fuit / ut nunquã ridere / nisi modice /
deprehensus sit. Jratum uero uidit nemo.
Unde apud Platonem educatus puer cum ad
parentes reuersus uociferantem uideret pa
trem / nunquam inquit hoc apud Platonem
uidi. Semel tantũ clam subiratus est puero
grauiter delinquẽti. Sed Xenocrati inqt.
Cede tu hunc puerum. Ego enim quia ira
tus sum nequeo. Edebat quolibet die aut se
mel tantum / aut si bis / parcissime. Dormie
bat solus. Contrariam uitam multum uitu
perabat: Ad amandos adolescentes / quemad
modum et Socrates suus / uidebatur paulo
pronior. Uerum uterque tam ratione conti
nens q̃ sensu procliuis: q̃ diuine isti amaue
rint / ⁊ quo pacto que de amore loquuti sunt /
exponantur / satis in libro de amore tracta
uimus. Optabat memoriam sui uel in libris /
uel in amicis relinquere / et si melancolicus
erat profundissimiq; ingenii / ut scribit Ari
stoteles / iocis tamen plurimis utebatur / atq;
Xenocratẽ ⁊ Dionem seueriores sepissime
admonebat / ut gratiis sacra facerent / quo io
cundiores gratioresq; redderentur. Plato
nis autem grauitati comitas erat admixta.

Discipuli Platonis precipui.

D Jscipuli eius fuere Speusippus
atheniensis. Xenocrates calce
donius. Aristoteles stagirites.
Philippus opuntius. Esticus pritius. Dion
syracusanus. Amicles heracleotes. Erascus /
et Doriscus sceptii. Timolaus cicicenus.
Hebeon lampsacenus. Pithon / et Heracli
des henii. Hippothales ⁊ Calippus athenien
ses. Demetrius amphipolites. Heraclides
ponticus / ⁊ complures alii / ⁊ cum his mulie
res due Lasthenia mantinea / et Axiothea
phlyasia que uirili utebantur ueste. Theo
phrastum item illius fuisse auditorem ferunt
⁊ hipericlem oratorem cameleon: ⁊ Lycur
gum / et Demosthenem quoque ipsius fuisse
studiosum: ⁊ Menesistratũ. Uestibulo acha
demie inscriptũ erat. Nemo huc geometrie
expers ingrediatur. Quod quidem non so
lum de linearum sed etiam de affectuum debi
ta mensura uolebat intelligi.

Libri Platonis.

S Cripsit librum de sanctitate eu
thyphronem. Apologiã Socra
tis: Critonem de eo quod cum
Socrate in carcere tractauit
Criton. Phedonem de animi immortalita
te: Cratylum de recta nominum ratione.
Theetetum de scientia. Sophistam de eo
quod est: Ciuilem de regno. Parmenidem
de uno rerum omniũ principio ⁊ ideis. Phi
lebum de summo bono. Conuiuium de amo
re: Phedrũ de pulchro: Alcibiadem primũ
de natura hominis: Alcibiadem secundum
de uoto: Hipparchum de lucri cupiditate:
Amatores de philosophia: Theagem de sa
pientia: Charmidem d̃ tẽperantia: Lachem
de fortitudine: Lysidem de amicitia: Euthi
demum contentiosũ: Prothagoram de mo
ralibus: Gorgiam de rhetorica: Menonem
de uirtute. Hyppiam maiorem de pulchro:
Hyppiam minorem de mendacio: Menexe
num de atthica antiquitate: De republica li
bros decem: Timeũ de mundi natura: Cri
tiam de atthica antiquitate: Minoem de le
ge: De legibus libros duodecim: Epinomim
siue philosophum: Epistolas: xiii: Hos oms
Platonis libros ipsi e greca lingua transtuli
mus in latinam: Tres uero sunt platonico

rum species dialogorum: Aut eniꝫ sophistas
confutat / aut adolescentes adhortatur / aut
docet adultos. Que in epistolis uel in libris
de legibus et epinomi Plato ipse suo differit
ore / certissima uult haberi. Que uero in ce
teris libris / Socratis / timei Parmenidis /
Zenonis ore disputat / uerisimilia.

Eloquentia: Sapien
tia: Auctoritasq̄z Pla
tonis.

S Tilus Platonis / ut ait Aristo
teles / medius inter solutam ora
tioneꝫ ⁊ carmen fluit / suauitas
et copia tanta / ut Cicero Pla
tonem ⁊ intelligendi ⁊ dicendi grauissimuꝫ
auctorem fuisse dixerit. Adiiecit quod si iu
piter humana lingua loqui uoluisset / non alia
q̄z Platonis lingua fuisse locuturum. Doctri
na uero tanta in eo / ut cum ante illuꝫ omnes
inter grecos illustres / ad externas gentes sa
pientie gratia peregrinati fuissent: post Pla
tonis tempora cetere nationes athenas con
fluxerint. Et Aristoteles tam miro ingenio
preditus ac noue heresis auidissim⁹ / cum Pla
tonem iam pene adultus adisset / uiginti eum
continuos annos audiuerit. Adde quod pri⁹
q̄z adiret Platonem / iam litteris prouectus
erat. Deinde Platonem solum habuit prece
ptorem. Mitto quod a Cicerone scribitur.
Malo cum Platone errare / q̄z cum ceteris
recte sentire. Preterea quod una cum Pa
netio illum apellat deum philosophorum.
Mitto illud Quintiliani: Quis dubitet pla
tonem esse precipuuꝫ uel acuimne differendi
uel eloquendi facundia diuina quadam ⁊ ho
merica. Multum enim illius oratio supra pro
sam orationem / ⁊ quam pedestrem greci uo
cant / surgit / ut mihi nō humano ingenio / sed
delphico quodā oraculo uideatur instinct⁹.
Diuina quadam sapientia ⁊ probitate / mi
rabilem auctoritatem etiam in patria / quod
rarissime fieri solet / sibi cōparuisse uidetur.
Reuersus ex sicilia Plato cum ad magni
ficentissimaꝫ illam olympiorum celebritatē /
quasi quendam orbis terrarum conuentum
peruenisset / tam letis cunctorum occursibus
exceptus est / ut e celo deus ad mortales de
missus uideretur. Ludos deseri: Athletaruꝫ
spectacula relinqui: Pugiles solos obmitti
cerneres: ⁊ quod ammirabilius est / qui tam
longis terrarum marisq̄z tractibus / pascen
dorū oculoꝝ animūq̄z ⁊ aīoꝝ gratia ad olym
pia uenerāt. Oīs uoluptatis obliti Platonē
adibant: Platonē intuebātur. In Platone
perinde atq̄z amenissimo diuersorio conquie
scebant. Cum tragediam quis referret / nec
quispiam preter Platonem adesset / obiectan
tibus quibusdam dedecori esse illi quod nemo
preter unum adesset: respondit ille. Et hic
unus plus est / q̄z totus atheniensis populus.

Charitas: Magnanimi
tas: Sāctimoniaq̄z Pla
tonis.

Q Uam magno ⁊ cōstanti aīo / pre
sertim in amicoruꝫ causa fuerit /
declarant eius epistole. Tyran
num sepe quod iniuste guberna
ret / q̄ue amicos falleret / etiā presentib⁹ te
stibus audacter redarguebat / tantū aberat /
ut illi assentaretur. Mitto minutiora illa /
quale illud est / quod iusserat Dionysius in
conuiuio ut singuli purpura induti saltarēt /
saltauit protinus Aristippus. Plato uero di
cens non conuenire philosopho muliebria et
contemptus tyranni / dionisque defensio.

Preterea Cabrie fortissimo duci Crobylus accusator improbus diem dixerat / et capitis iudicium intentauerat. Quocirca cum a reliquis destitutus ciuibus metu periculi in arcem ascenderet. Solus Plato auxilium prestaturus semper illi adfuit. Cum uero calumniator Crobylus ut eum a patrocinio deterreret minitans dixisset / aliis defensionē prestaturus aduentans / ignorans quod te quoque Socratis uenenum expectat. Ipse respondit. Olim Crobyle cum patrie dignitati militabam / in tolerandis periculis haud segnis eram: nunc pro officio / ⁊ amici salute licet ferrum ac uenena mineris ⁊ ignem / nullum recuso discrimen. Cum Socrates carcere iniustissime inclusus esset / Plato pecunias congregauit / ut redimeret innocentem. Et dum iudicium agebatur / ascendens in suggestum sic cepit orare. Cum minor natu sim viri athenienses his omnibus qui tribunal ascenderunt. Verum tyrannici iudices ueriti / ne auctoritate ⁊ eloquentia sua ciues moueret: Interpellauerunt repente / reclamauerũtq; / descende: Plato domum abiit. Nam quantum illi male mentis morbo / tantum hic tunc morbo corporis laborabat. Socratis uero persecutores penas paulo post dederunt. Cum ex condiscipulis quidam instigaretur inuidia. Xenocratem adeo Platoni gratum acceptumq; esse / ut i eū conflaret inimicitias / multa in Platonem Xenocratis maledicta renunciauit. Plato medio sermone criminationem respuens / obaudit. Instat obtrectator uultus seueritate crimē affirmans. Denique deos omnes / ac deas obtestanti / Plato ut ab eius sese pertinacia solueret / esto inquit: Sed ea Xenocrates fide ac grauitate pollet / ut nisi sic expedire iudicasset / dicturus ea nunquam fuisset: Grauitatem / magnanimitatemq; Platonis imitatum fuisse Xenocratem dilectum eius discipulum: Testis est uita Xenocratis apd̄ Diogenem: que quidem est fortitudinis ⁊ sanctitatis exemplar. Imitatū quoque fuisse Dionem / Plutarchus est testis. Preterea Philiscus Lycurgi oratoris uitam describens / Magnus uir inquit fuit Lycurgus / multaq; sunt ab eo gesta preclare / que facere nemo potuisset / qui non fuisset Platonis auditor: Demosthenes cum Antipatrium fugeret / Archie blandis uerbis se ei uitam seruaturum pollicenti / absit / inquit / ut uiuere turpiter malim q̄ȝ honeste mori. Postquam Xenocratem et Platonem de immortalitate animi disserentes audiui. Idem scribens ad heracleodorum quendam condiscipulum suum atque eum reprehendens quod postquam Platonem audierat / negligeret bonas artes / ⁊ uitam parum honeste duceret. Nonne inquit erubescis ea negligere / que a Platone accepisti? Dionysius ad Speusippum scribens ait. Plato quidem gratis sua limina terentes docebat. Tu uero tributa exigis / ⁊ a uolentibus ac nolentibus accipis. Laertius quoque carpit eundem / quod non sicut Xenocrates Platonis castitatem ⁊ fortitudinē / mansuetudinemq; fuerit imitatus. Illud uero de fortitudine Xenocratis tacere non possum / quod cum Platoni Dionysius diceret: Caput tibi q̄spiā tollet. Xenocrates qui aderat / inquit. Nemo istud prius q̄ȝ meum hoc abscidet.

Sententie ⁊ prouerbia Platonis.

DE Aristotele ⁊ Xenocrate heu Plato dicebat. Qui qualem equū / qualemq; asinum inagendos assumpsi. Aristoteles quidē

freno indiget: Xenocrates uero calcaribus:
Erat inter discipulos eius lautus nimium ꝛ
curande cutis studiosissim9 adolescens. Quē
Plato rogauit. Quo usque tibi carcerem edi
ficare perges? Quotiens hominem more irre
titum uideret / ille aiebat proprio in corpo
re mortuus est / uiuit in alieno. Addebat.
Qui se ipse alteri9 gratia deseruerit / omniū
esse miserrimum / quippe qui neque se possideat
ulterius / neque alterum. Platonis quidā
familiaris uir doctus / cum orabat / ut sibi au
res paulisper accomodaret / libellum a se edi
tum lecturo / rogatus subinde a Platone /
que libri esset inscriptio / respondit contra
dicendum non esse. Cui Plato. Cur igitur
ipse hoc factitas? Cur contradicentibus con
tradicis? Cur me consulis / si tibi probibes
contradici. Leo ciuis potens in cetu carpe
batur / quod magnas et immodestas in sena
tu uociferationes habuerat. Plato hoc ipsū
inquit est uere leonem esse. Diogeni cynico
dicenti / quod humana quidem ista uideret /
ideas uero nequaquam. Cui mirum inquit.
Oculos enim quibus ista uidentur habes / et
uteris: mente uero non uteris / qua sola ille
cernuntur. Mirantibus discipulis / quod Xe
nocrates in omni uita seuerus / nescio quid
risu excipiendum dixisset. Quid inquit mi
ramini inter spinas aliquando rosas et lilia
nasci? Ad iuuenes crebro dicere solebat.
Ocio labores anteponite / nisi forte / rubigi
nem splendori prestare putatis. Iuuentutē
ad beatam uitam hac ratione sepissime incēde
bat. Contrariam uirtutis / ac uoluptatis na
turam animaduertite. Huius enim momen
taneam dulcedinem subita penitentia sequi
tur dolorq; perpetuus. Illius autem breues
labores / eterna uoluptas. Cū uidisset quen
dam alea ludentem / arguit: ꝛ cum ille q̄ȝ par
ui reprehenderis diceret: Plato respondit.
At non est paruum consuetudo. Ebriis ꝛ ira
tis consulere solitus erat / sese ut in speculo stu
diose intuerentur / ab eiusmodi statim fedita
tate discessuros. Ebrietatem et somnum ual
de detestabatur: Aiebat plurimum referre
ad pueritiam educandam. Ut honestis solū
gaudere pueri assuescerent. Alioquin uolu
luptatem dicebat escam esse malorum: Adde
bat sanitatem animi ueram esse philosophiā /
ceteras uero facultates non tam philosophiā
q̄ȝ ornamenta uideri. Nihil sane menti sua
uius esse q̄ȝ uera dicere et audire. Ueritate
enim nihil uel melius uel durabilius. Inter
rogantibus quibusdam / que nam possessionū
genera filiis essent potissimum comparanda.
Ea dixit que non grandinem / non hominum
uim / non ipsum denique iouē extimescerent.
De modo eo et de filii eruditione consultan
ti / qualis inquit i arbusculis plantandis diri
gendieq; talis et in filiis gignendis et insti
tuendis cura esse debet. Hic labor / illic uo
luptas. Cauendum autem ne in hoc sepiti /
in illo plus q̄ȝ uigiles uideamur. Philedono
cuipiam Platonem carpenti / quod non mi
nus in discendo q̄ȝ in docendo studiosus ac se
dulus esset / ꝛ quoad dicipulus esse uellet in
terroganti. Quoad inquit meliorem ac pe
ritiorem esse me non penitebit. Interroga
tus quid nam inter peritum imperitumq; in
teresset: quod inter medicum egrotumq; /
respondit. Principibus nullum prestantius
prediorum genus esse dicebat / q̄ȝ eorum fami
liaritates hominū / qui cauponari nescirent.
Principi non aliter necessariam esse sapien
tiam / q̄ȝ corpori animā. Beatissimas fore res
publicas. Si aut philosophi dominentur / aut
saltem qui gubernant / diuina quadam sorte
philosophentur. Nihil enim pestilentius esse
potestate ꝛ audacia / quam ignorantia comi
tetur. Tales quoque subditos esse solere /
quales principes uideantur. Magistratui nō
proprium bonū sed publicuum cogitandum /
non partem solum ciuitatis quandam sed to
tam esse curandam.

Quantum Plato neglexit humana / quantum diuina dilexit:

S Epetebat quotidie sola etherna ẽẽ ue
ra. Tẽporalia uero uerisimilia. Dor
mire ĩ corpore animaꝫ. Et que sensus
appetit aut timet / nihil aliud esse q̃ꝫ somnia.
Itaqꝫ hec omnia penitus contemnenda. Et ut
mala uitẽtur quibꝰ plenus est mundus ad etheꝛ
na confugiendum. aliter eiꝫ deuitari nõ posse.
Ipse quoqꝫ q̃ precipiebat / impleuit: Nam cum
⁊ hereditario quodã iure ⁊ ciuium fauore prin
ceps in rep. esset futurus: omnẽ ꝓrsus ciuilem
respuit dignitateꝫ: Cum patrimonio ditissimꝰ
esset / fratribus largitus ẽ oia preter suburbanũ
prediolum: quã achademiaꝫ nominabant. Hoc
solo contentus uixit / ⁊ si preceptor amicusqꝫ
principuꝫ extitit / diuitias tñ ab his nullas acce
pit. Solebat rex dion suis dicere. Aristippus
semp pecunias petit. Plato semp libros. Adde
q̃d neqꝫ uxorem duxit / neqꝫ uixit in urbe. ab
omnibus liber / soli seruiens ueritati. Unde di
uus hieronymus inquit. Plato egyptum ⁊ ar
chitam tarẽtinum eamqꝫ oram italie que quon
dam magna grecia uocabatur / laboriosissime
peragrauit. Ut qui athenis magister erat ⁊ po
tens. Cuiusqꝫ doctrinam achademie gymnasia
ꝑsonabant / fieret pegrinus atqꝫ discipulꝰ / mal
lens aliena uerecunde discere / q̃ꝫ sua impuden
ter ingerere. Deniqꝫ cum lr̃as quasi toto orbe
fugiẽtes persequitur captus a pyratis ⁊ uenun
datus / etiam tyrãno crudelissimo paruit capti
uus / uinctus / ⁊ seruus: tamen qꝛ philosophus /
maior emente se fuit. Hec hieronymus.

Pietas ⁊ gratitudo platonis.

G Ratus deo fuit / a quo principiũ cogi
tãdi / dicẽdi / agẽdi omnibus ĩ rebus /
⁊ faciendũ dicebat esse / ⁊ ipse semp
efficiebat. Preterea deo gratias agebat quoti
die / q̃d homo natus esset / non brutum. Quod
grecus / nõ barbarus. Q̃d tẽporibus socratis.
Q̃ngratus preceptoribus fuerit / omnibusqꝫ
amicis / testimonio sunt eius dialogi. In quibꝰ
mirifice eos oĩs honorat / atque socrati libros
suos attribuit. Non solum eiꝫ illum ĩ omnibus
pene dialogis disputanteꝫ inducit / sed etiã oia
a se composita / scribit nõ sua sed socratis esse.

Que Plato affirmauit.

I N his q̃ sensibus subiacent partes he
racliti tuebatur. Porro ĩ his q̃ ad in
telligentiaꝫ ꝑtinent / pythagore maxime acquie
scebat. In rebus auteꝫ ciuilibus socratem suuꝫ
amplectebatur. Que ubique asseuerabat / hec
sunt. Deum oibꝰ ꝓuidere. Animas hoiũ imor
tales esse. Bonoꝛuꝫ premia / maloꝛuꝫ supplicia
fore. Augustinus ĩ libro cõtra achademicos in
quit. Christi auctoritatẽ oibꝰ anteponendaꝫ.
Si ãt rõnibꝰ agendũ sit / apͦd platonicos reppe
rire se dicit / q̃d sacris christianoꝝ litteris non
repugnet. Idem dionysius areopagita signifi
cauit. Eusebius postea ⁊ cyrillus latius decla
rauerũt: Hinc augustinꝰ ĩ libro d̃ uera religio
ne. Platonici inq̃t paucis mutatis christiani
fierent: atqꝫ ĩ ꝯfessionibus / narrat se ꝓhemiuꝫ
iohanis euãgeliste / ferme totuꝫ apͦd platonicos
repperisse. Propterea ĩ secundo d̃ ciuitate dei
inquit. Labeo theologus apud gẽtiles: Plato
nem inter semideos cõnumerãdũ putauit / sicut
herculẽ atqꝫ romuluꝫ / semideos ãt heroibus añ
ponit / sed utrosqꝫ iter numina collocat. Uerũ
tñ istuꝫ quẽ apellat semideũ nõ heroibꝰ tñ / ue
rum ẽt diis ipsis preferẽdũ esse nõ dubito. Un
de inquit se platonicos añ alios elegisse / qꝛ d̃ re
bus diuinis atqꝫ humanis rectius admodũ q̃ꝫ ce
teri philosophi senserint. Q̃d ⁊ marcus uarro
antea iudicauerat / ⁊ apuleius platonẽ / non tñ
heroibus supiorẽ fecit / sꝫ diis equaleꝫ: qꝛ uꝫ di
uinaꝝ reruꝫ adyta penetrauerit. Plato tanta
fuit modestia preditꝰ / ut cũ mirabilẽ sibi aucto
ritatem añ alios cõparauisset / tñ interrogatus
a quodã quatenꝰ preceptis suis parendũ foret /
responderit / quoad ĩ terris appareat sacratior
aliqs / q fõteꝫ oibꝰ ueritatis apiat: queꝫ deniqꝫ
sequãtur oĩs. Addidit nihil suo sꝫ diuino tñ
lumie reppisse: Q̃d ãt in ph̃ia senserit / satis ĩ li
bro d̃ amore / ⁊ theologia nostra tractauimus.

6

Reditus Platonis ī patriā celestē ⁊ laudes

NAtali suo decessit / ⁊ ānum unū atqꝫ
octuagita iplenit sine ulla dubitati
ōe: Jdō magi q tūc athenis erāt Pla
tōi imolauerūt / āplior s fuisse sortisqꝫ huma
ne rati / qa ꝯsumauisꝫ numꝝ pfectissimum quē
ñc nouiēs mltiplicata ꝯficiūt: atqꝫ / qꝺ miꝝ ē /
adhuc ī ea etate ⁊ ī eo ipso die scribebat / ꝺ quo
Cicero īqt. Est ēt qete ⁊ pure atqꝫ elegāter ac
te etatis placida ac leuis senectꝰ / qlē accepimꝰ
Platonis / q uno ⁊ octuagesimo āno scribens
mortuꝰ est / Seneca ēt affirmat id Platoni so
brietatis ⁊ diligētie bñficio ꝯtigisse. Alii iter
scribendū / alii discūbētē ī nuptiis remotis da
pibꝰ iter disserēdū ad supos rediisse. Aristote
les in tēplo arā Platoni statuāqꝫ sacrauit hoc
epigrammate.

.i. Arā Aristoteles hāc Platoni di
cauit uiro quē nephas ē / a / malis laudari. Ad
dit Aristoteles: Qui solꝰ uita / doctria / mori
bꝰ / ore. Admonuit cūctos ⁊ monimēta dedit:
Ut uirtute qāt felicē ducere uitā. Nulla ferēt
talē secla futura uirū. Adiūxerūt ⁊ sapiētes a
lii ī Platōis laudes carmina plurima: Sꝫ preci
pua epigrāmata tria. primi hec ē sña. Tēpāti
a Justitiaqꝫ excelluit oibꝰ: tātū ūo sapientia
supauit: ut oēꝫ psꝰ inuidiā supauerit. Secun
di hic ē sēsus. Plato ī doꝝ numeꝝ ē trāslatꝰ.
Lōgīnque hūc natōes honorāt qa diuinā uitam
ipse nouit aliisqꝫ mōstrauit. Tertii sña ē huiꝰ
mōi. Phebus Esculapiū genuit ⁊ Platonē / ut
ille corporibꝰ / hic animis mēderetur. Preterea
Mithridates psaꝝ rex Platōis statuā ī achade
mia ita locauit īscriptā. Mithridates rodobati
filius pses musis imaginē Platonis dicauit Sil
laniani opus. Ex his oibus id plato ē ꝯsequutꝰ
ut greci Aristotelē qdꝫ demoniū: Platonē ūo
diuinū cognominauerit. Quia ꝺꝫ ille ⁊ uita
humanus ⁊ scientia naturalis maxime fuerit.
Hic āt sciētia simul ⁊ uita sese potissimū ad di
uinū contulerit.

Apologia de moribus platonis.

FInē iā uerbis iponā si pauca qdā rursus
addidero. Sūt phebei qdā uersificato
res / q immerito poetaꝝ sibi nomē usurpāt. Hi
tam morum dissimilitudine qꝫ malignitate
inuidie prouocati in optimum quemqꝫ impudē
tissime ludūt. Quibus summa quedam licenti
a in bonos potius qꝫ in malos / conceditur..
Tales igitur olim poeticuli / diuinum Plato
nem / a / grecis Apollinis filium / ⁊ Socratem
ab Apolline grecorum sapientissimum iudica
tum mordere non dubitarunt. Quorum im
pietatem Laertius diogenes summopere dete
statur: atque ut ipse declarat / ridicula etiam
comicorum conuitia Aristippus auxit cyrenē
sis homo pessimus ⁊ optimi cuiusque suorum
temporum aduersarius / qui sicut alios pleros
qꝫ modestissimos doctissimosqꝫ ficta quadaꝫ hy
storia uituperauit. Sic etiam Socratem pre
ceptorem / ⁊ condiscipulos suos Xenophon
tem atqꝫ Platonem / finxitqꝫ horum nomine
carmina quedam in scorta puerosqꝫ lasciua /
uidelicet ut falso magnorum philosophorum
exemplo liberiorem ipse peccandi licentiam
nancisceretur. Uerum Aristoteles cui ueritas
magis qꝫ Plato fuit amica tam falsas in uirum
sanctum calumnias sustinere non potuit.
Nam in elegiis ad Eudemum / illa de Plato
ne que in superioribus diximus cecinit / id illi
maxime tribuens / ut prophani non solum uitu
perare Platonem ullo pacto non debeant.
Uerum etiam sub pretextu laudis sanctum illi
us nomen / ore prophano nominare / non aude
ant. Neque elegia catenus fuit: sꝫ etiam / ut
tradit olympiodorus / preclaram orationem
de Platonis laude composuit. Obmutescant
igitur apud superos inferni canes / atque apō
inferos latratu cerberum comitentur: Nos āt
Platonis uitam ⁊ sapientiam iudicio sapiētū
approbatissimam ueneremur: atque una cum
Apuleio medaurense libere proclamemus.
Nos platonica familia nihil nouimus / nisi fe
stum / letum / celeste / supernum.

Platonis Uite finis.

f

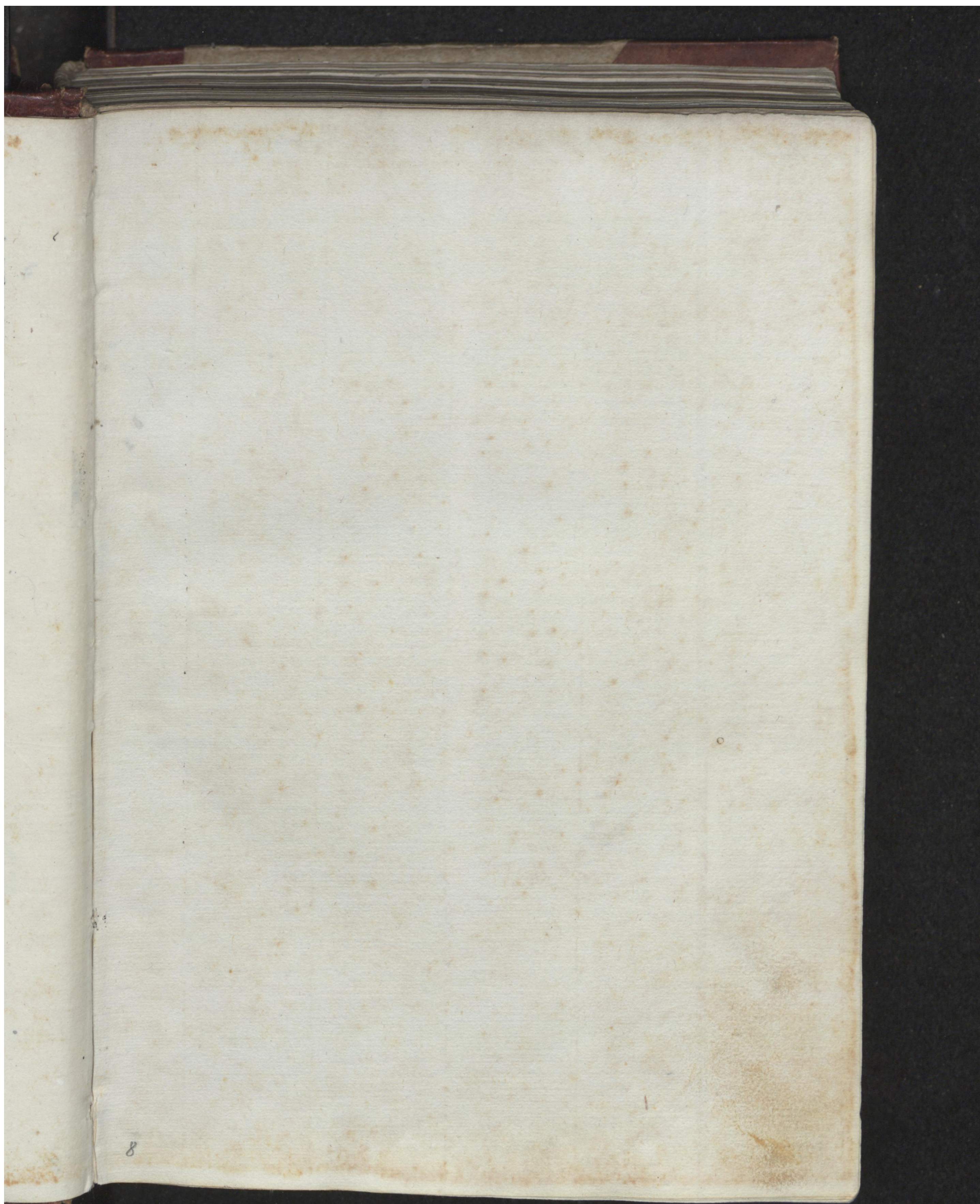
7

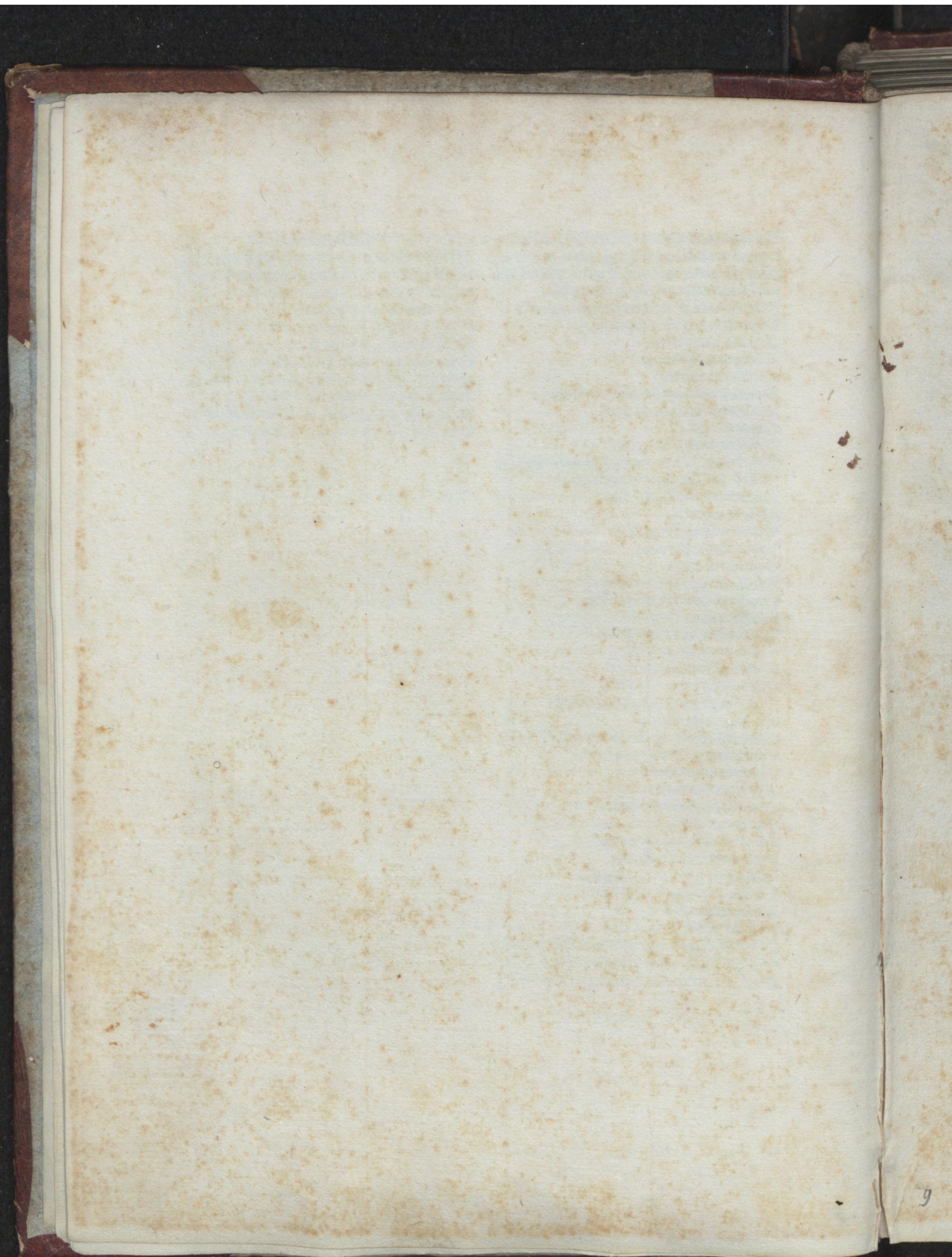
Tabula librorum platonis a Marsilio ficino florentino traductorum. Item insunt partim argumenta, partim autem cõmẽtaria: per eundem marsilium in libros eosdem composita.

Primi decẽ libri ad Cosmũ medicẽ, ex reliqs autem nouẽ qdẽ ad Petrũ medicẽ: septẽ uero atqz triginta, imo uero cuncti ad Laurẽtiũ medicem.

Ad lectorem.

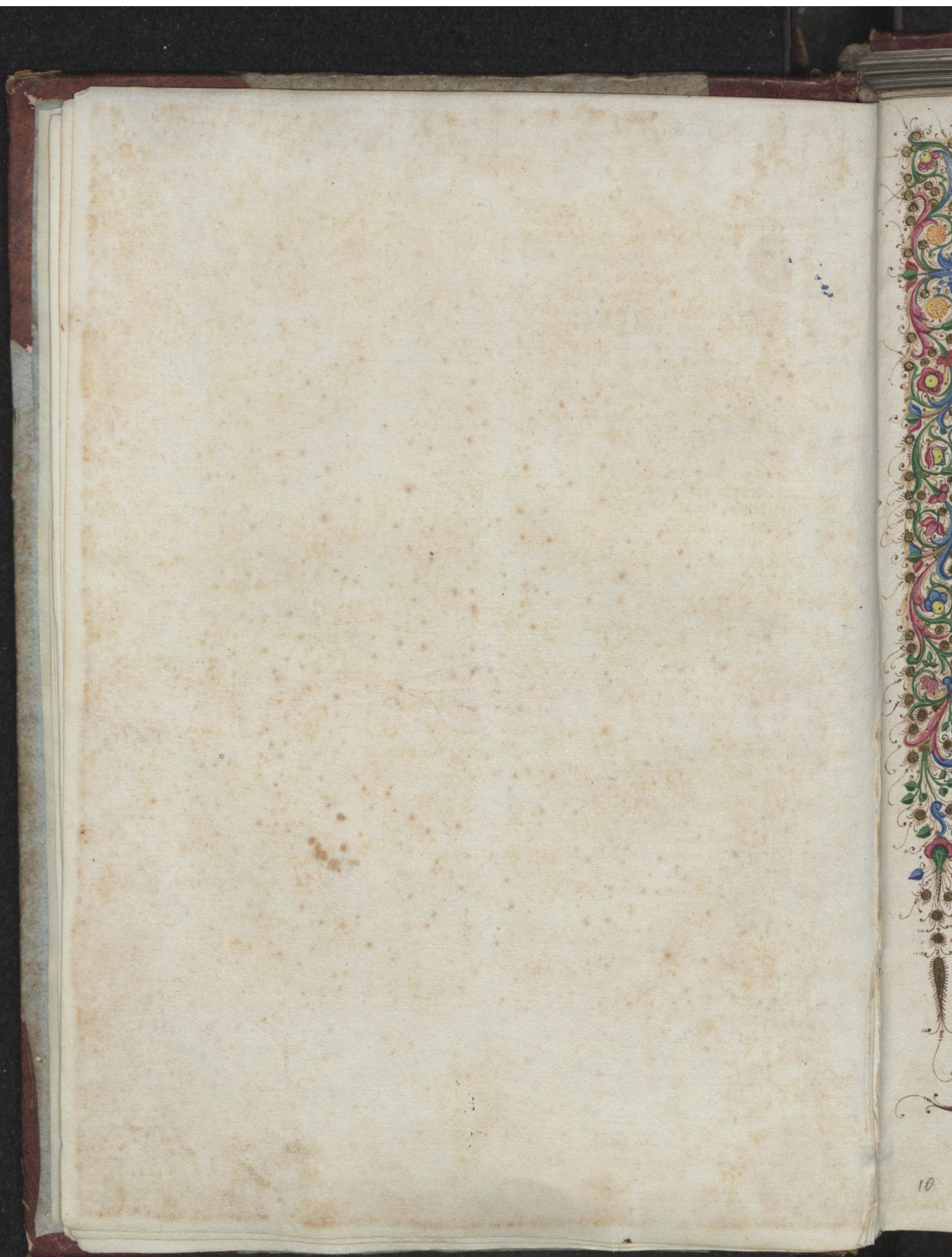
Ne forte putes amice lector tantum opus editum temere, Scito cum iam composuissem, antequã ederem, me cẽsores huic operi plures adhibuisse Demetrium atheniensem nõ minus philosophia et eloquio quã genere athicum. Georgium Antonium uespuccium. Iohannem Baptistam boninsegnium, florẽtinos, uiros latine lingue grecequz peritissimos. Usum preterea acerrimo Angeli Politiani doctissimi uiri iudicio. Usum quoqz consilio Christophori Landini et Bartholomei Scale, uirorum clarissimorum.

8

p. Sãnaro

9

Marsilii Argumentum in Hipparchum.

PRopositum Platonis in hip
parcho est docere nos omnes
homines bonum appetere:
cum et illi qui propter auari
tiam ab errare uidentur: bo
num appetant. Illi siquidem
lucricupidi sunt: lucrum utile est: utile uero
bonum: bonum itaq; cupiunt. Et enim lucruz
danno contrarium. Dannum uero cum obsit
malum: malo igitur contrarium: Contrarium
malo bonum: lucrum ꝗ bonum. Quamobrem
cum illi etiam q ab appetitu boni declinare ui
dentur/bonū cupiant/nihil iam repugnat: quo
minus oīs homines bonum appetant: bonum
aūt duplex. Unum finis. Ad finem alterū. Il
lud ꝑpter se ipm: hoc propter aliud expetendū
Illius appetitio uoluntas: huius electio. Illō
uenerandum: hoc utile Illo fruimur: hoc utim̄
Illius adeptio beatitudo: huius lucruz uocat̄
Lucrum igitur est boni utilis acquisitio/quod
ad uenerandi boni consecutionem conducere
potest. Quod uero ad hoc nō confert nec ipm
utile est: nec eius adeptio lucrum. Laudanda
igitur lucricupiditas/te omnibus natura inest
Uituperanda autem opinio falsa: que dum qō
reuera utile et lucrum est/ignorat/appetitum
nature ad aduersa retorquet. Hec omnia plato
latenter docet: duz socrates definitiones falsas
quas hipparchus de lucri cupiditate refert: et
inducendo et raciocinando refellit: Utitur tn̄
plato hac propositione: omnes homines bonū
appetunt: tanꝙ manifesta ad concludendum:
ꝙ omnes natura lucrum appetunt/quodq; hec
appetitio naturalis laudanda est: hec autez est
conclusio quam mō quodaz directo. Socrates
tribus argumentandi modis infert. i. exemplo
inductione: ratiocinatione. Sed modo quodaz
conuerso ex omni hac disputatione ꝑ argumen
tationem/a minori colligimus propositionem
illam maxime confirmatam. Omnes. s. homi
nes bonum appetunt: que huius libri finis ul
timus est: cum primus finis sit ostendere oīs
lucricupidos esse: neq; id esse uituperandum.

Hipparchus de Lucri Cupiditate.

Socrates Hipparchus.

:so:

UID nam lucri cupiditas est: et q
sunt lucri cupidi? hip: Mihi quidez
uidentur q lucranduz putant ex reb;
nulla existimatiōe dignis: so: Videntur ne tibi
scire/ꝙ nullius pretii sint/an ignorare? ꝙ si
ignorare/amentes lucricupidos uocas: hip:
At non amentes appello: sz callidos atq; im ꝓ
bos/et uictos a lucro/cognoscentes nullius ꝓ
tii esse/ex quibus lucrari audent: et tn̄ audent
lucrari per īpudentiā: so: Num huiuscemōi lu
cricupidū uocas/ueluti si agricola plātans co
gnoscensq; nullius pretii plātaz ēe dignum tn̄
putet ex ea lucrari: talē ne ipm nuncupas? hip
Undecunq; o socrates lucricupidus q̄renduz
cēset: so. Ne adeo temere uerba effundas: ue
luti alicui ꝑꝑ acceptā iniuriam īfensus: sed ad
me potius adtendens respōde: ac si aprincipio
rursus īterrogarē. Cōfiteris lucricupidum co
gnoscere quanti sit/unde lucrari dignuz putat
hip: Confiteor: so: Quis pitus ē circa plantax
dignitatē qua in regione ac tēpore plantare di
gnum sit: ut aliquod et nos sapiētum uerborū
qbus elegantes causidici utuntur: i mediuz af
feramus? hip: Agricolam arbitror: so: Num
dignum lucro uocas aliud ꝙ lucrandum esse
existimare? hippa: Id ipm: so: Ne me coneris
decipere uix iaz seniorem/cū adeo iuuenis sis
respōdens quēadmodū nunc q̄ ipe minime pu
tas: sed responde ꝙ uerissime potes. An cēses
agricultorē quēpiā cognoscētem arborē nullo
mō plātatione digna eēt/putare ex ipa se lucra
tux? hip: Nō ꝑ Iouez: so: Equestrem preterea
uirū itelligentem nullius pretii pabulū se equo
prebere/ignorare censes/ꝙ equuz ꝑdit? hip:
Nequaq;: so: Nō ꝗ putat se ab huiusmōi pabu
lis lucratux: hip: Minime: so: Gubernatorez
uero q temone et uelis nullius extimatiōis na
uē muniuerit/ignorare censes ꝙ danno afficie
tur et periculū icurret/ne ipe simul et nauis ⁊
qcunq; in naui sꝫ/ꝑdantur? hip: Non certe: so
haud ꝗ putat se ex istrumentis nullius pretii
lucraturum: hip: Minime: so: Item belli dux
cernens exercituz uilibus armis cōfisuz sperat
ne ac dignuz putat exis lucrū aliquod asseq?
hip: Nullum: so: Eodez mō tibicem tibiam et

10

citharista citharã et arcifer arcuz / et ut breui
cõplectar / q̄cunq; artifex / aut alius quisq̃ uir
p̄itus organa ac reliquum apparatũ nullius p̄
tii habeat / putat ne ex iis aliq̄ñ se lucraturum
hip. Nõ ut apparet: so: q̊s itaq; lucricupidos
nũcupas? neq; ẽ eos quos supra retulimus: q
ex reb; nulla rõe dignis rent̃ oportere lucrari
hip: At hoc mõ o mirifice uir / quo ip̄e loq̃ris
nullus hominũ lucricupidus eẽt. Sz ego eos
lucricupidos esse intelligo / q ꝑpter ĩexplebilez
auiditatem minima q̄q; atq; uilia: et nullius p̄
tii mirum ĩmodũ sitiũt: et ĩ iis etiã lucrũ que
runt: so: Non tam̃ o uir optime discernunt ista
nullius esse pretii. Jam enim nos ip̄os ĩ hoc
q̄a eẽt ĩpossibile / rõnibus redarguimus: hip:
Mihi sane uidet̃: so: Si non cognoscũt / igno
rãt ĝ / opinant̃ tñ que nullius p̄tii st̃ / multifa
cienda esse: hip: Apparet: so: Lucricupidi nõ
ne lucrum cupiũt? hip / profecto: so: Lucrũ ue
ro dãno cõtrariuz? hip: Est: so: Est ne bonum
alicui dãno affici? hip: Nemini: so: Malũ aũt
hip: prorsus: so: Ledunt̃ itaq; a dãno homĩes
hip: Ledũtur: so: Malũ ĝ dannum: hip: Ma
luz: so: Contrariũ danno lucrũ? hip. Cõtrariũ
so: bonuz ne ĝ lucrum? hip: Certe: so: Bonũ
ĝ amãtes lucricupidos nũcupas: hip: Uidet̃
so: Non insanos q̄dem o amice lucricupidos
dicis. Sed tu ip̄e utrum amas q̄d bonũ ẽ: an
non amas? hip: Amo equidẽ: so: An est bonũ
q̄cq̃ quod non affectes / sed malũ? hip: Non ꝑ
Jouẽ: so: At forsitã omnia bona affectas: hip
Dia: so: Interroga ĩsuꝑ et me utrũ et ip̄e: bo
na eq̄dem amare me cõfitebor. sed preter me:
ac te non ne reliq̄ homines oẽs amant bona:
mala oderũt? hip: Uident̃: so: lucrum aũt nõ
ne bonum esse cõfessi sumus? hip: Nempe. so
Oĩs ĝ lucricupidi uident̃ hoc mõ: quo uero
prius diximus / nullus lucricupidus eẽt. Utra
ĝ istaꝝ rationum aliq̄s utens non aberrarit?
hip: Siquis o socrates recte lucri cupidum de
finiat / eum ut puto lucri cupidũ arbitrabitur
q studet iis: et decens existimat ĩ iis lucrũ que
rere / ex q̄bus boni uiri lucrari nunq̃ auderẽt
so: At nõ tenes quod paulo ante inter nos cõ
uenit: lucrari silicet esse utilitate affici? hippar
Quid tum? so: Quod etiã in hoc cõsensimus
oẽs semꝑ bonuz uelle: hip: Confessi sumus: so
Non ne et boni uiri omne lucrum expetent: si
quidem huiusmodi om̃e bonum est? hip: Non
tamen ea lucra quibus ledi possint: so: ledi uo
cas dannum pati: an aliud quippiam? hip: nil
aliud q̃ pati dannum: so. A lucro ne danno
afficiuntur homines / an a danno potius? hip:
Ab utrisq; et enim a danno: et a turpi lucro
danno afficiuntur: so: Num tibi uidet̃ aliquid
utile ac bonum turpe existere? hip: Minime:
so: Non ne paulo ante concessimus lucruz dã
no malo existenti / contrariuz esse? hipparchus
fateor: so: Et cum sit malo contrarium esse bo
num? hip: Concessimus: so: ergo ut uides me
conaris decipere de industria cõtraria iis asse
rens / que supra confessi sumus: hip: Non per
iouem o socrates / sed econtra tu me decipis:
ac nescio quomodo in disputando rem sursuz
deorsumq; conuertis: so. Bona uerba queso:
Neq; enim recte facerem / nisi uiro bono et sa
pienti parerem: hip: Cui nam? aut quid hoc tã
dem? so: Conciui meo et tuo hipparcho pisi
strati philedonici filio / qui filiorum pisistrati
et maior natu erat et sapiẽtior / qui ⁊ alia mul
ta preclara opera sapientie edidit / et homeri li
bros primus in hanc urbem inuexit: coegitq;
poetas cantores carminum apud athenienses
referre per ordinem quod etiam iis temporib;
obseruant. Et anacreonta teium missa naui q̄n
quaginta remorum in hanc urbem accersiuit:
Simonidem preterea chium apud se semper
habuit / amplis cum muneribus ornans. Hec
autem agebat omnia ciues suos instruere uo
lens / ut illis q̃ optime uiuentibus imperaret:
ratus minime oportere / alicui sapientiam inui
dere: quippe qui honestus ac bonus existeret.
Cum uero ciues abunde eruditi essent / atque
eius sapientiam admirarentur / conuertit ani
mum ad agricolas et peregrinos erudiendos
Atq; ideo columnas siue quadratos lapides ĩ
singulis urbis triuiis erexit. Ex ea postmodũ
sapientia quam partim didicerat / partim ipse ĩ
uenerat / eliciens potiora / elegis inclusit carmi
nibus: et instituta sapientie inscripsit: adeo ut
ciues aut amplius admirarentur egregia illa e
pigrãmata delphica / Cognosce te ipsum. Nihil
nimis: et reliqua huiuscemodi / sed hipparci p̄
cepta ueluti sapientiora uenerarentur. Deide

hac atq; illac pretereuntes/ac legendo illius sa
pientiam degustantes ex agris et siluis ad reli
qua doctrine instituta pergebant. Erant autez
epigrammata duo in qnibusdam ad sinistram
cuiusq; colunne/que inscribebatur mercurius
loquens: que ue in medio urbis ac populi exta
bat. In quibusdam uero ad dexterā/ monumē
tum hoc hipparci /per ordinem perge iusta co
gitans: Item et alia carmina plura atq; precla
ra in ceteris colunnis intueri licebat. Sed in
uia stiriaca inscriptum id erat. Monumentū h
hipparci/Ne amicum decipias. Quamobrem
ego te mihi amicum fallere nunq̄ auderem/et
illi tāto uiro repugnare: Quo uita functo tres
annos sub fratre illius hippia tyranni depres
si athenienses fuerunt. Ipse uero ab omnibus
senioribus accepisti solum id triennium inhac
urbe tyrannidem uiguisse. Reliquis autem tē
poribus/eodez pene modo quo saturno regnā
te athenienses uixerunt. Traditur autez ab ele
gantioribus uiris/mortis eius causam extitis
se non eam que uulgo fertur/ sororis .s. cano
phorie contemptum/nam id credere absurduz
est. Sed harmodium amatum eruditumq; ab
Aristogitone fuisse tradunt/magnum quiddā
futurum ex hac educatione sperante/fore nāq;
hipparchum aduersarium arbitrabatur. Inte
rim contigisse ut harmodius nobilem quendaz
cuius nomen non satis teneo/amaret /qui pri
mum armodium et Aristogitonem: ueluti sa
pientes admirabatur. Uerum deinde famili
aris factus hipparcho contemnere illos cepit
quo illi indignati hipparchum interemerunt.
hip: Uideris ergo o socrates uel amicuz me ñ
putare/uel si putas amicum/hipparcho minie
credere. Ego ē quo modo me nō decipias dis
serendo persuaderi ab ste nequeo: so: Atqui
uolo tibi perinde ac si talis luderem / retracta
re quicquid ex superioribus libet/ ne te decep
tum existimes. Uis ne illud imitari/quod dixi
mus omnes homines bona appetere? hip: No
lo: so: Quid uero illud ꝙ dannum / ac danno
affici: malum esse concessimus: hip: Neque id
mutari uolo: so: Sed quid illud ꝙ lucruz atq;
lucrari et ipi danno et ei quod est dannum pa
ti/contraria st? hip: Neq; istud quidez: so: At
illud forsitan ꝙ lucrari ut pote malo cōtrariū
bonum est: hip: Neq; id retractes: so: Uidet
ḡ tibi ut apparet/aliquod lucrum bonum esse
aliquod uero malū: hip: Mihi ū: so: Retracto
itaq; tibi hoc. Esto ē lucrum aliud bonum ma
lum aliud: nihilo tn̄ magis hoc ꝙ illud lucruz
est/non ne? hip: Quid interrogas? so: Dicaz ci
bus et bonus est et malus: hip: Est: so: Est ne
magis cibus alter altero? an similiter cibi sunt
ambo: neq; in quantum cibus unus ab altero
differt: sed in quantum unus quidez bonus al
ter uero malus: hip: Est ut dicis: so: Non ne
et potus et reliqua omnia: quecunq; in spetie
eadem existentia talia st /ut partim bona parti
mala sint: nihil inter se differunt secundnm id
quo eadem sunt. quemadmodum homo quidē
unus bonus/malus alius: hip: Sic est: so: ce
terum neuter illorum ut arbitror / magis aut
minus homo est ꝙ alius/neq; bonus malo/ne
que bono malus: hip: Vera dicis: so: Non ne
de lucro similiter iudicabimus? ꝙ parit lucrū
tam bonum ꝙ malum sit? hip: Necesse est: so
Nil ḡ magis lucratur qui bonum lucrum asse
quitur/ꝙ qui malum: neq; istoruz aliquod ma
ius lucrum apparet: ut iam conuenit: hip: pro
fecto: so: Neutro ē aut magis aut minus adest
hip: Neutro: so: Tali autem re / cui neutrum
horum competit / quo modo quis magis uel
minus aliquid aut ageret aut etiam pateretur:
hip: Impossibile: so: Postquam lucra et utilia
sunt similiter ambo/hoc deinceps animaduer
tendum restat/propter quid utraq; ipsa lucruz
appellas? Quid nam idem in utrisq; aspicis /
ueluti si ipse modo me rogauisses: quare cibū
seu bonum siue malum similiter cibum appellē
respondissez utique/quoniam uterq; sicca est:
corporis esca/ideo utrunque cibum nomino:
quod quidem et tu nobis concederes /nō ne?
hip: Fateor: so: Et circa potum eadem rursus
respondendi ratio esset: quod humido corpo
ris alimento seu bonum siue malum sit / id no
men/potus /imponitur: et in aliis eodem mo
do. Enitere itaq; me sic respondentem imitari.
quid nam idem in lucro bono et malo cernis/
propter cuius presentiam utrunque lucrum no
minas? Quod si tibi desit / quod mihi respon

deas/me dicente adtende. Num lucrum ap
pellas omnem possessionem/quam quis acqui
siuerit/uel nihil expēdens/uel expēdens parũ
cum plus accipiat? hipparchus: Id lucrum
uocare mihi uideor: socrates: An huiusmodi
dicis/ceu siquis nihil expēdens abunde epula
tus sit/et ex epulis morbum acquisiuerit? hip
Non per iouem: socrates: At bonam ualitudi
nem ex epulis adeptus/lucrum ne an dannuz
nancisceretur? hipparchus: Lucrum: socra:
Non est igitur lucrum quolibet acquirere:
hipparchus: Non certe/socrates: Nunquid
ita se habet/ut non lucretur qui quoduis asse
quitur/siue bonum seu malum? hipparchus:
Apparet: socrates: Neq; in dannum incurrat
qui in quoduis incurrit/siue bonum seu malũ
hipparchus: Mihi quidem uidetur: socrates
Cernis ergo ꝙ circa idem reuolueris? Lucrũ
enim bonum/danno uero malum apparet: hip
Ignoro quid dicam: socrates: Et iure quidē
Sed preterea hoc mihi responde. Siquis mi
nus expendens plus acceperit/lucrari hunc
diceres? hipparchus: Non malum dico: uerũ
si auri uel argenti minus erogans/plus acci
piat: socrates: Enim uero hoc insuper interro
gabo/siquis dimidiam auri libram erogans/
duplum reportaret argentum/lucrum ne/an
dannum esset? hipparchus: Dannum profecto
o socrates. nam produodecuplo pretio/duplũ
solummodo recipit: socrates: Uextamen plus
accepit. An non plus est duplum dimidio?
hipparchus: Non eiusdem dignitatis ac pre
tii est argentum cuius est aurum: socrates:
Ergo opportet hoc lucro addiscere/estima
tionem. s. ac pretium: Nunc utiq; argentum
plus existens ꝙ̃ aurum aut eque estimandum
ac pretiosum dicis/et aurum minus existens/
pretiosum quoq; ac dignum: hipparchus: Et
maxime: sic enim se res habet: socrates: Ipsa
ergo extimatio dignitasq; lucrum continet/siue
parua res siue magna sit. Indignum uero esti
matione sine lucro est: hipparchus: profecto:
socrates: Ipsum pretiosum ac dignum/uocas
ne aliter dignum ꝙ̃ adeptione dignum? hip:
adeptione: socrates. Dignum autem adeptione
utile an inutile? hip: Utile: socrates: Utile ñ
ne bonum? hip: Est: socrates: O uir omniuz
fortissime: non ne iam tertio et quarto conclu
sum a nobis est lucrum bonum esse? hippar:
Uidetur: socrates: Memoria tenes unde ser
mo hic incidit? hip: Arbitror: socrates: At si
minus ipse memineris/ego inmemoriam redu
cam. Ex eo enim ꝙ dubitabas ne boni uiri lu
cra quelibet acceptare nolint/sed ex lucris bo
na dum taxat: mala uero nequaꝙ̃: hip: hinc sa
ne: socrates: non ne lucra omnia esse bona/seu
magna siue parua sint/ratio nos fateri coegit?
hip: Coegit certe o socrates me magisꝙ̃ persu
asit. sed forsitan deinceps persuadebit: socra:
Nunc tamen siue persuasus fueris/seu quo
modocunq; aliter sis affectos/consentis nobis
cum lucra omnia et ampla et exigua bona ēe?
hip: Consentio: socrates. Et bonos uiros om
nes bona omnia uelle fateris? nec ne? hippa:
Fateor: socrates. Malos autem dicebas oĩa
lucra tam exigua ꝙ̃ magna cupere? Non ne ģ
secundum sermonem tuum uniuersi homines
et boni pariter atq; mali lucri cupidi essent?
hip: Uidetur: socrates: Non recte igitur uitu
perabit quispiam lucri cupidos: cum ipse quo
que lucricupidus sit.

Hipparci finis.

Argumentum Marsilii in Librum Platonis de Philosophia.

SUmma huius dialogi est: quid
sit et quale offitium philosophi
definire. Est autem philosophi
offitium/diuina nosse/guberna
re humana: in illo contemplati
ua philosophia: in hoc actiua comprehendit.
Philosophus itaq; primo diuinam id est abso
lutam ipsius boni naturam per sapientiam cō
templatur. Deinde ad id bonum uelut ad finez
humanas operatiões dirigens. humana guber
nat. Hec autem gubernatio duo requirit. pri
mum/ut quid humana natura sit/& quo pacto

ducatur ad bonum/a malo remoueatur cogno
scat: quod quidem per prudentiā philosophus
agit. Alterum ut sic instituat hominum / et af
fectus et actus/sic temperet atq; cohibeat : ut
ad bonum quod sapientia ipsa inuenerat: et ad
quod prudentia deinde direxerat: facile tēdāt
Id uero per morales uirtutes efficitur: quas
omnes uno iustitie nomine plato complectitur
Atq; ex iis duobus humanorum gubernatio ɔ
stat. Eiusdem autem est scire recte unum ho
minem/familiarem ac rez publicaz gubernare
Quam ob rem qui moralis est: idem domūs
ciuilis rex idoneus esset. Ex quibus concludi
tur in ipso philosophantis offitio hec omnia cō
tineri sapientiam: prudentiam: iustitiam: mora
lem: domesticam: ciuilem ac regiam disciplinā
per sapientiam diuina cognoscit: per prudentiā
iustitiamq; humana gubernat/dum rem suam
rem familiarem: rem. p. administrat. Eiusmōi
est philosophi ipsius officium: quod plato in li
bris de re publica latius explicat: in hoc signi
ficat breuius. Ac primo duas aliorum opinio
nes circa philosophi officium confutat. prima
uidetur uel solonis fuisse uel similis alicuius
dicentis id esse ꝙ plurima discere: secūda hip
pie sophiste uolentis philosophiam artium om
nium peritiam esse. His deniq; confutatis/sen
tētiam quam prediximus/breuiter innuit: So
crates ergo fingitur hec in scolis dionysii qui
grāmatice elementa platoni tradidit/aduersus
discipulos duos dionysii disputasse: deinde q̄
in scolis tractauerat: in corona familiarium su
orum a principio recensere.

Platonis dialogus de philosophia.

: so:

Dionysii grammatici ludum ingressus
iuuenes quosdam uidi honestam pre
se ferentes indolem/claris ortos parē
tibus/cumq; iis una eorum etiam familiares
Aderant autem duo quidam adolescentuli in
uicem contendentes: que uero esset illorum q̄
stio haud satis aduerteram. Uerumtamen de
anaxagora uel enopide disceptare uidebantur
circulos describentes et iflexiones quasdā sū
mo quodam studio manibus imitantes. Ego
autem alterius illorum amicum iuxta quem se
debam/cubito tangens/interrogaui cur ita cō
tenderent adolescentes/et num magnum quid
dam esset et pulchrum? in quo tantum studiuz
ponerent? Tum ille quid inquit magnū et pul
chrum. Nugantur enim isti de his: que subli
mia sunt: et philosophantes garriunt. Huius
ego responsum admiratus/o adolescens inq̄/
An turpe tibi philosophari uidetur? cur ue tā
acerbe respōdes? Alter uero iuxta enim assede
bat emulus quidam istius / cum et me interro
gantem: et respondentem illum audisset/nō ex
pedit tibi socrates inquit/interrogare hunc an
turpe existimet esse philosophiam/nec ne/ Nō
ne intellexisti ipsum in tumiditate quadā et cra
pula atq; somnolentia uniuersam etatem egisse
ut credas aliud quicq̄ eum tibi responsurum/
q̄ q̄ turpe sit philosophia? Erat autem iste in
musica eruditus/alter autem quem carpebat:
in gymnastica. Uidebaturq; mihi oportere ali
um quē prius interrogaueram/missum facere
quoniam haud sane in disputando: sed in agen
do potius se ipsum demonstrabat expertum:
Interrogandum autem censui illum/q sapien
tiorem se ostendebat: ut siquo modo possem/
ab eo utilitatem aliquam reportarem: Dixi igi
tur ad eum in communi me questionem propo
suisse. Si aūt tu putas melius isto te respōsuꝝ
illud idem te nūc interrogo: utrum uideatur ti
bi philosophari pulchrum esse an secus? Hec
fere dicētes nos audierunt adolescentes: atq;
obmissa ea que inter ipsos erat contentione ad
ea que disserebamus/audienda/se ipsos silētio
parauerūt: Respondit autem ille mihi / et ual
de qdem ambitiose. Siqñ o so. philosophari
turpe esse ducerem/neq; me hominem putarez
neq; quēuis alium sic affectum. Innuens autē
in emulum dicebat hec/ea uoce/ut amici exau
dire possent. Hic ego pulchrū igit̄ tibi philoso
phari uidet̄? et maxime quidem inquit ille. qd
ergo inq̄: num uidet̄ tibi fieri posse: ut noscat
quid turpe ne aliquid sit an pulchrum / nisi a
principio quid ipsum si nouerit? non: Nosti ḡ
inquam: q̄ est aliquid philosophari? Noui

equidem: Quid est? Quid aliud ꝙ secunduꝫ
dicta solonis. Dicebat enim solon/senesco sem
per plurima discens. Et mihi quidem uidetur
semper sic oportere aliqd discere eum hominē
qui philosophus futurus sit/siue iunior/siue
senior sit: ut in uita ꝙ plurima discat. Atq; is
primo uisus est mihi aliquid dixisse. Deinde
mecum reputans interrogaui. an sibi philoso
phia polymathia id est multa discere uideret̃?
Et ille omnino inquit. Existimas pulchruꝫ ali
quid solum esse philosophiam uel etiam bonū
Et bonum quoq;. Utrum in philosophia id ꝓ
prium inspicis/an etiam in aliis eodem pacto
iudicas/ut uerbi gratia/studium gymnastice/
non modo pulchrum esse/sed/etiam bonum.
Tunc ille et ualde ironice duo diuersa protu
lit: Aduersus hunc inquit: dicatur: ꝙ neutrū
sit. Aduersus autem te o socrates et pulchrū
et bonum simul esse confiteor. Ergo ingymna
siis multum laborem existimas esse gymnasti
ce studium? Et maxime quidem inquit ille quē
admodum in philosophando multa discere/
philosophiam puto. Atq; ego/credisne gymna
stice studiosos aliquid aliud appetere/ꝙ ut eo
rum corpora bene se habeant? Id ipsum inqt
Num multi labores bonam corporis habitu
dinem efficiunt. Quonam pacto inquit ille ex
paucis laboribus robustum corpus fieri potest
At deinceps mihi uisus est gymnasticus ille
preuocandus esse/ut mihi ex peritia gymnasti
ce auxilium ferret. Illum deinde percontatus
sum. Quid autem tu taces o uir optime/hec
isto loquente? Num et tibi uidentur homines
ex multis laboribus/an temperatis robur ac
quirere? Equidem o socrates asserere ausim
ex moderatis corpus bene sese habere. Unde
inq̃. Non uirum uigilantem dico et exuriētēꝫ
et insuetam spinam habentem/et curis extenu
atum. Et cum hec dixisset/delectati adolescē
tes arriserunt: Alter autem ille erubuit. Tūc
ego/quid tu igitur concedis ne nec paruos ne
q; magnos labores habitudinem bonam cor
poris efficere/sed moderatos/an repugnas cū
duo simus in disputatione concordes? Liben
ter quidem inquit huic repugnareꝫ atq; aduer
sus eum ualerem id quod proposui/defendere
etiam si causam haberem minus ualidā. Nul
lius enim pretii est. uerum tecum nihil decet.
preter opinionem contendere/sed confiteor n̄
multas immo temperatas exercitationes bonū
corporis habitum hominibus prestare: Cibi
autem inq̃ multi/an moderati? Et cibi ait: ꝑ
terea compuli eum/ut concederet reliqua om
nia que circa corpus uersantur/temperata qui
dem prodesse ꝙ plurimum: pauca uero uel ni
mia nunq̃: Et ille moderata iuuare confessus
est/At que ad animam spectant/cum modera
ta adhibentur/conducunt? an potius inmode
rata? Moderata. Discipline autem non ne ex
iis sunt/que anime adhibentur et conferunt?
Consensit: Ex disciplinis itaq; que temperate
sunt: non que multe/utilitatem afferunt: Cō
cessit. Quem ego interrogare merito conueni
ret quales sunt labores atq; cibi moderati ad
corpus? In hoc tres una conuenimus: medi
cum uidelicet uel pedotriuem. i. exercitationis
magistrum interrogandum: Quem uero de
spargendis seminibus/quot moderata sint?
Agricultorem confessi sumus. At uero de se
mente et plantatione disciplinarum in anima:
quēnam merito ꝑcontabimur? quales uel q̃te
tēperate sint? Uerū deinceps cum ambiguita
tis pleni essemus/ego iocans inq̃/uultis ne
postq̃ nos ī hoc ambigui sumus/ab iis adoles
centibus id queramus? An forsitā erubescim⁹
quemadmodum procos inducit homerus no
lentes alium quempiam preter se arcum inten
dere? Sed cum orationem meam grauiter fer
re uiderentur/alia quadam uia id inuestigare
agressus inq̃. Qualia esse debere coniicimus
que oportet philosophum discere? cuꝫ neq; om
nia neq; multa sequi debeat? Suscipiens uero
sermonem sapientior ille ait: pulcherrimas at
q; maxime congruas animo disciplinas esse: ex
qbus maximaꝫ quis gloriam in philosophia ꝯ
sequitur: maximam uero gloriam adipiscetur/
si singularum artium peritus esse uideatur: si
minus omnium plurimarum saltem: earumq;
presertim que estimatione sunt digne: ea pre
ceteris discens que liberos homines decent:
que ue intelligentie ratione/non manuuꝫ mini
sterio perficiuntur: Tum ego/sic inq̃ dicis:

quemadmodum in fabrica contingit? i qna fa
brum quidem ministrum uel ad summū quiq;
aut sex minis emeres : architectum uero neq;
dragmarum decem milibus. nam per omnem
greciam rari admodum reperiuntur? nunquid
tale aliquid ais? Ille me audiens id ipsum se
dicere confessus est: Eum mox interrogabam
utrum possibile esset: duas eumdem duz taxat
artes hoc pacto / ne dum per multas magnasq;
percipere. Ne ita me dicere putes o socrates
quasi philosophantem oporteat singulas artes
ad summum prosequi. quemadmodum artifi
ces: uerum ut liberum uirum eruditumq; de
cet ut potis sit percipere : que a quocunq; arti
fice proferuntur: pre ceteris omnibus qui pre
sentes sint: et ipse preterea ita mente coniiecta
re / ut semper ipse elegantissimus ac sapientissi
mus presentium omnium in his que in quaq;
arte et dicuntur et fiunt / appareat: Atq; ego :
adhuc enim quorsum tenderet / ambigebam / i
telligo ne inq̄ qualem dicis esse uirum philo
sophum? Uideris enim mihi talez dicere / qua
les in certamine sunt pentathli. i. periti quinq;
certaminum erga cursores uel peltastas: i. clip
peatos iaculatores: Et enim illi a cursoribus
uel peltastis in eorum certaminibus superant̃
atq; secundum ordinem obtinent. Reliquoruz
uero athletarum primi atq; uictores. Tale ali
quid forte dicebas philosophie studium presta
re philosophis: ut ab iis qui in qua uis arte su
premi sunt / in eadem arte īteligentia superent̃:
dumq; secundum locum tenent / sequentes reli
quos antecedant / ut philosophus in singulis
facultatibus secunde sortis existat: Eiuscemo
di mihi uideris philosophantem uirum ostēde
re. Recte inquit o socrates accepisse uideris
que de philosopho dicta fuerunt: cum eum pē
tathlo comparaueris. Est enim proculdubio
talis: ut nulli negotio seruire penitus uelit / ne
q; in aliqua re usq; ad summum elaborare: ne
propter unius exactam diligentiam in aliis om
nibus facultatibus quemadmodum artifices
omnino deficiat: sed omnia mediocriter tempe
rateq; attingat: post hanc illius responsionem
cupiens planius nosse quid diceret / interroga
ui bonos uiros utiles ne an iutiles esse arbitra
retur? Utiles inquit o socrates: Non ne si bo
ni utiles / mali inutiles erunt? Consesit: Quid
autē philosophos uiros utiles uel inutiles pu
tas. Ad hec ille maxime omniū utiles esse phi
losophos asseuerauit. Age igit̃ dinoscamus
si tu quidem uera dicis / quomodo utiles nobis
sunt isti secunde sortis homines? Manifestū
enim est ꝙ singulis artem habentibus inferior
est philosophus: Annuit. Age inq̄ si uel tu
uel ex amicis aliquis tibi carissimus egrotaret
utrum ad curam ualitudinis philosophum illū
secundarium induceres: an medicum? Utrūq;
Ne mihi dicas utrumq;. Sed utrum potius?
Nullus inquit ambigeret: quin medicū et ma
gis et prius: Quid autem in naui fluctibus a
gitata: utrum te : et tua gubernatori : an phi
losopho conmitteres? gubernatori equidem :
et in reliquis omnibus: donec artifex aliquis
adsit / philosophus erit inutilis: Apparet inq̄t:
Philosophus igitur nunc nobis inutilis est /
cum artifices adsint. Confessi uero sumus bo
nos quidem utiles esse: malos inutiles: Coac
tus est deniq; confiteri: Quid ergo post hec
ab ste petam? An forsitan inhumanum est / ul
tra perquirere? Quicquid lubet inquit: Nihil
aliud peto nisi ut iterum concedantur iam dic
ta: habent autem se in hunc modum. Confes
si sumus philosophiam bonum esse: et extare
philosophos: atq; ipsos philosophos bonos :
bonos autem utiles. malos contra inutiles.
Deinde concessimus: donec artifices adsunt :
philosophos in utiles esse et artifices adesse sē
per. Non ne concessa hec sunt? Sunt : Confi
temur igitur ut uidetur secundum tuam oratō
nem / siqdem philosophari est esse scientem ī ar
tibus eo pacto quo ipse dixisti: malos ipsos ēe
et inutiles: ꝙ diu inter homines artes sunt.
Uerum non sic se habent o amice. Neq; philo
sophari est circa artes studiose uersari. nec mlt
tis negotiis incumbere: neq; multa perdiscere
sed aliud quiddam. siquidem existimarem : et
absurdum hoc esse: et mechanicos appellari
eos qui artibus incumbunt: hoc autem modo
planius intelligemus an uera dicam si hoc mi
hi respondes. Qui equos recte domare sciūt /
utrum qui illos meliores reddūt / an alii? qui

13

meliores: Quid autem canes / num qui illos
meliores reddere / iidem et recte illos coherce
re sciunt? Omnino: Eadem ergo ars et illos
meliores reddit et recte coherceet: Eadem.
Quid autem / utrum que et meliores facit / et
recte coerceet / eadem cognoscit bonos et malos
an alia? Eadem inquit: Voles igitur inq̃ idez
de hominibus confiteri: que optimos reddit
homines / eamdem esse / que et recte cohibet / et
qui boni sint / qui ue mali: cognoscit: prorsus
inquit. Non ne quecunq; unum eadem et mul
tos: et que multos unum? Ita: Et ecquis pre
terea ceterisq; omnibus eodem modo: Eodem
modo. Que nam scientia est / que intemperan
tes et legum transgressores ĩ ciuitate recte pu
nit / non ne iudiciaria? prorsus. An uocas iu
stitiam aliam quandam preter istam? Non ali
am: Non ne qua scientia recte castigant et pu
niunt / eadem bonos ac malos dinoscunt? Ea
dem: Quicunq; uero unum norit / plures quo
q; cognoscet: Cognoscet: At qui multos igno
rat / ignorabit et unum: Consensit: Si ergo e
quus existens / bonos ac malos equuos igno
ret / se ipsum etiam / qualis est: ignorabit: Con
cessit: Et si bos cum sit / haud nouerit: qui sint
boni ant mali boues / sese etiam qualis ipse sit
ignorare cum necesse est: Ita est inquit: Eodẽ
quoq; modo si canis fuerit: Cõfessus est: Ni c
uero cum homo quis existens ignoret bonos
homines et malos: non ne sui ipsius etiã igna
rus erit? bonus ne sit an malus? Adnuit: Se
ipsum ignorare / sapere est uel desipere? Desipe
Se ipsum itaq; nosse / sapere est: Confiteor in
quit. Hoc igitur ut uidetur et inscriptõ que in
delphis est / precipit: prudentiam: s. et iustitiaz
colere: Apparet: Hac eadem et recte cohibe
re scimus: Adnuit. Qua ergo recte cohibere
scimus / ea utiq; iustitia est. Qua uero et nos
ipsos et alios dinoscere possumus: prudentia:
Videtur: Eadem igitur est iustitia atq; prudẽ
tia: Apparet: Quin etiam ciuitates tunc opti
me gubernantur / cum iniusti dant penas: Ve
ra narras. Atq; hec ciuilis scientia est: Est in
quit: Quid uero quotiens uir unus recte ciui
tatem instituit / nomen illi conueniens non ne
tyrannus et rex? Adnuit: Non ne tyrannica
aut regia arte gubernat? Immo: he itaq; facul
tates eedem ac superiores sunt. Videntur:.
Quid uero cum uir unus domuz recte dispo
nit / quod huic nomen maxime congruit? non
ne economus ac dominus? Conuenit: Utruz
et iste iustitia bene regit familiam: an alia facu
ltate? Iustitia: Idem est igitur ut apparet rex
tyrannus: ciuilis: economus: dominus: prudẽs
iustus. Atq; una quoq; ars est: regia tyranni
ca / ciuilis / dominica / economica / iustitia / atq;
prudentia: Videtur: quid itaq; philosopho ui
ro: quotiens medicus de egrotantibus quicq̃
dixerit / turpe est nõ posse dicta illius assequi /
neque ex se ipo aliquid cõiiectare: et quandocũ
q; alius quisq̃ aliorum artificum eodez pacto
cum autem iudex aut alius quis eorum ques
paulo ante retulimus: non absurdum in iis ñ
assequi dicta: neq; per se ipsum coiicere? quid
ni esset ab surdum? o socrates in tantis rebus
nihil habere quod consulat? Utrum igitur in
quam et circa hec philosophum et pentathlum
esse oportere dicimus: et secundas possidentẽ
partes inutilem esse / donec aliqu s ex superio
ribus adsit: uel primum quidem ipsum oporte
re domum suam nulli administrandam prebe
re: neq; secundas in hoc partes tenere: sed ex
se ipso omnia castigare / iuste diiudicantẽ / siqui
dem eius familia recte administrari debeat.
Adsentiebatur ille mihi. Atq; ego addidi:
Si etiam sibi amicus aliquis uite sue rationẽ
aut ciuitas: aliquid decernendum aut iudican
dum committat: esset ne turpe illi o amice secũ
dum in iis esse? aut tertium: neq; ducem existe
re? Ita mihi uidetur: Absit igitur o uir optĩe
ut philosophari sit plurima discere / artesq; tra
ctare: Cum ista dixissem: sapiens quidem ille
ex antedictis rubore affectus tacuit. Indoc
tus autem affirmauit sic esse: et ceteri omnes
dicta laudarunt.

. Finis libri de philosophia.

Argumentum marsilii in librum de sa
pientia: qui theages inscribitur.

Distinguitur in hoc dialogo sapiētia/et ultimum distinctionis mēbrum sic inuestiganduz adsummitur/ut quo pacto acquiratur: ab hominibus pateat. Prima partitiōe sapientia duplex dicitur Una absoluta: conditionalis altera: Absoluta que simpliciter absq; additione aliqua sapientia nominatur. Conditionalis/que non simpliciter sapientia/sed sapientia quedam dicta est. Illa sic definitur: Cognitio earum reruz de quibus haberi scientia potest: Habetur autem scientia de iis que semper eadem: et eodem modo sunt. huiusmodi sunt: summa rerum principia et eterne rerum omniuz rationes: hec autem diuina dicuntur: quo fit ut sapientia sit diuinarum rerum scientia: que quidem absoluta sapientia est: Conditionalis uero omnibus artibus et facultatibus est communis. Nam summitas cuiusq; artis sapiētia quedam uocatur: ut sapientia gubernatoria: sapientia aurigaria: sapientia militaris. Ex omnibus autem que cum additione sapientie nuncupatur/precipua est/que ceteris ut ministris utitur: cuiusmodi ciuilis sapientia est: Que q̄dem facultas commune ciuitatis et gentium: bonum coniiectans/definitur. hec tum ciuilis tum etiam regia disciplina uocatur: Cuius subiectum ciuitas est. finis commune bonum. ministre artes omnes. Offitia duo/leges cōdere/et conditas exequi: illud per prudentiā nomotheticam/hoc per iustitiam legalem et iudiciariam agit. Uerum quo pacto quis ciuilem sapientiam nanciscatur: inplurimis eius disputationibus plato dubitat. Et in presenti theage utrum ciuiles homines an sophiste/an contez platiui dum taxat philosophi eam doceant: q̄ a ciuilibus uiris/aut sophistis/aut soli cōtemplationi deditis discatur/in menone et hic quodammodo negat: q̄ illi ne filios quidem suos unq̄ docuerint. quod isti rationem boni non habeant: quod hi rerum humanarum experti minime sint. Restat igitur ut hec aut a philosophis et contemplandi et agendi apprime peritis percipiatur/aut diuina sorte contingat. illi nusq̄ reperiuntur. Unde in menone et ī theage diuino munere fieri assert/ut in animos eiuium temperatos dei prouidentia boni ipsius intelligentiam et leges ad id ducentes infūdat Quam sane notionem hic ciuilem sapientiam in menone pro priori uocabulo uaticinium q̊ddam nominat: ciuilesq; uiros furentibus comparat. Sepe etiam ait nunq̄ amalis genus hominum cessaturuz: nisi aut legitimi philosophi dominentur/aut ii qui gubernant rem. p. diuina quadam sorte philosophentur: hoc autem libro cum socrates in sua membra sapientiam distinxisset/et hanc ciuilem sapientiam sub quadam ironie spetie: nec a ciuilibus uiris/nec a sophistis/nec a se ut a philosopho contemplationi dedito/theagem adipisci posse dixisset/sbiunxit tentandam esse uim demonis/et deniq; uoluntatem dei precibus exorandam: quasi illinc ista discantur/et dei prouidentia per medios spiritus/sepe hominibus agendoruz oracula pandat: Eos autez ministros qui dei iussu bonorum ciuium et legiptimorum principū mentes adbene gubernandum illuminant/dionysius areopagita principatus nominat. Esset hic fortasse de demone socratis disputandum/sed argumenti breuitas prohibet. Quin etiam Maximus tyrius: et hermas: et apuleius de hoc abunde disseruerunt: Inducit autem hic tres plato personas: demodocum ciuem atheniensem una cum filio suo theage sapientiam affectante: et socratem. Incipit uero a demodoci petitione dialogus.

Theages de Sapientia

Demodocus: Socrates: Theages

Indigebam o socrates quedaz priuatim tecum comunicare: siquidē ocium adsit: uel si sit negocium: neq; id magnum/uelim: tamē mea causa te ocium agere: so: Equidez ociosus sum: sed tui causa maxime. Si ergo quid dicere uis/licet. de: Uis ergo secedamus huc in proximum iouis liberatoris porticum? so: Ut lubet: de: Eamus ergo o so: Oēs q̄dē plāte codē se mō habere uident: Et q̄ quidem ex terra oriūtur et aīalia oīa et hoēs ipi. Enī ū ī plantis facilimum hoc est nobis: qui terram

colimus/preparare quidem omnia/ante quam
plantemus/ēt ipsam et plantationem: postꝗ̄ ū
quod plantatum est/uiuit: tunc cultus ipsius
uarius est: et difficilis: eodemque modo: et
de hominibus uidetur. Ex meis enim rebus
ad alia coniecturā facio. Et eni hec mihi mei
filii siue plantatio/seu filii generatō appellanda
sit: omnium facilima extitit. Educatio autem
difficilis: et semper in timore/maximuz metuz
sui causa subeunti. Et alia quidem multa de ħ
dici possent. precipue uero cupiditas/que huic
nunc inest: uehementer me sollicitat: Est eniz
non ingenerosa. Uerum talis ut fallere possit
Cupit enim hic o socrates ut ipse ait/sapiēs ef
fici. Et ut mihi uidetur: populares quidā eius
equales in urbem uenientes suis sermonibus
hunc uehementer incitauerunt: quos hic emu
lari cepit: et mihi iam pridē molestus est phas
esse putans/me illius curam suscipere: ac pe
cuniam sophiste alicui/qui ipsum sapientez red
dat prebere. Mihi autem pecuniarum minor
est cura. Ueruz hunc existimo ob hoc eius stu
dium in periculum non mediocre incurrere.
hactenus igitur huic obstiti/consolans: sed po
stꝗ̄ ulterius nequeo/opere pretium fore duco
ut sibi obtemperem/ne sine me frequenter cuz
aliis uiuens corrumpatur. Nunc autē ad hoc
proficiscor/ut eum apud aliquem sophistarum
sistam. Tu igitur per oportune nobis obuiam
factus es: quem quidem hac inre mihi consul
torem maxime cupiebam. Itaq; siquid habes
quod mihi in iis que audisti consulere queas
licet et expedit: so: Ceterum o demodoce consi
lium res sacra dicitur: quod si unꝗ̄ ullum ali
ud/hoc est in primis/de quo queris. Nō eni
est diuinius aliquid de quo homo consulere q̄
at/ꝗ̄ de eruditione sui atq; suorum. Primum
igitur ego et tu conueniamus/quidnam pute
mus hoc esse/de quo consultamus/ne sepenu
mero ego quidem aliud illud existimem/tu itē
aliud. Ac deinde longe dissentiamus/ridiculi
quidem existentes ambo/et ego qui do/et tu q
postulas consilium/cum in nullo inuicem con
senserimus: demo: Recte quidem mihi dicere
uideris o socrates. Itaq; faciendum censeo:
so: Atq recte quidem ex parte/non tamen om
nino dicebam recte. nam paulisper id muto.
dubito enim ne forte hic adolescentulus alia
quedam ꝗ̄ que nos rebamur/cupiat: ꝗ si alia
nos quoq; absurdiores essemus de alio consul
tantes. Rectissimum igitur mihi uidetur/ut ī
itium hic summentes: ipsum quid cupiat inter
rogemus: demo: Apparet id quod dicis/opti
mum esse: so: Dic igitur mihi/quod pulchrum
nomen est puero? quo noīe ipsuz uocabimus
de: Theages o socrates: so: pulchrum o demo
dice filio nōmen imposuisti. Sed tu dic mihi
theages/cupis ne sapiens esse? ac dignum exi
stimas esse/ut pater hic tuus uirum inueniat/
qui te sua consuetudine sapientem reddat? the
Cupio: Sapientes autem utrum uocas homi
nes scientiam habentes: quecunq; illa sint que
scierint nec ne? the: Scientes equidem: so:
Quid igitur non ne te pater edocuit/que hic
nobilium uirorum filii docentur? scilicet litte
ras/citharam pulsare/palestram/et alia certa
mina? the: Docuit: so: Putas preterea aliqua
scientia indigere/de qua curam suscipere tui
causa patrem deceat? the: puto: so: Que ē igiť
ipsa? dic nobis/ut tibi gratificemur: the: No
uit et iste o socrates/quoniam per sepe illi ena
rraui. sed de industria hec nunc tecum loqtur
quasi nesciat que cupiam: hoc enim modo et ī
aliis multis mecum pugnat⁹: neq; uult alicui
me tradere: so: Atqui que hactenus aduersus
hunc ab ste dicta sunt/testibus carent: nunc
autem me adhibe testem: atq; coraz me denuo
recense. Que nam est hec sapientia: quam ap
petis? Age si cuperes eam: qua homines na
uigia gubenant/et ego te rogarem qua nam o
theages sapientia indigens/patri succenses ꝗ
te apud aliquos a quibus sapiens reddaris/si
stere nolit: quam nam ipsam esse respōderes?
non ne gubernatoriam? the: Certe: so: Sin
autem illius cuperes eruditum te fieri: q̄ cur
rus reguntur/ac patri succenseres/ego uero ī
terrogarem/que nam esset hec sapientia? non
ne aurigariam responderes? the: Utiq;: socra
Quaz igitur nunc cupis? Utrum illam quidē
nosti: nomen autem ignoras? uel nomen etiaz
eius habes? themodoce: Et nomen equidē: so
Dic ergo qd est? the: quod aliud nom̄ huic cō

grnere quis diceret o socrates / nisi sapientiaz
so: Non ne etiam aurigaria / sapientia est? An
ignorantia tibi uidetur? the: Nullo modo: so:
An non sapientia? the: Sapientia: so: Qua ad
quid utimur? num qua scimus equorum iuga
regere? the: profecto: so: At gubernatoria nō
ne et ipsa sapientia est? the: Mihi quidem ui
detur: so: Num et ea est / qua naues guberna
mus? the: Ea utiq̧: so: Ea uero quaz nunc op
tas / que nam sapientia est? quid ue illa scimus
administrare? the: Mihi quidem uidetur ea q̄
scimus hominibus imperare: so: Num qua e
grotantibus: the: Minime: so: Ipsa enim me
dicina est: non ne? the: Est: so: At qua canenti
bus scimus in choris precipere? the: Nequa
q̄: so: Musica enī est: the: Ita: so: Sed utrū
illa qua certantibus precipere nouimus? the:
Nequaq̄: so: Gymnastica enim est: the: Est:
so: Uerum qua quid facientibus? conare exp
mere / quēadmoduz in superioribus ipse narra
ui: the: Mihi plane uidetur ea: qua illis: qui
sūt ī ciuitate / precipit. so: Non ne ī ciuitate eti
am egroti sunt? the: Sunt quidem: sed n̄ istis
solum dico uerum omnibus q̄ in ciuitate uer
santur: so: Intelligo quam artem dicis. Uide
ris enim non eam qua preesse nouimus meten
tibus: aut uindemiantibus: aut plantantibus:
aut serentibus: aut triturantibus. ipsa enim p
quam iis imperamus: agricultura est: the: est
so: Neq̧ rursus qua secantibus uel perforan
tibus: uel polientibus: uel torno aliquid faciē
tibus: nam hec ad fabros pertinet: the: Certe
so: Uerum fortasse qua iis uniuersis / et agri
colis: et fabris: et artificibus omnibus / ac pri
uatis cunctis mulieribusq̧ et uiris: imperita
mus: eam tu sapientiam dicis: the: Istam ip
sam o socrates iam pridem dicere uolebam: so
potes ne dicere an egistus / qui agamemnonez
apud argos interfecit: his omnibus imperauit
quos dixisti: artificibus. priuatis: uiris: muli
eribusq̧ uniuersis: uel aliis quibusdam: the:
Non aliis: sed iis omnibus: so: Quid autem
peleus eaci filius in phthia / non ne iisdem do
minatus est? the: Eiisdem: so: Periandrum
uero cypsei non ne audisti apud corinthios in
perasse? the: Equidem: so: Non ne eisdem in
eius ciuitate dominatus est? the: Certe: socra
Quid uero archelauz perdicce nuper in mace
donia imperantem / num iisdem existimas do
minatum? the. Equidem: so: hippiam autem pi
sistrati in hac urbe dominantem: quibusnam
prefuisse arbitraris? non ne iisdem? the: Quid
ni? so: Bacis uero et sibylla: et emedapus am
philytus: quonam pacto tibi cognominādi ui
derentur? the: Non alio q̄ uatum nomine: so
Recte dicis eodem modo conare: ut inuenias
quo cognomine hippiam et periandrum prop
ter eumdem principatum nomines: the: Cur
aliter q̄ tyrannos? so. Ergo quicūq̧ cupit mo
re istorum uniuersis suis ciuibus imperare:
dominationem tyrannicam appetit: seq̧ tyran
num fieri: the: Ita uidetur: so: Hāc tu optas
the: Uidetur ex iis que dixi. so: O scelleste no
bis ne more tyranni preesse cupis? Ac iaz du
dum succenses patri: qui te ad aliquē tyranni
dis preceptorem non miserit? Et te demodoce
non ne pudet / cum olim noueris quid iste con
cupiscat. Et si habuisses quo ipsum micteres
eum artificem illius sapientie quam appetit:
effecisses. Deinde inuides ipsi nec uis mictere
sed nunc uides. Cum uero te coram me accu
sauerit: consultemus simul ego ac tu. Est quo
ipsum mittamus / ut propter alicuius consue
tudinem sapiens tyrannus efficiatur? demo:
per iouem o socrates consultemus. Est enim
ut mihi uidetur consilio opus / et maximo: so:
Sine bone uir / interrogemus ipsum prius:
demo: Interroga: so: qui si euripide ad aliq̄d
utamur o theages? Inquit enim ille sapientes
tyranni sapientum consuetudine: Siquis ab
euripide peteret: qua in re sapientum consue
tudine ais sapientes esse tyrannos? quemad
modum si cum dixisset sapientes agricole sapi
entum consuetudine percontaremur: in quo sa
pientum: quid putas ipsum dicturuz / an aliud
q̄ in re rustica? the: Nihil aliud: so: eodemq̧
modo si dixisset / sapientes coci / sapientum cō
suetudine / nosq̧ interrogaremus / qua nam in
re sapientum / quid aliud responderet / q̄ ī coq
naria? the: Id ip̄m: so: Quid si dixisset sapien
tes certatores sapiētū ꝯsuetudie et nos ī q̄ sapi
ētū īterrogaremus: n̄ ne īcertādo respōderet?

themo Jmo: so: Postquaz aūt dixit sapientes
tyranni sapientum consuetudine: si ĩterrogare
mus illum: qua in re o euripides sapieutum :
quid eum responsurum putas? the: per Jouez
nescio: socrates: Uis tibi dicam? theages :
Ut lubet: so: hec sunt que ait anacreon ipsam
callicratem nosse. Audisti carmen? the: Audi
ui: so: Quid ğ? huiusmodi ne uiri consuetudi
nem cupis / qui particeps esset eiusdem artis /
cuius et callicrates cyane nata : sciretq; tyran
nica que callicratem nouisse poeta inqt? ut no
bis et ciuitati tyrannus efficiaris? the: Jã du
dū me mordes socrates atq; irrides? so: Quã
obrem? non ne ais hanc te sapientiaz optare: q̄
cunctis imperes ciuibus? Atq hec faciens /
aliud ne ꝙ tyrannus esses? the: Optarem eq
dē omniuz hominuz uel ꝙ plurimoꝝ tyrannide
potiri: quod idem de te ac ceteris omnibus ar
bitror: Uel potius deus esse. Uerumtñ non h̄
appetere dicebam: so: Quid tandē ē hoc quod
cupis? non ne ciuibus preesse? the: Nō ui qui
dem / neq; ut tyranni / sed uolentibus: quemad
modum alii in ciuitate rationis compotes ho
mines: so: Dicis ergo qualis themistocles fuit
et pericles / et Cimon: et quicunq; alii in admi
nistratione rei. p. floruerūt? the: per iouē istos
inꝙ; so: Quid uero si nobilem effici equestrez
expeteres: et in ea arte sapientem / adquos nam
ut hoc assequereris: accederes preter ꝙ ad eq̄
stres? the: Ad nullos alios: socra: Quippe ad
hos ipsos qui equestri arte pollerent / et qui e
quis tum nostratibus tum alienis ꝙ plurimis
uterentur: the: Scilicet: so: Eodemq; modo si
sapienter iaculandi artem adipisci cuperes / ad
eos qui optime iaculentur / et qui multis tam
alienis ꝙ propriis utuntur spiculis / proficisce
reris: the: Mihi quidem uidetur: so: Age ita
q; postꝙ in ciuilibus erudiri uis: ad alios: ut
in iis sapiens fias / accedendum putas / ꝙ ad
hos ciuiles homines / qui disciplina ciuili sum
mopere ualent et utuntur ea tum patria : tum
aliarum ciuitatum et grecarum et barbararuz
An putas ab aliis sapientiam consequi eorum
que isti soli cognorunt? the : Audiui socrates
sermoues quosdam / quos tuos asserunt ciuili
um uirorum filios / nihilo meliores quam cer

donum esse. Et mea quidem sententia uera di
cis. Jnsipiens ergo essem / si mihi persuaderez
aliquem istorum mihi suam sapientiam tradi
turum / qui filios quidem suos minime iuuent
putaremq; posse me ulla in re circa hec cuiquã
prodesse: socrates: : Quō te optime hominum
uerteres / si cum tibi filius esset: hec tibi nego
cia preberet / et ostenderet cupere in optimum
pictorem auadere tibi autem succenseret ꝙ nul
lam in eo pecuniam horum gratia consumere
uelles / huius uero rei artifices pictores parui
penderet / neq; ab eis aliquid uellet discere / uel
tibicinas tibicen effici uolens / uel etiam citha
redos / haberes ad quid eo atereris / uel q̂ alio
illum mitteres / nolentem ab iis discere? the :
Minime per iouem: so: Nunc igitur eadē hec
aduersus tuum patrem faciens / miraris ne at
q; succenses / si dubitat ad quid te utatur / et
quo te mittat : postꝙ athenienium in admini
stranda re publica prestantissimorum / cuicūq;
uoles conmendaturi sumus: qui tecum sine p̄
tio uersetur. et simul neq; argentum eroges / et
multo magis uulgo honoreris / ꝙ si aliis con
grediaris: the: Quid igitur socrates nō ne tu
exbonis uiris es? Si me susceperis / sat habeo
neq; alium querã. so: Quid hoc dicis? demo:
Non male dicit o socrates : neq; mihi quicꝙ
hoc iocundius utiliusq; ut arbitror esse posset
ꝙ si huic tua consuetudo placeret: et tu cuz eo
uersari uelles: et profecto pudore impedior di
cere ꝙ uehementer affectez. Jtaq; ambos uos
rogatos uelim: et te ut uelis hunc suscipere: et
te ne aliuz ꝙ socratez queras: neq; maximis cu
ris et formidine plenis obsecro liberetis: quo
niam nunc uehementer timeo: ne hic cuiuspiã
alterius consuetudinem querat / a quo deinde
perdatur: the: Ne ulterius mihi timeas mi pa
ter / si huic persuadere potes / ut me suscipiat :
demo: Recte loqueris: et aduersus te o socra
tes omnis post hac sermo erit. Ego enī ut bre
uissime loquar: me simul ac mea omnia uel ca
rissima : quocunq; indigeas tibi libētissime tra
do: si hunc theagem susceperis: eiq; quoad po
teris: benefeceris: so: Equidem o demodoce
studiū hoc tuū n̄ admiror: siqdē existimas ma
xime a me hūc iuuari posse. Nō ē noui cui rei

maiorem diligentiam quisquis mentem habet adhibere debeat: q̄ ut filium optimum reddat Sed unde tibi hoc ita uisum est / me uz tuum filium meliorem posse ciuem reddere q̄ te ip sum? Atq; unde hic sibi persuasit posse magis a me q̄ ab ste ad hanc rem iuuari? Id eniz ue hementer admiror. tu enim primum me seni or es: deinde multis ac maximis apud atheni enses functus es magistratibus. Neq; alius magis q̄ tu a popularibus anagyrasiis ac reli quis ciuibus honoratur. In me autem horū aliquid neuter uestrum uidet. Uerum si ciuili um uirorum consuetedines theages iste contē pnit /aliosq; querit qui adolescentes instruere profitentur /est hic prodicus chius et gorgias leontinus et polus agrigentinus / aliiq; per ml'ti /qui adeo sapientes sunt /ut urbes adeuntes nobilissimos et ditissimos iuuenes ad se ipos adliciant: quibus licet quorumcunq; ciuium uolunt /grata familiaritate uti: quibus persua dent priori relicta consuetudine /cum ipsis cō gredi /magnum argenti pretium afferentes /ꝛ gratiam insuper maximam habentes: Ex iis q̄ decebat te ac filium tuum aliquem eligere: me uero ad id elegisse non conuenit. Nullam eniz ex istis beatis et pulcris disciplinis profiteor. uelim tamen mihi illas adesse: Uerum semper nihil scire me dico preter exiguam quandam amandi disciplinam: hac utiq; disciplina apud quemlibet uehementior tum superioribus tuz etiam presentibus uiris esse uideor: the: Ui des ne pater socratem hunc non multum fami liaritatem meam recipere? Nam quantum ad me attinet /paratus sum /modo ipse uelit. sed hec omnia ille ioco aduersus nos dicit. Noui enim meorum equalium et aliquanto seniorūz non nullos /qui cum antea nullius essent exti mationis /postq̄ familiaritate istius usi sunt / breui omnium supremi illorum euaserūt / quo rum infimi prius fuerant. so: Nosti quale hoc sit o demodoci fili? the: Noui per iouem / q̄ si uolueris /talis fiam /quales illi fuerunt: so: Non ita o optime: sed hoc te fefellit / quale sit ego autem tibi dicam: Adest mihi diuina qua dam sorte demonum quoddam a prima pueri tia me secutum. hoc enim uox est /que cum fit semper eius rei quam facturus sum /dissuasio nem demonstrat: prouocat uero nunq̄. Quod siquis amicorum mecum quandoq; aliquid co municat /extatq; uox /hoc illa dissuadet /neq; fa cere sinit. Cuius quidem rei uobis testes da bo. Charmidem uirum bonum glauconisq; fi lium noscitis: hic aliquando in nemea stadio se exercitaturus mecum communicabat. Ac sta tim ipso dicere incipiente / q̄ se exercitaturus esset /adfuit uox /atq; ego phibui: sibi enarrās quemadmodum demonii uox extiterat / ne se exerceret. Tum ille /fortasse inquit significat / q̄ me uictorem non euasurum. ego autem et si uictoria non sim potiturus / tamen hoc in tem pore me exercens /aliquid proficiam. Atq; ita locutus /certaturus abiit: Opere pretium igit̄ est percontari quid sibi ex hoc certamine conti gerit. Si autem uultis clitomachū timarchi fratrem interrogare quid sibi timarchus dixe rit /quando propemodum moriturus esset ipe simul et euathlus /stadii quidem excursor /qui illum fugientem suscepit /referet uobis quid si bi tunc dixerit: he: Quid nam? socrates: O clitomache inquit /equidem quamprimum mo riturus uenio / quoniam socrati obtemperare nolui. Quid ue hoc inquit timarchus: ego di cam: quando surrexit ex conuiuio timarchus / et philemon philemonidis filius interfecturi niciam hiroscamandri /soli enim insidiarum ii conscii fuerant: timarchus mihi dixit. Quid ais o socrates? Uos quidem bibite: me uero oportet alio exire /redibo autem paulo post / si occasio contigerit. Tum mihi adfuit uox. Ita que ne surgas inq̄: solitum mihi a demone si gnum datum afferens: quieuit ille. Deinde pa ulisper conmoratus ardebat iterum eundi cu piditate: dicens eo iam socrates. Et quia itex uocem audiui /rursus illum cohibui: donec ille tertio latere me cupiens clanculum / cum ego mentem alio diuertissem se subripuit. Et sic profectus ea peregit. ex quibus in mortem incidit. Unde hec eadem fratri suo dixerat /ut ego nunc uobis /se scilicet moriturum uenire q̄ mihi credere noluisset.

Audietis preterea ab iis qui in sicilia sunt q̄ de exercitus conflictu predixeram. Et preterea

quidem ab iis/qui illa nouerunt/audire licet.
Tentare uero demonii signum siquid forte di
cat/nunc etiam possumus. Jn expeditionem
nanq; exiit neonus cali filius. Mihi autē signū
adfuit / proficiscitur uero nunc cum thrasylo
aduersus ephesum et ioniam militaturus. ego
autem illum existimo uel interfectum iri/ uel i
huiusmodi aliquid incursurum : et de alia ne
gotiatione uehementer timeo. Hec omnia tibi
ideo dixi/quia potentia hec huius demonii ifa
miliaritates eorum qui mecum uersantur/ om
nia potest. Multis enim aduersatur: neq; licet
his auxilium ferri: qui mecum inuito demone
consuetudinem habent/quare impossibile est:
mihi cum iis uiuere. Multis autem herere ñ
prohibet/sed consuetudine nostra nihil omnio
iuuantur: Quibus autem fauerit in ipsa fami
liaritate potestas demonii/isti sꝰ/de quibus ip
se sensisti: breui ē proficiunt. Sed eorum par
tim hoc beneficium firmum habent atq; dura
bile. pleriq; uero quoad mecum sunt/ mirifice
pollent. At cum a me discesserint/rursus nihi
lo ab aliis differūt: hoc quandoq; accidit Ari
stidi lysimachi filio. Nam mecum cōmorans/
breui multum profecit: postea uero in militiaz
profectus est: rediens deinde offendit mecum
esse thuchydidem mellissii filium: hic autē thu
chydides pridie mihi aduersarius in sermoni
bus quibusdam extiterat. Cum me salutasset
et quedam insup adlocutus esset aristides/thu
chydidem inquit o socrates audio gloriari: et
in quibusdam tecum etiam concertare : tanq̄
aliquid sit. Est inq̄ ut dicis : tum ille non ne
meminit/inquid/ante q̄ tibi adhereret : tanq̄
mancipium se fuisse? Non uidetur inq̄/p deos
At ego inquit ille ridiculus sum: Quid nam
maxime inq̄? Quoniam priusq̄ hinc abirem/
cum quouis disputare audebam. neq; aliquo
uidebar in disserendo deterior\adeo ut cetus
prestantium uirorum audacter adirem. Nūc
autem contra/fugio quemcunq; eruditum esse
intelligo/adeo pudore abducor ob meam īsci
tiam. Utrum igitur inq̄ e uestigio te reliquit
ipsa uis? an paulatin? paulatin inquid. Quan
do uero in te incessit/utrum accidit tibi aliqd
a me dicenti: an aliter? Dicam o socrates rem
quidem incredibilem: ueram tamen. Nihil un
quam a te ut ipse scis/didici: proficiebam aūt
quotiēscunq; tecum essem: et si in eadem soluz
domo essem/non tamen in eadez parte domus
magis tamen quotiens eadem in parte. Et mi
hi quidem uidebar multo magis / quando in
eadem parte existens/aliquid te dicentem ītue
bar: q̄ cum alio intuerer. Sed longe magis p
ficiebam/cum apud te sedens/te tangebam :
Nunc autem omnis habitus ille defluxit: Est
igitur o theages huiusmodi nostra consuetudo
Si enim deo gratum est/per multum quidem
et breui proficies. sin contra/minime. Uide
igitur ne tibi tutius sit ab aliquo illorum eru
diri/qui ipsi in sua potestate continent utilitatē
qua hominibus prosunt: quam a me fortuna
quadam id assequi: the: Mihi quidem sic faci
endum socrates uidetur : ut consuetudine no
stra demonium id tentemus. Quod si nobis
adnuerit/recte omnia: sin minus/quid agēduz
sit inuicem consultabimus : utrum alteri cui
piam adhereamus/uel hoc diuinum quod tibi
insitum est: precibus et sacrificiis: et alio quo
uis pacto q̊ uates exponant/placare conemur
demo: Nihil ad hec o socrates huic adolescen
ti repugnes. bene enim dicit theages. socra :
Atq si uidetur oportere sic agere/sic agamus

Finis de Sapientia

Argumentum Marsilii in menonem
de uirtute.

Quatuor esse argumentationū
genera quibus plato utitur /
exemplum/ inductionem / ra
tiocinationem/et enthymema
et quo pacto fiant: satis in al
cinoi cōpendio / quod et nos
traduximus declarat. Ubi
etiā tres platonicoruz/ dialogorum speties in
uenimus/et quibus argumētationibus inqrit

dialogi spetie uti soleat. Aut enim solum ĩqrit
falsaue confutat dialogus / aut solum uera ex
ponit ac docet / aut in utroq; uersatᷣ. primus ĩ
quisitiuus et cõtentiosus. Expositiuus alter.
postremus mixtus ē dictus. Menon aũt licet
mixtus sit / maiori tamen ex parte cõtendit et ɔ
futat: et omnes argumẽtationes attingit. Ut
nisi quis ex aliis platonis dialogis q̧ ad expo
sitionem magis ꝙ ad disceptationez ꝑtinẽt / sen
sa colligat / et menoni huic addiiciat / difficile
summam disputationis huius elicere possit. ē
aũt hec / q̧d uirtus sit et quomodo nobis adsit
ĩquirere. Id socrates efficit / duz quatuor me
nonis. Aristippi: gorgie / et prodici de uirtute
definitiones confutat: et definitionem suã post
illas inductam geminis obiectionibus retrac
tat. Ueritas quippe ex redargutione falsitatis
elucet. Est aũt hoĩnis uirtus affectio siue ha
bitus anime / quo potẽtia naturalis eius ꝙ op
time suum opus exercet: que definitio ĩ libris
de re. p. traditur. Opus cuiusq; potentie tunc
optime exercetᷣ / cũ ad finẽ suuz dirigitur. Qȯ
ad finẽ confert / utile dicitᷣ. Merito ǵ in hac
disputatione cõmune uirtutis offitium id esse
traditur / ut et actiones et ea q̧bus agendo uti
mur / utilia reddat. Illa itaq; definitio huic di
alogo consonat / cunctisq; uirtutibus ē cõmuis
Uirtutũ ꝓfecto spẽs plures sunt / ꝓuirium ani
me et actuũ diuersitate / ĩ quibus una tñ q̃ dic
ta est cõis uirtutis rõ semp inspicitur. Prima
uis anime mẽs ē / cuius actus ē ꝑpetua contem
platio ueritatis. Secũda rõ / cuius actus ueri
tatis ĩuestigatio. Tertia phãtasia / cuius actus
collectio eoꝝ q̃ sensus eius nũtii porrigũt: ꝑ q;
illa discursus. Atq; he sᷣt uires anime: q̃ cogni
tiue dicuntᷣ. Restãt tres alie quas appetitiuas
uocãt. Uoluntas et irãscẽdi uis et cõcupiscen
di. Uolũtatis actus / appetere q̃ mens et ratio
porrigit. Irascibilis / agredi q̃ ratio et phanta
sia ꝓponit. Cõcupiscibilis actus adsciscere: q̃
phãtasia sensusq; obiiciũt. Sex insup istis due
subiiciuntur: mouẽdi et nutriẽdi uigor: sȝ he
cuz supioribus aut nihil aut uix et parũ admo
dum ĩ uirtute cõmunicant: Affectio mẽtis q̃ ɔ
tẽplationem ꝑficit / sapientia est: que rationis ĩ
daginem / scientia atq; prudentia: scientia q̧dez
indagationem eoꝝ que natura facit: prudẽtia
consultationem in iis que nos agimus. Que
phantasie discursum / opinio recta / quam saga
citatẽ q̧dam uocant: Iustitia uolũtatẽ et libe
ralitas. Irascibilẽ fortitudo eiusq; pedissequę
Cõcupiscibilẽ ɔtinentia simul et temperantia.
His oĩbus id est cõe / ut quelz eaꝝ sit affectio
actũ potẽtie naturalis ꝑficiẽs: duz decorũ red
dit et utilem ad finem ultimũ consequẽdum.
Uarie ṽo uirtutes diuerso mõ habentᷣ. Sapia
q̧dez natura: ē ċ eterna rõnum omnium ĩ mẽ
te ɔplexio / ꝑpetuusq; ueritatis ĩtuitus. Scia ꝑ
doctrinam philosophie q̃ reminiscẽtiã prestat /
acquiritᷣ: duz rõ q̃ pennas oliz abiiecit / ad mẽ
tem conuersa reminiscẽdo iterũ alas recuꝑat.
prudẽtia doctrina simul et longo usu rerũ ad
uenit. Recta opinio exẽplis: auctoritate: ĩduc
tione: sorte: Iustitia fortitudoq; et tẽperantia
ceterq; morales uirtutes prudẽtie recteq; opi
nionis legibus et exercitatione legiptima ꝑfici
untur. Unde duo hec moralium uirtutũ prin
cipia plato posuit / prudẽtiam et rectã opinĩoẽz
Quãobrem prudẽtia sepenumero totius mora
lis uirtutis apud platonẽ nomen usurpat: Est
et uirtus q̃dam ad rectam opinionez adtinens
q̃ legiptimi prĩcipes ac ciues / ĩagẽdo honesti /
cõtemplatõis tñ expertes bonum publicuz cu
rant / quã ciuilẽ peritiam nominant. Eazq; pla
to facultatem et ĩ theage et ĩ presenti menone
haud aliter ꝙ sorte diuina / dari ciuilibus ho
minibus disputat: hac ǵ summula q̧s mentez
platonis ĩ menone colliget: et huiusmodi pre
missa distinctõe ɔtradictiones renuet / obiiectõ
nesq; uitabit: Disputatõem uero illam de remi
niscentia geometricisq; figuris ĩ argumẽto tra
ctare iccirco non placuit: qm̃ non ut principalᷣ
sed ut accersoria est inserta: Argumentuz au
tem summaz rei caputq; requirit. Singula q̧p
pe discutere non argumenti: sed comẽtarii po
tius est offitium.

Menon seu de Uirtute.

Menon Socrates puer Anitus. :me:

OTES ne mihi ostendere socrates /
utrum uirtus doctrina: an exercitatio
ne potius acquiratur? An forsitan nec
doctrina nec usu ab hominibus comparetur /
uerꝫ ipa natura uel alio quoꝙ mõ hoib; insit?
so: hactenus omenõ thesalici hoẽs iter grecos

17

illustres tum equstri facultate tū etiam diuitiis habiti sunt. Nunc autem ut mihi uidetur/sapientie quoq gloriaz consequentur: presertim amici tui aristippi larissei cōciues. Atq huius rei causa nobis gorgias extitit/q in urbem uestraz profectus amicos sibi ob sapientiam cōparauit/cū reliquos thessalicos optimates: tum maxime alleuadoruz familiam/exqua amicus tuus aristippus originē ducit. Quamobrē sic uos gorgias assuefecit/ut itrepide et alto animo iterrogantibus rūdeatis: quemadmodum scientes decet qppe et ipse cōcedebat grecoz cuiq rogare qc qd uellet/ac singulis respōdebat. nobis o amice menon contrariū cōtigit/siqdem sapientia nostra quodammō iā exaruit: atq ex uis locis ad uos diuertisse uidetur. Itaq siquē nostroruz hominū hoc pacto pcontari tentaueris: nemo uti que erit: qn tibi subridendo rūdeat: O hospes forte tibi beatus qdam uideor/q me nosse existimas utrū doctrina an alia qdam rōe uirtus hoibus adsit. Ego uero usq adeo abhac cognitione absum: ut nec qd ipa sit uirtus itelligam Atq ipe quoq o menon sic affectus suz: icadē qppe pauptate animi qua et cōciues mei suz cōstitutus: ac me ipm accuso: ut pote qd sit uirtus penitus ignorantem. Cum uero quid sit nesciam/quo nam pacto quale sit nossem? Nū tibi fieri posse uidetur/ ut qui nullo mō quis me non sit/nouerit/utrū tū bonus aut diues: aut generosus/an contra sit noscat? menō: Mihi quidē nequaq. At uero ipse re uera o socra: qd sit uirtus ignoras? Ista de te in patria renuntiabimus? so: Non id queso solum amice domi pdices/uerū etiaz q nulluz unq ut mihi uidetur/id scietem nactus sim: me: Ergo ne gorgiā quidem cuz hic cōmoraretur/aliquādo conuenisti? so: Equidez: me: An hec ignorare tibi uisus est? so: haud satis o menon memini: ideoq quid tū mihi uisum fuerit: in presentia referre nequeo. Sz forte et ille nouit: et tu qd ille docuerit/tenes: quare si placet/ipe dicas. Nā tu forsitan cum illo conuenis: me: Conuenio equidem: so: Eum g cum absit: obmittamus ipe uero o menon dic p deos obsecro: qd esse uirtutem existimes: dic inq/ nec inuideas/ ut fortunati cuiusdam mēdacii redarguar/ siqdē tu et gorgias id cognoscere uideamini/cum tū

ego nemini unq hoc scieti occurrisse predixeri me: At o socrates nequaq difficile ē id dicere et primo qdem si lubet que uiri sit uirtus/ hec plane est ad ciuiliū rerum administrationem: sufficientem esse/uisq tractandis amicos iuuare/inimicos ledere: nec non diligenter cauere: nequid ipe tale aliqn patiatur. Quod si ulterius q sit mulieris uirtus/nosse reqris/ neq id arduum erit. Est ē mulieris uirtus domuz recte gubernare/duz custodit domestica/uiroq obedit. Alia quoq uirtus ē pueri femineq et masculi: et uiri iam etate maturi: nec non liberi si uelis alia et alia serui. Atq alie pmulte uirtutes existunt. Quamobrem haud nobis deest: qd de uirtutis definitione dicamus. Enim ū secunduz singulas actiones atq etates ad opa singula singulis hominibus uirtus adest. Totidem pterea et de uitio o socrates/ut arbitror dici possent: so: Non mediocriter in hac uenatione fortunatus sum o menon: siqdem unam uirtutem inuestigans: examen quoddam uirtutum apud te habitātium repperi. Ueruntamē o menon secundū hoc exemplum examinis / si me q sit apis ipius substantia pcontante: multiplices illaz esse substantias respondisses/ atq ego iterū te rogarem/nunqd ex hoc ais apum substantias esse diuersas/ quo apes sunt? an alio quopiam? ueluti pulcritudine uel magnitudie aut alio quopiam huiusmodi/qd inq sic interrogatus potissimum responderes? me: Quod inuicem eo quo apes sunt/minime differunt: so: Et si ego post hec dicerem/ quid ergo id est o menon/quo minime differunt: sed idem cūcte sunt? haberes ne quod mihi responderes? me: haberē profecto: so: Eadem itaq rōne uirtutes quamq multe atq uarie sunt/ unam tū spetiem quādam in omnibus eādem habent: qua uirtutes existunt: in quam respicere decet eum qui responsurus sit iterroganti cuiq qd uirtus sit Tenes ne qd dicam? me: Intelligere mihi uideor/non dum tū ut uellem quod quesitum ē: comprehendo: so: Utrum uero circa uirtutez id solum omenon tibi uidetur/aliā quidez uiri esse aliaz mulieris: et aliam reliquoz. An etiā circa sanitatem magnitudinemq et robur eodē mō/ut alia quidē uiri sanitas sit/mulieris alia an potius eadem ubiq sanitatis species est: si

18

diffunditur/reperire nequimus:me:Non dũ
queo o ſocrates ut ipſe queris unam in omni
bus uirtutem/quemadmodum in ceteris aſſeq
ſo:Et iure quidem:at ego ſi modo potuero/p
ducere nos conabor.Cognoſcis ne ſic in cunc
tis contingere:ſiquis a te petat idem quod mo
do dicebam/quid figura ſit?ac tu ꝙ ſit rotũdi
tas responderes/et ille tibi que et ego inferret
utrum rotunditas ſit figura:an figura quedaȝ
an non illi diceres figuram quandam eſſe?me
prorſus:ſo:Non ne ob id ꝙ alie quoqꝫ figure
ſunt?me:Ita:ſo:Quod ſi quales ille ſunt:ꝗ
rat:eueſtigio reſpondebis:me:Equidem:ſo:
Quin etiam ſi de colore ſimiliter/quid ſit que
rat/et tu ꝙ albedo ſit dicas/ac ille ſic deinde
reſummat/utrum albedo color ſit/an color ali
quis/iferres ne colorem quemdam ob hoc eſ
ſe/ꝙ alii quoqꝫ colores reperiantur?me:Ma
xime:ſo:Si iteruȝ colores ceteros referre iuſ
ſerit:narrabis utiqꝫ et alios multos/qui nihilo
minus ꝙ̃ albedo colores ſint:me:Narrabo:
ſo:Si autem ut ego nunc:ſermonem ille per
currat/dicens ꝙ ſemper in multa declinarem⁹
quod ille nequaꝙ̃ fieri permittat/ſed poſtꝙ̃ h
multa uno nomine nuncupas/diciſqꝫ nihil ex
iis eſſe quin figura ſit/quamuis iſta inter ſe cõ
traria ſint/eſt autem hoc quod non minus ro
tundum continet ꝙ̃ rectum/quam quidem fi
guram nominas/et nihilo magis inquis rotun
dum ꝙ̃ rectum figuram eſſe/an ſi dicis?me:
Sic plane:ſo:Nunquid cum ita dicis/tunc
nihil magis dicis rotundum eſſe rotundum ꝙ̃
rectum/neqꝫ rectum magis rectum ꝙ̃ rotun
dum?me:Non certe o ſocrates:ſo:Uerunta
men aſſeris rotundum nihil magis figuram eſ
ſe ꝙ̃ rectum:neqꝫ rectum magis ꝙ̃ rotundum
me:Uera narras:ſo.Quid ḡ id eſt/cui nom̃
hoc figura competit?declarare enitere:Si ita
ꝙ ſic percontanti cuipiam defigura ſiue colore
diceres:te nequaquam quid ipſe uelit cognoſ
cere/forte ille uehementer admiraretur ac di
ceret/an non intelligis ꝙ in iis omnibus ideȝ
quero?Uel non haberes o menon quod dice
res/ſiquis querat quid in rotundo ſit ac recto
et ceteris quas figuras appellas in omnibus
idem:explicare queſo id nitere/ut hoc pacto
reſponſionem ad queſtionem de uirtute aliquã
mediteris:me:Nequaꝙ̃/ſed ipſe met o ſocra
tes diſſere:ſo:Uis ne tibi gratificer?me:Om
nino/ſo:Uoles et ipſe deinde uirtutis queſti
onem ſoluere?me:Equidem:ſo:Expediendiȝ
iam eſt:decet enim:me:Et maxime quidem:
ſo:Age experiamur/quid figura ſit exprimere
et uide utrum iſtud admictas.Eſto itaqꝫ id no
bis figura/quod ſolum ex omnibus ſemper co
lorem ſequitur:Satis ne tibi hoc eſt?an for
te aliud exigis?Ego enim ſat haberem/ſi mihi
poſt hac uirtutem ipſam oſtenderes:me:At
iſtud abſurdum quiddam eſt o ſocrates:ſo:
Quamobrem?me:Quoniam figura ſecundũ
rationem tuam eſt/que ſemper colorem ſequi
tur:Si ergo colorem quis noſſe negaret/eodẽ
modo quo circa figuram dubitãs/quid illi po
tiſſimum reſponderes?ſo:Uera equideȝ.Naȝ
ſi qui rogat:ſapientum aliquis et contentioſo
rum ac pugnantium ſit/reſponderem utiqꝫ me
dixiſſe:ꝙ ſi minus recte dixerim:ad te nunc
adtinet rationem ſummere/ac mea dicta refel
lere.Sin autem quemadmodum ego nunc et
tu illi amici ſint/uelintqꝫ inuicem diſputare:de
cet ꝓfecto mitius et magis dialetico more reſ
pondere.Eſt autem dialeticus mos preſtãtior
non modo uerum proferre/ſed iis illud ratio
nibus approbare:quibus et ille qui rogat/pla
ne ſe dinoſcere fateatur:hoc itaqꝫ more nunc
tecum in diſſerendo uti conabor.Dic ergo/nũ
finem appellas terminum quendam atqꝫ extre
mum.hec enim omnia ueluti ideȝ profero:for
te uero prodicus iis tanꝙ̃ differentibus utere
tur.Tu autem num dicis terminari aliquid at
qꝫ finiri?nihil quippe diuerſum iis uerbis in
telligo:me:Dico ſane et quod ais/intelligere
arbitror:ſo:Et planuȝ aliquid uocas et ſolidũ
aliud?cuiuſmodi que in geometria tractãtur?
me:Uoco equidem:ſo:Iam ḡ quid figuram
eſſe dicam/ex iis percipies:in omni quippe fi
gura id aſſero:figuram eſſe id in quod ſoliduȝ
deſinit.Atqꝫ ut ſummatim dicam figuram ap
pello ſolidi terminum:me:Colorem uero ꝗd
uocas o ſocrates?ſo:procax nimium es o me
non:homini iam ſeni onus imponis/ac reſpõ
dere tibi iubes:ipſe autem memor quid gorgi

as uirtutem esse dixerit/definire minime uis: me: At postq̄ id mihi declaraueris o socrates tibi illud referam: so: Quamq̄ in imperando superbior es q̄ deceat/gratificabor tamen/ac breuiter respondebo: me: Gratificare obsecro so: Uis ne tibi secundum gorgiam respondeã sic maxime assentieris? me: Quid ni uelim? so Non ne defluxus quidam secundum empedo clem a rebus manare dicuntur? me: Et maxi me quidem: so: Ac pori. i. meatus in quos: et per quos etiam defluxus huiusmodi manant? me: Omnino: so: Ex defluxibus autem quidã poris quibusdam congruere/quidam minores aut maiores esse? me: Sic est: so: Numquid et uisum aliquid uocas? me: Uoco: so: Ex iis iam quid uelim accipe: ut ait pindarus. Est ẽ color defluxus quidam rerum uisui congruẽs atq; sensibilis: me/Optime mihi o socrates res pondisse uideris: so: forte enim tibi ut solitus es audire/nunc responsum est: et simul aduer tis ꝙ ex hac responsione facile etiam definire queas: quid sapor: quid uox: quid odor sit: ce teraq; huiusmodi plurima: me: prorsus. so: at qui tragica o menon ista responsio est. Ideoq; tibi magis q̄ figure definitio placet: me: Mi hi uero: so: At mihi quidem oalexidemi fili mi nime persuadeo: est enim illa melior. forte etiã nec tibi ista placebit: ut arbitror: nisi nũc quẽ admodum et heri nobis obiicias/te ante q̄ ꝑ ficiantur mysteria/discessurum/sed permane as atq; hic mysteriis initieris: me: At diu mo rarer o socrates modo huiusmodi multa narra res: so: Nihil utiq; pretermictam/quin talia q̃ dam et tui simul et mei gratia dicam. Uereor tamen ne minus possim huiusmodi plurima di cere: Ceterum iam ad promissa seruanda no bis accingere: ac nobis comuniter quid uirtus sit exprime: nec ut fecisti hactenus: deinceps unum in multa discerpas: quemadmodum di caces aiunt/mordentes eos qui aliquid semꝑ in multa dispertiunt: sed dimictens eã integrã atq; sanari/dic tandem quid uirtus sit. exẽpla uero loquendi a me accepisti: me: Uidetur mi o socrates uirtus esse/ut poeta inquit/gaudere honestis ac posse. Atq; ego id ipsum uirtutem uoco: honesta quidem appetere: eaq; consequi posse: so: Num honesta cupientem/bona cuꝑe dicis? me. Omnino: so: Nunquid ita loqueris quasi sint non nulli: qui bona cupiant/quidã uero qui mala? me: Immo: so: Non omnes ḡ o optime uir bona tibi appetere uidentur: me: Mihi nequaq̄: so: Quidam itaq; mala? me: Ita: so: An ita dicis/quasi que mala sunt/bo na esse opinentur? aut etiam noscentes ꝙ mala sunt/nihilominus illa cupiant? me: Utrumq; aio: so: An censes aliquem cognoscentem ma la ꝙ mala sunt illa tamen appetere? me: Arbi tror: so: Quid autem exoptare hunc dicis: nũ hec sibi adesse? me: Adesse sane: nam quid ali ud optet? so: Utrum qui mala desiderat/mala esse cognoscens/iuuare illa cum adsunt/existi mat? an unum quodq; potius sua presentia le dere? me: Sunt certe qui mala prodesse putẽt nec desunt/qui obesse cognoscant: so: Uident tibi mala nosse ꝙ mala sunt/qui mala prodesse cuiq̄ opinantur? me: Haud sane id mihi uide tur: so: Ex iis igitur patet eos non appetere ma la/qui illa minime norint/sed illa potius: que bona esse putauerint: cum tamen mala sint: Quapropter ignorantes illa/bonaq; existiman tes/perspicuum est bona potius exoptare. An non? me: Sic isti se habere uidentur: so: At ů qui mala quidem affectant/ut ipse inquis/eaq; cuicunq; accidunt/obesse censent/noscunt ne ꝙ illorum presentia ledẽtur? me: Necessario sequitur: so: Quid uero lesos homines: non ne isti miseros esse/quatenus lesi sunt/opinan tur? me: Hoc quoq; necessarium: so: miseros autem non ne infelices: me: Reor equidem: so: Est ne aliquis/qui miser et infelix esse ue lit? me: Nõ uidetur: so: Nemo igit̃ mala uult siquidem talis esse minime uelit: Nã quid ali ud est esse miserum/q̄ cupere mala/in eaq; in currere? me: Uera loqui uideris o socrates: nemo enim uult mala: so: Non ne paulo ante dixisti uirtutem esse bona uelle/ac posse? me: Dixi equidem: so: An non ex eo quod dictum est/uoluntas quidem ipsa omnibus adest/atq; hac ratione nullus alio melior? me: Apparet: so: Ergo siquidem est alius alio melior: nec id secundum ipsam uoluntatem/sequitur ut secũ dum ipsam potentiam sit melior: me: Sequit̃

so: Secundum igitur rationem tuam hoc est
uirtus /bonorum comparandorum potestas :
me: Sic prorsus se habere uidetur / ut nunc
accipis : so: Animaduertamus post hac /utruz
id uere asseras nec ne : forte enim bene loque
ris : bona uendicare posse /uirtutem esse dicis ?
me: Isthuc ipsum: so: Bona uero non ne hec
uocas /ceu sanitatem /diuitias : aurumqꝫ : et ar
gentum plurimum possidere: honoribus prete
rea et magistratibus in re. p. fungi : num alia
quedam preter ista bona nuncupas? me : Ne
quaꝙ̃: sed omnia bona huiusmodi esse dico :
so: eia aurum atqꝫ argentum acquirere uirtus
est /ut inquit menon magni regis patrius hos
pes. Utrum uero addis huic lucro o menon:
iuste ac sancte lucrari? an nihil ĩterest /sed etsi
iniuste quis ista possidet /nihilominus questuz
huiusmodi uirtutem uocas? menon. Nequa
quam osocrates sed uitium: socrates: Omnino
igitur ut uidetur huic possessioni : iustitie: uel
temperantie uel sanctitatis /aut alterius uirtu
tis presentia opus est: Alioquin uirtus minĩe
erit: ꝙ̃uis bona sibi uendicet: me : Qui enim
sine iis uirtus existat? so : At non comparare
aurum et argentum /quando minime iustuz sit
aut sibi aut alteri /neqꝫ etiam uirtus est hec ege
stas : me: Uidetur: so: Nihilo magis igiť ho
rum bonorum copia uirtus erit quam inopia .
Uerum ut uidetur /quodcūqꝫ cum iustitia fit /
uirtus est: quod autem absqꝫ illa eiusqꝫ simili
bus /prauitas : me: Uidetur mihi necessarium
esse quod dicis: so: Non ne unum quodqꝫ ho
rum paulo ante uirtutis partem esse diximus
iustitiam et temperantiam ceteraqꝫ huiusmodi
me: Diximus plane: so: Siccine o menon me
deludis? me: Quorsum hec o socrates? so :
Quoniam cum te orassem /ne amplius uirtutē
discerperes et exempla respondendi dedissem
id tu neglexisti /dicens uirtutem esse /bona cuz
iustitia comparare posse : iustitiam uero uirtu
tis partem confessus es : me: Sic est: so: Nō
ne efficitur ex iis que iam concessisti / uirtutez
esse agere cum parte uirtutis quicquid agitur
Iustitiam enim et huiusmodi singula uirtutis
particulas confiteris: me: Quid tū? so: Quia
cum rogassem ut totam ipsam uirtutem ostēde
res /quid ipsa sit: nullo modo explicuisti: oēm
uero actionem quecunqꝫ cum parte uirtutis
fit /uirtutem esse dixisti: quasi quid tota uirtus
sit summatim predixeris: atqꝫ ipse iam percep
turus sim /si tu eam in particulas diuidas. Ea
dem igitur questio rursus o menon tibi sub o
ritur: quid uirtus sit : siquidem omnis actio
cum uirtutis parte sit uirtus . Id nanqꝫ tunc
dicitur /cum omnis actio / cum iustitia uirtus
esse definitur. An non eadem iterum questiōe
opus esse uides? Num putas quempiaz uirtu
tis partem aliquam nosse / qui totius naturam
minime nouerit? me: Non uidetur: so: Si enĩ
memineris que in superioribus figura tibi res
pondi /reiiecimus utiqꝫ responsionem illaz que
per ea fit /quibus ulteriori probatione opus ē
nec dum rata habentur: me: Et merito quidē
reiiecimus: so: Neqꝫ tu igitur o uir optime /cū
queritur: quid ipsa uniuersalis : ac tota sit uir
tus : secundum partes eius respondens eā que
rentibus patefacies : neqꝫ aliud quicꝙ̃ dum eo
dem modo respondeas /sed rursus eadem ĩter
rogatione opus erit: quid nam uirtus sit: qua
supposita ista dicis . Num aliquid tibi dicere
uideor? me: Mihi quidez probe loqui uideris
so: Responde itaqꝫ iterum aprincipio: quid es
se uirtutem et tu et amicus ille tuus asseritis?
me: Audiueram equidem o socrates anteꝙ̃ te
alloquerer /offitium tuum nihil aliud esse quā
dubitare et aliis scrupulos dubitationum inii
cere. Et nunc quidem ut mihi uideris me pre
stigiis? et ueneficiis incantationibusqꝫ pertur
bas: adeo ut ambiguitatis sim plenus : Ac mi
hi uideris omnino si tamen te iocando morde
re aliquantulum decet: ꝙ̃ similimus esse tum
forma tum ceteris omnibus latissimo illi pisci
marino qui stupor dicitur: ille siquidem homi
nem sibi propinquantem atqꝫ tangentem /stupi
dum reddit. Et tu quoqꝫ nunc me stupefacis .
Re uera enim et animum simul et os stupiduz
habeo: hesitoqꝫ: nec quid tibi respondeam ĩue
nio: quamꝙ̃ milies iam de uirtute per multa ⁊
aduersus ꝙ̃ plurimos disputaui: et ut mihi ui
sus sum ꝙ̃ optime. At in presentia nec etiam
quid ipsa sit uirtus proferre ullo pacto ualeo.
Itaqꝫ caute tibi consuluisse te censeo /ꝙ nunꝙ̃

19

alio peregrinaris. Nam si aduena in aliena ur
be hec ageres / utpote prestigiator quidam atqꝫ
ueneficus / supplicio forsitan afficereris: so:
Callidus es o menon / ac ferme nunc me dece
pisti: me: Quamobrem o socrates? so: Aduer
ti iam quam ob causam imitatione quadaꝫ me
depinxisti. qua nam alia de causa / nisi ut ipse
quoqꝫ te contra depingam? Uiri eniꝫ honesto
habitu prediti cum effinguntur / delectari solēt
illis quippe conducit. honestorum enim bone
ste sunt et imagines. At ego personam tuaꝫ mi
nime effingam. Equideꝫ si piscis ille stupidus
ipse alios reddit stupidos / ei sum persimilis:
secus aūt minime. Neqꝫ ipse fecūdus / ceteros
titubare compello: sed maxime omniuꝫ ego du
bitans / dubitare quoqꝫ alios facio. Et ē in pre
sentia / qd uirtus sit / haud certe noui. tu tamē
forte priusq̄ꝫ mihi occurreres / noueras: nunc
uero ignoranti mihi assimilis euasisti. Uerūtn̄
una tecum discutere hoc institui: qd ue sit uir
tus inuestigare: me: At quo tramite id inuesti
gabis o socrates? quod quidē oīo quid sit igno
ras? Quale ē tibi proponens id quod ignoras
inquires? Aut etiam si in illud incidas / quo
naꝫ signo id quod ignoraueras esse illud agno
sces? so: Intelligo qd uelis o menon. At tu
animaduertis ne q̄ꝫ litigiosam argumentatōem
in mediū adduxisti? qꝫ uideꝫ homo neqꝫ quod
noscit / neqꝫ quod ignorat īquirit. Nā si noscit
nulla inquisitione opus est. Sed neqꝫ quod ne
scit inuestigat: non ē nouit qd querat: me: nō
ne recte induci o socrates hāc rationem existi
mas? so: Nequaq̄ꝫ: me: Potes dicere cur tibi
non placeat? so: possum: Id eniꝫ a uiris ac mu
lieribus diuinaꝝ rerum peritis quandoqꝫ per
cepi: me: Quis istorum sermo? so: Uerus: ut
mihi uidetur atqꝫ preclarus: me: Quis inquaꝫ
iste? et qui nam testanť? so: qui hoc asserunt:
religiosi uiri sunt / ac religiose etiam mulieres
quibuscumqꝫ cura extitit ut eoꝝ que ꝓfitentur
rationeꝫ reddere possent. Tradit preterea pin
darus / et quicunqꝫ ex poetis diuini sunt / talia
quedam: que aduerte queso / num uera tibi ui
deantur: ferunt enim hominis animum inmor
talem esse: cumqꝫ tū decedere / quod quideꝫ mo
ri uocant / tum iterum redire / interire uero nū
quam. Quam ob causam uitam q̄ꝫ sanctissime
agere monent. Quicunqꝫ enim penas antique
miserie proserpine iam dederunt / iis illa ad su
pernum solem nono anno rursus animam red
dit. Quousqꝫ in reges gloria celeritate sapien
tiaqꝫ prestantes euadant: Reliquum autē tem
pus sancti heroes inter homines uocanť. Cuꝫ
ergo animus inmortalis sit / ac sepius in hanc
uitam redierit / uideritqꝫ persepe et que in hac:
et que in alia uita sunt: oīaqꝫ perceperit / nihil
utiqꝫ restat / quin ipse didicerit: Quamobreꝫ ni
hil mirum est / si eorum que ad uirtutem et ad
alia pertinent / reminisci possit: quippe cum olī
illa cognouerit. Cum enim tota natura cogna
ta sit / ac sibi met consona / et animus cuncta di
dicerit / nihil probibet homineꝫ unius cuiusdā
reminiscentem / quam disciplinam uocant / reli
qua omnia recuperare: siquis adeo fortis sit /
ut querendo minime fatigetur. Querere ḡ ac
discere reminiscentia est. Quapropter litigiose
illi argumentationi nequaq̄ꝫ credere decet: pi
gros enim nos quodammodo redderet. Ea
quoqꝫ mollioribus hominibus mirifice placet
Ratio autem nostra solertes rerum inuestiga
tores efficit: qua ipse utpote uera fretus / una
tecuꝫ quid sit uirtus / perscrutari desidero: me:
Immo o socrates / sed num absolute id asseris
nos minime discere? quam uero disciplinaꝫ uo
camus reminiscentiam esse? potes ne hoc ita es
se me docere? so: In superioribus quoqꝫ o me
non te callidum esse dixi. Et nunc rogas utruꝫ
docere te possim: cum ante nullam esse discipli
nam / sed reminiscentiam asseruerim: ut euesti
gio mihi ipsi repugnare uidear: me: Per iouē
o socrates non hoc animo / sed potius consue
tudine quadam ita locutus sum. Quod siqua
ratione illud mihi ostendere potes / ostende ob
secro: so: haud quaq̄ꝫ facile est: tui tamen gra
tia explicare conabor. Uerum huc ad me unū
aliquem istorum qui te secuntur / accerse: ut in
eo demostrationem hanc experiamur: menon:
Libenter: heus tu huc aduenta: socrates Gre
cus ne est? et grece loquitur? menon: Et gre
cus est: et in domo mea genitus atqꝫ educatus
socrates: Attende igitur num illi memorem:
an doceam? me: Attendam certe: socrates:

Dic age o puer cognoscis ne tale hoc spatium
quadrangulum esse? puer: Equidem: so: habet
ne quadrangulus has omnes quatuor lineras
equales? pu: habet: so: An non et istas que p̄
medium protrahuntur/equales habet? puer:
Et istas: socra: Non ne et maior ⁊ minor eẽ
potest? pu: potest: so: Si ergo sit hoc latus du
orum pedum/et istud quoq; duorum/quot pe
dum totum ipsum erit? Sic autem considera:
si latus hoc duorum esset pedum/illud uero u
nius/esset ne plusq̄ semel duorum peduz hoc
spatium? pu: Semel: so: Quoniam uero alteꝝ
quoq; latus/duorum pedum est/num aliud q̄
bis duorum pedum fit? pu: Istuc ipsum: so:
Duorum ergo bis pedum efficitur: pu: Ita:
so: Quot nam sunt bis duo pedes? computa:
pu: Quatuor: so: An non fieri posset spatium
aliud ad hoc duplum/habens similiter omnes
equales lineas quemadmoduz istud habere ui
des? pu: prorsus: so: Quot pedum erit: puer
otto: so: Age iam conare mihi dicere/qualis ẽ
quelibet illius linea huius siquidem duorum
pedum: linea uero illius dupli/qualis? puer:
patet o socrates esse duplam: so: Cernis o me
non me nihil ex iis docere/sed singula potius
interrogare? Et nunc iste nosse se putat/qualis
ea sit a qua spatium otto pedum conficitur.
An non tibi uidetur? me: Mihi quidem: so:
Nouit igitur? me: Minime: so: Putat autem
a dupla? me: Ita: so: Aspice deinceps hunc p̄
ordinem ut oportet reminiscentem. Tu autez
dic ammabo a dupla linea duplum spatiuz nas
ci fateris? tale profecto dico/quod non hac lõ
gum illa breue/sed equale undiq; quemadmo
dum istud/duplum uero istius/octopedum/sz
inspice an tibi adhuc a dupla fieri uideatur:
pu: Mihi plane: so: Non ne huius dupla hec
fit/si aliam equalem hinc adduciamus? puer:
prorsus: so: Ab hac fore dicis otto peduz spa
tium? siquidem quatuor huic equales effician
tur? puer: Aio: so: Describamus iterum igit̃
ab hac equales quatuor/aliud ne q̄ quod ot
to pedum uocas/suborietur? puer: Hoc ipsuz
socrates: Non ne in ipso sunt hec quatuor/
quorum quodlibet isti quadrupedi equale est?
puer: Certe: socrates: Quantum itaq; fit? an
non quater tantum? pu: Quid ni? so/Nuz du
plum est id quod quater tantum? puer: Non p̄
iouem: so: At quotuplum? puer: Quaduplum
so: A dupla ergo o puer non duplum/sz qua
duplum spatium procreatur: puer: Uera loq̃
ris: so: quater enim quatuor sex et decem com
plent/non ne? puer: Sic est: so: Otto pedum
aũt spatium a qua linea? non ne ab hac quadu
plum? puer: Fateor: so. quartuz uero istud ab
hac dimidia: puer: Ita: so: Age igitur otto pe
dum non ne huius duplum est? illius uero di
midium? puer: Immo: so: An non erit ergo a
maiori linea q̄ hec tanta et a minori q̄ illa tã
ta? puer: Mihi quidem uidetur: so: Sic utiq;
recte loqueris: quod enim tibi uidetur. id res
ponde: ac mihi dicas. hec ne duorum pedum/
illa quatuor? puer: Ita: so: Oportet itaq; otto
pedum spatii lineam maiorem esse linea spatii
bipedalis/minorẽ uero quadrupedalis linea
puer: Oportet: socrates: Annitere ut nobis
qualis sit dicas: puer: Tripedalis: so: Non ne
si tripedalis est dimidium huius assummemus
eritq; tripedalis. Duo nanq; ii/is autem unus.
et hinc eodem modo/duo quidem isti: iste aũt
unus: fitq; hoc quod ais spatium: puer. Ita.
socrates: Non ne si hec trium est et illa trium
totum utiq; spatium ter trium pedum conficit̃
puer: Apparet. so. Ter uero tres/quot pedes
sunt? puer. Nouem: so. Duplum autem quot
pedum esse supra oportuit? puer. Otto: so: nõ
ergo a tripedali spatium otto pedum exoritur:
puer: Non profecto: so. A quali igitur conare
nobis liquido exprimere. q̄ nisi numerare ue
lis/saltem a quali demostra. puer. Per iouem
o socrates haud noui: so: Aduertis iterũ o me
non quantum hic ad reminiscendum proficiat
Nam ab ipso principio disputandi nequaquã
nouerat/que sit otto pedum spatii linea? quem
admodum nec in presentia noscit: uerum tũc
se nosse illam opinabatur/et audacter nimium
quasi sciens respondebat: nec deesse sibi quic
quam putabat/nunc autem egere se iam existi
mat/et ut ignorat/sic se ignorare fatetur?: me:
Uera dicis: socrates: Non ne melius nũc ad
id quod ignorat/affectus est? me: hoc quoq; ar
bitror: so: Cũ ergo ambigere ipz compulerĩ et

piscis illius more stupidum fecerim/nū aliqd
obfuit?me:Nō ut mihi uidetur:so:Opere p̄
tium itaq; fecimus ad ueritatem inueniendam
nunc enim utpote ignorantie sue conscius libē
ter et sponte perquirere. At tunc sine contro
uersia et sepe et aduersus q̄p plurimos loqui se
recte arbitrabatur:dum spatium duplum/du
plam longitudine lieam habere oportere profi
teretur:me:Uidetur:so:Num censes ipsum
studuisse unq̄p id uel inuenire uel discere quod
cum ignoraret/nosse rebatur? priusq̄ in hanc
ambiguitatem incideret:qua et suam ignoran
tiam re deprehendit/et scientiam appetere ce
pit?me:Nequaq̄p o socrates:so:profuit igitur
sibi stupor eiusmodi:me:Uidetur:so:Consy
dera itaq; ex hac ambiguitate q̄p iste una mecū
inuestigans nihil me docente:sed potius inter
rogante reperiet. Obserua obsecro diligēter
num unq̄p docere hunc ac demostrare illi quic
q̄p uidear potius q̄p eiusmodi opiniones singu
las sciscitari:Tu enim dic hoc ne spatiuz qua
drupedale est. Intellestin?pu:Equidem:so:
Num et hoc aliud equale isti apponere licet?
pu:Licet:so:Et tertium istud utriq; istorum
equale?pu:Et istud?so:Non ne hoc quod in
angulo est complere licet?pu:prorsus:socra:
Hec inde equalia spatia quatuor nascerentur?
pu:Ita:so:Totum igitur hoc quotuplum ad
istud efficitur?pu:Quaduplum:so:Oporte
bat autem duplum nobis contingere/num re
cordaris?pu:Maxime:so:Non ne hec linea
ab angulo in angulum aliquem porretta/iduo
utrunq; spatiuz diuidit?pu:Ita:so:Ergo qua
tuor he linee equales fiunt/id spatium compre
hendentes?pu:Fiunt:so:Consydera itaq; q̄
le est id spatium:pu:haud intelligo:so:Nō ne
cum hec quatuor sint/dimidium cuiusq; linea
queq; secat intrinsecus?pu:Secat:so:Quot
igitur tanta in hoc sunt?pu:Quatuor:socra:
Quot autem in isto?pu:duo:so:At quatuor
ad duo quotupla sunt?pu.Dupla:so.hoc itaq;
quot pedum fit?puer:Otto:so:A qua potissi
mum linea?pu:Ab hac:so:Ab ea neq; quatu
or pedum est?ab angulo protracta in angulū?
pu:Ita:so:hanc uero diametrum sophiste nū
cupant:et si huic nomen est diameter/a diame
tro ut ipse ais o puer/duplum spatium nascere
tur:pu.Prorsus o socrates:so:Quid tibi me
non uidetur?respondit ne iste unq̄p ex alterius
q̄p sui ipsius opinione?me:Nunq̄p/sed ex ꝓpria
semper:so.Ueruntamen haud nouit/ut paulo
ante confessi sumus:me.Uera loqueris:socra
In erant igitur huic opiniones huiusmodi:
me.In erant:so.huic igitur ignoranti opinio
nes de iis que ignorat uere insunt/me:Appa
ret:so.Nunc igitur isti opiniones tales quasi
per sonnium suscitate sunt/q̄p siquis iterroget
hunc talia quedam sepe et multa/certo scias
hunc ista/siquis alius nouit/perfecte sciturum
me:Uidetur:so.Nō ne ergo nemine prorsus
docente/sed interrogante potius ista sciet/ex
se ipso scientiam ad se reuocans:me:Sic est:
so. Resummere uero scientiam in se ipso/an
non reminisci dicitur?me.Prorsus:so. At
uero scientiam quam iste nunc habet/aut acce
pit aliquando/aut semper habuit:me.Uerum
so.Et si habuit semper/sciens semper extitit.
sin quandoq; percepit/hac in uita nequaq̄p:ne
mo enim hunc geometrica docuit/cum in cete
ris omnibus quecunq; uel ad geometriam uel
ad alias disciplinas pertinent/hec eadem sit fa
cturus. Est ne aliquis a quo iste cuncta didi
cerit?Uerisimile est te illum cognoscere/pre
sertim cum penes te et natus et nutritus fue
rit:me:Noui equidem hunc neminem docuis
se:so.has ne opiniones habet?me:Necessariū
o socrates id apparet:so:Sin autem utpote ī
presenti uita minime adeptus/haud nouit/pa
tet eum in alio quodam tempore habuisse atq;
didicisse:me.Apparet:so:An non tempus iā
fuit/cum non dum homo hic erat?me. Istuc
ipsum:so.Ergo si quando tempus sit in quo
homo non sit/in erunt tamen ipsi opiniones ue
re:que sciscitando expergefacte/scientie fiunt
certe per omne tempus:hec hominis animus
sciet.nam omne per tempus aut est aut non est
homo:me.Uidetur:so:Non ne igitur si semꝑ
rerum omnium ueritas in animo est/immorta
lis extitit?Quamobrem audacter et magna cū
spe oportet/que in presentia minime scimus/
hoc est minime recordamur/ut reminiscamur
inquirere:me.Bene mihi nescio quomodo o

socrateſ loqui uideris: ſo: Mihi quoqꝫ o me
non: Atqꝫ cetera nõ admodum diſputãdo aſſe
uerarẽ. ꝙ aũt duȝ putamus q̃ quis ignorat: eſ
ſe querenda/potiores efficacioreſqꝫ/ac minus
pigri ſumus/q̃ꝫ ſi ignota nec inueſtiganda eſſe
nec inueniri poſſe arbitraremur/ de hoc inq̃ꝫ
ſiquo modo poſſem et uerbis et ope decertarẽ
me: hoc quoqꝫ recte dicere uideris o ſocra: ſo
Uis ne ǵ poſtq̃ꝫ confeſſi ſumus ignota perſcru
tari licere/q͛d uirtus ſit/communiter īueſtige
mus? me. Quam maxime: gratius tñ mihi eẽt
audire prius/quod in prĩcipio diſputatõis in
terrogaui/utrũ uirtuti incũbendum ſit/quaſi ꝑ
doctrinam percipi poſſit/uel natura potius īſit
uel alio quopiam pacto hominibus adſit: ſo:
Atq͛ ſi tibi o menon queãdmodum mihi ipſi ī
perarem/haud prius utrum doceatur nec ne:
uirtus ꝑſcrutaremur/ q̃ꝫ q͛d ipſa ſit indagaſſe
mus: poſtq̃ꝫ ũnec tu te tibi dominari contẽdis
ut liber uiuas/ac me ut tuo arbitratu reſpon
deam obſecras/iaȝ utiqꝫ reſpondebo. Uidetur
igiť conſiderandũ eſſe quale ſit quod non duȝ
quid eſt cognouimus. Attamen pauliſper a ꝓ
poſito tuo declina: idqꝫ ex ſuppoſitione conſide
rare ꝑmicte/utrum doctrina uel alio pacto uir
tus poſſideatur: Ex ſuppoſitione autẽ ſic dico/
quemadmodum geometre ſepe diſcutiũt: poſt
q̃ꝫ illos quiſpiã interrogauit/ueluti an poſſit ī
hunc circulum trigenus hic extendi: ubi quis
dixerit non dum ſe noſſe an hoc huiuſmodi ſit
uerum ſuppoſitionẽ aliq̃ꝫ talem conducere. Si
enim eſt hoc ſpatium tale/ ut ad poſitam eius
lineam protendens ab eo deficiat quale ipſum
protenſum eſt/aliud quiddam euenturuȝ puto
et aliud item/ſi talia quedam pati nequeat/ ꝑ
ſuppoſitionem ergo diſputare decreui de iis q̃
contingunt circa productionem illius in circu
lum/an fieri poſſit nec ne. Sic et nos de uir
tute/quoniam nec quid nec quale ſit nouimus
ſupponentes hoc/utrum doceri poſſit/in hunc
modum queramus. Si uirtus eſt aliquid eoꝝ
que circa animuȝ uerſantur/aut doceri poterit
aut non. Principio enim ſi aliud eſt q̃ꝫ ſciẽtia
num doceri poterit: uel potius: ut modo dixi
mus memoria reuocari? nihĺ referat apud noſ
utro nomine utamur: an doceri poterit? Uel

id omnibuſ manifeſtum/ ꝙ preter ſcientiaȝ ni
hil homo docetur: me: Mihi ſane uidetur: ſo
Sin autem ſcientia quedam uirtus eſt/doctri
na percipitur: me: Quid ni? ſo: hoc ergo quã
primum expeditur: nã ſi talis ſit/docetur: aliť
uero nequaq̃ꝫ: me: prorſus: ſo: poſt hac inueſti
gandum cenſeo utrum uirtus ſcĩa: aut aliud
quiddam ſit: me: Mihi quoqꝫ idem querendũ
eſſe uidetur: ſo: An uirtutem aliud q̃ꝫ bonum
eſſe dicimus? et hec nobis poſitio ſtabilis per
manet/uirtutem ſilicet eſſe bonum? me: Ual
de: ſo: Siquidem eſt aliquod ſeorſum a ſcien
tia bonum/non ne uirtus forſitan ſcientia nul
la erit?/ſin autem nullum bonum eſt quin ſciẽ
tia comprehendatur/ſcientiã eſſe uirtutem ſuſ
picantes/recte utiqꝫ ſuſpicabimur: me: Sunt
hec uera: ſo: Quin etiam uirtute boni ſumus
me: ſumus: ſo: Et ſi boni utiles/ omĩa quippe
bona/utilia. me: Sic eſt: ſo: Ergo et uirtus u
tile quiddã: me: ex iis que confeſſi ſumus/ ne
ceſſario ſequitur: ſo: Conſyderemus rurſus ĩ
ſingulis qualia ſint/que nobis proſũt: ſanitas
ne et robur/formaqꝫ atqꝫ diuitie ceteraqꝫ huiuſ
modi conferre dicuntur: me: Ita: ſo: Eadem
hec aliquando nocere fatemur. An tu aliter ſẽ
tis? me: Sic certe ſentio: ſo: uide itaqꝫ quo du
cente hec obſint/quo ue proſint? non ne cum
rectus uſus preeſt/iuuant/contra uero nocẽt:
me. Prorſus: ſo: preterea q̃circa animum uer
ſantur conſideremus. Temperantiam aliquid
uocas et iuſtitiam et fortitudinem/docilitatẽqꝫ
et memoriam et magnificentiam et huiuſmodi
reliqua? me: Equidem: ſo: Adverte queſo que
cunqꝫ ex iis ſcientie nequaq̃ꝫ eſſe uidentur/ſed
aliud quiddam preter ſcientiam/ non ne inter
dum iuuant/aliquando ledunt? ueluti fortitu
do remota prudentia: num fortitudo aliud eſt
q̃ꝫ audacia quedam/et quãdo cum ratione uir
audet/iuuatur: cum abſqꝫ ratione leditur: me:
Sic eſt: ſo: Tẽꝑantia quoqꝫ et docilitas codeȝ
mõ/cũ rõne q͛dem ꝑcepta atqꝫ ꝯdita emolumẽ
to ſunt/ꝯ aũt detrimento: me. Quã maxime:
ſo: ut ǵ ſummatĩ dicã/oẽs aĩe ĩpetus atqꝫ oẽs
decliãtões ducente prudẽtia ad beatitudĩem
tẽdunt/ĩ prudẽtia uero ad ꝯtrariuȝ: me: Uideť
ſo: Quaꝓꝑ ſi uirtus aliq͛d eſt eoꝝ q̃ conſiſtunt

21

in animo necessarioq; utilis est/prudentiā hāc
esse oportet: qppe cuz oīa que sunt circa aīum
ipa quidē secundum se ipa nec cōferentia neq;
noxia sint. Adiūcta uero prudētia uel inprudē
tia statī aut utilia aut noxia fiant. hac itaq; rōe
uirtutē cuz maxime oīum conferat/prudentiaz
quādā esse concludit᷑: me: Mihi sane uidet᷑:
so: Quin etiā in aliis que mō dicebamus: opu
lentiā atq; similia tū utilia esse tum noxia: non
ne quēadmodum prudentia ceteris animi uiri
bus et officiis p̄sidens/utilia reddit: imprudēn
tia uero cōtraria/sic et illis animus recte utēs
atq; ducens bona efficit/non recte aūt mala?
me: Prorsus: so: Recte aūt ducit aīmus pru
dēs/iprudens aberrat: me: Sunt hec uera: so
Quāobrem oīo asserendū est cetera qdez būa
oīa referri ad animū/et que in aīo sunt/ad pru
dentiā/si mō bona futura sunt: eaq; rōe prudē
tia ipm conferens erit/uirtutē uero conferre p̄
diximus: me: Oīo: so: Ergo prudentiā uirtutē
aut uniuersam/aut partem aliquā confitemur:
me: Recte mihi hec oīa dici uidētur: so: Nō
ne si hec ita se hēnt haud natura boni homies
erunt? me: haud mihi uidēt᷑: so: Id p̄terea con
tingeret/si natura boni fierent: Adessent ꝑfe
cto nobis q filios nostros natura bonos dino
scerēt/eosq; nos illoꝝ inditiis seligētes/i arce
quadā conseruaremus: illos multo magisq̄
aurū obsignantes/neqs corrumpet: sed postq̄
adoleuerint/utiles eēnt in rem. p. ciues: me:
Cōsentaneū ħ o socrates: so: Cum uero natura
boni minime sint: nū forsitan disciplina? me:
Necessariū id apparet. Ac secundū potōez no
strā seqtur/ut si scīa uirtus est/doctrina perci
piat᷑: so: Forte per iouez/uereor tñ ne id teme
re confessi fuerimus: me: In superioribus pla
ne id recte dici uisum est: so: At nō in p̄terito
solum/sed in p̄senti etiam et futuro tempe tale
uideri debet/siqd in eo sinceri futurum ē: me:
Quid nam ipedimenti est? ad qd potissimū re
spiciēs suspicaris ac diffidis/ne forte uirtus
scientia minime sit? so: Dicā tibi o menon: uir
tutē qd̄ doceri posse/siquidē scīa est/nequaq̄
reiicio/quasi minus recte sit dictū. Quod ue
ro scīa sit/uide an iure diffidam: Age id mihi
responde. Siquid doceri pōt: nō de uirtute so
lum sed de quolibet alio loquor/an non illius
preceptores discipulosq; esse aliquos necesse ē
me. Mihi quidē uidet᷑: so: At contra cuius n̄
doctores extant: nec auditores si id doceri nō
posse coniiciamus/non ne probabiliter coniec
tabimus? me: Sic ē: sed num uirtutis precep
tores nullos esse censes? so: Sepenumero siq
huius magistri eēnt: omni studio īuestigaui: n̄
unq̄ inueni: et si una cum ceteris pluribus/at
q; iis ut uidebat᷑/huius facultatis peritis id q̄
siui. Et nūc quidē oportune o me: iste iuxta nos
assedit: quē inqsitionis huius participē faciam᷑
Ac merito ad id sociuz adhibebimus: hic enī
primuz diuite et sapiente patre anthemione na
tus est: qui ꝑfecto non casu quodam aut alicu
ius largitione opulentus euasit/quēadmodum
nuper thebanus ismenias polycratis pecunias
nactus: sed prudentia ꝑpria atq; uigilantia lu
cratus est: preterea nec superbus ciuis neq; in
flatus aut difficilis/ueꝝ modestus et frugi fa
cilisq; uir extitit. Deinde hūc bene educauit eru
diuitq;: cuius rei testis est oīs athensis popu
lus/q cum ad summos eligit magistratus. par
est una cum huiusmōi uiris/an sint aliq uirtu
tis magistri/et qui sint/pariter inuestigare. Er
go age o Anyte/que remecū/unaq; cum hos
pite tuo menone/qui nā huius rei preceptores
sint: et inhunc modum ↄsidera. si uellemus me
nonem hūc optimum fieri medicum/ad quos
potissimum doctores perduceremus? non ne
ad medicos? Anytus: prorsus: so: Et si cerdo
nem optimum euadere cupemus/an nō ad cer
dones? any: Ita: so: Et in aliis eodem modo:
any: Omnino: so: Sic iterum de medicis mi
hi dicas/cum diximus mictendum hunc esse
ad medicos si medicum fore uelimus/an non
id sentiebamus/ut sisti debeat apud eos duz ta
xat: qui artem illam profitentur/ac mercedem
pro ea palam ab auditoribus capiunt/non ne
huius ratio habenda est: si modo illum prudē
ter locaturi sumus? Anytus: Sic est socrates
Et de tibiarum sono ac ceteris omnibus simi
liter iudicandum. Neq; enim mediocris insci
tia esset/dum studeremus quempiam tibicinez
fieri/commendare iis nolle qui facultatez hāc
pollicentur/mercedēq; reportant/sed hoc onus

22

illis imponere / qui nec doctrinam sibi uendi
cant: nec est apud illos ullus in hac arte disci
pulus: qua instrui hunc quē mictimus desyde
ramus. An non procul a rōe id esset? any: per
iouem non modo absqꝫ ratione / uerum etiā de
mentia quedam: so: Probe loqueris: Nunc
itaqꝫ licet tibi comuniter una mecū de hoc hos
pite tuo menone deliberare: hic enim o anyte
iam pridem mihi dixit / se hanc sapientiam uir
tutemqꝫ appetere: qua homines ciuitates et do
mos recte gubernant / filiosqꝫ suos ꝙ optime e
ducant: ac ciues et hospites tum admictere tū
dimictere sciunt: ut bono uiro dignum est: me
ditare igitur ad quem potissimum huius com
parande uirtutis gratia hunc mictere deceat.
An ex his que modo diximus patet: commic
tendum his esse qui se docturos talia pollicen
tur? seqꝫ palam cuiqꝫ grecorum discere uolenti
semꝑ exponunt: huius discipline prescriptum
pretium capientes: any: At quos dicis o socra
tes? so: Nosti quodammodo et ipse hos esse / ꝗ
publice sophiste uocantur. any: Hercle bona
uerba queso o socrates. Nullus cognatorum:
uel familiarium uel amicorum: aut ciuiū aut
hospitum in tantam insaniam incidat / ut istis
adherens / inde perdatur: eoꝝ quippe consuetu
do manifesta illorum qui eos sectantur: pestis
est: so: Cur ita dicis anyte: num ii qui soli ex
omni hominum genere prodesse hominibus ꝓ
fitentur / tanto ceteris deteriores sunt / ut non
modo non iuuent quemadmodum alii: quod
ipsis traditum sit / uerum contra corrumpant:
atqꝫ huius gratia uulgo mercedem exigant?
Equidem non uideo qua ratione fidem tibi ad
hibeam. Noui enim uirum unum protagoraꝫ
qui plures ob hanc sapientiaꝫ pecunias cumu
lauit quam aut phidias ille cuius tam perspi
cua pulchraqꝫ opera extāt: aut decem alii sculp
tores lucrati fuerint: any: Atqui absurdum es
set / si qui calceos ueteres consuunt / uestesqꝫ re
sarciunt / latere non possent dies triginta / dete
riores reddentes ꝙ acceperint: so: Ceterum
si talia facerent / breui fame perirent: protago
ras autem uniuersam greciam annos plusꝙ q̄
draginta decepit / dum familiares peruerteret:
deterioresqꝫ redderet ꝙ accepisset. Nam reor

illum uita decessisse natum annos pene septua
ginta: quadraginta uero in hac arte uersatum
Ac per omne illud tempus usqꝫ in hanc diem
clarus extitit: neqꝫ protagoras tantum / sed alii
quoqꝫ permulti / partim priores illo / partim ēt
nunc uitam agentes. Utrum secundum oratō
nem tuam dicemus eos conscios decipere atqꝫ
ledere iuuenes / an se ipsos quoqꝫ latere / et insa
nos hoc pacto illos esse / qui a non nullis om
nium sapientissimi iudicantur? any: longe abē
ut insanire dicantur o socrates: sed multo ma
gis iuuenes qui illis argentum tradunt. Atqꝫ
his etiam deteriores sunt / siqui illos quorum
ad se cura pertinet / iis conmictant. Omnium
postremo in sanissime sunt res. p. que illos ex
cipiūt / neque expellunt / siue quis aduena seu
ciuis hoc opus aggrediatur: so. Num aliquis
te sophistarum o anyte iniuriam unqꝫ affecit?
uel quid illis ita succenses? any: Nulla mi
hi unꝙ cum aliquo illorum consuetudo fuit:
neque meorum aliquem illis uti permicterem
so: Nunꝙ ergo illorum mores expertus es.
any: Neque sim quid tum? so: Qua nam rōe
dinosces bonum ne an malum sit / cuius nullū
fecisti periculuꝫ? any: Liquido istos noui qua
les sunt: siue expertus sim / siue non: so: Uates
forsitan es o anyte: hoc eniꝫ te alia ratione no
uisse ex iis que modo dixisti: admodum admi
rarer. Ueꝝ non eos q̄rimus / ad quos ꝓfectus
menon īficiatur / hi nāque si uis sohpiste sint:
Sed opē patrio feras amico ostēde illi cui nā
adherēs eoꝝ ꝗ tam amplā urbeꝫ colunt / eam
quā narrauimus uirtutē adipiscetur: any: cur
ipse nō indicas? so: At quos ego magistros exi
stimauerā / ī mediuꝫ iam produxi: uerū secūdū
rationē tuam nihilo oīo profeci. Ac forte uera
loqueris. Itaque tu quoque iā partē tuā huius
muneris exple. Ostēde ad quē atheniēsiuꝫ ꝓfi
ciscatur. ꝓfer cuius uis nomen: any: Quid o
pus est hominis unius nomen audire? quem
cunqꝫ atheniensium nactus fuerit ex bonis cla
risque hominibus / melior illius familiaritate /
si mō paruerit / euadet / ꝙ ꝯsuetudine sophistaꝝ
so: Utrū ū ii ꝑclari bonique uiri ex se ip̄is nul
lo īstituēte tales effecti sunt / eaqꝫ tam docere a
lios possunt: licet ipi a nullo didicerint: any:

A senioribus uiris preclaris atq; bonis per
cepisse arbitror? An non tibi uidentur in hac
ciuitate multi insignes et optimi homines exti
tisse? so: Mihi quidem o anyte esse hic uiros
ciuilis administrationis peritos / nec pauciores
olim fuisse uidetur: Sed nuz preceptores ido
nei uirtutis sue fuere? hoc enim est de quo nũc
disseritur. non utrum sint aut fuerint hic uiri
boni / sed utrum uirtus doceri possit: et ob hoc
utrum uiri boni siue superiores siue presentes
uirtutem eam qua prediti sunt / tradere alteri
norint: an forte nec tradi alteri nec recipi uir
tus possit. Id inq̃ est / quod dudum ego ac me
non inquirimus: Sic autem ex ipsa tua oratõe
consydera. Num themistoclem uirum bonum
fuisse fateris? any Maxime omnium: so. Et p̃
ceptorem bonum uirtutis sue. siquis alius uir
tutis magister sit / themistoclem extitisse? any :
Reor equidem dummodo uoluisset: so: Num
censes ipsum noluisse alios quoq; bonos fieri?
filium suum presertim? an putas inuidisse filio
et de industria uirtutem propriam minime con
municasse? Audistin themistoclem filium suuz
cleophantum in equestri facultate strenuum ef
fecisse? adeo ut equus rectus insisteret: rectus
q; ex equo iacularetur: ceteraq; permulta stupẽ
da perficeret / in quibus ille diligenter erudiri
curauit sapientemq; in singulis / que precepto
res eruditi callebant / effecit: hec a maioribus
accepisti? any: Audiui: so: Nemo igit̃ naturã
filii ut pote malam culpauerit: any : Nullus
forte: so: Quid uero ad hoc: audisti ne ab ali
quo seniore aut iuniore cleophantum themisto
clis filium bonum ac sapientem in quibus pat̃
fuerat: extitisse? any: nunq̃: so: Num themisto
clem arbitramur alienis artibus imbuere filiũ
uoluisse: paterna uero uirtute nihilo uicinis su
is prestantiorem facere curauisse? siquidem do
ceri uirtus ullo pacto posset? any : Forte per
iouez minime: so: Talis igitur hic uirtutis ma
gister fuit: quẽ ipse unum ex antiquis optimũ
asseris. Consideremus iam et alium / aristidem
lysimachi filium: non ne hunc quoq; bonuz fu
isse censes? any: Et maxime quidem: so: An ñ
et iste filium suum lysimachum in omnibus q̃
preceptores ulli profiterentur: optime atheniẽ
sium omnium eruditum euadere uoluit? Nuz
quo uis alio meliorem uirum eum fecit? Nũc
et enim allocutus es et qualis sit optime nosti:
preterea si uis periclem uirum magnopere sapi
entem consydera. duos ut te minime preterit /
filios educauit: paralum et xanthippum: any:
Noui equidem: so: Hos ut ipse nosti tum in
equestri peritia tum in musica tum etiam incer
taminibus preceteris atheniensibus instruxit:
Ac deniq; in nullo eorum que arte percipiunt̃
inferiores aliis esse uoluit: bonos autem uiros
an non fere cupiebat? uoluisse quidem existĩo
sed id doceri minime potuisse: Ne autem putes
paucos ignobilissimosq; atheniensium id asseq
non posse / aduerte iterum ꝙ thucydides duos
filios educauit melisiam atq; stephanum / quos
et cetera diligenter edocuit / et palestram in pri
mis / ut in ea athenienses reliquos superarint.
Unum quidem xanthie: euodoro alterum con
mendauit: hi uero in palestre ludo ceteris om
nibus illis temporibus / precellere putabantur
non ne meministi? any: Audiui equidem : so :
Neq; uero iste cum que sumptu maximo disce
bantur / filios callere uoluerit / uirtutem solam
quam absq; pecuniis tradidisset: si modo doce
ri potuisset / assequi filios noluisse putandus est
An forte thucydides ignobilis erat : nec a
mici sibi plurimi tam ciues q̃ꝫ cõmilitones et
socii aderant? Quin imo et ampla familia or
tus et summe cuiusdam auctoritatis tum apud
conciues suos / tum etiam apud omnes grecos
erat: Ideoq; si per doctrinam comparari boni
tas potuisset / inuenisset saltem uel ciuẽ aliquez
uel peregrinum / qui filios eius bonos efficeret
si minus ipsi ad id docendum ocii a rei. p. ne
gotiis superfuisset. Sed uide o amice anyte :
ne forte uirtus doceri nequeat? any: O socra
tes liberius q̃ꝫ decet / homines mihi uituperare
uideris. Itaq; tibi consulo si modo parere uis
ut tibi caueas: forte enim alia in urbe lene est
uel iniuria uel beneficio ciues afficere: in hac
autem graue nimium ac periculosum : neq; id
te fugere arbitror: so: O menõ anitus iste sue
censere mihi uidetur: neq; id miror: primo enĩ
hos me uiros uitupare cẽset / deĩde se unuz ex
iis arbitratur. Uerum iste siqñ didicerit qd sit
hõibus detrahere / haud ulterius succenscbit:
in presentia uero ignorat. At ipse mihi dicas

ntrum apud nos clari ac boni uiri sint: me:
Sunt certe: so: Uolunt ne isti iuuenibus se ip
sos preceptores exponere? atqꝫ id profiteri?
uel uirtutem doceri posse fatentur? me: Non
per iouem o socrates: sed interdum ab illis do
ceri posse uirtutem / alias non posse audies: so:
An istos dicimus huius rei magistros / inter
quos non dum id conuenit? me: Nequaꝙ̄ mi
hi uidetur o socrates: so: Quid uero / num so
phistas siquidem ii soli id predicant / magistros
uirtutis existimas? me: Gorgiaz ī hoc uehemē
ter admiror et amo / ꝙ nunꝙ̄ illum hoc pollicē
tem audias. Immo et alios ridet / quotiēs pol
liceri sentit: putat autem hoc dum taxat promi
ctendum esse / eloquentes silicet uehementesqꝫ
homines reddere: so: Non ergo sophiste huius
preceptores esse tibi uidentur: me: Nescio qd
dicam o socrates. nam mihi quoqꝫ idem quod
plurimis accidit: tum enim preceptores puto:
tum nego: so: Scito non tibi soli hoc ceterisqꝫ
ciuilibus euenire / ut interdum doceri uirtutez
credatis / alias uero negetis / uerum etiam poe
te theognidi eadem omnino dicenti: me: Qui
busnam carminibus? so: elegis in hunc modū
hos proprie bibe et conmede / cuz iis una sede
to: iis obsequerere: quorum magna potestas:
a bonis enim bona perdisces. Quod si malis
adheseris / quam habes mentem proculdubio
perdes. Uides iam ꝙ in iis ita loquitur / quasi
uirtus disci possit: me: Apparet: so: At uero
paulo post sic inquit. Si sana mens homini
tradi posset / multam sane magnamqꝫ mercedez
qui id efficerent reportarent. Neqꝫ bono ex pa
tre filius malus esset / prudentibus monitis ꝑ
suasus: uerum docendo nunꝙ̄ ex malo bonum
hominem facies. Cernis hunc circa eadem ꝯ
traria sibi ipsi proferre? me: Uidetur: so: Nuz
aliquid aliud nosti / cuius qui preceptores esse
professi sunt / deinde id neduz docere alios pos
se: sed ne ipsi quidem scire dicantur: sed in eo
ipso improbi esse / cuius se asserūt preceptores
et qui clari esse in eo dicuntur / nūc doceri pos
se / nunc uero non posse ferant? eos ne qui ī hac
controuersia sunt preceptores nuncupas? me:
Minime: so / Ergo si neqꝫ sophiste neqꝫ: boni
clariqꝫ uiri huius rei doctores sunt / multo mi
nus ceteri preceptores erunt: me: Certe: so:
Si non sunt preceptores neqꝫ discipuli etiam
me: Sic ut ais mihi uidetur: so: An non cōfes
si sumus illud / cuius nec magistri neqꝫ discipu
li sunt / doceri minime posse? me: Confessi su
mus: so: Et uirtutis nusꝙ̄ preceptores reperi
untur: me: Nusꝙ̄: so: Si non preceptores / ne
qꝫ discipuli ēt: me: Sic apparet: so: Uirtus er
go doceri nequit: me: Sic uidetur: siqdē nos
recte diiudicauimus. Quamobrem uehemenť
admiror o so: bonos ullos inter homines repe
riri: et q̄ sit ratio qua boni fiunt / ambigo: so.
Uidemur o menon ego simul et tu parui pretii
esse uidetur: gorgias quoqꝫ te ac me prodicus
haud satis erudiisse. Itaqꝫ maxie oium ad nos
ipos reuocāda mens ē / q̄rendusque aliqs qui
hoc uno nos meliores efficiat: hec aūt dico ad
superiorē inqsitōem respiciēs / qa nos ridicule
latuit / ꝙ n̄ solū ducente scia negocia recte atqꝫ
bene ꝓcedunt: uel forte nos subterfugit / q̄ rōe
boni hōes efficiunť: me: Quo pacto id ais o
so? so. Sic ꝙ qdem bonos uiros utiles ēē op
porteat / ꝓbe confessi sumus: cū nunꝙ̄ se res a
liter habeat: nō ne? me: Ita: so: Quod ue uti
les futuri sint / si recte agēdis p̄sint etiā probe
inter nos conuenit: me: probe: so: Quod uero
nullus recte preesse possit / nisi sit prudens / ha
ud satis recte asseuerasse uidemur: me: Quo
mō recte dicis? so: Dicā q iter nouit larissam
uel alio q̊ uis ꝓficiscať / et alios ducat: nō ne
recte atque bene ꝑducet? me: ꝓrsus: so: Quid
uero siqs recte opinatur / q̄ uia ferat larissaz nū
ꝙ̄ tn̄ ꝓfectus sit neque sciuerit: nō ne iste quo
que recte duceret? me Ualde: so: Et donec reť
tā opinionē habet / de qbus alť sciaz: nihilo de
terior dux erit: existimans quidem uera / sciens
minime: ꝙ̄ is qui ista nouit: me: Nihilo certe
so: Uera ergo opinio ad recte agēduz nil minꝰ
ꝙ̄ prudētia ualet. Atqꝫ id ē quod icōsyderatōe
uirtutis ī supioribus p̄termisimus. dū solā pru
dētiam recte agēdi ducē assereremus. hec autē
erat opinio uera: me: Uidetur: so: Nuz igitur
nihilominus recta opinio ꝙ̄ scia cōfert? me:
hoc utique minus ꝯfert o so: ꝙ quicūque sciē
tiam habet / semꝑ assequitur: qui uero rectam
opinionē: interdum quidē consequitur / nō nū
ꝙ̄ uero fallitur: so: Quid ais? qui recta opini
one incedit / nō ne ꝙ̄ diu opinatur recte / semꝑ

23

uoti compos efficit: me: Necessariũ apparet:
Quamobrem miror / quare cum ita sit / scia tñ
longe admodũ prestãtior habeatur: ꝙ recta o
pinio: et cur utraq; illarum aliud quiddã sit /
dubito: so / Nostin quã ob causaʒ id mireris?
an ipse uis tibi dicam? me: dic prorsus: so:
Quia dedali statuas nunꝙ cõsiderasti / forte
uero neq; apud uos extant: me. Quorsuʒ hec?
so: Quoniam iste nisi ligentur / discedunt atq;
aufugiunt: ligate permanent: me: Quid tum?
so: Ex eius artificiis / quod solutum ẽ / haud
multe estimationis est / istar fugitiui hominis
neq; enim permanet: ligatũ uero admiratõe di
gnũ: pulcherrima enĩ opa sunt. Cuius hec gra
tia dico? Uerarũ opinionuʒ gratia: he quippe
quousq; stabiles perseuerãt / pulcra quedã opa
sunt / oĩaq; bona perficiunt. Attamen diu con
sistere nolunt: sed ex hominis aĩo confestĩ effu
giunt: quapp non multi pretii sunt / donec quis
illas raciocinatione a causis ducta liget: hec
uero amice menon reminiscentia ẽ / ut supra in
ter nos cõuenit: Postꝙ uero ligate sunt / prio
quidẽ sciẽtie fiunt: deinde perseuerantes: pro
ptereaq; scientia recta opinione prestantior est
ab eaq; uinculo quodã discrepat: me: Per io
uẽ o socrates congrua cõparatio: so: Quin ẽt
ipse non tanꝙ sciens: sed ut coniectans ita lo
quor. Quod uero est aliud quiddam uera opi
nio atq; scientia plane mihi coniicere uideor.
Sed et si quicꝙ aliud me scire faterer / que sa
ne pauca dicerem / unum hoc iis que sciréʒ ad
numerarem: me: probe o socrates loqueris: so
Quid uero? non ne hoc quoq; recte / ꝙ uera
opinio opus quodlibet ducens / nihilo peius ꝙ
scientia illud assequitur? me. hoc quoq; ueruʒ
so. Nihil ǧ uera opinio ꝙ sciẽtia deterior / nec
minus ad actiones utilis est: neq; uir uerã opi
nionẽ habẽs ꝙ scĩa preditus: me: Ita est: so:
Quin etiam uirum bonum utilem esse conue
nimus: me: Conuenimus: so: Si igitur homi
nes non per ipsam scientiam solum boni atq;
utiles ciuitatibus essent / si modo inuenirentur
sed etiaʒ pp opinioneʒ rectam / horum uero neu
truʒ natura hominib; inest / neq; scientia: neq;
uera opinio / neq; etiam aduentitia hec sunt: nũ
uidetur istorum aliquod natura in esse? me:

Mihi nequaꝙ: so: Non ne postquam natura
non insunt: neque boni etiam uiri natura eriũt
menon: Non sane: socrates: Quoniam uero
nequaquam natura / utrum doctrina considera
bamus? menon: Ita: socrates: Et doctrina cõ
parabilis uisa est si sit prudentia uirtus? me:
Est: socrates: Et si comparabilis per doctri
nam / prudentia quoque uisa est: menon: pror
sus: socrates: Ac si preceptores essent doceri
posse / si non / minime: menon: Sic est: socrates
et preceptores eius esse communi consensu ne
gauimus? menon: Negauimus: socrates: Cõ
clusimus itaq; / neque doceri illam / neque pru
dentiam esse: menon: Conclusimus: socrates:
preterea bonum ipsum esse concessimus: me:
Concessimus: socrates: Bonum autem et uti
le esse recte ducens: menon. Maxime: socra:
Recte deniq; ducere duo hec sola / ueram opi
nionem atq; scientiam? quibus homo preditus
recte ducit. Que enim fortuna contingunt / im
perio hominis nequaquam fiunt. quibus autẽ
homo ad rectum dux est / duo hec / opĩo uera:
atq; scientia: menon: Idem mihi uidetur: so:
Igitur cum uirtus doctrina percipi nequeat /
nequaquam scientia est: menon: Non apparet
socrates: Cum ergo duo sint bona atq; utilia:
alterum illorum excipitur: neque erit in actio
ne ciuili scientia ducens / menon: Non ut mi
hi uidetur: socrates: Non ergo sapientia qua
dam / neq; ut sapientes ipsi ciuiles homines rẽ
publicam administrant: cuiusmodi qui the
mistoclis temporibus: et quos paulo ante any
tus retulit: extiterunt. Unde nec ceteros ta
les quales ipsi sunt / reddere possunt. ut pote
qui scientia nulla sint tales: me: Sicut ais ẽe
uidetur o socra: so: Si nõ scientia restat ut opi
nione recta utẽtes ciuiles uiri ciuitates guber
nẽt / haud secus adprudentiã se habẽtes ac ua
tes diuiniq; furore correpti? Et ẽ hi uera ꝗ plu
rima nuntiãt. nihil tñ eoꝝ q̃ locunt̃ ĩtelligũt:
me: sic ẽe ur̃: so: Nõ ne ǧ o me: diuinos huius
mõi uiros appellare decet? q mẽte neqꝙ uten
tes m̃lta tñ ac magna et agẽdo ⁊ dicẽdo dispo
nũt? me: prsus: so: Quãobrẽ m̃rito diuos uoca
bim̃ q̊s mõ p̃diximus uates furẽtesq; ac poeticos
hões uiuisos / ciuilesq; hões ñ minus ꝙ reliq̊s

diuinos existimabimus diuino afflatos numīe
deoq; penitus occupatos. quādo quidem rem
pu: dirigunt: multa maximaq; dicentes / que ne
quaq̄ intelligunt: me: Maxime: so: Mulieres
quoq; o menon bonos uiros diuinos nūcupāt
Et laconici quotiens bonum quendam uirum
commendare nolunt. Diuinus hic uir aiunt:
me: Et recte quidem loqui uidentur o socra:
ꝙꝙ anytus iste tibi forte talia loquenti succen
set: so: haud quaquā mihi cure est: cum hoc ē
o menon alias disseremus. Si autem nos in
omni hac disputatione recte perscrutati sumus
uirtus utiq; nec doctrina neq; natura nobis a
derit: uerum diuina sorte absq; mente in euz q
illam sortitus fuerit / influet: nisi forte quis ex
ciuilibus talis existat / ut alium quoq; ciuilez ef
ficere possit. Quod si extiterit / talis hic īter ui
uentes erit / qualem homerus ait tiresiam inter
mortuos esse: Sic dicens. sapientia prestat so
lus iis qui apud inferos: ceteri uero umbre
uolitant. Similiter et ciuis iste ad alios tāꝙ
ad umbras se haberet. Uera enim res quo ad
uirtutez esset: me: Optime mihi dicere uideris
o socrates: so: Ex hac itaq; ratione o menon di
uina sorte uirtus adesse cuicunque adsit: appa
ret. Ueritatē tñ de hoc ꝑspicuam tum deniq; ꝯ
prehendemus / cū añ ꝙ quo pacto uirtus adsit
q̄ratur qd ipsa secunduz se ipam sit / īuestigare
tētarimus. Nūc aūt hora iā est ut hīc alio abe
am. Ipse uero quod tibi ꝑsuasuz ē / anyto huic
hospiti tuo itez ꝑsuade: ut mitior sit. Nam si ei
hoc ꝑsuaseris / athenīēses q̊q; iuuabis. Finis.

Argumentum Marsilii in Alcibiadem primū
de natura hominis.

Andidissimus platonis nostri li
ber q alcibiades primus īscribi
tur: alcibiade ipso uenustior et ōi
carior auro / quid homo est / qd
eius officiū docet. Est aūt homo aīa rōnalis /
mētis particeps / corpe utēs. Ex hac difinitōne
illius offitiū trahit trifariam distributū. Ut ē
rōnalis anima ē in se ipsaz circulo quodā rōci
natōis sese aīaduertendo reflectutur. Ut mētis
particeps i diuinā mētez uelut riuulus i fontē
suū refluit. Ut utēs corpore: humanis negoci
is gubernandis īcumbit: ꝑfectū ḡ et absolutū
hōis officium ē / ꝓ q̄dem ut naturam suā aīad
uertat: deinde ab illa tanꝙ ab imagine et effec
tu ad diuinā mentē exēplar eius et cām cōuer
tat. A qua hōis animus illustratus / ipz bonū
ipm utile / ipm pulchrum / ipz iustum ītelligit:
suuzq; bonum / utile pulcrū / iustum ꝑfecte cōp
hendit. Unde qd bonum: qd utile alioꝝ hōuz
q̄buscū uersatur: q̄busue impat: noscit: Cūq;
bonū absolutum / bonū sui: bonū alioꝝ cogno
uerit: ad se ipm iam et aliū unuz quēq; curādū
secundū cogniti boni normā debet accedere:
philosophie studio / moralis / mathematice / the
ologie opus ē: ut ad se ipm et ad mētem sui ca
usam redeat. Moral' q̄ppe et mathematica dis
ciplīa aīum in corpus mersuz / ī se ipm restitu
it: theologia supra se rapit et extra se ipm attol
lit ī deum. Mētis diuīe ideaꝝq; cognitio / sapi
ētia dicit. sui ipsius notitia / et sui suoꝝque hōi
utilisque īuentio ex dīe mentis ītuitu manans
prudētia nuncupat: prudētia sane ut bonū ītel
ligit / hūanas actiones tā publicas ꝙ priuatas
ad finē optimum refert: Ut utile / ꝑ commoda
media ꝓpriasque uias / q̄bus ad finē perueniāt
dirigit. Ut pulchrū q̄s ordo q̄s modus ī hoc
ꝓgressu quasi q̊dam itinere sit seruādus ꝯinsti
tuit. Ut iustū: q̄ distīctio singuloꝝ opum: que
obseruātia īpositi ordīs / quod supliciū trāsgre
diētis / quod premiū / legē huius itineris obser
uātis / ꝓscribit. A philosophia ḡ ad sapiētiam
a sapientia ad prudentiā fit accessus: prudētia
uero magistra uite disciplinam sui cuiusque rei
familiaris et rei: p. tribuit: hō per prudētiam
gubernat: domus aūt et ciuitas ꝑ amicitiaz pu
blicam iustitiamque seruant. Publicam ami
citiā uoco consensionem illā qua cuncti sub ea
dem lege et principe libenter conueniūt: et ad
eundem finez respiciūt: iustitiā. pu. nomino le
gitimā distictōnē q̄ siguli licet subeodē pricipe
et ad eūdē finē hoc est publicum bonuz / diuer
so tamen tramite proficiscunt: uariāque offici
orum distributionem pro natura et dignitate
cuiusq; a natura et legibus assignatam seruant
proprioq; munere sine usurpatione alieni fun
guntur. Insunt in hoc dialogo theologice dic

24

tionẽs due/ipsum quod ipsum/ipsum unũ ꝙꝫ
Circa hominem illa significat animam in idea
hec animam in corpore. Sed de iis latius in
comentariis/que in decem hos platonis dialo
gos scribere iam institui.

Alcibiades primus de natura hominis.

Socrates Alcibiades.

O Fili clinie admirari te arbitror ꝙ
cum primus ipse omnium amare
te ceperim/ceteris desinentibus
te diligere/solus in beniuolentia
perseuero: et cum amici reliqui frequentiori ꝯ
suetudine tibi quotidie molesti fuerint/ego tot
annis minime salutauerim: huius autem rei ca
usa non humanum quippiam/sed repugnãtia
quedam demonii fuit/cuius potentiam in se
quentibus audies. Nunc uero cum non ultra
repugnet huc ita profectus sum. Spero ĩsup
nec in posterum nobis aduersaturum. Supe
riori autem tempore consyderabam quo pacto
erga tuos amicos te gereres. Qui quamuis
multi essent atqꝫ superbi/nemo tamẽ ex illis fu
it/quin abs te fastu superatus abierit. Quaꝫ ue
ob causam illos contempseris/explicabo. Ais
enim te nulla in re hominibus aliis indigere.
quippe que tibi insunt: ita esse preclara/ut nec
ad corporis nec ad animi bona cuiusꝗ̃ egeas
Existimas te in primis procero atqꝫ decoro co
rporis habitu plurimum excellere. Atqꝫ id a
pud omnes constat. Nobilissimo preterea ge
nere ortum te predicas pre ceteris qui in hac
urbe sunt/ciuitatum grecarum amplissima: ex
paterno quidem latere amicos: atqꝫ cognatos
adesse ꝙ̃ plurimos et optimos uiros: qui tibi
omnia cum opus fuerit: sumministrare possit
Maternos quoqꝫ nec istis ĩferiores neqꝫ etiaꝫ
pauciores. Sed multo maiorem iis omnibus
autoritatem afferre tibi ad res agẽdas pericleꝫ
xanthippi filium: quẽ quidem pater tuus tuto
rem tibi fratriqꝫ reliquit: qui non in hac ciuita
te solum: quecunqꝫ uult/potest: sed ĩ omni gre
cia: et in multis ẽt ac latis barbarorum generi
bus. Adderem quoqꝫ amplissimas tuorum di
uitias nisi te scirem in iis minime omnium glo
riari. Horum omniuꝫ causa fastu elatus fami
liares omnes superbia superasti. Atqꝫ ipsi ut
pote ĩferiores tibi cesserunt. Neqꝫ uero ista te
latuere. Quamobrem neqꝫ me etiam fugit ad
mirari te quo animo in beniuolentia perseuera
uerim/quam ue spem de te conceperim/ꝙ aliis
te relinquentibus ipse solus omnium perstiti:
al: At istud forte nescis o socrates/te nũc me
paulo preuenisse: Uenerat enim in animum mi
hi/ut te prior adortus hec eadem te rogarem
Quid nam uis? quid sperans me turbas? ut
semper ubicunqꝫ sum/tu quoqꝫ obseruãtissime
adsis. Re uera enim quid sit consilium tuum
admiror/illudqꝫ libenter audirem: so: Audies
igitur hoc a me ut decet ꝙ̃ primum siquidem
ut ais nosse desyderas quid cogitem: Ego eñ
tanꝗ̃ expectanti et auscultaturo id referam: al
Et maxime quidem dicas modo: so: Uide ita
ꝗ/neqꝫ enim miruꝫ uideri debet: si quemadmo
dum uix incepi/ita uix desinam: al: O uir opti
me dic iam/audiam enim: so: Dicendum est ꝑ
fecto: Arduum quidem est/cum eo qui ami
cos ceteros superauerit/amicitiam consuetu
dinemqꝫ inire: Audendum tamen sententiam
meam exprimere. Equidem o alcibiades si te
cognouisseꝫ iis rebus quas supra narrauimus
esse contentum/uitamqꝫ illis tuam mancipauis
se: iam diu et mihi quidem uideor/beniuolen
tiam erga te meam deposuissem. Nunc autem
alias quasdam tuas de te ipso cogitationes ar
guam: intelligas quam ob causam cum semel
tibi mentem adhibuerim: nunꝗ̃ destiti. Uide
ris mihi sane siqs deus tibi dixerit o al: Nun
ꝗd uiuere uis ea sola possidẽs q̃ nũc hẽs? an
statĩ obire nisi ꝑstãtiora ꝗdã asseq liceat/mor
tẽ potius electurus: At uᵒ q̃ nunc spe uitaꝫ a
gas apiaꝫ: putas ẽ si mox ĩ atheniensis populi
ꝯtionẽ ascẽderis/quod ꝗdẽ paucos post dies
futuꝝ existimas/atheniẽsibus demostratuꝝ te
maiori dignũ esse honore/ꝙ̃ aut ꝑicles sit aut
alius ꝗsꝗ̃ fuerit eoꝝ q ſupꝛioribus seculis flo
ruerũt: quod si ostẽderis maxime apud ciues
tuos auctoritatis fore. Atq si plurimũ hac ĩur
be possis oĩuꝫ quoqꝫ grecoꝝ atqꝫ ĩ barbarorũ
ꝗcũqꝫ eãdẽ quã et greci ĩcolũt regioneꝫ clarissi
mũ te futurũ: Et si deus idem ĩpiuꝫ europe ꝯ
cesserit: transire tamen in asiam et ibi rebus a
gendis preesse uetuerit/non dum electurus

25

mihi uideris cum his solis uitã degere/nisi nomen tuũ atq potentiam ut ita dicam per omia hõum genera propagare. Neq arbitror preter cyrum ac xerxem neminẽ memoria dignuz existimare. Quod ĝ huiusmod spe nutriris/ non coniiecto egdem/sed certo scio. forte etiam et tu confiteberis ut pote tui conscius me uera dixisse: al. Quid hec o so: ad eam rõnem quaz assignare uolebas/ob quam me non dum deserueris? so. Ego tibi dicam o amice clinie et dinomachis fili. has cogitationes tuas ad optatum finem perducere/absq me minime potes usq adeo in te ac tua negocia me posse confido Quapropter deum ipsum cẽseo non permisisse olim me tecum disserere: atq ego expectaui donec ille permicteret. Vt enim tu speras ciuitati tue ostendere posse omni te apud eam honore dignuz esse/atq his demostratis nihil adeo magnum restare/quod non statim cõficere possis/sic et ipse plurimum apud te posse confido cum primum ostendero cunctis me digniorem esse/nec tutorem neq cognatum neq aliuz quẽpiam preter unicum me deo fauente tibi cã potentiam quam desyderas traditurum. Quam diu ĝ eras iunior/nec dũ in spem tantam uene ras/mea quidem sententia deus tecum disputare prohibuit/ne frustra contenderem. Nũc uero impulit: nunc igitur audies: al: Lõge mihi nunc mirabilior uideris o socrates posq loqui mecum cepisti q dum tacitus me sequebaris: q q etiam tunc aspectu talis maxime uidebaris/si igitur utrum ego hec mente uersarem nec ne/ut uidetur/optime cognouisti/ etiam si minus uerbis expressero: nihil iaz negocii erit ulterius ad te persuadenduz: esto sane: al: Si ergo hec ipse maxime intendo quo nam modo per te consequar: nec sine te ista perficientur? potes ne dicere? so: Interrogas ne an prolixũ sermonem incepturus sim /quales audire solitus es? Neq uero id mei moris est. Ueruntñ ostendere tibi possum ut arbitror: hec ita se habere modo in hoc uno dum taxat mihi obsequelis/al: nisi arduum quiddam exigas/ concedo: so: Num difficile tibi uidetur ad interrogata respondere? al: nequaq: so: Responde ĝ al: interroga: so: An te iterrogem ut cogitatez ea que cogitare te dixi? al: Esto si placet ut tandem quid feras uideam: so: Age utiq. intẽdis ut supra dixi breui adire atheniensem populuz consulturus. Si tibi igitur mox ad contionem profecturo ego ob uius dicerem o alcibiades posq athenienses de aliquo deliberare constituerunt: surrexisti et tu deliberaturus: utrum de iis que tu melius q isti calles? quid respõderes ad hec? al: Responderem sane de iis q melius nossem: so: Que igitur nosti de iis quo q est consultor bonus? al: Quid ni? so: Non ne hec sola cognoscis/que ab aliis didicisti / uel ipse per te inuenisti? al: que nam alia? so: ẽ aliquid quod quandoq didiceris uel inueneris cum nolles inuenire uel discere? al: non est. so Nunquid uoluisti unq inquirere siue discere que te scire putabas? al: numq/so: Que nũc scis/fuit quandoq tempus/ quando te ignorare putabas? al: necesse ẽ: so: At qui que didicisti/ferme et ipse cognoui: q siquid me fugerit dicas. Didicisti enim ut memini litteras/citharam pulsare/palestram: nam inflare tibias noluisti. Hec sunt quorum tu scientiã habes: nisi quid clanculũ forte didiceris/puto aũt nec nocteu neq die exisse te domo nos latentẽ: al: nullos preter q hoz trium preceptores audiui: so: An quotiens athenienses de litteris cõsultabunt/quo pacto scribi debeãt/adcõsiliũ accedes? al: nõ per iouez: so: At cũ de lyra pulsanda? al: nullo modo: so: neq de palestris etiam in contione disceptare cõsueuerũt: al. Minĩe/ so: Quando igitur et qua de re consultantibus non enim cum de edificiis: al: non certe: so: Edificator enim melius q tu consultet: al: ita so. neq tamen cum de uaticinio disceptabunt/ al. nequaq: so/ Fatidicus enim hec melius q tu: al: Melius. so. Seu paruus siue magnus/ seu formosus siue deformis uel generosus uel ignobilis. al: Certe: so. Sciẽtis enim offitiũ ẽ nõ diuitis de uno quoq ɔsulere. al: quid ni? so Atq ideo seu diues sit siue paup ille q monet nihil itererit apud atheniẽses/qñ deliberabũt qua ratione ciues bene ualeant/sed querent / dum taxat ut medicus sit consultor/ almon: Et merito: socrates: Quando igitur et in qua causa idoneus consultor eris? almon:

Quando de negociis eoꝝ deliberabunt: so: an
ciꝫ de re nauali querent . quales opportet na
ues fabricare? al: Non o socrates: so: Naues
eniꝫ struere nescis . Est ne hec causa / an aliud
quiddam? al: Nil aliud: so: At uero dequibus
eorum negociis dicebas? al: Cum de bello o
socrates uel pace aut alio quopiam ciuitatis ne
gocio: so: Num dicis cum disputabunt quib;
cum pax tractanda sit / et aduersus quos bellū
gerenduꝫ: et quo pacto? al: Profecto: so: opor
tet autem quibus operepretium est hec īdicere
al. bis ipsis: so: et tunc soluꝫ quādo melius : al
oīo: so: atq; tam diu ꝙ diu prestat / certe / Si
ergo quererent athenienses aduersus quos pa
lestra uel pugnis certandum sit et quo modo /
ipse melius ꝙ gymnasii magister consuleres?
al: gymnasii magister melius: so. Potes ne di
cere ad quid ille respiciens admonebit quibus
cum luctandum sit palestra uel non: et quādo
et quo pacto? Tale aliquid dico : non ne cum
iis certandum / cum quibus cum opere pretiū
est? al: Cum iis utiq;: so: Et quantum prestat
al: Et quantum prestat: so. Et tunc / quando
melius? al: prorsus: so. Quin etiam cantorem
oportet pulsare citharam et saltare ad cantile
ne ipsius exemplar: al. Oportet: so . Non ne
tunc quando melius? al. Tunc certe: so . Et
tantum quantum melius? al: Confiteor: so:
Quid ergo posꝙ ipsum melius inutrisq; nomi
nasti / et in pulsatione citbare secundum canti
lenam et in palestra / quid uocas in recto ad cā
tum sono melius? quemadmodum ego in pale
stra uoco gymnasticum. Tu autem quid illud
appellas? al: haud intelligo: so . Sed conare
me imitari. Equidem ipsum melius responde
rem id quod per omnia recte se habet. recte ū
se habet quod secundum artem fit: non ne? al
Id ipsum: so: Non ne ars gymnastica? al: qd
ni? so / Id sane quod melius in palestra / uoca
ui gymnasticum: al Uocasti quidem: so : An
non recte? al: Mihi uidetur. so. Age igitur ⁊
tu: decet enim te quoq; recte disserere. Dic pri
mum que ars est / ad quam pertinet recte cane
re / sonare / saltare. Uniuersa hec ars quo mō
nuncupat? nō dū potes exprimere? al: Nō dū
so: Uerum sic enitere / que nā huius artis dee
al: Musas ne o socrates ais? so. Equidē. inspi
ce iam quod ab his cognomen ars illa nancis
citur? al: Musicam dicere mihi uideris: so.
Dico utiq;. Quid igitur est / quod secundū hāc
recte perficitur? quemadmodum modo in illa
arte ego tibi quod secundum arteꝫ recte fieret
gymnasticam nominaui . Tu quoq; in hac eo
dem mod o quid ais et quo mō fieri? al: Mu
sicum mihi uidetur et musice: so. Bene dicis
age iam et ipsum quod in bello melius / et ī pa
ce ipsum quod melius / quid nuncupas? quem
admodum in superioribus dixisti inuno quoq;
meliori / in uno quidem quod magis musicum
in altero uero quod magis gymnasticum . Co
nare in iis similiter ipsum melius pronuntiare
al: Non habeo quid dicam. so: at uero turpe ē
siquis te de cibis asserentem: ꝙ melior est iste
ꝙ ille / et quando et quantus / deinde īterroget
quid ipsum melius nuncupas o alcibiades / ha
bere in iis quid respondeas / quod uidelicet sa
lubrius / ꝙuis te medicum esse non profitearis
in illo uero cuius te peritum esse gloriaris / et
tanꝙ eruditus consulturus assurgis / si desit
tibi quod respōdeas īterrogatus qd melius sit
Nō ne inꝙ turpe hoc est : al. Turpissimum :
so: Cōsidera itaq; et conare nobis ostēdere qr
sum tēdit ipꝫ melius in pace qbuscū oportet ꝯ
ficienda / et in bello etiā contra quos oportet?
al. Et si iqro / nequeo tñ id īuenire. so. aīaduer
tisti cū bellū gerimus / qd sit / quod accusamus
et q mō nuncupemus illud quo ad bellum īci
tamur? al: Animaduerti eqdē ad arma nos ꝓ
uocari / cū decepti sumus uel coacti uel aliqua
re priuati: so : age dicas quo differt pati illa h
uel illo mō? al: cū dicis hoc uel illo mō / ītelli
gis ne idē ac si diceres iuste uel iniuste? so: id
ipꝫ: al: Oio qdē et secunduꝫ totum differt: so
aduersus quos ut bellum ineant athenienses
hortaberis. Num aduersus iniuriam inferen
tes aut iuste agentes? al: Durum est id quod ī
terrogas: nam et siquis putaret iustos etiam
uiros opprimendos / non tñ id tibi confiteret
so: Non enim legiptimuꝫ hoc ut uidet: al. mi
nime. so. Neq; bonū apparet. in his g tu circa
id quod iustū est / uerba facies: al: Necesse est
so. Ita quod melius interrogarem in bello :

gerendo aut non gerendo/et quibuscum opor
tet uel non/et quando oportet uel non oportet
id quod iustius est an non? al: Uidetur: so:
Utrum igitur o amice alcibiades te preterit:
ꝙ hoc ignoras? uel si me inscio ad preceptorē
profectus es/ unde diiudicare didiceris quid
iustius et quid iniustius: Age et mihi hunc o
stende: ut illi me discipulum atq; hospitem red
das: al: Mordes o socrates: so: Non per de
um mihi et tibi amicum/quem iureiurando mi
nime fallerem. Sed si habes dic quis est? al:
Quid si non habeam? non ne putas aliter me
iusta atq; iniusta posse dinoscere? so: Imo siq
dem inueneris: al: An non censes iuenisse me
so: et maxime quidem modo quesiueris: al: De
inde non credis me quesisse? so: Credo eqdez
modo te ignorare putaueris: al: An non fuit
tempus/cum sic me haberem? so: Bene dicis:
sed scis assignare nobis id tempus/ quando ñ
rebaris te iustorum atq; iniustorum cognitionē
habere? Age superiori āno ista quesisti nec exi
stimabas te scire/uel existimabas? Ac uera re
sponde/ne frustra disputationes procedant: al
Putabam scire: so: Tertio uero anno ante id
tempus et quarto et quinto/non ne eodem pac
to? al: Eodem: so: Atq ante hec tempora non
ne eras puer? al: Eram: so: Tunc sane noui te
cognoscere putauisse: al: Quomodo nouisti?
so: Sepenumero te puerum audiui cum apud
ludi magistros/ atq; alibi in calculorum iactu
ceterisq; puerilibus studiis exercereris/tamꝙ
de iustis atq; iniustis minime dubitantem/uex
audacter loquentem de quocunque puero ser
mo incidebat/ꝙ malus et iniustus esset/et iniu
ste ageret. Num uera loquor? al: Quid me o
portebat facere/cum quis iniuria me afficeret
so: Tu si te ignorare contigerit utrum inferatᷓ
iniuria nec ne/tunc queris quid agere te opor
teat? al: Per iouem non ignorabam quidem/
sed plane intelligebam iniuriam mihi fieri: so:
Ergo putabas etiam dum esses puer/iusta et ĩ
iusta dinoscere: al: Et sciebam equidem: so:
Quo in tempore inueneras? Non enim in illo
cum te scire credebas: al: Nequaꝗ: so: Quan
do igitur hec ignorare putabas? Considera ñ
enim id tempus inuenies: al: per iouem o socra
tes quod dicam non habeo: so: Non ergo per
inuentionem ista cognoscis: al: Non uideor:
so: Sed paulo ante neq; per disciplinam etiam
percepisse dicebas. ꝙ si nec inueneris neq; di
diceris/quo nam pacto et unde cognoscis? al:
Forte haud recte respondi cum scire me per ĩ
uentionem asserui. Id uero in hunc moduz se
habuit/didici ipse quoq; ut arbitror quemad
modum alii: so: Rursus in idem relabimur:
dic nobis a quo didicisti: al: A uulgo: so: Nō
ad probatos refugis preceptores/cum ad uul
gus te refers: al: An non sufficiunt ad hec do
cenda isti? Non ne etiam docere possunt/ que
pertinent ad talares ludos et que non? et si ui
liora ista sunt ꝙ͂ iusta? An non sic tu quoq; pu
tas? so: puto: al: Deīde non ne minora quedā
atque etiam non nulla maiora tradere possūt?
so: Arbitror equidem: al: Eniz uero multa do
cere possunt meliora ludo talari: so: Que nam
ista? al: Ut est grece loqui. Ab iis enim didici
nec preceptorem ullū habui preter istos/quos
tu magistros haud satis probatos esse dicebas
so: O generose huius quidem rei uulgares ho
mines idonei preceptores sunt: et merito ĩ hac
doctrina laudantur: al: Cur? so: quoniam ha
bent/quod bonos decet preceptores habere:
al: Quid hoc? so: Non ne scis oportere eos
qui aliquid docturi sunt/priusꝗ doceant: intel
ligere? al: quid ni? so: Intelligentes aūt cōsen
tire inuicez neque differre? al: Ita: so: In qui
bus igitur dissentirent/ea scire illos assereres
al: Minime: so: horum ergo quō boni essent
magistri? al: nullo mō: so: Uidetᷓ ne tibi dissē
tire multitudo/siqñ interrogetᷓ quid lapis: et
quid lignū? An nō in idē feruntᷓ oēs/cū lignū
uolūt aut lapidē capere? atq; eodē pacto ĩ cūc
tis huiusmōi? al: Intelligo ferme ꝙ tale qd
dam grecā locutōem esse dicis non ne? so: Di
co equidē/atq; iccirco in iis non ne conueniūt
ut diximus et priuati et publice ciuitates ĩuicē
neque dubitāt: he qdē hoc/he ū aliud qddam
uocātes: al: Nō dubitāt: so: Merito ḡ istorū
idonei p̄ceptores eēnt: al: Nēpe: so: Itaque si
quē ĩ his uellemus eruditū euadere. recte hūc
ĩ doctriaz multitudis mitteremus: al: p̄rsus:
so: Si aūt nosse uellemus nō mō q hōēs et q

equi sunt/uerum etiam qui ex illis maxime cu
rsu ualeant: et qui non nunquid uulgus eru
dire poterit? Al: nequaq̃: so: sufficiens hec ti
bi coniectura erit/ꝙ nec sciant uulgares om
nes. neq; apti horum preceptores sint: quoniā
de iis inter se nequaq̃ conueniunt: al: Uidet
so: Quod si intelligere cupiamus non tantuz
qui sint homines sed qui bene ualeāt uel egro
tent/nunq̄d multitudo docebit? al: Non: so:
Multitudinem ista docere non posse facile ad
uertes/si discordes opiniones consideraueris
al: Sane: so: De iustis autem hominibus atq;
rebus multitudo secum ipsa et cum aliis con
sentit? al: Minime per iouem o socrates: so:
At in iis magnopere discrepat? al: Summo
pere: so: Arbitror nec uidisse te unq̃: nec au
disse homines de sanis et egrotis interse adeo
dissentire/ut ob ista bellum gererent/seq; inui
cem interimerent: al: Nunq̃: so: Ceterum de
iustis atq; iniustis q̃ acriter dissentiant: et si
ipse ut arbitror non uidisti: audisti tamen cuz
ex aliis multis tum etiam ex homero ī odyssea
atq; iliade: al: Omnino o socrates: so. Non
ne igitur hec omnia poemata sunt de iusti atq;
ī iusti discrimine? al: Sunt: so: pugneq; et īte
ritus ob eandem profecto dissensionem inter
achiuos troianos ue fuerunt. eademq; ratione
inter procos penelopis et ulixem: al: Uera re
fers: so: Reorq; et inter athenienses lacedemo
nas atq; boetios/qui prius in tanagra/deinde
in coronia perierunt/ubi etiam pater tuus cli
nias oppetiit/nulla alia de re q̃ de iusti iniusti
ue differentia pugnam tam acerbissimaz extitis
se: al: Uera loqueris: so: Eos itaq; dicemus
illa sciuisse de quibus tam acriter concertarūt
ut de iusto et iniusto altercantes omnia extre
ma subirent? al: non uidetur: so: Non ne in
eos preceptores te refers/quos ipse met igno
rare consentis? al: Uideor: so: Quonam pac
to conueniens est te iusta et iniusta cognoscere
in quibus sic aberras: nec didicisse ab aliquo
uideris neq; per te etiam inuenisse? al. Ex iis q̄
tu dicis non est consentaneum: so: Uides itez
alcibiades hoc te non recte dixisse: al: Quid?
so: Quod me aiebas hec dicere: al/ Quid aūt
non ne ipsa dicis me circa iusta et iniusta igna
rum esse? so: Nequaq̃: al: Ego ne igitur? so:
Tu inq̃: al: Quonam modo? so: Sic intelli
ges. Si te interrogem utrum unum aut duo
plura sint/respondebis ne duo? al: Duo: so.
Quanto? al: uno: so. Uter nostrum erit qui
dicet duo uno plura q̃ unum? al: Ego. so: Nō
ne ego quidem interrogabam: tu respondebas
al: Ita: so. De iis ergo uter nostrum dicere ui
detur? num ego interrogans/an tu respondēs
al: Ego. so. Quid autem queram quot sunt in
socrate littere? tu uero respōdeas/uter nostrū
erit qui dicet? al: Ego. so: Age dic uno uerbo
quotiens interrogatio fit atq; responsio/ uter ē
qui dicit? interrogans ne an respondens? al:
respondens mihi uidetur o socrates: so: Ego
in superioribus semper interrogaui? al: Semp
so: Tu uero respondisti? al. Respondi. so.
Que igitur dicta sunt hactenus uter nostrum
dixit. al. Ex iis que concessa sunt / ego dixisse
uideor: so. Non ne dictum est ꝙ alcibiades
bonus clinie filius iustorum atq; iniustorum ī
scius/se scire/putabat/ eratq; contionem athe
niensium ascensurus/ea cōsulens que nesciret
Sūt hec uera? al: sunt: so: euripidis illud nūc
nobis oalcibiades occurrit. Abs te quippe ista
uideris audisse nō a me: Neq; ego hec/ sed tu
dixisti: me autem frustra accusas. Et profecto
bene dicis. furiosum enim quiddam aggredi
o uir optime statuisti. docturus illa que nesci
as/neq; discere cures: al. Reor o socra: athe
nienses et alios grecos raro que nam iustiora
que ue iniustiora sint/querere. talia eniz putāt
esse perspicua. his igitur obmissis/que condu
cant agentibus inquirunt. Neque enim eadez
esse iusta et utilia puto. quin multis iniuste a
gentibus iniustitia profuit. alios contra iuste
agentes nil ipsa iustitia iuuit. so: Alia ergo iu
sta erunt/alia conferentia. Nunquid uero nos
se te putas que utilia sunt hominibus/et quaz
ob causam? al. Et quid prohibet socrates? nisi
rursus exquiras a quo didicerim/aut quo mō
ipse inuenerim? so. Tale quiddam nunc agis/
ac siquid non recte dicas/possitq; id ostendi p
eamdem rationem qua superiora / ipse tamen
noua quedam existimes audienda / nouasque
demostrationes in medium adducēdas/ quasi

priores discisse et confracte sint instar apparatuum atq; uestium quibus in scena utuntur: quibus quidem tu non amplius induaris nisi qs aliud quiddam purum inmaculatumq; afferat Ego autem missa faciens sermonis tui preludia / nihilominus interrogabo / unde utilia didiceris et qs magister fuerit. et reliq; cũcta / q̃ prius / una iterrogatõe reqrã. Ueruntñ codez ut arbitror reuolueris: neq; ostẽdere poteris q̃ ratione utilia disciplina ne an: inuentionem cognoueris. Quando uero adeo delitiis deditus es: ut non libenter sermonem eundem ĩgu staturus uideare: hoc quidem dimicto / noscas ne an non / quid utile quid ne inutile sit atheniensibus. Utrum autem eadem sint iusta et utilia an diuersa / cur non demostras? aut ipse me interrogans / ut ego te / aut si placet per te ipm tua tantum oratione discurrens? al: haud scio o socrates / an aduersus te disputare ualerem: so: At o bone uir contionem me in presentia: populũ uł esse puta: nõ ne illic te unicuiq; persuadere oportebit? al: Oportebit: so: Non ne eiusdem est posse uni seorsuz aliquid demostrare / nec non multis simul in iis que cognoscit? sicut grammaticus unum pariter in litteris ac multos erudit: et in numeris eodem modo qs poterit uni ac multis ostendere: al: Certe: so: Hic autem est arithmeticus: al: Est: so: Et tu ergo que pluribus eadem uni persuadere potes: al: Consentaneum est: so: Sunt autẽ hec uidelicet que cognoscis: al: profecto: so: hoc ũ dum taxat / differt rhetor qui apud populum loquitur / ab eo qui in huiusmodicongressu: q; ille simul uniuersis / hic seorsuz singulis persuadet al: Uidetur: so: Age cum eiusdem esse appareat multis atq; uni ostendere / meditare nunc coram me atq; enitere ut ostendas mihi quod iustum est: aliquando non prodesse: al: Contumeliosus es o so: so: Nunc per contumeliam demostraturus sum tibi contraria eorum que tu mihi non uis: al: Dic: so: Responde modo interroganti: al: Minime / sed tu ipse dicas: so: Non ne uis q̃ maxime persuaderi? al: prorsus: so: Si dixeris hec ita se habere / an non eris maxime persuasus? al: Mihi quidem uidetur: so / Responde igitur: nam ñ a te ipso audieris iusta omnia utilia esse / alteri dicenti nõ credes: al: Non: sed iam respondendum est: nihil enim nociturum existimo: so: Uates profecto es / uerum dic. Iustorum quedam cõferre asseris: quedam minime: al: Assero: so: Quid autem horum partim esse pulchra: partim contra? al: Quomodo istud interrogas? so: Utrum quispiam tibi aliquando uisus sit turpia quidem facere / sed tamen iusta? al: mihi nunq;: so: Omnia itaq; iusta etiam pulchra al: Ita: so: Rursus pulchra utrum omnia bona / an partim bona partim mala? al: Arbitror equidem o socrates non nulla ex pulchris mala esse: so: Et turpia quedam / bona? al: certe: so: Nunquid tale quiddam dicis / per inde ac si non nulli dum in prelio amico uel propiquo cuidam opem ferre uellent: uulnerati perierit qui uero debitum auxilium non prestiterunt i columes inde discesserint: al: Et maxime qdẽ so: Non ne auxilium huiusmodi pulchrum appellas? ubi quis seruare conatur quos oportebat? eaq; fortitudo est? al: Profecto: so: Malum uero uocas ob interitus ac uulnera? al: Uoco: so: An non est aliud fortitudo / aliud mors? al: Aliud: so: Non ergo secundum idẽ pulchrum simul ac malum est / amicus opem ferre: al: Non uidetur: so: Uide itaq; utrum qua ratione pulchrum / etiam bonum sit: Quẽ admodum in iis. Secundum fortitudinez: n. concedis pulchrum esse auxilium ferre. Ipsa autez fortitudo bonum ne an malum? Sic uero consydera utra eligeres adesse tibi / bona an mala? al: Bona: so: Non ne maxima bona maxime ootares: ac minime omnium his priuari uelles? al: Quid ni? so: Quid de fortitudine dicis? quanto illam pretio commutares? al: ne uiuere quidem uellem / si timidus essem: socra Extremum ne maluz tibi uidetur esse timiditas al: Mihi uero: so. eque ac mori ut uidetur: al. eque: so: Morti atq; timiditati uita et fortitudo contraria sunt? al: Sunt: so: Et hec quidem maxime optares adesse tibi illa minime? al: certe: so: An non ex eo quod hec optima illa pessima esse censes? al: Ualde: so. Igitur auxilium ferre amicis in prelio: pulchrum quidẽ uocabas secundum boni id est fortitudinis ac

27

tionem:al:Uideor sane:so. Secundum uero
actionem mali idest mortis malum:al: Mihi
quidem uidetur:so:An non congruum est sic
unamquamq; actionem denominare?si eniz eā
pro ut malum fert malam appellas/contra pro
ut fert bonum/bonam uocare decet:al. Uidet̃
so:Non ne etiam qua bonum/pulchrum: qua
malum turpe?al:Maxime:so.Cum ergo dicis
auxilium ipsum in bello/pulchruz esse:sed ma
lum/idem est ac si dixisses ipsum bonum ꝗdez
malum tamen:al:Uera mihi dicere uideris o
socrates:so:Nihil igitur pulchrum quatenus
pulchrum:malum est:neq; turpe quicꝙ̃/tenus
turpe bonum:al.Non uidetur:so. Preterea
hunc in modum cōtemplare quisquis pulchre
agit/non ne bene agit:al.Utiq;:so:Bene autē
agentes/non ne felices?al:Quid ni:so:An ñ
felices propter bonorum possessionem?al: Et
maxime:so:Acquirunt autem hec/ex eo ꝙ pul
chre ac bene agunt?al:Certe:so.Igitur bene
agere bonū:al.Quid ni?so. Non ne pulchrū
actio bona?al.Certe:so: Idem itaq; rursus
apparet nobis pulchrum ac bonum:al. Appa
ret:so.Quicquid igitur inueniemus pulchruz
esse idem quoq; bonum existere hac ratione re
periemus:al:Necesse est:so:bona autez confe
runt nec ne?al:conferunt:so. Meministi ꝗd
supra de iustis confessi simus?al. Reor iusta
agentes necessarium esse pulchra facere:so:
pulchra uero agentes:non ne etiam bona?al:
Ita:so:Et bona prodesse?al:penitus:so/.Iu
sta igitur o alcibiades utilia sunt:al. Uidetur
so.Nec non ne ipse dixisti /ego autem interro
gaui?al.Apparet:so: Siquis igit̃ surgat athe
niensibus uel peparethiis cōsulturus putās iu
sta se et iniusta dinoscere/dicatq; scire se iusta
interdum esse mala/non ne ipsum irrides/ cuz
tu asseras eadem iusta et utilia esse?alci. Per
deos o socrates quid dicam nescio. Sed ab
surdo quodam modo habere me uideor.Nūc
enim alia uidentur mihi interrogante te:nunc
alia.so:Ignoras o amice que nā h̄ affectio sit
al:Ignoro:so. Siquis te interrogasset duos
ne an tres oculos habeas: manus ue duas an
quatuor?aut aliud quiddam huiusmodi:putas
illi te tum hoc tum illud / an idem semper res
ponsurum fuisse?al:Et si de me ipso iam uere
or/puto tamen eadem responsurum:so: An ñ
huius causa est/quia cognoscis?al. Arbitror
so:De quibus igitur inuitus contraria respon
des / constat illa te ignorare:al.Consentaneū
est:so:Non ne circa iusta et iniusta/pulchra ⁊
turpia:bona ⁊ mala/utilia ⁊ ĩutilia respōdēdo
te errasse fateris?deinde non manifestum est/
ob eam causam errauisse/ꝙ ignoraueris? al:
Uidetur mihi:so: Num ita se res habet cum
quis aliquid ignorat/illius animum circa id er
rare necesse est?al:Quid ni?so:Scis ne quo
pacto incelum adscendas?al:Minime per io
uem.so: Aberrat circa hec opinio tua?al:nō
certe.so:Scis autem huius causam?an me di
cere mauis?al:Dic.so: Quoniaz cum nescias
non putas te scire?al:Quomodo rursus id ais
so.Inspice tu quoq; una mecum/que nescis co
gnoscisq; te ea nescire/num ĩ illis laberis/quē
admodum de parandis obsoniis nosti sane ꝙ
nescis?al.penitus:so.utrum circa hec opina
ris quo modo parare conueniat/ atq; erras ?
an potius scienti concedis?al:hoc pacto: so.
Quid si nauigares / nunquid opinareris et in
quireres quo modo gubernaculum esset/ad in
terna ne an ad externa flectendum atq; utpote
nescius aberrares uel potius gunernatori con
cedens/quietem ageres?al:Gubernatori: so
Non igitur erras in iis que nescis / si nescire
te noueris:al:Non uidetur:so. Cernis erro
res in actionibus esse ob hanc ignorantiam/ꝙ
qui nescit scire se putat?al.Quo pacto id ais.
so.Tunc agere aggredimur/cum nosse putam̃
quod agimus.al. Ita est.so.Quod siqui igno
rantie sue conscii sunt/aliis se conmictunt:al.
Quid ni?so.Quapropter isti ex ignorantibus
soli sine culpa uitam agunt:ex eo ꝙ alioruz cu
re se credunt:al.Profecto.so: Qui nam pec
cant?non enim scientes:al.Non certe.so.pos
ꝙ̃ neq; scientes neq; ex ignortāibus ii qui igno
rantie sue conscii sunt/errant/ qui nam alii re
stant ꝙ̃ ii qui cum nesciant/scire se putant? al
cibiades:Non alii sed isti.socrates. Hec igit̃
ignorantia malorum causa est et uituperanda
inscitia:alcibiades:Nempe.socrates: Et qñ
circa maxima est:tunc deterrima atq; turpissi

ma? al: Maxime: so: Num habes quicq̃ ma
ius q̃ iustum/bonum utile? al: nequaquam :
so: Non ne circa hec errasse te asseris? alcibi:
Assero: so: Quod si erras/non ne ex superiori
bus perspicuum est q̄ non modo in maximis
rebus inscius es/uerum etiaz cum sis ignarus
scire te putas? alcibiades: Uideor: so: Pape:
o alcibiades: /quo pressus es morbo? hunc eq
dem nominare horresco. Uerumtamen cum
soli simus/dicendum est. In turpissima namq;
inscitia o optime uersaris/ut ipse oratione tua
de te arguis. Quamobrem prius te ad ciuilia
confers/q̃ sis gubernandi peritus. Neq; te so
lum morbus hic tenuit/uerum etiam omnes
qui hanc rem.p. administrarunt/preter admo
dum paucos/ac fortasse preter tutorem tuum
periclem: alcibiades: Fertur o socrates nō ca
su quodam sapiens euasisse pericles: quin mul
tis ac sapientibus uiris familiariter usus fuisse
pythoclide inprimis et anaxagora: et nunc etiā
tam grandis natu/sapientie gratia damone uti
tur: so: Num quem uidisti sapientem qui in ea
re in qua ipse sapit/alium sapientem efficere nō
posset? ueluti qui te in litteris erudiuit/ipse q
dem erat sapiens/teq; pariter reddidit sapien
tem/Et eodem pacto quemuis alium poterat:
alcibiades: profecto: so: Et tu quoq; eruditus
ab illo/alium instruere poteris? alcibiades: po
tero: so: Similiter citharedus et magister gym
nasii. alcibiades: penitus: so: Optima igitur hēc
coniectura est: quosdam aliquid nosse cuz ali
um quoq; doctum ab ipsis ostendere possunt:
alcibiades: Mihi quidem uidetur: so: habes
quem dicere possis a pericle sapientem factum
a filiis incipiens? alcibiades: Quid si periclis
filii stolidi nati sunt? so: At uero fratrem tuuz
cliniam? al: Quid cliniam in medium adducis
hominem insanum? so: Postq̃ clinias quidez
fuerit/filii uero periclis stolidi nati sunt? tibi
quam causam adscribemus? propter quam te/
cum talis sis: negligat? alcibi: Ego ipse ut arbi
tror/in culpa sum/cum illi mentem non adhi
buerim: so: Uerum ex aliis atheniensibus uel
hospitibus/dic quem uel seruum uel liberum
sapientiorem sua cōsuetudine fecerit/sicuti ego
tibi ostendere possum propter xenonis familia
ritatem pythodorum isolochi et calliam callia
de filios factos esse dignos sapientesq; uiros/
quorum uterq; centum minas xenoni tradidit
al: per iouem non habeo quem dicaz: so: Esto
Quid ergo de te ipso cogitas? utrum qualis
nunc es/et in posterum fore? an curari quodā
modo? al: Conmuni consilio opus est o socra
tes. Et enim tua dicta intelligo eisq; assentior.
Nam qui rez.p. administrant/preter admodū
paucos/ineruditi mihi quoq; uidentur: socra:
Quid tum? al: Si periti essent/oportebat ag
gredientem cum illis pariter concertare: post
q̃ didicisset ac se ipsum exercuisset/tunc demū
tanq̃ ad athletas proficisci: Nunc autem post
q̃ et isti imperiti ad rem: p: accesserunt/quid
exercitatione opus est mihi? quid studio disci
pline? Noui enim q̄ nature dotibus longe
hos superabo: so: pape quid nam o optime di
xisti? q̃ indignum indole tua/ac reliquis que
tibi adsunt? al: Quorsum hec o socrates? so:
Grauiter enim fero ob mutuam inter nos be
niuolentiam: al: Quid nam? so: Quod dignuz
putaueris aduersus homines qui hic sunt/fo
re tibi certamen: al: aduersus quos igitur? so
Decet ne ut id querat uir qui tanti se facit? al:
Quid ais? non ne aduersus istos mihi certamē
so: Si pugnaturam triremem gubernare statu
eres/satis ne tibi esset/tuis connautis inguber
natione prestare? aut hoc existimares quidem
adesse oportere/respiceres autem ad strenuos
aduersarios/non ut nunc facis/ad propugna
tores tuos/quibus te tantum oportet excellere
ut non contra illos pugnandum existimes/sed
eos potius paruipendens/ceu ministris aduer
sus externos hostes utaris/siquidem re uera
egregium aliquod facinus edere uelis te ac re
.pu.tua dignum: al: At id quidem cogito:
so: Quia dignum est? ut sat tibi factum putes
si sis tuorum militum prestantissimus? non au
tem respicias ad hostium duces/qua ratione
illum excellas? coniectans ad eos semper/et
contra illos te muniens? al: Quos dicis o so
crates? socrates. Nostin urbem nostram cum
lacedemoniis/ac magno persarum rege undiq;
bellum gerere? alcibiades: Uera dicis: so:
Non ne cum habens in animo huius ciuitatis

dux fieri/recte senties/ si putaueris aduersus
lacedemoniorum persarumq; reges certamen
te subiturum? alcibiades: Uera dicere uideris
so: non o bone uir/sed admidiam coturnicum
nutritorem te decet inspicere/et alios huiusmo
di/q ciuilia tractare similiter aggrediuntur:
adhuc seruiles ut mulieres dicerent: habentes
in animo pilos ob rusticam imperitiam/nec dū
illos abicientes/uerum adhuc barbariem redo
lentes: atq; ita affecti prodeunt adulaturi ciui
tati/non autem imperaturi. Ad istos inꝙ intu
eri te decet: ac te ipsum negligere neq; discere
quecunq; ad eruditionem pertinent: cum sis
tantum certamen aditurus. neq; te in quibus o
portet exercere: et que sunt preparanda parare
atq; ita institutum ciu lem administrationez ca
pessere. alcibiades: O socrates uera mihi dice
re uideris. Arbitror tamen lacedemoniorum
duces regemq; persarum nihilo ab aliis discere
parc: so: At o uir optime animaduerte queso:
qualis hec sit opinio tua: al. Qua in re: so: nuz
existimas te ipsum diligentius curaturum si il
los formidaueris: potentesq; censueris: An si
minime eos timueris? al: Si potentes illos exi
stimauero: so: An censes tui ipsius curam ī ali
quo tibi posse nocere? al: Nullo modo: at con
tra maxime iuuare: so: Unum quidem hoc in
primis tantum malum ista tua opinio continet
al: Uera dicis: so: Secundum uero ꝙ falsa ē
atq; id ex uerisimilibus aduerte: al: Quomō?
so. Utrum consentaneum sit meliores esse na
turas in nobili genere ꝙ ignobili? al: Manife
stum/ꝙ in generoso: so: Non ne bene nati/ si
bene etiam nutriantur/ita demum ad uirtutem
perueniunt? alcibiades: Necesse est. so: Consi
deremus itaq; illis nostra comparātes: primū
quidem utrum lacedemoniorum persaruzq; re
ges ignobiliori ꝙ nos genere orti uideantur.
An ignoramus illos quidem ab hercule: hos
autez ab achemene genus ducere? herculis au
tem et achemenis origo in persem iouis filiuz
reducitur: al: Et nostrum quidem o socrates
in eurysacem. Eurysacis in iouem: so: Atqui
nostrum o generose alcibiades in dedalū etiaz
dedalus autem in uulcanum iouis filium: Ue
rum istorum maiores ab iis incipientes reges
sunt ex regibus usq; ad iouem. Illi quidez ar
gorum et lacedemonis? Isti uero persidis sem
per: sepe etiam ut et nunc asie: Nos autem su
perioresq; nostri priuati. Quod si te oporteret
progenitores ac patriam eurysacis ostendere
salaminam/uel eaci etiam prioris eginam arta
xersi xersis filio/quos te risus reportaturuz pu
tas? Sed uide ne generis dignitate ac ēt edu
catione illis inferiores simus: Nunquid audi
sti quanta sit lacedemoniorum regū dignitas?
quorum uxores publice obseruantur ab epho
ris. i. prefectis. ut quoad fieri potest/ rex nō ex
alio latenter ꝙ heraclidarum genere oriatur:
persarum uero rex adeo excellit/ut nemo suspi
cetur regem ex alio ꝙ ex ipso genitum esse:
Quamobrem regis uxor non ab alio ꝙ metu
custoditur: postꝙ uero natus est primogenitus
qui succedit in regno/primo quidem eum diez
omnes qui sub regno sunt/celebrant. Atq; ita
in posterum quot annis natalem regis diem sa
cris ac festis omnis asia colit. Cum uero apud
nos quis nascitur/ne uicini quidem ut ait con
medus multum sentiunt o alcibiades. Deinceps
nutritur puer: non a quauis nutrice: uerum ab
eunucis qui reliquorum circa regem optimi ui
deantur: quibus et alia que spectant ad curam
pueri demandantur: Ac precipue ut natum ꝙ
pulcherrimum reddant/componentes membra
eius atq; dirigentes. Atq; hec facientes magno
in honore habentur: Cum autez pueri septimū
etatis annum impleuerunt / ad equestris artis
magistros proficiscuntur. deinde in uenationē
tendunt. Anno uero quartodecimo pueruz su
scipiunt hi quos regios pedagogos appellant:
Sunt ii profecto electi ex omnibus persis etate
sua precipui/quatuor: sapiētissimus: iustissimus
temperatissimus atq; fortissimus. Quorum pri
mus magicam zoroastris oromasi filii docet: est
autem illa deorum cultus. Atq; idem tradit in
stituta regia. Secundus admonet: ut in omni
uita sit uerax: Tertius ne ulla cupidine supere
tur: ut liber uiuere consuescat: ac re uera rex ī
perans primum iis que in se sunt/nec ulli serui
ens. Quartus deniq; in pauidum illum et intre
pidum reddit: nequando quippiā metuens ser
uus fiat. Tibi autem o alcibiades pericles insti

tuit pedagogum zopyrum tracem omnium ser
uorum suorum obsenium inutilissimum. Nar
rarem preterea tibi reliquam educationem : et
disciplinam aduersariorum tuorum : nisi proli
xitatem uererer. Quin etiam satis hec sunt ad
cetera que ex iis secuntur ostendenda. Tue ue
ro aliorum ue atheniensium generationis edu
cationis et discipline nulli ut ita dicam propin
quorum cura est / nisi forte amici id curent .
Si autem diuitias delitiasq; et uestium luxuri
osum ornatum unguentorumq; odores / ac mi
nistrorum sequentium turbam aliamq; persarū
mollitiem consyderare uolueris / ipse tecuz tui
gratia erubesces / sentiens quanto sis illis īfe
rior . Rursus si respicere uelis ad lacedemo
niorum temperantiam : modestiam : facilitatem
mansuetudinem : magnanimitatem : moderatio
nem : compositionem : fortitudinem : constantiā
tollerantiam : uictorie cupiditatem : et amorem
glorie / puerum te in iis omnibus iudicabis :
Siquis rursus opulentie tribuis / et in hac pu
tas aliquid esse / neq; hec a nobis silentio prete
reatur. Modo enim sentias ubi nam sis / et la
cedemoniorum diuitias intuearis / cognosces
profecto nos ab illis longe admodum supera
ri. Quicquid enim agrorum aut sui aut messa
nie possident : nemo utiq; dubitaret / quī ampli
tudine et ubertate ac seruorum tam aliorum ꝙ
ileticorum frequentia et equorum preterea / ali
orumq; pecorum que fert messania copia nr̄os
exsuperet. Ceterum hec omnia in presentia ob
micto. Auri uero et argēti apud lacedemonas
copia tanta / quantam ne uniuersa quidem reli
qua grecia possidet. Multa enim iam secula in
fertur quidem illuc ex uniuersa grecia / sepe ēt
ex barbaria : effertur autem nusꝙ . Sed re ue
ra quemadmodum apud esopum uulpes leoni
dixit de ferarum uestigiis / sic et nummoruz ue
stigia ingredientium lacedemonem trita quidē
uidentur impuluere / egredientium uero nusꝙ
apparent. Unde coniectare licet lacedemonios
auri atq; argenti grecorum omnium esse ditissi
mos. Quin etiam rex illorum pecuniosissimus
est. Ex iis enim maxima pars ad ipsum perue
nit. Tributum preterea regi per grande impen
ditur. Et res quidem lacedemoniorum quoad
reliquos grecos ample / quoad uero persas re
gesq; persarum : anguste. Retulit quippe nobis
uir quidam grauis unus ex iis qui ad persarū
regem profecti erant / se quandoq; integrum pe
ne diem latam ac fertilem peragrasse prouinci
am / quam incole uxoris regie zonam appellant
Esse quoq; aliam nomine calyptram . i . ornatuz
capitis muliebrem atq; ita multas alias regio
nes pulchras ac fertiles ad ornatum regine re
ferri / nominaq; singulis locis a singulis orna
mentis imposita. Quamobrez opinor siquis di
ceret amistridi xersis quidem uxori regis autez
matri / dinomaches filium in animo habere cū
suo pugnare / cuz dinomachi ornatus adsit for
te quinquaginta minarum : filio uero agri ple
thra in erchiasis minus ꝙ trecenta : eam admi
raturam qua re fretus alcibiades audeat cum
artaxerse pugnare. Reorq; illam arbitraturam
hunc uirum in nulla alia re nisi diligentia sapi
entiaq; confisum id aggredi : hec quippe sola a
pud grecos estimatione digna existere. Quod
si forte audiret alcibiadem istum certamen tūi
inire : primo quidem non dum integros uigīti
annos natum / deinde omnino indoctum / nec a
mico suo obedientem dicenti prius discenduz
exercendumq; / ꝙ tantum regem inuadat / arbi
tror illam admiratione concitam interrogatu
ram quid nam sit quo adolescens iste confidat
Cui si responderemus : pulchritudine : proceri
tate : nobilitate : diuitiis : animo te fidere / nos
o alcibiades insanire putaret : hec apud suos
omnia potiora conspiciens. Eodemq; modo lā
pidonem leotychide filiaz : archidami uero uxo
rem. Agidis autem matrem / qui omnes reges
extitere / miraturam cum norit : qualia circa se
sunt / te tam male instructum filio suo non du
bitare bellum indicere. Atqui non ne turpe ui
detur / si hostium mulieres rectius de nobis sē
tiunt / ꝙ nos ipsi : quemadmodum contra illos
nos ipsos accingere debeamus ? Ceterum obe
ate mihi parens / et illi quod ī delphis est / epi
grammati / nosce te ipsum : quoniam ii sunt ad
uersarii nostri / non quos ipse rebaris / quos q
dem nulla re alia / nisi industria et arte supera
re possumus. Quibus profecto si inferior fue
ris / gloria quoq; apud grecos et barbaros tibi

29

deerit: quam fic ardenter uideris appetere / ut
nemo unq̄ꝫ aliquid ardentius concupiuerit: al
Quam igitur curam adhibendam censes o so
crates? An potes ostendere? Mihi enim supra
quam dici possit / uera dixisse uideris: so: Pos
sum quidem / uerum conmuni consilio opus est
qua ratione quam optimi efficiamur. Ego eni
non te tantum uerum etiam me disciplina indi
gere dico. Nam unum solum est / quo ate diffe
ro: al: Quid? so: Curator meus melior est et
sapientior q̃ tuus pericles: al: Quis hic o so
crates? so: Deus. o alcibiades / qui me uetuit ã
te hunc diem tecum disserere: cui credens: as
sero te per nullum alium nisi per me claritatez
consecuturum: al: Jocaris o socrates: so: forsi
tan / uera tamen loquor / ꝙ ambo curatione idi
gemus: immo homines uniuersi: ceterum nos
ꝙ plurimum: al: Quod quidem ego indigeam
haud quaq̄ꝫ mentiris: so: Neqꝫ etiam ꝙ ego ip
se: al: Quid igitur agendum? so: Nec hesitan
dum neqꝫ etiam mollitie indulgenduz est oami
ce: al: Non decet o socrates: so: Non certe:
sed simul consyderandum. Uerum dic mihi /
an optimi esse uolumus? al: Certe: so: Jn qua
facultate? al: Qua uidelicet uiri boni: so: Qua
nam in re boni? al: Jn rebus agendis: so: Jn
quibus? num in equestri negocio? al Non: so:
Ad equestres enim iremus: al: Profecto: so:
Nunquid in nauis gubernatione dicebas? al
Nequaq̄ꝫ: so: Ad nautas enim iremus: al: ire
mus: so: Jn quo ergo negocio? et quorum ho
minum officio? al: Jn iis que clari boniqꝫ athe
niensium uiri agunt. so: Claros ac bonos pru
dentes ne an imprudentes appellas? al: prudẽ
tes: so: Jn quo quisqꝫ prudens: in eodẽ bonus
al: Certe: so: Jmprudens autem malus? alci:
Malus: so: Calceorum sutor prudens ad cal
ceorum opus? al: prorsus: so: bonus ergo ad
hec? alcibiades: bonus: so: Quid uero in uesti
bus conficiendis: non ne cerdo iste imprudẽs
alcibiades: ita. so: Malus ergo ad hec? alci:
Jta: so: Jdem itaqꝫ secundum hanc rationem
bonus atqꝫ malus erit. al: Uidetur: so: An di
cis uiros bonos malos etiam esse? alcibiades:
Nequaq̄ꝫ: so: Quos tandem bonos uocas? al
Eos qui in ciuitate preesse possunt: so: Nõ tñ
equis: alcibiades: non certe. so: At hominib
alcibiades: hominibus: so: Num hominibus e
grotantibus? al: Non: so: An forte nauiganti
bus? al: Non iis dico: so: Metentibus ne?
al: Neqꝫ istis: so: Aliquid ne uel nihil facienti
bus? al: Facientibus: so: Quid tandem faciẽ
tibus id mihi declara. al: Conmertia inq̄ꝫ agẽ
tibus / atqꝫ inuicem mutuo se utentibus / quem
admodum nos in ciuitatibus uitam agimus:
so: Nunquid imperare eos dicis hominibus /
qui hominibus utuntur? al: Aio: so: An guber
natoribus qui remigibus utuntur? al: Non:
so: Hec enim gubernatorie facultatis uirtus ẽ
al: Est: so: Fortasse imperare dicebas tibicini
bus qui canentibus presunt / choreisqꝫ utunt̃:
al? neqꝫ istis: so: Hoc nanqꝫ ad facultatẽ chori
magistram pertinet / al: Omnino: so: Quid de
niqꝫ uocas imperare posse hominibus / qui utũ
tur hominibus? al: preesse hominibus conmu
nicantibus inuicem in rei. p: administratione:
atqꝫ conmertiis: so. Que nam hec ars est? quẽ
admodum si te iterum interrogarẽ / que facul
tas efficit ut preesse sciamus in nauigatione cõ
municantibus: al: Gubernatoria: so: Conmu
nicantibus autem in cantu / ut paulo ante dice
batur / que scientia preesse docet? al: Quam tu
nuper aiebas chori disciplina: so: Jn re. p. ue
ro conmunicantibus: quam scientiam uocas?
al: Bonum consilium o socrates: so: Num ti
bi uidetur gubernatorum ars carere consilio?
al: Minime: so: Est ipsa quoqꝫ bonum consili
um? al: Mihi sane uidetur: so: Ad nauigantiũ
salutem: al. Recte loqueris: so: Quid uero bo
num consilium uocas ad quidnam spectat? al:
Ad meliorem ciuitatis institutionem eiusqꝫ sa
lutem: so: Qua nam re presente uel absente me
lius disponitur atqꝫ seruatur? Ceu si ipse me ro
gares / quo presente aut absente bene se habẽt
corpora: responderem utiqꝫ sanitate presente:
morboqꝫ remoto. Jdem et tu existimas? al: idẽ
so: Quod si idem queras de oculis eadem ra
tione respõdebo / pulsa cecitate: adhibito uisu:
Et aures curari fugata surditate / admoto uero
auditu: al: Recte: so: Ciuitas aũt quo remoto.
quo ue adhibito melior fit / ac melius instituit̃
al: mihi q̄dẽ uidetur o so: qñ amicitia est inter

cives: odia uero et seditiones absunt. so: ami
citiam uocas consensionem? an dissensionem?
al. Consensionem. so: Per quam artem ciuita
tes circa numeros consentiũt? al: per arithme
ticam: so. priuati uero / an non propter eandem
al. Nempe. so. Et unusquisq; secum ipse? al:
Certe. so. Per quam artem quisq; secum ipse
consentit de palmo et cubito uter q̃d ex iis ma
ior sit? non ne per metiendi peritiam? al: Quid
ni? so: Non ne etiam priuati inuicem atq; ciui
tates: al. Immo. so. Et de ponderibus eodem
pacto. al: Adsentior. so. Cõsensio igitur / quã
dicebas / que nam est? circa quid? que ars illã
prestat? Et enim ista consensio talis est ut ĩsit
rei publice et priuato unicuiq; ad se ipsuz et ad
alios. al: Consentaneum. so. Que igitur est?
ne pigeat respondere. at prompte enarra. al. re
or equidem esse amicitiam et consensionez qua
pater ac mater filium / et frater fratrem et uxor
uirum amantes consentiunt. so: Putas ne o al
cibiades uirum cum uxore circa lanificium cõ
uenire / imperitum cum perita? al: nequaq̃ꝫ / so
Neq; oportet quidem / muliebris enim hec dis
ciplina est. al. Profecto. so / Quid uero muli
er cum uiro circa opus militare conueniet? cũ
id haud quaq̃ꝫ didicerit? al. Minime. so: Uiri
le enim id rursus esse diceres: al. Equidem. so
Sunt ergo discipline quedam mulierum / que
dam uirorum secundum orationem tuam. al.
Quid ni? so. In iis itaq; mulieribus cuz uiris
consensus est nullus / al / nullus. so / Neq; ami
citia igitur / siquidem amicitia consensio quedã
est. al. non uidetur: so. Ideoq; quatenus mulie
res officia sua exercent / non amantur a uiris:
al. Non apparet / so / neq; uiri etiam a mulieri
bus / dum uirilia tractant. al / non. so / Non er
go tunc optime ciuitates instituuntur / cum sin
guli operibus suis incumbunt / al. Ego tamen
id o socrates arbitror. so / Quomodo hoc ais
amicitia sublata / qua presente confessi sumus
bene constitui ciuitates / aliter uero contra? al /
Atqui mihi uidetur ob hoc inter homines con
sistere amicitiam / q̃ꝫ quisq; suum officium exeq̃
tur. so / Non tamen id paulo ante dicebas / nũc
autem quo pacto rursus ais consensione adhi
bita amicitiam fieri? an potest circa hec cõsen
sus existere / quorum ii quidem periti / ii uero ĩ
periti sunt / al. Fieri non potest / so / Iusta ne an
iniusta faciunt / cum singuli que ad se adtinent
exequuntur / al. Iusta profecto / so / Iuste igitur
agentibus ciuibus in ciuitate non est amicitia /
al / Necessarium hoc itidem uidetur o socrates
/ so / Quam itaq; dicis amicitiam siue consensi
onem / circa quam nos sapientes et consultores
esse oportet / ut boni uiri simus. neq; enim per
cipere possum que nam sit / aut in q̃bus existat
cum oratione tua interdum in eisdem inesse / ñ
nunquam ab eisdem abesse uideatur / al / per de
os o socrates neq; ipse quidem quid dicam ĩtel
ligo. uideorq; iam diu me ipsum latuisse / cum
me turpissime habeam / so / Cõfidere decet. naz
si hoc demum animaduertisses annos quĩqua
ginta natus / arduum sane foret / te ipsum cura
re. nunc uero in ea es etate / qua id aduertere
decet / al / Quid igitur hoc aduertentem facere
oportet? / so / Responde ad ea que interrogabo
te alcibiades. Quod si feceris / ac deus uolue
rit / siqua modo fides meis est uaticiniis adhi
benda / tu simul et ego melius nos habebimus
al. Ita erit quo ad me respondentem attinet.
so: age quid est se ipsum curare / ne sepe nos ip
sos lateamus / non curantes nos met / cum id
agere opinemur: Et quando id homo agit?
num quotiens suorum / totiens et sui curaz ha
bet? al: Mihi quidem uidetur: so: quid? num
pedes tunc quis curat / cum eorum que pedum
sunt / sibi cura est? al: non intelligo: so: Dicam
ne esse aliquid ipsius manus quemadmodum
anulus est? al: Dico equidem: so: num alterius
membri q̃ꝫ digiti anulum esse censes? al: Mi
nime: so: Et pedis calceum eodem modo? al:
Ita: so: Cum calceorum curam habemus / tũc
pedum nobis cura est? al: haud satis te teneo
socrates: so: quid uero? o alci: uocas ne aliq̃d
rectã alicuius curatõem? al: Uoco: so: an ñ cũ
q̃d melius fit: tũc eius rectã curatõem ẽe dicis
al: Dico: so: que ars calceos meliores efficit?
al: Cerdonica: so: Cerdonica igitur calceoruz
curã habemus: al: hac ipã nũq̃d et pedes etiaz
cerdonica? uel ipã potius / q̃ pedes reddimus
meliores? al: Illa: so: pedes aũt meliores ñ ne
q̃ et reliquũ corpus? al: Uidetur: so: Hec ñ ne

gymnastica? al: Maxime: so: Ergo gymnastica
pedes curamus / cerdonica uero illa que pedū
sunt: al: prorsus: so: Et gymnastica quoq; ma
nus: anularia uero illa que sunt manuum: al:
Sic est: so: Et gymnastica corpus / textoria au
tem et aliis facultatibus ea que corporis sunt
al: Omnino: so: Alia igitur arte unumquodq;
alia que illius sunt / curamus: al: Uidetur: so:
Non ergo cum sua quis / tunc etiam se curat.
al: Nullo pacto: so: Non enim eadem ars ut
uidetur que nos et que nostra curat: al: Non
apparet: so: Age itaq; qua nam arte nos ipsos
curare possumus? al: non habeo quid dicam:
so: At hoc tamen inter nos conuenit: ꝙ non
qua nostrorum aliquid melius efficimus / nos
curamus: uerum qua nos ipsos ad meliorē fru
gem ducimus: al: Vera narras: so: Nosse ne
unq̄ possemus que ars meliorem facit calceuz
nisi calceum ipsum nouerimus? al: Fieri neq̄t
so: Neq; etiam que anuluz efficit meliorē igno
rantes anulum: al: Ueruz: so: Sciemus ne un
q̄ qua arte meliores euadamus / q̄ diu nos ip
sos ignorauerimus: al: nunq̄: so: Utrum faci
le quiddam sit se ipsum cognoscere. ac ridicu
lus fuerit / qui templo apollinis id inscripsit /
an potius arduum quippiam / nec cuiusuis ho
minis opus: al: Mihi quidez o socrates / aliqñ
uisum est facile hoc et cuiusuis officium esse:
non nunq̄ uero omnium difficillimum: so: sed
siue facile hoc sit o alcibiades siue difficile / no
bis sane sic se habet ut ipsum intelligentes / ēt
qua ratōe curandi sumus / intelligamus. Igno
rantes uero contra: al: Est ut dicis: so: Age q̄
modo ipsum quod ipsum inueniemus? forte ū
sic quid simus ipsi inuenire poterimus. At hoc
ignorantes nunq̄: al: Recte loqueris: so: Atte
de ergo per deum / cum alio ne quam mecum
tu nunc disputas? al: Tecum: so: Et ego nō ne
tecum? al: Et tu mecum: so: Socrates igitur ē
qui disputat? al: Est: so: Alcibiades uero qui
audit? al: Ita est: so: Non ne sermone uel rōe
socrates disputat? al: Quid ni? so: Disputare
autem et sermone uel ratione uti idem quodaz
modo uocas? al: Idem: so: Utens autem et q̄
utitur / non ne aliud? al: Quomodo dicis? so:
Quemadmodum cerdo incidit quidem circu
lari et semicirculari organo atq; aliis instrumē
tis: al: Est ut dicis: so: Non ne aliud quiddaz
est / qui diuidendo utitur: alia uero quibus uti
tur? al: Quid ni? so: Item aliud citharedus:
aliud quocum citharam pulsat? al: Aliud: so:
hoc paulo ante interrogabam / an utens et quo
utitur / semper aliud esse uideatur: al: Uidetur
so: Cerdonem incidere dicimus instrumentis
tantum an etiam manibus? al. Et manibus:
so: Et iis ergo utitur: al: Utitur: so: An nō et
oculis utens coria incidit? al: prorsus: so: utē
tem uero aliud quiddam ab iis quibus utitur
esse concessimus: al: Concessimus: so: Cerdo
igitur et citharedus aliud quiddam sunt / q̄ o
culi et manus / quibus utuntur: al: Apparet:
so: Non ne toto corpore homo utitur? al: Pe
nitus: so: Aliud utiq; utens / et quo utitur: al /
Sic est: so: homo ergo est a suo corpore aliud
al: Uidetur: so: Quid est igitur homo? alcibi:
Ignoro: so: Scis esse id quod corpore utitur
al: scio: so: Aliud ne utitur ipso q̄ anima? al:
nil aliud: so: An non imperans? al: imperās
so: Quin etiam neminem hoc aliter estimatuꝝ
puto: al: Quid nam? so: quin ex tribus / unum
aliquid homo sit: al: Ex quibus? so: aut animā
uidelicet aut corpus: aut totum ipsum ex utris
q; compositum: al: Cur non? so: Ueruntamen
id quod imperat corpori / hominem esse confes
si sumus: al: Confessi sumus: so: Quid igitur
homo? Num sibi ipsi corpus imperat? al: Nul
lo modo: so: subiici enim illud diximus: al: cer
te: so: Non est igitur hoc quod querimus: al:
Non ut uidetur: so. At utrunq; simul forsitan
corpori dominatur / atq; id homo est? al: forte /
so: Immo minime omnium: nam altero illorū
nō dn̄ante: nulla ꝯiectura est / ut simul utrunq;
dn̄ctur: al: recte loq̄ris: so: Cū uero n̄ corpus
nec simꝰ utrūq; sit hō / restat ut arbitror / aut ni
hil oīo hōem ēe / aut siq̄d ē / nihil aliud esse q̄
aīam: al: ꝓrsus: so: Adhuc ne liq̄dius mōstra
ri tibi oportet / aīam esse hōem? al: Nō ꝑ iouez
hec ē sufficere mihi uidenꝰ: so: Et si n̄ ī ītegrū
hec discussa sunt / mediocrit̄ tn̄ īducta ī ꝑsentia
sufficiūt. Nā tūc demū penitus cōphēdemus /
cū īuenerimꝰ quod nūc / q̄a latiorē speculatōem
reqreret / ꝑtmisimus: al: Quid istud? so: quod
paulo an̄ sic ē dictū / ꝙ prius ꝯsiderādū sit ipm
quod ipm / nūc uero ꝓ eo quod q̄dē ē ipz quod

ipm/ꝯſideraui mus ipm unūquodqꝫ qd ē: Idqꝫ
forte ſufficiet. Nihil ē in nobis ipis principa
lius eſſe ꝙ aiam dicere poſſemus: al: Nō certe
ſo: Nō ne decens eſt ita putare/me ſilicet ac te
ꝯſpirare iuicē aīa ad aīam utētes ſermonibus?
al: Et maxime qdem: ſo: hoc itaqꝫ erat quod pa
ulo ante dicebamus/ꝙ ſocra: cū alcibiade diſ
putat orōe utēs nō ad ꝑſonā tuam ut apparet:
ſed ad alcibiadē uerba dirigens: hoc aūt aīa ē
al: Mihi ſane uidetᷣ: ſo: Aīam ꝗ noſſe iubet:
ꝗ precipit noſce te ipm: al: Uidetur: ſo: Qui
cūqꝫ ꝗ corpus cognoſcit: ſua qdeꝫ nō ſe ipſuꝫ
nouit: al: Sic eſt: ſo: atqꝫ ideo nullus medicuſ
ut eſt medicus/neqꝫ gymnaſticus ut gymnaſti
cus ſeſe nouit: al: Non ut uidetur: ſo: Multo
minus agricole aliiqꝫ opifices ſe cognoſcunt:
neqꝫ ē ſe/neqꝫ ſua ſed remotiora quedam ſecun
dum artes ſuas conſyderant: iis ē intendunt/
qbus corpus curatur: al: uera narras: ſo: q̄re
ſi prudētia eſt ſe ipm cognoſcere/nullus iſtorū
ſecundum ſuam artē eſt prudēs: al: Nō ut ui
detᷣ: ſo: Ob hoc mechanice artes iſte: ñ aūt bo
ni uiri diſciplīe uidentᷣ: al: ꝓrſus: ſo: Nō ne
rurſus qcūqꝫ corpus curā habet ſua qdem nō
tñ ſe ipſum curat? al: Apparet: ſo: at uero cui
pecunie cure ſunt/nec ſe nec ſua ſed que ꝓcul
a ſuis ſunt: curat. al: Uidetur: ſo. Non ergo
ſuis indulget qui pecunias cumulat: al. recte/
ſo: Quiſqs etiā corpus alcibiadis amauit un
ꝙ non alcibiadē ipm/ſed q̄ alcibiadis eſſent:
amauit: al: Uera loq̄ris: ſo: Qui uero te amat
amat animū: al: Neceſſario ſeq ex ratione tua
uidetur: ſo: Non ne tui corpis amator/cū pri
mum ſpecies defloreſcit: abiens deſerit? alci:
apparet: ſo: at uero qui animum tuum diligit/
nunꝙ deſerit donec ad meliorem frugem per
ueniat: al: Cōſentaneum: ſo: hāc ego ob cauſā
te minime deſero/uer i amicitia perſeuero reli
qs ſeneſcēte corpe abeūtibus: al: o ꝙ bñ facis
mi ſocrates? ne ipoſteruꝫ me deſeras obſecro:
ſo: at enitere ut ꝙ pulcherrimus fias: al: cona
bor: ſo: Sic ſe tua res habet. nec fuit ūꝙ nec
ē ut opinor alcibiadis clinie filii amator ullus
preter unum et illū qdem amabilem/ſocratem
ſophroniſci et phanaretis filiū: al. Uera dicis
ſo: Nō ne dixiſti me aliꝙtulum preueniſſe/cuꝫ

te ſalutatum ueniſſem? nam ſtatuiſſe te ut prior
me ipe cōueniens interrogares/quāobrē ſoluſ
ego te ñ reliquerī: al: ſic erat: ſo. Hec ꝓculdu
bio cauſa: qm̄ amator tui ſolus eram. ceteri ū
tuorum. Tua ſane labuntur tempore. Tu aūt
nunc primum floreſcis. ac deinceps qdē niſi
ab athenienſi populo corrūparis: ac turpior e
uadas nunꝙ te deſeram. Id enī uehementer
timeo. ne amator populi factus nobis corrum
paris: Multi enim et ingenui quidem apud a
thenienſes id paſſi ſunt. Naꝫ bene perſonatus
eſt magnanimi erechthei populus ſed illuꝫ nu
datuꝫ ꝯtueri oportet. adhibe igitur hanc quam
dico cautionem: al. Quam? ſo. Exue illum pri
us o beate ac diſce quecunqꝫ ſcienda ſunt: an
te ꝙ tractentur ciuilia ut rem publicam adeaſ
ferens tecum alexipharmacum ideſt medicinā
prohibentem mala. nequid aduerſi aliquando
patiaris. al. Bene mihi dicere uideris o ſocra
tes: uerum conare iam nobis exponere qua rōe
noſmet ipſos curemus. ſo: non ne ſatis iam a
nobis inſuperioribus definitum eſt? Quid enī
ſimus conuenienter ſupra concluſimus. Time
bamus enim ne in hoc decepti noſipſos forſi
tan lateremus. alicuius alterius non noſtri cu
ram habentes: al: Eſt ut dicis: ſo: Deinde con
ceſſum eſt anime curam habendam ſemperqꝫ
ad ipſam reſpiciendum: al. Manifeſtum eſt.
ſocrates: Corporum uero pecuniarumqꝫ curaꝫ
aliis relinquendam: alcibiades: Quid ni? ſo:
Quonam igitur pacto iſta perſpicue noſcerem̄
poſtꝙ hoc intellecto nos quoqꝫ ipſos intellige
mus? an forte per deos ipſam inſcriptionem
delphicam recte monentem: cuius ſupra men
tionem fecimus non dum intelleximus? alcibi
ades: Quid nam animaduertens ſic ais o ſo
crates? ſocrates: Dicam tibi quid ſuſpicor hāc
inſcriptionem nobis conſulere. neqꝫ uero paſ
ſim eius exemplar: ſed inuiſu ſolum inueniri
poſſe uidetur: alcibiades: Quomō id ais? ſo:
Contemplare tu quoqꝫ: ſi oculo noſtro quem
admodum homini conſuluiſſet: Uide te ipſum
quomodo id admonuiſſe arbitraremur? non
ne ut in illud inſpiceret oculus: ex cuius intui
tu ſe ipſum uſurus eſſet? alcibiades:
Cōſtat: ſocrates: Conſideremus itaqꝫ in quid

potiſſimuz intuentes/illud ipſũ ſimul ac nos ip
ſos uideremus: Al: In ſpecula/ ⁊ alia huiuſ
modi: ſo: Recte loqueris? ſed oculo quo uide
mus/an nõ ineſt huiuſmodi quiddã? Al: Ual
de: ſo. Nũ aduertiſti ꝙ facies hoĩs in oculũ
intuentis in oppoſiti uiſu relucet uelut ĩ ſpecu
lo/quam ſupremaz uocamus pupillam ſimula
chrum in ſpicientis exiſtens? Al: Aduerti: ſo:
Oculus ꝗ̃ ita demũ ſeipz cernit/cũ in oculum
inſpicit: ĩidq; ꝑtera ĩtẽdit: quod oculi optimũ ẽ
et quo oculus ipſe uidet: Al: Apparet: ſo: Si
autẽ in aliud quoddã hominis mẽbrum reſpe
xerit/uel in quoduis aliud / preterꝙ̃ in id cu
ius hoc eſt ſimile haud quaquam ſe ipſũ ꝑcipi
et: Al: Uerũ: ſo: Oculus ergo cũ ſe ipm̃ uiſu
rus eſt/in oculũ reſpicere debet: atq; in eũ ocu
li locum/in quo uirtus eſt oculi: Is autẽ uiſus
atq; pupille acies eſt: Al: Sic eſt: ſo: Eodẽ pa
cto et anima. o. amice Alcibiades/Si ſe ipam
noſcere uult/ĩ animã intueatur/in eumq; preci
pue locuz anime /in quo ineſt uirtus anime /ſa
pientia/et in aliud cuius hoc ẽ ſimile: Al: Mi
hi quidem uidetur. o. ſocrates: ſo: Num repe
rire poſſumus quippiam in anima diuinius illo
circa quod intelligentia ſapientiaq; uerſatur?
Al: Nequaꝙ̃: ſo: Id igit̃ anime diuini ſimile
eſt: in quod ſane quis in tuens: et omne diui
nuz/deum ſilicet et ſapiẽtiaz cernens/ſic ſeipm̃
prorſus agnoſcet: alcibi. Apparet: ſo: Se ipm̃
uero cognoſcere /prudentiam eſſe cõcedimus:
al: prorſus: ſo: Si autẽ nec nos ipſos cognoſce
remus/nec prudentes eſſemus. poſſemus ne
noſtra ſeu mala/ſiue bona cognoſcere? al: quo
modo hoc fieri poſſet. o. ſocrates: ſo: In poſſi
bile tibi forte uidetur quenꝙ̃ nõ cognoſcentez
alicibiadem tamen que alcibiadis ſunt/ꝙ alci
biadis ſint cognoſcere: al: In poſſibile per Io
uẽ: ſo: Nec noſtra ꝙ noſtra ſint/niſi prius nos
ipſos: al: Nullo mõ: ſo: Si noſtra ignoremus
nec ea que noſtroꝝ ſunt/intelligemus: al Non
ut uidetur: ſo: Non igit̃ recte oĩno cõſ.ſimus/
cũ ſupra quoſdã eſſe aſſereremus/ qui ſe igno
rantes/ſua tamen dinoſcerent: Atqui nec ea ẽt
que ſuorũ: hec eni cuncta dinoſcere unius atq;
eiuſdẽ artis officium eſſe uidetur: ſeipſũ ſilicet
et que ſua ſunt et que ſuoruz: al: Uidetur: ſo:
Atq ſua ignorat/ignorat ⁊ aliena: al: Cur nõ:
ſo: Nũ igit̃ ſi aliena/ ẽt que ciuitatũ ſunt igno
rabit? al: neceſſe eſt: ſo Nunꝙ̃ ergo hic uir ciui
lis eſſet: al: Non certe: ſo: Nec economicus ẽt:
al: Neq; hoc: ſo: Nec quod agit/intelliget: al:
Minime: ſo: ignorans autem/non ne errabit?
al: Maxime: ſo: Qui aberrat/an nõ male aget
et priuatim et publice? al: Quid ni? ſo: Male
agens non ne miſer? al: Et maxime quidẽ: ſo:
Aniuero et ii quibuſcũ hec agit? al: Et iſti quo
que: ſo: Nemo itaq; felix eſſe põt niſi ſapiens
bonuſq; ſit: al: Nemo. ſo: Seqitur ut mali ho
mines: miſeri ſint: al: Apprime: ſo: Non ergo
qui diues ſit/ſed qui prudens/miſeriaz uitat:
al: Uidetur: ſo/Quãobrem nec menibus nec
nauibuſ triremibuſq; atq; naualibus. o. alcibia
des nec multitudine nec amplitudine ſine uir
tute ciuitas ad felicitatem indiget: al: non pro
fecto: ſo: Si recte ciuitatem gubernaturus eſ/
uirtute ibuẽdi ſunt ciues: al: Quid ni? ſo: Nũ
dare quis põt aliis /quod ipſe non habet? al:
at quo modo? ſo: Ergo uirtute prius ornatus
ipſe debet eſſe/ quicunq; non ſibi tantũ ac ſuis
ſed rei. p. ẽt ⁊ iis que adeã ſpectãt ĩpaturus ẽ?
al: Uera dicis: ſo: Nec igit̃ principatus neq;
licentia quodcũq; libuerit /faciẽdi aut tibi aut
rei. p. uerũ iuſtitia potius et prudentia cõparan
da: al: apparet: ſo: iuſte eniz ac prudenter agẽ
tes et tu ſimul ⁊ tua res. p. deo gratũ opus ef
ficietis: al: Decẽs eſt: ſo: Et queãdmodum ſu
pra diximus/in diuinũ ſplendorẽ intuentes a
getiſ: al. Uidetur: ſo: Quin ẽt illuc reſpiciẽtes
uoſmet ueſtraq; bona ꝑſpicue diſcernetis: al:
certe: ſo: non ne ſic recte atq; bene agetis? al:
agemus: ſo: Enim uero fide iubere paratus ſũ
uos ſi ita uixeritis felices fore. al. Locuplex
certe fideiuſſor. ſo. Cõtra/ſi in iuſte uixeritis
deſpiciẽtes intenebras diuinitatis expertes/cõ
ſimilia iſtis opera/ut conſentaneum eſt/efficie
tis/uos ipſos penitus ignorantes: al: Uidetur
ſo. Cui eniz. o. amice alcibiades poteſtas adeſt
quodcũq; libuerit/ cõficiẽdi: mẽte ꝟ captus eſt
q̃d naz cõueniẽs ẽ/illi cõtigere? ſeu priuatus il
le quidem ſiue res. pu. ſit. Ueluti ſi egrotanti
cuidaz libera licẽtia ſit/rationez medici non ha
benti /ſed tanꝙ̃ tyrannidem exercẽti/ut nemo

enim absterrere ualeat/quid illi euenturum est
Non ne uerisimile est ut corpus corrumpat ?
al: Uera loqueris: so: Quid uero/si in naui a
pud quempiam omnis licentia sit quodcūq; ui
deatur agendi/mente tamen et gubernandi pe
ritia careat/num cernis que sibi et sociis euen
tura sint? al: Opinor equidem illum se ipsum
una atq; socios perditurum: so: Non ne igitur
omni rei. publice omniq; imperio et domina
tioni/ubi uirtus deest/contingit ut male agat?
al: Necesse est: so: Non ergo tyrannis optime
alcibiades aut nobis aut rei. publice paranda
est/ sed uirtus modo felices esse uelimus: al:
Uera dicis: so: Ceterum ante q̄ uirtus ad
sit prestat uiro non modo puero/regi a meliore
q̄ regere: al: Apparet: so: Non ne quod me
lius est idem et puchrius? al: Sic est: so:
Quod pulchrius/decentius? al: quid ni? so:
Decet itaque malum seruire: melius enim est:
al: Decet: so: Seruilis ergo prauitas: al/ Ap
paret: so: liberalis autem uirtus: al: Ita est
so: Non ne o amice seruitus fugienda? al:
Maxime quidem osocrates: so: Aduertis quo
modo te nunc habeas? utrum liberaliter an
contra? al: Et maxime quidem ut mihi uideor
hoc sentio: so: Nosti ne quo pacto id quod nūc
te occupat/fugare queas? nolim enim istud in
claro homine nominare: al: Noui equidem.
so: Quomodo igitur? al: Si ipse uolueris o
socra: so: haud recte loqueris alcibiades: al:
At quo modo dicendum est? Si deus uolue
rit/al. Dico equidem/atque hoc insup addo q̄
periclitabimur figuras inuicem commutare:
tuam quidem ego induens/tu autem meam.
fieri enim non potest/ quin ego te deinceps du
cam/tu autem a me ducaris: so: O generose
nihilo igitur meus in te amor a ciconia differt/
si postea prope te uelut in nido amorem alatuz
fouerit/ab illo iterum nutriatur: al: profecto
sic se res habet. et incipiam hinc iam iustitiam
meditari: so. O quam te uelim perseuerare.
Timeo autem nature tue diffidens huiusque
ciuitatis robur intelligens ne id me simul ac
te uincat.

Finis Alcibiadis primi

Argumentum Marsilii ficini florentini in Al
cibiadem secundum de Uoto.

Quoniaz secundus alcibiades
liber profecto sanctissimus de
uoto inscribitur summatiz col
ligendum est/quid uotum q̄d
in uoto petendum et quando
et quo modo. de finitio uoti
partim ab orpheo/partim a platone sumpta hec
est. Uotuz est ardens affectus casti animi deo
deditus/et quod bonum uidetur exoptans/
huic affectui zoroaster et orpheus subfumiga
tiones et characteres adhibuerunt: quotiens
ad secunda numina p̄ces dirigerent: Mercu
rius ac plato cum sup̄mi numinis maiestatem
uenerabant/ externas oēs cerimonias aufere
bant/solam ac purā fragantiā animi reliquen
tes: sed de his omnibus in nostris comentariis
diligētius. In uoto petendū plato uult bonum
idq; ex eo patet/q̄ petitionem hanc poete lace
demonioꝝq; ꝯprobat: cāq; tutam et prudēti et ī
prudēti esse putat: uotūq; huiusmōi et aquolibz
et semp fieri posse: Petitionez uero certi cuius
dā et proprii boni tunc demū esse securā/cum
prudentiam q̄s fuerit consecutus: alias autem
periculosam. Ubi multa de prudentia disserit:
que tu uir omnium prudentissime Cosme lege
obsecro diligenter/ut quanti faciat prudentiaz
prorsus agnoscas. Uniuersalis ergo precatio/
qua bonū solummō petit/semp fieri pōt: ꝓpria
uero qua certum aliquod quod bonum uidet/
optatur: tunc facienda cum quid poscendum ē
quis nouerit: tunc id noscet/cum quid bonum
quid malum est: intellexerit. Id intelliget: cuz
a mente didicerit/discet. Cum se ad illam con
uerterit. Conuertet: cum purgauerit animam
tenebrasq; expulerit. purgabit cum se ipsum le
giptime philosophie dediderit. Tradet cum su
am ignorantiam recognouerit: Nosce ergo te
ipsum templo apollinis est inscriptum/ nequis
temere deum oraturus accederet. Quo autem
ordine in oratione propria sit orandum. Mer
curius in orationibus suis et in eius hymnis
orpheus et pithagoras in carminibus aureis

32

docuerunt quorum ritus alias exponemus.
Plato deinde hos theologos imitatus /in li.
de pulchritudine orantem sic socratē introdu
cit. O amice pan atq; cetera numina date obse
cro: ut intus pulcher efficiar. Et quecunq; mi
hi extrinsecus adiacent / intrinsecis sint amica
Sapientem solum diuitem putem: Tantū ue
ro huius auri tradite /quantum nec ferre nec
ducere alius q̄ uir temperans possit: Quid pe
tit so? Bonum. Quod bonū? Sapientiā / hoc
est ueritatis diuine cognitionem: quam dare
solus deus potest: quam accipere solus animꝰ
pulcher id est temperatus purus candidus ua
let. Quid poscit in primis? ut dignum sapiētia
faciat: Temerarii nempe hominis est munus a
liquod quo indignus est petere. Quis diuina
sapiētia dignus? qui lumen eius ferre paratus
est. quis paratus? qui per continentiam primo
deinde per temperantiam /postremo per sancti
moniam id est ciuilem /purgatoriam purgatiq;
uirtutem animi /sic animum expiauerit /ut pul
cher hoc est purus oio nitidusq; euaserit: et uir
tutem iam exemplarem /diuinam scilicet sapien
tiam solam: utpote thesaurum omnium diuitia
rum optauerit. Idcirco socrates deum patrē
omnium et ministros eius amice adspirare pre
catur: ut illorū benigno propitioq; fauore pur
gatus euadat. Corporea uero et externa leuiē
pertransit /eligens illa sic se habere. ut tranq;l
lam puritatem animi non impediant. Deinde
pulchritudine hac iam parta /optat ut sapientiā
solā hoc est dei cognitionem esse opulentiā cēz
sufficientiamq; extimet /solamq; sitiat. Postre
mo quasi per antedicta paratus fulgidum hoc
aurum diuine sapientie postulat. Neq; id super
be: neq; remisse tamen. Minimam quippe ue
ritatis cognitionem intemperati homines sor
tiuntur: summam et infinitam in se ipso deus
amplectitur: magnam uero et amplam uir tem
perans adipiscitur. Tantum igitur huius auri
postulauit /quantum solus ferre uir temperanſ
ualet: hoc equidem esse aurum ignitū arbitror
quod emendum Johannes in apocalipsi prece
pit.

Alcibiades Secundus de Uoto.

Socrates Alcibiades :so:

D(d)Ecum ne o alcibiades precaturus
accedis? al: Et maxime quidem
o socrates: so: Tristitiam quādā
pre te ferre uideris: et oculos in
terram figere tanq; aliquid tecum ipse premedi
tans: al: At quid ad hec premeditatione opus
est o so: so: Maxima ut mihi uidetur: nam dic
per iouem obsecro: non ne putas deos que pre
camur et priuatim et publice: non nunq; parti
concedere /partim minime? et aliis quidem an
nuere: aliis uero contra? al: Omnino quidem
so: Non ne igitur tibi uidetur magna prouidē
tia opus esse: ne quis se ipsum lateat: dum ma
gna petit mala credens bona se poscere? dii au
tem in eo sint habitu /in quo rogantibus annu
unt /quemadmodum edipum ferunt obsecrasſ
se deum /ut filii de regno paterno ferro decer
nerent. Cumq; liceret presentium malorū ab
solutionem poscere: alia insuper imprecabatur
Unde ad effectum ista uenerūt: atq; ex iis alia
multa et grauia: que referre singula nequaq;
opus est: al: At tu furentem quidem hominē
in exemplum adduxisti: nam quem putas sane
mentis hominem audere talia petere? so: Insa
nire non ne contrarium est ei quod est pruden
tem esse? al: ꝓrsus: so: Num ex hominibus alii
imprudentes /alii prudentes esse tibi uidentꝰ?
al: Uidentꝰ sane: so: Age itaq; ꝯsideremus qnā
isti sint. Esse ē alios qdē īprudentes /alios ꝟ
prudentes /ñ nullos insanos iā ꝯuenit: al: cō
uenit: so: ꝑterea bene ualētes aliq sꝰ? al: Sūt
so: egrotātes alii? al: Oio: so: Nō ǵ iidem sūt
al: Non certe: so: Sunt ne alii qdā / q neutrū
istoꝝ patiantꝰ? al: Nequaq;: so: Necesse ē ho
minē uel egrotare uel ñ egrotare: al: Uidetꝰ:
so: De prudētia uero et īprudētia idē iudicas?
al: Quomō dicis? so: Opinaris hōem aut pru
dētem aut īprudētē ēe oportere? An tertiū pre
terea mediū qddā q̄ nec prudēs nec īprudens
hō sit? al: Nihil ꝓfecto: so: Necesse ǵ alterum
istoꝝ pati: al: Apparet. so: recordaris ꝯcessisse
te īsaniā prudētie ēe ꝯtrariam? al: Eqdē: so:
Nō ne ēt nullā esse mediā passiōem /q̄ hōeꝫ ñ
prudētē nec īprudētē efficiat: al: Cōsensi quidē
so: Qui ēt duo esse eidē rei cōtraria quo pacto
possunt? al: Nullo: so: Imprudentia ǵ atq; in
sania idē esse uidentur: alcibiades: Uidentur:

:ſo: Si ergo oĩs imprudentẽſ inſanire dixeri
mus: recte dicemus: et ex tuis equalibus neç
nõ etate maioribus ꝗcunqꝫ ſunt ĩprudẽtes / ĩſa
nos eſſe. Nõ ne putas ꝑ paucos eſſe ĩ hac ur
be prudentes / ĩprudentes plurimos? quos ĩſa
nos appellas: al: Equidẽ: ſo: An cenſes nos
tutos inter nos ĩſanoſ ita uerſari / qñ percutia
mur ab iis ac uerberemur / et q̃cunqꝫ furioſi fa
cere cõſueuere patientes / iã diu penas nõ fuiſ
ſe daturos? Sed uide o beate / ne aliter ſe res
habeat: al: Quo pacto ſe habet o ſocrates? ap
paret enim non ita eſſe ut putaram: ſo: Non
certe ut mihi uidet̃: uerꝫ ſic cogitandũ eſt: al:
Quomodo aiſ? ſo: Dicã tibi ponimus aliquos
egrotantes eſſe? nec ne: al: Oĩo quidẽ: ſo: Nũ
ꝗd neceſſarium opinaris oẽm egrotum crucia
ri dum taxat podagra uel febri uel lippitudine
An etiã poſſe aliis morbis affici? cum multe
ſint morboruꝫ ſpeties ꝑter iſtas? al: Sic mihi
uidetur: ſo: Omnis lippitudo morbꝰ tibi uidet̃
Alcibi. Mihi certe: ſo: Et omnis morbꝰ etiã
lippitudo? Al: Non mihi ꝗdem: neſcio tamen
ꝗd aſſeram: ſo: Si dicenti mihi m̃tẽ adhibeas
et ambo ſimul ĩueſtigemus. Fere qđ uolumus
ↄſeq̃m̃? Al: Adhibeo ꝙ maxime poſſum: ſo:
Nõ ne ↄuenit int̃ nos lippitudinem oĩem eſſe
morbuꝫ / nõ omnẽ tñ morbuꝫ lippitudinẽ eſſe?
Al: Conuenit: ſo: Et recte ꝗdem conſenſiſſe
uidem̃. Et: n: febricitantes egrotant oĩs / nõ
tñ ꝗcũqꝫ egrotant / etiaꝫ febricitãt / uel podagra
aut lippitudine afficiunt̃. Sed omne quidem
huiuſmodi ↄmunit̃ morbꝰ eſt: Differre aũt me
dici dñt illoruꝫ curationem: nõ. n. omnes aut
ſimiles ſũt: aut ſimilit̃ ꝑtractant̃ / uerꝫ ſecũduꝫ
uiꝫ ꝓpriam ſinguli morbi tñ ſũt oĩs: Quem
admodum opifices aliquos eſſe ponimus: non
ne? al: prorſus: ſo: Et cerdones et fabros ſcul
ptoreſqꝫ et ꝙ plurimos alios / quos referre ſin
gulos referre nil opus ẽ / que partes opificii di
ſcretas habent / ac omnes quidem opifices ſũt:
non tñ fabri omnes neqꝫ corriarii neqꝫ ſculpto
res / at cuncti generatim opifices: al: Sic eſt:
ſo: Eadẽ quoqꝫ ratione ĩprudẽtiam inter ſe plu
rimi partiuntur / et qui maiorem ſortiuntur im
prudentie partem / ĩſani furenteſqꝫ uocantur: ꝗ
uero aliquãto minorem ſtolidi atqꝫ attoniti:

Qui autem honeſtioribus̃ uocabulis eadem ſi
gnificare uolunt partim quidem magnanimoſ
appellant partim ineptos quidam non malos
innocuos et ĩexpertos et ſtupidos. Inuenies
quoqꝫ alia multa nomina: quibus omnibus im
prudentia ſignificatur. Diſcrepant autem ut ĩ
ſuperioribus diſcrepare apparuit ars ab arte /
et a morbo morbus. Tibi uero quid uidetur?
al: Id ipſuꝫ: ſo: Sed ut redeamus ũde digreſ
ſi ſumus / propoſitum fuit in diſputationis exor
dio: qui prudẽtes qui ue imprudentẽs eſſẽt di
iudicare. Conuenimus autem tales aliquos ẽe
non ne? al: Conuenimus: ſo: Prudẽtes exiſti
mas quicunqꝫ agenda dicendaqꝫ cognoſcunt?
al: Equidem. ſo: Imprudẽtes eos qui neutra
uident? al Eos ipſos: ſo: Non ne qui utraqꝫ h̃
ignorant / ſe ipſos latent et agentes et loquẽtes
q̃ nõ oportet: al? Apparet: ſo: Ex his homini
bus unum o alcibiades edippum eſſe dicebam
Repertes quoqꝫ noſtris temporibus plurimos
non impetu concitos ut ille neqꝫ putantes ma
la ſibi ipſis: ſed bona potius exoptare. Ille ſiq
dem ut non optabat / ita nec putabat: ſunt uero
non nulli qui horum contraria patiuntur: Re
or equidem te primum ſi forte deus ille adquẽ
exorandum accedis / ſeſe oculis offerẽs / te pri
uſꝙ aliquid obſecrares / interrogaret ſatis ne
tibi ſit athenienſium tyrannide potiri / quod ſi
hoc quiddam exiguũ eſtimares / adderet et gre
corum omnium / et ſi uiderit te neqꝫ iſtis etiam
acquieſcere / niſi totius etiam europe adiciat.
neqꝫ id quidem tibi ſufficere niſi eadem die ſẽ
tiant omnes alcibiadem clinie filium tyrannuꝫ
eſſe atqꝫ ideo hec tibi concederet omnia: reor ĩ
ꝙ ab eo te ĩgenti cum letitia rediturum / ac ſi
maxia bona cẽs felicit̃ ↄſecutus: al: Arbitror
o ſo: et quẽcunqꝫ aliũ ꝗſqs eãdeꝫ ſortẽ aſſeque
retur: ſo: Nõ tñ eligeres aĩe tue loco adẽe tibi
grecoꝝ oĩuꝫ atqꝫ etiã barbaroꝝ tyrannidẽ: al:
Nõ ut opinor / ꝗppe cũ nullo mõ uſurus eẽm.
ſo: Quid ſi uſurus ꝗdẽ ſiſ / male tñ et cũ nocu
m̃to? Neqꝫ ſic ꝗdẽ: al: ñ ꝑfecto: ſo: Cernis ġ
tutũ ñ ẽe aut q̃ offerũt̃ / temere acceptare / aut
optare / ſiqs ꝓpt̃ea ĩcõmoda ſubiturus ſit / ul̃
uitã ꝓtinus amiſſurus. multos aũt referre poſ
ſemus / ꝗ cũ tyrãnidẽ affectaſſẽt / iqꝫ illius adep

tionem ardenti studio contendissent / utpote
bonum aliquid adepturi / propter tyrannidem
circumuenti insidiis periere: puto etiaz audiuis
se te non nulla heri ac nouissime gesta: cum ar
chelaum macedonum tyrannum tyrannidis a
mantem delitias: aliquis huiuscemodi delitias
non minus ꝙ ille sitiens interfecit: ut tyrānus
mox beatusq; futurus: Cum uero triduuz aut
quatriduum tyrannide potitus esset rursus ab
aliis ex insidiis oppressus periit: Ut autem re
feramus que non ex auditu percepimus / sed ip
si nos presentes inspeximus / uides insuper ex
nostris ciuibus quicunq; prefecturam exerci
tus affectantes nacti sunt illam / partim etiam
iis temporibus exules oberrare / partim morte
dannatos esse. Et siqui forsitan in extremis pe
riculis et timoribus strenue rē gessisse uisi sūt /
non modo in ipso exercitu / uerum etiam postꝙ
in urbem rediere / non minoribus ab insidiato
ribus ciuibus ꝙ a militibus calumniis affec
ti sunt: ut pleriq; illorum optauerint deniq; se
priuatos uixisse potius ꝙ in publico munere.
Quod si pericula et labores huiusmodi / ad ali
quam nobis utilitatem afferrent / profecto hoc
studium non nihil rationis haberet. Nunc ue
ro longe contra res se habet. Inuenies prete
rea eodem pacto non nullos homines: qui fili
os uotis exoptant / at cum filios adepti sunt: i
calamitates doloresq; maximos incidunt. Naz
pleriq; cum nati per omnem etatem improbi p
seuèrent / uniuersam uitam merore conficiunt.
Qui uero probos filios nacti aduerso quodaz
casu illis orbantur / nihilominus ꝙ superiores
illi miseri sunt: ut prorsus eligerent / nunꝙ se
filios genuisse. Et ꝙuis hec atq; alia multa hu
iuscemodi manifesta sint / raro tamen inuenire
tur qui uel a datis abstineret / uel si orando ī
petraturus esset uotum omicteret: Permulti
etiam neq; ab acquisita tyrannide neq; a parta
pretura neq; ab aliis innumeris / que cum pos
sidētur ledunt potiusꝙ prosint / discederēt. ꝗn
potius orarent sibi illa concedi siquando non
adsint. Interdum breue post tempus preteri
ta uota dannant: ad contraria recurrentes.
Quamobrem uereor equidem ne homines te
mere deos incusent / quasi mala ab iis inferan
tur: ii uero seu proteruitate quadam siue insipi
entia sibi ipsis dolores morte acriores pariunt
Quare prudens mihi uidetur poeta ille / qui
amicis insipientibus usus dum eos uideret et
agentes et orantes que illis minime conduce
bant / cum tamen eis utilia uiderentur / pro om
nibus sic ait. Juppiter rex optima quidem no
bis et uouentibus et non uouentibus tribue:
Mala autem poscentibus quoq; abesse iube:
Recte igitur et caute loqui poeta mihi uidetur
tu uero siquid habes in animo quod aduersus
hec proferas ne sileto: al: Difficile est o socra:
tes iis que bene dicta sunt / contradicere. Il
lud autem cogito quantum malum sit homini
bus ignorantia / quando quidem propter hanc
nos latet cum male quid agimus: et quod dete
rimum est / ob eam pessima nobis quādoq; pre
camur: quod quidez nemo putaret: Sed illud
quilibet opinaretur: posse uidelicet se sibi ipsi
non pessima sed optima petere. hoc enim re ue
ra execrationis cuiusdam non uoti simile esset
so: At forte o optime diceret quispiam te simul
ac me sapiētior haud satis recte nos loqui dū
sic temere ignorātiā uitupamus: nisi hec adii
ciamus q̄ nā et quoꝝ ignorātia sit. Quibusdā
nanq; certo mō affectis bonū forte est ignoran
tia quēadmodū aliis malū: al: Quid ais? Est
ne qcꝙ quod alicui quomōcūq; se habēti / igno
rare aliqñ ꝓstet ꝙ cognoscere? so: Mihi sane
uideť tibi minīe / al: Nō per iouē: so: Eni uero
nec illud te aduersus matrē patrasse unꝙ uel
le iudicabo / quod orestez et alcmeona et siqui
tales fuere conmisisse ferunt: al: bene ominare
ꝑ iouē o so: so: ñ decet o al: eū q inqt te nolle
ista fecisse: iubere ut bene ominet: sed potius
siqs cōtraria diceret postꝙ facinus tā horren
dū tibi uideť: ut ne ꝓnūtiari qdē facile debeat
putas orestē si prudēs fuisset: et qd bonū sibi
nouisset: scelus tm̄ ausurū fuisse? al: Nō certe
so: Neq; aliū ut arbitror ullū: al: Nullū: so:
Malū ġ ut uideť ignorātia optimi et quod op
timū est ignorare: al: Mihi sane uideť: so: Nō
ne et illis et ceteris oibus? al: Fateor: so: Cō
sideremus ꝑterea et hoc qd euētурū esset / si ti
bi quoq; adesset ignorantia q̄dā qua periclē nō
cognosceres / dū opinareris melius esse periclē

34

dam qua periclem non tum interficere / ac sup
to gladio ad fores illius properans interroga
res num intus sit? uolens illum duz taxat / nec
alium quemquam occidere / domestici autem il
lum intus esse responderent. Neq; tamen dico
te quicq; huiusmodi concupiscere: sed an uide
atur tibi / quod quidem nihil prohibet / ignorā
ti quid sit optimum / adesse posse interdum opi
nionem / ut iudices quod est pessimum: non nū
quam optimum esse / An non tibi uidetur? al:
Omnino quidem: socrates: Ergo si domum
ingressus / uidensq; illum opinaris alium esse /
num ipsum perimeres? alci: non per iouem ut
mihi uideor: socrates: Non enim quē sors of
ferret / sed quem statueras: non ne? alcibiades
Profecto: socrates. Nū et si frequenter inua
deres / semper autem ignorares periclem / unq̄
in eum irrueres? alcibiades: Nunq̄: so: Ore
stem uero putas unquam manus inlaturuz su
isse matri / donec eam minime cognouisset? al:
Non arbitror: so: Neq; enim ille quecunque
occurreret mulier / sed matrem suam duz taxat
necare decreuerat: alcibiades: Sunt hec uera
so: Itaq; hominibus sic affectis: et in iisdem o
pinionibus inuolutis / ignorare talia prestat :
alcibiades: Uidetur: so: Uides iam q̄ ignorā
tia quedam hominibus certo quodam modo
dispositis bonum quiddam est / non autem ut
tibi uidebatur malum? alcibiades: Apparet: so
preterea si uolueris quod deinceps in mediuz
afferetur mirabile dictu / discutere forte proba
bile tibi uidebitur. Alcibiades: Quid istud o
socrates? so: Uidetur sane ceterarum omniuz
scientiarum possessio nisi quis scientiam optimi
nactus fuerit / raro quidem prodesse / obesse ple
rumq;: illi qui sit huiusmodi scientiis preditus
Sic autem consydera. Non ne necessarium ti
bi uidetur: cum aliquid facturi uel dicturi su
mus / oportere nos prius quidez uel putare co
gnoscere uel uere cognoscere quod promptius
agere et loqui debemus? al: mihi plane uidet̄:
so: Num rhetores statim uel cum sciunt cōsu
lere uel saltem scire se putant / consulunt nobis
passim: ii quidem de bello et pace / illi uero de
menibus construendis: uel de portibus prepa
randis muniendisq;et ut summatim dicam q̄c
quid ipsa ciuitas agit aduersus aliam ciuitatē
uel in se ipsa / rethorum consilio perficit: al Ue
ra narras: so: Uide et que secuntur / si fieri po
test / Uocas aliquos prudentes / imprudentes
alios? al: uoco: so: et multos quidem imprudē
tes: prudentes ū paucos? al: profecto: so: Nō
ne ad aliquid respiciens / utrosq; nuncupas? al
Immo: so: An cum qui ista consulere norit ni
si sciat docere utrum melius / et quid melius /
prudentem dices? al: Nequaquam: so: Neq;
ut arbitror quicunq; pugnare norit / ignoret tū
quando et quantum melius: al: Sic est: so:
Neq; siquis quempiam perimere sciat / et pecu
niis spoliare ac exulem a patria facere / nisi
sciat etiam quando et quem / melius sit: al Mi
nie: so: Quicunq; igitur horuz aliquid nouerit
modo adsit etiam scientia optimi: que quidē ea
dem et utilis scientia est / hunc forte prudentē
uocabis: al: hunc ipsum: so. prudenteq; ipsum
dicemus sufficientem esse sibi et patrie cōsulto
rem. imprudentem uero contra: quid nam tibi
uidet̄? al: idē: so: Quid aūt siqs eqtare aut sa
giptare sciat / uel palestrā uel pugillariā uel ali
ud quoddā certū exercere / aut aliud aliqd cor
q̄cunq; p artē nouimus / q̄ noīe appellas eū q ī
telligit qd ī arte melius fiat? an nō secundū eq
strē artē / eqtē secundū pugillariā pugilē: tibici
nariā / tibicinē: atq; ī aliis eodē mō? an secus ?
al: Sic certe: so: Nū tibi uidet̄ q horuz aliqd
ītelligit / uir prudēs appellādus ? an longe ad
huc abesse? al: Lōge p iouē: so: Qualē ğ ciuita
tē eā putabis / q̄ ex peritis sagiptariis et tibici
nibus athletisq; ac ceteris artificibus cōstet /
sint īsup admisti militarē callētes artē / et q ad
īterimendū prōpti / nec non inflati ciuiliū reruz
administratōes / desit aūt optimi scia / et q norit
qñ et ad quē uno q̄q; illorū uti p̄stat: al: igno
bilē o socrates: so: Maxime hoc ut arbitror di
ceres / siqñ cerneres unūquēq; illor ambitiosū
et plurimas sibi partes rei. p. partietē ad hoc
ut potētissimus sit / potētissimū inq̄ in eo quod
secūdū artē ipam ē optimū: ab eo uero quod si
bi et rei: p. optimū / pcul aberratē / qppe q opi
nioni sine mēte crediderit. Cūq; hec ita se ha
berēt nō ne recte diceremus hāc ciuitatem tu
multus q̄ plurimi iniquitatisq; plenissimā? al:

34

Recte per iouem: so: An non necessarium no
bis uisum fuit primum quidem putare nos co
gnoscere uel re uera cognoscere hoc quod ꝓxim
pre facturi dicturi ue sumus? al: uisum est: so
Non ne siquis agit quidez quod nouit aut nos
se existimat/addit autem scientiam optimi / se
quitur ut utiliter agat ad se ipsum et ad rē.p?
al: Quid ni? so: Contra uero nec ad ciuitatem
neqꝫ etiam ad se ipsum: al. Ita est. so: Quid
autem/nunc tibi ita uidetur/an aliter? al: non
aliter: so: Dixisti uocare te plures inprudētes/
prudentes pauciores? al. Equidē: so: Diximus
ne iterum plures ab eo/quod est optimum/ ab
errare: utpote qui opinioni absqꝫ mente ut plu
rimum consenserint? al: Diximus plane: so: ꝓ
dest igitur multis neqꝫ nosse quicquam / neqꝫ
putare se noscere. siquidem promptiores erūt:
ad illa efficienda/que uel noscunt/uel cognos
cere opinantur. Agentes autem / sibi nocebūt
crebrius ꝙ conferent: al: Uerissima loqueris:
so: Cum ergo dicebam reliquas omnes scienti
as/si absit scientia optimi/obesse sepius ꝙ pro
desse illas habenti/num recte loqui tunc tibi
uidebar? al: Et si tunc minime/ nunc saltem o
socrates: so. Oportet itaqꝫ ciuitatem et animaz
que recte uictura sit/hāc proculdubio cōplecti
scientiam/quemadmodum egrotantem medicū
et qui prospere nauigare uelit / gubernato
rem. Nam quo magis animus sine hac sciētia
circa diuitias uel corporis robur aut aliud ta
le uersabitur/eo maiora ex iis peccata conmic
ti necesse est. Qui uero multis ac uariis artibꝫ
et scientiis ornatus est/sit autem expers istius
scientie/ductus a singulis aliis/non ne merito
multa tempestate iactabitur? quippe cum abs
qꝫ gubernatore oberret in pelago breui tempo
re periturus? huic certe conuenire uidetur / il
lud poete carmen: in quo quendam uituperās
inquit: Multa quidem nouerat/sed male noue
rat omnia: al: At uero id poete dictuz nihil mi
hi uidetur proposito nostro congruere: so. Im
mo quadrat penitus: uerum per enigmata: et
iste et ceteri ferme omnes poete locuntur: Est
enim ipsa natura uniuersa poesis enigmatum
plena/nec qui uis eam dinoscit. Ad hāc illius
naturam accedit/ ꝙ siquando insit in homine
inuido nolente sua sensa ceteris hominibus re
uelare/mirum est ꝙ difficile cognitu sit quod
poeta senserit. Neqꝫ enim homerum diuinissi
mum sapientissimumqꝫ poetam ignorasse putes
ꝙ scire male impossibile sit: ipse eniz ē qui igt
margitem multa quidem scire/male autem sci
re omnia. sed enigmate sensum occultat. ut ar
bitror/male pro malum/ponens: scit autem ꝓ
scire. Unde compositio quedaz extra carminis
mensuram conficitur: quod uero sentit/hoc ē.
Multa quidem sciuit: sed malum sibi fuit hec
omnia scire: patet igitur ꝙ si erat illi malū mꝲ
ta scire/ipse quoqꝫ malus erat: siqua fides su
pradictis sermonibus adhibenda est: al: Mi
hi certe uidetur o socrates. Quibus enim uer
bis crederē unꝗ̄/nisi iis credam? so: Et recte
quidem tibi uidetur: et mihi rursus eodem mo
do: sed age per iouem: uides ne quanta qualꝭqꝫ
sit in hoc ambiguitas? in hac ipse uersatus esse
uideris: sursum enī deorsumqꝫ iactatus/nusꝗ̄
sane consistis: sed quod olim asseuerabas/nūc
dannas. Si forte deus quem oraturus acce
dis/oculis sese tuis obiiciens/anteꝗ̄ uoueas/
ita roget/an tibi aliquid ex iis que in principio
dicta sunt habere satis sit/uel tibi licentiam p̄
stet quod lubeat postulandi/quid nam tibi op
portunum fore putares? uel acceptare que de
us offerret uel poscere? al/per deos o socrates
quid respondeam non habeo. sed insanum ꝗd
dam mihi uidetur/temere deum precari/ac di
ligenter considerandum nequis se ipsum late
at/mala petens/dum bona se putat orare. Ac
paulo post/ut tu dicebas ad contraria uota se
transferat: so: Non ne prudentior nobis poeta
cuius in principio disputationis mentionem fe
cimus: qui precabatur mala etiam ab oranti
bus abesse? al: Mihi quidem uidetur: so: La
cedemonii quoqꝫ o alcibiades/siue hunc poetā
imitantes/seu ex se ipsis animaduertentes idē
uotum tam priuatim ꝙ publice seruant/ oran
tes deos/pulchra cuz bonis sibi tribuere: nec
plura illos precari quis audiret. Neqꝫ tamen
ad hec usqꝫ tempora minus ꝙ ceteri homines
felices sunt. Siquid autem illis unquam mi
nus prospere successit/ non est oratio illorum
in causa. quando quidē in diis est ut arbitror

que precamur/tribuere uel contra. Uolo insu per aliud quiddam tibi referre/quod aliquan do a senioribus quibusdam accepi: Dicebant enim accidisse/ut quotiensecunq; bellum atheni enses cum lacedemoniis gererent / nostri tum terra tum mari infortunati essent: nec uictores unq̄ redirent: qua re perturbatos athenienses cum non haberent quibus machinamentis tā tam uitarent calamitatem/decreuisse ammonez consulere quam ob causam dii lacedemoniis: potiusq̄ atheniensibus uictoriam largirentur: cum ipsi tamen sacrificia tum plura tum decē tiora q̄ reliqui greci offerrent /simulacris do nisq; templa ornātes/ut nemo alius pompasq; quot annis sumptuosissimas: et uenustissimas celebrarēt. et omni sumptu qui ad rem diuinā spectat cunctis grecis magnificentiores existe rent. Cum lacedemoniis nulla esset istorum cu ra adeo circa diuinum cultum parcis / ut ani malia mutilata passim mactarent: et in aliis om nibus cerimoniis longe admodum parciorib; q̄ athenienses/cum tamen pecuniarum nume ro a nobis nō superentur: potiusq̄ hec dixisset nuntius interrogans quo pacto a presenti cala mitate liberari possent/non multa ad hec respō disse prophetam: deum enim non permictere: uocantem uero atheniensium nuntium in hunc modum fuisse locutum. Hec dicit ammon/pla cere sibi magis lacedemoniorum benedictionē q̄ reliquorum cuncta grecorum sacra: n̄ plura iis respondisse. Benedictionem uero nullā pr sus aliam deus mihi dixisse uidetur: q̄ illoruz orationem: per multum enim illa a ceteris dif fert. Reliqui nanq; greci partim auratis corni bus boues sacrificantes/partim donariis egre giis templa ornantes/quecunq; occurrunt/seu bona siue mala a diis petunt. Dii uero euz illos imprecantes audiunt ditissimas illorum pom pas et sacrificia non acceptant: Quamobrem diligenter consyderandum mihi uidetur/quid dicendum sit/quid ue non dicendum. Inueni es quoq; apud homerum alia horum similia. Inquit enim troianos cum suburbanum edi ficium molirentur/dicare diis inmortalibus pretiosa sacrificia boum. Nidorem uero ex li tore suauem/ad celum usq; uentis extolli. sed beatos deos illo minime uesci/quippe quibus ilion et priamus et priami populus odio sint. Itaq; nil troianis proderat/cum aduersos de os haberent/sacra ac munera temere illis of ferre. Neq; enim ciusmodi ē dei natura/ut du catur muneribus quemadmodum improbus fenerator. Sed nos nimium deliramus/siquā do nos lacedemoniis propter munera acceptio res deo esse ducimus. Et enim graue eēt/si de us ad donaria et sacrificia nostra respiceret po tiusq̄ ad animum/utrum iustus sanctusq; sit: Ad quem equidem deum arbitror multo ma gis attendere q̄ ad multi sumptus pompas at q; sacra: que nihil prohibet eum qui multa in deum hominesq; peccauerit/seu priuatus sit si ue res.p. singulis annis perficere: Deus autez utpote a muneribus incorruptus spernit: hec omnia ut ipse eiusq; propheta predixit. Unde perspicuum est et apud deum et apud homies sane mentis/iustitiam et prudentiam precipue honorari. Prudentes autem iustiq; sunt / qui sciunt/que erga deum et homines agere: atq; dicere deceat. Cupio tamen ex te audire quid i iis ipse sentias: al: Mihi uero osocrates haud secus q̄ tibi ac deo uidetur: neq; enim phas es set a deo me dissentire: so: Recordaris dixisse te in plurima dubitatione discriminēq; uersari ne te ipsum lateres cum mala quandoq; probo nis optares? al: Memini: so. An uides nō sa tis tutum tibi esse ad orandum pergere/ne qn̄ te deus audiens imprecantem ista tua sacrifi cia renuat: Aliud uero quiddam fortuitum re portes. Mihi ergo uidetur operepretium esse quietem agere: nam oratione lacedemoniorum ꝓ magnanimitatem: id enim nomen honestis simum est omnium/quibus insipientia signifi catur: non existimo uti te uelle. Quare necesse est expectare donec discatur: quemadmodum ad deum atq; ad homines habere se deceat/al quando erit o socrates? et quis preceptor? Io cundissime enim hunc hominem/quisquis erit agnoscam: so: hic est cui tu cure es. Uerum mihi uidetur quemadmodum diomedi miner uam inquit homerus ab oculis nebulam abstu lisse/ut discerneret deum ab homine / sic et ab animo tuo prius oportere caliginem/qua nunc

obfunditur auferre. deinde illa propius admo
uere per que seu bonum quid sit siue maluz di
noscas: nunc enim impos esse uideris: al: Au
ferat seu nebulam ille uelit siue quodcunq; ali
ud. Et enim paratus sum nihil penitus preter
mictere quod ille perceperit / quisquis deniq;
sit / modo ipse sim melior euasurus. so: Atqui
ille mirum inmoduz tibi prouidet: al: In illud
itaq; tempus hoc sacrificium differre optimuz
fore censeo: so: Et recte quidem: tutius enim ē
q̃ tanto periculo se subiicere: al. Sic est o so
crates: Interea tamen quoniam mihi bene cō
suluisse uideris: hanc tibi coronam imponam.
Diis autem et coronas et reliqua omnia quecũ
q; decet tunc demum offeremus cum diem illã
aduentasse cognouero. Aduentabit autem q̃
primum: diis uolentibus: so: Id equidem et
quodcunq; aliud das libenter accipio. Quem
admodum uero creon apud euripidem uidens
tiresiam coronatum et audiens a principio co
ronam propter artem a militibus accepisse ait
augurium ponebam triumphales coronas: in
tempestate enim uersamur ut ipse nosti / sic et
ego hanc abste coronationem augurium pono /
Uideor autem mihi non minori q̃ cereon tem
pestate iactari. desidero enim omnibus amicis
tuis excellere.

Finis Secundi Alcibiadis.

Argumentum Marsilii Ficini in Minonez
Platonis librum de lege.

MInos de lege requirit ut quid
lex communiter: quot eius spe
cies. Unde sit / paucis compre
hendamus. Siquis platonis
uerba in hoc libro de lege et ĩ
libris de legibus: nec non de re. p. diligenter
aduertat: sic legem uniuersali definitione des
cribet. Lex est uera gubernandi ratio: que ad
finem optimum per commoda media guberna
ta dirigit transgredienti penam / obedienti pre
mium statuens. Quo fit ut institutiones prin
cipum cum uere non sunt / nec ad optimum re
cto calle proficiscuntur / leges minime sint: sed
decreta: edicta: instituta potius sint q̃ leges.
a lege nanq; legiptimum: a legiptimo iustum: a
iusto bonum / rectum uerumq; opus sepenume
ro nominatur. propterea legem ueraz bonamq;
esse necesse est. Sequitur etiam ut lex eterna
sit ac penitus inmutabilis: et apud omnes gen
tes eadem de eisdem: si modo uera sit: nam q̃
temporibus: locisq; et opinionibus permutatur
non lex sed institutio nuncupatur. Legis autē
species: ut extimeo / phedroq; et gorgia colligit
quatuor sunt: prima diuina: quam prouidenti
am plato uocat. secunda celestis quam fatum /
Tertia mouens / quam naturam. Quarta hu
mana quam prudentiam naturalem: prima in
mente diuina / quam saturni legem orpheus et
plato esse uolunt. Secunda in superiori anime
mundi parte / quam iouis. Tertia in mouente
inferiorisq; illius potentia / quam prime ueneris
postrema in hominis mente: quam secunde ue
neris legē uocãt. Prima a summo bono quod
supra mentem est / profluit. secunda a mente ⁊
summo bono. Tertia a summo bono: mente et
uniuersali anima. Quarta a summo bono itidē
et mente et anima. Omnes uero ad ipsum bo
num iterum reflectuntur. Prima in ideis. cir
ca summum bonum / supra rationes. Secũda
in rationibus circa ideas: supra semina. Ter
tia in seminibus circa rationes supra formas.
Quarta in notionibus circa rationes super ac
tus et artes. quam regiam legem appellant su
perni regis imitatricem. Unde uero lex profi
ciscatur / ex iis que dicta sunt / elicitur. Ab ipo
quippe rerum principio omnes / sed uario mō:
ut dictum est: manant. Quamobrem omnes il
lustres conditores legum inuentionem legum
in deum / sed per diuersa nomina atq; media re
tulerunt: zoroaster bactrianis persisq; leges tra
dens / in oromasim. Trismegistus egyptiis / in
mercurium. Moises iudeis rectissime ĩ patrē
totius nature deũ. Minos cretēsibus ĩ iouem
Carondas cartaginēsibus ĩ saturnũ: Lycurgus
lacedemoniis ĩ apollinē. Draco et solō atheni
ēsibus ĩ mineruã. Pōpilius romanus ĩ egeriã
Maumet arabib; ĩ gabrielē. Xamolchis scitis
ĩ uestã. plato noster magnesiis ⁊ siculis ĩ iouez
et apollinē. Arcadib; autem et thebanis et ci
renaicis leges postulantibus / denegauit.

Minos de Lege.

36

Socrates Minos. :so:
QUid nam lex apud nos est? :mi: De
qua lege interrogas? so: Est ne aliqd
quo lex a lege secundum quod lex est
differat? Aduerte plane quid queram? Sic ē
interrogo/ac si quesissem/qd est aurum : et si
tu eodem modo de quo auro queram īterroga
res/haud recte percontari censerem. Neq; eni
aurum ab auro. secundum quod aurum/ neq;
lapis secundum quod lapis a lapide differt:
eodemq; modo lex a lege nil discrepat/sed om
nes idem sunt. Et enim lex una queq; illarum
similiter est/nec una magis et alia minus: De
hoc ipso igitur uniuerso/quid lex est/generatiz
interrogo. quod si inpromptu nunc habes / ex
plica: mi: Et quid aliud lex o socrates esset/q̄
que lege instituuntur? so: An sermo tibi uide
tur ea esse que sermone dicuntur : uel uisus q̄
uidentur? uel auditus que audiuntur ? aut ali
ud sermo/aliud pronūtiata: aliud uisus: aliud
uisa: et auditus similiter atq; audita: nec nō lex
aliud/aliud lege mandata. Sic ne/ an aliter ti
bi uidetur? mi: Sic utiq;. so: Non ergo lex est
q̄ lege p̄cipiuntur/mi: Non uidetur. so: Quid
itaq; sit lex/ī hūc modum ɔsideremus : siquis
de iis que mō diximus: pcontet̄ dicens/postq̄
uisu asseritis q̄ uident̄ percipi/qd est uisus /q̄
illa percipiuntur? responderemus utiq; esse sen
sum huiusmōi qui per oculos colores declarat
et de auditu interroganti/sensuz q p aures uo
ces haurit. Eodemq; pacto si roget/postq̄ lege
legiptima cōstituuntur/qd ē lex/qua ista legip
tima fiunt: utrum sensus aliquis uel declaratō
quemadmodum que discunt̄/ declarāte scia ɔ
prehendunt̄/et īueniunt̄ īuentōe monstrante
quemadmodum salubria et noxia medicīa mō
strant̄: que uero dii cogitāt/ut uates ferunt di
uinandi facultate noscunt̄. Uaticiniū nanq; re
rum taliū īuentio est/an non? mi: prsus :so:
Quid horum p̄cipue legē esse p̄summimus? in
stituta ne ista atq; decreta? mi. Mihi quidem
uidet̄. Quid enim aliud quispiam legem ē̄e di
xerit? ex quo apparet id totum quod rogabas:
legem ciuitatis institutum esse: so Opinionē ne
ciuitatis legem uocas? mi: Equidem: so: Et
forte recte loqueris: forsitan uero in hunc mo
dum melius ītelligemus : Aliquos sapientes
uocas? mi: Uoco: so: Non ne sapientes sapien
tia sapientes sunt? mi: Ita: so: Et iusti iustitia
iusti? minos: prorsus: so: ergo et legiptimi lege
legitimi? mi: Nempe: so: Iniqui autem iniqui
tate iniqui: mi: Certe. so: legitimi uero iusti :
mi: Ita: so: Iniqui autem iniusti: mi: iniusti:
so: An nō pulcherrimū qddaz lex atq; iustitia
mi: sic est: so: Turpissimum uero iniustitia atq;
iniquitas? mi: turpissimuz: so: Et illud qdem
ciuitates ac reliqua omnia seruat: hoc autē per
uertit atq; corrumpit: mi: ita: so : Ergo legem
oportet ut pulchrum aliqd cogitare et ut bonū
querere: mi: Quid ni? so: An non institutuz ci
uitatis legem esse diximus: mi: Diximus: so :
Non ne decreta quidem bona/non nulla etiaz
mala sunt? mi: sunt certe: so: lex tamen mala n̄
erat: mi: non certe: so : Non ḡ ita simpliciter
asserendum est/legem ciuitatis institutum esse
mi: Nequaq̄ mihi uidet̄: so: Neq; enī cōgruit
iniquā constitutionē legem esse: mi: non: so: ue
rumtn̄ opinio q̄dam lex mihi quoq; uidetur: cū
q; praua opinio minime sit/an non perspicuū ē
siqdem est opinio/probā opinionem esse? mi :
Constat: so: proba uero opinio :non ne uera o
pinio est? mi: est: so : At opinio uera ueritatis
inuentio: mi: certe: so: Lex itaq; ueritatis inuen
tio esse uult: mi: At quo modo o socrates si lex
ueritatis inuentio est/non iisdem semper legib
circa eadem utimur/cum rerum ueritas īuen
ta sit? so: Nihilominus lex ueritatis inuentio
esse uult: Quod si non iisdem ut uidetur legi
bus homines utunt̄/non semp ueritatē quam
lex expetit/reperire possunt. Sed age uidea m̄
an hinc nobis liquidius pateat siue iisdē semp
siue alias aliis uiuamus legibus/et num cūcti
hōes eisdem/aut aliis alii: mi: Uerum neq; id
cognitu difficile est o socrates : q; neq; iidem
semper eisdem: nec alii semper aliis uiuunt .
Neq; enim leges nostre hōes sacrificare pmic
tunt. Apud cartaginenses autem iustū sanctuz
q; habet̄: adeo ut corū non nulli saturno filios
litent: quod ipse forsitan audiuisti: nec mō bar
bari hōes diuersas ac nos leges secunt̄/ uerū
ēt q liciā icolunt: hi siqdē et athamātis succes
sores qualia sacra offerūt? cū tn̄ greci sint? nos

quoq audiuisti q̃les quodã leges circa inferi as seruauerimus / hostias iugulãtes añq̃ effer retur cadauer: eosq qui urnas ducerẽt aduocã tes: Et qui iis ãtiquiores / defunctos ẽt domi sepelliebant: quorum nos iis tẽporibus nihil oĩo seruamus: Innumerabilia preterea ad idẽ exẽpla referre possemus: Ampla eni puincia patet ad ostendendum q nec nos iisdẽ semper nobiscum nec hões inuicem legibus uitã agũt so: Nil mirum est o uir optime / si tu recte loq̃ ris me uero id latuit. Uerũ donec ipe per te ip sum q̃ tibi uidentur / plixa oratione narrabis: egoq rursus idẽ faciam / nunq̃ ut arbitror / cõ sentiemus. At si communis disceptatio propo natur: forsitan cõgruemus: Itaq si id uis / in terrogans ipe me: cõmuniter una mecum cõsy dera / siu autẽ respondere mauis / responde: mi Uolo eqdem o socrates: ad quodcũq libuerit respondere: so: Age ğ / num iusta putas iniu sta / iniustaq iusta esse? An iusta potius iusta / iniusta uero dum taxat iniusta? mi: Equidem q̃ iusta sunt iusta: nec nõ iniusta quecũq iniusta sunt: so: An nõ quẽadmodum hic / sic et ubiq gẽtium existimatur? mi: Ita: so: Et apud psas non ne? mi: et apud persas: so: An non et sem per? mi: Et semp: so: Utrum q̃ plus trahunt: grauiora hic censentur / q̃ minus / leuiora: uel huius oppositum? mi: Non: imo plus trahẽtia grauiora: minus trahentia leuiora: so: Nũ et ĩ lycia et cartagine idem? mi: Idez: so: pulchra qppe ut uidet̃ / ubiq pulchra putant̃: turpia cõ tra / turpia. non aũt pulchra / turpia: uel turpia pulchra: mi: Ita est so: Non ne p oĩa genera tim / q̃ uera sunt / esse censentur / nõ aũt que mi nime uera: tum apud nos tum apud hões uni uersos? mi: Uidetur: so: Ergo q̃sq̃s a uero ab errat / a legiptimo quoq aberrat: mi: Secundũ rõem tuam o socrates eadẽ legiptima semp et ĩ ter nos et inter ceteros esse uident̃. At cum nos aiaduerto absq fine quotidie leges sursũ deorsumq mutãtes / fidẽ tibi prestare nõ possũ so: Forte non percipis q hec transposita eadẽ pseuerant. Ceterum sic ipa mecum intuere: li brum ne unq̃ de curatione morboꝝ aliquẽ na ctus es? mi: Equidẽ: so: Nostin cuius artis li ber ille sit? mi: noui quod medicine: so: Medi cos uocas qui hec sciũt? mi: Uoco: so: Qui sci unt / eadem de eisdez / an diuersi diuersa cõstitu unt? mi: Eadẽ: so: Utrum greci soli cũ grecis aut ẽt barbari et secum et cũ grecis de iis que sciũt / conueniunt? mi: Necesse est oĩo eadez de iis q̃ sciunt grecos barbarosq censere: so: pro be respondisti: sed non ne et semp? mi: et semp so: Non ne medici circa ualitudinem conscri bunt / que esse censent? mi: Immo: so: Scrip ta ğ medicorum / leges medicorum sunt: mi: Sunt: so: Et geometrica scripta geometraruz leges / mi: Certe: so: Quoꝝ sunt scripta consti tutionesq de cultu ortorum? mi: Orticultoruz so: hec igitur leges orticultorie sunt. mi: ita: so: eorum q ortis preesse sciũt: mi: Quid ni? so: sciunt aũt orticultores: mi: Nempe: so: At q̃ꝝ sunt de condimẽtis obsoniorum scripta atq in stituta? mi: Coquorũ: so: Coquorũ ğ hec leges sunt: mi. Sunt: so: Eorũ uidelicet / q preparã dis obsoniis pesse sciunt: mi: Proculdubio: so: Sciunt hec ut aiunt / coqui: mi: Sciunt: so age ğ dic quoruz sunt conscripta et ĩstituta de ciuitatis gubernatione? An non eorum q ad ministrande rei. p. periti sunt? mi: Apparet: so Num alii qdam preter ciuiles atq regios ho mines id nouerunt? mi: Isti soli: so: Ciuilia ğ cõscripta hec sunt / q homines regũ bonorumq uirorum decreta noiant: mi: Uera narras: so: Qui sciunt haud alias: haud de iisdem rebus statuunt: mi: Non certe: so: Non ğ alia atq a lia legitima sunt: mi: Nequaq̃: so: Siquos dissentientes mutantesq uiderimus / num scire illos / an ignorare dicemus? mi: nescire: so: an non quod ĩ singulis rectum est id in singulis legiptimum nũcupandum? Utpote quod secũ duz rõem medici fit uel coqui uel orticultoris id. ĩ eis legitimum: mi: Absq dubio: so: Cõtra uero / quod minime rectum / haud amplius legi timum apellandũ / mi: haud amplius: so: In le gitimum itaq fit: mi: Necessariũ ẽ: so: Quam obrem in constitutiõibus de iustis atq iniustis deq ciuitatis ordine et gubernãdi rõe tractan tibus quodcunq rectum est / regia lex existit: ñ rectum uero nequaq̃ lex regia / quia sciẽtia de est esse uidetur quippe cum in legiptimum sit: mi: Sic est. so: probe igitur confessi sumus le

gem esse ueritatis inuentionem: mi. Apparet:
so: Preterea et hoc ad idem consideremus qs
spargendorũ in terram seminũ peritus est? mi
agricola: so: Hic utiq; conuenientia semĩa uni
cuiq; solo distribuit: mi: Sane: so: Agricola ĝ
in iis legis lator bonus est eiusq; leges: et ad
ista distributiones recte: mi/ Uerum: so: qs in
ipis adharmoniã pulsationibus bonus legis ꝯ
ditor est: ac prodignitate impertit/ et cuius le
ges recte: mi: tibicen et citharista hec agunt:
so: qui ergo ĩ iis maxime legiptimus est/is ma
xime tibicen: mi: Ita: so: Quis optime corpo
ribus alimenta accõmodare põt/non ne qui cõ
grua cuiq; adhibere nouit? mi: Is ipse: so: hu
ius partiones institutionesq; optime/et quicũq;
circa hec legiptimus maxime is legis cõditor
optimus: mi: prorsus: so: Quis iste? mi: pedo
triua. so: is humanorum corporũ multitudinẽ
pascere nouit: mi: sane: so: ei uero qui pecuduz
gregẽ pascere nouit/quod nomen est? mi: Pa
stor/so: Pastoris itaq; leges ouibus optime:
mi: optime: so: et bubulci bobus: mi: etiã: so:
et cuius potissimum leges animis hominuz op
time sunt? an non regis? mi: Regis: so: Bene
dicis sed num referre potes quis e priscis ho
minibus legum circa tibiarum inflationẽ cõdi
tor optimus extitit forte non tenes/uis ne tibi
memorem? mi: ualde: so: Marsia et discipulus
eius olympus phrygius: mi: uera loqueris: so
horum sane tibicines harmonie diuinissime sũt
et sole concitant audientes qui potissimũ diis
indigeant ostendunt: ac sole in hunc usq; diem
utpote diuine restiterunt: mi: Uera hec sunt:
so: quis autem ex antiquis regibus legis cõdi
tor optimus fuisse fertur cuius adhuc tanq̃ di
uine institutiones extent: mi: nequaq̃ teneo: so
an nescis que grecorum gentes antiquissimis
legibus utantur? mi: forte lacedemonios et li
curgum lacedemoniarum legum latorem dicis
so. At hec instituta non dum forte trecentos ã
nos uel paulo plures impleuerũt: nec non que
ex illis potiora sunt/unde habuerunt/nosti: ex
creta ferunt: so: Isti itaq; ex grecis omnibus ã
tiquissimis legibus uiuunt: mi: Uex: so: Scis
q apud eos pstantissimi reges extiterint? Mi
nos uz et rhadamantus iouis et europe filii/
quorũ he leges sunt: mi: Rhadamantum qdẽ
o socrates iustum uirum fuisse tradũt: minoez
aũt agrestem durum atq; iniustũ: so: Atticam
o uir optime ac tragicam fabulam refers: mi:
Non ne hec de minoe circunferuntẽ: so: Non
tamen homerus aut hesiodus ista testantur: q̃
q̃ locupletiores admodum testes sunt/q̃ cun
cti tragici: quorum testimonio talia loqueris:
mi: Et quid isti de minoe tradunt? so: Dicã ne
tu ut alii multi prophana loquaris. Nihil eniz
hoc prophanius ẽ: Et enim primo cauendũ est
neqd in deum aut uerbo aut opere aliqñ pecce
mus: deinde nequid aduersus diuinos hões:
Quin diligenter cauere decet quotiens uirum
aliquem laudaturus aut uituperaturus es/ne
aberres: Atq; huius gratia in primis curandũ
est/ut bonos ac malos homines dinoscamus:
Deus quippe nimium indignatur/quotiens qs
piam illius similem improbat/aut probat dissi
milem: Dei uero similis est uir bonus. Neq;
lapides ac ligna auesq; atq; serpentes sacra exi
stimes/homines uero nequaquam: Immo sa
cratissimum omnium est uir bonus: prophanis
simum contra uir malus. Et nunc iam quẽad
modum homerus hesiodusq; minoem ipsuz ex
tollunt hac de causa referam: ne amplius ho
mo ipse ex homĩne natus aduersus heroa Io
uis filium perperam obloqueris. Nam home
rus ubi de creta mentionem faceret/q̃ esset ad
modum populosa/et in ea nonaginta urbes/in
ter illas inquit est knosos ampla ciuitas ĩ qua
minos regnauit: nouem annos magno cum io
ue collocutus. Tanta est hec in minoem home
ri laus paucis uerbis explicita/ut nunq̃ pari
laudatione heroum quenq̃ extulerit: Quod ẽ
iupiter sophista est: eaq; ars preclarissima/cuz
alibi sepenumero/tum hoc in loco uel maxime
patefacit: Nam minoem annos nouem cum io
ue collocutum inquit: ad eumq; discipline gra
tia proficisci solitum/quasi iupiter sophista sit
Quod autem tanto munere hoc ẽ ab ioue eru
ditum esse/alium heroa nullum homerus affe
cit/mira quedam laus existimanda est: Quin
etiam in odissea minoem mortuorum animas
iudicantem/aureum sceptrum tenentem indu
xit. Rhadamantum uero neq; hic neq; alibi in

dicantem aut cum ioue colloquentem inducit
Quãobrem ab homero pre ceteris oĩbus mio
em honoratũ assero. Et eniz cum iouis sit fili
us/ꝙ ab illo dum taxat sit eruditus/nõ habet
laudationis excessum: hoc nempe carmẽ illud
significat: Minos regnauit nouem annos ma
gni iouis collocutor/minoem uidelicet cũ ioue
annos nouẽ ĩ sermonibus cõgressum: oari nã
qꝫ sermones sunt: oaristis autem est ĩ sermoni
bus cõgrediens. Minos itaqꝫ annos nouem ĩ
iouis antrum erudiendus accessit. Unde et di
dicit et docuit ĩde ceteros: que ab ioue nouem
annis acceperat. Nec tñ desũt q̲ oaristĩ aliter
exponant: compotatorẽ: comessatoremqꝫ et col
lusorem iouis. Uerum ex hoc maxime istos ñ
recte exponere coniicere possumus: ꝙ nulli uel
greci uel barbari symposiis .i. compotõibus
atqꝫ eiusmõi ludis abstinẽt preter cretẽses atqꝫ
lacedemonios/qui a cretensibus didicerũt: in
creta preterea inter ceteras minois ipsius le
ges hec extat: Ne inuicẽ compotetis ad ebrie
tatem: Cõstat autem cũ q̃ honesta cẽsebat/ci
uibus suis obseruanda mandasse. Neqꝫ minos
im pbi homĩs instar: alia ipse fecisset/alia faciẽ
da mandasset: Ceterũ erat ꝯsuetudo illa ut di
xi discipline gratia uerborum collatio: ꝓptere
aqꝫ leges huiusmodi ciuibus suis ĩstituit/qua
rũ obseruatõe creta per oĩie tẽpus est felix. ac
etiã lacedemon/ex quo iis legibus utpote di
uinis uti cepit. Rhadamantus aũt uir q̲dẽ bo
nus extitit a minoe siq̲dem ĩstructus erat: nec
tamen regiã disciplinam omnem/sed regi tãtũ
ministrare in iudiciis didicit. Unde iudex peri
tus appellatus est. Eo plane ueluti leguz custo
de per urbem usus est minos: ad reliquam
uero cretaz custode tallo. Tallus enĩ ter quot
annis pagos omẽs lustrabat leges eorum ob
seruaturus: tabulis ereis leges ĩsculptas circũ
ferens. Unde eree nominate sunt: hesiodus p̃
terea similia quedã in ipm minoem ĩtulit: Nã
cum nominis illius mentionẽ fecisset/inquit.
Qui mortalibus regibus prestitit/pluribusqꝫ
gentibus imperauit: Iouis sceptrum habens/
quo ciuitates regebat: hic itẽ sceptruz iouis ni
hil aliud uocat ꝙ iouis doctrinam: qua cretaz
omnem moderabatur: mi: Quam ĝ ob causaz
socrates fama hec inter hoĩes diffusa est/mino
em ipsum rudem durumqꝫ hominẽ extitisse? so
Ob quam et tu o uir optime et unus quisqꝫ ali
us cui fama cure est/si modo sapitis/diligẽter
cauere debetis/ne poeticum hominem ĩfensuz
aliquem habeatis: poete quippe uim maximam
in utranqꝫ partem: et ad laudãdũ et ad uitupã
dum habent: Qua in re profecto minos deli
quit/cum huic urbi bellum indiceret: que cuz
ceteris sapientibus plurimis: tum uel maxime
poetis omnis generis. ac tragicis presertim re
ferta est. Tragedia uero hic est antiquissima
nec ut pleriqꝫ putant a thespide aut a phrynico
sumpsit initium: sed si perscrutari uolueris: re
peries tragediam longe antiquius huius ciui
tatis inuentum. hec aũt ex uniuersa poesi popu
lum uehementer oblectat: atqꝫ allicit auditores
in qua nos ipm minoem ĩserentes ulti sumus
sed et huius gratia tributa illa ĩpẽdere nos coe
git: In hoc ĝ deliquit minos/cum nos lacesse
ret: ex quo euenit quod ipse queris: ut ĩfamis
euaderet. Quĩ ꝙ uir bonus atqꝫ legitimus ut
supra diximus et excellens pastor populi fuerit
leges eius argumento sunt/q̃ inmutabiles per
seuerant/utpote uera ciuitatis gubernatiõe re
perta: mi: Uerisimilem rõem o socrates attulis
se uideris. so: Non ne ĝ si uera loquor/uidẽt
tibi cretẽses minois rhadamãtiqꝫ ciues antiq̲s
simis legibus uti? mi: Uidet̃ sane: so: isti ergo
priscoꝝ omniũ leguz latores excellentissimi fu
erunt/hominũqꝫ pastores: quẽadmodum et ho
merus exercitus ducẽ/pastorẽ populi nũcupat
mi: prorsus: so: Age itaqꝫ per iouẽ amicabilem
si quis nos roget conditor legũ circa corporis
ualitudinẽ/q̲d corpori adhibet/ut bonã ualitu
dinẽ tueatur: responderemus utiqꝫ recte ac bre
uiter ꝙ nutrimentuz et exercitiũ/tũ intendens
tum remittens/atqꝫ ita corpus componens: mi
probe: so: Si posthac iteruz querat lator legũ
ad animam pertinentium/eiusqꝫ pastor optim̃/
quid illi adhibens meliorem efficit? quid nos
huic potissimum respondebimus/ut minus de
nobis ipsis deqꝫ etate nostra erubescamus? mi
Quid dicam nescio: so: At turpe nimium utri
usqꝫ nostrum animis est/si que sibi ipsis bona:
mala ue sunt ignorare/que uero ad corpus et

ad alia pertinent: cognoscere uideantur.
Finis Minois de Lege.

Argumentum Marsilii Ficini Florentini ī
Euthyphronem de Sanctitate.

CUthyphron totus ī confutatione uer
sat̃. Quo factū est ut non nulli plato
nicorum hūc libruz quēadmodū eu
thidemū et hippiā litigiosum uocauerint. Sed
re uera dum falsas euthyphrōis de sanctitate
opiniones socrates ꝯfutat / uenātibus ueritatē
illius uestigia signat: In hoc igitur libro atq;
etiam ī gorgia sanctitatē plato nominat: eaz iu
stitie partem: que suum deo tribuit. Suū tribu
it deo q̄ illa que sine medio accepit a deo / deo
reddit. Corpus quidem ut plato ī libro de na
tura disputat / ab elemētis quatuor: naturalem
spetici complexionē a celestibus speris: partes
anime que trahunt̃ / affectibus a demonibus ⁊
animis syderum sperarūq; suscepimus: Rōem
uero ac mentē nostri parentis imaginē / ab ipō
mūdi totius opifice sine ullo celicolarū aut de
monū ministerio. hec itaq; dei sūt: hec deo red
dēda: atq; hec retributio sanctitas nuncupatur
Quam precedit pietas: religio sequitur: Est ē
pietas dei parētis agnitō: Sāctitas eius quod
dei est / deo agnito retributio. Religio eius qō
deo redditum est assidua meditatione iustisq; o
peribus cum deo ipso in dissolubilis religatio
ut merito sapiens ille dixerit funiculuz triplicē
difficile solui. funiculū inq̄ ex pietate sanctita
te religioneq; cōnexum: pietas sanctitatem exci
tat. sanctitas pietatē confirmat et sancit. Sanc
titas quoq; religionem mouet: Religio religat
sanctitatem: prius enim hoc uel instinctu uel ī
spiratione uel admonitione opus est / quo deuz
unum nostrum esse parentem fide in dubia co
gitemus / quam pietatem esse uolunt. Cum q̄s
ista concepit / mox oēm mentis et rationis intē
tionem in deum noscendum amandumq; figit.
Atq; hunc in cognoscenda amandaq; diuinita
te frequentem intuitum / sanctitatem mercurius
q̄q; definit: Ex hac flagranti in deum intentōe
mentisq; ardore fit / ut omnia dei opera: institu
ta: mandata meditemur exerceamusq;: et assi
duo studio quicquid ad eius uenerationem p
tinet: relegamus: Quamobrem nos ipsos rele
gendo religantes deo religiosi sumus: hac aūt
definitione et distinctione premissa / que de san
ctitate in euthyphrone uel alibi a platone dicū
tur / perspicua fiunt. Cumq; dicitur sanctum:
quod amatur a deo uerum est: sed quia sanctuz
amatur a deo / non quia amatur est sanctum:
Et quia amatur amatum est: non tamen quia
amatum / amatur: quoniam non idem est omni
no sanctum atq; amatum. Neq; enim sanctita
tis ratio in ipso amatum esse: sed ipsa potius
retributione ac deuotione consistit. Preterea
cum dicitur / sanctitas cura ministra dei / ueruz
quoque dicitur. Sed ad quod opus dei mini
stra? Ad conuersionem anime. Opus enī dei
est / creare / conuertere / purgare / illuminare p̄fi
cere: Cum primum per pietatis instinctum in
spirando conuertere deus ad se incipit animuz
illa ipsa assensio qua sese libenter inconuertētē
deum animus ipse restituit / sanctitas nuncupa
tur: que quidem ministra dei est ad conuersio
nem perficiendam: Additur postremo. Sanc
titas scientia uouendi et sacrificandi deo: hoc
maxime ad religionem pertinet: que sanctitatē
ut diximus / comitatur. Uouendo petit / sacrifi
cando dat: Quid petit a deo? se ipsum: Quid
deo dat? se ipsum. Ideam sui que in mente di
uina est petit: quam mercurius petiit a pirian
dro. Dat aūt naturam suam idee participem /

Euthyphron Platonis de Sanctitate:

Euthyphron Socrates.

: euthy.
QUid noui o socrates accidit: q̄
pretermictens exercitationes in
lycio / circa regis porticum hic
uersaris? Neque enim causa nūc
tibi ulla est quemadmodum mihi
ad regem: socrates. Non causam hanc o euthy
phron: sed accusationem athenienses uocant:
euthyphron: Quid ais? num te aliquis accu
sauit. Non enim te alium accusasse putarem:
socrates: Non sane: euthyphron: At uero te
alius? socrates: prorsus: euthyphrō: quis iste
socrates: Nec ipse quidem o euthyphron uirū

hunc satis agnosco. Juuenis enim quidam et
ignotus esse uidetur: uocant autem illuꝫ ut pu
to melitum ex pittheo populo: siquem tu pitthe
um melitum noscis prolixis defluisq; capillis
aquilino et gibboso naso: barbaq; rara: euthy:
haud agnoui o socrates sed cuius te reum fe
cit? so: Jn ea tamen ut mihi uidetur accusatōe
non ut ingenerosus. se gessit. Nam iuueneꝫ ho
minem rem tantam nouisse / non uile quiddam
est. Jlle siquidem ut ait quomodo iuuenes cor
rumpantur: et qui eos corrumpant / intelligit:
ac sapiens quidam apparet / meamq; inscitiam
conspicatus quasi suos equales peruertam / ad
patriam me uelut ad matrem accusaturus con
fugit: adeo ut mihi solus ipse recte preesse reb9
ciuilibus uideatur: Nam in primis iuuenum
cura suscipienda est. ut ꝙ optimi uiri fiāt: quē
admodum bonum agricultorem teneriores pri
mum plantas curare decet / ac deinceps aliis
prouidere: Atqui et melitus fortasse primum
nos purgat iuuenum: ut ait germina corrum
pentes: posthac senioribus quoq; curam adhi
bens plurimorum ingentiumq; bonorum ciui
tati causa erit: ut consentaneum est / cum face
re / qui principium huiusmodi dedit: euthy: uel
lem equidem o socrates: sed uereor ne contra
contingat: Profecto a uesta incipere mihi ui
detur huic urbi nocere: cum iniuria te afficere
tentat: Et mihi dicas quid te agentem / iuuen
tutem inficere predicat? so: Absurda quedam
auditu o uir mirifice. Jnquit enim auctorem
me esse deorum: et ut nouos inducentem deos
priscos ue negantem me ut inquit deorum gra
tia incusauit: euthy: Jntelligo iam o socrates
ꝙ ipse demonium tibi passim occurrere profi
teris. Unde aduersus te tanꝙ̄ diuinas res in
nouantem: accusationem hanc inscripsit: et in
iudicium te calumniaturus aduentat: quippe
cum nouerit ista facile uulgo calumniam subi
re posse: Me quoq; cum de diuinis ī contione
pertracto futura prenuntians / tanꝙ̄ insanientē
rident: licet nihil unq̄ nisi uerum predixerim:
Nobis enim ceterisq; huius generis omnibus
inuident: Nihil autem de iis curandum: sed ī
terim eadem ratione pergendum: so: O amice
euthyphron: irrideri forte nullius momenti ē /
Atheniensibus nempe ut mihi uidetur non ad
modum cure est / siquem peritum esse putent:
nec tamen facultatis eius communicatorem.
Quem uero peritia propria ceteros imbuentē
sentiunt / insectantur. siue id liuore quodam ut
tu asseris conciti: siue alia de causa faciant.
Quo autem modo erga me nunc affecti sint:
haud multum periclitari studeo. forte enim tu
raro te ipsum aliis exhibere uideris: tuaꝫq; nol
le sapientiam propagare. Ego autem formido
ne ob humanitatem et in genus hominum cari
tatem his odio fuerim: Quoniam unicuiq; ho
minum passim me prebeo: nec sine mercede dū
taxat / uerum etiam libenter ultro me meaq; of
fero / siquis audire me uelit. Si me igitur: ut
modo dicebam derisuri essent quemadmoduꝫ
tu illud te dicis / nihil sane molestum foret a io
cantibus ridentibusq; in iudicium trahi. Sin
autem serio isti cōtendunt / id quo tādem deue
niat / ꝑter ꝙ nobis uaticinātibus ē occultum:
euthy: Nihil forte negocii o socrates erit: pro
mētis uiribus in causa tua certabis: ego auteꝫ
ut arbitror ī mea: so: Nū aliq̄ tibi causa ē? fu
gis ne an ꝑsequeris? euthy: ꝑsequor: so: Queꝫ
euthy: Quē dū ꝑsequor īsanire uideor: so: q̄d
uolātē forte quēpiam ꝑsequeris? euthy: ꝓcul
admodū abest ut uolet: q̄ iā grādis ē natu: so:
Quis iste? euthy: pat̄ meus: so: Tuus ne o uir
optie? euthy: ꝓrsuꝫ īꝙ̄: so: q̄ accusatio ē? et cu
ius rei iudiciū? euthy: hōicidii socrates: so. ꝓ h
hercules forte o euthyphrō ignorat̄ a multis q̄
pacto hoc recte fiat. Neq; ē puto cuiusuis opus
ēē: recte h̄ agere: sꝫ alicuius sapīa longe ꝓuec
ti: euthy: lōge ꝑ iouē: so: An domesticoꝝ q̄spiā
a patre ꝑemptus ē? Uel id liq̄do patet: nō eniꝫ
ob extraneū aliquē homicidii patrē accusares:
euthy: Ridiculū ē o socrates / siq̄d īteresse cen
ses / domesticus ne an extraneus sit occisus:
neq; id dū taxat obseruādū ēē: utrū iure occide
rit / q̄sq̄s occidit n̄ ne: Qō si iure dimictēduꝫ /
sin aūt iniuria ꝑseq̄ndū: licet q̄ ꝑemit domesti
cus familiarisq; sit: Eq̄ ē ī ignaremur si scele
ris conscii acq̄esceremus / nec illum atq; nos
ipsos iudicio expiraemus: quamꝙ̄ q̄ periit cli
ens atq; minister meus erat: qui cum ī naxo in
agriculturā incūberemus: nobis mercede ser
uiuit: sꝫ ab alio nobis domestico ī irā cōcitus

eum continuo uigulauit . Unde pater obliga
tis manibus ac pedibus infoueã coniecit . At
ꝙ huc misit hominem q̃ iuris interpretẽ quid
agẽdũ esset ĩterrogaret. Interea uinctũ illum
ut homicidã neglexit/quasi nihil oĩo ĩferret: si
forte desiceret. Quod et accidit: nã priusꝙ̃ ab
ĩterprete nuntius ipse rediret/fame/frigore/uĩ
culis periit: hac de causa pater ceteriꝗ̃ ꝓpinq
grauiter ferunt/ꝙ ꝓ homicide mortẽ/patrem
reum necis accusem: q̃ ut ipsi aiunt minime in
terfecit/uel si etiam interemisset/de homicide ĩ
teritu nihil esse curandũ. prophanũ ẽ esse ferũt
filium patri diẽ dicere: male diiudicantes o so
crates/quo mõ ius diuinũ circa sanctũ ꝓpha
num ue se habeat: so: Tu ne periouem o euthy
phron sic te sincere diuina/sancta et prophana
quo modo se habeant/scire presummis / ut iis
ita peractis quemadmodũ iniq̃s : haud formi
des/ne patrem reũ necis accusans: ꝓphanum
aliq̃d aggrediaris? euthy: Nihil mihi studiuȝ
meum ꝓdesset o socrates: nec ratõe ulla euthy
phron aliis multis prestaret hominibus/nisi ta
lia quedã plane dinoscerẽ: so: O admirande eu
thyphron opere pretium est ut discipulus tu
us fiam: et in contentione q̃ mihi cum melito ẽ
in primis ista obiiciam: me silicet hactenus di
uinorum cognitionẽ fuisse professum: Nũc aũt
postꝗ̃ me propria uanaꝗ̃ opinione nouos deos
confingere dixerit/discipulũ tuũ esse factũ. Si
ergo o melite dicam euthyphronem in iis recte
sentire putas/me quoque existima/neꝗ̃ dannes
Sin minus preceptorẽ illum priusꝙ̃ me in iu
dicium accersito/senes homĩes corrũpẽteȝ/me
silicet atꝗ̃ patrẽ: me quidem docẽtem: illuȝ ue
ro corrigentẽ et punientẽ. Quod si mihi nõ ob
sequatur: neꝗ̃ dimictat iudicium/ neque ꝓ me
te adscribat: eadem tñ ipsa in iudicio cogetur
predicere/ad que ipsum ãtea prouocabã: euty
Ita ꝑ iouem o socrates: nam si me accusare tẽ
tauerit/reperiã ut opinor/ubi ille debilis infir
musque sit: ac multo prius de illo ꝙ̃ de me in
iudicio disceptabitur: so: Atqui ego hec o dul
cis amice consyderans/discipulus tuus esse de
sydero. Cum norim ꝙ et alius q̃dam et meli
tus iste te quidẽ haud uidit: me uero sic acute/
facileque ĩspexit: ut ĩpietatis hic accusauerit .

Nunc ergo per iouem mihi dicas quod plane
nosse asseuerasti/q̃d pium/q̃d ue impiũ esse ue
lis: et de nece et de ceteris omnibus: An non
idẽ est in singulis actionibus ipm sibi sanctuȝ?
et prophanũ rursus oẽs sancti contrarium/ ip
sum uero sibi ipsi cõsimile . unãque secundum
quod prophanum est: ideaȝ habet/quodcũque
prophanum esse debet? euthy . Omnino o so
crates: so: Dic ergo quid sanctum? q̃d propha
num uocas? euthy: Sanctum quidem uoco /
quod ipse nunc facio. Eum qui iniuste agit uel
circa cedes uel sacrilegia uel aliud huius gene
ris in iudicium trahere/seu pater siue mater si
ue qui uis alius deliquerit. Contra uero pro
phanuȝ. Quin uide queso o socrates ꝙ̃ ualidã
tibi legis coniecturam referam. ꝙ ita sit quem
admodum aliis quoque narraui: docens tũ de
mum recte agi/cum nulli prorsus peccanti q̃s
quis ille sit/parcimus. Nam fatentur omnes
iouem ipsum deorum omnium optimum atque
iustissimum esse: quem tamen patrem suuȝ liga
uisse ferunt ꝙ natos absque iure deuorauisset
Illum preterea patrem castrauisse ob talia q̃
dam asserunt: Mihi uero succensent ꝙ parẽtẽ
iniustitie obnoxium persequor. Atque ita ho
mines isti sibi ipsis tam de diis ꝙ̃ de me cõtra
ria sentiunt. so: Atq̃ hanc ob causam o euthy
phron accusor. Neque q̃d respondeã satis ha
beo. Nam quotiens de diis talia quedam q̃s
diceret/moleste ferebam: qua de causa ut uide
tur/peccare me ferunt. Nunc autem si tibi hec
ita uidentur harum rerum perito/necesse ẽ nos
etiam consentire: quid enim aliud diceremus?
quippe qui nihil de iis intelligere predicemus
Ceterum per iouem amicabilem mihi dicas /
an ipse sic ista reuera euenisse putes: euthy. et
mirabiliora insuper o socrates / que multis oc
culta sunt: so: bellum igitur inter deos agitari
inuicem arbitraris: inimicitiasque et pugnas:
aliaque permulta. que a poetis et peritis scrip
toribus memorantur : Unde et alia nobis sa
cra huiusmodi uarietate sunt plena . et in ma
gnis panatheneis peplum iis pictum ĩ arce sus
penditur. An hec uera o euthyphron esse fate
bimur? euthy. non hec sola o socrates : Sed

quod paulo añ dixeram alia quoq; multa ſi ue
lis/de diuinis exponam: que cũ audiueris ſcio
q̃d loquor/nimium obſtupeſces: ſo: Nequaq̃
mirarer: uez iſta deinceps maiori cum ocio re
feres: in preſentia uero quod modo queſiui ex
plicare planius nitere. Neq; enim pricipio ſuf
ficiẽter amice me docuiſti: cũ q̃d ſanctum eſſet
interrogarẽ: ſed id ſanctum ẽe dixiſti/quod tu
nunc ageres: dum necis reum patrem tuum ac
cuſas: euthy: Et uera nimium o ſo: dixi: ſo:
forte ſed num alia multa o euthyphron ſancta
nuncupas? euthy: Et alia: ſo: Recordare ğ q̃
non hoc ab ſte petii ut unũ me aut duo ex mul
tis ſanctis/ſed illam ipſam ſpẽm / qua cuncta
ſancta/ſunt ſancta/doceres. Dixiſti ẽ una idea
oĩa ſancta/ſancta ẽe: atq; una iterum q̃ ſunt ꝓ
phana/prophana: euthy: Eq̃dẽ: ſo: Que nã ſit
h ipſa idea mihi demõſtra: ut ad illã reſpiciẽs
eaq; tanq̃ exemplari aliquo utẽs quodcũq; tu
uel alius qui uis tale facitis/ſanctũ eſſe dicaz
quod autẽ diſſimile negẽ: euthy: Si ita uis o ſo
crates ita dicã: ſo: Immo uolo: euthy: Quod
quidẽ diis amicũ/ſanctũ eſt: quod non amicuz
uero: ꝓphanum: ſo: Quã pulcherrime o euthy
phron: utq; te reſpondere iubebam / ſic deniq;
reſpondiſti: utrũ tñ uerum reſponderis/nõ dũ
noui: ſed tu plane uera hec/eſſe nobis oſtẽdes:
euthy: Oĩo quidem: ſo: Age itaq; id de quo
dicimus/conſyderemus. Deo amicum opus ſã
ctum: ac uir deo amicus/ſanctus: opus autem
inimicum deo ꝓphanum/et uir deo inimicus/
prophanus dicitur. Sanctũ uero et prophanũ
non eadẽ ſunt: ſed omnino contraria: non ne?
euthy: ſic eſt: ſo: Num probe dicta hec eſſe ui
dent? euthy: Sic exiſtimo: dicta enĩ ſunt: ſo:
Non ne dictum eſt deos inuicẽ diſſidere atq;
pugnare inimicitiaſq; ĩter eos eſſe? hoc ne etiã
dictũ? euthy: dictum ꝑfecto: ſo: inimicitias aũt
et iras o optime diſſenſio de quibuſdam gignit
Sic autem conſideremus nunquid ſi ego et tu
de numero diſſentiremus: utra ſint plura diſcu
tientes: diſſenſio huiuſmodi nos inimicos face
ret et iracundiam concitaret: an potius ad cõ
putandi rationem confugiẽtes: mox ab hac diſ
ſenſione ceſſaremus: euthy: prorſus: ſo: et ſi
de maiori ac minori diſſentiremus: non ne ad
menſuram recurrentes ſtatim controuerſiam
ſolueremus? euthyphrõ: uera hec ſunt: ſo: Ac
ſi ad ponderandum librandumq; tendamus ſe
ditionem circa grauius et leuius diſſoluemus
euthyphron: Quid ni? ſo: Que ſunt igitur ea
de quibus cum diſſentimus nec iudicare facile
poſſumus inimici efficimur et iraſcimur? For
ſitan imprõptu non habes? uerum me dicẽte
conſidera: utrum iſta ſint iuſtum et iniuſtũ pul
chrum et turpe: bonumq; et malum: nunquid
hec ſunt de quibus cum diſſentimus nec poſſu
mus ad ſufficiens horum iudicium peruenire
hoſtes efficimur? quotiens in hoſtiles inimici
tias incidimus et ego et tu ac demum homĩes
uniuerſi: euthyphron: hec utiq; diſſenſio eſt o
ſocrates: et que circa iſta uerſatur: ſocrates:
et dii o euthyphron ſi de aliquo diſſentiant de
iis certe diſſentient: euthyphron: neceſſe ẽ om
nino: ſocrates: ex diis itaq; o generoſe euthip:
alii alia iuſta putant ſecundum orationem tuaz
et pulchra et turpia: bonaq; et mala. Nunquaz
enim inuicem decertarent/niſi de his diſſenſe
rint an non? euthyphron: Recte loqueris: ſo:
non ne que pulchra ſinguli putant: bonaq; et
iuſta hec amant que contraria prorſus oderũt
euthyphron Omnino: ſo: eadem uero ut ais a
lii iuſta iniuſta alii cenſent de quibus diſceptã
tes contendunt inuicem atq; pugnant nuz ita?
euthyphron: Ita: ſocrates: eadem igitur ut ui
detur a diis amantur odioq; habentur: atq;
eadem hec tum diis amica tum etiam inimica:
euthyphron: Uidetur: ſo: hac ratione o euthy
phron eadem ſancta erunt ſimul: atq; propha
na: euthy: apparet: ſo: non ergo quod q̃ſiuerã
o uir admirabilis reſpondiſti nõ ẽ id uolebam
quod et ſanctũ et ꝓphanũ ſimul ẽe ꝯtingit: q̃d
uero deo amicum ẽ deo quoq; inimicũ ẽe uide
tur: quãobrẽ o euthyphron quod nũc agis pa
rẽtem puniẽs nihil mirũ eẽt ſi hoc ioui amicuz
cõtigeret: ſaturno aũt et celio inimicũ et uulca
no quidem gratũ: iunoni moleſtũ: et ſiq̃s deoꝝ
alius de ipſo ab alio diſſidet: circa illos eniz ſi
militer eueniret: euthy. At opinor o ſocrates ĩ
hoc deorum nullum ab alio diſcrepare/q̃ q̃ in
iuſte quẽquam peremit/penas pendere debeat
ſo: Nũ hominum aliquem o euthyphron ĩ hoc

aliquando dubitantem audiſti / ꝙ hominem in
iuſte occidentē aut aliqd aliud agentez iniuſte
penas dare nō deceat? euthy: Nūꝙ de iis diſ
ceptare cum alibi tum etiam in iudiciis ceſſant
qui enim peccarunt cuncta dicere et agere expe
riuntur / quibus penam deuitent: ſo: An iniuſte
agere confitentur? ac ſimul aiunt penas pende
re non decere? euthy: Id nullo mō: ſo: Nō ḡ
cuncta dicere ac facere experiunt̄: hoc ē ut ar
bitror dicere aut ambigere nequaꝙ audent / ꝙ
de iniuſtis ſuppliciū ſummedū minime ſit. ſed
aiūt potius non iniuſte feciſſe / an non? euthy:
Uera loq̄ris: ſo: haud ḡ ī hoc ambigūt / utruz
iniuſtū punire oporteat / uerum de hoc potius
inter ſe diſceptāt qs iniuſte fecerit: et quid agē
do / et qn̄: euthy: Uera narras: ſo: Non ne ea
dē hec diis accidunt / ſi de iuſtis atq̄ iniuſtis ut
oratio tua teſtatur / diſſentiunt? Atq̄ ii quidem
iniuſte facere aſſerunt / alii negant: poſtꝙ illud
o uir mirabilis nullus hominum uel deorū di
cere audet / iniuſtuz uidelicet penas nequaquā
dare debet: euthy: Ita: uera ē ſummatī dicis
o ſocrates: ſo: De uno quoq̄ ut puto eorū / que
facta ſunt diſceptant o euthyphron quicunq̄ ā
bigunt / ſiue homines ſiue dii ſi mō dii q ambi
gūt / dū de aliqua actione diſſentiūt partī qdez
iuſtā partim uero iniuſtā fuiſſe dicētes. An n̄
iſto mō? euthy: Omnino: ſo: O amice euthy
phron me quoq̄ ut ſapiētior fiā / edoce / qua cō
iectura potiſſimum aſſeris ꝙ dii cuncti illuz in
iuſte pemptū exiſtiment / qui mercede miniſtrāſ
homicida factus ab impfecti domio uinctus /
uīculis ante periit / ꝙ qui ligauerat a uiris in
terprete qd agendum cognoſceret. Atq̄ obhoc
rectum eſſe ut filiuſ patrem in capitis diſcrimē
inducat: Age obſecro de iis aliquid mihi cla
ri demonſtrare coneris / ꝙ omnino dii omnes
actionem hanc rectam exiſtiment: quod ſi ſuffi
cienter oſtenderis / nunꝙ ſapientie tue laudes
predicare deſiſtā: euthy: At forte non paruum
opus eſt hoc o ſocrates: id tamen plane admo
dum tibi oſtendere poſſem: ſo: Intelligo iam /
ꝙ adpercipiendum tardior ꝙ iudices eſſe tibi
uideor: qppe cum illis liquido mōſtraturuſ ſis
hec ēe iniuſta: oēſq̄ talia deos odiſſe: euthy: p
ſpicue nimiū o ſocrates mō me dicētem audiāt

ſo: Atq audient ſi bene dicere illis uideberis:
Illud aūt loq̄nte te cogito: et ad me ipm refe
rens aīaduerto / ꝙ licet uel maxime euthyphrō
me doceat deos oēs hāc mortem iniuſtā duce
re / qui magis inde ab euthyphrone didicero:
qd ſanctuz qd ue prophanum ſit? Deo qdē ini
micū opus hoc eēt: Attamen ab hoc paulo an̄
diſcreta hec eſſe minime uiſa ſunt: ſanctū. ſ. et
non ſanctū: quod enī deo amicū / deo ēt inimi
cum apparuit. Quāobrem hoc tibi dimictaz o
euthyphron. Et ſi uis dii omnes ꝯiniuſtū putēt
et oderint. Uerumtn̄ iſtud iam in ſermone ſic
emendemus ut quod dii omnes oderint / ꝓpha
num / quod contra omnes ament / ſanctum ſit.
Que uero partim ament / partim oderint / neu
tra ſint / uel ſimul ambo. Num ita uis nunc ſā
ctum et prophanum nobis eſſe diſtinctum?
euthy: Quid o ſocrates prohibet? ſo: Nihil ad
me o euthyphron: ſed tu quod ad te adtinet /
cogita: utrum iſta ponens / ſic me facile: quod
pollicitus es: edoceas: euthy: Equidem ſanctū
quod dii omnes ament eſſe faterer / prophanū
contra: quod omnes oderint: ſo: An hoc iterū
diſcutiendum? utrum recte dicatur nec ne? ul
potius omictendum: atq̄ ita et nobis ipſis et a
liis indulgere debemus / ut quicquid dictuz fu
erit / admictamus: an quod dictum / examinādū
euthy: Diſcutiendum: quanquam hoc nūc bn̄
dici exiſtimo: ſo: forſitan obone uir / ſic meliuſ
intelligemus: ſic enim cogita. Utrum ſanctuz
quia ſactum eſt a diis amatur? uel quia a diis
amatur eſt ſanctum? euthy: haud intelligo qd
dicas oſocrates: ſo: Aptius explicare conabor
Dicimus qddā latū et ferēs: Ductū et ducens
Uiſum et uidēs: atq̄ huiuſmōi cūcta? num hec
diuerſa ēe et qua diuerſa ſunt / ītelligis? euthy
phron: Intelligere mihi uideor: ſocrates:
Non ne et amatum aliquid eſt et aliud preter
hoc amans? euthyphron: Quid ni? ſocrates:
Dic obſecro / latum quia fertur / latum eſt: an
ob aliquid aliud? euthyphron: Nequaquam /
imo ob hoc ipſum: ſocrates: Et ductum ſimili
ter quia ducitur: et uiſum quia uidetur: euthy
phron: Maxime: ſo: Non ergo quia uiſum eſt
uidet̄: ſz ɔtra qa uidet̄ / eſt uiſum: nec quia du
ctum ducitur / ſed quia ducitur / ductū: nec qa

latum fertur/sed quia fertur est latum: Nõ ne perspicuum est o euthyphron quid inferre ue lim? Uolo autem hoc. siquid fit aut patitur ali quid/non quia factum est/fit/sed quia fit/poti us factum: nec etiam quia patiens est patitum sed quia patitur patiens. Admictis hec? euthy Admicto equidem: so: Non ne et amatum aut factum aliquid est aut aliquid ab aliquo patiẽs euthy: prorsus: so: Istud igitur eodem modo quo superiora se habet: non quia amatum est: amatur a quibus amatur: sed quia amatur/a matum: euthy: Necesse: so: Quid itaq; de sanc to dicimus o euthyphron? An quod ab omni bus diis amatur/ut oratio tua testatur: euthy Immo: so: Nunquid ob hoc ꝙ sanctuz est/an ob aliud quiddam? euthy: Ob hoc ipsum: so: Ergo quoniam sanctum est/amatur: non quo niam amatur est sanctum: euthy: Uidetur. so Ueruntamen quoniam a diis amatur/amatuz est/atq; diis amicum: euthy: Quid prohibet? so: Non ergo deo amicum: sanctuz est o euthy phron/neq; sanctum amicum deo/ut tu ais: sz hoc aliud est ꝙ illud: euthy: Qua nam ratiõe o socrates? so: Quoniam confitemur sanctum ob id amari quia sanctum est: non quia amat᷑/ esse sanctum: non ne? euthy: Certe: so: Ama tum autem a deo/eo ipso quo amatur a deo/ deo amatum esse/non quia amatum a deo/ama ri/euthy: Uera loqueris: so: Uerum si idẽ eẽt deo amatum atq; sanctum/tunc aut quia sanc tum est/amaretur quod est sanctuz/atq; ita qa deo amatum amaretur a deo quod deo amatũ est: Aut quia amaretur a deo quod amatũ deo est/deo amatum esset: atq; ita quod sanctum ẽ/ ex eo ꝙ amaretur esset sanctum: Nunc autem uides ꝙ opposito modo se habent: utpote que inter se diuersa sunt: hoc enim silicet amatum deo: quia amatur tale est/ut sit amatũ. Illud autem. s. sanctum quia tale est ut ametur/ama tur et amatum est. Uiderisq; o euthyphron cũ quid sanctum sit/interrogatus fueris/essentiã illius ostendere noluisse: sed passionem quãdã assignauisse: quam hoc sanctum suscepit. Ab omnibus uidelicet diis amari/quid autem sit/ non dum nobis explicuisti. Si itaq; tibi placet ne me celes/uerum a principio rursus definias

quid ipsum sanctum existens uel amatur a deo uel aliud quid uis patitur. Neq; enim de hoc ĩ uicez dissidebimus: sed prompte iam dicas qd sanctum est quidue prophanum: euthy: At o socrates quo modo tibi quod cogito exprimaz non inuenio. Semper enim nobis quod ꝓpo suimus preterfluit. neq; consistere uult/ubi si stimus: so: Progenitoris nostri dedali o euthy phron opera esse que dixisti/uidentur. Quod si ego illa dixissem atq; posuissez: forte me risis ses ioco quodaz obiiciens ꝙ orationis mee ar tificia secundum illius cognationem diffugiũt neq; permanere uolunt ubi quis illa locauit. Nunc autem cum tue suppositiones iste sint: alia quadam opus est dicacitate: neq; enim tibi permanere uolunt: ut tibi quoq; uidetur: euthi Immo mihi uidetur o socrates que dicta sũt: eandem pene dicacitatem iocumq; admictere. ꝙ enim illa circunlabantur/ego minime in cau sa sum. sed tu mihi dedalus ipse uideris: quã tum nanq; in me est: sic illa mansissent: so: Ui deor igitur o amice eo in hac arte ꝙ ille prestã tior/quo ille sua solum instabilia fabricabat: ego autem preter mea/ut apparet etiam aliena Idq; mihi est in arte pulcherrimum ꝙ inuitus sum sapiens. Malim nanq; rationes mihi ma nere immobilesq; consistere/ꝙ supra dedali sa pientiam: tantali quoq; diuitias affatim asseq. postꝙ uero tanꝙ delicatior laborem subterfu gere mihi uideris: ego unã tecum declarare cõ tendam: ut me circa ipsum sanctum erudias: nec in medio sermone deficias. Uide nuz tibi necessarium uidea᷑ omne sanctũ esse iustũ? euthy: Mihi uero: so: Nunquid et omne iustũ sanctum? aut potius omne sanctũ iustũ: Iustũ uero non omne quidem sanctũ: sed partim san ctum/partim aliud quiddam? euthy: Nequaꝙ o socrates q̃ dicta sunt assequor: so: Uerunta men iunior me nihilominus ꝙ sapientior es/ sed ut dixi delicatior es ob sapientie copiam: At o beate uires tuas excita/enitere. Nihil ẽ arduũ est quod dicebam/comprehendere. Di co nanq; contrariũ eius/quod iis uerbis poeta cecinit. Iouem qdem conditorem/q ue hec omnia genuit/dicere nolle. Ubi enim timor/ ibi et pudor. Ego aũt a poeta hoc discrepo.

41

Num uis quo differo tibi dicam? euthy: Ual
de: so: Non uidetur mihi ubicunq; timor ē / ibi
etiam pudor existere. Nā multi paupertatem ac
morbos ceteraq; huiusmōi ut mihi uidet̃ / me
tuunt : neq; tamē pudore ullo in iis afficiuntur
tibi uero non ne idem ? euthy: Et mihi: so: At
ubicunq; pudor ibi et timor. Quisqs eniz pu
dore afficitur atq; erubescit / opinionem prauita
tis formidat: euthy: formidat certe: so : haud
ẽ recte dicitur / ubi timor ibi pudor / sed ubi
pudor ibi et timor: neq; tamē uice uersa ubicū
q; timor ibi etiam pudor. Amplior enim ut ar
bitror est timoris q̃ pudoris natura: siqdem
pars timoris est pudor: quēadmodum numeri
pars est impar. Ideoq; nō ubicunq; numerus
ibi īpar / ubi tamē impar / et numerus est: num
tenes? euthy: Maxime: so: De hoc insupioribꝫ
percōtabar / utrum ubi iustū ibi et sanctum: an
ubi sanctum ibi iustum / ubi tamen iustū / nō sē
per et sanctum: pars qppe iusti sanctū est. Sic
ne an aliter dicimus? euthy: Sic utiq;. pbe ē
dici uidet̃ so: Aspice itaq; deinceps si sanctuz
iusti pars est / oportet nos ut apparet cuiusmōi
iusti pars sanctum sit inuenire: Si tu ergo me
mō aliqd predictoꝝ iterrogares / utputa par :
cuiusmodi pars numeri / et quis numerus sit :
responderē profecto / qui non scalinus : sed iso
celes / i. qui non inequilaterus / sed equilaterus
est / An non idem tibi uidet̃ ? euthy: Mihi cer
te: so: Conare igitur tu quoq; me ita docere cu
iusmōi iusti pars sanctum est: ut et melito cōse
stim obiiciā: ne ulterius īiustitie nos: et īpieta
tis accuset: qppe cum abste que pia: q̃ sancta:
q̃ ue contraria sunt ad sufficientiam didicerim̃
euthy: Eam iusti partē o socrates sanctū et pi
um esse reor: q̃ circa deoꝝ curam uersatur : q̃
uero ad hōum curam ptinet / reliquā esse iusti
tie partē / so: Probe o euthyphron dicere mihi
uideris: sed paulū qd ultra reqro: Curā enim
quā noces / non dum itelligo. Neq; forte dicis
hanc curam talem esse: quales cure sunt: q̃ ad
alia spectant: Ut ecce cum dicimus. Non qui
uis equos curare nouit / sed equester : an non?
euthy: prorsus: so: eq̄stris nanq; facultas equo
rū cura est: euthy: Utiq;: so: et uenatoria canū
et buccolica boum. euthy: Dio: so: Sanctitas
autem ac pietas cura deorum : sic ne o euthy
phron asseris? euthy: Assero: so: An nō cura
omnis idem intendit / ut quiddā huiusmōi / bo
num et utilitatē ei quod curatur / afferre? ut eq
ab equestri diligētia iuuant̃ : ac meliores eua
dunt: An non sic uident̃? euthy: Mihi plane
so: Et canes a uenatorum peritia: et a buccoli
ca boues / ac reliqua cuncta similiter. Num in
dampnum eius quod curatur / curam tendere
putas? euthy: Non per iouē: so: Ad utilitatez
uero? euthy: Quid ni? so: Sāctitas quoq; cuz
deorum cura sit / diis ne pdest? ac meliores ef
ficit? Atq; id ipse concederes / ut cū sanctuz qp
piam peragas / deoꝝ aliquē facias meliorē? eu
thy: Nunq̃ per iouē: so: neq; ego o euthyphrō
id te dicere arbitror: longe eni a me suspitio h
abest. propterea te rogaui qualem ne curā deo
rū diceres: non existimans huiusmodi quādaz
te dicere: euthy: Et recte quidem o socrates :
non enim talem assero: so: age que nā deorum
cura sanctitas erit? euthy: Qua o socrates ser
ui dn̄os curant: so: Intelligo: ministra quedaz
deoꝝ ut uidetur / cura hec erit: euthy: prorsus
so: potes ne dicere / ad quid suppeditet medicis
cura medicoꝝ ministra? nō ne ad sanitatem ?
euthy: Ad hanc ipsaz: so: Ministra uero facul
tas coꝝ qui naues construunt / ad qd illis mi
nistrat? euthy: Ad nauis fabricam: so : Et que
domoꝝ edificatoribus non ne ad domus con
strutionem? euthy: Immo: so : Dic itaq; mihi
uir optime / cura illa ministra deorum / adcuius
operis effectionem diis obseqtur? pspicuum ē
te scire: cum diuina te nosse pre ceteris omni
bus affirmaueris: euthy : Et uera loquor o so
crates: so: Dic ergo per iouē qd est mirificum
istud opus quod dii nobis ministrantibus faci
unt? euthy: Multa profecto ac pulchra osocra
tes: so: Exercitus quoq; duces multa et pul
chra efficiunt o amice / ueruntn̄ precipuum di
ceres opus illorum esse / in prelio superare : an
nō? euthy: Quid ni? so: Multa p̄terea atq; pul
chra ut arbitror / agricultores : summa tamen
illorum est: ex terra alimenta colligere: euthy:
prorsus : so: Multorum uero: pulcrorumq; fa
cinorum que dii perficiunt / que naz summa exi
stit? euthy: Etiam paulo ante dixi o socrates :

41

prolixi operis esse hec omnia pfecte comprehē
dere. Sic aūt nunc tibi simpliciter dico : ꝙ si
quis grata diis loqui et agere nouit / uouens :
atq; sacrificās / hec sancta sunt: atq; hec officia
tum domos proprias tum ciuitates conseruāt
Cōtraria uero impia sunt / et uniuersa peruer
tunt ac perdunt: so: paucioribus admodum o
eutyphron si uoluisses / summam eoruz que ro
gabam explicuisses / sed uideris nequaꝙ promp
tus et libēs ad me docēdū accedere: et nūc uti
ꝙ postꝙ id psensisti / dehortatus es atq; aduer
tisti: quod si respondisses forte sanctitatē abste
didicissem: nunc aūt / necesse ē ē interrogantē ĩ
terrogatum seq quacunque ducit / qd rursus di
cis sanctum ēe atq; sanctitatē? nō ne scientiam
quandam uouendi atq; sacrificandi? euthy: eq
dem: so: Non ne sacrificare est munera diis of
ferre? Uouere aūt a diis petere? euthy: Et ma
xime quidem o socrates: so: Scĩa ergo et diis
dandi et ab iis petendi secundum hanc ratōez
sanctitas erit: euthy: ppulchre o socrates quod
dicebam itellexisti: so: Auidus sum o amice sa
pientie tue. mētemq; adhibeo: ne uerba frustra
effundas. At mihi dicas oro / q̄ nam hec ē mi
nistratio erga deos? An esse dicis ab iis petere
aliqd et iis dare? euthy: Certe: so: Recte ab
illis petere / non ne est ea petere / quibus egem᷑
Recte aūt dare ea quibus indigent / illis offer
re? Neq; ē artificiosum eēt ea alicui quibus nō
indiget elargiri: euthy: Uera narras o socra:
so: Mercatura igit᷑ quedam o euthyphron in
ter deos et homines mutua sanctitas erit: euty
Mercatura si sic eam nominare lubet: so. At
nihil mihi placet / nisi sit uerū: Dic ergo q̄ nam
diis ex muneribus nostris utilitas. Que enim
dēt unicuiq; patere pōt. Nihil enĩ nobis est bo
num qn illi pbeant: q̄ uero a nobis accipiunt:
qd illis conferunt? An tāto ipsis in hac mer
catura prestamus: ut cum nos oĩa ab illis bōa
suscipiamus / ipsi nihil a nobis boni reportent?
euthy: Num opinaris o socrates deos: iis que
a nobis accipiunt / aliqua ex parte iuuari? so:
At quid tandem erunt hec nostra dona diis o
blata? euthy: Quid putas aliud ꝙ honorem
uenerationem et ut modo dixeram gratiā? so:
Gratū ḡ erit o euthyphron sanctū: non autem
utile aut placitum diis: euthy: Reor equidem
maxime omniū placitum: so: hoc ḡ iteruz sanc
tum est: diis placitum. euthy: Maxime: so: et
miraris cum hec dicas: ꝙ rōes tibi nequaꝙ ɔ
sistere / sed uacillare potius uideantur: ac me
ueluti dedalum culpas / ꝙ eas nutare compellā
cū tñ ipse longe admodū artificiosior sis ꝙ de
dalus / dum ipse facis ut sermones circulo re
uoluantur. An non sentis orationem rursus ĩ
idē refluere? Meministĩ in supioribus sanctū
et amicū deo haud eadem: sed diuersa inuicez
apparuisse? euthy: Memini: so: Nūc uero neq̄
quam animaduertis te sanctum deo placitū di
cere: hoc autem nihil aliud ē ꝙ deo amicum:
An non? euthy: Omnino. so: Ergo aut tunc
non recte concessimus / aut si recte tunc / mō nō
recte iudicaremus: euthy: Uidet᷑: so: Igitur
a principio rursus qd sanctum sit / examināduz
est. Nam ego anĩ ꝙ discam uolens ac libēs ad
stare nequaꝙ uerebor. Sed ne me cōtemnas
immo mentē penitus adhibēs ꝙ maxime nūc
exprime ueritatem. Nosti enim siquis hominū
alius. Neq; dimictendus es queādmoduz pro
theus priusꝙ dixeris. Naz nisi liquido sanctū
ac prophanum nouisses / nunꝙ mercennarii cu
iusdam gratia: uirum senem et patrem ut reuz
mortis pseq statuisses. Sed deos timuisses / ne
forte minus id recte aggredereris: atq; ex ho
minum conspectu erubuisses. Nunc autem no
ui ꝙ plane sanctum et prophanum cognoscere
opinaris: Dic ergo o optime euthyphron: neq;
nos celes quid ipsum existimes? euthy: Alias
o socrates: nunc iam alio propero: hora enim
est ut abeam: so: Quid agis amice? Magna
de spe me nunc abiens deiecisti: qua sperabā
ab ste quid sanctum quid non sanctum discere
atq; ita meliti accusationem liber euadere: ostē
dens illi ꝙ ab euthyphrone diuinorum sapien
tiam adeptus fuerim: neq; ulterius ex mea ru
diq; sententia nouum aliquid de diuinis induc
turus sim. sed reliquum omne tempus melior
admodum sim uicturus.

Finis Euthyphronis.

Argumentum Marsilii Ficini Florentini i Parmenidem de uno rerum oīuz principio.

CUm plato per omnes̄ eius dialogos
totius sapientie semina sparserit/in li
bris de re.p.cuncta moralis philoso
phie instituta collegit: oēm naturaliū
rerum sciam in timeo : uniuersam in parmeni
de complexus est theologiā: cumqꝫ in aliis lon
go interuallo ceteros philosophos antecesserit
in hoc tandē se ipsum superasse uidet̄ : et ex di
uine mentis aditis intimoqꝫ philosophie sacra
rio celeste hoc opus diuinitus deprompsisse :
Ad cuius sacram lectionem quisquis accedet
prius sobrietate animi mentisqꝫ libertate se pre
paret q̄ attrectare mysteria celestis operis au
deat. hic enim diuus plato de ipso uno subtilis
sime disputat: quēadmodū ipsum unum rerum
omnium principiū est; super oīa/omniaqꝫ ab il
lo. Quo pacto ipsum extra oīa sit et in omnib⁹
omniaqꝫ ex illo p illud atqꝫ ad illud: Ad huius
quod sup essentiam est/unius intelligētiā gra
datim adscendit : Unum quippe in triplici or
dine reperitur: In iis que fluunt/atqꝫ sensibus
subiiciuntur: et sensibilia nominant̄. In iis ēt
que semp eadem sunt: et intelligibilia nuncupā
tur/non sensibus amplius/sed sola mente per
cipienda. Nec in iis tantum uerꝫ etiā supra sen
sum et sensibilia/intellectumqꝫ et intelligibilia
ipsum unum existit. Quāobrez hoc in dialogo
zenon eleates primis parmenidis pythagorici
discipulus unum esse in sensibilibus probat/o
stendens q̄ si hec multa essent: nullo mō unius
natura participantia/errores plurimi sequerē
tur: Deinde socrates zenoni non repugnās q
dem/sed cum altius eleuans/ad consyderatio
nem unius et unitatum/que ī rebus intelligibi
libus insunt: perducit: ne in hoc uno/quod sen
sibilibus inest/moretur. Ex hoc igitur ad ideas
inuestigandas perueniūt: in quibus rex unita
tes consistunt: postremo parmenides ipse seni
or haud quaq̄ socrati contradicens/sed īcoha
tam contemplationem eius absoluens/integrā
idearum explicat rationem : Ubi quatuor de i
deis questiones īducit: primo utrū sint secūdo
quoꝝ idee sint et quorum minime. Tertio qua
les sint/quam ue uim habeant: quarto quo mō
ab iis que infra se sunt/participantur: hinc iā
ad unum quod sup intelligibilia et ideas existit
adscendit ipse / nouemqꝫ de illo suppositiones
adducit. Quinqꝫ si unum sit/quatuor: si nō sit
unum/q̄rens quid utrinqꝫ sequatur : he uero
suppositiones a triplici unius et duplici ipsius
non esse partitione ducunt̄. Unū q̄ppe triplex
sup esse in esse post esse repertum. Ip̄m uero n̄
esse gemine cōsyderationi subiicitur: Aut eni
nullo modo esse/aut partim esse: partim non es
se quis cogitat. prima itaqꝫ suppositio tractat /
si unum super esse existit/ q̄d circa illud ad ipz
et ad alia sequitur: Secunda/ si unum cū esse
est/quo mō se habet ad se ipsum atqꝫ ad alia.
Tertia/si unum sub esse ponitur quid illi ad se
ipsum aliaqꝫ contingit. Quarta /si unum super
esse consistit/quo modo se habent alia et ad se
et ad unum: Quinta: si est illud unuz quod cū
esse locatur/q̄d aliis ad se et ad illud accidit :
Sexta: si non est unum/ita ut partim sit/partiz
minime sit/ qua se ratione ad sese et ad aliā ha
beat: Septima: si non est unuz ita ut nullo mō
sit/quo pacto se habet ad se ipsum atqꝫ ad alia
Octaua: si non est unum ita: ut partim sit: par
tim non sit/q̄d aliis ad se et ad illud eueniat.
Nona: si non est unum: ita ut nullo modo sit.
quid alia ad sese et ad illud deniqꝫ patiantur.
In iis omnibus generatim intendit parmeni
des potissimum hoc asserere: q̄ unum omniuz
principium sit/eoqꝫ posito/ponantur omnia/su
blato autem/interimantur: Itaqꝫ inprimis quī
que suppositionibus quinqꝫ rerum gradus po
sito uno in rerum ordine tradit. In quatuor ue
ro sequentibus inquirit quot absurda quot er
rores quantaqꝫ mala ipso uno sublato sequant̄
Prima ex quinque superioribus de uno sup
premoqꝫ deo disserit: quomodo procreat dispo
nitqꝫ deorum sequentium ordines: secunda de
singulis deorum ordinibus: quo pacto ab ipso
deo proficiscuntur. Tertia de diuinis animis
Quarta de iis que circa materiam fiunt: quo
modo a supernis causis producuntur: Quinta
de materia prima quemadmodum suapte natu
ra spetierum est expers /et a primo uno depen

42

det. Illud insuper aduertendum est ꝙ in hoc dialogo cum dicitur unum pythagoreoruz more queq; substantia a materia penitus absoluta significari potest: ut deus: mens: anima. Cum uero dicitur aliud et alia: tam materiã ꝙ illa: que in materiam fiunt/intelligere licet. His ergo premissis atq; seruatis ad ipsum dialogum ueniamus.

Parmenides de uno rerum omnium principio

Cephalus: Adimantus: Antiphon: Glaucon

Pythodorus: Socrates: zenon: parmenides :cepha:

C e Um domo e clazomenis athenas profecti essemus: iuxta forum adimantũ et Glauconem offendimus. Et manuz meam prehendens adimanthus: salue inquit o cephale/et siquo ĩdiges quod nostre facultatis sit: iube. At ego inq̃ ad id ueni in quo uestra opera indigebo: expone inquit: quid sit quo indiges: Tuz ego fratri uestro germano quod nomen erat? non enim memini. Erat enim ferme puer/qñ huc e clazomenis accessi: longum uero intercessit temporis iteruallum: patri tamen eius pyrilampes nomen fuisse arbitror: prorsus inquit: ipsi uero nomen Anthiphon. sed quid potissimum queris? Isti in quã conciues mei ardentes sunt sapientie amatores: audieruntq; hunc anthiphonem diu pythodoro zenonis socio familiariter usum: rationes quas condam socrates: zenon: atq; parmenides inuicem pertractarunt / cum a pythodoro frequentius accepisset: memoria retinere. Uera inquit dicis: Has itaq; audire desyderamus: Haud difficile id est: nam dum esset adolescentulus/eas diligenter meditabatur. Nũc uero apud auum: cui idem est nomen: circa rẽ equestrem ut plurimum uersatur. Ceterum si opus est/ad eum proficiscamur. Nuper enim hinc domum abiit: habitat autem prope ĩmelita. Cum hec dicta fuissent/accessimus domiq; inuenimus Antiphonem frenum quoddam aptandum fabro tradentem: Postq̃ uero ab illo discessit/et fratres/nostri aduentus causam retulerunt/agnouit me ex priori illuc accessu: et congratulatus est. Nobis autem orantibus ut disputationem illam referret/primo quidem recusabat: esse enim operam non mediocrem dei de tamen exposuit. Dixit ergo antiphon pythodorum enarrasse/zenonem atq; parmenidez uenisse quondam ad magnorum panatheneorum celebritatem: et parmenidem iam senem fuisse atq; canum/aspectu decorum: annos ferme quinque et sexaginta etatis agentem. zenonem uero annos pene quadraginta natum: procero insuper et grato corporis habitu: parmenidisq; familiarem. Diuertisse autem illos ait apud pythodorum extra menia in ceramico: quo etiam aduentasse socratem/aliosq; cum socrate plurimos: scripta zenonis audire cupientes: Nam tunc primum ab illis in eam urbem inuecta: socratem uero eo tempore admodum iuuenem extitisse: legisse autem illis zenonem ipsum: parmenidem enim forte extra domum fuisse: Ac parum superfuisse legendum/quando se intrasse domum una cum parmenide et aristotele qui de triginta uiris unus fuit/pythodorus aiebat. Unde pauca que legenda restabant audisse: Ueruntamen a zenone prius omnia percepisse.

V u Erum iis auditis/socratem iussisse ait uti primam sermonis primi suppositionẽ iterum legeret. Qua lecta statim sic intulisse: Quo modo id dicis o zenon ꝙ si multa sũt ea que sunt / oportet illa similia atq; dissimilia esse hoc autem esse impossibile: Neq; enim dissimilia: similia: neq; similia dissimilia esse posse: Non ne sic dicis? Sic certe respondisse zenonem: Non ne si impossibile est: dissimilia similia esse: et similia dissimilia / impossibile etiam multa esse? Nam si multa essent: impossibilia ista contingerent? Num hoc est: quod sermões tui uolunt? neq; aliud quicq̃ intendunt/ꝙ per omnia que dicuntur asserere ꝙ multa non sint huiusq; ipsius unamquamq; rationem coniecturam esse putas: ac totidem coniecturas inuestigasse te censes/quot rationes attulisti ꝙ multa

non sint: Sic ne dicas? An ipse non recte per
cipio? Immo respondisse zenonem / optime qd
hec scripta sentiunt / intellexisti. Intelligo dixis
se socratem o parmenides ꝙ zenon iste nō ami
citia solum conspirare uult tecum: sed iis etiā:
que composuit. Idem enim quodammodo qđ
et tu / scripsit / uerum permutatione quadaz nos
decipere tentat: quasi aliud q̄ꝙ tu dicat. Nam
tu in poematibus unum ais esse ipsum omne:
atqꝫ huius argumenta q̄ꝙ pulcherrima exibes:
hic uero rursus non multa esse ait: cōiecturas
qꝫ et ipse permultas ac ualidas prebet. Dum er
go alter unum dicit / alter non multa / et eum in
modum uterqꝫ loquitur / ut non uideantur idez
inferre cum tamen eadem ferme dicant / uiden
tur nobis ista supra nos dici. Ita est o socra
tes dixisse zenonem: non omnino tamen uerita
tem eorum que scripta sunt / persensisti: quam
uis ceu canes lacene bene transcuris et inue
stigas dicta. Sed primum quidem hoc te latu
it / ꝙ non omnino sic se extollunt huiuscemodi
scripta: ut eam ob causam scripta sit: quam tu
putas ut homines celent: quasi egregiuz quid
dam hinc efficiatur. Uerum tu quidem contin
gens quiddam dixisti. Sunt autem hec re ue
ra conscripta in suffragium parmenidis aduer
sus eos qui illum carpere nituntur / dicentes:
siquidem unum sit omne / ridicula plurima hu
ic opinioni / ac etiam repugnantia sibi penitus
euentura: hec quoqꝫ scripta eos qui multa esse
uolunt / impugnant / ac plura obiiciunt: ut pate
at multo absurdiora ex opinione illorum seq̄:
ꝙ silicet multa sint / q̄ꝙ ex opinione parmenidis
ꝙ sit unum / siquis diligenter examinauerit. ob
hanc itaqꝫ contentionem in ipsa iuuentute librū
composui: quem surripiens quispiam edidit an
te q̄ꝙ consultare mihi liceret / an efferendus es
set in lucem nec ne. Id ergo te fugit o socra
tes / ꝙ existimas non a iuuenili certamine / sed
a senili ambitione scriptum fuisse. Ueruntamē
ut dixi / non inepte coniiecisti. Accipio inquit
socrates: et puto sic se ut dicis habere.

Sed hoc mihi responde: putas ne esse
ipsam per se ipsam speciem quandam
similitudinis? et huic aliam quandam contra
riam dissimilitudinis speciem? in quibus duo
bus et ego et tu participemus et alia que utiqꝫ
multa uocamus? atqꝫ ea quecunqꝫ in similitudi
ne participant / similia fieri eatenus / quatenus
participant? que uero dissimilitudine dissimilia
et que utrisqꝫ utraqꝫ. Quod si omnia in utrisqꝫ
contrariis existentibus participāt / et quia utro
rumqꝫ participia sunt / similia et dissimilia inter
se sunt / quid mirum? Siquis enim ipsa similia
dissimilia esse diceret / uel dissimilia ipsa / similia
monstrum quoddam / ut arbitror esset: Sin au
tem participantia in utrisqꝫ quispiam utraqꝫ pa
ti assereret / nihil mihi o zenon mirandum esse
uideretur. Neqꝫ etiam id mirarer: siquis cunc
ta unum dicet: ex eo ꝙ in uno participant: atqꝫ
hec eadem rursus multa / quia in multitudine
quoqꝫ participant. At si quod ipsum unum est
hoc ipsum multa esse ostenderit / et ipsa multa /
unum / iam summopere admirabor. Ac de cete
ris omnibus eodem modo: Nam si genera ip
sa et species et in se ipsis asserat ista contraria ī
se recipere. admiratione profecto dignum erit.
Et enim siquis me unum ac multa esse demon
stret / cur mirandum? siquidem uolens multa
me asserere / dixerit alia esse dextera mea / sini
stra alia / alia anteriora / alia posteriora: et supe
riora deniqꝫ ac inferiora similiter: multitudinis
quippe ut arbitror / particeps ipse sum: et quan
do unum me ostendere uelis: dixerit / ꝙ e nobis
qui septem sumus / ego unus homo sim: unius
particeps / similiter nihil mirum. Quamobrem
uera utraqꝫ affirmantur. Si ergo quispiam ta
lia conetur unum et multa eadem demostrare /
lapides uidelicet ac ligna et reliqua huiuscemo
di / unum et multa ipsum ostendisse fatebimur
non tamen unum multa / neqꝫ multa unum: ne
qꝫ mirabile quippiam predicasse: sed quod om
nes confiteremur: At siquis eorum que paulo
ante dixi / primum quidem species ipsas secun
dum se ipsas seorsum distingueret / ueluti simi
litudinem: dissimilitudinem: multitudinez: unū
statum: motum: ceteraqꝫ huiusmodi / deinde in
se ipsis ista commisceri secernique posse assereret
obstupescerem equidem o zenon. Et si ea que
scripsisti / ut uirum fortem decet / pertractata
esse reor. multo tamen magis mirarer atque le

43

tarer: siquis posset hanc eandem questionem i
ipsis speciebus penitus implicitam quemadmo
dum in rebus que uidentur expositum est: ita
et in iis que ratione conprehendũt / clarius ex
plicare: Dum hec socrates diceret: aiebat py
thodorus se putasse parmenidem et xenonem ĩ
singulis esse aduersus socratem indignatos:
Eos autem summa quadam attentione auscul
tasse / ac frequenter alterutrum respiciẽtes sub
risisse / quasi socratem admirantes. Unde cum
finem socrates loquendi fecisset? dixisse parme
nidem o socrates ꝙ dignus es admiratione
propter impetum quo ad rationes promptus ac
cedis.

VErum mihi dicas oro. Tu ita ut dicis se
orsum quidem ipsas species discreuisti se
orsum etiam speciebus participantia: uidetur
ꝙ tibi quiddam esse ipsa seorsum similitudo:
cuius et nos participes sumus: et unuz rursus
ac multa: et omnia quecunq; nuper a zenone au
disti. Mihi quidem uidetur socratem respon
disse: Num talia quedam inquis / rogasse par
menidem / ceu iusti speciem quandam ipsaz per
se ipsam et pulchri et boni atq; omnium deniq;
talium? prorsus. Nunquid speciem hominis
seorsum a nobis et ceteris eiusdem generis. et
ignis etiam et aque speciem? Sepenumero in
quit socrates in hac sum ambiguitate uersatus
utrum de iis perinde ut de superioribus dicen
dum sit / an secus: Utrum de iis etiam dubita
sti o socrates / que ridicula forte / quis putet / si
cut de pilis luto ue et macula: et aliis ignobilis
simis rebus atq; uilissimis. num ambigis utrũ
ponenda sit horum cuiusq; separata species:
aliud quiddam ab illis existens: uel coruz que
nos pertractamus siue non? Nullo pacto iq̄t
socrates / sed hec que uidemus hec et esset. spe
ciem uero quandam illorum esse putare / forte
nimis ridiculum esset. Aliquando me olim ea
cogitatio perturbauit: ne quid forte sit de omni
bus idem: postꝙ uero paulisper institi / inde dis
cessi / metuens ne in profundam delirationem
mersus forte perirem: Unde reuersus ad ea q̄
species habere prediximus / circa illa iam uer
sor: Juuenis adhuc es o socrates: nec dum te
philosophia complexa est. Amplectetur autem
ut mea fert opinio / quando nihil istorum negle
xeris: nunc uero ad opinionẽs hominuz ob eta
tem respicis.

AT hoc mihi dicas. Uidentur ne tibi ut a
iebas / species quedam existere / et ea que
illis participant / illarum cognomenta sortiri?
ueluti similitudine participantia: similia magni
tudine magna? pulchritudine atq; iustitia / pul
chra et iusta uocari? et maxime quidem inquit
socrates: Non ne quodcunq; speciei particeps
sit / uel totam speciem uel partem accipit? An ẽ
alius preter istos participandi modus? Et q̄s
alius socrates ait? Utrum uidetur tibi tota spe
cies in uno quoq; multorum esse una existens?
an aliter? Quid prohibet esse unam? Unuz er
go et idem in multis seorsum positis totum si
mul unum erit. atq; ita ipsum a se ipso seorsum
existet: Nequaꝙ inquit socrates. Uerum sicut
dies unus deniq; ubiq; simul adest / nec ipse ta
men a se ipso secernitur: ita nil prohibet quam
libet speciem unam et eamdem simul multis ad
esse: nec tamen a se ipsa secerni: Belle o socra
tes unum idem simul in multis ostendis: ac si
super multos uelamen quoddam extendens: di
cas unum in multis totum esse: non ne tale q̄d
dam dicis? forsitan: An ergo totum uelamẽ sin
gulis uel pars eius alia alteri aderit? pars. Di
uisibiles igitur inquit o socrates species erunt
et que illis participant / partez capient: nec am
plius in quolibet tota / sed pars cuiusq; unũ erit
Sic apparet. Uoles ne o socras unam speciez
re uera diuidi ac etiam unam esse? Nullo mõ.
Considera itaq; si ipsam magnitudinem partia
ris et unum quodq; plurium magnorum parte
magnitudinis minore ꝙ ipsa sit: magnum erit
non ne procul a ratione uidebitur? prorsus:
Quid uero ipsius equalis parte unum quodq;
partium participans / habebit quo minore exi
stente ꝙ ipsum equale id quod habet / equale a
licui sit? Impossibile: Sed et aliquis nostrum
ipsius parui partem habebit / qua ipsum paruũ
maius est / quippe cum ea pars ipsius existat:
atq; ita ipsum paruum maius erit. Id autẽ cui
ablata pars addicitur minus erit: et nihilo ma
ius ꝙ antea fuerit: Istud inquit fieri non pos
se: Quo igitur modo o socrates ait / cetera spe
ciebus participabunt / Cum nec secundum to
tas neq; secundum partes capere queant? per

fouem non leue quiddam hoc ad determinādū
uidetur. Ad illud autem quid ais? Quid nam
Reor te ex hoc unam quamlibet speciem pone
re. Cum plura quedam magna tibi uidentur /
una quedam forsan idea tibi uidetur /per omīa
respicienti: unde ipsum unum magnum esse pu
tas: Uera dicis: Quid si ipsum magnum atq
alia que magna sunt animo eodem modo per ō
nia respicias /non ne unum quiddam magnum
iterum apparebit / quo hec omnia magna uide
ri necesse est? Apparet. Jccirco alia iā magni
tudinis species preter ipsam magnitudinem et
participantia magnitudine /iterum elucebit: et
in iis omnibus alia rursus: qua uniuersa sint
magna: nec āplius una queq species una erit:
sed numero potius infinite: At forsitan inquit
socrates quelibet harum specierum notio que
dam est nec alibi esse q̄ in animis potest: sic ē
una queq una erit: nec contingent ulterius: q̄
dicebantur. Quid ergo inquit? quelibet notio
una est? notio autem nullius notio? At hoc im
possibile: Sed cuiusdam? Cuiusdam sane: exi
stentis uel non existentis? Existentis: Nū uni
us cuiusdam quod notionem illam inomnibus
sequentem intelligere licet ideam unam? pror
sus: preterea non ne species erit hoc quod ītel
ligitur unum esse / semper in omnibus idem?
Necessairum hoc quoq uidetur: Quid uero in
quit parmenides /an non necesse est /cum cete
ra speciebus participent /ex notionibus unum
quodq constare et intelligere singula: uel cum
sint notiones: nihil tamen intelligere? Sed ne
q id inquit rationem habet: uer q̄ maxime sic
ista mihi se habere uidentur: has quidem spēs
tanq̄ exemplaria in natura consistere: cetera
uero iis similia fieri: atq esse simulachra: nec a
liter ista speciebus participare: q̄ q illis similia
fiunt. Si quid igitur ut ais speciei simile est:
num possibile est speciem ipsam non esse similē
eius quod ipsi simile factum est? quatenus ip
si factum est simile? An cogitari potest simile
non esse simili simile? Non certe. Simile autē
non ne unius eiusdem speciei necessario parti
ceps est /cuius et illud cui simile sit: Necesse
est: At quo similia participantia similia fiunt:
non ne illud ipsa species erit? Omnino: Non
igitur potest quicq̄ speciei simile esse /nec speci
es alteri. Nam preter ipsam speciem species a
lia semper emergeret: q si illa cuiquaz sit simi
lis /alia rursus nec unq̄ progressus iste cessa
bit: quin noua species semper occurret: si speci
es participanti similis sit: Uerissima loqueris
Non ergo per similitudinem cetera speciebus
participant: sed alius quidam preterea queren
dus est participandi modus: Apparet. Cernis
o socrates quanta sequitur ambiguitas siquis
quasi species sint: ipsas secundum se ipās di
stinguat? Et maxime inquit. Scito insup te nō
dum ut ita dixerim comprehendere /quanta sit
difficultas si unum quodq existentium unam
speciem semper quiddam distinguendo posue
ris: Quo mō id inquit? Multa quidem alia sūt
sed hoc est maximum: siquis asserat illas dino
sci non posse /cum sint tales quales esse species
oportere dicimus / Eum sane qui ista diceret:
non posset aliquis redarguere nisi multaruz re
rum peritus sit qui dubitat: et ingeniosus: ue
litq p̄terea sequi demonstrantem /dum pluris
longo ordine transigit: ueruntamen nec etiam
psuaderi poterit: qui ignotas illas esse coget.
Cur o parmenides ait socrates? Quoniaz o so
crates arbitror et te et quēuis alium quicunq
essentiam quandam cuiusq ipam secundum se
ipam existentem ponit / nullam nobis inesse spe
ciem concessurum. Quo enim pacto inquit so
crates ipa secundum se ipam esset? Recte loq̄
ris. Non ne igitur quotcunq ex ideis inuicem
respiciunt: que sunt ipe ad se ipas essentiaz ha
bent /non autē ad ea q̄ circa nos sunt: seu simu
lacra / siue quomōcunq illa quispiā nominet:
quibus nos participātes singula ēe denoīamur
Que uero circa nos sunt illis equoca: ipa si
militer ad se ipa non ad spēs sunt: et sui ipōrū
non illar q̄cunq rursus similiter nuncupāt. q̄
mō dicis īqt socrates? Ueluti siqs nostrū ali
cuius dn̄s aut seruus sit / non ipius dn̄i quod
dn̄s ē seruus existit: neq ipius serui quod ser
uus ē / dn̄s est qui dn̄s dicitur: sz hec utraq ē
tanq̄ hō: Ipsa uero domīatio seruitutis ipius
existit id quod est: et ipsa iterum seruitus eodē
mō ipsius doīatōis ē seruitus: Nec ea q̄ nobis
insūt ad illa: n̄ ēt q̄ illic sunt / ad nos referunt:
Sed ut dixi ipa sui ipsorum et ad se ipsa sunt:
et que hic sunt / similiter ad se ipsa respiciunt:

Intelligis ne quod dico? prorsus intelligo. ñ ne et scientia ipsa quod scientia est/illius ipsius quod est ueritas: scientia est. Omnino quidem Quelibet rursus scientiarum que est quod est alicuius existentium est scientia/an non? profe cto: Scientia uero nostra/ nõ ne ueritatis que circa nos/scientia erit? Et rursus unaquecꝫ no stra scientia: uniuscuiusqꝫ eorum que circa nos sunt/scientia. Necesse est. Uerumtamen ipsas species neqꝫ nos habere/neqꝫ circa nos es se posse assentiris: Non profecto: Cognoscun tur ne ipsa scientie specie genera ipsa que singu la sint? Certe. Quam speciem nos haud habe mus: Non certe: Nulla igitur species a nobis cognoscitur: cum ipsius scientie particeps mi nime simus. Non apparet. Ignotum itaqꝫ no bis ipsum pulchrum et ipsum bonum est et oĩa denicꝫ que ut ideas esse supponimus. Uidetur Consydera et hoc etiam grauius: Quid nā? Num fateris si est ipsum quiddam scientie ge nus: multo illud prestantius ẽe hac nostra sciẽ tia: et ipsam pulchritudinem ac reliqua eodem pacto: Immo: Non ne siquid aliud est ipsius scientie particeps: nullum nisi deum dices sup premam habere scientiam? Necesse est. Num poterit deus cum ipsam scientiam sit amplexus hec nostra dinoscere? Cur non? Quoniam igr parmenides confessi sumus o socrates neqꝫ spe cies illas ad nostra uim habere quam habent: neqꝫ nostra etiam ad superna: uerum utraqꝫ ad se ipsa referri: Con sensimus plane. Ergo si a pud deum suprema ipsa doĩnatio est: atqꝫ ipa suppma sciẽtia/ nunq̃ aut domĩatio ipsa nobis dominabitur: aut ipsa scientia nos / uel aliud nostrorum quicq̃ cognoscet: sed et nos similiẽ diis minime imperabimus imperio nostro: ne qꝫ diuinum quicq̃ scientia nostra percipiemus Et illi item eadem ratione nec nostri erunt do mini / neqꝫ res humanas cum dii sint/animad uertent. At non ne ualde mirabilis inquit: hic sermo uidebitur: siquis deum cognitione pri ua uerit? hec quidem o socrates ĩquit parmenides aliaqꝫ preter hec multa necesse est speciebus cõ tingere/siquidem he rerum idee sit: et aliquis ipsam quandam unã quamqꝫ speciem determi net. Unde uacillat quisquis hec audit: ac du bitat ne forte idee nihil sint omnino: uel si sint necesse eas esse humane nature ignotas existi mat. Adeo ut qui ista dicit/inferre aliquid ui deatur. Et ut paulo ante dixi/mirum est q̃ sit incredibile/et uiri admodum ingeniosi percipe re posse q̃ sit genus quoddam cuiusqꝫ: et ipsa secundum se ipsam essentia: nec non mirabilio ris uiri officium est/hec postq̃ inuenerit/alios docere posse sufficienter omnia discernentem: Assentior o parmenides inquit socrates: que ẽ dicis menti mee mirifice consonant. Uerunta men inquit parmenides: siquis predictis ratio nibus motus species rerum existentium aufe rat/neqꝫ speciem ipsam uniuscuiusqꝫ distiguat. haud sane reperiet/quo conuertat intelligentiã cum non permiserit ideam uniuscuiusque rerũ existentium eãdem semper existere: et in hunc modum disserendi etiam facultatem funditus subuertet: Talem quamdam rationem tu quo qꝫ precipue sensisse mihi uideris: Uera dicis: Quid itaqꝫ de philosophia facies? quo iis igno ratis te uertes: haud quaq̃ discernere id inp sentia uideor: Ante q̃ exercitatus sis o socra tes: definire aggrederis: quid pulchrum: iustũ bonum: et aliarum quelibet specierum: hoc eñi pridem animaduerti: hic te audiens una cum hoc aristotele disputantem: pulcher sane atqꝫ diuinus mihi crede impetus iste tuus: quo ad rationes aduolas. Ceterum collige te ipsum / diligentiusque te in ea facultate exerce: que in utilis esse uidetur: et a multis nugatio siue gar rulitas nuncupatur / dum iuuenis es: alioquĩ te ueritas fugiet: Quis exercitationis huiusce modus est parmenides? Iste inquit/quem a ze none audisti: Sed etiam illud tuum aduersus hunc dictum miratus sum/cum diceres non ĩ iis que oculis percipiuntur/eorumque errore cogitationem sistere oportere/sed ad ea conscẽ dere q̃ q̃s maxime ratione comprehendere/ ac species esse putaret. Neque in hunc moduꝫ ar duũ esse uidetur: similia uꝫ atque dissimilia /ce tera ue q̃ rebus existẽtibus competunt explicarẽ Et probe quidem dixisti. Est aũt p̃ter hoc: illõ etiam obseruandum: ut non modo si ẽ aliquid supponas/ac deinde que proueniunt ex suppo sitõe cõsideres/ueꝝ etiã si nõ sit id ipꝫ suppõas si pfectius exercitari uolueris: q̃ pacto id ais Uerbi causa si uelis circa istam suppositionem

quam zenon inuexit / si multa sunt / quid euentu
rum est ipsis multis ad se ipsa et ad unum : et
uni ad se ipsum et ad multa. Ac rursus si non
sunt multa / iterum consyderandum quid acci
dat uni atq; multis / tum ad se ipsa : tum inuicē
Et rursus si supposuerit esse similitudinem :
uel non esse : quid potissimum ex utraq; suppo̅si
tione contingat : tam iis que supposita sunt / ꝙ
ceteris omnibus ad se ipsa pariter atq; inuicez
Eadē q̃q; de dissimilitudine ratio est : de motu :
statu : generatione : corruptione : esse : atq; non
esse : et ut uno uerbo complectar : de quocunq;
supponitur : aut esse : aut non esse : siue quaz uis
aliam passionem suscipere : consyderanda sunt
que ex suppositione proueniant ad se ipsum / et
ad quodlibet aliorum : quodcunq; elegeris : et
ad plura et ad uniuersa similiter . et alia rursus
ad se ip̄a atq; ad aliud : quodcūq; adsūpseris si
ue ut existēs siue ut n̄ existēs ip̄z posueris : si mō
absolute exercitatus / ueritatem sis penitus in
specturus : Arduum inquit opus adducis / nec
te omnino intelligo . Sed cur ipse non suppo
nis aliquid / illud eo modo percurrens / ut cla
rius intelligam ? Grande o socrates onus seni
imponis. Tunc socrates cur non ipse o zenon
hanc rem discutis ? Cui zeno subridens respō
dit : ipsum o socrates oremus parmenidem : ne
q; enim leue quiddam est / quod ait. An non ui
des quantum sit negociuz quod iubes ? Quod
si plures essemus / haud sane id postulare dece
ret. Indecorum nanq; huiusmodi quedam in
conspectu multorum tractare / atq; id seni preci
pue. Ignorant enim multi ꝙ absq; hoc discur
su ac peruagatione per omīa impossibile sit mē
tis ueritati coniuncte compotem fieri : Ego igi
tur o parmenides una cum socrate precor / ut
et mihi etiaz liceat tanto tempore transacto hec
audire. Cum uero hec intulisset zenon retulit :
Antiphon dixisse pythodorum / se quoq; et ari
stotelem ac reliquos omnes obsecrauisse par
menidem / ut quod dixerat : demostraret : neq; a
liter faceret. Tunc demum parmenides neces
se est inquit obtemperare / et si mihi uideor in
id quod passus est ibicius equus incidere. Cui
profecto equo athlete seniori curruuz subituro
certamen et propter experientiam euentum ex
timescenti ibycus ipse se conferens / inuitus in
quit et ipse taz senex ad amores aggredi cogor
Eadem ratione ego mihi admodum trepidare
uideor / cum cogito quo pacto possim iam gran
dis natu tam profunduz disserendi pelagus trā
snatare . Obsequēdum tamen / cum et zenon ip
se roget : iidem enim sumus . Unde igitur inci
piemus ? quid ue primum supponemus ? An
uultis postq̄ negociosum luduz ingressi sumus
a me ipso meaq; suppositione in primis exordi
ar ? de ipso uno supponens / siue unum sit siue
non / quid accidat ? prorsus inquit zenon. Quis
igitur mihi respondebit ? An iunior ? minus ē
negocii prebebit / et que ipse sentit / maxime res
pondebit / ut eius respōsio minus me defatiget
paratus sum o parmenides : Aristoteles inquit
me namq; significas / dum iuniorem respondere
iubes. Sed age / ut lubet interroga me : tanq̄ li
bentissime responsurum .

A Se igitur si unum est / nō utiq; multa erit
ipsum unum : At quo modo ? Neq; igitur
partem esse illius aliquam : neque totum esse
ipsum oportet : Cur nam ? Pars utique totius
pars est : Est : Quid uero ? non ne totum est :
cui nulla pars deest ? prorsus. Utrinque igitur
ipsum unum ex partibus esset : totumque existēs
ac partes habens : Necesse est : Utrinque rur
sus ipsum unum multa potius ꝙ unum esset :
Uerum : Oportet autem non multa : sed unum
ipsum existere : Oportet : sane : Itaque nec totū
erit neque partes habebit / si unum fuerit ipsuz
unum : Non certe : Si nullam habet partem :
nec principium etiam neque finem . neque me
dium habebit : partes enim ipsius hec essent : p
he : Quin etiam principium et finis termini cu
iuslibet sunt : Quid ni ? Infinitum igitur ipsuz
unum / cum principio fineque careat : Infinitū
Ergo et absque figura : neque enim rotundi :
neque recti particeps est . Cur rotundum : por
ro id est / cuius extrema undique a medio eque
distant : Id nempe : Rectum uero cuius medi
um extremis utrisque precedit : Sic est : Non
ne partes haberet ipsum unum : multaque esset
si recte uel circularis figure esset particeps ?
Omnino quidem : Idcirco neque rectum ē ne
que rotundum / cum partes etiā nullas habeat

Recte. Quin etiam cum tale sit/nusquam est.
nam neq; i alio neq; in se ipso esse potest: Quaz
obrem? Si in alio esset: circulo quodam ab eo
in quo esset concluderetur: passimq; ab illo ac
multis partibus tangeretur: At cum unum im
partibile sit et rotūditatis expers/impossibile ē
multifariam circulo tangi. Impossibile: Sin
in se ipso esset ipsum se ipsum complecteretur:
non aliud quiddam ꝙ ipsum met existens/siq
dem in semetipso sit: non enim potest quicq̄ ī
aliquo esse: quin ab illo etiam comprehendat̄:
Impossibile certe: An non aliud quiddam eēt
ipsum ut comprehendens/aliud ut compren
sum?. nunq̄ enim idem ipsum totum utraque
hec simul pateretur et ageret: quo fit ut ipsum
unum/non unum ulterius/sed duo sit: Est ut
dicis: Nusq̄ igitur est ipsum unum/quando q
dem nec in alio nec in semetipso est: Nusq̄:
Consydera queso num quod huiusmodi ē aut
stare aut moueri ualeat. Cur non? Quoniam
quod mouetur/uel fertur uel alteratur: hi qp
pe soli sunt motus. Esto: Si ipsum unum ex
eo quod est alteretur: impossibile est alterius
esse unum: Impossibile: Idcirco secundum al
terationem non mouetur: Non ut uidetur: nū
quid secundum progressionem? Fortassis. At
qui si ipsum unum feratur: uel in eodem motu
spherico circunfertur/uel locum alium ex alio
mutat. Necesse. Non ne quod circulo circun
fertur in medio cōsistere oportet/atq; alias sui
partes que circa medium uoluantur: habere?
Cui uero nec medium neq; pars ulla cōuenit/
quo modo id cogitari potest in circulum circa
medium uolui? Nullo pacto: An locum transi
ens alias alibi fit: atq; ita mouetur? forte. Nū
esse ipsum in aliquo/ut impossibile iaz redargu
tum est? Immo. An non multo magis impossi
bile ipsum in aliquo fieri? Non intelligo quo
modo. Si in aliquo aliquid fit: necesse est non
dum in illo penitus esse: siquidem adhuc in illo
continue fiat/nec etiam extra illud prorsus ex
tare/siquidem in eo iam fiat: necesse est. Si er
go aliud quicquam hoc patitur/id solum patit̄
cuius partes alique sunt: partim enim in illo
iam est quod patitur: partim simul extra: quod
autem nullis partibus costat/nunq̄ in aliquo
totum esse: ac totum simul abesse poterit: Ue
ra: Quod uero neq; partes habet ullas neq; to
tum est/multo magis etiam impossibile est: si
ue secundum partes: siue secundum totum ali
cubi fieri. Apparet: Ergo nec aliquo pergens
nec alicubi ingrediens locum mutat: neq; in eo
dem reuolutum neq; etiam alteratum: Non ui
detur. Secundum quemlibet igitur motum in
mobile est ipsum unum: Immobile: Preterea
ipsum unum in nullo esse posse asseuerauimus
Asseuerauimus. Haud igitur aliquando ī eo
dem est: Quamobrem? quoniam iam in illo es
set: in quo eodem est. prorsus. At uero nec in
se ipso neq; in alio ipsum unum esse poterat: nō
certe: Nunq̄ igitur ipsum unum in eodem exi
stit. Nunq̄ ut uidetur. Quod uero nunq̄ ī eo
dem existit: neq; quietem agit neque stat. Neq;
enim possibile. Idcirco ipsum unum nec stare
neq; moueri uidetur. Non apparet. Item nec
alteri neq; sibi ipsi etiam idem est: rursusq; nec
a se ipso nec ab alio quodam alterum/Quid
ita? Si a se ipso alterum sit/ab uno alterum es
set: nec esset unum: Vera: Et si alteri idem fu
erit/illud quidem erit/nec ipsum quod est/qua
propter nec ulterius erit ipsum quod unum. sz
aliud quiddam preter unum: Sic est. Ideo.
idem alteri uel a semetipso alterum dici nunq̄
debet. Nunq̄ plane. Sed neq; alteruz ab alio
esse potest: donec unum est. neq; enim uni con
gruit/ut ab aliquo alterum sit: sed soli ei quod
alterum est ab alio. Alteri autem nulli conue
nit: probe: Ex eo igitur ꝙ unum est: non erit
alterum: an ipse putas? Nequaquam/ꝙ nisi h
non se ipso: si non se ipso: neq; ipsum: Ipsum
uero nullo modo alterum existens a nullo alte
rum est: Recte: neq; tamen sibi ipsi idem erit.
Cur non? Non ea est ipsius unius natura que
ipsius eiusdem natura est: quare? quia non dū
idem fit aliquid alicui: unum efficitur. qua de
causa? quod multis idem fit/multa/non unuz
fieri necesse est: Uerum: At si ipsum unum at
que ipsum idem nihilo discreparent. quotiens
quid idem fieret: unum quoque semper effice
retur: quotiensque unum semper et idem.
Et maxime quidem. Quapropter si ipsum
unum sibimet idem fuerit: Non unum sibi

46

existet: atqꝫ ita unum existens / non unum erit / Impossibile id qdem. Impossibile igitur ipꝫ unum aut alterũ ab alio aut sibi ipsi idem esse. Impossibile hac itaqꝫ ratione unum nec idem nec alterum aut sibi aut alteri esse poterit: Nõ profecto. Sed neqꝫ simile neqꝫ dissimile cuipiã aut sibi aut alteri: Quã ob causaꝫ? Quia simi le est: quod ipsius eiusdem ẽ particeps: Nẽpe: Ipsum tñ idem ab uno natura secerni ex ante dictis apparuit. Apparuit certe: Ueruntamen siquid preter id quod est unum esse / ipsuꝫ unũ recipit / patit᷑ iam plura esse ꝙ̃ unum: Id autẽ impossibile est: Ita. Ob hãc causaꝫ nunꝙ̃ ipꝫ unũ: idem esse uel sibi uel alteri patit᷑: Non ui detur. Ergo nec simile aut sibimet aut alteri es se potest: Sic apparet: Nihilo tamen magis es se alteꝝ substinet: etenim plura ꝙ̃ unum esse ꝯ tingeret: plura sane: Quod alterũ uel a se uel ab alio fit. dissimile quoqꝫ aut sibi ipsi aut alte ri cuidam efficitur: qppe cũ illud etiam quod idem esse recipit: simile fiat: probe: Unde ipm̃ unum cum nullo modo suscepit alteꝝ: nunꝙ̃ quoqꝫ dissimile siue sibimet siue alteri fiet: nun ꝙ̃ profecto. Quamobrẽ nec simile neqꝫ dissimi le unꝙ̃ aut sibi aut alteri ipm̃ unũ est: Non ut uidetur. Preterea cum huiusmõi sit / nec equa le etiam nec inequale cuiꝙ̃ uel sibi uel alteri: Quid ita? Quod equale est earundẽ mensura rum ẽ quaꝝ et illud cui equale dicit᷑: Sic est: Quod maius est uel minus / quoad illa qbus conmensurabile est / minoribus qdem plures mensuras habet: maioribus autem pauciores. Certe: Quibus aũt iconmensurabile: quoad hec quidem minorum? quoad illa uero maioꝝ mensurarum erit: quid ni? Non ne ĩpossibile ẽ quod nullo modo ipsius eiusdem ẽ particeps / aut mensuras easdem aut aliud quod uis idem sortiri? Impossibile. Itaqꝫ nec sibi: nec alteri erit equale: quippe cũ mensuris eisdem nõ uta tur. Minime ut apparet. Quin etiam si pluri bus aut paucioribus mensuris circũscribet᷑: totidem partibus quot et mensuris constabit: rursusqꝫ non amplius unũ erit: sed tot potius / quot et mensure insunt. Recte. ꝙ si unius mẽ sure sit / eq̃le uti qꝫ ipi mensure fieret: ueꝝ tamen impossibile esse apparuit ipm̃ unũ equale cuiꝙ̃. esse: Apparuit certe. Quod g᷑ nec unius men sure est particeps neqꝫ multaꝝ neqꝫ etiam pauca rũ: nec ullo modo ipius eiusdem / nũꝙ̃ sibi ipi ut uidetur erit equale: nec etiam alteri: nec ma ius preterea aut minus uel semetipso uel alio: Sic prorsus se habet. An forte ãtiqus aut iu nius aliquo uel etiam coetaneum ipsum unum apparet? quid prohibet? Id sane: quoniam si eandem etatem uel secum uel cum alio quopiã aget: equalitate et similitudine temporis parti cipabit: ostensum est tamen nec equalitatẽ nec similitudinem ipsi uni ullam adesse posse. Ostẽ sum profecto. Non ne hoc quoqꝫ diximus nec inequalitatis neqꝫ dissimilitudinis compos exi stere? ꝙ̃ maxime? quo igitur pacto quod huius modi est / senius aut iunius aliquo ul᷑ etate par ulli esse poterit? Nullo modo: Ergo ipsũ unũ non iunius non senius non etate par aut ad se ipsum aut ad aliud erit. Non apparet. Item nec in tempore etiam ullo pacto ipm̃ unũ cum tale sit / erit unꝙ̃: Et enim necesse est qcqd est in tempore / se ipso semp senius fieri. Necesse Et quod senius semper iuniori senius: Cur non? Itaqꝫ quod se ipso fit senius: se ipso etiã simul iunius fit: siquidem aliq̃ senius esse de bet. Quo modo dicis? hoc modo: Oppositum alterum alteri nihil fieri oportet / opposito alte ro iam existente. sed hoc iam existente / iam esse preterito illo preteriisse: futuro fore. dum ue ro fit unum oppositum / alteruꝫ quoqꝫ oppositũ nec preteriisse: nec fore: nec esse: sed fieri: nec aliter esse. Necesse. At uero senius oppositum quiddam est iuniori nec alteri penitus ulli: est quod ergo se ipso fit senius / Necesse est simul quoqꝫ se ipso iunius fieri / Videtur. quin etiam nec longiori se ipso tempore neqꝫ breuio ri fieri / sed per equale semper tempus secuꝫ ip so fieri: et esse: et fuisse: futurum: esse: ac fore: Necessaria quoqꝫ hec sunt: Necessarium ergo uidetur quodlibet eorum que in tempore sunt / atqꝫ hoc tali participant / eandem secum ipso e tatem agere / ac senius se ipso simul: et iunius fieri. Apparet. Ipsi uero uni nulla pror sus ex iis passionibus accidit. Nulla. Nullius

ergo temporis particeps / nec in aliquo tempo
re / Non sane ut ratio dictat. Quid igitur ipsũ
erat: fuit: fiebat: / non ne participationem tem
poris quandoq; preteriti significare uidentur:
Quĩ imo. At uero erit: fiet: factum fuerit / an
non futurum nobis designant? Futurum. Est
autem et fit / presentis sunt temporis note:
Omnino quidem. Si ergo ipsum unum nul
lo prorsus participat tempore: nec fuit unq̃
nec fit: neq; est: neq; fiet. neq; factum erit: neq;
erit: Uerissima hec sunt: Num potest quicq̃
essentia aliter q̃ secundum istoruz aliquod par
ticipare?. Non aliter: Nullo modo igitur est
ipsum unum: haud quaq̃ uidetur: Non itaq;
ita est ut sit unum: esset enim iam ens et essen
tie particeps / immo ut uidetur ipsum unum ne
q; unum est: neq; est siquid huic rationi creden
dum: Apparet. Ei uero quod non est: num est
uel ipsi uel ipsius aliquid? At quo modo. Non
itaq; nomen illi est / non sermo / non sciẽtia que
dam; non sensus: non opinio. Non uidetur:
Quapropter nec nominatur nec dicitur: nec o
pinione cogitatur: nec cognoscitur: neq; ab ali
quo ex iis que sunt / sentitur: haud sane uidet:
An possibile est ista circa ipsum unuz sic se ha
bere? non ut mihi uidetur:

VIs ne iterum ad ipsam suppositionem ue
lut a principio redeamus? consyderantes
siquid forte redeuntibus nobis aliter se
habere uideatur? Uolo equidem. Non ne si ip
sum unum est / confessi sumus que circa illud
eueniunt: cuiusmodi esse oporteat? profecto.
Meditare iterum a principio: unum si est / nũ
quid possibile est ipsuz esse / essentia uero nequa
q̃ participare? Impossibile: Essentia autem u
nius non idem quod ipsum unum erit: aliogn
si idem: non utiq; illius essentia esset: neq; ipsuz
unuz illa participasset: sed quotiens proferret
unum esse / simile quiddam significaretur: ac si
unum: unum diceremus. Nunc autem non est
huiusmodi suppositio nostra. s: si unuz / quid nã
eventurum sit / sed si unum est: non ne ita? pr
sus sic est: Nõ ne ita dicitur tanq̃ aliud signi
ficet ipsum est: aliud ipsum unum? Necesse:
Num aliud / q̃ q̃ ipsum unum essentia ipsa par
ticipat? hoc enim est quod profertur: quotiens
quis summatim q̃ unum est / profert: Omnino
Rursus itaq; dicamus / unuz si est / quid nam a
tingat: Age id aduerte. An non necesse est hãc
suppositionem ipsum unum eiuscemodi predi
care quasi partes habeat? Quo nam modo?
Hoc: Si ipsum est de uno ente dicitur: et ipsũ
unum de ente uno / est autem idem essentia et
unum / eodem existente uno quod supposuimus
non ne necesse est totum quidem unum ens ip
sum esse / eiusq; partes tam unuz q̃ esse existere
Necesse: Vtrum uero utranq; harum partium
partem dum taxat appellamus? An partem to
tius partem predicare oportet? Totius: Totũ
igitur est / quod unum est: ac partem habet: pe
nitus. Quid autem num he partes unius entis
.s. unum et ens ita se inuicem deserunt / ut ipsi
enti unum / et ipsi uni ens desit? Non certe:
Igitur utraq; pars et unum simul et ens com
plectitur: adeo ut pars quelibet ex duabus sal
tem particulis constituatur: et secundum eãdẽ
rationem quecunque particula occurrit utraq;
semper in ea claudantur: et enim unum semp
ens / et ens unum mutuis nexibus amplectunt
Unde cum ubique in qua uis particula: duo
emergant / necesse est nunq̃ unum existere: om
nino: Non ne hac ratione unum ens: infinita
multitudo erit? Uidetur: Age queso et hac p
ge: Qua? Diximus unum essentia participare
quantum est? Diximus. Et ob hanc causã unũ
ens multitudo esse apparuit? Sic est: Quid
autem si ipsum unum quod essentie particeps
esse diximus / ipsum secundum se ipsum solum
intelligentia cogitemus seorsum ab illo: quo
participare prediximus / nunquid unum solum
apparebit? uel etiam multa hoc ipsum? Unum
solum puto: Consyderemus iam et aliud quid
dam alterum quiddam esse necesse est ipsius es
sentiam. alterum uero ipsum: siquidem non es
sentia ipsum unum: sed ut unum: essentia parti
cipat: Necesse est: Quod si alterum essentia:
alterũ unũ: ipm unum non ex eo quod unum:
ab essentia alterum est: neque essentia inquãtũ
essentia ab uno est altera: sed per id: quod est
ipsum per se alter: et ipm per se aliud / altera
sunt inuicem: prorsus. Quamobrem ipm alte
rũ nec uni nec essentie idem est? Uer: Quod

ergo si ex istis elegerimus siue essentiam et alte rum / seu essentiam et unum / siue unum et alte rum / non ne in qualibet assumptione eliciemus aliqua que iure ambo appellari poterunt? quo modo? hoc mõ inq̃: licet ne essentiam dicere? licet. Rursusq; dicere unum? Et istud: Non ne utrunq; illorum dictum est: Dictum utrum q;. Quotiens essentiam et unum dico: an non ambo dico? Dicis: Et si essentiam atq; alterum siue alterum atq; unum / non ne in iis singulis ambo dico? prorsus: Que uero ambo recte ap pellata sunt / nunq̃d possunt ambo ẽe / neq; tam esse duo? Nequaq̃ / At que duo sunt cogitari ne ita possunt / ut non illorum utrunq; unũ sit? Minime: Quoniam igitur ista simul duo sunt idcirco unum quodq; unum existit: Uidetur: si unũ quodlibet eorum est: et utrunq; unum mu tuo quodam coniugio inuicem est cõnexum / ñ ne tria uniuersa resultant? Maxime: Tria ue ro non ne imparia? duo autem paria? Quid ni et cum duo sint: non ne necesse est etiã bis ad esse: et cum tria: ter? siquidẽ duobus inest bis unum. tribus uero ter unum. Necesse: Duob; denique existẽtibus ac bis: necesse est duo bis esse: et tribus existentibus atq; ter: non ne ne cesse ẽ rursus tria ter esse? Quid ni? quid uero tribus existẽtibus atq; bis: et duobus atq; ter existentibus / necesse est tria bis esse ac bis tria Necesse est oĩo. Erunt igitur pariter paria / im pariterq; imparia / nec non imparia pariter: et ĩ pariter paria: Certe. Si hec ita se habent. Nũ putas ullum numerum relinq̃: q̃ non necessa rio illic insit? Nullum? Idcirco si est unum / necesse est et numerum esse: proculdubio: Itẽ si numerus est / multa utiq; sunt / et infinita en tium multitudo: An non infinitus numerus multitudine et particeps essentie fit? Maxime Quod si totus ipse numerus est essentie parti ceps una queque ẽt particula numeri essentia participabit: prorsus: per oĩa ergo que multa sunt / essentia distribuitur / / nec ab aliquo coruz que sunt / abest? seu minimum hoc sit / siue ma ximum. Atq; id dubitare absurdum est: quo mõ enim essentia ab aliquo eorum q̃ sunt / abes se potest? Nullo: Diuisa est igitur quoad fieri potest in minima et maxima: atq; in omnia que quomodocũque sunt / maximeq; oĩum distribu ta: et infinite sunt essentie partes: Sic se res habet: plurime igitur illius partes sunt: pluri me certe. Quid uero? est ne quicq̃ ex istis / q̃õ quidem pars essentie sit: nõ tamen pars ipsa u num q̃dda fit? At quo pacto id fieret? Uerum postq̃ ut arbitror est / necesse est ip̃am semp̃ q̃ diu / unum aliq̃d esse: nihil autem esse / ĩpossibi le est / Absq; dubio. Non soluz ergo uniuerse essentie: sed illius etiã singulis partibus unum adest / partem nullam deserens / siue maior illa quidem seu minor sit: siue quomodocũq; se ha beat: Sic est: Nunq̃d cum sit unum / ubique simul est totum? Diligẽter id inspice. Intueor atq; hoc esse impossibile uideo. Diuisum itaq; ni si totum. Neq; ẽ aliter uniuersis simul essentie partibus q̃ diuisum aderit. Sic est. Ceterum quod partibile est / necessario totidem ẽ: quot p̃ tibus constat: Necessario: hac de causa haud recte paulo ante dicebamus essentiam ĩ partes plurimas distributam: q̃ppe cum non ĩ plures q̃ ipsum unũ sed pares discreta sit. Neq; eniz ens uni: neq; unum enti deest: sed duo hec poti us per omnia penitus coequantur. Oĩo sic ap paret. Ipsum itaq; unum ab essentia distributũ ĩfinita multitudo est: patet: Nõ mõ igitur unũ ens multa est: sed et ipsum unuz ab essentia di stributum multa esse oportet: oportet sane: q̃n etiam ex eo q̃ omnes partes / totius partes sũt terminatum secundum totum unum erit: An non cõprehendunt̃ omnes a toto particule? cõ prehendunt̃. Quod autem comprehendit ter minus est? Est. propterea unum ẽs / unum quo dammõ est et multa / totumq; et partes / nec nõ finitum et multitudine ĩfinitum / Apparet / nõ ne cum terminatum sit: extrema quoq; habet? Necessarium est. preterea si totum est / princi pium mediumq; et finem habebit? Nũ totum aliquod absque iis tribus rẽpiri põt? Et siq̃d ip̃oꝝ ab eo quod unum distat. totũ ne ulterius erit? Minime. Quamobrem principium medi umque et finẽ unũ habet. Habet. Medium ue ro equo interuallo ab extremis ũdique distat non enim aliter esset medium: Non certe: pre terea cum tale sit unum: figure cuiusdã est par ticeps: seu recte siue rotunde: siue alterius ex

utrisq; composite: particeps proculdubio. qui
etiam si huiusmodi est ipsum in se ipso et ĩalio
erit: Quonam pacto? Quelibet pars in toto ẽ
nec extra totum penitus ulla: Esto. Singule
ne partes sub toto claudunt? Ita: At unuz cũ
cte sue partes existit: nec quid plus uel minus
ꝙ uniuerse. Sic est: Non ne et totum unum
est: Quid ni? Si omnes partes toto claudun
tur/estq; oĩa unum et ipm totum/continet aũt
sub toto singula/ab uno utiq; unum continebi
tur: atq; ita unum ipsum in semetipso iam erit
Uidetur. Ueruntamen totum in partibus mi
nime ẽ/neq; in oibus neq; in aliqua: si enim in
oibus: necesse est et in una: et si in una quadaz
non sit: in cunctis esse non poterit: Si autem
hoc quidem unum cunctis ꝯstat et in eo totum
non uno quo pacto amplius in omnibus erit
unum? Nullo: Sed nihilo magis in partibus
quibusdam. Nam si quibusdam totum insit:
maius in minori erit: Id aũt impossibile: Im
possibile. Cum ḡ totum nec in pluribus nec
una: neq; etiam cunctis partibus insit: an non
necesse est ipsum esse in alio quodam/uel nus
ꝙ existere? Necesse: Non ne si nusꝙ sit: ni
hil penitus erit? et tamen cum totum sit/neq;
sit in se ipso restat ut consistat in alio: penitus:
Qua igit unum totũ est: in alio est: qua uero
oĩa partes eius sunt/et ipsum cuncte partes est
ipm in se ipo. Ideoq; necesse est unum tũ in se
ipso tũ etiam in alio esse: proculdubio. Et cuz
talis sit unius natura: an non necessario sequi
tur/ut stet atq; etiam moueatur? Cur nam?
Stat qppe/siqdẽ ipm in se ipso consistit. Et ẽ
inherens uni nec ex eo digrediens/in eodem ẽ
in semetipso. Est profecto: Uerum quod in eo
dem semp est/stare semper oportet. Oportet.
At quod in alio semper: contra necesse est nũ
ꝙ in eodem esse: si nunꝙ in eodem/nuꝙ prete
rea stare. quod uero non stat: moueri oportet:
Sic est: Necesse est igitur unum/cũ in se ipo
semper et in alio sit/semp quoq; stare atq; mo
ueri. Uidetur: Quin etiam idem oportet ipm
sibi ipi esse ⁊ a se ipso alterum/⁊ quo ad alia si
militer idem et alterum: si mõ q̃ supra dicta sꝫ
illi ꝯpetuut: Qua ratione? Omne ꝗdez ad uni
uersum sic se habet: uel enim idem est uel aliud
si non idem aut aliud/pars utiq; erit illius ad
uersus quod ita se habet: uel ut totum ad par
tem erit: patet: Nunqd ipsum unum sui ipsius
pars est? Nequaꝙ: non igitur quo ad se ipsuz
totum erit quasi pars sui sit: neq; enim possibi
le. An forte alterum est unum ab uno? Mini
me. Non itaq; a se ipso alterum: non certe: Si
nec alterũ nec totum neq; pars quo ad se ipsuz
est/quid iam aliud restat/ꝙ ut idem sibi sit?
Istuc ipsum: Quid uero? quod alibi est ꝙ ipz
met in eodem existens in semetipso: non ne co
gitur alterum a se ipo fieri? siquidem alibi ꝙ ip
sum met existat? Mihi quidez uidet. huiusmo
di plane patuit esse unũ/in se ipo silicet et ĩ alio
esse: patuit profecto: Ex hoc igit constat unuz
esse: a se ipo alterum: Uidet. Siquid uero ab
aliquo alterum est? non ne ab altero alterum?
Necesse. Quecunq; unum minime sunt/nũ ab
uno altera/et unum alterum ab iis que nõ unũ
quid ni? Ideo unum ab aliis omnibus alteruz
apparebit: Alterum: Aspice preterea/num al
terum ipsum et ipsum idem contraria inuicem
sint: Cur non? Uolet ne unquam idem in alte
ro uel alterum in eodem consistere? Nunquaz
Ergo si nunꝙ alterum in eodem est: nihil est
ex iis que sunt/in quo per aliquod tempus ipz
alterum sit. Nam si per aliquod tempus sit in
aliquo: per id tempus in eodem ipsum alterum
erit. An non? Certe: postꝙ uero nunꝙ in codẽ
constat/nunꝙ profecto in aliquo eorum: que
sunt: ipsum alterum erit: Vera dicis: Idcirco
nec in iis que non sunt unum: nec in uno erit
alterum: Non sane: Sequitur ut unum ab iis
que non unum et que non unum ab uno per ip
sum alterum altera esse nequeant: Sequitur
plane: Quod nisi participent ipso altero/altera
secundum se ipsa inuicem esse non poterunt.
At quo nam pacto? Atqui si nec se ipsis: nec
ipso altero/altera sunt/altera esse inuicem nul
lo pacto possunt: Nullo. Preterea que unum
non sunt/uno minime participant: neq; enim es
sent non unum: sed quodammodo unum. Ue
rum hanc ob causam que non sunt unum/neq;
etiam numerus sunt. Alioquin non penitus

unius essent expertia? siquem numerum habe
ant: Non certe: An uero que non sunt unum
partes unius sunt? An sic forte uno participa
rent: que non sunt unum? Participarent. Si
itaq; hoc quidem omnino unum est/illa uero nõ
unum: nec pars unum erit eorum que non unũ
neq; totum ad illa/quasi ipsa sint partes. Neq;
rursus que non unum/unius particule: neq; ẽt
tota quasi unum pars existat. Non profecto:
Ceterum asseruimus que neq; tota neq; partes
sunt/neq; inuicem alia/eadem inuicem esse de
bere. Asseruimus: Fatemur ne igitur unum
cum ita ad ea que non unum/se habeat illis idẽ
esse? Fatemur. Ergo unum ut uidetur alteruz
quiddam est ab aliis et a se ipso: rursusq; sibi:
et illis idem: Sic ratio persuadet. Nunquid si
mile quoq; et dissimile sibi ipsi ac ceteris? forte
postꝙ alterum ab aliis esse patuit: alia quoq;
ac illo altera erunt: Quid prohibet? An non
ita ab aliis alterum/ut ab illo et alia? nec magꝭ
quicꝙ neq; minus? Quid ni? Si nec magis:
nec minus restat ut similiter. similiter porro:
Si uni contigit ut alterum sit ab aliis eodem
modo quo ab illo alia: ex hoc sequitur ut eadẽ
conditio quedam tam uni ꝙ aliis competat:
Quid ais? Hoc unum quodq; nomen non ne
suum habet significatum? Habet. Idem uero
nomen uel sepius uel semel pronuntias: Equi
dem utrum quando semel profers illud apellas
cuius est nomen: quando uero sepius non illõ
An potius siue semel seu sepe nomen idem pro
nunties: necesse est te semper idem innuere: idẽ
semper. Non ne et ipsum alterum nomen est
ad proprium aliquid significandum impositū
Est. Quotiens igitur nomen hoc profers siue
semel siue sepius/non ad aliud refers neq; aliõ
quicꝙ nominas ꝙ id/cuius hoc nomen est. ne
cesse: Quando itaq; dicimus alterum esse unuz
ab aliis: et illa ab uno altera/bis nomen hoc al
terum pronuntiantes/nunꝙ ad aliud quiddã
significandum inducimus: ꝙ naturam cuius
proprium nomen est: Omnino quidem. Si er
go unum alterum est ab aliis et alia ab uno al
tera patiens illud idem alterum: quod in aliis
est/secundum illud non secundum aliud quid
dam alterum est ab aliis unum: quodcunq; ue
ro idem patitur: simile est an non? Immo secũ
dum quod autem unum habet ut sit ab aliis al
terum/secundum hoc idem quodlibet cuilibet
simile est: quodlibet enim est a quolibet alterũ
Uidetur: Est ne simile dissimilibus contrariũ
Est sane. Non ne et ipsum alterum ipsi eidez?
Et istud: Uerumtamen hoc etiam patuit ꝙ ipz
unum aliis idem: Patuit plane: Contraria ue
ro passio est esse aliis idem & esse ab aliis alterz
Nimium: Qua tamen alterum/simile apparu
it: Et hoc. Qua igitur idem/dissimile erit secũ
dum passionem contrariam passionis illius: q̃
simile fecerat. simile autem non ne faciebat ip
sum alterum? prorsus: Ipsum ergo idem dissi
mile reddet: alioquin ipsius alterius contrariũ
minime erit: Apparet: Ex his concluditur unũ
simile atq; dissimile aliis esse: qua sane alteruz
simile: qua ue idem dissimile. Talem ut uidet
rationem habet. Et hanc quoq; habet. Quaz?
Ut qua idem passum est/non alienum sit pas
sum: si non alienum passum fuerit/neq; dissimi
le etiam. si non dissimile/restat ut simile. sin
autem aliud susceperit: et alienum: si alienum:
etiam dissimile sit: Uere dicis: unum ergo et
quia ceteris idem et quia alterum secunduz am
bo hec et secundum horum utrunq; simile atq;
dissimile aliis erit: Maxime: Non ne: et
sibi ipsi eodem modo siquidem alterum a se
ipso et sibi ipsi idem apparuit: secundum ambo
atq; utrunq; simile pariter atq; dissimile appare
bit: Nimium: Considera preterea queso quo
nam pacto unum ad tangendum/uel non tan
gendum se ipsum et alia sese habeat: Considе
ro equidem. Ipsum unum in se ipso toto esse
constitit: Probe: An non et in aliis unum?
Et in aliis: Quatenus igitur in aliis/alia tan
git. quatenus in se ipso/tangere quidem alia ĩ
peditur/se ipsum uero tangit/cum in se ipso sit
Apparet: Hac utique ratione unum et se. et a
lia tangit. Tangit. Quid uero ad hec? Non ne
quodcunque tacturum aliquid est/prope illud
quod tacturum est/iacere oportet/atque eam
sedem occupare/que sequitur illius sedem: in
qua cum primum fuerit/tanget? Necessariũ
hoc est: Ideo unum quoq; si se tangere debet

48

continuo post se ipsum extare oportet/proximã
loco in quo ipsum est: sedem occupans: Opor
tet omnino. Non ne unum si duo esset: hec effi
ceret/et duobus simul in locis existeret: donec
uero unum est/minime: Est ut dicis: Eadem ğ
necessitas efficit: ut unum nec duo sit; neqꝫ sese
tangat. Eadem: At nihilo magis alia tanget:
Quamobrem? Quoniam diximus quod tactu
rum aliquid est/seorsum positum/proximũ illi
quod tangendum est esse oportere. Tertiuz ue
ro preter ista inter medium nullum: Uera.
Quapropter duo saltem adesse oportet / quoti
ens futurus est tactus. Oportet: Sin autem
preter terminos duos tertium quiddam medi
um interuenerit: tria quidem per ordinem sub
sequentur: tactus autem gemini: prorsus: atqꝫ
ita semper uno quodam adiecto unus quoqꝫ ta
ctus addiicitur. Ex quo contingit ipsos tactus
a numerorum multitudine uno exuperari. quã
to enim prima duo tactus ipsos exuperarunt:
ita ut plura numero q̃ tactus essent/tanto dei
ceps uniuersus numerus uniuersos tactus ex
cedit. Et enim in posterum unum simul addit
numero: et unus tactus tactibus ipsis apponi
tur: Recte: quot igitur ea que sunt/numero st̃
totidem semper et tactus/uno dum taxat excep
to: Vera loqueris: Itaqꝫ si unuz esset solum/ ñ
usq̃ duo tactus quoqꝫ nullus esset: Quonam
modo? Diximus que alia sunt ab uno/ nec es
se unum/nec uno etiam participare donec alia
sint? Diximus. Ex iis conficitur ut non sit in
aliis numerus unus/quippe cum unuz illis mi
nime adsit. Enim uero quo pacto id fieri pos
set? Unde alia nec sunt unuz nec duo: nec alio
quouis numero designata: Non sane. Ipsũ
igitur unum solummodo unum est. duo autem
non sunt. Non ut apparet. Et si duo non sunt
tactus quoqꝫ nullus erit: Nullus. Ergo nec
unum alia tangit/nec illa unum: nullo existẽte
tactu: Non prorsus: Omnibus iis de causis:
unum se et alia tangit pariter et non tangit: sic
uidetur. An est preterea equale pariter ⁊ ineq̃
le tum sibi tum etiam ceteris? At quo pacto?
Si maius esset uel minus unum q̃ alia: aut
alia rursus maiora siue minora q̃ illud / non

utiqꝫ unum ex eo q̧ unum: et alia ex eo q̧ alia
q̃ unum aut maiora aut minora inuicem ex ip
sis suis essentiis essent/uerum si preter ratiões
suas/utraqꝫ equalitatem insuper haberent: eq̃
lia inuicem existerent: sin hec quidem magnitu
dinem illa paruitatem/aut ipsum unum magni
tudinem/alia paruitatem haberent/cuicunque
speciei magnitudo adesset: maior existeret: cui
cunque paruitas: minor: Necesse. Non ne st̃
due quedam huiusmodi species magnitudo et
paruitas? Et enim nisi essent: nunq̃ contrarie
inuicem existerent/ac rebus ipsis inessent: Est
ut dicis. Igitur si uni paruitas accidit/ uel to
ti uni uel parti cuipiam insidet. Necessarium:
Si toti insederit/uel equa extensione per inte
grum unum intus amplificabitur /uel externis
limitibus circumplectetur. Plane: Exequo ꝑ
fecto uni infusa paruitas equalis proculdubio
uni erit: circumplectens autem maior. Quid
ni? Num potis est paruitas equalis cuiquam:
esse uel amplior? effectusqꝫ magnitudinis et eq̃
litatis inferre? et ab officio suo desistere? Im
potens proculdubio: Unde concluditur in to
to uno paruitatem esse non posse. Restat forsi
tan ut sit in parte: Restat. Non tamen in tota
parte: eadem porro efficeret aduersus partem
que et aduersus totum effecerat: quippe uel eq̃
lis erit uel maior illa ipsa parte semper/cuicun
qꝫ insit: Necessario sequitur: Nulli igitur unq̃
rei paruitas inherebit: cum neqꝫ parti neqꝫ toti
inhereat. Ex quo fit ut nihil futurum sit par
uum preter ipsammet paruitatem. Uidetur:
Sed neqꝫ etiam magnitudo inerit: quippe ali
ud quicquam preter ipsam met magnitudinem
maius esset utputa id/cui inerit magnitudo: ue
rumtamen nihil est paruum: quod quidem su
perari oportet a magno: siquid magnum sit. et
enim quo pacto paruum aliquod reperies: cuz
paruitas in nullo resideat/Vera loqueris:
Quin etiam magnitudo ipsa nullo erit alio ma
ior q̃ paruitate: neque paruitas ipsa alio quo
piam q̃ ipsa magnitudine minor: Nullo: quaz
obrem cetera preter unum neqꝫ maiora neque
minora q̃ unum erunt: cum magnitudinis par
uitatisqꝫ expertia sint. Neqꝫ habebunt hec duo

aduersus ipsum unum uim aliquam / qua uel
excedant uel excedantur: sed inter se ipsa id ef
ficient: Neque etiam ipsum unuz aut hisce du
obus aut aliis quibuslibet maius uel minus e
rit: utpote quod tam magnitudinis q̄ paruita
tis est expers. Sic utiq; apparet. Ideoq; cum
nec maius nec minus sit unum q̄ cetera / nec
superabit alia neq; ab aliis superabitur. Absq;
dubio: Non ne quod nec superat nec superatᵉ
necessario sequitur ut eque se habeat: et si eq̄ :
ut equale sit? Immo. preterea et ad se ipsum si
se ipsum unum habet / ut expers et magnitudi
nis et paruitatis nec se ipsum exuperet / nec a
se ipso exuperetur: sed eque se habens: equale
semper sibi sit. Et maxime quidem. Itaq; unuz
sibi ceterisq; equale: Uidetur. Uerumtamē cū
unum in se ipso sit / extrinsecus sese circuit: atq;
ita se complectens se ipso amplius extat: cumq;
etiam comprehendatur / angustius est: quo fit
ut unum tum maius tum etiam minus se ipo
sit: Fit utiq;. Non ne hoc quoq; necessarium ē
nihil silicet preter unum et alia reperiri: Neces
sarium. Item quicquid est an non semper ali
cubi esse oportet? Oportet: Insuper quod in
aliquo est: non ne semper in maiori minus ?
Neq; enim aliter aliud esset in alio : Est quod
dicis. postq̄ uero nihil est pteter unum et alia
oportetq; ista in aliquo esse: non ne in se inuicē
hec uicissim esse necesse est? aliaq; in uno: et in
aliis unum? aut nusq̄ prorsus existere? : Con
stat: Quia ergo unum est in aliis / iccirco alia
maiora sunt q̄ unum: utpote que unū continēt
unum autem aliis minus / ex eo quod continetᵉ
Quia uero alia in uno sunt: unum aliis ob eaz
dem rationem maius est: illa uero minora. Ui
detur: Unum itaq; equale maiusq; et minus se
ipso et aliis est. Apparet. Atqui si maius ⁊ mi
nus et equale: equalium erit mensurarum plu
riumq; et pauciorum quo ad se ipsum atque ad
alia: et si mensurarum / partium etiam : Quid
prohibet? Easdem ergo mensuras pluresq; et
pauciores habens / numero qoque plus atq; mi
nus erit / et ad se ipsum et ad cetera: nec non e
quale sibi atq; aliis ob easdem causas. Quonā
pacto? Quibus maius est / pluresq; illa mensu
ras habet: quotque mensuras / totidem et par
tes: et quibus minus est / eodem modo: quibus
ue equale / similiter. Sic est: Non ne cum se ip
so maius minusq; sit / et equale: equalium men
surarum pluriumq; et pauciorum quo ad se ip
sum est particeps: et postq̄ mensurarum etiaz
partium? Quid ni? Habensque partes sibi ipi
equales / multitudine etiam equale sibi erit / plu
res uero plus: pauciores deniq; / minus ⁊ nume
ro semetipso: Uidetur. An non ad alia similitᵉ
se unum habebit? quia maius illis apparet / ne
cesse est plusq̄ illa numero esse. quia uero minᵉ
magnitudine etiam numero minus: quia deni
q; equale in magnitudine / numero q̊q; par esse
Necessario fit: hac iterum ratione unum par
plus minus secundum numerum se ipso erit :
ac ceteris: Erit sane: Nūquid et tempore unū
participat: estq; et fit iunius ac senius se ipso :
simul et aliis: et rursus contra nec iunius neq;
senius se ipso uel aliis / dum participat tempo
re? At quo modo id fieri potest? Esse profecto
illi competit / siquidem unum est: Competit .
Ipsum esse autem quid aliud est q̄ essentie cū
presenti tempore participatio: quemadmodum
ipsum erat cum preterito / et ipsum erit cum fu
turo essentie ipsius conmunicatio? Istuc ipsuz
Ergo si ipso esse participat / necesse est temporis
quoque esse particeps: Nimium: Non ne fluē
tis temporis? Certe. Semper ergo senius se
ipso fit / siquidem secundum tempus percurrit
Necesse: Recordamur ne q̄ senius semper fit
senius eo quod iunius fit? Recordamur: Nō
ne igitur postq̄ unum se ipso fit senius: se ipso
dum iunius fit / fit et senius? Necessarium est
Fit ergo per hunc modum iunius se ipso ac se
nius: Fit: Senius autem non ne tunc est / qn̄
presens iam tempus attingit? quod medium ē
ipsius erat et erit? Neque enim currens ex p̄
cedente in posterum presens ipsum supergredi
tur. Non certe: An non desinit tunc fieri seni
us cum primum presens tangit? nec tum fit .
sed est iam senius / Procedens enim ab ipso p̄
senti nequaquam comprehenditur . Quod nā
q; procedit / sic se habet ut utrunq;: presens sili
cet futurumque attingat: presens quidem relin
quens / futurum apprehendens / iter utrumque

medium presens futurum ue cadens. Uera.
Si uero necesse est quodcunq; fit ipsum presẽs
minime transgredi/cum primum illud nactuz
est fieri desinit/estq; tunc iã illud quod fiebat:
Apparet. Unum igitur quando senius factum
ipsum presens assequitur/desistit fieri/estq; iã
senius: Omnino: An non illo senius est: quo
fiebat senius? fiebat autem se ipso. Ita. Seni
us uero iuniori senius: Est. Junius ergo se ip
so tunc est unum/quando senius factum/pre
sens assequitur. Necesse. Ipsum preterea p̃sẽs
semper uni adest per uniuersum esse: semper ẽ
est presens ꝙ diu est: Quid ni? Semper ergo
unum est et fit iunius atq; senius semetipso. ui
detur: Quin etiam longius ne uel breuius tem
pus est aut fit ꝙ ipsum met: an potius equum
Equum. Uerum quod equale tempus est aut
fit/eamdem agit etatem: Quid prohibet? quod
autem eamdem etatem implet/neq; senius neq;
iunius est. Nequaꝙ: Quapropter unum cum
equale tempus ad se ipsum et sit et fiat: neque
senius neq; iunius se ipso aut est aut efficitur:
haud sane mihi uidetur: Quo autem modo ad
alia se habet? Nescio quid dicam: Non tamen
potes dicere/ꝙ alia ab uno siquidem altera sũt
non alterum plura sunt ꝙ unum: Nam si alte
rum unum essent. Altera uero cum sint/plura
ꝙ unum sunt/et multitudinem habent: habẽt
prorsus. Multitudo autem maiorem numerũ
ꝙ unum habet: Certe: Quid uero ex iis que
ad numerum spectant: que nam prius fieri ac
facta fuisse dicemus/num que plura sunt: an
que pauciora? que pauciora: quod ergo paucis
simum primum. Id autem est unum: an non?
Immo. Unum ergo primum factum omniuz
que numerum capiunt: habent autẽ cetera om
nia numerum siquidem alia sunt/non aliud: ha
bent profecto: primo autem factum prius fuit/
alia uero posterius: posterius autem facta/iuni
ora sunt ꝙ quod ante factum. Ideoq; alia hoc
pacto iuniora ꝙ unũ sunt: unũq; illis antiqui
us: Certe: Quid autem ad hoc? Num unum
effici preter naturam suam potest? uel id poti
us impossibile? Impossibile. Uerumtamẽ par
tes habere unum apparuit/ꝙ si partes/princi
pium quoq; mediumque et finem: Plane: Nõ
ne omnium primo principium fit et unius et re
liquorum cuiusque/ac post principium cetera
usq; ad finez omnia? quid ni? Fatemur ne hec
reliqua omnia partes totius atq; unius esse? et
illud ipsum una cum fine unum totumq; factũ
fuisse? Fatemur. finis tandem ut arbitror/po
stremo fit/cumq; hoc simul unum secunduz sui
naturam completur: Quamobrẽ si necesse est
unum haud preter naturam suam effici/cum fi
ne simul confectum/postremum omnium natu
re sue iure perficitur. Apparet. Junius itaq;
aliis unum est: aliaq; uno antiquiora: Sic ite
rum mihi uidetur. Quid autem principiuz aut
aliqua alia pars siue unius siue cuiuslibet alte
rius/si modo pars non partes sit/non ne unuz
est: siquidem pars existit? Necessarium istud ẽ
Ex hoc sequitur unum simul cum primo effec
to fieri/simulq; etiam cum secundo: ac etiaz re
liquorum quecunque fiunt/nulli unꝙ deesse:
donec ad extremum usque percurrens unuz to
tum fiat: non a primo/non a medio/non ab ul
timo/non ab alio prorsus ullo in generatione
exclusum: Uerum. Eamdem ergo unum quam
et cetera omnia etatem agit. quapropter si non
preter naturam suam natum est ipsum unum:
neque prius neq; posterius ꝙ cetera: sed simul
potius factũ est. Ideoq; secundũ hanc rationẽ
unum neq; senius neque iunius aliis/neq; alia
uno: secundum uero rationem superiorem unũ
et senius simul et iunius ceteris omnibus atq;
e conuerso reliqua cuncta uno. Omnino sic es
set: hoc ergo modo se habet/et tale est effectuz
Uerum quid nam sentis de eo quod dicitur fi
eri unum senius atq; iunius aliis? aliaque uno
ac etiam neq; iunius neq; senius fieri. Utrum
eadem ratione se habet circa ipsum fieri. qua
circa ipsum esse habere prediximus/an aliter?
quid dicam ignoro. Ego autem tantum dicam
ꝙ siquid est antiquius alio: antiquius quoad il
lud ultra fieri ꝙ antea secundum etatis inter
uallum fuisset: minime potest: neq; etiam quod
iunius est inposterum iunius fieri: Nam equa
lia in equalibus addita seu tempori siue cuilibz
alteri eodem interuallo distare quo et antea. il
la semper efficiunt. Nihil prohibet: Non igit̃
id quod est: illo quod unum est/aut antiquius
aut iunius fieri potest: quando quidem eadem
semper distantia etatis intercidit: sed et est: et

fuit hoc quidem senius/illud autem iunius: fit
uero minime: Est ut dicis. Itaq; id quod unū
est ceteris quecunq; sunt/nunq̃ uel iunius uel
senius efficitur. Nunq̃. Sed aspice posthac
num alia quadam ratione et iuniora hec et seni
ora fiant: qua nam? Hac inq̃. Vnum ne anti
quius aliis et alia uno esse constitit? quid tum
quando quidem unum senius est q̃ cetera: lon
gius q̃ illa tempus extitit: quinimo: Aduerte
iterum siquando longiori et breuiori tempori
par tempus addiiciamus: num equa particula
discrepabit longius a breuiori? an minore?
Minore: Unum igitur non tanto etatis inter
uallo alia deinceps excedet/quanto prius exces
serat: sed par tempus ac cetera sortitum: mi
nus semper q̃ prius ab illis etate distabit: An
non. Profecto. Non ne quod minus excedit:
aliquid etate q̃ prius/iunius fit q̃ prius: quo
ad illa quibus erat antiquius? Iunius procul
dubio. Si illud iunius: an non illa aduersus
unum seniora q̃ prius erunt? Penitus. quod
ergo iunius ante fiebat: senius fit ad illud q̄ꝺ
ante fiebat eratq; antiquius: est autem nunquā
antiquius: uerum illo semper antiquius fit: il
lud porro iuuenescit: hoc contra senescit: quod
rursus antiquius/iuniori iunius similiter effici
tur. Nam cum ista in contrarium tendant/con
traria inuicem fiunt. Iunius quidem senio
ri senius: senius contra iunius iuniori. Facta
uero fuisse nequeunt. Nam si facta fuissent: nō
amplius fierent: sed iam essent. Nunc uero et
iuniora et seniora inuicem efficiuntur. Unum
quidem ceteris iunius fit/ex eo q̃ senius esse
apparuit et prius effectum. Cetera uero senio
ra q̃ unum fiunt: ex eo quod posteriora facta
fuerint. Et secundum eandem rationem cetera
quoq; similiter ad unum se habent: quippe cū
ātiquiora et priora illo facta fuisse apparuerit
Idem mihi quoq; uidetur. An non qua ratio
ne neutrum illorum altero uel iunius fit uel se
nius secundum q̃ pari numero inuicem diffe
runt: neq; unum aliis antiquius aut iunius fie
ret/neq; alia uno? qua uero ratione altera sem
per parte differre necesse est priora posteriori
bus et posteriora prioribus ex hoc necesse est
seniora et iuniora inuicem fieri: tū cetera uno
tum ceteris unum? Et maxime quidem: Om
nibus igit͛ his de causis unū et se ipso/et aliis
senius ac iunius est et fit: rursusq; neque iuni
us neque senius se ipso uel ceteris aut est aut
unquam efficitur. Prorsus: postq̃ uero unū
temporis est particeps: seniusque et iunius fie
ri pōt: nō ne preterea necesse est preteriti: p̄ntis
atque futuri esse particeps: cū participet tempo
re? Necessario sequitur. Erat igitur unum et
est et erit: fiebatq; et fit et fiet: Quid ni? Esset
quoq; illi aliquid et illius: eratque et est et erit
Maxime. Ideoq; scientia de illo esset/opinioq;
ac sensus: quippe cum et nos in presentia hec
de illo uniuersa tractemus: Recte ais. Nomē
item ac sermo ipsi adest/nominaturq; et dicit͛.
Et quotcunque huiusmodi circa alia reperiūt͛
circa unū quoq; existūt. oīo quidē sic se res h͛t

VErum tertio iam sic iterum disseramus.
Unum si est quemadmodum supra dixi
mus: an non necesse est ipsum cum sit unum ⁊
multa/atq; iterum neque unum neq; multa: et
participans tempore/quia unum est: essentia
participare aliquando/quia uero non est non
participare aliquando? Necessarium hoc est:
Num possibile est dum participat/tunc mi
nime participare? Uel quando non participat
participare? Impossibile. In alio itaq; tempo
re particeps in alio uero est expers: hoc ē mō:
dumtaxat fieri potest ut particeps atq; expers:
eiusdem sit:: Probe: Numquid est id tempus
quando accipit esse: et quando esse amictit? aut
quo pacto esse potest: ut aliquando idem habe
at/aliquando uero non habeat: nisi alias id ca
piat: alias autem amictat? Non aliter: Accipe
re essentiam: non ne fieri apellas? Equidem:
Essentia uero priuari non ne destrui? Et maxi
me: Unū igitur ut uidetur assummens atque
deponens essentiam/fit et interit: Necessariū
Cumq; unum et multa sit genitumq; atq; defi
ciens non ne quando fit unum desinit ēe mul
ta/qñ uero multa/desinit esse unū? Ualde: Et
cum fiat unum et multa: an ñ disgregari et cō
gregari oꝫ? Oportet: Quin ēt quotiens dissi
mile simileq; efficitur/ñ ne assimilari/et ut ita
dicam dissimilari oportet? Immo: Et quan
do maius et minus atque equale/crescere/de
crescere atque equari? Sic est.
At quotiens ex motu in quietem uel ex quiete

in motum transit/oportet hoc non uno in tem
pore esse: Qua nam ratione: Postꝙ silicet pri
us steterit/moueri postea: cumq; antea motum
fuerit: deinde consistere. Et enim absq; tran
transmutatione hec pati nequit: Nequit: Tem
pus uero nullum est/in quo quippiam sic habe
re se possit ut simul neq; stet/neq; etiam moueca
tur: Nullum. Uerumtamen neq; transit absq;
transmutatione: Haud consentaneum esset:
Quando ergo transit? neq; enim dum stat: ne
q; dum mouetur transit: neque dum in tempo
re est: Non certe: An est hoc mirabile quiddā
in quo tunc est: cum transit? Quid nam? Mo
mentum indiuiduum inꝙ: hoc enim momentū
certum quiddam significat: ex quo in utrunq;
transitur: Neque enim ex statu: dum stat: neq;
ex motu: dum mouetur adhuc transit. Uerum
momentanea ipsa natura atque miranda: me
dia motus quietisque interponitur. ac nullo
prorsus in tempore est: nec non in hanc atque
ex hac/quod motum est. transit in statum: et
quod quieuit/in motum. Apparet: Unum itaq;
siquidem stat atque mouetur. ī utraque procul
dubio transit: Solo enim hoc modo utraque
facit: Transiens autem momento īdiuiduo trā
sit. cumque migrat/nullo intempore est: neque
stat tunc neque mouetur: Minime. Nunquid
eodem modo ad ceteras mutationes sese habet
quando ex ipso esse in interitum migrat: uel ex
non esse in ipsum fieri: medium tunc fit: quoꝝ
dam motuum ac statuum? nec est tunc neque nō
est neque fit etiam neque interit. Uidetur: Ea
dem quoque ratione ex uno migrans in multa
et e multis in unum: nec unum est neque mul
ta. nec congregratur neque disgregatur: et ex si
mili in dissimile: rursusque ex dissimili in simi
le migrans/nec simile neque dissimile: neq; assi
milatum neque ut ita dicam dissimilatum: et ex
paruo in magnum et in ipsum equale et contra
ria transiens: non paruum: non magnum: non
crescens: non: decrescens: non adequans: nō
uidetur. Hec igitur uniuersa unum sic est. pa
titur: Quid ni?

An non consyderandum est quid preterea
patiant̄ alia: si unū est? Cōsyderandum:
Dicimus ne unum si est/alia ab uno/pati ali
quid oportere? dicimus: non ne quia alia sunt
ꝙ unum/non unum sunt: alioquin alia ꝙ unū
non essent. Probe: non tamen penitus uno pri
uata sunt: sed quodammodo uno participant:
Qua ratione? quoniam alia ab uno/ex eo ꝙ ꝑ
tibus constant/alia sunt ꝙ unū: ꝙ nisi partes
haberent/unum penitus essent: Recte. Partes
autem: eius quod totum est/partes esse asserui
mus. Asseruimus plane: Atqui totum ipsum
unum ex multis esse oportet: cuius partes sunt
que partes appellantur/quelibet enim partium
non multorum pars: sed totius existit: At quo
modo istud? Siquid multorum pars esset: qui
bus ipsum inesset: sui ipsius quodammodo eēt
pars/hoc autem impossibile: et aliorum cuius
q;/siquidem omnium: unus enim non existens
pars/preter ꝙ huius/aliorum erit. Atq; ita u
nius cuiusque pars non erit. Non existens ue
ro pars cuiusq;/nullius ex multis erit: Et si
nullius/omnium istorum aliquid esse/quoruꝫ
nullius est uel pars uel aliud quodlibet impos
sibile. Apparet quidem. Non ergo multorum
nec omniuꝫ pars est quecunq; sit pars/sed uni
us cuiusdam idee et unius cuiusdam/quod to
tum uocamus: factum ex cunctis unum atq; ꝑ
fectum: huius inꝙ pars est: quecunque sit ꝑs
Omnino quidem: Si ergo alia partes habēt
toto atque uno participant. Maxime. Un
de unum totum perfectum/partes continens:
alia ipsa ab uno/esse necesse est: Necesse: quin
etiam de una quaque parte eadem ratio est. et
enim huius unius participem esse oportet. Nā
si unaqueque illarum pars est: hoc ipsuꝫ quod
dicitur: una queque: unum quodammodo sigͣ
ficat: distinctum enim quiddam ab aliis et se
cundum se ipsum existens significat: si modo
una queque erit: Recte: Erit autem unius par
ticeps/si aliud quiddam ꝙ unuꝫ fuerit: alioqn
haud quaꝙ participaret: si ipsum unum esset:
At uero unum esse aliquid/ꝑter ipsum unū nil
potest: nihil participare uno necesse est et totuꝫ
simul et partē. Ipsum nanque unum totuꝫ erit
cuius partes sunt/partes singule/unū quod
que uero unū/pars totius/q̄cūque pars totius
existat. sic ē: Nō ne gͤ cum alia sint ꝙ unum.
uno participant oīa que participant. Quid ni

Alia uero q̃ unum / multa quodammodo sunt Nam si alia preter unum / nec unum : neqꝫ plura uno essent. nihil penitus essent: Nihil sane: Post q̃ autem plura uno sunt / que unius partis et unius totius participia sunt : non ne necesse est multitudine infinita esse ipsa participātia uno? Quo nam pacto? Hoc plane : Aliud quiddam q̃ unum ista sunt / neqꝫ etiam uno participant: tunc cum primum unum participant : Certe. Non ne multitudines sunt : in quibus non inest unum? Multitudines certe: Quod si uelimus intelligētia ipsa ex iis aliquid q̃ minimum excerpere / an non necesse erit illud extractum: utpote quod unius est expers / multitudinem esse non unum? Necesse: non ne tibi sic semper consyderanti ipsam secundum se ipsam alteram speciei naturam / quantumcumqꝫ illius inspexeris : infinitum multitudine semper occurret: Et maxime quidem. Uerumtamē post q̃ unum quelibet pars effecta est: terminuꝫ iā partes inuicem et ad totum habent: nec nō ad partes totum: Ualde quidem. Itaqꝫ aliis quā unum contingit ex ipso uno et ex se ipsis iam ĩ uno communicantibus: alterum quiddam in ipsis fieri: quod quidem terminum inuicem prebuit: natura autem illorum secundum se ipsaꝫ infinitatem: Manifestum est: In hūc itaqꝫ modum alia q̃ unum. tum tota: tum etiam secunduꝫ particulas: et infinita sunt / et termino quodam participant: Prorsus. Non ne insuper similia dissimiliaqꝫ inuicem et sibi ipsis? Quaꝫ obrem? Qua quidem infinita sunt secundum ipsorum met naturam omnia idem quodam modo ex hoc inuicem patiuntur: Patiuntur : Item qua cuncta participant termino / ex hoc quoqꝫ idem omnia patiuntur. Quid ni? qua tn̄ illis conuenit ut finita sint simul et infinita / q̄ sunt contrarie passiones / q̃ maxime fieri pōt / dissimilia sunt: Nimium. Ergo secunduꝫ utrāqꝫ passionem ipsa sibimet et inuiceꝫ similia erūt At uero secundum ambas utrinqꝫ simul q̃ maxime contraria atqꝫ dissimilia. Constat. Sic ergͤ alia eadem sibi ipsis et inuicem similiaqꝫ et dissimilia erunt: Erunt. Et eadem iterum atqꝫ altera inuicem: agitataqꝫ et stantia / ceterasqꝫ contrarias passiones suscipientia illa que alia sunt q̃ unum / facile reperiemus: quippe cum predictas iam passiones susceperint. Recte dicis :

Non ne preterea si hec tanq̃ perspicua p̄termictamus ac rursus unum si est / consyderemus alia q̃ unum sic etiam se habebunt : An sic solum? Prorsus. Est ne igitur a principio iterum differendum unum si est / quid alia pati oporteat? Differendum : An non seorsum quidem unum ab aliis: seorsumqꝫ alia erunt ab uno? Cur nam? quia nihil est alterū preter ista quod aliud sit q̃ unum: aliudqꝫ q̃ cetera: uniūsa quippe comprehensa sunt: cum unum et alia dictum est: Uniuersa: quare nihil preter hec restat / in quo uelut eadem in sede et unum ⁊ alia consideant. Nihil prorsus. Nunq̃ igitur ĩ idē unum aliaqꝫ concurrunt. Nunq̃: Seorsum ergo: Seorsum. Dictum preterea fuit ipsum re uera unum partes nullas habere: At quo mͦ habere posset? Neqꝫ totum igitur unum aliis ĩ erit: neque eius particule / siquidem seorsum ē ab aliis: nullisque particulis constituitur. Ita ē Nullo itaque modo alia uno participabunt: cū neque totum ipsum neque partem capiant. nullo ut uidetur: Atque iccirco alia nullo pacto unum sunt : neque in se ipsis unum aliquod habent. Minime: Unde nec multa sunt alia: Et enim si multa essent: unum quodque illorum : utpote pars totius / unum esset: Nunc autem n̄ unum non multa non totum non partes alia sꝫ post q̃ nihilo unius participant: probe. quapꝑ nec duo nec tria sunt nec unū illis inē / siqdem uno prorsus orbanꝫ. Sic ē. Itaqꝫ nec similia neqꝫ dissimilia nec eadem sunt alia uni : neqꝫ illis similitudo ac dissimilitudo in est. Si enim similia atqꝫ dissimilia ipsa essent / ex eo q̃ in se ipsis similitudinem dissimilitudinēque haberent duas utique ꝯtrarias ĩuicē spēs ipa alia q̃ unū ĩ se ipis ꝯp̄hēderēt. Apparet. fieri tn̄ nō pōt : ut q̄ nullo participant / duo q̄dam in se ipis accipiant : Non certe: neque ergo similia neque etiam dissimilia sunt neque pariter ambo : et ergͤ si similia uel dissimilia sint: una q̄dā altera specie participarēt: et si ambo: duabus quibusdā ꝯtrariis spēbus : hec autem ĩpossibilia esse patuit: Uera dicis. Nō ergͤ eadē non altera: non agitata: non q̄eta: non orientia: non pereuntia:

non maiora: non minora: non equua: non deni
que aliud quicꝙ huius generis sortita sunt :
Nam siquid tale susceperint. uno quoq; et duo
bus et tribus: pariq; et impari participarent :
quorum participatio illis uetita est / uno pror
sus carentibus: Verissima hec sunt: his ergo
de causis unum si est: omnia est unum et nihil
est: et ad se ipsum atq; ad alia eodem modo /
Omnino sic se res habet:

VT uero si unum non sit: quid contingat /
ñ ne post hac ɔsyderãdũ est: ɔsyderãdũ? q̃
nam hec suppositio est: si unum non est ? num
aliquo differt ab ista? Si ñ unũ ñ est? Differt
sane. Num solummodo differt ? uel etiam oĩo
contraria est hec / si ñ unũ nõ est: illius si unũ
non est? Contraria omnino: Quid autẽ si q̃s
piam dixerit / si magnitudo non est / uel paruitas
non est / uel aliud quicꝙ huiusmodi non ne in
singulis demonstraret quod aliud quiddam ex
primeret ipsum non ens? Omnino: Non ne g̃
nunc declarat ꝙ alterum quiddam preter alia
ipsum non ens dicit: quando dicit unum si nõ
est et intelligimus quid dicat. Intelligimus :
Primum igitur aliquid quod cognosci potest
exprimit: deinde alterum q̃ alia: cum ait unũ
siue esse illi adiiciens siue nõ esse. nihilominus
cognoscitur / quid non esse dicatur / ꝙq; differẽs
quiddam est ab aliis / an nõ? Necesse: In hũc
itaq; modum a principio dicendum / unum si ñ
est / quid esse oportet: Imprimis itaq; ipsi hoc
oportet accidere ut uidetur: esse uidelicet quã
dam eius scientiam: aut nihil intelligere nos :
quid dicamus: quando unum si non est / profe
rimus uera loqueris: An non et alia altera esse
q̃ illud uel neq; illud alterum q̃ alia predicari
Maxime. Ergo diuersitas quoq; preter scien
tiam illi adest: neq; enim aliorum diuersitatem
dicit. quando unum alterum q̃ alia uocat / sed
sui ipsius diuersitatem: Apparet. Quin etiam
ipsius illius: et alicuius : et huius. et huic : et
horum atq; omnium huiuscemodi particeps ip
sum ñ ens dicitur. Neq; enim unum diceretur
neq; ab illo altera: nec illi quicquam esset nec
illius / neq; aliquid appellaretur: nisi particeps
esset ipsius alicuius et ceterorum talium: Nec
te. Esse tamen unum nisi existat / impossibile ẽ
participare uero multis nihil probibet: Verũ
necesse est: siquidem ipsum unum : illud dum
taxat / nec aliud non est : ꝙ si nec unum nec il
lud / neq; etiam erit / sed de alio quodam sermo
habetur: nihil pronuntiari oportet . sin autem
unum illud dumtaxat: non aliud presuppositũ
est non esse ipsius illius aliorumq; multorum
particeps dicendum est. Et maxime quidem :
quamobrem dissimilitudo illi est ad alia. nam
cum alia altera sint q̃ unum extranea esse opor
tet: oportet: Extranea uero non ne aliena ? q̃d
ni? Aliena autẽ ñ ne dissimilia? Dissimilia pla
ne. Atqui si uni dissimilia sunt / dissimili dissi
milia erunt: Plane: Aderit itaq; et uni dissimi
litudo: secundum quam alia ipsi dissimilia sũt /
Videtur. Et si illi dissimilitudo ad alia compe
tit: non ne ad se ipsum similitudo conueniet ?
quo nam modo? Si uni insit dissimilitudo ad
unum / haud sane de huiusmodi quodam ut de
uno sermo haberetur: neq; suppositio de uno :
sed de alio quopiam fieret: prorsus : Neq; ue
ro deceret: Non certe: Ob hanc causam opor
tet uni similitudinem ad se ipsum adesse: opor
tet. Item nec equale aliis est: Et enim si equa
le esset iam profecto: ac simile illis secundum
equalitatem existeret. Utraq; tñ hec impossibi
lia cum unum minime sit. Impossibilia : post
q̃ uero ceteris equale non est : non ne et alia
necesse est illi equalia nequaquam esse? Neces
se. Que autem non equalia: inequalia sunt :
Inequalia: Inequalia uero inequali cuipiam
inequalia sunt: Certe : Unde et inequalitatis
particeps unum apparet : secundum quam ce
tera ipsi inequalia sunt. Particeps profecto :
Ceterum ad inequalitatem magnitudo ac par
uitas adtinet: Adtinet: Et magnitudo ergo et
paruitas tali uni conuenit. uidetur. Magnitu
do rursus et paruitas semper inuicem distant
Distant: Ideoque medium quiddam semper ĩ
teruenit: sane. Num reperis medium aliud in
ter hec preter equalitatem? Nullum aliud. cui
cunque igitur magnitudo et paruitas accidit:
accidit quoque equalitas horum obtinens me
dium: Constat: uni igitur dum ñ est: equalitas
magnitudo paruitas accidere uidentur.

Uidentur: preterea et essentia participare quo
dammodo ipsum oportet: At quo modo? ha
bere se ipsum oportet eo modo quo dicimus:
nisi enim sic sese haberet/haud quaq̃ uera pre
dicaremus/dum unum non esse fatemur: Sin
autem uera/manifestum est ꝙ ea que sunt/pro
ferimus: non ne? Sic est: Cum uero nos uera
predicare dixerimus/necesse est ut ea que sũt.
asserere nos profiteamur: Necesse: Est ergo
unum ut uidetur non ens. si enim non sit nõ ẽs
sed aliquid ipsius esse remictat ad hoc ut nõ sit
statim erit non ens. Omnino quidem: Opor
tet igitur illud tanq̃ uinculum ipsius non esse
habere ipsum esse non ens/si debet non esse pe
rinde ut ipsum ens ipsius essendi uinculum ha
bet: ipsum non esse non ens ut perfecte rursus
esse liceat. Ita enim ipsum ens maxime erit: ⁊
ipsum non ens/maxime non erit/si ipsum ens
quidem participet essentia essendi ens/non au
tem essentia essendi non ens/si omnino esse de
beat/ipsum uero non ens non participet essen
tia non essendi non ens/sed essentia non essen
di ens/siquidem non ens penitus uideri debe
at. Verissima hec sunt: Non ne igitur postq̃
ens non essendi particeps est/et non ens ipsius
essendi particeps/unum quoꝫ cum non sit: ip
so esse participare necesse est/ad hoc ut uere ñ
sit? Necesse: Essentia igitur adesse uidetur uni
si non sit: Uidetur. Atqui non essentia rursus
siquidem minime sit: Quid ni? num potest ali
quid: quod certo quodam modo affectum/sic
habere se dicitur/non sic se habere/cuꝫ non dũ
ex huiusmodi habitu transmutatum sit? non po
test. quodcunꝫ igitur sic se et non sic se habet
mutationem quandam patitur: patitur. Muta
tionem uero motum ne an aliud quiddam esse
dicemus? Motum: Unum autem non ne et ẽs
et non ens apparuit? Apparuit? Ergo et sic et
non sic se habens. Uidetur. Unum ergo non
ens moueri uidetur: siquidem mutationem ex
ipso esse in non esse recipit. Patet. Enim uero
si nusq̃ in natura rerum adest: cum non sit nõ
utiꝫ aliunde alio migrare potest: Quo pacto
enim posset? Non ergo mouetur ex eo ꝙ tran
seat. Minime. neque tamen in eodem conuer
tetur. Et enim ipsum idem nusq̃ attingit. ens
nanꝫ est ipsum idem/non ens autem in aliquo
eorum que sunt/esse impossibile est. Impossi
bile certe. Non ergo unum cum non sit/in eo
conuerti: in quo minime est: unq̃ posset: Num
q̃: neꝫ etiam alteratur unum ab se ipso/siue
sit siue non sit: haud enim sermo de uno ulteri
us haberetur: siquidem a se ipso alteratum fu
isset? uerum de alio quodam preter unum: pro
be. Si neꝫ alteratur neꝫ in eodem reuoluitur
neꝫ progreditur/quo nam pacto mouebitur?
nullo: quod uero moueri nequit quietem agere
necesse est: et quod quiescit/consistere: necesse
Igitur unum si non est: stat atꝫ mouetur: Ui
detur: quin etiam si mouetur necesse est procul
dubio alterari: quatenus enim quid mouetur
eatenus non eodem modo quo prius/sed alio
sese habet: plane ergo unum dum mouetur eti
am alteratur: Profecto: Uerumtamen nullo
modo motum/nullo modo alteratur. Nullo
penitus. quamobrem unum quod ñ est: quia q
dem mouetur: absꝫ dubio alteratur: qua uero
non mouet̃ minime alteratur. Minime. Ideo
ꝙ unum: si ñ sit/alteratur: atꝫ etiam minime
alteratur. Constat/quod quidem alterat̃: an ñ
alterum q̃ antea fieri pristinumꝫ habituꝫ exu
ere oportet: quod uero ñ alteratur: nec fieri:
neꝫ etiam interire: necessario sequitur: Unde
unum quod ñ est/quia alteratur: efficitur ac
perit: quia uero ñ alteratur/nec fit nec interit
Atꝫ ita et fit pariter atque interit: Rursusque
neꝫ fit neque interit: sic est

RUrsus iam ad principiũ redeamus/liq
do ĩspecturi utrũ hec deĩceps quẽadmo
dũ hactenus an aliter esse uideat̃? Operepre
tiũ hoc est: nõ ne iaꝫ disseruimus q̃d circa unũ
accidat: si ipm minime sit? Disseruimus. At q̃
tiens ñ ẽs proferimus/nil aliud nobis signifi
cat q̃ essentie absentiam ab illo quod q̃dem ñ
esse pronũtiamus: nil aliud: utrũ q̃ñ dicimus ñ
esse aliq̃d/aliq̃ mõ ipm ñ esse intelligimus: ali
q̃ mõ esse: An potius hoc ipm/ñ est quotiẽs p
nũtiat̃: simpliciter significat/ꝙ nullo prorsus
modo usquam est: et cum non sit/nulla ex par
te est essentie capax: Absolute id significat:
neque ergo esse ipsum non ens poterit: neque
alio quoquam modo essentiam attingere.

Minime. Fieri autem et interire num aliud ẽ
q̃ illud quidem essentiam accipere/hoc autem
amictere? Nil aliud: ergo cui nulla huius pars
conuenire potest: nunq̃ aut accipit ipsam/aut
amictit. Nunq̃: Uni ergo postq̃ nullo modo
est neq; nancisci: neq; abiicere/neq; aliquo pac
to essentiam capere conuenit. Decens est. Nõ
itaq; interit ipsum unum cum non sit/neq; fit:
utpote quod nulla ex parte est essentie capax.
Non uidetur: neq; rursus aliquo pacto altera
tur. Jam enim et fieret et periret: si hoc pati
posset: Uerum. Si minime alteratur/an non
etiam necesse est nequaq̃ moueri? necesse: neq;
tamen stare alicubi/quod nullo modo est/asse
remus: quod enim stat in aliquo eodem semp
esse oportet/Quid ni? Sic plane ipsum cum ñ
sit/nunq̃ aut stare aut moueri fatebimur. nun
q̃: preterea nihil ex iis que sunt/illi adest. Jaz
enim essentia participaret: utpote quod alicuius
existentis esset particeps. Manifestum est: nõ
magnitudo igitur illi: non paruitas: non equa
litas accidit: Non profecto: Sed nihilo mag̃
similitudo aut diuersitas illi uel ad alia uel ad
se ipsum aderit: nequaq̃ uidetur. Num et alia
ullo modo illi esse poterunt? cum nihil prorsus
ipsi esse queat? haud licet. Quapropter alia nõ
similia illi: non dissimilia. non eadem: non alte
ra sunt: non sane: An uero ipsum quod illius:
uel ipsum quod illi: uel quid: uel hoc: uel hu
ius: uel alterius: uel alteri: aut quondam: aut
deinceps: aut nunc: seu scientia/siue opinio/si
ue sensus/an sermo: an nomen/an aliud quod
uis ex iis que sunt/circa ipsum quod minime
est: existet? Minime. His igit̃ ratõibus unũ si
non est/nullo prorsus modo aut usq̃ sese hẽt
Non sane uidetur ullo modo aut usq̃ sese ha
bere.

Est ne iterum disputandum unum si non
est/quid alia preter unum pati oporteat?
Disputandum: primuz igitur alia esse illa opor
tet: nisi enim alia sint: haud sane de ipsis aliis
dissereretur. Sic est: Et si de aliis sermo fit/
alia profecto altera sunt: an non ob idem ipsuz
aliud et ipsum alterum apellas? equidem/al
terum non ne ab altero alteruz/et aliud ab alio
aliud esse dicimus? Utique: Ergo ipsis aliis/si
modo alia futura sunt: aderit aliquid a quo a
lia erunt. necesse: Quid nam id potissimuz erit
Ab uno quidem alia non erunt/cum illud mi
nime sit. non certe. Inuicem itaq; alia sunt.
Id enim solum restat. alioquin a nullo alia fu
tura sunt. Recte. Idcirco secundum multitu
dines singula inuicem alia sunt. Et enim secũ
dum unum nequeunt/non existente uno. Uez
quilibet ut uidetur aceruus illorum/multitudi
ne infinitus existit. Et siquod minimum appa
ret/quispiam sumpserit: uelut in sonno somniũ
repente pro eo quod unum uisum fuerat: mul
titudo occurrit/et pro eo quod minimuz appa
ruerat/q̃ maximum iam ad illa que ex eo selec
ta et discreta sunt/apparet: Rectissime. Talib9
itaq̃ aceruis diuersa inuicem alia preter unum
erunt/si non existente uno: alia sunt: Quaz ma
xime: An non plures aceruí erunt: quorum q̃
libet unus prima fronte uidebitur/nullus tñ
unus erit: cũ ip̃m unum minime sit? Certe:
Numerus item illorum aliquis esse uidebitur
siquidem et unum quodlibet cum tamen mul
ta sint: Ualde quidem. paria preterea et impa
ria falso uidebunt̃/uno prorsus absente: falso
Quod insuper exiguũ in illis primo uidebitur
ut dictum est/euestigio q̃ maxima et q̃ pluri
ma quoad singula parua/q̃ etiam multa sunt:
se nobis ostentat: q̃d prohibet? q̃n etiam acer
uus, q̃sq; equalis multis paruisq; aceruis esse
uidebitur. Nam haud liquido ex maiori in mi
nus transisse uideret̃/nisi prius in mediũ per
uenisse uisus esset. hoc aũt phantasma quoddã
eq̃litatis erit. Uerisimile est. Non ne ad aliuz
aceruũ terminũ habens ip̃m ad se ip̃m: neque
principiũ: neq; mediũ: neq; finem habet? q̃ de
causa? q̃a semper cũ q̃s hox aliq̃d intelligen
tia contuet̃/ante principiũ semper aliud occur
rit principiũ/et post finem alter semper finis
subseq̃t̃: nec non in medio/alia semper interio
ra q̃ mediũ: semperq; minora/ob id q̃a neq̃t u
num aliq̃d in his accipi cũ unũ minime sit: ue
rissima loq̃ris. Discerpi deniq; necessario arbi
tror ut dispersũ/quodcũq; intelligentia q̃s as
sumpserit. semper enim aceruus unius expers
accipit̃: proculdubio. Non ne hoc tale eminus
et obtuse prospicienti unũ apparet? Necesse.

Cominus autẽ et acute intelligenti unum quod q; multitudine infinitum / siquidem ab uno nõ existente deserif : pre ceteris necessarium hoc ẽ In hunc itaq; modum infinita et finem habentia et unũ et multa / quelibet alia apparere oportet / si non unum / sed alia preter unum sunt. Oportet utiq; : An nõ similia quoq; et dissimilia uidebuntur? At quo modo? Nam cum uelut adumbrata eminus prospicienti unum appareant oĩa / in eodem aliquo cõmunicare: similiaq; esse uidebuntur: Prorsus. At uero propius accedenti / multa et altera / atq; ipso diuersitatis phantasmate altera sibi ipsis et dissimilia. Sic accidit. Similes item atq; dissimiles ipsos aceruos tum sibi met : tum inuicem apparere necesse est. Et maxime quidem. Nõ ne etiam eosdem et alteros inuicez et contiguos sibi et seorsum a se ipsis / omnibusq; motibus agitatos et undiq; permanentes / orientes / et occidentes / ac neutra oĩaq; huiusmodi: q̃ quidez percurrere facile nobis esset / si uno non existente: multa fuerint. Uerissima narras.

Redeuntes iã iterum ad principiuz / declaremus / unum si non ẽ / qdnam aliis pret unum / euẽturum sit: Declaremus: principio ꝗ̃ unum alia non erunt. Quomodo enim? Neq; tamen multa. In iis enim que multa sunt: inẽ et unum. Et enim si nullum illorum est unum cuncta nihil sunt: quapp neq; multa. Uera loq̃ris: Cum itaq; unum haud insit aliis / nec multa nec unum sunt. Non plane. Neq; etiam apparent unum aut multa: Cur nam? Quoniam alia cum iis que non sunt: nullum prorsus commertium habent: neq; quicq̃ ex iis que minĩe sunt / ad aliquid aliorum adtinet: nam nulla ps iis q̃ non sunt / adest: Uerum. Neq; igitur opinio de eo quod minime ẽ nec phantasma ceteris inest / neq; ullo modo id quod non est: ab aliis opinione concipitur. Non certe. Quapropter si unum non est / nihil ex aliis opinione concipitur aut unum aut multa esse. Nam absq; uno / multa opinari penitus ĩpossibile. Impossibile nimium. Ergo si unum non est alia neque sunt neq; opinione etiam cogitantur: unuz aut multa esse. Non uidentur. Unde neq; similia: neq; etiam dissimilia: Non : neq; tamen eadem aut altera / neq; contigua neq; seiuncta / neq; reliqua quotcunq; in supioribus tanq̃ q̃ ad ipsa alia spectare uiderentur / enarrauimus iam ad ipsa alia spectant: uel spectare uidentur: unum si minime sit: Uera: Non ne ut summatim loquar / si dixerimus unum si non est: nihil ẽ / recte dicemus? Et maxime quidẽ: hoc itaq; dictũ a nobis sit / atq; illud preterea / ꝙ ut uidetur / unum siue sit siue non sit / tum ipsum tum etiaz alia ad sese atq; inuicem oĩa omnino sunt / atq; non sunt / apparentq; insuper et non apparent Uerissima quidem hec sunt.

Finis Parmenidis.

Argumentum Marsilii Ficini Florentini ĩ philebum platonis librum de hominis bono.

Huius libri ꝓpositũ ẽ de summo aĩe bono disserere: quod qdẽ summũ bonum cũ conditione quadã dicit̃: cum ipsuz rex oĩuz pricipiũ summũ bonũ absolute dicatur. De hoc igit̃ qđ cũ conditione bonum / hoc in libro. de eo quod absolutum / ĩ parmenide disputatur. Ab absoluto autẽ hoc manat. Quemadmodum lumẽ quoddã ab ipo luminis totius fonte dependet. Quamobrem ĩ phedone et theeteto dictũ ẽ a platone summuz aĩe bonum / dei similitudinem ẽe. Nihil uero solis fit simile: nisi quadã luminis ipsius infusione: Unde et anime bonum erit / integra diuini luminis consecutio. Id lumen in mentẽ primo: in uolũtatem deinde descendit: in mẽte ueritas / in uoluntate gaudium / in mente ambrosia / in uoluntate nectar a platone hic et in phedro cognominatur. Itaq; summuz hominis bonum in sapientie uoluptatisq; mixtione locauit Sed ante in sola uel sapientie uel uoluptatis ratione beatitudinẽ consistere posse negauit: ex eo ꝙ triplex boni summi conditio in neutro reperiatur. Ea est ut summopere perfectum sit: ⁊ sufficiens / et expetendum. perfectuz quia nihil sibi deest. Sufficiens / quia nihil deest illi / qđ ipsum capit. Expetenduz: quia in illo ⁊ ex illo ẽ: quicquid appeti potest. Unde quia perfectum sufficiens: quia sufficiens / expetendum: Sane

quia sibi sat est: alteri sufficit: quia sufficit alte
ri/desideratur ab altero. Hec neq; soli sapien
tie neq; uoluptati: sed mixto cuidam ex utraq;
competere demostrantur. ubi de uoluptatis et
sapientie genere/origine atq; natura permulta
dicuntur/de infinito et termino: de composito
et compositionis principio. Ac demum cōclu
ditur/summum in natura bonū et absolutum/
esse mensuram uniuersorum: hoc est totius na
ture principium. Summū uero bonū mentis:
et anime esse illius primi possessionem que mix
tioni ex sapiētia et uoluptate: ꝑ ueritatem/com
mensurationem et pulchritudinē conuenit.
quaꝓpter in primo bonoꝝ gradu reꝝ oīum mē
sura ponitur. In secundo ueritas: conmensu
ratio: pulchritudo. In tertio mens sapientiaq;
In quarto sciētia: ars: et opinio: in quinto tē
perata uoluptas. Beatusq; uir dicitur: qui et
sapientiam diuinorum adeptus est: et humano
rum ꝑitiam scientia quadam et arte et opinione
constantem: gaudio contēplatōis totus exultat
uoluptati sensuum eatenus se conmictit: quate
nus sapientia scientiaq; et gaudium īpedimētū
inde nullum accipiunt: Introductio ad dia
logum eiusmodi est: Cuz multa de summo bo
no ultro citroq; socrates philebusq; cōtulisset
atq; esset philebus iā disputādo defessus: ꝓtar
cho nuꝑ aduenīēti gratulatus est annuitq;: ut
prouinciam in disputando suam susciperet.
protarhus utpote adolescens subito est assen
sus. Ad quem conuersus socrates/ considera
inquit quā tutelam suscipias: Neq; temere ad
disputationem properes. Immo audi utriusq;
sententiam prius. Et eam q̄ tibi recta ratione
examinanti probabilior apparet/accipe defen
dendam. Sed iam ad dialogum ueniamus.

Philebus Platonis de hominis bono.
Socrates: Protarchus: Philebus:

.so:
VIde o protarche quem nunc a phile
bo sermonem accepturus sis/ et ad
quem potius/cuius ratio tibi nō con
sonet pugnaturus. Uisne utranq; sententiā bre
uiter resummamus? pro: Uolo equidem: so:
philebus quidē inquit animantibus omnibus
bonum esse letitiam: uoluptatem: delectationē:
ceteraq; huius generis omnia. Nostra autē ad
uersus illum disceptatio est/ut non ista quidez
sint ipsum bonum: immo sapere: ītelligere: me
minisse: et que hisce cognata/opinio recta ueri
q; rationis discursus: meliora et potiora sint q̄
uoluptas omnibus quecunq; horum capacia sīt
eorumq; adeptio maxime omnium utilis sit: et
presentibus et futuris. Num sic utriq; quodaz
modo diximus o philebe? phi: Et maxime qui
dem: so: An suscipis o ꝓtarche eam que tibi
nunc oblata est/disputationem? pro: Necesse ē
me illam suscipere: so: Philebus quidem no
ster iam dicendo defessus est: oportet tamen .
quid in iis uerum sit/omni studio definire: ꝓ:
Oportet sane: so: Age igitur preter hec id īsu
per asseueremus: pro: Quid nam? so: Quod
uterq; nostrum habitum quemdam et affectio
nem animi: que cunctis hominibus uitam bea
tā prebere ualeat/demonstrare conabitur. Nō
ne? ꝓ: Certe: so Et nos profecto habitum affec
tionemq; letandi: nos autem sapiendi. pro: sic
est: so: Siquis uero habitus prestantior istis
appareat/qui uoluptati cognatior uideatur a ta
li uita cum stabilis sit: atq; hec firmiter habeat
utriq; nimium superabimur: uoluptas autē sa
pientiam superabit: pro: ꝓfecto: so: Sin autez
sapientie sit propinquior / uīcet utiq; sapientia
uoluptatem/uoluptas contra subcumbet: Nū
ista conceditis? ꝓ: Mihi quidem concedenda
uidentur: so: philebo autem quid nam uidet̄?
phi: Mihi sane uoluptas ꝓstare uidetur: semꝑ
q; uidebitur. Ipse autem noueris o protarche
pro: Cum iam nobis philebe cōcesseris dispu
tationis officium: haud amplius apud te assen
tiendi socrati uel dissentiendi potestas erit:
phi: Vera dicis: so: At nunc expiationis gra
tia deam ipsam primum inuoco atq; testor: pro
Et nos quoq; testes erimus te ista dixisse. Ue
rum deinceps o socrates una cum uolente phi
lebo uel quomodocunq; uis/conemur absolue
re: so: Annitamur profecto ab ipsa dea exordiē
tes/quam iste uenerem nuncupatam inquit. sz
uerissimum nomen eius uoluptatem esse: pro:

54

Recte nimium: so. Reuerentia uero mihi sem
per erga deorum nomina / non humana quedã
formido est / sꝫ maximũ queq̃ timorẽ exuperat.
Et nunc quidẽ uenerem quemadmodũ ipsi gra
tum est / sic apello: uoluptatẽ uero uariam esse:
scio. Ab eaq̃ ut dixi / principiũ faciẽtes: quaꝫ
habeat naturam inuestigare debemus. Et enĩ
quantum ad auditum adtinet / simpliciter unuꝫ
apparet: formas tamen uarias admodum / et in
uicem quodammodo dissimiles suscipit: Attẽ
de enim delectari dicimus intemperantem ho
minem / delectari ipsa temperantia temperantẽ
delectari insipientem insipientibus opinionibꝫ
ac uana spe undiq̃ plenum: delectari etiam sa
pientia sapientem: has utiq̃ uoluptates siquis
dissimiles neget / merito ĩsipiens esse uidebitur
pro: Iste quidem o socrates ex contrariis rebꝫ
ꝓueniunt / neq̃ tamen inuicẽ ipse contrarie: nõ
ne uoluptatis uoluptas in quibus uoluptas est
sui ipsius / uidelicet oĩuꝫ maxime simillia erit?
so: Enim uero o beate neq̃ color a colore ex eo
ꝙ color unusq̄sq̃ est / differt. Attamen nigrũ
albo preter id ꝙ differt / etiam contrarium esse
uniuersi cognoscimus. Quin etiam figura ad
figuram eodem modo se habet / genere porro
unum est uniuersum: partes autem generis hu
ius / partim longe inter se differentes / partiꝫ ẽt
contrarie sunt. ceteraq̃ huiusmodi multa repe
riemus. Quamobrem noli huic rationi / q̃ con
traria singula unum efficit / credere. Uereor ẽ
ne forte uoluptates quasdam inter se contrari
as reperiamus. p: At forte quid hoc rationi
nostre obstabit? so: Ob id certe obstare dicerẽ
ꝙ ipsa cum dissimilia sint alio quodã nomine
nuncupas. Ais enĩ uoluptaria oĩa bona esse:
uoluptaria uero: quin uoluptaria sint nulla p
hibet ratio. Cum aũt ex iis multa sint mala et
bona quedam ut diximus: tu tamen omnia bo
na nuncupas. Ac etiam dissimilia inuicem cõ
fessurus es / siquis coegerit. Quid ergo ĩ cunc
tis uoluptatibus tam malis q̃ꝫ bonis idẽ con
muniter inuenitur: cuius gratia omnes bonũ
nuncupas? p: Quid ais o socrates? An pu
tas quempiam / cum posuerit uoluptatẽ ipsum
bonum esse inde concessurum tibi quasdã bo
nas non nullas malas esse? : so: Ueruntamen
dissimiles esse multas: plerasq̃ etiam inter se
cõtrarias confiteberis: pro: Haud sane in quã
tum uoluptates sunt: so: Rursus in idem rela
bimur o protarche. Dicemus uoluptatem nihi
lo a uoluptate differre: sed oẽs sibi inuicem cõ
similes esse. Et exempla in medium paulo ante
inducta nihil mouebunt: contendemusq̃ instar
eorum q̄ inepti et rudes in disputationibus sũt
pro: Quemadmodum dicis? so: Quod si ipse
te imitans atq̃ repugnans dicere ausiꝫ dissimil
limum dissimillimi omniuꝫ ẽe simillimuꝫ / eadẽ
q̃ et tu afferre potero. Unde rudiores q̃ꝫ dece
at / apparebimus: Et ratio nobis excidet atq̃
defluet. Reuocemus igitur eã retractemusq̃
forte enĩ uicissim agentes et. q. easdem in ãsas
redeuntes: aliquo pacto conueniemus: p: Dic
quo modo? so: pone me iterum interrogatum
ab ste o protarche: pro: Quid nam? so: Sapiẽ
tia: scientia mens et quecunq̃ ego a principio
ponens: bona uocabam / rogatus q̄d ipsum bo
num sit / non ne idem quod et sermo tuus / pati
entur? pro: Qua ratione: so: Cuncte nanq̃ sciẽ
tie multe uidebuntur: earumq̃ nõ nulle dissi
miles inuicẽ: ꝙ siq̃ etiam contrarie sint: nũq̄d
presenti disputatione dignus fuero / si hoc ipm
ueritus / nullam sciẽtiam sciẽtie dissimilem dixe
rim? Sic tandem sermo noster tanq̃ꝫ fabula e
uanesceret / nos autem ruditate quadã seruare
mur. At sic fieri minime decet / quin potius sa
lutis ratio habenda est. Mihi igitur et in tua
et in mea oratione ex equo id placet. Ut multe
uidelicet uoluptates atq̃ dissimiles sint / multe
preterea differentesq̃ scientie. Differentiã itaq̃
mei ac tui boni o protarche minime absconden
tes / sed in lucem potius educentes: discutere
audeamus: siquo pacto per redargutionem si
gnificatur: utrum uoluptatem ipm bonũ uel sa
pientiã / aut tertium quiddam preter ista / nũcu
pare deceat: Nũc ẽ nequaq̃ꝫ istud ↄtendere de
bemus / ut q̃ ipe pono aut q̃ tu / uincant / sed ut
illi quod uerissimũ est: faueamus: p: Sic oper
tet: so: Hoc item multo magis mutua confessio
ne asseueremus: pro: quid nam? so: Quod ho
mines omnes fatigat: tum uolentes tũ etiã no
lẽtes / aliquos precipue et aliquando: p: Dic pla
nius: so: Sermonem q̄ nunc incidit inq̃ꝫ natu

54

ra mirabilem/Multa unum esse et unum mul
ta mirabile dictu. Atq; facile est aduersus euz
q alterutrum posuerit dubitationes mouere :
pro: Numqd ais cum quispiã me uerbi causa
protarchũ unum natura genitum asserit? deīde
me rursus multos atq; contrarios predicat :
magnum/paruum/grauem/leuẽ eundem hõcz
aliaq; permulta? so: Tu qdem o protarche in
ducis ea circa unum ac multa miranda / q̃ di
uulgata sunt/ et ut ita dicam ab omnibus iam
concessa/ꝙ minime tentanda sint/ ueluti pueri
lia quedam et facilia cognitu/ac maxima dispu
tationi futura obstacula/siquis admiserit: . ne
q; etiam mirabilia hec habenda inq̃: cum qs
cuiusq; membra partesq; ratione diuidens uni
uersa hec illud unum esse fatetur: deinde talia
quedam refellit/deridẽs quasi monstra fateri
cogatur/ꝙ unum multa infinitaq; sit/multaq;
unum: pro: Tu uero que nam alia dicis o socra
tes/que non dum concessa circa sermonẽ eum
dem diuulgata sint? so: Quando qspiam o pu
er/ipsum unum nihil ex iis/que oriuntur et oc
cidunt/ponit ut paulo ante nos diximus/ tunc
tale unum/haud quaq̃ refelli debere concessũ
est. At cum unum hominẽ affirmare conatur/
bouẽ unum/pulchrum unum/unumq; bonum
tunc sane in iis unitatibus et huiuscemodi reb;
anxium studium cum diuisione ambiguitas sit
pro: Quo pacto? so: primo quidem utrũ admi
ctendum sit/eiuscemodi quasdã uere existẽtes
unitates esse: Deinde quo modo quãlibet earũ
unam semper eamdẽq; esse putandum: nec ge
nerationem nec interitum suscipientem: suaq;
in unitate firmissimam: postremo nunqd in re
bus genitis et infinitis queq; ponenda sit/siue
dispersa/multaq; ex una iam facta: siue tota ip
sa ab se ipsa seorsum: quod quidem maxime õ
nium impossibile uideretur/unum idemq; simł
in uno multisq; fieri : Non illa ĝ o protarche
sed ista sunt/que circa unum et multa male ac
cepta/omnis difficultatis defectusq; sunt causa
bene autem examinata facilitatis atq; facũdie
pro: Oportet nos o socrates hoc primum in p̃
sentia discutere/ut et ego fateor: et hos omnes
talia concedere tibi existimat: forte uero nunc
prestat philebum quasi malum: ut dicitur qδ
bene iacet rogando non mouere: so : At unde
potissimum exordiemur/cũ multa et uaria ĩ iis
dubitationibus pugna insit? hinc ne? Dicimꝰ
utiq; idem unum ac multa rationibus et sermo
nibus factum/semper per singula que dicunt̃
et nunc et olim undiq; circuncurrere. Idq; ne
q; nunc incepit/neq; desinet unq̃: sed est : ut
mihi uidetur hec rationum sermonumq; imor
talis et indeficiens nobis insita passio : Cum
primum adolescens aliquis id gustauit: secum
ipse congratulatur: quasi quemdam thesauruz
sapientie nactus: et uoluptate plenus exultat :
ac furit: omnemq; disputationem prompte per
tentat: atq; sermonem undiq; discutit: tuz qdẽ
in alteram partem reflectens et in unum cõmis
cens : tum uero explicans iterum . et in multa
distribuens : ubi certe in dubitationez difficul
tatemq; se ipsum primo ac precipue deiicit/dei
de proximum quemq; siue iunior siue senior:
siue equalis sit/nec patri nec matri nec audien
tium cuiq̃ parcens/ferme etiam nec aliis ani
mantibus/nedum hominibus. quãdo quidem
et barbarorum nemini parcat/ modo intepretẽ
nanciscatur: pro : An nõ uides o socrates nos
qui adstamus omnes iuuenes esse? non metu
is ne una cum philebo: si non ita obiurgaueris
in te impetum faciamus: uerumtamen: Intelli
gimus enim quod dicis/siquis modus est : si
quod machinamentum ad hanc perturbationẽ
benigne quodammodo e disputatione reiicien
dam: ac uiam quandam in rationẽ atq; sermo
nem cõmodiorem repiendam/ipe id meditare/
nos uero ꝓ uiribus te sectabimur: Neq; eniz
exiguus ẽ sermo p̃sens o socrates: so: Nõ certe
o pueri: sic ẽ philebus uos apellauit . Nulla
tñ ẽ uia pulchrior neq; ẽe põt q̃ illa quã semp
ego dilexi. At illa me sepe fugiẽs desertũ ĩopẽ
q; destituit: p: Que nã ista? dic mõ: so: Quam
declarare haud nimiũ difficile ẽ/ uti uero diffi
cillimũ: Quecũq; ẽ p artẽ ad ĩuẽta sunt: hac ĩ
lucẽ hominibus ꝓdierunt: Aĩaduerte q̃so quã
dico: p: Dic tñ: so: Donũ ꝓfecto deoꝝ ad hõeſ
ut mihi uidet̃ p prometheũ quẽdã una cũ luci
dissimo quodam igne descendit: Et enim pris
ci nobis prestantiores/diisq; propinquiores :
hec nobis oracula tradiderũt: ꝙ cum ex uno ꝛ

multis constent uniuersa que semper esse dicũ
tur/terminumq; et infinitum innatũ hẽant: op
portet nos in his sic se habentibus: unaz sem
per ideam de quolibet generatim ponentes inq
rere: eam insitam inuenturos/quam si compre
hẽdamus post unã: siq̊ mõ due sit pscrutari: sĩ.
minus id pateat tres/aut alium numerum que
rere/et quodlibet eorum que sunt unum/rur
sus eodem pacto diuidere quousq; ipsum ĩ prĩ
cipio unũ/nõ modo ꝙ unuz multaq; et infinita
sit: uerum etiaz quot sit/aliquis noscat. Infi
niti autem ideam non prius ad multitudinem
adhibere ꝙ̃ quis numerum oẽm inter infinitũ
et unũ/medium cadentem percipit. Tunc de
mũ unum quodlibet omnium abeuntiũ in infi
nitũ dimictere. Dii ergo ut diximus sic nobis:
inuestigare: discere: et alterutrum docere dede
runt: Qui uero nunc extant/ex hominibus sa
pientes/unum quidem ac multa ut cumq; con
tingit/uelocius atq; tardius ꝙ̃ decet inducunt
et post unum infinita continuo: media uero il
los effugiunt. Quibus disputandi ratio/tum
dialectica tum ẽt litigiosa discreta est. pro: que
modo dixisti o socrates/partim intelligere mi
hi uideor. partim clarius audire desidero: so:
perspicuum hoc constat in litteris o protarche
quod diximus. Itaq; in iis quas didicisti: id ac
cipe: pro: Quonam pacto? so. Uox inq̃ ex o
re nobis erumpẽs una est et infinite rursus uo
ces numero et cunctoꝝ pariter et cuiusq;: pro
Quid ni? so: neutro tamen horum sapientes ef
ficimur/nec ꝙ eius infinitum/nec iteꝝ ꝙ eius
unum cognoscimus: sed quia et quot et quales
sunt/tenemus: hoc enim unum queq; nostrum
grammaticum reddit: pro: Uerissima loqueris
so: Idem quoq; musicum hominem facit: pro:
Qua ratione? so: Una quodammodo et in hac
arte uox est: pro: quid ni: so: duo item ponẽda
sunt: graue et acutum: ac tertium tonus medi
us: non ne ita? pro: Ita: so: Ueruntñ non duz
sapiens musicus eris: si hec sola cognoueris:
et ista ignorans ut ita loquar/nullius eris in
musica pretii: pro. nullius: so: Sed postq̃ o a
mice acceperis quot interualla uocis numero
sint circa graue atq; acutum et qualia/nec nõ
interuallorum termini: et quotcunq; ex iis com
positiones proueniunt. Que maiores nostri cõ
spicientes nobis eoꝝ sectatoribus ut huiusmõ
di quedam harmonias apellaremus/tradide
runt: In motibus preterea gestibusq; corporis
alia quedam talia inesse mostrarũt: que per nu
meros mẽsurata rythmos atq; mensuras uoca
ri iussere: cogitare preterea ꝙ eadem ratione
de uno quoq; quod unum et multa est/consy
derare debemus. nam quando ista sic accipis
sapiens tunc euadis. Cum uero et aliud qcq̃
ita comprehendis/sapiens rursus circa illud
efficeris. Infinita autem singulorum en in sin
gulis multitudo te sapientia: rationis/numeri
reddit expertem: utpote ĩ numerũ nullũ alicu
ius quandoq; respicientem: pro: preclare hec o
philebe socrates mihi dixisse uideẽ: phi: Mi
hi quoq;/sed quid ad rem hic sermo? quid ue
sibi uult? so: Recte id o protarche philebus
iste quesiuit: pro: prorsus: Responde ġ: so:
Efficiam quod uultis. cum de iis iisdẽ paulisp
etiam disputauero. Ut enim siquis unum ali
quod accipit/is ut diximus. aut mox in infiniti
naturam/sed in aliquem numerum descendere
debet: ita uicissim: siquis infinitum primo sum
mere cogitur/nequaq̃ in unum continuo: sed ĩ
numerum quẽdam q̃ multitudinẽ aliquam ha
beat debet intendere/ex omnibusq; tandem in
unum desinere. Quod uero nũc diximus: rur
sus in litteris coniectari licet: pro: quomodo?
so: Postq̃ infinitam uocem cogitauit: siue de
us aliquis siue homo diuinus: qualis apud e
gyptios theuth fuisse fertur/primo in ipsa uo
cis infinitate uocales litteras considerauit/q̃ ñ
una: sed plures sunt: rursusq; alias que nõ uo
cis sed dipthongi participes essent. Atq; harũ
numerum certum similiter definiuit: Tertiam
deinde speciem litterarum distinxit/eaꝝ quas
nunc mutas uocamus: postremo liquidas mu
tasq; discreuit usq; ad quodlibet unum: uoca
lesq; et medias eodem modo: donec earum ca
piens numerum/in una quaq; et cunctis elemẽ
tum uocauit. Cumq; uideret neminem ipz unũ
secundum se ipsum seorsum a reliquis percep
turum huiusmodi uinculum meditatus: ut unũ
existens: et has omnes unum quodammodo fa
ciens: unam in ipsis artẽ nomine grãmaticam

statuit: phi: Hec planius ꝙ superiora uidelicet
ipsa inuicem comparata o protarche comprehē
di: Idem tamen et nunc et superius ī hac dis
putatione desidero. so: Num hoc o philebe re
quiris: quid uidelicet ad sermonē nostruz ista
cōferant? phi: Ita id est quod duduz ego una
et protarchus requirimus: so: Numqd hoc as
secuti/reqritis tamen iam pridē ut inquis? phi
Quo nam pacto: so: An non de sapiētia et uo
luptate nobis ab ipso principio disceptatio ex
titit/utrū ex iis eligendum? pro: Immo: so: et
enim unū illoꝝ utrunqꝫ esse diximus: pro. dixi
mus ꝑfecto: so: hoc ipsum prior sermo reqrit
quomodo unum et multa utrumqꝫ horū est:
quo ue pacto non infinita continuo/sed certuz
numerum quodlibet prius accepit/ꝙ infinitū
porrigeretur: pro: haud sane in leuem nos que
stionem circulo quodam nescio quo modo flec
tēs socrates o philebe deduxit. Quare age: cō
sydera uter nostrū ad presentem īterrogationē
respondeat: Forte ē ridiculum est/me disputa
tionis totius successorem/ex eo quod respōde
re ad id modo nequeam: rursus hoc ipsum ti
bi imperare. Attamen ridiculū multo magis
esset neutrum nostrum id posse: Meditare ita
qꝫ qd agamus. Species enim uoluptatis a no
bis querere nunc socrates mihi uidetur: Utrū
sint nec ne/quotqꝫ preterea/qualesue sint: et de
sapientia eadem similiter ꝑcontari: so: Uera lo
queris o callie fili: Nisi enim id circa quodli
bet unum/simile: idem et contrarium/ quēad
modum oratio precedens ostendit: obseruare
possimus/nullus unqꝫ nostrum ullius erit ad
aliquid pretii: pro: Sic ferme o socrates se res
habere uidetur. Uerum preclarū temperato ui
ro cuncta dinoscere: Secunda uero nauigatio
quedam uidetur se ipsum minime latere. quor
sum autem ista nunc dixerim: declarabo. Ipse
nobis o socrates congregationis huius auctor
extitisti: teqꝫ ipsum ad inuestigandum quid
ex humanis rebus optimum sit: prebuisti. Naz
cum philebus uoluptatē/delectationem/letitiaz
et reliqua huius generis: hominibus optima
esse assereret/tu illi statiz contradixisti/ non ea
que diceret esse optima / sed illa potius que se
penumero in memoriam nobis sponte reduci
mus recte agentes/ut memoria repetita utraqꝫ
examinentur: Dicis aūt: ut uidetur ipse quod
recte apellandum erit prestātius uoluptate bo
num esse/mentem/scientiam/ītelligentiam/ ar
tem/et reliqua huiuscemodi: q̄ capessere potius
ꝙ illa debemus: Cū igitur hec utraqꝫ ambigu
itate quadam dicta fuissent: nos ioco quodam
minati sumus non prius te dimissuros ꝙ huic
controuersie certa quadā determinatōe finis
sufficiens imponeretur: Tu uero concessisti q
dem/teqꝫ ipsum ad id exequendum nobis exe
quendum exposuisti. Nos aūt dicimus ut pue
ri solent: ꝙ recte datorum ablatio nulla est: po
ne igitur iam hunc disputandi modū ad ea: q̄
dicta sunt: so: Quem dicis? pro: Quod dubi
tationum scrupulos iniicis: eaqꝫ interrogas:
quorum sufficientem respōsionem in presentia
tibi reddere non possemus. Neqꝫ enim disputa
tionis huius finez existimare debemus nostro
rum oīum ambiguitatem. Atqꝫ si minus id nos
ualemus: tibi agendum est: pollicitus enim es
Ad hec itaqꝫ tu consulta/utrum uoluptatis et
sapientie species distinguende: an potius dimi
ctende: an alio quoqꝫ modo queas ac uelis: q̄
nunc inter nos dubitata sunt/aperire: so: Ni
hil iam graue futuruz formidare me decet: qn̄
quidem tu sic ita dixisti. Eo namqꝫ ꝙ si uelim
dictum est/omnis penitus formido fugatur: ac
cedit/ꝙ deorum aliquis ad hec memoriam no
bis aliquam suppeditasse uidetur: pro: Quo pa
cto et quorum memoriam? so: Cum olim siue
somnians siue uigilans quasdam rationes au
diuerim/nunc de uoluptate et sapientia cogito
hoꝝ neutruz esse bonū: sed tertium aliquid: qō
aliud est ꝙ utrunqꝫ/et ambobus est melius. id
qꝫ si nunc nobis liquido pateat/uoluptas a uic
toria procul aberit: bonum quippe idem quod
illa nequaqꝫ erit: Sic ne? an aliter? pro: Sic
utiqꝫ: so: Speciebus itaqꝫ uoluptatis ad diui
sionem haud amplius: ut mea fert opinio indi
gebimus: quod in sequentibus clarius innote
scet: pro: preclare loqueris: perge sic obsecro:
so: Paucula quedam prius asseueremus: pro
Que nam? so? Ipsius boni sortem uz utrum
necesse est ꝑfectum ipsum aut non ꝑfectum esse
pro: Omnium o socrates perfectissimum: so.

Quid nero: fufficiens ne bonum ipsum est? p
Quid ni? et in hoc ipsum ab oibus : que sunt
differre necesse est cunctisq; prestare: so : hoc
quoq; de illo maxime ut arbitror necessarium
est asserere / q̄ omne cognoscens id ipsuz uena
tur et appetit: aprehendere cupiēs atq; ipm in
se et alia circa ipsum possidere: ceterorumq; ni
hil curat / preter q̄ que una cum bonis pficiun
tur: p : His repugnare non licet: so : Cōsyde
remus igitur diiudicemusq; uoluptatis et sapiē
tie uitam / seorsum inspicientes: pro: Quo pac
to inqs? so: Neq; in uoluptatis uita sapientia
insit: neq; in sapientie uita uoluptas: Oportet
eni siquidem istoꝝ alterum bonum est nullius
amplius indigere: si uero indigum apparet / ha
ud ulterius reuera nobis est bonum: pro: non
certe: so: Num uolumus in te ipso periculum
facere? pro: prorsus: so: Responde igitur: pro
Dic amabo: so: Optares ne o protarche plenaz
summis uoluptatibus oēm uitam agere? pro :
Quid ni optem? so / Numqd alio quopiam īdi
gere te ultra putares / quando perfecta hac pos
sessione frucreris: p: nequaq̄: so: Aduerte ita
q; : num ipsa sapientia indigeres et intelligētia
et conuenienti ratiocinatione / et aliis quecunq;
horum cognata / an non rei alicuius usu? p :
Et quid? oia porro haberem / si uoluptate frue
rer: so: Et ita uiuens / per omnem uitam preci
puis uoluptatibus abundares? p: Profecto:
so: Si mente / memoria / scientia / opinione uera
penitus careas / primo quidem hoc ipsum / gau
deas ne an non gaudeas / te ignorare necesse ē /
cū sis omni sapiētia uacuus: pro: Necesse: so:
Et cum memoria sis priuatus / haud sane te a
liqñ delectatum fuisse recordaberis . nec ulla
uoluptatis repente incidentis restabit memoria
et opinione uera orbus / dum letaberis : letari
te minime opinabere. Ratione quoq; captus :
q̄ in posterum uoluptatem aliquā adepturus
sis / raciocinari non poteris. Duces autē nō ho
minis uitam / sed pleumonis cuiusdam. i. spon
gie marine: aut ostree marine per similē : sunt
hec uera? An aliter preter ista sentire possum? /
pro: Et quo pacto aliter? so? an uita nobis hu
iusmodi expetenda? p: Mutum me o socrates
presens ratō reddidit: so: nō ne desistamus hic
obsecro: sed iā mentis uitam in medium addu
centes ulterius consyderemus / pro: Qualem
inqs? so: Utrum aliquis uiurre sic eligeret / ut
sapientiam / mētem: scientiam / memoriam, oēm
omnium possideret. uoluptate uero nulla peni
tus frueretur / nec rursus afficeret molestia :
sed sine ullo tali affectu uiueret: pro : Neutra
ex iis o socrates uita aut mihi aut alteri : ut ar
bitror eligenda uidetur: so: Quid autem o pro
tarche uita ex ambobus in unum congredieti
bus mixta et cōmunis effecta? pro : Ex uolup
tate ais sapientiaq; et mente? so: hanc ipsam di
co: pro: Unusquisq; sane hanc ipsam potiusq̄
ex superioribus alterutram eliget : neq; unus
optabit quidē / alius minime: sed idem oēs pa
riter expetent . so: Uidemus ne igitur quid ex
iis sequatur? pro: prorsus qdem q̄ tres uite p
posite sunt: ex duabus / neutra sufficiens : aut
optanda uel hominibus uel ceteris animantib;
so: An non circa ista iam id constat / q̄ neutra
ipsum bonum possidet? et enim perfecta et suf
ficiens esset: et uniuersis plantis et aīantibus
exoptanda / quecumq; sic semper uiuere possent
Siquis uero ex nobis alia eligat: preter natu
ram eius quod reuera affectandum est / eliget /
neq; id sp onte: sed ex ignorantia uel infelici q̄
dam necessitate: pro: Hec ita se habere uident̄
so: q̄ ergo philebi deam aut idem quod ipsum
bonum existimare oporteat: satis iam dictuz ēe
uidetur: phi . sed neq; etiam tua mens o socra
tes: predictas eniz obiiectationes patit̄: so: for
sitā o philebe mea: ñ tñ ueram diuināq; mētez
sic arbitror: sed aliter sese habere: : palmam ḡ
et uictoriā quin uite cōmuni tradere debeamus
nihil ob mentem dubito: Secundas autez par
tes cui potius tribuamus: diiudicanduz restat
forte namq; uite cōmunis causam unus ex no
bis mentem: alter. uoluptatem esse contendet :
Atq; ita bonum ipsum neutrum erit istorum :
forte uero quis horum alterutrum causam esse
censebit . De hoc itaq; aduersus philebum pre
cipue decertarem: q̄ hac in uita permixta quic
quid illud deniq; sit : quod ab hac uita susce
ptum / expetend am ipsam bonāq; reddit: mens
ipsa / non uoluptas illi cognatior est et similior
Atq; ex hac ratione uoluptas nec primas: nec

secundas etiam partes reuera tenebit: longius
autez aberit a tertia sorte: siqua mee mẽti fides
nunc est adhibenda. pro: Atq o socrates uolu
ptas iam prostrata uidet rationibus tuis pcus
sa: nam e spe uictorie decidit: de mente uero
dicendum: q̃ non sapienter sibi uictoriam uen
dicaret. Eadem qppe pateretur. uoluptas autẽ
secunda sorte priuata: oĩo iam ab eius amato
ribus contempnetur: neq; enim eque pulchra
ulterius apparebit: so: Quid ĝ? non ne dimic
tere illam prestat? nec exquisita examinatione:
redargutioneq; affligere? pro: Nihil ais o so
crates: so: An quia impossibile quiddam protu
li. affligi uoluptatem? pro: Non ob hoc tantuz
uerum etiam q̃ ignoras nostrum nullum prius
abire te dimissurum: q̃ ad horum finẽ ratione
deueneris: so: pape o protarche? longa admo
dum oratio sequens: ferme uero nec facile qd
dam nunc: Constat enim aliis quibusdam ia
culis preter rationes superiores opus esse: siqs
palmam menti secundam comparaturus acce
dat. forte uero aculei quidam hi quoq; sunt. nõ
ne oportet? pro: Quid ni? so: principium itaq;
huius ponentes caute et distincte accipere ãni
tamur. pro: Quale principium dicis? so: Oĩa
que nunc in uniuerso sunt: bifariam distingua
mus. Immo si uis trifariam/ pro: quo nam pa
cto? so: Accipiamus non nulla ex iis que nunc
a nobis sunt dicta: pro: Que nam? so: Deum
profecto dicebamus ex iis que sunt: alter quidem
infinitum alterum uero terminum ostẽdis
se: pro: Omnino quidem: so: has utiq; species
duo illa esse ponamus: Tertium illud: quod u
num ex utrisq; conmistum. Ridiculus tamẽ ui
deor/ dum sufficienter secundum species diui
dere atq; dinumerare contendo: p: Quid ais o
bone uir? so: Quarto adhuc genere opus esse
constat. pro: Quo nam? so: Causam alterne cõ
mixtionis istorum cõsydera. Eamq; preter tria
illa quartum ponito: pro. Numqd et quinto in
sup indigebis aliquo discernente? so: forte. nõ
tamen in presentia ut arbitror. Sin autẽ opus
fuerit: ignosces mihi quietam uitam sectanti:
pro: Quid obstat? so: prĩcipio ergo ex quatuor
tria seligentes/ duoq; ex tribus. sic se habere cõ
sydaremus/ ut unum quodq; duorum sit mul
ta diuiduum insup atq; dispersum. Rursusq;
in unum utrumq; ducentes/ cogitare nitamur
quo modo utrumq; unum multa ne sit: pro: si
planius eadem dixeris/ forte assequar: so: duo
profecto que proposita sunt/ ista dico finitum et
infinitum: q̃ autem infinitum multa quodam
modo sit. conabor ostendere: finitum uero ĩpo
sterum differatur: pro: Differatur: so: Attende
igitur: arduum namq; atq; maxime dubitanduz
est: quod consyderare te iubeo: Attamen aĩad
uerte: primum autem circa calidius frigidiusq;
consydera. utrum terminum aliquem in eis in
uenias. An potius magis ac minus dum iis
generibus insunt/ finem reiiciant: fine namq;
adhibito/ ipsa etiam finirentur: pro: Uera loq̃
ris/ so. Semp tamen in ipso calidiori et frigidi
ori magis ac minus esse fatemur: pro: Et maxi
me quidem: so: Semper ergo nobis h ratio mõ
strat ab iis finem abesse/ et cum fine fine sint:
oĩo infinita fieri: pro: Uehementer o socrates:
so: Euge amice protarche aduertisti: nunc q̃ h
ipsum uehementer ab ste modo pronuntiatum
et ipsum quoq; quod remisse dicitur: eamdem
uim habent: quam ipsum magis ipsum ue mi
nus? Ubicunq; enim adsunt/ haud quantum
unum quodq; esse permictunt: sed semper ue
hementius remissiori: et uicissim uehementiori
remissius omnibus actionibus inferentia/ plus
ac minus efficiunt. quantum uero semper ob
scurant: Nisi enim deleant quantum: sed et ip
sum et mensuratum sedem ipsius quod dicit
uehementius et remissius magisq; et minus oc
cupare permictant/ hec ipsa repente e sua sede
pellentur. Neq; enim calidius et frigidius ul
tra restarent/ si quantum susceperint. Diffugiẽt
nempe nec ultra consistent ipsuz calidius et fri
gidius: quantum uero regnabit: progressione
cessante. Quamobrem hac ratione calidius et
frigidius infinita iam esse constat: protarchus
Sic apparet o socrates: uerumtamen ut ipse di
xisti: haud facile ista percipi possunt: Forte ue
ro deinceps iterum repetita/ interrogantez pa
riter et respondentem conspirare inuicem decla
rabunt. socrates: Bene dicis: atq; ita pro uiri
bus agendum est: sed intuere primum: num id
signum ponamus infinite nature: Ne singula

tranſcurrentes orationem in longum nimium
protrahamus: protarchus: Quod naꝫ dicis? ſo
Quecunq; magis ac minus uehementer atq;
remiſſe/nimiſq; et huiuſmodi quedam amictūt
cuncta in unum infiniti genus reducenda ſunt
quemadmodum ſupra diximus: aſſerentes om
nia que diuidua diſperſaq; ſunt/in unum opor
tere colligi: ſecundumq; uim unam: unam quā
dam naturam ſignificari. Meminiſtin? protar
chus: Memini: ſocrates. Que uero talia que
dam minime capiunt / ſed eorum contraria et
cuncta/primo quidem equale ipſum atq; equa
litatem. poſt equale mox duplum: et ſingulas ī
de proportiones quaſcumq; ad numeruꝫ nume
rus et ad menſuram menſura demonſtrat/hec
inq̄ omnia in genus finiti merito referremus:
Quid ais ad hec? protarchus. preclare nimiū
o ſocrates. ſo: Age dum ex utriſq; commiſtū
quam ideam ferre dicemus? protarchus: Id
mihi tu dices ut arbitror: ſocrates: Immo de
us: ſi modo quis deus meas preces exaudiat.
protarchus: Obſecra igitur et contemplare:
ſocrates: Contemplor ſane. Ac mihi uidetur
deorum aliquis nobis amice nunc aſpiraſſe: ꝓ
Quo pacto id ais? et qua cōiectura uteris? ſo
Dicam plane: tu uero attentis auribus adſta/
ꝓtarchus: Dic modo/ſocrates/Calidius ne ali
quid nunc et frigidius dicebamus? ꝓtarchuſ:
Certe: ſocrates: Adde preterea ſiccius et humi
dius: plus ac paucius: uelocius atq; tardius:
maius et minus. Ac deniq; quotcūq; inſuperio
ribus ad naturam unam magis minuſ ue ſuſci
pientem redegimus: protarchus: An infiniti
naturam inquis? ſocrates: Hanc ipſam: conmi
ſce poſthac una cum iis progeniem termini: ꝓ
Quam: ſocrateſ: progeniem. ſ. termini. quam
profecto decebat nos in unum colligere quem
admodum de infinito fecimus: neq; dum colle
gimus. at forte nunc idem ages: his quippe u
triſq; conciliatis: illa continuo patefiet: protar
chus: Quam dicis et quo modo? ſocrates pro
geniem equalis et dupli et quecumq; differen
tium mutuam contrarietatem fugat: conmenſu
rata uero et conſona faciens/numerum efficit:
ꝓtarchus: Intelligo dicere namq; mihi uide
ris ſi iſta miſcentur: generationes quaſdam ex
eorum ſingulis euenturas: ſocrates: et recte
uideor: protarchus: Dic igitur: ſocrates: Non
ne in morbis recta horum conmunio ſanitatis
naturam genuit? protarchus: Omnino: ſocrat:
In acuto autem et graui/ueloci et tardo/cum
infinita ſint: iſta et terminum peperit: et perfec
tionem muſice preſtitit: protarchus: preclare:
ſocrates: Quin etiam rigari et eſtui tradita: id
quod multum et minus et infinitum dicit: ab
ſtulit: menſuratum autem atq; una conmenſu
ratum adhibuit: protarchus. quid ni? ſocrateſ
ex iis temperies anni et quecunq; pulchra ſūt
cuncta manarunt. infinitis inuicem finitiſq; co
euntibus/protarchus Certe: ſocrates: atq;
alia inſuper innumerabilia pretermicto/ ueluti
cum ſanitate pulchritudinem atq; robur. In a
nimis quoq; permulta atq; preclara: petulantiā
quippe et uniuerſam improbitateꝫ dea hec ani
maduertens o bone philebe omni termino uo
luptatum expletioniſq; carere/legem et ordineꝫ
quibus terminus ineſt: iis adpoſuit? eamq; tu
ſic infici ac perdi: ego contra ſeruari dico: Ti
bi uero protarche quid nam uidetur? protar:
hec prorſus ſecundum meam ſententiam ſunt
aſſerta: ſocrates: Non ne tria hec iam protuli
modo intelligas? protarchus: At apprehende
re arbitror. Vnum quidem infinitum aſſeris:
Secundum autem in iis que ſunt terminum:
Tertium uero illud quid dicere uelis haud ſa
tis teneo: ſocrates: Copia te o mirifice uir: ge
nerationis eius quod eſt tertium ſtupefecit: ꝙ
quam et infinitum multa genera continebat: q̄
tamen genere ipſius magis minus ue ſignata:
unum apparuerunt: protarchus: Uera narras
ſocrates: Uerumtamen neq; terminus multa
continebit: neq; ꝙ unum natura eſſet/ ulla dif
ficultate admittebamus: protarchus: quo eniꝫ
modo? ſocrates/Nullo modo: Sed tertiuꝫ ſci
to me dicere unum hoc quodcunq; ex iis naſci
tur generationem uidelicet in eſſentiam/ ex mē
ſuris una cum termino conſtitutis protarchuſ
Intellexi: ſocrates: Certum quid preter hec
tria/quartum genus ſit/diſcutiendum reſtat:
Communis autem iſta diſceptatio eſt. Uide
num tibi neceſſarium uideatur: quodcumq;

57

gignitur :per aliquam causam gigni: protar:
Mihi plane: Quo modo ē absq; ea fieret? so :
Et efficiētis natura noīe dumtaxat a causa dif
fert: efficiensq; ⁊ causa unū merito uocabunt̄:
pro: Merito? so: Quin etiam factum ac geni
tum solo nomine discrepabunt: ꝓ: Certe: so :
precedit quidem atq; ducit natura semꝑ :quod
efficiens est: quod uero factum est ab eo geni
tumq; ipsum sequit̄: pro: ꝓrsus: so: Non ergo
idem: sed aliud est causa: et quod ad generatio
nem cause seruit: pro: Quid ꝓhibet? so: An si
genita ipsa: et ex quibus gignuntur omnia /tria
nobis genera prebuerunt? pro : Maxime: so :
Omnium aūt istorum opificem quartum poni
mus: causamq; uocamus : utpote aliud quiddā
q̄ꝫ illa ad sufficientiam demōstratum: pro: po
nimus absq; dubio. so: Uerum iam decet cum
quatuor discreta sint: singuloruz memorie gra
tia: singulatim illa dinumerare. pro: Utiq;: so:
primum igitur infinitum dico: secunduz termi
num: tertium /mixtam ex iis genitamq; essentiā
Postremo mixtionis generationisq; causam :
si quartum uocem: numquid errarem ? protar
chus: Nullo pacto: so: Age duz deinceps que
nobis oratio? et q̄d potissimum inquirētes ad
hec deueius ? non ne id erat? Querebamus nē
pe cui nam secunde uictorie partes concederē
tur /uoluptati ne an potius sapientie? An non
ita? pro: Ita certe: so: Postq̄ꝫ ista in hunc mo
dum distinximus /non ne melius iudicabimus
cui prima /cui ue secunda uictorie palma dāda
sit /ex iis que supra in certamen uenerunt: pro:
forte. so: Uictricem sane posuimus uitaz ex uo
luptate et sapientia mixtam: pro. Immo: so:
Qualis sit et cuius generis hec uita quodam
modo cernimus: pro: Cernimus: so: Pars nē
pe tertii generis: Neq; enim quod ex duobus
quibusdam mixtum illud est: sed quod ex infi
nitis omnibus a termino nexis . Quapropter
merito superatrix hec uita illius pars erit: pro:
Et recte admodum: so: Eia philebe dulcis illa
tua ac simplex uita ad quod predictoꝝ genus ꝑ
tinere iure putabitur? Sic autez responde āte
q̄ꝫ explicetur: phi: Dic modo: so: Uoluptas ac
dolor terminuz habent: an potius ex eoꝝ gene
re sunt /que magis minus ue suscipiunt? Ita :
ex iis que magis o socrates: neq; enim uolup
tas omne bonum esset /nisi suapte natura: et se
cundum multitudinē et secundum id quod ma
gis infinita existeret: so: At neq; etiam dolor o
philebe omne malum: quamobrem aliud quid
dam nunc cōsyderare debemus q̄ꝫ infiniti na
turam. quod uoluptatibus partem boni aliquā
prebeat. Enim uero ex iis indeterminatis uita
illa tua sit. Sapientiā autem scientiamq; et mē
tez in quod potius ex predictis o protarche at
q; philebe referentes: aduersus pietatem neq̄
q̄ꝫ peccabimus? haud ē mediocre ꝑiculum no
bis imminere uidet̄: recte aut non recte tractā
tibus quod modo quesitum est: phi : Deuz o so
crates tuum extollis: so: Et tu o amice deā tu
am. Uex ad id quod quesitum est redeundum
pro: ꝓbe loquitur socrates o philebe. Ideoq;
prestanda illi fides est: phi: An non o ꝓtarche
pro me dicturum te promisisti : pro: Maxime
Nunc aūt hesito et uereor . teq; adesse nobis o
socrates tamq̄ꝫ prophetā obsecro: neq̄d nos ti
bi circa certatorem aberrantes: preter melodi
am canamus : phi: fides adhibenda ꝓtarche :
nihil enim difficile iubes: so: Equidē deum re
uera ut philebus inq̄t extollens iocando te tur
bari: interrogans cuiusnam generis mēs et sci
entia eēnt. pro . maxime quidem o socrates: so
Facile tamen: omnes siquidem sapientes sese
extollentes consentiunt: ītellectum esse celi ter
req; regem . ac forte recte loquuntur: q; si uis : h
genus diffusius examinabimus: pro: Dic arbi
tratu tuo o socrates nihil prolixitatem ueritus
neq; enim molestus eris : so: preclare loqueris
hinc g̃ interrogātes exordiamur: pro. Unde?
so: Utrum o protarche dicendum ē uniuersuz
hoc agi ab inrationali quadam temerariaq; et
fortuita potestate? An contra quemadmodum
maiores nostri senserunt /ordine quodam men
tis et sapientie mirabilis gubernari? pro : nul
la est comparatio. Nam quod modo dicebas
o socrates /prophanum mihi uidetur: fateri au
tem mente oīa hec exornari / sententia quedaz
conspectu mūdi solisq; et lune ceteroꝝq; sydeꝝ
⁊ oīs demq; celestis circuitus digna ē: nec ego

unq̄ de iis aliter loqui aut sentire ausim: so:
Vis ne igitur quod a priscis assertum est/nos
item confiteamur? hec uidelicet ita sese habere
nec modo putemus alia sine periculo ꝓferri ñ
posse/uerũ ẽt una cum illis uituperationis peri
culum subeamus/siqñ uir aliquis durus ac ue
hemens/ista non sic: sed sine ordine ferri con
tenderit: pro: Quid ni uelim? so: Age igitur
quod sequitur contemplare: pro. Dic iam: so:
Que circa corpora uiuentium sunt/ignẽ/aquã
spiritum: atq; terram fluctuantium instar: ut
aiunt in compositione inesse conspicimus: pro:
Et maxime quidem in iis enim sermonibus re
uera propter ambiguitatem fluctuamus: so:
Ergo de uno quoq; eorum que circa nos sũt:
id accipe: pro: Quid nam? so: Quod unũ qđq;
horum apud nos exiguum ac uile/nec ullo mõ
sincez et integrum. nec uim natura sua dignaz
ferens: quod quidem in uno animaduertens:
de reliquis omnibus idem existimato: Uelut
ignis/est quidem apud nos/est etiam ĩ uniuer
so: pro: Est: so: Non ne ignis hic noster exigu
us/imbecillus et uilis: sed qui uniuersi ꝓprius
quantitate mirandus et pulchritudine/et om
ni que ad ignem pertinet: potestate/pro: Uera
nimium loqueris: so/An uero fit: alitur/ducitĩ
ab igni nostro mundi totius ignis: uel contra
et meus et tuus et animantium reliquoruz oĩs
ab illo? pro: Hec responsione digna non sunt:
so. Recte eadem quoq; de animalium ac mun
di terra diceres: et de aliis omnibus que supra
quesiuimus: similiter responderes: pro: Quis
nam respondens aliter: sane mentis estimetur
so: Nemo forsitan: sed iam ad reliqua: Omia
quippe nunc dicta in unum cõposita cõtuentes
corpus apellamus: pro. Quid ni? so: Idẽ quo
q; de hoc/quem mundum dicimus/accipe. Ea
dem siquidem ratione corpus est/ex eisdem cõ
positum. pro: Recte loqueris: so. Vtrũ ex hoc
corpore nostrum corpus oĩo uel contra/ex no
stro ipsum nutritur/et quecunq; paulo ãte me
morauimus/suscepit et habet? pro. Neq; hoc
etiã o socrates in questionem cadere debet: so:
Quid hoc? debet ne an non? pro: Dic quale sit
so: Nostrum corpus animam habere fatebimũ

pro: Constat: so/ Unde nam o amice protar
che suscepit/nisi mundi corpus/quod eadem:
que et nostrum ac etiam prestantiora continet
animam habeat? pro: Aliunde nequaq̄: so:
Neq; enim existimandum o protarche quatuor
illa terminum/infinitum/mixtum/et cause ge
nus in iis quartum cunctis existens. quod iis
quidem que apud nos sunt/animam corpusq;
prebet/dum imprimit umbram: labefactatoq;
corpore remedia parat: et in aliis alia constitu
it atq; restituit/omnem atq; integram sapienti
am uocitari/cumq; eadem hec in uniuerso celo
eiusq; partibus amplioribus ĩsint: Ac preterea
puriora prestantioraq; existant: in eis tamen ꝑ
clarissimorum pretiosissimorumq; naturam mi
nime reperiri: pro: Nullam profecto rationem
id haberet: so: quamobrem rationem illam ulte
rius prosequentes licebit asserere/ea que sepe
numero predicauimus: infinitum prorsus ĩ om
ni consistere/sufficientemq; terminum causaq;
illis haud ignobilem semper adesse/ornantem
disponentemq; horas et menses et annos: mẽ
tem et sapientiam merito nuncupatam: pro:
Merito: so: Sapientia uero atq; mens absq;
anima nunq̄ essent: pro: nunq̄ certe. so: Ergo
in iouis ipsius natura regiam animam: regiãq;
mentem inesse propter uim cause confiteberis:
et in aliis item alia pulchra ut illorum cuiq; di
ci placet: pro: Maxime: so: Precedentem o ꝓ
tarche sermonem nequaq̄ temere inductum:
putes: his enim qui olim mentem omni mũdo
presidere ostenderunt adminicula prebet: pro:
prebet sane: so: Mee uero petitioni responsum
porrigit/q̄ mens est progenies omnium cause
que unum quiddam ex quatuor his que relata
sunt: asseritur. habes iam igitur nostram expo
sitionem: pro: habeo et sufficienter quidem. Et
si cum ante responderis/me hactenus latuisti:
socrates: Remissio studii o protarche sepenu
mero iocus est: protarchus: preclare loqueris
socrates: Nunc igitur o amice in quo genere
sit: quam ue habeat uim: ad sufficientiam fer
me monstratum est: protarchus: Omnino: so
crates. Quin etiã uoluptatis genus iam pri
dem patuit: protarchus: Nimium: socrates.

Reminiſcamur iam et horum circa utraq; : ꝙ
mẽs quidẽ cauſe cognata eiuſdezq; cuz illa ge
neris ferme erat: uoluptas aũt infinita / eiuſq;
generis: quod nec principiũ nec mediũ neq; fi
nẽ in ſe ipſo ſuapte natura continet / aut aliquã
do continebit : pro ; Quid ni reminiſcamur?
ſo: Oportet itaq; poſt hac in quo horum utrũ
q; conſiſtit: et ꝑꝑ quaz paſſionem fit / quotiens
fit: aduertere: Utq; uoluptatis primo genus ip
ſum inueſtigauimus ſic et iſta circa illam prio
nunc inquiremus : Seorſum tamen a dolore
uoluptatem ſufficienter examinare non poſſu
mus: pro: Si hac gradienduz eſt / hac utiq; gra
diamur: ſo: Num idẽ tibi quod mihi de horuz
generatione uidetur? pro: Quid iſtud? ſo: Cõ
muni in genere fieri ſecundum naturam dolor
uoluptaſq; uidentur: pro: Commune id genus
amice ſocrates / repete obſecro / quid nã ex iis
que ſupra diſtincta ſunt. ſignificare uelis : ſo .
pro uiribus o mirifice uir id agam: pro / bene
inquis: ſo: Cõmune profecto intelligamus: qđ
ex quatuor tertium numerauimus: pro : An
quod poſt infinitum finitũq; locaſti? in quo ſa
nitatem et harmoniam ut arbitror poſuiſti? ſo:
Recte dicis: ſed nunc dicendis maxime mẽtẽ
adhibe. pro: Dic iam: ſo: harmonia inq̃ ſoluta
in animantibus: una nature ſolutionem gene
rationemq; dolorum eo. ĩ. tempore fieri: pro: cõ
ſentaneum: ſo. Rurſus harmonia contempera
ta et in ſui naturam protinus reſtituta uolupta
tem fieri dicenduz eſt: ſi modo res maxime uer
bis paucis concludende ſunt: pro: Reor equi
dez te recte o ſocrates dicere. clarius tamen ex
primere eadem annitendum: ſo : An non uul
garia et notiſſima cognitu facilia ſunt? pro:
Que nam iſta? ſo. Fames quidem ſolutio eſt:
atq; moleſtia? pro: Eſt: ſo: Cõmeſtio uero reple
tio atq; uoluptas ? pro: Ita: ſo: Sitis iterum
corruptio ſolutioq; et dolor. Uis autem humo
re quod arefactum eſt reficiens / uoluptas eſt
Diſcretio inſup et diſſolutio preter naturaz e
ſtu quodam affecta moleſtia. At ſecundum na
turam reſtitutio refrigeratioq; uoluptas : pro:
ꝓrſus: ſo: Concretio quoq; humoris preter aĩa
lis naturam frigore facta: dolor : Contra hu
mido liqueſcente / et in ſuam redeunte naturaz
reditus iſte uoluptas. Ac ſummatim conſyde
ra / nuz equa tibi hec oratio uideatur. Quotiẽs
corrumpitur animata ſpecies ex infinito et ter
mino ſecundum naturam / ut diximus genita .
eiuſmodi corruptio dolor eſt. Cum uero hec ĩ
eſſentiam ſuam refluunt: regreſſum hunc dici
mus uoluptatem: pro: Eſto: Uidetur eniz hoc
mihi admodum ueriſimile: ſo: Hanc unam ita
q; uoluptatis et doloris ſpeciem in iis paſſioni
bus utriſq; ponamus: pro: ponatur: ſo. Pone
deinceps expectationem harum in anima paſſi
onum. Expectationem inq̃ que uoluptaria an
tecedit / ſperantem: audientẽ atq; ſuauem : que
uero moleſta: formidoloſam ac meſtam: pro: ẽ
ẽ hec uoluptatis et doloris ſpecies alia / ſeor
ſum a corpore ſolius anime ab expectatione ꝑ
fecta: ſo: Recte accepiſti : In iis utiq; ut mea
fert opinio / utriſq; ſinceris exiſtentibus nec mi
xtis uoluptate uidelicet atq; dolore liquido diſ
cernemus: num uoluptatis uniuerſum genus:
amandum ſit: an hoc potius alteri cuiq̃ ex ãte
dictis attribuendum: uoluptati uero atq; dolo
ri / ceu calido et frigido ceteriſq; talibus com
petat / ut interdum amanda ſint: alias non amã
da utpote que bona minime ſint: ſed quandoq;
certũ aliquid ſuſcipientia: natutã boni ſequanẽ
pro. Recte ais oportere ſic incedere qui talia
perſcrutatur . ſo: primũ igitur id ĩſpiciamus / ſi
uerum eſt: quod dicebat / deſtructis illis dolo
rẽ: refectis uoluptatẽ ſequi: cũ neq; deperdun
tur neq; etiam recreantur: quã potiſſimuz habi
tudinẽ tunc aĩalibus tribuere debeamus: intẽ
tus itaq; animo mihi reſponde nũ tibi neceſſa
riũ uideatur quodlibet aĩal eo ipſo in tempore
nullo modo letari uel angi: pro: Neceſſarium
certe: ſo: Eſt ergo ſtatus hic tertius preter me
rentis et gaudentis affectum: pro: Eſt profecto
ſo: Age dum / huius meminiſſe conare , ad iu
dicandam ſiquidem uoluptatem reminiſci uel
non per multum refert breuibus tamen aliqđ
de ipſa ſi uis perſtringamus: protarchus : Di
cas ergo quid iſtud? ſo: Eum q conteplationis
uitã eligit / nihil ita uiuere ꝓhibet: ꝓ: ſeorſuz a
letitia et moleſtia dicis? ſo: Dictũ ẽ in cuiuſq;
uite compatione uirũ contemplationi deditũ ni
hil ulla ex parte uel gaudere uel angi: pro.

Omnino sic dictum: so / Non ne sic illi conne
nit? Ac forte nil mirum esset / si uita hec cetera
rum omnium diuinissima sit: pro: An absurdũ
est deos gaudere uel contra tristari? so: absur
dum oĩo: Indecens enim utrunq; est: At hoc
deinceps inuestigemus: siquid ad hanc disputa
tionem conferat: ac menti ad secundas uicto
rie sortes / si minus ad primas possimus / accõ
modabimus: pro. Recte loqueris: so. Atqui
alia species uoluptatum / quam anime propriaz
assignauimus / memoria constat: pro: Quo pac
to? so: Primum quid memoria sit accipiendũ
uidetur: Immo ante eam quid sensus: si plani
us hec elucidare uelimus: pro: Quo pacto in
quis? so: pone ex omnibus corporis passionib;
quasdam in corpore prius extinctas q̃ in ani
mam transfluant: passione uacuam dimictẽtes
Alias per utrunq; diffusas et quandam quasi
concussionem tam propriam q̃ cõmunem utri
q; pariter inferentes: pro. Ponãtur: so: Et pas
siones per utrunq; minime propagatas: si late
re dixerimus animam: et per utrunq; manãtes
innotescere anime / an recte dicemus? p: Certe
so: Ipsum ergo latere nullo modo ut dicere ui
deor / obliuionis generationem esse existimes:
Est enim obliuio memorie exitus. Ea uero ĩ
iis que modo dicebantur non dum erat. Eius
autem quod nec est nec fuit. iacturam fieri ali
quam absurdum: pro: absurdum: so: Nomina
ergo dum taxat per multa: pro: Quomodo? so
P eo quod latere animam diximus: quãdo abs
q; passione corporei tumultus existit: quaz nũc
obliuionem uocare uideris / insensationem ut
ita loquar potius nominato: pro: Teneo te: so
Motum autem incommuni corporis et anime
passione factum / si sensum uocaueris / haud ab
re nominabis: pro: Uera loqueris: so: An nõ
percipimus iam quid sensum uocari uelimus?
pro: Percipimus: so: Sensus preterea conser
uationem recte quis memoriam mea sententia
nuncupabit: pro: Recte nimium. so: Et a me
moria reminiscentiam discrepare fatemur: nec
ne? pro: forte: so: An non in hoc precipue? p:
Quonam? so: Quotiens que cum corpore pas
sa est aliquando anima eadem sine corpore in
se ipsa resummens animaduertit: tunc reminis

ci eam asserimus: an non? p: Ualde quidem:
so: Quin etiam quando memorie passa iacturã
deinde uel sensu uel disciplina monente eaz ite
rum reuocat in se ipsa reminisci putatur. Atq;
hec iam memorias reminiscentiasq; uocamus
pro: probe loqueris. so. Cuius autem gratia h
dicta sunt omnia idem: pro. Quid nam? so:
Ne anime uoluptatem absq; corpore q̃ maxie
atq; perspicue capiamus: atq; una concupiscen
tiam: per hec enim utraq; ista declarata uiden
tur: pro: pergamus iaz ad reliqua socrates: so
Multa consyderare decet: uoluptatis originez
omnezq; formam eius inuestigantes. Et nunc
quidem primo uidenduz quid est / et unde nas
citur concupiscentia: pro: Uideamus iam ob
secro: Nihil enim amictemus: so: Immo o p
tarche cum quod modo querebamus inueneri
mus amictemus aliquid circa ista uidelicet du
bitationẽ: pro: Quaz belle uicez reddidisti: at
iaz que secuntur expediamus: so: Non ne fa
mez atq; sitiz et huiusmodi multa. concupiscen
tias quasdam esse diximus: pro: Maxime: so:
Ad quidnam idez respicientes res adeo diuer
sas uno nomine nuncupamus? pro: per Iouez
haud facile dictu o socrates dicendum tamen
so: ab eisdem rursus exordiamur: pro: Quib;
so: Dicimus ne sitire aliquem? pro: Dicimus:
so: Hoc autem est exhaustum esse? pro: Quid
ni? so: Et sitis cõcupiscentia ẽ? p: Est: so: potõ
nis ne? pro: potionis: so: an non repletionis po
tus? pro: huius certe: so: Vacuus igitur et ex
haustus contra eo q̃ patitur appetit. Nam cũ
uacuus sit: impleri cupit: pro: Manifestum est
oĩo: so: Quid ergo? qui primo exhastus est nũ
potest uel sensu uel memoria quadaz eius reple
tionem attingere: quod nec presenti in tempo
re nec aliquando passus est? protarchus. Nul
lo modo: so: Sed eum qui cupit: aliquid cupe
re confitemur: pro. quid ni? so: Nõ ergo quod
patitur: appetit: Sitit enim sitis autem indigẽ
tia est: is tamen repletionem affectat. protar:
Ita: socrates: aliquid igitur eius quod appetit
expletionem attinget. protarchus: Necesse: so
Corpus quidem nequit: nam exhaustum est:
pro: certe: so. Restat ut anima repletionem p
memoriam consequitur. pro: Patet: socrates

Nam quo alio consequeretur? pro: Nullo fer
me: so: an aduertimus qd nobis ex iis rationi
bus efficiatur? pro: Quid istud? so: Corporis
cupiditatem esse ratio hec non dictat: pro: quo
pacto? so: quoniam passionibus eius contrariũ
conatum animalis omnis semper ostendit: ꝓ:
penitus: so: Impetus autem ĩcontraria ꝙ pas
siones trahens: memoriam contrariarum pas
sionibus innuit: pro. Omnino: so: Ratio itaq;
ostendens memoriam ad comcupita rapientez
anime omnem impetum et cupidinem / princi
patumq; omnis uiuentis explicuit: pro: Recte
nimium: so: Sitire igitur uel esurire corpus
nostrum / aut aliquid eiusmodi pati / nequaꝙ̃ ra
tio hec admictit: ꝓ: Uera loqueris: so: hoc pre
terea circa ista consyderabimus / ꝙ hec ratio
quamdam uite speciem in iis demonstrare uel
le uidetur / pro: In quibus? et de qua uita loq̃
ris? so: In replendo inꝙ̃ et euacuando: et om
nibus que ad salutem siue pernitiem animaliũ
attinent: Et siquis nostrum, in alterutro consti
tutus affligitur / tunc secundum mutationes le
tatur. pro: Sic est: so: quid? quotiens in hoꝝ
medio permanet? pro: Quo modo in medio ?
so: Ob passionem quippe tristatur: sed uolupta
tum interim preteritarum meminit. Cessat q
dem tristitia: non dum tamen impletur: quid
tunc dicendum? non ne in medio passionum es
se? ꝓ: Dicendum: so: Utrum dolentem omnĩo
uel contra gaudentem? pro: Non gaudentem
per iouem: sed dupla potius affectum tristitia:
secundum corpus in passione: secundum aĩam
in expectationis ardore: so: Quo nam modo ꝓ
tarche dolorem duplum aiebas? Non ne uacu
us quispiam certam aliquando repletionez spe
rat? aliquando contra desperat? ꝓ: Maxime:
so: Nuz dũ assequi sperat / ipsa recordatione ga
udere uidetur? simulq; uacuus eo ĩ tẽpore cru
ciari? pro: Necesse: so: Tunc igitur et homo ⁊
animalia reliqua / letantur simul ac merẽt: pro
apparet: so: At cum uacuus aliquis expletõez
omnino desperat / non ne tunc passio duplex cir
ca dolores exoritur? quam ipse paulo ante intu
itus / simpliciter duplam opinabaris? pro: Ue
ra hec sunt: so: Hac talium passionum discep
tatione ad id utamur: pro: Ad quid ais? so:
utrum uoluptates istas atq; molestias ueras:
an falsas: an partim ueras: partim falsas dice
re debeamus? pro: quo pacto o socrates uolu
ptates atq; molestie false esse possunt? so / quo
modo etiam o protarche timores ueri uel falsi
aut expectationes uere: seu minime uere? aut
opiniones uere uel false? ꝓ: Opiniones eq̃dẽ
confiterer: sed hec reliqua minime: so: qd ais?
disputationem tamen aut breuem inceptare ui
demur: pro. Uera narras: so: At si preceden
tibus sit conueniens o uiri illius fili consyde
randum est / ꝓ: Istud forte: so: Omne igitur
superuacuum et quicquid preter propositum ẽ
dimictendum: pro: Recte: so: Dic itaq;. conti
nua nempe me admiratio tenet semp circa eas
quas nunc induximus questiones: pro: quo
pacto inquis? so: An non sunt ex uoluptatum
numero false quedam alie uere? ꝓ: quomodo
id fieri potest? so: Neq; igitur reuera / falso ue
letari aut tristari dicitur: ut tu ais: neq; inter
furentes et insanos inuenitur aliquis: qui gau
dere uideatur cum non gaudeat: aut dolere:
quando non doleat: pro: Hec omnia sic se ha
bere o socrates omnes admisimus: socrates:
Num recte an forte differendum est: recte ne
uel non ista dicantur? protarchus: Differendũ
quidem mea sententia: so: Distinguamus igit
euidẽtius: quod modo de uoluptate atq; opinio
ne dictum est. Est ne aliquid apud homines:
opinari? ꝓtarchus: Est: socrates: Et letari? ꝓ:
Et letari: socrates: quin et opinione conceptuz
aliquid ẽ? ꝓtarchus: Cur non? socrates: Et h̃
quo gaudens gaudet? protarchus: Et hoc: so.
qui opinatur siue recte seu non recte opinetur
ipsum tamen quod reuera est opinari / non per
dit: protarchus: quo enim modo: socrates: ga
udens etiam / siue recte gaudeat siue non / ipsuz
tamen quod reuera gaudere est / haud admictit
protarchus: Immo et hec ita se habent: so:
quo igitur pacto opinio uera et falsa fit? Uolu
ptas solummodo uera: cum tamen opinari ue
re atq; letari utraq; similiter acceperint? protar
chus: Consyderandum hoc est: socrates:
Nunquid es eo ꝙ opinioni uerum et falsum ĩ
dita sunt: nec solum ob hec opinio facta est:
Sed qualis quedam opinio utraque? Hoc

ne conſyderandum inquis? protarchus: Ita:
ſo: Preterea inueſtigandum eſt / an uoluptas
et dolor ea ipſa duꝫ taxat / que ſunt permaneāt
nunq̄ uero qualia quedam efficiantur: pro:
Patet: ſo: Uerum haud quaq̄ difficile ē / ꝙ q̄
lia quedā fiant inſpicere: Iam pridē conceſſi
mus uoluptates atq̄ moleſtias / magnas et par
uas: uehemētes remiſſaſq̄ fieri: pro: Cōceſſim̄
ſo: Quod ſicui ex iis prauitas adiiciatur. pra
uam ſic opinionē / prauam itidem uoluptatem
effici cōfitebimur: ꝓ: Quid prohibet? ſo. q̄d ſi
rectitudo uel contrariū rectitudinis hoꝝ cuiq̄
admoueatur / nuꝫ rectā opinionē: que rectitudi
nem ſubiit: ac uoluptatē ſimiliter apellabimus
pro: Neceſſario ſequitur: ſo: Et ſi quod opini
one cōprehendit̄ / ſit fallax / non ne opinionē fal
ſam potius q̄ rectam uocabimus? ꝓ: Immo:
ſo: Item ſi uoluptatē uel dolorē circa id quo
gaudemus uel angimur / aberrare cernamus.
num rectam aut bonā uoluptatē dicemus? aut
aliquo preclaro nomine honorabimus? ꝓ: At
id fieri neq̄t / ſiquidem uoluptas ipſa deliquat:
ſo: Uerumtn̄ ſepenumero nobis uoluptas ex o
pinione falſa exoritur: pro: ꝓculdubio. attamē
opinionem o ſocrates eiuſcemodi falſam dici
mus: uoluptatem uero ip̄am nemo utiq̄ falſaꝫ
denominaret: ſo: Prompte nimiuꝫ o protarche
uoluptatis rationem in preſentia tueris: pro:
Minime: uerum que audio loquor: ſo: Nihil
ne o amice apud nos differt uoluptas ab opini
one recta ſcientiaq̄ proficiſcens ab ea q̄ falſaꝫ
opinionem et ignorantiam ſequitur? pro: Con
ſentaneum eſt haud breui quodam interuallo
diſtare: ſo: Uerum ad hāc ipſam diſtantiā per
ſcrutandā deueniamus / pro: Duc age qua lu
bet: ſo: Ecce hac te duco: pro: Qua nam? ſo:
Opinio quedam uera eſt: quedā falſa: pro: Eſt
ſo: Has ſepenumero uoluptas dolorq̄ ſequit̄:
pro: Sequit̄: ſo: An non ex ſenſu ac memoria
in nobis opinio naſcitur? fitq̄ ut opinione pro
arbitrio diſſeramus? ꝓ: Precipue: ſo: Non ne
ſic circa iſta nos habere putandum? pro: quo
modo: ſo: Fateris ne non nunq̄ hominem ꝓ
cul aliqua confuſe proſpicientem / uelle clarius
obiiecta diſcernere? pro: Fateor equidem: ſo:
Is q̄ ſic a ſe ipſo quodammodo ſciſcitabitur:
pro: Quo pacto inq̄s? ſo: Quid nam illud eſt
quod iuxta ſaxum ſub arbore ꝓcul apparet?
An hec ille ꝓferre ſecum tibi uidetur / dū eiuſ
modi quedam aſpicit / cuiuſmodi ſibi quādoq̄
apparuerunt? pro: Quid ni? ſo: Deinde ueluti
ſibi ipſi reſpondens / homo ille eſt īquit: id qua
ſi ueritatem aſſecutus: pro: Nimium: ſo: Rur
ſus forte mutata ſententia opus quoddaꝫ a pa
ſtoribus fabricatum eſſe aſſerit: ꝓ: Maxime.
ſo: Quod ſiquis illi adſit / que animo ſecum ip
ſe uoluerat in uocem fundens: eadē rurſus p̄
ſenti diceret: Ac ſermo tunc fieret. quod ante
opinionem uocauimus: pro. Manifeſtum: ſo:
At ſi ſolus ſit: hoc idem ſecum ipſe repetens /
quandoq̄ longū tempus ſeruans in ſe ipſo pro
cedit: pro: ꝓrſus: ſo: Quid ergo? idem ip̄e in
iis que et ego ſentis? ꝓ. Quid iſtud? ſo: Uide
tur mihi tunc hominis anima libri cuiuſdam ꝑ
ſimilis: pro: Qua ratione? ſo: Memoria ī idē
cum ſenſibus incidens et ille que circa iſta paſ
ſiones ſunt / uerba quedam in anima quodam
modo inſcribere mihi uidentur. Cumq̄ uera ꝯ
ſcribunt: paſſionem huiuſmodi ueram opinio
nem dicimus: et orationes in nobis uere ab h̄
ipſo proficiſcuntur. At cum ſcriba hic noſter
falſa reſignat / contraria ueris eueniunt. pro.
Omnino ita mihi uidetur: et ea que dicta ſunt
libenter accipio: ſo: Accippe alium eorum que
tunc fiunt in animis noſtris opificem. ꝓ: Quē
ſo: Pictorem qui poſt ip̄m ſcriptoreꝫ: dictorū
imagines in anima pingit: ꝓ: quomō hunc et
quando id agere dicendum? ſo: quando ab aſ
pectu ſiue alio ſenſu dicta et opinione ꝑcepta /
quis educens / dictorum et opinione ꝑceptorū
imagines in ſe ip̄o quodammodo contuetur.
an hoc in nobis efficitur: protarchus: Uehe
menter: ſocrates: Non ne uerarum opinionum
ſermonumq̄ imagines uere: falſe uero falſoruꝫ
ꝓtarchus: Omnino: ſocrates: Si modo recte
hec diximus / hoc in iis preterea cogitemus:
protarchus: quid iſtud? ſocrates: Utrum cir
ca preſentia atq̄ preterita hoc nobis accidere
neceſſe ſit / circa futura nequaq̄? protarchus:
Eadem ratione circa tempora omnia: ſocrateſ

Non ne uoluptates atqꝫ molestie ipsius anime
proprie in superioribus dicte sunt uoluptates
et dolores corporis antecedere? ꝓptereaqꝫ et
pregaudere: et predolere nos ob futura con
tingit: pro. Uera narras / so: utrum in scriptio
nes atqꝫ picture quas paulo ante nobis in pri
mi uolebamus / ad presens preteritū ue respici
unt / ad posterum minime? pro: Ad omnia: so:
Num iccirco iis assentiris / ꝙ hec oīa: spes q̄
dā ad futuruꝫ tempus existunt: nosqꝫ per om
nem uitaꝫ perpetua spe nutrimur? pro: prorsus
so: Age ad hoc preter illa respōde. pro: Quid
rogas? so: uir iustus et pius et probus / non ne
deo amicus est? pro: quid ni? so: Iniustus et ī
probus contra se habet: pro: Contra: so: Plu
rima tamen ut dicebamus unusquisqꝫ spe du
citur: pro: Sane. so: Sermones sunt in uno
quoqꝫ nostrum / quas spes nominamus: pro:
Insunt: so: Quin etiam phantasmata picta. nā
cuiqꝫ licet fingere se cumulum auri maximuꝫ
possidere / oblectamentisqꝫ uariis abundanteꝫ:
omni suauitate perfundi: pro: Nil prohibet
so: Num dicendum in terna hec scripta bonis
uiris / quia deo amici sunt / uera sepe euadere?
malis sepenumero contra? pro: dicenduꝫ certe
so. Et malis uiris oblectationes nihilominus
adsunt sepe conficte: ac deniqꝫ false: pro: quid
ni adsint? so: Falsis igitur uoluptatibus praui
ut plurimum gestiunt: boni homines ueris alū
tur: pro: Necessariū penitus: so: Insunt ergo
secundum hanc rationem false quedam animis
hominum uoluptates: imitantes tamen ueras
nimiumue ridicule: ac dolores eodem pacto:
pro: Insunt utiqꝫ: so: An licebat sic opinanti
oio: q̄ nec fuerunt / nec sunt: nec erunt / in se ip
so formare? pro: Licebat: so: Atqꝫ hec erant:
que tunc opinionē falsam: et opinari falso effi
ciebant. An non? pro: Erant: so: Non ne ī il
lis reddendus est habitus aliquis uoluptatibꝫ
molestiisqꝫ contra respondens? pro: Quomō?
so: Quod licebat alicui re uera letari: quoquo
modo uel temere gestienti: non tamen iis q̄ sūt
aut ante fuerunt / plerumqꝫ etiam letari in iis:
q̄ nunꝗ̄ euenient: pro: Hec quoqꝫ o socrates
necessaria sunt. so: Et eadem ratio de timoribꝫ
et cupidinibus: ceterisqꝫ huiusmodi: sepe scili
cet illa falsa existere: pro: Eadē profecto: so:
Num opiniones ob aliud bonas uel prauas:
ꝗ̄ ꝙ uere uel false sint apellamus? pro: ob hoc
ipsum: so: Nec uoluptates malas ob aliud / ꝗ̄
quia false: pro: oīo o socrates contrarium ꝓtu
listi: forte enim ob falsum solum uoluptates et
molestias ualde malas ēe haud quaꝗ̄ asserere
decet: in maximam ac multiplicem prauitatem
aliter incidentes: so: Malas utiqꝫ uoluptates
et propter prauitatem tales / paulo post si placu
erit / referemus: falsas autem insuper alio mō:
tum sepe tum multas in nobis et esse et fieri.
dicendum ē: hoc ē ad iudicandum fortasse no
bis confert. pro: Quid ni? mō sint: so: Atq o
protarche ut mea fert opinio / sunt: hec aūt sen
tentia ꝗ̄ diu apud nos manet a redargutione:
procul esse īpossibile est. pro: Probe: so: Ag
grediamur iterum athletaꝝ more hanc disputa
tionem: pro: Aggrediamur: so: In superioribꝫ
diximus: siquidem meminerimus q ñ cupidita
tes diuisim nobis inessent / tunc corpus passio
nibus ab anima discrepare: pro: Recordamur
dictaqꝫ hec proculdubio sunt: so: Non ne cupi
ebat aīa contrariū corporis habitum? Recep
taculū aūt doloris et uoluptatis q̄ passione fit /
erat corpus? pro: Erat: so: Collige: quod ex
his sequitur: pro: Dic: so: Quotiens ista cōcur
runt / congrediuntur quoqꝫ uoluptates atqꝫ do
lores / eorumqꝫ sensus / q̄ contraria sunt: quod
profecto nunc patuit: pro: Apparet: so: hoc q̊qꝫ
non ne inter nos conuenit? pro: Quid nam?
so: Utrumqꝫ magis minusue suscipere / uolup
tatem pariter atqꝫ dolorem: et ad genus infini
ti referri: pro: Conuenit certe: so: Quedam ergo
coniectura horum recte iudicandorum nobis
adest: pro: ubi nam et quo modo? so: Non ne
propositum in hoc iudicio nobis est passim di
noscere: q̄ nam ex iis maior / q̄ minor: que ma
gis / q̄ intensior uoluptas. s. ad molestiam: et
ad molestiam molestia: ac uoluptas iterum ad
uoluptatem? pro: Hec quidē talia sunt: et istud
iudicii nostri ꝓpositum: so: quid uero in aspec
tu / eminus aut cominus magnitudines inspice
re / ueritatem obscurat / falsaqꝫ opinari compel
lit. In doloribus autem et uoluptatibus idem
minime fit? pro: Multo magis o socrates:

so: Id uticꝫ illi quod paulo ante narratum fuit
contrarium est: p: Quid ais: so: Tunc enim o
piniones he false ac uere effecte dolores una ⁊
uoluptates passione sua prorsus implebant: p:
Uera narras: so: Nunc autem he ex eo quod
passim transmutate eminus et cominus uideā
tur et ad se inuicem comparentur: uoluptates
quidem ad dolores: maiores uehementioresqꝫ
uidentur / et dolores rursus ad uoluptates con
tra: pro: Talia quedam necesse est ob eas cau
sas fieri: so: Quod si quanto utraqꝫ maiora uel
minora ꝙ reuera sint apparent: tantumdem ip
se ademeris: non ne id quod cum appareat q̃
dem utrumqꝫ non tamen sit / neqꝫ recte appare
re dices? neqꝫ unqꝫ eiusmõi uoluptatis uł mole
stie portões rectas aut ueras audebis asserere?
pro: Sic est: so. post hec igitur inspiciamus /
num hac ratione in medium afferamus uolup
tates atqꝫ molestias falsas multo magis ꝙ iste
sint: que et apparent in uiuentibus et existunt:
pro: quales dicis et quo modo: so: Dictum est
sepenumero: ꝙ quorumlibet natura corrupta
concretionibus / siue discretionibus / repletõni
bus uel euacuationibus / incrementis quibus
dam uel decrementis / dolores / molestie / cruci
atus / ceteraqꝫ id genus exoriuntur? pro: Sepe
iam dictum. so. At cum in naturam suam re
stituuntur / restitutionem talem uoluptatem cir
ca nos posuimus: pro: probe: so. Quid autem
cum circa nostrum corpus horuʒ nihil accidit
pro: At quando id contigit o socrates? so: Ni
hil ad rem o protarche ista tua petitio: pro:
Cur nam? so: Quia nihil impedies me: quod
ante rogaueram rursus interrogare: protar:
Quid illud? so: Nisi fiat o protarche tale q̃d
dicam: quid necesse est ex hoc nobis continge
re: pro. An id dicis uidelicet corpore in neu
tram partem exagitato: so: Id ipsum? pro: Cõ
stat o socrates neqꝫ uoluptatem neqꝫ dolorem
eo ipso in tempore percipi: so: Recte nimium
respondisti: Verum ut arbitror id sentis / ꝙ ne
cesse sit ex iis unum aliquid semper nobis acci
dere / quemadmodum sapientes tradunt: cunc
ta quippe sursum deorsum ue iugiter fluunt: p
ferunt sane: nec male loqui uidentur: Quomo
do enim male? cum mali minime fuerint. Uerꝫ

impendentem sermonem euitare nolo: hac aūt
fugere cogito: tuqꝫ una mecum fugito: pro: dic
qua? so. Ista sane sic se habere iis dicamus:
tu uero responde: Utrum quicquid umqꝫ pati
tur animal / idem et sentiat patiendo: neqꝫ dum
crescimus / nos ipsos lateamus / neqꝫ dum ali
quid aliud huiusmodi patimur? an contra oĩo:
ferme enim talia quedam uniuersa nos fugiūt
pro: Contra omnino. so: Haud igitur recte di
ctum est a nobis quod modo diximus: mutatõ
nes sursum deorsum ue factas: uoluptates et
dolores inferre: p. Cur non? so: Sic autē rec
tius ac tutius dicere licet: p: Quo modo? so:
Mutationes quidem magne uoluptates dolo
resqꝫ afferunt: mediocres autem et exigue / mini
me: pro: Rectius isto modo ꝙ illo o socrates
dicitur: so: Enim uero si ista sic se habēt / mox
uita in superioribus narrata redibit: pro: Que
nam? so: quam absqꝫ merore et letitia poneba
mus: p: Uera loqueris: so: Ex iis triplicem ui
tam ponamus: suauem: tristem: neutram: An
tu aliud sentis? pro: Haud aliter ꝙ ita: tripli
cem uidelicet uitam esse: so: Non igitur idem
erit non dolere quod et letari: p: Nequaquam
so. quotiens ergo audis omniuʒ dulcissimum
esse uniuersam uitam sine merore transigere:
quid tunc sibi uelle id dicentem existimas? p:
Dulce esse significare ille mihi uidetur id ipsuʒ
quod dicit᷑ non dolere: so: Pone tria quedam
ut lubet: et ut pulchrioribus utamuʒ nominibꝫ
alterum aurum / argentum alteruʒ: neutrum re
liquum nominato: p: ponant᷑: so: quod horꝫ ne
utrum est: potest ne alterum ex iis fieri: uel ar
gentum uel aurum? p: Nequit: so: Uita ǵ me
dia siquando suauis uel mesta dicit᷑: aut existi
matur: nequaqꝫ recte uel existimatur uel dicit᷑
p: Certe: so: Attamen o amice aliquos ista lo
qui et opinari sentimus: p: Maxime: so: An
igit᷑ gaudere tunc / quando non merent: existi
mant? p: aiunt quidem: so: Non ne tunc gaude
re putant? non enim pnuntiarent? p: Apparet
so: falso de letitia opinant᷑ / siquidem utriusqꝫ na
tura gaudii. s. et idolentie diuersa est: p: diuer
sa profecto: so: Utrum eligemus penes nos h̃
esse quemadmodum nuper tria uel duo dumta
xat? dolorem quidem hominibus malum ab

ſentiam aut triſtium ex hoc ipſo bonam exiſten
tem: dulcem cognominari? ꝓtarchus: Quo
modo id o ſocrates / fiat a nobis ipſis queram?
non enim intelligo: ſo: Reuera aduerſarios
huius o protarche philebi haud intelligis: ꝓ:
Quos nam inquis? ſocrates: Eos qui rerum
naturam precipue callere feruntur: qui nolup
tates funditus tollunt. ꝓtarchus: Quid ni. ſo
dolorum effugia eas omnes uocant: quas phi
lebi ſectatores nuncupant uoluptates: ꝓtar:
His ne credamus o ſocrates conſulis? ſocra:
Nequaꝙ: ſed tamꝙ uatibus quibuſdam utam̃
non arte: ſed indignatione quadam non inge
neroſe nature uaticinantibus: a upluptatis af
fectu nimium ab horrentibus: nihilꝫ in ea ſin
ceri eſſe uolentibus: adeo ut ipſas quoꝫ eius
illecebras maleficam quandam illa queationẽ
potiuſꝙ uoluptatem uocent: his ergo ad hec u
tere: conſyderans preterea et reliqua: quibus
ardentiſſime inuehuntur: Poſt hec autez quaſ
ueras exiſtimem uoluptates: accipito: ut ex utri
ſꝫ ſermonibus uim eius conſyderantes: adiu
dicandum deniꝫ comparemus: ꝓtarchus:
Recte inquis: ſo: hos igitur tamꝙ propugna
tores ſecundum indignationis illorum ueſtigi
um proſequamur. Reor equidem tale quiddã
eos innuere: altius atꝫ longius ordientes: ꝙ
ſi uelimus ſpeciei cuiuſꝫ naturam cognoſcere
uelut duri naturam utrum ad duriſſima reſpi
cientes: ſic maxime cognoſceremus? An ad e
xigue dura: Oportet te o protarche iis ĩdignã
tium interrogationibus quemadmodum et mi
hi reſpondere: ꝓtarchus: Oportet ſane illiſꝫ
reſpondeo / ad primas magnitudines ſuſpicien
dum: ſocrates: Si uoluptatis genus quam na
turam habeat noſſe uelimus: non in paruas uo
luptates longeꝫ ad ſuprema remotas: uerum
in eas que ſupreme uehementiſſimeꝫ dicunt̃:
adſpiciendum. ꝓtarchus: Quilibet nunc iſta
tibi concederet: ſo: Non ne in promptu pre ce
teris poſite ſunt: que maxime uoluptates ſunt:
ut ſepe iam dicimus: ipſe. ſ. circa corpus? pro:
Quid ni? ſocrates: Utrum uehementiores in
egrotantibus ꝙ bene ualentibus reperiuntur
Caueamus obſecro: ne temere reſpondentes

delinquamus / ꝓtarchus: Quonam pacto? ſo:
Forte enim in bene ualentibus fateremur: ꝓ:
Uериſimile eſt: ſocrates: An non uoluptates
ille excedunt magnopere: quarum ardentes cu
pidines adſunt? ꝓtarchus: Uerum id eſt: ſo:
Non ne febribus et huiuſmodi morbis affecti
homines et ſitiunt uehementer et algẽt: et quot
cumꝫ pati corpore conſueuerũt: magis admo
dum ꝙ ceteri patiuntur? quo fit: ut magis ĩdi
geant / indigentiamꝫ replentes: uehementius
delectentur. An uerum hoc eſſe negabimus?
ꝓtarchus: Omnino ut dictum eſt apparet: ſo:
Quid uero num recte ſentire uidebimur aſſe
rentes: ſiquis ingentiſſimas uoluptates cerne
re uelit non ad ſanitatem / ſed ad morbum reſ
piciendum. Et uide ne me hac mente rogare te
cenſeas / pluribus ne oblectationibus egrotan
tes ꝙ bene ualentes deliniantur: ſed magnitu
dinem et uehementiam uoluptatis ubi nam fiat
interrogare putato: perſcrutanduz quippe qua
cõſtet natura / prediximus: quam ue dicant: ꝗ
nullo modo eſſe illam aſſeuerarunt: protarchuſ
Teneo pene quod inquis: ſo: forte nil minus
o protarche oſtendes. Reſponde modo. In la
ſciuia et petulantia non plures inꝙ: ſed uehe
mentiores et intenſione maiores uoluptates ꝙ
in uita temperata uides: Dic ammabo / mentez
adhibens: ꝓtarchus: percepi quid uelis / et ex
ceſſum cerno ꝙplurimum: ſo: Temperatoſ nẽ
pe ꝓuerbium nihil minus precipiens ſemper
continet: et huic illi obtemperant: Intemperan
tes autem et diſſolutos homines uoluptatis fe
ruor ad furorem uſꝫ occupans inmoderatis
clamoribus exultare compellit: ꝓtarchus: Re
cte loqueris: ſo: Et ſi uerum hoc eſt: patet in
quadam deprauatione tum anime tum corpis:
potiuſꝙ in uirtute uehementes uoluptates: ue
hementeſꝫ cruciatus conſiſtere: pro. Patet
certe. ſo / An non aliquas e multis elicere de
cet / inueſtigantes qua ratione ingentes uocari
debeant / ꝓ: Neceſſe eſt: ſo: Aduerte itaꝫ taliũ
morborum uoluptates qua ratione ſe habeant
ꝓ: qualium: ſo: Deformium uoluptates / quas
illi / quos indignantes uocauimus / penitus hor
rent: pro. quales inꝙ: ſo: Uelut in ſcabiei me

dela que fricādo fit/ceteriſqꝫ huiuſmodi: haud
alio pharmaco indigentibus :hanc paſſionem
proh dii inmortales /uoluptatem ne an dolorē
potius nuncupabimus? pro: Malum quiddaz
o ſocrates mixtum hoc eſſe uidetur: ſo : Non
tamen philebi gratia in hunc ſermonem incidi
mus: Sed quia niſi he uoluptates et que haſce
ſecuntur /inſpiciantur: numq̃ ferme quod que
ſitum nunc eſt/diiudicare ualebimus: An non
ad iſtarum cognatas pergendum eſt? pro. Nū
eas inquis: que in mixtione conmunicant? ſo:
Has ipſas: Sunt igitur mixtiones corporiſ q
dem ipſius in corporibus anime in anima. Et
dolores anime et corporis uoluptatibus mix
tos reperiemus: eamqꝫ utrorumqꝫ conmixtionē
interdum uoluptatem interdum uero dolorem
cognominatam: pro: Quonam pacto? ſo : Ut
ecce/cum quis in reſtitutione uel corruptione
ſimul contraria patitur: algens ſepe caleſcit: et
calens aliquando refrigeſcit/ querens ut arbi
tror id aſſequi: illud abiicere. Quod utiqꝫ dici
tur/amaro dulce permixtum /cum difficultate
reiiectionis adſiſtens: moleſtiam : ac deinde a
greſtem congreſſum conficit: pro: precipue ue
rum eſt/quod in preſentia dicitur: ſo. Non ne
harum mixtionum quedam exeque utrinqꝫ /
quedam exalterutro excedente conflantur ?
protarchus: Nihil probibet: ſocrates:
Dic igitur ex earum numero que doloris pluſ
q̃ delectationis continent/eas eſſe que ſcabiē
ſecuntur: et que titillationes quando quod in
tus eſt/feruet atqꝫ tumeſcit: neqꝫ perfricando
aut exagitando quis attingit : quod uero circa
cutem eſt ſolum: Diffundit. Tum ſane illa ferē
tes ad ignem et incontrariuz ambiguitate qua
dam : ſepenumero tranſmutantes inextimabileſ
uoluptates pariunt: aliquando contra interio
ribus ad exteriorum moleſtias uoluptatibus
mixtas: in utram partem declinatio fiat/exibēt
ex eo q̃ commixta per uiolentiam diffundant :
uel diſperſa confundant/ſimulqꝫ uoluptatibuſ
dolores admoueant: ꝓtarchus: Uera narras
ſo: Non ne iterum cum uoluptas amplior : ſe
cundum talia uniuerſa conmiſcetur: tunc por
tio doloris īnexa titillat: et leui quadaz triſtitia
afficit. Atqꝫ iterum uoluptatis uberior pars in
fuſa prouocat/et interdum proſilire compellit
et omniformes colores omnigenas figuras :
omnimodos ſpiritus cum omni incitamento ⁊
exclamationes cum inſania parit? pro: Sūmo
pere: ſo: Cogit preterea o amice de ſe tum ipz
uel tum alium exclamare/q̃ his uoluptatibus
delinitus ac liqueſcens propemodum moritur
eoqꝫ magis eiuſcemodi uoluptates ſectatur qſ
qꝫ /quo intemperatior quis et imprudentior ē.
Atqꝫ has inſuper ſummas oblectationes pre
dicat: et eum qui iis delitiis totam uitam mul
cet/beatiſſimum arbitratur: pro . Omnia que
apud multos in exiſtimationez ueniunt o ſocra
tes collegiſti: ſo: De uoluptatibus o protarche
que in conmunibus corporis paſſionibus ex
trinſecus intrinſecuſ ue miſcentur / eſt dictum
De iis uero que miſcentur in anima/contraria
quedam ad corpus coniiciuntur/uoluptatem :
ſi cum dolore et dolorem cum uoluptate ī unā
mixtionem concurrere. Et hec in ſuperioribus
percurrimus /q̃ quando exhaurit/repletionez
cupit. Et ſperans gaudet/exauſtus/angitur .
Iſta tunc quidem teſtimoniis minime confir
mauimus. Nunc uero dicimus q̃ anima a cor
pore diſcrepante in iis omnibus quoruz haud
ſatis multitudo cōprehendit :mixtio una dolo
ris et uoluptatis emergit: pro: Recte nimium
loqui uideris : ſo: Una preterea doloris uolup
tatiſqꝫ congreſſio reſtat: pro: Quenam? ſo: quā
ſepe ipſam in ſe ipſa animam accipere diximus
pro: qua ratione iſtud aſſerimus? ſo: Iram: ti
morem: deſiderium: lamentationem: amorem
emulationem: inuidiam: et huiuſmodi reliqua
An non hec omnia dolores quoſdam ipſius a
nime ponis? pro: Equidem: ſocrates: Non ne
dolores huiuſmodi plenos miris quibuſdam
uoluptatibus inuenire licet ? An forte in me
moriam nobis illud reducere oportet? q̃ quez
admodum apud homerum accidit uirum : uel
prudentem iraſci eo tamen pacto ut eius affec
tus dulcior melle ſit iugiter diſtillante: ſic con
tingat inuita ut aliqua ire dulcedo miſceatur :
Et uoluptates in lamentationibus atqꝫ deſide
riis triſtitie mixte ſint? pro: Nequaq̃: uerum

62

sic ista nec aliter accidunt: so: Quin etiam me
ministi eos qui tragicis spectaculis adstant:
dum delectantur / sepe lugere: pro: Memini.
socrates: Et in commediis animi nostri affec
tum ad oblectationem simul atq; merorez decli
nare sensisti; protarchus. Haud satis aduerti:
socrates: Non enim facile est o protarche affe
ctum huiusmodi ubiq; comprehendere: protar
chus: Non certe ut mihi uidetur: socrates:
Ipsum igitur tanto magis accipiamus / quanto
est obscurior: ut in ceteris facilius quis uolup
tatis tristitieq; concursum percipere ualeat.
protarchus: Dic iam: socrates: Inuidie nomē
paulo ante inductum: utrum dolorem quemdā
significare censes, nec ne? protarchus: Cen
seo: socrates: Inuidus tamen proximorum ad
uersis letari deprehenditur. protarchus.
Vehementer: socrates; Malum quidem igno
rantia est: et ut nunc loquimur / stolidus habi
tus / protarchus. Quid ni: socrates. Ex iis
aspice ridiculum ipsum quam naturam habeat
protarchus: Dic modo. socrates: Est utiq; sum
matim deprauatio quedam habitus alicuius
denominata: et ex omni genere improbitatis ea
est: que contrariam conditionem habet / q̄ del
phica scripta perceperint: protarchus: Inq̄s
o socrates / preceptum hoc / nosce te ipsum?
socrates: Aio: Oppositum huic esset / si forte p̄
ciperetur. Nullo modo te ipsum nosce? pro
tarchus: Esset: socrates: O protarche conare
nunc id trifariam distribuere. protarchus:
Dic tu / ego ē nequeo: socrates: Ais ergo me
nunc istud diuidere oportere? protarchus:
Aio equidem. et quod maius est obsecro: so:
Non ne quisq; ex iis qui se ipsos ignorant / se
cundum tria id necessario patit̄? protarchus
Quo modo? socrates: Primo enim secunduz
pecunias. opulentiorem quippe q̄ sit aliquādo
se ipsum existimat: protarchus: Multi quidē
ita decipiuntur: socrates: Plures etiam: q ma
iores formosioresq; se putant: et quecunq; ad
corpus adtinent: supra quam ueritas patiatur
habere: protarchus: Plures profecto: pluri
mi deniq; / qui animi dotes maiores q̄ habeant
habere se putant: protarchus: Et maxime q
dem: socrates: Quantum uero ad uirtutes ani
mi pertinet: non ne uulgus sapientiam prorsus
sibi uendicans: plenum est contentionibus fal
saq; sapientie ipsius opinione? protarchus.
Quid ni? socrates: Siquis ergo passionez hac
omnem / malum quiddam uocarit: recte nimiū
apellabit: protarchus: Maxime: socrates.
Hoc iterum o protarche bifariam partienduz
si debemus ridiculam inuidiam cognoscentes
miram uoluptatis et molestie mixtionem inspi
cere: protarchus: Quo modo bifariam par
tiendum? socrates: Ita: quicumq; hanc falsaz
de se opinionem stulte presummunt / quemad
modum et omnibus hominibus / sic et iis etiaz
accidat / necesse est / ut quidam eorum robur ac
potentiam in iis que profitentur / possideant:
quidam uero nequaq̄. protarchus: Necessa
rium est: socrates: Hac ergo ratione distīgue
quicumq; ex iis imbecilles sunt: neq; ulcisci in
iurias: neq; sibi ipsis opem ferre ualent / merito
ridiculi nuncupantur? qui uero possunt / terribi
les et robusti et hostiles iure uocantur. Igno
rantia enim potentum robustorumq; hominum
hostilis atq; teterrima res est. hec enim et que
cumq; eius similia / proximis omnibus noxia.
sin autem imbecillis ignorantia sit / ridiculorū
naturam subit: protarchus: Recte loqueris
Attamen uoluptatis dolorisq; concursus / non
dum in iis nobis patuit. socrates / Liuoris pri
mo uim accipe: protarchus: Dic. socrates:
Tristitia quedam et letitia iniusta est: protar
chus: Necessarium hoc est: socrates: Aduer
sariorum malis letari nec iniustum nec inuidū
est: protarchus: Non: socrates: Malis autē
amicorum letari potiusq̄ tristari / non ne inui
di est atq; iniusti? protarchus: Est: socrates:
Ignorantiam omnibus malam esse diximus?
protarchus: Et recte quidem: socrates: Ami
corum igitur presuntionem sapientie atq; pul
chritudinis / et quotcumq; paulo ante diximus
tribus in speciebus fieri: ridicula quidem cuz
imbecillia / odiosa uero cum ualida / hunc inq̄
amicorum habitum non ne fatemur: cum q̄s
habet innoxium aliis esse ridiculū? protarchus
Fatemur sane: socrates: hunc quoq; cū igno

rantia sit/malum esse? pro: Certe: socrates:
Letamur ne/an tristamur/dum hunc irridens?
protarchus: letamur plane: socrates: uolupta
tem uero in amicorum malis / non ne a liuore
proficisci prediximus? protarchus: Certe: so
crates: Nos igitur in amicorum rebus ridicu
lis subridentes miscere uoluptatem dolori/dū
inuidie letitiam addimus/ratio ista concludit:
liuorem quippe tristitiam quamdam anime iam
dudum esse constitit: derisionem uero letitiam
simulqꝫ hec eo in tempore congredi patuit: pro
tarchus: Uera loqueris/socrates: Ratio igit̃
nobis hec dictat: nos non modo in ipsis specta
culis res gestas representantibus: sed in toti
us uite quadam ueluti tragedia atqꝫ comedia
dolores uoluptatibus inmiscere: protarchus:
Impossibile est ista tibi o socrates non. conce
dere/etiam siquis alteri parti potissimum ad sti
pularetur: socrates: iram/desiderium: lamenta
tionez: metum: amorem: emulationem: inuidiā
proposuimus. ceteraqꝫ huiusmodi: in quibus
ea que iam sepe repetimus/coire nos diximus
reperturos: an non? protarchus: Ita: socrates
Num aduertimus de lamentatione: ira: atqꝫ
inuidia superiora pertractauisse? protarchus:
Quid ni aduerterimus? socrates: Multa igit̃
restāt. protarchus: Multa: socrates: Ob quā
uero potissimum causam mixtum in commediis
affectum declarasse me tibi existimas? non ne
fidei gratia? quia ipsa in amoribus timoribus
qꝫ et aliis mixtio facilius ostendi potest/Quaz
tu ex te ipso dinoscens: et que dicta sunt seruās
me dimicte: nec me cogas ad illa singulatim or
dine descendentem: in longum disputationem
producere/Uerum simpliciter id accipito: et a
nimam absqꝫ corpore: et absqꝫ anima corpus:
et mutuum et utrorumqꝫ congressum/in omni
bus perturbationibus uoluptatis et doloris ha
bere concursum. Dic ergo: num me dimictas
aut ad multam noctem detineas. Reor enim
te si pauca quedam dixero: me dimissurum. nā
horum omnium crastinum tibi sermonem pol
liceor in presentia uero ad iudicium quod phi
lebus istituit/pergere cupio: protarchus: Pre
clare inquis o socrates; et iccirco que restant

utrumqꝫ tibi placuerit: enarrato: socrates. Se
cundum naturam quidem post mixtas uolupta
tes necessitate quadam ad puras quodammo
do deueniemus: protarchus: Recte nimium:
socrates: Conabor equidez permutando nobis
eas significare: Dicentibus uoluptates omnes
dolorum sedationes esse haud prorsus assenti
or. Ceterum ut dixi iis quasi testibus utor ad
ostendendum plerasqꝫ uideri cum non sint uo
luptates: nec non aduersus eas/que cum igen
tes multeqꝫ appareant/mixte tamen tristitie sūt
et insedatione quadam ingentium dolorum cir
ca corporis animeqꝫ defectum uersantur: pro
tarchus: Quas deniqꝫ uoluptates ueras o so
crates merito censere quis debet? socrates:
Eas utiqꝫ que circa decoros colores atqꝫ figu
ras: et odores plerosqꝫ et harmonias consistūt
et q̃cunqꝫ indigentias habent sensibus occultas
ac sine molestia. repletiones uero patentes et
suaues et tristitia uacuas exhibent: protarchus
Qua ratione o socrates ista sic dicimus? socra
tes: Certe que loquor: haud statim perspicua
sunt: uerumtamen explicare conandum: figura
rum enim pulchritudinem: non ut pleriqꝫ forsi
tan intelligerent: utputa animalium: uel pictu
rarum quarumdam dico: sed rectum quiddam
et circulare: et ab iis ea que tornis fiunt: plana
uel solida: et que canonibus: i. regulis atqꝫ an
gulis construuntur: si modo hec tenes: Ista si
quidem nequaqꝫ ad aliquid aliud respicientia
quemadmodum cetera pulchra dico: sed pul
chra semper suapte natura/uoluptates propri
as nullo modo motuum delectationibus con
uenientes/habentia colores item eadem ratiōe
pulchros atqꝫ gratos esse: sed numquid intelli
gimus? uel quid superest? protarchus. Anni
tor equidem o socrates: uerum ipse quoqꝫ luci
dius explicare nitere: socrates: Dico preterea
et uocum oblectamenta perspicua nimium atqꝫ
suauia: unam aliquam puram penitus concinē
tia melodiam: ad nihil aliud comparata: sed na
tura perpulchra: et innatas afferentia uolupta
tes: protarchus. Hoc quoqꝫ uerum est: socra
tes: genus autem uoluptatum odores sequen
tium. minus diuinum est: q̃ autem ipsis neces

63

sarii dolores nequaq̃ miscentur: et ubicunqꝫ
et in quocunqꝫ id inesse contigit / hoc illis oĩe
oppositum ponerem. Atqꝫ ita duas uoluptatũ
species modo intelligas: iam collegimus: pro
tarchus: Intelligo: socrates: Istis item disci
plinarum uoluptates addamus / si et iste famez
discendi nequaq̃ continere uidẽtur. neqꝫ prop
ter disciplinarum auiditatem a principio dolo
res inferre / protarchus: Assentior: socrates.
Quid uero / siquis doctrina imbutus / inde obli
uiscatur / non ne tristitiam quandam sequi ui
des? protarchus: Non natura quidem: sed q̃
dam passionis cogitatione / cum quis orbatus
propter indigentiam tristatur: socrates: Cete
rum o beate: nos in presentia non opinionis:
sed nature passiones tractamus. protarchus:
Uere asseris ꝙ doctrine obliuio absqꝫ tristitia
fiat: socrates: Uoluptates igitur disciplinaruz
doloris expertes. nec multorum hominum / sꝫ
paucorum admodum esse fatendũ: protarchus
fatendum proculdubio: socrates: postq̃ uolup
tates puras ab impuris secreuimus / addenda
est iam uehementibus uoluptatibus inmodera
tio / remissioribus moderatio. Easqꝫ etiam que
intensius remissius: magnum paruum: raro:
crebro / suscipiunt ad infiniti genus quod per
animam corpusqꝫ: secundum magis minus ue
discurrit: referre decet: que uero ista non capi
unt / et ad ꝯmensurati genus potius referende
protarchus: Recte inquis o socrates: socrates
post hec id insuper circa uoluptates instituen
dum: protarchus: Quid istud. socrates: utrũ
dicendum sit conferre ad ueritatem / purum ip
sum atqꝫ sincerum? an uehemens: multuz: ma
gnum: sufficiens? protarchus: Quid tibi uis:
dum ista rogas o socrates? socrates: Nihil o
protarche in ipsa disceptatione uoluptatis et
scientie pretermictere uellem. siquidem utrius
qꝫ illorum portio quedam pura: quedam impu
ra est: ut utrumqꝫ purum in iudicium ueniens
et mihi et tibi et istis deniqꝫ cunctis ad iudicã
dum / se apertum expeditumqꝫ prebeat: protar
chus: Scite: socrates: Age igitur de omnibus
que genera pura uocamus / in hunc moduz co
gitemus / unum aliquod ex illis primum in me

dium inducentes: protarchus: Quid potissimũ
eliciemus? socrates: Album si uis / primo ge
nus consideremus: protarchus: Uolo equidez
socrates. Quo modo ita albi / et que puritas
erit? Utrum quod maximum quiddam est ac
plurimum / an quod ita sincerum / ut nihil in eo
coloris alterius insit? protarchus: Cõstat pla
ne / quod precipue sincerum est: socrates: pro
be: non ne hoc uerissimum o protarche et pul
cherrimum alborum omnium affirmabimus:
non autem quod plurimum aut maximum? pro
tarchus: Recte: socrates: Si ergo quod par
uum purumqꝫ album est / mixto multoqꝫ albo.
albius pulchriusqꝫ et uerius esse dicamus / recte
penitus asseremus: protarchus: Recte procul
dubio: socrates: Numquid exemplis huiusmo
di pluribus ad iudicandam uoluptatem egebi
mus. an potius hinc nosse sufficiet / ꝙ uniuer
sa uoluptas / parua q̃ magna / pauca q̃ multa:
modo a dolore remota sit: suauior est et uerior
ac deniqꝫ pulchrior? protarchus: Exempluz id
unicum sat est: socrates: Quid uero ad hoc?
An audiuimus uoluptatis quidem generatio
nem semper: essentiam uero nunq̃ existere?
Modesti enim quidam et faceti uiri hoc ferũt
eisqꝫ gratia habenda est: protarchus: Quid tũ
socrates: Uis ne id interrogando percurram?
protarchus: Dic et interroga modo: socrates:
Sunt igitur duo quedam: unum quidem secũ
dum se ipsum: alterum semper aliud appetens
protarchus: Qua ratione et que ista esse dicis
socrates: hoc suapte natura summopere uenan
dum: illud uero deficiens. protarchus: Expri
me clarius: socrates. uidimus sepenumero pul
chra quedam bonaqꝫ obiiecta: et quosdam insu
per: qui ea nimium affectarẽt: protarchus. ui
dimus: socrates: Istis ergo duobus existentibꝫ
duo quedam alia consimilia: quere per omnia
quecunqꝫ dicimus alteri tertiũ esse: protarchus
Profer obsecro socrates clarius ad huc quod
sentis: socrates: Nihil uarium o protarche / sꝫ
iocamur. Dicimus autem ꝙ ex iis que sunt: ali
quid est alterius gratia: aliquid uero cuius gra
tia semper id quod alterius gratia fit: efficitior
protarchus: Uix tandem ob crebram repetitio

nem percepi: so: forte etiam procedente disputatione clarius comprehendemus: pro: Quid ni so: Duo hec altera iterum adsummamus. pro: Que nam? so: Alterum quidem omnium generationem: essentiam alterum: pro: Equidem duo hec ab ste accipio essentiam: et generationem: so: Recte: utruꝫ aũt horum alterius gratia dicimus? generationem ne essentie gratia? uel essentiam inquantum essentia nuncupatur / hoc est secundum id quod existit / gratia generationis? An percipis? protarchus: Uideor: sed per deos quid me interrogas? so: Eiuscemodi aliquid o protarche interrogo: num fabricatio nauium nauigii gratia sit? An contra nauigiũ fabricationis nauium? Et de omnibus quecũꝙ talia sunt idem dico: pro: Cur non ipse o socrates tibi ipsi respondes? so: Nihil prohibet: Attamen tu quoqꝫ concurre: pro: Immo: so: Generationis gratia inꝙ pharmaca et organa omnia omnemqꝫ materiam omnibus adhiberi: singulas autem generationes singularum essẽtiarum: uniuersam deniqꝫ uniuerse essentie gratia: pro: perspicue admodum: so. Non ne et uoluptas siquidem generatio est. alicuius essentie gratia necessario fiet? pro: Quid ni? so quod tale est: ut eius gratia fiat / quod semper alterius gratia fit / in boni sorte locatur: quod uero alterius gratia: in aliam sortẽ o uir optime reducẽdum uidetur: pro: Necessarium id omnino: so Quamobrem si uoluptas generatio est / ad aliãꝙ boni sortem merito referemus: pro: Merito certe: so: Nõ ne ut in principio disputatõis huius predixi: dicenti uoluptatis quidem generationem / essentiam uero nullam existere habẽda gratia est? Constat enim hunc uoluptatem bonũ predicantes: penitus derisuruꝫ: pro: magnopere: so: Quin etiam iste idem eos qui generationi impensius student / ridebit atqꝫ despiciet: pro: quo pacto et quales ais? so: Eos qui dum famem sitimqꝫ restingunt: uel aliquid aliud ex iis que generatio curat ac sedat / generatione letantur: quasi ipsa uoluptas sit: aiuntqꝫ uitam se minime electuros / nisi sitiant et esuriant: atqꝫ aliis que ista sequntur: afficiantur: pro: Uidentur sane: so: Eius autem quod fieri est / contrarium destrui ipsum cuncti fatemur: pro: necessario: so: Corruptionem generationemqꝫ eligit quisquis hec expetit: non autem tertiam illam uitam / quam et letitia et tristitia uacuam intelligentie uero quoad fieri potest purissime compotem proposuimus: pro: A ratione procul o socrates erit / quicunqꝫ uoluptatem nobis / bonum asseuerabit: so: procul admodum / quãdo quidem et hac preterea ratione ostendere licet. pro: qua? so: Cur enim non absurdum sit / cuꝫ nihil bonum decorum ue sit siue in corpore / siue in aliis ullis preter ꝙ in anima: in ea tñ solummodo uoluptatem bonum uocare? fortitudinem uero: temperantiam: intelligentiam: ac reliqua quecunqꝫ bona sortitus est animus minime? Ac preterea hominem uoluptatis expertem: dolore uero affectum: malum tunc / dũ dolet: asserere: licet omnium optimus sit: et cũ contra: qui uoluptatibus delinitur: quo magis gestit / eo uirtute prestantiorẽ dicere. pro: Hec o socrates omnia supra ꝙ dici possit absurda sunt: so: Ne tamen uoluptatis uniuerse examinationem penitus prosequi / mẽtem uero et sciẽtiaꝫ pretermictere uideamur / age iam siquid sordiduꝫ adiacet illis / excutiamus: Donec ad purissimam eorum naturam deniqꝫ penetrãtes et ipsam inspicientes: ad ipsum iudicium tum horum tum uoluptatis partibus uerissimis uti possimus: pro: Scite: so: Non ne aliud nobis scientiam circa doctrinas: aliud circa educationem uel nutritionem exibet? pro: Sic est: so: In iis facultatibus primum que manibus utũtur: inuestigemus: utrum in illis aliquid secundum scientiam magis / aliquid minus insit: opporteatqꝫ aliquid purissimum impurius aliquid arbitrari: pro: Decet profecto: so: precipuas utiqꝫ a singulis discernendum: pro: quales et q̊ pacto? so: Ut ecce siquis ab omnibus artibus segregaret numerandi dimetiendiqꝫ et ponderãdi peritiam: uile quiddam ut ita dicam esset: quod unius cuiusqꝫ restaret: pro: Uile profecto: so: Residuum quippe imaginatione quadã ac sensuum experientia: et exercitatione: coniecturisqꝫ incederet: quas pleriqꝫ artes uocant: cura et labore uim adeptas: pro: Necessaria prorsus inducis: so: An nõ ubi musica iis plena est concentuꝫ primo ꝯtemperat / non mensu

ra: sed diligentie potius coniectura: et uniuersa
eius pulsandi facultas mensuram corde cuius
qꝫ coniectura mote perquirit: adeo ut ob scuri
tatem plurimam mixtam habeat: stabilitatez ue
ro per paucam. p: Uerissime. so / Quin etiam
medicinam: agriculturam: gubernatoriam. mi
litarem similiter institutas esse reperiemus: p:
q̃ maxime: so: Architecturam uero mensure
plurime ⁊ instrumenta: qbus frequentius utit̃
ut perspicacem maxime / ita maxime pre multis
facultatibus artificiosam efficiunt. p: quo nam
pacto? so: In ipsa profecto nauium et domorũ
constructione: multisqꝫ aliis ad lignariuz fabrũ
quodammodo pertinentibus utitur amussi re
gulaqꝫ torno / circino / filo / perpendiculo: instru
mento quoqꝫ ad dirigenda ligna idoneo: pro:
Recte admodum o socrates inquis: so: Pona
mus igitur eas: que dicuntur artes in ordine
duplici: musicam quidem in operibus sectãtes
perspicacie minoris participes. architecture ue
ro pedissequas aliquanto maioris: p: ponamꝰ:
so: harum omnium perspicacissimas / quas pau
lo ante primas uocauimus: p: Numerandi pe
ritiam: et quas cum illa supra iunxisti / innuere
nunc mihi uideris: so: prorsus: sed num o pro
tarche has iteruz duplices affirmare / an aliter
debemus? p: quas inquis? so: Arithmeticam
primo / non ne aliam uulgarium. aliam philoso
phantium? pr: Qua nam ratione quis partiẽs
aliam atqꝫ aliam arithmeticam asseret? so: haud
exigua discrepantia o protarche. Illi porro u
nitates inequales eorum / que secundum nume
rũ sunt / dinumerãt: ueluti duos exercitus: bo
ues duos: duo q̃ minĩa: duo ẽt q̃ maxima: hi ue
ro numq̃ eos sequerentur / nisi quis partium u
nitatem aliam ab alia unitate nullo discrepantẽ
posuerit: pro: q̃ optime loqueris / dum multaz
infers diuersitatem eorum qui circa numerum
uersantur: adeo ut decens sit / in duo quedam
diuidere: so: Quid uero computandi et dimeti
endi secundum architecturam mercaturam ue
facultas / itemqꝫ secundum philosophiam geo
metria ratiocinatioqꝫ diligens: utrum una que
dam an due potius artes? pro: priorem ego re
sponsionem sequtus: mea quidem sententia du
as esse ponerem: so. probe: sed num intelligis
cuiusꝫ gratia in medium hec induximusꝫ? pro:
forsitan: attamen quod nunc quesitum est ex
planare te uelim. so: Disputatio nostra que iam
diu proportionem quamdam equa diuisionis ↄ
uersione uoluptatibus respondentem querit:
uidetur mihi nunc non minus q̃ ab initio asse
cuta fuisse quod querit: dum indagat: num sit
scientia quedam alia scientia purior / quemad
modum uoluptate uoluptas: pro. Constat ho
rum gratia ista tractata fuisse: so: Quid autem
non ne in superioribus aliam artem in alia esse
repertum est: clarioremqꝫ aliam et obscuriorez
aliam? p: Maxime: so: In iis autem an nõ ar
tem quamdam ratio uelut equiuocam ꝓferens
et quasi unam innuens / rursus quasi due sint:
inquirit: num perspicuitas puritasqꝫ illaruz pe
nes philosophantes aut non philosophantes e
xistat: pro. Et maxime quidem id inquirere mi
hi uidetur: so: quale huic responsum o protar
che reddemus? pro. o socrates ad miram sciẽ
tiarum differentiam declarandam descendimꝰ
so: an non responsio facilis? pro: Quid ni. asse
ramus itaqꝫ has artes lõgo interuallo a ceteris
discrepare. Ab iis preterea legitimorum philo
sophorum artes mirum in moduz sinceritate et
ueritate circa mensuras numerosqꝫ differre: so
Sunto igitur ista ex tua sentẽtia: nosqꝫ tibi cre
dentes audacter importunis disputatoribus re
spondeamus: pro: Quid nam: so: Duas arith
meticas esse ac duas metiendi artes aliasqꝫ fa
cultates harum comites plurimas: geminatio
nem habentes huiusmodi: et in nomine uno cõ
municantes: pro: Demus secunda fortuna his
quos importunos uocasti responsionem hanc
o socrates. so: has ne scientias q̃ maxime sin
ceras atqꝫ supremas asseueramus? p: Omnĩo
so: Uerumtamẽ o protarche nos differendi fa
cultas ipsa renueret: siquam ipsi aliam prefer
remus: pro: Quam rursus hanc dicere decet?
so: Eam que omnem modo inductam peritiam
noscit: hanc enim cum circa id quod est / et ue
re est / et semper eodem modo se habet / uersẽt
arbitror omnes / quibus modo aliquid sane
mentis adsit / longe omnium uerissimam cogni
tionem esse protinus concessuros. Tu uero o
protarche quid sentis? pro: gorgiam sepe audi

ui dicentem persuadendi facundiam artibus
cunctis precellere: quippe que cuncta non ui:
sed sponte sibi subiiciat: longeqꝫ omnium artiũ
optima sit. Nunc uero nec tibi nec illi aduersa
ri uelim: so: Arma mihi uideris dicere uoluis
se: uerum pudore aductus pretermisisse: pro:
Sunto hec ut lubet: so. Ego ne in causa sum
ut minus bene acceperis? pro: Quid? so: non
dum o amice protarche que ars aut scientia:
omnes antecellat: eo ꝙ maxima potissimaqꝫ et
utilissima omnium ex se quesiui: uerum que ꝑ
spicuum / sincerum / uerissimum contempletur:
q̃uis parua sit ac minime utilis: hoc profecto
est: quod modo querimus. At uide nihil gor
giam lacesses / si eius arti utilitatis laudem pre
stantiamqꝫ concedas: ei uero quam ipse modo
narraui facultati ueritatis precellentiam tribu
as: quemadmodum supra de albo dixeram / ꝙ
licet paruum: si tamen purum esset: multo et in
puro secundum ueritatis excessum prestaret:
Et nunc quidem sufficienter discutientes / ne
respiciamus in ullas disciplinarum uel commẽ
dationes uel commoda. Sed siqua ex natura
sua uis animi ueritatem amare inducitur: eius
qꝫ gratia cuncta peragere: hãc diximus perscru
tantes puritatem mentis et sapientie / consyde
randum an probabile sit: a disserendi scientia
maxime possideri / uel aliam potius prestãtiorẽ
ista perquirere. pro: Consydero equidem: con
cedoqꝫ difficile inueniri posse aliam uel artem
uel scientiam ueritati propinquiorem: so: Nũ
quid tale quiddam cogitans / ista modo dixisti
ꝙ uidelicet artes multe et quecunqꝫ circa ista
uersantur / primo quidem opinionibus utuntur
et que circa opiniones consistunt / ex instituto ꝑ
quirunt: siue etiam que ad naturam spectant:
indaganda quis putet. puta que circa mundũ
sunt / quo modo uidelicet mundus facere est:
quo modo patitur aliquid / quo modo agit: per
omnem uitam scrutatur. fatemur hec / an nõ?
pro: Utique: so: Nec circa ea que semper exi
stunt: sed que fiebant fiuntqꝫ et fient iste uersa
tur. pro: Uera loqueris. so / Num ex iis que
numq̃ aut in preterito / aut futuro / aut presen
ti eodem modo se habent: aliquid ex actissima
ueritate perspicuum esse dicemus? pro: Non li
cet: so: Et enim in iis que nullam prorsus sta
bilitatem habent / quo pacto nos stabile quicq̃
assequeremur? pro. Nulla ut arbitror ratione
so: Neqꝫ mens igitur neqꝫ sciẽtia ulla circa ista
est ueritatem suppremam habens: pro: Consẽ
taneum: so: Te igitur et me et gorgiam: atqꝫ
philebum ualere sinamus: hoc autem ratione
nunc asseramus: pro. quid istud? so: ꝙ illa no
bis facultas firmitatem: puritatem: ueritatem:
sinceritatem continet: que circa ea que semper
eodem modo et simplicissima sunt: studet: aut
quod secundo loco illis proximum: Reliqua
omnia posteriora dicenda: pro. Vera nimium
so: Atqui illa nomina que circa talia quedam
pulcherrima omnium sunt: an non rebus quo
qꝫ pulcherrimis assignanda? ꝓ: Par est: so:
Mens et sapientia nomina sunt omnium preti
osissima: ꝓ: sunt: so: Hec igitur intelligentiis
eius quod uere est exactissima ratione perfecta
atqꝫ tributa / recte utiqꝫ accommodantur: ꝓ:
prorsus. so: At que ipse in iudicium supra pro
duxi / non alia q̃ nomina hec extiterunt: pro:
Haud alia: so: Ceterum siquis uoluptatis et
sapientie mixtionem nobis uelut opificibus ꝓ
positum esse et quibus et in quibus confletur
dixerit / an sic merito comparabit? ꝓ: Et maxi
me quidem. so: Itaqꝫ deinceps miscere conan
dum: ꝓ: Conandum plane: so: Non ne hec
prius admonere prestabit? ꝓ: Que? so: Que ⁊
antea memorauimus: preclarum nempe ꝓuer
bium illud quo dicitur / que pulchra sunt / et
bis et ter repetenda esse: ꝓ: Quid ni: so: Per
iouem sic existimo superiora dicta fuisse: pro:
quo mõ? so: philebus uoluptatem inquit finem
rectum cunctis animalibus esse: oĩaqꝫ ad eam
intendere oportere: atqꝫ id bonum ipꝫ uniuer
sis existere: p̃terea duo hec nomina bonum et
iocundum eidẽ nature congruere: socrates aũt
primum id esse minime inquit: utqꝫ duo nomĩa
sunt / bonum atqꝫ iocundum / duas etiam diffe
rentes esse naturas. Quin ẽt sapĩam magisq̃
uoluptatẽ boni participẽ esse: Nõ ne hec o pro
tarche sunt / q̃ dicebant? ꝓ: maxime: so / hoc q̃
qꝫ et tunc et ĩpsentia concessione dignũ: ꝓ. qua
le? so. Ipius boni naturã hoc p̃cipue ab aliis
discrepare: ꝓ: quo nam? so: Cuicũqꝫ hoc adest
ex uiuentibus semꝑ et oĩo et undiqꝫ: id nullo

alio indiget/perfectamqꝫ sufficientiam continet
ita ne? pro. Ita prorsus: so: An non ratione
ipsa conati sumus alterum seorsum ponentes:
ab altero. s. uoluptatem seorsum a sapientia at
qꝫ conuerso sic in uitam cuiusqꝫ respicere? ꝓ:
certe. so: Uisuz ne tunc nobis ex his alterutrū
sufficiens esse? pro: Et quo modo id uideri de
buerit? so: ꝙ siquid forte tunc aberratum fu
it: nunc saltem resummeus aliquis rectius asse
ueret: memoriam: scientiam. sapientiam: ueraz
opinionem: eiusdemqꝫ idee ponens/consyderās
qꝫ utrum absqꝫ istis aliquis uel se uel alium es
se quoquo modo aut fieri sit electurus: neduz
uoluptatem seu plurimam seu uehementissimaz
sine iis eligere debeat. Siquidem his priuatus
neqꝫ reuera gaudere se opinabitur: neqꝫ qua cō
ditione affectus sit/noscet: neqꝫ affectus ipsius
memoriam per tempus aliquod reseruabit. Ea
dem quoqꝫ de sapientia dicas: Num quispiaz ꝓ
cul ab omni uel minima uoluptate sapientiam
adipisci° ꝙ cum uoluptatibus quibusdam ma
lit: Aut uoluptates omnes sine sapientia poti
usꝙ cum sapientia quadam: pro: Nullus o so
crates. Uerumtamen nil opus est hec totiens
iam repetere: so: Quapropter horum neutrum
perfectum et omnibus expetendum/ac penitus
bonum: pro: Neutrum: so: aut igitur bonum
ipsum perspicue/aut figuram eius aliquaz sum
mere decet: ut quemadmoduz diximus: cui po
tissimum secunde sortes tribuende sint/uidea
mus: ꝓ: scite admodum loqueris: so: an non se
mitam ad bonum ipsum quamdam ingressi su
mus? ꝓ: quam? so: siquis hominem aliquem q̄
rens/domum quam inhabitat/primm didice
rit/ad miniculum sane ad eum inueniendum i
gens habebit: pro: Quid ni? so: Ita et nos pre
sens atqꝫ superior ratio monuit ne in simplici
uita/sed mixta bonum ipsum indagaremus: ꝓ
Omnino: so: spes attamen certior: in eo quod
pulchre mixtum ꝙ in opposito nos/quod que
rimus reperturos: pro: certior: sane: so: Mis
ceamus igitur o protarche diis ante uouentes
siue dionysius siue uulcanus: siue alius quis
piam deorum sortitus est mixtionis officium.
pro: Ita prorsus agendum: so: atqui nobis tan
ꝙ uinum miscentibus quibusdam/fontes ad
stant: Et melli quidem uoluptatis fontez com
parare quis potest: Uerum sapientie fontem si
ne uini ui sobrium aque cuipiam acri atqꝫ etiaz
saluberrime: hos ergo liquores ꝙ pulcherrime
in unum confundere studeamus: ꝓ: studenduz
certe: so: Dic age primum: si omnem uoluptatē
cum omni sapientia misceamus: num pulchre
iunxerimus? ꝓ: forsitan: so: Uerum minime tu
tum: Quo tamen pacto securius misceamus.
me nunc declaraturum confido. pro: Dic quo
modo: so: Patuit ne in superioribus alia/uo
luptas alia/rursusqꝫ scientia: scientia esse since
rior? ꝓ: Patuit plane: so: Scientia quoqꝫ a sci
entia differens: et altera quidem circa illa que
et oriuntur et occidunt: altera circa ea: que ne
qꝫ fiunt/neqꝫ intereunt/semperqꝫ secundum ea
dem eodem modo se habent: Atqꝫ hanc/ad ue
ritatem ipsam respicientes: illa ueriorez esse pu
tamus: ꝓ: Recte admodum. so: Si utriusqꝫ
portiones uerissimas inuicem connectamus/
numquid istarum mixtio sufficiens erit ad uitā
nobis optabilissimam exhibendam? aut alio ꝑ
terea quodam alterius rationis egebimus? pro
Mihi quidem sic uidetur agendum: so: Esto
ergo nobis uir quidam sapiens qui norit quid ip
sa iustitia sit rationemqꝫ intelligentie comitē ha
beat: nec non reliqua cuncta quecunqꝫ sunt. si
militer calleat: pro: Esto sane: so: Nū iste suffi
cienti scientia preditus erit/si circuli et sphere
ipsius diuine rationem teneat/humanam uero
hanc spheram et hos circulos prorsus ignoret
dum in architectura similibusqꝫ operibus/ca
nonibus. i. regulis circulisqꝫ utetur? ꝓ: Ridi
cula erit o socrates cognitio nostra/si in diui
nis dum taxat uersetur: so: qd ais? nū falsi ca
nonis atqꝫ circuli impurā et instabilē artē inse
rere una et inmiscere debemus? ꝓ: Necessariū
hoc est: si mō quis nostrum uel uiā q̄ ducat do
mum reperturus sit: so: an uero et musicam?
quam paulo ante diximus coniecturis imitatio
neqꝫ plenā a puritate procul abesse? ꝓ: necessa
riū id quoqꝫ/siquidē uita nostra. aliqn̄ uita fu
tura sit: so: Uis ergo taꝙ ianitor turba pulsus
atqꝫ coactus: ego nunc fores pandam: scienti
asqꝫ oēs ꝯfluere iam et ꝯfundi sinam/cum pura
passim deteriorem: pro: Haud noui o socrates
ledi aliquem a scientiis aliis: qui primas habe
at: so. permicto iam cunctas in homeri recepta

taculum quadam ualde poetica mixtione cõflu
ere:pro: Uisse sunt omnio: so: Rursus ad uo
luptatum fontem proficiscendum uidetur: quã
do enim ipsas miscere cogitauimus: uerarum
tamen portiones primuꝫ nobis educte minime
sunt: uerum propter scĩe totius amorem in idẽ
concurrere scientias uniuersas: priusq̃ uolup
tates permisimus: pro. Uera loqueris: so: uex
tempus iam urget/ut de uoluptatibus consul
temus/utrum oĩs coaceruande: an prime dũ
taxat: ac uere sint: admictende: pro: per multuꝫ
ad securitatem interest primas uerasqꝫ admic
tere: so: harum ergo conmertium admictatur:
At quid deinceps? si que necessarie sunt: queꝫ
admodum et ibi he quoqꝫ in mixtionem excipi
ende? p: Quid prohibet? so: Necessarias igitˀ
quoquo modo accipiamus: Si autem quẽad
modum artes omnes nosse in nocuum et con
ferens in uita esse constitit: ita nunc de uolup
tatibus constet uidelicet: ꝙ omnibus frui ĩno
xium et utile sit: forte erunt omnes omĩbus in
miscende? quid ad hec? p: qua ratione de his
loquemur? Quid agemus? so: Non a nobis ꝓ
tarche tale aliquid: sed ab ipsis uoluptatibus
scientiisqꝫ querendum: pro: Quid istud? so. O
amice siue uoluptates siue alio quodam cogno
mento apellare uos deceat: utrum eligitis cum
omni sapientia congredi: an esse seorsum a sapi
entia? Reor equidem hoc illas necessario respõ
suras: pro: quid? so: ꝙ quemadmodum in supe
rioribus dictum est: neqꝫ possibile multum: ne
qꝫ utile est genus alterum omnino seorsum ab
altero esse. Omnium uero generum optimum
si unum uni comparetur nobis fore putamus
genus ipsum: quo tum cetera omnia tum etiaꝫ
singule nostre uires perfecte noscuntur: pro:
Et recte quidem respondisse illas merito confi
tebimur: so: Rursus igitur interrogandum re
stat mentem et sapientiam: cum in ipsa mixtiõe
quodammodo uoluptatibus egere dicamus: q̃
libus precipue uoluptatibus egeant: p: Meri
to: so: Nostra uero posthac interrogatio talis
erit: utrum preter illas uoluptates ueras cõue
niat uobis uehementissimarum ingentissimarũ
qꝫ uoluptatum conmertium: forte sic ille respõ
debunt: Non conueniunt o socrates nobis hu
iusmodi uoluptates. He namqꝫ nobis impedi
menta innumerabilia prebent. Animas siquidẽ
quas incolimus/uoluptates furiose perturbãt
nec adolescere nos permictunt: nostrasqꝫ proge
nies ut plurimum per negligentiam inferentes
obliuionem omnino corrumpunt: Alias autem
uoluptates ueras ac puras: quas ipse narrasti
ferme nobis domesticas arbitrare: Ac preter
istas/illas insuper: que cum sanitate et tempe
rantia ceterisqꝫ uirtutibus capiuntur. has eniꝫ
que uirtutis tanq̃ dee cuiusdam pedisseq̃ sunt
libenter admictimus. Que uero cum demẽtia
et alia improbitate congrediuntur. eas menti
miscere absurdum est: quando quis uelit cer
nens q̃ pulcherrimam et concordem mixtiõeꝫ
atqꝫ temperiem: in ea perdiscere quid in homi
ne et uniuerso suapte natura sit bonum: quam
ue ideam ipsius existere diuinandum. An non
sapienter: et tanq̃ sui compotem ista mentem:
respondere/et de ipsa et de memoria rectaqꝫ o
pinione dicemus? p: Omnino quidem: so/At
qui et hoc necessarium est: nec unq̃ aliter fie
ri posset: p: qd istud: so: Cui ueritatẽ non mis
cemus/nunq̃ id uex aut fieret aut factũ eẽt: p
Quo ẽ mõ. so. Nullo: uerum siqd huic mixtio
ni ulterius deest/dicite queso ipẽ una atqꝫ phi
lebus. Mihi ẽ tanq̃ mundus qdam icorpore
us animato corpori pulchre dominaturus ser
mo hic peractus fuisse uidetur. p: Mihi quoqꝫ
o socrates idẽ uideri scito: so: Nõ ne si boni ip
sius et huius talis hitatõis uestibulũ nos nup i
gressos ẽe dicams: forsitã recte qdãmõ ꝓfitebi
m? p: mihi sane uidetˀ: so: qd ĩ huiusmõi mix
tione ꝑtiosissimũ? atqꝫ maxime causa ꝙ ꝯstitutõ
ista oĩbus gratissima sit/nobis ẽe uidetˀ? Si ẽ
id nouerimus/disceptabimus ĩde/utrũ uolup
tati uel menti cognatius ac ꝓpius ĩ uniuerso ꝯ
sistat: pro. scite. Id enĩ ad iudicium nobis pro
positum maxime ꝯferet: so: Atq nequaq̃ ĩuen
tu difficile est/que causa sit/ob quam mixtio q̃
qꝫ uel plurimi uel minimi facienda sit: p/Quo
pacto inquis? so: Nemo hoc ignorat: pro. qd
hoc tandem? so: Quod quecũqꝫ et qualiscumqꝫ
mixtio mensure et conmensurati nature minˀe
particeps: ex necessitate que mixta sunt: immo
et se ipsam primo disperdit.

66

Neqꝫ enim temperies hec est: sed tanꝙ̄ intem
peratus quidam passim: fortuitusqꝫ concursus
nobis accidere solet: protarchus: Uera loque
ris: so: Nunc quidem nos ipsius boni potētia
in naturam pulchri se transferens clam fugit.
Mensura enim commensuratioqꝫ pulchritudo
plane ac uirtus ubiqꝫ fit: protarchus: prorsus
so: Quin etiam ueritatem diximus ipsis in ip
sa temperie conmisceri. protarchus: omnino:
so: ꝙ nisi bonum ipsum una idea complecti pos
simus: saltem una cum tribus pulchritudine:
conmensuratione: ueritate comprehendentes:
dicamus id uniuersum uelut unum/causam eo
rum que in mixtione sunt: esse: et propter hoc
tamꝙ̄ quod bonum est: mixtionem fieri bonaꝫ
protarchus: Recte nimium: socrates: Quisqꝫ
iam o protarche idoneus uoluptatis et sapien
tie esset iudex: utrum istorum optimo cognatius
prestantiusqꝫ et apud homines et apud deos es
se contingat: protarchus: Constat quidem:
Attamen ratione id quoqꝫ percurrere prestat:
socrates: Secundum quodlibet igitur horum
trium: de uoluptate et sapientia iudicemus. Ui
dendum enim utri unum quodqꝫ trium cogna
tius asseramus: protarchus: Num de pulchri
tudine: ueritate: mensuraqꝫ loqueris? socrates
Certe: primuꝫ igitur ueritatem summe protar
che: cumqꝫ sumpseris/ad tria iam respice/men
tem/ueritatem/et uoluptateꝫ: et postꝙ̄ diu ma
ture consyderaueris: tibi ipsi responde. utrum
uoluptas an mens ueritati propinquior: protar
chus: Quid diuturna meditatione opus est?
per multum ut arbitror interest. Uoluptas enī
maxime omnium temeraria: fertur enim de ue
nereis uoluptatibus: que ingentissime omniuꝫ
estimantur/ꝙ peiorantibus illis/dii prorsus i
gnoscunt/quasi pueri quidam sint/nullius ītel
ligentie compotes. Mens autem aut idem est
quod ueritas: aut omnium certe similima atqꝫ
uerissima: socrates. An post hac mensuram il
lam moderationemqꝫ consyderandum restat:
uoluptas ne an sapientia sit eius capacior? pro
tarchus: Id quoqꝫ quod nunc infers/explora
tu perfacile est. Reor equidem nihil uolupta
te/eiusqꝫ exultatione inmoderatius īueniri pos
se: nihil contra/mente et scientia moderatius:
so: preclare: uerumtamen tertium quoqꝫ respō
de. Mens ne pulchritudinis magis est parti
ceps: an ipsa uoluptas? quid ue pulchrius? an
mens uoluptate an contra? pro: Mentem qui
dem et sapientiam socrates nemo unꝙ̄ aut re
uera aut falso deformem uel uidit: uel aliquo
pacto cogitauit: aut fuisse unꝙ̄ aut esse: aut de
inde futuram: so: Recte: pro: siquem uero uo
luptates presertim maximas prosequentem ad
uertimus/uel ꝙ ridicule uel ꝙ obscene sint/ip
si quidem erubescimus: atqꝫ celamus: noctis
tenebris talia concedentes quasi sint diurni lu
minis indigna conspectu: socrates: Cunctis ḡ
o protarche: et per nuntios et uoce presenti de
clarato: ꝙ uoluptatis possessio neqꝫ primum est
neqꝫ secundum bonum. Sed primuꝫ circa mē
suram et moderatum/et oportunum et uniuer
sa quecumqꝫ talia sempiternam uocem approba
tionemqꝫ dixisse putandum: protarchus: appa
ret utiqꝫ ex iis que modo sunt dicta: so: Secun
dum deinde circa conmensuratum/et pulchrū
perfectum: atqꝫ sufficiens/et quotcumqꝫ huius
ordinis sunt: pro: Uidetur: so: tertium ut ipse
uaticinor si mentem sapientiamqꝫ posueris/ha
ud procul a ueritate discedes: pro: forte: so:
Quarta uero sunt que ipsius anime propria
posuimus: scientie et artes: opinionesqꝫ recte.
que ideo tribus illis statim succedūt: quia bo
no sunt ꝙ̄ uoluptas cognatiora: pro. forsitan:
so: Quinto loco pone uoluptates eas/quas ex
pertes molestie definiuimus: puras nominātes
anime ipsius scientias: sensus autem sequentes
pro. fortassis: so: In sexta uero progenie inqͣt
orpheus cantilene ornatum finite. Nostra quo
qꝫ oratio in sexto iudicio finiri uidetur. unde
nihil deinceps nobis aliud restat: nisi ut dictis
caput adhibeamus: pro: decet profecto: so:
tertio iam orationem eamdem cōseruatori deo
uouentes breuiter pstringamus: pro: Qualem
iqs? so: philebus qdē inqͣt oēm penitus uolup
tatē nobis ipꝫ bonū eē: p. tertium o socrates
mō nuncupasse uideris: oratōnem ipsam rursus
repetere: so: hoc ipꝫ/quod autem seqͣtur/audi
amus. Equidē quod mō narraui/consyderans
orōēqꝫ philebi aliorumqꝫ īnumerabiliū grauiē

ferens illicꝫ repugnans/mentem inq̄ longe ad
modum meliorem potioremqꝫ uoluptate uite
hominum esse:pro:Dicta hec sunt:socrates:
Suspicatus tamen esse et alia multa intuli: q̄
si apparuerit aliquid ambobus hisce prestātius
pro mente ipsa aduersus uoluptatem de secun
da sorte pugnarem:uoluptasqꝫ secundis ēt ho
noribus spoliaretur:pro/hec quoqꝫ dixisti:so:
preterea cum dixissem bonum ipsum esse omni
um sufficientissimum:neutrum ex iis tamē suf
ficiens esse constitit:protarchus:Uera narras
socrates: Et cum in hac oratione mens et uo
luptas potestate sufficientie perfectionisqꝫ care
re uise fuissent/neutra esse bonum ipsum appa
ruit:protarchus:Recte admodum:socrates:
Quin etiam cum tertium quiddam utraqꝫ me
lius esse constiterit/mens utiqꝫ longo quodam
interuallo propinquior potiori superātiqꝫ idee
q̄ uoluptas eluxit:protarchus :Quid ni? so
crates.Ergo non ne quintum gradum ex ea sē
tentia:quam presens iudicium protulit/ uolup
tatis potentia sortietur? protarchus: Uidet
socrates:Primum tamen uoluptati locum bo
ues darent:et equi et bruta deniqꝫ uniuersa :
ex eo q̄ eius illecebris mancipata sunt:quibus
plurimi fidem prestantes:haud secus q̄ augu
res auibus:uoluptates ad bene uiuendum po
tissimas omnium arbitrantur :ferarumqꝫ amo
res:locupletiores testes asserunt: q̄ amores
eorum qui in philosophica musa ratione uatici
nantur. protarchus.Uerissima o socrates te
narrasse cuncti fatemur: socrates : Non ne
ergo me iam dimictis? protarchus : Exiguū
adhuc quiddam restat o socrates.Non debes
tamē̄ iam defatigatus:priusq̄ nos desistere :
ego uero que restant / in memoriam tibi redu
cam :

Finis Philebi.

Argumentum Marsilii Ficini Florentini in Hippiam Platonis de pulchro : ad Petrum medicem patrie patrem .

De pulcrbro in phedro sym
posio/et hippia disputatur :
In hippia/ quia socrates a
git/aduersus hippiam sophi
stam/qui cum ignoraret : se
scire putabat/que ignorantia
animum reddit indocilem/quid pulchrum sit/
non satis docet:sed quid non sit/ostendit: et o
piniones falsas redarguit . Sophistam uocat
eum qui se sapientem uideri magis q̄ esse stu
det/pecuniarum honorisqꝫ gratia . Talem ue
ro hippiam esse in prohemio declaratur . et in
fine prohemii:sumpta occasione ab oratione q̄
dam hippie:que de pulchris officiis disserebat
interrogat socrates/quid ipsum per se pulchrū
quo reliqua omnia pulchra fiunt:Oportet enī
particularia ad uniuersale/quod in particulari
bus.et uniuersale quod in particularibus / ad
ipsum quod supra singula est/uniuersale refer
re.Nam singuli homines pulchri/per formā
quandam singulis conmunem pulchri reddun
tur:forma uero conmunis pluribus a diuina
specie uelut a sigillo character imprimitur.qm̄
omnis multitudo ad unum quod in multitudi
ne/et unum quod in multitudine/ad unū quod
supra multitudinem est/reducitur.Quare cū
multa sint pulchra/oportet singula per pulchri
tudinem communem omnibus:et omnibus in
sitam esse pulchra : et pulchritudinem que in
omnibus est/sicut in alio est/non in se ipsa /sic
ab alio:non a se ipsa pendere. Unum quodqꝫ
e singulis pulchris:pulchrum hoc plato uocat
formam in omnibus:pulchritudinem/speciem
et ideam supra omnia:ipsum pulchrum: Pri
mum sensus attingit opinioqꝫ :Secundum ra
tio cogitat.Tertium mens intuetur: Interro
gatus hippias:ter secundum sensum opinionē
qꝫ definit.Quibus confutatis/socrates ter quo
qꝫ definit.Bis quidem secundum rationem :
Postremo secundum mentem.Sophista enī
sensu opinioneqꝫ incedit:philosophus ratione
potius atqꝫ mente:Imprimis hippias pulchrā
uirginem/ipsum pulchrum esse respondet.

Quod esse falsum ex eo constat: ꝙ non omnia
que pulchra sunt/per uirginem pulchra fiunt:
Et uirgo: si cum brutis comparetur/pulchra/
si cum diis/deformis apparet. Quare non ma
gis pulchra ꝙ turpis esse uidetur. Tũ hippias
aliud quoddam similiter e singulis pulchris :
non comune respondet. Aurum quippe ipsum
pulchrum quo omnia pulchra fiunt. quod ea
ratione respuit socrates / quoniam aurum qui
buscumqꝫ conuenit/pulchra illa facit. Alia ue
ro deformat: Ergo non simpliciter pulchra fa
cit/sed cum decet: Quo circa non sui magisqꝫ
alterius ratione res ornat: nec aurum solum ẽ
quo cuncta ornantur: sed argentum quoqꝫ et e
bur: ceteraqꝫ huiusmodi: Tertio loco aliud qd
dam infert/quod etiam proprium est/potiusqꝫ
commune: pulchrum inquit/corpore bene uale
re/diuitem esse et honoratum/senem mori / se
pelliri a filiis/sepellisse parentes : falsum hoc
esse paret/quia non res omnes preter hominez
hoc ipso pulchre redduntur. preterea hoc ĩter
homines forte pulchrum. Inter deos deoruz
qꝫ filios/turpe/ubi parentes non moriuntur :
His redargutis que circa singula corporea: ꝑ
sensum et opinionem hippias adducebat/socra
tes iam ad altiora tendens/non quod sensus o
pinioni: sed quod opinioni ratio porrigit ĩfert
Primo enim decorum pulchrum dicit. Quod
quidem incorporeum est magis. pluribusqꝫ con
mune. Id tamen hac diuisione refellit/decorũ
aut uideri solum pulchra: aut tam uideri ꝙ ẽe
prestat: Si primuz. deceptio quedam circa pul
chrum/potiusqꝫ ipsum pulchrum/decorum exi
stit. Uera enim pulchritudo/pulchra esse facit
quemadmodum uera magnitudo: magna: etiã
si non uideantur. Si secundum dixeris / falso
dixeris. Nam si ipsum pulchrum quotiens es
se dat pulchra: uideri quoqꝫ pariter largiretur
quecumqꝫ pulchra sunt: ut sunt / ita omnibus
apparerent. Id esse falsum: contentiones de re
bus pulchris et controuersie nobis ostendunt
Secundo aliud quiddam etiam: quod ratio o
pinioni offert/adducit. Utile porro pulchrum
uocat. Utilitas incorporeum quiddaz multisqꝫ
commune. Nec mirum est/cogitationem circa
decens et utile decipi. Illud quippe ordinem
partis ad partem partiumqꝫ ad totum: hoc aũt
ordinem totius cuiusdam ad totum aliud ha
bet: ordo uero pulchritudinem representare ui
detur. Quapropter decens uel utile: facile qs
pro pulchro accipit. ꝙ decens: pulchrum non
sit. constitit: ꝙ nec utile/sic ostendit. Utile est
quod potentiam ad aliquid faciendum habet :
potentia igitur et utilitas idem: Quicquid agi
mus potentia quadaz agimus: sed mala ut plu
rimum facimus: potentia itaqꝫ et utilitas : ma
lum ut plurimum inferunt: pulchrum autẽ nũ
ꝙ mali causa: Ergo non simpliciter: quecunqꝫ
utilitas pulchrum : At saltem que ad bonum
confert respondebit quispiam: aduersus quem
sic argumentatur: Quod ad bonum tendit con
ducibile: Conducibile bonum efficit: quod ali
quid efficit/aliud est ꝙ id quod efficitur : qua
propter aliud conducibile: aliud bonum: Con
ducibile et pulchrum/idem. Ergo pulchrum
et bonum aliud. Neqꝫ pulchrum igitur bonuz
neqꝫ bonum pulchrum: quod prorsus absurdũ
Tandem sensus opinionis : cogitationisqꝫ con
uictis erroribus mens rationi dictat: pulchrũ
esse gratiam quamdam: que animam: per men
tem: uisum: et auditum mouet et allicit: Quod
sane partim ex huius dialogi calce / partim ex
phedro et symposio platonis elicitur. qua ratio
ne gratia hec insit: et quo nomine nuncupanda
inquirit socrates: nec tamen ambitioso sophi
ste declarat: que phedro reuelauit et agathoni
qui quamuis ignorarent: suam tamen ignoran
tiam cognoscentes/dociles erant. Gratia pro
fecto pulchritudo est: non ratione sensus: quia
menti non conueniret/et ceteris sensibus eque
ut auditui uisuiqꝫ competeret. Non ratõe men
tis quia oculos auresqꝫ effugeret: Non uolup
tatis etiam ratione: quia hec non in auditu et
uisu dumtaxat: sed in omnibus sensibus reperi
tur: non ratione auditus solum/non enim men
ti uisuiqꝫ congrueret: Non ratione uisus. Au
ditui namqꝫ mentiqꝫ deesset/non ratione audi
tus uisusqꝫ simul: quia in uisu audituqꝫ una ꝯ
iunctis pulchritudo inesset. In uno quoqꝫ ue
ro illorum seorsum ab altero agente : pulchri
tudo nulla. Uolumus autem gratiã illã tribus
aie uiribus communiter percipi : tribus quoqꝫ

iectis earum iesse communiter. Quapropter
addit uoluptates mentis uisus auditusq; ex eo
pulchras esse ꝙ maxime omnium uoluptatum
innoxie sunt et optime: Si optimas idem: qd̄
conducibiles intellexeris / redibit superior am
biguitas. Conducibile bonum facit: ergo bo
ni causa. Causa et effectum aliud: Ergo aliud
conducibile / aliud bonum. Quo sequitur / ali
ud pulchrum / aliud bonuz esse: Ideo neq; pul
chrum bonum / neq; bonum pulchrum: Sin
autem optimas: i. innoxias: faciles: spiritales.
lucentes: uitalesq; / ut ita dixerim exposueris &
ueri compos efficieris. Naz pulchritudo nihil
aliud est ꝙ summi boni splendor / fulgens i uis
que oculis / auribus / mente / percipiuntur / pq;
illa ad ipsum bonum / uisum / auditum / mentēq;
conuertens. Quo fit ut pulchritudo circulus
quidam diuine lucis existat a bono manans / i
bono residens: per bonum et ad bonum sempi
terne reflexus: hoc socrates mysterium quod
a diotima sybilla didicisse asseruit / non sophi
stis sed discipulis reuelauit: Quid ipsuz bonū
ipsum unum rerum omnium pricipium / actus
purus: actus sequentia cuncta uiuificans.. qd
ipsum pulchrum? Uiuificus actus e primo fō
te bonoruz effluens. Mentem primo diuinam
idearum ordine infinite decorās. Numina deī
de sequentia mentesq; rationum serie complēs
Animas tertio numerosis discursibus ornans
Naturas quarto seminibus: formis quinto
materiam: Sol profecto corpora uisibilia et o
culos uidentes procreat. Oculis: ut uideant /
lucidum infundit spiritum. Corpora ut uidean
tur / coloribus pingit: Neq; tamen proprius o
culis radius / proprii ue corporibus colores:
ad uisionem perficiendam sufficiunt: nisi lumē
ipsum. Unum supra multa a quo multa et pro
pria lumīa oculis et corporibus distributa sūt
adueniat: illustret: excitet: atq; roboret. Eo
dem modo primus ipse actus. i. deus speciem
actumq; rebus singulis / producendo largitus
est. Qui sane actus cum in subiecto patiente
susceptus fuerit / debilis est / et ad operis execu
tionem impotens. Sed diuini solis perpetua
et inuisibilis lux / una semper omnibus adstat:
fouet: uiuificat: excitat: complet et roborat: de
quo diuine orpheus: Cuncta fouens atq; ipse
ferens super omnia sese: Ut est actus omniuz
roboratq; bonum dicitur: ut uiuificat: lenit:
mulcet: et excitat / Pulchrum / Ut in obiectis
que noscenda sunt: tres illas cognoscentis ani
me uires allicit / Pulchritudo. Ut in cognos
cente potentia / eam applicat cognitio / Veritas
Ut bonum est / procreat / regit / et complet. Ut
pulchrum: illuminat gratiamq; infundit: prepa
rata autem esse oportet omnia ad gratiam diui
ni fulgoris excipiendam. Corpora quidem pro
portione: que ordine / modo: et specie constat:
Uoces harmonia: que numeris interuallisq;
conficitur. Officia morum / rectitudine ad finē
bonum: disciplinas ordine ad obiectum uerum
Animam puritate per aduersionem ab inferis
et conuersionem ad supera. Mentem: per eter
num in ipsum bonum: Intuitum: per hec om
nia gradatim diuine pulchritudinis radius pe
netrat: circa corpus in equalitate numerosa re
fulget / loco motuiq; subiecta. Circa uoces: in
harmonia / extra certum locum / sed motu disp
sa. Circa officia disciplinasq; et animam: ī mo
tu quidem: sed ratione uitali consistens: Circa
mentē: supra motum: in eterna idearum serie
micans. Circa ipsum bonum: actus purus: ui
tam et gratiam omnibus inserēs: Hec precor
Petre medices uir omnium preclarissime: so
lita diligentia legas. Nam et tue mentis pul
chritudinem prorsus agnosces: et ꝙ proxime
ad ipsum pulchrum de quo hic disputatur / ac
cedas / animaduerteres.

Platonis hippias maior de pulchro transla
tus e greco in latinum a Marsilio Ficino Flo
rentino ad Petrum medicem patrie patrem.

Socrates: Hippias:

. so:
O Sapiens et pulcher hippias / ꝙ raro
athenas accedis? hip: Non datur o
socrates ocium: Nā elienses ciues q̄
tiēs cuz externis gentibus aliqd ē tra

68

erandum mihi pre ceteris legationes conmictūt idoneum me iudicem ac nuntium existimātes eorum que apud singulas ciuitates dicuntur: Quamobrem sepe et ad alias urbes: sepius ēt et de maximis rebus lacedemonem legatus ac cessi. Quo fit ut hec loca: quod ipse querebas minus frequentem: socrates: Hoc certe o hippia sapientis perfectiq; uiri proprium est. Tu quidem priuatim: multis ab adolescentib; acceptis pecuniis: ad plura etiam prodesse illis ꝙ que acceperis: uales: Atq; iterum publice patriam tuam tueri / ut decet eum: qui non contemnendus uulgo / sed summo in pretio sit habendus: Ceterum: que nam o hippia cau a / ꝙ prisci illi qui sapientum cognomen adepti sunt pittacus atq; bias et qui thaletis milesii tempore: quid ue deinceps usq; ad anaxagoram / sapientie studio floruerunt / uel omnes uel plurimi ciuilibus actionibus abstinuere? hippias: Quid aliud putas socrates illos continuisse ꝙ imbecillitatem ingenii / cum non possent utraq; priuata et publica prudenter administrare? socrates: An quemadmodum cetere artes fere mentum tempore susceperunt / adeo ut nostri tēporis artifices superioribus longe precellant ita et facultatem uestram: studium uidelicet sophistarum in melius creuisse dicendum / ac ueteres sapientie studiosos si uobiscum comparētur: uiles admodum extitisse? hippias: Recte omnino loqueris: socrates: Ergo si hodie bias in uitam resurgeret / a nobis irrideretur: quemadmodum ipsum dedalum sculptores aiunt: si reminiscēs talia fabricaret. qualia quōdam et quibus sibi gloriam comparauit: ridiculum fore: hippias: Sic se res habet ut ais o socrates: Uerumtamen priscos homines preferre semper recentioribus consueui: ut ⁊ uiuētium inuidiam et defūctorum indignationem uitarem: socrates: Probe o hippia et sentire et loqui mihi uideris: Ego quoq; testari possum te uera loqui. Nam reuera uestra facultas ad aucta est: uimq; suscepit ad publica una cū priuatis administranda. Gorgias siquidem iste leontinus sophista huc patrie legatus accessit: ut pote qui esset in ciuilium rerum gubernatione leontinorum omnium prestantissimus. Ubi ad populum contionari preclare iudicatus est. Deinde priuatim disputans et cum iuuenibus uersatus: multas in hac urbe pecunias cumulauit. Quin etiam si audire uis: amicus noster: prodicus et sepe alias publicis muneribus functus est: ut nuper ex chio insula ueniens / cum publice in consilio dixisset / summopere probatus est: et priuatim disserens / iuuenesq; erudiens / pecunias innumeras est lucratus. E prisc is autem illis nullus unq; dignū putauit. argenti mercedem sequi: aut propriam sapientiā in cetu diuersorum hominum ostentare: adeo inepti et ignaui erant: eosq; quanti argentū sit latebat: Sed uterq; illorum quos modo retuli plus argenti sapientia sua ꝙ alius quiuis artifex ex qualibet arte cumulauit. Idemq; protagoras ante illos effecit. hippias: Nihil o socrates egregium hac in re nosti. Nam si uideres quantum ego argenti lucratus sum / obstupesceres. Micto alia: Uerum in siciliam quando q; profectus / ubi tunc protagoras habitabat: summoq; in honore habebatur / me admodum senior breui plusq; centum: et quinquaginta minas collegi: et ex regione quadam angusta: inyca nomine plusq; minas uiginti. cumq; domum rediissem / patri dedi / quod quidem tam ille ꝙ reliqui ciues uehementer admirati sunt. Enim uero me plures ferme pecunias: ꝙ duos alios simul quoscumq; uis sophistas congregasse existimo: socrates: O rem preclaram: potissimum hippia id argumentum est: quanto et tu et alii huius seculi sapientes ueteres superatis Nam primo quanta inscitia anaxagore fuisse uidetur? Cui contra ac uobis contigit.

Amplum quippe patrimonium neglexisse dissipasseq; dicitur: adeo stulte philosophabantur: deq; ceteris illorū temporum sapientibus alia quedam huiusmodi tradunt. Quapropter optimam hanc attulisse coniecturam uideris: ꝙ sapientes nostri superioribus prestent: multiq; in hoc consentiunt / sapientem in primis sibi ipsi sapere oportere: huius autem hec est summa / ut argentum plurimum acquiratur. Et de iis satis: hoc autem mihi dicas. Cum multas urbes

urbes adieris: ubi nam potissimum lucratus es
Num lacedemone? quo frequentius es profe
ctus: hippias: Non per iouem o socrates: so:
Quid ais? numquid minimum? hippias: Jmo
nihil penitus unqꝙ: socrates: Monstrum est:
quod dicis o hippia: dictuq; mirabile. Respon
de ad hec: Utrum sapientia tua illos qui tecũ
uersantur / discuntq; / meliores ad uirtutem ef
ficere possit? nec ne? hippias: Et maxime quidē
socrates: Numquid inycіorum ciuium filios
meliores reddere potuisti? filios autem sparta
norum minime? hippias: Absit: socrates: An
forte siculi meliores fieri student: lacedemones
negligunt? hippias: Jmmo et lacedemones idē
affectant: socrates: Num pecuniarum defectu
tua consuetudine caruerunt? hippias: Nequa
ꝙ: diuites enim sunt: socrates: Cum igitur sa
pientiam affectarent / et suppeterent facultates
tuq; illos noti compotes reddere posses / cur nō
inde locupletissimus rediisti? An forte ipsi la
cedemones melius ꝙ tu filios suos erudiunt
Uis ita dicamus? Ac tu consentis? hippias:
Nullo modo: socrates: Utrum iuuenibus la
cedemone persuadere non potuisti. ut tibi ad
herentes magis proficerent ad uirtutem: ꝙ si
cum suis uixerint? an parentes inducere non
potuisti: ut tibi filios potiusꝙ diligentie sue cō
micterent? si modo filiorum curam haberent:
Neq; enim adeo inuidebant filiis. ut optimos
euadere nollent: hippias: Equidem inuidisse nō
arbitror: socrates: Numquid lacedemon bo
nis legibus instituta est? hippias: bonis profe
cto: socrates: Jn huiusmodi uero gubernatio
nibus uirtus maxime omnium honoratur: hip
pias. Maxime quidem: socrates: Tu autem
hanc aliis tradere / pre ceteris hominibus op
time nosti: hippias: prorsus o socrates: socra:
Qui facultatem equestrem egregie docere pōt
non ne in thessalia magis ꝙ in reliqua grecia
coleretur? lucrareturq; plurimum? similiterq;
et alibi / ubicumq; hec ars in pretio est? hippias
Consentaneum id quidem: socrates: Qui ergo
potis est preclarissimis uirtutis preceptis iuue
nes instituere / cur non lacedemone summope
re honoretur / ibiq; in numeras affatim pecuni

as cumulet? ac similiter in quacunq; ciuitate
grecorum uirtus maximi extimatur? At forte ī
sicilia magis et in inycia putas? Jsta credere
debemus hippia? Si tu uixeris credendum ē:
hippias: Non est o socrates mos patrius lace
demoniis mutare leges: neq; preter consuetu
dinem filios educare: socrates: Quid ais? La
cedemoniis haud patrium est / recte agere? sed
aberrare? hippias: Numꝙ id ego assererem:
socrates: Recte uero agerent: si melius: non si
deterius iuuenes erudirent: hippias: Recte: ue
rum peregrinas disciplinas lex illorum nō ad
mictit. Alioquin siquis unqꝙ alius ibi quando
q; discipline gratia lucratus esset / scito me plu
rimum fuisse lucraturum: letantur ergo: cum
me audiunt / atq; laudant: sed ut dicebam:
lex illorum peregrina uetat: socrates: Legem o
hippia perniciem ciuitatis / an salutem uocas?
hippias: Conditur mea quidem sententia utili
tatis gratia lex: non numꝙ tamen obest: si ma
le sit posita: socrates: Non ne ut maximū quod
dam ciuitati bonum legem condunt latores le
gum: legeq; sublata cum iniquitate simul uiue
re in ciuitate non possumus? hippias: Uera lo
queris: socrates: Quotiens igitur a bono aber
rant hi qui leges ferre nituntur / a legiptimo le
geq; discedunt: Quid ad hec? hippias: Exacta
quidem ratione sic se res habet o socrates. non
tamen sic homines nominare consueuerunt:
socrates: Utrum o hippia q cognoscunt: uel q
ignorant? hippias: Uulgus: socrates: Qui ue
rum cognoscunt: uulgus sunt? hippias. Nequa
ꝙ: socrates: At uero qui sapiunt hi quod utili
us est / magis legiptimum ꝙ quod inutile: reue
ra omnibus hominibus esse censent: non ne fa
teris? hippias: Fateor equidem ita reuera es
se: socrates. An non ita est / ut scientes existi
mant? hippias: Prorsus: socrates: Prestat
autē ut tu ais / lacedemonios disciplīa tua licet
peregrina ꝙ patria imbuii: hippias: Et ue
ra loquor: socrates: Quin etiam quecumq;
utiliora sunt / magis legiptima dicis? hippias
Dixi equidem: socrates: Ergo secundum ra
tionem tuam magis e lege est. ut lacedemonio
rum filii ab hippia ꝙ a parentibus doceantur

69

quādoquidem tu magis ꝙ̄ illi reuera ꝓdesses
hippias: Prodessem proculdubio socrates/
socrates: Preter legem igitur agunt lacede
monii: cum tibi filios suos erudiendos auri
oblata mercede nō tradant: hippias: Assentior
equidem: uideris enim pro me dicere. Quam
obrem repugnare tibi non decet: socrates:
Bonarum legum expertes laconas esse inueni
mus: et in rebus quidem maximis: cum tamen
melioribus legibus ꝙ̄ reliqui greci uti uidean
tur. Te uero quando potissimum laudant hip
pia: et quibus rebus audiendis precipue delec
tantur? An uidelicet cum illa narras/que ipse
egregie nosti/astra celestesq; progressus? hip:
Nullo modo hec substinent: socrates: Nuz ge
ometrie sermo illos oblectat? hip: Minime
omnium: nam pauci admodum ex illis: ut ita
dicam: numerare sciunt: socrates: Longe igit̄
abest ut raciocinationes computationesq; liben
ter audiant: hip: Longe per iouem: socrates:
Numquid illa que tu acutissime omnium ho
minum intelligis? litterarum syllabarumq; di
stinctiones? rhythmorum harmoniarumq; na
turas? hip: Quas o bone uir harmonias ac lit
teras? socrates/At que tandem ista sunt/ que
audientes illi letantur/ teq; laudant? Tu sal
tem referas/postꝙ̄ ego inuenire non possum:
hip: Stirpem heroum atq; hominum: et antiq̄
rum urbium constructiones: ac summatim om
nem antiquitatis historiam attente audiunt:
Quo circa illorum causa ediscere: meditariq;
huius generis omnia coactus sum: socrates: ꝙ̄
bene tecum actum est o hippia? ꝙ lacedemonii
moleste ferant/siquis nostros principes incipi
ens a solone recenseat. Alioquin eorum nomi
nibus ediscendis fatigari te oportuisset? hip:
Quid fatigari socrates? semel audiens quinq̄
ginta nomina/memoriter repetam. socrates: ꝓ
be loqueris: sed ego te memoria pollere nō ad
uerteram: Quapropter lacedemonii te merito
delectari: tamꝙ̄ multarum rerum perito iam ī
telligo: teq; perinde uti/ac aniculis pueri ad cō
fabulandi iocunditatem. hip: Per iouem o so
crates nuper ibidem de pulchris studiis: quib;
incumbere iuuenem decet. edisserens admira

tioni fui. Extat enim de iis a me composita lu
culenta quedam oratio: que precipue uerboruz
elegantia pollet: forma uero et principium ora
tionis eiusmodi est: postꝙ̄ capta est troia: neop
tolemus nestorem interrogauit. que sint pul
cherrima studia/quibus incumbens iuuenis:
uir illustris euadat. Cui respondens nestor
multa et pulchra precepta recenset: hanc equi
dem rationem ibi ostendi / et hic quoq; tertia
hic die in phidostrati ludo: atq; īsuper alia mul
ta auditu digna ostensurus sum. Eudicus eniz
apimanti filius me rogauit. Quare da operam
ut tu quoq; adsis: et alios tecum ducas: quicū
q; dicenda audiendo iudicare sciant: socrates:
fient ista si deus uoluerit hippia. In presentia
autem breue quiddam de hoc ipso responde:
nam oportune me admonuisti: Nuper enim o
uir optime/cum in sermone quodam: alia ut
pulchra laudarem: alia uituperarez ut turpia:
hanc quispiam in medium dubitationem indu
xit/me ualde contentiose sic interrogans. Un
de o socrates pulchra turpia ue cognoscis? po
tes ne quid pulchrum sit definire? Ego autem
ob ignauiam meam hesitaui: neq; quod accom
modate responderem habui: atq; ex cetu homi
num abiens mecum ipse iratus sum/ruditatem
q; meam uehementer uituperaui: ac minatus
sum/cum primum quempiam uestrum: qui sa
pientiam profitemini: obuium haberem / cona
turum me id audire ac discere / et diligenter
premeditatum/ ad eum qui rogauerat reuersu
rum: ut rursus eadem de re pugnarem. Qua
propter nunc tu ut dicebā/peroportune uenisti
Doce obsecro me quid ipsum pulchrum est:
Conare inꝙ̄ diligentissime omnem responden
do rem aperire: ne iterum redargutus irridear
Nosti enim perspicue. Idq; exiguum quiddaz
est: e multis que tu calles: hippias: Exiguum
per iouem socrates: et nullius ut ita dicam pre
tii. socrates: Facile itaq; discam: neq; ullus ul
terius me refellet: hippias: Nullus certe/Uile
namq; et rude studium meum esset: socrates:
Per iunonem bene loqueris hippia. si uirum
illum capiamus. Uerum ne tibi impedimēto
siz imitatus illum te respondente rōnes resūmā

ut me magis exerceas : Ferme enim in resum
mendis sermonibus : quoquo modo peritus
suz. Si ergo nihil tua interest: repetere cupio:
ut uehementius firmiusq; perdiscam: hippias:
Repete ut lubet: nam ut modo dicebam : non
ardua questio est: sed ad difficiliora te respon
dere docerem / ut nemo te refellere possit: so :
O q̄ bene loqueris? Ac postq̄ tu iubes: eius
ipse personam indutus te iam interrogare ag
gredior . Si illi sermonem tuum de pulchris
disputantem officiis ostendisses cum primum
finem dicendi fecisses: de nullo alio prius q̄
de pulchro quesisset. mos enim iste suus: et in
hunc modum interrogasset. O eliensis hospes
non ne iustitia iusti sunt quicunq; iusti? Respō
de queso hippia tamq̄ percontante illo: hip:
Iustitia profecto : so: An non aliquid hec ipsa
iustitia est? hip: Prorsus: socrates : Et sapien
tia sapientes sunt: quicunq; sapiunt et bono si
militer bona omnia que bona sunt? hip: Quid
prohibet: socrates: Sapientiam uero et bonuz
secundum se esse oportet. Nam si ipsa nō eēnt
alia per illa numq̄ talia fierent: hip: Sic est :
socrates: Nō ne et pulchra oīa ipso pulchro
sunt pulchra? hip: Pulchro certe: so: Est ne ḡ
ipsum pulchrum? hip: Est proculdubio: so:
Hic ille statim queret: Dic hospes quid hoc ip
sum pulchrum est? hip: Num qui ista interro
gat audire indiget: quid est pulchrum? socra :
Non mihi uidetur: sed aliud quiddam est ipz
pulchrum: hip: Quid hoc ab illo differt? so:
Nihil ne tibi uidetur? hip: Nihil certe: non ẽ
differt: so: Constat autem te melius nosse: Cō
sydera tamen: non que res pulchra est / ille pe
tit: sed quid ipsum pulchrum est : hip: Intelli
go iam o bone uir: et quod ipsum pulchrum ẽ /
respondebo adeo ut numq̄ redarguar : Si ue
rum dicere oportet / scito socrates uirginē pul
chram ipm pulchruz esse: so: preclare o hippia
et decore admodum respondisti: Numquid er
go si hoc respondero: ad interrogata responsuz
erit et recte: neq; refellar? hip: Qua te ille ra
tione corripiet? si quod omnibus uidetur / et de
quo audientes singuli pro te testabuntur / res
ponderis? so: Eia q̄ belle? Sed mecum ipse o
hippia quod dicis animaduerto: Ille siquidez
ita quodammodo percontabitur : Age respon
de mihi o socrates. Quid est ipsum pulchrum
quod si sit hec omnia que pulchra dicuntur: p
ipsum pulchra sunt? Ego autem respondebo :
Si pulchra uirgo ipsum pulchrum est / propter
quod hec pulchra sunt: hip: putas ne illum te
reprehendere ulterius ausurum : quasi nō pul
chrum sit quod dicis? Uel si forte ausus fuerit
non ab omnibus irrisum iri? so. Quod quidez
audebit o uir mirifice certo scio. Vtrum uero
ausus / ridiculus euasurus sit / res ipsa ostēdet
Que tamen ille inferet / tibi dicere cupio : hip.
Dic iam: so: Quam lepidus es o socrates dicet
pulchra equa / non ne pulchrum? quam in ora
culo deus ipse laudauit. Quid ad hec o hippia
pulchram equam non ne pulchram esse fatebi
mur: nam quo pacto quod pulchrum est . esse
pulchrum negabimus? hip . Vera narras o so
crates: recte quippe deus cecinit: pulcherrime
enim eque apud nos nascuntur. socrates: Ad
det ille post hec. lyra pulchra non ne pulchruz
hip: Ita: socrates. Queret iterum . noui enim
eius morem o uir optime pulchra olla: an non
pulchrum? hippias: Ha socrates / quis adeo
rudis est: ut in re seria tam uilia nomina misce
atur? socrates: Talis ille est o hippia: non enī
comptus iocundusq;: sed sordidus: nihilq; ali
ud preter ueritatem curans . Attamen respon
dendum illi est: et ego prefabor si olla a bono
figulo ficta sit: equalis et rotunda satisq; cocta
quales sunt olle quedam utrinq; aurite atq; p
pulchre: que sex patinas capiunt / si de tali in
q̄ olla interrogaret: respondendum pulchram
existere. Quomodo enim quod pulchrum est /
non esse pulchrum assereremus? hippias : nul
lo pacto o socrates: socrates : An non et olla
rogabit ille pulchra pulchrum? Responde am
mabo: hip: Sic esse arbitror. pulchrum quoq;
uas hoc est cum ex arte est fictum : sed totum
hoc si cum equa et uirgine aliisq; speciosis om
nibus comparetur: tali cognomento indignum
est: socrates. En hippia iam intelligo : quid in
terroganti illi periit obiiciendum sit. O uir
ignoras q̄ scitum sit illud heracliti.

70

Speciosissima simiarum/deformis est/cũ alio
genere animalium comparata: nec non ollaruꝫ
pulcherrima turpis est/si cum uirginum gene
re conferatur: ut sapiens hippias iudicauit:.
Non ne sic hippia? hip. Recte nimium respon
disti: so: Audi deinceps enim scio sic inferet.
Quid? siquis genus uirginum o socrates/cuꝫ
deorum genere conferat? non ne idem patietur
quod et olla collata cum uirgine? An non for
mosissima uirginum deformis esse uidebitur?
non ne heraclitus quem tu in testimonium ad
duxisti/hoc idem tradit? hominem. s. sapientis
simum ad deum simiam apparere? quo ad sa
pientiã et formã et alia omnia? Confitebimur
hippia speciosissimã uirginẽ cum deorum gene
re comparatam esse deformem? hip: Quis hu
ic socrates contradixerit? so: Si hec admicta
mus ridebit illico/et in hunc modum me iterũ
compellabit: Recordaris socrates quid inter
rogatus fueris. At ego recordor equidem me
interrogatum fuisse quid ipsum pulchrum sit:
Tum ille dicet interrogatus quid pulchrũ sit:
respondes: quod non magis pulchruꝫ ꝙ tur
pe esse contingit: ut tu ipse fateris. Ita uideri
dicam: d. qd nam tu amice mihi respondendũ
consulis? hip: Hoc ipsum: so: Quin etiam ꝙ
ad deos genus hominum pulchrũ minime sit/
concedet. Sin autem ab initio te dicet ille: ro
gassem: quid pulchrum turpeq; est: et tu mihi
eademq; in presentia/respondisses recte quidẽ
preterea num tibi ipsum pulchrum quo decorã
tur omnia: pulchraq; apparent: quotiens illa
species adest/uirgo uidetur esse uel equa: uel
lyra? hip: Si id ille quesiuerit socrates: facili
me respondebitur: quid ipm pulchrũ sit/quo
cetera omnia decorãtur: cuius ue presentia pul
chra uidentur. Ineptissimus nempe homo est
nihilq; preclare questionis inducit. Si eniꝫ tu
illi responderis/pulchrum ipm quod querit:
nihil aliud esse ꝙ aurum hesitabit: profecto ne
q; te confutare tentabit: Constat eniꝫ apud om
nes cuicumq; hoc adest/licet turpe illud antea
uisum fuerit: pulchrũ uideri auro perornatum
so: Nescis hippia/ꝙ molestus uir ille sit/ꝙ̄ue
difficile dicentibus assentiatur: hip: Quid tuꝫ
o socrates? quod recte dicitur: concedat neces
se est: hoc enim si respuerit: ludibrio omnibus
erit. so: Atqui responsionem hanc non modo
non accipiet: sed acriter me mordebit. O ista
te uir dicet: phidiam rudem artificem putas?
Et ego illi ut arbitror: nullo modo putare me
dicam: hip: Et recte quidem: so: Recte ꝑcul
dubio: postꝙ̄ uero peritum artificem phidiam
esse concessero/hec insuper addet. Existimas id
quod pulchrum uocas phidiam ignorasse? At
ego quid maxime dicam? Tum ille/quoniam
minerue oculos non aureos fecit: neq; reliquũ
uultum neq; pedes neq; manus: quando qdeꝫ
si aurea fuissent/pulcherrima extitissent: sed e
burnea reddidit/in quo certe propter inscitiaꝫ
aberrauit: cum ignoraret aurum esse: cuius ꝓ
sentia pulchra omnia fiunt/quibuscumq; adhe
ret. quid ad hec hippia? hip: Nihil arduum.
Recte enim fecisse fatebimur. Nam eburneuꝫ
quoq; pulchrum est: so: Sed ille. Cur non pu
pillas etiam oculorum eburneas fecit? sed la
pideas inueniens quoad fieri potuit/lapidis cũ
ebore similitudinem. Num pulchrũ lapidem.
pulchrum esse o hippia respondebimus? hip:
Immo certe cum decens est: so: cum uero nõ
decens/turpe fatendum: nec ne? hip: Fatendũ
sane cum minime decet: so: his adiiciet ille: o
uir sapiens ebur et aurum non ne cum decent
pulchra omnia reddunt? contra uero cum de
decent? Renuemus ne an potius admictemus
hip: fatebimur plane qcquid aliquid decet/pul
chrum efficere: so: hic ille inferet: Utruꝫ decet
pulchre olle de qua supra diximus. plene bo
norum leguminum auream tudeculam addere
an ficulneam? hip: proh hercules: qualem ho
minem narras. Cur non eius nomen profers
so: haud agnosceres hominem/licet nomen au
dires: hip: Uerumtamen inpresentia indoctuꝫ
illum esse cognosco: so: Curiosus nimium est
o hippia. Ceteruꝫ quid dicemus? Utram poti
us e duabus tudeculis legumini et olle cõgrue
re? an ficulneam? suauiorem quippe odorẽ pre
stat/neq; collidens frangensq; ollam diffundet
legumina nec aqua ignem extinguet: neq; com
mesturos homines/pretioso priuabit obsonio.
Contra uero aurea tudecula: Quamobrem ui
detur mihi ficulnea magis decere ꝙ aurea t

nisi tu contradixeris: hip: Decet sane magis. ꝙ
uis ego cum homine talia perquirenti minime
disputarem: so: probe nimirum o amice: Tibi
enim talibus nominibus uti non conuenit / cuȝ
tam specioso amictu calceisq; ornatus sis: et i
ter omnes grecos sapientia polleas: me autem
nihil probibet: quo minus cum illo uerser. me
igitur ante erudias: meiq; gratia respondere di
gneris. Ille namq; sic deinde perget. Si ficul
nea decet magisq; aurea: non ne pulchior? hip
pulchriorē respōdebis o socrates: postq; quod
decet: pulchrius ꝙ quod dedecet / es cōfessus
so: Numquid hippia / confitendum ficulneam
pulchriorem esse ꝙ auream? hip: Uis tibi dicā
socrates / quo modo pulchrum definiens / pro
lixis eum sermonibus liberabis? so: Quid ni
uelim? mō tamen priusq; mihi dixeris utram /
e duabus illis tudeculis decentiorem pulchri
oremq; existere: respondendum sit: hip: Atq
si uis illam que ex ficu est / pulchriorem esse re
sponde: so: Nunc iam dicas quod paulo ante
inceptabas. Hac enim responsione qua ipsum
pulchrum aurum esse aio / nihilo pulchrius ut
arbitror aurum / ꝙ lignum ficulneum appare
bit: Nunc denuo quid ipsum pulchrum asse
ris? hip: Dicam equidem: requirere namq; mi
hi uideris tale quiddam pulchrum respondere
quod numq; alicui turpe uideri queat: so: Om
nino o hippia: et nunc recte accipis: hip: audi
iam: scito socrates / siquis habeat / quod aduer
sus hoc inferre ualeat / autumare me / nihil un
quam penitus laudaturum. so: dic per deos ci
to: hip: Aio equidem semper: apud quemlibet
et ubicumq; pulcherrimum esse: ut sanus aliq̄s
sit / diues et honoratus inter grecos usq; ad se
nectutem: et sicut parētes suos defunctos egre
gio funere decorauit / sic a filiis suis preclare:
atq; magnifice sepelliat: so: Hui: hui: o hippia
ꝙ mirifice et excellēter et ut te decet: dixisti?
per iunonem ualde te amo / quia mihi uideris
summa cum beniuolentia pro uiribus auxilia
ri: Uirum tamen illum non dum compreben
dimus: sed nunc effusius nos / mihi crede ride
bit: hip: O ineptum risum: cum enim nihil ad
uersus ista proferre ualeat / rideat autem / se ip
sum ridebit / presentibusq; omnibus ipse ludi

brio erit: so: forte sic se res habet: forte etiam
et hac responsione: ut ego uaticinor: non solum
illudere me audebit: hip. Quid ultra? so: Si
baculum habuerit: neq; ego statim fugero / ce
dere me conabitur: hip: quid ais? An tuus il
le dominus? si tibi iniuriatus fuerit / non dabit
penas? an iniusta uestra ciuitas? cedereq; se
mutuo ciues permictit? so: Nullo modo: hip:
Non ne igitur punietur: si te iniuste percusse
rit? so: Non iniuste quidem o hippia / si talia re
sponderem: sed iure mihi uidetur: hip: Mihi
quoq; / quando quidem et tu hec putas: so: uis
tibi dicam / quam ob causam me talia respon
dentem / uerberibus dignum putem? An tu me
priusq; iudices / uerberabis? uel rationem ad
mictes? hip: graue hoc esset o socrates: si non
admicterem? sed qua ratione id ais? so: dicam
eodem modo quo et paulo ante / imitatus illum
ne coram te uerba / quibus ille mecum utitur /
proferam dura nimium et absurda. Nam sic
me proculdubio alloquetur. Dic age o socrates
iniuste cedi illum censes / qui dithyrambum tā
tum in concinne pronuntians / tam procul a ꝓ
posita questione abierit? At ego quonam pac
to interrogabo? tum ille: quia oblitus es quesi
tum fuisse / ipsum pulchrum / quod omnia qui
buscumq; inest / pulchra efficit: lapidem: lignū
hominem: deum: actionem deniq; omnem: et
disciplinam: hoc ipsum o uir pulchrum quid ē
perquiro. tu uero non magis audisti me: ꝙ si
lapis coram assedisses: et molaris quidem / nec
aures neq; cerebrum habens: q si ego perterri
tus ad hec ita respondeam: num grauiter feres
hippia? hip: Quo nam modo? so: sic inq̄. Hoc
tamen hippias pulchrum esse dixit: quamuis
ego illum ut tu me nunc interrogassem: quod
omnibus pulchruȝ / semperq; existit: Quid ais?
An moleste feres / si hec dixero? hip: Certo
scio o socrates quod dixi / omnibus eē pulchrū
et ita uidebitur: so. An et erit: dicet ille: semp
enim pulchrum? hip: Omnino. so: Non ne et
erat / interrogabit? hip: et erat: so: ad hec ille et
numquid eliensis hospes inquit achilli pulchr
esse / post genitores suos nature concedere: et
auo illius eaco / aliisq; quicumq; ex diis nati
sunt? et ipsis deniq; diis? hip: Quid hoc? Ma

carie herculis filie ad expiandum ſcelus: ſacra
facito: prophane eniz ſunt o ſocrates huiuſmo
di queſtiones: ſo: Quid uero? percontante alio
hec aſſerere / non ualde prophanum? hip: forſi
tan: ſo: forte igitur tu is es ille dicet / qui cuili
bet ac ſemper pulchrum eſſe dicis a filiis fune
re honorari / parentibus parentare: An non ex
omnibus unus hercules erat / aliiqꝫ / quos ãtea
memorauimus? hip: At uero non diis dicebaz
ſo: Nec heroibus etiam ut uideris: hip: Non
certe / quicunqꝫ deorum filii fuerunt: ſo: Illis
uero qui non deorum? hip: His ipſis: ſo: ergo
ſecundum ſermonem tuum ex herouz numero
tantalo quidem et dardano atqꝫ zeto / graue ꝑ
phanum et turpe eſt: pelopi uero / aliiſqꝫ ſimilit̃
genitis: pulchrum. hip: Ita mihi uidetur: ſo:
Ad hec ille. tibi ergo uidetur / quod in ſuperio
ribus non dicebas / ſepellire parentes / a filiis
ſepelliri / quandoqꝫ et quibuſdam turpe contin
gere / immo impoſſibile eſſe: hoc omnibus eſſe
pulchrum. Quamobrem ſimiliter hoc atqꝫ ſu
periora illa. ſ. uirgo et olla afficitur / atqꝫ etiam
ridicule magis / aliis pulchrum eſt / aliis minˀſe
Quo circa ſic me ille corripiet. Non dum ho
die potes o ſocrates / quid ipſum / de quo queri
tur / pulchrum ſit: exprimere? Et merito me ita
iurgabit / dum ſibi talia reſpondebo: Talis eſt
ut plurimum diſputatio noſtra. Quandoqꝫ ue
ro tamꝗ̃ imperitiam meam et inſcitiam miſera
tus / ipſe mihi obcurrit / interrogans: utrum ta
le quiddam pulchrum ipſum eſſe mihi uideat̃
Uel de quo uis alio diſputetur: hip: Quo mõ
id ais o ſocrates? ſo: Dicam: o beate ſocrates ĩ
quit. Ita reſpondere talia deſine: inepta quip
pe ſunt: et facile refelluntur. Sed aduerte: nũ
tale quiddam ipſum pulchrum appareat: quod
nos ſupra tetigimus / cum aurum diceremus /
quibus decens eſt / eſſe pulchrum / contra qui
bus minime. Atqꝫ alia omnia / quibus ipſum
decens / eiuſqꝫ natura competit: pulchra fieri.
Uide igitur num hoc ipſum pulchrum ſit: ego
aũt iſta paſſim concedere conſueui. Nam qd
obiiciam non inuenio. tibi uero decorum / ipſuz
pulchrum eſſe uidetur? hip: Omnino o ſocra
tes: ſo. Caueamus ne in aliquo decipiamur:
hip: Cauendum certe: ſo: Uide itaqꝫ / decoruz
id uocamus / quod adueniens / uideri pulchra
ſingula facit: quibus adeſt: uel quod eſſe efficit
Uel ex iis neutrum: hip: Mihi quidẽ uidetur
ſo: Utrum quod apparere pulchra facit / perin
de ac ſiquis deformis / amictu calceiſqꝫ decoriſ
ornetur / pulchrior appareat. Non ne ſi deco
rum ea quibus ineſt pulchriora. que ſint / uide
ri faciunt / quatenus decorum eſt / deceptio que
dam circa pulchrum decorum eſſet? Neqꝫ eẽt
hoc quod querimus hippia. Illud quippe que
ſiuimus / quo res omnes pulchre / pulchre ſunt
quemadmodum omnia magna / exceſſu magna
ſunt. hoc enim omnia magna ſunt: Atqꝫ etiam
ſi non uideantur / excedant tamen / magna eſſe
neceſſe eſt: Sic et pulchrum queſiuimus: / quo
pulchra ſunt omnia / ſiue appareant ſiue non:
quid eſſet. Decorum quidem non eſt: pulchrio
ra enim ꝗ̃ ſint: uideri facit / in quantum decoꝝ
eſt ut ipſe aiebas: qualia uero ſunt / uideri non
ſinit. Quod autem pulchra eſſe facit / quemad
modum paulo ante dicebam / ſiue appareant: ſi
ue non / quid eſt dicendum. hoc nempe querit̃
ſi modo pulchrum queritur: hip: Atqui decoꝝ
o ſocrates / et eſſe et apparere pulchra / cum ad
eſt: efficit: ſo. Igitur impoſſibile eſt / que reue
ra pulchra ſunt / non uideri pulchra / dum adẽ
quod uideri facit: hip: Impoſſibile: ſo: Confi
tebimur hoc o hippia? Omnia reuera pulchra
inſtituta et ſtudia: exiſtimari etiam pulchra ab
omnibus? uel contra: ignorari: adeo ut de his
homines priuatim et publice acerrime pugnẽt
hip: Ignorari potius o ſocrates arbitror: ſo:
non tamen ignorarentur / ſi ut pulchra ſunt: ita
pulchra etiam apparerent. apparerent autem.
ſi decorum pulchrum eſſet / neqꝫ eſſe ſolum: ſed
uideri etiam pulchra cogeret: Quamobrem ſi
decorum eſt / quod pulchra facit eſſe / eſt utiqꝫ
quod querimus / pulchrum non tamen id quod
uideri cogit. ſin autem uideri dumtaxat / decoꝝ
efficit: nequaꝗ̃ pulchrum ipſum eſt / quod peti
mus: eſſe namqꝫ illud compellit. Apparere aũt
ſimul et eſſe: neqꝫ pulchra neqꝫ aliud quicꝗ̃ ef
ficere idem poteſt. Eligamus iam / utrum deco
rum eſſe putemus / quod uideri pulchra / uel qđ
eſſe facit: hip. quod uideri o ſocrates arbitror
ſo: pape: ꝗ̃ longe nos hippia ipſius pulchri co

gnitio fugit: postꝙ decorum/aliud quiddam p̄
ter ipsum pulchrum esse apparuit: hip: per io
uem o socrates mihi quidem absurde nimiuz:
so: Ceterum o amice non dum dimictamus.
neqꝫ enim omnem abieci spem quid sit pulchꝝ
inueniendi: hip: Omnino sperandum o socra
tes: neqꝫ enim inuentu difficile: mihi quippe ↄ
scius sum/ꝙ si paulisper ad me ipsum in solitu
dine me reciperem/exacte tuis ꝙ exprimi pos
sit/tibi id explicarem: ut nihil utra requireres
so: heu ne alta id uoce dicas o hippia: ne indi
gnatum/longius nos effugiat: non uides quā
tum nos hactenus fatigauerit? Veruz nihil di
co. Tu enim cum solus eris/facile ut puto īue
nies. Sed age per deos me presente inuenias
et si uis ut hactenus ita deinceps: una mecum
pquire. Si inueniemus bene erit. sin minus
ego quidem mea sorte contentus ero. Tu uero
postꝙ abieris/facile inuenies. si tamen nunc ī
ueniamus/haud amplius tibi molestus ero/
quid te cum ipse excogitaueris flagitans. Jn p̄
sentia uero consydera/num tibi id pulchrum
esse uideatur. Attende obsecro diligēter ne de
lirem. Hoc utiqꝫ pulchrum esto/quod utile est
Cuius quidem rei hinc maxime coniecturam
facio: pulchri oculi sunt: non qui impotes uidē
di: sed qui potentes et utiles ad uidenduz: hip
Certe: so: Et uniuersum corpus ita pulchrum
dicimus: aliud ad cursum: aliud ad luctam.
Itemqꝫ animalia omnia: ut pulchrum equum/
gallumqꝫ/et coturnicem: et apparatus omnes:
atqꝫ uehicula: tum terrestria tum maritima/na
ues atqꝫ triremes/instrumenta quoqꝫ omnia tā
ad musicam ꝙ ad artes alias pertinentia: Jtez
si uis studia atqꝫ leges: singula hec eadem fer
me ratione pulchra uocamus: respicientes scili
cet qua conditione: unum quodqꝫ natum: uel
fabricatum: uel locatum est: quod ue utile est:
et qua ratione utile/et ad quid utile: et quādo
utile/pulchrum esse dicentes: quod uero secun
dum hec/inutile/turpe. An non idem tibi quo
qꝫ uidetur o hippia? hip: Mihi uero: so: probe
igitur nūc dicimus preceteris omnibus quod
utile est/ipsum pulchrum esse: hip: Probe ad
modum o socrates: so: Non ne quod efficere
aliquid potest/ad id utile est/ad quod et potēs
Impotens contra: inutile? hip: prorsus. so:
potentia ergo pulchrum/impotentia turpe: hip
Maxime: nam et alia nobis omnia sic esse te
stantur: et ciuilia precipue. Quoniam in ciuita
te sua atqꝫ re. p. potentem esse/omnium est pul
cherrimum/impotentem uero turpissimum: so
preclare loqueris. Sed numquid ob hanc ip
saz rationez/sapientia pulcherrimum omnium
insipientia contra turpissimum? hip: Tu uero
quid putas? so: Siste parumper o dulcis ami
ce. Nam de eo quod dicimus suspicor/atqꝫ ti
meo: hip: Quid metuis socrates? non ne scite
dicta hec sunt? so: Uelim equidem: sed mecuz
hoc animaduerte. Utrum quis unꝙ quod ne
qꝫ scit/neqꝫ potest/efficiat: hip: Nequaꝙ? quo
enim pacto/quod nequit: ageret? so: Qui delī
qunt/et mala agunt: efficiuntqꝫ ignari/si hec ñ
potuissent/numquid egissent? hip: Minime: so
At uero potentia possunt/quicunqꝫ possunt: ñ
enim in potentia: hip: Non certe: so: Possunt
autem onmes facere que faciunt: hip: proculdu
bio: so: Mala uero multo plura ꝙ bona/oīs
homines statim ab ineunte etate per omne uitā
agunt: neqꝫ sponte delinqunt: hip: Uera loq̄ris
so: quid porro? hanc potentiam: atqꝫ hec utilia
que ad malorum executionem conducunt: nuz
pulchra uocabimus: an longe aliter? hip: lōge
absunt a pulchro o socrates: so: Non ergo po
tens nobis et utile ut uidetur ipsum pulchruz
existit: hip: Immo: si modo bona possit: ad ea
qꝫ conferat: so: Jllud igitur reprobatum est/ꝙ
potens et utile simpliciter pulchrum sit: Sed
numquid hoc erat o hippia: ad quod animus
noster respiciebat. Ipsum scilicet potens et u
tile ad bonum conficiendum: pulchrum esse:
hip: Mihi quidem uidetur: so: hoc conducibi
le est. an non? hip: Ualde: so: sic utiqꝫ pulchra
corpora/pulchra instituta legum? et sapientia:
alia que paulo ante retulimus/omnia ex eo pul
chr asunt/quo conducibilia sunt: hip: Constat
so: Conducibile itaqꝫ ipsum nobis pulchrum
esse uidetur: hip: maxime omnium: so: Atqui
conducibile est/quod bonum efficit: hip: Jd
ipsum: so: Efficiens autem nihil aliud est: ꝙ
causa: hip: Nihil: socrates.

Ergo boni causa pulchrum est: hip: Est pro
fecto: so: Aliud uero est causa: aliud id cuius
causa est, Neq; eniz causa ipsius cause causa es
se potest. Quod hinc maxime coniectare licet:
Non ne causam efficientem esse constitit? hip:
plane. so: Ab efficiente uero effectum fit: non
efficiens: hip: Uerum est. so: Aliud efficiens /
aliud effectum: hip: aliud certe: so: Non ergo
causa ipsius causa est / sed eius quod ab ipsa ef
ficitur: hip: Sic est: so: Itaq; si pulchrum bo
ni causa est / a pulchro fit bonum. Et ob hanc
causam ut uidetur / prudentiam alia q; pulchra
omnia exoptamus: quia opus / quod ex his gi-
gnitur idest bonum / exoptandum est. Vnde p
ea que inuenimus: pulchrum ad bonum ideaz
patris cuiusdam habere uidetur: hip: Omnino
quidem. preclare enim loqueris: so. Num et
hoc preclare: ꝙ neq; pater filius est: neq; filius
uicissim pater? hip: et hoc: so: Enim uero nec
causa effectum est / nec effectum / causa. hip:
Uera loqueris / so: Per iouem o uir optime /
neq; pulchrum bonum est / neq; bonū pulchrū
An tibi ex his que dicta sunt / fieri posse uidet᷑
hip: Non mihi: non per iouem: so: placet nobis
istud: et asserere uolumus / ꝙ neq; pulchruz bo
num / neq; bonum pulchrum? hip: Non per io
uem non mihi placet: so: per iouem mihi quoq;
o hippia: nihil minus ex his que dicta sunt. pla
cet: hip: Ita sane uidetur: so: haud amplius igi
tur sermo ille ut supra / egregius esse uidetur:
quo id pulchrum asserebatur / quod conducibi
le utileq; et potens ad bonum aliquod efficien
duz. immo si possibile est / absurdior iudicādus
q̄ꝙ superiores illi quibus uirginem: et singula
que supra narrauimus: pulchrum ipsum nun
cupabamus: hip: apparet: so: Equidem o hip
pia quo me uertam nescio: hesito enim et ambi
go. tu uero num forte quid habes? hip: in pre
sentia minime: sed ut alias dixi / si mecum aīad
uertero / inuentuz me aliquid certo scio: so: at
uideor mihi ob intelligendi ardentem auiditatē
moram tuam nequaq̄ꝙ tolleraturus. Sed ecce
nunc aliud quiddam mihi in mentem uenit. at
tende obsecro utrum quod nos delectat: non
de qualibet uoluptate loquor: sed de illa que p
uisum atq; auditum: utrum inq̄ꝙ tale quiddam
pulchrum sit uocandum? Nam quo pacto re
pugnare possumus? Cum pulchri homines ua
riiq; apparatus: picture et figmenta pulchra / in
tuentes nos delectent? Cantus quoq; pulchri
et uoces: uniuersaq; musica: sermones / et con
fabulationes similiter nos afficiant? Quaprop
ter si audaci illi pertinaciq; homini respondere
mus / pulchrum esse / quod per uisum audituzq;
delectat / non ne audaciā eius reprimeremus?
quid putas? hip: Nunc mihi o socrates quid
ipsum pulchrum sit: scite dictum uidetur: so:
Quid uero? studia pulchra ac leges. propterea
pulchra dicemus? ꝙ per uisum auditumq; io
cunda sint? an alia quadam specie contineri?
hip. hec itaforte o socrates / et si hominez latēt
so: Per canem o hippia / non illum: quem ego
maxime omnium uererer / quotiens delirarem:
aut aliquid dicere profiteor / cuz nihil dicerez.
hip. Quem dicis? socrates: Socratē sophro
nisci filium: qui nihilo magis mihi concederet
ut hec indiscussa facile iudicarem / q̄ꝙ ut scire
putarem que nescio: hip: Atqui mihi quoq;
postq̄ꝙ ipse dixisti: aliud quiddam id: quod ad
leges attinet / esse uidetur: socrates: Quiesce
aliquantum o hippia. Nam in eamdem circa
pulchrum ambiguitatem incidisse uidemur / in
quam paulo ante: dum putamus quiddam cer
ti nos habere: hip: Quo pacto id ais socra
tes? socrates / Dicam equidem quod mihi ui
detur / ut siquid ueri dico: inspiciamus. Hec
profecto que ad studia legesq; pertinent / forte
non extra sensum uidendi: et audiendi existere
uiderentur. Uerum substineamus hunc sermo
nem qui asserit: quod his sensibus gratum est
esse pulchrum: nec leges in medium produca
mus. At siquis nos interroget / siue is quem
retuli / siue quiuis alius in hunc modum:
Quid o hippia atq; socrates: id dumtaxat iocū
dum quod sensibus duobus percipitur / pul
chrum esse censetis? que uero ceteros sensus
suauitate perfundunt / cibos / potus / ueneris a
ctus / aliaq; huiusmodi pulchra esse nō dicitis.
An forte neq; dulcia hec: neq; in sensibus pre
ter q̄ꝙ in audiendo uidendoq; uoluptatem

aliquam ponitis? Quid inq̃ o hippia respõde
bimus? hip: Magnas quoq; inesse aliis sen
sibus uoluptates assentientur: socrates: sed
ille qua de causa dicet: cum non minus ꝙ alie
uoluptates iste sint / pulchri eas cognomento
priuatis? quoniam respondebimus: nemo est:
qui nos non rideat / si dicamus non dulce con
mestionem esse: sed pulchrum: suauemq; odo
rem non suaue esse: sed pulchrum: Ueneris q̊
q; motus dulcissimum quiddam esse: quilibet
nobiscum pugnabit. Oportet autez / siquis hoc
potiatur / ita potiri: ut lateat / quasi uisu turpis
simum sit. Cum hec dixerimus hippia / ille for
sitan respondebit. Intelligo equidem ꝙ iã diu
uos pudor impedit: quo minus uoluptates hu
iusmodi pulchras denominetis: quia hominibꝫ
non uideantur. Ego uero non id querebam: qđ
uulgo pulchrum uidetur: sed quod pulchrum
ipsum est: at illi nos id repetemus / pulchrũ eẽ
quod iam proposuimus: partem scilicet eaz io
cundi / que per oculos auresq; delinit. Tu ue
ro hippia quo te uertes? an forte quid aliud in
feremus? hip: Non alia preter hec o socra
tes respondendum: socrates: preclare dicitis
inferet ille. Si ergo soluz quod per uisum / au
ditumq; gratum aduenit / pulchrum est: quod
per alium sensum delectat: minime pulchrum:
Confitebimur ne? hip: Confitebimur: so
crates: Ille uero sic iterum. An quod per ui
sum iocundum / per uisum et auditum iocundũ
est? Et quod per auditum iocundum / per audi
tum et uisum etiam? ad hec nos: Nullo modo
quod per alterum est / per utrumq; esset: hoc ẽ
q̃rere nobis uideris. hos uero diximus quod
uis e duobus his iocundis / ipsum per se pul
chrum esse: et similiter ambo: non ne sic respõ
dendum? hip: Sic prorsus. socrates. tum
ille: Numquid a iocundo / iocundum eo ipso
quod iocundum est / differt? haud quero utruz
maior minor ue sit uoluptate uoluptas / aut ma
gis ac minus: sed utrum ex pluribus uolupta
tibus una quedam hoc ipso ab alia differat / ꝙ
hec quidem uoluptas sit illa minime: Nobis
quidem non uideri dicemus: hip: Non uide
ri plane: socrates: hic ille inferet. Non ne
propter aliud quiddam / ꝙ propterea ꝙ uolup
tates sint / has potissimum uoluptates e nume
ro omnium elegistis / tale quiddam in utrisq; ĩ
spicientes / ꝙ uidelicet naturam quamdam ha
bent: ab aliis differentem: ad quam profecto
respicientes / pulchras esse illas asseueratis: ne
q; enim uisus uoluptas iccirco pulchra est / q̃a
per uisuz fit: Nam si illius pulchritudinis hec
esset causa / nullo modo que per auditum fit /
pulchra esset / cuz per uisum nequaꝙ efficiatur
Nos autem uera illum dicere confitebimur.
hip: Confitebimur sane: socrates: Neq; rur
sus auditus uoluptas / ex eo pulchra: quia per
auditum fiat: alioquin que per uisum percipit̃
pulchra non esset: quippe cum non eadem sit:
cum illa que per auditum efficitur. Eum uiruz
qui ista: dicit o hippia uera loqui fatebimur?
hip: Uera nimirum: socrates: Uerumtamen
utreq; inquiet pulchre sunt / ut dicitis: Dicimus
ne? hip / Dicimus certe: socrates: Habent
igitur conmune quiddam atq; idem: quod eas
pulchras efficit: quod ue ambabus conmunit̃
inest / et unicuiq; proprie. Neq; enim aliter am
be pulchre essent et quelibet. Age mihi tamꝙ
illi responde: hip: Ita mihi ut ais / uideri res
pondeo: socrates: si enim uoluptates iste ali
quid ambe susciperent: quod non earum queli
bet pateretur / numꝙ huiusmodi passione pul
chre existerent: hip: sic est: so: Qui enim fi
eri posset / ut quod neutra illarum patitur / am
be perpetiantur? socrates: Non tibi uidetur
hip: Atqui et rerum istarum et locutionum hu
iusmodi penitus imperitus essem: socrates:
Iocunde quidem o hippia. ceterum ego forte
periclitor uideri mihi aliquid intueri / quod ita
se habere: ut tu ais / minime possit. Uideo
autem nihil: hip: Non periclitaris o socrates
sed nimium despicis: socrates. Enim uero hu
ius generis per multa mihi in mentem uenunt
quibus fidem non presto: quoniam non probã
tur ab ste / qui argenti plus studio sapientie ꝙ
ceteri nostri temporis cumulasti. Ego autem
o amice / utpote qui nihil unꝙ lucratus sum:
cogito ne mecum forte ioceris: ex industriaq;
deludas: adeo mihi multa uidentur:

73

hip: Nemo melius ꝗ tu intelliget socrates: u
trum iocer nec ne / si ista que tibi occurrunt / ꝓ
ferre ceperis: nihil enim dicere uideberis. quo
niam numꝗ reperies / quod nec ego patior: ne
qꝫ tu / ambos perpeti: so: Quo modo inquis
hippia? forte tu aliquid dicis / quod ego minus
intelligo. Uerum ausculta me / quod sentio / pla
nius explicabo. Mihi quidem uidetur. quod
neqꝫ contingit me esse: neqꝫ sum / neqꝫ tu simili
ter / hoc ambos pati nos posse. Item alia que
ambo patimur / neutrū nostrum existere: hip:
Monstra rursus afferre uideris o socrates: et
magis certe ꝗ paulo ante: Attende modo. Si
ambo iusti essemus / non ne et singuli? Uel si i
iustus uterqꝫ / non ne et ambo? Aut si sani ābo
an non uterqꝫ? Et si quilibet nostrum laborat /
in aliquo / uel uulneratus est / uel percussus: si
ue aliud quiduis passus fuerit: non ne idē am
bo perpetimur? preterea si aurei / uel argentei:
uel eburnei: ac etiam si uis / generosi aut sapiē
tes / aut honorati uel senes / uel iuuenes / aut ali
ud quiduis humanum ambo essemus: non ne
omnino necessariū esset hoc quemlibet nostrū
esse? socrates: Omnino quidem. hip: Ceterū
ipse o socrates res ipsas integras non consyde
ras: neqꝫ illi quibuscum disputare es solitus:
pulsatis illico pulchrum: et aliud: quodcumqꝫ
disputandum suscipitis: et unum quodqꝫ disse
rendo diuiditis: Atqꝫ iccirco ita nos latent.
magna et uniuersa corpora continuam essentiā
ex natura sortita. Et nunc adeo circa hec te ue
ritas fugit / ut putes esse passionem aliquam uł
essentiam: que circa ambo quedam uersetur:
circa uero singula minīe atqꝫ uicissim que circa
singula quidē sit / circa ābo uero nequaꝗ: adc
o inrationales: temerarii inepti: fatui estis:
socrates. Talia quidem nostra sunt / hippia.
non qualia quis optaret / ut trito prouerbio fer
tur / sed qualia esse possunt: sed ipse semper ad
monendo nos iuuas: Et enim priusꝗ nos in
his admoneres / ꝗ stolide affecti essemus: ad
huc tibi clarius aperiam: si que de his sentiū
retulero: Dicam ne? hip: Scienti socrates re
feres: Noui enim omnem eorum: qui in dispu
tando uersantur: conditionem. Uerumtamen
si cupis / enarra: socrates: Cupio equidem.
Enim uero ita rudes eramus / ante ꝗ tu hec di
ceres / ut de me ac te opinaremur / ꝙ uterqꝫ no
strum unus sit: neqꝫ tamen ambo id simus / qđ
quisqꝫ nostrum: non enim unus / sed duo sumꝰ
Adeo fatui eramus: Nunc uero ab te didici
mus / ꝙ si duo ambo sumus / duo similiter utrū
qꝫ nostrum esse necesse est: et si unus uterqꝫ: u
num pariter ambos. Impossibile enim est uni
uersali et continua essentie ratione secundum
hippiā aliter se habere. Sed quod ambo erāt
idem et singula: et contra quod singula / pariter
ambo. Nunc igitur a te persuasus hic sedeo /
prius tamen o hippia: id mihi memora / Utrū
unus ego tuqꝫ simus: uel tu duo et ego duo:
hip: Quid ais socrates? socrates: Hec ipsa
que dico: Vereor enim aperte coram te loqui:
Nam mihi succenses: turbasqꝫ: quando dice
re aliquid tibi ipsi uideris. Simul autem mihi
dicas. Non ne uterqꝫ nostrum unus est / et unū
esse est passus? hip: Omnino: socrates: ꝙ
si unus impar quoqꝫ An non unum impar exi
stimas? hip: Equidem: socrates: Num et
ambo cum simus duo: impares sumus? hip:
Nequaꝗ: socrates: sed pares ambo? hip.
Pares: socrates Numquid ex eo ꝙ ambo
pares / par etiam uterqꝫ nostrum? hip: Oīnīe
socrates: Non ergo necesse est omnino ut mo
do dicebas / quecumqꝫ ambo / singulos / et que
cumqꝫ singuli / ambos esse: hip: Non in rebus
huiusmodi: sed in his que ipse supra narraui.
socrates Sat habeo hippia. Nam ista sufficiūt
postꝗ alia sic: alia aliter se habere uidentur.
Dixi equidem si recordaris. Unde sermo hic ē
ortus / uoluptates per uisum et per auditum / nō
hoc pulchras esse / quod queuis earum habet /
ambe nequaꝗ: uel quod ambe: sed singule mi
nime: Immo eo quod et ambe habent et singu
le et iccirco ambas et singulas pulchras esse:
et tu concessisti: et ego hac de causa per illā ip
sam essentiam / que ambas sequitur: ambas esse
pulchras / si modo pulchre sunt: censui: per eā
uero que alteram deserit / minime. Et nunc quo
qꝫ idem existimo. Uerum mihi tamꝗ a princi
pio dicas. Si uoluptas que per uisum et que ꝑ

auditum fiunt / ambe et singule pulchre sunt /
quod ipsas pulchras efficit : non ne ambas et
singulas sequitur? hip: Prorsus: socrates :
An ex eo ꝙ singule atqꝫ ambe sunt uoluptates
pulchre sunt? uel hac ratione alie quoqꝫ uolup
tates non minus pulchre: nihil enim minus uo
luptates illas esse constitit: meministin? hip:
Memini. socrates: Sed quia per uisum et au
ditum fiunt: iccirco pulchras esse illas est dic
tum. Uide num uera loquar : Sic enim ut me
mini diximus: pulchrum esse / quod iocundum
non quidem per sensus quoslibet : sed quod ꝑ
uisum dumtaxat atqꝫ auditum: hip: sic prorsus
socrates. Non ne passio hec ambas sequitur ?
singulas minime ? Non enim singule illarum
quemadmodum supra diximus / per ambas sūt
sed ambe quidem per ambas : singule minime.
Est ita? hip: Est: socrates: Nō ergo hoc singu
le pulchre sunt / quod non singulas sequitur.
Quod enim ambo dicitur: non sequitur singu
la. Quamobrem ambo illa uocare pulchra se
cundum suppositionem licet : singula uero neq̄
quam: An aliter dicimus? Non ne hoc necessa
rium est? hip: Uidetur: socrates Dicendum ne
ambo quidem pulchra esse: singula uero nequa
q̄ꝙ? hip: Quid prohibet? socrates: Hoc mihi a
mice obstare uidetur: ꝙ quedam sic adesse aliis
iudicata sunt / ut si ambobus adsunt / adsint et
singulis: et contra si singulis et ambobus: Ta
lia uero erant que tu narrasti: hip: Erant certe
socrates: Que autē ego rettuli minime: e quo
rum numero erat: quod ambo dicitur / et quod
singula. Est ne ita? hip: Est: socrates. Utrum
tibi uidetur o hippia ex his que ipse exposuisti /
pulchrum esse: Ut si ego robustus et tu / ambo
robusti: Item si ego iustus et tu / ambo / et con
tra / si ambo / et singuli ? Uel nihil prohibet ita
contingere / ut in ipsis paribus et imparibus ac
cidit. Ubi ambo aliquando paria sunt / imparia
singula: et aliquando paria: nec non singula in
terdum talia sunt / ut exprimi nequeant / ambo
queant / et interdum nequeāt. Aliaqꝫ huius ge
neris plurima: que mihi occurrere dixeram.
Quorum in numero pulchrum ponis? nuꝫ ita
tibi de hoc ut mihi apparet? nimis enim absur
dum esse mihi uidetur: ut ambo pulchri simus
non singuli: Uel contra / singuli pulchri / non ā
bo: aut aliud quodlibet talium. Ita ne ipse eli
gis ut ego? An illo potius modo? hip: Sic eq
dem: socrates. Recte agis hippia: ut a longa ī
quisitione nos liberemus : Si enim ex his est
pulchrum: haud amplius quod per uisum : et
auditum delectat: pulchrum erit: Ambo nam
qꝫ pulchra facit: singula minīe: Hoc aūt īpossi
bile ut īter nos ꝯuenit: hip: Conuenit certe: so
crates: Impossibile igitur quod per uisum. et
auditum iocundum: pulchrum esse / nam si id
pulchrum esset: impossibile aliquid sequeretur
hip: Uera hec sunt: socrates. Hic contentiosus
ille dicet: exponite iterum a principio / postq̄ꝙ
istud uos fefellit / quid esse pulchrum hoc dici
tis / quod ambabus uoluptatibus inest : prop
ter quod istas pre ceteris honorātes: pulchras
uocatis. Necessarium mihi uidetur o hippia / ut
respondeamus / ꝙ innoxie sunt pre ceteris uolup
tatibus atqꝫ optime: tam ambe q̄ꝙ singule: An
tu aliquid aliud habes / quo ab aliis differant?
hip: Nihil: reuera enim optime sunt: socrates:
Tum ille: hoc igitur pulchrum esse dicitis : cō
ducibilem uoluptatem. Videri equidem respō
debo: tu uero? hip: Et ego: socrates: Ille uero
ad hec: Non ne conducibile est quod bonuꝫ ef
ficit? Efficiens autem et effectum aliud esse cō
stitit. unde eodem relabimur. Neqꝫ enim bo
num pulchrum esset: neqꝫ pulchrum bonum: si
quidem aliud unum quodqꝫ illorum esset. Ita
esse nos illi si sapiemus illico respondebimus.
Nefas enim est: recte loquenti non assentiri :
hippias: Quid tu aliud socrates cuncta hec es
se ducis: q̄ꝙ inminutiones quasdam : concisio
nesqꝫ sermonum: ut ante dixi: in minima reso
lutas? Illud uero pulchrum et multifaciendū
est: ut quis ualeat / preclara oratione habita: in
iudicio / uel consilio / uel alio conuentu publico
ad quem uerba fiunt: auditoribus persuasis :
non minima quedam : sed maxima premia re
portare: sui ipsius: rerum suarum: amicorumqꝫ
salutem: Hec sane obmissis minutis his questi
unculis complecti decet: ne demens esse uidea
ris: dum deliramenta: et nugas: ut modo ꝑtra

etas: socrates: O amice hippia / tu quidez beatus es / qui nosti / quibus studere hominez decet: et ipse abunde ut asseris / studuisti. Me uero mira quedaz fortuna detinet: quippe qui aberro semper atqꝫ mendico. Quotiens autem ĩopiam meam sapientibus uobis ostendo: uerbis rursus a uobis obiurgor. Obiicitis eni continuo: que et tu nunc obiiecisti: me scilicet stolida exilia: et nihilifacienda tractare. Demum cum persuasus a uobis: eadez que et uos profero optimum esse eleganter orare ĩ iudicio et alio quouis cetu / et ad uotum peragere / rursus non nulli e nostris / et ille uir qui me semp redarguit / grauiter increpant: proximus ille uir mihi genere est / et una mecum habitat. Ergo cum primum domum ingressus sum: et ille me talia dicentem audit / interrogat. Quid non erubescam de pulchris operibus disputare: cum adeo manifeste circa pulchrum redargutus sim / ꝙ ipsum pulchrum quid sit / ignorem. Inquit enim qua ratione intelliges / que oratio pulchre composita sit que non / aut aliaz quãlibet actionem pulchram esse / uel turpem / dum pulchrum ipsum / quid est / ignoras? Et quãdo ita affectus es / uiuere te ꝙ mori: prestare putas. Contingit itaqꝫ mihi quod modo dicebam / ut et a uobis et ab illo male audiam: Sed forte operepretium est / hec omnia tollerare: neqꝫ enim id absurdum / siquid lucratus fuerim. Tantum uero hippia consuetudine utrorumqꝫ profeci: ut prouerbium illud dicens: pulchra difficilia esse: intelligere mihi iam uidear.

Finis Hippie.

Argumentum Marsilii Ficini Florentini in Platonis Lysidem de Amicitia ad Petrum medicem patrie patrem.

VBi Socrates cum sophistis eorumqꝫ sectatoribus disputat: opiniones falsas redarguit: ueras significat. potiusqꝫ doceat. Maxacuta ingenia redargutis falsis: exiguo deinde uestigio uera uenanturꝫ. Quod in euthydemo: Protagora: Menone: Hippia Euthyphrone. et Lyside patet. Ubi uero cuz discipulis et studiosis sui sermonem habet: ostendit ac docet: quod quidem ex multis dialogis intelligitur. In Lyside igitur cum de amicitia inter sophistarum discipulos disputet: confutandis falsis: potiusqꝫ monstrandis ueris Socrates studet. Que uero sit de amicitia: et amore platonis sententia: ex hoc libro conii cere. sed ex libris de legibus aliisqꝫ multis cõprehendere possumus. Amicitiam esse uult / honestam perpetue uoluntatis communionem: Huius finem esse uitam unam. Principium eius: cognationem. Medium autem amorez

Ut honestam dicit: excludit improborum hominum contubernia: lasciuorumque congressus. Ut perpetue. Leues adolescentulorum beniuolentias: etiam si honeste sint: non dum amicitias apellandas monet. Ut uoluntatis: significat nõ similitudinem opinionis cuiusdaz uel artis ad amicitiam perficiendam sufficere. Vt communionem: beniuolentie uicissitudinez indicat: Huius finis est / ut e duobus animis unus uoluntate fiat: ex una uoluntate uita una Ac demum ex una uita numinis unius: eiusdẽ que idee fruitio. Principium quo communionis huius desiderium excitatur: cognatio est. Cognatio conuenientiam in idea: sydere: genio et quadam anime: corporisque affectione significat. Nam qui ex uno pendent / in unum: per unum: atque ad unum reuerti nituntur. Medium et quasi quidam ad amicitiã trames amor existit: Cum autem amor pulchri desiderium sit: et amicitia ab amore et ducatur pariter et dicatur: necesse est eos qui amici futuri sunt / pulchros esse: pulchros inque quorum animi pulchri. Homo enim animus est. Corpus hominis instrumentum: et quisquis pulchrum amat corpus: non hominem: sed ea que sunt hominis: amat: Quamobrem quotiens cognatio illa adest: et animorum pulchritudo concurrit / perfecta nascitur amicitia. Si corporis forma huic animorum pulchritudini adiuncta est / citius amare incipiunt / et breui amicitie habitum assequuntur. Quod in platonis dionisique mutua beniuolentia contigit. Sin autem forma corporis cum animi deformitate cõiungitur / non honeste communionis / sed turpis congressus cupido exoritur. Unde non amicitia: immo petulantia primum / deinde discordia proficiscitur: Quare si cognatio deest: amici numque: Si adest cognatio / deest omnis pulchritudo: iterdum beniuoli potiusque amici. Sin autem cognationi pulchritudo corporis: non animi est adiuncta / pro amicitie desiderio obsceni congressus ardor exoritur. Cum unus animo pulcher: turpis alter / admonitionis et increpationis studium cognatio illa parit. Quod si pulcher unius animus: alterius nec pulcher est nec turpis: docendi discendique inuicem uoluutas ex cognatione prouenit. Tandem ex increpatione illa et hac doctrina amicitia nascitur. Quod quidem in phedrum et alcibiadem socratis amor ostendit. At uero cognatio pulchritudinem utrinque nacta cito indissolubilem procreat amicitiam. Idque in platonis asterisque beniuolentia cõstitit Atque hec ut e multis colligitur / de amicitia platonis nostri sententia est. In hoc autem dialogo: primo eos qui amore abutuntur: et sub amicitie specie turpi libidini seruiunt / increpat Deinde eos qui ex sola corporis forma / amari se dignos existimant / admonet. Tertio illos: qui minus uere de amicitia sentiebant refellit: Postremo callem quemdam sagacibus animis ad uenandam amicitiam indicat. Singula membra suis in locis legentibus patent: Nam dum hippotalem et ctesippum ironia iocisque deridet / Socrates / que turpi amore capti essent / significat: Et dum coram illis adolescẽtes ad mores instruit: amatores admonet: quo pacto amandum: et quomodo una uiuendum sit: Cumque amatores instituisset / secundam dialogi partem ad amatos instituendos aggreditur: Ubi longa inductionis serie docet: Non umbratili huius corpusculi forma: sed uera animi pulchritudine: sapientia scilicet: et prudentia amicos aucupari decere. Tertio loco confutat. Et primo solonis sententiam: qui amatos inquit amicos esse: Qui tamen sepe amantes oderunt: Addit etiam nec amãtes dumtaxat: amicos esse: quia sepe odio habẽtur: qui amant: Ubi concludit reciprocam beniuolentiam / amicitiam esse uocandam: Deinde hempedoclem reprehendit / qui quamlibet simpliciter similitudinem ad amicitiam sufficere uoluit: Quod falsum esse artuum multarum similitudo declarat: que inuidiam et odium sepiusque amicitiam gignit: Accedit postmodum hesiodi heracliti que opinio / que dissimilia sint amica: Idque falsum esse ex eo constat: que odium et amor cum dissimilia sint / Amica non sunt: nec iustus uir et iniustus. et de aliis eodem pacto:

75

Quod siquid aliquando dissimile sui appetere uideatur/ut aridum quod est/humorem/ calorem ue/quod frigidum: dicendum est non ama re contrarium: sed sui ipsius restitutionem ex contrario querere: Quod enim calore nimio preter naturam suam uritur: per frigus ad temperiem naturalem reducitur. Quare non frigus sed temperiem per frigus amat. Idem est de ceteris contrariis iudicandum. His confutatis opinionem quamdam ut suam quasi uaticinans socrates infert. Ubi trifariam affectiones animi diuidit/bonum animum/malum/neutrum: Malum bono propter diuersitatem amicum esse numq̃. Malum a malo propter iniustitiam ledi. Ergo nec istos inuicem amicos esse. Neutrum quoq; amare malum impossibile/ malum enim cum obsit/suapte natura odio semper habetur. Restat ut amicitia sit inter bonuz ac bonum: et neutrum atq; bonum: Et illa quidem in gaudio: in desiderio ista consistit: Ex quibus due quedam amicitie species orte sunt. Sed insurgunt obiectiones quedam: que id turbare uidentur: quas socrates palam infert: solutiones uero clam innuit. Prima quia bonus bono similis: similia uero non esse amica contra empedoclem dictum fuit. Ubi intelligendum: non dictum esse similia/ nullo modo amica fieri: immo negatum quod simpliciter quelibet similitudo ad amicitiam procreandam sufficiat: Item cum secundo obiicitur: bonus se ipso sufficit: Ergo non desiderat alterum: unde non amat: quare nec boni amicus est: Exponendum est q̃ hec absurditas non ex platonis mente sequitur: sed ex empedoclis et heracliti dictis: in quibus amoris desiderium ab amicitia non distinguunt. Quare una cum amicitia cupiditas perpetua sit necesse est. Plato uero amicitiam habitum quemdam esse uult ex amore diuturno contractum. Quo fit ut amor sit exoriens amicitia. Amicitia uero inueteratus amor: in q̃ multo plus uoluptatis q̃ desiderii restat: Ex quo sequitur ut qui cupierat: iam delectetur. Itaq; amicitie habitus non necessario desiderii presentis ardorem: sed delectationem exigit.

Ergo si bonus bonum minus desiderat/ non tamẽ minus/bonus bono gaudet: quod ad seruandam amicitie rationem plurimum ualet. Atq; hec una est amicitie species: inter bonum uidelicet atq; bonum/in gaudio potiusq̃ in desiderio constituta. Est et altera que desiderii plusq̃ uoluptatis includit/inter neutrum bonumq; exoriens. Que quidem/ qua ratione fiat et cuius gratia: et propter quid in textu satis patet. Describit illam primo ut opinio porrigit: deinde paulatim emendat: Nam cum dixisset/neutrum propter malum inimicum/amare bonum amicum: boni amiciq; gratia/statim dictis obiiciendo corrigit. Ubi primum docet: amicitias omnes que ad homines dirigun tur/ï perfectas esse: et imagines amicitie: que ad ipsum primum bonum rerumq; omnium respicit auctorem: quod primo amatur: et causa est ut amentur hec omnia. Et quisquis aliqd amat/ ipsum primum tamq̃ finem amoris habet. Nam a primo bono bonum omnibus inest a primo pulchro/gratia singulis adest: bonitas uero trahit nos: allicit pulchritudo. Non ergo ista nos inferiora mouent: sed primum illud ĩ istis trahit et allicit. Illud itaq; in istis simul atq; ex istis: non ista amamus. In quo Platonis nostri pietas in deum: summaq; religio mirifice fulget. Ostendit preterea/non semper nos alterius gratia amicos esse. Neq; enim primum bonum: boni alterius gratia exoptamus: Item non propter malum: bonum cuperes. Quia etiam omni malo e rerum natura sublato restaret bonum suapte natura gratum: et appetitus in eo quod minus bonum: ad bonum maius consequendum traheret. Non enim malum est: quod summi boni exci tat appetitum: sed ipsius minus boni egestas ad sui repletionem in summum bonum conuertit: que quidem non malum. quia numq̃ malũ ad bonum: et contrarium ad contrarium: sed inchoatio boni potius nuncupanda. His ad emendationem illatis: principiuz quoddam inducit amicitie perfectius inuestigande: Inquit enim cognationem et nature conueniẽ

tiam amicitiam parere: de qua satis ĩ principio
diximus: Postremo iuuenes illos adolescentes
q; mordet / ꝙ ignorent quid merito amandum
sit. que amicitia uera. quo pacto honeste: stabi
literq; confletur. Et ante ꝙ hec discant / teme
re / procaciter / et petulanter amicitiam inire cõ
tendant. Sed ne illos infestos sibi redderet :
clam ista significauit: et se ipsum una cum illis
reprehendit: Hec de argumento satis :
Ad Lysidem ueniamus.

Finis argumenti in Lysidem

Platonis lysis de Amicitia e greeca lingua in
latinam traductus a Marsilio Ficino floren
tino: ad Petrum Medicẽ patrie patrem.

Socrates: Hippotales. Chri
sippus: Menexenus: Lysis.

Socrates

CUm ex academia liceum uersus
per ipsa suburbia proficiscerer :
pylidi ubi fons est epanopius / p
pinquaui: et ibi hippotalem hie
ronimi filium: et chrisippum pea
neum / aliosq; una cum his adolescentes offen
di: Cum me hippotales uenientem uideret: o
socrates inquit: Quo nam et unde? At ego ex
academia liceum uersus. Tum ille / ades dum
neq; ulterius progrediaris. Ad hec equidem
decet inq̃: sed ubi nam: et apud quos uestrum
esse me uultis? Ille uero e regione murorum
ostendens: gymnasium quoddam circunseptuz
et ianuam apertam hic ait, manere te uolumus
hic autem ipsi et alii multi: et quidem honesti
nos exercemus: socrates: Qua potissimum
in re est hec uestra exercitatio? hippotales:
In palestra que nuper est constituta: ac ut plu
rimum in sermonibus: quos tecum libenter
communicaremus: socrates: Recte agitis:
Sed quis ibi preceptor? hippotales: Socius
tuus et laudator miccus: socrates: Per io
uem non ignarus ille quidem / sed sophista pe
ritus: hippotales: Uis ne me intro sequi? ut
eos qui ibi sunt / uideas? socrates: Id impri
mis libenter audirem / ad quid ingrediar: et qs
honestior adsit: hippotales / Alius alii uide
tur o socrates: socrates: Tibi uero. quis ho
nestior o hippotales? Dic obsecro: at ille inter
rogatus obticuit. Tum ego o hieronimi fili hi
ppotales: utrum diligas quempiam nec ne / nil
opus est ut aperias. Noui enim ꝙ uehementer
honestissimos quoq; diligere soleas. Et enim
ceteris in rebus / eabes et inutilis sum: Id au
tem unum mihi munus a deo datum: ut primo
aspectu amicos agnoscam: ad hec ille nihil res
pondit Uerum chrisippus ꝙ urbanus es: in
quit hippotales / ꝙ amici tui nomen socrati re
ferre nolis. Quod si paulisper tecuz iste uer
setur. audiet te de illo multa loquentem. No
bis iam o socrates aures impleuit nomine lysi
dis: Solum uero postꝙ bibit paulum requies
cimus. Et e sonno exciti illico nomen lysidis
audire uidentur. Et que soluta oratione iste p
nuntiat / apte quidem et concinne dicta: minus
tamen uehementia sunt: At quotiens nostra
poemata scriptaq; usurpare et effundere nititur
uehementius agit: et quod grauius est / alta ad
modum uoce in amicos quotidie cantat: quam
nos tollerare necesse est: modo uero a te roga
tus obticuit: iuuenis inq̃ lysis hic esse uidetur
nam audiens eius nomen: haud agnoui: tum
ille: raro nomen eius enuntiant: sed ex patris
nomine cum sit uir admodum nobilis: adhuc
iuuenis ipse significatur: id enim mihi persua
deo / per multum abesse: ut figuram eius igno
res: adeo namq; honesta indole preditus est.
ut uel ea sola notus omnibus esse possit: cuius
inq̃ filius est? dicite queso.
Democratis inquit exonei maior natu filius:
At ego. En o Hippotales: ꝙ generosam :

76

constantemqꝫ beniuolentiam nactus es? Age
mihi quoqꝫ: que et istis ostende: ut uideam
utrum scias: que de amicis amicum decet:
ad se et ad alios dicere: hippotales.
Quid ex iis que iste loquitur / perpendis o so
crates? socrates: Utrum diligere te illũ quẽ
dixit / neges? hip: Nequaꝙ: sed nihil effinge
re aut scribere in illos aio: Ad hec chtisippus
haud sane mentis hic est: sed delirat atqꝫ insa
nit: socrates: O hippotales nec carmina: nec
etiam cantilenam / siquam in amicos composu
isti: audire admodum curo: sed qua mente ĩ il
los sis / intelligere cupio: hip: chtisippus iste
tibi referet: nouit enim: meminitqꝫ: siquidem:
ut ipse ait / quotidie audiens a me obtunditur:
chri: Et maxime quidem per deos: Nam ꝙ ri
diculum est / ut cum iste hũc pre ceteris diligat
nihil tamen ex ingenio suo: quod non etiam q
uis puer possit: afferre ualeat: Que autem ciui
tas uniuersa de democrate et lyside huius auo
deqꝫ omnibus illorum maioribus predicat: ea
dem et ipse circumfert. Diuitias: equorum co
piam: uictorias in pytho: isthmo: et nemea: q̃
drigis: et equis: nec non istis antiquiora: Naz
pridem nobis hospitium conuiuiumqꝫ / in poe
mate quodam retulit: quo quidam ex maioribꝫ
lysidis herculem quondam ob cognationez ex
cepit: quippe cum ille quoqꝫ ex ioue et filia cu
iusdam principis populi natus esset: que anicu
le etiam cantant. Ceteraqꝫ huiusmodi per mul
ta o socrates. Hec sunt que iste narrando: ca
nendoqꝫ audire nos cogit. socrates O ridi
cule hippothales / ãte ꝙ uiceris / laudationem ĩ
te ipsum effingis atqꝫ decantas: hip: Non in
me ista o socrates predico: socrates: Non ut
putas: hip: Qui istuc dicis? so: Maxime
omnium inte unum ode iste redundant. Nam
si amicum talem apprehenderis / ornamento ti
bi erunt laudes eiusmodi: tamꝙ triumphato
ri cuidam: cum amicum huiusmodi nactus fu
eris: Sin autem fefellerit / quo maiores illi la
udes attribueris / eo maiorum expers bonoruz
magis quoqꝫ ridiculus iudicaberis: Quicũqꝫ
igitur in comparandis amicis sapiens est / non
prius quemꝙ eorum laudat ꝙ ipsorum famili
aritatem fuerit assecutus. futura namqꝫ formi
dat: pleriqꝫ enim cum laudari se et extolli sen
tiunt: fastu tumescunt: An non idem tibi uide
tur? hip: mihi uero? socrates: Non ne quo
superbiores sunt / eo difficilius capiuntur?
hip. Uerisimile est: socrates: Qualis tibi ue
nator ille uideretur esse: siquis ita feras expel
leret / ut et tutiores fierent? et capi difficilius ĩ
posterum possent? hip: Iners uidelicet: so
crates: Atqui sermonibus / cantibusqꝫ non de
mulcere / sed exacerbare potius homines / laber
est a musis admodum alienus: hip: Uidetur
socrates: Uide igitur o hippotales / ne iis om
nibus obnoxium reumqꝫ te ob poesis studium
reddas. Arbitror sane nullum te bonum poetã
existimaturum / qui se ipsum poemate leserit:
hip: Nullum per iouem: que enim hec esset ab
surditas? Ob hanc profecto causam tecum o
socrates mentem meam communico: et siquid
habes aliud: consule: qua ratione quis: aut di
cendo aut agendo conciliare sibi quos diligit:
possit: socrates. Non facile dictu est. Uerum
si hunc mecum colloquio iungeres: tibi forte
ostenderem: que illi dicenda sint / pro his que
loqui te et canere erga illum isti narrarunt:
hippo: Nihil impedimento fuerit: Si eniz una
cum chtisippo hoc ingrediaris / et ibi sedens dis
putes: ipse tibi ut arbitror / adherebit. Nam au
diendi apprime auidus est. Ac etiam ibi mer
curialia celebrantes: iuuenes in unum conue
niunt. Ad te igitur aduentabit. et nisi id fece
rit: memento illum chtisippi familiarem esse ꝓ
pter menexenum huius nepotem / cuius ille so
cius est charissimus. accersat itaqꝫ iste illum / si
minus ipse per se accesserit. Sic agendum est
inꝙ: et simul apprehenso chtisippo / in palestrã
prosecutus sũ: et alii nos a tergo secuti sunt:
Ingressi autem inuenimus sacras cerimonias
ferme peractas: iuuenesqꝫ comptos: calculis:
talisqꝫ ludentes: Partim in ipso uestibulo ex
tra ludebant: Partim in gymnasii angulo pa
ris imparis ue iactu exercebantur: calculos e
calathis quibusdam extrahentes: Hos intuen
tes alii circumstabant e quibus lysis erat: qui
adstabat ĩt iuuenes coronatus: et oibꝫ ĩdole p̃

stans: nec pulcher tantū/sed et honestus: et bonus existimandus. Nos autem e cōspectu ubi quieti locus erat / consedimus inuicem disserentes. Conuersus lysis: frequenter in nos oculos coniiciebat: utpote qui propius accedere cuperet. sed solus accedere uerebatur.

Interim menexenus interludendum ex aula ĩgressus est: meq; et cthisippuz conspicatus: consessuz uenit. Quē lysis intuitus secutus ē: et iuxta eum assedit. Aduentarunt insuper alii: hippotales autem postq̄ multos conuenisse perspexit/latere cupiens/ea se recepit/ qua uideri nō posse a lyside arbitrabat̃: ne forte illi molestus foret: et sic adstans audiuit. Ego uero menexenum inspiciens o fili demophontis inquam. Uter uestrum natu maior? Ambigimus respōdit ille: Cui insuper addidi: Numquid etiam uter generosior sit/ambigitis? Et istud: An ēt uter honestior sit? Subriserūt ambo: Uter uestrum ditior sit: haud quaq̄ interrogabo. Amici namq; estis: non ne? Et maxime quidem: responderunt. Amicoruz uero communia omnia. quapropter hoc nihil differtis: siquidem id uere de amicitia dicitis: Consenserunt: Sed cuz percontari uellem uter iustior et sapientior eēt interrupit nos quidam qui menexenum accersiuit: dicens illum a gymnasii magistro uocari. Uisus enim mihi est sacrorum antistes. Abiit igitur: et ego lysidem interrogaui. Dic age o lysis uehementer te pater ac mater amant.

ly/Ualde: socrates. An non beatissimuz fore te te cupiunt? ly. Quid ni? socrates: Uidetur tibi beatus ille qui seruit: et cui nihil coruz que concupiscit: agere licet? ly: Non per iouē socrates: Ergo si te pater et mater amant/beatumq; fieri uolunt/id omni opera diligentiaq; curabunt: ut beate uiuas/ ly: Quid prohibet socrates: permictent itaq; quodcunq; lubet efficere: nec tuis cupiditatibus aduersabuntur ly: Per iouem o socrates mihi in plurimis obstant: socrates. Qui istuc ais? Dum te fore beatum exoptant: te impediunt: quo minus uoti tui compos efficiaris: Responde ad hec: Si cuperes aliquo patris tui curru peruehi: capiens habenas/quando pugnat/numquid permicteret? ly: Nihil minus: socrates/Quem ergo permicteret? ly: Est auriga quidam a patre meo mercede conductus: socrates: Quid ais? Mercennario parentes tui concedent potius q̄ tibi liberam equoruz administrationē? et argentum preterea huius operis causa erogabunt? ly: Sed quid nam? socrates: Mulos uero iugatos ducere: lorisq; cedere/tibi cōcedent? ly: Cur mihi concesserint? socrates: Nulli ne uerberare hos licet? ly Et ualde q dem mulioni uidelicet: socrates: Seruo: an libero? ly: seruo: socrates: Seruum itaq; pluris faciunt q̄ te filium: liberiusq; agendi arbitrium exhibent: Quin etiam ad hec mihi responde. Te ne tibi ipsi dominari permictunt? an non? ly: Neq; id ullo pacto: socrates: Quis tibi dominatur? ly: Pedagogus: socrates: Numquid seruus? ly: seruus noster: socrates: Quam oncrosissimuz est/ut liber seruo subiciatur? Sed quid agendo/pedagogus iste tibi imperat? ly: Dum ad magistros me ducit: socrates: Et hi quoq; preceptores tibi imperant? ly: Omnino: socrates: Multos igitur dominos principesq; tibi pater sponte preposuit. Sed cum domum ad matrem redieris/te ne sinit quicquid placeat/agere? ut beatus sis? uel circa lanificium/uel circa telam/quando texit? An gladium forcipesq;/radium/ac pecten: ceteraq; lanificii instrumenta attrectare sinet: ly: Non uetaret solum: sed et cederet/si tangere auderem: socrates: Prob deus/iniuriam ne patri uel matri aliquam intulisti? ly: Nullam prorsus: socrates: Quam ob causam te beatum fore: et arbitratu tuo disponere singula nolunt? Et quotidie te sic educant/ut semper alicui seruias / et ut breui complectar/nihil pro tua uoluntate agis? Quo fit ut nihil tibi prodesse tam ample diuitie uideantur: quando quidem quiuis magis q̄ tu has administrat. Et quod maius est./nec etiam corpus tam generosum: quippe cuz alius hoc alat et colat: tu autem nullum habēs imperium o lysis. nec ullius uoti compos efficieris. ly: Non dum per etatem licet o socrates: socrates. Uide ne minus id sit: Quod tibi impe

77

dimento est o democratis fili. Nam ista ut arbitror: et pater et mater tibi concedunt/nec etatem prouectiorem expectant: quotiens legi scribi ue sibi aliquid optant. Tibi eni pre ceteris domesticis ista conmictunt: lysis: Maxime socrates: In his tibi licet tam scribendo q legendo: quem uis ordinem litterarum seruare Et quando lyram summis: nihil prohibent: ut opinor/parentes tui/quo minus intendas uel remictas chordarum quamlibet: et frices: et pulses plectro: ly/Non certe: socrates: quid in causa est o lysis: q in iis permictunt/in superioribus prohibeant? ly: Quoniam ista quidem scio: illa contra ignoro: so: En o optime lysis: non etatem expectat pater ad licentiaz tibi exhibendam: sed profectum ingenii. Et enim cum primum te senserit te ipso prudentiorem effectum/illico et tua omnia et te libere tibi conmictet: ly: Spero equidem: so: Quid porro uicini: non ne eadem ratione se qua et parentes erga te gerent: Uicinum censes tibi sue domus: conmissurum gubernationem/si te intellexerit in re familiari peritiorem esse: an ipsum per se ministraturum? ly: Mihi conmissurum puto. so: athenienses quoq dubitas quin rem. p. tibi commendent/cum primum te i his rebus prudentiorem aliis esse perceperint? ly: non dubito: so: Quid rex magnus? Utrum eius filium natu maiorem/cuius asie regnum futurum est permictet in elixarum carnium ius quicquid uelit inicere? potius q nos/si illi persuaserim popine peritiores esse q filium? ly: Nos uidelicet: socrates: Et illum nihil prorsus/nos autem: etiam si salis multum capientes inmictere uellemus/certe permicteret: ly: Quid ni? so: Et si filius eius oculos egrotaret/numquid permicteret eum sibi oculos attrectare/an prohiberet: cum medicum illum non existimaret? Nos autem si modo putaret peritos medicos esse/nil impediret/etiam si uellemus patefactis palpebris: et cinere superinfusa curare: ly: uera loqueris: socrates: Quin etiam cetera omia nobis conmicteret: potius q sibi uel filio: in q bus sapientiores esse putaret? ly: Necesse est o socrates: so: sic se res habet amice lysis: Singula in quibus prudentes sumus cuncti nobis concedent: et greci et barbari: tam uiri q mulieres: et in iis arbitratu nostro agemus: nec ullus sponte nobis obstabit: quo minus et nos liberi simus et aliorum duces. Et cum nobis ista conferant: nostra erunt. Que uero ignoramus/nemo nos ut lubet/agere permictet: sed omnes pro uiribus repugnabunt: non extranei tantuz/uerum parentes etiam: et quod nobis propinquius est: nos quoq ipsi non nobis: sed aliis ministrantibus: et ista cum nullo nobis emolumento sint a nobis aliena existent. Consentis? ly: Consentio equidem: so: Alicui ne hominum amici erimus/amabitq nos aliquis in his rebus/in quibus inutiles sumus? ly: num q: so: Ergo nec te pater: nec ullus alium quē q diligit/quatenus est inutilis: ly: Non ut uidetur: so: Si itaq sapiens euaseris/omnes amici tibi et familiares erunt. Utilis eniz et bonus eris: Sin minus: nec alius quisq tibi nec parentes neq propinqui amici erunt: potest ne aliquis in his superbe sapere atq gloriari: i q bus non dum quicq sapit? ly: Quid istuc fieri potest? so: si tu preceptore indiges/non duz sapis: ly: Non dum certe: socrates: Non ergo superbe sapis: si nil sapis: ly: Non per iouem: ut mihi uideor: socrates: Que cum audissem i hippotalem conuerti oculos: atq parum abfuit qui nata ducerem. O hippotales hoc pacto cū adolescentibus disputandum: corripiendo illos atq deiiciendo: non blandiendo: ut ipse agis: et efferendo: sed cum uidissem illum anxium: turbatumq ex antedictis recordatus sum: q dudum presens: lysidem latere uolebat: Recepi ergo me ipsum: linguamq cohibui. Interea reuersus menexenus: iuxta lysidem: unde surrexerat: requieuit: tū lysis: gratiose admodum et amice a menexeno seorsum mihi susurrauit ad aures o socrates que mihi eadem obsecro: menexeno quoq edisseras:

Ipse inq lysis illi referes: Nam attente nos auscultasti: Attente sane respondit ille. Da igitur operam ut diligenter reminiscaris: quo illi singula perspicue referas.

Quod siquid forsitan subterfugerit: rursus

a me requires: cum me primum conueneris :
Nauabo operam: et maxime quidem ille respō
dit. Sed noui saltem aliquid illi dicas : ut et
ego audiam : donec redeundi domum sit hora
At ego: agendum est /presertim cum ipse iube
as /sed cogita qua ratione mihi opituleris : si
me refellere menexenus iste contenderit . An
non contentiosum esse illum audisti? ly: Pror
sus: et iccirco te cum illo disputantem audire
percupio / so: an ut ridiculus habear? ly. absit
immo ut illum castiges atqꝫ coherceas: so / Na
ud facile est: uehemens enim et facundus est:
thesippi discipulus. Adest preterea quin etiam
thesippus ipse. an non uides? ly : Nihil uerea
ris o socrates: age obsecro disseras: so : disserē
dum uidetur. Uerum ista nobis seorsum ab a
liis colloquentibus: cur inquit thesippus soli
hec inter uos agitatis? Quin aliis etiaꝫ uestra
hec impertite : impertiendum esse respondi. hic
porro non nihil ex his que conferimus /minus
percipit /putatqꝫ menexenum intelligere. Quo
circa percontari ab illo me iubet. the: Quid ñ
interrogas? so: Interrogabo : Dic ammabo o
menexene quod abste queram : innata mihi est
ab ineunte etate possessionis unius cupiditas:
quedam quemadmodum et aliis. Ut ecce qui
dam equos desyderat. aliquis canes: alius au
rum: honores alius: hec equidem paruifacio .
nec multum ista me mouent. Acquirendorum
autem amicoruꝫ desiderio flagro. Quare ami
cum bonum habere malim ꝙ pretiosissimam
coturnicem: aut gallum: et per iouem potiusꝙ
equm atqꝫ canem . ac medius fidius potius ꝙ
darii aurum adipisci uel ipsum darium capere
optimum amicum eligere. Uidetis ꝙ sim ami
citie auidus: Quando igitur te et lysidem ani
maduerto /stupeo profecto /uosqꝫ felices existi
mo / ꝙ in tam tenera etate constituti /tantū mu
nus breui et facile consequti fueritis: et tu hūc
tibi tam facile tanta beniuolentia conciliaueris
et hic te mutuo sit amore complexus. tantuꝫ ue
ro a me munus id abest: ut nec etiam quo pac
to alter alteri amicus fiat /intelligam. Ceterum
hec abste tāꝙ perito querere cupio : quare mi
hi respondeas oro. quando quis aliquem dili
git /uter utrius amicus efficitur ? amans ne a
mati? an amatus amantis? an nihil interest ?
me: Nihil interesse mihi uidetur: so: Quid ais
ambo inuicem amici fiunt / quando quidem so
lus alter alterum diligit? me : Mihi quidem
uidetur: so: quid porro? an non reperiri potest
amans quidam /cui amatus haud uicissim in a
more respondet? me: Potest: so: Numquid et
odio haberi amatorem sepe contigit? Quod ñ
nunꝙ amatoribus erga amatos accidit. aman
tes enim ꝙ ardentissime non nunꝙ minime re
damantur: immo et odio quandoqꝫ habentur:
an non uera tibi dicere uideor? me: Uerissima
so: Non ne in his hic quidem amat: Ille antē
amatur? me: Certe: so: Uter ergo utrius est a
micus? amans ne amati? siue redametur / siue
odio habeatur? An amatus amantis? an neu
ter ueutrius tunc est amicus /cum non utriqꝫ
uicissim amant? me: Sic se res habere uidetur
so. aliter itaqꝫ nunc ꝙ supra censemus. tunc ē
uisum est / si alter solum diligat / ambos ami
cos esse: Nunc contra /nisi uterqꝫ diligat / neu
trum amicum esse dicendum: me: apparet: so :
nihil igitur illi amicū est: qui amat id a quo mi
nime redamatur: me: Non uidetur : so: Ergo
nec amici equorum sunt : quos equi non mu
tuo amant: nec amici coturnicum: neqꝫ canum
nec uini: nec exercitationis amici: nec sapiētie:
nisi sapientia illos uicissim amet. amant nēpe
hec singuli: non tamen amica hec sunt. Quam
obrem mentitur poeta ille qui dicit: felix ille ē:
cui pueri amici et equi. Uenatorii canes et ho
spes alienigena: me: Nequaꝙ mihi uidetur: so
Uerum dicere tibi uidetur? me: Veruꝫ. so: A
matum igitur amanti amicum est: ut apparet .
o menexene siue amauerit : siue oderit : quem
admodum teneriori s pueri : partim nullo mo
do amant /partim oderunt : quando a parenti
bus uerberantur: tunc sane dum uehementer
odio habeant: genitoribus sunt carissimi . me
nexenus: Opinor equidem: socrates : Non er
go amans amicus secundum hanc rationem :
sed amatus erit: menexenus: Uidetur: socra.
Et odio habitus inimicus non odio habens :
menexe: Apparet. so: Ita multi ab inimicis

amantur: et odio ab amicis habentur: et inimi
cis amici sunt: amicis contra inimici: si amatũ
potius q̃ amans: amicum est. Que autem hec
esset absurditas o dulcis amice? Immo ĩpossi
bile id quidem / amico inimicum / inimico ami
cum esse: me: Uera loqui uideris o socrates: so
Et si hoc fieri nullo mõ potest / restat ut amãs
amati sit amicũ: me: apparet: so: Similit' quod
odio habet / inimicũ eius quod odio habetur:
me. Necesse est: so: Eadem nobis nunc erunt:
que et in superioribus concedenda: q̃ plerũq;
amicum sit aliquid non amici: plerũq; etiaz ini
mici: quotiens non amantẽ uel fastidientẽ quis
amat. Non nunq̃ inimicus erit non inimici.
uel et amici: quando non fastidientem quis o
dit uel fastidit amantẽ: me: Ita uidetur: so:
Quid ergo dicemus? si neq; amãtes amici erũt
neq; amati: nec amantes amatiq;? Nũ alios q̃s
dã preter istos amicos inuicẽ esse dicemus?
me: per iouem o socrates quid respondeam nõ
inuenio: so: Uide o menexene / ne forte minus
recte in superioribus quesiuerimus. Tuz lysis
id inquit mihi uidetur o socrates: et sic fatus
erubuit. Uisum nanq; mihi inuituz illum effu
gisse quod dicebatur: ex eo quod attentius ĩcũ
bebat. Sic eniz dum audiebat / habere se uide
batur. Ego itaq; uolens menexenum requiesce
re et illius philosophia nimiũ delectatus / sic ly
sidez allocutus sum. O lysis uera mihi loqui
uideris: quia si recte considerauissemus: haud
ita nunc aberraremus. Quare ne ulterius hac
uia pergamus. Et enim ardua mihi quasi uia
quedaz aspera consyderatio ista uidetur: Sed
iter quod nunc ingressi sumus: poetaz admini
culis peragendũ: Hi namq; nobis tãq̃ patres
atq; duces sapientie sunt: Dicunt profecto non
male dũ qui amici sint / admonent: homines p̄
terea conciliatoris dei ductu amicos fieri uo
lunt: Sic eniz aiunt. Deus similem semper ad
similẽ agit: et notũ facit. An non hec ipse aliq̃n
reperisti? ly: Reperi: so: fortasse et sapientum
scripta legisti: in quibus eadez hec affirmant:
simile simili necessario semper amicuz esse. At
q; hec est eorum sententia: qui de natura et uni
uerso tractarunt: ly: Vera dicis: so: Nunq̃d
bene dicunt? ly: forte: so: forte id ex parte uex

est / forte etiam ex toto: sed nos non dum inte
ligimus. Uidetur eniz nobis prauus prauo / q̃
propius adheret: et frequentius cum eo uersa
tur: eo magis inimicus fieri. Naz iniuriam in
fert: fieri uero nequit / ut qui infert et qui acci
pit iniuriam amici sint: non ne ita? ly: Sic p̄
sus: so: hac ratione media pars illius sentẽtie
falsa erit / siquidem praui similes sunt: ly: Cer
te: so: Ueruz mihi uidentur bonos dicere simi
les esse inuicem et amicos: Improbos autem /
ut sepe de illis dicitur / nunq̃ uel sibi ipsis uel
inuicem similes esse: sed perturbatos penitus:
et instabiles. Qui uero secuz ipse dissentit: nul
lo modo cum alio consentiet: nec ulli amicus
esse poterit. Non ne tu idem existimas? ly: pro
fecto: so: Id ergo ut mea fert opinio: significãt
o amice / qui simile simili amicũ esse dicunt:
q̃ solus bonus soli bono amicus: malus autez
nec bono nec malo / unq̃ reuera amicus efficit.
Consentis? ly: Assentior: so: Habemus iam q̃
sint amici: Nam ratio dictat eos qui boni sunt
amicos existere: ly: Constat: so: Idem ego ar
bitror. Sed inest aliquid quod me perturbat:
Et uide queso quod suspicor: Similis simili q̃
ratione similis / amicus: et talis tali utilis est.
Immo sic etiam consyderemus: Simile quod
cunq; cuiuis simili quod emulumẽtũ aut detri
mentũ inferre potest: quod non ipsummet sibi
ipsi ualeat? Aut quid pati ex illo: quod non ex
se ipso similiter pati queat? hec itaq; cuz talia
sint / ut nihil se inuicem iuuent / quo pacto ab ĩ
uicem expetuntur? ly: Nullo modo: so: Quod
non expetit: quo modo amicum? ly: Nullo: so:
an forsitan similis simili quantũ similis: non
amicus? bonus autem bono quantũ bonus nõ
quantũ similis / amicus existit? ly: forte: so: q̃d
uero? non ne bonus quatenus bonus est / cate
nus sibi ipsi sufficiens? ly: Ita: so: sibi ipso suf
ficiens secundum ipsam sufficientiam / nullo
penitus indiget: ly: Quid prohibet? so. Qui
nullo eget nullum expetit: ly: nullum sane: so:
Si non expetit / nec amat? ly: Non: so: Qui nõ
amat non est amicus: ly: Non uidetur: so: quo
modo boni bonis amici erunt / qui nec absentes
mutuo se desiderant: cum se ipsis sufficienter
uiuant / nec presentes: se inuicem indigent.

Tales uiri qua nam ratione se inuicem multi
facere possunt? ly: Nulla: so: Amici numq̄ꝫ e
runt/qui se inuicem non multi faciunt: ly: Nū
q̄ꝫ: so: Consydera iam o lysis/quo delapsi sim̄
et numquid omnino decepti fuerimus: ly: quo
pacto: so: Accepi quandoqꝫ ab aliquo in presē
tia etiam et reminiscor ꝙ simili simile aduersuꝫ
est/et boni bonis inimicissimi sunt. Qui et he
siodi testimonio utebatur: dicentis figulum īui
dere figulo: cantorem quoqꝫ cantori: et medicū
medico. Et in aliis similiter necessarium assere
bat: simili inter se inuidia: emulatione: conten
tione abundare: et amicitia/dissimilia: Inopeꝫ
porro diuiti amicum necessitate fieri: et imbe
cillum auxilii gratia forti. et medico similiter e
grotantem. Ignorantem quoqꝫ peritum deside
rare atqꝫ diligere. Addebat preterea sublimio
ra quedam ꝙ multum absit ut simile simili sit
amicum: sed contra/quod maxime contrarium
maxime contrario amicissimum: Unum quod
qꝫ enim appetere non simile/sed contrarium: ut
aridum appetere humidum/ frigidum uero ca
lidum. amarum: dulce: acutum: obtusum: ua
cuum: repletionem: plenum: uacuitatem: cete
raqꝫ similiter. Contrarium enim contrario ali
menta prebere. Simile auteꝫ simili minime ue
sci. Enim uero qui talia docuit facundus et e
legans quidam uir esse uisus est. bene enim di
xit: Uobis autem quid uidetur? me: Probe/
ut prima fronte apparet: so: Dicimus itaqꝫ con
trario contrarium/amicissimum esse? me: Uti
qꝫ: so: Sit ita o menexene. Sed queso non ne
alienum hoc et extraneum? Confestim in nos
ultro insurgent sapientes isti: qui refellendi fa
cundia pollent. et a nobis querent. An non sit
maxime contrarium/odium amicitie? Quid
istis potissimum respondebimus? Non ne res
pondere cogemur eos uera dicere: me: Coge
mur: so: Numquid dicent inimicuꝫ amico ami
cum. Uel amicum inimico/amicum? me. Ne
utruꝫ: so: Num et iustum iniusto uel tempera
tum intemperato? aut malo bonum? me: Non
mihi uidetur: so: Atqui si secundum contrarie
tatem amicum est alicui aliquid/amica hec esse
oportet: me: Oportet sane: so: Quare nec simi
li simile: neqꝫ contrario contrarium est amicuꝫ

me: Non uidetur: so: Age et hoc aduertamus
ne nos magis adhuc lateat/ꝙ amicum reuera
nihil ex his que diximus/sit: sed quod neqꝫ bo
num neqꝫ malum/amicum quandoqꝫ boni effi
ciatur: me: Quid ais? so: Ignoro et ipse per
iouem. Uacillo enim ob sermonis ambiguitatē
Et uidetur ut uetus habet prouerbiū/pulchrū
ipsum amicum esse. Apparet enim molle quid
dam: lene ac pingue: Ideoqꝫ nos facile forte ī
labitur: serpit et penetrat: quasi lubricum quid
dam atqꝫ lene. Dico enim ipsum bonū pulchrū
esse. Numquid et tu? me: Et ego: so: Equideꝫ
diuinans tibi id profero: boni et pulchri ami
cum esse: quod neqꝫ bonum est neqꝫ malum.
Quorsum ista uaticinor: audi: Uidentur mihi
tria quedam genera esse: Unum bonum: alteꝝ
malum: postremū quod neqꝫ bonum est: neqꝫ
malum: tibi autem? me: Mihi quoqꝫ: so: Nec
bonum bono/nec malum malo: nec bonuꝫ ma
lo amicum esse/quemadmodum ratio superior
perhibet. Restat siquid alicui est amicum: ut
quod nec bonum neqꝫ maluꝫ est/amicuꝫ sit:
aut bono/aut tali alicui quale ipsum est. Nihil
eniꝫ malo amicum est: me: Certe: so: Nec tamē
simile simili ut paulo ante monstrauimus: me:
profecto: so: Non igitur erit illi quod nec bo
num est/nec malum/amicum/id quod et ipsuꝫ
tale est: me: Non uidetur: so: Soluꝫ itaqꝫ quod
nec bonum est neqꝫ maluꝫ/soli bono amicum
fieri potest: me: Necessario sequi uidetur: so:
Numquid recte a nobis o pueri id modo expo
situm est? Si ergo sanum corpus consyderem̄
medicine arte non indiget: nec auxilio prorsus
ullo: sufficienter enim se habet. Unde sanus
nemo per ipsam sanitatem medico est amicus
me: Nemo: so: Sed egrotans ut puto per ipm̄
morbum: me: Quid ni? so: Morbus quideꝫ
maluꝫ: medicine uero peritia bonum quoddaꝫ
et utile: me: Sic ē. so: Corpus ex eo quod cor
pus/nec bonum est nec maluꝫ: me: Ueruꝫ/so:
Cogitur autem corpus ex morbo querere: et a
mare medelam: me: Apparet/so: Sequitur:
quod nec bonum est neqꝫ malum/boni amicuꝫ
propter mali presentiam fieri: me: Videtur: so
Constat autem id fieri: priusq̄ꝫ illud ob mali p̄
sentiam malum efficiatur. Neqꝫ enim malum

effectum est loco boni quod appetit: cuius ne a
micum est. Impossibile namq; esse ostendimus
ut malum bono amicuz sit: me: Impossibile ꝓ
culdubio: so: animaduertite queso quod dico.
Non nulla quippe assero talia fieri: quale id:
quod illis adest: non nulla: minime perinde ac
siquis uellet colore quodam aliquid supertinge
re: adesset quodammodo infectio colorato. me:
adesset: so: Non ne tunc quoq; tale coloratum
est / quale ipsum esse solet? me: haud intelligo:
so: Sic forte intelliges: siquis comas tuas que
flaue sunt / cerusa fucauerit / utruz albe fiant?
An potius uideantur? me: Uidebuntur: so:
Verumtamen albedo illis aderit: me: aderit:
so: nihilo magis tamen albe adbuc erunt: et p̄
sente candore neq; candide erunt: neq; nigre:
me / Uera loqueris. so: Sed quando senectute
canescunt / tunc o amice tales fiunt / quale id:
quod aduenit: cani coloris presentia cane: me:
Quid ni? so: Hoc illud est: quod quesiueram.
numquid omne cui tale aliquid adest: confestiz
tale et ipsum euadat. an potius si certo modo a
dest / tale fiat: aliter minime: me / Hoc modo po
tius: so: Eadem ratione quod nec bonum est:
nec malum / quandoq; presente malo / non dum
est malum / non num̄q̄ malum fit: me: Omnio
so: Quando non dum malum est presente ma
lo / presentia hec bonum appetere cogit: presen
tia uero que malum reddit: et appetitum boni:
et amicitiam reiicit: neq; enim ulterius neutruz
est: sed malum. Amicum uero malum bono:
et bonum malo esse non potest? me: non certe:
so: Ob hanc utiq; causam sapientes dicendum
haud ulterius philosophari / siue dii / siue homi
nes isti sint: nec eos etiam / qui adeo corrupti
ab ignorantia sunt: ut improbi sint effecti / nul
lum quippe malū ⁊ penitus ignorantē philoso
phari. Restant igitur illi quibus malū id igno
rantia scilicet adest: nec tamen rudes penitus
ignorantesq; sunt: imo ⁊ suaz ignorantiā agno
scunt: ob quam animaduersionē philosophant̄
idest sapiētiam amant: non dū boni aut mali:
mali. n. nequaq̄ philosophantur: nec boni etiā
Naz nec contrarium cōtrario: neq; simili simi
le supra nobis amicum apparuit. Recordami
ni: me: ⁊: ly: Recordamur sane: so: Omnino

o lysis atq; menexene / quid amicū sit: et quid n̄
inuenimus. Id eniz tā circa animā q̄ circa co
rpus supra conclusimus: quod nec bonuz est:
nec malum propter ipsam mali p̄sentiaz: boni a
micum fieri: Hec illi omnia concesserunt. Et
ego ualde letatus sum: tanq̄ uenator / qui id
quod uenando inuestigabam / abunde fuerim
consecutus: Deinde nescio quo modo extranea
quedaz ⁊ absurda suspitio mihi suborta est: q̄
si minus uera essent / que supra concesseramus
Atq; illico turbatus inq̄: pape o lysis atq; me
nexene somnium quoddā nacti uidemur: me:
Quorsum hec? so: Vereor ne tanq̄ in homīes
superbos atq; uanos: in huiusmōi de amico ser
mones falsos inciderimus: me: qua ratione?
so. Hac plane: utrum amicus alicuius amicus
est: an non? me: Necessario: so: Utrū nullius
gratia ⁊ propter nihil? an gratia alicuius et ꝓ
pter aliquid? me: Certe alicuius causa et prop
ter aliquid: so: Nunquid amica est res illa cu
ius gratia amicus: alicuius est amicus? An
forte nec amica nec etiam inimica? me: Haud
satis intelligo: so: Uerisimile est: ueruz sic et tu
et ipse ut arbitror: melius intelligemus: Egro
tantē medici amicuz esse diximus: me: Diximꝰ:
so: Non ne propter morbū et sanitatis gratia
medici est amicus? me: Ita: so: Morbus ma
lū: me. Quid ni? so: Sanitas bonum an malū
an neutrū? me: Bonū: so. Prediximus corpus
cū nec bonuz sit nec malū: propter morbū ma
luz medicine amicuz esse: bonuz uero medicinā
causa uero sanitatis amicitiā medicina nancis
citur: sanitas autē bonuz: me / prorsus: so: ami
cū: an non amicū sanitas? me: Amicuz: so:
Morbus inimicū: me: Penitus: so: Quod er
go nec bonuz est: nec malū / propter malū inimi
cūq; / boni amicū est / boni amiciq; gratia: me.
Patet. so. Ergo amici causa amicū propter ini
micum est amicuz: me. Opinor: so: Agite pue
ri postq̄ huc disputando deuenimus / attenda
mus obsecro diligenter: ne forte decipiamur:
Principio quod amicuz amici amicuz factum
est: simile uidelicet similis / quod impossibile es
se in superioribus constitit: equidem preterm̄i
cto. Sed istud insuper consyderemus: ne nos
presens opinio fallat. Medicinam sanitatis gra

tia amicum esse diximus:me: Affirmauimus :
so:Sanitas non ne amicum?me. Ualde. so :
Si amicum alicuius gratia est amicum:me :
Est:so:Amici scilicet/si supra concessa perma
nent:me:Et amici:so:Nunquid et illud iterũ
amici causa amicum erit?me:Certe:so : neces
sarium est/ut hoc progressu ad principiũ quod
dam perueniamus:quod non ultra in amicuz
aliud referatur:sed in ipsum quod primum a
micum est/singula que dicuntur amica/respici
ant:me:necessarium:so:Hoc est: quod modo
dicebam considerandum : ne reliqua omnia q̃
amica gratia illius prediximus :tamꝙ̃ simula
chra quedam eius nos decipiant:Illud autez
primum reuera sit amicum. Consyderemus i
gitur hoc pacto. Quod quisqꝫ multifacit/utpu
ta pater filium rebus aliis anteponit. talisqꝫ uir
ex eo quod filium multifacit:alia quoqꝫ nõ nul
la ob illum estimat:exempli causa. Si illum ci
cutam ebibisse senserit/uinum plurimi faciet :
modo uenena curaturum existimet:me: et ma
xime quidem:so. Nunquid et amphoram in q̃
uinum?me:Ualde:so:Num pluris estimat :
tunc calicem fictilem aut tres ciatos ꝙ̃ filiũ?
an potius sic se res habet?Omne hoc studiuz
non ista respicit:que alterius gratia preparant̃
sed in illud tendit: cuius causa cetera quesita
sunt. Neqꝫ uerum est/quod sepe dicimus/ꝙ ar
gentum et aurum multi facimus. Omnis quip
pe intentio estimatõqꝫ illius unius est:ad quod
ista parantur:me:Constat:so. Eadem quoqꝫ
de amico ratio est. Quecumqꝫ eniz amici cuius
dam gratia/amica nobis esse diximus : in pro
prio uocabulo nominauimus . amicum autem
reuera illud esse apparet/in quod he omnes:q̃
uocantur amicitie/tendunt:me:Sic uidetur:
so:Quapropter reuera amicum/nullius amici
gratia est amicum:me:Uerum:so: Hoc igitur
absit ut amicum amici cuiusdam causa sit ami
cum. Sed non ne bonum amicum est?me: sic
opinor:so:Num propter malum bonum ama
tur?et ita se res habet? Si ex tribus que dixi
mus/bonum/malum/neutrum/ duo accipiant̃
malum uero abeat:et nihil attingat/nec corpus
nec animam nec aliud quicꝙ̃ ex his que dixim͛.
secundum se ipsa nec bona esse nec mala/num
quid inutile penitus tunc nobis bonum esset?
Si enim nihil nos ulterius lederet / nullo bo
ni fauore indigeremus. Et iccirco tunc nobis
pateret:quod propter malum/bonum quesiue
rimus amauerimusqꝫ:quasi bonum sit mali re
medium/malum uero morbus/et cum nullus
sit morbus/nulla medela indigeamus . an sic
natura institutum est ipsum bonum/ut propter
malum ametur a nobis:qui inter bonum / ma
lumqꝫ mediũ sumus. Ipsum uero suapte natu
ra/nil conferat?me:ita uidetur:so. amicuz ita
qꝫ illud/in quod desinebant cetera omnia/ que
alterius amici gratia/amica dicta sunt/longe a
liter ꝙ̃ illa se habet. Illa enim amici gratia a
mica uocata sunt. Ipsum autem quod reuera
amicum est/contra/amicum esse inimici causa
nobis apparuit. ꝙ si inimicum abesset/ haud ã
plius nobis esset amicum:me : Non ut mihi p̄
sens ratio persuadet:so:Si malum/extirpare
tur/utrum fames nulla sitis ue restaret ? aut
huiusmodi aliud ?an forte fames aliqua relin
queretur/cum homines ceteraqꝫ animalia cẽnt
neqꝫ noxia tamen/et sitis appetitusqꝫ reliq̃/nec
mali tamen malo penitus extirpato . An ridi
cula forsitan hec questio est ? quid tunc resta
ret/quid non?me:Quis nouit?so:Hoc saltez
nouimus/ꝙ nunc accidit exurientem ledi:acci
dit et iuuari:me:Utiqꝫ:Non ne sitientem quo
qꝫ et alia quelibet huius generis cupientẽ/quã
doqꝫ utiliter/quandoqꝫ noxie : quandoqꝫ neu
tro modo appetere accidit?me:Ualde:so:Si
mala perdantur/que mala non sunt/ cum illis
una interimentur?me:Nequaꝙ̃/so. Erunt igi
tur appetitus nec boni nec mali etiam si mala
fuerint interempta:me:Uerisimile. so:fieri ne
potest/ut qui desiderat aliquid / atqꝫ ardet / id
ipsum non amet?me:Non ut mihi uidetur:so
Hac de causa etiam destructis malis/ut uidet̃
amica non nulla restabunt:me. Ita. so . Sin
autem malum causa esset ut alterum alterius
esset amicum/sublato malo nihil amicum esset:
Nam sublata causa/euentus eius remanere nõ
potest:me:probe loqueris :so. Non ne supra
inter nos conuenit amicum amare aliquid : et
propter aliquid?ac propter malum/ id quod :
nec malum est nec bonum/ipsum bonum ama

re? me: conuenit: so: In presentia autem alia q̃
dam causa uicissim amandi apparet: me: Uide
tur. so: Nunquid ut modo dicebamus deside
rium amicitie causa est? et id quod desiderat.
desiderati est amicum? tunc quando desiderat?
Quod uero supra diximus amicuz esse / umbra
tile quiddam est / quasi fictio prolixius circum
scripta: me: apparet: so: Enim uero quod appe
tit illud quo indiget / appetit. me: id ipsum: so:
Indigum itaq; / amicum est illius quo indiget:
me: Sic opinor: so: Eget quodlibet illo a quo
priuatum est: me: Quid probibet? so: Eius igi
tur quod proprium et cognatum est / ut uidetur
amor: amicitia: appetitioq; existit o menexene.
atq; lysis: me: et: ly: Concedimus. so: Quare
et uos si amici estis inuicem / natura quodãmõ
propinqui estis: me: et: ly: Et maxime quidem
so: Et quisquis alius desiderat alium o pueri:
aut amat: ob id desiderat et diligit atq; amat.
ꝙ propinquus illi est / uel secundum animam /
uel anime consuetudinem / aut mores / aut spẽm
alioquin nunꝗ̃ diligeret. Consensit plane me
nexenus: lysis tacuit. Sed ego quod inꝗ̃ natu
ra proprium est / necessarium est ut amemus:
: me: Uidetur: so: Ergo necessarium est ut legi
timus et minime simulans amator: mutuo ab
amatis ametur: His lysis atq; menexenus uix
tandem annuerunt: hippothales autem letitia
gestiens / uariis est infectus coloribus: Ceterũ
uolens diligentius sermonem discutere / hec
adieci / si proprium et simile differunt / diximus
iam o lysis atq; menexene quid est amicum: sin
autem idem est simile atq; proprium: haud fa
cile est sermonem superiorem reiicere / ꝙ non si
mile simili secundum similitudinem inutile: in
utile autem / amicum nullo pacto: Uultis igit̃
postꝗ̃ disserendo uelut ebrii facti sumus / fatea
mur aliud quiddam esse proprium: aliud simi
le? me. Uolumus proculdubio / so / Utrum bo
num cuiq; proprium ponemus: malum autem
alienum? An maluz malo proprium / et bono
bonum: neutro deniq; neutrum? me: et: ly: Si
gula hec singulis propria nobis esse uidentur:
so: Rursus o pueri in eos quos a principio de
amicitia redarguimus sermones / nunc incidim̃
Naz iniustus iniusto: malo malus / non minus
amicus erit ꝗ̃ bonus bono: me: Ita uidetur:
so: Quid porro? si bonum et proprium idez es
se diximus / non ne bonus bono dum taxat a
micus? me: Omnino: so: At istud quoq; cõfu
tatum a nobis iam dudum existimauimus: Re
cordamini? me Optime: so: Ad quid ergo dẽ
ceps sermone utemur? ad nihil uidelicet. Ope
repretium itaq; est instar sapientum in iudiciis
que dicta sunt: enumerando resummere: Si ẽ
nec amantes neq; amati: nec similes neq; dissi
miles / nec boni / nec proprii / nec alia quotcũq;
dinumerauimus / quoz propter multitudinem:
haud memini / si inꝗ̃ nihil ex istis amicũ est / ni
hil equidem quod afferam / amplius habeo: cũ
ista dixissem / cogitaui quedam e maioribus na
tu citare: Sed illico tanꝗ̃ demones quidaz pe
dagogi: tam lysidis ꝗ̃ menexeni una cum illo
rum fratribus / eos domum redire iusserunt:
hesperus enim uenerat: Primum itaq; nos et
alii circunstantes pedagogos repulimus: Sed
cum nihil nos curarent / et barbarice susurran
tes grauiter ferrent / crebriusq; pueros uocita
rent / illorum procacitate deuicti: cetum dissol
uimus. Quippe cum illi hermeis. i. quadratis
quibusdam lapidibus innixi. importune insta
rent. Postea iam abeuntibus illis / ad menexe
num lysidemq; conuersus / hec breuiter intuli:
Impresentia ridiculi ineptiq; euasisse uidemur
tam ipse grandis natu: ꝗ̃ uos pueri: Siquidez
isti abeuntes nos carpent / ꝙ amicos inuicem
nos esse putemus. Ego enim me uobiscum ad
numero. Non dum autem quid amicus sit / in
uenire inuicem potuerimus.

Finis Lysidis:

Epitoma Marsilii Ficini Florentini in
Theetetum Platonis de scientia ad Petrum
medicem patrie patrem.

Dialogus de Scientia Petre medi
ces insurgit altius: et dignas miro ĩ
genii tui acumine questiones mouet
quarum capita solutionesq; in hoc cõ
pendio summatim animaduertes. Ubi quid sci
entia non sit: quid sit: et unde: et quomodo di

ſputantem reperies: ſocrates quidem quid ſci
entia ſit/interrogat. theetetus autem reſpondet
ſcientiam eſſe geometriam: arithmeticam . cete
raſq; huius generis diſciplīas et artes ſingulas
Hanc ſocrates reſponſionem tamq̃ interroga
tioni minus congruam reſpuit. Quia cum iter
rogaretur quid ſcientia ſit/non quid/ ſed quot
ſcientie ſunt/enumerat. Et cuius ſcientie ſunt
exponit: Qui enim arithmeticam dicit/non ſci
entiam ipſam/ſed numerandi ſcientiam: et qui
geometriam/metiendi ſcientiam dicit. Deinde
ridicula reſponſio eſt/cum per ignota reddat̃:
Nemo enim poteſt ꝙ hec ſcientia numerorum
uel figurarum ſit/noſſe/niſi quid eſt ſcientia :
nouerit: preterea ſuperflua reſpoſio eſt. Nam
cum poſſet paucis complecti ipſius ſcientie ra
tionem: dinumerandis ſingulis infinitum iter
ingreditur . Affert poſt hec protagore defini
tionem: ſcientiam: ſenſum eſſe dicentis. Homi
nem quippe protagoras rerum omnium men
ſuram eſſe cenſet/exiſtentium quidem ut ſunt:
non exiſtentium autem /ut non ſunt : et queli
bet cuiq; talia eſſe/qualia cuiq; uidentur. Qua
les enim res queq; ſunt/tales ſentiri. Quales
ſentiuntur: tales phantaſie ideſt ſenſui interio
ri uideri. Quo effici uult ut ſenſus ſcientia ſit.
In hoc ſane thales mileſius: homerus . epicha
rmus . Empedocles . heraclitus : protagoras ꝯ
ſenſerunt: Nam cum inquit thales aquam om
nium eſſe principium: et homerus patrem om
nium occeanum: matrem thetidem eſſe/omnia
oſtendunt in fluxu uerſari: Hos reliqui /quos
memorauimus/imitati/nihil eſſe unq̃ /ſed fie
ri ſemper unum quodq; dixerunt. Unde nihil
in ſe abſolute tale potius eſſe q̃ tale : ſed per
motum: mixtionem: relationemq; unius ad ali
ud/huic quidem tale/illi tale et fieri et uideri.
Quod omnia in motu ſint / ex eo conſtare pu
tant/ꝙ a motu omnia fiant : ꝙ autem a motu
omnia/ex eo coniiciunt/ꝙ a quo quidq; fit/per
illud et conſeruatur. Sed tam illa que ad ani
mam/q̃ que ad corpus pertinent. motu et exer
citatione ſeruantur/ocio corporeq; pereunt .
A moto igitur omnia preterea q̃ diu celorum
ſphere mouentur/miſcentur quatuor elementa
Quatenus iſta miſcentur/catenus inferiora gi
gnuntur: que poſtq̃ genita ſunt / exercitatione

ſeruantur. hec igitur omnia motus efficit: Ad
dunt ꝙ ex calore generatio calor ex motu ſolis
uel colliſione corporum prouenit: Quod autez
nihil ſecundum ſe ipſum unum aliquid ſit . ſic
exemplo inducunt: albedo et quiſq; color / nec
oculorum aſpectus eſt/neq; corporum motus
ſed ex aſpectu motuq; medium quoddam reſul
tat: ideſt talis circa oculos paſſio/ Et ex diuer
ſa aſpicientis diſpoſitione/uarioq; intuendi mo
do/colores uarii. et alias alii /et uidentur et fi
unt: Preterea radiorum motus uarius corpo
ra pulſans: oculoſq; feriens /diuerſas et omni
formes imagines obfert. Quin etiā ſepe diuer
ſis hominibus animalibuſq; circa idem diuer
ſus color apparet: et eſt: ſepe quoq; eidem : et
circa idem q̃q̃ non eodem: ſed alio tempore :
ob nature ipſius mutationem: Opinantur igit̃
quicquid eſt/eſſe motum : Motus autem ſpe
cies duas: Unam in agendo: in patiendo alte
ram: horum motuum conmixtione/omnia ut ip
ſi aiunt/conficiuntur: Euentus ſpecie gemini
numero infiniti ſunt: ſenſibile uidelicet: atq; ſē
ſus: qui cum ſenſibili fit ſemper atq; congredi
tur: Quotiens enim ſentiendi uis aliqua et ali
quid illi conſonum una coherent/eorum cōcur
ſu duo quedam proueniunt: circa id quod ob
iectum eſt/ſpecies ſentienda/color/ſapor/odor
ceteraq; huiuſmodi: circa uim anime/ſenſus :
Quibus diſiunctis/iſta non fiunt. quo fit : ut
ex his que quinq; ſenſibus offeruntur/nihil ta
le ſuapte natura uel tale ſit: ſed cum ſenſu con
grediens alias aliud fiat: Nihil eniz agens uel
patiens ſecundum ſe ipſum eſt : ſed in alterno
congreſſu utrumq;: Quare nihil ſe ipſo unum
aliquid ē: ſed ad aliud et alicui ſemper fit: nec
eſt unq̃ uerum fit/fluitq; ſemper: Hec autem
ex eo redarguit ſocrates: ꝙ ebrii ⁊ hi qui phre
neſim patiuntur: et inſani et dormientes: cum
ſomniant: nec non qui ſenſus alio quodaz mor
bo corruptos habent/uera ſentire ſe et cogita
re affirmant. cum omnia tamen illorum uiſa :
falſa eſſe dicamus: Quo efficitur ut non omīa
que uidentur: uera ſint: In eamdem dubitatō
nē cadunt: quecunq; uigilantes ſobriiq; ſentire
dicimur: Nam equum ferme tempus ſomno et
uigilie uiciſſim damus: Idcirco dubium eſt :

utrum hec an illa potius somnia falsaq̃ sint :
Qui uero apparentia omnia uera esse opinari
uolunt: sic utiq̃ responderent: ꝙ uarie agentiũ
patientium ue affectiones diuersa producunt:
et obiecta que sentiuntur: agunt secundum pa
tientis sensus affectionez: hec in uigilante . et
dormiente: egrotante: et benevalente alia est :
Quapropter et alia iudicia fiunt: omnia tamen
uera: quia omnia cuiq̃ talia sunt/qualia iudicã
tur Meminisse enim oportet quod supradictũ
nil sui natura absolute unum aliquid esse / sed
ad alterum et alteri et alterius esse/ quicquid a
liquid est: Jmmo fieri quicquid fit aliquid: cẽ
uero nihil: hec itaq̃ sibi inuicem consonant: se
cundum homerum et heraclitum omnia fluere
secundum protagoram . rerum omnium mensu
ram esse hominem: secundum theetetuz scienti
am esse sensum. Aduersus eos ita socrates ar
gumentatur: Si sensus scientia est/bruta : que
magis q̃ homo/sensibus ualent/scientia ꝑsta
bunt: Jtẽ si uera sunt: quecumq̃ uidentur: cu
iuslibet hominis cogitationes eque recte sunt:
nec ullus alio sapientior: nec homine deus: ac
cedit ad hec ꝙ inanis esset docendi/disputãdi/
redarguendi facultas: cum nihil discere opor
teat eos/qui uere de singulis iudicant: neq̃ in
quirenda sint que quisq̃ possidet : neq̃ redar
guendum aliquid sit: quando quidem cogitatõ
nes quelibet uere sunt: preterea si idem est sen
tire ac scire: ut uidere atq̃ audire/cum primuz
litteras inspiciunt pueri non dum eruditi : ui
dent eas . sciunt igitur: aut si nescire dicantur:
dicantur etiam non uidere: Et cum primum ba
rbaros sua ꝓnuntiãtes audimus: nõ dũ illius
lĩgue periti: sicut audire sic et scire q̃ proferũt
affirmabimus: ꝙ siqs intelligere neget: neget
similiter et audire: Respõdebit ad ultimũ hoc
ꝓtagoras: quod uidemus audimus ue scire: qõ
ignoramus/nec sentire qdẽ: Ut in litteris figu
rã . situs partium/et colorez pueri uidẽt : et ui
dẽtes sciũt: Uoces barbaras audientes : mox
acutũ et graue ut audiũt: ita sciũt : litterarum ue
ro uocũq̃ significata cũ nõ sentiant prorsus i
gnorãt: Cõtra illũ sic ĩfertur: Ex hoc o ꝓtago
ras sequit᷑: ut cũ significata sciũt: alio quodam
q̃ sensu sciãt: Scĩa itaq̃ aliud qddã ẽ q̃ sen
sus: Jtem si uidere scire est: non uidere/ nesci
re erit: Quod autem quid uidit didicitq̃ et me
minit/scit: Sepe uero id non uidet: ergo et ne
scit: quapropter idem simul et scit et nescit: pre
terea si uno oculo aliquid uideas : alio clauso
nihil cernas/illud uides pariter et non uides:
quare litigiosus quispiaz dixerit: Si uidere sci
re est/et non uidere nescire: idem scis simul et
nescis: Adde ꝙ cum quid eminus /et confuse
prospicis: uides quidem: nescis tamen cum du
bites: Non igitur scientia sensus est: Respon
deret forte protagoras: primo quidem de me
moria et scientia distinguendo: nam cuz primũ
sentiendo quis patitur / memoriter tenere inci
pit: deinde etiam non patiendo meminit: Cum
iterum idem sentit patiturq̃ /reminiscitur : in
primo quidem scit actu non habitu: in secũdo
habitu: non actu: in tertio et actu simul et habi
tu: quare interdum et scit ⁊ nescit: Neq̃ tamẽ
ista contraria: Nam non eodem modo quo scit
ignorat: Ergo cum non uidet: meminit tamen:
scit habitu: actu nescit: Hec uero contraria nõ
sunt: Et cum a socrate dicit᷑: alius alio sapien
tior/respõdet protagoras nõ ex eo sapiẽtes q̊s
dam/insipiẽtes alios esse uocãdos: ꝙ alii uera
alii falsa opinent᷑: Nã opinari unũ quẽq̃ illa q̃
quisq̃ patitur: pati ea a quibus mouet᷑: moue
ri ab his que agũt: agere illa q̃ sunt: que sunt:
uera esse: Ex q̊ oẽs opinari ĩ uera ↄcludit : ñ tñ
oẽs bona atq̃ decora . sapiẽtes asserit eos q̄ be
ne affecti q̃cunq̃ offerunt᷑/ut bona suscipiunt
bonaq̃ sibi putãt/⁊ ut putãt/sunt: Jnsipiẽtes
illos q̄ male affecti/mala iudicãt / ⁊ mala sibi
sunt/q̃ iudicãt: Cõtra id quod dicit᷑: oẽs uera
opinari: sic socrates: Accidit in omni uita ⁊ si
gulis facultatibus/ut existimemus in q̄busdaz
nos metip̄os uere iudicare: ĩ nõ nullis alios :
q̄sq̃ ẽ facultatẽ aliquã ꝓfitetur: et alteri ĩ alie
na arte ↄcedit: Aut existimatõ hec uera aut fal
sa ẽ: Utrinq̃ sequitur / non omnes hoẽs uere
putare: Nã si uera existimatio illa/uerũ erit ꝙ
q̄dã ĩ multis uere iudicãt/ĩ q̄bus nos falso o
pinamur. Nõ oẽs igitur uera opinamur: Sin
falsa: ergo in hoc saltẽ sepe decipimur: q̃re nõ
oĩs opinio uera: q̄n ẽt sepe ↄtigit/ut q̃ unus ut
uera cogitat: ab oĩuz aliorum opinione abhorreãt

Illa igitur illi uera: falsa aliis uidebunt̃. Erūt
igitur falsa tamen plusq̃ uera/quo plures sunt
quibus falsa q̃ quibus uera putantur. Nō er
go mensura rerū ille/sed aliī: Quare non oēs
mēsura rerum omnium sunt. Itē protagore sē
tentia/q̄ omnis opinio uera sit /paradoxon est
et preter omnium ferme sentētiam. Ex quo om
ne pene genus hominum falsam eius opinionē
cēset: q̄ si uera est omnis opinio: uerū et hoc u
niuersale iudicium: ergo ut falsa putat̃: ita et ē
protagore ipsius positio: qua dicitur omnē opi
nionē esse ueram. Nā se ipsam ita dicēdo/falsā
esse concedit: Et si dixerit falso putare illos: q̇
ab eius dictis abhorrent/hinc quoq̧ idē sequi
tur: non omnē scilicet opinionē esse ueram: pre
terea qui ignorat/mensura eius quod ignorat·
esse nequit. Qui dubitat/ignorat. oēs homines
dubitant: multa ergo ignorant: Non omne ita
q̧ omnium mensura sunt. Cumq̧ dicit/qualia
cuiq̧ singula uidentur/talia sunt: aberrat. Que
namq̧ medicine artis ignaris / salubria corpo
ri noxia ue uidentur/non semper talia sunt: se
pe illos opinio fallit. et que utilia uel noxia in
rei. p: administratione ciues deliberādo decer
nunt/non semp̱ rei: p. talia sunt. Obsunt enī
multa que profutura sperabant: et que nocitu
ra/prosunt. Quod si ipsum salubre et utile nō
sola opinione hominumq̧ consuetudine constāt
sed aliquam suapte natura substantiam habent
multo magis honestum ipsum atq̧ bonum: bo
num quippe utilium principiū est et finis. Qua
propter nec in his que ad corporis curam/nec
in his que ad animam: et rei: p. gubernationē
spectant/qualia cuiq̧ singula uidentur / talia
sunt. Et enim si q̄cunq̧ uidentur/talia essent:
quotiens quis futura prediceret/uere nimium
presagiret: quod quidē falsum est: Raro enim
futura talia ueniunt/qualia cogitantur. Et si
quis de futuris iudicat/non quiuis id agit/sed
artifex de his que ad eius artem spectant. Ut
futuram febrē medicus potiusq̃ musicus/futu
ram consonantiam musicus meliusq̃ medicus
preuidet. His deniq̧ confutatis: occasionem
summens socrates a libertate: uel seruitute lo
quendi/de libertate philosophantium: et serui
tute ciuiliū ac rhetorum disputat: Qualis sit
utrorumq̧ uita: q̄ philosophi finis est/ab hūa
nis malis ad superna bona conscēdere. De pre
miis eorum qui celestia petunt: penis eorum:
qui terrenis inhiant. Qua digressione peracta
ad propositam questionē reuertitur. Eius fun
damentum erat heraclitt sententia q̄ omĩa mo
ueantur. Cuius contrariū parmenides et mel
lisus/et eleates: zeno senserunt. Omne enim u
num et īmobile posuere. Quorum dogma pla
to in libro de uno rerum omnium principio /
quē traduximus/exponit ⁊ approbat. Contra
uero heraclitum et protagoram a motus diuisi
one disserere incipit. Motus duo sunt genera
Unus secundū locū motus: secundū rei natu
ram alter: Latio illa. alteratio ista dicitur: La
tionis spēs due: transitus: et circulatio. Quia
uel de loco ad locum fit transitus: uel circa lo
cum unum eumdemq̧ circuitus. Motus uero
in ipsa rei mote natura/aut secundum substan
tiam/aut circa quantitatē uel qualitatē efficit̃.
Si secundum substantiam ad ipsuz esse: quid
mouetur/generatio: si ad non esse/corruptio:
Secundū quantita ē: ad maius incrementum/
ad minus decrementum dicitur. Motus q̱ de
qualitate in qualitatē/affectio nominatur Sor
titur deinde uaria ex uariis qualitatibus nomi
na. Nam qui ad calorem calefactio: ad frigus
frigefactio. ad colorem coloratio: similiterq̧
de ceteris. Distinctione premissa querit socra
tes. si mouētur omnia: utruz duobus illis mo
tus generibus singula/aut uno quodā multa:
duobus alia moueant̃: si uno quodā multa: se
q̱tur non magis illa moueri q̃ stare. Nā si mō
quodam mouentur/quodāmodo et quiescunt:
Opinio uero illoꝝ nō id uult: sed omnia oīo si
ne ullo statu moueri: quo fit ut omnibus moti
bus agitētur. Ergo dum res e loco ad locum
feruntur/ex affectione interim in affectionem
iugiter transeunt: ut ex calore ī frigus: albedīe
ī nigredinē uel ɔtra. Querit̃ utrū sub una q̄dā
istaꝝ forma aliquātulum maneant/ nec ne / si
manēt/seq̱t̃ ut nō oīs status sit expulsus: Si
nō p̱manent/dū q̱d calidū aut albū pronūtiat̃/
desinit calidū eē uel albū. Imo priusq̃ p̱nūtia
tio īcepta desinat: desinit eē forma. Unde nihil
ūq̃ uere p̱nūtiat̃ aut p̱cipit̃: nec mag̃ calidum

illud ꝙ non calidum: album ꝙ non album est predicandũ: cuȝ ĩ nullo consistat: et sit et nõ sit: pariter dum profertur:. Quã ob causaȝ rerum forme nobis ignote sunt. Idẽ de sensu dicẽduȝ Nã nec uisus in uisione / nec ĩ audiẽdo auditus momentũ permanet. Quo circa nõ magis uidere aut audire: ꝙ nõ uidere et non audire cõtigit etiã dum uidere et audire nos profitemur. Ex quo seqtur ut sublatis sensibus sublata sit et sẽsuum ueritas: qua sublata / nullo modo dicẽduȝ sensum sciam esse. Addit et aliã rationẽ: ad cuius intelligẽtiam aduertendũ est: ꝙ plato nullaȝ corpori cognitionem tribuit / queẽadmodũ nullã uitam: quod uiuit: id sentit. Viuit anima / et aĩa sentit. In corpore aũt nec uita nec sensus: sed uite sensusqꝫ opera declarantur. Ideo quos sẽsus quinqꝫ alii uocant / ipse organa quinqꝫ sẽsus apellari uult: nihilqꝫ his instrumẽtis sentiri: sed per hos quasi meatus ab una quadã aĩe ui sentiri singula putat: quẽ sensum cõmunem uocat: in quẽ undiqꝫ e singulis corporis organis: ut ad centrũ circuli e superficie linee / uarie passiones influunt. Colores quidẽ per oculos: per aures soni: per nares odores: saporesqꝫ per linguam. Deniqꝫ per totũ corpus / calor: frigus: humiduȝ siccum / graue: leue: molle: durum: lene: asperuȝ rarum: densum: acutum: similiter et obtusum. ꝙ anima / ista non multis / sed una ui sentiat / patet: quia sentiendo colorẽ / dicimus nõ esse uocẽ et saporem sentiendo / nõ esse odorem pronuntiamus. Nõ põt aliud ab alio distinguere / ꝗ non utrumqꝫ cognoscit. Nullũ organum eadẽ que et aliud organum porrigit / et si eadem / non eodem mõ / Idcirco eoꝝ q̃ sentiuntur / distinctio / non ĩ organis est: sed in una quadã ui anime percipiente singula: et singula simul a singulis distĩguẽte: Que cum ipsa hec oĩa sola possit / quod nec etiaȝ pipatetici negãt / ꝗd multis sensibus opus est? Hic sensus quẽ commune uocant / oibus aĩmalibus statim natis inest. Preter quẽ est et alia uis: quã phantasiam opinionem / cogitationẽqꝫ nominat. Cuius officium est / de his que communis sensus per organa quinqꝫ sensit / iudicare non quale soluȝ / sed quid sunt: ꝙ eoꝝ unũ quodqꝫ idem est secum: ab alio aliud: Unum seorsuȝ iuncta uero simul / duo uel tria: similia item et dissimilia bona uel mala. pulchra / turpia. utilia noxia: et ab uno in aliud raciocinando percurrere: aliud applicare cum alio / et preterita et futura cũ presentibus cõparare. Itaqꝫ hac ui essentiam. unitatem. numerum: Idem. alterum similitudinem. dissimilitudinem: pulchrum. turpe. bonum. malum. utile inutile iudicamus: Quod quidem iudicium cum non statĩ natis assit / sed longo post tempore / nec omnibus animalibus: sed quibusdam / patet ꝙ alia quadam ui preter cõmunem sensum ista ꝑcipimus: Hanc phantasiam ꝑfectam et opinionem nuncupat: Que tamen ipsa nõ sufficit: Nam hec oĩa proprio quodam et particulari modo / certo sub tempore locoqꝫ et condictione iudicat. Scimus autem nos de hisdem ĩ genere et uniuersali modo etiam iudicare / non quid nunc homo iste uel ibi hoc utile / uerum quid ipsa semper humanitas / quid passim utilitas ipsa sit. Ideoqꝫ alia ui opus est / que uniuersales rationes rerum generatim percipiẽs de una discurrat in aliam / discurrendoqꝫ argumentetur: Quod quidem in nobis fieri dum syllogismos nectimus / nemo dubitat. Hanc rationem uel cogitationem dicimus uniuersalem / cũ opinionem ipsam / particularem rationem cogitationemqꝫ nuncupemus. Ad hanc deniqꝫ mens decedit: que omnes rationes rerum non discursu sed simplici stabiliqꝫ intuitu percipit / nam supra motum ac tempus / status et eternitas esse debet. Motus quidem et tempus in ratione. in mẽte status ẽ et eternitas. Nõ enĩ aliud post aliud discit: sed simul omnia tenet. Supra mentẽ ipsa anime unitas est summi boni caracter: qua non rerum rationibus ideisꝙ / sed primo rerũ omnium principio quod ipsum unum est / iungitur. Cum omnes anime uires que in cognitione uersantur enumerate sint / et scientia in cognitione consistat / in qua potissimum ui scientia sit / uidendum. Sensui quidem non cõuenit: ut multis iam rationibus constitit: et hac precipue: ꝗa sensus ille cõmunis essentias rerum non iudicat: sed passiones quasdam corporum solummodo ꝑcipit. Quisquis ignorat essentiam / ignorat et ueritatem: Qui ueritatis est expers / a scientia nimiũ alienus. Non ergo in sensu scĩa: ubi aĩa non ꝑ se sed per corpus ꝑcipit: atqꝫ ideo sepe de

cipitur. Sed in phantasia forsitan et opinione consistit. Ubi essentias iam percipimus: et anīa per se ipsa sine corporis ministerio iudicat. At qꝫ hec sententia secundo loco theeteto placet: ꝙ sciētia sit opinio: non quelibet tamen/sed opinio uera. falsa aūt opinio/ignorātia: Cum uero theetetus opinionem in duo distixisset/ueram et falsam quesiuit illico socrates quomodo falsa opinio esse possit. Unumqꝫ supponit: Quod quisqꝫ opinatur/aut ea que nouit/aut que nō nouit opinatur. Unde in hūc modum raciocinatur: Qui opinatur falsa nunq̄ ex eo falsa opinatur/ ꝙ putet aliqua que nouit/alia quedam esse que ēt nouit: Nam qui utraqꝫ noscit/aliud pro alio nūq̄ accipit: Neqꝫ que non nouit/alia quedā que nō nouit: Nihil enī de illis quis iudicat: que nūq̄ in cogitationem uenerunt. Neqꝫ quod nouit id quod nunq̄ nouit/Aut contra quod non nouit id quod nouit esse: Quis enī pro ignoto notum uel pro noto ignotum accipiat? His igitur modis opinari falsa/nullus posse uidetur: Forte uero alio quodam pacto falsa homines opinant cum ea que non sunt/opinantur: Ex quo falsa opinio erit/ea que non sunt opinari: Sed neqꝫ id fieri potest: Quisqꝫ enī uidet/unum aliquid uidet: qui unū aliquid uidet/existens quoddā uidet: qui uero non existēs uidet: nec unū aliqd Qui non unum aliquid/nihil: qui nihil uidet: nec uidet quidem: Ergo aut nō uidet: aut quod ē/uidet: Similiter de auditu ac ceteris sensibus affirmare possumus: Quamobrem cum opinio sensum sequatur/quicūqꝫ opinatur unum aliqd opinatur: qui unum aliquid opinatur/existens aliquod opinatur: Ergo quod est/opīatur: qui uero non existens: etiā nec unum aliquid: Si non unum aliquid/nihil igitur: Si nihil opinat: nec opinatur quidem: Itaqꝫ aut non opinatur oīo: aut quod est opīatur: Qua propter neqꝫ hoc modo falsa aliquis opinabitur/ꝙ que non sunt opinetur: Accedit modus alius quo cōmutatio fit ita ut aliud pro alio accipiamus: ut pro pulchro turpe: et pro utili inutile: quod quidem socrates ita refellit: Opinari secum ipso loqui est: dū nobiscummet interrogamus: respondemus: affirmamus: atqꝫ negamus: Nec est locutio hec itrīseca extrinseco sermone deterior: In extrinseco uero sermone nullus unq̄ dicit quod turpe est esse pulchruz: et quod homo/bouem esse: quod par/impar: aut huiusmodi aliquid: Quare multo minus cogitando assereret: horum unū aliud esse: Nam aut noscit utraqꝫ: aut alterū soluz: Si utraqꝫ: nunq̄ uticqꝫ cōmutaret: si alterum: neqꝫ sic etiam: quod enī cognoscit nunq̄ pro illo qd̄ non dum in cogitationē uenit acciperet: quo fit ut nō dum īuētum esse uideatur/ quomodo falsa opinio nobis insit: Utitur hic Plato et in philebo atqꝫ sophista menone sex nominibus ad eandē uim anime ptinentibus/ ad sex illius officia significāda: Nā cum post sensum cōmunem anima: eademqꝫ et cōmunis sensus apprehendit opināte potētia percipit/prima ipsa perceptio: imaginatio dicitur: Ut apprehensa conseruat memoria: Ut iterum que seruauit: in se ipsa resummit reminiscētia: Et cum resumēdo de alio in aliud quasi quadam raciocinatōe discurrit cogitatio: Postq̄ uero discursu peracto affirmatur aliqd uel negatur opinio. At uero cum opinione pcepta per sensum atqꝫ memoriam/aīa cogitatione refingēs ita in hec respicit uelut in illa a quibus ista manarunt: et que imagīes sunt: res ueras esse putat picturā quādam et phātasiam Plato nomīat: Et cum cereā īducit effigiem: cerebri naturam nequaq̄ ītelligit. Nō enim dixit in corpore: sed in aīo ceream effigiem esse: Cum uero in incorporeo nihil sit corporale per trāslationē quādam operumqꝫ similitudinem potius q̄ ita ut uerba sonāt hec ītelligēda sunt: Neqꝫ ī corpore figi uult rerum imagines: neqꝫ in aīo ab externis obiiectis effingi: Sed uel ex natura sua habere illas animum: uel occasiōe ab externis motibus: corporisqꝫ passionibus sumpta in se ipsum sua ui formas rationesqꝫ concipere. qui de his dubitat: plotini summi īterpretis cōmentaria legat: His expositis ad opinionis false modos redeundū ē: Inducit plurimos socrates et multos respuit: Et ut sophistarū fastū repriat: sepe q̄ cōcessa ab illis sunt: iterū atqꝫ iterū cōfutat: Tandem ex platonis mente colligendū ē: ꝙ qn̄ sensibile quoddā prīo nobis occurrit eiusqꝫ occursu sensus ī nobis efficit: et a sēsu mēoria: ac deiñ rursus idē nobis obiicit mēoriā precedētē cū sequēte sensu cōponimus: et in his iā dicimus

Socrates /equus /ignis /ceteraq; huiusmodi :
Atq; hec opinio quedã nuncupatur /cõponenti
bus nobis precedentẽ memoriã /cuz recente sẽ
su. Et quotiens hec que colligantᷣ /inuicẽ con
sonant /opinio uera existit: si dissonant / opinio
falsa. Nam siquis dum socratis spẽm ĩ memo
ria seruat: platonẽ ipz offẽdat /putzq; se ob quã
dam similitudinem /socrati rursus obcurrere :
postmodum platonis sensuz uelut a socrate ha
uriẽs /memorie socratis ipsum accõmodet /õpi
nio falsa resultat. Atq; hoc pacto opinio falsa
fit: ex collatione sensus ad cogitationẽ: fit et a
lio modo: collatione cõmutationeq; cogitatio
nis unius ad alterius cuiusdam cogitationem
potest enĩ quis numerorũ quoꝝdam spẽs: que
ĩ memoria latẽt /ẽt absq; presente sensu /cogitã
do iuicem permutare: ut ita. xii. pro . xi. et con
tra. xi. pro duodecim capiat. Uerũ dubitatio q̃
dam suboritur. Nã quicunq; species seruat :
scit ea /quorũ species habet : hos ergo scit nu
meros. Sin conmutat /ignorat: Quare simul
eadem et scit et ignorat : Respõdendum nõ es
se absurdum /ut is qui uno modo scit /ignoret
alio: Nam is habitu quidẽ scit / actu ignorat :
Quo circa his nihil impedientibus / due fal
se opinionis species inuente sunt. et paulo ante
exposite: Oritur et alia dubitatio: Quia siquis
dum scientias duoꝝ quorũdã habet / conmutã
do falso opinetur: et alterum pro altero capiat
uidetur rem ipsam cuius habet scientiam igno
rare /et quod deterius est: scia ipsa : non igno
rãtia ignorare: cum ipsa scia cõmutationis cã
sit: ignorare cõmutatio: Quod si ita ẽ /cũ scien
tia ignorare nos faciat /nihil ꝓhibet qn ignorã
tia scire efficiat: Respõdet ad hec theetetus po
nẽdam in animo iscitie sicut et scie spẽm : et q
alterã pro altera capit /falli: Atq; ita ꝑ ignoran
tiam potiusq̃ ꝑ scientiam ignorari: Responsio
hec minime sufficit /quĩ eodẽ mõ quo et supra
quereretur: si conmutat eas inuicẽ spẽs /utruz co
gnoscat utramq; : aut ignoret: Aut alteraz no
rit. alteram ignorauerit: Unde superior contro
uersia omnis redibit: Item si ponenda species
qua scĩa noscitur: et qua inscitia: iterũ species
alie: qbus species iste noscunᷣ: ponende sunt:
et alie rursus: quibus ille: Atq; ita ĩ infinitum
progrediemur. Quo circa non ita. sed aliter re
spondendum: Nã dicendũ erat: ut socrates su
pra tetigerat. q̃ non reruz notiones permutatõ
nis cause sunt: sed confusio notionuz: negligen
tia diuturna. externa similitudo haud ex acte di
scussa: Non ergo scientia ĩmo confusione / ne
gligentia: deceptioneq; ignorare uidemur: quã
q̃ ista haud absolute iudicari prius possunt. q̃
qd est scientia. fuerit declaratũ: Nã per lucem
tenebras: per sonum silentium. per bonũ malũ
per uerũ falsum dinoscimus: Ante igitur qd
scĩa est: definiendum uidetᷣ: q̃ falsa opinio de
claranda: si perfecte ĩllam cõprehendere cupi
mus. Hinc theetetus: sciam esse ueram opinio
nẽ asserit: Quod quidẽ ex eo confutat socrates
q̃ oratoria facultas persuadet: nõ docet: q per
suadet opinionẽ inducit: et opinionem ueram :
cũ uera refert: neq; tamen scientiam : Naz de
his que ĩ motu sunt sẽp. et alias se aliter hẽnt
certa nũq̃ scientia est : Talia uero sunt hũana
negocia: de quibus oratores agunt: presertim
cuz sepe ad ea credenda auditores inducãt /de
quibus ipsi dubitãt. et qbus numq̃ iter fuerũt
addit post hec theetetus leucippi et cirenei the
odori definitionem: Scĩa est opinio uera cum
ratione: et iccirco q̃ rõem habẽt /sciri possunt :
que ratione carẽt: minie: Et ꝓdicus chius leu
cippũ imitatus: elemẽta reꝝ: qa simplicia sunt
ꝓptereaq; sine ratõe: ignota esse asseruit: ꝯposi
ta uero cũ rõem hẽre possint /nota. rõem quidẽ
definitõez et orõnẽ quãdam declarantẽ rei sub
stantiã ꝓprietatẽq; intelligunt: Que qa plura ĩ
cludit subiectuĩ: predicatũ iterdum ẽt copulaz
idest uerbũ ⁊ noĩa: cõpositum quoddã signifi
cat: Elemẽtũ uero simplex: Ideoq; rõnis exps
et ignotũ reliqᷣ: Duo q̃ dicta sunt: socrates cõ
futat: prius quidẽ posterius hoc /quo dicitᷣ: ele
mẽta: quia simplicia / Ignota: q̃ ex his effecta
sunt: qa ꝯposita: nota: Deĩde prius illud: q̃ sci
entia sit cũ rõe opinio uera: Et exẽpli causa ꝑ e
lemẽtis litteras accipit: ꝑ ꝯposito syllabã. Ue
rũ q̃ de his tradit: de rebus omnibus intelligi
uult: Prima contra illos ratio est.
Quia quemadmodum composita ab elemen
tis dependent: Ita compsitorum cognitio : ab
elementorum cognitione perficitur : Neq;

enĩ sine causa / q̃ a causa sunt / cognosci possunt
Quapropter impossibile est / ignoratis elemẽtis
scire cõposita. Itẽ summe compositũ quoddaz
ut ecce: so. primã nominis socratici syllabam:
Utrum syllaba hec / utraqꝫ elemẽta est? An u
na quedã spẽs ex elementis congredientibus
nata. Si utraqꝫ ergo q̃squis syllabaz hanc / so /
nouit. utraqꝫ elementa nouit. Interrogatusqꝫ
quid ẽ so. s. et: o. respondebit. Et si s et o igno
rabit: so: numq̃ꝫ cognoscet: Nã qui utrumqꝫ ne
scit / nescit et ambo: Impossibile igitur est igno
ratis elementis cõposita nosse. Sed dicet for
te aliquis / syllabam et unam quamqꝫ speciem
non elementa: sed unum quiddam preter illa e
xistere. Quem socrates sic interrogat. Utrum
species hec et syllaba partes habeat nec ne. Si
habet / totum quoddam est et omne: Totuz ue
ro et omne nihil aliud est q̃ꝫ partes oẽs: quod
in numeris patet. Et enĩ totus numerus / nihil
aliud est / q̃ꝫ omnes / quas continet unitates: at
qꝫ ita spẽs hec constabit ex partibus: et partes
eo ipso quod erunt / totius erunt. Sicut ergo
nota species / ita et elementa cognita. Nam si
spẽm noscit / totum et omne noscit. Si totum et
omne / nullã ipsi ex partibus eius deesse cogno
scit: Ergo singulas scit partes habere: singulas
itaqꝫ noscit: quas si ignorarit / utrum omnes as
sint / nec ne scire non poterit. Ipossibile igitur
ignoratis elementis speciẽ noscere: At siquis
dixerit spẽm ipam unã / partes nullas habere /
ex eo q̃ꝫ elemẽnta q̃bus constat partes eius nõ
sunt / sequitur ut simplex et impartibilis sit: qua
re sicut elemẽtuz quia simplex / ignotũ dictũ fu
it / ita et spẽs ipsa q̃a simplex / ignota esse dicet̃:
Ideoqꝫ nullo modo fieri potest / ut ignoratis e
lementis spẽs q̃ ex his fiunt / noscantur. Quod
ex eo quoqꝫ perspicue patet / q̃ꝫ in singulis arti
bus fundamentum cuiusqꝫ artis ĩtelligende:
est: eleñta rex ipax dequibꝫ ars ipa agit / comp̃
hendere. Alioquin labor omnis est irritus.
Hoc denique confutato / socrates iam principa
lem propositionis partem refellere incipit. ubi
dicebatur. scientiam esse opinionem ueram cũ
ratione. Tria enĩ rationis nomine significari
possunt: aut oratio: aut per elementa rei discur
sus: aut definitio: Si primum / omnis opinio
scientia erit: Siue enim uera seu falsa opinem̃
quod sentimus sermone proferre ualemus. er
go ratione opinabitur / etiam q̃ falsa opinabit̃:
Si secundũ quotiens quis per elemẽta discur
ret scire dicetur. Id uero iccirco falsum est:
quia elementa discurrendo transponere potest
ordinemqꝫ peruertere: et elementũ unius rei in
aliã quamdam referre / et uni elementum alte
rius accommodare: Qui uero ista confundit /
scire non est dicendus / Si tertium / idest defi
nitionẽ intelligit / et scientiã uocat opinionez ue
ram cũ definitione / sic contra illuz argumenta
mur. Definitio interpretatio differẽtie est. ideo
quicũqꝫ definit: preter rei cõmunia differentiaz
propriam assignat. Sed q̃ socratẽ uere et thee
tetum opinatur: utrũ differentias opinando so
cratis et theeteti percipit: nec ne: si non perci
pit nec uere opinatur / numq̃ꝫ enĩ alteruz ab al
tero uere distinguerez / nisi differentias utrius
qꝫ dinoscerem: Ergo eo ipso quo uere opinatur
differentias callet: Quare nihil opus est preter
opinionem ueram / addere rationem. i. differen
tie notionem. Uerum dicet forte quispiam ĩ ip
sa opinione sensuz quẽdam imaginatõezqꝫ dif
ferentie includi: potiusqꝫ certam differentie na
turalis intelligentiam: Ideoqꝫ addendum esse
in scientie definitione / differentie intelligentiaz
Contra hunc ita socrates argumentatur: Ab
surda profecto definitio est / qua idem per idez
describitur. Cum uero dicimus scientiam esse
opinionem ueram cum ratione. i. cum differen
tie intelligentia: scientiam per scientiam defini
mus: Naz intelligentia differentie: differentie
sciã est: unde sciã erit opinio uera cũ sciã diffe
rẽtie: quod dictu ridiculũ ẽ. Ex his oĩbus iã fa
lse sophistax definitões redargute sunt. prima
q̃ dicebat: sciaz eẽ singulas q̃ discunt̃ / faculta
tes: secũda / q̃ sciaz eẽ sensuz: tertia sciaz eẽ opi
nionẽ uerã: quarta scientiam esse opinionez ue
ram cum sermonis prolatione: Quinta opinio
nem ueram cum discursu p̃ elementa. Sexta:
opinionem ueram: cum differentie imaginatio
ne: Septima opinionem ueram cum scientia
differentie: His deniqꝫ redargutis uidendum
ẽ: q̃d plato doceat. quippe in sexto li. de re. p.
brontinũ et architam pythagoricos imitatus /

duo rerū genera ponit: intelligibile scilicet: et
sensibile. Illud stabile et incorporeuꝫ: hoc mo
bile corporeumqꝫ. Uiam ad illud noscendū ra
tionē uocat: uiam ad hoc sensum/notionē com
munem illius/intelligentiam huius opinioneꝫ
Sed utrumqꝫ genus bifariam diuidit. Uult
enim esse intelligibile primum et secundum: in
eo ideas .i. diuine mentis species notionesqꝫ ⁊
mentes alias et animas contineri. in hoc nume
ros et figuras: Numeri quippe et figure ꝙuis
incorporalia sint: tamen quia diuisionem aliꝙ
suscipiunt/non pari dignitate qua impartibiles
substantie: censenda sunt: Illorum cognitionē
proprio nomīe intellectum: hoꝝ cogitationē in
tellectualē uocat: sensibile quoqꝫ pari diuisione
partitur in primum scilicet et secūduꝫ: In pri
mo locat corpora omnia corporeaqꝫ: In secū
do umbras et imagines corporum/siue in aliq̄
siue in speculis ap pareant. Et eas ita se habe
re ad corpora: ut mathematica ad diuina existi
mat: perceptionem corporū/crudelitatē proprie
nominat: umbraꝝ/imaginationem. Deinde cir
ca umbras corporū uel corpora/uel mathema
tica scientiam esse negat: sed in solo intellectu/
diuinorum eam locat. Quod et in hoc dialogo
significauit in principio: cū scientiam et sapien
tiam idē esse proponeret: Nā sapientiā esse di
uinorum contemplationē ubiqꝫ testatur. Quo
uero differat intellectus ipse. i: scientia ab opi
nione: in libro de natura his uerbis ostendit.
Si intellectus ueraqꝫ opinio due res sunt: ne
cesse est ideas per semet intellectu potiusꝙ sen
su cōprehendi. Sin uero ut quibusdā uidetur
uera opinio ab ītellectu nil differt/oīa que cor
porea sentimus/certa habenda sunt. Sed opi
nor duo esse dicenda/ꝑpterea ꝙ utraqꝫ magna
differentia distant: quippe quoꝝ alteruꝫ doctri
na nobis insinuat/alterū persuasionis assump
tio. Alteꝝ quidem semꝑ cum ratione uera: por
ro sine ulla ratione alterum: Alterū coꝝ nulla
ratione transducibile: alterum nutans incertuꝫ
qꝫ. Quid? ꝙ recte opinionis omnis homo par
ticeps? Intellectus autē dei proprius/et pau
corum admodū electorum hominum? eadē fer
me in menone phileboqꝫ testatur. Quid ergo
scientia est? Diuinarum reꝝ certa ratione com
prehensio. hec ī ītellectu/primo ac semper: In
ratione secundo/nec semper. Nā ratio cum in
ter intellectum opinionēqꝫ media sit: quotiens
ad inferiora porrigitur: opinionis repletur er
roribus: et diuina cogitare desistit. Cum uero
ad mentem sui ducem conuertitur/diuinorum
cognitionem haurit. Quam ꝓprio noīe in mē
te sapientiam: ī ratione reminiscentiam plato
nuncupat. Et ideo de obstitricia facultate per
quam reminiscimur. hoc in dialogo disputauit
ut non modo quid scientia sit/uerum etiā quo
modo acquiratur intelligeremus. Immo et un
de sit et per quem explicuit: dum diceret: socra
tem dei iussu obstitricio munere fungi: Est er
go scientia: diuinorum certa ratione comprehē
sio: in mente residens: in rationem profluens:
a deo menti inserta: a dialetico preceptore ī ra
tionem deo aspirante reducta: rationem in mē
tem dirigens: mentem cū diuinitate coniūgēs.

Finis epitomatis Marsilii in theetetum :

Platonis theetetus de scientia translatus e
greco in latinum a Marsilio ficino ad Petruꝫ
medicem patrie patrem:

Euclides: Terpsion: Socrates:
Theodorus: Theetetus:

: eucli:

NVper o terpsion/an pridem rure ue
nisti? ter: Iaꝫ pridem/ac te in foro q̄
siui: et miratus sum ꝙ te reperire ne
quaꝙ potuerim. eucli: Non eraꝫ in urbe: ter:
At ubi? eu: Cū ī portū discēdisseꝫ/offendi thee
tetū/q̇ corītho e castris athenas ferebatᷣ: ter/
uiuis ne an mortuus. eu: semiuiuus: uulnerib
ꝗbusdā afflictus ē: et quod deterius: morbo
ēt diuturno in castris ē ꝯfectus: ter: Nū dysin
teria? eu: hac ipa: ter: O q̄lē uirū refers in dis
crimīe positū? eu: ꝑclarū admoduꝫ atqꝫ optimū
o terpsiō: nā paulo an̄ nō nullos audiui: q eum
circa rē militarē miris laudibus extollebant.
Nec mirū id uideri debet. imo longe magᷣ mi
rādū eēt/si contra se haberet: ter: Cur non di
uertit megaram? euclides: Properabat domū
Ego enim et consului et obsecraui. Ille noluit

Quin etiam comitatus ipsum / cum ab eo dis
cederem recordatus sum socratis / atq; admira
tus ꝙ diuine ⁊ sepe alias / et de hoc maxime ua
ticinatus fuerit. Nã paucis diebus ante ꝙ e
uita decederet: obuiam factus theeteto adhuc
adolescentulo / cum eo disseruit / eiusq; indolem
et probauit et admiratus est. Deide mihi athe
nas profecto rationes disputationis illius au
ditu maxime dignas singulas enarrauit / atq; i
sup addidit / prestantẽ oĩo uiꝝ futuꝝ: si adole
uerit. Ac uera nimiũ predixisse uidet̃. ter: Cer
te: sed qui nam sermones num referre potes?
eu: Non uerbis per iouem: sed litteris. Et enĩ
reuersus domuz statĩ comẽtariis eos perstrin
xi: deĩde per ociũ reminiscendo / latius scripsi.
Et quotiens athenas ꝓficiscerer: siquid excidis
set / socratẽ interrogabã: atq; huc rediẽs emen
dabã. Quo factum est / ut uniuersa pene dispu
tatio illa cõscripta sit: ter. Uera loqueris: Au
diui enĩ hec a te pridez: et ista nosse cupiens:
te quesiturus huc sepe accessi. Quid ergo nũc
obstat / quo minus percurramus? Enim uero
qete mihi opus ẽ: Nã ex agro ueniens / defes
sus sum: eucli: Ego quoq; erineũ usq; theetetũ
comitatus sum: Quamobrẽ libenter admoduz
reqescerẽ. Eamus ergo: Nobis enĩ sedẽtibus
puer aliquis pleget: terp: Probe: eucli: Hic o
terpsion liber est: nõ ita cõpositus / quasi socra
tes mihi referat / ut reuera rettulit: sz quasi cũ
illis presens disputet: quibuscuz disputasse mi
hi narrauit: hos aũt geometrã theodorũ et the
etetũ fuisse dicebat. Ne igitur molestũ esset / si
inꝗ̃ / et inquit / consensit et negauit / sepius ĩter
poneretur / his uitatis socratẽ ipm una cũ illis
disputantem induxi: terp: Scite euclides: heus
tu / accipe librum ac lege. : so:
Si cyrenei o theodore ꝑ ceteris cure mihi eẽnt
que ad deos spectãt / ab ste potissimũ exquirerẽ
siqui illic iuuenes geometrie aut alteri philoso
phie studio ardenter ĩcumberẽt. Nũc autẽ ma
gis nostros ꝙ illos amo. potiusq; ĩtelligere cu
pio / qui nam e nostris iuuenibus in uiros pro
bos euasuri merito uideantur. Hec ipse pro ui
ribus semper exploro: et ab aliis: ad quos iuue
nes confluere uideo / sepe percontor. Te autem
nõ pauci sectant̃ et merito. Nã et alioꝝ gratia
et geometrie maxime cõcursu dignus esse uide
ris: Siquẽ ḡ nactus es memoratu dignũ. libẽ
ter audirẽ: theo: Atq o socrates et me referre
et te auscultare decet: qualẽ e uestris ciuibus:
adolescentem inuenerĩ: Qui si formosus eẽt:
laudare illum uererer / necui forsan illius amo
re captus uideri possem. Nũc autem ne mihi
succenseas neq; turbes: non enim est pulcher:
Similis tibi est / simo naso et prominẽtibus o
culis. ꝗuis minus ille ꝙ tu in his modũ exce
dat: libere tecũ loquor: scito in primis me nul
luz adhuc adolescẽtulũ repperisse: licet cũ mul
tis uersatus fueriz / tã mirabili nature felicitate
donatũ. Difficile admodum ẽ: reperire hominẽ
ĩgeniosum simul: et pre ceteris mansuetũ atq;
uirilẽ: Eqdẽ nec fuisse unꝗ̃ existimo: nec esse
uideo: qui ita natura sint instituti. Ceterũ acu
ti ut iste sagacesq;: et memoriosi: et dociles: ut
plurimuz in iracundiã ĩpetusq; precipites sunt:
proruunt enĩ atq; raptãtur: quẽadmodum sine
retinaculis naues: et furiosi potius ꝙ fortes e
xistunt. Graues autẽ sepe cum ad disciplinas
se cõferunt: segnes: torpentes obliuiosi sunt.
Iste uero ita leniter / libere / suauiter / expedite:
maxima cum mãsuetudine ad disciplĩas q̃stio
nesq; graditur: ut nec lubricus quietusq; olei
fluxus mollior et suauior uideatur. et ut mirũ
sit tantũ ingeniũ tam mature ista peragere / so:
Optima nuntias: sed cuius nostroꝝ ciuium fi
lius est? theo: Nomen quidem eius audiui: sz
e memoria excidit. Est autẽ medius ille eorum
qui contra nos ueniunt paulo ante in platea: q̃
extra menia est: is et socii sui quidam uncti lu
serunt. Nã peracto ludo: huc aduentare uiden
tur Aduerte utrum agnoscas / nec ne: so: agno
sco equidẽ. suniensis euphronii filius est: uiri
o amice proculdubio talis / qualem tu filium fi
gurasti: probatissimi ante omnes: qui patrimo
nium amplum reliquit: sed nomen pueri non
audiui: theo: Theetetus o so: nomẽ ẽ: patrimo
niũ aũt eius tutores dissipasse uidentur: Ue
rumtñ liberalitate mirifice pollet: so: Genero
sũ hominẽ narras: iube huc illũ accedere: ⁊ no
biscuz sedere. theo: Fiat o theetete / accede huc
ad socratez: so: Ueni obsecro theetete / ut me ip
suz aĩaduertã: q̃lẽ uultũ ꝓferã. Inq̃t ẽ theodo
rus / uultu me tibi similem esse.

ꝙ si utriusq; nostrũ lyrã similiter temperatã as
sereret: utruʒ confestim id crederemus? an mu
sicus ne esset prius inquireremus? thee: Inqui
reremus: so: Et si talem reperiremus/ credere
mus utiq;. Sin autẽ musice expertẽ minime?
thee: Ita est: so: Nunc ergo si cure nobis ẽ no
stroꝝ uultuũ similitudo uidendum utrũ pictor
sit qui dicit nec ne: thee: Sic uidetur: so: Nũ
quid pictor theodorus? thee: non aduerti: so:
Geometricus autẽ? the: Maxime quidẽ o so:
crates: so: An et astronomus: dialeticus. mu
sicus et reliquaꝝ disciplinarum peritus? thee:
Mihi quidẽ uidetur: so: Dum ergo in aliqua
corporis parte cõsimiles esse nos ꝑdicat / lau
dãs quodãmodo uel uituperans: nõ multũ illi
fidei adhibendũ: the: Non ut apparet: so: Si
quẽ uero ab animi uirtute sapientiaq; laudaret
non ne conueniret hec audiẽti/laudatũ ipsum ꝯ
syderare/laudato autẽ sese ostendere: the. om
nino o socrates: so: uide o amice theetete: tua i
terest ostendere/mea consyderare. Scito cum
theodorus multos mihi tã peregrinos ꝙ ciues
laudarit/nullum maioribus/ac te laudibus ex
tulisse: the: bene esset o socrates: sed uide ne io
cans dixerit: so: Non est mos iste theodori: ue
ruʒ ne renuas q̃ concessa sunt: obiiciẽs ꝙ hic
iocis agat/ne testari cogaris. Nõ facile est eius
sententiam refutare: sed audacter in ꝯcessis ꝑsi
ste: thee: Agendũ ẽ si tibi uidetur/so: Dic age
Discis aliqua a theodoro geometrica? the: Eq
dem: so? Que uero ad astronomiaʒ harmoniaʒ
q; et dialeticã spectant: discis? the. Annitor e
quidẽ. so: Ego quoq; o puer et ab hoc et ab ali
is quos aliquid ex his intelligere arbitror: et
quo ad alia in his moderate me habeo: exiguũ
uero quiddã dubito: quod tecum et cũ istis in
uestigandũ. Quare mihi respõdeas oro: an nõ
discere est: sapientiorẽ in eo fieri/quod quisq;
discit? the. Id ipsum: so: Sapiẽtia uero sapiẽ
tes sunt q̱libet sapiẽtes: the: certe: so: Numq̱d
hoc in aliquo a sciã differt? the: Quid naʒ? so:
sapientia uidelicet: in quibus scientes/in isdem
et sapientes? the: q̱d ꝓhibet? so: Idẽ igitur sa
piẽtia et scientia est: the: Idẽ: so: Hoc illud ẽ
quod dubito: neq; concludere mecuʒ ipse ualeo
q̱d scientia sit habemus/quid ad ista dicamus
Quid esse asseritis? quis nostruʒ prior ostẽdet
Quisq̱s uero aberrauerit/asinus sedeat/ut cir
culo ludentes pueri ferunt: qui uerax extiterit
dominabitur nobis: et iubebit quicquid respõ
deri uoluerit. Quid siletis? neq; enĩ mihi o the
odore ob uerboꝝ studiũ rusticitate ulla uti est
animus: Cupio enĩ uos in disputatiõeʒ induce
re: amicosq; et collocutores mutuo fieri: theo.
Minĩe hoc o socrates rusticũ esset: Quin ex
his pueris aliquẽ respondere tibi iubeas. Naʒ
hec disputandi ratio insueta mihi est: et assues
cere nunc etas prohibet: hos autem magis ista
decent: et longe magis proficient. Reuera iu
uentus in omnibus proficit: et ut cepisti/ne di
mictas theetetum: sed eum interroga: so: Au
dis o theetete/que dicit theodorus? cui tu ut
opinor/libenter obedies. Neq; enim phas est:
ut huiusmodi in rebus sapienti uiro iuuenis:
minus pareat: Ingenue ergo responde: quid
esse scientiam opineris: the: parendum est o so
crates: qñ q̱dem uos ĩperatis: siqua enĩ in re
aberrauero/corrigetis: so. Faciemus ꝓculdu
bio siq̊ mõ poterimus: the: Uidẽtur mihi sciẽ
esse/que quis a theodoro discere potest/geome
tria/et reliqua q̃ in supioribus enumerasti: ꝑ
terea cerdonũ alioꝝq; opificum artes/et cẽs et
singule nihil aliud ꝙ sciẽ sunt: so: Generose:
ac magnifice o amice/de uno rogatus/multa:
uariaq; pro uno dedisti: thee: Qua ratione id
ais o socrates? so: forte nihil dico: quod tamẽ
puto aperiã: quotiens artem cerdonica dicis:
nihil aliud ais ꝙ conficiendoꝝ calceoꝝ sciam
thee: Nihil aliud: so: quid porro/cũ tectonicã
idest fabrilẽ artẽ? nũ aliud ꝙ ligneorũ opuʒ sci
entiã? the: nil certe: so: In utrisq; igitur id de
claras/cuius utraq; sciã ẽ: the: ꝑfecto: so: que
stio uero nostra nõ hec erat/quoꝝ sciẽ et quot
sint. nõ ẽ numerandi gratia querebamus: sed
noscẽdi q̱d ipsa sciã sit. an nihil dico? the: imo
recte: so: aduerte et hoc: siq̱s nos de aliq̊ horũ
uiliũ uulgariũq; ꝑcõtet: ueluti de luto: q̱d est.
eiq; respondeamus lutũ coꝝ q̱ ollas lutũ coꝝ
q̱ furnulos laternas ue lutũ coꝝ: q̱ lateres fin
gũt: ñ ne ridiculi uideamur? the: forte: so. prio
q̱dẽ falso iudicaremus/existimãtes eũ q̱ ĩterro
gat ĩtelligere nos/quotiẽs respõdemus lutũ co
ꝝ qui simulachra pueroꝝ figũt: aut alioꝝ huius
mõi: Deĩde putas aliquem cogniturũ cuius po

tissimuz nomen aliquod sit/nisi quid sit illud a gnouerit? thee. Nullo pacto: so: Ergo neq3 sciē tiam calceorum noscet: qui scientiam minime nouit: thee: non certe: so: Cerdonica quoq3 i gnorabit/quisquis ignorat scientiam. et aliam quamuis artem: thee: Sic est: so: Absurda ita q3 responsio est/siquis interrogatus quid scien tia sit/artis alicuius nomen respondeat: Cuius enim scientia est /cum non de hoc rogetur/iste respondet: thee: Uidetur: so: Preterea cum li ceat simpliciter ac breuiter respondere / per in mensum circumuagatur. Quemadmodum in questione de luto: leue quiddam et simplex ī fer ri potest/q terra humori conmixta/lutum est. Cuius aūt sit lutum: pretermictendum: thee/ Facile nunc o socrates ita uidetur. Uideris ē petere quod nuper mihi et socrati huic tibi in nomine simili/disputantibus in mentem uenit so: Quid istud o theetete? thee: theodorus hic de uiribus scripsit magnitudinis tripedalis et quinq3 pedalis/q longitudine non sunt pedali magnitudini conmensurate. Eodemq3 modo di scurrens et eliciens singula usq3 ad magnitudi nem septem et decem pedum. In ea tandem cō stitit. Nobis igitur id in mentem uenit: postq̄ infinite uires secundum multitudinem emerse runt/conandum eas in unum comprehendere quo oēs denominemus: so: Num inuentū tale quiddam est? thee: Mihi quidem uidetur: cō sydera tu quoq3: so: Dic: thee: Numerum oēz bifariam diuisimus: Unum qui possit equalis equaliter fieri: quem in figura tetragono com parauimus: quadrangularem: et equilaterum apellantes: so: probe: thee. Alterum qui medi us huius: ut tria et quinq3 et omnis numerus qui nequit equalis equaliter fieri. sed uel plus per minus: uel minor pluries fit/maiusq3 et mi nus ipsum latus semper continet: figure altera parte longiori comparauimus /et numerum al tera parte longiorem uocauimus. so: Egregie quid tum postea? thee/ Omnes lineas que eq laterum et planum numerum quadrant/ longi tudinem definiuimus: que autem altera parte longiorem: uires: tanq̄ longitudine illis nequa q̄ commensurabiles: planis autem / que pos sunt: et circa solida aliud quiddam huiusmōi: so: Optime omnium o pueri: quare theodorus haud quaq̄ falsi testimonii reus fore uidetur: thee: Enim uero o socrates: quod de scientia q̄ ris/non ita ut de longitudine et potentia/respō dere ualeo/quamq̄ huiusmodi quiddam perq rere mihi uideris. Quo fit ut mendax theodo rus uicissiz appareat: so: Quid uero? si te a cur rendi uelocitate laudasset / addens nullum ex pueris promptiorem cursu uidisse//deinde cur rendo: et ab adulto et celerimo quodam uinca ris/num putares minus/eum te uere laudasse thee: Nequaq̄: so: Scientiam uero ut paulo a te dicebam/leue quiddam inuentu: an graue potius suppremumq3 ducis? thee: per iouē sup premum aliquid arbitror: so: Confide uiribus tuis: testimoniumq3 theodori ne paruipendas: Annitere omni ratione studioq3 cum de aliis tum etiam de ipsa scientia/rationem quid sit / assignare: thee: annitendi causa o socrates hec agemus: so: age iam: bono animo esto: egregie nanq3 modo exposuisti: Conare imitans respō sionem illam de uiribus: quemadmodum eas multas una specie comprehendebas/ ita et sciē tias multas una ratione complecti: thee: scito o socrates me id sepenumero consyderare tētas se: dum has tuas questiones circunferri audi rem. Uerum neq3 mihi ipse persuadere possum idoneum ad ista me esse/satis ue habere: neq3 alium audire: ut tu precipis disputantem: neq3 tamen ab inqsitione desistere: so: Uexaris o a mice theetete q̄ si prope iaz parturiens ex eo: q nō uacuus: sed grauidus es: thee: ignoro o so. qō aūt passus sum/exprimo: so: O ridicule au distin eē me filiuz obstitricis generose admodū acrisq3 et torue phanarete? thee: audiui eqdez so: nū q et in eadē arte uersor audisti? thee: ne quaq̄: so: scito ita esse: nec me tñ corā aliis ac cuses: Latuit eni hactenus oēs/q hac arte pdi tus siz: et tāq̄ nescii/hoc de me nō predicant. q uero absurdus suz: et hoēs ī ambiguitatez ī duco/hoc audisti? thee: id prius: so: Uis tibi causaz huius assignē? thee: qd ni uelī? so: qua les sint obstitrices/cogita/ac facile quod uolo percipies. Scis ē q nulla ex illis quādiu ꝯcipit paritq3 parturientibus opitulat: sed cū iaz ad fe tum inepte sunt: thee: prorsus: so: causam huius dianam ferunt. que cum sterilis sit / partuum tutelam suscepit. steriles obstitrices fieri uetuit

86

Quoniaz humana natura imbecillior est ad ar
tes earum rerum: quas nunq̃ experta est. his
autem que senectute concipere prohibentur: id
imperauit/similitudinem suam honorans: thee
Uerisimile id quidem: so. An non id quoq; ꝓ
babile/ac necessarium est/que pregnantes sint
et que non/acutius ab obstitricibus q̃ ab aliis
animaduerti: thee: Omnino: so: Quin etiã me
delis et incantationibus obstitrices excitare:
mollire ue partus uexationes ualẽt: et egre par
turientibus opitulari. fetusq; educere: et si itẽ
pestiuum forte uideatur: obtundere atq; retru
dere: thee: Uera narras: so. Nũq et h de illis
audisti? q̃t ãq̃ ꝓnube ĩ cõficiendis cõiugiis ap
tissime sunt: quippe que optime callent: quam
cui iugare ad generose prolis procreationem o
porteat: thee: Haud satis id noui: so: Scias
non minus in hoc gloriari: q̃ in umbilici ipius
circumcisione: putas eiusdez: an alterius artis
officiuz/cultum collectionezq; terrenoꝝ fruc
tuuz: et rursus dinoscere/ quod in solum quaz
plantam/quod ue semen iacere deceat: thee:
Eiusdem: so: In feminis autez o amice: alteri
us facultatis hoc/alterius illud existimas?
thee: haud sane conueniens est. so: Non certe
sed ꝑꝑ iniustam et absurdaz maris et femine
coniunctionem/cui lenocinium nomen est / fu
giunt conducendi matrimonii artificium. qua
si obstitrices caste sint /uereanturq; ne pro lau
dabili studio lenocinii notentur infamia. siqui
dem legiptimis obstitricibus solis conuenit:
recte mares feminasq; iugare: thee: Constat:
so: Atq; id est obstitricium officium. opera mea
quodammodo leuius. Neq; enim accidit muli
eribus: ut aliquando simulachra aliquãdo res
ueras pariant: hoc haud facile cognitu: quod
si contingeret: maximuz preclarissimuzq; obstri
ticum munus esset: ueruz a falso discernere:
Tu uero quid sentis? thee. Idem profecto: so
Arti uero mee adest: quicquid ad illarum ob
stitriciaz diligentiam attinet. Ueruz in hoc pre
stat: q̃ maribus: non feminis parturientibus
succurrit. q̃ ue animaꝝ fetus non corpoꝝ spe
culatur: potissimuz aũt arti mee hoc inest/posse
uidelicet diligenter examinare: utrum simula
chruz quoddaz falsumq; an fecunduz ac ueruz
iuuenis cogitatio pariat. Quin etiam quod ob
stitricibus/idem et mihi accidit: sterilis sum:
et sapientia uacuus: et quod mihi obiecerunt
multi: interrogare me singulos/respondere nũ
q̃: propterea quia nihil habeaz/quod sapiẽter
respondere possim/uere nimiuz obiectant: Hu
ius profecto hec est causa: parturientibus suc
currere deus me cogit: generare prohibuit:
Quo circa non sum admoduz sapiens. neq; ex
tat aliquod mee mentis inuentuz/ex me natuz.
Qui uero mecuz uersantur /principio quidem
rudes apparent. sed mea deinde consuetudine
hi quibus deus ipse fauet /mirum in moduz ꝓ
ficiunt: ut sibi ipsis aliisq; uidentur. Hoc tamẽ
constat/q̃ nihil unq̃ a me discunt. Imo ipsi ĩ
se ipsis egregia multa possidentes /inueniunt:
Obstitrici sane muneris deus et ego causa: qđ
hinc maxime coniiectare licet. Nam multi quđ
daz hoc ignorantes: seq; ipsos causam existimã
tes/me quidez spreuerunt: forte ab aliis persu
asi: unde citius q̃ deceret a me discesserunt.
Quibus abeuntibus ob prauaz consuetudinez
eoꝝ que residua erant: abortum fecere: atq; in
super que ego obstitricia ope ex anime illoꝝ ui
sceribus iaz erueram: male nutrientes/penitus
perdiderunt: quippe cum falsa atq; simulachra
ueris nimiuz anteponerent. Demũ tam sibi q̃
aliis ignorantes euasisse merito uisi sunt. Quo
rum e numero unus lysimachi filius extitit ari
stides aliiq; per multi. Cum uero ad me reuer
tuntur consuetudine mea iteruz indigentes: eã
q; mirifice affectantes/non nullis statim demo
nium meuz: congredi probibet: quibusdaz con
tra: permictit/qui denuo ualde proficiunt: pati
untur nempe familiares mei idem quod partu
rientes femine. Uexantur enim et difficultate
diu noctuq; multo magisq̃ ille replentur. Quẽ
quidem stimuluz tam excitare q̃ sedare artifici
um meuz ualet. Et horum res ita se habent.
Quandoq; uero o theetete/qui fecũdi nõ sunt/
aduertens/quia opera mea non indigent / eos
libenter cum aliis in matrimonium copulo. Et
ut cum deo dicam: acute presagio: quibus po
tissimum coniuncti proficiant: Quorum mul
tos prodico tradidi: multos etiam aliis sophi
stis diuinisq; hominibus: Hec o optime omnia

hanc ob cām altius repetii. Angi. n. te concep
tu quodā grauiduʒ suspicabar: quod et ipse pu
tas: Cōmitte ergo te mihi tanꝗ̄ obstitricis filio
et obstitricie facultatis longe perito et q̄ pq̄ro
annitere ꝑ uiribus respondere. Et siquid ex iis
q̄ dixeris discutiēti mihi simulachrū potius ꝗ̄
uerū apparēs refutauero atqꝫ abiiecero ne sic
censeas oro: quēadmodum prio partu puerpe
re circa natos efficiunt. Multi iam o mirifice
adolescens aduersus me sic affecti sunt: ut uel
morsibus inuadere uellent siquādo deliramen
tū aliquod illis abigerē: non putantes id a me
beniuolentia fieri/cum eos lateret ꝙ nullus de
us maliuolus est hoībus: nec ego tale aliquid
maliuolētia facio: Mihi plane nefas esse uide
tur admictere falsuʒ ac uerū refellere. Rursus
ḡ a principio theetete/q̄d scīa sit ut potes expo
nere tenta: ut aūt non potes/nunꝗ̄ dixeris: Si
enī deus uoluerit adiuueritqꝫ ualebis: thee:
Cū tu ita o socrates iubeas/turpe esset siq̄s su
am sententiā non ꝓferret. Videt̄ mihi q̄ꝺ q̄spi
am scit/id sentire quod scit: et ut nunc apparet
nihil aliud scīa ē ꝗ̄ sensus: so: Quā generose
respondisti o puer: sic. n. quod quisqꝫ sentit ex
primendū ē. Sed id coīter cōsyderemus: utrū
fetus hic solidus an uanus existat: Sensuʒ ais
scientiā eē: thee: Aio: so: Videris utiqꝫ defini
tionē scie haud abiiectaʒ intulisse: sed quā pro
tagoras mō q̄dem alio/eadem tn̄ intentōe indu
xit: Inquit. n. reꝝ oīum mensurā hoīem esse:
Existentium q̄dem ut sunt. non existentiū uero
ut non sunt: legisti unꝗ̄? thee: Legi equideʒ se
penumero: so: non ne sic ait: qualia singula mi
hi uident̄/talia mihi esse/qualia uero tibi. tibi
q̄ʒ talia/homines aūt utriqꝫ sumus? thee: sic cer
te ait: so: At qui ꝓbabile ē sapientē uirū neq̄ꝗ̄
nugari. Prosequamur igit̄: An n̄ sepe flante
uento eodem/alter nostruʒ riget/alter minime
Et unus quidē uix alius uehemēter? thee: ꝓ
culdubio: so: Utrū dicemus tunc uentū ipsūm
in se ipō frigidum: aut non frigidū: uel ꝓtago
re credemus/ꝗ̄ rigenti fit frigidus/non rigēti
minime? thee: uidet̄: so: nunq̄d ita utriqꝫ appa
ret? thee: Ita: so: Apparere aūt sentire ē? thee
Est: so: fantasia itaqꝫ et sensus ideʒ in calidis
ceterisqꝫ huiusmodi. Qualia namqꝫ sentit q̄s
qꝫ/talia cuiqꝫ uidētur eē: thee: uidetur: so: sen

sus igit̄ existentis rei sp̄ est et uerus: quippe cū
scīa sit: thee: apparet: so: Non ne ꝑ gratiaꝝ nu
mina egregie sapiens protagoras erat? Et hoc
nobis enigmatum turba significauit: discipul̄
aūt in adytis ueritatē explicuit: thee: Quo pac
to id o socrates inq̄s? so: Dicam/nec contēnen
da quidē ꝙ nihil in se ipō unū certuʒ est: neqꝫ
recte ipsuʒ ex se hoc quiddā aut quale q̄d de
noīare potes. et. n: si magnuʒ apellas rursus
parum ēt apparet: et si graue/leue iterū: Eadē
qꝫ de ceteris ratio quasi nihil sit unum aut ali
q̄d aut quale: Sed ex latiōe motuqꝫ et alterna
ꝯmixtione fiunt omnia q̄ esse dicimus non rec
te denominantes. Nihil. n: est unꝗ̄: sp̄ aūt fit
Et in hoc oēs ꝑ ordinem sapientes excepto par
menide consenserunt: protagoras: heraclitus:
empodocles: et poetaꝝ in utroqꝫ poemate sūmi
in cōmedia epicharmus: homerus in tragedia
Nā cum occeanū diceret deoꝝ generationē et
matrē tethym/oīa ex fluxu motuqꝫ genita pre
dicauit: An non id proferre uidet̄? thee: mihi
uero: so: Quis ergo aduersus tm̄ exercitū eius
ꝙ ducē homerū pugnare audeat quin ridicu
lus habeatur? thee: arduuʒ ē o socrates: so: ar
duuʒ absqꝫ dubio theetete/presertim cū iste hu
ic sermoni argumento esse possint ꝙ uideri eē
atqꝫ esse motus prebet: non esse aūt et interire
quies: Ignis eni calorqꝫ qui alia gignit et re
git/ipse ex latione frictōeqꝫ efficit̄. hic aūt mo
tus est: An non hec ignis origo? thee: Hec cer
te: so: Quin ēt aīalium genus ex eisdem nascit̄
thee: Quid ni? so: quid corpoꝝ habitus? an nō
ocio ēt torpore corrūpit̄: exercitatione aūt mo
tuqꝫ plurimum conseruatur? thee: ita: so: Aie
quoqꝫ habitus disciplina et meditatōe q̄ motio
nes sunt doctrinas consequit̄: seruatur atqꝫ ꝑ
ficit̄: Ocio aūt inest negligentia et pigritia/ ni
hil penitus discit: et siquid didicerit/obliuiscit̄
thee. et maxie q̄dē: so: bonū itaqꝫ tā i aīa ꝗ̄ in
corpore motus ē: q̄es uero ꝯriū: thee: uidet̄:
so. p̄terea i his q̄ serenitates trāq̄llitatesqꝫ uocā
tur hoc assero ꝙ q̄etes putrefaciūt atqꝫ ꝑdunt
alia uero ꝯseruāt. et his sufragiū colophoniū adu
ciā ipāʒ: s. catenā aureā/quā q̄dem nihil aliud
pret̄ solē hōerus itl̄ligit: q̄a q̄usqꝫ sol̄ circuitus
ꝑseuerat oīa tā deoꝝ hoīuʒꝗ̄ sūt atqꝫ seruāt̄: sin

autē hoc q̄si ligatū staret/confesti oīa dissolue
rētur eueniretq; qđ dicit͛ sursuz infera deorsuz
supiora trāsferri: thee: mihi q̄z o socrates eadē
q̄ dicis sentire uidet͛: so: accipe et hoc o optīe
circa oculos/priuz q̄dē colorē quē dicīus albū
nō eē ipsuz aliud qcq̄ extra tuos oculos: nz in
ocul͛. nz illi tu locū certū attribuas. Iā. n: eēt
in ordīe maneretq;: nec in generatōe ultius eēt
thee: at quō? so: sequam̄ sermonē supiorē nihil
sz̄m se ipsuz unū qddā ponētes: atq; ita nobis
niger albusq; et quis alius color ex applicatōe
oculoꝝ ad motōem ꝯuenientē genitus appz: Et
id qđ color͛ noīe appellamus/nz applicās ipūz
neq; applicitum erit: sed mediū qddā cuiq;
ꝓpriū effcūz: An tu assereres q̄lis tibi q̄libet
color appz/talē canibus et singul͛ aīalibus ap
parere? thee: nō ꝑ iouē: so: qd aūt alteri hōi et
tibi nūz simile unūq̄dq; asserenduzq; uidetur:
An potius nec tibi ipi idē/eo q̄ nunq̄ tibi ipse
simil͛ ꝑseueres: thee: hoc potius q̄ illud opi or
so: Si id q̄ mēsuramus uel qđ attingimus ma
gnuz uel albuz uel caliduz eēt/nunq̄ ī aliud in
currēs/aliud fieret ipsum nihil mutatuz. q̄ si
mensuratum aut ꝑceptuz qđ uis hoꝝ eēt/nūq̄
alio accedente uel patiēte/ipsuz nihil patiēs ali
ud fieret. Nā in presentia amice mira q̄dā et
deridēda facile dicere cogimur: ut ipē q̄z prota
goras et q̄sq̄s alius eiusdē sentētie est ꝯfiteret͛
thee: quo pacto et q̄lia dicis? so: breue exēplū
accipe intelligesq; qđ uolo. Si sex talis quat
tuor admoueas/sex priores plꝰes eē q̄ quattu
or dicīus ac dimidio supare. Unā sexqaltera ꝓ
portio noīat͛/Sin duodecī pauciores dimidi
osq;. hec alr̄ dici pōt. An tu alit͛?: thee: eq̄dē
nullo mō: so: quid ergo? si te ꝓtagoras aut ali
us quis īterrogaret/pōt ne aliquid o theetete
maius aut plus alit͛ fieri q̄ adauctū? qd inq̄
potissimū respōderes? thee: si qđ mihi uidet͛ o
socrates ad hāc q̄stōem ꝓtulero/nō posse asse
uerabo. Sin aūt ad supiorē positionē respexe
ro/ne mihi forte repugnē posse dicā: so: bn̄ at
q; diuīe ꝑ iunonē o amice. Ergo si posse respō
deris/Euripidis illud eueniet. nobis. n. līgua
non redarguta: mēs tn̄ redarguta iā erit: thee:
sic certe: so: Si ego ac tu facundi sapiētesq; es
semus/postq̄ oīa mentis sensa discussa fuiss͛t

deinceps facundiā subtilitateq; tētantes sophi
sticis captiunculis īuicē certaremus/uerba uer
bis more ꝯflictautiū ꝯferētes. Nunc aūt utpo
te rudes/uolumus ista primū secundū seipā in
uicē ꝯtēplari/q̄ nā sint q̄ cogitamus et utrū ꝯso
nent nobis/an dissonent? thee. Maxie q̄dē id
uelīz: so: nec minus ego: sed cū ita affecti sim͛
tranq̄lle prorsus utpote ociosi iterū speculem̄
nihil succēsentes inuicē/sed reuera nos ipsos e
xaminantes/q̄lia sint hec in nobis uisa phātas
mataq;: Quibus priuz ꝯsyderatis dicemus ut
arbitror/nihil unq̄ maius minusue fieri/uel mo
le uel numero q̄ diu equale sibi ipi ꝑmanet.
nō ne ita? thee: ita prorsus: so: deiñ cui nec ad
dit͛ neq; subtrahit͛ aliq̄d/hoc neq; crescere un
q̄ neq; decrescere: sꝑ aūt eq̄le consistere: thee:
ualde q̄dē: so: Tertio ū dicemus qđ añ non e
rat et postea ē/nisi fiat et fcūz sit esse non posse
thee. sic ꝓfecto uidet͛: so: Hec utiq; tria cōces
sa pugnāt int͛ se nobis in aīo/qn̄ de talis illis
loquim̄: uel qn̄ fatemur me senē/ dū tātus ma
neo/nulla in pte auctus minutusue eodē ī āno
te iuuene maiorē nunc eē/postea uero minorez
cū moles q̄dē mea ablata nō sit sed tua dūtaxat
adaucta. Sū nāq; postea qđ añ non erā: nil tn̄
factus. Absq;. n. fieri factū eē impossibile: nil
aūt molis amictens/nunq̄ minus effectus suz
Et alia huius gn̄is infinita in multis accidunt
si hec admiserīus: Dic age o theetete. Uideris
eni mihi haꝝ reꝝ non impitus: thee: ꝑ deos o
socrates magnope q̄d ista sint admiror: iterdū
q; ipā inspiciēs tn̄bris obfundor: so: theodorus
o amice non male de tuo ingenio ꝯiectasse uid
tur. Maxie. n. philosophi hec affectio est/q̄ ad
miratio dr̄. Neq; eni aliud preter hoc ē philo
sophie prīcipiū. Et qui irim thaumātis .i. ādmi
ratōis filiā eē tradidit/non absurde originem
eius explicuit: Sed nuz ꝑcipis quā ob cāz hec
talia sunt/ex q̄bus ꝓtagorā loq asseuerauīus/
an nō? thee: Non dū mihi uideor: so: Gratiaz
itaq; mihi hēbis. si tibi uiri/īmo uiroꝝ prestan
tissimoꝝ itelligētie ueritatē abditā reserauero:
thee: Quid ni hēaz? et ingentē eq̄dē: so. Cōtē
plare iā et simul diligent͛ caue ne q̄s ꝓphanus
hec audiat: prophani uero sunt: qui nihil ali
ud esse putant / quam quod pugno tenere

possunt: actiones uero generatõesq̃ et inuisibile
uniuersũ in essentie parte nequaq̃ accipiunt:
Thee: duros nimiũ et ꝓteruos hoĩes o socra
tes mẽoras: so. sunt isti quidẽ o puer a musis ad
modũ alieni: nec desunt aliĩ qdã elegãtiores:
quoꝝ tibi mysteria narraturus sum pricipium
aũt deĩceps erit ex quo ea q̃ mõ dixius manãt
Id aũt ẽ ipõꝝ principiũ. q̃ uniuersũ motus ẽ
et aliud preter motũ nihil: Motus uero spẽs
due et multitudĩe qdẽ utraq̃ infinita: potẽtia
aũt altera in agẽdo/altera in patiẽdo uersaẽ ex
haꝝ ꝯgressu ꝯpulsuq̃ mutuo effectus eueniunt
numero ĩfiniti: specie gemĩ: sensibile uidelicet
ac sensus: q. sp cũ sensibili cõficiẽ atq̃ ꝯgrediẽ
Sensuũ hec noĩa sunt. uisus auditus olfatus
gustus tactusq̃ frigidoꝝ et calidoꝝ: Quos se
cunẽ uoluptates dolorẽs cupiditates atq̃ timores
Aliiq̃ affectus ĩnumeri qdẽ sine noĩe: noĩati
q̃z ꝑmulti: genus aũt sensibile sensui cuilibet ẽ
cognatũ: Omnigenis uisionibus/colores oĩge
ni auribus itidẽ uoces: ceterisq̃ sensibus alia
sensibilia cognata similiẽ adsunt: Quid ẽ o the
etete sermo hic ad supiora? aduertis ne? theet
haud eqdẽ multũ o socrates: so: aspice utrum
eiusmõi sermo sic ad exitũ ꝑducaẽ: Illud. n. si
bi uult oĩa uz ut dixius agitari: hoꝝq̃ motibus
uelocitatẽ tarditatẽue inesse: q̃tenus tarditas in
est in eodẽ et ad ꝓxĩa ꝯmoueri: atq̃ ita ꝓgene
rare: Que uero ita gignunẽ ueclociora euadũ:
Feruntẽ eni et ĩlatõe illoꝝ motõis natẽa ꝯsistit
Cũ ẽ et oculus et aliqd illi ꝯmensuratũ cohe
rẽt/albedinẽ gignũt/sensuq̃ cognatũ. que nũ
q̃ nata fuissent dũ illoꝝ alterutrũ ad aliud ad
uentasset. Tunc sane in medio motis uisione
qdẽ ab oculẽ/albedine aũt ab eo qõ colorẽ cõ
creat/oculus uisione repleẽ/uidetq̃ et fcũs ẽ/
non uisio: sed uidens oculus. Qõ uero colorẽ
cõcreat/albedĩe repletũ ẽ: fcũq̃ est non albe
do: sed albũ siue lignũ seu lapis siue qõuis ali
ud forte sit coloꝛe huiusmõi coloratũ: eodemq̃
pacto de aliis/ut de calido et duro/ceterisq̃ oĩ
bus iudicandũ. nihil ex his suapte natura unũ
aliqd eẽ/quẽadmodũ in supioribus disputaui
mus: sed in alterno ꝯgressu oĩa fieri et oĩgena
ꝑ motũ. Qñ tã agens q̃ patiens unũ aliqd
eẽ ꝑ se haud firmiẽ ut aiunt ĩtelligere possumus
Neq̃ eni agens ẽ aliqd priusq̃ patienti cõgre
diaẽ/nẽ patiens/priusq̃ agenti. Tunc coherẽs
alicui uel agens uel patiẽs emicat: Ex iis om
nibus seqẽ quod ab initio q̃z diximus nihil eẽ
unũ secundũ se ipsũ: sed alicui semꝑ fieri/ipũ
aũt esse undiq̃ excipiẽdũ lz nos in supioribus
ꝯsuetudine quadã atq̃ inscitia/illo. s. ipõ eẽ uti
sepius coacti fueriũs: ueruntñ ut sapiẽtum ser
mo dictat/nullo mõ predicãdũ ẽ aliqd uel ali
cuius uel mei aut hoc aut illud aut aliqd aliõ
noĩ quod exñtiaẽ significet: sed secundũ natu
rã enuntiare oportet/q̃ aganẽ q̃ fiãt/q̃ corrũ
panẽ/q̃ mutenẽ: nã siqs aliqd sermone ꝯsiste
re asseuerauerit/facile redargui poterit: Opor
tet aũt et sigillatim sic loqui: atq̃ de cunctis
in unũ collectis: in qua collectõe hoĩẽ ponunt
et lapidẽ et unũquodq̃ aĩal ac speciẽ: Hec ne o
theetete iocunda tibi eẽ uidenẽ? eaq̃ tãq̃ tibi
placeant degustabis? thee: Ignoro o socrates
et de te q̃ ãbigo/utrũ ista tanq̃ tue mẽti ꝯsona
referas/an me potius tentes: so: Nõ recordari
amice me nihil hoꝝ scire: nihilq̃ taliũ ut meũ
mihi uẽdicare: suũ. n. sterilẽ: te aũt obstitricis ri
tũ agito atq̃ exerceo: atq̃ huius grã te incanto
et tibi singloꝝ sapiẽtum gustãdas epulas offero
donec sententiã tuã in lucẽ educã: Cũ demuẽ
educta fuerit/tunc priũ examiabo/sit ne uana
sterilisq̃/an fecũda et solida. Audacẽ ẽ et cõ
stãter bñ atq̃ uiriliẽ opĩonẽ tuã in his q̃ te ro
gauero iã ꝓme: thee: Roga igiẽ: so: Dic nũ ti.
bi placeat/nihil eẽ/sed fieri sp bonũ ac pulchrũ
et quotcunq̃ pauloañ dinumerauius? thee: dũ
te audio disserentẽ: mirũ ĩ modũ ꝓbabilia et
admictẽda uidenẽ: so: ne pretmictãus ergo q̃ re
stant: Reliquũ ẽ. n. ut de sõniis morbisq̃ cuẽ
aliis. tuẽ insania maxĩe dicã: et de eo qõ puer
so mõ uidere uel audire uel aliter obliq̃ senti
re dr̃. Nosti. n. in his oĩbus sermonẽ quẽ suꝑ
retulĩus sine ulla ꝯtrouersia ꝯfutari: cuẽ sẽsus
ĩ ipĩs prorsus decipianẽ. Tãtuq̃ abest ut oĩa
q̃ apparent cuiq̃ ea sint/ut ꝯtra nihil eoꝝ q̃ ap
parẽt existãt: thee: uera narras o socrates: so:
Quo deiceps o puer ille ꝯfugiet q sensũ sciaẽ
affirmauit/queue cuiq̃ apparent eidem et talia
esse qualia uisa sunt? thee: pudet me loq ulteri
us socrates: nihil. n: habeo quod ĩ mediũ affe

raz: Quod nãq3 posuerã deterrẽdo peitus sub
uertisti: Reuera negare nunq̃ possez / ꝙ furen
tes somniantesq3 falsa nimiũ opinent᷑ / cũ illoꝝ
non nulli deos esse se putant: alii auiũ istar uo
lare se credant: so: cernis q̃ nam ex illis circa
res ueras ac somnia maxime ãbiguitas seq̃t᷑ :
thee: q̃ nã? so: ea quã sepe te audisse existio q̊ti
ens queritur: Qua potissimũ ↄiiectura ostendi
possit / utrũ dormiamus oẽs et q̃ cogitamus sin
gula somniemus / an uigilemus et reuera inicẽ
disseramus: thee: ꝓfcõ dubiũ ẽ o socrates / qua
id ↄiectura qs discernere ualeat: Cuncta siqui
dẽ uicissiz eadẽ seq posse uident᷑: Nã q̃ mõ dis
serebamus / nihil ꝓhibet ut sõniantes colloqui
uideamur: Et qñ in sõno somnia referre nos ar
bitramur / mirũ imoduz hec illis similia sunt :
so: Uides iã ꝙ facile in ↄtrouersiã ueniat᷑: qñ
qdẽ utrũ in somnia an res uere sint q̃ uidẽt᷑ ni
miũ ambigatur: preterea cuz equũ tẽpus sit qõ
sõno datur: et qõ uigilie inutroq3 ↄtendit anius.
presentes opiniones ut ueras asserere: Quãob
rẽ par tpũs hec uera dicĩus / par et illa : et inu
trisq3 similiter affirmamus: thee: omnino: so :
eadẽ quoq3 de morbis furoribusq3 ratio ẽ: nisi
ꝙ tẽpus ĩpar: thee: recte admodũ: so: Nunqd
longitudie breuitate ue tpõris ueꝝ determinat᷑
thee: At istud plurimũ ridiculũ eẽt: so: an alio
argumẽto oñdere potes q̃ ex istis opĩonibus ue
re sint? thee: non ut mihi uideor: so: a me g̃ au
di / que forsitan responderẽt q̃ appentia sp̃ uera
esse opinanti uolunt. Sic. n. te ut opinor inter
rogarent o theetete quod alteruz ẽ oĩo / num ali
qñ eandẽ potentiã hẽbit quã et alteruz? ne id
accipiamus quod parti idem ꝑtim alteruz est :
sed quod penitus alteruz: thee: nihil idẽ habe
re põt: uel quoad potentiã uel quoad aliud qõ
libet. qñ oĩo est alterum: so: Nõ ne dissimile q̊z
id quod huiusmodi ẽ ↄsyderare debemus? thee
mihi qdẽ uidet᷑: so: siqd ergo alicui simile uel
dissimile fit: aut sibi ipĩ aut alteri q̃tenus simil'
fit idẽ quatenus dissimile alteruz effici confite
bimur: thee: necessario seqtur: so: an nõ supra
concessimus multa atq3 inumera agentia esse
similit᷑ et patientia? thee: concessimus: so: quin
ẽ quod aliud est ab alio / cuz alio et alio mixtuz
nõ eadẽ sed altera generabit: thee: sic prorsus :

so: Dicamus utiq3 me ac te et alia secundũ eã
dẽ rõem socratẽ silz bñ ualentẽ et socratẽ egro
tantẽ utrũ simile hoc illi an dissimile esse dice
mus? thee. nunqd egrotantẽ socratẽ totuz hoc
inquis illi toti / socrati scilz bene ualẽti? so: rec
te nimium accepisti: hoc ipũz dicebã: thee: dissi
mile plane et alterum: so: nunqd sic ut dissimi
le? thee: necesse ẽ: so: dormientẽ quoq3 et uigi
lãtẽ et q̃cunq3 supra narrauius similiter asseres
thee: equidẽ: so: Quodlibz eoꝝ q̃ natura effice
re quicq̃ possunt / qñ accipiet sanũ socratẽ / ut
altero me utet᷑: qñ debilẽ ut altero: thee: qd ni
so: Et altera inutroq3 gignemus: ego quidẽ pa
tiens illud aũt efficiens. thee: Nil ꝓhibet: so :
Quotiẽs uinum sanus bibo suaue ac dulce mi
hi uidet᷑: thee: Certe. so: Ex his porro q̃ cõces
sa sunt / agens et patiens / dulcedinẽ sensum q3
ꝓgenuerunt: et utraq3 mota et sensus quidẽ cir
ca patiens existens / sentire linguã effecit: Dulce
do aũt penes uinũ circa illud ꝑmota / dulce ui
num sane lingue tã esse ꝙ apparere fecit: thee:
Sic prorsus supiora cõcessa sunt: so: cuz uero
me egrotantẽ accipit / prĩcipio qdẽ non eundez
reuera apprehendit dissimili nãq3 aduenit: thee
Ita est: so: deiñ alia q̃dã socrates sic affectus:
et uini potio gignunt circa linguã saporis ama
ri sensum: circa uinum / fcãm et ꝑnatã amaritu
dinẽ: et hoc qdẽ nõ amaritudinẽ sed amarum:
me uero nõ sensuz sed potius sentiẽtẽ: thee: oĩo
so: et ego nihil unq̃ aliud fiã sic sentiẽs. alius
enĩ alter ẽ sensus: et alienũ aliudq3 sentientẽ ef
ficit. Neq3 illud me efficiẽs / aliqñ ↄgrediẽs al
teri / idem generãs / tale existet. Ab alio enim
aliud generans / alienũ alteratũq3 fiet: thee: ue
ra hec sunt: so. Nec ego mihi ipĩ talis: nec illõ
sibi ipĩ tale efficiet᷑: thee: nõ certe: so: necessari
uz aũt alicuius me fieri qñ sentiẽs fio / sẽtiẽs. n.
nihil sẽtire ĩpossibile et illõ q̊z necesse alicui fie
ri: q̃tiẽs d'lce aut amarũ ãt aliqd huiusmõi red
dit᷑ dulce nãq3 nulli d'lce fieri neqt : thee: Sic
est oĩo: so: Restat igitur ut opinor siue simus /
nos inuicẽ esse: siue fiamus inuicẽ fieri: qñ qui
dẽ nrãm essentiã necessitas ipã ↄnectit: Cõnec
tit inq̃ nz cum alio quopiam / neq3 nobiscũ ipĩs
inuicẽ ergo uinciri sequitur: Quis ꝑ siue qs eẽ
aliqd dixerit / siue fieri / ita accipiendũ ẽ: alicui

n i

esse fieri ue uel alicuius uel ad aliq̄d: ipũ3 aũt in se ipõ quicq̄ esse uel fieri: neq3 ipẽ q̄sq̄ ꝓfiteri debet: nec alteri asseueranti concedere/quẽadmodum ratio superior admõet: thee: sic est prorsus o socrates: so: Non ne q̄ñ q̄dez me efficiens mihi est non alteri/ego quoq3 ipsum sentio non alius? thee: quid ni: so: Uertis ita q3 mihi sensus meus: mec nãq3 essẽtie sp existit et ego secundum ꝓtagorã/iudex tĩ eoꝝ q̄ sunt ut mihi sunt/q̄ eoꝝ que non sunt ut non sunt: thee: ita uidet̃: so: quid iam obstat? quo minus sciens existã quẽadmodũ et sentiẽs: quippe cũ nec decipiar nec aberrẽ cogitatõe circa ea q̄ uł sunt uel fiunt? thee: nihil prorsus: so: Egregie igitur ipse dicebas/sciam nihil aliud esse q̄ sẽsum. In idem sane ista concurrũt/secundũ homerũ quidẽ et heraclitũ/et oẽ id genus flumis instar uniuersa decurrere/secundũ uero protagorã sapiẽtissimũ hoĩem reꝝ oĩum esse mẽsurã: et postremo secundũ theetetũ cõcessis supioribus/sciam esse sensum: nunq̄d o theetete opinionẽ hanc dicemus esse quasi tuã ꝓlem/nuper ab ste quidem genitã: a me aũt in lucem obstitricia quadã opera iã eductã? Quid ais? thee: Ita necesse est o socrates: so: Hãc ut uidetur q̄liscunq3 sit uix tandẽ genuimus: post partum uero ut mos ẽ quinta die ab eius natali solẽnia celebrãtes circulo cursim circunferre debemus/cauentes ne nos fallat/si forte educatõe digna non sit: sed inanis et falsa: Num censes natũ tuũ oĩo alẽdũ: nec ullo mõ abiiciẽdũ: An forte si reꝓbatũ uideris priogenitũ tuum/non moleste feres e medio tolli? theodo: theetetus o socrates eque feret. Neq3.n. morosus ẽ. uerum dic ꝑ deos/an nõ ita se res hẽt? so: Disputatõis auidus es atq3 uir bonus o theodore: q̄ me existimas archam quandã esse sermonũ: facileq3 inde mẽtẽ ista nõ ita se se hẽre dcũꝝ. qđ aũt accidit nõ aduertis: q̄ nullus unq̄ sermo a me manat: sed ab eo semꝑ q̄ mecũ disputat: Eq̄dẽ scio nihil preter exiguũ q̄ddã/hoc ẽ a sapiẽte aliq̄ accipe ꝯmode rõem. Et nunc q̄dem hoc ex isto conabor non ex me ipõ dicere: thee Rectius ipẽ o socrates loq̄ris: Quare sic efficias oro: so: scis o theodore quod ex dictis amici tui ꝓtagore in pris admiror: theo: Quidnã so: Cetera quidẽ satis mihi placuerũt dũ ꝓbaret qđ cuiq3 uidet̃ id illi existere: prĩcipiũ3 tñ sermonis admiratus suz q̄ inexordio libri quẽ de ueritate ĩscribit/nõ inq̄t reꝝ oĩu3 mẽsurã esse suẽ uel ꝓdigiosum canẽ/uel aliud q̄cq̄ mirabile ex his q̄ sentiũt. Ut magnifice admodum et maiori fastu ꝯtẽptuq3 ꝓfari cepisset oñs q̄ nos eũ tanq̄ deũ ꝓꝑ sapiẽtiã admiremur: ipse aũt nihiloplus sapiat q̄ rana gyrina/ne dũ pł's q̄ hoĩu3 aliq̄s: alit̃ ne dicemus theodore? Si cuiq3 uerũ est quod q̄sq3 ꝑ sensu3 opiat̃/n3 alterius affectũ alter melius iudicat: neq3 opinionẽ alterius discernere q̄s aptius q̄ alius põt uera ne sit an falsa: sed ut sepe iã repetiuimus q̄sq3 sua solũ opinatur: et ea q̄dẽ recta oĩa atq3 uera/cur o amice ꝓtagoras ipse adeo sapiẽs extitit/ut alioꝝ preceptor mercede ꝗ ampla exhibita dignus admodũ habitus sit: nos aũt rudiores: eiusq3 discipuli iudicandi? cũ tñ q̄sq3 sapientie ꝓprie mẽsura sit. in his quomõ nõ uulgariter nugetur ꝓtagoras? Studiũ quoq3 meu3 obstitrice facultatis ꝑsimile q̄ ridiculũ erit? Immo et oẽ disserẽdi officiũ inane: Na3 conatus isti discutiẽdi refellẽdiq3 uicissim phantasias et opiniones cũ recte sint oẽs/nihil erũt aliud q̄ manifesta deliramẽta/si uerus ẽ ꝓtagore liber: n3 clã iocat̃: theo: O socrates amicus cũ sim quẽadmodũ ipẽ mõ dicebas/nũq̄ paterer concedente me ꝓtagorã cõfutari/neq3 tibi rursus preter meam sententiam repugnare uellẽ. Age igitur oĩa iterum cum theeteto: Et enim apte nimium diligenterq3 obsecutus tibi fuisse hacten us uisus est: so: Si lacedemonem ꝓfectus theodore ad palestrã alios quosda3 inertes nudato corpore exerceri uideres/an nõ opere pretium duceres/speciẽ tuam nudis membris palã cum illis conferre? theo: Uerum quid putas? si me ꝑmicterent quẽadmodum uos ĩ presentia ꝑmissuros spero: ut ego quidẽ solu3 spectem: n3 in gymnasium rapiar/uir dura iã cute illi aũt libentius cum iuniori molliorique lucten tur? so: At qui si tibi id o theodore iocundum est/neq3 mihi etiã est molestum ut trito ꝓuerbio fertur. Aggrediamur itaq3 rursus sapiẽtẽ theetetum: dic obsecro theetete primũ quomõ ꝯcurrimus non ne tu quoq3 miraberis? si subi

to nihilominus appareas sapiens q̃ quilibz ho
minum uel deoꝝ? nunqd protagoream illā mē
suram/quo ad deos minus q̃ quoad homines
inductam fuisse cēses? thee: non p iouē: quod
ue rogas magnope miror: dum. n. supra expo
nebamus/qua ratione quod cuiq; uidetur/id
cuiq; ueꝝ est/scite admodum dici uidebatur:
Nunc aūt contraria confestim opinio subiit:
so: iuuenis adhuc es o amice īmo ēt puer: et
iccirco contione facile psuaderis: Ad hec. n:
protagoras et quiuis alius eius sectator dicet
O generosi pueri atq; uiri ad contionem cōue
nite: deosq; in medium īducite de quibus ego
utrum sint an non sint neq; loquēdū neq; scri
bendum censui: et que multi audientes admic
terent/hec dicite q; graue esset/nisi quilibet uir
cuilibet bruto sapiētia longe prestaret: Demon
strationem uero necessitatēq; nullam afferte:
sed uerisimili tantum ratione utimini: Qua si
uellet theodorus aut quiuis alius geometra ī
disputationibus geometricis uti/nullius pror
sus extimaretur: Considerate igit̃ tu simul at
q; theodorus/utrum sermones tātis de rebus
ratione probabili cōfirmatos suscipiatis: thee
Iniuste et tu o socrates et nos loqueremur:
sed iam alio pacto consyderandum: ut tu theo
dorusq; consentitis: theo: Alio certe: so: sic uti
q; cogitemus/sit ne idē sciētia et sensus/an ali
ud: Ad hoc enim oīs supior sermo uergebat:
et huius gratia p multa atq; miranda tetigīus
thee: sic est omnino/so: confitebimur quecunq;
uidendo uel audiēdo sentimus eadē et scire?
utputa barbarorum uocem anteq̃ didicerimus
dicemus non audire quādo loquuntur? an au
dire scireq; simul? et litterarum prorsus ignari
cum illarum contextum aspicimus/nuz uidere
nos eas negabimus? an et scire si modo uideri
mus/asseremus? the: id ipsuz o socrates quod
in his cernius et audimus: scire insup affirma
bius: hoꝝ qdē figurā colorēq; inspicere et sci
re similit̃: illoꝝ aūt uocē ut grauē audire parit̃
atq; scire: Que uero grāmatici et interpretes
de his tradūt nz sentire uidēdo et audiēdo/nz
ēt scire: so: optīe o theetete: neq; ī his repugnā
dū tibi ut magis iñ pficias: uerū aspice et aliō
qō ad hec accedit: q̃ rōe repelli uitariq; possit:

thee: Quid istuc: so: hoc sane: siqs pcontetur/
fieri ne possit: ut quod qs qñz sciuit et adhuc
memoria tenet/fixūq; conseruat/id ipsum tam̄
nesciat. In longū pfecto sermonē traho: q̃rere
utrū aliqs quod didicit mēoria retinēs haud
noscat: thee: Qui istud fieri posset o socrates?
Mōstrū quod dicis esset: so: ne ipē quoq; deli
rē aduerte obsecro. Uidere nō ne sentire dicis
uisionēq; sensū? thee: aio: so: Qui aliqd uidet
nō ne idē scit quod et uidet? ut presens sermo
pponit: thee: certe: so: memoriā aliqd uocas?
thee: uoco eqdem: so: alicuius ne: an nullius?
thee: alicuius certe: so: an non eaꝝ reꝝ quas di
dicit sensitq;? thee: harū pfcō: so: quod quis ui
dit/quādoq; memīt: thee: memīt: so: Nūqd cū
claudit oculos ēt remiscit̃? aut cū aliqd huius
modi facit/ptinus obliuiscit̃? thee: Absurduz
hoc dictu o socrates esset. Cogit̃ tn̄ id fateri
quisqs sermonem supiorē seruare uelit: aliter
aūt minīe: so. ego quoq; p iouem suspicor. neq;
dum satis intelligo: thee: dic oro quo pacto:
so: hoc sane. qui uidet idem scit quod et uidet
ut ɔfessi sumus: nam uisionē: sensum: sciamq;
idē esse ɔuenīus: thee: conuenimus: so: qui ue
ro uidit atq; ideo scit/meminit quod uidit uel
clausis oculis/neq; tunc aliqd uidz: thee: sic
accidit: so: non uidere aūt nescire est/ siqdē ui
dere scire erat: thee: ueꝝ: so: cōtigit itaq; quod
quis quādoq; sciuit/ēt dū memīt id nescire si
non uidet. Qō qdē si fieret/mōstrū quoddā fo
re predixius: thee: Uera loq̃ris: so: Nō nihil
igit̃ īpossibile uidet̃ accidere: siquis sciaz ac sē
suz idē eē posuerit: thee: sic apparz: so: aliud er
go utrunq; fatendū: thee: uidet̃: so: Quāobrē
qd scia sit a pricipio iterū pq̃rendum: ceteruz
qd nā agīus o theetete? thee: qua de re pcōtaris
so: uidemur utiq; mihi ignaui galli istar anq̃
uicerimus exultātes tergiuersantesq; a disputa
tōe cantare: thee: qui istue? so ɔtradictorie uide
mur aduersus noium cōcessiones cōfessi et cir
ca tale qddā uersati/uerba rimari in ipisq; cō
sistere et cū nos nō certatores sed philosophos
esse pfiteamur/idē tn̄ quod acres illi uiri claz
facīus: thee: nō dū qd uelis itelligo: so: eqdez
qō i his sētio explanare cōabor: q̃siuius nūqd
q aliqd didicit ac meīt nesciat: ondētesq; cū q

uidit: clausis ꝗ oculis recordari / nec uidere tñ
nesciuz simul et memorez demonstrauimus: qđ
nimium impossibile. Atqꝫ ita protagorea fabula
ꝓrsus euanuit: ac tua simul. q sensum sciẽtiãqꝫ
idem esse canebat. thee. Constat. so: Nequaꝗ̃ ita
ut arbitror o amice / si pater alterius fabule sup
esset. sꝫ uehementissime ꝓpugnaret. Nunc autez
orphanam ipsam inseqmur expoliamsqꝫ. Neqꝫ
tutores quos reliqt prothagoras e quoꝶ nũo
unus est heodorus iste / succurrere uolũt. Uerꝶ
nos iustitie gratia illi suffragari agg̊diem̃. theo.
Nõ ego qdem o socrates. ĩmo callias bipponici
filius reꝶũ ꝓthagore tutor. Nos ꝓfecto a nudis
sermonibꝫ / adgeometriam repente deflexemus:
Gratiam tibi tamen habebimus si illi opem tu
leris: so: Scite loqueris. Aduerte igitur qua ui
a succurrã. siquis minus uim uerborum anĩad
uertit qua plerunqꝫ affirmare quicꝗ̃: et negare
solemus / absurdiora etiaz superioribus confite
ri cogetur: Dicam tibi quemadmodum? an thee
teto? theo: Utrisqꝫ cõmuniter: Respondeat
aũt iunior: Nam redargutus minus uituperabi
tur: so: Duram aũt questõem dico huiusmodi:
nũ fieri potest ut qui aliquid nouit / quod noscit /
ignoret? theo: quid respondebimus theetete?
thee: fieri non potest arbitror: so: nõ utiqꝫ / si ui
dere / scire esse posueris: Ad quid enim uteris
in euitabili questione / puteo ut fertur inclusus?
Siquis te uir intrepidus interrogauerit / manu
alterum tibi tegens oculum / utrum tecto oculo
uestem uideas: thee: non hoc dicam sed altero:
so: an non idẽ simul et uides et non uides? thee
Jta quodãmodo: so: Haud equidem dicet ille /
iubeo uel quesiui: quo pacto: sed utrũ quod scis
idem et nescias. Jmpresentia uero quod non ui
des / uidere uideris: et supra confessus es / uide
re quidem scire esse: non uidere aũt nescire: Col
lige quid ex his aduersus te concludatur: thee:
Contraria plane eorum q̃ proposueram: so: plu
ra forsitan o mirifice puer tibi talia contigissent
siquis a te quesisset / utruz scire liceat et acute et
obtuse: et cominus quandoqꝫ scire: eminus ue
ro nequaꝗ̃: et uehementer idem atqꝫ remisse: ce
teraqꝫ per multa. Que quidẽ insidiando uir clip
peatus et mercede conductus in sermonibus q̃
rens quando idem scientiam sensumqꝫ ponebas
te in auditum olfatum ac ceteros sensus ordine
iniiecisset: studioseqꝫ et sedulo nimium redargu
isset: atqꝫ te compre hẽdens non prius te dimisis
set / ꝗ̃ tu eius exquisitam sapientiam admiratus
ab eo uinctus esses. Ubi captus atqꝫ ligatus tã
ta te ipse pecunia redemisses / quãta tu et ille sta
tuissetis. Quã igitur rationem pro tutandis opi
nionibus suis prothagoras assignabit? Hoc tu
forsitan quereres / Nunquid aliud temptanduz
est? thee: Et maxime quidem: so: Hec utiqꝫ oĩa
que nos opem illi ferentes dicimus et simul il
le ut arbitror admictet / despiciens nos penitus
atqꝫ obiiectans: bonus iste socrates cum ĩterro
gasset puerum / utrum quis possit quod meminit
idem simul et ignorare: et ille ꝑterritus negauis
set: ex eo ꝙ rem ipãm prospicere non potuerat /
ridiculum me in disputatione mõstrauit: res aũt
o ignauissime socrates ita se habet: Quotiẽs ex
meis aliquid ꝑ questionem consyderas / si inter
rogatus respondeat eadẽqꝫ ego etiam responde
rem: refellaturqꝫ me quoqꝫ redargutum existima
to: Sin alia / ipũm solummodo qui respondit:
principio / putas ne aliquez concessuruz tibi mẽo
riam adesse cuipiam quando non amplius patiẽ
carum rerum quas passus fuerit: et ipsam talez
passionem esse qualis fuerat duz pateretur? per
multuz abest. An formidaturũ cẽses admictere
ꝙ possit aliquis idem nosse simul et ignorare?
qđ si forsitan mĩus audeat daturũ ſpas eundez
esse dissimilẽ fcũz alicui priusꝗ̃ fiat dissimilꝰ exi
stẽti? magis aũt istũ esse aliquẽ / sed nõ istos? et e
os quidẽ ĩfinitos effcõs / siqdẽ dissimilitudo fiat
si mõ aucupatões uerboꝶ uitare inuicẽ oportue
rit. Ceterũ o beate generosius ea q̃ dico agrede
re: meqꝫ si potes refelle ꝙ nõ ꝓprii cuiqꝫ nr̃um
sensus fiant: uel ꝗ̃ si ꝓprii sint / nihilo magis qđ
apparꝫ illi soli fiat: uel si esse oporteat noĩare li
ceat cui apparet. Sues autem et prodigiosos
canes dum narras / non ipse solum bestiam imi
taris: sed idem quoqꝫ in mea scripta efficere ali
is ꝑsuades. Neqꝫ recte facis. eqdẽ ueritatẽ hẽre
se assero queadmodũ scripsi. mẽsurã. n. unũquẽ
qꝫ nrũz coꝶ q̃ sũt et q̃ nõ sũt eẽ: sed magnopere
hoc ipso alium ab alio discrepare / ꝙ huic alia
sunt: apparentqꝫ illi alia. Sapientiam uero et
sapientẽm uirum nullo modo existere nego.

90

Immo hunc ipsuz sapientem uoco qui illius cõditionẽ cui mala uidentur/suntqȝ permutans/ bona apparere et esse illi facit. Sermonem autẽ meum nec uerbis duntaxat psequere: Uerũ sic planius iterum quod dico pdisce: et in memoriã dcũm supius reuoca: ꝙ egrotanti amara uidentur que gustat et sunt: bene ualenti ꝯtraria sunt atqȝ uidentur. Sapientiorem utiqȝ horum neutrũ ex hoc oportet asserere: neqȝ enĩ id fieri põt: neqȝ predicanduz egrotantẽ insipientẽ esse: qa ista putet: sanum contra sapientẽ quia diuersa: Permutandum uero in alterũ habitũ: Alter enim habitus melior: Similiter in disciplina ab altero habitu in meliorẽ pmutandum: sed medicus quidem medelis trãsmutat: sophista sermonibus: Nemo enĩ efficit ut qui falso opinatur/ uere deinde existimet: quippe cum ea que nõ sũt opinari nemo ualeat: nec alia preter illa q̃ patiẽ hec aũt semp uera sunt: facere tamen quis põt/ ut qui deprauati anĩ habitu cognãta sibi opinaẽ sana deinde mente diuersa quedã existimet. que plerīqȝ ob imperitiã phantasmata uera nomiant Ego aũt meliora aliis alia dico: ueriora neq̃q̃. Sapientes preterea o amice socrates nullo pacto ranas nuncupo: imo secundũ corpora medicos/secundum plantas: agricolas. Aio eqdẽ hos uiros plantis suis pro deprauatis sensibus quotiens tale aliquid egrotat/bonos integrosqȝ et ueros sensus inferre: sapientes quoqȝ et bonos rhetores ciuitatibus bona pro malis/ uideri iusta efficere: quoniã quecunqȝ ciuitati cuilibet iusta honestaqȝ uidentur: hec et sunt illi talia/quandiu sic putat: sed sapiens pro malis his singulis/bona et iudicari et esse efficit. Eadẽ ratione sophista eos quĩ erudiũtur/sic erudire potens/sapiens est/dignusqȝ ampla mercede apud auditores habetur: Atqȝ ita alii sapientiores aliis sunt: neqȝ ullus tamen falsa putat: et tibi hoc ipũz uelis/nolis/cũ rerum mensura sis admictendũ: hic enĩ sermo in his seruatur: Cui si quo mõ a principio iterũ repugnare potes/repugna/in contrarium ratione reducens. Quod si interrogando uis/interrogando perage. Neqȝ enim hoc fugiendum: sed oĩum maxime his qui sane mentis sunt sequendum. Sic tamen id effice: ne interrogando sis iniurius: Absurdum est profecto eum uirum qui uirtutẽ meditari se precipue profitetur: in sermonibus semp iniurium esse: Afficere aũt iniuria in his est/quãdo quis non seorsum quidem ut certans exercetur: seorsum uero disputans: et in illo quidem silicet certamine iocatur: fallitqȝ pro uiribus: in hoc autẽ disputatiõe uidelicet/serio agit et corrigit disputantem: eas illi duntaxat fallacias indicans: q̃s ipse ex se ipso preteritisqȝ disputationibus ꝓpulsaut: si ita feceris/se ipõs qui tecũ uersabuntur non te/perturbationis defectusqȝ sui causas esse confitebuntur: teqȝ protinus septabuntur et diligent: se ipsos contra odio habebunt: et a se ipis ad philosophiã confugient: ut alii quodãmodo effecti/habitum pristinum deponãt/sin autẽ contraria feceris/queãdmodum alii quoqȝ pmulti/ contraria etiã tibi contingent: et familiares pro philosophis/studii huius inimicos cuz adoleuerint reddes: Si igitur mihi parueris: qõ et supra dictum est: haud hostiliter contẽtioseqȝ: sed propitia mitiqȝ sententia nobiscum sedens/cõsyderabis quomodo dicimus moueri omnia: qõue cuiqȝ uidetur hoc esse priuatim et publice: et ex his inquires utrum idem an aliud scientia sit et sensus: Neqȝ ut modo cepisti ex uerborũ nominumqȝ cõsuetudine disseres. que multi quocũqȝ libet/trahentes/uarios dubitationum iniciunt scrupulos. Hec o theodore in defensionem amici tui tentaui ꝓ uiribus: parua quidez a paruis: Si enim ipẽ uiueret/ fortius magnificentiusqȝ ꝓ se ipõ pugnaret: theo: iocaris o socrates nam fortiter pro illo certasti: so: recte loqueris o amice: sed mihi dicas. Aduertisti nup cũ protagoras nos increparet: quod cum puero disputantes ex puerili formidine aduersus eius scripta certemus? cuzqȝ ipẽ nos ad sermonis urbanitatem exhortaretur: Tunc sane honestans illi primis ipãm omnium mensurã serio in eius dictis uersari nos iussit: theo. quid ni o socrates aiad uerterim? so: quid ergo? iubes nos illi parcere? theo: summopere: so: Cernis istos omnes excepto te pueros esse? Quare si illi credimus/ me simul ac te oportet interrogãdo uicissim et respondendo serio sermonem eius examinare. ne iterũ nos incuset/ꝙ ludentes cum pueris sermonem suum exagitemus: theo: quid prohibet quin the

eterus melius q̃ barbati uiri multi perscrutãtez
te sequatur? so: non tamen te o theodore melius
Ne censeas oportere me amico tuo defuncto
omnẽ opem afferre/te uero nullam: Uerum se
quere me obsecro paulisper: quo ad hoc dunta
xat inueniamus/utrum te deceat in figuris geo
metricis esse mẽsurã: aut oẽs eque ac tu ĩ astro
nomia ceterisq; facultatibus/in quibus tu meri
to prestare uideris: periti sint: theo: ãrduum est
o socrates ut qui tibi assidet roganti non respon
deat. Deliberabã profecto paulo ãte cum dicerẽ
te concessurum mihi ne ad pugnã accingerer: et
lacedemoniorum more me minime ĩpulsurũ. Nũc
aũt ad scirronẽ potius declinare uideris: naz la
cedemonii ex ui uel abire iubent. Tu aũt Ante
um imitari uideris: Congredientẽ nanq; nõ pri
us dimictis/q̃ nudatum tecuz certare coegeris
so: congruam o Theodore morbi mei similitudi
nez repperisti. Robustior tamen illis ego sum.
Innumeri iam Hercules et Thesei fortes in di
cendo mecum congressi sunt. Ego tamen nihilo
magis desisto/adeo me exercitationis huius ue
hemens amor inuasit. Neq; tu igiť mihi inuide
as, quo minus mecum exercitatus/te simul ac
me iuues: theo: Haud ultra repugno: ducas q̃
lubet. Omnem hanc quasi fatalem necessitatem
quaz tu circa hec infers conuincto ferenda est:
Neq; tamen ultra ea que ꝓposuisti/me tibi ꝯmic
tam: so: Sat istud erit: sed id mihi obserua/ne
clam in puerilem loquẽdi ritum labamur: et ob
eam cãz nos aliqs iteruz carpat: theo: Conabor
sane pro uiribus: so: Hoc in primis quod etiaz
supra tetigimus/resummamus: utrum recte nec
ne sermonem illius improbauerimus/q unum
quenq; ad sapientiã sibimet sufficere ꝓposuerit
Nobis porro concessit protagoras in eo quod
melius uel deterius inter se plerosq; differre:
quos sapiẽtes duceret: an nõ: theo: concessit: so
Si enim ipse presens concessisset nõ aũt nos in
eius fauorem admisissemus/haud iterum opor
teret repetẽdo eadem cõfirmare. Nunc aũt for
te quis putet non satis idoneos esse nos illius
rerum cõprobatores: Quamobrem prestat ꝑspicue
ut se res habet cõcedere: Nam nõ parum inte
rest sic an aliter habeat: theo: uera loqueris: so.
Igitur non ex alienis: sed ex suo dũtaxat sermo

ne q̃ breuissime ꝯfessionẽ accipiamus: theo: Quis?
so: sic: Quod cuiq; uideť id illi cui uideť esse
dixit: theo: Dixit certe: so: Nunquid et nos o
ꝓtagoras hoĩs imo hoĩuz oĩuz opĩones dicimus?
asserimusq; neminem prorsus in aliis quidez se
aliis sapientiorem putare/in aliis uero sapientio
res alios? An non in maximis periculis/quoti
ens in castris: aut morbis: aut mari fluctuant:
quasi deos habere in singulis principes/serua
toresq; suos/nullo alio ceteris q̃ scia precellen
tes? Et ꝑ oĩa humana querẽtibus preceptores
ac duces sui ipõrum aliorumq; animãtium atq;
operum: qui cõmuniter extimantur taz ad docẽ
dum q̃ ad ĩperandum sufficere. In his oĩbus
quid aliud dicemus: q̃ q homiẽs inter se sapiẽ
tiam et ignorãtiam esse putent? thẽo: Nihil aliõ
so: Non ne sapientiam/ueram cognitionem esse
ducunt: ignorãtiam uero/falsam opinionẽ? theo
Quid ni? so: Quorsum o protagoras sermonez
uertemus? Utrum homines uera semꝑ opinari
dicemus: An aliquãdo uera/falsa non nunq;?
Utrunq; sequitur ut non semꝑ uera: sed utraq;
opinẽtur: Attende theodore/uelit ne quis ex ꝓ
tagore sectatoribus: an tu forsitan de hoc ipso
pugnare: q nullus sit qui alium hominem opia
ri falso et ignorantem esse cẽseat? theo: Incredi
bile hoc o socrates: so: At qui in hãc necessitatẽ
sermo ille delabitur: qui mẽsuram omnium ho
minem predicat: theo: quo pacto? so: quãdo tu
aliquid tecum ipẽ iudicas: deinde mihi opinio
nem tuam declaras/tibi quidem secundum illi
us sermonem ueruz esto: nos aũt nõ ne iudicii
tui iudices fieri possumus: an opinari uera sem
per te iudicamus? Quin potius innumeri homi
nes tecum quotidie pugnant contraria ac tu opi
nantes: putãtesq; te falso iudicare atq; opinari?
theo: per Iouem o socrates q̃ plurimi sunt/ut
inquit homerus: qui mihi ex hominibus negoci
a prebent: so: quid ergo? Uis dicamus/tunc te
tibi ipĩ uera opinari: per multis aũt falsa? theo:
Ex his que dicta sunt necessario sequi uidetur.
so: Quid ipsi protagore? An non necessarium
Si enim nec ipse putasset hominem esse mensu
ram: neq; ẽt multi queadmodum neq; putãt/nul
li hanc oporteret esse ueritatez: quã ipse scripsit
Sin autem ipse quidem censuit/multitudo aũt

91

non cōſentit/ſcito in primis quo plures ſunt hi
quibuſ non uidetur/ꝙ̄ quibus uidetur: eo magiſ
non eſſe ꝙ̄ eſſe: theo: neceſſe eſt ſiquidem ſecun
dum opiniones ſingulas et erit et non erit. Dein
de hoc habet preclarum. Ille quippe ſecunduꝫ
ſuam opinionē diſſentientū ſentētiam/qua illuꝫ
mentiri credunt/quodāmodo uerā eſſe conſētit:
dum uera opinari cunctos fatetur: theo: Abſqꝫ
dubio: ſo: an non ſuam eſſe falſam admittit ſi iu
diciū illorū/qui falſo illum opinari nolunt/uer
eſſe fatetur? theo: neceſſarium: ſo: alii aūt ſibi ip
ſis mentiri nequaꝗ̄ concedūt: theo: non certe:
ſo: hic uero et hāc uerā eſſe opinionem ex his q̄
ſcripſit fatetur: theo: patet: ſo: Ex uniuerſis igi
tur a prothagora emanantibus ambigetur: quin
ex illo maxime concedetur: Quando alicui ꝯtra
dicenti uera opinari concedet: tunc ſane et ipſe
prothagoras confitebitur: neqꝫ caneꝫ neqꝫ quē
uis hominum eſſe mēſurā aut omniū aut uniuſ
ēt quod minime didicit. An non ita: theo: Ita
certe: ſo: Cum ergo ab omnibus dubitetur/
nulli prothagore ueritas uera erit: nec aliis: ne
qꝫ etiā ſibi ipſi: theo: longe admoduꝫ o ſocrates
amicū meū o ſocrates conculcamus: ſo: eſt ne ī
ſup ignotum amice tibi utrum recte cum cōcul
cauerimus: Ueriſimile aūt eſt illum cum ſenior
fuerit/ſapientiorem quoqꝫ nobis fuiſſe: Qui ſi
repente reſurgens nos īuaderet/in multis tam
me delirātem ut probabile eſt/ꝙ̄ te cōſentiētem
refelleret. deīde protinus euaneſceret: Uerūtā
uti nobis ipīs talibuſ oportet/qualeſcūqꝫ ſumuſ
et que uidētur ſemꝑ exprimere: Et nunc quideꝫ
quēlibet conceſſurum dicamus hoc ipūꝫ uideli
cet aliqd aliud eſſe propterea ꝙ alius alio ſapiē
tior īſcitior ue exiſtat? theo: Mihi quidē uidet̃
ſo: Nunquid in hoc maxime inſiſtere ſermoneꝫ
dicemus/ꝙ ipī ſubſcripſimus fauentes protha
gore: multa quidem qualia uidentur/talia cuili
bet eſſe: calida: ſicca: dulcia: ceteraqꝫ huiuſmodi
Quod ſi inquibuſdam differre alium ab alio ꝯfi
tebitur circa ſalubria et noxia/aſſeret utiqꝫ non
quālibet mulierculāᵐ puellumqꝫ et brutū ad ſe
ipſum curandum ꝑ ſalubrium cognitionem ſuf
ficere. Quin imo in hoc preſertim ſi modo in ul
lo/differre: theo: Idem mihi quoqꝫ uidet̃: ſo:
preterea non ne ī ciuilibus etiaꝫ/honeſta et tur
pia: iuſta et iniuſta: ſcāqꝫ et impia: quecunqꝫ ci
uitas una queqꝫ exiſtimās ponit ſibi legitima:
eadem re uera unicuiqꝫ eſſe uolet? Atqꝫ in his
nihilo ſapiētiorē eſſe priuato priuatuꝫ/ciuitateqꝫ
ciuitatē? At uero ī eo ꝙ utilia et īutilia rei p. ſta
tuunt/ſi modo in ullo/in hoc inꝗ̄ precipue dif
ferre inuicē confitebitur? tam conſultorē a con
ſultore/ꝙ̄ rem p. a re p. ad ueritatē inueniēdam
Neqꝫ audebit unꝗ̄ hoc admittere: ut quecunqꝫ
ciuitas conferentia ſibi putās inſtituit/eadē ſēp
illi conducant. Sed tibi quidem dico in ipīs iu
ſtis iniuſtis ue ſanctis atqꝫ profanis affirmare
uolēt ꝙ nihil eorum ſuapte natura ſubſtantiam
aliquam hēat: ſed cōmuni opinione tunc uerum
fiat/qñ uidetur et ꝙ̄ diu uīdtur Et quicunqꝫ nō
omnino ſermonē prothagore complectuntur/ſic
quodāmodo ſapiētiam inducunt: Nobis autē o
theodore ſermo iam ex anguſtiori amplior immi
net: theo: an non ocioſi ſumus o ſocrates: ſo: ui
demur: Et ſepe alias optime uir hoc aīaduerti
et nunc maximē/ꝙ quicunqꝫ diu in philoſophia
uerſati ſunt cum primum iudiciorum cetus in
grediuntur/ridiculi rhetores prorſus apparent
theo: qua ratione hoc ais? ſo: uidentur hi qui in
iudiciis et foro ab incunte etate reuoluti ſunt/
ad eos qui in philoſophia et huiuſmodi ſtudiis
aſſuefacti ſunt/ut ſerui ad liberos educati fuiſſe
theo: quo pacto: ſo: Ex eo ꝙ his quidē ut tu di
cebas/ſemꝑ ocium adeſt: ocio qꝫ tranquillo con
fabulantur: quēadmodum et nos in preſētia ter
tio iam ſermonē ex ſermone reſummimus. Sic
et illi/ſiqd ultra propoſitaꝫ q̄ſtionē/quod magiſ
eos forte delectet inciderit/quēadmodum ī pre
ſentia nobis contingit/nihil curant/prolixiuſ ne
an breuius loquantur: modo ueritatis cōpotes
fiant: Illi aūt temporis anguſtiis in loquendo
ſollicitantur. Urget. n. aqua defluēs: Neqꝫ li
cet de his q̄ cupiunt uerba facere: Sed neceſſi
tatē aduerſarius affert libelli formulam addu
cēs preter quam nihil dicendum: quod iuramē
tum mutuum nuncupant: Sermones aūt ſemꝑ
de conſeruo ad dominum ſedentem manu iudi
cium ſentētiamqꝫ tenētē: Certamina quoqꝫ nun
ꝗ̄. fruſtra ſed ad rē ſemꝑ: ſepe ēt de anima uita
qꝫ agitur. Qua propter ex his omnibus intenti
acreſqꝫ fiunt: ſciētes domino taꝫ uerbis adulari

ꝙ operibus obsequi/non recto sed pusillo aĩo
Nam animi magnitudinem rectitudinem et li
bertatem seruitus a pueritia substulit/ cogens
obliqua peruersaq; patrare facinora duȝ discri
mina magna formidinesq; mollibus adhuc ien
teret animis: que omnia cum non possint cum
iustitia et ueritate perferre/confestim in mẽda
cia mutuasq; iniurias conuersi/flectuntur ũdi
q; atq; confringunt adeo ut nihil amplius sa
ne mentis habentes ex adolescentibus ĩ uiros
euadant/facundos sapientesq; ut ipi putant:
Atq; hi quidem tales sunt o theodore: nostri
aũt chori homines uis referamus? An dimic
tentes potius ad sermonem propositum reuer
tamur? ne ut paulo ante dicebamus sermonis
libertate digressioneq; nimiũ abutamur? theo:
Nullo modo o socrates: sed referamus: probe
namq; dicebas ꝙ in philosophorum choro non
nos sermonuȝ ministri sumus: sed serui nostri
sermones: et unusquisq; illorum pfici a nobis
expectat/quando nobis uidetur: Nec enim iu
dex neq; spectator: quemadmodum poetis cen
sor nobis et domĩus presidet: so: Dicamus igi
tur postꝙ tibi uidetur de his qui egregii sunt:
Quid enim de his qui philosophie studio abu
tuntur referẽdum sit? Illi sane ab ineunte eta
te/primum quidẽ uiaȝ in forum ignorant: neq;
iudicium aut consilium: aut cõmunem aliuȝ ci
uitatis consessum norunt: leges preterea decrè
taq; uel dicta uel scripta nec uidẽt nec audiũt
Studia uero et cõuenticula ad magistratus spec
tãtia et congressus et cenas et lasciuiora con
uiuia/neq; somniant quidem: Preterea nũ bñ
an male ĩ ciuitate quis se habuerit: aut siquod
alicui malum est/turpisq; nota a maioribus su
is seu feminis seu uiris/magis eos latet ꝙ ma
ris ut dici solet harene. Atq; hec omnia etiam
nescire se nescit. nȝ enim uulgaris glorie grati
a ab his abstinet: sed reuera corpus duntaxat
illius in urbe habitat atq; uersatur: mens aũt
hec omnia parui imo nullius extimãs/ passim
uolat: ut ait pindarus: et que sub terra sunt: et
que plana dimetiẽs: ꝑ que astronomiam celum
transcẽdẽs/omnem pscrutata naturam rerum
omnium que ad uniuersum ptinẽt: his aũt q̄ ꝓ
pe sunt solis/nullo modo applicans se: theo:

Quo pacto id ais o socrates? so: quẽadmodũ
thaletem/dum celum suspiceret intẽtus syderi
bus/in foueam cadẽtem/thracẽsis quedã eius
ãcilla facete nimium carpsit/ꝙ que in celo sũt
peruidere contẽderet/q̄ uero proxima et ad pe
des non uideret. Idem similiter omnibus qui
in philosophia uersantur obiici potest. Latȝ. n:
philosophum non modo quid agat eius proxi
mus: sed fere homo ne sit/an brutum. Quid
aũt homo ipse sit/que ue actio aut passio ipĩus
hominis propria studiose pquirit. Intelligis o
theodore/an non? theo: Intelligo equidem: et
quod dicis approbo: so: Enim uero o amice ut
in superioribus diximus/siquando uir talis uł
priuatim cum aliquo/uel publice in iudicio si
ue alibi de his que ad pedes et in cõspectu sũt/
disserere cogitur/risum mouet/non tantum thracibus
solum/uerum etiam ceteris gentibus: quippe
cum in foueas ambiguitatesq; multas propter
harum rerum imperitiam incidat. Ubi absur
da quedam ineptitudo ignauie notam inurit.
Nam cum forte uituperandus aliquis ẽ/ nihil
habet quod in opprobrium afferat: utpote ma
lorum ignarus/quando quidem singula singu
lorum mala nunꝙ animaduertit: Ergo tanꝙ
nescius irridetur: in laudandis quoq; extollen
disq; hominibus/cum nihil simulet dissimulet
ue: sed apte rideat/delirus eẽ uidetur. Et. n:
cum tyrannum aut regẽ laudari sentit unũ quẽ
dam subulcum aut pastorem ouium/ uł bubul
cum extolli existimat/ꝙ abunde mulgeat. id ta
men interesse cẽset/ꝙ reges et tyranni infẽsius
⁊ insidiosius animal curẽt ⁊ mulgeant. Agre
stem uero ⁊ rudem ob suam quandam occupa
tionem non minus ꝙ pastoreȝ eiusmodi homi
nem esse necesse est menibus in urbe non secus
atq; pastor septo in monte circundatum. Cum
uero agrorum decem milia iugera aut plura e
tiam predicari audit/quasi magnum quidpiaȝ
ab illo qui habet possideatur / exigua quedam
audire se putat: quippe qui uniuersum terre or
bem spectare sit solitus: Quotiẽs preterea qs
generis nobilitatem refert/ꝙ septem auos di
uites omnes enumerare ualeat / hebetis nihil
q; magnum ꝓpter ignorantiam cogitantis ani
laudes huiusmodi cẽset quasi ad totius mũdi

92

naturam respicere nequeat et uidere ꝙ inume
ri unumquenq; nostrum aui atq; proaui ãcces
serunt: quoꝝ inumero diuites et inopes: reges
et serui/barbariq; et greci singulos inumerabi
les precessere. Quin ẽt quando quis stirpem
quinq; et uiginti maiorum dinumerat et in am
phitrionidem herculem originẽ refert certe cũ
quintus ab hercule uigesimusq; superior talis
extiterit qualis sors illi ↄtigit/ab eo ridetur/ q̃
si ille altius cõsurgere nequeat: et insane mẽtis
uanitatẽ abigere. In his omnibus philosophus
uir uulgo ridiculus habetur: partim quia sup
bus contemptorq; apparet: parti quia que pa
lam sunt ignorat et ambigit: theo: rem ipsaȝ o
socrates ut accidit enarrasti: so: At cum is ali
quem o amice ad supa erigit et ille sponte cum
eo singuloruȝ dimissa litigioꝝ discussione/ qua
queritur in quo ego te aut tu me leseris/ ad ip
sius iustitie iniustitieue speculationem adscẽdit
quid utraq; sint/quo ab aliis omnibus interse
discrepent: Uel ẽt ↄtrouersia illa dimissa qua q̃
ritur utrum rex beatus sit qui multum auri pos
sidet/ad contemplationẽ regni ipsius beatitudi
nisq; humane atq; miserie/qualia cuiq; sint: et
quo pacto humane nature conueniat hoc adipi
sci illud fugere/ quando inq̃ꝫ oportet de his om
nibus rationem reddere pusillanimẽ illum et a
cerrimum causidicum/tunc sane uicissiȝ penas
philosopho pendet: Uertiginem. n. patit̃ ab ex
celsa specula caligãtibus oculis: utpote qui su
pne ꝓspicere sit insolitus. Meret q̃ȝ titubat et
barbarica profert. Quo circa risum non traci
bus neq; rudi cuipiam mouet: neq; . n. ꝓsenti
unt/sed illis potius omnibus qui libere et pro
cul a seruili uita educati sunt. Hec o theodore
utriusq; cõdictio. Altera quidem hoĩs illius/
qui libertate et otio ẽ educatus quem philoso
phum uocas: Qui cum reuera uituperari non
debeat/tamen fatuus et ineptus apparet quoti
ẽsſcunq; seruilia aggreditur ministeria: Cuȝ nȝ
stramentorum sarcinas colligare: neq; obsoni
oruȝ condimenta cõficere: neq; adulatoria blã
dimenta uerborum confingere calleat. Altera
est hominis illius condictio. qui hec expedite
celeriterq; subministrare potest. Sed decenti li
beri hoĩs uestitu cõmode uti nescit. Sermo
nis insup harmonia conuenientẽ deoꝝ et homi
num beatorum uitã ueraȝ canere prorsus igno
rat: theo: Si ceteris hominibus ea que dicis
o socrates/eque ac mihi ꝓsuaderes: pax ampli
or et mala pauciora inter homines nascerent̃:
so: At impossibile est o theodore mala penitus
extirpari: Nam bono oppositum aliq̃d esse sp
necesse est: Neq; illa tamen apud deos locum
habere possunt. Naturam uero mortalem regi
onemq; inferiorem necessario circũeunt. Qua
re conandum est ut hinc illuc q̃ꝫ celerrime fu
giamus. fuga aũt ẽ ut deo similes pro uiribus
efficiamur: deo similes efficit/cum prudẽtia iu
stitia simul et sanctitas: Ceterum o uir optime
haud facile id ꝓsuaderi potest/ꝙ non illius gra
tia cuius uulgus existimat/sequẽda uirtus/ et
uitium fugiendum: hoc est ne malus uidearis
utq; bonus appareas: he namq; anicularuȝ nu
ge mihi esse uidentur: Sed qđ uerum sit ita di
camus. Deus nusq̃ꝫ et nullo modo iniustus:
sed q̃ꝫ iustissimus totaȝ uidelicet iustitie potesta
tẽ: nihilq; illius similius q̃ꝫ iustissimus homo:
Circa hoc uera industria et fortitudo uiri: nec
non inertia imbecillitasq; uersatur: Horum sa
ne cognitio uera uirtus et sapientia: ignoratio
contra: inscitia et improbitas manifesta. Alie
uero que facultates sapientieq; uidentur in ci
uilibus quideȝ magistratibus moleste sunt: in
artibus auteȝ mechanice: Illi igitur qui aliq̃d
iniq; patrauit. et prophana protulit uel commi
sit/prestat nequaq̃ꝫ concedere eum a studiis es
se potentem atq; fecundum. Exultant. n. obpro
brio huius generis homines: seq; audire putãt
minime abiiectos et inanes homunculos esse/
quasi ferre ut dicitur pondus iners: sed uiros
tales ut tuto in re p. uersari ualeant: Ideoq; ue
ritas exprimẽda ẽ/ꝙ eo magis tales sũt/ q̃les
nõ putãt/q̃ minus putãt: Iniustitie q̃ppe cũ mł
tã ignorent quã ignorare minime decet. Neq;
enim est quam forsitan opinantur uerbera atȝ
cedes: que sepe hi patiuntur: qui iniustum ni
hil egerunt: et iniusti sepe deuitant: sed ea po
tius que uitari non potest: theo: quam dicis?
so: cum in ordine rerum o amice exẽplaria duo
sint: diuinum quidem beatissimum: quod uero
dei expers miserimum/non uidentes ita reȝ se

habere stultitia extremaq́ dementia occupari / latenter huic quidem similes ob actiões iniq̃s redduntur: illi contra dissimiles. Cuius ꝑfcõ delicti penas pendent / dum uitam illi conueni entem cui similes effecti sunt / ducunt: Eniꝫ ue ro si dixerimus ꝙ hos quidem nisi a nequitia cessauerint uita functos locus ille malorum ex pers non capiet: Hic aũt proprie uite similitu dinem gerent semꝑ una cum malis mali uersã tes: ipi tanq̃ astuti malitiosiq́ deliramẽta que dam audire se dicent: theo: Et maxime quideꝫ o socrates: so: Noui equidem o amice. Unum hoc saltem illis accidit: ꝙ si quando priuatim reddere uicissim et afferre in medium rationes eorum que uituperant necesse sit / uelintq́ uirili ter disputandi moram ꝑpeti: neq́ ignaue fuge re: tunc demum quod absurdum est sibi ipi in his que dicunt nequaq̃ placent: eorumq́ rhe torica peitus euanescit: ut nihilo differre a pu eris uideantur. Uerum his iam finem cũ preter propositum sint imponamus. Alioquin materies undiq́ plurima confluẽs sermonem a principio institutum obruet: Reuertamur igit̃ ad priora si tibi quoq́ uidet̃. theo: mihi quideꝫ ista o socrates nihilo molestiora auditu contin gunt: Facile namq́ huius etatis homines hec assecuntur. Uerumtñ si tibi placet / redeamus illuc unde digressi sumus: so: eo ꝑfcõ disputã do deuenimus ut diceremus eos qui essentiaꝫ omnem in agitatione ponebãt: quodue cuiq́ ui detur / hoc eidem existere / in ceteris quidem re bus uehemẽtius asserturos: atq́ iniustis nõ ni hil: ꝙ omnino q̃cunq́ ciuitas ut iusta sibi ap parẽtia statuit: hec eatenus illi iuste sunt: quate nus statuta ꝑmanẽt. At uero neminẽ fortẽ ade o futurum: qui idẽ in bonis utilibusq́ contẽde re audeat ꝙ uidelicet quecunq́ utilia sibi appa rentia instituit ciuitas: hec eatenus illi ↄferẽtia sunt / quatenus talia statuta fuerint: nisi forte q̃s nom̃ dixerit: hoc autẽ ad id quod uolumus iocus / captiosuꝫ quiddam esset: theo: Procul dubio: so. Ergo non ita dicẽdum imo quod ta le ciuitas nuncuparit: ad id incõdẽdis legibus respicit: ac leges singulas quoad putat ⁊ põt / q̃ maxim̃ sibi utiles condit. Num aliud in legi bus ferẽdis intẽdit? theo: nihil aliud: so: Nun quid uoti compos semꝑ efficitur: an sepe eam fallit opinio? theo: sepenumero fallit arbitror: so: Hac preterea ratione quisq́ magis hec ea dẽ confitebitur. siquis de omni spetie ꝑconteñ in qua utile consistit. Est autem quodãmodo et circa futurum tempus. Nam quotiens leges condimus ut imposterum profuturas condius quod quidem futurũ rectius uocaremus: theo Maxime: so: age dum ita uel protagoram uel quem uis alium sectatorem eius interrogemus Omnium rerum hominem o protagoras men suram asseritis: alborum: grauium: leuium: et uniuscuiusq́ talium. Nam cum iudiciariam il lorum uim in se ipso contineat: et qualia patit̃ talia iudicet / uera sibi et que sunt / iudicat: An non ita? theo: ita plane: so: Nunquid et futu rorum o protagoras dicemus hẽt uim iudicia riam? et qualia putat sibi hec fore: talia sibi ex istimanti contingunt: cum medicine quispiã im peritus in febrim sese incursurum putat: atq́ ita sese calefactũ iniri medicus aũt repugnat / contraria opinatus / utrius illoruꝫ ueram opini onem futurã ducimus? nũ utriusq́? et medico quidem neq́ calidum neq́ febricitantem futu rum: sed sibi ipi utrunq́? theo: Ridiculum qui dẽ id esset: so: Quin ẽt de uino quod dulce uel austerum futurum sit / agricole non cithariste opinio preualet: theo: quid ni? so: Neq́ de cõ sonante dissonante ue futuro / gymnasticus me lius ꝙ musicus opiatur: quod deiñ ipi gymna stico consonans esse uidebitur: theo: nullo mõ so. Quando uero para mẽsa offerẽde sunt epule ac defutura illarꝫ suauitate aliq̃d predicẽdu: nõ ne coqui opinio potior q̃ alterius cuiusuis po pinarie imperiti? De eo q̃d uel ẽ uel fuit suaue cuiq́ non pugnamus: sed de illo potius quod in posterum esse cuiq́ ⁊ uideri debꝫ: utrum sibi quisq́ idoneus iudex. An tu potius prota goras quod circa sermones ꝓbabile singulis ĩ iudicio futurum ẽ rectius ꝙ quiuis rudiu pre uideres? theo: in hoc ipso in primis o socrates precellere cunctis ꝓtagoras est professus: so: O miser nemo ꝑ iouem illum oblata pecunia sectatus fuisset / nisi familiaribus ꝑsuasisset: quod ꝓbabile imposterum erit / uidebiturq́ neq́ uateꝫ neq́ alium quẽuis melius ꝙ se um

93

cum presagire? theo: uera loqueris: so: An nō
legum quoq; positiones utilitasq; ad futuru
spectant? et quilibet absq; controuersia fatere
tur cōstitutionem rei p. ab eo quod utile est / se
pius aberrare: theo: Ualde: so: Satis iam ad
uersus preceptorem tuum dictum sit ꝙ fateri
cogitur / alium alio sapientiorem existere: eum
q; talem esse mensuram: Me aūt cum exps sci
entie sim nihil mensuram fieri cogit: quēadmo
dum sermo nuꝑ illius urgebat: ꝙ uidelicet seu
uelim siue nolim talis essem: theo: Ex illo o so
crates maxime conuici illius sermo uidetur: &
ex hoc nō nihil ꝙ alioꝝ opiniones ualidas effi
cit: he uero sermones illius palam reꝓbant /
falsos existimantes: so: In multis insuꝑ o the
odore deprehēdi hoc licet / nō omnem omninꝫ
opinionem ueram existere. Sed circa presentē
cuiq; passionem / ex qua sensus et secunduꝫ eos
opiniones nascunt̄ / difficilius deprehenditur /
sensus opinionesq; ueras non esse. forte uero
nihilominus dico: Nā si assecute sunt conuinci
non possunt: et qui illas certas atq; scias esse
assererent / forsitan non aberrarent: Et iccirco
theetetus iste haud ab re inquit sensum et sciē
tiam idem esse. Quamobrem propius acceden
dum est: quemadmodum protagoreus sermo
precepit: et hanc agitatam essentiam pulsando
examinādum / integrum ne an collisum sonum
reddat: pugna utiq; de illa non mediocris nec
inter paucos extitit: theo: Per multuꝫ sane ab
est ut uilis contentio sit: que ꝑ ioniam passim
propagata est: siquidem heracliti studio si huic
sermoni summoꝑe suffragantur: so: preterea o
amice theodore a primordiis hec inspicienda
sunt ut illi proponunt: theo: Omnino Et. n.
o socrates de his heracliticis: uel ut ipē ais ho
mericis / ac ēt ātiquioribus id existimatur ab e
phesiis reꝝ peritis / ꝙ nō aliter ꝗ̄ stimulo et fu
rore loquantur. Aperte. n: in scriptis suis ferū
tur: Mora autem expectatioq; in sermone et
questionibus / et quies inter respondēdum īter
rogandumq; minus illi adest / ꝗ̄ quod nihil est
Immo etiā suꝑat quod neq; nihil: ad id ꝙ nꝫ
paululum quid illis quietis assit. Sed siquem
illoꝝ aliqua de re interroges / tanꝗ̄ ex pharetra
obscura uerbula deꝓmētes sagiptent: Et si hu
ius rationem perquiras / altera quadā te noua
denominatione ꝑcutiunt: nunꝗ̄ uero cum illo
rum aliquo quicꝗ̄ ꝑficies: neq; ipi inuicem:
Idq; unum obseruātissime curāt ut nihil stabi
le aut in sermone aut in aīs suis esse ꝑmictant
putantes ut mihi uidet̄ id ipsum stabile esse: at
q; id totis uiribus insectantur: et undiq; uehe
menter expellunt: so: forsitan o theodore hos
uiros in pugna uidisti: in pace uero nequaꝗ̄.
Neq; enim amici tibi sunt: Uerum talia quedā
discipulis suis ut arbitror in otio dicunt: quos
similes sibi reddere uolunt: theo: quibus disci
pulis o beate? Neq;. n: inter istos alter altius
sit discipulus: sed sponte nascuntur / undecunq;
contingit eorum quemq; furore corripi: Atq;
alter alterum scire nihil existimat. Ab istis ita
q; rationem ut modo dicebā ulla unꝗ̄ accipi
es: nec uolentibus nec inuitis: Nos autē opor
tet tanꝗ̄ ꝓpositione accepta considerare: so:
Scite loqueris. propositionem siquidem aliā
quādam accepimus: a priscis in poemate uul
gus celantibus / ꝙ origo alioꝝ omnium ocea
nus scilꝫ atq; thetis fluxus est: nihilq; cōsistit:
A recentioribus autē quasi sapiētioribus palā
demonstrantibus. ut uel cerdones eoꝝ sapiēti
am audiendo ꝑciperēt desinerentq; stulte puta
re res partim stare partiꝫ contra moueri / discē
tesq; moueri omnia ipōs uenerarentur. Ferme
autem o theodore me fugit alioꝝ quorundaꝫ o
pinio: qui ꝯtraria ac isti mōstrarunt: Uniuersi
uidelꝫ congruum nomen esse hoc existens īmo
bile: et alia quecunq; melissei parmenideiq; ad
uersantes his omnibus asseuerant: ꝙ oīa unū
sunt. Idq; unum ipsum in se ipō consistit locū
in quo moueatur nullum penitus habens. qd
de his omnibūs o amice dicendum? sensim nā
q; progressi utroꝝq; mediū clam euasimus. ꝙ
si nullo pacto propugnātes abeamus imbelles
penas dabimus instar eorum qui in palestris
ad lineam ludunt / quando ab utrisq; apprehēsi
in contraria distrahuntur. De his itaq; prius a
gendum uidetur / quos primo / fluentes aggres
si sumus: Et siquid probabile dicere uidebun
tur / cum illis una et ipī nos trahemus alios fu
gientes. Sin autem qui uniuersum stabile po
nunt / ueriora protulerint / refugiemus ad eos

ab illis qui etiam imobilia mouent. At si neu
tri uerisimile aliqd adducere nobis appareant/
ridiculi nimium euademus putātes nos uiles
homunculos magnum aliquid sapere: priscis
autē illis ac uiris sapientibus derogantes. Ui
de igitur o theodore utruz prestet nec ne tātuz
subire piculum: theo: nullo modo cōmittēdum
est o socrates/quin utrorumq sensa quid ueri/
quid falsi habeāt discutiamus: so: discutiēduz ē
ia m/postq̄ et tu id probas: Videt utiq mihi
disputationis huius principiuz a motu summē
dum: quo scilicet motu moueri omnia dicant.
Quod aūt dicere uolo/id est/utrum spēz unaz
motus inducant: an quēadmodum mihi uidet
species duas. Neq id tamē mihi soli uideri cu
pio/sed tibi quoq/ut pariter ambo quicquid
oportuerit patiamur. Dic igitur: Nunqd moue
ri dicis? quando locum quid ex loco mutat: uel
in eodem uertitur? theo: Equidem: so: Ergo u
na hec spēs esto: At cum eodem in loco quid
pmanens senescit/uel nigrū ex albo: uel ex mol
li durum efficitur: aut alia quadam alteratione
mutatur: non ne alteram hāc motus speciē me
rito nuncupabimus? theo: Merito: so: Ex iis
necessarium est geminas spēs motus existere/
altreationem scilicet motumq localē: theo: pro
be: so: Hac distinctōe premissa/ad eos qui mo
ueri omnia uolunt iam pgamus: et hunc in mo
duz interrogemus. Utrum quodlibz fatemini
utroq modo moueri/alteratū pariter atq dela
tum: aut aliqd ūtroq modo/aliqd unico? theo
Equidē quod asserā non habeo: so: Arbitror
tamen illos utroq modo dicturos. alioquin o
amice agitata simul et ɔsistentia sibi ipīs uide
buntur nimiruz apparebunt. nec magis moue
ri oia q̄ stare omnia licebit asserere: theo: uera
loq̄ris: so: Postq̄ moueri ipā oportet absentiā
uero motus nulli competere/oia utiq semper
omni motu mouentur: theo: Necessario seqtur
so: Hoc age ex eoꝝ dcīs cōsydera/caloris scili
cet uel albedinis uel cuiuslibet generationem.
Non ne diximus eos putare unumquodq isto
rum ferri simul cum sensu inter agens et pati
ens: et patiens quidē sensibile esse non sensuz
agens aūt efficiens esse aliqd: non tamen quali
tatem esse. forte qualitas extraneum tibi nomē
uidetur: neq sic in genere dictum percipīs: in
partibus igitur audi. Agens. n. neq calor ne
q albedo: sed calidum potius albumq. cetera
q eodez pacto: Recordaris ita nos supra dixis
se: nihil secundum se ipsum unum aliqd esse:
neq insup agens aut patiens: sed ex utrisq ui
cissim cōgredientibus sensus et sensibilia ema
nantia: partim fieri qualia quedam/ partim ue
ro sentire: theo: Quid ni meminerim? so: cete
ra pretermictamus sic ne/an aliter dicant: Id
uero cuius gratia disputatur diligentius exqui
ramus. Mouentur ut dicitis/fluuntq omnia
Non ne? theo: Certe: so: An non utrisq illis
quos distinximus motibus? delata simul et al
terata? theo: Quid ni? si modo pfcē moueri il
la necesse sit? so: Si igit ferrentur solum neq
tamen alterarentur possemus dicere qualia q̄
dam fluunt que feruntur: an quomodo dicimus
theo: hoc pacto: so: Quoniā uero neq id pma
net ut album fluat quod fluit: sed pmutat/ ita
ut huius ipīus sit fluxus albedinis: et in aliuz
colorē trāsitus/ne ullo modo pmanere depre
hendi possit/nuz possumus aliquando colorem
aliquem pnuntiare/ita ut recte denominemus
theo: atq quo pacto o socrates aut in hoc aut ī
alio ullo id fieri potest siquidē dum pnuntiam
continuo subterfugit utpote quod semp fluit?
so: Quid porro de quo uis sensu dicenduz? ut
uidendi uel audiendi nunquid in uisione aut
auditu aliquādo pmanere? theo: Minime omi
um siquidez cuncta mouentur: so: Neq igitur
uidere quicq̄ potius q̄ non uidere dicenduz:
neq alio ullo sensu uti magis q̄ non uti/ cuz
omnia penitus transmutentur: theo: nō certe:
so: Uerumtn̄ sensus ipē scīa est/ut ego/theete
tusq diximus: theo: Dictum quidē: so: Nō igi
tur sciam magis q̄ nō sciam respondimus qd
scīa sit interrogati: theo: Sic certe uidemr: so
Oportune itaq responsionem illam emēdare
mus/si demonstrare contenderemus q omnia
moueantur: ut recta illa responsio uideat: hoc
aūt ut uidet/apparuit/q si omnia mouentur/
responsio q̄libet de quocunq qs respondeat/
eque recta est/quia id sic se hēre et nō sic hēre
se respondetur. Quod si mauis/fieri dicenduz
ne ipōs sermone sistamus: theo: recte loqueris

so: pret ꝙ in hoc o theodore ꝙ ita et nō ita di
cebā: oportet aūt neqꝫ hoc ita dicere: Neqꝫ. n.
āplius ita mouereť. neqꝫ rursus non ita. Nō e
nim motus hoc: sed nomen aliud imponendū
ab iis qui talia disserunt: quoniam nunc ad eo
rum suppositionem uerba non habent / nisi for
te dictionē hāc: s. n̄ quōcūqꝫ hēre uideāť. Que
q̄dē potissimum ipis congruit infinite ꝓlata
theo: ualde conueniens illis hec dictio est: so:
Jam o theodore quod ad amicum tuū adtinet
expedimus / nec dum concessimus illi quēli
bet hominem rex omnium esse mēsuram / nisi
sapiens quis existat. Scientiā insup esse sensū
minime cōcedemus secūdum rationē illam que
moueri oīa predicat: nisi forte theetetus iste a
liter ꝑsuadeat: thee: Optime dixisti o socrates
His. n. pactis me quoqꝫ ab iis expeditum esse
decet: ut inter nos conuenerat: Postꝙ uero di
sputatio aduersus ꝓtagoram finem accepit /
ne desistite queso theodore / anteꝙ tu et socra
tes ꝑcurratis eos insuper qui stare oīa uolue
runt / quēadmodū paulo anͤ proposuistis: theo:
Cum sis iuuenis o theetete / seniores iniuriam
facere doces / dum pacta trāsgredi exhortaris
sed accingere tu ut reliquoꝝ socrati si uelit ra
tionem reddas: thee: libentissime tamen ea de
quibus loquor / audirem: theo: Equitē in cam
pum ꝓuocas cum socratem ad disputādū ac
cersis: Interroga igiť atqꝫ audies: so: Uideor
eqdem o theodore in his que theetetus iubet
ipsi minime pariturus: theo: quid obstat / q̄ mi
nus obsequaris? so: Et si mellissum atqꝫ alios
qui unū consistens uniuersum dicunt uereor
ne forte onerosi uideamur illos exagitantes mi
nus tamen ꝙ unicum parmenidē uereor: par
menides autem ut homericis uerbis utar / uerē
dus mihi acerqꝫ uidetur. Collocutus sum olī
cum illo sene admodum adhuc adolescens: mi
hiqꝫ uisus est ꝓfundā generosamqꝫ oio sapien
tiam possidere: formido itaqꝫ ne dicta eius
uocesqꝫ nequaꝙ intelligamus / quod aūt uerbis
subintelligit multomagis nos lateat: et qͦ ma
ximum est cuius gratia disputatio inter nos ce
pit: quid scia sit inquirens indiscussum relinq̄
tur / si procacitati uerboꝝ indulgeamus: preser
tim cum amplissima questio illa quam modo i
duximus si preter propositum et quasi digredi

endo tractetur indigna nimium passura sit: et
si latius exactiusqꝫ ꝑficiatur / scie ipsius inuesti
gationem impeditura. Neutrū uero decet: imo
theeteti fetus circa sciam obstitricia facultate
in lucem educere et diligēter examinare: thee:
Si ita uidetur / ita agēdum est: so: hoc pretere
a theetete circa supradicta consydera. sensum
esse sciam respondisti / an non? thee: certe: so:
siquis interrogaret / quo nam alba et nigra hō
uideat / quoue acuta et grauia audiat / oculis ut
arbitror et auribus responderes: thee: equidē
so. Uti nominibus uerbisqꝫ cōmunioribus ne
qꝫ exacte curioseqꝫ disq̄rere / sepenumero gene
rosi animi ē: cōtrarium aūt illiberalis: non nū
ꝙ tn̄ necessarium est / quēadmodum in presētia
examiare cogimur: qua ex parte responsio tua
minus recta sit: attende que responsio rectior
Utrum que dicit quo uidemus id oculos esse
an que dicit / ꝑ quod uidemus. Itē quo audi
mus aures / an ꝑ quod audimus? thee. potius
mihi ꝑ que singula sentimus ꝙ quibus sentius
respondēdum uideť o socrates: so: absurdum
quidē id esset o puer / si multi in nobis sensus
quēadmodum ligneis equis inessent: et omnia
hec in unam siue ideam siue animā seu quomo
documqꝫ uocari decet / minime tenderent: qua ꝑ
ista tanꝙ ꝑ organa quecūqꝫ sensibus subiacēt
sentiamus: thee: Mihi quidē hoc potiusꝙ il
lo modo uidetur: so: iccirco ista tecum diligen
ter ꝑquiro / ut uideamus / utrum uno quodam
eodem quod insit nobis / per oculos quidem
alba et nigra percipiamus: per alia uero orga
na alia quedam / possisqꝫ interrogatus / i corpus
singula ista referre: prestat forsitan te ad singu
la respōdere / ꝙ me tui uicem gerēdo defatigari
Dic itaqꝫ: ea ꝑ q̄ sentis calida et sicca leuia atqꝫ
dulcia / non ne corporis organa singula ponis?
an alterius cuiuspiam? thee: Nullius alterius
so: Nunq̄d fateberis que ꝑ aliam potētiā sen
tis / ꝑ aliam sentire non posse? ueluti que ꝑ au
ditum / eadē ꝑ uisum: Et contra que ꝑ uisum /
eadem per auditum? thee: Quid ni fatear? so:
Siquid ergo de utrisqꝫ cogitas / non utiqꝫ per
aliud organum: neqꝫ ēt ꝑ aliud de ambobus id
sentis: thee: non certe: so: De uoce atqꝫ colore
utrisqꝫ simul / primū quidē id cogitas / ꝙ utra
qꝫ sunt: thee: cogito: so: Item ꝙ alterutrum ab

ab alterutro diuersorum ē: et sibimet idē: thee:
Et istuc: so: ꝙ ue ābo / duo sunt / utrumqꝫ unū
thee: id quoqꝫ: so. potes insup utrum similia in
ter se uel dissimilia sint / iudicare: thee: forte: so
Hec utiqꝫ omnia p quod potissimū de ipis exi
stimas? Non p auditū: non p uisum: cōmune
circa illa quicq̄ accipi potest. Hic preterea qđ
dicimus / coniectare licet. Si de utrisqꝫ iudica
ri posset / falsa ne sint / an non: posses ꝓculdubi
o declarare / quo iudicares: idqꝫ non uisuꝫ / nō
auditū: sed aliud qddam esse cōstat: thee: Cur
non lingue uis id efficiat? so: scite loq̄ris: Illa
uero potentia p quod tibi oñdit quod singulis ē
ↄmune: qđ ue sup singula quo eē et nō esse de
nominas: que paulo ante de his pcontabamur
Qualia organa his oibus assignabis: p que id
quod sentit: in nobis singula sentiat: thee: essen
tiā ais et ipūꝫ non eē: similitudinēqꝫ et dissimili
tudinē: nec non idē et alterū: Unū quoqꝫ: et a
lium circa illa numerū unumquēqꝫ: patet. n.
ꝙ queris p quod potissimū ex corporeis instru
mētis ipā aīa par et impar: et q̄ secunt / pcipia
mus: so: Egregie admodū o theetete ꝓsequeris
atqꝫ hec ipā sunt que interrogo: thee: p iouem
o socrates quod dicā / ignoro: nisi ꝙ nulluꝫ hu
iusmodi ꝓpriū organū istis ut illis accomoda
ri puto: sed ipāꝫ potius p se ipāꝫ aīaꝫ / cōmunio
nē in oibus iudicare: so: pulcher es o theetete
nec ut aiebat theodorus / deformis. Naꝫ q pul
chre loqtur / pulcher ē atqꝫ bonus: Accedit ad
hec ꝙ ingens mihi bñficiū contulisti. Nā ꝓli
xa graui disputatōe me liberasti. postq̄ꝫ tibi ui
det aīa q̄dā p se ipāꝫ aīaduertere: non nulla p
corporis uires apprehēdere. Hec utiqꝫ mēa sē
tentia erat: Cupiebā quoqꝫ idē tibi psuaderi:
thee: mihi certe psuasum est: so: Quoꝝ ī nume
ro essentiā ponis? Hec sane maxima ad oia se
quit: thee: Eoꝝ q̄ ipā p se aīa affectat atqꝫ asse
quit: so: nunqd et simile dissimileqꝫ et ideꝫ et
alterū: thee: et ista: so: Quid? pulchrū et turpe
bonūqꝫ et malū? thee: hoꝝ quoqꝫ mihi uidetur
maxīe oīum essentiā inuicē considerare: repu
tans atqꝫ ↄparans in se ipā preterita presentiaqꝫ
ad futura: Aduerte et hoc. rei dure duritiē p
tactuꝫ sentiet: et mollis simili rōe mollitiē. thee
Ita: so: essentiā uero et quod sunt / mutuamqꝫ

contrarietatē / ipsiusqꝫ contrarietatis essentiam
ipā aīa p se uolutans et inuicē cōferens / discer
nere nitit: thee: oīo quidē: so: an non statim na
tis hoibus atqꝫ brutis naturalis quedā facul
tas adest / qua passiones p corpus manentes in
animā sentiunt. Raciocinatio uero ↄparatioqꝫ
istoꝝ ad essentiā utilitatēqꝫ / uix tandē / post lon
ga curricula tēporis / frequenti studio et disci
plina aduenit: quibuscūqꝫ ↄpetit: thee: ita pror
sus: so: Num ueritatē eo pcipere possumus: q̄
essentiā non pcipimus? thee: minime: so: cuius
aūt qs ueritate caret / huius sciam ullā habet?
thee: At quo pacto id fieri posset? so: in passio
nibꝫ ğ scīa neq̄q̄ inest: in raciocinatione tamen
que circa illas uersatur / inesse uidetur: essentiā
quippe ueritatēqꝫ hac attingere possumus / illis
uero nequaq̄: thee: constat: so. num ideꝫ illud
et hoc uocas: cum tanta inter se differentia di
screpent? thee: haud sane deceret: so: quod illi
nomen attribuis? ei. s: quod est uidere: audire
odorare: gustare: calefieri: frigefieriqꝫ? Nū sen
tire? thee: id ipūꝫ: quid enim aliud? so: uniuer
sum igit hoc sensum uocas? thee: necesse: so:
Huic ueritatis perceptionem conuenire nega
uimus: cum essentiam non percipiat: thee: sic ē
so: Neqꝫ scientie igitur compos erit: thee: non
so: Ex his sequitur o theetete / scientiam et sen
sum numq̄ idem fore: thee: numq̄ penitus: so
In iis perspicue patuit / aliud sensum / aliud sci
entiam esse. Uerum non huius gratia differere
cepimus / ut quid scia non sit / imo quid sit in
ueniremus. Eatenus uero disputando processi
mus / ut scientiam in sensu nullo modo queren
dam iudicauerimus: sed in eo nomine potius /
quod tunc sortitur animus / cum ipse secundū
se ipsum circa illa que sunt / uersatur et agit:
At qui hoc o socrates ut ipse arbitror / opinari
uocatur: so: Recte arbitraris amice: Et nunc
aduerte deletis ex animo cunctis superioribus
Numquid maius perspicias / postq̄ huc usqꝫ
euectus es. Quid ue scientia sit / iterum expli
ca: thee: Opinionem quamlibet o Socrates /
scientiam dicere impossibile est: Cum et fal
sa quedam opinio sit. Apparet autem opinio
uera scientia esse. Idqꝫ a me nunc responsuꝫ
puta. ꝙ si aliter di

95

ſputando deinceps uidebit᷑ aliq̄d aliud afferre
conabimur: ſo: Euge theetete ſic ꝓmpto aīo di
ſputare decꝫ: neq; ut ceperas tergiuerſari. Si
enī ita feceri᷑us / alterū e duobuſ continget / aut
quod affectamus inueniemus. aut certe quod
ignoramus minus nos ſcire putabi᷑us: Neq;
mediocre lucruꝫ id erit: et nunc quidē q̄d ais?
An cum due ſint opinionis ſpēs: uera una: et
altera falſa / opinionē uerā ſciam definis? thee
definio: hoc enim mihi in preſentia uidetur:
ſo: An de opinione deinceps ab initio ptractā
dum? thee / Quid nā? ſo: turbas me nunc et ſe
pe alias / adeo ut in ambiguitate pluri᷑a quoad
me ipūꝫ et quoad alios uerſer: explicare nō ua
lens q̄ nā ſit hec in nobis affectio: quo ue pac
to adueniat: thee: Que nā iſta? ſo: falſo ſcilꝫ a
liquē opinari: de quo nunc ē̄t ābigo: utrū id ob
mictamus: aut aliter q̄ supra conſyderemus:
thee: cur non o ſocrates ſiquo mō decere cēſeſ
Preclare. n. tu et theodorus in ſupioribus de
ocio dicebatis / q̄ nihil in talibus urgeat: ſo: o
portune admonuiſti: forte. n. haud abre erit tā
q̄ ueſtigiū iterato pcurrere: preſtat nāq; parūꝫ
bene / q̄ multū nō ſufficiēter determi᷑are. thee:
Preſtat ſane: ſo: Quo mō igit᷑: et q̄d dici᷑us?
falſam plerūq; opinionē eē dicimus: et aliquē
noſtruꝫ falſa opinari / alium uera / quaſi hec ex
natura ita ſe hēant? thee: dicimus abſq; dubio
ſo: Nō ne hoc nobis tam circa omnia q̄ circa
ſingula ꝯpetit? noſſe uidelicꝫ: uel ignorare? naꝫ
diſcere et obliuiſci: utpote iſtoꝝ media in pre
ſentia ſubticeo: cum nihil ad propoſitum nobiſ
conferant: thee: nihil prorſus o ſocrates aliud
preter noſſe uel ignorare circa unūquodq; re
linquitur: ſo: Non ne igitur neceſſarium ē opi
nantem / opinari illa / de quibus nouit aliquid:
uel non nouit: thee: neceſſarium: ſo: Quin ē̄t
noſcentē ignorare idem: uel ignorātē noſſe im
poſſibile ē: thee: quid ni? ſo: Nuꝫ q̄ falſa opi᷑at᷑
que nouit: ea putat non ea eſſe: ſed alia quedaꝫ
que etiā nouit? et utraq; noſcens / utraq; rurſus
ignorat? thee: at fieri hoc neq̄t o ſocrates: ſo:
An forte que non nouit / ea putat alia quedam
eſſe / q̄ non nouit? et qui neq; theetetum: neq; ſo
cratem agnouit / cogitare umq̄ pōt / ſocratē the
etetum: uel contra theetetum ſocratem eē? thee

Nūq̄: ſo: Neq; tamen q̄ quis nouit / ea que nō
nouit / eſſe putat: Neq; rurſus q̄ non nouit: ea
que nouit: mōſtruꝫ. n. eſſet: Quo pacto igitur
falſa quis opinabitur / preter iſta q̄dē opinari
non licet / qn̄ quidē oīa uel noſci᷑us uel ignora
mus. In his aūt nullo mō falſa opi᷑ari q̄s poſ
ſe uidet᷑: thee: uera loqueris: ſo. An forte nō
ita ꝯſyderādū quod q̄rimuſ / ſecundū noſſe et nō
noſſe / procedēdo ſed ſecundū noſſe et nō: thee:
Qui iſtuc ais? ſo: Ne ſimplex ſit: quoniā q̄ nō
exiſtentia de quo uis opinat᷑ / non pōt nō falſa
opinari: licet quōcunq; aliter excogitet: thee:
Decens id quoq; o ſocrates: ſo: Quo mō igit᷑
quid ue reſpōdebimus theetete / ſiq̄s nos inter
roget / poſſibile aūt unicuiq; quod dicit᷑: Quis
nam hoīum ipūꝫ quod non eſt opi᷑et᷑? ſiue de a
liquo eoꝝ q̄ ſunt: ſiue ipūm ſecundū ſe ipūꝫ?
Ad hec utiq; reſpōdebi᷑us: qn̄ ſcilꝫ q̄s uera nō
putat / exiſtimans. An quo modo aliter? thee:
ſic certe: ſo: Num et alibi tale q̄dꝰ accidit? thee
q̄d iſtuc? ſo: utrū aliq̄s uidꝫ q̄dē aliq̄d / uidꝫ au
tē nihil? thee: fieri nullo mō pōt: ſo: at uero ſi u
nū q̄ddā uidꝫ / exn̄tiuꝫ q̄ddā uidꝫ. an ipē putat᷑
unū in his q̄ nō ſunt / eē? thee: mini᷑e: ſo: qui ḡ
unū aliquid uidꝫ / exiſtēs aliq̄d uidet: thee: ap
parꝫ: ſo: et q̄ aliq̄d audit / unū aliq̄d audit. ⁊ exi
ſtens audit: thee: ꝑſcō: ſo: itē q̄ aliq̄d tangit / u
nū aliq̄d tāgit: et exiſtenſ inſup ſiq̄dē unū: thee
et iſtud: ſo: q̄ aūt opinat᷑ / nō ne unū aliq̄d opi
nat᷑: the: neceſſariū ē: ſo: et q̄ unū aliq̄d / nō ne
exiſtens aliq̄d? thee: aſſentior: ſo: q̄ ergo nō exi
ſtēs opinat᷑ / nihil opinat᷑: thee: nō uidet᷑: ſo: at
q̄ nihil opinat᷑: nec oīo opinat᷑: thee: ꝯſtat: ſo:
Impoſſibile igit᷑ ē / q̄ō nō ē / opi᷑ari / ſiue de aliq̄
eoꝝ q̄ ſunt: ſiue ipūꝫ ſecundū ſe ipūꝫ: thee: i᷑poſ
ſibile uidet᷑. ſo: aliud itaq; ē opi᷑āri falſa q̄ ea
q̄ nō ſunt / opinari: thee: aliud apparꝫ: ſo: neq;
igit᷑ ſic: neq; ut paulo an̄ ꝯſyderaui᷑us / opinio
falſa nobis ineſt: thee: nō certe: ſo: at i᷑ hūc mo
dū hoc forſitan apellamus: thee: quēadmoduꝫ
ſo: alienā opinionē quādā / falſaꝫ opinionē uoca
mus: qn̄ q̄s aliq̄d eoꝝ q̄ ſunt / aliud quoddā e
oꝝ q̄ ē̄t ſunt ꝑmutāte cogitatōe eē dicit: ſic. n.
exiſtenſ aliq̄d ſp / ſed ꝑ alio aliud opi᷑abit᷑: cūq;
ab eo q̄ō cogitauit aberret / iure falſa opi᷑ari di
cet᷑: thee: recte nimiꝝ mō dixiſſe uidꝛ᷑. nā q̄tiēs

aliqs ꝓ pulchro turpe: uel contra ꝓ turpi pulchrum opinatᷣ: totiēs falsa reuera opīatur: so: Contemnis me o theetete neqꝫ uereris: thee: Quorsum hec? so. Haud tibi ut puto / uideor / quod reuera falsum ē exposuisse interrogatus / utrum possit uelox tardi aut leue grauis / uel aliud quiddā contrariū nō secundū naturā propriā / uerum secundū naturā ꝯtrariū sibi ipī contrarium fieri. Ne igitᷣ id frustra aut temere audeas / dimicto / placetqꝫ tibi ut ais / falsa opīari esse idem: quod et aliena opinari: thee: mihi q̄dem: so. est ergo ut ipē putas / alterum quoddā ut alterū: et nō ut illud cogitatōe ponere: thee: Est utiqꝫ: so: qn̄ id efficit cogitatio: an nō necesse est ipā ꝫ aut utraqꝫ. aut alterū cogitare? thee necesse oīo: so: Aut simul: aut alterne? thee: Et istud: so: Ipūꝫ aūt cogitare / num idem qō̄ et ipē uocas? thee. quid tu uocas? so: Sermonem quē ipā aīa in se ipā uolutat circa illa que consyderat: ut minime noscens ipē tibi declaro Hoc enī mihi uidetᷣ: cogitatōeꝫ scilꝫ aīaꝫ nihil aliud agere / q̄ꝑ secum ipāꝫ disserere: interrogādo: respondēdo: affirmando: atqꝫ negādo: postq̄ꝑ uero definit: Idēqꝫ siue tardius: seu uelocius aīaduertens asserit / neqꝫ nagatᷣ: hāc ipām opinionem ponīus. Quāobrē opinari loq apello: opinionemqꝫ sermonē / non ad aliū: neqꝫ uoce: sed silētio et ad se ipūꝫ: Tu uero qd sentis? thee: Idem: so: qn̄ igitᷣ aliqs alterū opinatᷣ alterum: tunc ut uidetᷣ ad se ipūꝫ dicit: alterum esse alterū: thee: Quid ni? so: Recordare obsecro / si qn̄ tecum ipē dixeris / pulchrum oīo turpe: uel iniustū esse iustū: īmo summā oīum ita ꝯsydera / nunqd psuadere tibi qn̄ꝫ tentaueris q̄ꝑ maxime oīum alterū sit alteruꝫ. an ꝯtra nec in somniīs unq̄ꝑ ausus fueris tecum dicere / q̄ꝑ paria prorsus īparia sint: uel aliud quiddā huius modi: thee: nunq̄ꝑ certe: so: Numqd aliuꝫ quē piā siue prudentem siue insanuꝫ / ausurū existimas secum loquēdo ex industria sibi psuadere bouem necessario equuꝫ / uel duo unuꝫ eē? thee Minime per iouem: so. Si secum loq opinari est / nemo dum utraqꝫ dicit / opinatᷣ / attingitqꝫ animo / proferret unq̄ꝑ opinaretᷣqꝫ alterum eē alterū. Mictamus si placet uerbum hoc alterū hoc aūt est quod uolo / neminem opinari turpe esse pulchrum: aut aliud quicq̄ꝑ eiusdē generis thee: Micto eqdē o socrates: mihiqꝫ quod ais admodū placet: so. Quare fieri nequit ut qui opinatur ambo. alterum esse alterum opinetur thee: patet: so: at neqꝫ is qui alterum opinatur quidem alterum minime / umq̄ꝑ alterum esse alterum opinabitur: thee: Uera narras: nam cogeretur ēt quod non opinatur attingere: so: neqꝫ igitur qui ambo: neqꝫ qui alterum opinatur: aliena opinari potest: Quapꝓ qui falsam opinionem / aliena opinari definit: nihil efficit: Unde neqꝫ hoc modo neqꝫ secundū superiora opinionem falsam nobis inesse constat: thee: non ut uidetur: so: Uerumtamen o theetete: si hoc non esse apparuerit: multa et absurda confiteri cogemur: thee: que nam? so. Non prius tibi dicam / q̄ꝑ oīo consyderare contendere: erubescereꝫ nāqꝫ nostri gratia / in iīs que dubitamus cum confiteri q̄ dico cogeremur: sed si his inuētis liberi euaserimus / tum demū de aliīs loquemur talia patientibus / utpote ipī ab huiusmodi errore penitus alieni: sin aūt oīo deficiemus / hūiles facti / ueluti fluctuantes et nauseam patientes / rationi utiqꝫ ꝑmictemus uel calcare uel agere q̄ uelit. itaqꝫ siquid lucror inuestigādo / iā audi: thee: Dic mō: so: Haud fatebor recte nos consensisse: qn̄ concessimus queqs nouit / opinari non posse ea q̄ non nouit: atqꝫ mentiri: Immo fieri quodāmodo pōt: thee: Nunqd ais quod et ego tunc suspicatus sum / qn̄ id tale esse dixius: q̄ꝑ non nūq̄ꝑ ego socrateꝫ noscens / eminusqꝫ alium ignotum mihi ꝓspiciens / socratem mihi notū eē putarim? cōtigit enim in hoc qō̄ dicis: so: nō ne ab eo iā depulsi sumus / qō̄ efficiebat ut q̄ noscīus cognoscentes minīe nosceremus? thee: prorsus: so: ne ḡsic āplius: sed isto mō ponamus. ac forte qspiā nobis assentietᷣ: forte ēt̄ aduersabitᷣ. uerū ad id attēdamus ī quo necessariū ē sermonē illū cīa ꝯuertētē exaīare. Uide itaqꝫ an aliqd dicā. pōtne q añ aliqd ignorauit / postea discere? thee: potest certe: so: non ne aliud deinceps atqꝫ aliud? thee: qd obstat? so: pone exēpli cā ceream unā in aīs nrīs effigiē: ī hoc maiorē: minorē in illo: ī hoc purioris cere: sordidioris durioris ue ī alio in quibusdā mollioris: in non nullis ēt̄

96

temparate: thee: pono: so: Donum hoc esse dica
mus musarum matris memorie: et in hoc quic
quid meminisse cupimus ex iis que uidēus aut
audimus: aut ipi excogitamus insinuātes ipūꝫ
sensibus intelligenti sqꝫ exprimere ueluti anulo
rū figuras imprimentes: Quod ue signatum
fuerit meminisse nos et scire quo ad figura ꝑ
maneat. At cū aboleť uel inscribi neqt obliui
sci atqꝫ nescire: thee: sic esto: so: Qui ergo scit
quidem illa: ↄsiderat aūt qcqꝫ eoꝝ q̄ uidꝫ uel au
dit uide utrum hoc modo falsa opineť: thee: q̊
nā? so: Que nouit esse putans alias q̄ nouit / a
lias que non nouit: Hec utiqꝫ supra non recte
confessi sumus impossibilia confitentes: thee:
Nunc aūt quo mō dicis? so: in hunc modum
de illis a pricipio distinguendo dicendū: quod
qsqꝫ nouit: eiusqꝫ in animo monumentū seruat
nec sentit tamen / existimare neqt aliud qddam
esse / coꝝ q̄ ēt nouit seruatqꝫ imaginē / neqꝫ sētit
Quod ue nouit rursus putare esse quod nō no
uit: cuius ue nullam seruat imaginē: et quod nō
nouit id insuper quod non nouit: et quod non
nouit: id quod nouit: aut quod sentit / aliqd ali
ud coꝝ que sentit: siue quod sentit / aliqd quod
minime sentit: aut quod nō sentit / coꝝ aliqd q̄
non sentit: Siue quod n̄ sentit quicq̄ ex his q̄
sentit: Multoqꝫ minus putare potest quod no
uit: sentitqꝫ seruat illius imaginem secundū sen
sum / esse aliud qddā: quod ēt nouit ⁊ sentit et
seruat eodem modo: Aut quod nouit ⁊ sentit ⁊
retinet: recte quod nouit / putare: Siue quod
nouit et sentit et similiť retinet. id esse qō sentit
Seu quod neqꝫ nouit neqꝫ sentit: id esse quod
nec nouit ēt neqꝫ sentit. Quod ue neqꝫ nouit nꝫ
sentit / id quod miniē nouit: Quod ue nꝫ nouit
neqꝫ sentit / id quod minime sētit. Hec oīa talia
sunt: ut nemo i eis falsa ulla rōe opinari ualeat
Restat ergo ut ī quibusdam huiusmodi si mō
alicubi tale qd accidat: thee. In quibus naꝫ?
Uideamus obsecro an magis ex ipis intelligā
Nam i presentia haud assequor / ut ī quibus no
uit aliquis: ea putet esse alia quedam que et no
uit et sentit: uel que non nouit / sentit tn̄: uel q̄
nouit sentitqꝫ / ea q̄ et nouit et sentit: Quare
nunc lōge magis q̄ supra deficio: so: Age sic
iterum audi. Eqdem agnoscens theodorū eius
q̄ simulachrum memoria tenens / theetetumqꝫ
similiter / interdum qdem ipōs uideo: interduꝫ
non uideo: et tango qn̄qꝫ: alias minime: codēqꝫ
pacto et audio et aliis sensibus apprehendo: se
pe ēt sensu uos nullo ꝑcipio: sed intra me scio
nihilominus atqꝫ memini: thee: prorsus. so: Hoc
itaqꝫ primū ex his q̄ expositurus sum / aīaduerte
q̄ potest qdem que nouit non sentire: pōt etiā
sentire: thee: sic est: so: Non ne et q̄ nō nouit:
sepe ēt neqꝫ sentit: et sepe solūmodo sentit? thee
Esto: so: uide an magis i presentia qd assequa
ris: Socrates dum theodorū theetetūqꝫ agno
scit. sed neutrū uidꝫ: neqꝫ alio sensu illos ꝑcipit
nūq̄ secum ipē theetetum esse theodorū opina
tur: Quid ad hec? thee: uera sunt: so: Hoc sa
ne primum erat ex his q̄ dicebā: thee: erat: so:
Alterum erat hoc: q̄ dum unuꝫ e uobis agno
sco. ignoro alterū: et sentio neutrū: nunq̄ cuꝫ
quem cognosco / illū eē quē ignoro / existimo: thee
ꝑbe: so: Tertiū uero istō: dū neutrū cognosco
neutrūqꝫ sentio / nūq̄ eū quē ignoro. aliū quē
dā quem rursus ignoro / esse arbitror: atqꝫ ita
deinceps oīa supradicta repetita similiter puta
in qbus ego nūq̄ ne te ac theodoro falsa opīa
bor: neqꝫ cognoscens neqꝫ ingnorās utrosqꝫ: ne
qꝫ unū qdē noscēs ignorans alteruꝫ. eadēqꝫ de
sensibus ratio si mō ꝑcipis: thee ꝑcipio equidē
so: restat itaqꝫ falsa in hoc opinari: qn̄ te theo
dorumqꝫ cognoscēs / seruāsqꝫ in cerea illa effi
gie utriusqꝫ figura longo ex tēpore: tāq̄ anulo
rum uroꝝ signacula: neqꝫ acute cernens utros
qꝫ / tento propriū utriusqꝫ signuꝫ ꝑprie uisioni
attribuendo: eius accōmodare uestigio ut agni
tio fiat: sed aberro et instar coꝝ q commutatis
calceis errant: cōmuto: et utriusqꝫ uisionem ad
alienum simulachrum transfero: et similia que
dam patior iis que in speculis transuerso resul
tant: cum aspectus dextera in sinistra cōmutat.
Atqꝫ ita decipior: nasciť qꝫ aliena opinio: ⁊ id
quod falsa opinari uocatur: thee: Omnino o
socrates opinionis passio talis est / qualem mi
rifice figurasti: so: Preterea cuꝫ utrosqꝫ cogno
scēs: unum insuper sentio / alterum minime: co
gnitionem uero alterius nō secundū sensuꝫ ha
beo: quod supra ita dixi: nec tu me intellexisti:
thee: Non certe: so: Hoc tamen dicebam:

ꝙ qui agnoscit alterū atq̧ sentit: ⁊ cognitionez
secundum sensum ipsius hēt/nunq̄ putabit ip
sum eē alium quēdā: quē agnoscit quoq̧ ⁊ sen
tit/cuius ue cognitionem secundū sensum hēt:
Erat ne hoc? thee: Immo: so: Pretermissum
quodāmodo fuit: quod modo dicitur/cuz in su
perioribus assereremus falsam opinionem con
tīgere/quotiēs qspiā utraq̧ noscens et uidens
aut alio quodā sensuz ꝑcipiens et utrorūq̧ si
gnacula tenens non secundum ipsius propriuz
sensum utrumq̧ habet: Uerū instar impiti sa
giptarii a signo procul aberrat: quod quidē mē
dacium nuncupatū est: thee: nec iniuria: so: Et
quādo uni quidem signaculoꝝ adest sensus: al
teri minime/quod uero absentis sensus ē/ pre
senti adscribit: oīo hec cogitatio fallit᷑: et ut sū
matim dicā/circa illa q̄ qs nūq̄ aut nouit aut
sensit/falli mentiri ue: et falsam opinionē hēre
non pōt/siquid ueri nos nunc loqmur. Ceterū
in quibus noscimus et sentīus: in iis ipīs opi
nio uera uel falsa uersat᷑: que cū e cōspectu di
rectoq̧ nixu propria simulachra cōducit: figu
ratq̧/uera ē. Cū uero trāsuerso atq̧ obliquo
falsa: thee: non ne preclare ista o socrates dcā
sunt? so. Cū hec audieris idē uehementius asse
res. Uera porro opinari pulchrū ē/mentiri tur
pe: thee: Quid ni? so: Hec utiq̧ hinc marie fie
ri tradunt. Cū alicuius in aīo cerea effigies il
la ꝓfunda ⁊ multa/lenisq̧ ⁊ moderate fabrica
ta est/que ꝑ sensus influunt in hoc insculpta:
quod homerus anime cor uocauit/cere hanc si
militudinē subintelligēs: utpote pura signacula
et funditus insidentia/diuturna fiunt: Ac pr̄o
quidē hoīes sic instituti/dociles sunt et acuti:
deinde ēt mēores. postremo sensuz simulachra
non cōmutant. Unde uera nimirū opinant᷑. cū
enim ꝑ lucida et āpla in regione sint/ uelociter
distribuunt diuiduntq̧ in ꝓpriā effigiē singula
q̄ quidē existentiaueraq̧ uocant᷑: uiriq̧ tales sa
pientes eē dicunt᷑. an non idem tibi uidetur?
thee: Mirū ī modum: so: Quādo ğ densuz ali
cuius ē cor/quod sapiētissimus poeta laudauit
uel cum lutulentū/nec ex defecata cera: uł mol
le nimis: uel durum/non recte oīo se hēt: Naz
mollis nimiū cera celeres quidē ad ꝑcipiendū
efficit: sed eosdem obliuiosos. Dura uero con

tra: diu memores: sed ineptos tardosq̧ ad ꝑci
piendum: et q densam et aspam lapideamq̧ uel
terreā uel feculentaz hēnt/obscura simulachra
continent. obscura q̄z q duram: ꝓfunditas qp
pe non adest. Obscura preterea q molliorem:
nam ex confusione facile euanescunt. ꝙ si pret᷑
hec: inuicē quoq̧ ꝯgesta sint/ob sedis ipsius an
gustiā/siquidē exigua sit animula / obscuriora
q̄z illis simulachra fient. Hoīes ergo huiusmo
di oēs/quales descripsimus/ad opinionē falsaz
proni redduntur Nā cum qd uident aut audi
unt: aut ēogitant: qa singula singulis mox red
dere nequeunt/tardi sunt: preuaricant᷑q̧. nam
ꝑuerse uident pluria audiuntq̧: et aliud sepe
ꝓ alio cogitādo decepti cōcipiunt: atq̧ hi ōcep
ti/mentientes/ignari uocant: thee: Rectissime
omnium o socrates loq̄ris: so: fatendū igit᷑ fal
sas hominibus opiniones inesse: thee: Ualde:
so: Et ueras insuꝑ: thee: et ueras: so: Iā utiq̧
satis cōstare putandū duas opiniones eē: thee
Magnope: so: Importunus reuera molestus
q̧ admodū o theetete uir garrulus eē uidetur
thee: quorsum hec? so: quia ruditatē meā mole
ste fero/quasi garulitatē quādam: nā qō aliud
quisq̄ nomen īponat/qn̄ aliquis ob īgenii tar
ditatē sermones rursum deorsum ue inuertit /
cū ꝑsuaderi nequeat: et tāq̄ hebes expedire di
sputationem oīo nullam ualeat: ⁊ dubitatōes e
uadere? thee: tu ū qd moleste fers? so: nō tātuz
egre patior: uex̄ ī dubitaui qd nā respōdeaz si
qs ita q̄sierit: o socrates repperisti iā opinionē
falsaz nō in sensibus īuicē/nō in cogitatōibus
sed ī congressu sensus cū cogitatōe ꝯsistere. at
ego fatebor ut puto gloriabundus/q̄si egregiū
qddā īuenerius: thee: mihi qdē uidet᷑ o socra
tes/haud quaq̄ turpe eē quod nūc ostēsum est
so. Ad hec ille sic īfert: nunqd ais ꝙ hoīem
quē cogitamus dūtaxat/uidem᷑ ū nequaq̄ nun
q̄ equū eē opinem᷑: quē in presentia nec uidem᷑
nec tagimus: uex̄ solūmodo cogitamus? nihil
q̧ aliud circa illū sentimus: hec eqdē ut arbi
tror/dicere me fatebor: thee: et merito: so: Tū
ille. Undecim que quis solus cogitat / secun
dum hanc rationem/nunq̄ putabit esse duode
cim: q̄ etiā solummodo cogitat: Quid ad hec?
thee: Respondebo ꝙ uidens aliquis aut tāgēs

97

forsitan undecim. duodecim esse putaret : que
tamen in cogitatione habet / nunq̄ similiter iu
dicaret: so: Quid porro? censes aliquem secuz
ipō consyderare quinq; et septem / non homines
inq̄ quinq; et septem / nec aliud quicq̄ eiusmōi
sed ipā quinq; et septem que diximus ibi in effi
gie monumēta esse. et falsa in illis opinari pos
se neminem? thee: censeo: so: Hec inq̄ siqui ita
consyderent secum ipī perquirentes quot sunt
non ne illoꝝ aliqui undecim / aliqui duodecim
iudicabunt? Num omnes duodecim esse illa di
cent? atq; putabunt? thee: Non per Jouez: ue
rum pleriq; undecim: et siquis maiorī de nume
ro querat / magis fallitur. Arbitror. n. te ma
gis de omni numero dicere: so: recte sentis :
Animaduerte igitur / num et hoc accidat: hoc
est ut ipā duodecim que in effigie sunt: undecī
esse quis putet? thee: uidetur: so: Non ne hoc
ad superiora reuoluitur? qui. n. id patitur / qō
nouit: aliud quiddam quod similiter nouit / esse
cēset: quod tamq̄ impossibile supra respuimus
Et ex hoc ipo confiteri quemlibet cogimus fal
sam opinionem non esse / ne unus atq; idem ea
dem scire simul atq; nescire cogatur: thee: Ue
ra loqueris: so: Ex iis iam constat / opinionem
falsam aliter esse definiendā / q̄ cogitationis ad
sensum ꝑmutationem: nam si ita esset: nūq̄ in
ipīs cogitationibus falleremur: Nunc aūt uel
nulla est opinio falsa. uel siqua est / que quis no
uit / ut ignorꝫ simul fieri potest. Utrum potius
eligis? thee: Ambiguam o socrates electionez
proposuisti: so: ambo quidē admictere / ratio ue
tare uidetur. Uerumtamē audēdum omnia?
Qui si pudorē deponere audeamus? thee: quo
pacto? so: Si uelimus quid ipūm scire est / ex
plicare: thee: Cur hoc impudens? so: Haud sa
tis aduertisse uideris / q̄ omnis nobis a princi
pio sermo / inuestigatio sciētie fuit / tāq̄ quid ip
sa sit ignoraremus: thee: teneo: so: Non ne im
pudētis animi est / ut sciētiam ignorantes: quid
scire sit ostendant? Uerum o theetete iam pri
dem a puritate disputandi longe uagamur. mi
lies. n. diximus hec: Cognoscimus / non cogno
scimus / scimus atq; nescimus: quasi aliquid ī
uicem intelligeremus: sed interiꝫ scientiā igno
rabamus: Ergo et nunc quoq; si placet / uocabu
lis istis utamur: ignorare scilicet ⁊ intelligere
ut illis uti conuenit / siquidem sciētie expertes si
mus: thee: At quo pacto his sublatis o socra
tes disputare ualeres: so: Nullo: dum qualis
sum / maneo: possez tamen quoquo modo / si cō
tentiosus essem: Et nunc siquis talis adesset /
abstinere ab his uocabulis profiteretur: ⁊ nos
ab his que ipē narro / uehementer deterreret :
Postq̄ uero simplices et ignaui sumus / nisi ne
proferre audeam / scire ipūz quale sit? Mihi e
nim opepretium esse uidet: thee: aude ꝑ Jouē
Nam his tibi utēti ueniam dabimus: so: Audi
stin / q̄d nunc scire dicant eē? thee: forte / nō tñ
in presentia memī: so: sciam hēre: idest uti uo
cant: thee: sic est: so: Nos aūt paulum ꝑmutan
tes / sciam possidere dicamus: Que res forte /
quo nam hoc ab illo differat: nihilo forsitan :
quod aūt uidet mihi / id postq̄ audiueris mecū
examinato: thee: modo possim: so: Haud sane
possidere: idem quod hēre uidetur: ceu siquis
empta ueste / illam seruās : ⁊ uti arbitratu suo
potēs / non ferat: hēre illam minīe possidere cer
te confiteremur: thee: et recte quidē: so: Uide
preterea utrum fieri possit: ut qui sciam similit
possideat / non habeat: ꝑinde ac siquis siluestres
aues siue columbas: siue quas uis alias aucu
patus / auiario domi constructo nutriat: quodā
modo habere sꝑ illas dicet: quia possidꝫ : quo
dāmodo non hēre: sed dominari q̄dem illis: cū
q; in domestico ābitu illas īcluserit / posse quoti
ēs uelit cape: et hēre quālibꝫ ad uotum atq; di
mictere. thee: ita ē: so: rursus quēadmodū suꝑ
in aīs nescio qō figmētū cereū machīati sumus
Jta ⁊ nūc in q̄libꝫ aia auiariū quoddā oīs gnīs
auiū fabricem. Quasdā uero ex his seorsuꝫ ab
aliis discretis gregibus ꝑuagari. alias simł ad
modū paucas nō nullas solas passiꝫ quocunq;
ꝯtigerit ꝑuolare: thee: fiat: q̄d tū postea: so: hāc
ꝑfcō caueā in pueris uacuā eē dicam: ⁊ loco a
uiū scias īntelligamus: et quisq̄s sciaꝫ nactus /
hoc cohercuit ābitu: hūc īuenisse didicisseq; rē
ipāꝫ cuius scia ē. ipūꝫq; scire id eē: thee: esto :
so: deiñ rursus quācunq; uelit sciaꝫ aucupari /
captāq; hēre: iterūq; dimictere: hec inq̄ oīa q̄b
exprimēda noībus sint / cōsydera. nunq̄d eisdem
quibus antea cum acq̄sita duntaxat possidebāt

An aliis? Hinc forte clarius me intelliges.
Arithmeticã artem uocas? thee: uoco: so: hãc
suppone sciarum omnis paris et imparis aucu
pium esse: thee: suppono: so: Hac arte arithme
ticus ipẽ scias numerorum quasi mancipia que
dam subiiectas habet: et aliis tradit: thee: pror
sus: so: Eumq; q tradit/docere dicimus: qui
uero accipit/discere. et eum q habet habet ex
eo q̄ in ipã cauea possidz/scire: thee: Maxime
so: Que secuntur/diligẽter animaduerte: Qui
pfcũs arithmeticus est/non ne omne scit nũe
ros? omnium q̄ppe numerorum eius aĩo scie
insunt: thee: nil obstat: so: Non ne iste ĩterduz
uel secum ipẽ interna/uel externa quedam que
numero constant dinumerat? thee: Quid ni?
so: Numerare aũt nihil aliud esse ponemus/q̄
consyderare quantus quisq; sit numerus: thee
Nil aliud certe: so: Quod ergo scit/tã q̄ nesci
us consyderare uidetur/is quẽ scire omnez nu
merum confessi sumus. audis ambiguitates hu
iusmodi? thee: equidem: so: Cum columbariũ
possessioni et aucupio comparauerius/duplex
aucupium esse dicemus: unum añ acquisitionẽ
possidẽdi gratia: alterum post q̄ acquisiuit pos
seditq;/gratia capiendi manuq; tenẽdi illa ipsa
que quis diu possedit: Atq; ita quorum iam
pridem sciẽtiis discẽdo preditus est/que ue an
tea nouit/ea iterum discere põt/resummens cu
iusq; sciam/et in lucẽ eruẽs q̃ latebant: thee:
Uera narras. so: Propterea paulo añ quere
bam/quomodo noĩbus est utẽdum cum de iis
loquimur/utputa quando arithmeticus nume
raturus est/uel lecturus grãmaticus: Tunc e
nim sciens/iterum secum ipẽ que scit/discere
tentat: thee: at absurdum est istud o socrates:
so: an forte dicẽdum q̃ nescit/ea uel numerare
uel legere/cum ipi iam litterarum omniũ uel
numeroꝝ intelligẽtiaz tradiderimus? thee: hoc
quoq; absurdum: so. Uis ergo dicamus nihil
curare nos quomodocunq; nominibus sciendi
discendiq; quisq; utatur? post q̄ uero determi
nauimus aliud quiddã esse sciãm possidere/ali
ud hẽre/quod quis possidet/ne possideat/fieri
non posse dicimus. Qua ꝑꝑ nunq̄ accidit/ut
aliq̃s quod scit/idẽ ⁊ nesciat: Falsa tñ opinio
nẽ circa id ipãm accipi posse: Nam accidere po
test ut sciam unius pro alterius scia capiamus:
quando aliquis nostruz unã quandã ex iternis
sciẽtiis aucupans/pro illa aliam preuolantem
ↄceptus apprehẽdit: Ueluti cum undeciz duo
decim esse putat/ipõrum undecim sciam loco
scie ipõrum duodecim/cum utraq; intus mane
at/capiẽs quasi p columba palumbẽ: thee: ue
risimile id quidem: so: Cuz uero quaz affectat
apprehẽdit tunc expẽ eẽ mẽdacii/ueraq; nimi
rum opinari dicẽdum: Et hoc modo ueram ⁊
falsam opinionẽ existere: nihilq; ex iis q̃ nos su
pra turbabãt impedimẽto nobis fore. Forte
mihi assentieris: an quid ages? thee: assentiar:
so: Iam discrimen illud euasimus/quo nescis
aliqui q̃ sciunt/cogebantur: Nam que posside
mus/ne possideamus non accidit: neq; si falla
mur/neq; si uere iudicemus. Ueruntñ aliud
quiddaz grauius mihi uidetur: thee: Quid nã
istud? so: Si scientiarum commutatio/falsa fi
at opinio: thee: Qui istuc? so: Nõ ne ualde ab
surdum est: ut qui rei cuiusdam scientiam hẽt/
eam ipsam ignoret/non ignorantia quidem:
sed ipsius eiusdem scientia? Deinde rem hanc
aliam quandam ⁊ contra illam hanc esse existi
met? q̄ preter rationem hoc est/q̄ presente sci
entia animus cognoscat nihil/ignoret omnia?
Enim uero secundum hanc rationẽ nihil prohi
bz quin ignorantia presens/nosse quic q̄ effici
at: cecitasq; uidere: si scĩa ignorare quenq̄ effe
cerit: thee: haud recte forsitan o socrates aues
induximus/cum solas in animo scĩas ponere
mus: Oportebatq; inscitias quoq; una cuz sci
entiis in animo conuolantes inducere: ⁊ aucu
pantem hominem non nunq̄ scĩam/alias insci
tiam circa idem accipientem: cumq; in scientiã
incurrit/uera opinantẽ: cum ignorantiam/falsa
so: Non facile possem te non laudare theetete:
quod tamen dixisti iterum animaduerte. Esto
.n. ut ais. Qui in ignorantiam incidet/falsa ut
ais/opinabitur: non ne? thee: certe: so: Non ta
men falsa se opinari putabit: thee: Non certe/
so: Sed uera potius: et tanq̄ sciens afficietur
ad illa in quibus errat: thee: Cur non? so: Et
iccirco sciam nactum se uenando/non iscitiaz
arbitrabit: thee: patet: so: iã longo quodam cir
cuitu in primam rursus dubitatõez relapsi sum⁹

quippe contētiosus̄ redargutor ille subridens dicet. Utrum o boni uiri utranq̃ noscēs aliqs scientiam et insciciam / quam nouit aliam quan dam / quam etiam nouit / esse censet? aut neutrā noscens / quā non nouit / aliam quā nec nouit? aut unam cognoscēs quidē alteram minime / quam nouit eam esse quā nō nouit? uel contra quam non nouit / eā esse quā nouit? uel rursus mihi dicetis sciarum et isciciarum scientias es se quas qui possidet / in aliis qbusdā ridiculis caueis siue cereis figmētis cohibēs quoad pos sidet / scit: etiam si in promptu nō habeat. Atq̃ ita cogemini in īfinitū circa idē reuolui / nihil pficientes: Quid ad hec o theetete? thee: per Jouem o socrates quid respōdēdum sit nescio so: Non ne ratio nos o theetete admonet / non recte falsam opinionē priusq̃ scientiam inuesti gasse? et indiscussam sciētiam reliquisse? impos sibile aūt est ista cognoscere / anteq̃ sufficiēter scientia definita sit: thee: Necessariū o socra tes quod ais in presentia asserere: so: Quid er go? a principio rursus de scīa dissereremus? Non dum. n. dicēdo defessi sumus. thee: non certe siquidem ipē non renuis: so: Dic age quo pacto eam definiētes / nobis ipi minime aduer sabimur? thee: quēadmodum supra contēdius nihil. n. aliud habeo: so: Quō supra? thee: ue ram opinionem sciaz esse uolebā: nam uere opi nari procul est ab errore: et que a uera opinio ne proficiscuntr̄ / decora oīa bonaq̃ sunt: so: Qui in transeundo flumīe preit sequētibus cū interrogant q̃ alta sit aqua / ipi ostendet īquit: Quod si et nos ingressi perquiramus / forte im pedimentum ipūz quod querit̄ demonstrabit: manentibus nobis nihil patebit: thee: Probe loqueris / eamus iam quesituri. so: An non bre uis inuestigatōis hoc est? Ars et. n. uniuersa argumēto nobis est / sciam id minīe esse: thee: qua ratione: que ue facultas? so: Eoꝝ q̃ prece teris sapiētes sunt: quos oratores et causidicos uocant: hi siquidem arte sua psuadēt / nō docēt Inducunt. n. auditores ut que ipi cupiunt opi nentur. An tu aliquos adeo in docēdo uehem tes existimas: ut cum latrociniis aliisq̃ iniuriis nulli testes interfuerint: tū cōmissoꝝ scelerum ueritatem ad aquaz paucā doceant? thee: Nul lo modo docere illos̄: sed psuadere puto: so: Persuadere aūt non ne idē asseris quod et opi nionem inducere? thee: Idem prorsus: so: nō ne quādo iudices iuste psuadent̄: i his q̃ solus ille qui uidit cognoscit: alius aūt nequaq̃ / tūc ipā ex auditu iudicantes uerāq̃ opinionē nac ti / absq̃ scīa recte iudicant ea / in qbus psuasi sunt si modo bn̄ iudicāt: thee: omnino: so: Si tamen idē esset o amice opinio uera iudiciūq̃ et sciētia / nunq̃ iudex ille summus absq̃ scīa recte opinaretur: Nunc aūt utrunq̃ diuersum quiddaz esse uidet̄: thee: quod ab aliquo de sci entia quondā audiui / oblitus eram: sed iam re miniscor. Inquit aūt opinionē uerā cū ratione sciam eē: sine ratione expertem scie: et que rōe carent / sciri non posse. que uero rōem habent / sciri: so: q̃ preclare loq̄ris? Sed hec ipā q̃ sci ri possunt: et que non / dic quomodo distingue bat: ut uideamus utruz tu et ego similiter acce perimus: thee: Inuenturus ne sim ignoro / for te uero exponente alio quodā assequerer: so: Audi igit̄ p somnio somnium: ego quoq̃ acce pisse a qbusdam mihi uideor / prima ipā uelut elementa / ex quibus hoīes et alia componunt̄ orationē non hēre. Nam unumquodq̃ illoruz secunduz se ipūz noīare licet: predicare uero a liquid aliud minime: neq̃ quod ē: neq̃ quod non est: Jam. n. essentiam ipi uel non essentiā adhiberi contingeret. Oportet tamen nihil ap ponere: si forte illud ipūz solum qs dicat. Et eniz neq̃ ipūz neq̃ illud: neq̃ unūquodq̃: nz so lum: nz istud: nz cetera talia adhiberi uolunt. Hec eniz circumcurrētia quotiēs cuiq̃ assignā tur / alia quedam esse aiunt preter illud cui ad iecta sunt. Oportere aūt siquo modo posset ip suz dici / hēretq̃ orationem propriā seorsum ab aliis omnibus ipūz dicere. Nunc aūt nullum exprimis sermone posse pferri. nihil. n. aliud ipi q̃ nomen adesse solumq̃ nomen habere: Que uero ex illis composita sunt / quēadmodū ipā copulant̄ / sic et illoꝝ nomina copulata ora tionem fieri. Nominum quippe copulationem oratōis esse substantiā: Quo circa elementa si ne oratiōe ratione ue et īcognita esse: sensibus tamen pcipiēda: syllabas aūt et cognosci et dici posse: et uera opinione comprehēdi: quando g

absqꝫ ratione opinionē de aliquo ueram aliqs
adipiscit̄ :uera quidē de illo eius sentire animū
ferunt/nosse uero nequaq̄: Nam eum qui acci
pere et reddere rationē neqt/inscium esse. Cū
uero rationem consequit̄/ hec omnia cognosce
re posse:pfeāmqꝫ sciam adipisci: Sic et tu in
somnium an aliter audiuisti? thee:sic omnino:
so:num tibi id placet? et hoc pacto opinionem
ueram una cum ratione sciam asseris? thee: et
maxime quidē: so:siccine theetete nos hodie id
comprehendimus/quod olim sapiētes q̄ pluri
mi inuestigātes/anteq̄ inuenirēt/ consenuerūt
thee:mihi quidē o socrates/quod modo dictuz
ē/bn̄ dictum esse uidet̄: so:et merito: nam que
scia absqꝫ ratione rectaqꝫ opinione unq̄ esse po
terit? Unum tn̄ ex dcis mihi displicz:thee:qd
istud? so: Quo sane magnificētius dici uideba
tur elemēta ignota eē:syllabax aūt genus notū
thee : non ne recte? so: Aduertēdum profcō :
Nam tanq̄ uades sermonis exēplaria ipā hēnt
qbus ille usus/hec omnia dixit:thee:que nā ?
so:litterax elemēta et syllabas/an putas alio in
tētē/hec dicere illum/qui dicit/q̄ ipsi narrant
thee:non ad alia certe:sed ad ista duntaxat:so
Ea igit̄ recēsentes examinemus . imo uero sic
nosmetipsos: non ne litteras ita didicimus ?
Responde ad hoc primum:an nō syllabe ora
tionē diffinitionēue hēnt:elemēta uero minime
thee:forte:so:Mihi quoqꝫ omnino uidet̄. Si
quis ergo ita de prima socratis syllaba pconte
tur o theetete dic so quid est? Quid potissimū
respōdebis? thee:q̄ s et o: so: Habes ergo hāc
syllabe rationem:thee:Equidē:so:age dic pre
terea ipius s rationē:thee: At quo pacto quis
elemēti elemēta referre posset? Et.n.ipūm s o
socrates mutax litterax sonus qdam est soluz
lingua ueluti sibilante:ipius aūt/b: neqꝫ uox nz
sonus nz plurimorum elemētorum: Quocirca
recte admodum absqꝫ ratione eē dicūt̄:e qbus
septem illa notissima uocē hēnt:rationez uero
nequaq̄: so:hoc itaqꝫ o amice circa sciētiaz rec
te asseruimus:thee:uidemur:so:quid uero cū
diximus ignotum elemētum/syllabam esse no
tam? nunquid recte? thee:probabile est:so:syl
labam uero utrum elemēta utraqꝫ esse dicimus
uel ēt si plura insint q̄ duo:omnia esse? An po
tius ideam unam ex ipis compositis genitam?
thee:Cuncta dicere mihi uidemur:so: Aspice
igitur circa duo s et o:si utraqꝫ prima mei no
minis syllaba sunt:quisqs ipām nouit/ utraqꝫ
noscit:thee:quid ni? so:Ergo s et o cognoscit
thee:plane:so:Quid porro? si utrunqꝫ ignorz
ambo cognoscet? thee.at absurduz et preter ra
tionem hoc eēt: so:Uerumtn̄ si necessarium ē
utraqꝫ nosse/quando qdē ambo quis nouerit
sequitur ut necesse sit eum elemēta prīnosse / q
syllabam quandoqꝫ sit cogniturus : atqꝫ ita no
bis pulcher ille sermo subterfugiet:thee:et re
pēte nimium neqꝫ.n.bene illum custodimus :
Oportebat forte syllabam non elemēta ponere
Sed unam quandam ex illis speciem constitu
tam:que ideam unam sui ipius habeat : et ab
elemētis differat:so:sic prorsus:ac forte hoc
modo potiusq̄ illo se hēt. Quamobrē consyde
randum est diligēter:neqꝫ ita ignaue sermonez
tam magnum tamqꝫ preclax prodi decz:thee:
non profecto:so: Esto igitur syllaba/ ut modo
dicebamus/idea una ex singulis conflatis ele
mētis effcā:tam in litteris q̄ in ceteris omnibus
thee:prorsus:so:nunqd partes illius eē non
oportz? thee:cur nam so:Quoniam cuiuscun
qꝫ partes sunt/totum necesse ē partes oēs exi
stere.an totum unam quandam spēm ex ptibus
factam uocas? ab omnibus partibus differētē
thee:Equidē:so:Omne uero ⁊ totum idē ne /
an differēs utrunqꝫ uocas? thee:quamq̄ nihil
hēo certi:tamē quia prompte respondēre iubes
piclitatus differre respondo:so.promptitudo o
theetete recta/Utrum uero ⁊ responsio recta/
consydērandum:thee:profecto:so:non ne secū
dum p̄sentē sermonē totuz ⁊ oē differunt:thee
Certe:so.quid porro? omnia ⁊ oē num aliquo
differunt? Ueluti cum dicimus:unuz:duo:tri
a:quatuor:quinqꝫ:sex:uel bis tria:uel ter duo
aut quattuor ac duo:aut tria duoqꝫ ⁊ unum :
Utrum in his omnibus idez/an aliud dicitus
thee: Idem penitus:so:aliud ne q̄ sex? thee :
Nihil aliud:so:Non ne in uno quoqꝫ loquēdi
modo omnia sex inuenimus? thee:ita:so:Rur
sus aūt non unum aliquid dicimus/ dum dici
mus omnia:thee:necesse est:so:Nū aliud sex?
thee:nihil aliud:so:Ergo in his que numero

constant idem esse omne ⁊ cuncta dicimus:
thee: Sic apparet: so: sic utiq; de ipis dicam
Iugeri numerus et iuger idem / non ne? thee:
Idem: so: Et stadii numerus stadiumq; simili
ter: thee: et hoc: so: Exercitus quoq; ipius nu
merus et exercitus ipē ceteraq; huiusmodi eo
dem pacto: Numerus .n. omnis existens omne
unumquodq; illoꝝ est: thee: sane: so: singuloꝝ
aūt numerus / num aliud ꝙ partes? thee: neq̄
ꝙ: so: quecunq; igitur partes habent / ex parti
bus constant: thee: apparet: so: Omnes autem
partes totum esse concessum est siquidem oīs
numerus oē est: thee: ita est: so: totum itaq; nō
constat ex partibus: omne .n. esset / quando qui
dem omnes esset partes: thee: non uidet̄: so:
Pars id quod est / an est alterius ꝙ totius?
thee: ipius utiq; omnis: so: strenue theetete pu
gnas: ipūm omne non ne ex eo est omne / ꝙ ni
hil deest? thee: necesse: so: totum quoq; non ne
eadem ratione totum: quia nihil abest? Cui ue
ro nihil deest / neq; tamen totum est / neq; omē
ipūz ē ex se ipso: thee: uidetur mihi nunc nihi
lo totum et omne differre: so: non ne diximus /
cuius partes sunt totum et omne / partes oēs
esse? thee: plane: so: Rursus quod paulo añ tē
tauimus non ne si syllaba elementa non est ne
cesse ē eam non tanꝙ partes suas elementa ha
bere? aut si eadē est cum illis equue ac illa co
gnosci posse? thee: ita certe: so: Ne hoc accide
ret aliud ipāz ꝙ illa posuimus: thee: aliud: so.
Quid uero si elementa syllabe partes nō sunt:
num alia q̄dam referre potes que partes q̄dez
syllabe neq; tamen illius elemēta sint? thee: nū
ꝙ ego partes uocarē q̄ elemēta non sunt: Ri
diculū quippe obmissis elementis alia querere
so: omnino igit̄ secundum hāc rationē o theete
te una q̄dam in partibil' idea syllaba esse uide
tur thee: uidetur sane: so: Num recordaris a
mice nos in superioribus admisisse / ꝙ primoꝝ
ex q̄bus alia componunt̄ oratio ratio ue nō eēt
ex eo ꝙ ipūz secundū se ipūz unumquodq; sim
plex existere: neq; ipsum esse de illo ꝯgrue p̄dī
cari posset: neq; hoc: neq; ita q̄si hec extranea a
lienaq; sint: ⁊ hanc ipām causāz obstare dixius
quo minus describi cognosciq; possit: thee. me
mini: so: Est ne alia cā preter istam: que unifor
me et impartibile aliq̄d ipūz faciat? Nam ego
nullam aliam uideo: thee: Non uidet̄: so: non
ne in idem cum illo syllaba quoq; concurrit?
quando quidē spēs est: nec hēt partes? sed idea
una est? thee: Maxime. so: Si igit̄ multa ele
mēta sillaba ē et totū quiddā / eiusq; ptes ista
similiter syllabe et elemēta cognosci describiq;
possunt: quippe cum partes omnes idem quod
et totum eē constiterit: thee: precipue: so: Sin
autē unum quiddam ⁊ simplex. equue syllaba
atq; elemētum definitionis cognitōisq; est ex
pers: Eadem .n. cā talia hec efficiet: thee: Ali
ter asserere nequeo: so: eius ergo sermonez ne
admictamus / qui dixerit syllabam quidē et di
ci et cognosci posse: elem̄ta uero nequaꝙ: thee
Non certe si huic rationi credimus: so: quid
siquis contraria dixerit / an non potius illa cō
cederes / ex his quorum tibi ipi in primis litte
rarum rudimentis conscius extitisti: thee. que
nam ista? so: ꝙ nihil aliud discere studuisti / ꝙ
elemēta oculis auribusq; discernere: et singula
secundum se ipā notare ne illoꝝ positio dicōruz
uel scriptoꝝ te turbarz: thee: Uera narras: so
Cithariste uero artem didicisse / quid aliud est
ꝙ unumquēq; tonum cuiusq; corde dinoscere?
Hec enim elemēta musice quilibz apellaret:
thee. Nihil aliud: so: Cum ergo elemētoruz et
syllabaꝝ periti fuerimus / uelimusq; ex his ad a
lia coniecturam facere / asseremus profecto ge
nus elemētorum clariorē principalioremq;ītel
ligētiam continere ꝙ syllabam / ad singulas di
sciplinas absolute pcipiēdas: Et siquis notaz
syllabam elemētum natura ignotum dixerit ul
tro illum uel inuitum iocari putabimus: thee:
Et maxime quidē: so: Ceterum alie quoq; e
iusdem rei demōstrationes paterēt: propositūz
uero ne propter hec ingrere dimictamus: quid
scilicz de hoc iudicandum sit quod dicit̄: ratio
nem cum opinoe uera / pfcām sciam esse: thee:
Ingrēdum omnino: so: Dic age / quid ratio no
bis significet. E tribus enim unum quiddaz si
gnificare mihi uidet̄: thee: E quibus? so: pri
mum esse arbitror cogitationem suam uoce p
uerba nominaq; exprimere opinionem pprīaz
in uoce p inde ac in speculo et aqua monstrātē
Non ne tale quiddā sermo tibi esse uidetur?

thee: Mibi uero: so: Eum qui hoc agit / loq̄ di
cimus. Non ne hoc quisq̄ facere potest? osten
dere scilȝ ocius aut tardius / q̄d sibi de singulis
uideat̄ / nisi forte mutus uel surdus natura sit
Atq̄ ita quicunq̄ recte aliq̄d opinātur: cū ra
tione opinari uidentur. Ac nunꝙ̄ recta opinio
sine sciētia erit: thee: uera hec sunt: so: Ne igi
tur facile cōdēnemus euȝ / qui sciam quod nūc
diximus / affirmauit: quasi nihil dicat. forte. n.
non id uolebat / sed ꝙ interrogatus quid unū
quodq̄ / respondere ꝑ elemēta interroganti pos
sit: thee: Quale id inq̄s o socrates: so: Quem
admodum hesiodus de curru dicit. Centum
ligna currus: que q̄dem referre nunꝙ̄ possēȝ.
neq̄ tu ē̄t ut opinor: sed satis nobis erit: si in
terrogāti / quid est currus: respondere poterius
rote axis tabule semicirculi iugū: thee: oīo q̄dē
so: Ille aūt forte nos existimaret tanꝙ̄ īterro
gatos de tuo nomine / respondētesq̄ ꝑ syllabaȝ
ridendos esse: recte quidē opinantes dicētesq̄
quod dicimus: putantes aūt grāmaticos eē: ⁊
grāmatice habere ac dicere theeteti nominis ra
tionem. hoc aūt non esse secundum sciam loq̄:
anꝙ̄ ꝑ elemēta cū opinione uera unumquodq̄
quis det̄minet: quēadmodum supra dictum ē:
thee: dictum ꝓculdubio. so: Sic utiq̄ ⁊ d̄ cur
ru nos rectam opinionem hēre. Eum uero qui
cētum illa ꝑcurrere pōt / ipsius currus essentiaȝ
accipiēs: rationem quoq̄ una cum uera opini
one comprehēdisse: loco opinantis / artificiosuȝ
et scie compotem circa currus essentiam euasis
se: ꝑ elemēta totum determinantem: thee: non
ne bñ tibi uidetur o socrates? so: Si tibi o ami
ce uidetur ac suscipis ꝑ elemēta discursum cir
ca unumquodq̄ orationem rationem ue esse / ꝓ
cessum uero per syllabas: uel secundum maius
quoddam actum orationis expertem / hoc mihi di
cas: ut diligētius considerenius: thee: suscipio
et maxime quidem: so: Utrum existimas quem
libet cuiusuis sciētem eē: quādo unum ⁊ idem
alias unius eiusdem eē illi uidetur: alias alteri
us? Uel quādo unius ⁊ eiusdē tum hoc tuȝ il
lud opinatur: thee: Non ꝑ Jouem: so: Nū me
moria excidit / in discēdis litteris te atq̄ alios
hec effecisse? thee: Solitos ne dicis eiusdem
syllabe tum hanc tum illam litteram opinari?

Eandem ue litteram alias in syllabam proprias
alias in alienā referre? so: hec inꝙ̄: thee: Nec
oblitus suȝ: nec eos qui sic affecti sunt / scire ar
bitror: so: Quid uero? Siquis eo in tempore
theetetum scribens th et e: scribendum putet:
scribatq̄ et rursus theodorum scribere uolens
t ⁊ e scribēdum putȝ ⁊ scribat / nunq̄d scire illū
dicemus primam uestri nominis syllabā? thee
paulo ante inter nos ꝯuenit eum qui sic institu
tus est / non dum scire: so: Quid prohibȝ hoc
idem aliquem circa secundam tertiaȝq̄ ⁊ quar
tam syllabam ꝑpeti? thee: nihil omnino: so: Nū
quid tunc discursum per elemētum hēns thee
tetum recta cum opinione scribȝ? quādo ordīe
suo scribȝ. thee: Absq̄ dubio: so: Non ne ad
huc inscius / sed recte opinatus ut dixius? thee
Certe: so: Et rationem hēns cum opinione rec
ta: nam discursum ꝑ elemētum hēns / scripsit:
quam orationem esse consensimus: thee: ueruȝ
so: Est igitur o amice quedam cum rōe opinio
recta / quam scientiam apellare non dum decȝ:
thee: apparȝ: so: Somnium quoddam ut uide
tur / nacti sumus: dum uerissimam scie rationē
habere consideremus: thee: An non dum ui
tuperare debemus. forte: n. non ita quis orati
onem rationeȝ ue ipām determinet: sed reliquā
e tribus spēm eligat: e quibus unam quādam
electurum diximus illum: qui sciam eē opinio
nem rectam cum rōe asseuerabat: so: Oportūe
admonuisti: Adhuc. n. spēs una restat: prima
quidē erat: idolum cogitatōis in uoce: secunda
uero in totum ꝑ elemēta processus: thee: tertiā
aūt quid dicis? so: Quod ⁊ plurimi faterētur.
posse uidelicȝ signum quoddam adscribere: q̄
ab aliis omibus id quo de agitur / differt: thee
Quam mihi / cuius ue rationem talem assigna
re potes? so. ut ecce de sole / si uelis / posse te ar
bitror sufficiēter accipe: ꝙ luce precellit omni
bus que circa terram in celo uoluuntur: thee:
Omnino: so: Accipe cuius gratia hoc ē dcūm
Est aūt quod modo referebamus: Si differen
tiam cuiusq̄ accipias / qua ab aliis ē distinctuȝ
definitionem ut quidam tradunt / acceperis: ꝙ̄
diu uero cōmune aliquod attigeris / illoruȝ defi
nitionem / quorum cōmunitas ē / habebis: thee
Intelligo: ac recte huiusmodi quiddam rōem

100

nocari existimo: so: Qui aūt cum recta opiniōe
differentiā/qua quodq3 a quocunq3 seiungit
accipit/id ipūm deinde sciet/quod prius opina
batur: thee: Consentaneum est: so. Nunc de
mum o theetete cum primū ad hanc quasi quā
dam adumbrationem propius accesseriz/nihil
omnino me in his intelligere animaduerto.
Quousq3 uero eminus prospiciebam dici mihi
aliquid uidebatur: thee: Quamobrem? so: Di
cam si potero. Rectam equidem de te opinionē
habens/si tuam preterea definitionem acci
pio/te cognosco/alioquin dumtaxat opinor:
thee: Ita est: so: Definitio autem differentie tu
e interpretatio erat: thee: erat certe: so: Quan
do igitur opinabar solum nihil eorum quibus
es distinctus ab aliis cogitatione percipiebam
thee: Nihil ut uidetur: so: Cōmunia ergo que
dam attendebam: e quibus nihil tu magis ꝙ a
liis qui nis habes: thee: necessario sequitur:
so: Dic age per Iouem: quo pacto tunc potius
te ꝙ alium quemlibet opinabar? pone utiq3 ita
me cogitantem: theetetum esse illum/qui et ho
mo est: et nares et os et oculos habet: similiter
q3 reliqua membra: Num cogitatio ista efficit:
ut theetetum potiusꝙ theodorum animaduer
tam? uel uilissimorum hominum extremū quē
piam? thee: Quid nam? so: Si uero non soluz
habētem nares et oculos cogitem: sed et simū
nasum et prominentes oculos: nihilo magis ite
rum te ꝙ me ipūm et alios quicunq3 tales sunt
opinabor: thee: Eque sane: so: At uero nō pri
us theetetum ut arbitror/opinabor/ꝙ figuraz
hanc simam/ab aliis quascunq3 uidi/simis fi
guris per aliquod monumentum illius propri
um/insitam mihi distinguam: aliaq3 similiter:
e quibus me cognosceres: Et si deiñ te offendō
ro/memorabis mihi: et recta de te opinari faci
es: thee: uera loqueris: so: Ergo circa differen
tiam propriam recta de uno quoq3 uersatur o
pinio: thee: apparet: so: Quid igitur ulterius e
rit/una cum recta opinione definitionem quo
q3 assummere? Si enim simul opinari dicat q̄
ratione ab aliis distinguatur/ridiculum erit p̄
ceptum: thee: Quo modo? so: Quorum opini
onem rectam habemus/quatenus ab aliis dif
ferunt excogitamus. Atq3 ita oratio tua scuti
ce quodammodo similis/quasi quedam pistilli
uel cuiusuis similis circumuolutio ut ꝓuerbio
fertur/ad hoc preceptum nihil utiq3 diceret. ce
ci namq3 preceptum iure uocabitur: Quoniam
iubere ut que habeūs/accipiamus/ad ea que
opinamur/discensa/ceci hominis mandatū eē
uidetur: thee: Dic age quid modo querebas?
so. Si rationem o puer accipere/nosse precipit
non autem differentiā opinari/dulcis sane res
esset ratio/pulcherrima omnium q̄ ad sciam ꝑ
tinent: nosse. n. accipe sciaz ē. thee: est profecto
so: Interrogatus itaq3 quid scientia sit/respō
det eā esse opinionem rectam cum scia differē
tie. Rationis enim assumptio secundum illum
hoc esset: thee: uidetur: so: Omnino factum ē/
scientiam nobis querentibus/opinionē rectam
cum scia dicere/siue differentie. siue cuiuscun
q3 alterius scia sit: Neq3 sensus igiť o theetete
neq3 opinio uera: neq3 cum opinione uera ad
sumpta ratio scia ē: thee: non ut uideť: so: nun
quid fetus in nobis alius circa sciam o amice
restat? an oīa iam peperimus? thee: Per iouē
plura ꝙ in me haberem/educente te protuli:
so: Non ne cunta nobis hec ars obstitricia/ua
na educatōeq3 indigna nata fuisse ostēdit? thee
Oīo quidem: so: Si igitur aliorum deinceps
plenum fecundumq3 fieri te ꝯtendes pregnās
q3 euades/melioribus plenus eris/ꝑꝑ presen
tem discussionem: q3 si forte uacuus sterilisq3 re
stabis/minus certe molestus familiaribus eris
et cum temperantia mitior: que nescis nequaꝙ
scire te putans. Tantum quidem ars mea/nec
plus aliud potest: Nec ea noui que aliī multi/
quicunq3 magni atq3 mirandi uiri et sunt et fu
erunt: Hanc uero obstitriciam facultatem
ego ac mater mea a deo sortiti sumus. illa qui
dem circa feminas: ego autem circa adolescen
tes ingenuos atq3 honestos. Sed nunc iam eū
dum mihi est in regis porticum: nam melitus
in iudicium me uocauit. Cras summo mane o
theodore huc redibimus.

Theeteti de scientia Finis

Argumentum Marsilii Ficini Florentini
in Platonis Ionē de furore poetico ad Lau
rentium medicem uirum magnanimum.

PLato noster optime Lauren
ti furorem in Phedro/mētis
alienationem definit. Aliena
tionis aūt duo genera tradit :
Unam ab humanis morbis:
Alteram a deo prouenientem. Insaniam illam
Hanc diuinum furorem nuncupat. Insania /
īfra hominis spēz homo deicitur: et ex homine
brutum quodāmodo redditur. diuino furore
supra hominis naturam erigitur: et in deū trā
sit: Est aūt furor diuinus/illustratio rōalis aīe
p quam deus animam a superis delapsam ad ī
fera/ab inferis ad supera retrahit. Lapsus aīe
ab ipso uno rerum omnium principio ad corpo
ra/per quatuor gradus efficitur: p mentē: rati
onem: opinionem: atq; naturam. Nam cum in
omni rerum ordine sex gradus existant/quorū
summum tenet ipūz unum/infimum corpus /
media uero sint quatuor que prediximus / neces
se est/quicquid a primo ad ultimuz labit: qua
tuor p media cadere: Ipūm unum rex omniū
terminus et mēsura infinitatis et multitudis
expers. Mens multitudo quidem: sed stabilis
et etherna: Ratio / multitudo mobilis / sed
finita opinio / multitudo mobilis īfinita:
sed substātia puntisq; unita. Natura similiter /
nisi q p corporis puncta diffundit. Corpus
aūt infinita multitudo/ subiiecta motui et sub
stantia: puntis: momentisq; diuisa. Hec omnia
respicit anima nostra: per hec descendit: p hec
et ascendit. Ut enim ab ipō uno quod omniū
principium est/producitur / unitatem quādam
sortita est: que omnē essentiā eius: uires actio
nesq; unit: a qua et ad quam ita cetera que in a
nima sunt/se hēnt: sicut a centro et ad centruz
circuli linee. Unit uero non modo anime ptes
inuicem et qd totam animam: sed animā totaz
ad ipūm unuz/rex omnium cām. Ut aūt a mē
te diuina dependet/rex omniū ideas p mētem
actu stabili contemplat: ut se ipāz respicit/rati
ones rex uniuersales cogitat: et a principiis ad
conclusiones ratione discurrit: Ut corpus re
spicit particulares rex mobilium formas/opi
nione concipit: easq; pcurrit. Ut materiam at
tingit natura uelut instrumento utitur: q unit
materiam/mouet et format: unde generationes
augmenta / coxq; contraria proficiscuntur:
Cernis igit q ab uno quod sup eternitatem /
in eternam multitudinem labit: ab eternitate ī
tempus: a tempore in locum atq; materiam.
Quare sicut p quatuor descendit gradus: per
quatuor ascendat necesse est. Furor aūt diuius
est q ad supna conuertit: ut in eius definitione
constitit. Quatuor ergo spēs diuini furoris exi
stunt. primus qdem poeticus furor. alter my
sterialis. tertius uaticinium. q̄rtus amatorius
affectus: Est aūt poesis a musis: mysterium a
Dionysio: uaticinium ab Apolline: Amor a ue
nere: Redire quippe ad unum animus nequit:
nisi et ipē unum efficiatur. Multa uero effcūs
est lapsus in corpus in opationes uarias distri
butus. respiciensq; ad singula. Ex quo partes
eius superiores pene obdormiunt: inferiores a
liis dominātur: ille torpore. iste pturbatōe affi
ciuntur. totus uero animus discordia et in cō
cinnitate replet: Poetico g furore in primis
opus est/qui p musicos tonos que torpent/ su
scitet: p harmoniacā suauitatez que turbātur /
mulceat: p diuersox deniq; consonātiā/dissonā
tem pellat discordiā uariasq; partes animi tē
peret: neq; satis hoc est. Multitudo enim ad
huc in animo restat: Accedit ergo mysterium
quod expiationibus sacrisq; et omī deox cultu
omnium partium intentionem/in mentem/qua
deus colit/dirigit: Unde cum singule animi p
tes ad unā mentem redacte sint/iā totuz quod
dā unum ex pluribus factus est aīus. Tertio
uero adhuc opus est furore: qui mentem ad u
nitatem ipām anime caput reducat. Hoc apol
lo per uaticinium efficit. Nā cum anima sup
mentem in unitatem surgit/ futura presagit.
Demum cum anima unum fcā est/ unum inq̄
quod in ipā essentia anime inest: restat ut illico
in unum/quod est sup essentiā/conuertatur.
Hoc celestis ipā Uenus p amorem/hoc ē diui
ne pulchritudinis desiderium/ boniq; ardorez
explet: primus itaq; furor in concinna et disso
nātia temperat: secundus tempata/unum totū

ex partibus efficit. Tertius unum totum supra
partes. quartus in unum quod sup essentiam et
totum est ducit. Primus bonum equum. i.
rationez opinionēqꝫ a malo equuo. i. a phātasia
confusa et natura distinguit. Secundus malū
equum bono/bonum aurige. i: menti subiicit:
Tertius aurigam in caput suum. i: in unitatez
mentis apicem dirigit. Postremus caput au
rige in caput rerum omnium uertit. Ubi auri
ga beatus est: et ad presepe. i. diuinam pulchri
tudinez sistens equuos: obiicit illis ambrosiaz:
et sup ipāz nectar potandum idest uisionē pul
chritudinis. et ex uisione letitiam: Hec quatu
or furoꝝ opera sunt: de quibus generatiz ī phe
dro plato disputat: proprie uero de furore po
stremo idest amore in symposio: de primo/hoc
est furore poetico in presenti dialogo: qui Jon
inscribitur: Quem in phedro ita definit: poeti
cus furor est occupatio quedā a musis: q̄ sor
tita lenem et insuperabilem animam/exsuscitat
eam atqꝫ exagitat/ꝑ cātilenas aliaqꝫ poesim: ad
genus hominum instruendum. Occupatio si
gnificat raptum anime et cōuersionem in musa
rum numīa. Lenem dicit quasi agilem a musis
qꝫ formabilem: nisi enim preparata sit/nō occu
patᷣ. Insuperabilem. qa postq̄ rapta est: supe
rat omnia: et a nulla reꝝ inferioꝝ īquinari uel
supari potest. Exsuscitat e somno corpora ad
uigiliā mentis: ex ignorātie tenebris ad lucem
ex morte ad uitam: ex obliuione lethea ad diui
noꝝ reminiscentiā reuocat: exagitat stimulat et
inflāmat ad ea que contemplatᷣ et presagit car
minibus exprimēda: post definitionem addit/
eum qui sine furore musarū poeticas ad fores
accedit inanem esse ipūz atqꝫ eius poesim: q̄si
tāti sit poesis: ut absqꝫ summo dei fauore com
parari nequeat: Eadem in Jone hoc tradit: et
unde sit iste furor: et ꝑ quot descendat gradus
edocet: Inquit aūt in libro quarto de legibus
plato/deum fortunam et artem humana omīa
gubernare. Quo fit ut poesis uel dei donuz sit
uel fortune sors: uel artis opus. Quid istoruz
potissimum uerum sit/socrates cum Jone rap
sodo ꝑquirit. Rapsodus aūt hoc ī libro signifi
cat/recitatorē interpretemqꝫ et cātorez carmi
num. Interpretabatᷣ ion homeri carmīa et co

raz populo ad lyrā canebat: atqꝫ ita erat affec
tus/ut alium poetā nullum preter homeruz ex
poneret: ēt si eadem qua homerus facilitate re
ferret: homeri aūt omnia celeriter explicabat:
Unde sic argumentum est. Aut casu profert
Jon que scribit homerus: aut arte: aut afflatu
diuīo. Non casu: quia non oīa/sed pauca que
dam: et absqꝫ cōtinuatione ordineqꝫ interpreta
retur. Non arte: quisqꝫ artem integrā habet:
quicquid eidem arti subiiectum est/iudicat. Ei
dem uero studio poetico subiiecta sunt hesiodi
alioꝝqꝫ poemata/quibus homeri: presertimqꝫ
de eisdem tractant: que tamen ion nō percipit
cum homerū ꝑfecte exponat: Ergo non arte iu
dicat. Restat ut in spiratione diuina: Ex quo
patet ꝙ īterpres poete ion et aliī multi qui simi
liter affecti sunt/diuino instinctu alienam poe
sim interpretantur. Quod si ad ꝑcipiendaz po
esim iam traditam humanū ingeniū non suffi
cit/multo minus ad inuentionē sufficiet: Qua
re nec homerus: nec alius quiuis reuera poe
ta absqꝫ celesti afflatu poesim consecuti sunt:
Quod et aliis modis socrates hic ostēdit: pri
mo sic: Omnes artes et scientias poete tradūt
sed omnes didicisse humano studio impossibile
est: cum unicam ex parte ꝑcipere sit difficiliū.
Non igitᷣ arte humana: sed diuina quadam in
fusione ꝓferunt: Cuius rei argumentum est:
ꝙ pleriqꝫ uates postq̄ furoris remissus est im
petus/que scripserunt/nō satis ītelligunt: cuz
tamen recte de singulis artibus ī furore tracta
uerint: quod singuli illarum opifices legendo
diiudicant: Preterea sepe uidemus rudem ho
minem et ineptum subito in poetam bonū eua
dere: et aliquid magnificum diuinumqꝫ cātare
Magna uero in momento assequi/non huma
ni ingenii est: sed diuinitus inspirati: Qua ī re
ꝑspicue deus ostendit/nutu suo ītelligentiā hāc
infundi. Utqꝫ ita esse demonstret sepe ineptos
quosdam potiusq̄ urbanos/insanos potius q̄
prudētes rapit: ne si acutis prudētibusqꝫ uiris
ad hec uteretᷣ/humana subtilitate et industria
fieri hec existimarentur. Cum ergo nō sit a for
tuna nec ab arte poesis/a deo et a musis tri
buitur. Cum deum dicit/apollinem significat:
cum/musas/sperarum mundi anīas. Juppiter

quidem mens dei est. ab hac apollo/ mens aĩe
mundi: et anima totius mundi: octoꝫ sperarũ
celestium anime: que nouem anime/ nouem mu
se uocantur: quia duz celos harmonice mouẽt
musicam pariunt melodiam: que in nouem di
stributa sonos/ octo scilicet sperarum tonos et
unum omnium concentum/ nouem syrenes d̃o
canentes producit. Quãobrem ab ioue Apol
lo et muse: ab apolline idest mente anime mun
di/ chorus musarum ducitur: quia mens illa si
cut ab ioue illustratur: sic et animas mundi spe
rarumꝫ illustrat. Gradus autem/ quibus fu
ror ille descendit/ hi sunt: Juppiter rapit apol
linem: Apollo illumĩat musas: Muse suscitãt
et exagitãt lenes et insuperabiles uatum aĩas
Uates inspirati interpretes suos inspirãt. In
terpretes autem auditores mouent. Ab aliis ue
ro musis alie anime rapiuntur: quia et aliis spe
ris syderibusꝫ/ alie attribute sunt anime: ut in
timeo traditur. Calliope musa uox est ex om
nibus resultãs speraꝝ uocibus. Urania celi
stelliferi per dignitatem sic dicta. Polimnia sa
turni propter memoriã rerum antiq̃ꝝ quã sat
nus exhibet: et siccã frigidãꝫ complexionem:
Terpsicore/ Juppiter/ salutifer enim choro ho
minum. Clio/ Martis/ propter glorie cupidita
tem. Melpomene solis: quia totius mun
di temperatio est. Erato/ ueneris propter amo
rem. Euterpe Mercurii propter honestam in
grauibus rebus delectationem. Talia lune ꝑꝑ
uirididitatem eius humore rebus exhibitam.
Apollo item solis est anima: lyra eius solis cor
pus: nerui q̃tuor motus eius q̃tuor ãnuus mẽ
struus diurnus/ obliquus q̃tuor uoces neates
hypates: doriones gemini quatuor sunt signo
rum triplicitates: ex quibus quatuor qualita
tes temporum producuntur. Orpheum qui
dem afflauit calliope. Museuz urania. Home
rum Clio: Polimnia Pindaruz. Herato Sa
phon. Mepomene Thamirem. Thersicore
Hesiodum. Thalia Maronem. Masonez Eu
terpe. Linum rapuit idem qui et te iam nunc
exagitat phebus optime Laurenti/ Phebus in
ꝙ qui auo tuo Cosmo uaticinium dedit: Pa
renti autem Petro arcum atꝫ medelas: Tibi
deniꝫ lyram et carmina:

Jon platonis liber de furore poetico. a Mar
silio Ficino translatus e greca lingua in latinã
ad Laurentium Medicem/ Uirũ magnanimũ

Socrates Jon

so:
IOnem saluere iubeo. Unde
ad nos accessisti? Nunquid e
pheso uenis? Jon: Nullo pac
to o socrates: sed epidauro ab
asclepiis: so/ Nunquid rapso
dorum idest eorum qui carmina recitant certa
men epidauri deo instituerunt: ion: non in his
solum: sed in alio quoꝫ genere musice: so: con
tende ergo nobiscum: ion: Quamobrem tecuz
ꝯtendaz? primis o socrates premiis potiti su
mus: so: probe inquis. Age ut in palladis cele
bratione uictoriam consequamur: ion: fiẽt ista
quidem si deus uoluerit: so: et enim o ion artẽ
uestram semper plurimi feci: Nam multifaciẽ
dum est/ ꝙ arti uestre conueniat ut ornetis cor
pus et ꝙ̃ pulcherrimi appareatis: ꝙ ue oporte
at in plurimis atꝫ bonis poetis: et precipue ĩ
homero poetarum omniuz optimo diuinissimo
ꝙ uersari: neꝫ carmina illius solum uerũ etiã
sensa ꝑdiscere: Numꝙ̃ enim aliquis in rhapso
dum euaderet: nisi ea que a poeta dicta sunt ĩ
tellexerit. Nam poete mentẽ interpretari rhap
sodum apud auditores oportet: fieri aũt neq̃t
ut hoc ille efficiat/ qui poete sententiam ignora
uerit: Quare hec omnia plurimi facienda ui
dentur: ion: uera dicis o socrates: at qui ĩ hoc
plurimum laboraui. preclarissima sane pre ce
teris de homero me explicaturum profiteor: ut
neꝫ Metrodorus lampsacenus: neꝫ stesim
brotus thasius: neꝫ glaucon: neꝫ aliquis ũꝙ̃
ueterum tot tamꝫ preclara homeri sensa quot
ego/ exponere queat: so: recte o ion. Constat
autem ꝙ nulla inuidia prohibebit quin ista mi
hi aperias: ion: Auditu dignum est ꝙ̃ uehemẽ
ter/ homerum exornando extulerim. Quadere
dignum esse me censeo ab illis qui homeri stu
diosi sunt/ corona aurea decorari: so: ociuz pro
fecto te audiendi quãdoꝫ nanciscar: Nũc aũt
ad hoc unum mihi responde: Utrum circa ho
merum solum: an etiam circa hesiodum et Ar

chilochum id possis: Jon: circa homeruz solū
satis. n. mihi esse uidetur: so: sunt ne aliqua de
quibus homerus et hesiodus eadem referant:
Jon: multa esse arbitror: so: utrum melius ea
que dicit homerus: an que hesiodus explicares
ion: Eque de utrisq; o socrates / in illis rebus /
in quibus eadem referunt: so: Quid aūt in his
de quibus non eadem dicunt? Utputa de uati
cinio hōerus atq; hesiodus uerba faciunt? ion:
Et maxime quidem: so: Et in quo poeta isti cō
sentiunt: aut discrepāt / quando de uaticinio lo
quntur / utruz ipē meliusq; peritus uates aliqs
explicares. ion: Uates melius: so: Si aūt uates
esses / non illa tantum in qbus conueniunt: ue
rum etiam in quibus dissentiunt exponere pos
ses: ion: patet: so: Quid porro? num circa hōe
rum uehemens facundusq; es? circa uero hesi
odum aliosq; poetas minime. An homerus de
aliis rebus agit? q̄ de iis que et alii poete trac
tant? Non ne multa que ad bellum ptinent: et
que ad consuetudines bonorum inuicem et ma
lox / priuatox atq; opificum / attinent / enarrauit
Et de diis / queādmodum secum inuicē et cum
hominibus uersantur: deq; celestibus passioni
bus pgressibusq; ? Jtem que apud īferos sunt
deoxq; et heroum generatōes cecinit? Non ne
circa hec omnis homeri poesis uersatur? ion:
Uera o socrates loqueris: so: non ne eadem
ceteri poete decantant? ion: eadē certe: sed non
ita ceteri: ut homerus: so: an forte deterius?
ion: multo deterius: so: melius ergo homerus
ion: melius certe: so: O ion lepidum caput: cū
multi de numero uerba faciunt. et cox aliquis
recte dicit: non ne potest qspiam ea in re bene
dicentem cognoscere? ion: potest: so: numqd il
le ipē qui male dicentē cognoscit / an alius?
ion: ipē idem: so: an nō hic est qui arithmetica
arte est preditus? ion: profecto: so: Cum multi
de cibis / quales salubres sint locuntur / et ali
quis recte ea de re loquitur / utrū alius quidaz
bene dicentem q̄ recte alius maledicentem q̄
male dicat / aīaduertet? An unus et idem? ion:
idem proculdubio: so: Quis iste? quod illi no
men? ion. medicus: so: Nō ne summatim dici
mus / cum plures eadem de re locunt / q̄ unus
atq; idem tam illum q male / q̄ illum qui bene

loquitur internoscet: et nisi eum qui in eadem
re aberrat / cognouerit / numq̄ eū qui recte sen
tit agnoscet: ion: profecto: so: An nō ipē idem
in utrisq; peritus est? ion: prorsus: so: Home
rum atq; alios poetas e quorum numero ē hesi
odus et archilochus / eadem referre asseris?
non tamen eodem modo / sed melius Home
rum? ion: et uera loquor: si illū qui bene dicit /
cognoscis / eos q male dicunt: q̄ errent intelli
gis: ion: conuenit: so: Si ergo dicamus o uir
optime / ionem circa homerum aliosq; poetas
similiter peritum esse atq; uehementem neq̄q̄
errabimus: qn̄ quidem ipē iudicē eundē idone
um esse circa illos q eadem in re uersantur / cō
fitetur: poetas uero pene omnes eadem effinge
re: ion: Quāobrem o socrates cum aliquis de
alio poeta disserit: neq; mentē adhibeo: neq; qc
q̄ existimatōe dignum coniectare et conferre
ualeo: sed obscito prinus atq; torpeo: postq̄
uero homeri quis mentionem fecerit / confestiz
excitor atq; mentem adhibeo: et facultas dicen
di suppeditare mihi uidetur: so: nequaq̄ ardu
um est o amice huius cām coniectare. Cōstat
enim q̄ neq; arte neq; scientia de homero scire
loqueris. Nam si arte de aliis omnibus poetis
similiter loq ualeres: poesis. n. totuz ē / nō ne?
ion: est certe: so: non ne postq̄ aliqs aliā quā
uis artem integram comparauit / eque de omni
bus q̄ sub arte sunt iudicat? Eadem qppe ō oī
bus artibus consyderandi ratio ē: Uis tibi re
feram qua ratione id dicam? ion. octo per iouē
o socrates: Nā quotiens uos sapientes audio
miro quodam gaudio statim afficior: so: uelim
o ion ueritatem diceres: Uerum sapientes uos
rhapsodi fictoresq; estis: et illi quox uos poe
mata decātatis: ego aūt nihil preter ueritatem
loquor / queādmodum decet pinguis mineruę
hominem: Nam id de quo paulo āte perconta
bar / intuere q̄ leue sit et facile cognitu. Quili
bet id quod narrabam / pcipere potest / eodem
uidelz pacto syngula consyderanda esse / siquis
artem sibi integram comparauerit: Exempli cā
Numquid pingendi ars totum quiddam ē? so
Non ne pictores multi / partim boni partiz ma
li et sunt et fuerunt? ion: certe: so: Uidisti ne a
liquē qui et ea que recte et que nō polygnotus

Aglaophontis filius pinxit: sufficienter ostēde
re possit: que uero pictores alii nequeat? Et si
quis aliorum pictorem opus ostenderit/obdor
miat: neqꝫ facultas illi ad dicendum aliquid
coniiciendumqꝫ suppetat. Cum uero de Poly
gnoto: uel de uno quo uis alio pictore sit iudi
candum/expergiscatur: et mentem adhibeat: et
facultatem dicendi habeat? ion: non per iouē
so: Quid in fabris statuariis? Uidisti quemꝙ
qui ea que dedalus metionius: aut epius pano
pei filius: aut theodorus samius: uel alius ꝗs
piam statuarum faber/bene est machinatus ex
ponere ualeat: In aliorum uero sculptorum o
peribus torpeat atqꝫ obmutescat? ion: per iouē
numꝙ uirum talem repperi: so: Atqui nec in
tibiarum flatu ut arbitror/nec in pulsu cithare
nec in cithareo cantu/neqꝫ in rhapsodia uirū ī
tuitus es/ qui olympi opera uel thamiri uel or
phei aut ithacensis femii rhapsodi/exprīere pos
sit: in operibus uero ionis ephesii/deficiat/neqꝫ
percipere conferreqꝫ possit/que bene et que cō
tra modulatur: ion: quid in hoc tibi contradi
cam non habeo: sed tamen mihi ipsi conscius
sum/me pre ceteris hominibus pulcherrima de
homero referre: neqꝫ deesse mihi dicendi copi
am. Alios uero omnes hac in re me laudare:
in ceteris uero nequaꝙ. Tu uero quid nā hoc
sit uide: so: conspicio ion: et quod mihi id esse
uidetur/tibi aperire incipiam. ut bene de home
ro loquaris ars tibi non prestat/ut modo dice
bam: sed diuina uis est que te mouet: sicut ī la
pide quem magnetem euripides nominauit/nō
nulli heracliam uocant. Qui lapis non solum
ferreos anulos trahit: sed uim etiam anulis ip
sis infundit/qua hoc idem efficere possint: ac
perinde ut lapis alios anulos trahere. Unde
longa plerumqꝫ concatenatio ferri et anulorū
inuicem pendet: et omnibus istis ex illo lapide
uis attrahitur: ita ipā musa poetas diuino īstīc
tu concitat: poete conciti alios furore corripiūt
Quare ex his omnibus series ipsa contexitur:
Omnes itaqꝫ carminum poete insignes/non ar
te: sed diuino afflatu omnia ista preclara poe
mata canunt: et ut corybantes non sana mente
saltant: ita neqꝫ cantilenarū modulatores egre
gii sana mente hos cātus effingunt: sed ubi in
harmoniam et rhythmum insurgūt: et occupa
ti bachantur: quēadmodum bachantes femine
mente non sana mel et lac ex fluminibus hauri
unt: sana aūt mente haurire nequeunt. idqꝫ effi
cit illoꝝ aīus ꝗ cātus effingunt/quod ipsi refe
runt. Aiunt enim nobis poete ꝙ a fontibus ꝗ
bus mel scaturit/haurientes et a musaꝝ uirida
ris collibusqꝫ decerpentes carmina ad nos trās
ferunt: quēadmodum mel ex floribus apes: et
instar apum uolaresse asserunt. Qua in re uera
locunt: Res. n. leuis uolatilis atqꝫ sacra poe
ta est: neqꝫ poetica prius canere potest ꝙ deo
plenus et extra se positus: et a mente alienatus
sit: Nā ꝙ diu mente quis ualet: neqꝫ fingere
carmina: neqꝫ dare oracula potest. Quasi poete
non arte preclara hec canant: que tu de homēro
refers: sed sorte diuina id quisqꝫ recte efficere
possit: ad quod musa quempiā incitauit: hic di
thyrambos canit: laudes alicuius iste: ille ypor
chimata choreasqꝫ. alius carmina: alius iābos
In aliis uero illorum ꝗsqꝫ rudis et ineptus ē:
Nō. n. arte sed diuina ui ista dicunt/nā si de u
no quoꝙ istoꝝ ꝑ artē recte loꝗ scirent: de cete
ris quoqꝫ oībus idē possent. Ob hāc uero cāz
deus illis mentē subripiēs ipsis tāꝙ ministris
utit/oraculoꝝqꝫ nūtiis et diuīs uatibus/ut nos
ꝗ audīus ꝑcipiam nō eos eē/ꝗ tā digna ꝯferūt
cū sue mētis ꝯpotes minīe sint: sed hec deū loꝗ
et ꝑ istos nobis hec inclamare. huic aūt rei eui
dētissimo argumēto eē pōt tynichus calcideus ꝗ
ātea poema nullū mēoria dignū composuerat:
hymnū aūt ī apollinē quē oēs cātāt/oīuz ferme
cantilenarum pulcherrimū/musarum inspirati
one inuenisse se dicit: in hoc maxime deus ostē
disse uidetur nobis dubitādum non esse/ quin
preclara ista poemata/diuina deoꝝqꝫ potius ꝙ
humana hominūqꝫ sint opera: poete aūt nihil
aliud sunt/ꝙ deoꝝ interpretes: dum sunt furo
re correpti: a quo uis numine quis corripiat.
Quod quidez deus ostendere uolens/ de indu
stria per ineptissimum poetam/ pulcherrimam
cecinit melodiam. An non uera tibi referre ui
deor? Ion. Mihi certe. Atqꝫ animum meuz
his sermonibus Socrates attingis et afficis.

103

Ac diuina quadam sorte a diis poete insignes
ista nobis interpretari uidentur: so: Nō ne uos
rapsodi poetarum scripta interpretamini? Jon
Uera narras: so: An non interpretum interpre
tes estis? ion: sumus: so: animaduerte quid ue
lim et hoc mihi responde o ion: neq; id de quo
te interrogabo / mihi occultaueris. Cum apte
carmina refers / et stupore perculsos reddis
spectantes: siue dum Ulixem super pauimen
tum suo limine insaltantem cantas: et procis
palam se ostendentem: atq; sagiptas ãte pedes
effundentem: Siue Achillem / impetum ĩ hec
tora facientem: seu dum miserabile quiddam:
et querulum circa Andromachen. uel Eccu
bam: uel Priamum profers: Vtrum tunc men
tis es compos? an a mente alienatus? et rebus
gestis quas refers afflatus animus interesse il
lis se cogitat / siue in ithaca / siue apud troiã sint
gesta / seu quocumq; alio carmina rapiant: ion:
Perspicuam mihi coniecturam o socrates at
tulisti: Neq; id occultaturus tibi recensebo.
Quotiens enim miserabile quicq̃ dico / lachri
mis sparguntur oculi. Cum aliquid terribile:
aut uehemens / arrecte propter terrorem come
erigent: atq; cor salit: so: Numquid mentis cō
potem eum uirum tunc esse asserimus: qui in sa
crificiis et celebrationibus pulchra ueste aure
isq; coronis ornatus ploret: cum nihil horum
amiserit? aut formidat magis inter hostes quis
q̃ soleat cum sit inter multos amicos homĩes
constitutus: neq; ullus eum exuat / neq; iniuria
ulla afficiat: Jon: Non per iouem o socrates:
si uera fateri uelimus: so: Uidisti ne spectanti
um multitudinem iisdem iis rebus quas agi
tis commoueri? ion: Uidi equidem plurimum
Atq; aspicio semper / superne ab ipso subgesto
et flentes et grauiter intuẽtes: atq; his que nar
rantur / stupefactos: Et oportet me ualde men
tem iis adhibere. Nam si illis lachrimas excu
tiam / ipse argentum suscipiens / ridebo. sin aũt
risum illis moueam / ipse argentum amictens
flebo: so: Uides ne spectatorem esse anulorum
extremum: illorum inq̃ quos sub magnete la
pide uim inuicem suscipere referebam: Me
dius autem es tu recitato et hystrio: primus
aũt est ipẽ poeta: deus uero p omnes istos ho
minum animum quocumq; uult / trahit / dum
inuicem uim suspendit: et traiicit: ex quo uelut
ex illo lapide series longa dependet: qua e laterĩ
gradatim nectuntur hi q in choro saltãt: et pre
ceptores atq; discipuli: huius ue catene a mu
sa anuli suspenduntur: Ex poetis aũt iste ex ali
a ille ex alia musa suspenditur. Uocamus aũt
id nos occupari: quod quidem illi proximum
est: tenetur enim. Ab his utiq; primis anulis
qui poete sunt: alii rursus ab aliis corripiunt /
diuiniq; fiunt: non nulli ab orpheo: a museo a
lii: nec pauci ab homero occupãtur. atq; tenen
tur: quorum o ion unus es: qui ab homero fu
rore correptus es: Et siquis scripta alterius
poete cecinerit / obdormiscis / atq; tibi dicendi
deest facultas / siquis uero huius poete decanta
uerit melodiam / confestim excitaris: animus sa
lit: et dicendi facultas sufficit. non. n. arte: nz
scia: sed diuina quadam sorte et mentis occu
patione: ea que de homero dicis / recenses: Et
quẽadmodum corybantes illam dumtaxat me
lodiam acute sentiunt: que illius dei est / a quo
rapiuntur: ad eumq; concentum decẽtibus uer
bis et figuris abundant: alios uero contẽnunt
Jta et tu o ion / siquis homeri mentionem fece
rit / es in dicendo facundus: in aliis uero tibi
copia deest. Eius itaq; qd̃ querebas quãobrẽ
circa homerum copiosus es / circa alios deficis
Hec est causa / quoniam non arte: sed diuina
sorte uehemens es homeri laudator: ion: rec
te dicis o socrates: Admirarer tamen si tam a
cute dissereres ut mihi prorsus psuaderes ego
lymphatũ atq; furẽtẽ homerũ laudibus celebra
re. neq;. n. furẽs ut arbitror tibi uiderer: si me
de homero uerba facientem audires. so: atqui
audire uolo: neq; tñ prius q̃ mihi responderis
inter illa de quibus homerus agit: de qbus po
tissimũ bñ agit: non. n. de oĩbus? ion: Optime
nosti o socrates / q̃ nihil est / de quo non agat:
so: Non tñ ea bene tractat: que tu quidẽ igno
ras / homerus autem scribit: ion. Que nam ista
sunt / que homerus quidem narrat / ego autem
nescio? so: Non ne sepenumero multa de
artibus explicat? Ueluti de aurigaria

disciplina / si meminero illius carmina tibi re
citabo: Ion: at ego referam: memini enim: so:
Dic mihi que mandat Nestor Antilocho filio
cum illum monet ut in equestri cursu gratia
patrocli instituto currens caute flectat equos
Declina ad leuam paulum dextrumq; iugalem /
Urge plagis minitãs maibus quoq; lora remic
te / Cum metam attigeris / flectat leuus in arc
tum. Donec ad extremum circli puenerit axis.
Ultimus ac medium uita / nec tangito saxum.
so: Sufficiunt hec o ion. Recte ne an contra i
his carminibus homerus loquatur / utrum me
lius medicus / an auriga perciperet? ion: Auri
ga proculdubio: so: utrum arte hoc iudiciu; fi
at / an alio quopiam? ion : non alio certe ꝙ̃ ar
te: so: non ne cuiq; arti facultas a deo tribuit /
certi cuiusdam operis iudicandi : neq; enim
ea que gubernatoria arte cognoscimus / medi
cina quoq; percipiemus: ion: non certe: so: ne
q; etia; que medicina perspicimus / architectu
ra animaduertemus: ion: non sane: so: an non
similiter in omnibus artibus que una quada;
arte comprehendimus / alia minime comprehẽ
demus? Sed hoc prius mihi responde: Alia;
et aliam artem esse asseria? ion: assero: so: num
quid eade; tu qua ego coniectura artes discer
nis? Nam ipẽ quidem cum hec aliarum / illa
aliarum rerum scientia est / hanc aliam / illam a
liam artem uoco. Tu uero? ion: Et ego: so : si
enim eisdem de rebus scientia esset : cur hanc
aliam: et illam aliam uocaremus? quando qui
dem eadem ab utrisq; cognoscerentur? Quem
admodũ a me pcipitur qnq; esse hos digitos: et
tu sicuti ego hoc idem animaduertis. Unde si
te rogarem utrum eadem arte arithmetica an
alia hec eadem cognoscamus? responderes uti
q; ꝙ eadem: ion: certe / so: Dic quod paulo ãte
interrogaturus fueram: utrum secundum oẽs
artes uideatur tibi dicendum / ꝙ eadem arte / e
adem cognosci necessarium sit : alia uero arte
non eadem: sed alia quedam quando quidem
ars alia ipã est: ion: ita mihi uidetur o socrates
so: Siquis artem aliquam assecutus nõ fuerit
dicta uel facta huius artis bene discernere ne
quaꝙ̃ poterit / ion: uera narras: so: Ea carmĩa

que tu retulisti / siue bene siue male ab homẽro
canãtur: utrum tu melius / an auriga percipet?
ion: auriga: so: recitator enim es non auriga :
ion: nempe: so: recitatoria uero facultas ab au
rigaria alia est: ion: uidelicet: so: ꝙ si alia ars ẽ
aliarum quoq; rerum scientia est: ion: aliarum
profecto: so: Quid uero cum homerus illud af
fert: ꝗ echamede nestoris pellex saucio machao
ni medele potionem porrigit: cui uinum pram
nium infundit: Insuper atterit caseu; caprĩu;
eneo quodam instrumento / farinam quoq; ca
seo miscet: Et ad hec cepe obsonii loco apposĩt
Recte ne an contra hec ab homero dicantur :
Utrum medicine artis an recitatorie iudicium
est? ion: medicine: so: Quid cũ homerus dicit
In mare se mersit retis thaummantias instar.
Quod trahit ad fundum plumbi subtexta gra
uedo: Muniti cornu sortem dans piscibus a
tram. Hec quid sibi uelint: et utru; recte an
contra dicantur / non ne ars piscatoru; melius
ꝙ̃ recitatorum animaduerret? ion: ꝯstat ꝙ ars
piscatoru; id iudicat: so: Si preterea me ita ro
gares: postꝙ̃ o socrates in homeri carminibus
inuenisti que cuiq; istarum que dicte sunt arti
um iudicanda sunt / Age iam mihi reperias /
que nam a uate uaticinioq; iudicari conueniat /
recte ne an contra ab homero sint dicta? Ad
uerte ꝙ̃ facile ac uere tibi respondeam: Sepe
numero in odyssea scribit presertim ea que me
lampodorum uates deos theoclymenus aduer
sus procos fatur. O miseri quid nũc heu uobis
imminet atri. Dum mollem noctu capitis per
membra soporem. Cuncta fremunt luctu / re
sonat plangoribus aer. Scissaq; triste madẽt
lachrimis manantibus ora Uestibulum plenu;
est simulachris omnis et aula. Sub tenebris
herebus riget / extinctoq; per orbem: Lumine
uelatur tristi caligine celum. Sepenumero
etiam in iliade. ut in murorum expugnatione /
que ad uatem pertinent tangit. Ibi enim sic in
quit : Certabant danai troie perrumpere mu
ros. Altiuolansq; Iouis pendebat desuper a
les. Vnguibus incuruis rubrum complexa
draconem. Pellebatq; acies in leuam tum fe
rus ille.

104

Respirans: et adhuc transfixo pectore luctās
Ore petens aquilaꝫ perstrinxit uulnere guttur
Illa dolens anguem dimisit in agmina lapsuꝫ
Sauciaqꝫ in uentos pennis sublata refugit.
Hec equidem dicam et alia huiusmodi a uate
considerãda iudicandaqꝫ esse: ion: Et uera q
dem o socrates: so: et tu o ion uera narras.
Age quemadmodum ego tibi ex odyssea et ilia
de excerpsi que ad uatem/que ad medicum/ q̃
ad piscatorem pertinere uidentur: sic et tu qui
maiorem in homeri scriptis peritiam habes eli
gas et adducas in medium/que sunt recitato
ris propria: que preter alios homines ipsi con
syderare iudicareqꝫ conuenit: ion: omnia o so
crates assero: so: Non omnia tu supra dicebas
o ion. Num ita obliuiosus es? At qui non de
cet recitatorem hominem obliuiosum esse: ion
Quid nam obliuiscor: so: non memoria tenes
artem recitandi aliã ab aurigaria te dixisse? ion
teneo: so: non ne cum alia sit/alia cognituraꝫ
es confessus? ion: profecto: so: Non igitur om
nia percipiet secundum sermonem tuum ars re
citandi neqꝫ ipẽ etiam recitator: ion: immo om
nia preter talia quedaꝫ: so: Cum preter talia q̃
dam dicis/preter ea que aliarum artium sunt
ferme significas. sed que naꝫ cognoscet/ postꝗ
non omnia noscit? ion: que decens est ut uir lo
quatur: que mulier: seruus: liber: subiectus:
princeps hec omnia noscet: so: quod decens ẽ
ut princeps in mari/nauicula tempestate opp̃s
sa afferat: recitator ne magisꝗ gubernator/ co
gnoscet: ion: non: sed gubernator melius hoc
percipiet: so: sed ea que decens est ut princeps
in morbo loquatur/ recitator melius ꝗ medi
cus intelliget? ion: neqꝫ hec. so: sed ea que ser
uo conueniunt/dicis: ion: certe: so: scilicet que
decens est ut dicat: seruus bubulcus/ dum de
furentibus et efferatis bobus confabulatur/re
citator ipẽ/non bubulcus agnoscet: ion: nequa
ꝗ: so: Numquid ea que decens ẽ ut mulier de
lanificio textori referat: ion: non: so. ea que de
cens est ut uir dux exercitus dicat dum milites
hortatur/cognoscet? ion: talia profecto sunt/ q̃
recitator agnoscit: so: Numquid ars recitatori
a eadem est que et imperatoris exercitus? ion:
Intelligerem equidem si opus esset/ que impe
ratorem loqui decet: so: Forte et imperatorie
facultatis peritus es: ion: Nam si equestri et ci
theredica simul disciplina polleres/illos qui be
ne et qui male equitant/cognosceres: et si te in
terrogarem o ion Utrum arte equestri an arte
citharedi illos qui bene equitant/cognoscis?
quid mihi responderes? ion: Arte equestri: so:
ꝙ si eos qui bene pulsant citharam cognosceres
cõfitereris illos non equestri sed citheredica di
sciplina cognoscere: ion: proculdubio: so: cum
uero que ad imperatorem spectant intelligas/
utrum imperatoria: an recitatoria ista calles?
ion: nihil mihi referre uidet: so: quo modo ni
hil differre dicis? imperatoriam et recitatoriaꝫ
artem unam ne an duas ponis? ion: una mihi
uidetur: so: quicumqꝫ igitur bonus ẽ recitator
etiam bonus imperator erit: ion: et maxime qui
dem o socrates: so: num et qui exercitus impe
rator est optimus: ideꝫ recitator est bonus: ion
nequaꝗ: so: illud tamen admictis ꝙ quisquis
recitator bonus est/bonus est imperator: ion:
ualde: so: Non ne grecorum optimus es recita
tor? ion: plane o socrates: so: Numquid greco
rum optimus es imperator? ion: certe o socra
tes: hec enim in homeri scriptis didici: so: cur
igitur per deos cum sis optimus grecorum om
nium dux exercitus/optimus qꝫ recitator/passiꝫ
carmina modularis/militaris aũt nusꝗ? num
quid tibi uidetur recitator aurea corona deco
ratus plurimum usui esse grecis: imperator au
tem nullo pacto? ion: nostra o socrates ciuitas
uestre subest/a uobisqꝫ gubernatur: et iccirco
imperatore non indiget: Uestra autem et lace
demoniorum res. p. me numꝗ in exercitus du
cem eligeret: Idoneos enim duces uos esse pu
tatis: so: o optime ion apollodorum cyzicenuꝫ
non cognoscis? ion: Quem apollodorum? so:
Illum scilicet/quem sepe athenienses ꝗuis ho
spes esset imperatorem delegerunt: et phano
sthenem andrium/et heraclidem clasomenium
Quos hec ciuitas lꝫ pegrinos/quia uiri prestã
tes habent/pretꝰa et aliis magistratibus ornat
Ionẽ uero ephesiũ impatorem non decernꝫ nꝫ
honore afficiciet/si uirtute prestare uisus fuerit

Quid uero. non ne uos ephesii prisca origine
athenienses estis: Ephesusq; nulla ciuitate est
inferior? Sed tu o Jon siquidem uera predi
cas et scientia arteq; potes homerum laudare
iniuria me afficis: quippe qui professus multa
et pulchra homeri scire/teq; ostensurum mihi
pollicitus/me nunc decipis: ac per multum ab
est ut ostendas siqdē nec que sint ista quoꝝ pi
tus es. Nec qua sis facultate istructus/aperi
re uis: me diu iam obsecrante. Ceterum tam
ꝙ protheus uarius resultas/sursum deorsum
ue conuersus. adeo ut postremo me subterfugi
ens imperator euaseris: ne mihi ostendas quo
pacto tibi circa Homeri sapientiam facundia
competat: Si enim arte tibi hoc inest: quem
admodum nunc dixi/pollicitusq; exponere/ de
cipis certe: iniustu ses. me q; iniuria afficis.
Sin autem cares arte: et forte quadam diuia
ab homero raptus/cum nihil intelligas/multa
et pulchra circa poetam hunc dicis: Ut ego
de te iudicabam/non facis iniuriam. Elige u
trum mauis: iniustus homo: An diuinus poti
us apellari: Jon: Longe differt o socrates:
et multo pulchrius est iudicari diuinum: so:
Hoc itaq; quod pulchrius est/ tibi apud nos
inest o Jon/te scilicet diuinum potius ꝙ artifi
ciosum homeri laudatorem esse.

Finis Jonis

Prefatio Platonis sophistam secundum pro
culum a Marsilio Ficino translata.

SOphistam Plato uocat/non
hominem quendam solum:
sed etiam amorem. Plutonem
Jouem: et artem sophisticam
preclarissimam dicit: ex qbus
subintelligimus q; nobilius subiectum ꝙ appa
reat hic dialogus respicit: Est enim intentio se
cundum magnum iamblicu; de sublunari opi
ficce tractare. Nam est idolorum fictor: puri
ficator animarum a contrariis rationibus sem
per separans. transmutator: et iuuenum diui
tum mercennarius uenator. Dum animas su
scipit plenas rationibus a superis uenientes/
mercedem ab illis accipit/ipsam animalium fa
bricam: que fit secundum mortalium rationem
Hic ei quod non est incumbit: quia que sunt ī
materia gignit. Et quod reuera falsum est/ dili
git/idest materiam: Simul autem in id quod
uerum reuera ē respicit. Est et multiceps: quo
niam sibi essentias uitasq; multas uendicauit:
per quas uarietatem generationis ipse disponit
Idē quoq; magus est generatōe/dū aīas na
turalibus rationibus mulcet et allicit/ adeo ut
egre a generatione amoueantur. Quin etiam
et amor magus et natura maga a non nullis
dicitur: propter reciprocos attractus atq; ille
cebras: que secundum naturam procedunt.
Nunc igitur omnifariam sophistam declarare
uult. Et enim philosophus sophista est/quippe
cum celestem opificem: et generationis opificē
imitetur: Et distinctiua facultas/progressum re
rum ab uno imitatur et generationis opifex/ce
lestem opificem: quare sophista est. At qui et
ipē homo sophista: quia magna imitatur sophi
sta dicitur: Et iccirco sophistam multicipitē a
pellauit. Eleates hospes representat patre; opi
ficum/supercelestem et absolutum. Auditores
autem/opificis intelligentias. Ille quidem Jo
nis: hic nature angelice tanꝙ interpretator ac
geometricus. Et quoniam opificium ab imper
fecto incipiens in perfectum desinit. hospes il
le primum cum Theodoro: Deinde per cōuer
sionem cum proprio Socrate uersatur.
Hactenus Proculi: Deinceps Marsilii. post
Theetetum de scientia/ legendus est sophista
de ipso ente/quod scientie est obiectum. Dum
uero hic de ente disseritur/ circa quod uersa t
philosophus/tractatur/interim de non ente/
ad quod sophista declinat: Apud Pythagora;
et Platonem sophos idest sapiens solus est de
us. Philosophus autem uerus imitator dei:
Sophista ambitiosus et fallax philosophi emu
lator. Sex Plato sophiste definitiones ad
ducit. Quoniam uero n iii

definitio haberi absq; diuisione non potest/per
quam ab ipsa re definienda que ipsius non
sunt separentur/genusq; ipius per differentias
diuidatur/ex quibus tandem simul et genere
componantur species atq; definiantur: iccirco
plato sophistam definiturus / exactissimas pri
mum partitiones excogitat: admonens neminē
omnino latentem rei cuiusq; naturaz discerne
re posse/nisi eam penitus ab aliena qualitate se
creuerit. Proinde entis atq; non entis de
scriptiones pro uiribus affert/atq; ens: quem
admodum et in parmenide subiicit uni. entis
quinq; numerat genera/essentiam/idem et alte
rum/statumq; et motum. docet uerā quidem es
sentiam rebus incorporeis conuenire: imagia
riam uero corporeis: Eos preterea qui icorpo
rea negant admodum detestatur. eos insuper ꝗ
uel omnia moueri solum: uel solum manere pu
tant. Item de scientia atq; de opinione et orōe
uera uel falsa/de uerbo et nomine disputat / ꝗ
tenus attentis ipius disputationem pertinere ui
detur. Demum postꝙ de sophista simul ac phi
losopho disputauit/diuina quadā libruz cōclu
dit sententia: Uidelicet res naturales/opera es
se dei: siquidē omnia nature opera a diuina qua
dam sapientia mundo infusa probauerat profi
cisci. Res aūt umbratiles et fallaces / ait hūo
nicas esse prestigias. Ibidem et sophistam no
bis occultū esse inquit tamꝙ non entis: i: falsi
tenebris inuolutum: et philosophū pariter oc
cultuz esse/ꝙuis alia ratione: quia uidelicet en
tis ipius. i. diuine ueritatis splendore undiq;
circunfusus uulgarium intuituz animorū pror
sus exsuperet.

Platonis sophista de eo quod est: translatus a
Marsilio Ficino Florentino: Ad Laurentiū
Medicem uirum magnanimum.

Theodorus: Theetetus: Socrates: Ho
spes eleates qui forte mellissus est.

Venimus o socrates oportune
quemadmoduz heri inter nos
conuenit: atq; hospitem hunc
nobiscum ducimus: qui elea
tes est ex familiaribus parme
nidis atq; zenonis: et uir apprime sapientie stu
diosus: so: Forte o theodore dum uirum hospi
tem tecum ducere credis / deum quendam du
cis. Inquit enim homerus: cum deos alios tū
maxime hospitalem deum/inter homines ꝗ iu
sti pudoris participes sunt/uersuri: et hominū
contumelias iniuriasq; inspicere. Te forsitan
et hic e superis unus huc secutus est/ut nos ꝗ
a disputandi rationibus aberramus examinet:
atq; corripiat. Atq; ipse redargutōis est deus:
theo: Haud mos iste o socrates huius hospitis
Sed modestior est illis qui controuersiis stu
dent. Mihiq; nullus hominum deus: sed di
uinus aliquis esse uidetur. Omnes equidem
philosophos/diuinos apello: so: Et recte qui
dem amice. Genus autem philosophorum
haud multo facilius ut ita dixerim ꝙ deorum
discernitur. Omnes enim quicumq; non fic
te: sed uere philosophantur: propter aliorūz in
scitiam omniformes apparent: dum ciuitates
circuunt: et quasi ab excelsa quadam specula
inferiorum uitam prospectant: Atq; hi a qui
busdam nullius estimantur/a non nullis sum
mopere honorantur. Et interdum quidem ci
uiles apparent/ alias sophiste non numꝙ ali
quorum opinione insani prorsus habentur.
Quapropter percontari hunc hospitem cupio
si modo gratum illi futurum sit/quid de his fa
miliares eius eleates sentiant/quid esse dicāt:
et quomodo nominent: theo: Que nam ista? so
Sophistam inꝙ. Ciuilem. philosophum: theo
Quid potissimum et quale circa hec in dubita
tionem uenit: querendum ue existimas? so: hoc
Utrum unum hec omnia/an duo esse uelint:
An quemadmodum nomina tria/tria quoq; ge
nera distinguentes/singula nomina/generibus
singulis adscripserint. theo: Nulla inuidia ut
arbitror prohibebit: quo minus hec uobis ex
pomat. Tu uero quid ais hospes? ho: Quod
et tu nulla certe inuidia: neque dictu diffi
cile est / ꝙ tria esse putauerint. Singulatim

uero distinguere/et quid unum quodq; sit de
finire/neq; paruum opus est/neq; facile:theo
In eãdem forte questionez o socrates incidisti
in quaz et nos anteq̃ huc accederemus. hic au
tem que tibi nunc:eadem tunc nobis respõdit
audisse se quidem et recordari:so: in eo igitur
quod primum rogauimus/gratificari nobis de
bes o hospes. Uerum nobis id in primis d̃cla
ra: Vtrum per te ipẽ perpetua oratione quod
inferre uelles/exponere consueueris: An po
tius interrogando quemadmodum solebat par
menides. Quem ego adolescens audiui quon
dam ita disputantem admodum senem:ratões
q; pulcherrimas afferentem:ho: Si facile q̣s
et apte respondeat/facilius est cum alio inter
rogando disserere: sin contra p̱ se ipsum quisq;
faciliũs disputat:so: Licet igitur quemcum
q; uis ex istis eligere: Omnes enim libentissĩ
me obsequentur. Ego uero tibi consulo: ut iu
uenem quempiam eligas/uel hunc theetetum:
uel alium quicunq; tibi aptior uideatur: ho:
Pudor quidam o socrates me et uerecundia
detinet/cum nunc primum uobiscum loquar
non uicissim uerbum uerbo reddere/sed proli
xum sermonem inceptare:siue solus ipẽ per me
siue cum alio respondente demonstrationis gra
tia disputem. Quod enim modo quesitum est/
nemo leuiter explicari posse confidat. Longa
namq; disputatione indiget. Contra uero si tibi
et istis presertim cum tam modeste rogaueris
non obtemperem:agreste quiddam et ab hospi
tis mansuetudine alienum mihi fore uidetur:
Quippe cum disputationis comitem theetetuz
hunc ex his que et ego dicebam et tu modo ius
sisti/siz habiturus:theo:ita certe o hospes quẽ
admodum inquit socrates:cunctis gratificabe
ris:ho: Nihil aduersus hec ulterius theetete
dicendum. Tecum deinceps agendum mihi:
q; si forte sermonis prolixitas tibi fastidiosa cõ
tinget et labore grauaberis/non me obsecro/
sed hosce tuos familiares/qui in causa sunt ac
cusato:thee: Nihil molestum fore arbitror:nã
si forte me defatigari contigerit/hunc socratez
adhibebimus/socrati quidem in nomine simi
lem/mihi in exercitatione socium:et equalem:
qui mecum laboriosa multa peragere consue
uit:ho: Probe loqueris:et de his quidem pro
cedente sermone tecum ipẽ deliberabis. Com
muniter uero mecum tibi nunc consyderandũ
Incipiendumq; ut mihi uidetur ab ipõ sophi
sta:et quid est in primis definiendum. In pre
sentia porro tu simul ac ego huius commune
solum nomen habemus. Rem uero ipãm/que
nomine designatur/aliter forte uterq; nostrum
cogitat. Prestat autem in singulis rem ipsam
cum rationibus q̃ nomen solum absq; ratione
perspicere. Quod profecto nunc inquirimus
sophiste genus haud facile definiri potest. Ue
tus est omniumq; communis sententia/siquis
ea que magna sunt/recte transigere uelit/ĩ par
uis quibusdam prius illa facilioribusq; q̃ in
maximis consyderare debere: Equidem sophi
ste genus arbitratus difficile posse comprehen
di/nobis o theetete consulo:ut ãte in alio quo
dam faciliori progressum illius premeditemur
Nisi tu forte commodiorem uiã ostendas:thee
Nullam habeo commodiorem:ho: Uis ne e
xiguum quiddam et uile in medium addduca
mus:maioris ipius exemplum? thee:uolo: ho
An non proponendum totum quiddam atq;
exile:quod nihilominus ad maiorum intelligẽ
tiam conferat? qualis hamo piscator est: Leue
enim quiddam est et exile:thee:certe:ho: Ui
am tamen et rationem ad id quo de agimus ap
tam habere uidetur:thee:optime ita se res ha
beret:ho: Age hinc exordiamur. Dic utrum
ipsum tamq̃ artificiosum:an artis expertem:
alterius uero potentie cuiusdam participem po
nere debeamus:thee: Nullo modo artis exper
tem:ho: Artium ferme omnium species due
sunt:thee: Que:ho: Agricultura:et cuiuslibet
mortalis corporis cura:et facultas omnis que
circa compositum quodlibet fictum ue uersat̃:
que communiter superlectilia dicuntur:et que
hec imitat̃:uniuersa inq̃ facultas huiusmodi
uno quodam comuni nomine nuncupari debz
the: Quo nam pacto? Et quo nomime? ho:
Quotiens quod ante non erat:inesse quis dei
de perducit:quod agit facere/quod agitur/fie
ri dicimus:the:recte:ho:cuncta q̃ paulo ante
rettulimus/ad hoc uim habent:the: habẽt cer
te:ho: Summatim itaq; illa effetricem faculta

106

tem denominemus: the: esto: ho: discipline ue
ro et cognitionis spẽs uniuersa: et questus cer
taminisq; ac uenandi peritia / ars acquirẽdi sum
matim uocãda uidetur: quippe cũ nihil ex istis
quicq̃ fabricet: que uero sunt et fuerunt / com
paret: partim sermonibus actionibusq; capiẽs /
partim capientibus non concedens: the: decz
ho: Cum quelibet ars aut in acquirendo uerse
tur / quo in genere peritiam piscandi ponemus?
the: in eo uidelicet quod acquirit: ho: Non ne
eius quod acquirit due sunt spẽs? Una inter
uolentes commutatio / dono: emptione: merce
de. Altera mãcipatio uel opere uel sermõe fac
ta: the: ex his que dicta sunt sic esse cõstat: ho:
Mancipatio uero duplex: the: Qua ratione?
ho: Vnã quidem patens que certando capit:
Altera latens / que uenando: the: ita est: ho: ue
natoriam quoq; bifariam diuidere decet: the:
Quomodo bifariam? ho: aut enim rem expte
anima: aut animatam uenatur: the: quid ni? si
quidem ambo hec sunt: ho: sunt profecto. Et
oportet quod ad animum pertinet equiuocum
dimictere: preter quasdam natatorie potentie
partes: et alia huiusmodi exigua pretermictere
Animatorum uero capturam / animaliuz uena
tionem uocare: the: sic esto: ho: uenationis hu
iusmodi merito due sunt spẽs: una quidẽ gres
sibilium animalium uenatio: uariis speciebus
nominibusq; distincta: Altera uero agilium: q̃
fluentium uenatio nominatur: the: omnino: so
Agilium uero quedam pennis per aerem: que
dam per aquam uagantur: the: certe: ho: uolan
tium uenatio / aucupium nominatur: the: ꝑeul
dubio: ho: aquatilium uero / fere summatim pi
scatio: the: Omnino: ho: Piscationem aũt non
ne in duo maxima membra diuidimus? the:
Que nam ista? ho: aut enim retinaculis: aut ꝑ
cussione piscamur: the: Quo nam pacto utrũq;
distinguis? ho: Quicquid cohercẽdi gratia co
hibet aliquid comprehendendo retinaculuz no
minatur: the: prorsus: ho: nassam: retia: laque
os / uerriculum ceteraq; huiusmodi / nũqd alit
q̃ retiacula uocabis? the: haud aliter: ho: hic
g̃ et alius similis uenãdi modus q cohibẽdo ꝑ
ficitur piscationis spẽs quedam ẽ: the: est. ho.
Extat species altera q̃ hamis et fuscinis captat

Hanc percutientem piscationem communiter
apellare decet: nisi tu forte quid pulchrius affe
ras: non est mihi cure nomen: hoc porro suffi
cit: ho: alii quidem nocte hoc efficiunt ad ignis
lumen: quapropter ignifera piscatio nuncupat
the: prorsus: ho: Alii die in extremo uirge cu
iusdem ferentes uncum tridentibus usi: unde
contorta et unca omnis hec piscatio nominat:
the: constat: ho: Qui piscando percutit retorto
quodam instrumento: et fuscinam a superiori
parte ad inferiorem demictit. tridẽtea et fusci
nali piscatione uti dicitur: the: ferunt: ho: Re
stat spẽs altera: the: que nam? ho: percussio q̃
dam hamo facta contra ac superior: neq; ĩ qua
libet piscium parte. sed in capite et ore dumta
xat: ab inferiori parte ad superiorem uirgis et
calamis retrahens. huius quid potissimum o
theetete nomen eẽ dicemus? thee: uidem̃ quod
supra proposuimus exquirendum / nunc iam ꝑ
fecisse: ho: Nunc igitur piscationis non modo
nomen ego ac tu cõmuni sententia instituimus
uerum etiam rationem ipius operis sufficiẽter
accepimus. Vniuerse porro artis dimidium ĩ
diuisione fuit que in acquirendo uersatur: hu
ius que capit et mãcipat / huius uenatoria. Ue
natorie animalium preda / cuius agilis anĩalis
captura: agilis utiliter piscatoria: piscatorie ꝑ
cutiens atq; tundens piscatio / percutiẽtis / que
ũco piscatio fit huius deniq; percussio que sur
sum uersus ab inferiori parte conficitur retra
hendo / et inde nomen sortita retrahẽs et hama
toria piscatio dicitur: the. abũde hoc ostensum
est: ho: At qui secundum hoc exemplum / qd ẽ
sophista inuenire statuimus: thee: prorsus: ho
Illudq; in primis quesitum est / utrum ipũm q
hamo piscatur rudẽ penitus / an artis alicuius
participem ponere debeamus: the: ita est: ho:
Et nunc quidem sophistã / rudez ne / an callidũ
appellabimus? the: nullo modo rudez. Intelli
go equidem non oportere illum / qui ita uocat /
inertem esse: sed arte quadam instructum: ho:
Qua igitur arte? numquid hactenus cognatõz
istorum mutuã ignorabimus? the: quorum?
ho: hamatoris atq; sophiste / the: quẽadmodũ?
ho: uenatores quidã esse mihi ãbo uident: the
Quã predã hic alter isequitur? de altero nãq;

diximus: ho: predã uniuersam bifariã ptiti su
mus: in natantem atq; gressibilem: the: pfcõ:
ho: Et uenationem que natãtia aqtiliaq; perse
quitur / prosecuti sumus. eã uero que gressibili
a / pretermisimus / q uе multiplex esset / adiun
ximus: the: proculdubio: ho: hactenus hama
tor et sophista ab arte uenatoria eque profici
scuntur: the: uidentur sane: ho: ab animalium
uenatione / quidã in mare descendit fluminaq;
et lacus: et in his animalia ipã uenatur: the:
quid ni? ho: quidã aũt in terras et fluuios ue
lut in prata quedã / iuuentute et diuitiis habũ
dãtia. in his animalia capturus: the quo pac
to? ho: uenationis que terra fit / due maxie par
tes sunt: the: qlis utraq;? ho: una domesticoꝝ /
agrestium altera: the: An est ulla domesticorũ
uenatio? ho: Pone que dicã ut lubet / aut eniz
est homo domesticum animal. aut nullum aial
est domesticum: uel aliud quodda mãsuetum /
homo autem animal ferum. Siue mãsuetus
homo quidem / sed hominis uenatio nulla. Ex
his quod magis tibi consonat / in presentia de
termina: the: arbitror equidem hospes et man
suetum et uenabile animal esse hominem: ho:
Duplicem preterea domesticorum uenationem
statuimus: the: Qua rõe? ho: eã que demõstra
tione cogit. et que redigit in seruitutem. Tyrã
nidem insuper et militarem captiuitatem / cũcta
hec uiolentã cõmuniter uenationem asserims:
the. optime: ho: Que uero iudicãdo fit uel cõ
tionãdo / uel conciliãdo summatim persuasiõis
artificium nuncupamus: thee: Recte: ho: Hu
ius duo sunt genera: the: que nã? ho: publicũ
et priuatum: the: Extat spẽs utraq;: ho: priuate
rursus persuasionis uenatio / aut mercede fit /
aut muneribus: the: haud intelligo: ho: Ama
torum uenationez nunq consyderasse uideris
the: qua in re: ho: q illis quos ceperunt mune
ra insup exhibent: the: uera narras: ho: Hec
itaq; artis amatorie spẽs esto: the: esto: ho: sed
ea que mercede fit / aut uersatur ad gratiam uo
luptatisq; illecebras parat / ut inde alimenta p
mercede dumtaxat accipiat / quã adulationẽ uo
camus / artem uoluptatum machinatricẽ. the.
Certe: ho: Aut uirtutis ostendende grã cõuer
sari se profitetur / et pro mercede pecunias exi
git. Idq; genus alio nomine nuncupãdum uidõ
tur: the: Quid ni? ho: Quo nã? exprimere tẽta
the: Constat plane. Sophistã nãq; iã repperis
se uidemur. et hoc nomẽ huic maxime ꝯgruere
arbitror: ho: Ut ex hac disputatione colligit̃ /
cõstat o theetete sophisticam facultatem apellã
dam esse artem / que in conciliando comparan
doq; uersatur / animaliumq; gressibiliũ et terre
norum domesticorumq; uenatio ẽ. hominuz ui
delz priuata capture ob nummorum mercedẽ:
Et iuuenum diuitum atq; nobilium opinione
uirtutis disciplineq; irretitio: the: prorsus ita
dicẽdum: ho. Preterea hoc modo consydere
mus. non enim simplicis artis quod nunc que
ritur / sed uarie particeps. Et enim ex iis que su
pra diximus p imaginẽ quandam coniiectare
licz / non huius generis quod diximus / sed alte
rius eẽ: the. cuius igitur? ho. artis profcõ que
in acquirendo uersatur / due spẽs relate sunt:
Uenatio ⁊ commertium: the: certe: ho. Cõmer
tii uero que sunt spẽs. una in largitione. altera
in ẽptione uẽditioneq; consistit: the: Sic ẽ pro
fecto: ho: Eam rursus q ad emẽdum uẽdẽduz
q; ptinz / bifariam diuidimus: the: quo pacto.
ho. Qui opa sua uenalia facit / ppriorum uen
ditor nominatur / qui aliena uẽdit / cõmutator
the. Omnino. ho. commutatio uero aut inter e
iusdẽ urbis ciues conficitur / quam cauponari
am uocamus / aut int ciues ⁊ pegrinos emẽdo
⁊ uẽdẽdo res de urbe alia in aliam pmutãtur /
quam mercaturam dicimus. the. quid ni. ho.
Mercatura pretea duplx / altera ad uictũ cor
poris spectat: altera ad animi disciplinam / com
mutatq; numinis eruditionẽ. the. Queadmodũ
dicis? ho. quod ad animũ attinz / forsitan igno
ramus. Nam quod ad corpus / agnoscimus:
the. Nepe. ho. Eum profecto qui musicam ali
bi quidẽ discẽdo emit / alibi docẽdo uẽdit. litte
raturãq; similiter ⁊ prestigia / ceterasq; animi
disciplinas tam serias q iocosas / mercatorem
nihilominus q corporis alimẽta uẽdẽtẽ dicius
the. Uera narras: ho. non ne illum similiter a
pellabis / qui disciplinas nummis ẽpturus com
mutaturusq; urbes uarias circuit? the. Simili
ter certe. ho. huiusmodi mercature pars qdaz
demõstratiua uocatur. pars altera ridicula / ni

bilominus cum sit disciplinarum uenditio / con simili quodam uenditionis cognomento uocā da: the: prorsus: ho: alio uero nomine nuncu pandus q facultates alias uendit: alio qui pre cepta uirtutum: the: nihil prohibet: ho: Cuz sa ne qui alias facultates uenundat / artium uēdi torem nominare decz: sed eum hominem / qui mores mercede tradit / quo nomīe nūcupabis? Nunquid aliter qs recte cognominare hūc po test ꝙ quod nunc querimus / sophistā? the: ha ud aliter profecto: ho: iam igitur concludamꝰ hunc in modum colligētes / ꝙ secunda inquisi tione sophista nobis apparuit / acqsitor euiꝰ modi. s. cōmutator emptor ⁊ uenditor: merca tor uidelz qui animi disciplinas uenundat / ad sermones institutacꝫ uirtutum precipue ptinen tes: the: Ualde: ho: tertio rursus te similiter / sophistā uocaturum hunc arbitror: qui eadem in urbe pmanens ptim emi: ptim ipē excogitat disciplinas / comparādi uictuſ grā uenditurus the: nihil obstat: ho: sophistā igitur apellabis / eum qui in acquirendo uersatur commutat. s. et emit: uenditcꝫ cauponādo / siue sua inuenta / siue aliena circa uirtutis studia uendat: the: Necesse est: rationi siquidem assentiri decz: ho Uideamus iterum / utrum quod in presentia q̄ rimus genus / cuiusdā talis simile sit: the: cuius nā? ho: eius artis que ad acquirendum pertinz pars quedā certādi facultas erat: the: erat cer te: ho. haud igitur abre erit bifariā illā diuide re: the: quas ī ptes diuides? ho Una quidē pu gnat: repugnat altera: the: uerum: ho: Pugna uticꝫ corporis ad corpus / uiolentia cōgrue nū cupatur: the: congrue: ho. Que autem uerbis aduersus uerba committitur / ābiguitas: the: certe: ho: ābiguitatis due sunt spēs: the: que? ho: quādo orōe perpetua publice de iustis iniu stis ue certatur / iudicialis controuersia nomīa tur: the: ita est: ho: cum uero priuatim minutis quibusdā argumentatiunculis interrogādo re spondendocꝫ contenditur: contradictionem a pellare solemus: the: Sic uticꝫ: ho: Contradic tio porro que in cōmertiis utcumcꝫ contingit absqꝫ arte fit / ut spēs quedā seorsum ponenda est: sic enim ratio ab aliis illā discernit. propri um uero cognomentum nec ab āntiquis accepit necꝫ nunc a nobis accipiet: necꝫ enim decz: the proculdubio: ho: in uaria nācꝫ et minima scī ditur: que autem arte procedit et de iustis iniu stis ue et ne aliis generatim ābigit / litigiū apel lari solet: the. plane: ho: litigium duplex: alterꝝ patrimonium dissipat: alterū pecunias cumulat the: Omnino: ho: Quod itacꝫ utricꝫ tribuen dum sit cognomentum inuenire conemur: the: Oportet: ho: Quicuncꝫ contentōis huiusmōi studio delectatus / res suas negligit / uerba aūt audientibus iocunda componit: et questiuncu las semper aucupatur: non aliter ut mea fert o pinio / ꝙ nugator et garrulus est uocādus: the Sic uticꝫ: ho: At uero qui ex priuatis litigiis pecuniis cumulādis īcumbit / quomodo uocan dus sit / tu nunc uice tua fretus enarra: the: qs quis absqꝫ errore respōdere uoluerit / sophistā hunc mirabilem quem querimus apellabit q̄r to se nobis iā offerentem: ho: Ratio itacꝫ nunc ostendit sophistā nihil esse aliud ꝙ artificem questus grā contentiosum. contradictionibus ābigentem / in pugnādo certātem: lucri pre ce teris studiosum: the: Sic est omnino: ho: Cer nis uerum esse quod dicitur / uarium hoc aīal esse. Utcꝫ prouerbio fertur: non altera manu dumtaxat apprehendendum? An igitur utracꝫ uti oportet? the. opus est: ho: Ergo pro uiribus sic agendum: eiusmodicꝫ ipius uestigium pcur rendum. Dic age / hēmus ne ulla ministratoria nomina? the: Multa: Sed que nā e multis iter rogas? ho: Talia quedā ut cum dicimus exco lare distribuere uictum dequoquere secernere the: Quid ni? ho: Carminare, preterea dedu cere. pectine texere: aliacꝫ permulta huiusmōi in artibus reperimus: an non? the: Quid ō his potissimum ostensurus exempla hec inducis / ⁊ p omnia sciscitaris? ho: Ad discernēdū quodā modo ptinent / quecuncꝫ rettulimus: the: Pro fecto: ho: Mea quidem sententia cuz circa hec una ars in cunctis uersetur / uno quocꝫ nomi ne nuncupabimus: the: Quo nam? ho: discre tiuā dicāus: the: esto: ho: uide rursus / nū spēs huius geminas inuenire possimus: the: Cele rem breuemcꝫ ut mihi uidetur consyderationē imponis: ho: Enimuero in his que dicte sunt discretionibus / partim deterius a meliori secer

nebamus. partim a simili simile. Sic. n: ferme dictum nunc esse uidetur. huius quidem ꝓprium nomen non habeo: illius autem que / melius quod est / relinquit / quod uero deterius amputat: habeo: the: Quid istud referas? ho: omnis huiusmodi discretio / ut ipē conĳcio / cōmuniter purgatio nominatur: the: constat: ho. Nōne geminam purgationis spēm esse quisqꝫ dinosceret? the: ita forte siquis aliquādo cogitet: ego enim in presentia ignoro: ho: Veruntamen spēs multas corporalium purgationū nomine uno complecti decet: the: Quas inquis quo ue nomine? ho: purgatio aīati corporis intrinsecus operans ꝑ gymnasticaꝫ et medicinā: et que extrinsecus balneis quod dictu uile est / mundat. Itē que inanimata corpora fullonum ministerio abstergendo colorat: et uniuersa ornādi corporis curatura / sigillatim uaria uilia qꝫ nomina sortiuntur: the: profecto: ho: Omnīo quidem o theetete. Raciocinādi uero progressus nihil magis unum altero aut minus curat si purgatio spongiis fomentationibusqꝫ adhibita minus mundat: Pharmacum uero magis purificat atqꝫ iuuat. Nam ut artium omniuꝫ intelligentiam consequatur / quodcumqꝫ cognatū est uel non cognatuꝫ iuestigādo eque singulas artes honorat / aliaqꝫ aliis secundum similitudinem nihilomagis ridicula censet. Quin etiā nihilo honestius putat / si militari disciplina / q̄ꝫ si alia qua uis uilissima opera uenatorium opus exerceatur: et nunc quidem ut querebas quo nam nomine cunctas facultates quecunqꝫ corpus: aut animatum aut inanimatum purgare student: penitus comprehendemus? Nihil utiqꝫ quoad presentem pertinet disputationem referet / quodcumqꝫ nomen inuentū decētius uideatur. dūmodo a purgatōibus aīe sit distīctum / quecumqꝫ purgant corpus / includens. Mentis porro purgationem ab aliis oībus secernere nunc intendit / si quorsum uergit / inspicimus: the: Animaduerti equidem: et admitto duas spēs purgationis esse / animeqꝫ purgatōeꝫ a purgatione corporis esse diuersam: ho: Egregie loqueris: et in hoc insup mihi obsequere: quod ue dicturus sum / rursus bifariam diuidere tenta: the: utcumqꝫ duxeris / tecum partiri conabor: ho: prauitatem in anima aliud q̄ꝫ uirtutem dicimus? the: aliud certe: ho: Eniꝫ uero purgationē nihil aliud esse diximus / q̄ꝫ quod prauum est / amputare: reliquum uero seruare: the Diximus proculdubio: ho: Si quam igitur circa animā prauitatis ablationem reperiemus / merito purgationem apellare debebimus: the: Maxime: ho: prauitatis in anima spēs due ponuntur: the: que nam? ho: una morbi corporalis instar: turpitudinis altera. the: haud intelligo: ho: morbum forsitan et seditionē non idem uocas: the: etiam quid ad hec respondeā nescio: ho: Num aliud seditionē putas / q̄ꝫ naturalꝭ cognationis corruptelam / discordia quadā prouenientem? the: nihil aliud: ho: turpitudinē uero unum aliud q̄ꝫ deformitatem ex dissonantia eorum que natura cognata sunt / resultantem? the: istuc ipūꝫ: ho: quid porro? non ne uidemus in eis quorum deprauatus est aīus / opiniones a cupidinibus: Iram a uoluptatibus: rationeꝫ a doloribus dissentire? the: et maxime quidem ho: uerūtamen cuncta hec natura cognata sunt the: patet: ho: Seditionē igitur ac morbuꝫ anime prauitatem uocare decet: the: recte: ho: Si qua uiderimus / que certo quodam fine proposito / dum ad illud peruenire nituntur / singulis in motibus preuaricentur: atqꝫ aberrent: utruꝫ consonantia quadā mutua conuenientiaqꝫ communi / an cōtrariis causis errare dicemus? the constat qꝫ dissonantia atqꝫ intemperie: ho: at q scimus nullum animum sponte aliquid ignorare: the: plane: ho / Ignorātia quidem est demētia quedam anime / que dum ad ueritatē nititur intelligentia ipā preuaricatur: the: oīo: ho: Animā igitꝰ ignorantē / incōcinnam atqꝫ deformem uocare decet: the: uideꝰ: ho: sunt ergo duo hec maloꝝ in anima genera: Unum cōmuniter improbitas nominatur: qui anime proculdubio morbus est: the: ita est: ho: alterum ignorantiam quidem nuncupant: prauitatem uero aīe hanc esse confiteri uolunt: the. Omnino concedendum est de quo modo dicente me ambigebas. duo in anima genera prauitatis existere: et timiditatem quidem intꝫperantiāqꝫ et iniustitiam / ceteraqꝫ huiusmodi cuncta morbum existimare debemus: plurimam uero et uariam

108

Ignorantiam turpitudinem: ho: At non circa
corpus / quoad hec duo mala due quoq; artes
reperiuntur? the: Que nam? ho: aduersus de
formitatez gymnastica: aduersus morbum me
dicine peritia: the: apparet: ho: nō ne aduersus
petulātiā iniustitiā timiditatem: ex omni genere
artium / conueniens maxime castigatio et aniad
uersio est iudicialis censura? the: hoc utiq; ut
humana opinio porrigit / consentaneum: ho:
Sed aduersus ignorātiā uniuersam / quid aliō
preter doctrinā remedium inuenitur: the: Nul
lum / ho: doctrinā uero utruz unā dumtaxat ac
simplicem / an pl'ra genera illius esse dicendū?
Immo duo genera eius sic animaduerte: the:
Animaduerto equidem: ho: Hac uia ꝙ primū
id inuenturi mihi uidemur: the: Qua? ho: Si
ignorātiā geminā esse consyderemus: ea siqui
dem duplex duplicem docendi rationem exigit
ut singula singulis alterne reddātur: the: Nun
quid iā tibi constat quod nunc queritur? ho:
Magnā quādam et onerosam ignorātie ꝑtem
uideo / cunctis a'iis eius partibus ponderā
tem: the: Quam? ho: hanc / cum quis illa q̄ ne
scit scire se putat: ab hac nimirum omnes que
cumq; nos fallunt opiniones / proficiscuntur:
the: Ita est: ho: At qui huic soli ignorātie par
ti / inscitie nomen conuenire existimo: the: pror
sus: ho: doctrine itaq; partez / qua ab hac igno
rātia liberamur: quo modo apellādā censes?
the: Reor equidem partem aliā doctrinas arti
um nomīari. hāc uero disciplinā: ho: sic ferme
inter omnes grecos uocatur. Nobis autē hoc
preterea consyderādum: utrum indiuiduuz sit
omne: an diuisionē aliquā habeat cognomīe di
gnā: the: consyderādum profecto: ho: uidetur
itaq; mihi et hoc diuisionez suscipere: the: qua
rōe: ho: eius utiq; facultatis / que sermone docz
pars quedā asperior / quedā lenior esse uidet:
the: q̄lem utrāq; dicimus: ho: unā quidez uete
rem ac patriā / q̄ aduersus filios maxime utebā
tur: et nunc etiā pleriq; utuntur quotienscun
q; delinquunt: partim grauiter obiurgātes / par
tim mitius admonentes: Vniuersuz hoc admo
nitionem possumus nuncupare: the: ita est: ho:
Id profecto non nulli secum rursus raciocinā
do sibi ipis concesserunt omnem inscitiā inuo

luntariā esse putādam: nullumq; discere illa /
que scire credit / affectaturū multoq; labore ad
monitoria disciplina / uix quicꝙ proficere posse
the: recte putāt: ho: Quin etiam alia q̄dam uia
ad opinionez huiusmodi eruendam ꝑgunt / the
Qua nā? ho: exquirunt sciscitāturq; in his re
bus: que quis optime intelligere et exprimere
arbitratur / cum nihil ueri dicat: Deinde errāti
um opiniones facile discutiunt: easq; ratōibus
colligentes in unum inuicem conducunt: atq;
illas ostendunt sibi ipis de eisdem et ad eadez
et secundum eadem esse contrarias: Illi uero
hoc inspicientes secum ipi indignātur: et erga
alios mites euadunt. Atq; hoc pacto magnas
durasq; opiniones deponunt: Que quidem li
beratio auditu liberationum omnium iocūdissi
ma est: et reuera firmissima. Enimuero o dilec
te puer qui hos purgare aggrediuntur / haud se
cus ꝙ medici corpora curādos existimāt: Me
dici namq; tradunt salubribus epulis non pri
us nutriri corpus ꝙ impedimenta pellātur.
Similiter isti non prius egregias doctrinas cō
ferre anime censēt: ꝙ redargutus is qui errat /
erubescat: repulsisq; doctrine impedimentis /
falsis uidelicet opinionibus / purus euadat / nec
alia preter illa que noscit nosse se putet: the: op
timus modestissimusq; omnium habitus hic ē
ho: His de causis o theetete dicendum / summā
precipuāq; purgationem esse redargutionem:
eum ue qui non redargutus est. etiaz si rex ma
gnus sit. quādo quidem in maximis est impu
rus / rudem turpemq; esse / secundum illa / qui
bus purissimus / pulcherrimusq; esse debet / quis
quis est felix reuera futurus: the: sic est omnio
ho: Quos nam homines arte hac uti dicemus
Uereor enim sophistas dicere: the: quāobrē?
ho: Ne illos plusꝙ deceat honoremus: the:
Uerumtamen que modo dicta sunt / tali cuidā
similia esse uidentur: ho: atqui etiaz cani lupus
maxime ferus: mansuetissimo. Eum uero qui
a deceptione tutus uiuere debet a similitudine
summopere cauere oportet. lubricum porro &
occultum hoc genus. Sed esto: neq; enim de e
xiguis terminis disceptatur: quando diligenter
hoc uitare student: the: consentaneuz: ho: esto
igitur / discretiue artis spēs purgatoria / purga

torie autem pars que mundat animam / seligat
huius docendi facultas doctrine / disciplina e
ducatioq; / discipline educationisq; / redarguti
o illa que uersatur circa temerariam sapientie
opinionem: ut presens oratio monstrat / nihil a
liud ꝙ generosa sophistarum facultas esse dica
tur: the: dicatur plane: Ambigo tamen qd po
tissimum e multis que sese nobis offerunt / so
phistam esse reuera affirmare conueniat: ho: et
merito ipē dubitas qn̄ quidez ipūz quoq; sophi
stam ambigere uerisimile est oīo qua nam uia
rationes nostras effugiat. Scite namq; prouer
bio dicitur: omnes effugere difficile eē. Nunc
igitur epilogus instādum maxime: the: precla
re loqueris: ho: Primum quidem stātes / quod
āmodo respiremus et nobiscū met raciocinem̄
simul requiescentes: Age resummamus ꝙ ua
rias pre se formas sophista iam tulerit / prima
inuestigatione apparuit / iuuenum ac diuitum
mercennarius esse uenator: the: ita: ho: secūda
mercator quidā circa animi doctrinas: the. oīo
ho: tertia / circa hec eadem caupo: the: et hoc:
Quarta uero circa doctrīas suoꝝ uēditor inen
torum: ho: optime in memoriam reuocasti: qn
tam uero ego ipē reducā. Certator quidā cir
ca sermones: et artificiosus nimium litigator
the: sic utiq; constitit / ho: forma sexta ambigua
quidem: ponenda tn̄: et in presentia quodāmo
do concedenda / purgator quidā anime uisus ē
opiniones extirpās omnes que doctrinis impe
dimento sunt: the. sic est prorsus: ho: Nunqd
aduertis quotiens aliquis in multis peritus ap
paret: unus uero cuiusdam artis nomine nun
cupatur: haud sincere hac imaginatione dino
sci? imo constat eum qui circa artem aliquam
sic afficitur / non posse illud ipūm inspicere: ad
quod doctrine omnes huiusmodi tendunt.
Quo circa multis pro uno nominibus euz qui
uariis scientiis uidetur imbutus / apellat: the:
Ita quodāmodo natura institutum id esse ap
paret: ho: Ne igitur et nobis idem propter so
cordiā in hac indagatione contingat / repetam
in primis unum aliqd eoꝝ que de sophista sūt
dicta. Unum quippe ex illis precipue sophistā
significasse mihi uidetur: the: Quid illud? ho:
Contradictorem illum esse diximus: the: diximus
certe: ho: Non ne et alios ut idem efficiāt edo
cere? the: hoc quoq;: ho: uideamus nunc circa
qd maxime contradictores efficere alios sophi
ste se predicant. Consyderatio uero nostra hinc
summat exordium. Num in rebus diuinis que
cumq; uulgus latent contradicendi facultatez
prestant? the: ita fertur: ho: Quid aūt de his
que oculis conspiciuntur / celo ac terra: et hisce
rebus que his continentur? the: Quid maxīe?
ho: Et enim in priuatis colloquiis quotiens d̄
generatione essentiaq; generatim aliquid dicit̄
uidemus illos ad contradicendum uehemētes
esse: et alios sui similes reddere posse: the: oīo
quidem: ho: Quid uero circa leges ac rem p.
non ne in his quoq; contentiosos homines se
efficere profitent̄? the: nemo ut ita dixerim / cū
illis dissereret / nisi hoc pollicerentur: ho: Que
uero aduersus singularum artium professores
contentionis studio afferri debeāt / passim scrip
ta circunferuntur: the: que prothagoras de pa
lestra ceterisq; artibus scripsit / dicere mihi ui
deris: ho: Et de multis quidem aliis o beate /
Uerum ars ipā contradicendi / non ne summa
tim facultas est: que oīa in controuersiā dedu
cere potest? the: nihil ferme pretermittere uide
tur: ho: Tu uero per deos o puer fieri hoc pos
se putas? Forte enim uos iuuenes acutius hoc
inspicitis. Senes uero nos obtusius: the: quid
istud et q̄le? Neq; enim quod nunc queris / in
telligo: ho: Querebā utrum hominum quispiā
scire omnia possit: the: beatum profecto hospes
genus nostrum esset: ho: quo nā pacto ignorās
quispiam aduersus intelligentem / contradicen
do / ualidum quicꝙ inferre poterit? the. nullo:
ho: Quid ergo in sophistarum potentia mirabi
le uideretur: the: circa quid maxime? ho: quē
admodum uidelicet unꝙ possent iuuenibus ꝑ
suadere / se omnium in singulis esse sapientissi
mos. constat enim ꝙ nisi recte contradicerent
aut nisi illis apparerent: apparētesq; nisi aduer
sando existimarentur esse sapientiores quod tu
querebas nullus oblata pecunia ab istis erudi
ri cuperet: the: nullus penitus: ho: nunc uero
exoptāt: the: ac uehementer: ho: Uidentur ar
bitror illa in quibus aduersantur / optime scire
the: quid ni? ho: Repugnant aūt in omnibus.

Non ne? the: absq; dubio. ho: in omnibus ita
q; sapientes discipulis esse uidentur: the: cur
non? ho: neq; tamen sunt. Impossibile quippe
id esse cōstitit: the: impossibile sane: ho: Opini
onem igitur circa omnia potius q̄ ueram sciaz
habere sophista nobis apparuit: the: prorsus:
Quod ue modo dixisti/recte admodum dixisse
uideris: ho: ponamus ergo exemplum aliquod
istorum perspicuum: the: quale: ho: hoc: sed at
tende diligenter atq; apte responde: the: quale
inq̄? ho: perinde ac siquis assereret: neq; dice
re/neq; contradicere: sed scire potius facere /
ac fingere arte una cuncta: the: Quo mō cunc
ta dicebas? ho: principium sermonis huius sta
tim ignoras. Quid enim hec dictio. cuncta. si
gnificet ñ intelligis. the: non certe: ho: dico in
numero omnium esse me ac te: et alia quoq; ani
malia arboresq; : the: Quo modo inquis? so: si
quis me ac te ceteraq; uiuentia omnia se factu
rum promictat: the: quem faciendi modum di
cis? Non enim dicis agricultorem quemquaz.
nam animalium fcōrem aiebas: ho: Aio et ter
re preterea et maris celiq;: ac deorum aliorūq;
omnium: et cum singula breui finxerit / unum
quodq; exiguo pretio uendet: the: iocū quendā
narras: ho: quid uero? non ne et ille iocari di
cendus est: qui oīa se nosse predicat aliīsq; do
cere omnia exigua quadā mercede breuiq; tem
pore profitetur? the: prorsus: ho: iocādi uero
spēz hēs ullā magis artificiosam iocundamq;
q̄ imitationem? the: nullā: amplā sane spēm di
xisti/imo omnia comprehēdentē atq; multipli
cem: ho: An non itelligimus eum: qui arte u
na cuncta fcūrum se pollicetur/picturā fingen
tem equiuoca rerum simulachra/dementes pu
eros posse decipe? dum picta eminus prospiciē
tibus monstrat/quasi quodcumq; uelit / perfi
cere possit: the: quid ꝓhibet? ho: non ne et aliā
circa sermones talem artē esse putamus? qua
seductores quasi prestigiis quibusdā utentes /
adolescentulos procul a ueritate rerum adhuc
existentes decipere ualeāt/imagines q̄sdam ue
risimiles loco ueraꝝ reꝝ auribus inculcando.
adeo ut uera eloqui uideātur/oīumq; hominuz
esse in omnibus sapientissimi: the: nihil ꝓhibet
aliā quādam eiusmodi esse artem: ho: necesse ē
multos o theetete/eorum q hec audiuerīt/cuz
adoleuerint ac res ipās cominus cōsiderauerit
affectibus qbusdā res manifeste actrectare co
actos pristinas opiniones abiicere: atq; ita cō
mutare ut exigua uideātur/que magna / diffici
lia/que facilia: et singula passim sermonibus cō
cepta phātasmata/actionum progressibus incō
traria uerti cogātur: the: ita mihi uidetur/ pro
ut mee huius etatis iudicium porrigit. Arbi
tror enim me adhuc ex eorum numero esse q a
uero procul absunt: ho: At uero nos presentes
tibi opem ferre conabimur: Et nunc quidē ni
tamur q̄ proxime absq; doctrinis intelligentiā
adhibere. De sophista in primis mihi dicas/U
trum inter nos constat q̄ si prestigiatorem quē
dā hunc esse: ueraꝝq; rerum imitatorem: an su
spicamur adhuc ne forte uerā illaꝝ reꝝ scienti
am habeat/de quibus contradicere aliis posse
uidetur: the: Quis ultius suspicet hospes? iā
ex his que dcā sunt patet euz ex illorum nume
ro esse qui una quadā disciplina pollēt: ho: pre
stigiator itaq; et imitator quidā est dicendus:
the: proculdubio: ho: Deinceps cauendum est
ne predā hāc dimictamus/ferme nāq; sophistā
ueluti funda quadā irretitū raciocinādo com
prehēdimus. Quapropter hoc saltē minime sub
terfugiet: the: quid istud? ho: quod uidelicet u
nus quidam est ex his q allucinationibus et pr̄
stigiis fallunt: the: idem quoq; mihi uidet̄: ho
Ostensum ē utiq; q̄ primum artem imaginari
am simulachroꝝ uidelicet effectricem diuidere
oportere. cumq; illam ingressi fuerimus: si sta
tim sophista nos expectet/cape illum sicut regi
o est sermone mādatum: eiq; tradendo predā
ostendere. Sin autem subintrans artis imitan
di pticulas delitescat/insequendum esse: et ptez
qua sese occulit diuidendā apiendāq; quousq;
omnino comprehēdat̄: Nam nec iste/ nec aliō
ullum genus eum fugiet: qui per omnia sigilla
tim disquere poterit: the: Recte mones: atq; ita
agendum: ho: secundum supiorem diuidēdi ra
tionem duas nunc imitationis spēs cernere mi
hi uideor: Ideam uero quam querimus utra
in specie ponam ambigo: Tu uero? the: hasce
prius spēs duas distingue atq; declara: ho: U
nam quidem assimulandi artē uideo: cuius opus

est/secundum exéplaris cōmensuratōes quoad longitudinem. latitudinem: profunditatē: cōuenietesq; colores emulā imaginē fabricare/ the: qcūq; aliquid imitantur id pro uiribus agunt: ho: Non ne quicumq; magnum aliquod opus fingunt aut pingunt: Sienim ueram pulchroꝝ cōmensurationem simulachris preberent/ minora q̄ decet superiora mēbra/ maiora uero que infra sunt apparerent: propterea q̄ illa eminus ista cominus a nobis conspiciantur: the: omnino: ho: Ergo artifices ueritate dimissa/ non eas que reuera sunt: sed que uidentur pulchre cōmensurationis simulachris ipīs accomodant/ the: prorsus: ho: Non ne igiť spēs hec assimulatrix nuncupanda est? the. certe: ho: partez ita q; geometrie que circa ista uersatur / assimilatricem ut supra diximus/ apellabimus: the: sic prorsus: ho: quid porro? quod apparet quidē pulchro simile/ ex eo q̄ haud pulchrum respiciatur: possitq; aliquis tale quid cernere/ sufficiēterq; uidere q̄ pulchro simile non sit/ quēadmodum dicebatur/ quo illud nomine nuncupabimus? an non quia appar; quidē/ neq; tamen est simile/ phantasma dicenduz? the: profecto: ho: Secundum picturā ps ista et uniuersum imitationis est genus. the: nempe. ho: Artem uero illam qua phātasma fingiť non imago/ phātasticam merito nominādam putamus: the: Cōsentaneum est: ho: Has equidem duas imaginarie facultatis spēs supra ponebam/ Unam que similitudines efficit: Alteram que phātasmata the: recte: ho: atq; id est quod ambigebaz/ utra in specie sit sophista ponendus: neq; duz satis agnosco. Reuera mirādus uir iste/ cognituq; difficilis: quādo quidem: et nunc q̄ aptissime tergiuersatus: in obscure spēi latebras secessit the: uidetur: ho: Numqd ipsum cognoscens / mihi nunc assentiris? an impetus quidam ꝓ hunc sermonem ita te consuetum induxit ut repente confitereris? the. quorsum hec? ho: In arduam profcō consyderationem incidimus: Semp enim tam in preterito q̄ presenti tempore maxime dubium est quod dicit: Apparere quidem hoc atq; uideri: esse uero neq̄q̄: Et aliquem loqui quedam/ non tamen uera: Mirandum quippe theetete si is sibi non contradixerit: qui asserit quod re uera et dicere et opinari falsa contingit: the: cur: ho: qa talis locutio/ id quod non est/ esse admictit: Falsum nāq; haud aliter quod est fieret. Magnus autem parmenides o puer: dum pueri adhuc essemus statiz ab initio assidueq; id predicabat. Sic enim carminibus passim iocatur: Numq̄ inquit et nullo modo sunt illa que non sunt: sed tu hoc tramite querens mentem cohibe: Ab illo itaq; testimonium phibetur: sermoq; huiusmodi si medio criter discutiatur/ rem patefaciet. Age hoc in primis si tibi placet/ inspiciamus: the: mea quidem nihil interest/ ipē uideris: et q̄ prestare putas/ ea et tu pergas/ et me ducas: ho: ita prorsus agendum: et mihi responde: num pronuntiare quod nullo modo est audeamus: the: quid ni? ho: Siquidem nullius contentionis aut ioci grā querendum de istis ul' respondēdum sit imo audiētium quippiā oporteat/ serio nobis nomen hoc non ens declarare quo referēdum sit cogniturum cum putamus quo se uertat: quid ue et quomodo interrogāti demonstret? the: rē arduā sciscitaris: mihiq; uni prorsus ignotā: ho hoc saltem constat/ q̄ id nomen non ens nulli eorum que sunt attribuēdum: the: Quo modo enim id fieret? ho: cum uero ad ens ut ita dixerim/ referri non possit: neq; etiam ad aliquid referendum: the: Quo nā pacto? ho: id quoq; nobis patz q̄ dictio ista aliqd circa ens aliqd ubiq; pronuntiatur. atq; impossibile est ipum aliquid solum et q̄si nudatum ab omnibus his que sunt seorsuz enuntiare: the: impossibile certe: ho: Num ita consyderās confiteris necessarium esse eum qui aliqd dicit/ unum aliquid dicere? the: ita: ho: Unius porro signum/ ipsum aliquid esse dices/ duorum et plurium aliqua: the: dicā plane: ho: Eum uero qui non aliquid dicit/ necesse ē/ neq; unum quid idest nihil dicere: the: Necessarium est omnino: ho: Neq; id concedendum hominem talem dicere quidē aliqd: sed non unum quid: i. nihil dicere: the: at qui neq; loqui dicēdus est ille qui conať nō ens pferre. Unde sermo extremum dubitationis haberet. ho: non dum magnum hoc dicas Extat enim adhuc o beate circa hec dubitationum maxima atq; prima: que circa ipius prin

cipium accidit:the: quo pacto id dicaſ declara
ammabo/neq; te pigeat:ho: Si ſane quod eſt/
aliquid alterum eorum q̊ ſunt/contingere po
teſt:the:nihil prohibet:ho:Ei uero quod non
ẽ:aliquid ne ex hiſ que ſunt/adeſſe unq̃ poſ
ſe dicemus?the:nequaq̃:ho: Uniuerſum nu
merorũ genus in ordine eoꝝ que ſunt/ponĩuſ
the:certe/ſi modo aliud quicq̃ in eo ponendũ
ho:Quare nec numerorum multitudinem: nꝫ
unum nonenti adhibeamus:the:haud recte a
dhiberemus ut ratio nobis oſtendit:ho:q̊ pac
to igitur uel ore proferret quiſq̃ uel cogitatõe
comprehẽderet ea que non ſunt:uel nõens /ſe
orſuꝫ a numero:the:qua ratione?ho:quotiens
nõentia dicimus : nõ ne numeri multitudĩem
tẽtamus appõere?the:utiq;:ho:quotiẽs autem
nonens/unum:the.manifeſtũ id ꝗdem:ho:
Enim uero neq; iuſtum neq; rectum eſſe dixi
mus ut quis nonenti ens adiũgere audeat:the
Uera loqueris:ho: aĩaduertis ne ꝙ neq; pro
ferri neq; recte dici neq; cogitari nonenſ ſecun
dum ſe ipũm poteſt?ſed ĩcogitabile ĩeffabileq;
et ĩratõale exiſtit:the:penitus:ho: Numquid
paulo añ mẽtitus ſum:cum dixi maximam cir
ca illud dubitatõem me illaturum?the:aliã ad
huc iſta maiorem adducere poſſumus?ho: ꝗd
uero o mirifice adoleſcẽs?an nõ ex hiſ que dic
ta ſunt uides/ꝙ nonens tãtis eum ꝗ ipſum re
darguit/obfundit teñbris/ ut cum primum re
dargutõem aggreditur/ſibimet aduerſari coga
tur:the:dic clarius:ho:haud oportet clarius
aliq̃d ĩ me cõſyderare. Equidem cum ſuppoſu
iſſem nonens nec unius nec multoꝝ eſſe pti
ceps:tñ et paulo ante et nũc etiam unum ipũm
protuli: dum hoc ipũm nõens pronũtiarem.
percipis ne?the:percipio:ho: Quin etiã ſupra
ĩexplicabile ipũm et ĩeffabile et ĩratõale eſſe di
xi:tenes?the:plane:ho: an nõ dum ipũm eſſe
predicare de illo conarer/cõtraria ſuperioribꝫ
proferebã:the:uideris:ho: Nõ ne cum hoc il
li attribui quaſi de uno locutus ſum:the:abſq;
dubio:ho:immo et ĩratõale duꝫ dicerem ĩexpli
cabileq; et ĩeffabile ſingulariter pronũtiarem:
Perinde ac ſi unum eſſet uerba de hoc faciebã
the:Quid ni?ho:Diximus ſane ſi modo quis
recte loqui uoluerit:neq; ut unum:neq; ut mul

ta determinare ipũm debere.neq; oĩo ipſuꝫ uo
care.Nam in una quadam ſpecie / apellatione
huiuſmodi poneretur:the:prorſus:ho: de me
igiť quis ulterius dixerit?Et enim et ſupra et
nunc me in hac pugna aduerſus nõens ſubcu
buiſſe comperiet/apud quem de nonente loq̃n
tem/nulla recta locutio reperitur:Sed de te iã
ſi placꝫ conſyderemus:the:quid ais?ho:cona
re age bene ⁊ generoſe/es.n.iuuenis:⁊ omni
mẽtis attẽtione/rectum ſmonẽ ꝺ nonẽte ꝓfer
re:illi nec eſſentiam/nec unum nꝫ numeri mul
titudinẽ adhibẽs:the:q̃ temerarius eẽm/ſi ean
dẽ qua tu ſubcubuiſti pugnam aggrederer:ho
Ergo ſi uis te ac me pretmictamus: ⁊ donec a
liquẽ recti ſermonis compotẽ nanciſcamur/di
camus interim/ſophiſtam pre ceteris uerſute
admodum obſcuris ſeſe in latebris obculuiſſe
the/⁊ maxime quidẽ:ho.Uerumtñ ſi phãtaſti
ca quadam arte pollere ſophiſtam aſſeruerĩuſ/
facile ex hoc uſu loquẽdi aduerſus nos occaſi
onẽ nactus/in contrarium ſermones uertet.
Nam dum ipũm ſimulachrum auctorẽ uocabi
mus/quid maxime ſimulachrum dicamus / in
terrogabit.Cogitanduꝫ protinus theetete: ꝗd
ita ꝑtãti ſophiſte reſpondeamus:the: Dicem̃
uidelꝫ ſimulachra eẽ illa q̃ in aquis ⁊ ſpeculis
obferuntur:picta quoq; ⁊ figurata ⁊ huius ge
neris alia:ho:uiõris theetete ſophiſtam conſpe
xiſſe numq;:the:cur?ho:ũidebitur tibi aut cõ
niuẽtibus oculis:aut ſine oculis tecum loqui:
the:Qua ratione:ho:ridebit cum ꝑ figuras/
ſpeculaq; reſponderis:ꝑ inde ac ſi cum uidẽte
loquaris:ſimulabit ille aquas ⁊ ſpecula ⁊ ui
ſum penitus ignorare:atq; de hoc tantuꝫ ſciſci
tabitur:the.De quo nam?ho: de eo inq̃ quod
his omnibus q̃ dixiſti commune ẽ:⁊quaſi ſit u
num in multis/uno nomine hoc ẽ ſimulachruꝫ
apellaſti:Strenue itaq; certa: neq; ignaue ce
das:ſed generoſe reſponde:the : Quid aliud
hoſpeſ ſimulachrum ẽ dicẽdum/q̃ quod ad ue
ri ſimilitudinẽ accedit quodãmodo aliudq; ẽ ta
le?ho:Cum aliud tale dicis/Utrum ueruꝫ/an
aliud quiddam intelligi uis?the:uerum nullo
modo/ſed ſimile:ho:numquid uerũ uere ẽſ uo
cas?the:id ipũm:ho:Non uerum autẽ ueri cõ
trarium?the:quid prohibet?ho. Si ergo id

quod ſimile uocas/uerum eſſe negas: ens quo
qꝫ exiſtere negaſ. eſt tamen: the: quo pacto? ho
Eſſe quidem ſed non uere eſſe fateris: the: cer
te non uerum ens: ſed imaginem ueram: ho: er
go non uere eſt ens id quod uere eſſe imaginē
dicimus: et non uere ens eſt uere: the: uidetur
non ens cum ente miris modis implicitum:
ho: cur non mirum uideatur/ cernis ꝙ argute
multiceps iſte ſophiſta nunc rurſus hac alter
natione nos inuitos nonens quodammodo eſ
ſe fateri coegerit: the: quis nō uiderit? ho: qua
ratione eius artem definiemus ita ut nobis cō
ſtemus? the: quid maxime ueritus ita loqueris
ho: Quando ipſum circa phantaſma decipere
nos aſſerimus/eiuſqꝫ artem decipiendi aſtutiā
nominamus: tunc utrum dicimus animam no
ſtram opinari falſa eius captiunculis irretitā?
An aliud iudicamus? the: non aliud certe: ho
Falſa ōpinio eſt cōtraria eorū que ſunt/opina
ri: the: contraria: ho: Ais igitur falſam opinio
nem que non ſunt/opinari: the: aio: ho: utrum
non eſſe que non ſunt putat? an quodammodo
eſſe qua nullo modo ſunt? the: ſiquiſ umꝙ quo
quomodo opinādo mentitur/neceſſe eſt/ut que
non ſunt/eſſe quodammodo indicet: ho: nō ne
etiam que omnino ſūt nullo modo eſſe putabit
the: Id quoqꝫ: ho: et hoc falſum ſimiliter? the
Et hoc: ho: Quin etiam ſermo mendax/eadē
ratione cenſebitur: qui uidelicet que non ſunt
eſſe: et contra que ſunt non eſſe pronumptiat
the: Haud aliter mendax effici poteſt: ho: Fer
me non aliter. Non tamen hec ſophiſta fatebit
Quo pacto quis mentis compos hec admiſe
rit: quandoquidem ſuperiora illa nec dici nec
proferri neqꝫ deſcribi neqꝫ cogitari poſſe con
ſtiterit: intelligimus quod dicitur theetete? the
Quid ni intelligamus? obiiciet nobis ſermo
nem noſtrum ſibimet repugnare: cum nunc nō
ens in opinione et locutione ponamus: Unde
ſepe cogi nos dicet non enti ens admonere:
quod tamen fieri non poſſe ſupra conuenimus.
ho: Recte in memoriam reuocaſti: Sed con
ſultandum iam quid de ſophiſta agere nos o
porteat. Nam ſi eum in arte preſtigiatorū mē
dacitumqꝫ ponentes/definire conemur/ obiiecti

ones permulte dubiaqꝫ naſcuntur: the: patet:
ho: exiguam hactenus illorum particulam ex i
numeriſ partibus ut ita dixerim proſecuti ſum
the: Si hec ita ſe habent impoſſibile eſt ſophi
ſtam comprehendere: ho. quid ergo? num ab i
ueſtigatione propter mollitiem deſiſtemus? the
Nullo modo deſiſtendum arbitror/ ſiqua ex
parte hunc uirum capere ualeamus: ho: Ueni
am itaqꝫ dabis: et ut modo dicebas ſatis factū
duces/ſi modo parum quid in queſtione tā ar
dua profecerimus: the: dabo et libenter quidē
ho: hoc ab ſte potiſſimum peto: the: quid nā?
ho: Ne me quaſi patricidam quendam fieri cen
ſeas: the: quorſum hec? ho: pro repugnantib
nobis neceſſe erit patris parmenidis examina
re ſermonem/cogereqꝫ non ens eſſe quodāmo
do: et ens rurſus quoquomodo non eſſe: the:
Uidetur hoc in ſermonibuſ expugnandum: ho
At qui uel cecus ut dicitur id uideret: niſi eni
iſta redarguantur concedantur ue nemo pote
rit de falſis ſermonibus loqui: uel opinione uel
ſimulachris: aut imaginibuſ aut imitationibus
phantaſmatibus ue aut de his artibus que cir
ca iſta uerſantur/quin riſum audientibus mo
ueat/dum ſibimet contraria proferre cogetur:
the: uera loqueris: ho: propter hec aduerſus
paternum ſermonem inſtare audendum: uel di
mictendum omnino ſiqua pigritia ſeu uerecun
dia detinemur: the: At nihil prohibebit: quo
minus id faciamus: ho: Tertium preterea qd
dam et ipſum exiguum quidem/ab ſte poſtulo:
the: Dic ſodes: ho: Dixi paulo ante me circa ta
lium redargutionem cum ſemper tum in preſē
tia nimis defatigari: the: dixiſti ſane: ho: Uere
or ne propter illa que a me dicta ſunt/furioſuſ
tibi uidear/ſtatim me ſurſum deorſum ue pmu
tans. Nam tui gratia confutationem illius ſer
monis aggrediemur/ſi forte confutemus: the
Hac ergo de cauſa forti animo ad pugnam ac
cingere. Neqꝫ enim me iudice deliquiſſe dice
ris/ſi eum ſuſceperis confutandum: ho: Unde
nam commodius diſputationem hanc diſcrimi
ne plenam exhordiemur? hoc utiqꝫ calle o puer
eundum neceſſario/puto: the: Quo nam?

ho: Vt que faciliora uidentur primum discenti
amus: ne rerum difficultate deterriti / ab incep
tis protinus desistamus: sed ut facile commu
ni consensu differendo pergamus / quasi leuiter
ac bene de his iudicare possimus: the: planius
quod sentis exprime: ho: facili disputatione ui
detur hec parmenides prosecutus: et quisquis
alius umq̃ quot et qualia sint entia determina
re est ausus: the: Quo pacto? ho: fabulam no
bis tamq̃ pueris unusquisq; narrasse uidetur
Unus quidem ꝙ tria sunt que existunt: ꝙ ue
illorum quedam inuicem quandoq; pugnant:
Interdum uero conciliata in unum coheunt /
pariuntq;: et progenitis porrigunt alimenta:
Alter uero duo posuit / humidum et siccum / uel
calidum et frigidum: eaq; coniugauit inuicem
atq; expediuit: Eleatica uero apud nos doctri
na a xenophane immo et ab antiquioribus ori
ginem ducens / omnia que esse dicuntur / ut unũ
ponit fabuloseq; differit. Iades autem et sicu
le muse quedam his posteriores / ambo hec in
uicem implicare tutius censuerunt. Ita ut ens
et multa et unum sit. Discordia uero et concor
dia teneatur. Dissidens enim semper congredi
tur ut muse uehementiores canunt. Remissio
res uero muse semper hec ita se habere dimise
runt: Et uniuersum hoc uicissim tum unum et
amicum sibi propter uenerem esse. tum multa
et sibi ipsi dissidens per discordiam. Durum est
autem aduersus tam inclitos antiquosq; uiros
seu uera siue falsa dixerint ferre sententiam.
Tantum hoc sine inuidia asserere possumus:
the: Quid? ho: ꝙ nos multos nimium contẽp
serunt: Nam suum quisq; opus exequitur: nul
la nostri cura adhibita / utrum assequamur / nec
ne: the. Quo pacto inquis? ho. quotiens illorum
aliquis ait / ꝙ est uel fuit uel fit multa aut unum
aut duo: et calidum frigido mixtum / discretio
nes quasdam concretionesq; inducens / quid ꝑ
deos theetete ex his significari coniicis? Ego
quidem dum eram iunior / siquando id ipsũ nõ
ens de quo nunc ambigimus proferretur / exac
te me intelligere confidebam: Nunc uides quo
de hoc dubitantes redacti sumus: the: Uideo
equidem: ho: forte uero et circa ens idem ens
idem nihilominus noster animus patitur: hoc
enim aliunde percipere nos quotiens proferre
tur / affirmabamus illud uero minime / similiter
in ambobus affecti: the: forte: ho: Idem quo
q; de ceteris que supra narrauimus dictum sit
the: Nempe: ho: de multis quidem postea si ui
debitur consyderabimus. De maximo uero pre
cipuoq; et primo nunc iam cogitandum: the:
Quid ais? an de ente primum querendum cen
ses / quid maxime significare uelint qui illud e
nuntiant? ho: Plane intellexisti theetete. Aio
equidem ita nos disputare debere: ac si adessẽt
illi: atq; ita interrogare. o uos quicumq; calidũ
et frigidum aut aliqua duo talia cunta esse asse
ueratis: quid hoc in ambobus existere uultis /
quotiens ambo atq; utrũq; esse predicatis: hoc
ipsũm esse quid a nobis intelligi debet cum uos
profertis? Vtrum tertium quiddam preter il
la duo? ꝙ si ita est tria genera iam secundum
uos non duo tantum ponenda uidentur. Sin
aũt alterum e duobus ipsũm ens uocatis haud
similiter utraq; esse dicetis: Vtrumq;. n. unum
esset: non duo: the: Uera loqueris: ho: Num
quid ambo ens uocare uultis? the: Forsitan:
ho: At nos ad eos o amici dicemus / hoc quo
q; modo duo hec unum affirmaretis: the: recte
infers: ho: postq̃ igitur nos in hoc defecimus
uos saltem nobis ad sufficientiam declarate /
qd hoc noĩe ens significare uultis cum id pro
nũptiatis: constat. n: uos i diu nouisse. nos aũt
hactenus scire putauimus: nunc hesitamus. quã
obrẽ hoc nos in primis docete. ne dũ que tra
ditis discere opinamur / nos opinio fallat. Si hec
exigamus tã ab iis q̃ ab aliis q plus q̃ unũ ip
sum oẽ ponunt / nũq̃d errabimus? the: minĩe oĩuz
ho: qd ad eos q oẽ unũ esse trãdunt? nõ ne q̃
rendũ ꝑ uiribus qd ens ipsũ dicant? the: cur
non? ho: ad hec ergo respondeãt. unũ dicitis es
se solũ? dicimus respõdebunt / an non? the: ita:
ho. ens aliqd uocatis? the: certe: ho: nũq̃d idẽ
qꝫ unũ noĩbus ad idẽ duobus utẽtes? an ali
ud? the. Quid ad hec hospes ii respondebũt?
ho: patet o theetete illũ qui hoc supposuit / non
facile ad istas aliasq; obiectiones huiusmodi re
sponsurum: the: qua ratione? ho: Duo quidem
nomina confiteri cum unum duntaxat pona
tur / absurdum est: the: Quid ni? ho: quin etiaꝫ

dicente aliquo ꝙ nomen aliquod est / admicte
re / temerarium: the: quo pacto? ho: Qui ponit
nomen a re diuersum / duo quedam ĩducit: the
Patet: ho: preterea si idem cum re nomen esse
concedit / cogetur uel nullius esse nomen. uel si
est alicuius / nominis nomen esse fateri: alteri
us uero nequaq̃: the: sic est: ho: et unum Uni
us ens solum: et hoc nominis / ipũm unuz ens
the: Necesse est: ho: Quid porro? totum ab en
te uno diuersum / an idem dicent? the: cur non
dixerint? dicunt enim: ho: Si ergo totum est
quemadmodum inquit parmenides / equalis
undiqꝫ sphere moli persimile a medio ad circũ
ferentiam penitus eque distans / eo namqꝫ ne
qꝫ maius quicq̃ neqꝫ potentius est / necessariuz
est ob talem circumferentiam ipũm ens mediũ
extrema ue habere: et iccirco partibus quoqꝫ
constare: the: sic oportet: ho: atqui nihil probi
bet ipũm diuisum in partibus omnibus passio
nem unius admittere: atqꝫ hoc modo et omne
ens et totum unum existere: the: nihil penitus
ho: Quod autem hec patitur / an non impossibi
le est id ipũm unum esse? the: Quare? ho: quia
secundum ueram rationem impartibile omnĩo
ipũm reuera unum est ponendum: the: oportet
sane: ho: quod uero tale est ut ex pluribus par
tibus construatur / cum uniuersa ratione minie
consonabit: the: Intelligo: ho: Utrum totum
ipũm unius recipiens passionem / ita et unuz et
totum erit? Uel omnino non dicimus ipsum u
num totum existere? the. Optionem ambiguaz
proposuisti: ho: uera narras: cumqꝫ ens unuz es
se admittat: cur non ens et unum idem apparz
et plura omnia q̃ unum erunt: the: Certe: ho:
ꝙ si ens sit non totum / ex eo ꝙ illius suscepit
passionem / sit autem ipũm totum / indigum ens
sui ipius efficitur: the: Maxime: ho: Enim ue
ro secundum hunc sermonem cum se ipso pri
netur / non ens erit ens ipũm: the: Sequitur:
ho: Atqꝫ ita rursus omnia plura q̃ unum erũt
cum tam ens q̃ totum propriam naturam seor
sum ab altero sit sortitum: the. profecto. ho: et
si omnino non sit totum / eadem hec enti proue
niunt: ac preter id ꝙ contingit non esse / contin
git etiam neqꝫ factuz fuisse ens umq̃: the: qd?

ho: Quicquid factum est semper factum est to
tum. Quamobrem neqꝫ essentiam neqꝫ genera
tionem tamq̃ existentem apellare debet q unuz
uel totum in ordine eorum que sunt / non ponit
the: omnino sic esse uidetur: ho: preterea quod
totum non est / quantum esse nullo modo potest
Nam quatenus quantũ est / eatenus ẽ et totum
the: prorsus: ho: innumere quoque preter istas
dubitationes aduersus eum insurgunt / quisqs
ens aut unum solum aut duo quedam ponit:
the: Testantur hoc / que modo mostrauimus.
Nam alia semper ex alia aduersus dicta graui
or exoritur dubitatio: ho: Sermones quidem
illorum qui de ente et non ente exacte disserũt
non duz retulimus: Uerũtamen satis ista sint
Eos autem qui aliter tractant rursus in medi
um adducamus / ut ex his omnibus intelligamꝰ
nihilo facilius ens q̃ non ens quid sit definiri
posse: the: certe et isti adeundi uidentur: ho: ui
detur utiqꝫ inter eos quasi gigãtum pugna que
dam esse: propter eam controuersiam / qua inui
cem de essentia certant: the: Quo pacto? ho:
Quidam illorum de celo et inuisibili regione
omnia ipis certe manibus in terram trahunt:
saxa et quercus apprehendentes. Nam cum ta
lia hec omnia tangant / solum id esse affirmant
quod quoquomodo percipitur atqꝫ tangitur:
Idemqꝫ corpus et essentiam tradunt. Quicqd
uero absqꝫ corpore dicitur esse / contemnunt /
nihil aliud audire uolentes: the: noui equidem
quos uiros dixeris. Tales enim multos reppe
ri: ho: Horum autem aduersarii caute admo
dum atqꝫ pie superne ex inuisibili sede pro inui
sibili essentia pugnant. atqꝫ intelligibiles quas
dam et incorporeas species cogunt essentiaz ue
ram existere. Illoꝝ uero corpora eam ue quaz
nominant / ueritatem in minima rationibus par
tiuntur: generationemqꝫ pro essentia fluentem
denominãt. Unde ingẽs et inextricabilis pugna
ĩter utrosqꝫ de his semp extitit: the: uera narras
ho: ab utrisqꝫ itaqꝫ rõem essentie quã ponunt
sigillatim iam exigamus: the: quo mõ exigemꝰ?
ho: Ab iis qui in speciebus essentiã locant faci
lius. mitiores. n. sunt. ab illis aũt q ad corpo
ra ui singl'a trahũt / durius. forte ũ et ĩpossibile

Uerum sic de illis agendum uidetur: the: quo pacto? ho: prestaret illos opere meliores / si fieri posset / efficere. Sin autem id fieri nequit / danda opera est ut sermone saltem efficiamus supponētes eos modestius atq; rectius ꝙ nūc responsuros: Quod enim a potioribus conceditur / firmius atq; potius est / ꝙ quod a deterioribus est concessum. Nos autem non id curamus / sed querimus ueritatem: the: probe: ho: Iube eos meliores factos tibi protinus respōdere: et quod aiunt interpretare: the: Fiet: ho: Vtrum quod mortale animal nominant / esse aliquid asserunt? the: Quid ni asserant? ho: nonne hoc animatum corpus apellant? the: ualde: ho: dum hoc ferunt / animā esse aliquid uolūt? the: Ita: ho: animam unam iustam / iniustaȝ alteram: Vnam sapientem / insipientem alteram arbitrantur? the: utiq;: ho: An non iustitie aliorumq; talium habitu presentiaq; talem aīaȝ fieri / contrariorum uero contrariam? the: hec quoq; fatentur: ho: quod alicui adesse et abesse potest / esse aliquid dabunt? the: Dant certe: ho Cum ergo sit aliquid iustitia et sapientia / et uirtus quelibet / nec non uirtutis cuiusq; contrarium / et anima preterea cui hec accidunt / utruȝ uideri tangiq; posse istoruȝ singula / an non opinantur? the: ferme nullum ex his uideri: ho: Numquid horum aliquod habere corpus existimant? the: haud simpliciter ad ista respondent Sed animam quidem corpus aliquod habere sapientiam uero et cetera de quibus percōtaberis / aut nihil esse aut corpus asserere non dum audent: ho: proculdubio theetete meliores uiri nobis euaserunt: nam quicumq; illorum sparte atq; indigene sunt horum neutrum asserere uererentur: immo quod pugno premi nequit / omnino nihil esse contenderent: the: ferme / qd̄ sentiunt / enarrasti / ho: ab illis iterum ꝑq̄ram: Nam siquid uel exiguum quidem incorporeuȝ esse concedunt / sufficit. Quod īcorporeis simł atq; corporeis rebus est insitum / cuius ratione esse utraq; dicunt / hoc ab illis exprimi q̄rimus the: deesset forte illis responsio / siquid eis tale contigeret: ho: uide utrum preponentibus nobis / ens tale quiddam existere / admissuri sint: the: Quid nam? declara. forte eniȝ intelligenł

ho: Dico equidem quicquid potentiam quācunq; nactum est / uel ad aliud agendum / uel patiendum ab alio ꝙuis minimum quid a uilissimo quodam: et si solum semel / quodlibet tale reuera esse: Et hac ens definitione describo / nihil aliud ꝙ potentiam esse: the: At uero postꝙ ipre sentia ipī hoc melius nihil habent. hoc et accipiunt: ho: probe forsitan deinceps nobis aliq̄ñ et illis aliter dicendum uidebitur: Atq; id nunc erga illos admissum ratumq; maneat: the: Manet: ho: ad spērum amicos iam descendamus. tu autem nobis illorum sensum interpretare: the: fiet: ho: aliud essentiam / aliud generationē dicitis / alterum ab altero secernentes? the: absq; controuersia: ho: Et corpore quidem nos per sensum cum generatione communicare: Anima uero per rationem cum uera essentia. quā semper secundum eadem et eodem modo sese habere / generationem uero alias aliter apparere asseueratis: the: asseueramus: ho. Communionum hanc o uiri omnium optimi / quid ī ambobus esse dicitis? num id quod nos paulo ante inducebamus: the: Quid istuc? ho: Passionem uel actionem ex potentia quadam / ab iis que in inuicem congrediuntur / prouenientem forsitan illorum ad hec responsionem o theetete haud satis percipis: ac me diuturna cuȝ illis consuetudo ad percipiendum iuuat: the: quid ergo respondent? ho: non dant nobis quod supra aduersus homines terra genitos de essentia dictum: the: Quid illud? ho: sufficientem entium definitionem hanc posui: uidelicet quando alicui agendi uel patiendi uis aliqua uel minima adest: the: hanc ipām: ho: ad hec aiunt / ꝙ generatio potentie agendi uel patiendi ē particeps. essentie uero nulla huiusmodi potentia conuenit: the: an non id quod dicunt / aliquid est? ho: Ad hoc a nobis obiciendū. ꝙ clarius ab illis audire cupimus / utrum assentiantur / animam cognoscere / essentiam uero cognosci: the: Affirmant profecto: ho: cognoscere uel cognosci actionem uocatis uel passionem: uel utrumq; uel neutrum istorum in neutro participare uultis? Patet ꝙ in neutro neutrum: Alioquin contraria illorum que supra concesserant / nunc admicterent: the. In

tellligo:ho:siquidem cognoscere/agere aliquid
esset/cognosci uero pati/quo cognoscitur pate
retur:Et icc irco essentiam hac ratione/pati ex
ipā cognitione contigeret dum cognoscitur: et
quatenus cognoscitur / eatenus pati : et quate
nus patitur/eatenus et moueri. Quod circa
rem stabilem fieri non posse dicimus:the:Rec
te:ho:Quid uero:dic per iouem reuera mo
tum:uitām:animam:sapientiam numquid ab
eo quod omnino ac uere est/abesse prorsus exi
stimandum?neq; uiuere ipūm neq; sapere: ne
q; uenerandum sanctamq; mentem habere:
sed immobile stabileq; esse?the: Absurdum ni
mis id hospes si concedatur:ho:numquid mē
tem quidem habere/uitam uero minime? the:
Qui istuc?ho:an hec utraq; inesse illi dicemus
non tamen ab eo in anima contineri?the: At
quo nam modo alio contineret?ho. utruz men
tem:uitam.animam habere dicendum / immo
bile tamen cum omnino sit animatum consiste
re?the:hec omnia mihi ratione carere uidētur
ho:motum igitur et motionem tamq̄ existētia
adesse fatendum:the:Quid obstat?ho:ex hoc
o theetete sequitur/mentem nulli rerum immo
bilium nusq̄/nullo modo/de nullo adesse: the
Sequitur plane:ho:uerumtamen si ferri agita
riq; cuncta consentiemus/hoc sermone ipsum
idem ex genere rerum existentium auferemus:
the:qua ratōe? ho: Uidetur tibi absq; statu
esse umq̄ posse quod dicitur secundum eadem
eodem modo:et circa idem?the:nequaq̄.ho:
cernis usq̄ sine his mentem uel fuisse uel esse?
the:minime.ho:aduersus eum omni rationum
conatu pugnandum qui scientia prudentia mē
teq; sublatis/quicq̄ aliud asseueret?the:et ue
hementer quidem:ho:Necesse est eum qui phi
losophatur atq;ista in primis honorat propter
ea neq; sermonem illorum admittere quicumq;
unam spēm rerum uel plures inducentes/totū
stare solum ferunt:neq; illos audire: qui ens
moueri dumtaxat affirmant: uerum secunduz
puerorum optionem comprehensis omnibus
quotcumq; uel stant uel mouentur/ambo si
mul ens et omne uocare:the:uera loqueris:ho
An non ut decet ens sermonem iam compre
hendisse uidemur?the:prorsus:ho:pape o the
etete quanta nunc in ambiguitate uersamur?
nihil enim aliud nunc preter difficultatem con
syderandi nosse mihi uidemur:the: Quorsum
hec?ho:uides ne o beate q̄ dum illud penitus
ignoramus/dicere tamen de illo nos aliquid ar
bitramur?the:et ego arbitror: atq; haud scio
quam ob causam nobis hec ignoratio sit occul
ta:ho:animaduerte obsecro diligentius / num
in presentia nos his concessis merito quis per
inde interrogare posset ut et ipi supra interro
gauimus eos qui omne calidum et frigidum es
se uolebant:the:quemadmodum? memora mi
hi si placet:ho:conabor equidem eodem modo
ab ste nunc querere/quo ab illis ut aliquid ꝑ
ficiamus:the:optime:ho: Motum et statum
non ne inuicem contraria maxime nuncupas?
the:cur non?ho: Enim uero esse illa similiter
ais et ambo pariter et utrumq;?the:aio equidē
ho:Quando esse utrumq; et ambo concedis /
tunc moueri predicas?the:nullo pacto/ho: an
stare forte significas/cum esse utrumq; dicis
et ambo?the:neq; hoc.ho:ergo tertium quid
dam ipūm ens cogitas:et tamq̄ sub illo motus
et status contineantur/comprehendis utraq;:
atq; eorum in essentia communionem respiciēs
sic esse ambo denominas:the:uidemur reuera
tertium quiddam ipūm ens uaticinari/quando
motum et statum esse dicimus:ho: hac de cau
sa ipūm ens ambo ista motus et status non est
sed preter hec aliud:the:apparet:ho: Ens ita
q; suapte natura neq; stat penitus neq; mouet
the:Sic ferme dicendum:ho:quo nam cogita
tio conuertenda ut animus de ente ratum ali
quid et manifestum habeat?the:ignoro:ho:ha
ud facile usq̄ arbitror.Siquid enim nō moue
tur/cur non stet saltem?uel quod non stat/cur
non moueatur?Ens uero nobis extra hec utra
q; esse apparuit:fieri ne id potest?the: minime
omnium:ho:hoc utiq; recordari ī presentia de
bemus:the:quale id?ho:q̄ de non entis nomi
ne interrogati cui naz conueniret declarare ne
quiuimus:recordaris ne?the: Quid ni recor
der?ho:Numquid circa ens modo facundio
res sumus:the:Mihi quidem hospes

ſi modo dici poteſt / magis deficere nūc uidem̄
ho: Hoc ergo hic ponatur ambiguum : poſtꝙ
uero tam ens ꝙ non ens ex equo nobis obſcu
rum eſt uiſum ſpes reſtat deinceps / ſi alteruꝫ
clarius uel obſcurius uidebitur : et alterum ſi
militer uiſum iri : et ſi alterum ignotum : peni
tus alterum quocꝫ ſimiliter fore / Sermoneꝫ igi
tur quantum poſſumus decētiſſime circa utrū
cꝫ pariter perſeq̄mur : the : ſcite : ho : Dicamus
plane quo pacto multis nominibus idem hoc
apellamus : the : exemplum ad hoc inducas : ho
Hominem unum uocantes / cognomentis mul
tis denominamus / dum colores illi : figuras :
magnitudines attribuimus : uirtuteſcꝫ et uitia :
in quibus omnibus aliiſcꝫ per multis non ho
minem tantum eſſe ipſum dicimuſ : ſed et bonū
et alia multa : atcꝫ in aliis ſimiliter agimus .
Quodlibet enim unum ponentes / multa deinđ
multiſcꝫ nominibus apellamus : the : Uera
narras : ho : Unde iuuenibus ut arbitror et tar
do ingenio ſenibus aduerſandi occaſionem de
dimus . Nam continuo quiſcꝫ obiicere poteſt .
ꝙ impoſſibile ſit multa unum et unum multa eſ
ſe . Qua propter exultant dum hominem bonū
dici non ſinunt / ſed bonum quidem : bonuꝫ ho
minem uero hominem uocari uolunt : incidiſti
ſepenumero ut arbitror theetete in homines :
qui argutiis euiſcemodi ſtudent : plerumcꝫ
etiam ſeniores qui propter inopiam ſapientie :
hec admirantur : et tamꝙ magnificum quiddā
inuenerint / ſe temere iactant : the : et maxime q
dem : ho : Ut igitur cunctos quicumcꝫ de eſſen
tia umꝙ aliquid locuti ſunt / ſermo compreben
dat / que deinceps interrogando ſubiicíemus /
tam aduerſus iſtos ꝙ aduerſus alios quos ſu
pra rettulimus dicta intelligantur : the : Que
nam iſta? ho : Utrum necꝫ eſſentiam cum mo
tu ſtatu ue iungemus : necꝫ aliud quicꝙ cum a
lio quocꝙ? Sed quaſi inuicem res / communi
care nequeant / noſtris ſermonibus eas penituſ
ſecernemus : An in idem omnia congeremus
tamꝙ miſceri ſingula poſſint . An partim lice
bit quidem : partim minime? Quid ex his potiſ
ſimum theetete electuros illos putamus? the :
Neſcio quid pro illis reſpondeam : Cur non
ſigillatim reſpondendo / quid ex uno quocꝫ ſeq
tur exquiſiuiſti : ho : recte admones . Ponamus
ergo ſi uis dicere illos primum nihil prorſus
cum aliquo ad aliquid / communionem ullam
habere . Non ne motus et ſtatus nullo modo
eſſentie participabunt? the : nullo modo certe :
ho . Num erit illorum aliquod cum neutruꝫ ſit
eſſentie particeps? the : non erit : ho : Statim
hac conſēſione / omnia ut uidetur peruerſa ſūt
tum illorum dogmata qui moueri omnia tum
illorum qui ſtare ut unum uolunt . Ac etiam
illorum qui ſecundum ſpēs ea que ſunt / eodeꝫ
modo et ſecundum eadem eſſe ſemper exiſti
mant . Omnes enim eſſe adiungunt : partim ue
re moueri : partim uere ſtare dicentes : the . ſic ē
omnino : ho : quin etiam quicumcꝫ interdum cō
ponunt omnia / interdum diuidunt : ſiue in unū
et ex uno in infinita ſiue interminata elementa
diuidant : et ex his componunt : Similiter qui
dem ſiue interdum uiciſſim id fieri ponant / ſi
militer quocꝫ ſiue ſemper : In his imꝙ omni
bus nihil ueri dicunt : quando quidem rerum
eſt nulla commixtio : the : Recte : ho : Preterea
et ipī ꝙ abſurdiſſime ſermonem tranſigeremuſ
ſi nihil permicteremus / alterius paſſionis com
munione / alterum appellari : the . Quo modo? ho
Ipſo eſſe circa ſingula quodammodo uti cogū
tur : et ipſo ſeorſum et altero et ſecundum ſe ip
ſum et innumeris aliis : quibus cum abſtinere
nequeant quin ſermonibus ſuiſ interſerant / ali
orum redargutionibus indigent : ſed ut fertur
domi hoſtem et aduerſarium habent intrinſe
cus reclamantem / inſtar euryclis abſurdi : euꝫ
cꝫ ſecum circumferunt : the . Uerum eſt quod
dicis ac ſimile : ho : Quid uero? Si omnia uiꝫ
mutue communionis habere dicamus? hoc ꝓ
fecto et ipſe refellere poſſum : the : Qua ratio
ne? ho : Quoniam et motus ipſe omnino quie
ſceret : et ſtatus agitaretur : ſi inuicem commi
ſcerentur : Hoc autem ſumma quadam neceſſi
tate impoſſibile eſt / motum ſtare ſtatum ue mo
ueri : the : Cur non? ho : Tertium itacꝫ ſolum
reſtat : the : Sane : ho : Et enim unum aliquod
iſtorum neceſſarium eſt : Vel omnia : Uel nul
lum : Uel alia commiſceri /

alia minime: the: necessariu3 prorsus: ho: Duo
quidem reperiri non possunt: the: non certe:
ho: Sequitur ut quicumq; recte respondere
uult/reliquum e tribus ponere debeat: the: ma
xime: ho: quando quidem alia cohire uolunt a
lia minime: ferme idem rebus aliis quod et lit
teris euenit. Nam quedam ex litteris inuicem
copulantur: queda3 minime: the: patet: ho: uo
calium quippe litterarum series per alias omēs
tamq̄ uinculū quoddam protenditur: sine quo
nulle inuicem littere uinciri possunt: the: et ma
xime quidem: ho: An intelligit unusquisq; que
littere quibus congruant? uel arte opus est ut
recte id fiat? the: arte: ho: qua? the: grāmatica:
ho: non ne idem circa grauium et acutorum so
nos. Qui enim uoces inuicem consonas/disso
nas ue arte dinoscit/musicus. Qui uero igno
rat: musice expers: the: Ita est: ho: et in aliis
artibus artiumq; defectibus eiuscemodi alia
reperiemus: the: manifestum id quidem: ho:
Cum uero et genera rerum eodem pacto mutu
am communionem habere diximus / non ne
scientia quadam sermones peragere debet: q̄s
quis recte qualia genera qualibus congruant:
aut dissonent sit ostensurus: quin etiam per om
nia cogniturus si ista conueniant adeo ut com
misceri possint: Et in diuisionibus rursus/si p
omnia altera diuisionis est causa: the: Sciētia
prorsus opus est: ac ferme omnium maxima:
ho: quam igitur hanc apellabimus theetete?
Numquid clanculum in liberalium hominum
scientiam incidimus? uidemur utiq; du3 quere
remus sophistam/ante illum inuenisse philoso
phum: the: qui istuc? ho: Per genera diuidere
et neq; eandem speciem alteram credere/neq;
alteram rursus eandem esse/ non ne dialectice
officium esse dicemus? the: dicemus profecto:
ho: Quicunq; hoc agere potest/ Unam ideā
per multa/uno quoq; seorsum posito passi3 por
rectam acute persentit: et multas inuicem alias
extrinsecus sub una comprehēsas: Et unā rur
sus per tota illa que multa sunt/ad una3 copu
latam: et multas seorsum undiq; distinctas.
Hoc autem est scire/per genus discernere qua
singula communicare uicissim possunt: et qua
non possunt: the: omnino: ho: At uero dialecti
cum opus haud alteri dabis ut arbitror q̄ pu
re legiptimeq; philosophanti: the: quo pacto al
teri dari posset? ho: philosophum quidem tali
quodam in loco: et nunc et in posterum/si que
remus inueniemus: quamq̄ et iste non facile
conspici potest. Sed alia ratione sophista. alia
philosophus intuitum refugit oculorum: the:
Qua? ho: sophistā pono: quia in nonentis tene
bras aufugit: et diuturna consuetudine teñbris
illis obfunditur/iccirco summa difficultate di
scernitur: the: sic est: ho: philosophus autem en
tis ipsius idee raciocinatione semper inherens
ob regionis illius splendorem. haud facile cer
nitur. Nam uulgarium animarum oculi diuini
tatis radios substinere non possunt: the: cōsen
taneum est ista sic non minus q̄ illa sese habe
re: ho. de hoc alias clarius/si pro uoluntate li
cebit/tractabimus: Sophista uero non prius
est dimictendus q̄ sufficienter a nobis sit co
gnitus: the: egregie: ho: Postq̄ ergo īter nos
conuenit ex generibus quedam uicissim cōgre
di/quedam penitus dissidere: et alia quidem
cum paucis/alia cum multis: non nulla quoq;
per omnia omnibus coherere / Sequamur de
inceps rationem sermonis huius in hunc mo
dum considerantes: Non de omnibus spēbus
inq̄/ne multitudine confundamur: Uerum
quasdam ex maximis eligentes/primum q̄dem
quales queq; sint/deinde quam iam mutue cō
munionis habeant. Ut ens atq; nonens si non
possumus perspicua penitus notione comprehē
dere/saltem congrua de his disputandi ratio
ne non careamus/quoad inuestigationis huius
conditio patitur. q̄ si non ens uelut imaginan
do esse reuera non ens dicemus / insontes for
sitan euademus: the: decet sane: ho: maxima ue
ro omnium genera que modo referebamus:
ens ipsum et status et motus: the: Ualde: ho:
Duo hec inuicem misceri non posse est dictum
the: Certe: ho: Ens uero utrisq; misceri. Am
bo enim quodammodo sunt: the: Nil obstat.
ho: sequitur ut tria sint ista: the: Sequitur: ho
An non istorum quodlibet a duobus reliquis
alterum est/sibi idem? the: Est: ho: Quid ita
nunc idem et alterum diximus? Numquid ut
duo quedam genera/alia uero tria superiora/

illis aũt necessario semꝑ adnexa? atq̃ ita de qn
q̃ generibus cogitandum? An idem hoc et al
terum illorum quiddam enuntiauimus: quod
tamen nos latuit? the: forsitan: ho: at uero mo
tus statusq̃ neq̃ alterum ẽ: neq̃ idem: the: quã
ob cãm? ho: quod cõmuniter motum statuꝫ ue
uocauimus/hoc neutrum illorum esse potest.
the: cur? ho: quia et motus staret: et status ui
dem moueretur: Circa enim ambo alterum u
trum uis illorum effectum/cogeret alterum in
nature sue transire contrarium/utpote contra
rii particeps: the: prorsus: ho: ambo tamen eo
dem altero ue participãt: the: nempe: ho: ne ergo
dicamus aut motum esse idem uel alterum: aut
statum similiter: the: non certe: ho/sed numqd
ens et idem unum esse inuicem cogitãdum?
the: forte: ho: at si ens et idẽ nihilo inter se dif
ferunt/quotiẽs motum et statum ambo esse di
cemus/ambo similiter ista idem denoĩabimus
hoc aũt impossibile. Non potest igitur idem et
ens unuꝫ esse: the: sic ferme dicẽdum: ho: quar
tam ergo spẽm preter tres suꝑiores/ipũm ideꝫ
ponamus: the: ponamus: ho: Numqd ipũm al
terum qnto loco ponẽdum? uel hoc et ens no
mina duo unum quiddam significare putãdũ?
the: forte: ho: arbitror tñ concessurum te ꝙ eo
rum que sunt quedam ipã secundũ ꝑ se ipã sũt
quedam ad alia referuntur: the: quid ni? ho:
alterum autem semꝑ ad alterum/non ne? the:
semꝑ: ho: non tamen ita/nisi alterum et ens in
ter se longe differret. Sed si alterum spẽbus u
trisq̃ participet/ut ens/esset utiq̃ aliqd eorum
que altera sunt: alterum utiq̃ non ad alterum
Nunc aũt quicqd reuera alterum ẽ/ex necessi
tate sequitur ut secundum id quod est/alterum
sit: the: sic est ut dicis: ho: quãtam ergo alterius
ipsius naturam in speciebus quibus adiunxius
ponere decet: the: profecto: ho: dicẽdum quoq̃
ꝑ omnia hec illam discurrere: esse enim ex aliis
unumquodq̃ alterum: nõ ꝑ sui ipsius naturaꝫ:
sed quia alterius idee sit particeps: the: Reue
ra: ho: sic aũt de quinq̃ sigillatim repetẽdo di
camus: the: Qui? ho. principio ꝙ motus omni
no alterum quiddã est q̃ status: Ita ne an ali
ter asserendũ? the: ita prorsus: ho. Nõ ergo sta
tus est: the: nullo pacto: ho: est aũt ex eo ꝙ en

tis est particepsꝫ: the: est: ho: rursus motus al
terum est q̃ ipũm idem: the: ferme: ho: non er
go ipũm idem est: the: non certe: ho: attamen i
dem quodãmodo est propter participationem:
Omnia enim ipõ eodeꝫ participãt: the. summo
pere: ho: Concedẽdum igitur sine controuersia
motum et idem esse pariter et non idem. neq̃
enim simili ratione utrumq̃ ꝓnuntiãmus. sed
idem: quia ipsius eiusdẽ particeps/sibimet ideꝫ
est. Non idem uero/quia ipũm quoq̃ alterum
recipit/quo ab ipõ eodeꝫ seiungitur: neq̃ illud
est: sed aliud quiddam. Quamobrem recte nõ
idem iterum dicitur: the: Recte nimirum: ho:
Quin etiam siquo modo statum ipẽ motus ad
mitteret/motum stabilem nominare nequaq̃
esset absurdum: the: recte: siquidem concesseri
mus e generibus quedam inuicẽ cõmunicare
uelle: quedam minime: ho: At uero ad huius
prius demõstrationem q̃ presentium refellen
do ꝑuenimus/ꝙ uideliꝫ sic natura se res hẽat:
the: cur non? ho: Dicamus iterum motum alte
rum eẽ q̃ ipm̃ alterum: quẽadmodum aliud q̃
idem et status erat: the: necesse est: ho: Est er
go et alterum hac rõe quodãmodo et non alte
rum: the: Uerum: ho: Quid uero deinceps?
Num alterum ipũm q̃ tria dicemus/non tamẽ
a quarto diuersum: cum quinq̃ illa esse cõfes
si fuerimus/e quibus unum consyderãdum ꝓ
posuimus: the: At quo modo? Neq̃ enim mi
norem illorum numerum q̃ supra constiterit/
inducere possumus: ho. Ergo nihil ueriti asse
uerenius motum aliud esse q̃ ens: the: asseue
remus protinus: ho: Quare motus reuera nõ
ens existit: et ens/quãdoquidẽ entis est parti
ceps: the: Manifestum id quidem: ho: sequit̃
itaq̃ non ens in motu et in aliis generibus om
nibus eẽ. Nam in singulis alterius ipsius natu
ra/dum alterum unumquodq̃ q̃ ipũm ens ef
ficit: nonens efficit singula: atq̃ ideo cuncta si
militer nonentia hac de cã predicabimus: et q
a ente participant/esse iterum dicemus/entiaq̃
uocabimus: the: apparet: ho: Ergo circa spẽm
quamlibet ens quidẽ plurimum ẽ/nonens aũt
multitudine infinitum: the: uidetur: ho: an nõ
ipũm quoq̃ ens aliud q̃ unumquodq̃ aliorum
est dicendum? the: necesse est: ho: Ens itaq̃ q̃t

numero alia sunt/totidem non ē ipſum: nam cū illa ipsum non sit/unum quidē ipſum est. Alia uero que infinita sunt numero non est: the: ita pene dicēdum: ho: haud sane turbare nos ista debent: siquidem natura generum mutuam cō munionem hēt: Siquis aūt minus hec accipit sciēdum positis supioribus/concedi hec insup oportere: the: iuste loqueris: ho: Uideamus et hoc: the: quid nam? ho: quotiēs nonens dicius ut uidemur/nequaꝗ̃ entis contrarium dicius sed alterum quiddam solū: the: quēadmodū? ho: ceu cum non magnum dicimus/ nō magis paruum ꝗ̃ equale eo uocabulo significamus: the: sic est: ho: Non ergo contrarium / quādo negatio dicit significari fatebimur? tantum ue ro dumtaxat asseuerabimus/ꝙ non et neꝗ̃/ali quid ex aliorum numero significant/quādo no mina antecedūt: immo quotiens antecedūt res ipās/circa quas nomina negationes sequentia pronūptiātur: the: sic est omnino: ho: hoc prete rea si tibi uidetur/meditemur: the: quid istud: ho ipſius alterius natura eodem modo quo et sciētia diuisa dispsaqꝫ uidet: the: Dic age quo pacto? ho: una quidem est et illa: pars aūt illius in aliquo residens/sigillatimqꝫ determinata/co gnomētum proprium est sortita: quo circa mul te artes scieqꝫ esse dicūtur: the. prorsus: ho: nō ne et partes nature ipſius alterius/que una est idem quod ⁊ partes sc̄ie patiuntur? the: Forsi tan. Veruꝫ qua ratione declara. ho: est pl̄chro pars aliqua ipſius alterius opposita? the: est: ho Hanc ne omni cognomento carere dicemus? an potius cognominari? the: cognominari. ho Quod enim non pulchrum ubiqꝫ pronūptiam? hoc non ab alio quoꝗ̃ alteruꝫ est/ꝗ̃ a pulchri natura. Age itaqꝫ ad hoc responde: the: ad qd respondeaꝫ? ho. cū aliquid in parte quadā enti um determinatum sit/rursusqꝫ alicui entiuꝫ op ponatur/contingatqꝫ ita non pulchrum dici/ se quitur non pulchrum esse aliquid/quādo quiđ est illud cui opponitur: the: recte admoduꝫ: ho Numquid ex hoc sermone pulchrum magis in numero entium/non pulchrum minus ponen dum? the: nihilo magis? ho: Similiter ergo tā non magnuꝫ ꝗ̃ magnum esse dicēdum: the: si militer: ho/quin etiam non iustum ex equo ac iustum esse asseuerādum. the: absqꝫ dubio: ho: Eademqꝫ erit de ceteris ratio. postꝗ̃ alterius ipſius natura e genere entiuꝫ esse apparuit: Ea uero existente necesse est: et partes eius nihilo minus existere: the: quid prohibet? ho: oppositi o ipā que est inter partem nature ipſius alterius partem ue entis: nihilominus si dictu fas est/ ꝗ̃ ens ipſum essentia est: neqꝫ contrarium illius sed alterum quiddam dumtaxat/significat: the perspicue: ho: Quam igitur ip:ꝫ apellabimus? the: Constat utiqꝫ ꝙ nonens a nobis grā sophi ste quesitum hoc ipſum est: ho: An ut dicebas nullius aliorum essentiam derelinqt? oportetqꝫ audacter iam dicere ꝙ nonens firmiter naturā suam hēt/quēadmodum magnum erat magnuꝫ pulchrumqꝫ erat pulchrum: Ac etiam non ma gnum ⁊ non pulchrum: Eodēqꝫ pacto nonens secundum idem erat et ē/nonens spēs una mul tis aliis ētibus adnumerata. Nunqd ulterius circa hoc theetete diffidimus? the: nequaꝗ̃: ho aduertis ne ꝗ̃ longe a parmenidis mēte diuer timus. the: cur nam? ho: illius limites trāsgres si sumus: dum ulterius ꝗ̃ statuerit consydera uimus ⁊ ostēdimus: the: quo pacto? ho: quoni am inquit ille. numꝗ̃. nusꝗ̃. nullo modo sunt nonētia. Sed tu q̄rēs ab hoc progressu cohibe mētem: Hec ille. Nos aūt non solum nonētia esse ostēdimus/sed q̄ sit nonētis spēs demōstra uimus. Cum. n. ostēderemus alterius ipſius na turam esse: p que omnia nonētia diuisam atqꝫ dispsam inuicem/tunc partem eius oppositam ei quod cuiusqꝫ ens est/ esse ipſum reuera non ens asseruimus: the: uera prorsus o hospes di xisse mihi uidemur: ho: Nemo itaqꝫ dicat/ꝙ postꝗ̃ nonēs entis contrarium ostēdimus/esse ipſum dicere audeamus. Nos enim iam diu id pretermisimus/Vtrum reuera sit contrarium/ nec ne: Quod aūt nunc diximus esse nonens/ uel reprobare debꝫ/qui minus credit: uel si re probare non ualet/eousqꝫ credere: quousqꝫ cō tradicere nequit. ꝙ uidelicet genera inuicē sint cōmixta/ensqꝫ et alterum p se inuicem perqꝫ a lia omnia penetrando/sese mutuo capiant/duꝫ alterum ente participat: Est enim ob participa tionem huiusmodi: non tamen est illud ipsum/ quo participat/sed aliud quiddam: Cum uero

aliud sit ꝙ̄ ipſum ens/neceſſario ſequitur ut nō
ens eſſe dicatur. Ens quoqꝫ ex eo ꝙ eſt ipſius
alterius particepſ/alterum quiddaꝫ ab aliis ge
neribus eſt dicendum. Cumqꝫ alterum ſit ꝙ̄ re
liqua cuncta/nec unuꝫ aliquid ex illis neqꝫ cūc
ta exiſtit: ſed ipſūm quod eſt dumtaxat: quapꝓ
ens abſqꝫ dubio in plurimis plurima non eſt.
Et alia quoqꝫ ſimiliter tam uniuerſa ꝙ̄ ſingula
multifariam quidē ſunt: et multifariaꝫ nō ſunt
the: uera narraꝫ: ho: ſiquis contrariis hiſce cō
uerſionibꝫ fidem non preſtat/cogitare debet ut
meliora ꝙ̄ hec inducat. ꝙ ſiqꝭ quaſi arduū qd
dam inuenerit/gloriatur/tum ad hec tum ad a
lia ſermones trahens/haud ſane multo ſtudio
digna excogitauit: quēadmodum ſermones hi
teſtantur. Hoc. n. neqꝫ egregium aliquid ē/ne
qꝫ inuentu difficile. Sed illud arduum eſt atqꝫ
preclarum: the: quid nam? ho: quod et ſupra ē
dictum. ut his obmiſſis tamꝙ̄ leuibus/poſſit
aliquis ſigillatim redarguendo proſequi/quoti
ens dicat quis quod alterum eſt idem eſſe/aut
quod idem eſt alterum/ita ut utrumqꝫ id ꝑ ra
tionem propriam patiatur: Atqꝫ iterum oſtēde
re poſſit quod idem eſt alterum quoquo modo
eſſe: alterum ue idem: magnum quoqꝫ paruuꝫ
ſimileqꝫ diſſimile: Atqꝫ ita contraria ſempꝰ i ſer
monibus facile proferre queat. Neqꝫ uero aliq̄
taꝫ uera redargutio eſt: Cumqꝫ nuꝑ ens aliqꝺ
perceptum ſit: noua eſt: the: Omnino quidem
ho: ceterū o adoleſcens optime/omne ab omni
ſecernere/et inconcinnum eſt: et hominis muſi
ce philoſophieqꝫ prorſus expertis: the: quāob
rem? ho: omnis penitus oratio deletur/ſi unuꝫ
quodqꝫ ab omnibus ſegregatur. Nā propē mu
tuam ſpērum copulam oratio conſtitit: the: ſic
eſt: ho: aduerte obſecro ꝙ̄ oportune nūc aduer
ſus iſtos pugnantes coegimus eos ut alterū al
teri cōmiſceri permicterent: the: ad quid maxīe
ho: ad hoc ut oratio unum aliquid e generibus
ſit: hoc enim ſi priuaremur philoſophia ut plu
rimum careremus: Oportet preterea in preſen
tia cōmuni conſenſu quid oratio ſit/definire. ꝙ
ſi penitus e medio tolleretur/nulla de re loqui
poſſemus. Tolleretur aūt ſi conceſſuꝫ eſſet nul
lam eſſe rerum cōmixtionem: the: recte id qui
dem: Uerum qua de cauſa nunc oratio defini
enda ſit/non intelligo: ho: At forte hoc modo
percipies: the: Quo? ho: nonens conſtitit unū
aliquod genus ex aliis exiſtens per omnia que
ſunt/eſſe diffuſum: the: conſtitit: ho: conſyderā
dum ergo deinceps utrum opinioni atqꝫ oratio
ni imiſceatur: the: cur? ho: qm̄ ſi nullo mō his
imiſcetur/uera eſſe omnia neceſſe eſt: ſin auteꝫ
miſcetur/falſa opinio: orationqꝫ falſa exoriūtꝰ
Dicere enim et opinari nonentia/hoc ipſūm fal
ſum eſt orationi et cogitationi contingens: the:
ſic eſt: ho: Cum uero ſit falſitas deceptio ſeqꝰ
the. ſtatim: ho: Orta deceptione/neceſſe eſt ſi
mulachris et imaginibus phantaſiaqꝫ cuncta
repleri: the: Nihil repugnat: ho: Sophiſtā uti
qꝫ dicebamus hic aufugiſſe/dum falſuꝫ aliquo
modo eſſe renueret. quia nonens nemo cogitet
uel pronūptiet: Cum nonens nulla ex parte ſit
eſſentie particeps: the: ſic eſt dictum: ho: Nūc
aūt hoc entis particepſ nobis apparuit. Quapꝓ
haud ultra hunc in modū pugnabit. Forte ue
ro dicet/quaſdam e ſpeciebus nonente partici
pare/quaſdam minime: orationem et opinioneꝫ
ex illorum numero eſſe que nō participant: Et
iccirco facultatē illam phātaſticam ſimulachro
rum magiſtram/in qua illuꝫ locauimus/nuſꝙ̄
eſſe contēdet/poſtꝙ̄ opinio orationqꝫ nonēte nul
lo modo participant. falſum ue nihil eſſe dicet
cum nulla cōmunio talis reperiatur. Quamob
rem quid oratio ſit opinioqꝫ et phantaſia prīo
inueſtigādum/ut his declaratis/eorum cuꝫ nō
ente cōmunionem cōſpiciamus: qua inſpecta/
falſum eſſe aliquid oſtēdamus: cumqꝫ hoc oſtē
derimus/in eo ſophiſtam ſi reus ſit/uinciamus
Alioquin abſoluētes illum in alio quodam ge
nere deinde queramus: the: Uerum omnino
uidetur hoſpes/quod ab initio de ſophiſta pre
diximus/ꝙ uidelicet difficile capi poſſet. multis
enim eſt obicibus circumſeptus: neqꝫ ad eum
peruenire quis poteſt niſi prius obſtaculuꝫ qꝺ
primo iecit ille ſubmouerit. Et nunc quidā uix
tandem obiectionem illam euaſimus/qua non
ens nullo modo eſſe intulerat. Continuo ſiq
dem aliud eſt illatum: Unde oportet falſitatem
circa orationem opinionemqꝫ oſtēdere: ac for
ſitan poſt hoc aliud/aliudqꝫ poſt illud/nullus
qꝫ terminus inuenitur: ho: forti animo perſequi

theetete debet quisquis contra progredi postq̄
inuasit aliquantulum ualet. Qui enim in istis
besitat/in aliis audebit numq̄. Nam qui in il
lis aut nihil perficit/aut retro repellitur/ nūq̄
ut prouerbio fertur/expugnabit urbem. Hunc
uero postq̄ ingens obstaculum iam disiecim⁹/
reliq̄ post hec minora leuioraq; supersunt: the:
preclare loqueris: ho: Orationem itaq; primo
opinionem ue capiamus/ut clarius ostēdamus
utrum nonens hec attīgat: an uera omnio sint
ambo: falsumq; neutrum: the: optime: ho: Age
quemadmodum circa spēs et litteras diximus
similiter circa nomina rursus excogitemus.
Uidetur enim quod nunc queritur ita sese ha
bere: the: quid potissimum de nominibus uis
intelligi? ho: utrum omnia inuicem congruāt:
aut nullum aut quedā consonent: alia dissonēt
the: patet ꝙ quedā congruunt: quedā minime:
ho: Forte tale quiddam ais: ꝙ que consequen
ter dicta/aliquid exprimunt inuicem congruūt
Que uero continuata/nihil significāt/ non cō
ueniunt: the: quomodo dicebas? ho: Quod in
telligere te et fateri putaui: Duo nāq; sunt gene
ra declarationum earum/que circa essentiā uo
ce fiunt: the: quo pacto? ho: unum quidem no
minum genus/uerbo͡ꝝ alterum. the: Dic utrū
q;: ho: declamationem qua actiones significāt
uerbum dicimus: the: sane: ho: signum aūt uo
cis agentibus ipīs impositū/nomen: the: pror
sus: ho: Ex solis nominibus suppositis inuicē
oratio numq̄ efficitur: neq; rursus ex uerbis
absq; nominibus subsequenter pronūptiatis:
the: hec non didici: ho: constat utiq; ꝙ alio in
tendens animum/paulo ante assentiebare: naz
hoc ipūz est/quod dicere uolebam/ꝙ ista si so
lum ita continuata pronūptiātur/ orationez nō
faciūt: the: quo modo? ho: ut uadit: currit: doꝛ
mit: et alia uerba quecūq; actiones significāt/
que siquis subiungat omnia: nihilo magis ora
tionem facit: the: sic est: ho: rursusq; cum dici
tur. leo: ceruus: equus/ ceteraq; nomina que
ipsos agentes significāt/non dum ac continua
tione oratio ulla conficitur. Nā que proferun
tur/haud ante actionem: uel actionis īpedimē
tum aut essentiam siue existentis rei/ seu nō exi
stentis ostendunt/ꝙ uerba nominibus misceā
tur. Tunc uero primum conueniunt: statimq;
fit oratio: et prima horum complexio/ prima
oratio est: etiā si sit breuissima: the: Qui istuc ī
quis? ho: quādo quis dicit/homo discit oratio
nem hāc esse ais primā atq; breuissimā: the: eq
dem: ho: Tunc sane declarat aliquid de his q̄
sunt uel fiunt: aut fuerunt iaz aut erūt: neq; no
minat tātum: sed et perficit aliquid: uerba no
minibus copulās: ideoq; non modo nominare
uerum etiā loqui ipūm dicimus. taliq; conte
xtu nomen orationem enuntiauimus: the: recte
ho: enim uero quēadmodum res alique ꝯsonāt
inuicem ut supra diximus/alique dissonāt/ ita
et signa uocum quedam nequaq̄ conueniunt:
quedā conuentu orationem conflāt: the: pror
sus: ho: accipe et hoc breue: the: q̄le istud? ho
Orōem necesse est quotiens fit/ alicuius esse o
rationem: nullius enim esse orōem: impossibile
est: the: ita uidetur: ho: non ne et qualē quādā
esse ipāz oportet: the: oportet sane: ho: aīaduer
tamus obsecro diligenter: the: decet: ho: afferā
orationem tibi/rem cum actione ꝑ nomen uer
bumq; coniungens: cuius aūt orō sit tu dicas
the: efficiam ut potero: ho: theetetus sedet. nū
oratio ista prolixa? the: non: sed mediocris: ho
tuum est nunc dicere de quo et cuius oratio ē
the: de me uidelicet: atq; mea: ho: Ista aūt?
the: que nam? ho: theetetus iste/ qui cum ego
nunc disputo uolat: the: nemo de hac quoq; a
liter diceret/nisi ꝙ de me meaq; est: ho: dixim⁹
qualem quādam esse orationem quālibet opor
tere: the: diximus: ho: unam uerā/alterā falsaz
Vera oratio ea que sunt ut sunt/de te predicat
the: certe: ho: falsa aūt/alia preter illa q̄ sunt:
the: profecto: ho: que non sunt ergo/q̄si sint as
serit: the: sic ferme: ho. reuera entia de te alia.
Multa siquidem entia circa unumquodq; esse
prediximus/multa quoq; nonētia: the. oīo: ho
Primum quidē necesse est orationem illā quā
secundo loco de te protuli/secundum oratōis
definitionem/unam quandam ex breuissimis es
se: the: sic enim inter nos conuenit: ho: deine
exprime nā alicuius sit: the: alicuius: ho: si tua
nō ē/alterius multo minus/the: patz: ho: si nul
lius est/neq; oratio prorsus est. Nam ostensuz
est/ fieri non posse/ut que oratio est/ nullius

oratio fit: the: scite: ho: Ergo quotiens de te al
tera ita predicantur ac si eadez essent / et nonen
tia perĩde ac si entia / huiusmodi quedaz ex uer
bis ac nominibus compositio / proculdubio fit
oratio falsa: the: Uera admodum loqueris: ho
Quid autem de cogitatione. opinione et phãta
sia dicemus? non ne iam constat / ꝙ hec omnia
genera tum uera tum falsa in animis nostris ef
ficiuntur? the: qua ratione? ho: sic intelliges fa
cile / si prius quid unumquodq; istorũ sit / quo
ue inter se singula differant / acceperis: the: Da
to modo: ho: non ne cogitatio et oratio idem?
nisi ꝙ cogitatio dicitur / illa ipã sine strepitu uo
cis interior collocutio / qua sese animus noster
alloquitur: the: penitus. ho: Sed ꝑ os effluxus
prolationis ab illa oratio nũcupatur: the: uerũ
ho: Quin etiam in orõe hoc aĩaduertimus: the
Quid? ho: affirmationẽ inq̃ꝙ et negationez: the
nempe: ho: quando igitur hoc in anima per co
gitationez silentio fit / potest ne alio ꝙ opiniõis
nomine nũcupari? the: nequaq̃ꝙ. ho: Quid ue
ro? cum non per ipãz sed ꝑ sensuz rursus talis
passio accidit / potest ne aliter ꝙ phãtasia cogno
minari? the: nõ aliter: ho: postq̃ꝙ oratio partim
uera partim falsa esse apparuit / Cogitatio uero
interior ipĩus anime collucutio / opinione cogi
tationis conclusio / in qua opinionis sensusq; cõ
mixtio reperitur / necessarium esse uidetur / ut co
gitationes opinionesq; partim uere partim false
sint. quippe cum sint orõi cognate: the: nihil re
pugnat: ho: aduertis ne nos facilius ꝙ putaba
mus / orõez et cogitationem falsaz inuenisse?
Metuebamus sane / ne opus irrituz et in expli
cabile ista querẽtes aggrederemur. the: aduer
to: ho: Ergo ne reliqua metuamus. Uerũ post
ꝙ patefacta sunt ista / superiores illas secundũ
spẽs / diuisiones iterum resummamus: the: qua
les? ho: imaginariam artem in duas diuisim⁹ /
assimilatricem scilicet et phãtasticam: the: Sic
egimus: ho: qua uero in arte duaꝝ sophistã col
locaremus: ambigebamus: the: profecto: ho:
Post hãc ambiguitatez / repẽte profũdior emer
sit caligo: cum sermo ille cunctis dubius infer
retur / ꝙ neq; imago. neq; simulacbrum. neq;
phãtasma oio usq̃ꝙ est: quia nullo modo nusq̃ꝙ
num ꝙ falsuz extat: the: uera narras: ho: Nũc
aũt postq̃ꝙ apparuerit quidem orõ / apparuit et
opinio falsa / possibile est simulachra quedã re
rum ueraꝝ emula eẽ: ⁊ ab hac dispositione artẽ
decipiẽdi manare: the: possibile certe: ho: quin
ẽt ꝙ in his sophista uersatur / ẽ concessum. the
est: ho: Adnitamur iterum bifariã genus ꝓpo
situz partiẽtes sꝑ ad dexteraz ꝓgredi diuisi par
tem: et q̃ cuz sophista quoquo modo communi
cant / circumspicere / ut cõmunibus oĩbus ãpu
tatis propriam eius sedẽ atq; effigiẽ: et nos in
tueamur: Et his qui⁹ ad huiusmodi discipline
ꝓgressum natura accedũt ꝙ proxime / ostẽdam⁹
the: probe: ho: non ne ab initio artẽ efficiendi
unam / acquirẽdi alteram partiẽtes indux ĩus?
the: certe: ho: diuisa postmodum acquirendi ar
te sub ea sophistam locauimus in uenatione cer
tamine. mercatura et huiuscemodi speciebus:
the: Sic prorsus est actum: ho: Nũc uero post
ꝙ efficiendi quoq; ars sophistam complexa est /
constat in primis artem hanc esse bifariaz diui
dẽdam. Imitatio quippe / effectio quedam est /
simulachrorum scilicet nõ uerarum reꝝ / quem
admodum supradiximus: Non ne? the: procul
dubio. ho. effectricis igitur facultatis due pri
muz sint partes. the. que? ho. diuina et huma
na. the. nõ dum itelligo. ho. Si modo q̃ supra
dicta sunt / recordamur / effectricẽ facultatẽ di
ximus / uim quãdã que causa est / ut sint postea
que añ non fuerant. the. recordamur. ho: ani
malia cuncta mortalia. plantasq; quecumq; ter
ra ex seminibus radicibus ue nascunt: et que
cumq; inaĩata in terra consistunt / siue liquefie
ri possint siue non possint: nunquid alio quodã
opifice fabricata ꝙ deo / fieri post cuz prius nõ
fuerint predicabimus? an multoꝝ doctrinam
sermonesq; sectabimur. the. quorum? ho: dicẽ
tium ista / natura ipã gigni a causa quadam for
tuita / sine mente hec agẽte: uel cum ratione po
tius scientiaq; diuina ab ipso deo tributa. the.
Ego forte propter etatem / tum hoc tum aliud
opinor. In presentia uero ad te respiciens / pu
tansq; existimat te per deum hec omnia gigni:
idem ipse quoq; existimo. ho. recte admodum
theetete. Ac si te putaremus inposterum aliter
opinaturuz / nunc ratione simul cum necessaria
q̃dã ꝑsuasione / ut nobis crederes efficeremus:

Quoniam uero eius ingenii esse te noui/ut etiã sine nostra demostratione/ultro ad illa sis profecturus/ad que nunc trahi te dicis/ dimictaz Nam superuacua disputatio talis esset. ponam uero illa que natura gigni dicuntur: arte diuina fieri: que aũt ex his ab hominibus componunť humana: atq3 hac ratione duo effectricis facultatis genera: humanum uidelicet et diuinum: the: preclare: ho: Cuz uero due sint artes/utrãq3 bifariam diuide: the: qui: ho: quemadmodũ arſ effectrix uniuersa per latitudinem est diuisa ita nunc per longitudinem diuidatur: atq3 ita quatuor illius partes efficiũť: due quoad nos humane/due iterum quoad deos diuine: the: profecto: ho: ex his quidem rursus aliter nunc diuisis/utriusq3 partitionis pars una ẽ effectrix Relique aũt imaginarie nominãtur: unde rursus efficiẽdi facultas in duo diuiditur: the: Dicas iterum quemadmodum utraq3: ho: homĩes utiq3 et animalia cetera/ea ue ex quibus ista gignuntur: ignis et aqua: horumq3 germana dei opera esse cognoscimus: the: nempe: ho: Post hec horum simulachra secuntur / demonica q̃dam machinatione producta: the: Qualia? ho Phãtasmata que dormiẽtibus obcurrunt: que ue in die p se absq3 arte uidentur. umbra quiđ cum tenebre igni miscẽtur. duplex aũt quãdo lumen proprium ⁊ extraneum circa pspicua leniaq3 in unum concurrẽs sensumq3 contrariuz solite uisionis prebẽs/spẽm efficit. Duo ergo sunt ista diuine effectionis opera. res uidelicet singule/singularumq3 rex sequẽtia simulachra Ars quoq3 humana architectura domũ fabricat pictura domus imaginem: ueluti quoddaz humanum insomnium uigilãtibus factum: the nulli dubium: ho: In aliis quoq3 similiter per duo ptiendo/gemina opa effectricis nostre actionis inuenimus. Ipãm quippe rẽ principali facultate: imaginem uero imaginariã facimus: the: Plane iam intelligo: ac duas bifariam pono effectricis spẽs facultatis: primo siquidem in diuinã partioꝛ ⁊ humanã: deiñ in rerum ipãrum imaginum ue effectionem: ho: reminiscamur obsecro duo dixisse nos imaginarie facultatis genera esse oportere: assimilatorium scilz ⁊ phãtasticum: si modo aliquid ꝫeuera falsum et falsũz aliqđ unũ eorũ q̃ sunt/sit futurũ: the dictum certe: ho: Non ne constitit? ideoq3 nũc ipsi duas sine controuersia spẽs adnumerabiũſ the: Sane: ho: Phãtasticum itaq3 rursus ĩ duo secãdum: the: queẽadmodum? ho: Unum per instrumẽta fcũm: alterum illius qui sese instrumentum phãtasma efficiẽtis exhibz: the: Qui istuc ais? ho: Quotiẽs aliquis figurã tuã usurpãs/corpus suum tuo reddit psimile: seu uocẽ uoci. imitatio ista phãtastice nuncupatur: the: utiq3: ho: imitatorium hoc apellãtes ita distribuamus: Et reliquum omne q̃si iam quietiſ cupidi pretermictamus. concedamusq3 alteri ut ĩ unum colligat: ⁊ conueniẽs ipsi tribuat cognomẽtum: the: distribuatur ut uis et hoc dimictatur: ho: Hoc preterea duplum o theetete existimãdum: Quam uero ob cãm animaduerte: the: dic: ho: Eoruz qui imitantur/aliqui cognoscentes quod imitantur/hoc agunt: aliqui aũt ignorantes. an maiorem aliquã discrepãtiaz diuisionemq3 q̃p p ignorãtiam cognitionez ue ponemus: the: nullam: ho: Non ne ea quam modo dicebamus cognoscentium imitatio erat? figuram quippe tuam imitatur ille qui te cognoscit: the: ille ipẽ: ho: Quid autez de iustitie uirtutisq3 uniuerse figura dicẽdum? an non multi dum ignorãt/nosse aũt hãc opinãtur/quod illiſ uidetur id ipũm imitãtes / tam uerbis q̃p operibus annituntur/ut inesse ipis appareat: the. atq3 admodum multi: ho: numquid ita illos spes fallit: ut sicut iusti non sunt/ita nec etiam uideãtur? an contra: the: cõtra: ho: Imitatorẽ hũc diuersum ab illo supiori dicemus/ ignorantem a cognoscente: the: dicemus plane: ho: Unde nomen utriusq3 proprium deducetur? an uidelicet difficile est? quia cã quedam uetus diuisionis generum in spẽs/supioribus nostris/ ignota fuerit? adeo ut nemo partiri contẽderit. ideoq3 nominum inopes esse necesse est: et si dictu audacius uideri potest/declarationis tamen discretionisq3 gratia/imitationem illam opinioniſ comitem/opinabilem imitationez denominemꝰ illam uero que scientie/historicam quãdam scientemq3 imitationem: the: esto: ho: harum quidem apellationum altera dumtaxat utendum: Nam sophistam et si in genere imitãtium/non

tamen in genere scientium posuimus: the: sic ē
ho: Hunc itaqꝫ opiniosum imitatorē tamq̄ fer
rum examinemus sit ne solidus simplexqꝫ / an
d̄? the: exaīemus: ho: certe admodū multiplex
Nam sophista quidam fatuus et ineptus est / q̄
opinatur / scire se putans. Altera uero figura /
propter uariam in sermonibus reuolutionem /
certe suspitionez plurimā metumqꝫ reportat / ne
forte ignoret illa que coram aliis scire se simu
lat: the: oīo ex utrisqꝫ generibus est / ut narrasti
ho: non ne igitur unum quidem simplicem / alte
rum ironicum imitatorem ponemus? the: con
sentaneum est: ho: Huius iterum genus unum
an duo dicemus? the: tu uideris: ho: cogito eq
dem / ac duo cogitanti mihi se offerunt: Unus
quidem publice ꝓlixa orōe apud populum iro
nia utens. alter priuatim minutis quibusdā cap
tiunculis cogens eum qui cum ipō disputat / si
bimet in sermonibus contradicere: the: recte ad
modū loqueris: ho: Quomodo superiorem il
lum denominabimus? ciuilez ne? an popularē?
the: popularē: ho: alterū uero sophon: i. sapien
tē / an sophisticū? the: sapientē quidem uocare il
lum nō licet / qn̄ quidem ignorātem ipūm posui
mus. Quoniam uero sapiētem imitatur / cogno
mētum quoddam illius simile sortietur. Ac de
mum intelligo / hunc ipūm prorsus et reuera so
phistam apellari decere: ho: an non ut supra /
ita nunc nomen eius colligabimus a fine iterū
ad principium complicātes: the: oīo: ho: is de
mum sophistam uere definiet / qui generationez
eius et stirpem esse istaz asseuerabit. Sophista
imq̄ est qui in sermonibus contradicere sibi ip
si disputantem cogit: qui et ironici pars est / ab
imitatore opinioso ueniens. phantastici item ge
neris ab imaginaria facultate profluens: nō di
uine sed humane effectionis determinata pro
genies. Ex eorumqꝫ numero / qui uerbis qua
si quibusdam prestigiis mirum immodum de
cipiunt auditores: the: ita prorsum dicendum.

Sophiste finis.

Marsilii ficini apologus in librum platonis d̄
regno ad Federicum urbini ducem sp inuictū

IUpiter optimus maximus / cum optaret
tale in terris quandoqꝫ regnum prospice
re quale in celo semper apud se conspicit
iam diu per ipām diuini regis ideam / regium
quendam diuinumqꝫ animum demisit ī terras
Conuocatisqꝫ celicolis imperauit: ut omnes fu
turo huic regi suffragarentur: quem superi qui
dem et a fide regia fideregum et ab orbis im
perio orbinatem ducem iam nominarent: Hōi
nes uero mutatis litteris Federicum urbinatē
ducem essent appellaturi. Assensere omnia ioui
preter iunonem numina. Sola: n. Juno crassi
oris aeris āmbitiosa regina / celeste terris regnū
hactenus inuidet. Uerum pallas mercuriusqꝫ
fauentibus aliis et teste ueritate / coronā scep
trumqꝫ regium iam pridem uiro eidem / cui et
iupiter libentissime contulerunt. Cum uero a
chademia passim Palladem / Mercuriumqꝫ co
lat atqꝫ sectetur: ipā quoqꝫ regnum orbisqꝫ toti
us monarchiam / qualem diuinus Plato descri
bit / Fiderego orbinati duci / tum ex iouis sen
tentia / tum ex testimonio ueritatis optime meri
to felicissime tribuit.

Argumentum marsilii ficini in Platonis
librum de regno.

CUm deus atqꝫ natura hōiminē
agēdo producāt / eū certe pro
ducunt / ut agat / agat imq̄ gra
tia diuinoruz: Quemadmodū
uero alius finis est cuius gra
tia natura afficit pollicē alius cuius gratia ma
num siue pedem / aliusqꝫ rursum / ad quem totū
efficit hominem. sic alius finis est / ad quem ho
minem dirigit singularem: alius quoqꝫ ad quez
familiam: itemqꝫ alius ad quem ciuitatem atqꝫ
regnum. Ac deniqꝫ finis ille existimādus ē op
timus / cuius gratia deus totum genus homīuz
procreauit. Nemo uero existimet cum proprii
cuiusqꝫ cetus / certus sit finis / nulluz esse totius
cumqꝫ humane uite partibus insit ordo: in uni
uerso tamen uite genere esse confusionē. deniqꝫ

cum partes ob finis uniuſ intentionem inter
ſe habeant unionem : totum ipũm eſſe diſper
ſum. Quamobrem neceſſe eſt certuꝫ eſſe huma
ni generis finem: eumq́ꝫ in actione quadam cir
ca perfectiora conſiſtere: per quam et ſuperio
ra pro uiribus imitetur: et diligenter inferiora
gubernet. Scientia quidem naturalia perſcru
tetur: prudentia uero diſponat humana / pieta
te aũt diuina colat atq́ꝫ ueneretur: eiuſmodi er
go finis uitam exigit geminam: et in actione et
in contemplatione ſimiliter conſtitutam : eo ta
mẽ pacto: ut actio contemplationis tamq̃ꝫ diui
nioris gratia ſit inſtituta: Ceterum abſoluta
utriuſq́ꝫ uite perfectio / tot tantiſq́ꝫ et tã uariiſ
adminiculiſ indiget: ut neq́ꝫ a pauciſ quibuſdaꝫ
neq́ꝫ ẽt a multis hominibus: ſed ab uniuerſo
ſimul hominum genere dumtaxat poſſit expleri
Fieri uero non poteſt ut tam diuerſe gentes ꝑ
media tam diuerſa ad unum oĩum cõmunemq́ꝫ
finem perducãtur niſi ab uno / per unã quãdaꝫ
legem cunctos in unum pariter ꝯducẽte. Quẽ
admodum neq́ꝫ fabri miniſtriq́ꝫ genere ſimul
atq́ꝫ ingenio longe inter ſe diſcrepãtes / materi
as admodum uarias ad formam unã hedificii
conferẽtes: in unum umq̃ꝫ cõmode cõgregabũt
et cõſtruent oportune / niſi ab una quadã archi
tecti unius lege regantur: Qua propter nõ iiu
ria Plato cum regem quereret mundi monar
cham / principio architectum produxit in medi
um: ſcientiãq́ꝫ in tria tãdem diſtinxit genera:
Quoꝝ primuꝫ in cognoſcẽdo / ſecundũ in agen
do / tertiũ in faciẽdo uerſatur: In primo arith
metram geometrãq́ꝫ / in ſecundo architectum:
in tertio fabrum miniſtrumq́ꝫ collocauit : pro
hãs architecti facultatem inter ſpeculationeꝫ ſo
lam ſolumq́ꝫ miniſteriuꝫ mediam eſſe ponẽdã /
magis tamẽ ſpeculationis q̃ꝫ miniſterii eſſe par
ticipem: neq́ꝫ iudicare ſolum geometraꝝ more
uerum ẽt faciẽtibus imperare / opificioq́ꝫ ſemꝑ
adeſſe. Qualem ferme uult regem eſſe debere:
qui uidelicet et contemplãtium more uera diiu
dicet: et iura non aliena quideꝫ / ſed ſua mãdet
agenda. Proinde plato exactiſſima uſus ꝺiuiſi
one / que definitioni ſcientieq́ꝫ admodum neceſ
ſaria eſt / regem homerico more nominat gene
ris humani paſtorem atq́ꝫ curatorem. Queꝫ to
tius humani generis unius quaſi ouilis unum
eſſe paſtorem debere deſignat ubi deum inquit
quondam humani generis fuiſſe paſtorem: ſub
quo et regnum illud ſaturni aureum extitiſſe :
gubernatorem quoq́ꝫ regem humane uite qua
ſi nauis iudicat apellãdum : Significat autem
in unum eſſe imperium oĩuꝫ conferẽduꝫ / ut hu
mana gubernatio diuine q̃ꝫ ſimillima ſit: ſiqdẽ
et deus unus mundi totius eſt rector / quoꝺ q
dem his quoq́ꝫ breuiter rationibus confirma
tur. Principio ſi tres mundi parteſ aſiaꝫ aphri
cã europã. regibus diſtributas tribus ſub ege
ris / facile admodũ ꝯtinget ut uł unus duobus
uel duo uni quãdoq́ꝫ inferãt bellum: aut ſaltẽ
de finibus: aut alia q̃piam de re diſceptare co
gãtur. Itaq́ꝫ uel inter eos ad unum trium erit
litis iudicium deferẽdum: uel ad q̃rtum quen
dam preter tres iudicem conſtitutum. Quacũ
q́ꝫ tãdem id rõe fiat / neceſſe erit iudicem / ſi mõ
ſentẽtie ſit illius acquieſcẽdum imperium ĩ eoſ
inter quos iudicatur hẽre. alioquin nulliuſ mo
menti erit iudicium: fruſtraq́ꝫ iudicabitur: qꝺ̃
uideri poſſit regibus uel magis uel ſalteꝫ eque
potẽtibus diſſoluẽdum. Unũ igitur oportet eẽ
regem omniũ iudicẽ / oĩbus ꝓcul dubio uenerã
dum: Preterea uirtutum exemplar ſubiectis o
portet eſſe regẽ: Maxĩe uero talis erit / ſi unus
fuerit ante oẽs in quem oculoſ cuncti coniiciãt
qui ſi orbẽ totum poſſederit ; nec regnum alte
rius affectabit ; nec aliis inuidebit : Que duo
ſcilicet cupiditas et inuidia ſolent rapinas ⁊ bel
la potiſſimuꝫ procreare: et cum ſua cuiq́ꝫ chariſ
ſima ſint / maxĩe diliget oẽs tã q̃ꝫ ſuos: pariterq́ꝫ
oẽs diliget natões / pariterq́ꝫ curabit. Optabit
pacẽ ſũmopere: cupiet trãquillitatẽ bonoruꝫq́ꝫ
oĩuꝫ copiã / qualis utiq́ꝫ monarchie umbra que
dã apparuit ĩperãte Optauiano. Subditi ue
ro ⁊ iuſtiſſime uiuent cũ iniuſtiſ nullus uſq̃ꝫ pa
teat fuge aditus ſub monarcha: et q̃ꝫuis in mi
nima peccãdi licentia / tñ ĩ ſũma libertate uiuẽt
non tyrãnis / paucis ue potẽtibus / uel inſanien
tis populi ſubiecti furoribus / ſed a ſapiente ⁊ iu
ſto pioq́ꝫ rege / ſic ad cõmune bonũ perducti / tã
q̃ꝫ naute a prudentia iuſti gubernatoriſ ad por
tum. Qua quidem in re et qui reguntur obtem
perãdo regi ſibi ipi cõſulẽt ; et rex ipẽ non tã ſi

pimbet ꝙ cunctis qui sue cure a deo commissi
sunt uiuet. Recta enim gubernatio queadmo
dum in libris de re p. disputatur/gubernatorē
quidem eorum qui gubernātur grā non guber
natos grā gubernatoris instituit. Comparat
preterea regem medico: monens ut medicoruꝫ
more et oportune et si opus fuerit importune
et uolentibus: et quādoqꝫ nolentibus imponat
leges/remediaqꝫ afferat salutaria: Eiusmodi ue
ro gubernatorem atqꝫ curatorem sepius ciuileꝫ
uocat uirum ꝙ regē/significās adeo humanuꝫ
ac si fieri possit mitem esse debere/ut iter ciues
uideatur eē conciuis/prudētia/iustitia/cura po
tiusꝙ alio quo uis excessu superior. ꝙ siqs lon
gissimo quodā interuallo prudētia ⁊ iustitia ma
nifeste cunctos ex supet/hunc ēt si priuatus ui
xerit eē regē omnium a deo creatum absqꝫ cō
trouersia iudicat. Sin aūt inter aliquos ꝙtum
ad hec spectat / parum admodum intersit/illis
quodāmodo redactis ad unum auctoritatē re
giam ttibuēdā. Multis uero nequaꝙ: Quippe
cum multi nequeāt tāta auctoritate digni alicu
bi reperiri: Tradi uero auctoritatem regiaꝫ ut
ex aliis eius libris coniectare licet uult a senio
ribus atqꝫ probatissimis. quorum senatus dein
de sit collega regis/quasi quedā res publica op
timatum. Rex aūt una cum senatu leges cōdat
Quas non liceat: uel cuiꝙ priuato trāsgredi /
uel uulgo mutare: liceat tn̄ regi senatuiqꝫ simł
pro temporum oportunitate ꝙtenus expedit di
ligenti cum equitate et rebus ipis accommoda
re atqꝫ temporibus: et si oportuerit/ꝑmutare.
Regem ipūm in epistolis sacrum haberi cēset
sacerdotemqꝫ egyptiorum more constitui/sacro
rum mysteriorumqꝫ antistitem: et utpote sacruꝫ
nequādo contaminetur non permictit/iudiciis
ubi de cede exilio carcere agitur iteresse: Pro
inde in hoc ipō libro eiusmodi regiā dignitatē
gubernationumomnium optimā esse probat ut
diximus: pessimā uero tyrānidem: que neqꝫ le
ge neqꝫ mente legitima imperat/ sed impetu po
tius atqꝫ libidine. Secundo loco laudat optīa
tes pariterqꝫ uituperat potentiā paucorum.
Tertio loco multorum laudat gubernationem
scilicet popularem/si lege gubernent: similiter
ꝙ uituperat/si non lege. Post hec autem qd

regium sit officium disputat: uidelicet ut quot
cumqꝫ hominum generi necessaria sint prouidē
at: presertimqꝫ ad bene beateqꝫ uiuendum:
Iudicetqꝫ prudēter quot artes et ꝙles ad hoc
ipūm conferāt/siue in pace/siue in bello/seu in
dicēdo/seu agēdo/uel publice uel priuatim: ha
beatqꝫ una cum senatu summum in omnes im
perium. Precipue uero aīos omnium decētissi
ma quadam fortitudinis tempantieqꝫ mixtione
componat/musicos imitatus/ qui acuta graui
bus rite miscētes/concētus suauissimos modu
lantur. Demōstrat enim et id quidem diuine /
non esse tutum animos uel fortitudinē uersus
quasi in acutum supramodum intendere uel tē
perantiam uersus/quasi in graue nimis remitte
re. Illinc: n. efferatos. hinc effeminatos tandē
euadere: et illi quidem ciues et patriam uelut
hostes inuadunt: hi uero neqꝫ se nꝫ patriam
tuētur ab hostibus: Quamobrē optimam cen
set ex concinna uirtutis utriusqꝫ copula ingeni
orum consonantiam ubiqꝫ conflari. Sed hac
tenus de libri ordine satis sit dictum: Que ue
ro de sparum motu/prouidētiaqꝫ ⁊ fato dispu
tat in theologia nostra satis exposuimus. in his
certe nos allegorice docꝫ non hēre nos ueruꝫ
legitimumqꝫ regē/nisi uel in ipō celo: uel in ter
ris eum quē uelut pastorē celi rex nobis ipse
prefecerit: pastorē imꝙ non nomine soluꝫ/ sed
uite similitudine ipūm celi regē pro uiribus re
ferētē. Commemorat ⁊ duo regna / iouis scili
cet et saturni: regnumqꝫ saturni regno iouis tā
ꝙ felicius anteponit. Siquideꝫ sub ioue actio
uitaqꝫ humana: sub saturno autē contemplatio
diuinorum significatur. Saturnus enim gre
co nomine cronos/ut plato in cratylo docet /
puritatem integritatemqꝫ mētis inuiolabilē cō
prehēdit: Quod aūt ait saturno regnante bea
tos homines uiuere/ostēdit diuina quadam ui
ri mēte regnāte: que ⁊ actiones grā contēplati
onis instituat/humanum genus fore beatum.
Ego autem finem mox argumēto faciā: si bre
uem prius allegoriaꝫ mysterii huius adduxero
Ait enim Presentem mundi circuitum ab ori
ēte ad occidentem esse iouium atqꝫ fatalem:
Uerum fore quandoqꝫ alterum huic oppositū
sub saturno ab occidente uicissim ad orienteꝫ.

In q̄ sponte nascent̄ homines: atq; a senio pro
cedent in iuuentutem: alimentaq; illis ultro
etherno sub uere ad uotum suppeditabuntur:
Iouem ut arbitror animam mundi uocat: cu
ius lege fatali manifestus hic manifesti mun
di ordo disponitur. Preterea uitam animorum
in corporibus elementalibus/iouiam esse uult
sensibus actioniq; deditam. Saturnū uero
supprem um inter angelos intellectum/ cuius
radiis illustrentur ultra angelos anime accen
danturq;/et ad intellectualem uitam continue
pro uiribus erigantur: que quotiens ad uitam
eiusmodi conuertuntur/eatenus sub regno sa
turni dicuntur uiuere quatenus intelligentia ui
uunt. Proinde in ea uita ideo sponte dicun
tur regenerarii: quia electione propria in meli
us reformantur: Rursus in dies reiuuenesce
re: idest in dies si modo ibi dies dinumerantur
magis/magisq; florescere. Hoc illud apostoli
Pauli homo interior renouatur in dies. Deni
q; illis alimenta sponte affatim sub perpetuo ue
re suppeditari: quia non per sensus operosamq;
disciplinam: sed per lumen intimum/summaq;
cum uite trāquillitate atq; uoluptate miris ue
ritatis ipius spectaculis perfruuntur.

Ciuilis Platonis liber de Regno translatus
e greca lingua in latinam/a Marsilio Ficino
Florentino. ad Federicum Urbini ducē sem
per inuictum.

Socrates maior. Theodorus. Hospes ele
ates: Socrates minor.

INgentē tibi o Theodore gra
tiam debeo: ꝙ Theetetum et
Hospitem hunc eleatem notos
mihi feceris: theo: Triplā for
te mihi debebis o socrates.
Postq; ciuilem tibi hominem et philosophum
circumscripserint: so: An ita dicemus esse the
odore/ꝙ ex eo audiuerimus qui in geometria
conputationibusq; precellit: theo: Quo pacto
o socrates? so: ꝙ uidelicet unumquemq; homi
num eiusdem esse pretii posuerimus: qui tamē
honore longius q̄ secundum uestram compa
rationem inter se distant: theo: bene o socrates
atq; iuste per deum nostrum Ammonem loque
ris. Ac memoriter admodum errorem in com
putando meum mihi nunc obiiecisti. quare de
inceps te pro istis adibo. Te uero nunc Ho
spes ne pigeat nobis gratificari. immo post hec
seu ciuilem hominem hominē prius siue philo
sophum eligis/electum describe. ho: Sic agen
dum ut iubes theodore: postq̄ semel aggressi
sumus. neq; priusq̄ ad calcem peruenerimus/
desistendum. Verum quid erga theetetū hūc
agere decet? theo: Qua de re? ho: Numquid
requiescere illum iam dimittemus? eiusq; loco
socratem istum consortem in exercitando suū
accipiemus? Quid consulis? theo: Ut Socra
tem assummas. Nam cum iuuenes utriq; sint
omnes labores facile/presertim per intermissi
onem ferent: so: Atqui utriq; hospes cognati
quodammodo mihi esse uidentur. Theetetum
quidem nos figura uultus mihi consimilem iu
dicatis. Socratis quoq; istius nomen cum
idem sit ac meum/ cognationem quamdam no
bis mutuam prebet. Decet autem nos natura
quadam consimiles/uicissim sermonibus agno
scere. Cum theeteto quidem heri disputando
conueni: et hodie hospiti huic respondentem
audiui. Cum socrate uero neutrum adhuc ac
tum est. Oportet autem et hunc examinare.
Mihi sane alias. Tibi nunc respondeat: ho:
Sic agemus o socrates. Audis socratem? so
Audio: ho: Assentiris illi? so/Assentior: ho:
Quantum igitur ad te attinet nihil prohibet:
quo minus edisseramus. Multoq; minus im
pedimento disputationi huic esse me decet.
Quin immo post ipsum sophistam necessariū
esse uidetur ut ciuilem uirum inuestigemus.
Responde itaq; utrum hunc in eorum qui sci

119

entes dicuntur/numerum referre deceat: so:
Decet: ho: Ergo scientias partiri debemus:
quemadmodum in sophista querendo fecimus
so: Forte: ho: Non tamen eadem partiendi ra
tio: so: non: ho: Sed alia: so: Alia: ho: Diuer
ticulum itaq; ciuilis scientie/ ubi nam reperie
mus? Inuenire quippe oportet: et aliis omni
bus segregatis/ideam illi unam prefigere/ ali
isq; aliam unam speciem: et quasi scientie cũc
te duabus speciebus concluse sint/cogitare:
so: Tua iam interest hospes id agere: Mea ue
ro nequaq̄: ho: Immo etiam tua: quando de
claratum id fuerit: so: Scite loqueris: ho:
Arithmetica porro alieq; non nulle huius per
similes ab actione libere sunt: cognitionem ue
ro tantum exhibent: so: Ita certe dicẽdum: ho
que uero ad architecturam: et manuum mini
sterium pertinent/scientiam innatam actionibus
sortiuntur: corporaq; ab illis effecta / que ante
non erant perficiunt: so: Patet: ho: Ita cunc
tas scientias diuide. Agentem unam: et alteram
cognoscentem solummodo nomina: so:
Sint ergo scientie species due/ cum una sit sci
entia tota: ho Utrum ciuilem. Regem. Do
minum. Patrem familias: eundem esse uolu
mus? An totidem artes in his/quot et nomĩa
ponimus? Immo hac sequere me: so: Qua?
ho: Hac imq̄: Siquis priuatus publico medi
co sufficienter consulere potest/non ne necesse
est eiusdem artis hunc nomine nũcupari/ quo
et ille cui consulit? so: Certe: ho: quid porro?
Siquis priuatus regem ciuitatis admonere
et instruere potest/non ne scientiam illam habe
re dicetur/qua pollere qui regit debebat? so:
Dicetur: ho: Atqui ueri regis scientia/regia di
sciplina est: so: est: ho: Quisquis ea preditus
est/seu publico fungatur munere/siue priuatus
uiuat/omnino secundum hanc peritiam regius
merito nuncupabitur: so: merito: ho: Enim ue
ro pater familias et dominus idem: so: Idem
sane: ho: Numquid refert ampla ne/an ãgusta
sit urbs ad imperium? so/nihil: ho: igitur una
quod paulo ante inquirebamus / horum omni
um scientia est/hanc seu regiam quis siue ciui
lem: seu familiarem nominet disciplinam: Ni
hil interesse putemus: so: nihil: ho: Hoc utiq;
nemini dubium quin omnis rex parum quid
manibus ac reliquis membris ad regni salutẽ
possit. Intelligentia uero et animi robore plu
rimum: so: Constat: ho: Uis ergo regem dica
mus speculatrici scientie propinquioremq̄ ac
tiue aut manuum ministerio? so: Uolo equidem
ho: Ciuilem ergo scientiam et ciuilem hominem
regiam atq; regium: ut unum idemq; singula
componemus: so: Plane: ho. Atqui ordine
ad sequentia per genus maxime si speculatricẽ
scientiam distiguemus. so: Prorsus: ho: atten
de obsecro: num refugium aliquod in hac pro
spiciamus: so: dicas quale? ho: Tale imq̄: Ex
tat aliqua computandi facultas? so: extat: ho:
Ea ut arbitror ex illarum numero est que i spe
culando uersantur: so: Ex illarum numero cer
te: ho: cognoscet profecto computandi facultas
differentiam numerorum. Num aliud huic o
pus attribuimus/ q̄ discernere iudicareq; co
gnita? so: quid? ho: Et enim architectus nullus
manuum ministerio utitur: sed utentibus pre
sidet: so: Ita est: dum iudicium adhibet/nõ mi
nisterium: so: Id quoq; uerum: ho: Iure igit̃
speculandi scientie particeps est dicendus: so:
et maxime quidem: ho: Hoc ut arbitror ad iu
dicem hunc pertinet: ut non deserat opificium
quemadmodum computator: sed incumbat as
sidue. operariisq; singulis operam propriam mã
det et ordinet/quousq; quod est imperatum ab
soluerint: so: probe: ho: Non ne speculatrices
omnes iste sunt/et quotcumq; scientiam com
putandi secuntur: iudicio autem et imperio ge
nera hec inter se duo differunt? so: Apparent:
ho: quo circa si uniuersam contemplationem
in duo distribuamus/partemq; unam iudicio/
imperio alteram assignemus/ recte forsitan di
stribuisse putabimus: so: recte nimium ut mea
fert opinio: ho: Qui communiter tractant ali
quid/satisfactum sibi inuicem arbitrantur/ si
quando consenserint: so: Quid ni? ho: quousq;
igitur in hoc concordes sumus aliorum opiniões
pretermittende: so: penitus: ho: Dic age qua

in arte istarum/regiũ hominem ponere decet
Numquid iniudiciaria? tamq̃ spectatorem
quendam? An in imperatoria potius? quasi
dominum? so: In hac ipsa potius: ho: Viden
dum preterea siquam imperatoria distinctionẽ
admictit. Mihiq; ita uidet. Quo differt cau
po ab illo qui proprium opus uendit/ eo rex a
precone: so: Quemadmodum? ho: Caupones
aliorum opera prius uendita suscipientes ipsi
rursus uendunt: so: Uerum: ho: Haud secus
preco sententiam alterius mandatam sibi/aliis
ipse mandat: so: Sic est: ho: An miscebimus
facultatem regiam interpretatorie: preceptorie
Uaticinio atq; preconio aliisq; permultis eius
dem generis artibus: que cuntis imperant?
An uis potius secundum superiorẽ compara
tionem: nomen quoq; per comparationem ali
quam machinemur? quando quidem genus eo
rum qui sua ipsi precipiunt/ ferme nomine ca
ret: Atq; ita hec partiamur. ut regiũ genus in
eorum numero qui sua mandant/ponamus:
obmissis aliis omnibus/ quibus alius quiuis
nomina ut lubet imponat: prĩcipis quippe gra
tia non subditi sermo nobis est institutus: so:
Nempe: ho: postq̃ hoc satis ab illis est diuersi
tate distinctum ad proprietatem rursus idem
est diuidendum/siquam modo partitionẽ cedẽ
tem nobis in ipso comperimus: so: Valde: ho:
Atqui inueniri posse uidetur: Me igitur seque
re diuidendo: so. Quo sequar? ho: Quicunq;
president imperando generationis cuiusdam
gratia imperant: so: proculdubio: ho: Et eniũ
genita omnia bifariam partiri/ haud multum
difficile: so: Qua ratione? ho: Partim anima
ta sunt/partim inanimata: so: Constat: ho: Si
in membra hec secare speculatricis facultatis
partem imperatoriam uolumus/secemus: so:
In que? ho: Pars eius in generatione in ani
matorum ponatur: pars in generatione anima
torum. Atq; ita totum in duo secabitur: so: Re
uera: ho: Partem unam mittamus: alteram re
summentes: eamq; uniuersam in duo iterum di
uidamus: so: Utram illarum resummendam
censes? ho: Eam que circa animalia imperat.
Neq; enim regia maiestas in animatis instar ar
chitecture presidet: sed generosius animanti
bus: eiusq; potestas circa ista uersatur: so: Op
time: ho: Circa generationem nutritionemq;
animalium cura duplex inuenitur. Animalis
cuiusdam una: Gregis totius altera: so: Rec
te: ho: Ciuilis autem non propriam curam ag
greditur: quemadmodum arator qui bouem a
gitat/uel minister qui sternit equum: sed illius
uicem gerit: qui equos aut boues pascit: so: ue
rum esse uidetur/quod nunc est dictum: ho:
Utrum ex animalium nutritione illam que gre
gatim ea nutrit/gregis nutritionem/an commu
nem nutritionem uocamus? so: Vtrumq; in lo
quendo contingit: ho. Egregie socrates respon
disti: ac si uerborum curiositatem uitabis/ eua
des in senectute admodum sapientior. Itaq;
in presentia ut iubes agendum. Sed numquid
uides quo pacto quis gregis nutritionem gemi
nam ostendens efficiat? ut quod in duplis ad
id quod nunc propositum est/inuestigabitur/
in dimidiis iterum perquiratur: so: Annitar
equidem: et iam mihi uidetur/ Unam commu
nem hominum/Alteram brutorum esse custo
diam: ho: Prompte omnino ac fortiter discre
uisti. Cauendum pro uiribus tamen ne post
hac nobis id accidat/so: Quid cauendum mo
nes? ho: Ne exiguam unam particulam aduer
sus amplas et plurimas secernamus: Neq; il
lam sine specie capiamus: Sed pars illa simul
speciem habeat: Pulcherrimum namq;/quod
queritur ab aliis statim discernere. si modo rec
te id fiat: Quemadmodum ipse paulo ante de
diuidendo iudicans: Attamen diuidere prope
rasti: sermonem attendens ad homines decli
nantem. Ceterum haud satis amice tutum
est ad extremum quiddam et tenue protinus
aduentare. Prestat autem per media progredi
partiendo/sic enim facilius meliusq; ideas inue
nimus. Hoc autem ad illa que perquiruntur
totum refert: so. Qua ratione id ais hospes?
ho: Conandum ob nature tue beniuolentiam
clarius explicare. In presentia quidem p hec a
deo quod est propositum declarare/ ut nihil

120

desit impossibile . Ulterius autem aliquamtu
lum declarandi gratia producendum uidetur
so: Quid tandem in nostra partitione culpas?
ho: Tale q̄uiddam : siquis humanum genus
in duo secare contendens /perinde partiatur :
ac multi eorum qui hic habitant partiuntur :
hi sane grecorum genus tamq̄ unum a ceteris
omnibus separant. Cunctos enim alios ho
mines innumerabiles :et nulla inter se uite ser
monisq3 communione deuinctos / barbarico
nomine signant: et ob hanc unam apellationez
genus quoq3 unum uniuersuz hoc arbitramur
Simile esset preterea siquis numerum in duo
diuidere uolens /decem milia seorsum ab aliis
caperet: ut speciem unam /reliquos ī super uno
quodam imposito illis nomine/ut unum genus
poneret. Rectius autem et per species magis
ac per duo membra diuisio fieret /siquis nume
rum quidem per par et impar: hominuz uē ge
nus per marem feminamq3 diuideret: lydos au
tem et frygas aut alios quosdam tunc a cunc
tis aliis segregaret /cum et spes et facultas sibi
deesset generis inueniendi simul ac partis utro
rumq3 inter se diuisorum: so: Scite loqueris
hospes. At illud qua ratione planius intelligi
posset ostende /non idem sed aliud esse partem
atq3 genus: ho: O uirorum optime socrates /
haud leue quid postulas . Longius modo q̄
decet ab instituto digressi sumus : Tu uero ul
terius etiam peruagari iubes. Nunc porro ut
decens est /illuc unde discessit reflectatur ora
tio. Ad hec alias ocium nacti /quasi per que
dam uestigia diuertemus . Uerumtamen dili
genter ab hoc cauebis o socrates /nequando a
perte distinctum hoc audisse ex me uidearis :
so: Quid istud? ho: Inter se partam speciem
ꝫ differre : so: Cur nam? ho: Quicquid est a
licuius species /eiusdem pars quoq3 sit necesse
est /cuius species esse dicitur. Partem uero es
se speciem uel speciei partem / non est necessari
um: hoc modo me potius q̄ illo dicere semper
o socrates assere: so: fiet ut iubes: ho: post hec
aūt mihi dicas: so: Quid? ho: Hoc unq̄ unde
huc digressi sumus. Reor equidez eam ob cau
sam hucusq3 nos oberrasse / q̄ tu interrogatus

que in membra gregis nutritio diuidereretur :
subito nimium respondisti /duo quedam esse a
nimantium genera. Alterum quidem hominū
Alterum uero brutorum simul omnium unuz:
so: Uerum est: ho: tunc sane mihi uisus es par
te quadam ablata /residuum omne genus unū
animalium ob id putauisse ponendum / q̄ uno
quodaz communi nomine apellare poteras om
nia dum bruta uocabas : so: Sic est actum:
ho: Hoc o fortissime socrates perinde uidetur
esse /ac siquid aliud animal ut grus aut aliud
tale esset prudentie particeps / similiterq3 ut tu
denominaret: et grues genus unum poneret .
Cetera uero cuncta simul cum hominibus uno
quodam altero genere complecteretur: suuz ge
nus rationale uocans : reliqua uero omnia bru
ta. Conemur itaq3 nos ab omnibus huiusce
modi erroribus declinare: so: Qua uia? ho: ne
animalium genus omnium partiamur : ut mi
nus in his delinquamus: Neq3 enim oportet .
Sic porro supra deliquīus. so: qui? ho: pars
illa contemplatricis scientie / que ad imperan
dum spectat /eius generis esse constitit /quod a
nimalia curat /animalia uidelicet gregabilia:
Non ne ita? so: ita certe: ho: Quare tunc quo
q3 omne animalium genus inferum et mansue
tum est distinctum. Que enim sic natura insti
tuta sunt : ut mansuescere possint / domestica
apellata sunt /cetera uero siluestria: so : Egre
gie: ho: Scientia uero illa quam querimus /in
domesticis est et erat: Et circa genus animali
um sociabile querenda uidetur: so: Sane: ho:
Ergo ne ad cuncta simul respiciendo uti tunc
diuidamus: neq3 in partiendo nimium propere
mus /ut repente ciuilem scientiam compreben
damus . Nam nimia festinatio fecit ut illud
quod prouerbio fertur /nūc nobis contingeret
so: Quid nam? ho: Ut cum nimis in diuisione
properauerimus /tardius absoluamus: so: Et
merito quidem hospes id egit: ho : De his qui
dem ita. Rursus autem ab initio communez
nutritionem animalium diuidamus. forte nam
q3 quod tu uehementer affectas sermo ipē gra
dati ad finez suū deductus clarius demonstra
bit: respōde ad hoc: so: ad qd respōdeā? ho: hoc

forsitan e multis audisti: Neqꝫ enim arbitror
interfuisse te his qui circa nilum pisces ipsos
mansuefaciunt: aut circa regios lacus: Sed
quod circa fontes fit / fortassis ipse uidisti:
so: Et hec ipse uidi: et illa ex multis audiui:
ho: Quin etiam ꝙ quidam greges anserum:
et gruum pascant: et si numꝙ̄ in agris thessali
cis es uersatus / audisti tamen et credis: so: pro
cul dubio: ho: Hec ab ste ideo sciscitatus sum
quia animalium communis custodia partim a
quaticorum: partim terrenorum esse uidetur:
so. Est profecto: ho: consentis gregis custodi
am sic esse bifariam distinguendam: ut partim
humida: partim sicca animalia nutriat? so: con
sentio equidem: ho: Utram uero istarum regi
a respiciat diligentia nullus queret. nam nemi
ni dubium: so: nemini: ho: Unus quisqꝫ enim
precipue aridorum nutritionem distinguet: so:
Que in membra? ho: In uolantium gradien
tium ue custodiam: so: Sic ueritas habet: ho:
ꝙ ciuilis facultas circa illa que gradiuntur /
dumtaxat uersetur: uel stolidissimus quisqꝫ ut
ita dixerim / animaduertet: so: Absqꝫ contro
uersia: ho: Gressibilis preterea generis alimo
niam / paris instar numeri in duo quedam par
tiri debemus: so: patet: ho: Illuc porro quo
sermo noster tendit / gemini calles ducere nos
posse uidentur. Alter quidem breui quodam
tramite / dum angustam particulam ab ampla
secernit. Alter uero longiori ambitu / duꝫ pre
ceptum illud seruat antea dictum / ut per medi
a diuisio fiat. licet utrum uolumus ingredi: so
An per utrumqꝫ proficisci non licet? ho: Non
simul o mirifice adolescens. diuersis tamen tē
poribus licet: so: Utrumqꝫ ergo alterum uide
licet post alterum eligo: ho: Facile id quidem
cum exiguum sit quod restat. Sane in princi
pio medio ue itinere: durum hoc nobis precep
tum esset. Hūc autem postꝙ̄ ita uidetur: longi
orem prius uiam ingrediamur. Nam cum re
centes simus iter longum leuius peragemus:
Distinctionem itaqꝫ hanc uide: so: Dic modo:
ho: Que gradiuntur et mansuescunt et congre
gantur: in partes duas secundum naturam di
uiduntur: so: Quas in partes? ho. Partim cor
nibus munita sunt: partim carent: so: Appa
ret: ho: Curam gradientium diuidens / utriusqꝫ
partis conditionem sermone describe. Nam si
nominare ipsas uolueris / rem nimis circum
plicabis: so: Quemadmodum ergo dicendum
censes? ho: Ita cum gradientiū cura bifariam
distincta sit / pars una in cornifera gregis par
te locata est / altera in mutilata parte relicta: so
Sic penitus de his dictum est: nam ad suffici
entiam ostensa sunt: ho: Constat utiqꝫ regem
gregis cuiusdam cornibus mutilati pastorem
esse. so: constat sane: ho: Hanc itaqꝫ discerpen
tes quod mouetur exhibere illi conemur: so:
Omnino: ho: Utrum placet ipsam in partem
iunctis unguibus: et partem unguibus scissis
diuidere? an potius in generationem propriaꝫ
et communem? Intelligis? so: Quid? ho: ꝙ e
quorum et asinorum species inter se promiscue
generat: so: Nempe: ho: Reliqua uero dome
stica et socialibus generis animalia sine aliena
commixtione propria tantum ex specie procre
ant: so: Perspicuum cuiqꝫ: ho: Ciuilis itaqꝫ di
sciplina numquid promiscue generationis ani
malia: an simplicis curat? so: Immixte ac sim
plicis proculdubio: ho: Hanc utiqꝫ animanti
um naturam / quemadmodum in superioribus
hucusqꝫ seruauimus / gemina per membra seca
re debemus: so: Decet: ho. Enim uero animan
tes ferme omnes domesticas conciliabilis
qꝫ nature quas cicures nominant / generibus
duobus exceptis iam discreuimus. Genus
porro nostrum inter gregabilia pecora nume
rare non decet: so: Non certe / sed quo pacto?
ho: Hoc imꝙ̄ in duo distinguendum / quemad
modum te ac theetetum discernere decet / quā
do quidem in geometria uersati estis. Diame
tro scilicet et diametri rursus diametro: so:
Qui istuc ais? ho: Numquid aliter generis hu
mani conditio ad progressum natura instituta
est ꝙ̄ diameter potentia bipes: so: Haud aliter
ho: Reliqui sane conditio generis rursus secū
dum potentiam nostre potentie est diameter:
quippe cum bis duobus sit pedibus constituta
so: Nihil obstat quo minus sit huiusmodi. Ac
pene iam quod ostendere uis / intelligo: ho:

Cernimus quid insuper risu dignū o socrates nobis in superiori diuisione contigerit? so: Quid nam? ho: Genus hominum una commixtum concurrensq; cum genere generosissimo omnium atq; facilimo: so: Cerno et quidem clare quod sequitur: ho: An/non conueniens est: que tardissima sunt/nouissima peruenire? so: Consentaneum: ho: Istud autem nequaq̃ aduertimus ꝙ adhuc ridiculosior rex apparet una cum grege discurrens/cursumq; cum illo peragens: qui optime hominum omnium est ad uite facilitatem exercitatus. so: Omnino quidem: ho: Nunc illud liquido patet o socrates quod in sophiste inquisitione est dictum: so: Quid istud? ho: ꝙ huiuscemodi processu sermonum de puriori magisq̃ impuriori curauit nihil/breuioremq; ante longiorem minie spreuit: Semper autem per illum quod est uerissimum transigit: so/Uidetur: ho: Post hoc ne me preuenias/de uia ad regis terminuz breuiori percontans/ego prior ingredior: so: Omnino: ho: Dico igitur oportuisse supra gressibile animal in bipes et quadrupes distribuere: Cum uero homo tunc cum solo uolatili restaret comprehensus/rursus genus ipsum bipes in nudum animal pennigerum ue diuidere: hac deinde distinctione subiuncta: arteq; hominum nutrice et conseruatrice monstrata/ciuilem iam et regium uirum ipsi instar aurige preficere: eiq; cuntatis habenas gubernaculaq; tribuere: quasi scientia hec illius sit propria: so: Optime quidem: et tamq̃ debitum sermonem mihi reddidisti: digressione ipsa fenoris loco proposita: ac penitus adimpleta: ho: Age itaq; a principio ad finez sermonē de ciuilis artis nomine colligamus: so: Prorsus: ho: Scientie illius que in contemplando uersatur pars una erat imperandi peritia: huius pars facultas illa que per se suaq; imperat. Cuius membruz haud sane exiguum animaliuz enutritio: huius item gregis alimonia. Quaz animaliuz gradiē tium alimonia diuidit. Ab ea species illa secta est: que animalia cornibus carentia pascit. Eius preterea partem nequaq̃ minorem triplicez complicare necesse est: siquis uno nomine comprehendere eam uelit scientiam appellans generationis circa mixtam pastoris custodiam. Cuius portio in grege bipedi homines dumtaxat pascens illa ipsa quam querimus imperatoria facultas est/quam regiaz et ciuilē pariter nominamus: so: Prorsus: ho: Num quid reuera ut ais o socrates a nobis actum est? so: Qua de re? ho: Utrum quod proposuimus/sufficienter sit absolutum? An in questione hoc maxime pretermissum: ꝙ descripsimus quodammodo/non dum tamen penitus definiuimus? so: Quamobrez istud ais? ho: Conabor quod sentio planius explicare: so: Dic iaz: ho: Cum multas pastoruz facultates esse constiterit/una quedam illarum uniusq; custodia gregis ciuilis ipā disciplina uisa est: so: Profecto: ho. Hanc neq; equorum neq; aliorum etiam brutorum/sed hominum tantuz communē esse nutritionez ostendimus: so: Id quoq;: ho Pastoruz itaq; omniuz et reguz differentiaz propriaz uideamus/so: quaz? ho: Siquis forte ex aliis alterius artis nomen habens/communez gregis nutritionem sibi uendicet/quid dicendum? so: qua ratione inquis? ho: Perinde imq̃ ac si mercatores/agricultores et coqui gymnastici insuper ac medici aduersus pastores quos politicos apellauimus. surgerent/assererentq; se esse pastores hominuz/quippe cuz ipsi uictum non plebi solum uerum etiam regibus magistratibusq; suppeditent: so: an nō uera dicerē: ho: forte. et hoc utiq; est nsydereū illud autem scimus. ꝙ cuz bubulco de his nemo certaret: sed ipse sine controuersia armenti pastor est/qui boues curat: Ipse medicus ipse cōniugioruz auctor: partusq; cuiuslibet adiutor et educator: Preterea nemo melius iocis et musica armentuz/quantuz natura horum capax est oblectat. trahit. et mulcet organis atq; ore gregis sui musicaz tractans. Eademq; est de ceteris pastoribus ratio. Non ne? so: Maxime: ho: quo pacto igitur sermo ille de rege rectus integerq; uidetur/quando pastorem illuz et nutritorez humani gregis ponimus: solum ipsum ab aliis secernentes/cū alii multi de hoc ipso cōtendāt? so: nullo mō: ho: an nō merito paulo

ante dubitauimus quando suspicati sumus ne
figuram quandam regis dumtaxat induceremus
Non dum tamen ciuilem ipsum perfecte defi
niremus nisi prius illos qui cum eo sese impli
cant / et pastores esse ut ille profitentur / com
prehendamus : et ab illis regem secernentes /
purum illum penitus ostendamus : so : Recte
nimium : ho : hoc igitur nobis o socrates agen
dum est : nisi uelimus in fine sermonis infamiā
reportare : so : ab hoc prorsus est declinandum
ho : rursus ab alio principio alia quadam uia p
cedendum est : so : Qua ? ho : iocum quendā in
terserere his oportet : magnaqꝫ pte prolixe fa
bule uti : et quod restat ut supra fecimus exse
qui : partem semper partis subdiuidendo : atqꝫ
ita ad summum quod est quesitum deducere :
so : oportet sane : ho : Sed iā fabule mee ut pue
ri solent / arrectis auribus adsta . neqꝫ . n . a pu
erilibus annis procul abes : so : Dic ammabo :
ho : Erat olim et adhuc erit multa uetustarū
rerum memoria : Et inter cetera memorabile
monstrum : quod circa atrei thyestiqꝫ litē refer
tur . Audisti namqꝫ ac meministi quod tunc ac
cidisse tradunt : so : numqd auree agne ostentū
dicis : ho : nequaqꝫ : sed de ortus solis occasus
qꝫ et aliarum stellaꝝ mutatione : Unde . n : nūc
exoriuntur / tunc occidebāt : et contra exoriebā
tur . Tunc uero deus testimonium prebens a
treo in hāc celum figurā mutauit : so : fertur et
hoc : ho : Quin etiam e multis saturni regnum
audiuimus : so : ex plurimis certe : ho : Quid ue
ro ? non ne priscos illos ex terra procreari / non
ex se inuicem nasci ? so : hoc quoqꝫ in antiqs re
bus cōmemoratur : ho : cuncta hec ab eadē pas
sione proficiscunt : et alia preter hec per multa
his longe mirabiliora . Uerum longitudine tē
poris / partim memoria deleta sunt : parti absqꝫ
ordinis serie sparsim circumferunt : passionem
uero illam que hoꝝ oīum causa est nemo utiqꝫ
dixit : Nunc aūt dicenda est : Nam ad regis o
stensionē ꝯferet : so : preclare loqueris . Referas
ergo neqꝫ aliquid pretermittas : ho : Audi iam
Uniuersū hoc alias deus ipē regit . agitat . atqꝫ
rotat . alias uero dimictit / cuꝫ mundi circuitus
competētia sibi curricula temporis expleuerūt

Tunc sane mundus ultro ac libero motu con
tra reflectitur . Nam et uiuit et sapientiā ab eo
qui ab initio construxit illum / est sortitus . Cir
cuitus aūt necessario ipi hanc ob cām innatus
est : so : quam ob causam inquis ? ho : idem esse
semp et secundum eadem et eodeꝫ se modo ha
bere / solis omnium diuinissimis cōuenit . Cor
poris autem natura huius ordinis non est cō
pos . Ceterum id omne quod celum mundum
qꝫ uocauimus : multa quidem et felicia mune
ra a genitore suscepit . Corporis tamen parti
ceps : Quo circa expers omnino mutationis
cuiuslibet esse non potuit : Attamen quoad
fieri potest / in eodem et secundum eadem et u
no motu mouetur . Quapropter circuitum est
adeptum / in quo minima agitationis sue fit per
mutatio . Se ipūm autem conuertere semp
ferme nihil potest : preter animam id quod rur
sus agitatis omnibus prestat . Mouere autem
id alias aliter rursusqꝫ contrario modo nefas
est : Ex his omnibus dicendum est / mundum
neqꝫ se ipsum conuertere semper : neqꝫ totum
semper gemino contrarioqꝫ circuitu ab ipso
deo reflecti : Neqꝫ rursus duos deos contra
riis sententiis ipsum uertere . Solum uero
quod nuper diximus / restat : alias ab alia qua
dam diuina causa duci / uitamqꝫ rursus extrin
secus uenientem et immortalitatem ab opifice
suo preparatam suscipere . Alias autem quan
do dimissus recurrit / Per se ipsum currere ta
li pro tempore missum adeo ut retrogradus
multa reuolutionum milia peragat : quia et ma
ximus est et undiqꝫ penitus equilibris et mini
mo quodam cardine reuolutus : so : Uerisimi
lia ualde ista uidentur : ho : Ex his que dicta
sunt / raciocinantes passionem illam consydere
mus : quam omnium esse diximus mirabilium
causam : Est autem huiusmodi quedam : so :
Qualis ? ho : qꝫ totius mundi machina tum ita
ut nunc / tum contra reuoluitur . so : Quo pac
to ? ho : Mutationem hanc existimare oportet
omnium celestium alternationum maximam /
extremamqꝫ esse : so : Videtur : ho : Quamob
rem consentaneum est tunc maximas circa nos
intra mundum uiuentes mutationes

fieri: so: Uerisimile id quoqꝫ ho: neqꝫ uero nos
latet ꝙ egre et difficile tolleret animantium na
tura magnas multas et omnigenas mutatiões
so: constat: ho: Ergo animalia multa tunc inte
reunt hominesqꝫ supersunt per pauci: hi uero
multis nouisqꝫ et mirabilibus passionibus tũc
afficiuntur: Jd aũt contingit oĩum maximuz:
Sequiturqꝫ continuo reuolutionem illã qua
celũ contra quã nũc reflectitur: so: quid naz ?
Principio in quacumqꝫ etate quod uis anĩal
est constitutum in eadem progredi cessat: neqꝫ
fit senius ultra mortalium aliquod. sed in figu
ram trãsit contrariã: iunioreqꝫ et molliorez ha
bitum induit. senioꝝqꝫ cani capilli nigrescunt:
Et quibus gene barbate prius erãt / iã barba
depòsita in priorem spẽm restituunť. pubescen
tium quoqꝫ corpora pilis positis mollescunt /
sensimqꝫ singulis diebus et noctibus decrescẽ
tia in puelli naturã redeunt: atqꝫ in his tã aĩe
ꝙ corpora habitum subeunt puerorum. Demũ
tabescentia deficiũnt et intereunt. Cadauera
preterea illorum qui celestis mutatõe uertigis
subito corruerunt: idez patiunť et simili retro
gressione clam ac breui putrescunt: so: que tũc
erat hospes animalium generatio? quo ue mo
do ex se inuicem generabãtur? ho: constat o so
crates illis temporibus inuicem genus suũ nõ
propagasse. Quod aũt dicitur quãdoqꝫ genus
ortuz ex terra fuisse / hoc ea tempestate fuit rur
sus ex terra conuersum: Tradiderunt hec no
bis primi ipsi nostri progenitores: qui statim
post primã reuolutionem orti sunt: hi sane hoꝝ
testes sermonum preconesqꝫ fuerũt: qui minie
uulgo creduntur: cum tamen credendi sint.
Quod uero hinc sequitur / animaduertẽdũ ar
bitror. Huic enim quod dicitur / senes in natu
ram regredi pueroꝝ / cõsonuz est ex mortuis ter
raqꝫ recõditis iterum ibi restitutos reuiuiscen
tesqꝫ sequi uertiginem: generatione in contra
rium reuoluta. Ac terrigenas hac ratõe neces
sario renascẽtes: sic nomine et sermone uocari
quotcumqꝫ deus ipõrum in aliam sortẽ nõ trãs
tulit uel exornauit: so: Hoc profecto e superio
ribus sequitur. Uerum uita quã sub saturni
regno esse dicis / utrum sub illis celi cõuersioni
bus / an sub his extitit? Mutationem quippe
solis reliquarumqꝫ stellarum in utrisqꝫ uolutio
nibus contingere certum est: ho: Optime ser
monem secutus es. Quod aũt qrebas / sponte
omnia hominibus nasci / presenti cõuersioni mi
nime competit: sed superiori potius cõpetebat
Tunc sane totius circuitus prĩceps curatorqꝫ
primum deus extitit: ut nunc per uarias mun
di plagas singule ipius ptes a diis prĩcipibus
distribute sunt: Animalium quoqꝫ genera gre
gatim distincta demones tamqꝫ diuini pastores
sortiti sunt: quorum unusquisqꝫ sufficiens erat
ad omnia prebẽda singulis: quibus preerat ip
se. Quãobrem nihil erat agreste: omnisqꝫ rapa
citas et uorago procul aberat: aberat bellũ pe
nitus atqꝫ seditio. Cetera insuper q̃ conditio
nem illoꝝ temporum sequebãtur / ĩnumerabili
a sunt. quod uero deuictus facilitate et liberta
te uite fertur / ob id est dictum / ꝙ deus eos pa
scebat: ipẽ illorum pastor et custos / queẽadmo
dum homines nũc / quoꝝ natura diuinior / bru
torum pastores sunt. Deo itaqꝫ custodiẽte ciui
tatum constitutões nulle erãt neqꝫ marium fe
minarumqꝫ ad filios procreãdos cõiugia. Oẽs
enim ex terra reuiuiscebãt: rerum preteritaruz
immemores. Aberãt aũt eiusmodi omnia.
Fructus uero illis et poma et fruges abũde ar
bores et fertile solum spõte sua absqꝫ agricul
ture opera suggerebãt. Nudi quin ẽt et expe
diti et errabũdi ut plurimũ pascebanť. Naz tẽ
peries illis innoxia mollia quoqꝫ passim parata
cubilia ꝙ plurimis ex terra herbis repululãti
bus. Uitam o socrates horum sub saturno
uiuentiũ audis: hanc uero quam iouis esse tra
dũt presens ipẽ nouisti: utra uero ĩsit felicior /
iudicare ne uis ac potes? so: minime omnium:
ho: Uis ne igitur ego quodãmodo tibi diiudi
cem? so: et maxime quidez: ho / si saturni quon
dam alumni in tãto ocio et libertate uite poten
tiaqꝫ non solum inter se: sed ẽt cum bestiis col
loquẽdi / hisce omnibus ad philosophiaz utebã
tur inter se et cum bestiis uiuẽtes / sciscitãtesqꝫ
ab omni natura quecumqꝫ propriam sentiendi
uim aliquam differẽtem ab aliis habet ad pru
dentiã acquirendã / facile iudicari potest / illos
longo quodã internallo nos ad beate uiuendũ
ex superasse. Sin aũt epulis affatim et poculis

saturi inter se et cum bestiis tales fabulas con
ferebāt / quales de illis nunc referuntᷣ / hoc q̄z
ita ut mea fert opinio facile admoduz iudicare
tur. Sed hec obmictamus donec aliqs horuz
idoneus appareat nūctius / qui nobis referat u
trum homines illi sciētiis et confabulatiōibus
operam dederint. cuius aūt gratia fabulā hāc
ingressi sumus / id iam dicendum ut sequentia
cum antecedētibus coniungamus. Cum omni
um illorum tempus esset expletuz / mutationēq
circuitus fore iam oporteret / terreno genere oī
consumpto: quippe cuz quelibet anima genera
tiones omnes implesset / quotqꝫ mādata erant
cuiqꝫ totidē una queqꝫ in terrā semina proiie
cisset: tūc uniuersi gubernator deus q̄si guber
naculoꝝ dimissis habenis in sui ipius redit cir
cumspectum. Mūdum uero deinceps satuz re
uoluit iterum et innata cupiditas. Omnes qui
etiam dii summi demonis college singulis pre
positi regionibus / quod contigerat aduertētes
mundi partes destituerunt. Mūdus deiñ con
traria principii finisqꝫ sese agitatōe reflectēs ter
remotu ingēti interiora cōcutiēs animalia rur
sus cuiusqꝫ generis ut plurimum pdidit: At ue
ro certis temporum exactis curriculis / concus
sio perturbatioqꝫ cessauit: et mūdus a turbulēto
fragore desistēs solita sui ipius progressiōe cu
currit: et in ordine debito cōstitutus auctorita
tem administrationēqꝫ et sui ipius et eoꝝ que
in se sunt / suscepit. auctoris patrisqꝫ sui guber
nationem p uiribus memoriter imitatus: Prin
cipio igitᷣ pfectius executus est: sed ab ea demū
imitatione longius degenerauit. Cuius quidē
defectus cā est natura corporea prisce nature
fomes. Nam quondam ualde deforme erat et
ordinis expers / anteq̄ presenti ornatu decora
retur. Ab eo sane qui ipūm cōstruxit / bona oīa
possidet: a priori aūt deformitate / incommoda
et iniusta omnia q̄ intra celum nascūtur et mū
dus ipē substinet et uiuētibus inserit. Dū igitᷣ
animalia sua una cum gubernatore nutrit / ma
la quidē parua / bona uero ingentia parit: cū au
tem seiūgitur in primo discessus tpōre per pul
chre omnia ducit. Veꝝ pcedēte tempore obli
uione iam occupatur: quapp prioris deformita
tis passio uehemētius dominatur. Demum lon

go ex acto tempore deflorescit. Ac bona exigu
a pcreans maloꝝ ū naturā his plīmā miscens
piculum subit ne et ipē et que in se sunt omnia
dissoluātur: Quāobrem deus ille quondaz hu
ius ordinis auctor / cernēs mundum tāto ī di
scrimine positum miseretur. Ac ne tumultu
a deo turbulento fluctuet dissoluaturqꝫ et ī lo
cum dissimilitudinis infinitum mergatᷣ / iteruz
adstat et presidet / resumptisqꝫ habenis pristinus
gubernaculis / egrotātia omnia dissolutaqꝫ anti
qua sui agitatōe conuertit: ornat: et corrigit:
mortisqꝫ seruat illum et senectutis ignarum.
Hic ergo cunctoꝝ dictus ē finis. Sufficit aūt
hoc ad regis ipius ostensionem si modo supra
dicta teneantᷣ. Conuerso iteꝝ mūdo ad presen
tis geniture progressum / etas rursus ultra pro
gredi destitit: et noua his cōtraria q̄ erāt tunc
reddidit. Animalia porro morti ob ipāz tenui
tatem prima aucta sunt. Que uero nup ex ter
ra cana surrexerant / iteꝝ in terram morientia
reciderunt. Cetera item omnia trāsmutata sunt
mūdi totius sequētia passionem. Generatōis
quippe et conceptōis et alimenti imitatio cunc
ta necessario secuta est. Neqꝫ enim dabatᷣ am
plius in terra p cās alias componentes / aníal
fieri: Nam queādmodum institutuz fuit ut mū
dus motionis sue dominus esset / ita similiqua
dam ductōe factum / ut partes mundi p se ipās
quoad fieri potest / generēt et nascantᷣ et nutri
ant. Jam uero ad id ptuenius / ad quod nostra
omnis respexit oratio: De reliquis enim animā
tibus multa et magna referri possent. ex qbus
queqꝫ et quas ob cās transmutata fuerunt.
Que uero circa homines contigerunt / breuio
ra sunt et magis ad rem attinent. Cum hoies
pastoris presidisqꝫ ipōꝝ demonis essent puidē
tia destituti: et animalia multa que suapte natu
ra īmania fuerāt / efferata iterum essent / īermes
ipi imbecillesqꝫ et custodia derelicti / ab illis pas
sim dilaniabantᷣ. Accedebat inertia et impitia
superioꝝ temporuz. laboꝝ enim curaꝝqꝫ nescii
uixerant: Tellus haud ultra uictum spōte sup
peditabat: comparandi uero industria non duz
inuenta. quia nulla necessitas illos ante coege
rat. his de causis in summum discrimen atqꝫ
penuriam illoꝝ redacte res erant. Quapropter

123

munera illa que olim a diis tributa hominibus
memorantur/necessaria quadam disciplina eru
ditioneq; tributa fuerunt. A prometheo qui
dem ignis: Artes aũt a uulcano illiusq; cõsor
te. Semina quoq; et terre cultus ab aliis: om
nia summatim uite hominũ adminicula tunc
deorum opera sunt comparata: cum homines
deorum prouidentia deseruisset: oporteretq; ip
sosmet ꝓpagationis et alimonie sue curam ha
bere: mundi totius instar: quem imitantes om
ne per tempus sequẽtesq; alias aliter nascim̃
atq; degimus: Sed fabula iam finem habeat
Ea uero conducet nobis ad dinoscendum quã
tum supra in regis ciuilisq; definitione errraui
mus: so: Qua in re et quãtum errasse nos di
cis? ho: partim minus partim generosius ma
gisq; et plus q̃ tunc erratũ: so: Quo pacto?
ho: ꝙ enim dũ q̃reretur rex ciuilisq; uir ex pre
senti circuitu generatõeq;/pastorẽ ex cõtraria
conuersione adduximus: et pro mortali gregis
humane pastore deum commemorauimus/lon
gius trãsgressi sumus: ꝙ uero ciuitatis uniuer
se prĩcipem illum ostẽdimus: quo autem mo
do princeps esset non declarauimus: Uerum
quidem diximus non tamen ad integrum per
spicueq; descripsimus. Quo circa mius ĩ hoc
q̃ in illo deliquisse uidemur: so: Uera loq̃ris:
ho: Existimare ergo debemus tunc demũ nos
ciuilem uirum satis exposuisse/cum gubernan
de ciuitatis modum ad sufficientiã discreueri
mus: so: preclare: ho: Ob hanc utiq; causam/
eam fabulam inceptauimus ut de gregis nutri
tione certi aliquid ostenderemus/non solum
ostenderetur quod omnes aduersus regem
communem gregis nutritionem sibi uendi
cant: uerum illum clarius intueremur quem
solum sic apellare decet/cum instar ouium bo
uumq; pastorum humani gregis pascendi curã
habeat: so: Recte: ho: Reor equidem socrates
pastoris diuini figuram rege prestãtiorem eẽ:
Ciuiles autem hos uiros subiectis similes eẽ
magis/secundum naturas educationesq; et di
sciplinas: so: Omnino quidem: ho: neq; uero
ꝑscrutãdum est utrum magis minus ue fuerit
uel utrum ita sint an aliter nati: so: Cur enim?
ho: sic porro iterum resummamus. Artem sua
ex se precipientem: circa animalis non priuatim
sed publice prouidentem/supra statim gregis
nutritionem uocauimus. Recordaris? so: Re
cordor: ho: In hoc ab errauimus. Nam ciuilẽ
uirum neq; comprehẽdimus adhuc neq; deno
minauimus: sed nos eius denominatio fugit:
so: Quo pacto? ho: Greges singulos pascere
aliis omnibus pastoribus conuenit. Ciuili au
tem uiro competens nomen nõ dedimus: Cũ
deceret commune cunctis aliquid adhiberi: so
Uera narras/si modo licebat: ho: Immo uero
licebat/curationẽ cõmuniter attribuere/absq;
nutritionis aut alterius negocii distinctione: et
aliam quãdam apellationem inferre cõmunem
siue gregis ductionem siue curationem siue di
ligentiã apellãtes. Atq; ita ciuilem cum aliis u
na complecti postq̃ sic oportere ratio significa
uerat: so: optime: Uex quo nam pacto postea
distinguẽdum erat? ho. Quẽadmodum gregis
nutritionem diuisimus secundum gressibilium
et uolatilium spẽs/immistorũq; et mutilatorum
ita gregis ductionem: et secundum eadem par
tiri licebat: atq; ita regnum saturni ac presens
fuisset sermone comprehensum: so: Uidetur:
Sed quid tum? ho: si ita impositum facultati
illi nomen fuisset ut gregis ductionem uocauis
semus eam quam gregis nutritionem uocaui
mus/constat ꝙ nemo aduersum nos contẽdis
set quasi curatio omnino non esset: quẽadmo
dum tunc merito est decertatum/ꝙ ars in no
bis nulla sit nutritiua apellatione digna: Et si
aliqua sit/multis aliis prius magisq; q̃ regie
nomen id competat. so: Recte: ho: Nulla ue
ro ars alia de hoc contendit/quasi sit totius hu
mane cõmunionis curatio maior mitiorq; q̃ re
gia: so: Recte loqueris: ho: Post hec numq̃d
aduertimus socrates q̃ grauiter circa finẽ de
liquimus? so: ubi delictum dicis? ho. In hoc
imq̃: ꝙ et si artem quãpiam bipedis gregis nu
tricem esse putauimus/non tamen illico regiã
illam atq; ciuilem tamq̃ absolutam apellare
debuimus. so: Cur non? ho: primo quidem o
portebit quod dicebamus nomen ad curã ma
gis q̃ ad nutritionem accomodãtes postea di
uidenda cura fuit. Nam diuisiones insuper
non paruas suscipit: so: Quas? ho: in diuinũ

pastorem et humanum curatorẽ: so: scite: ho:
curationem itẽ humanā in duo: so: que? ho: in
eam que inuitis et eam que uoluentibus im
perat: so: quid ergo? ho: in hoc sane peccātes
ineptius q̃ decebat regem tyrannumq; in idez
conduximus: cum et ipī inter se dissimilimi sint
et gubernādi his modi longe diuersi: so: uera
refers: ho: Nunc igitur iterum emendātes ut
supra dicebam humanam curationem bifariā
partiamur inuiolentā et uoluntariā: so: Absq;
dubio: ho: uiolentā quidem tyrānicam: uolun
tariam aūt uolētiumq; bipedum gregis ductio
nem ciuilem artem denominemus: atq; euz q
facultate hac est preditus / uirum reuera ciuilẽ
regemq; dicamus: so: Uidētur iam hospes ci
uilium demostrationes nobis ita demum peni
tus absolute: ho: bene nobiscū esset o socrates
actum. Oportet aūt non tibi solū id sed mihi
quoq; tecum una uideri: et nunc qdez rex mi
hi non dum pfectā uidetur hẽre figuram: sed
quemadmoduz statuarii interduz importunius
festinātes / plura et maiora q̃ oporteat singula
opera interponēdo serius inde pficiunt: Sic et
nos ut q̃ primum atq; īsuper magnifice prio
ris processus errata circa regem ostenderem̃ /
putātes magna illius exempla ponēda ingētem
fabule molez exaggerauimus: maioriq; q̃ opor
tebat illius parte uti coacti sumus. Quaprop
ter prolixiorem ostensionem induximus: et fa
bule finem haud penitus imposuimus. sed re
uera sermo nobis tamq̃ animal / exteriorem q
dem circunferētiam sufficiētem hẽre uidetur:
pigmētorum uero colorumq; cōmixtione pspi
cua nō dum decorari. picture aūt et uniuerse
manuum facultatis dictōe atq; sermone omne
animal demonstrare magis conuenit illis q as
sequi possunt: aliis autem per manuum mini
steria: so: de hoc quidem satis. Quaz uero ob
causam non dum sufficiēter dictum esse ais / o
stende: ho: arduum est o beate absq; exemplis
res magnas sufficiēter ostendere: Uidetur. n.
unusquisq; nostrum tamq̃ per somnium nos
se omnia: reuera aūt oīa iterum ignorare: so:
Quo pacto: ho: absurde admodum o socrates
affectum et condictionem anime circa sciāz su
pra mouimus. Nempe in magnis arduisq; sce

pimus: quod in minimis et facilibus erat p or
dinem incohādum: so: quorsum hec? ho: exem
plo rursus exemplum o felix īdiget: so: qua ra
tione? Dicas nihil mei cā ueritus: ho: dicendū
postq̃ ipē es audire paratus: aduertimus qd
agāt pueri: cuz primū litteras discunt: so: quid
nam? ho: q̃ elementa q̄libet in breuissimis fa
cilimisq; syllabis sufficienter psentiunt: ueraq;
de illis eloqui possunt: so: quid ni: ho: eadem
hec in aliis ambigētes opinione sermoneq; fal
luntur: so: prorsus: ho: an non ita facilime at
q; optime ad ignota perduci possunt? so: quo
pacto? ho: reducere illos primum ad ea opor
tet: in quibus hec eadem recte opinati fuerāt /
eisq; offerre que non dum noscunt: et ea inuicē
comparādo / ostendere eamdem similitudinem
atq; naturā in utrisq; complexionibus esse:
donec cū ignotis oībus que uera opinione cō
cepta sunt / cōparata monstrentur. demōstrata
uero et illorū expla fcā demū efficiāt ut ex oī
bus cuiuslibet syllabe elementis / id quod alte
rū est / ab aliis alterum nuncupēt / Quod uero
idē est / idem sp secundum eadem secū ipō: so:
sic oīo: ho: Non ne satis hoc cōprehendimus
q̃ uidelicet tunc exēpli generatio est: cū quod
idem est in alterutro seiuncto recta opinione
conceptum et utriq; accomodatum unam ābo
rum cōmuniter opinionē parit. so: Videtur ho
Quid mirum? si idē natura patiēs aīa nostra
circa rerum omniuz elementa / alias ueritate ip
sa circa unuz quodq; in quibusdā constituit.
alias aūt circa omnia rursus in aliis fertur: et
ipā in quibusdam copulatōibus / recte quodā
modo opinatur: trāslata uero in magnas ac dif
ficiles rerum syllabas: hec eadē rursus igno
rat: nihil utiq; miruz uideri debet: Nā qua ra
tione qs o amice posset ab opinione falsa incipi
ens / ad aliquā ueritatis uel minimā partem p
ueniendo sapiētiā adipisci? so: nulla ferme: ho
Si hec ita natura se hēnt / nequaq̃ ego ac tu
ab erraremus / si primo totius exempli naturaz
uidere anniteremur / in paruo quodā alio / secū
dum partē exēplo. Deinde ad maximū accessuri
regis exemplū eandē spēz alicunde a minoribus
deferentes: per exēplū iterū conaremur rerum
ciuiliū curationē arte dinoscere: ut ipā pro som

124

nis ueritas habeatur: so: recte admodum: ho: Rursus superior oratio repetenda qua insere batur: postq̃ ꝑmulti cum regio genere de ciui tatis gubernatione contendunt: sibiq; illã usur pant: oportere eos omnes ab illo seiungere / ipsumq; solum relinquere: atq; ad hoc exemplo quodaz opus esse diximus: so: ualde: ho: quod nam potissimum exemplum exiguum quidez et eandem ciuilem continẽs facultatem adducẽs aliquis sufficienter quod inuestigatur inueniet? Uis ne ꝑ iouem o socrates nisi quid aliud im promptu habemus / texendi artẽ eligamus? nõ uniuersam quidem: sufficiet enim ut arbitror / lanificium. Forte nãq; pars hec electa quod cupimus indicabit: so: quid ni? ho: cur non ut superius unumquodq; in partium partes diui debamus / ita modo circa texendi artem fecim̃ et ꝙ breuissime poteramus omnia trãsigentes quod ad propositum conducit elegimus? so: Quomõ inq̃s? ho: efficiã ut discursus sermo nis ipse tibi respondeat: so: preclare loqueris. ho: Eorum que facimus et possidemus / q̃daz grã aliquid agẽdi parãtur / quedã aduersus pas siones sunt propugnacula. propugnaculoꝝ aũt alia remedia sunt tam diuina ꝙ humana. Alia uero obstacula. Obstaculorum / alia militaris armatura / alia circumuallatio. Circumualla tionum uero alia uelamĩa / alia aduersus estum frigusq; munitões. Munitiorum alia tegmẽta et retinacula / alia operimenta: Operimentoꝝ quedam suffulciunt / quedã circumãbiunt: Eo rumq; circumãbiũt alia simplicia / alia uero du plicia: atq; composita. Compositorum alia per forata / alia sine perforatione connexa: horuz ue ro quedã neruea sunt ex his que terra nascunt quedã pilea / pilea uero partim aqua et terra cõ glutinata / ꝑtim sibimet inuicem sunt connexa. his profecto repugnaculis fulcimentisq; q̃ ex eisdem colligatis confecta sunt nomen uestes imposuimus: Artẽ uero que maxime circa uestes uersatur. ab ipã uestiuz effectione uestificam a pellemus quẽadmodum disciplinã ciuitatis ꝓ curatricem ab ipã ciuitate ciuilem denominaui mus: dicamusq; textoriã facultatem: quatenus maxima ex ꝑte uestes contexit / nihilo alio nisi nomine differre ab ista quã uestificã nominaui mus / quẽadmodum supra regiã diximus a ciui li: so: Recte admodum: ho: post hec utiq; colli gamus uestium textoriã aliquem forsitã suffici enter dicãz existimaturum / animaduertere non ualentem ꝙ ab his que ꝓpe cooperãtur / non dum distincta est a multis aũt aliis sibi cogna tis discreta fuit: so: quibus cognatis dicas ob secro. ho: uideris mentẽ supradictis haud satis adhibuisse. Danare iterum ut uidetur a fine ad principiũ redeundũ. Si. n. ꝓpinquitatẽ intelli gis / hãc utiq; ab ipã discreuimus / dum stramẽ torũ compositionẽ suffulcimento et ãbitu sepa rauimus: so: Intelligo. ho: quin ẽt artificiũ oẽ quod lino et cordis uirgultisq; utit̃ / ac sumati his q̃ t̃ra nascũt q̃ nuꝑ neruea uocauimus iã se iunximus. Immo et pileoꝝ cõpositionẽ eaz ne que ꝑforãdo et suendo operatur: q̃ ut plurimũ ad coriariã ꝑtinet facultatẽ so: omnino quidez ho: Seiunximus preterea opimentoꝝ simplici um opificium quod pellibus utit̃: Item tegmẽ toꝝ retinaculoꝝq; machinamẽta quotcũq; in he dificãdo fiũt: et in aliis artibus quibuscũq; ad aquaꝝ retentionẽ repulsionemq;: quecumq; cir ca plicationes inclinationesq; et uiolẽtas actio nes cohibentia opera reddunt. sepesq; et mace riam opponunt: et cumulos quosdaz obiiciũt. Itez uestibuloꝝ cãcelloꝝq; affixiones q̃ ad cla uoꝝ artificium attinent. Quin ẽt armaturam segregauimus: que portio est ãple facultatis il lius: que propugnacula et obstacula obiicit: preterea magicã que remedia prebere se uite hominum profitetur / ab initio separauimus: Re liquimus aũt artẽ quãdam q̃ uisa est illa esse quam q̃rimus effectricem scilz fulcimentoruz aduersus frigora laneoꝝ: textoriãq; cognomia tam: so: uidetur: ho: Ceterum non dum o puer perfecte his dictis rem expediuimus. Qui enim primo uestium aggreditur artificiuz: con tra ꝙ textor agere uidetur. so: quãobrem? ho: Textor namq; quodãmodo complicat et con nectit: so: certe: ho: Ille uero que simul inser ta et implicita sunt dissoluit: so: Quid istud? ho: Opus eius qui carminat et discernit: Nũ quid carminatoriam et discretoriã operaz ean dez cuz textoria computabimus? carminatorẽ q; et discretorem eumdez cuz textore dicemus

so: nullo modo: ho: siquis aũt diligentiaꝫ que
stamina et subtegmina preparat / textoriã uocet
procul ab opinione hominum et ueritate un no
mine illo discedet: so: plane: ho: fullonum pre
terea sutorꝗ operã utrum nihil conducere ad
uestimentorum confectionem dicimus? An has
omnes textorias diligentia apellamus? so: neu
trum dicendum uidetur: ho: uerumtamen om
nes iste de uestium curatione cum textoris ar
te contendent: ac plurimum quidem illi huius
operis dabunt: multum quoqꝫ sibi eiusdeꝫ ope
ris uendicabunt: so: Sic est omnino: ho: pre
ter has existimare insuper oportet artes instru
mentorum quibus textor utitur / effectrices / par
tem sibi in efficienda tela usurpaturas: so: pro
be: ho: utrum textorie facultatis ratio / quam ut
partem elegimus / sufficienter distincta erit / si
ipãm aliarũ oĩum facultatũ que circa laneã ue
stem uersantur / maximã pulcherrimãqꝫ dixeri
mus. Aut ita uerũ qdem dicet: pfecte autẽ et
manifeste nequaꝗ priusꝗ ab ista reliqs secre
uerimus: so: ita certe: ho: an non ita deinceps
agendum est / ut consequenti ordine nobis ser
mo procedat? so: nihil prohibet: ho: in primis
artes geminas circa omnia que fiunt / consyde
remus: so: quas? ho: unã quidem generationis
ut ita loquar concãꝫ. alterã uero cãꝫ ipãm: so:
Quo modo? ho: quecumqꝫ reꝫ ipãꝫ non fabri
cãt / sed fabricãtibus organa subministrãt: qui
bus absentibus institutum opus nequaꝗ per
ficeretur / eas concãs ut ita dixerim nomiamus
eas aũt ipãs que principaliter faciunt / cãs apel
lamus. so: consentaneum id quidem: ho: post
hec artes que colum fusumqꝫ radiũ pectenqꝫ
efficiunt et alia circa uestiuꝫ operam instrumẽ
ta preparãt: omnes concãs nuncupemus: Il
las aũt que uestimenta curãt et efficiunt / cãs:
so: Recte: ho: ex causis uero ptem cãqꝫ lauat
atqꝫ consuit: et alias huius generis curaturas
cum multa ornãdi diligentia fit / generatim col
ligere decet: et fullonum artẽ cognominare: so
probe: ho: eã aũt ptem que carminat discernit
et filat: et oẽs circa uestium effectionẽ: ars una
comprehendit: que cõmuniter lanificium nomi
nat: so: quid ni? ho: lanificii porro ptiones due
et utreqꝫ duarum artium simul ptes sunt: so:

Quemadmodum? ho facultas illa que carmi
nat et que pectine quodã utitur. ac oĩo quecũqꝫ
sunt coniuncta disiungit: pars lanificii dicit /
cuius maxime ptes due sunt. Discretoria una /
Altera concretoria: so: sic est omnino: ho: In
ea que discernit carminatoria et alie qs modo
diximus facultates insunt. Nã que lanas et
stamina diuidit / uel pectine quodam uel mani
bus / aliter atqꝫ aliter / nomina cuncta que mo
do diximus est sortita: so: ita prorsus: ho: rur
sus concretoris partem simul et lanificii in ipã
contentã summamus: quecumqꝫ aũt ibideꝫ di
scretoria inerãt / trãseamus / lanificium oẽ bifa
riã partientes / in ɔcretoriã ptem et discretoriã
so: partiamur: ho: partem itaqꝫ concretoriaꝫ si
mul et lanificium o socrates diuidere decet: si
modo ꝓpositã nobis texendi artem sufficienter
comprehendere uolumus: so: Oportet sane: ho
oportet absqꝫ dubio: Ideoqꝫ dicamus ptem e
ius unam in uoluendo flectendoqꝫ: alteram
in complicando uersari: so: Numquid hec te
neo? Uideris enim mihi staminis operã in tor
quendo ponere: ho: non huius tantum: sed et
subtegminis: An sine retortione generationeꝫ
huius esse reperiemus? so: nequaꝗ: ho: descri
be horum utrumqꝫ: forte namqꝫ descriptio talis
oportuna uidebitur: so: qualis: ho: Ecce opus
carminatoris cum in longum latumqꝫ protra
hitur deductionem uocamus: so: certe: ho: cuꝫ
hoc factis pensis fuso retortum est / solidũqꝫ ef
fectum filum stamen apellant / artem aũt ipãm
que hoc dirigit et protrahit staminariam: so:
Recte: ho: quecumqꝫ uero contortionẽ molleꝫ
accipiunt et staminis ĩplicatione ad reflexionis
attractum: moderatã mollitiẽ nãciscuntur / ea
utiqꝫ filo deducta subtegmina: artẽ aũt ipsam
subtegminariã: so: probe: ho: Atqui ps illa te
xtorie quã ꝓposuius / iã cuiuis patet: Nã pars
concretorie facultatis in lanificio quãdo recta
ꝓtractione subtegminis atqꝫ staminis implica
tionem contextũqꝫ efficit / Totum quidẽ ipũꝫ im
plicituꝫ et ɔtextũ uestem laneã / artem uero hu
iusmodi textoriã nuncupamus: so: recte admo
duꝫ: ho: At cur non statim respondim9 textori
am arteꝫ esse que subtegmen et stamen ĩplicat:
sed ꝑ longas ambages frustra uagati sumus?

a

125

so: nihil mihi quidez o hospes frustra dictum
uidetur: ho: nihil mirū: sed forsitan uidebitur
o beate si frequenter in hunc morbum in poste
rum incidas. Nam quid mirum / Audi sermo
nem: qui de huiuscemodi omnibus semper est
in medium afferendus: so: dic modo: ho: exces
sus in primis defectusq; naturā inspiciamus.
ut secundum rationem moderata laudemus:
uituperemusq; in singulis quecumq; modū sermo
nis non seruāt dum in talibus quibusdā dispu
tationibus / aut prolixius ꝙ decet aut breuius
loquimur: so: oportet sane: ho: de his utiq; iu
re habenda orō est: so: de quibus? ho: de proli
xitate imꝙ et breuitate. deq; omni excessu atq;
defectu. nā dimetiendi facultas ad hec omnia
pertinet: so: profecto. ho: eā itaq; bifariā distin
guamus. Conducit enim ad id quod intēdim9:
so: dicas quo modo distinguendum: ho: Sic:
Pars una secunduz mutuā magnitudinis par
uitatisq; cōmunionē: altera secundū necessariā
generationis essentiā: so: Qui istuc ais? ho: an
non secunduz naturaz tibi uidetur / quod maius
est / nullo alio ꝙ minori maius esse dicendum?
quod ue minus solo maiori minus? so: mihi ue
ro: ho: quid uero? Quod excedit mediocrita
tem et quod excedit seu dicēdo siue agendo nō
ne esse dicemus ea quibus boni homines a ma
lis differunt? so: apparet: ho: has ergo essenti
as geminas iudiciaq; magni et parui ponere de
cet: Nec ut paulo ante dicebamus / inuicem so
lum ista referri debent: immo ut nunc dictum
est potius / partim inuicem: ptim ad mediocri
tatē comparāda uidētur: huius aūt rōem nun
quid itelligere uolumus? so: quid ni uelimus?
ho: siquis maioris naturā ad minus dumtaxat
referat / ad mediocre non referetur: quid ais?
so: id ipūz: ho: an non artes ipās earumq; opa
oīa hac rōe secerneremus? eā ue quā ꝗrimus
ciuilem et textoriā facultatem e medio tollere
mus: he siquidem omnes quod mediocri ma
ius est aut minus: non ꝗsi non sit: sed ut diffici
le quiddā in actionibus uitāt: atq; ita mediocri
tatem seruātes bona omnia pulchraq; efficiūt
so: absq; dubio: ho: non ne si ciuilez peritiā sub
stulerimus / māca nobis et dubia erit regie sciē
tie pscrutatio? so: ualde: ho: Utrū quemadmo
dum in disputatione de sophista nonēs esse co
egimus postꝙ i hoc nos effugit oratio / ita nūc
plus ipūz et minus cogere debemus cōmensu
rabilia esse non inuicem solū: sed ad mediocris
quoq; generationem. Neq; enim ciuilis discipli
ne quispiā neq; alterius humane facultatis si
ne huius concessione / potest esse peritus: so: nō
ne et in presentia idē summopere est agendū? ho
maius hoc opus o socrates est ꝙ illud et si ꝙ
prolixuz illud quoq; extitit / recordamur: ueruz
tale quiddā merito de ipis est supponendū: so
quale? ho: ꝙ quādoq; opus erit eo quod nūc
est dictum ad sinceri ipius absolutiq; ostensio
nez: ꝙ aūt quoad presentia ptinet egregie suffi
cienterq; mōstratū est / conferre mihi uidet ser
mo iste magnope / ꝙ uidelicet existimādum est
similiter oēs artes sese habere: maiusq; simul et
minus ꝯmensurari non inuicē tātum / sed ēt ad
mediocris ipius generationē: cum. n. hoc est /
illa sunt: et cum sunt illa / hec sunt: alterutroq;
horum sublato / utrumq; tollitur: so: hoc quidē
recte: uerum quid deinceps? ho: distiguere de
cet artē dimetiendi bifariam / quemadmodū su
pradixius. Unāq; illius partē ponere artes oēs
quecumq; numer longitudinē latitudinē profū
ditatem et uelocitatē ad contrariū metiuntur.
alterā uero artes illas / que ad mediocre mode
ratuzq; respiciunt / decensq; et oportunū atq; de
bitū: Et sūmatiz ad oīa que uitatis extremis in
mediū cōfugerūt: so: Ampla quidē utraq; por
tio est: et altera longe ab altera discrepat: ho:
Quod sepenumero ferūt o socrates ornati uiri
illi / qui magnū aliquid ac sapiens loq se putāt
dū predicāt dimetiendi facultatē circa omnia
que fiunt uersari / nunc accidit. Atq; id est qđ
nup est dictū. Quicquid. n. artificiosuz est mē
sure quodāmodo pticeps esse apparuit: quoniā
uero quidā secundū spēs considerare nequaꝙ
consueuerunt / distinguētes hec tā inter se diffe
rentia / statim conferunt in idē / similia iudicātes
Atq; huius contrarium rursus efficiūt ꝗ alte
ra sunt / per partes minime distinguentes. Cū
oporteat quādo quis primo multorū pcipit cō
munionē non prius desistere ꝙ differētias oēs
in ea que in speciebus clauduntur / inspexerit.
Atq; iterum quotiens dissimilitudines pluri

mas in multitudine sentit/et egre sentit nō pri
us ab hac aspectus molestia desistere posse ꝙ
cuncta que cognata sunt intra cognationē unā
ꝓprietatemq; concludens unius generis essen
tia uestiat. De his igitur/deq; excessibus atq;
defectibus hec dicta sufficiant: id aūt dūtaxat
seruādum. duo uidelicet genera circa ipā men
sure adinuenta fuisse/et que ista sint mente te
nendum: so: tenebimus: ho: Post hunc sermo
nem alium assummamus de his que modo que
rebantur / deq; omni huiuscemodi sermonum
tractatione: so: quid istud? ho: siquis forte nos
percontetur de pueroꝝ circa litteras exercitati
one qn̄ iterrogant̄ quibus ex litteris nomen ali
quod constet/utrum putemus tunc eos interro
gari unius dūtaxat nominis illius declarandi
gratia/an potius ut in omni grāmatica eruditi
ores euadāt/quid respondebimus? so: ut in omni
grāmatica: ho: quid porro? ciuilis uiri indaga
tio nobis ipius grā magis proposita est ꝙ ut ī
omnibus disserendis acutiores efficiamur: so:
patet id quoq; / ꝙ oīum grā: ho: Nemo utiq;
mentis compos textorie facultatis rationē ipsi
us dūtaxat gratia uenari contenderet. Uerum
plurimos latet ut arbitror rerum quaꝝdam co
gnitu faciliuz sensibiles nō nullas imagines es
se: quas declarare nequaꝗ arduū est/quotiens
ipōrum aliquis uult/alicui rationem de aliquo
perquirēti/non cum ipis rebus/sed seorsuz rati
one facile demōstrare: Reꝝ aūt maximaꝝ pre
tiosissimarumq; nulla est imago ad homines ꝑ
spicue fabricata. qua ostēsa qui uult animū po
stulātis explere/sensui cuidam accōmodās ad
sufficientiā expleat. Quapp̄ cogitandum est ut
rei cuiuslibet rationē reddere et recipere ualea
mus. Incorporea nāq; cum maxia et pulcher
rima sint/ratione sola/alio uero nullo ꝑspicue
declarāt̄: Hoꝝ porro grā modo nobis dcā sūt
omnia. Cuiuslibet aūt rei consyderatio in mino
ribus facilior ꝙ in maioribus extat: so: precla
re loqueris: ho: quoꝝ deniq; cā dicta de his om
nia sunt recordemur: so: quorum: ho: eius pre
cipue molestie sacietatisq; cā/qua circa textorie
facultatis prolixā orōem affecti sumus: nec nō
circa totius mūdi reuolutionē: atq; sophiste ser
monē de nonentis essentia: putauimus sane ꝓ
lixiorem fuisse ꝙ deceret disputationē. Atq; in
his omnibus nosmet ipōs deterruimus/metuē
tes ne forte in superuacuis diutius uersaremur
Ergo ne deinceps iteruz tale nobis aliquid ac
cidat: iccirco supradicta a nobis omnia puta:
so: fiet. dic age que restant: ho: Dico igit̄ opor
tere et me et te eorum que diximus/semper me
mores esse/quotienscumq; uel breuitas uel pro
lixitas sermonis in uituperatōem cadit: ita ut
non inuicem prolixitates diiudicemus/sed secū
dum facultatis dimetiendi partem: quam supra
diximus ad decori normam esse referēdaz: so:
Scite: ho: non ergo ad hoc omnia referēda ui
dentur/neq; enim prolixitate nulli conueniēte
ad uoluptatē egebimus/nisi quid preter propo
situm: Ut aūt quod queritur facilime celerime
q; reperiatur non primo ueruz secundo loco
comēdere ratio precipit: maxime uero omniuz
atq; primum illuz honorare ꝓgressuz/quo secū
dū spēs distinguere ualeamus. disputationemq;
longā haud moleste ferre/sed affectare potius
si modo nobis ad inuentionē conferat. breuem
q; similiter. Eumq; iubet qui longiora uerba ui
tuperat/circuitusq; disputationū huiusmodi nō
admittit: haud ita leuiter temereq; dānare pro
lixitatem: imo ostendere prius disputationē bre
uiorem audientes et promptiores ad disserēdu
et ad inueniendum sagaciores redditurā: alias
aūt et alio tendētes icrepationes et laudes nec
curare penitus nec audire: Ac de his satis si ti
bi quoq; uidetur. Ad ciuilem facultatez iteruz
redeamus textoris exemplum / quod supra po
suimus/conferentes: so: egregie locutus es:
atq; ita ut iubes/efficiamus: ho. non ne iā rex
a multis pastoꝝ officiis: imo ab omnibus armē
torum custodibus est distinctus? Restāt urba
ne facultates concausaꝝ pariter et causarum /
quas primum a se inuicez separare debemus:
so: Recte: ho: has partiri bifariam difficile est
Cuius difficultatis causa sequenti sermone pa
tebit: so: sic prorsus agendum: ho: per membra
itaq; ipās instar uictime discerpamus / postq̄
secare bifariam non ualemus. Oportet eniz in
proximū sp̄ numerum distribuere: so: quo pac
to? Experiamur iam: ho: quemadmoduz in su
perioribus omnes que instrumenta texture pa

rabant/ueluti concausas posuimus: so: nempe
bo: idem quoqꝫ in presentia et multo magis agē
dum: quecumqꝫ enim magnū aliquod: aut par
uum in urbe fabricāt instrumentū/ tamꝙ con
cause ponende sunt. nā sine his ciuitas consta
re non potest: neqꝫ ciuilis disciplina consistere
Nullum tñ horum regie artis opus esse pone
mus: so: nullum prorsus: bo: atqui difficile qd
dam aggrederemur/si genus hoc ab aliis disti
gueremus. Qui utiqꝫ dicit unius cuiusdā coꝝ
que sunt/instrumentum esse/uerisimile quiddā
loqui uidetur: alterum quin etiam eorumqꝫ pos
sidentur in ciuitate hoc est dicendū: so: Quid
nam? bo: quod hanc uim nō hēt: neqꝫ. n. cause
generations in hoc: ut in instrumēto. sed ad e
ius quod fabricatum est salutem respicit: so:
Quale istud? bo: quod siccis et humidis: igne
calefactis et frigidis uariū genus effectū: qd
una apellatione uas nominamus: cuius spēs plu
rima sit: hoc aūt sciē illius quā pquirimus nō
est opus: so: non certe. bo: Tertia possessionū
spēs multiformis apparet terrestris atqꝫ aquati
ca/multiuaga et nō errās pretiosa et uilis: uno
significata nomine: quia uniuersum hoc semp
alicui sedes efficitur/assessionis. presidentie ex
plorationisqꝫ gratia: so: quid hoc: bo: Uehicu
lū nuncupamus/haud sane multū peritie ciui
lis opus. imo architecture potius figularieqꝫ
et erarie facultatis officium: so: intelligo equidē
bo: Nūquid quartum preter ista dicendū/in q̄
plurima ex iis que supra rettulimus/continent?
Uestimenta: arma multa: muri: terreniqꝫ et la
pidei ambitus: aliaqꝫ permulta. Cūqꝫ hec oīa
muniendi obiiciendiqꝫ grā fiāt recte munimen
ta obstaculaqꝫ cōmuniter apellari possunt: mul
toqꝫ magis architectoꝝ textoꝝqꝫ ꝙ ciuilis sunt
opera: so: sic est oi: num quinto loco ornādi:
pingēdi: canendi artes locabimus? et quecūqꝫ
his utuntur: et ab his fiunt imitatōes quedam
oblectatōis grā dūtaxat excogitate: que merito
uno quodā nomine ꝯprehendunt: so: Quo? bo
uniuersū hoc iocosum qddā denominat: so:
Absqꝫ dubio: bo: unū hoc nomē oībus his con
ueniet. neqꝫ. n. illoꝝ quicꝙ studii: sed ioci grā
semper efficit: so: hoc quoqꝫ ferme intelligo:
bo: Facultatē uero illā que his oībus preparat
corpora ex quibus et in quibus conficiunt ar
tium quas modo narrauimus opera/non ne se
ptā ponemus/spēz uariam et ex multis artibus
dependentē? so: quā dicis? bo. eaz que auruz et
argentū ceteraqꝫ metalla terre eruta uisceribus
preparat. Itē que syluas incidit: que tondet: q̄
ex his construit aliqd: que plicat atqꝫ cōtexit:
seu que cortices arboꝝ: siue que aīalium pel
les circūcidit et polit: et quecūqꝫ artes circa hu
iusmodi quedaz uersant: Rursus ille a quibus
suber: liber: codex: uinculaqꝫ parāt/ ut fiāt cō
posite spēs ex generibus nō cōpositis: Uniuer
sum hoc apellamus primogenitā hominibus pos
sessionē et simplicē: quod regie artis nequaꝙ ē
opus: so: optime: bo: Septimū tenet locū nutri
mēti possessio: et quecunqꝫ cōmixta corpori/par
tibus suis partes corporis alere possunt: atqꝫ
curare: quod totum alimentū dici debet: nisi
quid forte pulchrius reperiamus. agriculture
aūt: uenationi: gymnastice: medicine: coquina
rie uniuersum hoc rectius ꝙ ciuili tribuit: so:
rectius sane: bo: ferme omnia q̄ possident pret
domesticoꝝ animalium spēs: in his septez arbi
tror numerata. sic aūt cogita: par erat/primoge
nitā spēz/primum inducere. instrumentū deiñ
Uas: uehiculū: munimentum: oblectamentū:
Animal pretermittimus sane/siquid nō magnū
latuit/quod alicui istoꝝ accommodari possit.
Qualis est nūmoꝝ idea: sigillorumqꝫ et omnis
characteris: Genus. n. hec in illis nō admodū
cognatū hēnt: sed ptim inornatū ptī in īstru
mēta/ui qdem attamē penitus tracta/quodāmo
do ꝯgruent/possessionē uero aīalium domesti
coꝝ seruis exceptis gregisnutritio primo distinc
ta/cōprehēdisse uidetur: so: et maxie quidem:
bo: restat seruoꝝ ministrorumqꝫ omnium genus
ī quo uaticinor eos palā īsurrecturos / qui de
textura cum rege contēdāt: quemadmodū cum
textore q carmināt filantqꝫ: et qui alia de qbus
diximus/faciunt: Ceteri uero omnes tamꝙ con
cause dicti/una cum nunc memoratis operibꝫ/
a regia ciuiliqꝫ actione seiuncti sunt atqꝫ discre
ti: so: apparuit: bo: consyderemus reliquos ꝙ
proxime accedētes/ut certius cognoscamus:
so: oportet oio: bo: Maximos porro ministros
quātum hinc intueri licet/contrariā exercitatio

nem passionemq; illi quam suspicati sumus ha
bere reperiemus: so: quos? ho: empta mācipia
et simili quodā modo in seruitutem coactos ho
mines. Quos sine controuersia seruos cogno
mīare possumus: lōgissime a regia dignitate di
stantes: so: quid ni? ho: quid dicemus de libe
ris? quicumq; sponte que supra diximus submi
nistrāt? Agriculture et aliaꝝ artium opa trans
portant/mutuisq; cōmutant cōmertiis/siue de
foro in forum in urbe eadem seu de urbe terra
mariq; transferentes in urbem: partim cum re
bus aliis nūmos simile quiddā simili cōmutā
tes: quos nummularios. mercatores. nauticos
uectores: caupones denominauimus: Nunqd
isti ciuilem sibi peritiam uendicabunt? so: forte
mercatores: ho: non tamē illi quos utpote mer
cēnarios cernimus passim oibus ad seruiendū
expositos/regiam usurpare dignitatem repient
so: Est ut dicis: ho: Quid uero de his qui tali
a quedam nobis ubiq; suppeditant? so: quos di
cis? et quarū rerum suppeditatores? ho: genus
preconum imq; et eorum q sapienter circa pu
blicas litteras subministrāt nō nullosq; alios so
lertes rerum ad pricipum ministeriū ptinētiuz
elaboratores: Quid de his dicendum socrates
so: Quod et ipē dicebas/mistros esse non prin
cipes ciuitatum: ho: haud ab re ut arbitror in
superioribus dixi inuēturos nos hac ratōe ple
rosq; de ciuili curatione uehementes cōcertato
res: q̄uis absurdum alicui uideri possit/eos in
ministrorum numero querere: so. ualde qdez:
ho: Accedamus preterea propius ad eos qui
nondum examinati sunt: hi uero sunt qui cir
ca uati ciniū hēnt scie alicuius ministre particu
lam: Interpretes. n. diuinoꝝ ad hoīes hi cen
sentur: so: Certe. ho: quin ēt sacerdotum genus
ut lege habet/ītelligit docetq; quo pacto dona
ria diis et sacra sint offerenda. item qua ratiōe
uouendum sit: quid ue boni sit a diis petenduz
Hec aūt ambo ministratorie artis partes sunt:
so: Uidetur: ho: iam igitur uestigium quoddaz
eius quod inuestigamus attingere uidemur: fi
gura namq; sacerdotum et uatum magnanitate
intelligentiaq; et claritate abundat: propter eoꝝ
que aggrediuntur tractantq; magnificentiam.
Qua propter egyptios non licet regem absq; sa
cerdotio imperare. Quin immo si ex alio gene
re quispiam ui regnum usurpet/cogitur post re
gni assumptionem sacris initiari: ut rex deniq;
sit et sacerdos. preterea in plurimis grecorum
ciuitatibus/apud uos presertim/reperies preci
pua sacra a magistratibus summis institui. naz
et apud uos fertur/creato regi patria et solem
nia sacra maxima et purissima alioꝝ oīū esse tri
buta: so: et maxime quidem: ho. hos itaq; sorte
creatos reges sacerdotesq; et eorum ministros
nec non aliam quandam frequentem turbaz cō
syderare debemus: que nuper semotis superio
ribus in lucem uenit: so: quos inquis? ho: Mi
ros quosdam imq;: so: Quamobrem? ho: Mo
do cogitanti mihi multiforme horum genus ap
paret. Multi ex uiris leonum similes fiunt: cē
taurorumq;: aliorumq; huiusmodi plurimi etiā
satyrorum: imbecilliumq; et multiformium be
stiarum. Citoq; transmutant et alternant īuicē
ideas atq; potentias. Enim uero nunc primuz
eiusmodi uiros o socrates excogitasse mihi uidō
or: so: Dic obsecro uideris enim mirum quiddā
nunc intueri: ho: Profecto. Nam ut mirum a
liquid contingat nobis ignoratio semper efficit
Atqui mihi modo idem contigit: Repente
namq; ut ambigerem accidit/cum chorum ne
gociorum ciuilium intuerer: so: Quem? ho: ma
ximum sophistarum omnium prestigiatorem:
huiusq; artis pre ceteris peritissimum: quem di
scernere decet a uiris reuera regiis atq; ciuili
bus: quamuis arduum id sit. si modo quod que
rimus perspicue cognoscere uolumus: so: Nul
lo modo hoc dimittendum: ho: Non certe ut
arbitror. Ac mihi dicas. An non monarchia
idest principatus unius/una quedem est guber
nationum ciuilium? so: Est: ho: post hanc pau
corum potentiam ponere possumus: so: Sane:
ho: Tertiam uero multitudinis gubernationem
quam popularem uocant: so: Prorsus: ho: nō
ne tres iste quodammodo quinq; fiunt? Cum
duo nomina ex se insuper pariant? so: Que
nam? ho: cum animaduertant plurimi iuitis ut

uolentibus imperari posse et lege uel arbitrio
presidere contingat et paupes esse qui presunt:
uel diuitiis ad impium euehi/duas in spẽs tam
unius ꝙ̃ paucoꝝ diuidunt principatuꝫ. Et uni
us quidẽ principatũ in regnum et tyrannidem
partiuntur: so: uticꝫ: ho: gubernationẽ uero ꝗ̃
paucis agitur in paucoꝝ potentiã et potẽtiaꝫ op
timatum: so: omnino: ho: popularis uero guber
natõis nomen nullus uticꝫ mutare aliquando
consueuit: siue sponte seu ui populus diuitibꝫ
quibusdam presideat/siue lege seu arbitro re
gat: so: ueras narra: ho/nũqd existimamus ali
quam harum gubernationũ ciuiliũ rectam esse
finibus iis distinctionibusqꝫ determinatam? ui
delicet. uno. paucis. multis. pauptate. diuitiis
uiolentia. uoluntate. legibus et arbitrio: so: qd
prohibet? ho: consydera diligentius: et hac me
sequere: so: Qua? ho: stabimus ne in eo quod
in principio dictum? an non? so: in quo nam?
ho: regiam dignitatẽ unam quandam sciarum
esse diximus: so: diximus certe: ho: necꝫ in quo
uis scie genere illam locauimus: E multis qp
pe facultatem illã que iudicat simul precipitqꝫ
selegimus: so: sane: ho: hanc postmodum sciãꝫ
presidentem: partim rebus inanimatis ptiꝫ ani
matis prefecĩus: Et eodẽ ordine diuidentes/
hucusqꝫ processimus/scie nomine in singulis re
seruato: que uero potissimam scia sit non dum
declarare potuimus: so: Recte loqueris: ho. ad
uertimus ne ipõꝝ determinationẽ descriptionẽ
qꝫ necꝫ secundum uiolentiã et uoluntatem: ne
qꝫ secundum paucos ac multos necꝫ ꝑ inopiaꝫ
et opulentiã fieri oportere/sed ꝑ sciam quandã
si superiora sequamur? so: necesse est ut id fiat
ho: necessario igitur hoc nunc ita ꝯsyderare de
bemus/in quo nam hoꝝ scia insit imperatorie
facultatis/que ferme compatu maxima ẽ oium
atqꝫ difficilima. Inspicere namqꝫ illã oportet/
ut uideamus q̃ nam a sapiente rege segregãdi
sint: qui sibi ciuilem ꝑitiam uendicãt. idqꝫ pluri
mis ꝑsuadent cum ab ipã procul admoduꝫ ab
sint: so: Sic prorsus agendum/ut ratio supior
monuit: ho: numquid multitudo uidetur tibi ĩ
ciuitate huius scĩe compos? so: Quo nam pac
to? ho: an in mille hominum ciuitate fieri põt:
ut centuꝫ uel quinquaginta uiri sufficienter eã

adipiscantur? so: facilima omnium artium hec
eẽt: scimus. n. in mille hominũ numero totidẽ
uiros qui taloꝝ ludo ceteros grecos ex superẽt
nequaꝙ̃ reperiri: ne dum reges: Oportet uticꝫ
uirum illum quicumqꝫ regia peritia instructus ẽ
regẽ uocare/seu domĩetur/siue priuatus degat
ut ratio supior statuit: ho: Oportune admonui
sti: arbitror aũt secundum sermonẽ inductum
rectam gubernationeꝫ/siqñ recta sit/circa unũ
uel duos uel paucos esse querẽdã: so: cur nõ?
ho: existimare hos oportet ciuiles ac regios ho
mines/si modo arte quadã impent/siue uolenti
bus seu nolentibus dominent̃: siue secundum
scripta seu absqꝫ scriptis institutis et legibus/
uel etiã paupas sint uel diuites: Nã et medicos
nihilominus apellandos duximus/siue inuitis
seu uolentibus medeantur secando uel urendo
uel aliter affligendo siue ex scriptis curent/siue
non: siue pauperes sint: seu diuites: quatenus
arte quadam curandoꝝ corpoꝝ presideut: pur
gãdo uel aliter extenuando uel replendo: et au
gendo. Eque enim medicos nominamus: dum
modo qui curant ad bonum corporis respiciẽ
tes/ex deteriori habitudine in meliorem resti
tuant atqꝫ seruent: hoc modo dumtaxat ut arbi
tror rectã esse dicemus medicine uel cuius uis
principatus alterius ꝺfinitionẽ/alio uero neq̃ꝙ̃
so: ita prorsus existimandum: ho: necesse est igi
tur eam maxime ac solam rectã existĩare reꝫ p.
in qua qui magistratibus fungũt̃/reuera guber
nare sciunt: siue legibus seu absqꝫ legibus do
minent̃: siue uolentibus siue inuitis: uel etiam
si pauperes sint uel diuites: Nihil enim ex his
quicꝙ̃ ad rectam gubernandi rationem refert
so: preclare: ho: necꝫ insuper refert: siue cedibꝫ
expulsionibusqꝫ quibusdã ꝯmunis grã boni ci
uitatẽ purgent: seu colonias emittant tãꝙ̃ apuꝫ
examina populũqꝫ ꝯminuãt/siue aliunñ hoĩes fu
turos ciues aduocent: ciuitatemqꝫ ãplificent:
Quatenus. n. scĩa et iustitia freti/ex deteriori
meliorem pro uiribus ciuitatem efficiunt atqꝫ
seruant: eatenus rectã apellari rem p: uolumus
et in eo ipõ dumtaxat definitionẽ recte guber
nationis consistere. Quotcumqꝫ uero alias
rectas esse dicimus: necꝫ legitime: necꝫ uere
dici putandum. Sed eas que hanc imitãtur li

benter laudamus:quasi facile ad meliora ten
dentes alias contra uituperamus tamq̃ imita
tione malorum ad deteriora procliues: so:
Cetera quidem hospes probe dicta uidentur.
q̃ uero dictum est gubernationem sine legibus
rectam esse posse: haud facile admitti potest:
ho: paulo me interrogando o socrates preueni
sti: Nam te pcontari decreueram/ utrum hec
admittas omnia/an quicq̃ renuas. nunc autez
constat nos uelle de iis qui recte sine legibus
presunt/disserere: so: proculdubio: ho: patz aũt
quodãmodo legum lationem ad dignitatem re
giam ptinere. Optimum uero est non leges q
dem tenere atq; firmare: sed hominem cũ pru
dentia regium: Numqd huius rationem intelli
gis? so: declara: ho: Quĩ lex nequit quod opti
mum oĩbus et iustissimũ est simul et sincere cõ
prehendens: semp ut operepretium est precipe
hominum sane actionumq; dissimilitudines et
instabilis uariaq; humanarum rerum condicti
o faciunt ut ars nulla possit simplex aliquid et
uniuersale de cunctis per omne tempus decer
nere: ccedimus ista? so: plane: ho: legem uero
cernimus ad hoc ipũm niti: quasi hominẽ quẽ
dam pertinacem et imperitũ: qui nihil agi pret
eius instituta pmittat: neq; interrogari etiam/
si quid noui preter illius ordinem potius meli
usq; alicui sit: so: Uera loqueris: Ita eniz ut di
cebas lex homines cogit: ho: Fieri non potest/
ut certus quidam et simplex ordo sit bonus cir
ca illa que uaria semper sunt et simplicia num
q̃: so: Apparet: ho: inuenienda igit causa est
ob quam conditio legum necessaria est: postq̃
lex non est ipũm quod optimum atq; rectissi
mum: so: cui dubium? ho: non ne apud nos ut
apud alios sunt quedam cunctorum simul hõi
num cõmunes exercitatões? siue ad cursum se
u ad quod uis aliud concertãdi grã? so: perml'
te: ho: referamus si placet precepta illorum q
arte quadam gymnasiis presunt: so: que nam?
ho: Arbitrantur illi quidem fieri non posse ut
sigillatim unicuiq; quod ipi seorsum ab aliis cõ
ueniens est/precipiãt: uerum cõmunius institu
endum censent: quod et plurimis et plurimum
conducere uideatur. so: preclare: ho: quãobrez
dum equos labores nunc cunctis una tribuũt/
paribusq; eos exercitatioĩbus agitant/partiz cõ
citatius irritant: partim eneruant: et inepta ad
cursum palestramq; et alia certamina/ corpora
reddunt: so: Sic accidit. ho: legum quoq; con
ditorem putemus suis gregibus presidentẽ: de
q; iustis operibus mutuisue commertiis iura
dantem non posse dum cunctis una consulit ad
singulorum cõmoditatem iuste prospicere: so
Consentaneum est: ho: Ceterum ut arbitror/
quod et plurimis et plurimũ conducit/commu
niter instituet. et huiusmodi leges scriptas reli
quet: et patrios ẽt non scriptos similiter mores
inducet: so: Recte: ho: Recte admodum: Et e
nim quo pacto quis possit per oẽm uitaz ad sin
gulos circumspicere: sedulusq; assidere cuiq;:
et cuiusq; cõmoditati consulere? Nam siqs di
sciplina regia preditus/hoc efficere posset: nun
q̃ impedimenta ista que leges apellantur sibi
prescriberet: so: ita: ex his que sunt dicta uidet
ho: ĩmo magis o socrates ex his que dicent:
so qbus? ho: hisce imq̃: si medicus quidã aut
gymnasticus ĩminẽte longa peregrinatõe: pcul
ab iis quos curat abfuturum diu se putet: diffi
datq; illorũ memorie monimenta q̃dam agẽdo
rũ ɔscribere illis uolet/nec ne? so: Volet utiq;:
ho: quid si preter opinionẽ ociusq̃ putauerat/
reuertat/uerebit ne alia illis precipere preter
ea que quondã scripserat/si qua potiora egrotã
tibus adhiberi possint ob tẽpoꝝ mutatões uen
tis aut alio quopiam preter spẽ et ɔsuetudinem
ɔtingẽtes: pseuerabit ne imq̃ in priori pposito
neq; pristinas ĩstitutões trãsgredi quẽq̃ uolet
nec ipẽ mandare alia. nec ab egrotãte alia pret
solita obseruari: quasi ea et medicie artis ppria
sint et saluberria: q̃ uero aliter fiãt preter artez
sint et noxia. an potius qcqd eiusmõi circa sciẽ
tiã arteq; uerã accidit secũdũ oĩa ĩhuiusmõi cõ
stitutõib; risuz plurimũ ɔcitabit: so: et maxĩe q
dẽ: ho: hoĩ aũt illi q iusta et iniusta: honesta turpia:
bona et mala siue scriptis legib; siue ñ scrip
tis morib; ĩstituit hoĩuz gregib;/qcumq; ĩ ciui
tate ad legũ scriptaꝝ normã uiuũt: nõ licebit a
lia q̃dã prter ea q̃ scripta sunt agere: neq; si ipẽ
idẽ q arte ɔscripsit/redeat: neq; siqs alius eius si
milis ueiat: an potius dubitatio tal' ñ mius q̃
supior illa reuera ridicla uiõret? so: nihil pbib;

128

ho: Nosti ergo quod hac de re uulgo fertur?
so: Non in presentia. ho: Enim uero decens ē
Aiunt enim siquis leges quasdam priscis me
liores inuenerit/nec non ciuibus persuaserit:
oportere eum leges ferre/si non persuaserit nō
decere. Numquid recte? so: Forsitan: ho: Sin
autem quispiam non persuasione sed ui quod
rectius est/induxerit/ quod potissimum huius
uiolentie nomen? responde. immo non dum ad
ista: sed ad superiora prius: so: quid ais? ho:
Siquis arte medicine pollens non persuadeat
sed cogat eum quem curat puerum uel uirũ uł
mulierem preter scripta quod est melius agere
quid nam huius uiolētie nomen? Non ne aliud
quod uis potius ꝙ artis trãgressio hoc est illa
tio morbi? et quid uis aliud potius coacto hōi
contigisse dicendum ꝙ transgressionem artis
ac morbum: so: Uera loqueris: ho: Quid aũt
est contra ciuilem artem delictum? non ne qō
turpe dicitur: quod malum et quod iniustum?
so: istuc ipũm: ho: Age cum aliqui coguntur
preter patrias leges moresq; facere que iustio
ra/meliora/honestioraq; sunt / non ne ridiculo
sissimus omnium erit quisquis uim eam uitupe
rabit/dicetq; illos a curatoribus qui coegerũt
turpia mala iniusta fuisse ꝑpessos? so: Uera pe
nitus loqueris: ho: numquid si diues sit qui co
git/iuste coactiones sunt/si pauper autem iniu
ste? An potius siue persuaserit siue non persu
aserit: siue pauper sit. seu diues. uel secundum
scripta uel preter scripta/modo que utilia sunt
inducat/dicendum est hanc ueraz esse recte gu
bernationis ciuilis definitionem. Qua ratio
ne uir sapiens bonusq; gubernabit ad subdito
rum salutem semper ita respiciens/ut ad nauta
rum nauisq; salutem respicit gubernator. Naz
ut ille non scriptis sed arte quasi lege quadam
nautas seruat/ita et uir reuera ciuilis: et apud
eos qui ita dominari possunt/recta est reruz ci
uilium administratio: uim artis potiorem legi
bus adhibens. Ac sumatim quodcumq; pru
dentes principes agant/numꝙ delinquunt/ꝙ
diu unum hoc potissimum seruant: ut mente et
arte quod iustissimum est ciuibus distribuētes
tueri eos ualeāt/melioresq; ex deterioribus quo
ad fieri potest/efficere: so: His que modo dcā

sunt/repugnare non licet: ho: neq; illis insuꝑ:
so: Quibus dicebas? ho: ꝙ nulla umꝙ multi
tudo potest ea disciplina precellere/ qua secun
dum mentem ciuitatem regat. Immo recta il
la ciuitatis administratio apud unum uel pau
cissimos querenda est. Alie uero tamꝙ imitati
ones ponende uidentur: ut paulo supra dictuz
Partim secundum pulchriora. partim secun
dum turpiora hanc imitantes: so: Quomodo i
stud dicebas: Neq; enim quod de imitãdo tra
debas/satis tunc intellexi: ho: Haud paruifa
ciendum est/siquis hoc illato sermone/desistet
prius ꝙ delictum quod circa ipũm nunc est cō
missum/ostenderit: so: Quod delictum iquis?
ho: Oportet tale aliquid querere / quod neq;
consuetum est/neq; facile cognitu. Ipũm tañ
comprehendere annitamur. Cuz sola hec quā
memorauimus/recta ciuilis gubernatio sit/scis
oportere alias huius institutis utentes seruari
dum agunt quod modo laudatur quãuis haud
quaꝙ rectissimum id sit? so: quid illud? ho: ꝙ
nemo quicꝙ preter leges committere audeat:
et quisquis audet/morte mulctetur extremisq;
omnibus suppliciis affligatur: id autem est se
cundo loco rectissimum atq; honestissimuz: pri
mo namq; in loco ponendũ quod nunc est dic
tum. Quo autem modo euenit quod modo se
cundum esse diximus/declaremus. Uis ne? so
Et maxime quidem: ho: Ueniamus iterum ad
imagines/quibus regios principes semꝑ com
parare necesse est: so: quas imagines inquis?
ho: generosum imꝙ nauis gubernatorem: mul
tisq; aliis equiualentem medicum. consydere
mus iam figurā aliquā ĩ his fingentes: so: qua
lem? ho talem quādam perinde ac si oēs existi
maremus ab illis grauia quedam pati: q̃si q̄s
nostrum seruare utriq; uolunt/ seruent / quos
ↄtra ꝑdere/perdant/dum secãt urunt: et ĩstitu
to quasi quodā tributo mercedē referunt: cũq;
multa cogāt expēdere nihil aut parũ admodũ ꝓ
egrotāte erogāt reliq̃s aũt ipĩ familiaresq; utũ
tur: demũ acceptis pecuniis uel a cognatis uel
ab inimicis egrotantis ipĩus eũ mori cogunt:
Gubernatores q̊z alia quedā huius gn̄is per
multa patrare dicuntur: quasi hoĩes sepe ex in
sidiis in recessibus quibusdā solos destitutosq;

relinquant et offensionibus erroribusqꝫ in pela
go factis: in mare illos eiiciant: in aliisqꝫ non
nullis ledant. fingamus itaqꝫ nos his causis la
cessitos consulere: quo pacto auctoritatem his
artibus auferamus: ne libere ulterius aut ser
uis hominibus aut liberis dominentur: propte
reaqꝫ cetu facto nos ipsos concurrere uel oēm
populum conuocare uel diuites tantū: ubi etiā
rudium hominum et artificum aliorum de na
uigio morbisqꝫ consilium audiatur: quo pacto
medelis instrumentisqꝫ medicorum erga egrotos
uti oporteat. Item nauibus et earum instrumē
tis ad nauigandū: periculaqꝫ procellarum et
fluctuuꝫ deuitāda et pyratarum insidias euadē
das: Ac etiam si mari / longis nauibus aduer
sus similes sit pugnandum: qua ratione uti his
deceat: fingamus item nos his de rebus sentē
tias turbe uel medicorum quorumdam guber
natorumqꝫ: uel rudium aliquorum de his cō
sultantium in publicis quibusdam tabulis co
lumnisqꝫ inscribere: et mores quosdam ritus qꝫ
non scriptos tamꝗ̄ patrios constituere: adeo ut
reliquuꝫ omne tempus ad horum normam na
uigandum sit atqꝫ medendum: so: mira quedeꝫ
finxisti: ho: preterea quot annis populi pricipes
cōstituere / siue ex diuitibus / siue ex omni popu
lo sorte electo: qui secundum scriptas instituti
ones et naues gubernent et egrotātibus mede
antur: so: hec superioribus quoqꝫ duriora ui
dentur: ho: Videamus preterea: quod hinc se
quitur: cum annui magistratus cuiusqꝫ tempus
exactum fuerit / necesse erit constituto iudicio
aut ex electis diuitibus aut per sorteꝫ ex uniuer
so populo in id arcessere uiros magistratibus
functos: eosqꝫ corrigere: adeo ut liceat uolenti
cuilibet actiones illorum preteritas improbare
quasi aliter ꝗ̄ leges iubeant et patria consuetu
do doceat aut naues gubernauerint: aut egros
curauerint: et qui aliter fecisse deprehendētur la
ta sententia: uel suplicio uel alio quodam detri
mento a iudicibus dannabuntur: so: Nō ne q
cumqꝫ magistratus eiusmodi sponte suscipiet:
merito quod uis supplicium dannum ue patie
tur: ho: Ad hec insuper legem ferre oportebit
siquis preter scriptas constitutiones nauigandi
ration in aliquam inferat: uel ualitudinis natu
ram circa uentos et calores et frigora perscru
tetur: et circa hec ingenio suo philosophetur et
doceat: primo quidem hunc neqꝫ gubernatorē
esse neqꝫ medicum nominandum: sed curiosuꝫ
quendam delirumqꝫ sophistam: deinde posse
a quolibet in iudicium trahi / quasi iuniores ali
os corrumpat: suadeatqꝫ gubernatoriam et me
dicinam preter legum instituta tractare / suo qꝫ
arbitratu naues morbosqꝫ curare: Ac si pret
leges iuuenibus aut senibus persuadere quic
ꝗ̄ reperiatur: extremis suppliciis affici: neqꝫ e
nim oportere quicꝗ̄ legibus sapientius esse: ne
qꝫ enim ullum ignorare: aut medicine sanitatis
qꝫ naturam. aut gubernandi nauigandiqꝫ opti
mam rationem. Quippe cum uolenti cuilibet
liceat scripta moresqꝫ perdiscere: Si hec ita cō
tingant circa scientias quas narrauimus: alias
qꝫ per multas ut secundum prescripta potiusꝗ̄
secundum artem agatur: quid dicemus o socra
tes? ut puta si idem constituatur / circa rem mi
litarem: omnemqꝫ uenationem. picturam quo
qꝫ et uniuersam imitationem: architecturam et
omnem instrumentorum suppellectiliumqꝫ ef
fectionem: Agriculturam atqꝫ omnem arboruꝫ
curam: et equorum armentorumqꝫ omnium cu
stodiam: uaticiniumqꝫ: et uarium ministrorum
obsequium talorum ludum. Arithmeticam nu
dam: uel eam que circa planum aut profundū
aut uelocitatem tarditatemqꝫ uersatur: so: Dice
mus plane ꝗ̄ si ita res se haberent: artes omēs
funditus subuerterentur: neqꝫ deinde renasce
rentur umꝗ̄ / ob hanc ipām legem que rerum
nouarum indagationem uetat. Quamobrē ui
ta que nunc difficilis est / tunc prorsus intolle
rabilis fieret: ho: Quid ad hoc? Si secunduꝫ
prescriptas leges fieri singula cogeremus / legi
busqꝫ ipsis preficeremus uirum quendam: uel
consensu populi designatum uel sorte creatum
qui spretis legibus aut lucri causa aut proprie
libidinis grā: alia quedam preter hec que sunt ī
stituta cum ignarus sit / agere tentet: nō ne hoc
priori malo deterius? so: maxime: ho: et enim
quisquis imperitus audet preter leges illas age
re: que multa peritia late sunt a consultoribus
his qui gratiose consultantes populo leges eas
accipere

129

persuaserunt/scelus cōmittit superiori peccato longe deterius. ac multo magis q̄ scripte leges officia uite confundit atq; ꝑuertit: so. magno pere: ho: quapropter secundo loco prestat: ut hi qui aliqua de re leges conscribunt/ neminē ꝑmittāt aliquid umq̄ preter illas efficere: siue unus istud: siue populus aggrediatur: so: scite ho: Non ne imitatōes quedam ueritatis singu loꝝ hec erūt: que ab intelligētibus quoad fieri potest/conscripta fuerunt? so: nihil obstat: ho: Atqui si recordamur/ciuilem reuera hominem atq; peritum in sṗioribus diximus multa se pe arte facturum preter instituta que ātea scrip serat/quotiens potiora quedam iis que reliq̄t absentibus inuenisse putauerit: so: Diximus ꝓ cul dubio: ho: non ne quisq; aut uir unus aut populus/cui leges prescripte sunt/preter eas a liud q̄ddā tamq̄ melius aggredit̄: idem ꝑ ui ribus quod uerus ille ciuilis uir agit? so: sum mopere: ho: Siqui igit̄ imperiti id agerēt/imi tari quidem uerum ipūm āniterent̄ ꝑuerse tam̄ imitarentur. Siqui aūt periti idem contēderēt haud amplius imitatio hoc/sed ipūm illud ue rissimum esset: so. omnino. ho: eniȝ uero supra id inter nos conuenit/artem nullam multis cō petere: so: conuenit certe: ho: Ergo si ars q̄daȝ regia facultas est/turba diuitum et populus omnis numq̄ ciuilem: hanc sciam nācisceretur so: Numq̄: ho: oportet itaq; res p. eiuscemodi siquādo ueram illam gubernationem unius ui ri arte imperātis pro uiribus imitature sunt/ Numq̄ aliquid preter scriptas leges moresq; patrios aggredi: so: egregie locutus es: ho: q̄n illam diuites imitātur rem p. ipām optimatum gubernationem uocamus: Quādo uero leges pro nihilo habent: paucorum potentiam: so: ap paret: ho: quin etiam quotiens unus dominat̄ secundum leges/scientem illum imitatus/regē uocamus: non distinguentes nomine illum qui scientia solus imperat ab eo qui opinione secū dum leges solus etiam dominatur. so: ita uide mur: ho: Non ne igitur si unus uera scientia preditus imperat/idem nomen hoc est regium habet: nec alio cognomento significatur: Naȝ ex quinq; nominibus gubernationum ciuiliȝ quas narrauimus: Unum solum hoc erat: so:

uidetur: ho: Quid porro? quotiens̄ neq; ex le ge: neq; ex more quispiam dominatur: et quasi sciens simulat hoc ultra leges agi oportere atq; prestare. inest autem libido quedam et ignorā tia dux imitationis eiusmodi: an non uir talis tyrānus est apellandus? so: et maxime quidem ho: hac ratione rex extitit ut diximus et tyran nus: paucorum potentia. optimatū gubernatio nec non popularis administratio: cum egre fer rent homines unius īperium/diffiderētq; uirū talem reperiri aliquādo posse tāto īperio dignū qui et possit et uelit uirtute et scientia imperans scē et iuste suum cuiq; ius tribuere. Timerētq; preterea ne forte uir unus licentiā nactus quē libet ꝓ libidīe lederet et opprīeret atq; necaret: quoniam si talis quidā qualem figurauimus no bis occurreret amaret̄ ꝓfcō eius admīstratio: q̄ sola oīum rectissima est: conducitq; ad bene beateq; uiuēdū. so: sane: ho: nunc aūt postq̄ nō nascitur rex talis in ciuitatibus/qualis int̄ apū examina stati a pricipio tam corporis q̄ animi habitu ceteros antecellens necesse est cetu con sultātiū facto īstituta conscribere/uestigiaq; ue rissime rei p. illius ꝑcurrere: so: sic appaȝ: ho: et miramur o socrates q̄ in gubernatōibus hu iuscemodi mala eueniāt uēturaq; sint: eo iacto fundamēto: quo nō scīa sed inscriptis q̄busdaȝ īstitutōibus moribusq; agere cogimur? Nulli sane dubium est quin istis alia quedam guber natio uel ciuitas utens omnia que ita fiunt. sit funditus euersure. Illud aūt mirum potius ui deri debet/q̄ robusta ex natura sit ciuitas. naȝ nunc ciuitates non nulle sic diu infecte ꝑmanēt nihilomīus neq; corruunt: multe tamen naui um instar submerse perierunt/pereunt atq; peri bunt: obgubernrtorum nautarumq; improbita tem: qui in rebus maximis extrema quadam ignorantia detinetnur: quoniam cum rerum ci uilium prorsus ignari sint/in iis tamen sapere summopere arbitrantur. so: Uera loqueris: ho Cum igitur omnes non recte res p. sint ad cō uiuendum difficiles/uidendum que lenior que ue omnium onerosissima: Et si minus ad id q̄ de nunc agimus pertinere uidetur: uerumtamē ad uniuersum forte respiētes cūcta huius grā facius: so: ita ꝓrsus agēdū: ho: e trib; unā atq;

eandem facillimā simul et difficillimam ferunt :
so: Qui istuc ais? ho: non aliter q̄ supra tetige
rim tres scilicet esse primum ciuiles gubernati
ones: unius paucorū atq; multoꝝ supiorez ser
monem amplificans: so. erant et supra: ho. sin
gulis aūt in duas diuisis / sex efficiamus: rectā
q; ipāz ut septimam ab aliis secernamus: so:
Quo pacto? ho: unius principatū in regnum et
tyrānidem distribuimus. Dominationē uero q̄
non multis competit in spēm unam que laudā
da est / optimatum. s. gubernationē. Alterá que
uituperāda paucoꝝ potentiam. At multorum
administrationem tunc simplicem posuimus /
popularem gubernationem denominātes. nūc
rursus et hanc duplicem esse dicamus: so: qua
ratione hanc diuidemus? ho: nō alia q̄ reliqua
ēt si nomen huius sit geminum. Verum tā huic
q̄ aliis cōmune hoc est / ut uel leges seruēt uel
trāsgrediantur: so: est utiq;: ho: tunc sane rectā
gubernationem querētibus partitio hec nequa
q̄ expediebat: ut supra monstrauimus. Post q̄
uero illam segregauimus / ceterasq; ueluti ne
cessarias introduximus / in his iam legis serua
tio et trāsgressio singulas bifariā partiunt: so:
Ita uidetur ex eo qui nunc est dictus / sermone
ho: Unius igitur dominatio bonis coniuncta
conscriptōibus quas leges uocauimus / omniū
sex optima est / legum expers / dura est / et subiec
tis oīum onerosissima: so: apparet: ho: Guber
nationem uero in qua nō multi communicant /
quoad utrāq; spectat mediam censere debemus
quemadmodum quod paucū est inter unū mul
ta ue medium obtinet. ceterum multoꝝ admini
strationē secundū omnia debilem / utpote q̄ ad
alias comparata nihil magnum siue bonum ua
leat siue malum. propterea q̄ magistratus ad e
xigua redacti sunt / in multosq; diuisi: Quapp
legitimaꝝ omnium rerum p. hec deterima est.
Iniquarum optima. Ac si omnes itemperate
sint / in populari prestat uiuere: si temperate oēs
minime oīum in ista uiuendum. in prima uero
uitam agere potissimum est atq; optimum: Ex
cepta septima. Illam namq; ab oībus aliis gu
bernationibus / non aliter q̄ ab hominibus de
um secernere decet: so: uidetur hec ita fieri atq;
contingere: et ut inquis agendum: ho: non ne

et omnes harum rerum publicarum āministrato
res preter scitum prudentis rei p. pricipē segre
gare decet: utpote qui nō sint reuera ciuiles re
rum seditiosi / simulachrorumq; ingentiuz pre
sides / eorumq; persimiles / imitatores maximi /
maximiq; prestigiatores / sophistarumq; sophi
ste: so: cognomentum hoc his qui ciuiles dicū
tur competere iure uidetur: ho: iam tādem / ab
arte ciuili centaurorum illam satyrorumq; cho
ream uix separauimus: quaz supra cernere nos
dicebamus: et a ciuili separādam arbitrabam̄:
so: uidetur: ho: his preterea durius quiddam
restat / quod eō difficilius a rege discernit / quo
illi est natura coniunctius: ideoq; idem nobis
quod aurum effodientibus contigisse uidetur:
so: quemadmodum? ho: terram et lapides alia
q; permulta ab illo primum artifices separant:
supersunt autem post hec cognatiora quedam
auro pretiosioraq; commixta: igni solo ab auro
secernenda: aes: argentuz: quādoq; etiam ada
mas: que uix tandem facto ad ignem examine
segregantur permictuntq; auruz purum atq; sin
cerum in se ipō discerni: so: ita de iis fertur: ho
Eadem ratione et nos nunc uidemur a ciuili
scientia aliena et longinqua admodum separas
se: honoranda uero et proxima reliquisse. Quo
rum ex numero est / prefectura exercitus. iudicis
alis pretura: oratoria dignitas cum regia auc
toritate communicans: duz quod iustum est p
suadet: et cum illa publicas res gubernat. que
modo quodam facile segregās quispiam / nudū
ac solum illum quem querimus nobis ostēdet
so: Haud dubium est hoc omni studio experiū
dum: ho: Experientie quidem causa patefiet: p
musicam uero demonstrare ipūm aggrediam̄:
ac mihi dicas: so: quid dicam? ho: an est disci
plina nobis aliqua musice artium ue que manu
um ministerio opus peragunt? so: est: ho: utruz
dicemus circa hec omnia scientiam aliquam es
se / que doceat: que artium discenda sit / que mi
nime: so: esse plane dicemus: ho: non ne hanc
ab aliis esse diuersaz? so: et hoc: ho: utrū ipārū
nullā alteri dominari: an huic illas? an potius
hanc omnium procuratricem aliis presidere:
atq; aliis utiq; iperare dicemus eam que ō sin
gul' artib; q̄ discēde sunt / q̄ n̄ discēde diudicat

130

Et docenti igitur et discenti imperare illā asse
ris? so: prorsus: bo: et eam que iudicat persua
dendum ne sit an non illi que persuadere pōt?
so: quid ni? bo: persuasionem illam que ad tur
bam fit per confabulationem quādam exortati
onēq; potiusq̄ doctrinam cui potissimum sciē
tie tribuemus? so: constat oratorie tribuendam
esse: bo: cuius artis officium dicimus iudicare
utrum ui an persuasione uti et in quibus et ad
quos uti deceat? so: Eiusq; persuadendi dicē
diq; peritie dominatur: bo: Est aūt ea ut arbi
tror alia nulla preter ciuilis hominis facultatē
so: preclare: bo: Sic ergo statim oratoria a
ciuili distincta uidetur / ut alia quedam spēs / ci
uili nihilominus seruiens: so: certe: bo: Quid
insuper de hac potentia cogitandum? so: qua?
bo: Qua pugnamus aduersus eos quibus bel
lum indiximus. Num artificiosam hāc? an ar
tis expertem esse dicemus? so: quis nam artis
expertes prefecture reiq; militaris omnis actio
nes dixerit? bo: Facultatem uero illā que con
sultando prudenter deliberare potest: quibus
cum bellum gerendum sit uel pax ineunda nū
quid ab ea diuersam / an eandem cum illa puta
bimus? so: diuersam: si in superioribus stamus
bo: non ne si superiorum rationē sequimur hāc
que de bello consultat illi que bellum gerit / do
minari dicemus? so: et istud: bo: quam uero po
tissimum facultatem preter regiam ciuilium di
sciplinam tam amplissime potentissimeq; arti /
rei scilicet militari Uniuerse imperare dicemus?
so: nullam prorsus aliam: bo: sciaz igitur eorū
qui ducunt exercitus / cum obediat et seruiat
alteri: haud quaq̄ ciuilē ipām esse sciam affir
mabimus: so: haud sane deceret: bo: Age iam
pretorum qui iuste singula iudicāt potentiā co
gitemus / so: cogitemus: bo: numqd ultra com
mertiorū iura legitima autoritās illius extendit
ut circa hec consyderet quid iustum quid non /
et ad normam legū / quas rex ipē cōdidit respici
ens de singulis iudicet / propria uirtute semper
adhibita: per quā neq; muneribus: neq; minis
neq; cōmiserationibus: neq; odio: neq; amore
leges trāsgrediatur: et preter ius alternas cās
dirimat: so: non aliud certe q̄ nunc ab ste dic
tum iudicis est officium: bo: constat itaq; uiz iu
dicum non esse regiam maiestatem: immo et le
gum custodiam regisq; pedissequā: so: apparet
bo: Quisquis artes quas memorauimus cunc
tas consyderauerit / cogitare debet earum nullā
esse ciuilem quam querimus disciplinā: quippe
cum regie maiestatis officium sit non ut ipā q
dem agat / sed ut agere potentibus imperet: co
gnoscatq; principium atq; progressum eorū que
in ciuitate sunt maxima: quid ne decorum et o
portunium sit quid contra: alias uero facultates
iussa capessere et mandata transigere: so: optie
bo: Quamobrem artes ille quas modo narra
uimus cum neq; sui ipārum: neq; inuicem do
mine sint: sed singule propriis quibusdam icū
bāt operibus. merito ex actionibus propriis /
propria sortite sunt nomina / so: apparuit: bo: e
am uero que cunctis his presidet / legumq; et oī
um que in ciuitate sunt / curam habet omniaq;
contexit / merito cōmuni apellatione comprehē
dentes / ciuilem sciam nuncupabimus: so: oīo:
bo: Numqd in presentia secundum textorie fa
cultatis exemplum illam pcurrere uolumus?
Postq̄ omnia que in ciuitate sunt genera / pate
fecimus? so: Maxime: bo: declarādum deinceps
ut uidetur que sit complexio regia: et qua ratio
ne complicet texatq; / qualemq; texturā nobis
efficiat: so: constat: bo: Res quidem demōstra
tu difficilis: sed quoniam necessaria uisa est p
uiribus declarāda uidet: q̄.n. uirtutis ps a spē
uirtutis dissentiat / facile potest aduersus mul
torum opinionem a cōtentiosis hominibus pro
bari: so: haud itelligo: bo: Sic forte intelliges
fortitudinem arbitrari te puto partem aliquam
uirtutis esse: so: penitus: bo: Temperātiaz aūt
a fortitudine esse diuersam esse tamen eiusdem
partem cuius est fortitudo: so: Ita: bo: miruz
quēdam de his sermonem proferre audendū:
so: Quem? bo: q̄ duo hec quodāmodo multis
in rebus sibi inuicem plurimū aduersantur: so
Qua rōe id ais? bo: In auditum hoc siquidem
partes uirtutis omnes mutua inuicem amiciti
a uinciri dicuntur: so: Utiq;: bo: Consydere
mus itaq; diligenter / utrum hoc ita simplex sit /
an differētiam horum maximā in cognatis quo
dāmodo habeat: so: nempe: sed dicas ubi consy
derādum: bo: in omnibus quecumq; pulchra

uocamus: et ad duas inter se contrarias spēs ea referimus: so: dic apertius aliqd: ho: laudasti ne umq̄: aut alium laudantem audisti acumen uelocitatemq; uel corpoꝝ uel animorū uel uocum: siue horuz ipōꝝ: seu ēt simulachroꝝ quecumq; uel musica uel pictura efficit imitando? so: Sepenumero: ho. Recordaris quomō illa in uno quoq; istorum laudant? so: minime: ho: An ita hec ut intelligo explicare uerbis potero? so: quid prohibet? ho: facile hoc existimare uideris. qaure ipūm in generibus sub cōtrariis cogitemus: quotiens admiramur actōum multarum uelocitatem: uehementiam: acumen tum cogitationis tum corporis tum ēt uocis: Una quadam laudis apellatione uti solemus / nomine fortitudinis semp adhibito: so: Quo pacto? ho: acutū dicus et forte: Uelox et forte uehemēs et forte hasq; naturas ꝯmūi fortitudis noīe laudare solemus. so: profecto: ho: Non ne etiam quiete generatōis spēm in multis actionibus sepe laudauimus: so: ualde: ho: Non ne contrariis in hac atq; in illis laudibus utimr? so: quemadmodum? ho: quieta hec sunt sepe dicimus et temperata: et hec circa cogitationē amamus laudamusq;: circa actiones tarda et mollia: circa uoces lenia atq; grauia: Et omnē rhythmiticum numerosumq; motum omnemq; cām oportuna tarditate utentem: hisq; omībus moderationis nomen: non fortitudinis adhibemus: so: Uera nimium loqueris: ho: At quotiens oportunitatem ista non seruant: cōtra mutatis nominibus uitupamus: so: Qui? ho / cum acutiora fiunt uelocioraq; et asperiora siue duriora q̄ oportunitas exigit / dicimus contumeliosa petulātia furiosa. Cum uero grauiora / tardioraq; et molliora fiunt / timida ineptaq; dicimus et ignaua: atq; ut plurimum horum temperātieq; naturā et fortitudinem contrariorum utpote hostiles ideas et in se inuicez seditiosas inueniemus: neq; inuicem in actionibus que circa talia uersant̄ ꝯmixtas esse: neq; eos insuper quorum hec in animis insunt / inter se ꝯsentire / sed discrepare potius. si diligenter inuestigabimus: so: qui istuc ais? ho: in iis inq̄ omnibus q̄ rettulimus: quin et in aliis ut consentaneum est ꝑ multis. nam cuz utriq; pro nature sue conuenientia: partim res ut proprias suasq; laudent / partim alienas ut extraneas reprobent: in multis deniq; aduersarii inter se uehementes euadunt. so: uident̄: ho: altercatio hec spērum talium in quibusdam ludus quidā est. In maximis aūt rebus morbus fit oīum ciuitati grauissimus: so: qualibus in rebus inqs? ho: in omni ut consentaneū est cōstitutione uiuendi. Nam qui ceteris modestia prestāt uite trāquillitati student: sua semp priuatim agētes pacis auidi concordieq; tam erga homines alienos q̄ erga conciues et proprios: Atq; huius amoris excessu fit: ut dum suis priuatim incūbunt operibus / clam et ipī imbelles eneruatiq; reddant̄: et iuniores suo exemplo demolliant: et effeminent: Unde inuadentibus quibuslibet expositi sunt. ac breui ipi natiq; et patria omnis clam amissa libertate succumbunt: so: durum ualde morbum grauemq; narrasti: ho: qui uero ad fortitudinem magis q̄ oporteat declinantes bellicosaz uitaz uehementer affectāt / hi sepe patrias suas ad bellum prouocāt et hortantur: atq; ita / gentes plurimas et potentes suis infensas ciuibus reddunt. Quapp uel funditus ciuitates suas euertunt uel imprudenter in hostiuz redigunt seruitutē: so: Sic quoq; accidit: ho: Ergo quis neget in his hec utraq; sibi inuicem plurimum aduersari? so: nemo utiq;. ho: an nō quod ab initio querebamus / nunc inuenimus? q̄ uidelicet partes uirtutis quedam non parue natura et ipē secum pugnant et habentes eas / discrepare inter se plurimum faciunt: so: apparet: ho: hoc itidem assūmamus: so: quid nam? ho: utrum scia aliqua ex his quarum actio in componendo uersatur / opus aliquod suum uel uilissimum sponte ex malis et bonis quibusdaz construit. an potius omnis sciētia praua semp pro uiribus abiicit / apta uero et utilia captat: Ex his aūt partim similibus partim dissimilib; oībus in unum conlatis unā quādam uim ideamq; conflat: so: istud potius. ho: numq̄ igit̄ uera secundū naturā ciuiliū reꝝ peritia ex malis bonisue hominibus ciuitatē ullaz sponte constituet. imo disciplinā unum quemq; primū examinabit. factoq; examine / idem postea munus cōmittet illis qui in erudiendo ipī subministra

re naleant: quibus ipā sic sedulo presidebit mā
dabitq; /ut textoria ars carminatoribus ceteris
q; lanificii preparatoribus presidet: talia preci
piens singulis/qualia ad texturā suam conduce
re arbitratur: so: ita prorsus: ho: eadem ratōe
regia maiestas mihi uidetur omnibus legem se
quētibus eruditoribus educatoribusq; presidēs
id dumtaxat ut exerceant doceātq; permittere /
quod ad ipsius seriez attinens mores decoros
inducit: eos aūt qui mores fortitudinis et tem
perātie ceterarumq; uirtutum asseq nequeunt
sed prauitate nature ad impietatem petulātiaz
iniustitiamq; raptātur ex cetu ciuium eiicit: exi
lioq; et morte et extremo obprobrio dānat: so:
Ita quodāmodo trahitur: ho: Ignaros autez
pusillanimesq; homunculos seruili ministerio
subiugat: so: scite admodum: ho: Ceterum au
tem quoꝝ nature ad generosum habituz per di
sciplinā euehi possunt: arteq; mutuā inuicez cō
mixtionem suscipere seruat atq; tutatur: Haꝝ
uero illas que magis ad fortitudinē uergunt /
staminis uicem propter solidum morem tene
re censet: illas aūt que ad modestiā /mollis pin
guisq; materie. Ac secundum imaginē uicē ha
bere subtegminis crocei coloris uel flosculi: at
qui utrasq; in contraria natura tendentes hoc
modo uincire inuicem et cōtexere nitit: so: quo
ho: primo quidez secundū cognatōis naturam
anime ipōrum partem que sempiterne generati
onis est/diuino uiculo nectit: post diuinā aūt il
lam que animalis nature est/humanis: so: quo
modo istud? ho: quotiēs in animis fit uera sta
bilisq; opinio de pulchris iustisq; et bonis hoꝝ
ue contrariis /diuinā illā in genere demonico :
idest scito atq; felici fieri assero: so: decet sane :
ho: Scimus ne oportere ciuilem uirum ac bo
num latorez legum /soluz posse regia musa hoc
illis inserere: qui recte discipline ut decet par
ticipes sunt: quos ue modo cmemorauimus: so:
Consentaneum id quoq;: ho: Qui uero id face
re o socrates nequit /nominibus modo quesitis
apellari non debet: so: non certe: ho: an nō for
tis animus si ueritatis huiusmodi fit particeps
māsuescit? atq; ita maxīe iuste īter alios uiuere
et agere cupit: sin aūt oīo sit expers /ad ferinaz
naturā delabitur? so: proculdubio: ho: Atqui

et modestus natura animus opiōnibus illis im
butus /reuera tēperās moderatusq; adeo ut rei
publice utilis sit efficitur: Uacuus aūt turpem
stoliditatis ignauieq; reportat infamiā: so: ual
de: ho: non ne dicendum est complicationem
uinculumq; huiusmodi /inter malos ac malos:
seu bonos et malos numq̄ indissolubile perma
nere? neq; sciaz ullaz hoc ad eiusmodi homīes
uinciēdos de īdustria uti? so: utiq;: ho: illis au
tem quos generosis moribus natura donauit /
et ad nature normā educauit consuetudo solis
hoc a lege tribuitur: idq; in his artificiosum
quiddam pharmacum et remedium est: et hac
ratione illa ipā quā supradiximus partium uirtu
tis natura contrariaꝝ pugnantiūq; conciliatio
diuinior conficitur: so: uera hec sunt: ho: cum
diuinum hoc uinculum constet: sextetq; facile
et inueniri et pfici humana uincula possunt: so
Qua ratione? et que potissimū? ho: cōiugia im
q̄ maris et femine ad filiorum procreationem
plurimi enī circa hec tuz accipiendo tuz dādo
aberrāt: so: quamobrem? ho: diuitiaꝝ quidem
potētiarumq; studia in rebus huiusmodi: qs
nam ut extimatione digna dānare contendat:
so: nullus: ho /De illis autem quib; genus cu
re est /loqui prestat /siquid forte preter modum
agāt: so: equum est: ho: agūt aūt nulla quidem
ratione recta. Presentem uoluptatem secuti:
et quatenus suis similibus delectātur /dissimili
bus uero mutue/ eatenus difficultati plurimum
tribuunt: so: Quo pacto? ho: Modesti siquidē
homines mores sui similes querunt: et quoad
possunt cum talibus tam dādo q̄ accipiendo
matrimonium ineunt: Fortes quoq; natura /
simile sibi genus adsciscunt: Cuz oporteret cō
tra omnino ab utrisq; his generibus fieri: so:
Quomodo? et quam ob causam? ho: quoniam
fortis nature hec est conditio ut ī multis gene
ratōibus expers tempantie permanens / pricipio
sit robustior: tandem uero in furorez uersa de
ficiat: so: conuenit: ho: rursus anima pudore a
bundās /audacia uero fortitudīs undiq; carēs
si p multas similiter generatōes trāseat / segni
or fit q̄ decet: Ac demum extremo quodā tor
pore submergitur: so: Id quoq; ita contingere
conuenit: ho: His ut diximus ligamētis uicire

utraq; hominum genera facile possumus hoc
extāte ut utraq; opinionem de bonis et pulchris
eandem habeant: hoc aūt unum et integruz re
gie texture est opus / ut numq̄ moderatos mo
res seorsum a fortibus esse pmittat: Sed utra
q; ingenia contexens inuicem per opinionis e
iusdem consensionem p honores uituperatōes
q; / per alterna coniugia / telam ex his lenem op
timeq; contextaz efficiat: hisq; cōmuniter semper
ciuiles magistratus muneraq; cōmittat: so: quo
pacto? ho: ubi unius sufficiet gubernatio homi
nem preditū moribus utrisq; pficiet: Ubi pluri
bus opus erit / utriusq; generis partes aliquas
cōmiscebit. Temperatorum enim principum
mores cauti admodum: et iusti et salutares:
Acri uero promptitudine et uehemētia quadāz
ad agendum idonea indigēt: so: ita de his quo
q; uidet: ho: fortitudo aūt in cautione et iustiti
a illis cedit. in rebus agendis plurimum ante
cellit. Neq; uero possunt ī ciuitate omnia bene
agi priuatiz et publice nisi ambo hec adsint: so
non certe: ho: finem igitur ciuilis actionis ree
ta plicatōe contextum tunc extare dicamus / qn̄
fortium et temperātium ingenia cōcordia ami
citiaq; conciliās / communez illorum efficit uitā
qui sane contextus preclarissimus omnium est
et optimus. Aliosq; insup omnes in ciuitate tā
seruos q̄ liberos protegēs et complectens hac
textura serieq; comprehendit: Atq; ita domi
natur et presidet ciuitati ut nihil pretermittat
eorum que quoad fieri potest / beatam efficiunt
ciuitatem: so: profecto nobis hospes regiū ipūz
ciuilemq; uirum egregie definisti.

Finis ciuilis de Regno.

Argumentum Marsilii Ficini ī protagoram

Extat apud grecos uerissimum
de Platone dictum / phebum
uidelicet duos precipue filios
genuisse / Esculapium et plato
nem. Esculapium quidem qui
corporibus: Platonem uero qui animis mede
retur. Socratem quoq; socratici omnes pur
gādorum grā animorum a deo missuz fuisse te
stantur. Morbus aūt animi in falsis opinioni
bus malisq; moribus uidet consistere. Tātum
uero maluz ingenuis animis haud taz facile ab
aliis q̄ a sophistis solet inferri. Profecto phi
losophi sunt qui ueritatē studiose querunt ueri
tātis dumtaxat ipsius amore. Sophiste uero:
qui opinionez affectāt similiter opinionis amo
re: hic enim quasi disciplinarum mercatores et
caupones undiq; opiniones absq; delectu uari
as congregāt. tum ad excogitādum: tum ad di
cendum utcumq; libuerit ptinentes: Quas de
inde quasi uenales diuitib; uendāt adolescenti
bus diuitiarū et inanis glorie grā. Itaq; nihil
umq̄ habet pensi / utrum uera uel bona an cō
tra aut ipi discāt aut alios doceant: sed et cōfun
dunt et passim errones effundunt quotidie plu
rima: nulla prorsus recte electionis habita rōe
modo et diuitias cumulent et uulgarem gloriā
consequātur: Quamobrez necesse est adolescē
tes atq; uiros: qui sophistas ob sapientie opini
onem et eloquentie fucum plurimi faciūt / quo
tidie ab illis falsarum opinionū pessimorumq;
morum uenena combibere: Siquidez mali mo
res et falsas secuntur opiniones: et facile ab a
uaris ambitiosisq; preceptoribus: qui nihilomi
nus plurimi existimātur / in discipulos trāsfun
dunt. Plato igitur animoꝝ misertus tam pne
tam grauiter periclitātium / frequētissime sub so
cratis sui psona / maleficos / ueneficosq; sophi
stas pro uiribus detestat / quo uidelicet hoies
discendi caute fallaces deuitent syrenuz cātus
et noxia pocula cyrces: Neq; tamen inuectiuis
eos manifestis effulminat. ne uel ipē perturba
tione ulla odioq; in eos uideat adductus / uel
ipī ipōrumq; sectatores / uenenosa in eum impu
dentissime lingue tela retorqueant: Ergo partiz
ironia / partim risu / sepe ioco et ludo / sepius ho
nesta quadam redargutionē immeritā sophistis
auctoritatem / conat adimere. Id quidem in so
phista acutissime pficit. idem in gorgia elegan
tissime. Facete admodum et urbane in hippia.
Scite et argute in eutidemo. Artificiose et in p
tagora: sepeq; similit: Ubiq; uero sophistas ois

132

profitentes inducit lactabundos et gloriosos: temerarios insuper et auaros. In principio q dem disputationis satis aptos / paulatim uero ineptiores: postremo omnium ineptissimos qui nulla de re precipue grauiori: uel quid sit / uel quanta uel qualis intelligant: cumq; profiteã tur omnia / nihil eos omnino scire conuincit. Hactenus in omnes platonis dialogos in qb; sophistarum cõmemoratio fit prefatos esse suffi ciat. Pergamus iam ad protagoram. Socra tes a dyotima fatidica / artem amatoriã didicit per quã sciebat per corporum pulchritudinem quasi p uestigia quedam sagaciter uenari / tum animi / tum mentis angelice: deiq; pulchritu dinẽ: eãdemq; artez ubiq; docebat: De hac eius arte plato et sepe alibi: et in symposio ac Phe dro precipue ptractauit. Eandẽ in pricipio hu ius libri significauit: Iccirco subiunxit eũ non minus amare uirum q̃ adolescentẽ: Ac paulo post seniores quoq; amare ardentius: modo sa pientiores appareant: Post hec socrates dum hippocratẽ adolescentem: disciplinarũ auidissi mum artificiosissime monet: ne temere cuiusli bet se discipline committat / non solũ illũ sed et nos cõmonefacit: ut curã animi lõge magis q̃ corporis habeamus / caueamusq; diligenter ne disciplinis ipũm noxiis imbuamus: Eas. n: ma gis obesse animo q̃ corpori nostro uenenum. Mox quasi pictor sophistarum fastũ uanitatez q; ante oculos ponit: Demõstrat quoq; quantuz iuuentus credula eorum tum pompaz admiret tuz lenocinis capiat: Deiñ ad ea descendit que maximi ad uitam momenti sunt: et quibus so phiste plurimũ gloriãtur: querens de uirtute q dem omni / precipue uero de precipua. i. ciuili / per quã et propria cuiusq;: et familiaris et pu blica res ad summũ bonum recta rõe disponit Quã ueluti pre ceteris necessariã plato in oib; pene querit dialogis: intereaq; ostẽdit hãc nul lo modo a sophistis esse petẽdã: sed quodãmo do a philosophis: qui cum uerũ intelligãt colãt q; bonum / ni mirum recto ad ipũm tramite õo duce pducere possunt: Sed redeamus nunc ad sophistam: quem non posse uirtutem eiusmodi / uel exemplo tradere: uel disputatione docere / ex hoc plane pspicitur / q̃ et ipẽ uirtutis ẽ expsi: et rectum disputãdi ordinem non abseruat. cũ enim interrogetur protagoras hic a socrate / utrum uirtus doceri possit nec ne: utpote q ue re disserẽdi artis sit ignarus recipit statiz se ostẽ surum uirtutẽ posse doceri / anteq̃ quid ipã sit quot ue in partes diuidatur apiat. Socrates aũt temptãdi sophiste grã argumentatur eã do ceri non posse / his pene uerbis. Cũ publice de aliquo eius artis opificio cõsultatur: que a cer tis preceptoribus doceri potest / nullus admitti tur ad consilium preter illos qui artem eiusmo di ab ipis preceptoribus didicerunt ipiq; exer cuerunt. Quãdo uero de publicis rebus que ad uirtutem ciuilem spectãt deliberatur / omẽs ferme similiter admittunt. neq; ab ullo querit utrum et a quo et quãdo pitiã ciuilem accepit / quasi omnes intelligãt eam certis in scolis di sci non posse: Preterea si ab altero alteri trado retur: precipue uiri in ea clarissimi rem hãc taz pretiosam sepe suis hereditario quodaz iure re liquerent. Ad hec protagoras lõgis pbat am bagibus doceri posse uirtutem. In qbus notã da quedam priscorum refert mysteria: Decet e niz q̃uis sophista sit / non nulla ẽt legisse bona et cum prolisse loquatur apud platonem / utilia quedam adducere. Tradunt theologi ueteres sub terra quondam animalia latuisse. i. in pri ma mundi materia rex semina prefuisse. Pre terea iouem idest deum mundi opificem perse quentes deos hoc est p stellas animalia ex ele mentis composuisse: Deos aũt ministerio demo num animalia instrumẽtis ãminiculisq; ad ui tam necessariis armauisse: ea uidelicet ratione ut prometheus qui demonum sublimium ordi nem significat armaret homines. Epimetheus aũt qui inferior demonuz refert exercituz bru ta fulciret. neq; id quidem iniuria / siquidem al tiores demones nature incorporee atq; ratõali humiliores aũt corporee inrationaliq; potius fauẽt. Quãtum uero epimetheus inferiorq; na tura in his que ad corpus ptinent fauit brutis tantum prometheus: prouidẽtiaq; supior ĩ his que ad animum spectãt hominibus consuluisse uidetur. Cum enim artis tribuit rationem / ar tificiosum omniumq; natura bestiis dederat / exhibuit fabrum: Accepit aut artem ipãm una

cū3 igne ab officina minerue atq; uulcani. Mi
nerua quidem in arte ingenium/Uulcanus aūt
efficaciam continet: igne deniq; instrumentum
Gemina uero hec numina minerua uulcanus
ꝙ primo quidem in ipis artium ideis excogitā
tur: Deinde in mercurii martisq; uirtutibus.
Postremo in demonibus gubernatoribus arti
um. Ab his igitur omnibus prometheus rati
onalis anime gubernator in hominem traiecit
artis industriam: Quoniā uero diuinū id exti
tit donum/statim ob ipām cum superis cogna
tionē homo ueneratus est deum anteq̄ uel loq̄
retur uel artes aliquas exerceret. Quippe cum
diuinum munus ob mirificā eius potentiā pri
us erigat in diuina q̄ porrigat ꝑ hūana. Pro
metheum uero ob id munus dolore affectum/
significat demonicum ipūm curatorem nostrū
in quo et affectus esse possunt/mi̾sericordia qua
dam erga nos affici et consyderātē nos ob ipū3
rationis munus ab eo uel datum uel potius ex
citatum tāto miserabiliorē uitā in terris q̄ be
stias agere: quāto magis sollicitam atq; inex
plicabilem. Quod quidē pythagoras animad
uertens epimetheū q̄tū ad hoc ipūm spectat ꝓ
metheo anteposuit. Id aūt illi quodāmō simile
uidetur esse: penitet me fecisse hominē. proinde
memēto hoīem hic quēadmodu3 et apud moy
sem ex terra et postremo creatum. Item more
quasi mosaico mundū initiu3 habuisse. Sed de
his alias. ꝑ eundē prometheum in philebo dici
tur datum esse nobis ad iis disserendi artē una
cum igne. Ars/n. disserendi/ubi uniuersalia ī
particularia diuidit/processum rerum a superi
oribus representat: ubi particularia uicissim in
uniuersalia rite resoluit/ꝯuersionē rex ad supe
riora designat: ubi definit: et ubi demonstrat/e
xistentiam rerum ostendit: ibi quidē in se ipis/
hic aūt ab aliis dependentiū. Ideo disserēdi fa
cultas diuinū est donum/cum diuinu3 uniuer
si ordinem referat. Cum igne uero data dicit̄.
quia ignis similiter diuidit: resoluit. definit at
q; demōstrat: Ite3 quia ratōalis facultas ignis
instar illuminat intellectū. accendit uoluntate3
et utrumq; eleuat ad sublimia. ꝙ aūt traditur
prometheum ciuilē uirtutem saluti hominū pe
nitus necessariā largiri non potuisse/propterea
ꝙ uirtus eiusmodi penes iouem sit: quo prome
theo non licet ascendere/ea ratione intelligēdū
est/quia ciuilis uirtutis officium est non solu3
rebus humanis/sed ēt artibus impare: Singu
lasq; cum singulis ordinare: cunctas deniq; in
cōmunem oīum formā dirigere. Idē uero offi
cium iouis ipīus est in uniuerso/q̄ in hominū
genere apparet scīe ciuilis officium: Quāobrē
non iniuria ad iouem ipūm spectat hāc nobis
ex alto largiri. Uniuersalis. n. uirtus ad uīuer
salem iouis ꝑtinet ꝓuidentiam: Prouidentia
uero demonum particularis est et angusta: idō
q; in iouis arcem nequit ascendere: cum angu
stior humiliorq; prouidētia/āmplissimā eminē
tissimāq; equare non ualeat. iupiter igit̄ ꝑ mer
curium. i. angelum diuīe uolūtatis interpretē/
ciuilis scīe leges: idest uoluntatis sue decreta
ad humane societatis generisq; salutē spectan
tia mētibus nostris inscribit: inscribit imq̄ et
ab initio/quod timeus aperte docet: et quotidie
ꝑ angelos diuinā nobis uoluntate3 interpretan
tes: unde intimus in nobis presidet iudex inex
tinguibile rōis lumen/rectum ueri falsiq; et bo
ni maliq; examen ineuitabilis ꝯsciētie stimulus
per hanc deus infusam oībus legem omnes ita
ferme ad cōmune dirigit bonum/ut oēs flāmas
leuitate erigit ad supna. Ab hac utiq; ingenita
lege/lex deinde scripta ducit originem: Quod
qdem in ipō libri legum exordio Plato aperuit
dicens/non ab homīe: sed ab ipō deo leges ini
tium habuisse. Sed ut ad presente3 dialogū
redeamus subiungit iouē ꝑ mercuriū condidis
se legem: qua iubeant̄ omnes ciuilitatis eē par
ticipes: quippe cum hec sola sit uinculum ciui
tatis ipāmq; ciuitatē iustitia et pudore cōstantē
ait ad omnes celitus demisisse: eo uidelicet pac
to/ut quicumq; post hac uirtutis huius omnīo
expers deprehensus fuerit/tamq̄ ciuitatis pe
stis ultimo afficiatur supplicio. Quē uero prīo
apellauit pudorem/deiñ temperātiam nomina
uit. Est enim pudor ingenitus tempantie funda
mentum. Temparātia quidem in ciuibus ꝓpri
os cuiusq; moderatur affectus/gestusq; cōponit
Iustitia uero actus cuiusq; conducētes ad ali
os dirigit. Memento uero ciuilitatem in ꝑsona
priuata his fere duobus esse contentam. Sed

rẽ publica ex platonis mente hĩs adhibendam esse prudentiã. Atq; id quidem pene satis ĩ pace fuerit aũt in bello fortitudinẽ adhibeto: atq; ita ciuilitatis erit absoluta descriptio. Post hec aũt confirmat protagoras a cõmuni hominum sententia uirtutis huius participes omnes esse debere. Propterea ꝙ siquis iniustitiã suã palam fateat̃ / uulgo insanus habebitur quasi omnes existiment / tam necessariam communẽ ciuitati iustitiam / ut ẽt siquis non hẽat / saltẽ habere eam debeat simulare. Cum uero ostẽderit hactenus ciuilem uirtutem esse omnibus maxime oĩum necessariã: eiusq; affectum quendam siue fomitẽ sememq; ab initio diuinitus nobis ĩfusum / demõstrare deinceps aggreditur uirtutem ciuilem / imo et alias. omnes enim illa complectit̃ neq; natura neq; casu absolutum firmũq; habitũ sortiri posse: sed doctrina dũtaxat et cõsuetudie eius habitũ comparari: ad id uero primo rõem affert ostẽdentem homĩes non solere aliquẽ ob ea que uel natura uel casu fiunt ꝓbare umq̃ uel improbare. Actiones aũt uirtutis aut uitii / laudare semꝑ aut uituperare. Deinde pueritie adolescentieq; educationem sub domesticis grãmaticis musicis gymnasticis legib; ordine quodã longo disponit: ostẽdens totã uite institutionem ad id obnixe contẽdere / ut declinent̃ uitia / uirtutes possideãtur / quasi neq; uitia neq; uirtutes uel fortuna uel fato: sed arbitrio et exercitatõe proueniãt: Interea priscorum ꝑstringit sententiã de uitiis puniẽdis consydõratione dignam: uz neminem quia deliquerit: sed ne uel ipẽ ulterius uel alius eius exemplo deliquat puniendũ esse: respondetq; ad illa que obiecerat socrates: Nos aũt ex omnibus q̃ hactenus disputata sunt auream illam priscorum sententiam tenebimus alta mẽte repostã. Prio quidem deum ipũm uite salutisq; nostre omnibus undiq; modis prouidere atq; consulere. Deinde ciuilẽ uirtutem donũ esse diuinum: ne qs forte confidat se absq; diuina grã rem p. recte feliciterq; gubernaturum: Id enim in legibus et alibi Plato confirmãs ait: quẽadmodum bestie multe ab una nisi sub humano pastore recte duci non possunt / ita neq; homines multi feliciter ab uno quodã regi: nisi et unus ipẽ regatur a deo. Ideoq; regẽdi facultatem nõ aliunde q̃ a deo haberi in theage et mennone probat. protagoras uero sophista / quid uelit ipse uiderit. Deniq; q̃ necessaria sit inuiolata iustitia missa celitus meminerimus: si aures assidue nostras priscorum uoces ille circumsonẽt mortalis quondam miseri anteq̃ ciuilitas celitus mitteret̃: neq; segregati uiuere poterãt / q̄n passim laniarentur a feris neq; iterum congregati / quin a se inuicem lacerarent̃. itaq; salutẽ nobis qui clam cuncte simul artes prestare nõ potuerunt / sola tandem iustitia prestitit. Post hec socrates ne sophista propter non nulla que ab aliis accepta narrauerat bona / ãmiratiõi sit audientibus / ironica quadam et urbana et artificiosa redarguendi rõe reddit illum presentibus deridendum. Interrogat enim postq̃ de uirtute tam magnifice fuerat elocutus: utrum una sit tãtum uirtus an plures. Preterea si plures / utrum sint partes unius / nec ne: Rursus si partes numquid similes sibi inuicem atq; toti: an utrinq; dissimiles. Ad hec protagoras neq; recte scit respondere: neq; definire aut partiri uirtutes: neq; distinguere qua rõe similes sint et qua dissimiles: neq; quod in disputando turpissimum est euitare: quin ad id facile deducatur ut sepe sibi ipĩ repugnet. Tandẽ uero cum ob ignorãtiam respondendi incipet protagoras tergiuersari: ideoq; socrates abiturũ se simularet ab auditoribus sophista ad disserendum est reuocatus. In qua quidem altercatione prodici primũ sophiste superstitiosa circa uocabula curiositas demostrat̃: deinde hippie quoq; sophiste ostẽtatio inconcionando tumidior: Postremo protagoras reuocatus ad disputãdũ importune nimium et inepte in carmina poesimq; digreditur: interrogãs socratẽ de quadam simonidis poete sententia: quam et ipẽ minime itelligere a socrate mox conuincit̃: Mentem simonidis exponẽte quasi dixerit / uirũ bonum fieri quidem esse difficile: ꝑseuerare autẽ impossibile: hic audies priscorum sapientiam uerbis q̃ paucissimis fuisse contentam: Atq; posse breuibus multa complecti / uiri absolute docti opus esse. Item neminem mala turpiaq; sponte committere: sed ignorantia. Deniq; ubi

dialectico more differitur/poetica respuenda :
His actis iterum sophista tergiuersat̄ atqꝫ uix
a presentibus reuocatur. tunc socrates ad prio
rem de uirtute disputationem regreditur: utruz
multe sint uirtutis unius partes: et qua inuicē
ratione se habeant: Protagoras aūt iterum la
bitur affirmans alias īter se uirtutes esse simi
limas/quod in superioribus non admiserat:
Item fortitudinē ab aliis longissime separans
consentiensqꝫ homines absqꝫ prudentia ceteris
qꝫ uirtutibus fortes esse posse. Qua in re sibi
met repugnare deinde compellit̄/confiteriqꝫ
non solum fortitudinem sed neqꝫ etiaz uirtutes
ullas absqꝫ prudentia posse consistere. Tuz ue
ro de bono et malo multa tractātur. Siquidē
prudentia est/scia eligendi boni maliqꝫ uitādi:
Ambigitur autem utrū bonum malūqꝫ idē sit
penitus quod et uoluptas atqꝫ dolor. Neqꝫ af
firmatur id quidem omnio neqꝫ manifeste oīo
negatur. De hoc enim in gorgia philebo qꝫ et a
libi: oīo uero probatur prudentiaz ipām in q̄
et finis uite cognitio et uiax ad hunc ꝯferētiū
consistit electio/moraliū uirtutum esse principē
atqꝫ ducem: idqꝫ usqꝫ adeo asseritur/ut uirtutes
quasi scientie. i. prudentie quedā uideant̄ esse
uitia uero inscitie scilicet imprudentie quedam
Additur deinde peccata omnia ab ignorantia
proficisci: neqꝫ ullum aliquādo electurum ma
la/nisi deceptum imagine boni/neqꝫ fugituruz
bona/nisi imagine quadā mali ꝑterritū. Siqs
uero dixerit hominē bona discernētem atqꝫ ma
la/ab illis tamen diuerti ad hec contra cōuerti
propterea ꝙ a uoluptate uel affectu sensuum a
lio superetur. Socrates id negabit/asserens
id ipūm/ꝙ ab affectu superari dicit̄ nihil esse
aliud ꝙ̄ inscitiā. Sciētiā uero omnium que in
nobis et circa nos sunt potentissimā esse: neqꝫ
ab ulla re unꝙ̄ supari posse. Deniqꝫ concludit
sciam plurimum imo totū ad uirtutē beatitudi
nemqꝫ conferre: ignorātiam uero pariter ad cō
traria: Iterūqꝫ protagorā corripit ꝙ et sibimet
contradixerit et ordine usus preposteró fuerit:
Siquidem anꝙ̄ qd sit uirtus definiat/partim
eam aggreditur/et utrū doceri ualeat disputat
Simulat quin etiaz socrates se quoqꝫ in repu
gnātiam esse deductū/ex eo dumtaxat ꝙ sophi
stam secutus fuerit aberrātem: admonetqꝫ ut
promethei prouidentiā potius ꝙ̄ epimethei pro
perātiam in omni uita pro uiribus imitemur.

Protagoras uel sophiste platonis liber trans
latus e greca lingua in latinam a Marsilio Fi
cīo Florentino ad Laurentium Medicem ui
rum magnanimum.

Familiaris. Socrates. Hippocrates. Protā
goras. Alcibiades. Callias. Critias. Prodi
cus. Hippias.

fa

V[n]de nam o socrates? An ui
delicet a uenatione illa uenis
ad quā honesta alcibiadis īdo
les prouocare te solet: Uidi ē
um nuper: Etiam uir ingeniaz
spēz pre se ferre uidetur. Uirum imꝙ̄: cui ꝑ ge
nas plurima lanugo iam serpit: so: esto: qd tuz
An non probas homerum: qui gratissima est ī
quit prime lanuginis etas. Eam uero nunc alci
biades agit: fa: imo uero: At in presentia un
de? numquid ab illo? et quomodo erga te nūc
affectus est adolescens? so: bene quidem: hodi
e presertim mihi uisus est: nam mihi sepe hodi
e in dicendo subcurrit: et ab illo nunc uenio:
Ac mirabile tibi quiddā referā presentem illū
minime intuebar: et alio intendens ad eum uix
aduertebā: fa: quid nā tāti fuit ut te ab illo di
uerteret? neqꝫ enim formosior ullus e nostris
ciuibus adesse poterat: so: imo aderat quidam
admodum pulchrior: fa: quid ais? ciuis ne? an
peregrinus? so: peregrinus: fa: Cuias? so: Ab
derites: fa: numquid adeo insigni forma predi
tus tibi uisus est peregrinus ille/ut clinie fili
o eum prestare putaueris? so: Quid prohibet o
beate quo minus quod sapientius est/sit et pul
chrius? fa: An forte a sapientis cuiusdam col
loquio uenis? so. Sapientissimi profecto oīum
nostre etatis hominum: si modo sapientissimus
tibi aliorum omnium protagoras esse uidetur:
fa: En quid ais? numquid huc accessit ꝓtago

ras? so: nudius tertius: fa: An modo cum illo fuisti? so: modo: et multa locutus sum: audiui etiam multa: fa: Cur non illa nobis refers? nisi quid prohibet: Sedere hic licet. Tibi quidem puer iste cedet: so: referam equidem: et grãz insup si audietis habebo: fa: Nos qn ēt gemĩas tibi agemus si dixeris / grãs: so: audite igitur. supiori nocte ante lucis exortum hippocrates apollodori filius frater phasonis hostium meũ baculo uehementer pulsauit: et cum hostium aliqs aperuisset / repente ingressus est clamitãs Dormis o socrates adhuc / an uigilas? Ego autem cognita eius uoce hippocrates hic est inqꝫ O hippocrates numqd noui? Nihil inquit nisi gratum nuntiaturus aduenio: optĩe inqꝫ: Sed quid istud? que te huc cã appulit? protagoras uenit et prope me diuertit. Tum ego ille iam pridem uenit: tu uero modo audisti? Uesperi p deos inquit ille. scabellumqꝫ contrectans ad pedes meos subsedit / adiiecitqꝫ hesterno uesperi sero admodum ex enoe reuersus: puer. n. me satyrus fugerat: cumqꝫ persequi me illum significare tibi uellem / alio quodam interueniente oblitus sum. At cum uenissem / cenatiqꝫ essemus et somno nos dare uellemus / tunc primũ nuntiat frater uenisse protagoram: Illico ad te properare tentaui. Sed imtempesta nox detinuit. Sõno aũt experrectus laboreqꝫ leuatus / mox ad te huc aduentaui: Ego uero eius fortitudinem stuporemqꝫ cognoscens: Quid hoc ad te inqꝫ: Num aliqua te iniuria protagoras afficit? tum ille subridēs / per deos o socrates. qñ solus est sapiens: me uero non efficit sapientez so: immo certe et te sapientē reddet / si mercede illi oblata psuaseris: hip: o iupiter atqꝫ ceteri dii neqꝫ meis neqꝫ amicoꝝ rebus parcerē / modo id me consecuturum considerem: atqꝫ iccirco te nunc adeo / ut apud eum pro me ĩtercedas Ego enim et iunior sum et protagoraz numqꝫ uidi aut audiui. puer enim tunc erã cũ huc primum accessit. Uirum qdem hunc oēs o socrates laudant. et indicendo sapientissimũ ferunt. Sed cur non properamus ad eum? ut domi illum cõueniamus: Diuertit sane ut audiui apud Calliam hipponici filium: Eamus iã: so: nondum o bone uir imquam illuc eundum: Nam ualde adhuc profunda nox. Sed eamus in aulam: ubi deambulabimus quoad aurora lucescat: postea protagorã ipũm adibimus. neqꝫ. n. summo mane domo exit protagoras. Quapp confide. domi namqꝫ illuz compiemus: his dictis / surrexĩus / et in aulam profecti sumus: Ac uolens ipē fortitudinis eius piculum facere: intuitus sum diligenter / atqꝫ ita interrogaui. dic age o hippocrates ad protagoram nunc accedis mercedem ꝓ te illi daturus? ad qualem hominez uadis? et ipē qualis ex eo uir euasurus? Quemadmodum si ad hippocratem in nomĩe tecum consortem couum et esculapii stirpe natum ꝓficisci uelles / pro te mercedem erogaturus: et aliquis quereret. Dic mihi o hippocrates mercedem hippocrati dabis? Quali nam homĩ et cuius ratione? quid responderes? hip: ut medico: so: qualis et ipē futurus idest cuius grã? hip: Ut medicus euasurus: so: Sin autem aut polycletum argiuum aut phidiam atheniensem adires mercede ꝓ te oblata: et aliqs percontaretur qualibus hominibus et qua ratione polycleto et phidie argentum offers? quid ad hec? hip: tamqꝫ ut sculptoribus: so: tu uero qualis homo futurus? hip / sculptor uidelicet: so. attēde obsecro: ad protagoram nunc ego ac tu ꝓficiscimur: et argentum tui grã dare illi parati sumus / si modo pecunie nostre sufficient: psuademusqꝫ: sin minus amicorum insup pecunias erogabimus. Siquis ergo nos ad hec adeo ꝓperãtes interrogaret: Dicite mihi obsecro o socrates et hippocrates / quali nã homini ꝗ rõe ꝓtagore pecunias tribuere cogitatis: quid illi responderemus? Quod nam potissimũ Protagore cognomētũ audiuimus? phidiã qdē sculptorem nominãt: homerũ uero poetã: ꝓtagoraz aũt? hip: Sophistam o socrates uirum hunc appellãt: so: Ergo tamqꝫ ad sophistam mercede psuadenduz pgimus: hip: maxime: so: si quispiã te iterroget qua mente et qualis euasurus ipse protagoram adeas / quid ad illuz? hic hippocrates erubuit. iam enim aurora paulisp illuxerat quo uultus eius patere habitus poterat. respondit deinde ut supradicta concludunt ꝓfecto tãqꝫ sophista et ipē futurus: so: an non uereris inter grecos sophiste cognomen? hip: uehemēter.

o socratesꝭ/si quod sentio proferendum est: so
Sedenim uide o hippocrates ne forte alio ten
dat tuũ hoc ꝓtagorice artis studiũ ꝙ ut sophi
sta efficiaris: Queãdmodum grãmatici ludũ
citharedꝯ atꝗ gymnastici nõ artis ipĩus exer
cende gratia frequentasti/sed quadam potius
auiditate discendi: ut priuatum ac liberũ homi
nem decꝫ: hip: Talis oĩo studii mei apud ꝓta
goram ratio futura uidetur: so: Scis ne quid
nunc facturus sis? an te fugit? hip: qua de re?
so: animi tui curã uiro ut ais sophiste es cõmis
surus: Quid aũt sophista sit si scias summope
re admirabor. Quod si ignoras/nescis quale
sit istud bonum ne an malũ/cui operã impẽde
re studes: hip: scire equidẽ arbitror: so. Dic er
go qd sophistam esse censes? hip: Arbitror es
se hunc ut nomen significat qui rationes ad sa
pientiam ptinentes intelligit: so: idem quoꝗ de
pictoribus ac fabris licet dicere: eos esse uide
licet qui rationes ad sapientiam ptinentes intel
ligunt: Uerum siqs de pictoribus peteret/ad
quarum rerum sapiam/responderemus utiꝗ
ad efficiendaꝝ imaginum sapientiã: similiterꝗ
de ceteris. Et si eodem modo de sophista inter
rogaremur: qualẽ eius sapiaꝫ esse responderemꝰ
quod eius officiuꝫ? hip: Sapientiam profecto
qua homines ad dicendum facundi reddunť:
so: uere sic forsitan diceremus: non tamen suf
ficienter. Responsio. n. illa interrogationẽ aliã
exigit: quibus nam dicendis sophista homines
facundos efficiat: Citharista nempe hisdem di
cendis aptos facit: in qbus et eruditos/in pul
sationibus uidelicet citharę: non ne? hip: certe
so: at uero sophista quã dicendi facultateꝫ pre
stat? quibus de rebus? patet ꝙ de his q̃ intelli
git: hip: uerisimile id quidẽ: so: quid ergo istud
est/quod et ipẽ sophista ĩtelligit: et alios docꝫ?
hip: per iouem ignoro: so: an non uides quãto
discrimini animũ tuum subdas? numqd si cor
pus tuum eidem discrimini suppositurus esses
quo uel in melius uerti uel in deterius posset/
non prius alicui tantum de te piculum facturo
cõmitteres/ꝙ diligenter consyderasses cõmit
tendum ne sit an non/amicos quin etiã et ꝓpin
quos diu de hoc ipõ consuluisses: Cum uero a
nimũ tuũ plurisfacias ꝙ corpus/et ex eius cor
ruptela uel integritate contingat tua oĩa male/
uel bene affici/utrum cõmittendus sit an non
huic hospiti anĩus neminẽ uel propinquoꝝ uľ
amicoꝝ ↄsuluisti: Sed cum hesterno uespi ad
uentũ illius audiueris/ad eũ summo mane ꝓpe
ras/nullo de hoc ↄsilio habito/utrũ credere te
ipũꝫ illi debeas nec ne. Immo et tuas oẽs et a
micoꝝ pecunias erogare paratus es: quasi iam
cognoueris oĩo esse ꝓtagore adherendũ: quem
neꝗ uidisti umꝙ ut ais: neꝗ es allocutus:
Sophistã uocas illũ: et qd sophista sit nescis/
cui te ipũꝫ es dediturus: hip: uera loq uideris
o socrates: so: non ne sophista ẽ o hiprocrates
mercator qdã et caupo uectigaliũ quorundã/
qbꝫ aĩus aliť? hip: talis mihi sane uideť. uerũ
qbus alitur animus? so: disciplĩs: sed cauẽduꝫ
est o amice ne dum laudat sophista que uendit
nos decipiat: ut faciunt q corporis epulas uẽ
dunt/mercatores quidã et caupones. Laudant
illi quidẽ sua oĩa: neꝗ intelligunt utrũ salubri
a sint an noxia corpori que uendunt: idꝗ igno
rant et illi q emunt/nisi forte illorum aliqs me
dicus sit aut gymnasticus: haud secus illi q di
sciplinas uarias per urbes uenales circumfe
runt et cauponantes eas emptoribus uendunt
laudant omnes: Ac forte eorum nõ nulli igno
rant sepe quid utile animo sit quid ue ĩutile ex
his que uendunt. Similiter quoꝗ qui ab illis
emunt: nisi illorum aliquis sit animi medicus.
Si ergo intelligis ipẽ quid ex his prosit/quid
ue obsit/tuto emere disciplinas et a protagora
et ab alio quo uis potes. Alioquin caue o bea
te adolescens ne in summum iacture discrimen
que tibi charissima sunt/deducas/Nam longe
grauius periculum est in disciplinis ꝙ cibis e
mendis. Etenim qui esculenta emit et pocu
lenta/potest ante ꝙ his uescatur: in aliis qui
busdam uasculis illa domum deferre: Ibiꝗ
deposita diligenter examinare: Et aduocato a
liquo istarum rerum perito quid edendum/
bibendum ue sit/quid non/quantumꝗ et quan
do deliberare.

Quamobrem haud graue ē in emēdo piculum Disciplinas aūt non licet alio in uase trāsferre Sed necesse est ut q emit eas animo capiat: et relicto pretio abeat/intra se ferens/inquinatus q̄ iam uel ad meliora prouectus. Hec itaq̄ cū senioribus discutiamus: iuniores namq̄ nos sumus q̄ erigat tāte rei iudicium. In presenti a tamen pergamus quo cepimus/uirumq̄ hūc audiamus. Quo audito cum aliis cōmunicabimus. Neq̄ enim protagoras ibi solus adest: sed etiam eliensis hippias: et prodicus ut arbitror chius: aliiq̄ permulti uiri et admodum sapientes/placuerunt hec nobis atq̄ pereximus. Et ingressi uestibulum sermonem quendam in quem inter eundum forte incideramus/tractauimus. Ne ergo imperfectus relinqueretur in uestibulo ipō collocuti sumus/quoad in disputando conuenimus: Audiuit nos eunuchus q̄dam ianitor: sed propter sophistarum turbā uenientibus irascebatur. pulsauimus. aperuit. cum nos uidisset/hui sophiste etiam hi sunt inquit: haud ocium illi: Et simul utrisq̄ manibus nitus hostium clausit. Pulsauimus iterū: sed ille clausis e foribus O boni uiri inquit: non auditis ocium illi non esse? O bone uir inq̄ neq̄ ad calliam uenimus: neq̄ sophiste sumus: Sed confide protagora indigemus: Uidere illum cupimus: Hoc nuntiato uir tandem fores patefecit: ingressi protagoram ostendimus in uestibulo porticus deambulatem: Sequebantur eum multi: hic quidem callias hipponici filius: et germanus eius ex matre paralus pericle natus: et charmides glauconis: Inde uero alter periclis filius xanthippus: et philippides philomeli: et antimirus mendeus: Qui inter omnes protagore auditores insignior habebātur: discebatq̄ ea mente facultatem illam ut et ipse sophista futurus eadem quandoq̄ doceret Attergo preterea sequebantur alii auscultantes protagoram: quorum plurimi peregrini esse uidebantur: quos ex singulis urbibus p quas circunuagatur ille congregat: mulcens eos uoce tamq̄ orpheus et alliciens: Illi uero uocez passim per mulceti secuntur: Aderant et nostrates quidam in eo choro. Hunc ego choruz cū contemplarer: ordo me illius mirifice oblectabat: Diligenti siquidem cautione singuli obseruabant/ne passu protagoram anteirent: Sed cum retro pedez uerteret/pedissequi auditores apte nimium et in circulum utrimq̄ diuisi/ita cedebant/ut posteri semper essent: Hunc post uidi/ut uerbis homeri loquebar/hippiam eliensez sub opposito porticus uestibulo i throno sedentem. Circa quem in subselliis quibusdam non nulli sedebant. Eryximacus acumeni filius: phedrusq̄ myrrinusius. Andron androtione genitus: Aliiq̄ non nulli partī ciues partim ēt peregrini: qui de rebus nature sublimibus astrorumq̄ progressibus interrogare hippiā uidebātur: ille aūt in throno sedens dubitationes singulis enodabat: Uidi preterea tantalum. Aderat porro prodicus chius: qui in tabernaculum quoddā secesserat: quo p̄pe nu uti hipponicus consueuerat: sed ut omnes confluentium hospitum turba exciperet: angulum quoq̄ illum extractis obsoniis callias hospitibus habitandum dederat. Inuolutus igitur recūbebat ibi prodicus super uillosis stramentis et quidem multis ut uidebat: Sedib9 aūt p̄ximis aliqui considebant: pausanias ceramensis: et penes eum adolescentulus quidaz optimo ingenio et generosa indole preditus/nomine ut audiui agathon: neq̄ mirū uideri debet/si pausanie sit charissimus: Erat ibidē et adimantus uterq̄ tū cepidis tū leucolophili filius: Aliiq̄ permulti. Que uero differrēt haud satis extrinsecus pcipere poterā/quamq̄ uehementer audire p̄dicum affectabā: Sapientis finis.n.diuinusq̄ uir mihi eē uidet: sed reboatos quidā ex uocis ipius rotunditate subforni ce ꝯtinue reuolutus uerba singula ꝯfundebat: Eestigio post ingressuz nostrū intrauit alcibiades ut ais ipē pulcher: et ego credo: et chritias calefchri filius. Nos autem cum ingressi de quibusdaz una disseruissemus: eaq̄ essemus spectacula contemplati/accessimus ad Protagoram: Deinde o protagora imq̄ certa de causa ad te ego et hippocrates huc uenimus: pro Numquid seorsum ab aliis mecum loqui uultis? an coram omnibus: so: Ad nos quidem nihil refert: Sed cum addiderit quam ob causam uenimus/ipse uideris: pro: Quid ergo

ergo istud est? Cuius gratia huc accessistis?
so: hippocrates hic nostras est appollodori fili
us nobili atqꝫ felici genere ortus. Ipē uero cū
equalibus suis emulatōe concitus / de uirtute
contendit: cupitqꝫ in re p. uir illustris euadere
atqꝫ huius rei cōpo tē familiaritate tua fore se
sperat: Uide utrum de hoc solos tecum / an co
ram aliis consultare nos deceat: pro: uideris o
socrates recte saluti mee consulere: prudēti nā
qꝫ cautōe indiget peregrinus is q̄ āplas urbes
circumlustrans claris ubiqꝫ iuuenibus ꝑsuadz
et relicta aliorum omnium tam suoꝝ / q̄ꝑ alieni
genaꝝ taz senum q̄ꝑ iuuenū ꝯsuetudine / ipsi so
li adhereant tamq̄ꝑ ipsius familiaritate / prestan
tiores aliis euasuri: inuidi aduersus eum īsur
gant necesse est: multiqꝫ maliuoli huic insidien
tur: Ego uero artem sophisticā antiquam esse
arbitror: priscos aūt uiros in ea peritos īuidiā
hanc offensionēqꝫ ueritos sub aliarū artiū spe
cie dissimulasse: partim q̄dem sub poetis spē :
ut homerus fecit et hesiodus et simonides / par
tim uero sub sacroꝝ oraculorūqꝫ apellatōe : ut
Orpheus et Museus eorumqꝫ ēt sectatores :
Audiui preterea non nullos eam artē apellasse
gymnasticam: quod iccus tarentinus fecisse ui
detur: et q̄ adhuc superest sophista nullo infe
rior / selybrianus herodicus: qui prisca origīe
genus a megarensibus ducit. pythocles quin
ēt chius sophista doctissimus aliiqꝫ permulti
sub musice artis uelamine sophisticam faculta
tem occuluerūt: hi omnes sicut dictum est ut in
uidiam deuitarēt / uehementer dissimularūt: et
sub artium aliaruz pretextu sophisticam artem
occuluere. Ego autem ab his oībus in hoc dis
sentio: neqꝫ ꝯducere uersutias istas existimo .
Neqꝫ enim uoti compotes eos fieri arbitror .
Nam uiri in ciuitate prestantes dissimulatōes
eiusmodi oēs intelligunt. Uulgus aūt quodā
modo non aduertit: sed ea laudat que ipi pre
dicant. Subterfugiendi uero studiuz istud cū
non assequitur quod molitur et inertem īdicat
fugientē: et aduertentes homines reddit īfensi
ores : Existimant enim preter cetera hunc uer
sutum seductoremqꝫ esse. Ego igitur contrariā
quandam uiam sum ingressus . Confiteor me
esse sophistam: aliosqꝫ docere: Et hac ingenua
confessione tutius q̄ꝑ dissimulatione illa uitari ī
uidiam censeo. Aliis preterea rationibus mihi
ꝓspexi: ut nihil mali adiuuante deo ob sophisti
ce professionē sim passus licet multos ānos fa
cultatem hanc exercuerim. Sum equidē gran
dis natu: et cuiusqꝫ uestrum etate pater eē pos
sem. Quam obrem gratissimū mihi erit : si de
iis mecum audientibus oībus q̄ intus sunt
uerba facere uelitis: Hic ego eum suspicatus
ostentare auctoritatem suā apud prodicum et
hippiaz uelle: q̄ꝑ eius sapientie auiditate inflā
mati ad eum audiendum profecti essemus: cur
non imq̄ꝑ prodicum atqꝫ hippiā et eos qui hos
comitant̄: huc aduocamus? ut et ipi nos audi
ant? pro: Aduocemus: cal: Uultis sedes hic
paremus / ut sedentes edisseratis? consensimus
omnes et audiendi auiditate admodum festinā
tes / sedes omnes collegimus: et iuxta hippiam
confestim parauimus. Ibi enim plurima erāt
subsellia: Tum callias et alcibiades aduenta
runt: prodicūqꝫ et ad stipulatores eius secum
duxerunt: Postq̄ꝑ igitur consedere omnes repe
te o socrates inq̄t protagoras his presentibus /
que me paulo ante pro adolescēte hoc obsecra
bas. Ab codē imq̄ꝑ exordio nunc quo supra in
cipiā hippocrates hic adherere tibi uehemēter
exoptat. Uerꝫ q̄d nā sit ex hac ꝯsuetudīe repor
taturus libēter audiret: Hucusqꝫ nostra se ex
stendit oratio: pro: petis quid mecū lucraturus
sis adolescens? numq̄ꝑ accedes ad me / q̄n ha
beas doctior: singulisqꝫ diebus mecū ꝓficies .
so: haud mirū hoc o ꝓtagora: sic. n. ꝯuenit. q̄n
quidem et tu tam grādis natu: tāqꝫ sapiens / si
que nescis ab aliquo disceres / prestantior abi
res. At uero non id dumtaxat exquirimus .
Sed perinde ac si hippocrates mutata senten
tia uersari cum adolescente hoc nuper huc pro
fecto zeuxippo cuperet heracleoti filio / eumqꝫ
aggressus ut te nunc eadem ex illo que ex te au
diret / q̄ꝑ uidelicet quotidie cum eo proficiet: ac
deinde interrogaret zeuxippum / qua in re sit ꝓ
fecturus / responderet utiqꝫ in pingendo: Etsi
orthagoram thebanum conueniat audiatqꝫ ex
illo doctiorem se indies eius consuetudine eua
surum: Sed qua in re doctiorem interroget /
in tibiarum sono Orthagoras respondebit.

Eodem modo et tu huic adolescenti mihiq; p
illo petenti responde. Ais.n. hippocratem si
protagore adherebit/in dies doctiorē fore: qua
tandem in re? declara: Tum protagoras. Sci
te interrogas tu quidē o socrates: et ego his q
probe interrogant/libenter respondeo: Hippo
crates qdem si mecum uersef/in eum errorez
non incidet: in quem pculdubio incidisset/ cuz
sophistis aliis conuersatus. Alii siquidē iuue
nibus obsunt. Inuitos namq; illos ad artes re
trahunt: quas aufugerāt: raciocinatōes porro
ɔputationesq;: astronomiam: geometriam musi
cam tradunt: et hippiam simul aspiciens addi
dit. Quisqs aūt ad me/uenerit/soluz id discet
cuius gratia uenit: disciplina uero huiusmōi ē
prudens in re familiari et re p. ɔsultatio. q̄ qs
et domum recte gubernat et ciuitatis negocia
optime et dicendo transigit et agendo: so/an in
telligo quod uis protagora? ciuilem namq; ar
tem dicere mihi uideris/pollicerique uiros opti
mos ciues efficere: pro: hoc ipūz ē o socrates
quod passim predico: so: O q̄ preclarū nactus
es artificiuz/si modo es nactus: Nihil sane ali
ud erga te q̄ quod sentio proferendū. Id eqō
o protagora doceri nō posse putarā. Tibi tañ
autumanti non prestare fidez nequeo. Quā ue
ro ob cāz neq; doceri posse neq; ab hominibus
aliis/aliis tradi censeo/iure declarare debeo.
Equidē quod et ceteri greci testanf/athenien
ses uiros sapientes apello. Uideo g̃ qñ ɔtione
congregata aliquid de edificando deliberare
uult ciuitas/edificatorum ɔsilium experi. et cū
de nauium fabrica fabros nauium accersiri.
Idem quoq; faciunt in ceteris omnibus que
cumq; doceri et disci posse existimant: Et siqs
alius consultare de artis illius opere pgit: Cu
ius expertem esse putant/seu preclarissimus in
aliis uir sit/siue ditissimus/siue admodū gene
rosus/nihilo magis admittunt: sed exsibilāt et
explodunt: quoad uel ipē tumultu deterritus a
dicendo desistat: uel iubentibus magistratibus
arciferi aut extrudant ipūm protinus aut trās
figant. Id itaq; in omnibus ad perceptionez
artium pertinentibus obseruare consueuerunt
At cum de publica ciuitatis administratione:
consultandam est/consulit architectus eque
ac faber erarius. eque etiam cerdo: mercator
nautā: diues: pauper: ignobilis: generosus: ne
q; horum ullus quemq̄ explodit: ut in superio
ribus contingebat/quasi nusq̄ didicerit/nullū
q; habuerit preceptorem: attamen consultare
audeat. Constat porro q̄ doceri posse non pu
tant. Neq; publice solum hoc/sed et priuatim
conspicitur. Et enim qui ciuili sapientia pollēt/
uirtutem hanc in alium transfundere nequeūt
Siquidem pericles horum adolescentum patz
in his rebus que sub magistro discuntur/ dili
genter eos erudiuit. in his autem in quibus ip
se sapit/neq; ipē erudit neq; alteri cuiq̄ comit
tit erudiendos. Sed passim quasi pascentes si
ne custode pererrant: si forte casu quodam in
hanc uirtutem incidant. Idem quoq; pericles
cum esset clinie tutor fratris Alcibiadis huius
minoris natu/illiq; metueret ab alcibiade/ ne
forte consuetudine eius inquinaretur/segrega
uit eos: et cliniam apud ariphronem educauit
sed non dum sex inde exactis mensibus illi euz
reddidit/cum ingenio illius diffideret: multos
preterea commemorare possem qui cum in re
publica excellentes uiri essent/ nullum tamen
aut propinquorum aut alienorum edocuerunt
Equidem o protagora dum hec animaduerto
uirtutem doceri posse diffido. Contra uero dū
te audio hec asserentem sententiam mutare co
gor: et q̄ dicis haud quaq̄ arbitror ɔtēnenda:
existimās te usu multax rex doctrīaq; et inuē
tōe sapientem esse. Ergo si potes clarius osten
dere nobis q̄ uirtus doctria aliq̄ cōparef ostē
de obsecro nec iuideas: pro. haud iuidebo o so
crates. Sed utrū nobis tāq̄ senior iu moribꝫ
fabulā referā? an psequar disputādo: tūc sane
audientiū plimi utrūq; mallet/dicere concesse
runt: pro: gratiorē nobis fore fabulā arbitror:
Olim quandoq; dii soli erāt: nulla uero morta
lium genere: sed cum tempus generatōis fatale
uenisset: ipsa dii in terris uisceribus ex igni
terraq; finxerunt/ interuenientibus his que i
gni terreq; miscentur. Cum uero educere il
la in lucem uellent/ Prometheo Epimetheoq;
mandarunt: Ut competentibus uiribus singu
la premunirent: Prometheum itaq; rogauit
Epimetheus distributionis illius offici

um ipi̅ concederet: dispertientemq̃ consydera
ret. Consensit prometheus: distribuit ille: q̃b;
dam robur absq̃ celeritate indidit quedã im
becilliora uelocitate donauit. Armauit nõ nul
la. Inermibus aũt aliud quoddã ad salutem
machinamentum excogitauit. Que enim exigu
o corpore clauserat / partim per aerem pẽnis at
tolli. partim per terrã subrepere iussit. Que ue
ro in molem ãplam exauserat: ea ipã mole ad
salutem suam muniuit. Similiterq̃ in ceteris
exequãs dispertiit singula: adeo ut nullum ge
nus penitus depdatur: postq̃ ipã ita instruxit /
ut uoraginem mutuã deuitarent / excogitare iã
cepit qua ratione q̃ facilime sub diuo agere ui
tam possent. Uestiuit itaq̃ illa confertissimis
pilis setisq̃ pellibusq̃ durissimis: quibus faci
le tum hiemis tum estus intemperiẽ tolerarẽt:
et naturalia illis stramenta hisdem / ex reb; cu
biliaq̃ parauit: pedibusq̃ soleas addidit / ungu
las / setas: callum / pelles itidem q̃ durissimas
Deinde alimenta aliis alia suppeditauit: quib;
dam ex terra herbas / nõ nullis ex arborib; po
ma baccasq̃ radices aliis. Nec defuerũt q̃bus
daret ex alterna uoragine uictum. Ceterũ uora
cibus animalibus genus quodãmodo sterile:
aliis aũt fecundum dedit: ut hoc modo genus
conseruaretur: Cum uero non esset admodum
sapiens epimetheus / dotes omnes inscius effu
dit in bruta neq̃ aduertit / nihil ex tãta sibi elar
gitõe supfore: quo genus nostruz deinde dona
ret: Restitit ergo hominũ genus imune: unde
quo se uerteret / ãbigebat. Dubitanti promethe
us adstitit partitionis illius consyderator. Ui
ditq̃ cetera anĩalia suis queq̃ fulcita munerib;
bonisq̃ referta. Hominem autem nudum / iner
men calceorũ stramentorumq̃ indigũ. iã uero
ĩminebat fatalis ipẽ dies: qui in lucem terra e
xire cogebat: Cumq̃ aliã salutis humane uiam
consultãs prometheus non ĩueniret surripuit:
Uulcani mineueq̃ artificiosaz cũ igne pariter
sapientiam: Neq̃ enim fieri poterat ut caz sine
igne nãcisceretur q̃s uel ẽt uteret̃. Eã itaq̃ sic
hominum generi prometheus est largitus: atq̃
ita sapientiã que uictum suppeditat consecuti
sumus: deerat adhuc ciuilis hominibus sapiẽ
tia. Erat illa quidẽ apud iouem. cuius arcez a
scendere prometheo non dum licebat: horribi
les enim iouis ipius custodes circũstãtes arcẽ
prometheum deterrebãt. Ceterũ cõmunẽ uul
cani minerueq̃ officinã: in qua artes excoleban
tur / clam ingressus furatus est igneam uulcani
artẽ / aliamq̃ minerue: atq̃ homini tradidit qua
uiuendi facultas obtigit: prometheus autem ut
fertur ꝑ epimetheũ furti penas dedit: q̃m ue
ro solus ex oĩb; aĩantibus hõ diuine sortis par
ticeps effectus ẽ pricipio solus ob hanc cogna
tionẽ deos eẽ putauit: arasq̃ illis statuasq̃ di
cauit: Deiñ uocẽ in uerba articulatĩ arte distin
xit: edes ↄstruxit: uestes calceosq̃ ↄfecit: stra
menta elaborauit: ex terra alimenta collegit:
ita hoĩes ab initio ↄstituti sparsim uagabãt̃ ha
bitabãtq̃: nã urbes nõ dũ construxerãt: Ergo
a feris cum ĩbecilliores essent: passiz laniabant̃
Artiũ .n. facultas ad uictũ ↄparandũ sufficiẽs
erat: ad pugnã uero ↄtra bestias truculẽtas mi
nime: Ciuilis namq̃ pitie / cuius pars q̃dã est
res militaris / expertes erãt: Ut g̃ se aduersus
eã pestẽ munirẽt structis urbib; ↄgregati sunt
Cõgregati aũt inuicẽ iiuriabãt̃: q̃ppe q̃ ciuili
arte carerẽt: q̃re dispsi iterũ a feris lacerabãtur
Uerũ iupiter hũane saluti ↄsulens mercuriũ mi
sit pudorẽ et iustitiã hoibus afferentẽ: ut duo
hec ciuitates ornarẽt deuĩcirentq̃: et mutua be
niuolẽtia ciues cõciliarẽt: ĩterrogauit ergo mer
curius q̃ ↄditõe pudorẽ et iustitiã hoĩbus trade
ret. utrũ ita hec ut artes distribui debẽt ĩquit
mercurius: ille siq̃dẽ ita distribute sũt / ut unus
ĩ arte medicĩe pitus ꝓ rudibus multis sufficiat
ceterecq̃ simil̃r: nũq̃d ita pudorẽ et iustitiã hõi
bus dabo? an oibus ĩserã? oĩbus respõdit iupi
ter: oẽs siq̃dẽ horũ pticipes eẽ debent: neq̃ .n.
ciuitates ulle ↄstarẽt / si horũ pauci ut artiũ alia
rũ pticipes eẽnt: legẽ preterea ĩ eo noĩe ↄdas / q̃
q̃sq̃s oĩo iustitie pudorisq̃ ẽ exps tãq̃ ciuita
tis pestis q̃dã ultio afficiat̃ suplicio: hac de cã
o socrates tã alii oẽs q̃ athemẽses q̃tiẽs de ar
chitectura uł alio quodã opificio s̃mo ẽ hñdus
paucos ad ↄsiliũ intromittũt: ceteros aũt in ar
tibus rudes excludũt: ut et tu ais et ego apꝓbo
Quotiẽs aũt de ciuili admĩstratõe init̃ ↄsiliuz
que uirtus teperantia et iustitia constat: iure
unumquemq̃ admittunt: quippe cum oporteat

137

oẽs huius uirtutis esse participes: alioquin ciui
tates nullas consistere: Hec o socrates eius de
quo dubitabat̃ est cã . Sed ne te decipi susci
peris /hanc insup accipe coniecturã quod oẽs
homines censeãt: singulos uirtutis huius ciui
lis /temperãtie scilicet et iustitie compotes esse:
Enimuero in ceteris facultatibus ut tu ais / si
qs se iactet /puta ꝙ sit optimus tibicen /cũ tañ
in hoc ipõ sit rudis /audientes hunc ridẽt: ci ue
plurimi indignãtur. Ipũm quoqꝫ propinq ad
monent ut insanum et increpãt. Cõtra uero in
ciuili uirtute cõtigit: nam licet sciãt aliqui quẽ
piam iniustum est: tamen si ille hoc coraꝫ nesci
entibus fateatur insanire eum existimãt: neqꝫ
patefaciendam censent iniquitatem: imo semp
siue adsit seu non iustitiã ostentandã. Eum ue
ro qui non simulat iustitiã delirare tamꝙ opoꝛ
teat unũquẽqꝫ ciuilis uirtutis quodãmodo par
ticipem esse: uel ex hominum cetu uitaqꝫ exter
minari. Ex his sufficienter ostẽsum puto ꝙ me
rito quẽlibet de re ciuili consultorem admittũt
quia uiꝛtutis huius compotẽ quẽlibet esse cense
ant. ꝙ aũt uirtutẽ neqꝫ innasci neqꝫ sorte contin
gere putent: sed doctrina et studio comparari
deinceps tibi conabor ostendere. Nemo ob ea
malaq̃ ul᷑ natura uel casu fieri putat subcẽset a
licui uel obiurgat: uel edocet: uel punit /eos q
hisce malis premunt̃ /ne tales sint: sed omnes
potius miserãtuꝛ: ceu deformes. paruos . uali
tudinarios homines. Nam quis adeo demens
ut ista corripiat. Intelligunt sane ut arbitror
omnes hec mala eorumqꝫ cõtraria natura homi
nibus fortunaqꝫ ꝓuenire . Cõtra uero cũ mala
quedã adesse cuiꝙ ex studio ꝯsuetudine et doc
trina existimãt /tunc indignãtur increpant atqꝫ
puniunt: Ex quorum numero est iniqtas et im
pietas: ac summatim quicquid ciuili uirtuti re
pugnat. Que iccirco quisqꝫ passiꝫ dãnat et coꝛ
ripit: quia de industria atqꝫ disciplina tam ꝯtra
ria prauitas ꝙ ciuilis uirtus adueniat: Si. n.
punitionis intentionem consyderare uolueris
socrates /ex eo quoqꝫ intelliges ꝙ homines uir
tutem studio comparari putãt. Nemo. n. prete
riti gratia punit: et ea mẽte iniustos affligit pe
nis /quia iniuriati sunt: nisi quis tamꝙ brutuꝫ
absqꝫ ratione ꝑcutiat. Uex q rõe punire aggꝛe
ditur nõ preteriti sceleris causa puñit: neqꝫ enĩ
assequi põt /ut quod est factũ sit ĩfectũ: sed ad
futurũ respicit: ne iterũ aut ipse delĩquat: aut
alius quilibet exemplo eius adductus . Quis
quis aũt hoc ꝓposito cẽsuraqꝫ eiusmõi aĩaduer
tit errata /doctrina uirtutem existimat cõpara
bilem. Nã absterrendi causa plectit . hac men
te opinioneqꝫ ad plectendũ accedũt: tã publice
ꝙ priuatim: quicũqꝫ ĩ peccantes animaduertũt
Condennant aũt puniũtqꝫ cũ ceteri omnes eos
quos iudicant peccatores tum maxime ciues
tui atheniẽses: Quãobrẽ athenienses quoqꝫ ex
hac ratione in eorum numero esse constat: qui
doceꝛi uirtutẽ putant . Ex his aperte ut arbi
troꝛ monstratum est o socrates non iniuria ci
ues tuos in ciuili administratione consilium e
rarii fabri coriariiqꝫ non respuere: atqꝫ eos do
ctrina et studio ꝑ exercitationem acquiri posse
uirtutẽ existimare. Restat dubitatio illa: quaꝫ
de uiris uirtute claris ipse mouebas: quã ob
causam illi filios suos ĩ omnibus /que sub pre
ceptore discuntuꝛ /erudiũt / quoad uero pater
nã uirtutem spectat nihilo aliis hominibus cla
riores efficiunt. Ad hoc rationem o socrates /
nõ fabulam afferã. Sic enĩ cogita. utrum est
unum aliquid aut nõ: cuius necesse sit : ciues
oẽs esse participes / si modo cõstare ciuitas de
beat. Ita enim hec tua ambiguitas soluitur. a
liter uero minime. Si unũ hoc extat : neqꝫ est
architectoꝛũ neqꝫ erariorũ artificum: neqꝫ figu
lorũ opificiuꝫ /sed iustitia temperãtia: sanctitas
et ut paucis comprehendam / uiri propria uir
tus: si hoc est inꝙ /cuius participes esse opor
tet oẽs et cũ hoc discere et ageꝛe quodcũqꝫ pla
ceat aliud absqꝫ hoc nequaꝙ /exptẽ uero huius
doceri coꝛꝛipiqꝫ et pueꝛ et uiꝛ et mulieꝛẽ : quo
ad coꝛꝛeptione melioꝛ efficiat̃: siquis aũt hanc
spꝛeuerit disciplinã: eũ tãꝙ insanabilem expelli
e ciuitatibꝫ uel ĩterfici si ita est imꝙ ut diximus:
uiriqꝫ prestãtes in re p. ciues in aliis erudiũt fi
lios /ĩ hoc neq̃ꝙ aduerte q̃ꝫ mirãbilr̃ ĩ eo excel
lẽtes euadãt. ꝙ. n. doceri posse tã priuatim q̃ꝫ
publice opinãt̃ ostẽdĩus: cũ ueꝛo et doctrĩa et
cura acqri hoc possit /alia filios docẽt ĩ qbꝫ nõ
ẽ aduersus nescientes moꝛtis pena ꝓposita in
qbus aũt moꝛs et exiliũ aut pecuniarũ ablatio

aut domorum subuersio premit ignaros rudesq; filios in his non omni diligẽtia patres erudiunt Et ubi mine huiusmodi urgent/doctria cura q; leuior adhibetur? existimare decet o socrates a teneris annis usq; ad uite finem erudiri eos atq; moneri: nã cũ primum puer que dicuntur ĩtelligit. nutrix. mater. pedagogus pater ad hec omni cura studioq; contendunt/ut in singulis tum uerbis: tum operibus optĩus puer euadat. Sigillatim enim mõstrãt quid iustuz: qd iniustum: quid honestũ: quid turpe: quid scũz quid ue profanum: que agẽda sint: que non. Quibus si obtempat puer/ bene secum agi putant. Sin contra renititur/cum ueluti contortum obliquumq; lignũ minis plagisq; dirigunt Post hec ludi magistris pueros curãdos tradunt/morumq; bonoꝝ diligentiã multo magis ꝙ litterarum cithareq; doctrinam a magistris exposcunt. preceptores aũt curãt et excolunt. Et postꝙ litteras didicerunt/adscriptaq; cõuertuntur/poetaꝝ in primis excellentiũ opera legẽda illis ediscendaq; proponunt: quibus monimenta ꝙ plurima inseruntur: priscoꝝq; uirorũ uirtute prestãtium gesta laudant. ut puer emulatione accensus preclara maiorũ facinora imitetur. Cithariste quoq; aliis quibusdã talibus/ presertim tẽperãtie student: cauentq; nequid perperam adolescentes agãt. Atq; ubi pulsare citharam didicerunt: poetarum iterũ alioꝝ cãtus modulatione prestãtiũ cãtilenas docent: quas ad citharã concinant: rhythmosq; et harmonias puerorum animis ꝯformare conant: ut mitiores modestioresq; et cõcinniores effecti ad agendum utiles sint et ad dicenduz: Ois. n. hominis uita numerosa quadaz indiget consonantia. Post hec ad gymnasiorum magistros parẽtes filios mittunt: ut firmam aptumq; adepti corporis habitum/optime menti suggerãt ministeriũ ne fragilitate corporum impediti a militaribus/ciuilibusq; actionibus tamꝙ laboriosis absterreant: Hec nempe obseruãt maxime ii qui maxime possunt. possunt aũt maxie opulentissimi uiri: eorumq; filii: qui primi disciplinarum scolas ingressi: nouissimi exeunt: Scolis autẽ egressi a magistratibus leges uiraq; discere: eorum ue exemplo uiuere coguntur: ne quid ipi proprio ingenio freti temere agãt: sed queadmodum litteraꝝ magistri pueris adhuc scribendi ignaris/calamo exemplar quoddam presignant ad cuius caracteres scribendi artificium imitãdo perdiscunt: ita ciuitas leges prescribens priscorum boĩum in legibus ferendis prudentissimoꝝ inuenta/ad earum normaz imperare cogit quemlibet et parere. Eos aũt qui preuaricantur punit: punitioq; huiusmodi et apud uos et apud alios multos: propterea ꝙ tãꝙ pena iudicialis dirigat trãsgressorem: directio correctioq; uocat. Cũ igit talis tantaq; sit uirtutis tã priuatim ꝙ publice cura an dubitas adhuc o socrates? mirarisq; si uirtus doceri q̃at Neq; uero mirari hoc quisqꝫ debet: imo multo magis si doceri non possit. Querebas preterea quam ob cãm bonoꝝ patrum filii mali reperiunt. Hoc iteruz docere te pergo. neq; hoc mirum uideri debet si uera sunt: que dixi: uidelicet uirtutis curã non ad unũ aliquẽ dũtaxat/ sed ad omnes spectare oportere si modo consistere ciuitas debeat. Si aũt ita ẽ ut loquor. immo certe cum ita sit/elige atq; ꝯsydera quã uis aliarum facultatũ ⁊ doctrinaꝝ: utputa si nõ posset consistere ciuitas/nisi tibicines omnes essemus/qualiscumq; esse quilibz posset: nõ ne hoc quilibet priuatim publiceq; unumquemq; doceret: huiusq; ignarum sine inuidie liuore corriperet? quemadmodum nunc que iusta et legitima sunt: quilibet sine inuidia predicat: neq; hec ut alia cedat: prodest enim omnibus communis iustitia uirtusq;: Atq; iccirco omnes omnibꝰ que iusta et legitima sunt libentissime monstrãt Si ergo in tibiarum flatibus eadem animi flagrantia charitateq; inuicem nos erudiremus: num optimorum tibicinum filii magis ꝙ deteriorum in his sonis periti euaderent? nequaꝙ ut arbitror. Sed quicumq; natura ad tibias inflandas ingeniosus esset/longe proficeret. Tardus autem parum. Ac sepenumero periti tibicinis rudis euaderet filius/sepe etiam inepti filius/aptus. Uerumtamen omnes sufficientes essent tibicines/si cum his cõferrentur qui rudes sunt: nihilq; de his rebus intelligunt. Similiter eum existima socrates ꝗ iniustissimꝰ tibi uidetur inter homines sub lege uiuentes/

iustum fore iurisꝗ auctorem siquādo cuꝫ illis
hominibus conferatur: quibus nec disciplina
sit nec iudicia: neqꝫ leges: neqꝫ necessitas ulla
in uita: que uirtute colere iubeat: efferati q̃
sint/ut illi quos anno preterito in leneo poeta
pherecrates erudiuit: ac si forte in eos homīes
incideres qui ex eorum cetu sint humani gene
ris hostes/ bene tecum agi putares/ si Eurybā
tum offenderes et phrynondam: deplorare sꝗ
fortunam tuam/desiderans nostrorum hominuꝫ
prauitatem. Nunc aūt delitiosior uideris o so
crates cum enim omnes pro uiribus uirtutis
preceptores sint: nullus tamen tibi talis appa
ret. Quin etiā si quereres quis preceptor nos
grece loqui docuerit: nullus utiꝗ apparet: iteꝫ
si peteres quis docuerit mechanicorum artifi
cum filios ministerium illud/quod patres eoꝝ
consortesꝗ alii eiusdem artis exercent quod
ue filii imitant̄: haud facile o socrates precep
tor illorum reperiret̄. Innumerabilium uero
aliorū pfacile: Ita de uirtute dicēdum /ac cete
ris talibus: Uerum satis nos habere putāduꝫ
siquis paulo cōmodius q̃ ceteri / iuuenes ad
uirtutem prouehat. Ex quibus unum me esse
profiteor. subtiliusꝗ ceteris omnibus rationeꝫ
qua boni honestiꝗ fiant/cognoscere: atꝗ ita rē
ipām perficere ut dignum est ea mercede quaꝫ
exigo īmo etiam mercede maiori ut ipī discipu
li iudicant: Ex actionis aūt mee hec est condi
tio/postq̃ aliquis a me didicit si uult ille quid
retribuit quātum exigo argētum. Sin minus ī
gressus templum iure iurādo adhibito estimat
quāta mercede digna sibi mea documenta uid
antur. tātamꝗ exponit. q̃ igitur uirtus doceri
disciꝗ possit o socrates hac fabula tibi sit et ra
tione probatū. Quod et athenienses ipī testan
tur. Ostendimus item nihil mirū uideri debe
re si bonorum patrum mali sint filii/ malorum
ue boni: quādo quidem et polycleti filii/parali
et xanthippi istius equales si cum patre compa
rentur internallo quodam longissimo superant̄
similiter etiā aliorum artificum filii: Neꝗ duꝫ
adoloscentes isti reprobādi sunt. spem quippe
tenera prebet etas. Cum hec ostendisset pro
thagoras loquendi fineꝫ fecit. At ego diu post
utpote superiori oratione permulctus in os p
tagore inhiabam sequentium uerborum deside
rio īflammatus: Uerum postq̃ destitisse pror
sus animaduerti me ipē recepi: et ad hippocra
tem cōuersus o fili apollodori imq̃. q̃ ingens
tibi debeo grās/q̃ me huc hodie adduxisti:
Nam plurimifacio hec a protagora audiuisse.
Equidem superiori tempore haud humanaꝫ cu
ram esse rebar/qua uiri boni afficiunt̄: Nunc
aūt eam esse psuasus sum. Sed paulum quid
dam restat iterum declarādum. quod uideliceꝫ
protagoras facile demōstrabit/postq̃ multa
hec edocuit. Et enim siquis de iisdeꝫ rebus cū
aliquo forensium oratorum loquat̄/forte tales
sermones audiet/quales periclis esse solent/ce
terorumꝗ eloquentium hominū. si aūt de aliq̄
pcontetur/librorum īstar neqꝫ quid responde
ant: neꝗ quid interrogent ipī hēnt. Et siquis
de aliquo dictorum īterroget uelut eraes pcus
sum alte resonant/longeqꝫ uociferantur: nisi e
orum dicta protinus admittant̄. Atqꝫ ita rhe
tores breue quiddā interrogari prolixam pro
ducunt orōem Uerum protagoras iste copiose
et ornate loqui potest/quod supior testat̄ orō:
potest ēt cum rogatur: summatim ac breuiter
respondere: tolerareꝗ interrogātem: accipere
q̃ et reddere rationem. quod quidē de paucis
licet dicere. In presentia igit̄ o protagora paꝝ
quid ultra desidero. quod si declaraueris/puta
bo mihi in omnibus satisfactum. Uirtuteꝫ ais
doctrine studio comparabilem. Et ego sicui
umq̃/tibi maxime credo. Quod uero te dicēte
sum admiratus/apias obsecro. dicebas profcō
iouem iustitiam et pudorem hominibus infudis
se. Deinde procedente sermone/sepe iustitiā no
minasti. temperātiam. sanctitatem. perinde ac
si ista omnia sub una quadā uirtute continean
tur: Vnuꝫꝗ aliquid ipā uirtus existat: Hec mi
hi liq̄do explanari uelī/utrū scilicet unū quid
dam sit uirtus: cuius partes sint iustitia. tempe
rātia. sanctitas: an hec oīa que nunc rettuli /
nomina unius eiusdemꝗ sint: hoc est imq̃ qd
ultra requiro: pro: At facilis est o socrates ad
ista responsio q̃ uirtutis ipius que summatim
unum est/partes sunt que īterrogas oīa: so:
Utrum quemadmodum uultus unius unius
partes sunt/os. nares. oculi. aures? An sicuti

auri partes nihilo differunt: et a toto preter
magnitudine quadam et paruitate: pro: Ita se
habere mihi uidentur o socrates uirtutis ptes
ad totam / ut uultus partes omnes ad totū: so:
Utrum alii homines aliam uirtutis partem ac
cipiunt? an necesse est eum qui unā hēt / omnes
habere? pro: nullo modo: quoniam multi for
tes quidem sunt / sed iniusti: et alii iusti quidez
sunt / sapiētes minime: so: Numquid sapientia:
et fortitudo partes uirtutis sunt? pro: omnino
quidem: et prestātissima pars omnium est sapiē
tia: so: Est ne hoc quidem aliud / illud uero ali
ud? pro: Est: so: Numqd et potentiā utrumqꝫ
propriam habet? quemadmodum e uultus par
tibus oculus non ē auribꝫ similis: neqꝫ illoruz
potentia eadē: neqꝫ alia quelibet pars alterius:
aut potentia aut alio quoqꝫ est similis: Ita ne
uirtutis partes se habent / ut neqꝫ alia aliaꝝ sit
similis: neqꝫ idem: neqꝫ eadem sit potētia? An
forte ita esse constat / siquidē nature uirtutum
exemplar quod induximus / congruit: pro: Sic
certe est socrates: so: Non ē igit̄ pars uirtutis
alia talis qualis scīa / neqꝫ qualis iustitia uł for
titudo uel tempātia uel scitas: pro: non certe:
so: Age consyderemus una qualeq̄quid istoruz
quod uis existit: primum quidē sic: iustitia res
quedam est / an nulla? Mihi quidem res que
dam esse uidetur. Tibi uero? pro: Et mihi: so:
Quid uero? siquis a me et te sciscitetur o prota
gora atqꝫ socrates / dicite queso / num res ista
quam modo iustitiā nominabatis / eo ipō quo ē
iustitia / est et iusta / an iniusta: Ego quidē iustā
esse dicā. tu uero una mecū senties? an aliter?
pro: tecum plane: so: Ego igitur interrogāti re
spōderem talē esse iustitiā / quale et iustum: tu
uero? pro ego quoqꝫ: so: si quereret iterum / nū
quid et sanctitatem aliquam esse dicamus / con
sentiremus utiqꝫ ut opinor: pro: consentiremus
so: an non et hanc rem aliquam esse dicitis
rogaret ille: nos aūt assentiremur: pro: et hoc:
so: Num rei istius naturam talē putatis ut scā
sit: an ut prophana? interrogationem hāc egre
ferrem / ad eumqꝫ cōuersus obiicerē / bona uer
ba queso: Numqꝫ porro scūm aliquid esset / ni
si et scā ipā sanctitas esset. quid et tu? an non
similiter responderes? pro: Similiter: so: Si

his addiceret an que supra dixistis recte acce
pi? Uidebamini mihi paulo ante asserere ita se
inuicez ptes uirtutis habere / ut non sit alia ps
qualis est alia / Inferrē equidē ad hec / ꝙ alia
recte acceperit / ꝙ uero me in eo consensisse pu
tarit / non recte. Naz protagoras iste hec respō
dit. ego aūt quesiui: Ergo si dicat o protagora
uere loquit̄ socrates: ipē es q ais uirtutis par
tem aliam non esse talem qualis est alia: Tuus
hic sermo est. Quid illi tu respondebis? pro:
Necesse est o socrates assentiri: so: His conces
sis quid illi potissimum respōdebimus / si ultra
sic obiiecerit? Non ergo talis est sanctitas ut
res iusta sit: neqꝫ iustitia talis ut sancta: sed illa
talis ut non iusta / hec ut non scā. iniusta itaqꝫ il
la. hec profana quid ad hec imqꝫ? Equidē mea
ex sententia dicam iustitiā esse scām / iustamqꝫ
iterum sanctitatem: Arbitror quoqꝫ pmissurū
te / ut tua uice hec ipā respondeam / ꝙ uidelicet
aut idem est iustitia quod est sanctitas: aut hec
duo inuicem ꝙ̄ similima: ut maxime omnium
talis iustitia sit qualis et scitas: et qualis sanc
tita / talis sit et iustitia: Uide utrum me ita re
spondere phibeas / an ita sentias? pro: Haud
ita simplex istud mihi uidetur o socrates / ut cō
cedi possit sanctitatem esse iustam / sanctā ue iu
stitiam. Uerum differentia quedam inesse mi
hi uidetur: sed quid tandem id refert. Si uis
esto nobis sanctitas iusta / sanctaqꝫ iustitia: so:
Haud hec admicto protagora: neqꝫ desidero ut
mihi dicatur istud / si uis et si tibi placet / redar
guatur: Sed et me et te dicatur requiro: Dico
aūt et me et te existimans tum demuz recte ser
monem discuti / cum conditio ista si ex eo tolli
tur: pro: enimuero simile quiddam hēt iustitia
sanctitati. Nam quodlibet cuilibet quiddam si
mile habet preter illa que omnino inter se con
traria sunt ut album nigrum / molle durum: at
qui et illa que supradiximus aliam atqꝫ aliā int̄
se habere potentiam / nec tale unum esse quale
est aliud ceu uultus ipius partes. quiddā simi
le inter se hēnt: Estqꝫ quodāmodo tale unuz
quale et aliud: Atqꝫ hac ratione licet hec refel
las si placet / ꝙ cuncta inuicem similia sint: nō
tamen quecumqꝫ simile quid dā habent / simi
lia uocanda sunt: neqꝫ etiam quicumqꝫ dissimi

se quiddam/inuicem dissimilia/si exiguū qddā
habent simile uel dissimile: so: admiror equidē
o protagora: numquid ita inuicē iustum scūm
ue se habent/ut parum quid simile inter se ha
beant? pro: haud ita omnino neqꝫ tamen ita ꝑr
sus ut ipē arbitrari uideris: so: Postꝙ tibi mo
lesta sūt/dimictamus/aliud ū quiddā ex his q̄
dicebas/consyderemus. Insaniam aliquid uo
cas? eiusqꝫ contrariā sapiam esse dicis? pro: eq
dem: so: Utrum cum recte et frugaliter hoīes
agunt: tunc ita opantes/tempanter agere tibi
uidentur: an cum contra operant̄? pro: tempan
ter agere uidentur mihi cum frugaliter recte
qꝫ agunt: so: non ne temperātia tēperāter agūt
pro: necesse est: so: non ne quicumqꝫ non rec
te agunt insane agunt: et qui ita agunt/non tē
perāter agunt: pro: ita uidetur: so: Ergo insane
agere contrarium eius est: quod temperate age
re dicitur: pro. est utiqꝫ: so: non ne igitur q̄ isa
ne fiunt/insania fiunt? que temperate/tempan
tia? pro: profecto: so: An non quicqd robore
fit/fit robuste? et quicqd debilitate/debiliter?
pro: apparet: so: et quicqd uelocitate uelociter
quicqd aūt tarditate/tarde: pro: et hoc: so: Et
qđ eodem modo fit omnino/ab eodem efficit̄
quod uero contrario modo/efficitur a contrari
o: pro: assentior: so: dic obsecro: est ne plchrū
aliquid? pro: est profecto: so: huic contrarium
aliud quicꝙ est ꝙ turpe? pro: nihil aliud: so:
Est et aliquid bonum? pro: et bonum. so. Ei
numqd aliud contrarium nisi malū? pro: non
aliud: so: Est ne aliquid in uoce acutum? pro:
Sane: so: Num aliud illi contrarium pret̄ gra
ue? pro: hoc ipūm: so: An non unicuiqꝫ cōtra
riorum non multa sed unum est contrariū? pro
Unum dumtaxat: so: Resummamus iam que
hactenus a nobis concessa fuerunt: Concessi
mus plane uni unum solum esse cōtrariū. pro:
Nempe: so: Item quod contrario modo fit a
contrariis effici: pro: Hoc quoqꝫ. so: Admisi
mus preterea contrario modo fieri quod isane
fit et quod temperate: pro: etiam: so: rursus qđ
temperate agitur a tempantia prouenire: quod
insane ab insania: pro: conuenit: so: an nō/si cō
trario fit modo fit a contrario? pro: Utiqꝫ: so:
Fit aūt hoc quidem a tempantia illud aūt ab
insania: pro: certe: so: Contrario modo? pro:
Contrario: so: non ne igit̄ a contrariis? pro: et
a contrariis: so: Insania itaqꝫ tempantie cōtra
ria est: pro: apparet: so: recordamur supra nos
cōcessisse sapientie insaniam esse contrariā: pro
certe: so: quin et uni unum solum esse contrari
um? pro: et hoc: so: Utrum potius sermonem
reiiciemus protagora? Euꝫ ne quod dicit̄ unū
uni solum esse contrarium? An eū qui uolebat
sapientiam a tempantia esse diuersaꝫ? et utrāqꝫ
partem esse uirtutis? ac etiam preter idꝙ diuer
se he utraqꝫ sunt/dissimiles quoqꝫ esse tam ipās
ꝙ eaꝝ potentias: quēadmodum uultus ipsius
partes? Utrum istorum refutabimus? Ambo
quidem isti sermones haud satis musice profe
runt̄: neqꝫ enim inuicem cōcinunt. Nam qua
ratione cōsonare possunt? siquidem necessariū
sit uni unum dumtaxat contrarium esse/pluri
bus uero nequaꝙ/insanie aūt cum unum sit/
sapientia et temperātia contrarie uideant̄: Ita
ne an aliter o protagora? pro: esto tandeꝫ. qd
tum? so: an non hac ratione unum erit sapiētia
temperātiaqꝫ? et supra constitit idem quodāmo
do esse iustitiam et sanctitatem. Age prota
gora ne pigeat: sed ꝓgamus ad reliqua: Videt̄
tibi uir iniustus/iniuste agēdo/temperanter sa
pere? pro: ego quidem cōfiteri hoc o socrates
non auderem: plurimi aūt hominum asserunt:
so: Utrum ergo ad illos an ad te uerba dirigā
pro: Si placet ad hunc primo uulgi sermoneꝫ
edisseras. so: nihil mea refert/modo ipē respon
deas/siue tibi uideant̄ hec/siue non uideantur
Sermoneꝫ namqꝫ ipūm maxime in primisqꝫ di
scutio. Contingit tamen ex hoc et me interrogā
tem et respondentē examinari. Ad hec primuꝫ
protagoras honestare se uolens sermonis diffi
cultatem culpare cepit: Postmodum uero re
spondere admisit. Age imꝙ ab initio mihi re
sponde. Uidentur aliq tibi iniuste agendo/sa
pere temperāter? pro: esto: so: Tempanter ue
ro sape/bene sapere uocas? pro: Uoco: so: Be
ne autem sapere/bene consulere in eo quod in
iuste agunt? pro: esto: so: utrum si bene agunt
uiuuntqꝫ dum iniuriantur/an si male? pro: Si
bene: so: dicis ne bona quedā esse? pro: dico:
so: Num ea bona sunt/que utilia sunt hoibus

pro: īmo per iouem bona quedã uoco ẽt si ho
minibus utilia non sint: so: Cum aũt uideret̃
mihi protagoras subirasci: et ad responsionez
inuitus descendere mitius eum submissiusq; ro
gaui. Numquid ais protagora que nulli homi
num utilia sunt? an que nullo modo utilia? Et
talia quedam bona apellas? pro: nequaq̃ . sed
ego multa noui hominibus inutilia cibos et po
tiones: et pharmaca / aliaq; permulta: alia ue
ro utilia. Quedam aũt que ad homines neutra
sunt: uerum ad equos alicuius momenti sunt
Et non nulla ad boues ad canes alia: quedam
uero ad horum nullum: sed ad arbores potius
Et eorum q̃ ad arbores quedam ita se habent
ut sepe radicibus prosint / germinibus obsint .
Quemadmodũ sterquilinum radicibus utile /
ramusculis caulibusq; admodũ noxiũ. Oleum
quoq; arboribus omnibus herbisq; maxime ꝓ
dest / pilis aũt animalium oĩum humanis excep
tis nocet plurimum . Nam et pilis hominuz et
toti corpori confert. Atq; ita uarium quiddaz
et multiforme bonum existit . Unde et oleum
externis nostri corporis partibus optimũ: inte
rioribus pessimum. Quapropter medici egrotã
tibus olei usum uetãt: nec uti ꝑmittunt nisi q̃
paucissimo ad obsoniorum quorumdã male olen
tium offensionẽ reiiciendã. Cuz hec dixisset ꝓta
goras / presentes frequenti applausu adclaman
tes illius dicta cõprobauerunt. At ego o prota
gora inq̃ / sum equidẽ nimis obliuiosus . Ac si
quis orationem in longũ protrahat: de quo uer
ba fiũt / protinus obliuiscor: profecto si surdus
essem quodãmodo: mecumq; sermonem hẽres
existimares altius mihi q̃ ceteris inclamãduz /
sic in presentia cum obliuiosum hominẽ alloq̃
ris / concisioribus mecum responsionibus ute
re: si modo curas ut te sequar: pro: quã exigis
breuitatem? num breuioribus q̃ oporteat uer
bis agi tecum iubes? so: Minime. oĩum: pro :
An forte quot opus est uerbis? so: Tot utiq; :
pro: numq̃d ego orationi modũ imponã? an tu
potius debitum terminũ statues / quem nõ lice
at trãsgredi? euq; loquendo sim obseruaturus
so: audiui equidem scire te adeo abunde quoti
ẽs placet et ample loqui ut nũq̃ tibi desit oratio
nec non res easdem paucioribus q̃ ceteri oẽs

uerbis ꝑstringere / Idemq; ut ceteri faciant /
docere potes ut audio. Si ergo mecum dispu
taturus es breui illa et concisa ratione dicendi
utere queso: pro: O socrates multis cũ homini
bus olim dicendo certaui. Ac si ita egissem ut
ipẽ mones / si inq̃ ad normã mihi ab auditore
impositã uerba fecissem / haud sane quod uis a
lio homine insignior essem : nomineq; ꝓtagore
omnis grecia resonaret: Ego aũt cuz cognouis
sem superiorem respondendi modũ illi minime
placuisse / eumq; sponte ita deinceps minime re
sponsurum: haud quaq̃ expedire mihi censui /
ut illis disputationibus interessem: atq; iccirco
o protagora inq̃ / haud flagito disputationem
nobis preter sententiã tuam procedere. Et enĩ
si uelis ita disserere ut ego asseq possum / adsta
bo equidẽ: nã ipẽ quidem ut de te fertur et tu
profiteris / eque potes eadẽ et summatim ꝑstrĩ
gere et ãplissime eloqui: es eniz sapiens / ego au
tem ad prolixã orationem ineptus sum: atq; uti
nam eius compos essez: uerum tua ītererat no
bis aliquãtulum indulgere / quãdoquidẽ eque
es ad utrumq; paratus: ut disputatio ꝑagatur:
postq̃ uero non uis et me usq; adeo negocia ur
gent / ut nequeã tecum hic diu orãte cõmorari
quanuis ista libenter audissem ab eo iã quo res
ipã me uocat: His dictis surrexi protinus a
biturus. Sed callias dextera manũ meam pre
hendit / sinistra pallium dicens / haud te dimitte
mus o socrates. nam si exieris non ãplius ita
inuicem colloquemur. Mane obsecro. nullius
mihi oratio gratior contingere posset / q̃ tua cũ
protagora disputatio: Quare et mihi et oĩbus
his obsequere. At ego iam surrexerã exiturus
et ad calliam inq̃ . o hipponici fili tuam semꝑ
philosophiã admiratus sum: nunc laudo insuꝑ
atq; amo. Quo circa gratificari tibi uehement̃
optarim si possibilia poscas: Quod uero nũc pe
tis perinde est / ac si orares ut crisonem imereũ
cursorem iuuenemq; equis passibus sequerer
uel aliquem eorum qui lõgissimũ interuallum
excurrere solent: aut diurnum cursuz ꝑagere .
Tunc sane obiicerem multo magis me ipũz op
tare q̃ te hos cursores currendi uiribus asseq
sed assequi nequeo . q̃ si cupis me et hunc qua
si alterum crisonem spectare pariter concurren

tes ipsũm ora ut paribus me passibus comiteť
Nam ego quidem celeriter currere nequeo:
Hic autem tarde potest: Ergo si optas audire
me et protagoram disputantes /eum obsecra ut
quemadmodum a principio fecerat: Ita nunc
paũcis uerbis et ad propositam questionem re
spondeat. Alioquin quis erit disputãdi modus
putabam equidem aliud esse inuicem colloqui
disserendo: aliud concionari: uides o socrates
inquit callias: iuste loqui uideť protagoras:
dum censet licere sibi suo arbitratu disserere: ti
bi item tuo: Hic alcibiades haud recte loq̄ris
inquit o callia: Socrates enim hic conciocinã
di impotem se esse fateť: et in hoc protagore ce
dit: Si autem et in disputando recipiendisqꝫ ⁊
reddendis rationibus cedat alicui: summopere
admirabor. Si ergo protagoras confitetur so
crate se esse in disputando inferiorem: sat iaꝫ so
crates hẽt: sin autem hoc quoqꝫ sibi uendicat:
cum interrogante socrate disserat: et uicissim re
spondendo haud longas ꝑ ambages circumua
getur: neqꝫ concionando occasionem intercipi
at disputandi: neqꝫ rationem reddere socrati re
spuat: dum profusius loq̄tur quoad plurimi au
dientium id quo de agitur obliuiscantur: equi
dem pro socrate fideiubeo: eum que dicentur
obliuioni minime mandaturuꝫ licet iocetur no
biscum /obliuiosum esse se dicens: Mihi sane
uidetur socrates equiora admodum postulare
Decet enim unumquemqꝫ sententiam suam ex
primere: post aalcibidem ut arbitor inquit Cri
tias: O prodice atqꝫ hippia /callias quidẽ pro
tagore uehementer suffragari uideť. Alcibiađs
aũt contentiosus nimis est et ꝑtinax /quocumqꝫ
se uerterit: Nos autẽ alteri magis ꝙ̄ alteri fa
uere non decet: uel socrati uel protagore: Sed
cõmuniter utrumqꝫ rogare: ne postꝙ̄ ceperint /
media in disputatõe resistant: Cum hec ille di
xisset /prodicus ait /probe loq̄ris critia: decet
enim eos qui disputatõibus his intersunt /com
munes q̄dem esse /utrorumqꝫ dicentium audi
tores: equos aũt minime: Neqꝫ uero ideꝫ hoc
est et illud. cõmuniter quippe audire utrumqꝫ
decet: non aũt eque utriqꝫ tribuere. Sapientio
ri quidem plus: impitiori uero minus: Eq deꝫ
o protagora atqꝫ socrates arbitror uos inuiceꝫ

non nihil debere concedere: et de his que diceť
tur /ambigere quidem simul: contendere uero
nequaꝙ̄. Ambigunt porro propter beniuolẽtiã
cum amicis amici: Contendunt aũt aduersarii
simul et hostes: Atqꝫ ita ꝙ̄ optime disputatio
nostra procederet: Vos siquidem disputantes
ita maxime a nobis audientibus probaremini:
non laudaremini imꝙ̄: probãt utiqꝫ auditores
ipĩus mentis iudicio absqꝫ deceptione: laudãt
uerbis /plerumqꝫ mendacio preter sententiam
aliquid extollentes. Nos item auditores ita ma
xime gaudio non uoluptate afficeremur: Gau
dio afficitur ille q discendo et contemplãdo ip
sa intelligentia delectatur: Uoluptate ꝑfundiť
qui dum cõmedit uel alio quodam oblectamen
to potitur /ipõ sensu corporis delectatur. Cum
hec dixisset prodicus presentiuꝫ plurimi cõsen
serunt. Deinde sapiens hippias sic exorsus est
dicere. Arbitror o uiri presentes / uos omnes
cognatos propĩquosqꝫ et conciues ĩuicem esse
natura /non lege. Simile namqꝫ simili natura
cognatum. Lex aũt tyrãnus hoĩum /multa pre
ter naturam cogit. Turpe itaqꝫ esset si nos q re
rum naturam callemus /sapientissimiqꝫ grecoꝝ
omnium sumus /postꝙ̄ de hoc ipõ disputaturi
hanc ĩ urbem conuenĩus totius grece sapiẽtie
arcem /hisqꝫ in edibus ãplissimis sumptuosissi
misqꝫ acticarum oĩum congregati sumus /nihil
tãta hac amplitudĩe dignum ostenderemus:
sed uilium homunculorum more altercãtes in
uicẽ dissentiremus: Hortor equidem uos et ob
secro o socrates atqꝫ protagora ut libenter sub
nobis tamq̄ꝫ arbitris conueniatis: qui uos ad
medium reducemus. Neqꝫ tu sermonis ampli
tudinem resecare debes ad uiuum o socrates:
et istud tuum ut ita dixerim breuiloquum adun
guem penitus obseruare. Laxa paulisꝑ obsecro
sermonibus gubernacula /ut magnificentiores
splendidioresqꝫ appareãt. Oro insuper protago
ram ne tentis prorsus prudẽtibus uelisqꝫ ĩfla
tis temone relicto in altum sermonum mare ꝓ
tinus delabať: unde nusq̄ꝫ tellus perspiciať:
sed ambo pariter annitamini ut mediocritateꝫ
pro uiribus obseruetis. Efficite queso quod cõ
sulo: utqꝫ id seruetis /eligite sceptriferum quẽ
dam presidem atqꝫ iudicem: qui uerbis moduꝫ

statuat obseruetq; utrumq; loquentem placue runt hec presentibus: omnesq; ea laudarunt. Me uero ad idem hortatus est callias: roga runtq; eligere arbitrum: At ego non decet in q̄ iudicem huic disputatōi preficere. Nā si no bis imperitior erit iudex iniustum erit ut dete rior aliquis potioribus presit. Sin aūt similis neq; rursus recte ita agetur: Similis. n. nobis similia faciet. Quapꝓ supuacuus erit: ꝑstāti orem uero nobis quem q̄ eligere impossibile reuera est ut arbitror: quippe cum protagora hoc sapientior alius eligi nequeat: q siquē ele geritis nihilo doctiorē/assereretis tamen/dedeco ri protagore hoc dabitur q illi tamq̄ inscio et ignobili arbitrum prescripseritis. Mea uero nihil interest. ceterum ut disputare pgamus quemadmodum cupitis ita mihi uidetur agen duz: Si non uult respondere protagoras/iter roget saltem/ego aūt respondebo eiq; conabor ostendere quo pacto respondere quis alteri me o iudicio debeat. Postq̄ ego illi ad quālibet e ius interrogatōem respōsionē dedero/rursus il le mihi similem sermonem subiiciat si forte ter giuersari uidet/ego simul et uos eum orabius quemadmodum uos me nunc oratis/ne cetum dissoluat: Neq; uero opus est huius grā censo rem unum ꝓponere. Uos enim omnes una cē sebitis: Consenserunt omnes ita esse agendum Protagoras autem inuitus ad hec descendere uidebatur: Tandem concedere coactus est/ in terrogaturum se: et postq̄ satis interrogauerit breuiter responsur: itaq; in hunc modum inter rogare cepit. Arbitror o socrates precipuaz doctrine partem in hoc cōsistere: ut quis ī car minibus ꝑitus euadat. Est aūt hoc ut poetarū dicta intelligere possit: que scilicet recte se hēnt que non: sciatq; discernere: et cum interrogat reddere rationem. Et nunc quidem interroga bit forte quispiam de eo quod utriq; simul ine stigamus: de uirtute uidelicet: Sed hoc intere rit q id ad carmina trāsferet. Dicit. n. simoni des ad scopam creontis thessalici filium: diffi cile esse uirum uere bonum fieri manibus pedi busq; et mente tetragonum. i. quadrangulum absq; uituperatione fabricatuz: Tenes ne memo riter carmina? uel ut referam expetis: so: nihil

opus est: Teneo namq; [illegible]iligens mihi horuz carminum cura fuit: pro: bene loqueris: utruz bene recteq; dixisse tibi uidetur simonides/ an non? so: Immo optime: pro: Videt ne recte lo qui poeta si ipē sibimet contradixerit? so: minīe pro: Attende itaq; diligentius: so: satis o bone uir attendimus: pro: in eisdem carminibus po stea dicit pictaci licet sapientis uiri sententiam absonam sibi uideri: qua inquit difficile est bo num manere: Cernis eundem simonidē hec ⁊ supiora dixisse? so: equidem. pro: Numquid eas postea que et antea protulit: eadem imq̄ ut mi hi uidet et simul metuēs neqd ultra adduceret ī terrogaui/an non sibi quoq; uideret: Rogas inquit utrum constare sibimet illum putē? qui hec utraq; dixit? ⁊ primo qdem ꝓposuit bonuz uirum fieri uere difficile esse: paulo aūt post tā q̄ sui ipius oblitus: pictacum eadē cum illo di cētem difficile. s. eē uirum/bonum manere/car pit/eius dicta respuēs/qui eadē dixerat? Eniz uero cum opinionis eiusdem ac sue auctorem pictacum accusat: se ipūm dannat: Quapꝓ aut prius aut posterius non recte dicit. His dictis adclamarunt auditores plurimi et protagoraz collaudarunt. Ego autem primum tamq̄ a pu gili robusto ꝑcussus caligātibus pre uertigine oculis uacillaui. Nam et eius uox et aliorum clamor me prorsus obruerunt. Deinde uero ut tecum ingenue ueruz fatear/quo morā ad poe te mentem inuestigandam captarem/ ad prodi cum conuersus imq̄: conciuis tuus o prodice simonides extitit. Ergo tua interest illi opē fer re: Uideor equidem aduocare te quēadmoduz inquit homerus/scamandrum ab achille obses sum simoentem aduocauisse. O dulcis frater uiri huius una ambo uim cōprimamus: haud secus ego te nunc adcerso ne protagoras simo nidem nostrum expugnet: Emendatio sane cir ca simonidis uerba tua īdiget musica: q̄ uelle distinguis et cupere: et que modo dicebas mul ta atq; preclara: Et nunc quidem uide nū tibi idem quod mihi uideatur: neq; enim repugna re sibi indicendo uidetur simonides. Ipse o ꝓdice sententiā tuā prior exprime: idem tibi ui detur fieri atq; esse/an aliud? Aliud īquit pro dicus: Non ne in primis imq̄ simonides men

tem suam aperuit/ꝙ uirum uere bonum fieri
difficile sit: Uera narras prodicus ais: pictacũ
aũt im ꝓbat non ut censet protagoras idem di
centem: sed aliud: Non eniz dixit pictacus dif
ficile esse uirum fieri bonum: ut simonides/sed
bonum ꝑseuerare. Est aũt non idem o protago
ra sicut existimat ꝓdicus iste/esse et fieri. si au
tem non idem est esse quod et fieri/ haud qua
ꝙ̃ sibi ipsi simonid̃s contraria ponit. Ac forsi
tan diceret prodicus iste et alii multi secunduz
hesiodum/effici bonum esse difficile: Nam ãte
uirtutem sudorem a diis positum ait. At cũ ad
summum uerticem peruentum est facilem esse
ꝙ̃uis comparatu difficilis fuerit: prodicus igi
tur cum hec audisset/me laudauit: protagoras
autem emendatio inquit ista o socrates absur
dior est ꝙ̃ quod emendas: Tum ego o protago
ra inꝙ̃ male mecum actum est ut uidetur: sum
qꝫ ridiculus medicus: quippe q duz curare cõ
tendo/morbum exaugeo: pro: sic tamen res se
habet: so: qua rõe? pro: nimis inscius poeta ille
fuisset: si adeo uirtutẽ paruifecisset/ut facilẽ eẽ
eius possessionẽ existimasset: cum sit omniuz dif
ficilima: ut omnibus uidetꝛ hoĩbus: so: oportu
ne ꝑ iouem nostris iste prodicus sermonibus ĩ
teruenit: Uidetꝛ sane o protagora diuĩa eẽ pro
dici sapientia: iam dudum uel trahens origĩez
a simonide/uel ẽt ab antiquioribus orta: tu aũt
cum multarum rerum sis aliarum ꝑitus/huius
tamen imperitus appares. Ego uero eam exper
tus sum/cũ fuerim prodici istius discipulus.
Atqui in presentia haud satis animaduertere
mihi uid̃ris/ipũm quod difficile dicitur forsitã
simonid̃z non ita accepisse/ut ipẽ nunc accipis:
uerum tamꝙ̃ malũ ⁊ graue qddam intelligen
dum esse passim me ꝓdicus admonet. Nã quo
tiens ut alium laudãs aut te/ita loquor: ꝓtago
ras sapiens uir est et dinos. i. uehemẽs grauis
qꝫ/corripit me continuo ꝙ bona grauia dicam
cum graue malum sit. Nemo enim ita loquitꝛ/
ut dicat graues diuitias: grauem pacẽ: sanita
tem grauẽ/ Jmmo grauẽ morbũ: graue belluz
grauem pauꝑtatẽ: quasi graue. i. honerosuz ma
lum sit. forte igitur/chii atqꝫ simonid̃s/ipũz dif
ficile/uel ut malum accipiunt: uel alius: quod
tu minus intelligis: Ergo a prodico sciscitem̃:

Decet enim d̃ simonidis̃ scriptis hunc maxime
ꝑcontari. Quid nam o ꝓdice simonid̃s ipõ dif
ficilis nomine subintelligi uoluit? prodicus:
malum ꝓfecto: so: ob hoc ut arbitror ꝓdice pic
tacum reprehendit/dicentẽ/difficile esse bonũ
manere: ac si dixisset malum esse/manere bonũ
prod: Et quid aliud putas o socrates sibi uolu
isse simonidem? ꝙ̃ uituꝑare pictacum/ ꝙ noĩa
recte distinguere nesciebat: utpote qui lesbius
erat et in uoce barbarica educatus: so: audis o
ꝓtagora que prodicus iste dicit? Quid̃ ad hec?
pro: ꝑ multum abest ut ita sit prodice: Certe e
quidem scio simonidez difficilis nomine id qd̃
et alii solent significare uoluisse: non malum /
imo quod non facile: sed multis cum laboribꝫ
comparatꝛ: so: Ego item hoc uoluisse simonidez
arbitror o protagora: idemqꝫ prodicum ĩtellige
re: sed iocari tecum: tentareqꝫ te utrum sermõi
tuo ualeas suffragari. ꝙ enim simonides diffici
le non malum intelligi uelit/argumento sunt q̃
secuntur: subiungit eniz ꝙ solus deus hoc mu
nere fruitꝛ: Neqꝫ uero si uellet malum esse bo
num perseuerare/paulo post adiungeret/ soluz
deum huius compotem esse: deoqꝫ soli munus
id attribueret. Dissolutum plane hominẽ nec ul
lo modo chiuz prodicus ita diceret fuisse simo
nidẽ. ceterꝫ qd tãdẽ sensisse ĩ his carmĩbꝫ simo
nidem ducam/uobis aperiã: si uis de me ꝑicu
lum facere quẽadmodum circa poetica sim af
fectus: Si aũt uis/te audiam: protagoras cum
hec audisset: Ut lubet inqt o socrates. uerum
ꝓdicus et hippias aliiqꝫ omnes agere me ita ius
serunt. Conabor imꝙ̃ qd de his carminibꝫ sen
tiam/uobis exponere: Antiquissimũ apud gre
cos et plurimum sapiẽtie studium in creta et la
cedemonia extat: Et sophiste plures ibi q̃z alibi
usq̃z reꝑiuntꝛ: dissimulant aũt: et imꝑitos esse
se fingunt: ne ceteros grecos superare sapien
tia deprehẽdantur: instar eoꝝ quos protagoras
sophistas supra dicebat: Sed ut uideantur re
militari potius et fortitudine ceteros anteire:
Suspicãtur. n. ne si forte mẽtis illoꝝ habitus
patefiat. Ceteri omnes idem studium ꝓsequan
tur: Ergo celãt/decipiuntqꝫ incolas q lacedemo
nios imitantur/aurium circumcisione/ inuolu
tione corigiarum: exercitationibus corporis:

breuibus uestibus: perinde ac si huiuscemodi
rebus lacedemonii ceteros grecos exsuperent
Lacedemonii uero quotiens cum sophistis su
is liberius contenire uolunt: externoꝝ hoīum
familiaritatem egre ferunt: et clanculum ꝯgre
gantur: exclusisqꝫ peregrinis omnibus una cuꝫ
sophistis philosophāt. Prohibent quin etiam
et ipsi et cretenses adolescentes: alias urbes a
dire/ne que apud eos docent alibi forte dedi
scant. Reperiuntur in ciuitatibus non uiri tan
tum doctrina egregii: uerum ēt mulieres: ꝙ au
tem uera loquar et lacedemonii optime ad phi
losophiam sermonesqꝫ sint educati: hinc maxīe
ītueri licet. Siqs cum uilissimo quoqꝫ lacede
monioꝝ colloquat: rudem plerumqꝫ in uerbis
apparere eum primo compiet: Deiñ ubicumqꝫ
rei ipsius opoztunitas exigit: istar uehementis
iaculatoris uerbum non parui momenti breue
contortumqꝫ eiaculetur: ut q cum eo loqt. ni
hil a puero differre existimetur: ꝙ aūt lacede
moniorum uirtus/in sapientie magis ꝙ̄ exerci
tationis studio consistat/ intelligunt non nulli
nostre etatis homines et olim multi idem aiād
uerterunt: scientes uerbū eiusmodi enuntiare
posse uiri absolute docti officiū esse. Horum e
numero fuit Thales milesius: et mitylenens
pictacus. bias prieneus: noster solon. cleobal's
lindrus: myson ocheneus. Septimus horum
dictus est lacedemonius chilon: hi oēs emuli
studiosiqꝫ fuerunt discipuli lacedemonice sapīe
Quoꝝ sapiam talem eē compimus. Uerba bre
uia memoratu unicuiqꝫ digna: Hi scō cōcilio
et communi ꝯsensu/has delphici apollinis tem
plo primitia sapīe dedicarunt: que templo in
scripte ab oībus celebrātur/cognosce te ipsum
Nihil nimis: Hec ob eam cām refero ut pate
at eam prisce philosophie fuisse futurā. lacede
monicum. s. quoddam ut ita dixerim breuiloq
um: Atqui et pictaci propriū hoc dictuꝫ circū
ferebatur a sapiētibus celebratum bonū mane
re difficile esse. Simonides itaqꝫ cum sapiētie
gloriam cupet/cognouit si prouerbiuꝫ id refel
leret cōuinceretqꝫ tamꝙ̄ insignē certatorē fore
ut ipē illustris ab oībus haberet: Quāobrem
carmina illa cōposuit illi insidiatus eius uerba
d sturbaturus/ut arbitrāt. Discutiamus hec u

na oēs ut uideamus utrū uera loquar: primuꝫ
quidem carmina illa priora insanū hominē sidi
dicarent si dicere nolens uirum effici bonū eē
difficile: deinde iniiecisset hāc pticulam qdem
hoc enim nulla rōe uidet iniiectū nisi quis pu
tet aduersus pictaci uerba certātem simonideꝫ
loq. Et cum ille dicat/difficile eē bonū mane
re/simonidē ad hec obiicere: Non ita ē o picta
ce: Immo bonum quidē uirū effici difficile ē:
et uere non reuera bonum: non ob dicit reue
ra quia sint aliq uere boni: alii aūt boni quidē
sed non uere. Absonum hoc utiqꝫ uideret. ne
qꝫ simonide dignū. sed ad superexcessuꝫ ponere o
portet in uersibus id quod uere dicitur/supplē
do ita pictaci uerba/ceu si poneremus pictacū
ipsuꝫ dicere: o uiri difficile ē bonū manere et si
monidē respondere: O pictace uera minime lo
queris: Non. n. esse sed fieri uirū bonuꝫ mani
bus pedibusqꝫ et mente quadratū absqꝫ uitupe
ratōe aliqua fabricatum: et difficile uere: ita ui
det aduersus sermonem: hoc quidē iniectum:
et ipsum uere aut ab re postremo locatū. At q
et que secuntur oīa huic attestātur: ꝙ hunc in
modum est dictū. Multa insup erant que rec
te disposita in his carmibus sigillatim ostēdre
possumus. Scite namqꝫ et accurate cōposita
sunt: sed plixior foret oratio. Quare summatī
poete eius formā ꝯsiliumqꝫ exponendū. Intē
dit aūt in singulis uersibus pictaci uerba refel
lere. Ait enim paulo post ferme in hūc modū
ꝙ effici uirū bonum difficile uere: possibile ta
men ad tempus. Factū uero bonuꝫ eo in habi
tu pseuerare: esseqꝫ bonū ut ipē ais o pictace im
possibile est: neqꝫ humanū: sed solus hoc deus
munere fungit. hominem uero ita bonum ma
nere: sed rursus labatur impossibile est: quem
sors inopina cōfringit. Quē nam potissimum
inopinatus casus in nauis gubernatōe submer
git? non rudem hominē: nā sp ille subcumbit:
et quemadmodū tacētem nullus deiicit: sed stā
tem qnqꝫ aliqs deiicit ut iacere cogat: iacentem
uero nequaqꝫ/ita solerteꝫ et sagacem hoīem nō
numqꝫ inopinatus casus circumuenit: Eniꝫ ue
ro q nihil pensi umqꝫ hēt. minime. Et guber
natori quādoqꝫ ingens tempestatis ipetus im
prouisus supuenit: et agricultori intempies āni

142

Et medico quoq; similia adeo ut tunc improuidi fuisse uideantur: posset enim bonus aliquis malus fieri: quod alius poeta testatur dicens Uir bonus / alias prauus alias bonus est: Ut aũt malus efficiatur malus fieri non potest. Esse. n. semp necesse est. Vt aũt malus efficiatur malus fieri non potest. Esse. n. sp necesse est. Quãobrem quotiens casus inopinatus / prouidum hominem sapientemq; et bonũ inuadit malus efficit̃. tu uero dicis o pictace difficile esse bonum manere: Res aũt ita se hẽt ut fieri bonum possibile sit difficile tamen / perdurare autem bonum penitus impossibile. Quilibet. n. bene agens / bonus male / contra / malus. Que nam circa litteras bona est actio? que ue actio uirum ad illas bonum efficit? Constat ꝙ harũ pceptio: Que itez actio bona bonum efficit medicum? Morborũ uidelicet curãdorum pitia: Qui bene curat bonus medicus / qui male cõtra malus. quis ergo malus medicus non nunꝙ efficitur? Ille certe / cui primo hoc inest ut medicus sit / deĩde ut bonus medicus: Hic. n. mal'ſ quãdoq; medicus effici potest: Nos autez medicine artis ignari numꝙ male agendo aut medici aut fabri efficeremur / aut aliud tale: Quisq; aũt non fit medicus male operatus: neq; ẽt malus medicus: Ita et bonus uir fieri potest aliquãdo malus uel ꝑ tempus: uel laborem: uel morbuz: uel alium casuz: Hec porro sola est actio praua / priuari scĩa: Malus aũt uir / numꝙ malus fieret: est enim sp: Ac si malus fieri debet: oportet ut ante bonus efficiat̃: Ad hoc itaq; carmina illa tendunt / ut affirmetur impossibile esse uirum semper bonum perseuerare: fieri aũt bonum / eundẽq; rursus et malum possibile: Plurimuz aũt optimos esse illos quos dii diligunt: Hec itaq; oĩa aduersus pictacum sunt illata: quod et sequentia clarius patefaciunt: hac de cã inquit numꝙ ego quod fieri neqt requirens frustra spero perpetuo sine reprehẽsione uicturũ hominem aliquẽ ex his q fructibus terre uescunt̃: Deinde nobis que cõpta mihi sunt / predico: et cetera que secuntur: Ita passim in pictaci uerba uehementer ĩuehitur: Unumquemq; uero laudo / amoq; libens / qui turpe nihil patrat. Necessitati aũt neq; dii ipi repugnãt: Id aũt est ad hoc idem dictum: Neq; enim usq; adeo rerum inscius erat simonides / ut illum laudare se diceret: qui turpe nihil sponte cõmittit: quasi sint aliq qui sponte male agant. Arbitror equidem sapiẽtem nullum putare / esse hominem aliquẽ qui ultro aberret / malaq; et turpia sponte cõmittat. Sciunt etenĩ sapientes oẽs q mala turpiaq; cõmittunt: preter uoluntatem peccare. Atqui et simonides neqaꝙ laudare se dicit illum / qui non spõte scelera patrat: Immo de se ipõ id quod sponte dicitur / predicat: putabat enim preclarũ bonũq; uirum sepe se ipũm impulsuruz: ut amicus laudatorq; alicuius efficiatur: amareq; et laudare pgat: Ut puta si illi morosi et iniq parentes cõtingant: aut patria / aut tale aliquid: Improbos quidem censuit homines / libenter in parentum patrieq; errata inuehi solere et passim illa omnibus diuulgare ut nemo illos ꝙ parentes et patria negligãt: corripere audeat: Quare et uituperare parentes patriamq; et ultra necessitatem uoluntariis quoq; odiis et inimicitiis agitare. probos aũt uiros occultare potius et ad laudãdum se ipõs cogere: Et siqua in re iure parentibus et patrie indignãtur / consolari se ipõs / seq; suis conciliare: ut etsi non libenti aĩo / laudent tamen et diligant: Sepe etiam simonidem ipũz arbitror non ex animi sui sententia / sed inuitũ ad tyrannum quendam aut alium talem laudãdum et extollendum se contulisse: Hec igit̃ ad pictacum refert: Ego quidem o pictace non te ob id carpo ꝙ sim natura detractor: quando quidem mihi satisfacit et ille q non est malus / nimium ue ignauus: Sciens quidem iuuabit ciuitatem iustam uir sanus: Neq; tamen ipẽ derogabo: neq; enim derogandi sum studiosus. Stultoꝝ namq; est infinita progenies: Quaꝑ siqs eos uituperare pgat defatigabit̃: Omnia porro honesta / quibus turpia non miscentur: haud hoc dicit perĩde ac si diceret omnia alba qbus nigra nulla miscentur: Ridiculuz nempe id esset: Sed quasi dicat media se accepturum neq; illa uitupaturum: Non quero inqt hoiem inreprehensibilem penitus inter eos quicumq; passim fructibus terre uescunt̃: deinde uobis quod mihi comptum est / nuntio. ꝙ uidelicet

huius causa neminem laudaturus sum. Ueruz mihi sufficit ille/ qui medium tenet: neq; turpe quid agit: Quoniam ego omnes sic diligo atq; laudo: hic utiq; mitylencorum lingua est usus tamq̄ aduersus pictacum sic dicens: Omnem aūt laudo et diligo libens: hic oportet id quod libens dicitur/ seorsum a sequentibus capere: addicere postmodum/ quicumq; nihil turpe cō mittit. Nam sunt et aliq quos ego non libens laudo et diligo: q̄ si et tu mi pictace mediocrit̄ consentanea ueraq; dixisses/ numq̄ te repreben dissem. Nunc et uero cum et maxime et in ma ximis falsa proferas que uera multis apparēt/ reprehendere cogor. Hec mihi o prodice atq; protagora his in carminibus simonidis ipsius mens fuisse uidetur. Tum hippias: Bene inqt o socrates carmina hec exposuisse uideris. Est et mihi ratio illis accōmodata: quam uobis si uultis ostendam: Immo uero inquit alcibiad̄s Sed postea: prius aūt peragere decet que iter socratem et protagoram conuenerunt: Et si ꝓ tagoras interrogare ulterius uult/ respondere socrates debet: Sin autem respondere uult ꝓ tagoras interrogare socrates: Atq cōcedo iq̄ protagore quodcumq; horum ipī gratius est fu turum: q̄ si placet/ uersus pretermittamus: ea uero que abs te primo querebam protagora li benter una tecum absoluerem: Uidetur enim mihi disputatio de rebus poeticis ꝑsimilis esse conuiuiis imperitorum plebeorumq; hominum. Qui cum propter inscitiam nequeant inuicem propria uoce suisq; sermonibus conloqui/ mer cede exhibita tibicinas introducunt: et aliena uoce hoc est tibiarum flatu/ conuiuium transigūt Ubi aūt boni preclariq; et eruditi uiri conueni unt: ne q; tibicinas ibi neq; saltatrices neq; can tatrices ullas uidebis: sed eos propria uoce re motis his nugis iocisq; conuiuium celebrare: et alterius interrogationibus responsionibusq; modeste disserere/ etiam si uinum abunde bibe rint: Eodē modo si ad huiuscemodi disputatio nes uiri tales conueniunt/ quales esse nos plu rimi predicant/ haud quaq̄ aliena uoce et poe tarum uerbis indigent: quos percontari nō da tur de his que scribunt: et qui eorum testimoni a in medium afferunt/ partim hoc/ partim illud sentire poetam interpretantur: neq; conuincere possunt/ neq; rem ipām de qua disserunt/ expe dire. Tales ergo confabulationes sapientes ui ri dimittunt: ipsiq; per se inuicem colloquntur uicissimq; ingenii periculum faciunt. Disputa tores autem huiusmodi ut arbitror. Ego et tu nunc imitari debemus: et poetis posthabitis/ nostris rationibus rem ipām discutere/ facere q; tam ingenii nostri q̄ ueritatis examen. Si ergo ultra querere cupis/ respondere tibi para tus sum. sin aliter mauis te mihi prebe et adiu ua ad ea que intermisimus peragenda. Cum hec aliaq; huiusmodi intulissem/ protagoras quid potissimum agendum eligeret nequaq̄ a peruit. Tunc alcibiades ad calliam conuersus o Callia inquit: Uidetur ne tibi nunc recte pro tagoras facere/ cum declarare nolit utrum rati onem reddere placeat nec ne. Mihi quidem non uidetur. Sed iam uel disputet/ uel disputa re nolle se dicat: ut huic quidem hec adscriba mus: Socrates aūt cum alio quo uis dixerat uel alius quicumq; uult cum alio quopiam:

Protagoras tunc ut uisus est mihi uerecūdia motus propter alcibiadis orationem/ calliesq; et aliorum presentium preces/ uix tandem ad disserendum descendit: iussitq; socratem ipūm interrogare/ se respondere pollicitus. O prota gora imq̄ ne me tecum ob aliud disserere pu tes/ nisi quia que passim dubito/ discutere uelis Arbitror enim aut ab re illud ab Homero dic tum fuisse: Si duo simul congrediantur/ alter altero magis intellexerit. Sagaciores namq; sumus cuncti ad quodlibet opus/ uerbum et sensum inuestigandum. Siquis autem solus. quippiam cogitat/ mox passim perquirit aliquez qui cum communicet: approbetq;/ quoad inue niat. Quamobrem ipē nunc tecum libentiusq̄ cum alio quo uis disputo/ existimans te optime omnium diiudicaturum: et de aliis omnibus que ad probi uiri iudicium spectant: et de his maxime que ipē querebam/ uidelicet de uirtute Nam quem melius q̄ te id facturum sperē? Nempe plerīq; alii/ probi quidez ipi sunt/ sed alios tales efficere nequeunt. Tu autem non modo uirtute preditum esse te ducis/ uerum eti am ceteros homines eadem ornaturum te

polliceris. Atq; ideo tuo ingenio cõfisus es /
ut ceteris omnibus dissimulantibus solus ipse
artem hanc profitearis / teq; palam per oẽs gre
cos sophistam quasi publico quodam preconio
predices: doctrine morumq; magistrum: et pri
mus mercedem artificii istius exposcas. Quid
igitur obstat / quid ipẽ pre ceteris ad harum re
rum iudicium sis aduocandus? interrogãdus
q; : et tecum cõmunicanda sint omnia? nihil pe
nitus obstat: Atq; et ipẽ nunc illa de quib; pri
mo interrogaui cupio rursus / partiz abste mihi
in mentem reduci / partiz cõmuni iudicio discu
ti: erat aũt talis / ut arbitror / questio. utrũ sapia
tẽpantia; fortitudo. iustitia. sanctitas: quinq;
nomina eiusdem rei sint: an unicuiq; horuz no
minum subsit propria quedam essentia: et res
quedam uim propriam habens: adeo ut nõ sit
unuz quale est aliud: Dixisti tunc nequaꝙ uni
us rei esse hec nomina: sed singula nomĩa reb;
singulis adhiberi. Quin ẽt partes omnes has
esse uirtutis / haud sane perinde ut auri partes
inter se totiusq; consimiles: sed ut uultus ptes
inuicem totiusq; dissimiles: propriisq; discretas
potentiis. Si hec iterum ut supra confirmas /
exprime: Sin aliter modo sentis hoc discerne
Equidem tibi nihil in sermonibus imputabo:
si nunc aliter dicas: Neq; enim mirarer / si il
la tunc socratis tentandi gratia dixeris: pro:
Hec omnia partes uirtutis esse dico: ex quibus
quatuor satis inuicem ↄsimiles sunt: Fortitu
do aũt longe ab aliis differt: q aũt uere loquar
hunc in modum cognosces. Reperies non nul
los homines iniustissimos. prophanissimos: in
temperatissimos: impitissimos: q tamen ceteris
fortitudine prestant: so: Attende ãmabo: cõsy
derandum est quod dicis: Utrũ fortes / auden
tes uocas / an alios quosdã? pro: imo ẽt ad ea
precipites / a quibus plurimi deterrent: so. age
itaq; . uirtutem honestum quiddã et pulchrum
asseris: eamq; ut pulchrum aliquid doces? pro
pulcherrimuz equidem nisi forte insanio: so:
Vtrum huius quiddam turpe est / quiddaz pul
chrum? an pulchrum totum? pro: totum ꝙ ma
xime esse potest pulchrum: so: Scis ne qui au
dacter in puteis natant? pro: Immo uero: Na
tatores enim: so: Utrum quia natare sciunt / an

ob aliud? pro: Quia natare sciunt: so: qui nam
ex equis maxime pugnare audent? utrum equi
tes / an equestris industrie rudes? pro: Equi
tes: so: Qui nam clippeis audacter pugnãt?
Clippiferi ne? an alii? Pro: Isti quidem
et in ceteris omnibus si istud queris audacio
res sunt qui sciunt ꝙ qui nesciunt: iidemq; ho
mines postꝙ didicerunt / audent uehementius
ꝙ cum ignorabant: so: Uidisti umꝙ aliquos
horum ignaros omnium: ad hec omnia tamen
audentes? pro: Vidi equidem et audaces maxi
me: so: Nunquid audaces isti fortes sunt? pro
Turpe quiddam esset fortitudo: quando quid
audaces isti furiosi sunt: so: an nõ dicis fortes
audaces ipõs esse? pro: dixi equidem et dico: so
nonne isti qui sic audent: fortes quidem minĩe
sed furentes apparent? Et supra rursus sapien
tissimi illi audentissimi nobis apparuerunt: Et
quia audentissimi ideo et fortissimi. Atq; ita se
cundum hanc rationẽ sapia ipã fortitudo esset:
pro: haud satis recordaris o socrates que dixi
supra tibiq; respondi. Equidem interrogatus
abste / Utrum fortes uiri audentes essent / con
sensi: Utrum uero et audentes fortes essent /
non quesiuisti. Quod si tunc interrogasses / re
spondissem utiq; non omnes: q uero fortes au
dentes non sint a me concessum numꝙ mon
strasses quia non recte concessissem. Proinde
scientes homines ostendis ignorantibus se ip
sis et aliis audaciores esse: et iccirco idem esse
sapientiam et fortitudinem arbitraris. Eadem
ratione procedens / robur quoq; sapientiam es
se duceres. Nam si a me similiter in hunc mo
dum quesisses / utrum robusti homines potẽtes
sint / asseruissem utiq; Deinde utrum palestre
periti ad certandum potentiores sint ꝙ ignari
et ipi postꝙ didicerunt se ipĩs dum ignorabãt
Hoc iterum admisissem: Hec me confitente li
cuisset tibi argumentis iisdem coniicienti dice
re: per concessionem meam sapientiam robur e
xistere. Ego autem nusꝙ in presentia potentes
homines robustos esse confiteor: Robustos
tamen potentes esse autumo. Non idem esse
robur et potentiam arbitror: Nam et a scien
tia et ab insania et ab ira potest potentia proue
nire. Robur autem a natura dumtaxat:

Et debita corporum nutritõe procedit. Simi
liter et in illis: nequaq̄ idem esse censendum:
fortitudinem et audaciã. Quapp cõtingit/ for
tes quidem audentes eẽ: non tamen audentes
omnes esse fortes: Audacia enim ab arte hoĩ
bus ab ira/ab insania datur/ quemadmodum
de potentia diximus. Fortitudo aũt a natura
debitaqꝫ educatione ꝑuenit animorum: so: Di
cis ne o protagora/alios homines bene/ male
alios uiuere? pro: dico equidẽ: so: Numquid
bene uiuere homo tibi uideť/si cum molestia/
doloreqꝫ uiuat? pro: minime: so: Sin aũt usqꝫ
ad uite finem iocunde qs uixerit/ bene uixisse
dicendus? pro: certe: so: Ergo iocunde uiuere
bonum/moleste malum: pro: Si modo hone
stis fuerit delectatus: so: Numquid ipẽ prota
gora quemadmoduꝫ alii multi iocunda quedã
mala uocas tristia bona? Sic aũt interrogo/u
truꝫ in quantũ iocunda sunt/in tantũ nõ bona
non siquid ab illis prouenit aliud rursusqꝫ utrũ
similiter tristia non ex eo ꝙ tristia mala: pro:
Ignoro socrates utrum ita simpliciter ut inter
rogas/respondere me deceat/ iocunda omnia
bona esse/tristia mala. Sed tutius mihi fore ui
detur non solum ad presentem questionem: ue
rum etiam ad omnem uite mee ratõem ut respõ
deam esse iocunda quedam/non bona et tristia
quedam non mala: Esse rursus et neutra: que
neqꝫ bona sint neqꝫ mala: so: num iocunda uo
cas ea que uel uoluptatis participia sunt/uel ef
ficiunt uoluptatẽ? pro: prorsus: so: Quero igiť
hoc: utrum ex eo ꝙ iocunda sunt/ nõ bona sint
Utrum uidelicet ipã uoluptas sit non bonum:
pro: ut ipẽ ubiqꝫ dicis o socrates istud consyđ
remus: et si ad rem conducere hec considera
tio uideatur/idemqꝫ iocundum bonumqꝫ appa
reat concedemus. Sin minus? tunc iam dubi
tantes obiciemus: so: Utrum igitur ipẽ dispu
tationis dux eẽ uis? an me ducere iubes? pro:
Equum est te esse ducem Tu namqꝫ cepisti: so
Hoc modo forsitan quod querimus patefiet:
Quemadmodum siqs ad dinoscendam hoĩs
sanitatem uel alium corporis habitũ atqꝫ opus
uultum eius et manus extremas contẽplatus
addiciat/age iam pectus mihi dorsumqꝫ nuda/
ut clarius inspiciam: Ita nunc ego idẽ ad iudi
cium id requiro. Nam cum affectum tuũ erga
bonum et uoluptatem ex tuis uerbis agnoueriꝫ
tale aliquid mihi expedit dicere: Age protago
ra et in hoc tuã mentẽ aperias: quid de scientia
sentis? numquid idem tibi quod aliis/an aliud
placet? plurimi sane hoc de scientia iudicant/
ꝙ neqꝫ robustum aliquid sit: neqꝫ ducat neqꝫ
etiam domineť. Neqꝫ enim de ipã ut de duce
et principe cogitant: imo sepe homini presente
scientia/non ipãm dominari existimant: sed ali
ud aliquid/tum iram/tum uoluptatem/alias do
lorem alias et amorem: et sepe formidinem:
Atqꝫ ita de scientia cogitant/quasi de mãcipio
quodam ab aliis omnibus undiqꝫ tracto: num
quid et tu idem sentis? an potius preclarũ qd
dam scientiam et hominis principem arbitraris
ita ut siquis bona mala ue discernat/numq̄ ab
alio inducatur ad aliud ꝙ̄ scientia iubet agen
dum: sed sufficiens sit hominis adiutrix presi
diumqꝫ prudentia: pro: Videtur mihi quod di
cis o socrates. Nã si cuiq̄ hominum turpe est
negare sapientiam sciamqꝫ omnium rerum hu
manarum esse potentissimum/mihi certe turpis
simum: so: preclare nimiũ uereqꝫ loqueris: sed
enim nosti multos mihi et tibi non credere? Ai
unt porro plerosqꝫ bonorum conscios/cuꝫ bo
na agere illa nolle/sed alia Et quotcumqꝫ roga
ui que huius rei sit cã/ferunt homines uolupta
te uel dolore uel aliquo alio illorum que supra
rettulius superatos/hec agere: pro: alia quoqꝫ
multa sunt o socrates in quibus hoĩes errãt
so: age itaqꝫ una mecum conare hominibus psu
adere: docereqꝫ illos que nã hec sit passio/ꝙ a
iunt se a uoluptatibus superari: et hanc ob cãꝫ
q̃ cognoscunt bona/non facere: Forte namqꝫ
dicentibus nobis illos errare/statim obiicerẽt/
o protagora atqꝫ socrates/si non est passio hec
uinci a uoluptatibus: que nam est alia? quaꝫ di
citis uos? exponite: pro: qd uero nos ad mľto
rũ opinionẽ attẽdere decꝫ: q utcũqꝫ ꝯtingit locũ
tur? so: conductuꝝ uobis hoc arbitror ad inue
niẽdũ quomodo ad ceteras uirtutis partes for
titudo se habeat: quare si in superiori ꝯuentõe
stãdũ censes/ut uidelicet ego ducam/q̃ maxĩe
inueniri posse quod querimus arbitror/ seq̃ e
re: Sin minus hoc/etiã dimicti manis/Micto.

Pro: probe loqueris: perge igitur ut cepisti :
so: Si iterum a nobis sciscitarentur / ꝗd istud
nos esse dicitis / quod nos uinci a uoluptatibꝫ
dicebamus? sic ego ad illos . Audite iam: ego
et protagoras uobis istud declarare cōabimur
Numquid perinde hoc fieri dicitis / ut sepe cō
tingit homines ciborum poculoꝝq; et uenereo
rum uoluptate pellectos uictosq; adsciscere il
la / ēt si mala esse cognoscant? assentirentur illi
Tunc uos ita . Mala uero illa cur dicitis ?
Utrum qa uoluptatem hāc presentem prebēt /
et suauitate deliniunt? An quia in posteꝝ mor
bos / inopiam / et alia multa generis huius ad
ducunt? An ēt si nihil tale in posterum īferūt /
tantumq; delectant / nihilominus mala sunt /
ex eo quod cognoscentem hominem delectāt ?
putamus ne eos o protagora aliter respōsuros
q̄ ꝙ non ꝓp presentem uoluptatis ipīus illatio
nem mala sunt: sed ꝓp morbos et alia q̄ secun
tur: pro: sic uulgus arbitror responsurum: so .
Non ne dum morbos adducunt / dolores infe
runt? dum egestatem dolorē? Assentirent ut
arbitror: pro. imo certe: so: hec ergo o uiri non
ob aliud ut ego et ꝓtagoras arbitramur / mala
uobis apparent / q̄ ꝙ in dolores desinunt cete
risq; uoluptatibus priuāt: ꝯfiterent: pro: ꝓcul
dubio: so: Si ꝯtra rursus interrogaremus o ui
ri qui bona iterum tristia esse fatemini: non ne
eiusmodi quedā dicitis? ceu exercitationes cor
porum: labores militie: medicoꝝ curatōes : q̄
uel secādo fiunt uel urendo: uel pharmacis uel
inedia / bona dicitis / sed molesta: consentirent:
pro: Et hoc: so: Utrum hec ex eo bona uocatis
ꝙ presentibus doloribus cruciatibusq; ꝯficiūt:
An ob id potius ꝙ in posterum ex his sanitas
et bona corporis habitudo patrie salus / poten
tie / diuitieq; secuntur . Ob id ipsū dicerent ut
existimo: pro: ego quoq; id iudico: so: an ob ali
ud hec bona sunt / q̄ ꝙ in uoluptates desinunt
et molestias pellunt? Alium ne finem assigna
re potestis / ad quē respicientes hec bona uoce
tis q̄ uoluptates atq; dolores? Nō possumus
ut arbitror responderent: pro: Sic equidē pu
to: so: an non uoluptatem ut bonum seq̄mini?
dolorē ut malum fugitis? concederēt: pro: pro
fecto: so: Ergo id malum existimatis / dolorem
scilicet: bonum uoluptatem . quādoq̄dem et ip
sam oblectatōez tunc sane malā dicitis eē / q̄n
maioribus uoluptatibus priuat / q̄ prebet: uel
quādo uehementiores dolores infert illis quas
continet uoluptatibus . Quoniam si ob aliud
delectationem ipsā / malam apellaretis ad aliū
finem respicientes / nobis quoq; monstrare pos
setis . Sed nequaq̄ poteritis: pro: Neq; mihi
posse uidetur: so: Similiter quoq; dolorē ipsū
tunc dumtaxat bonum dicitis / cum maiores fu
gat dolores q̄ infert / aut uoluptates molestiis
uehementiores inducit: quandoquidem si ad a
lium finem respicientes / dolorem bonum indi
caretis / nobis aperire possetis : sed non poteri
tis: Pro: Uera narras o socrates: so: Si me
contra interrogaretis o uiri: quamobrē ubiq;
multa de hoc loquar? ignoscite mihi protinus
responderem: primo namq; haud facile demō
strari hoc potest / quid est quod dicitis a uolup
tatibus superari: Deinde demonstrationes om
nes in hoc ipō consistunt: Et nūc etiam retrac
tare licet / siquo modo habetis aliud quod bo
num dicatis q̄ uoluptatem: et quod malum a
liud q̄ dolorem . An sufficit uobis uitam io
cunde absq; tristitia ducere . Quod si sufficit
neq; dicere potestis aliud bonum uel malum /
quod non ad hec tendat / audite quod sequitur
Alio equidem his ita se habentibus / ridiculum
uobis esse sermonem / quando dicitis hominez
mala cognoscentem esse mala / illa nihilominus
agere / cum liceat non agere / uoluptatibus trac
tum atq; perculsum: Atq; iterum quando di
citis / hominem bonorum conscium / agere nol
le presenti uoluptate detentum : Hec autem ri
dicula esse patebit: nisi multis utamur nomini
bus: Jocundo : Tristi: bono ac malo . Sed
postq̄ duo hec eē apparuerūt / duobꝫ ipsā noībꝫ
apellabīus . primū q̄dē bono ac malo : postea
iocūdo ac tristi: his positis ita dicamus: cogno
scētē hoīez mala eē mala / illa nihiloīus agere:
Siqs aūt q̄rat quāobrē? qa uz uictus respon
debīus: A quo? q̄ret ille: nobis aūt nō licebit
ulterius a uoluptate uictū dicere: Aliud . n . no
men uoluptatis loco suscepit: bonum: Ideo re
spondebimus illi uictum a bono : Tunc si ille
qui nos interrogat contumeliosus forte uir sit

ridebit nos atq; dicet / q̃ absurdum est qđ dicitis? Si facit quis mala: sciens mala esse cuz nō oporteat facere uictus a bonis: an bona hec digna sunt / ut mala uincant uel non digna? Nō digna dicemus: neq; .n. aberrasset ille quē dicimus a uoluptatibus superatū. Ad hec ille quãobrē bona indigna sunt ut mala uincāt / uel mala ut bona? nunq̃d ob aliud / q̃ cū hec maiora sunt / illa minora: uel plura hec / illa pauciora: Non habebimus preter hanc cām aliquam Addet ille. Constat iā q̃ superari hoc dicit̃ / loco exiguoꝝ bonoꝝ / maiora mala suscipe: Hec ita q; sic se habeant. Mutemus igit̃ hec nomina accipiamusq; ad eadē iocundū ac triste / dicentes hominē agere / tunc diximus mala / dicamus nunc tristia / scientē tristia esse a uoluptariis superatū: talibus. s. ut uictoria sint idigna: Que uero alia inest ad dolorē indignitas uoluptati q̃ excessus inter se atq; defectus? hoc est cū inter se hec maiora minora ue fiunt: plura itez et pauciora / uehementioraq; et remissiora. Siqs aūt dixerit: At multuz differt o socrates uoluptas presens a futura uoluptate atq; molestia: dicam equidē / num alio quopiā q̃ uoluptate atq; molestia? haud sane alio potest: Sed pinde ē ac si uir peritus pōderū collectis uoluptariis collectisq; tristib; / eminusq;: et cominus / lancibus supponere / diceretq; utra sint plura. Si enim uoluptaria cū uoluptariis libres / maiora semp et plura sunt eligenda: sin aūt tristibus / tristia cōpares / pauciora atq; minora: sin iocunda cum tristibus: et tristia a uoluptariis excedant̃ / siue ꝓpinqua / remotis / siue remota ꝓpinquis / ratio illa est eligenda in qua hec insunt. q̃ si iocunda a tristibus excedant̃ / minime. an aliter se res habet o uiri? scio eq̄dē nihil afferre eos aliud posse: pro: Idem et ipē arbitror: so: Postq̃ uero ita se id hēt / illos hunc in moduz interrogabo. Apparent oculis uestris eedē moles / cominus maiores minores eminus? ita respondebunt. Et crassa et multa similiter? et eq̄les uoces / prope maiores / longe uero miores? Consentient: si in hoc bene agere et felicitas nostra consisteret / hoc est in magnis molibus fabricandis accipiendisq; / paruisq; uitandis / q̄ nā nobis potissima uite salus esset? num ars dimetiendi? an apparentis potentia? Immo potentia hec nos deciperet et errore confundens sepe nos cogeret eadem ālias aliter iudicare: atq; adsciscere: In actionibusq; et electionib; magnorum ac paruorum sepius penitere. Dimetiendi uero facultas apparens hoc abrogaret refelleretq;: ueritatemq; aperiens animo q̄etem daret in ueritate manenti: atq; ita uitaz seruare. Consentirent ne homines ad hec dimetientem artem seruare nos / an aliam? pro: hanc ipām: so: quid porro? si in ipā paris imparis ue electione salus uite consisteret: quādo quod plus est recte eligi oporteret: et quando quod minus / uel ipsum ad se ipsum / uel aliud forte ad aliud / siue prope seu procul sit / quid potissimum nostram uitam seruaret? non ne scientia? Et non metiendi quidem cum excessus: atq; defectus ars ista sit. Cum uero paris et imparis habenda ratio sit / non alia q̃ numerandi scientia. Concederent homines hec? An non? pro: Absq; controuersia cōsentirent: so: Postq̃ uero salus uite apparuit in recta uoluptatis et doloris electione consistere quoad plura et pauciora / maiora et minora / propinquiora et remotiora pertinet: non ne dimetiendi primo facultas excessus atq; defectus / equalitatisq; mutue consyderatrix: pro: Necesse est: so: Quoniaz uero metiendi facultas est / necesse est ut ars et scientia sit: pro: Admittent: so: Que uero potissimum hec scientia sit / alias consyderabimus: Sufficit in presentia scientiam esse quantum ad eam spectat responsionem: quam ego et protagoras uestre eramus questioni daturi. Hec si recordamini erat questio. Nos quidem consensimus nihil scientia potētius esse: immo semper ubicumq; adest uoluptati cunctisq; aliis dominari: Tunc uos obiecistis uoluptatem sepe numero scienti homini dominari: Quod cum nobis nequaq̃ daremus: statim uos ita rogastis o protagora atq; socrates: si hoc non est a uoluptatibus superari / sed aliud quiddam / declarate uos quid istud. Si illico nobis respondissemus inscitiam esse / nos protinus risissetis Nunc autem si nos deridetis: uos quoq; ipsos irridebitis. Ipsi enim uos paulo ante confessi estis defectu scīe aberrare illos: qui in uolup

tatum et dolorum electione delinquunt. Ea ue
ro bona sunt et mala: neq; defectu scientie tan
tum dixistis / sed ulterius addidistis / defectu
scilz scīe metiendi. Acti o aūt aberrans absq;
scīa ut et uos non latet / ab inscitia prouenit. q̄
ꝓ qō dici solet a uoluptatib; supari extrema ī
scitia ē Quā ueluti morbū ꝓtagoras hic et ꝓdi
cus et hippias curaturos se quasi medicos ꝓ
fitentur. Uos aūt quia aliud quiddā esse hoc
ꝙ inscitiam opinamini: neq; uos ipōs neq; fili
os uestros hisce sophistis rerum harum docto
ribus curandos traditis / quasi uirtus doceri
non possit. Sed cuz pecuniis indulgeatis nimi
um neq; mercedez his preceptoribus offeratis
priuatim publiceq; delinquitis: Hec plane uul
go respondissemus: Nunc autem uos etiam
o prodice atq; hippia una cum protagora hoc
ꝑcontor / cōmunis enim uobis hic sermo / num
quid uera uobis loqui uidear an falsa? Vere
admodum dicta esse superiora / uisum ē omni
bus. ConcEditis igitur imꝙ / quod iocundum
est / esse bonum / quod triste / malum. Distinctio
nem uero illam nominum / quā prodicus hic ī
ducere solet / reicio eiusq; requiro iudicium.
Siue enim uoluptariū / siue delectabile: seu le
tum: seu quomodocumq; aliter nomines optīe
prodice. hoc mihi nunc ad quod uolo / respon
deas: Subridens prodicus assensus est: et alii
pariter consenserunt. Tum ego quid ad hoc o
uiri? actiones omnes que adiocunde et sine mo
lestia uiuendum tendunt non ne honeste et uti
les? honestumq; opus / bonum et utile? Adnu
erunt: Si ergo iocundum ipūm / bonum est / ne
mo uel sciens uel existimans alia meliora esse
his que fecit / ac potest. deinde hec agit: dū me
liora potest. Quod uero dicit ab affectibus su
perari / nihil est aliud ꝙ inscitia: Et quod affec
tibus dominari / sapientia: placuit oībus: quid
uero inscitiam non ne tale quiddā dicitis: qn̄
quis falsa opinione decipitur circa res plurimi
faciendas? hoc quoq; dederunt: Nemo uero
libens ad mala descendit / uel ad illa que mala
existimat. Neq; hoc ut uidet nature hominis
inest / ut ad ea q̄ censet mala loco bonorum de
clinare uelit: Et cum e duobus malis alterum
eligere cogitur nemo quod peius eligit / dum li

cet quod est minus malum eligere. Hec omnia
cunctis nobis rata habenda uisa sunt: Quid
imꝙ timorem ac terrorem uocatis? Numquid
quod ego erga te dico prodice? expectationem
porro quandam mali / siue timorem: seu terro
rem dicatis ipē uoco: Uisum est protagore at
q; hippie timorem ac terrorem hoc esse: prodi
co aūt timorem quidem esse hoc / terrorem ue
ro minime: Nihil id refert imꝙ o prodice sed
istud si uera sunt supradicta: Uolet ne aliquis
ad illa ꝓficisci que metuit / dum licebit ad ea
que minime timet? An fieri neqt secundūz ea
que iam concessimus? nam que quis metuit / cō
stitit ꝙ male esse putat: ꝙ q; nullus sponte ad
illa descendit et accipit que mala existimat: hec
quoq; omnibus placuerunt: His ita suppositis
o prodice imꝙ et hippias / primam eius respon
sionem protagoras coram uobis tamꝙ ueram
defendat: Immo uero nunc non primam. In
quit enim primo ex quinq; uirtutis partibus /
nullam talem esse / qualis est alia: et unāquāq;
propriam habere potentiā / non hoc exigo nuc:
sed quod postea dixit. Inquit enim in sequenti
bus quatuor uirtutis partes satis inuicem pro
pinquas esse. Vnam uero illarum scilicet forti
tudinem a reliquis longe differre. Quod inde
coniici posse dicebat / ꝙ pleriq; inuenirētur for
tissimi uiri: qui tamen profanissimi: iniustissimi
ītēperatissimi: et īsipiētissimi essent. ex quo pate
re uolebat fortitudinē ab omnibus aliis uirtu
tis partibus plurimum differre: Cuius ego re
sponsum statim uehementer sum admiratus:
multoq; etiam magis postꝙ uobiscum hec trac
taui: Quare ab illo sciscitatus sum utrum for
tes audaces uocaret. Ille uero precipites in
super addidit: Recordaris protagora hec te
respōdisse. pro. Recordor: so: Dic obsecro no
bis ad quid precipites homines / fortes nuncu
pas? An ea / que timidi aggrediuntur? pro:
Non: so: ergo ad alia: pro: nempe. so: utrum ti
midi audenda aggrediuntur. Metuenda for
tes? pro: ita fertur o socrates: so: Uera narras
Uerum non istud requiro: imo uero tu ad ꝗd
precipites fortes apellas? num ad mala scien
tes esse mala perniciosaq;: uel ad ea que talia
non sunt? pro: Impossibile hoc esse

abſte ſuperioribus rationibus eſt oſtenſum :
So: Et in hoc quoq; uere loqueris: Quãob
rem ſi hoc recte eſt demonſtratũ/ea que mala
pnitioſaq; iudicat nullus aggredit̃: quãdoq dẽ
conſtitit inſcitiam eſſe quod dicit̃ ab affectibuſ
ſuperari: pro: plane: ſo: enimuero oẽs inuadũt
illa que audent/tam timidi q̄ fortes. Atq; hac
ratione eadẽ et timidi et fortes aggrediuntur :
pro: Jmmo cõtraria oĩo ſunt o ſocrates ea ad
que fortes et timidi proficiſcunt̃: Naz ad bel
lum q̄dem ire hi uolunt/illi uero nolunt: ſo:
Utrum ire honeſtum: an turpe? pro: Honeſtũ
ſo: Non ne ſi honeſtũ/etiam bonum eſſe ſupra
conſenſimus? Omnes enim actões honeſtas ⁊
pulchras/etiã bonas eſſe conuenimus: pro:
Uera loqueris: et mihi quidem ſp ita uidetur:
ſo: probe/Uerum quos nã dicis in prelium ire
nolle/cum iter id pulchrum bonumq; ſit? pro:
Timidos: ſo: Non ne ſi pulchrum et bonum/
etiam eſt iocundum? pro: conceſſum eſt: ſo: nũ
quid cognoſcentes timidi ad pulchruz/melius
et iocundius proficiſci nolunt? pro: At uero
ſi iſtud admittimus ſuperiores ↄuentiones per
uertimus: ſo: Quid porro? Uir fortis non ne
ad id quod pulchrum melius iocundiuſq; eſt
tendit? pro: neceſſe eſt confiteri: ſo: omnino igi
tur fortes uiri Neq; turpiter metuunt/ſiq̄uã
do metuunt/neq; turpiter audent: pro: ita ẽ:
ſo: Si nõ turpiter/honeſte et pulchre: pro: cer
te: ſo: Sin honeſte etiã bene: pro: utiq;: ſo: nõ
ne et timidi et feroces et furioſi cõtra turpiter
audent et metuunt turpiter? pro: Et iſtud. ſo:
Cur aũt turpiter et male audẽt/niſi ꝓpter igno
rantiam et inſcitiã? pro: Ob hanc ipãm cauſaz
ſo: Quid uocas hoc/quo timidi ipſi timidi ſũt:
Timiditatem ne? an fortitudinem? pro: timidi
tatem: ſo: timidi aũt non ne propter metuendo
rum inſcitiam apparuerunt? pro: ſane: ſo: prop
ter hanc ergo inſcitiã timidi ſunt: pro: nempe:
ſo: Jllud aũt quo timidi ſunt: timiditatem eſſe
aſſeruiſti: pro: aſſerui: ſo: non ne igit̃ metuẽdo
rum et non metuendoꝝ inſcitia/timiditas erit
pro: erit: ſo: Enimuero contraria eſt fortitudo
timiditati? pro: abſq; dubio: ſo: an non ſapiẽtia
metuendorum et non metuendoꝝ/corundem ĩ
ſcitie ↄtraria eſt? pro: prorſus: ſo: horum uero
inſcitia timiditas: pro: et maxime quidem: Sa
piẽtia igitur metuendorum et non metuẽdorũ
fortitudo eſt/eorumdẽ inſcitie contraria exiſtẽſ
Haud ulterius annuit protagoras/ſed ſiluit:
Tum ego: Quid taces protagora? cur nõ aut
annuis aut renuis? ipẽ met perage inquit: Cõ
cludam protinus imq̄/ſi unum hoc dumtaxat
interrogauero: Utrum tibi nunc etiam ut et ſu
pra inſipientiſſimi quidaz eſſe uideantur qui ta
men fortiſſimi ſint. Contedere nimis inquit
ũideris o ſocrates ut ipẽ reſpondeam. ergo mo
rem tibi geram. Jmpoſſibile dico uideri ex his
que ſupra conceſſimus: non ob aliam cãm im
q̄ de his omnibus te percontor q̄ q̄ noſſe cu
piam qualia ſint que ad uirtutem ꝑtinent/q̄d
ue ipã ſit uirtus. Scio equidem hoc declarato
ſtatim notum fore et illud/quo de ego et tu tot
iam uerba conſumpſimus: dum ego quidez uir
tutem doceri poſſe negarem/tu uero poſſe aſſe
uerares. Atqui arbitror noſtre diſputatõis e
xitum/ſi hominis inſtar uocem nanciſceretur
deriſurum nos et his atq; huiuſmodi correpti
onibus reprehenſurum: q̄ abſurdi eſtiſ o So
crates atq; protagora: Tu quidẽ ab initio dice
bas o ſocrates doceri non poſſe uirtutem/nũc
repugnare tibi ipĩ ſtudes/dum oſtendere nite
ris omnia hec eſſe ſcientiam/iuſtitiam ſcilicet/
temperantiam/fortitudinem: Qua ratione ma
xime uirtutem doceri poſſe conſtaret: Si enim
aliud quiddam eſſet ſcientia q̄ uirtus/quod
protagoras aſſerere ſupra tentabat/plane doce
ri non poſſet. Nunc autem ſi uniuerſum ſcien
tia apparebit: quod ipſe inferre conaris o So
crates/mirum erit/ſi per doctrinam uirtus cõ
parari non poſſit. Protagoras autem primo
quidem doceri uirtutem uoluit: nunc contra/
adniti uidetur: ut quoduis aliud potius q̄ ſci
entia uirtus appareat. Quo pacto minime
omnium doceretur: Equidem o Protagora ui
dens hec omnia ſurſum/deorſumq; grauiter
perturbata ut in lucem ueniant/uehementer
affecto. Uelim autem his inter nos enarra
tis/quid uirtus eſt oſtenderemus: rurſuſq; u
trum doceri poſſit nec ne mõſtraremus: Ne ſe
pe nos epimetheus ille fallat in conſyderatio
ne decipiens/quemadmodum in diſtributione

neglexit ut tu narrabas: prometheus. n: ea in
fabula mihi magis ꝙ epimetheus placuit: quo
utens et uniuerse uite mee prouidens / hec oĩa
tracto. Atqui si ipẽ uelles / ut ab initio dixi / li
bentissime de his rebus tecum deliberarẽ. Tũ
protagoras / studium hoc tuũ inquit o socrates
sermonisq; discursum laudo. Etenim cum cete
ra nisi me fallit opinio a me absint uitia / inuidi
a certe omnium remotissima: Et de te quidem
multis iam dixi me oĩum quos conuenerĩ ma
xime me te admirari: equaliũ certe ꝙ maxime.
Addo quin ẽt nil mirum mihi fore / si sapientie
studio clarus euaseris. Ac de his alias quãdo
cumq; uoles edisseremus. Nunc iam hora est
ut me ad alia conferã. Ita imꝙ agendum est /
si tibi uidet̃. quãdoquidem et ipẽ iam pridem
alio abire cogebar ut dixi: ueruntamen ut Cal
lie honesto adolescenti morem gererẽ / perstiti
His dictis atq; auditis abiuimus.

Protagore Finis

Argumentum Marsilii Ficini in Euthydemũ

PLato insignis charitate uir in
Euthydemo quemadmodum
et sepe alibi studet animos ad
seria natos a uanis sophistaꝝ
nugis auertere: ostendens eos
uel ubi de rebus grauissimis agitur / ludere:
spemq; audientium ubiq; deludere. Hos aũt
et alibi aliter et hic ita describit / curiosos et ua
nos in uerborum altercatione certatores / ꝓmp
tosq; ad quod uis dictum: seu uerum / siue fal
sum sit / refellendum. Primo quidẽ ostendit ꝙ
auarũ sit ingeniũ sophistarum: cum euthydenꝰ
Dionysodorusq; fratres sophiste / artem milita
rem / qua gloriant̃ / parati sint mercede docere /
quam nullus umꝙ uendidit: Deinde ꝙ ãbitio
sum: Quippe cum iudicialem ꝑitiam una cum
militari et utramq; / una cum sophistica / que lõ
gissime inter se discrepant simul profiteantur.
Tertio ꝙ uanum. nempe iam senes a rebus ad
uerba / a ueritatis studio ad mendacia sese cõfe
runt. Quarto ꝙ contẽpnẽduz: Breui. n. et ad
summã biennio qlibet cauillatoriam hãc asse
quit̃ facultatem. Quinto ꝙ periculosum. Nã
cui mirum uideri debet simplices adolescentes
fucatis sophistarũ argutiis facile irretiri / falsis
q; inde opinionibus ꝑnitiosisq; moribus ĩbui
Quãdoquidem et socrates ipẽ senex sapientissi
musq; fingitur eadem esca illaqueatus / admira
bundusq; ad sophistaꝝ gymnasia propare. Ad
de ꝙ et socraticus ille demon ꝗ a nullo decipi
posse uidet̃ / a sophisticis horum nebulonum
prestigiis fingitur esse deceptus. Interea socra
tes etiã in senectute scolas puerorum et ludos
musice / uerborumq; rudimenta frequentans /
nos admonet: primo quidem neqd ad discipli
narum ꝑfectionem uel minimũ contemnamus
deinde ne ut sepe accidit sub rustico quodam
uerecundie rubore a discipline studiis arceam̃
Tertio ut solonis more tam diu discendum no
bis esse censeamus ꝙ diu uiuendum. Proin
de ꝙ sophiste socraticam aduersus eos ironiã
numꝙ animaduertunt: imo uero nihil tam ma
gnificuz in eoꝝ laudes adducit̃ / quin facilime
credãt palãq; recipiant: duo nobis declarat pre
cipue: alterum quidem nihil uanius his nebu
lonibus reperiri posse: alterũ uero eos ꝗ ad ali
os fallendos impensius student: nimirum sua
ipõrum fallacia facilime falli. Preterea ꝙ pre
stigiatores eiusmodi uirtutẽ quã pollicent̃ neq;
prestant umꝙ: neq; ad ipãm alicubi exhortant̃
sed ad ꝯsuetas uerboruz cauillatões ubiq; refu
giunt: easq; quasi res serias studiis aliis quasi
ludis ꝓculdubio anteponunt tria potissimum
nobis significat. Primum eos ꝗ uirtute ipi or
nati non sunt / eam numꝙ uel rõe uel exemplo
posse docere. Secundum homines uerborum
nimium curiosos / res bonas numꝙ uel cõseq
uel afferre. Tertium eos ꝗ facilime plurima
pollicentur / minime oĩuz promissa seruare: Ac
cedit ad hec ꝙ socrates sophistas ad docendã
uirtutem allicit discipulorum diuitũ plurimoꝝ
q; turba tamꝙ ambitiosos nimiuz et auaros.
Sed ibi sub ꝑsona crit𝔬nis ãmonemur / ne te
mere cuilibet curandũ aĩuz ꝯmittamus. Quod
uero socrates sophistas dum uirtutem ꝓmittũt

interim quasi deos obsecrat apte declarat / ab
ipō deo / uirtutez esse petendā: hominesq; uirtu
te preditos quasi diuinos habendos esse. Jtez
ꝙ illos ob uirtutis studiū regibus beatiores exi
stimat / plane significat uirum uirtute preditū
primo quidem sui ipius / deinde ⁊ regum eē re
gem. Docet preterea socrates in clinia curādo
quāta cum charitate quātam curāde iuuentuti
adhibere diligentiā debeamus: Mox uero sub
insolentissimoꝝ sophistarū pollicitationibꝫ par
turiunt montes / nascetur ridiculus mus. Sed
et notāda est ibi hyperbolica quedā ad uanos
homines deridēdos Socratis ironia. Deinde
in comparabilis uanitas nebulonū pro rebus
uerba et illa quidē ineptissima ubiq; prestātiū
cumq; exhortationem ad sapientiā promiserint
ad pueriles ineptias relabentiū: tum socrates
uniuersum sophistarū gymnasium / ait ludū eē
uerborum / eosq; rerum naturam oīo latere:
atq; artificiosas illorum telas / sola uerborū ex
positione significationisq; distinctione posse dis
solui. Obsecrat deinde facetissima quadaz iro
nia sophistas / ut post ludos ad seria ueniant / ꝓ
ponitq; formulam quandā ad cuius exemplar
exhortationem ad philosophiam ab illis exoptz
Jn eiusmodi formula felicitatē primo quidem
ꝯmuni notione describit bn̄ uiuere: Deinꝺ hoc
ipūm bene uiuere uel in ipā rerum ad uotū cō
secutione / uel in recto rerū ipāꝝ usu probat cō
sistere. Atq; utrinq; ꝑ inductōes concludit sa
pientiam / cum sola et ꝯsequat̄ res ad uotū et u
tat̄ recte solam beatos efficere. Jbiq; talis in
ductionibus ordo conspicit̄ / ut si ꝑ singulas ui
te partes sapīa tum ad uotū conseq̄t̄: tum recte
utitur consequentez in uniuersa uita finez uite
ꝯmunem summūq; bonum sapīa eadem affert ī
consecutione ꝓspera rectoq; usu consistens. Jn
ter argumentandum uero preclara fulget sentē
tia secte stoice fundamentum externa uidelicet
et corporea eē in differētia potius et communia
ꝙ aut bona aut mala dicenda. Proprie uero
bonam esse sapientiā / malā uero in sipientiam:
Siquidē ꝑ illā bona omnia / ꝑ hāc omnia mala
nobis euadunt: ideoq; sapientiā solā beatos fa
cere posse. ꝙ uero in sciētia potestas ad felici
tatem tota consistat: tria ipā felicitatis nomina
a priscis grecorum auctoribus instituta decla
rāt. s. eudemonia: eutychia: eupragia. Primū
significat cognitionem boni: secundū consecuti
onem / tertium uero usum / que oīa scientia no
bis ꝑficit: Quā boni sciam plato et hic et alibi
dicit quodāmodo omnem esse uirtutē. Sapien
tiā quidem esse absoluti diuiniq; boni sciam:
Prudentiam uero scientiam bonorū maloruz
q; proprie ad hominem ꝑtinentiū. iustitiā quo
q; sciaz bonorū malorumq; pro meritis distri
buendorum fortitudinem aūt sciaz circa bona
et mala audendi atq; metuendi. Tempantiā de
niq; sciaz circa bona malaq; similiter ad sciscē
di atq; fugiendi. Meminisse pre ceteris hic o
portet platonem et hic et sepe alibi inuere sapiē
tiā non tam humano studio comparari ꝙ pur
gatis mētibus diuinitus infundi solere. Quip
pe cum aīus huic ꝯiunctus corpori / ad res pe
nitus a corpore separatas reddatur ineptus et
quasi noctua sub nimio diuinoꝝ splendore cali
get: Qua propter socratica ad sapientiā adhor
tatio / non tam ad speculationez ꝑtinet ꝙ ad mo
res: Quibus tandem purgatus aīus sapientiā
a deo et scientiā prudentiāq; consequit̄. Per
hec socrates dum a sophistis exhortationez ad
philosophiam que est sapīe studium exposcere
simulat / ipē interim aptissima quadam dissimu
latione ad philosophandū mirabiliter adhorta
tur. Uerumtn̄ nō dū sophiste exhortationē uel
pro se ipīs uel pro aliis saltem accipiunt. Sed
ꝑ solitas iterum ineptias reuoluunt̄: Ubi appa
ret ꝙ ꝑtinax uel in uitiis uel in nugis semꝑ sit ī
genium uel iniq; natum uel perperam educatū
Jnter hec animaduerte diligētissime diuinam
platonis sententiā: qua iubemur uirtutis sapiē
tieq; consequēde grā / perpeti non solum in cōm
moda: iacturas: labores: et seruitutem: uerū ēt
si speremus ex ipā dissolutōe nostri meliores de
niq; euasuros / permittere nos illi qui hoc ipūz
ꝓmiserit excoriādos liquefaciendosq; ac peni
tus dissoluēdos: Ubi apparet quantum animi
bonum rebus prestet corporeis: et quātuz pro
bādi sint ueteres illi fortissimi martires christi
anorum: huic illud simile qui animā amat suaz
in hoc mundo ꝑdet eam: q uero hic eam perdi

147

derit/eandem in etherna uita recipiet. Pro inde socrates sophistarum captiunculas confutans demonstrat contra sophistas facilime posse sophismata retorqueri: presertim quia cogit eos et sibimet repugnare et absurdissima confiteri. His actis rursus simile superiori formulam simulando/declarat nihil boni auditores a sophistis accipe/sophistasq; ipos ueluti p ditissimos ad bonam frugem reuocari non posse. Quoniam uero tria hec nomina inter disputādum sapientiam/sciam/prudentiā/sepe repetit animaduertendum est/ubi obseruātius loquit̄ sapiētiam definire diuinorum cognitionē. sciaz naturalium/prudentiā humanoruz: Ubi uero minus obseruanter/scie nomine ad tria hec significanda uti solere. Sed ubi liberius singul' pariter pro omnibus uti. Preterea duo adducit artium genera/earum scilicet que efficiant opera et earum que factis utant̄. Et quoniam ars que utitur alterius artis opere/ tum finem illi fabricādi prescribit: tum exemplar adhibet operis absoluendi/non iniuria utentem artem facienti dignitate preponimus. Attende hic platonem tam paruifacere facientem artē/tam magnifacere utentem/ut aptissime uelit siquis uel materias omnes in aurū pro arbitrio possit cōuertere: imo et imortalitatem ipām inter hoīes comparare/nihil sibi uel tantā auri molem uel imortalitatē nisi uti sciuerit profuturaz: Attende iterum ↄmunem hic oratorie artis abusum sophistice similem prorsus uituperari tamq̄ fascinationis malefice spēm ubiq; ad inficiēdos pturbationibus animos uenefice contendentē Simili quadam rōe ↄmunem poesis abusum alibi detestatur: Sed quia hic in artibus numerandis nominat dialecticā: ne quorundā more dixerim dialecticem: nam dialectica mihi latinius sonat/meminisse oportet logicā apud platonem significare artem regulas nominū orationum argumentationūq; disponentez: dialecticam uero sagacē philosophātis indaginē regul' bis utentē ad rationes rerum inuestigandas. Diuinarum presertim/a quibus rerum quoq; sequentium summe rōes accipiunt̄. Ideoq; dialecticā plerumq; apud platonē theologiam nobis significare: Nominat ibidē artem regiam atq; ciuilem. s. prudentiā humani generis feliciter gubernādi: Que quidē siue in psona priuata siue publica sit/uel una uel multis/ eque ab ipō tam ciuilis q̄ regia nuncupat̄: huic profecto tamq̄ regine oēs subigit facultates: que in agendo faciendoq; uersantur: quibus ipā dat leges: ac tamq̄ instrumentis utitur et ancillis Subicit similiter theologie scias omnes q̄ uersantur in speculando: ad quā he ita se habeāt/ quemadmodum priuate artes ad regiam. quāobrez socrates dum in ipā formula supiori formule rursus continuata/facultatē querit ad felicitatem potissimū ↄducentē/merito dimissis aliis ad regiam theologiamq; confugit: Presertim cum felicitas in optimo rerum usu ↄsistat: he uero rectissimū tum speculandi tum agendi et faciendi usum afferre oībus per omnia studeant. Idem tradidit in philebo: idem in ultimo legum: idem in libris de re p. ubi ad generis humani felicitatem futurū gubernatorē in theologia primū/deinde in ciuili instruit disciplia asserens diuinā ipāz boni ideam: uix tādez a solo legitimo theologo pcipi. Ac nisi pcepta fuerit/non posse quicq̄/uel priuatim uel publice recte agi feliciterq; disponi: quanuis autez ita sit: Socrates tamen hic inter adolescentes atq; sophistas/mysteria hec reuelanda non censet: Mos. n. socraticus adolescentes exhortatur solum. sophistas solum confutat/uiros deniq; legitimos docet: Hic ergo sub ironia atq; dissimulatōe eiusmodi tangit mysteria/seq; simulat hesitare: et quasi inter sophistas uertiginosos pati uertiginem. Forte uero ambigere propterea simulat utrum theologia ciuilisq; prestet felicitatem/quia neq; theologie: neq; ciuilis discipline absolutā perfectionem humana quadā uia/sed diuina potius inspiratōe haberi posse sepe confirmat. Quapropter non iniuria humanis diffisus uiribus/ felicitatē in diuinā refert munificentiā/in quam et theologie sapiam: et ciuilis prudentiā procul dubio rettulit: Eo deniq; pacto hec omnia nobis accipiēda sunt: ut humana quidem officia mentes ad felicitatem preparent/precipue sub theologica ciuiliq; disciplina rectissime gubernata: dei uero ipsius clementissima bonitas/summū hominis bonuz

per hec quasi media ad ipm̄ conuersis deniq;
largiatur. Statueram hic satis honestum ar
gumento imo uero cōmentario finem impone
re: Uerum detinet me adhuc necessaria questi
o: ad quid conducat frequens socratis ironia/
que quidē semꝑ socratis bona dissimulat: sepe
ū bona simulat superborū: et quātum semꝑ so
crati derogat tantum/sepe superbis arrogat: at
q; id quidem iocis facetiisq; frequētibus effi
cit: et sepius ūltra fidem: Ut in se quidē depri
mendo audientes reddat modestiores: in suꝑ
bis uero supra fidei modum extollendis/super
biam reddat omnibus deridendam: Profecto
qui preter modum laudātur a socrate si nō om
nino ꝑditi sunt/rubore confusi se ipōs emēdāt
sin uero iam ꝑditissimi/non ipi iam/sed presen
tes correptionis eius exemplo tā ridiculā super
bie uanitatem cautissime uitant. Est aūt socra
tica ironia/res admodum artificiosa: urbana:
faceta: uenusta: Tutius ueritati adstipulat̃ odi
umq; declinat: dū et professionē apte dissimulat
et prius sibi derogat manifeste q̄ uel clam de
rogare alteri deprehendat̃: et quod maximū ē
in uitiis corrigendis fugit maledici notā. Per
hanc utiq; prope huius dialogi finem sophisti
ce cauillatōis uitupationem in tria colligit ca
pita: primum q͛ probatissimi quiq; nugas eius
modi aspnantur. Secundum q͛ sophismata se
ipā confundunt. Tertium qd̄ uel pueri hec tā
q̄ leuissima biduo assecunt̃/mox a sophista de
scendit ad rhetorē: Uterq; eni civilē uirtutē
falso profitetur/ut scribitur in gorgia: et sophi
sta quidē philosophi speculationem: rhetor au
tem moralē philosophi disciplinā simulat ꝑcul
a uero: oñdit aūt rhetores atq; oratores dū se
et philosophos et ciuiles simul ꝓfitent̃ eē ad u
trūq; ꝓrsus inutiles. Cōcludit postremo dialo
gū gemina optiāq; sentētia: Altera q̄dē curādū
magis eē/ut bñ sint filii q̄ ut sint: atq; ut illos
relinquas bonos/potiusq̄ illis relinquas bona
Altera uero oīo esse philosophādum q̄ñq̄dem
philosophia ipā res est diuia: neq; uel ob falsos
eius ꝓfessores: uel ob mendaces calūniatores
dimittēdam esse possessionem adeo pretiosam.

Argumenti Finis.

Euthydemus siue litigiosus/translatus e greca
lingua in latinam a Marsilio Ficino Florenti
no/ad Petrum Medicem Uirū clarissimum.

Criton Socrates Euthydemus Dionysodo
rus Clinias Chtisippus

q Uis nam ille erat o socrates:
qui cum heri in lycio disputa
bas? Nempe turba frequens
circumstabat. Quare licet ꝓ
pius accederem audiendi aui
dus/nihil tamen aperte ꝑcipere potueram. cū
uero in pedes erectus inspicerem/ mihi uisus
est hospes q̄dā esse/qui cum disserebas. Quis
ille? so: de quo interrogas crito/ Non enim u
us tantum/sed duo aderant: cri: tertius ad de
xteram tuā sedebat is/cuius nomen audire ꝑcu
pio: Medius aūt adolescentulus ille Axioci fi
lius: qui mihi uisus est satis admodum profe
cisse: Critobuli q̄dem nostri ferme equalis est
Uerum ille aridiori quodā corporis habitu:
Iste grādioris spēm pre se ferre uidet̃: hōesta
sane īdole atq; egregia: so. Euthydemus iste ē
quem queris o crito: Qui uero ad sinistrā se
debat/dionysodorus eius frater. q disputatōis
particeps simul extitit: cri: neutrum cognosco o
socrates: so: Noui quidem hi ut uident̃ sophi
ste: cri: Que nam hoꝝ patria est? que sapiētia?
so: Chii sunt ut arbitror patria: thurios popu
los petiere: Unō digressi multos iam ānos his
ī locis uersantur. Sapientia uero illorum mi
rabilis est o crito. In omnibus certe sapientis
simi: et hactenus ignorabam eq̄dem ꝑfectos a
thletas esse: hi. n. ad omne certādi genus potē
tes sunt: non quēadmodum acarnani fratres a
thlete: Illi namq; corpore tantū ualent/ hi ue
ro corpore primum pugnare maxime possunt:
et eo genere pugne/quo omnia superantur: sane
ad rem militarem instructi sunt plurimum: et
quem uis alium modo mercedem exponat/ad e
am rem strenuum uirum reddere possunt: De
inde iudicialem pugnam et ipi tractare expedi
req;: et unumquemq; instruere possunt ad scri

148

bendas cās et orandas. Hactenus quidem ha rum rerum dumtaxat periti erant. Nunc autez ꝑfecte athletarum facultati finem imposuerunt Quod enim deerat certandi genus / nuꝑ assecu ti sunt: ut nemo illis ualeat reluctari usq; adeo in uerborum altercatōe fortes euaserunt / prōp tiq; ad quoduis dictum seu uerum siue falsum sit / refellendum: Quaꝓꝓ o crito his me uiris tradere cogito: pollicentur enim quemuis ali um breui se eorundē ꝯpotem redditur os: cri: An non te grādior etas absterret o socrates? so: Minime crito: Est enim quod me soleť: ne q; diffidere sinat. Nempe et hi iam senes ut ita dixerim / huic se facultati quam ego nunc exop to / cōtentiose uidelicet dederūt. Naz ante bi ennium eam non dum callebant: Unum uero hoc tantū uereor / ne his dedecori sim quemad modum conno metrobii filio citharistę / qui me etiā nunc fidibus docet: pueri igitur condisci puli me quotidie rident et connum ipūm senū magistrum nuncupant: Ne ergo hoc idē aliqs hospitibus his obiiciat / et illi hoc detenti / me recusent / alios quoq; non nullos o crito natu grandes mecū illuc discēdi grā ꝓficisci sum ex hortatus: hic item aliis persuadere conabor. Sed cur non et tu uenis? filios tecū ducens? porro cum uiderint / quia sꝑabant filioꝝ quoq; tuorum concursum his quasi illecebris adduc ti libentius nos erudiendos excipient. cri: nihil prohibet socrates / si tibi uideť. Uerum prius que illorum sapientia sit enarra / ut quid ꝑcep turi simus cognoscā: so: haud quaq̄ꝫ nunc an te obiiciā q̄ non satis recorder: q̄a minus attē derim: īmo et incubui diligēter et memini: tibi q; a principio cūcta referre conabor. Eq̄dem diuina quadā sorte in gymnasio solus ubi me uidisti / sedebā: Iamq; inde discedere cogitabā Sed statim surgenti mihi solitū illud demoni cum signuz obstitit. Restiti itaq; ac paulo post ingressi sunt hi / Euthydemus Dionysodorusq; et alii multi cum illis. qui illorum mihi discipu li uidebanť: Ingressi aūt / in ipō adopto cursu deambulabāt: Neq; dum bis aut ter iter illud exegerāt cum aduentauit clinias ille / quem ꝓfe cisse dicis et uere loqueris: Eum secuti sunt a mici et alii multi: et adolescens q̄dam chtisip pus peaneus ingenio q̄dem bonus et pulcher / sed ipā iuuentute lasciuior: Intuitus me ab in gressu clinias sedentē soluz contra uenit: et ad dexterā meam sedit ut ⁊ ipē ais: Cū uero eum dionysiodorus euthydemusq; uidissent / primuz q̄dem nouis adstātes inuicem disserebāt: hinc atq; illinc ī nos oculos conuertētes: Ego. n. illos diligētissime obseruabā. Deinde propius accedētes / consederunt: Euthydemus q̄dem iuxta ipūm adolescētem: Dionysodorus autem iuxta me ad sinistram: Alii uero utrumq; cōti git: his igiť congratulatus sum / utpote qui diu illos non uideram. Post hec ad cliniā cōuer sus imq̄ꝫ / Isti q̄dez o clinia uiri Euthydemus Dionysodorusq; non in rebus paruis sunt / sed maximis sapientes. Nā que ad rem militarem ꝑtinent / sciunt oīa: quot nosse debet quicumq; strenuus dux exercitus est futurus: circa acies ordinesq;: et exercitus instructiones: et prelia possunt quin etiā causidicum quemuis efficere accusatoremq; acerrimum eorum q̄ iniurias ī tulerunt: illi me ita locutum contempserunt: se q; inuicem inspicientes subrisere: Atq; inq̄t eu thydemus / haud amplius hec serio tractamus o socrates: sed his ītermittendi studii grā uti mur. Quod ego admiratus imq̄ꝫ / q̄ꝫ preclara studia uestra sunt / si res tāte quasi intermissio nes quedam iociq; a uobis habenť? Dicite per deos obsecro / quid hoc uestrum tam egregium opus? Euthy: Uirtutem o socrates arbitramū facilime atq; optime omnium docere posse: so: proh iupiter / q̄ꝫ pretiosam rem pollicemini? Qua sorte potissimum lucrum istud uobis ob tigit? Equidē ita d̄ uobis cogitabam hactenus ut modo dicebam: quasi d̄ uiris in re militari prestātibus: idq; d̄ uobis predicabam. Memi ni enim cum huc primum uenistis / hoc solum modo fuisse professos. q̄ꝫ si nunc re uera scien tiam hāc adepti estis / estote propitii profecto uos perinde ac deos aduoco: obsecrans ut su periora errata mihi nunc ignoscatis: Ueruz ui dete o euthydeme dionysodoreq; utrum uera loquamini: Neq; mirum uideri debet siq̄s rei istius quā pollicemini magnitudinē estimans difficile credat. Eu: Certe scito ita esse o socra tes: so: beatiores equidem uos ob tantul rei pos

sessionem ꝙ ob regnum suum magnum regem
existimo. Uerum dicite queso / utrũ ostendere
hanc sapientiaȝ cogitetis: an aliter uobis sit cõ
sultum: Eu: ad hoc ipũm o socrates uenimus
tamꝙ demonstraturi atqꝫ docturi / siqs discere
cupiat: so: Atq ꝙ uolent oẽs quicumqꝫ carent /
ipẽ uobis quasi sponsor affirmo. Ego quidem
prio: deinde ẽt clinias iste: preterea chtesippus
ipẽ: aliiqꝫ presentes: Ostendi. n. illis clinie ip
sius amicos: q nos iam circumstabãt. Chtesip
pus forte procul a clinia sedebat: Cum uero
Euthydemus inter disputãdum ad ãteriora ꝓ
cedens clinie inter nos medio sese opponeret:
et chtesippo eius ĩpediret aspectũ: surrexit chte
sippus et primus e conspectu nostrum stetit: ut
et uideret amicum et disputãtes audiret: Simi
liter et alii hunc secuti nobis protinus adstite
rũt: tam clinie amici ꝙ Euthydemi et Dionyso
dori comites: hos ego oẽs digito signans Eu
thydemo pollicitus sum illius fore discipulos
Chtesippus igit̃ uehementer ẽ assensus: nec nõ
alii: iusseruntqꝫ sapientie uim ostendere. Tuȝ
ego o euthydeme atqꝫ dionysodore / his ꝑrsus
gratificari uelitis: et mei grã demõstrare: pluri
ma qdem talia sunt ut ostendere illa opus pro
lixum sit futurũ. Id aũt mihi dicite: utrum ho
minem dumtaxat iam psuasum ꝙ discere a uo
bis oporteat / bonum efficere uirum potestis?
An illum preterea q non dũ fuerit persuasus:
quia nullo pacto doceri posse uirtutem putaue
rit / uel forte uos illius non esse magistros: Nũ
quid artis eiusdem opus est homini sic affecto
psuadere ꝙ et doceri uirtus potest: et ipĩ uos e
stis a quibus optime quilibet discat: sic ne an
aliter? Huius eiusdem inquit dionysodorus
artis est opus o socrates: Vos itaqꝫ pre ceteris
inꝙ hominibus optime ad philosophie uirtu
tisqꝫ curam exhortaremini. Sic arbitramur o
socrates: Cetera imꝙ postea ostendetis: hoc
uero nunc ostendite. psuadete queso huic ado
lescẽtulo ꝙ philosophie uirtutisqꝫ studio totis
sit uiribus incumbendum. Mihiqꝫ et his oib;
morem gerite. Porro adolescentulus hic usqꝫ
adeo mihi: et his omnibus cure est: ut eum in
optimum uirum euadere summopere studeant
Est autem axioci filius ex maiore alcibiade na
ti. minoris aũt alcibiadis qui nũc est patruelis
Nomen eius ẽ clinias. Cui cũ in tenera etate
sit / ut decet / timemus nequis forte ueniens ali
o eius animum flectat atqꝫ inqnet. Quare uos
peroportune uenistis: Et nisi quid probibet /
pueri huius piculum facite / uobisqꝫ presentib;
cum illo disserite: Cum hec ferme dixisseȝ Eu
thydemus fortiter nimiũ et audacter nihil ait
o socrates prohibet / si modo uelit nobis adole
scentulus respondere. Haud insuetum imꝙ
illi hoc est. frequenter enim presentes hi cuȝ eo
disputant / deqꝫ multis interrogant. Quo circa
consentaneum est ut respondere nunc audeat
Que secuntur o crito: utinam pro dignitate re
censere ualerem. Neqꝫ enim exiguum opus pu
tandum. ut ualeat quis inextimabilem illam sa
pientiam enarrare: Quare mihi nunc ut et poe
tis opus esse uidetur musarum: memorieqꝫ suf
fragium inuocare priusꝙ tante rei narrationẽ
exordiar. Euthydemus hũc in modum ut arbi
tror est exorsus: Utri sunt o clinia homines: q
aliquid discunt? sapientes ne? an ignorantes?
puer autem propter questionis illius pondus
erubuit: et esitans: oculos in me cõuertit. Ego
uero perturbationem illius animaduertẽs inꝙ
Bono animo esto clinia: et que tibi uidentur /
uiriliter isti responde. Forte enim maxime te
iuuabit: ita loquenti mihi dionysodorus inclĩa
tus ad aurem ac ridens ait: predico tibi o socra
tes quicqd puer responderit / confutatum iri.
Interim responderat clinias / itaqꝫ puerum mi
hi admonere non licuit. Responderat autem
sapientes esse qui discunt. Ad quem euthyde
mus. Uocas preceptores aliquos an non? Assen
sus est. An non preceptores / discentium precep
tores sunt? quemadmodũ citharista atqꝫ gram
maticus et tui et ceterorum puerorum precep
tores fuerunt / uos aũt discipuli. Consensit. Cũ
discebatis / non dum sciebatis hec eadeȝ que dis
cebatis. Non dum. Nunqd eratis sapientes:
quando hec ignorabatis? : Nequaꝙ: Si non
sapientes: ignorantes igitur: Omnino: Uos er
go dum discebatis que ignorabatis / ignorantes
discebatis: Annuit adolescens. Ex hoc sequit̃:
ut ignorantes discant o clinia: nos sapientes: ut
ipse putabas. Cũ hec ille dixisset / tanꝙ chorus

significante magistro/summo applausu concla
marunt riseruntq; illi euthydemi et dionysodo
ri sectatores. Ac priusq̄ respiraret puer/ bene
atq; preclare excipiens sermonē dionysodorus
ait: Quid porro o clinia? Quando aliqua reci
tat grāmaticus/qui nam pueri illa perdiscunt
sapientes ne an ignorantes? Sapientes inquit
clinias. Ergo sapientes discunt nō ignorantes
Quare non recte euthydemo paulo ante respō
disti. Hic altius exclamarunt riseruntq; illoꝝ
astipulatores/euthydemi dionysodoriq; sapien
tiam admirati. Nos aūt quasi stupidi conticui
mus: Cum ergo nos euthydemus ad hec stupi
dos redditos esse cognosceret/ ut in maiorem
quoꝗ sui admirationem traheret: non dum di
misit puerum/sed ulterius eum iterrogauit.
Atq; illoꝝ more qui in choro sunt ad saltandū
promptissimi/duplicem circa rem eamdē que
stionem inuertit: dicens: Utrū discentes: que
sciunt/discunt an que nesciunt? Tunc dionyso
dorus iterum mihi susurrans ad aures. Tale ī
quit o socrates est et hoc/quale quod supra fu
it illatum. prob: Juppiter inq̄ q̄ preclara: ēt
superior nobis uisa est questio? Ita semp ait ī
euitabiles questiones proponimus. Ideoq; ui
demini inq̄ apud discipulos uestros auctorita
tem habere non mediocrem. Interī clinias eu
thydemo respondit/eos qui discunt/ que igno
rant perdiscere: Statim ille eū queādmodum
et ante īterrogauit. Scis ne ipse litteras? scio
Non ne oēs? et omnes. Quando aliquis reci
tat: non ne litteras recitat? Concessit. Ergo il
la que scis recitat: quando qdē ipse omnes scis
litteras. Admisit et istud. Non ne discis: que
quis recenset. Assensus est. An uero ignorās
litteras discis? Minime. Immo sciens discoꝛ
Non ne igit̄ que scis/discis/siquidē oēs scis li
teras? Annuit. Non recte itaq; respondisti.
Uix autem dixerat hec euthydemus/cum dio
nysodorus tamq̄ spherā sermonem assummēs
aduersus adolescentulum hec intulit. Decipit
te euthydemus o clinia. Dic mihi. An nō di
scere est/scientiam illius accipere: quod quis
discit? Admisit clinias. Scire autē nunquid
aliud ē q̄ scientiam ipsam iam habere? Conce
ssit. Nescire igit̄ est/non dum habere scientiā

Dedit et istud. Utri rem aliquam capiunt? quī
habent? An qui non habent: Qui non habēt.
An non confessus es/nescientes homines ex
illorum numero esse/qui non habēt? Annuit
Discentes igit̄ ex illoꝝ numero sunt qui capiūt
non ex eorum qui habent: probauit. Ergo quī
nesciunt o clinia discūt: non qui sciunt. Post
hec uero tertio iam certamine opugnare euthy
demus adolescentulum properabat. Ego autē
succumbentem miseratus ut eum paulū recre
arem/ne forte nimium expauesceret/ hunc in
modum consolari cepi. Ne mireris o clinia/si
insueti tibi sermones isti uidentur: forte nāq;
non percipis qd erga te hospites isti faciant.
Idem profecto faciunt isti quod furentes sa
cerdotes illi qui corybantes uocant̄/in myste
riis agunt: quando ī solio collocant illū quē
sacris initiaturi sunt/uariisq; iocis applandūt:
et coreas ducunt. Intelligere hec te arbitroꝛ
si modo et ipse initiatus es/ludunt similiter isti
nūc et circa te choreas ducunt ac saltant: qua
si nunc expiantes te et postea sacris initiaturi:
Itaq; in presentia existima primas quasdā sa
crorum sophisticoꝝ cerimonias celebrari. nā
primum qdē ut iubet prodicus proprias nomi
num significationes oportet accipere. Quod et
tibi hospites ostenderunt: circa id quod disce
re nominatur: cuius proprietatem minime no
sti. Utuntur enim uerbo hoc homines ad eū
actum significandum/quando aliquis ab initō
rei alicuius scientiam nullam habēs/ deinde il
lius scientiam accipit. Utuntur qn etiā uerbo
eodem ad animaduersionem illius significan
dam q scientiam habēs/hac ipsa scientia rem
eādē quotiēs fit uel dicitur: agnoscit. Magis
aūt ꝓprie cogitare⁊ aīaduertere hoc q̄ discere
uocāt īterdū ēt discere. id ū te latuit ut isti mō
strarunt/idem uidelicet nomen contrariis ab
hominibus attributum: scienti quidem et nesci
enti. Simile aūt huius est et illud/quod ī secū
da questione proposuerunt: īterrogantes utra
discant homines/an que sciunt/an que nesciūt
Hec omnia ludi quidam ī disciplinis sunt. qua
propter ludere tecum istos existimo. Ludum
autem hac de causa nuncupo: Quia et siquis
multa generis huius uel omnia nouerit/ rerū

quidem naturas nibilominus intelliget/ludere
tñ ex ipsa nominũ differentia aduersus hoies
poterit quasi īteriecto crure,ꝓsternēs eoꝝ more
qui sedere uolentibꝫ furtī subsellia subtrahunt
et effusius rident: cũ uident aliquē cecidisse su
pinũ. Hec igit̃ et tu ꝑ ludis qbusdã ab istis ac
cipe. Deinceps aũt seria tibi isti tractabũt. Egoq̃
ab illis que ꝓmiserũt exposcã: ꝓmiserũt porro
se ex hortatoriã sapiam ostensuros. Nunc aũt
mibi uident̃ putasse prius tecũ esse iocãdũ. Sa
tis ergo hactenus: o: euthydeme dionysodore
q̃ nobis sit lusum. Ostendite iam qđ seqtur.
Restat nempe ut ad uirtutis ⁊ sapie studium:
hunc adolescentulũ exhortemini. Uerũ primo
ipse exemplar quoddã et formulã exhortatiois
illius quam postulo nobis ꝑfiniã. Quod si ru
stice et absurde ꝑscribere uideor: ne deridatis
obsecro: Nam sapie uestre audiende auiditate
ꝓcitus ineptias nũc meas oñdere uobis audeo
Audite igitur sine risu uos et discipuli.
Tu aũt mibi axioci fili responde / Utrum om
nes bene agere: hoc est bene uiuere cupiamus
An forte questio hec ut formidabam ex eorum
numero est que ridicula sunt. Dementis enī ho
minis est hec talia in controuersiam trahere.
Nam quis est hominum q bene uiuere non cu
piat? clinias: Nemo. so: Age postq̃ bñ uiuere
uolumus / quo pacto hoc assequi possumus?
Numqd si bona multa nobis adsint? an inepti
or est qui de hoc ambigit: Constat enim ita eẽ:
cli: constat sane: so: Bona uero ex omni rerum
genere que nam sunt? An forte neq̃ id arduũ
est inuentu. neq̃ ab eleganti ingenio dubitãdũ
Quilibet aũt dicere esse bonum / diuitem esse:
Nõ ne? cli: Maxime: so: an nõ et sanum esse et
pulchrum? ceterisq̃ corporis dotibus frui: cli
certe: so: quin ẽt nobilitas generis et potentie ⁊
honores ī sua cuiq̃ ciuitate sunt bona: cli: Et
ista: so: Que preterea bona restãt? Si dixerius
temperãtiam iustitiam, fortitudiem esse bona /
numqd recte? cli: Dubitaret forte quispiam: so
Tu uero qd ais? cli: bona ꝑfecto dicẽda: so: sa
piẽtiam uero quo ī genere locabimus? bonoruꝫ
ne? an aliter? cli: In bonorum genere: so: uide
ne quid bonorum ratione aliqua dignuꝫ preter
mittamus: cli: Mibi sane nullum pretermisisse

uidemur: Tunc recordatus imq̃ uidemur o cli
nia maximũ bonorum omnium postposuisse: qd
hoc petiit ille. felicitatem imq̃ hoc est reruꝫ cõ
secutionem ad uotum / quam uel imperitissimi
homines summum bonum nuncupãt: Uera lo
queris ait. Tũc ego rursus penitentia motus /
ferme imq̃ risum o clinia hospitibus concitaui
mus: quamobrem? so: Quoniam cum felicita
tem in superioribus posuerimus: mõ iterũ eađ
de re loquebamur: Quid istud? ridiculum por
ro quod ante posituꝫ est rursus proponere / bis
q; eadem recensere: Qua rõe id ais? Sapientia
imq̃ ipã felicitas est: quod quidem uel puer q
uis intelligat. Quod ille tamen ob puerilem ru
ditatem admiratus est: sed ego affectũ eius co
gnoscens / hunc īmodum interrogaui: Non ne
o clinia nosti q̃ periti tibicines optime omniuꝫ
quicquid ad tibiarum usum ꝑtinet cõsecũtur?
Assensus est: et eruditi grãmatici quod ad lit
teras tum scribendas tum legẽdas attinet: ꝓr
sus: sapientes quoq̃ gubernatores optatum na
uigationis portum pre ceteris assecunt̃: ita est:
Nec non belli dux sapiẽs / quod ad militiã spec
tat / securius expedit: et cum illo tutius q̃ cum
ignorante militabis absq̃ dubio: Et sapiens me
dicus ad optatam corporis ualitudineꝫ melius
q̃ insipiens te ꝑducet: tuq̃ te ipũm libentius
illi committes: Certe: An ideo q̃ putares feli
cius et ad uotum sapientie cum illo magis tibi
res successuras? Consensit: Sapia igit̃ omni
bus humanis in rebus / felices nos idest uoti
compotes efficit: Neq̃ enim aberrat umq̃ nec
fallitur sapientia ulla / sed recte opus peragit at
q̃ assequit̃: alioquin sapia nulla esset. Cõueni
mus tandem nescio quomodo ita summatim es
se dicendum / presente sapia / haud ulterius feli
citatem desiderari. His uero concessis rursus
illum percontatus sum quid de his que supra
concessa fuerant / sentiremus: Confessi: n. sum̃
si multa nobis sunt bona / bene beateq̃ nos uiue
re: admisit: Nuꝫ beate uiuimus ꝓꝑ presentia bo
na / si nihil prosunt nobis / an si prosunt? Si ꝓ
sunt ait: An uero conferũt quicq̃ / si habemus
illa duntaxat / nec tamen utimur? Ueluti si epu
las multas poculaq̃ habemus / nec uescimur / nũ
quid iuuãt? nihil: preterea si artificibꝫ exposita

sint preparataqꝫ singula ad ipũm opus perficiẽ
dum/ipi uero non utantur/nũ bene agent prop
ter ipãm dumtaxat possessionem eorum que ad
perfectionem operis requiruntur? Ceu si fabro
preparata sint instrumenta omnia lignaqꝫ suffi
cienter exposita/ipẽ uero nihil fabricetur/num
qd ipã possessione iuuabitur? nullo pacto inqt
Quid uero? siquis diuitias et bona que dixius
oĩa nactus nequaꝗ̃ utatur/numqđ erit ipã bo
norum possessione beatus? Minime o socrates
Oportet itaqꝫ illum imꝗ̃ q beatus futurus est
non solum bona huiusmodi possidere sed uti:
Nihil enim sola possessio iuuat: Uera loqueris
Num possessio ususqꝫ bonorum o clinia ad bea
te uiuendum sufficit? Mihi quidem uidetur:
Utrum ita dicis/si modo qs recte utat̃/an etiã
si non recte? si recte: Probe loqueris. Longe
namqꝫ a beatitudine ut arbitror/alienior est q
aliquibꝫ abutit̃/ꝗ̃ qui dimittit. Illi siquidem
mala sunt/isti nec bona sunt neqꝫ mala. Nõ ne
ita dicendum? probauit: Numquid in effectõe
et usu circa ligna aliud preter fabrilem sciam/
recte uti singulis efficit? Non aliud: Quin etiã
circa uasa conficienda/rectum usum scĩa pre
stat: annuit: Non ne et circa usum bonorum q̃
supra rettulimus/diuitiarum sanitatis et forme
scĩa ipã dux erat docens recte his uti/actionez
qꝫ dirigens: prorsus: Non solum igitur prospe
ram rerum consecutionem/sed et bonam actio
nem ut uidetur in omni possessione actioneqꝫ
hominibus scientia prebet. Assensus est: an est
ulla per deos ex possessionibus aliis absqꝫ pru
dentia sapientiaqꝫ utilitas? Uter horuz maiorẽ
reportat utilitatem. An qui mente captus est/
Multis tamen rebus abundat/multaqꝫ facit?
An qui pauca facit et possidet mentis cõpos?
Sic aũt consydera: Non ne qui pauciora agit
rarius errat/minus errans/minus agit male.
Minus male agens/minus est miser: oĩo inqt
Quo autez modo quis pauciora facit: numqđ
si paup est: an si diues? si pauper/Utrum si de
bilis/an si robustus: Si debilis: Utrum si ho
noratus/an si abiiectus? Si abiiectus Utrũ si
fortis et tempans agit pauciora. an si tĩdus? si
tĩdus Non ne et piger mĩus efficit q̃z pmptior
ad agẽdũ: Admisit. Et tardus q̃z uelox. hebes
ad uisum atqꝫ auditũ. q̃z acutus. oĩa hec inter
nos conuenerunt: Tunc uero hunc in modum
sermonem superiorem conclusi. Nulla ex his
o clinia que bona nuncupabamus/se ipis bona
esse uidentur. Immo sic dicendum constat/si
illis inscitia presit/eo deteriora esse ꝗ̃ illorũ cõ
traria/quo uberius improbo duci adminicula
scelerum suppeditare possunt/Sin aũt pruden
tia et sapientia his presideat tuz deniqꝫ meliora
Ipã uero suapte natura nec bona sunt nec ma
la existimatione aliqua digna: Videt̃ inqt ita
esse ut dicis. Quid aliud imꝗ̃ ex antedictis cõ
cluditur/q̃z nullum aliorꝫ bonum esse uel malũ
E duobus autem ipĩs/sapiãm quidem bonum
insipientiam uero malum: probauit: Que secũ
tur insuper consyderemus: postꝗ̃ beati esse af
fectamus omnes/beati aũt efficimur ut appa
ruit ex eo ꝙ rebus utimur et recte utimur/rec
titudinem uero usus et consecutionis prosperi
tatem scĩa prebet: ceteris omnibus pretermissis
omni studio niti qsqꝫ debet ut q̃z sapientissimus
fiat: non ne? Certe: Existimare igit̃ debet qsqꝫ
hoc potius expetendum a parentibus q̃z multa
rum pecuniarum hereditatem a tutoribus pre
terea et amicis tum aliis tum uel maxime ab il
lis qui in amore ardentiores esse se predicant:
siue hospites sint seu ciues. Quos oportet sup
pliciter exorare/ut sapiãm suam imptiant: neqꝫ
turpe est neqꝫ abhorrẽdum o clinia consequẽde
sapie grã seruire cuilibet/et honestis obseqis
unicuiqꝫ morem gerere. Idem ne et tu sentis?
Idem omnino: probe enim loq uideris: si mo
do imq̃z doceri sapia potest/neqꝫ sorte homibꝫ
aduenit. Hoc enim insup restat inuestigãdum
Neqꝫ duz inter nos id constitit: Tũ ille doce
ri mihi quidem posse uidet̃ o socrates: hac ego
responsione delectatus imq̃z: O q̃z belle loque
ris uirorum optime/Maximo quodam me be
neficio affecisti/longa meum indagatione aĩuz
liberãs. Ambigebam sane utrum doceri posset
nec ne sapia. Nunc uero postq̃z tibi doctrina
comparari posse uidetur/solaqꝫ hec ex omnibꝫ
beatum et felicem efficit hominem/quid nam a
liud dixeris agendum nunc q̃z philosophãdũ:
Numqd et ipẽ hoc agere cogitas? q̃z maxime
inqt fieri potest o socrates. Hec cum libẽter

audissez exemplar inꝙ o dionysodore et euthy
deme exhortationis quā expeto/tale est rudib
prolixisqꝫ uerbis uix a me coaggeratum: Uter
aūt uestrū mauult idē hoc artificiose contexēs
nobis ostendat. Si hoc nō uultis/saltē qd̄ ora
tioni mee deest/deinceps adolescentulo demō
strate: utrum necesse sit oēm sciaz adipisci: uel
una q̄dam potius scīa sit/quā compare debet
quisquis uir bonus est beatusqꝫ futurus: Que
ue hec scīa sit declarate: nam ut in principio
disputationis dixi uehementer desideram̄ hūc
adolescentulum sapientē bonuz ꝙ euadere. hec
eq̇dem tunc edixi o crito: Ac me ad sequentia
attentione animi preparaui / obseruaturus
quale dicendi exordium facerent: qua ue potis
simum rōe cliniam ad sapientie et uirtutis stu
dium exhortarent̄: Statim uero q natu grādi
or est dionysodorus primus effari cepit: ī quē
nos oculos oēs ꝯuertimus: tamꝙ mirificā quā
dam orōem ꝓtinus audituri. Quod et nobis
contigit. Mirū namqꝫ sermonem inceptauit o
crito qui sane dignus est qui abste audiat̄ / ꝙ
belle prouocet ad uirrutē. Dic mihi ait o socra
tes uosqꝫ alii/quicūqꝫ adolescentē istum fieri
sapientem curatis/utrū iocamini an serio dici
tis: atqꝫ id reuera desideratis. Ego igitur ar
bitratus illos putasse nos ab initio secum fuis
se iocatos cū iussimus eos cū adolescentulo di
sputare/atqꝫ iccirco lusisse et illos nobiscū hac
tenus neqꝫ seria tractauisse/confestim dixi ꝙ
maxime nos et studiosissime exoptare. Tunc
ita dionysodorus. Uide o socrates ne que nūc
asseris aliquādo neges: Scio numꝙ me nega
turum: Quid utiqꝫ dicitis? Uultis ne ipūm fie
ri sapientē? uolumus/quid ni? Utrum sapiens
nunc est clinias an non? non dū ait inꝙ. Est e
nim minime iactabundus. Uos aūt inq̄t sapiē
tē ne fieri uultis/ignorantē uero esse nequaꝙ?
Admisimus: Ergo quod non est fieri ipūm cu
pitis/quod uero nunc est/haud amplius esse.
Quod cum audissem turbatus sum: et ille me
turbatum aīaduertens: qm̄ inq̄t uultis qd̄ nūc
non est/non amplius esse uultis ut uidet̄/ hūc
interire: At uero ꝙ chari bn̄di sūt huius gene
ris uel amici uel amatores/qui amatos oī cura
ꝓdere student? Hec audiēs chtesippus amati
grā grauiter tulit et indignatus: O hospes iq̄t
thurie/nisi dictu rusticius esset dixissem utiqꝫ
tibi in caput/ꝙ aduersus me et alios mentiris
hac in re: quam uel dictu nefariam duco: ꝙ
ego hunc perire uelim. Hic euthydem̄ ad chte
sippum conuersus ait: uidetur ne tibi fieri pos
se ut aliquis mentiatur? per iouem inquit/ nisi
forte insanio: Qui uero mentitur/utrum rē ip
saz de qua sermo est/dicit/an non dicit? dicit /
an non dicit? dicit ait: Si rem ipāz dicit/haud
aliud quicꝙ dicit/preter id quod dicit: Quo
nam pacto aliter fieri posset/chtesippus ait?
Numquid una quedam res est quam dicit ab
aliis rebus diuersa: prorsus: Non ne qui illaz
dicit/id quod est profert: Ita: Enim uero qui
cumqꝫ quod est que ue sunt dicit/uera loquit̄.
Quamobrē dionysodorus/si que sunt dicit/ue
ra predicat. neqꝫ quicꝙ aduersus te mentitur
Ita inquit chtesippus: Uerum qui hec loquit̄
o euthideme non ea que sunt/dicit: ad quez eu
thydemus/non existentia non sunt: nō ait: nus
ꝙ uero que non sunt/existentia sunt: Nusꝙ.
Fieri ne potest ut aliquis circa ea que non sūt
quicꝙ agat: ut illa faciat aliquis/existentia nus
ꝙ? nequaꝙ mihi uidetur/chtesippus ait. cum
rhetores ad populum concionantur/nihil ne a
gunt? agunt aliquid: Si agunt ergo et faciunt
Sequitur: Ergo ipūm dicere/agere est et face
re: consensit: nullus igitur/non existentia dicit
Faceret namqꝫ aliquid. Tu uero confessus es
impossibile esse ut aliquis non existentia faciat
Quapropter secundum orationem tuam falsa
nullus loquitur. Immo uero si loquitur diony
sodorus/uera et existentia loquitur. Sic est
euthydeme chtesippus ait. Nam existentia qui
dem quodammodo dicit/ non tamen ita ut se
habent dicit: Qui uero istuc ais chtesippe dio
nysodorus inquit? Sūt ne qui res ipsas ut ha
bent se dicant? Sunt certe respondit ille uiri
boni preclari atqꝫ ueridici: Quid porro inter
rogauit alter/bona non ne bene se habent?
Mala contra male? probauit. Bonos autem
et preclaros homines confiteris/res ipsas ita
ut se habent/eloqui?

151

Cōfiteor: Ergo boni uiri o chtesippe male ma
la dicunt siquidem ut sunt enuntiant: Maxie
p ionē: Et malos hoīes/male/ex quoꝝ nūero
ne sis ipē cauebis/si mihi credes ne boni uiri
male de te loquant᷑: Tunc euthydemus adiie
cit. Numqd illi et magnos uiros magne: et ca
lidos calide dicunt? Sūmope respondit chte
sippus: Et frigidos frigide dicunt: aiuntqꝫ dis
serere frigide: Tunc dionysodorus: Cōuitiaris
chtesippe ait/conuitiaris? Non p ionē dionyso
dore: nā te diligo: imo uero amice te moneo:
et psuadere ɔtendo/nūqꝫ me corā usqꝫ adeo
mordere ut dicas uelle me hos pdi quos caris
simos habeo. Ego aūt cū illos irritari iam iui
cem acriter psentirem: cū chtesippo iocatus in
qꝫ/decet nos chtesippe ut mihi uidet᷑ ab his ho
spitibꝫ que dant accipere/si mō īptire qcqꝫ ue
lint: Neqꝫ noibus altercari. nam si ita pdere sci
unt hoīes/ut ex malis et imprudētibus/pbos
prudentesqꝫ efficiant/siue ipi pditionis talis ī
uentores extiterint/seu ab alio quodam didice
rint: ut p malo hoīe bonum restituāt/patꝫ aūt
eos scire: Dixerunt enim artē nup sibi cōptam
qua bonos ex malis hoīes faciāt: si hoc inquaꝫ
sciunt/pmittamus utiqꝫ ut sic adolescentulum
perdāt/modo efficiant sapientē: imo ēt nos ip
sos illis ita curandos tradamus. Quod si uos
iuniores reformidatis/ego certe uelut homū
cul᷑s qdā ex caria discrimen hoc subeam: leui
us. n. in me utpote seniore discrimen. Me igi
tur dionysodoro huic dedo quasi medee ex col
chis/ut me dissoluat. et si uelit elixet: uel qō
cumqꝫ aliud mauult in me moliat᷑/modo opti
mum uirum efficiat: chtesippus quoqꝫ inquit:
Ego itē o socrates me ipūm hospitum uolunta
ti ɔmitto. et si me magis ēt qꝫ nūc excoriare ue
lint/excorient/si modo pellis mihi mea non in
utrem conuertatur ut marsie/sed in uirtutem.
Atq putat dionysodorus hic ipī me succēsere
Ego aūt non succenseo qdem: sed aduersus il
la dico/que in me non recte is loquit᷑. Tu ue
ro dionysodore contradictōem ipām ne conui
tium nomines. Aliud namqꝫ ē contradicere a
liud uero conuitiari: Ad hec coniecit dionyso
dorus: Ita ne tu de contradicendo loqueris/
quasi sit aliquid ɔtradicere: Maxie quidē chte
sippus ait. Tu uero non putas esse aliquid cō
tradicere? Neqꝫ tu respondit Dionysodorus i
stud ostenderes/cum numqꝫ alterum alteri cō
tradicentem audiueris: Uera loqueris ait.
Sed audiamus in presentia si tibi demonstro
chtesippum dionysodoro contradicenteꝫ: num
quid sermonem huius uis polliceri? Prorsus
ait: Sunt ne inquit unicuiqꝫ rerum sermones
rationesqꝫ? sunt. Ut est unaqueqꝫ res? an ut nō
est? ut est: Si recordaris chtesippe ait/paulo
ante monstrauimus neminem quod non est/di
cere: Quod eniꝫ non est/nullus dicere nobis
apparuit: Quid tum? chtesippus ait: Quid p
hibet hoc/quo minus ego et tu ɔtradicamus?
Tum alter: Utrum contradiceremus/si utriqꝫ
eiusdem rei sermonem rationem ue cogitarem᷑
An potius sic eadem loqueremur? consensit:
An forte cum neuter rei rōem profert/inuicē
contradicimus? uel sic neuter rei ipsius menti
onem faceret? Id quoqꝫ admisit. Num inquit
cum ego rei rationem pronūptio/tu uero alteri
us cuiusdam/tunc demum contradicimus? at᷑
potius ego tunc rem dico/tu aūt omnino non
dicis. Non dicens autem dicenti quomodo cō
tradiceret? Ad hec chtesippus obmutuit: Ego
autem admiratus que dicebantur. Qua inquā
ratione istud ais dionysodore: Equidem cum
sermoneꝫ huiusmodi sepenumero ex multis au
diuerim/semper admirari soleo: hunc siquidē
protagore sectatores eisqꝫ ēt antiqores frequē
ter usurpare consueuerunt. Mihi uero semper
mirabilis uisus est talisqꝫ esse ut et alios et se
ipūm puertat. Reor aūt ueritatē ipīus me nūc
abs te potissimū auditurū. num sibi id uult smo
ut falsa dicere īpossibile sit: oporteatqꝫ illū q lo
quit᷑ uera pferre: uel oīo non loqui? asseruit:
Utrum falsa loq quidem impossibile est/opi
nari uero falsa possibile. Neqꝫ opinari inquit:
Ergo nulla est inquam falsa opinio: Nulla pr
sus: Neqꝫ inscitia īsuper: neqꝫ homines inscii:
An non inscitia esset/si modo esset istud/de re
bus scilicet falsa sentire? Omnino: Istud
autem non est inquam. Non certe respondit
ille. Confabulandi ne gratia o Dionysodo
re hec inducis/ut mirum aliquid inferas?
An reuera tibi uidetur nullus hominū īscius

esse: At ipē inquit refellet an refelli quicq̄ pōt
cum nemo ut asseris mentiatur? Nō potest eu
thydemus ait. Tum dionysodorus: non iussi i
gitur ut refelleres / nam quo pacto quis quod
non est / iubeat? O euthydeme inquaz scita hec
atq; preclara haud multum edisco / sed quasi
cursiz attingo. forsitan ergo onerosum quid ro
gabo: Sed ignosce obsecro: Uide āmabo. Si
neq; mentiri quisq̄ potest. neq; opinari falsa / ne
q; inscius esse: nemo etiam duz agit quicq̄ ab
errare potest. Nullus enim ab eo ꝙ agit aber
rat. Non ne ita dicitis? ita plane: hec est inquā
onerosa illa questio. Si eni non erramus um
q̄: neq; agendo: neq; loquendo: neq; ēt cogitā
do / quid nam uos huc docturi uenistis? an nō
supra predicabatis uos pre ceteris omnibus op
time uirtutem uolenti cuiq; tradituros. Usq;
adeo uanus o socrates inquit dionysodorus /
ut que a principio diximus reminiscaris nunc
Et siquid superiori anno dixerim / nunc quoq;
sis recordaturus: his aūt que in presentia dic
ta sunt quomodo utaris non habeas? difficiles
admodum sermones sunt inquā: neq; iniuria
Nam a uiris sapientibus predicantur. Quan
doquidem et eo quod nouissime dictum est uti
est difficilimum: Cum enim dicis non habere
me quomodo utar dionysodore quid potissimū
uis inferre? an uz quod non habeam / qua rōe
presentem sermonem conuincā? nā mihi dicas
quid aliud tibi uerbum istud intelligit / ꝙ non
habeo quomodo sermonibus utar? Aliud ipse
ais inquit / hoc ꝙ ualde difficile sit hoc uti: nē
pe responde: Anteq̄ tu respondeas inq̄ diony
sodore? quid non respondis ait? An par ē inq̄
Par: Tum ego qua precipue ratione? an for
te ex eo ꝙ ipē ad nos in disserendo sapientissim
aduenisti. Ac nosti qn̄ respondendū sit / qn̄ nō
respondendum? ideoq; nunc respondes nihil
ꝙ respondendū nihil esse cognoscis? Ad hec il
le: Nugaris o socrates atq; respōdere negligis
Sed o bone uir crede mihi: atq; responde:
postq̄ sapientem esse me confiteris: parendum
omnino: sic enim decet cum tu presideas. iter
roga igitur: Utrum inquit animaz habent que
cumq; intelligunt aliqd? an et anima carent?
Habent animam: Nosti ne uerbum aliquod a
nimam habens? nullum equidem: Cur itaq; nu
per interrogabas quid mihi uerbum illud ītel
ligeret? Non ob aliud inquā / nisi ob ignauiam
meam / que me errare coegit: Uel forsitan non
erraui: imo recte locutus sum cum dicerem q;
uerba intelligunt. Tu uero errasse me dicis /
nec ne? si enim non erraui / neq; tu nunc redar
gues / sis licet sapiens / neq; quo modo sermone
utaris habebis. Sin aūt erraui / neq; sic quidē
recte tu loqueris / qn̄ dicis errare posse neminē
Atq; hec quidem non aduersus illa que anno
supiori dicebas nunc adduco. Uidet̄ aūt mihi
o dionysodore euthydemeq; sermo hic eodē re
uolui / et nunc etiam ut et quondam solebat
fieri cuz deiiecerit cadere: Quod quidē ne ipsi
accidat ab arte uestra licet circa acriorē sermo
num diligentiam admirabili non dum uidetur
esse prouisum. Hic chresippus. Mirabilia di
citis o uiri thurii siue chii: seu quotcūq; aliud a
gnomen uendicare lubet. Vobis enim delira
menta et nuge nihil sunt cure. Ego aūt ueritus
ne ad ɔtumelias deueniret chtesippū rursus sic
mitigaui: O chtesippe eadē tibi nunc dico: que
clinie quoq; dicebā. ꝙ nescis q̄ mirabil' sit ho
rū hospitū sapīa. Uerū noluerunt serio agētes
nobis illā ondere: sed imitātes ꝓteū egyptiū so
phistā prestigiis qbusdā nos fallūt Nos ḡ me
nelaū imitemur. neq; hos uiros añ mittamus q̄
studia sua nobis apiant: Arbitror eni p̄cher
rimū qddā uisuz iri hoꝝ opus / cū seria tracta
re cepint. Quapp exhortatōibus atq; uotis sup
plices exoremus / ut suū nobis studiū patefaci
ant. Exponendū aūt rursus mihi uidet̄ / qualē
studioꝝ ab illis figurā reqro: Conabor ḡ inde
deinceps continuare sermonē ubi supra destiti
mus. Siquo pacto eos ꝓuocare possiz / ut mei
misereantur circa grauia ɔtendētis: ipiq; deiñ
rē studiose tractēt. Tu uero clinia mihi memo
ra ubi nā orōez i supiorib; intmisimus. nā ut e
go arbitror hic orōez abrupimus: cū iā ɔclusuz
fuisset a nobis philosophādū eē: nō ne? cli: pro
fcō: so: philosophia uero scie acqsitio: cli: certe
so: quā itaq; potissimū adipisci sciaz decz? non
ne ut summatī dicam / illā que nobis prodest?
Cli: Illam ipsam: so: An scientia illa maxime
nobis prodesse / si sciremus / quibus in ter

152

ris aurum multum effoditur: cli: Utiqꝫ: so:
Uerumtamen supra id confutauimus: quia ni
hilo magis prodesset nobis scīa ista ēt si absqꝫ
labore/tellurisqꝫ effossione/aurum omne cōpe
riremus: uel ēt si lapides efficeremus aureos
dum uti auro ignoraremus: non recordaris?
cli: recordor et maxime quidem. so: neqꝫ ulla
alterius cuiusqꝫ̃ scie est utilitas/siue numulari
e/seu medicine/siue cuius uis alterius/ quecū
qꝫ facere quicqꝫ̃ docet/uti aūt eo quod factū ē/
minime: Non ne ita? cli: Ita prorsus: so: imo
ēt siqua scia esset/que hoīes imortales effice
ret/uti uero īmortalitate ipā nequaqꝫ̃ doceret/
inutilis esset prorsus/siqua fides ē supioribus
adhibenda. Sic nobis hec oīa uidebant̃: so:
Ea igitur scīa opus est ingenue puer/in quaꝝ
operis effectio et operis usus conueniāt: cli:
Apparet: so: Permultum igitur abest ut lyra
rum fabros esse nos oporteat/talemqꝫ sciētiaꝫ
asseq. In his enim ars efficiens/ab arte que
utitur circa idem distinguitur. Nam ars q̃ fa
bricat lyram et que lyraꝫ pulsat longe inter se
differunt: an non? cli: Sic est. so: Neqꝫ rursus
tibiaꝝ effectrice egemus. Ea siquidem ab illa q̃
utitur/discrepat: cli: Sane: so: num forte ꝯpo
nende orationis exq̄renda facultas/siquis bea
tus esse desiderat? cli: non arbitror: so: Que
nā te ratio mouet? cli: noui eq̄ō quosdam orati
onum auctores: q orationibus hisce quas con
diderunt/uti perinde nesciunt/ac lyris fabri
ipī lyrarum: qui ad aliorum usum lyras ꝯstru
xerunt: quas et qui illis utuntur facere nesciūt
Constat similiter et circa orationes aliam esse
artem que condit/aliā que conditis utitur: so.
Euidentissimo quodam argumento ostendisse
uideris/artem illoꝝ q componunt orōes/ad
beatitudinem nequaqꝫ̃ sufficere: quamqꝫ̃ ego
putabam hoc in genere nos eā sciam/quam iā
diu querimus/inuenturos. Etenim uiri huius
modi clinia orationum auctores quotiens eos
alloquor supra ceteros homines sapientes mi
hi uidentur: ipāqꝫ eorum ars diuina penitus
atqꝫ excelsa. Neqꝫ id mirum: Est enim artis
in cantandi particula: paulo illa inferior. Incā
tationum porro facultas/uiperarum/araneaꝝ/
scorpionum/ceterarumqꝫ ferarum atqꝫ morbo

rum illectio et mitigatio est: Oratoria uero iu
dicum/concionatoꝝ/aliarumqꝫ turbarū/oblec
tamentum quoddam et delinitio. An uero tu a
liter sentis? cli: non aliter: sed ita prorsus ut a
is? so: Quo ergo nos uertemus? ad quā iaꝫ ar
tem? cli: Ambigo. so: At ego inuenisse arbi
tror: cli: Quam? so: Prefectura exercitus ea
potissimum eē mihi uidet̃: que beatū adeptione
sua quēlibet efficit: cli: Mihi uero non uidet̃:
so: Quamobrem? cli: Quia uenatoria quedaꝫ
ars hominum hec esse uidet̃: so: Quid tū? cli:
Nullus sane uenationis opus ulterius porrigi
tur/qꝫ̃ ad inuestigandum capiendumqꝫ. postqꝫ̃
aūt uenatores/quod insecuti sunt/comprehen
derunt/eo uti nequeunt. Sed et qui uenantur
canibus et qui piscantur/predam coquis exhi
bent. Geometre item: astronomi: ꝯputatores:
uenatores q̄dā sunt: neqꝫ. n. figuras descripti
onesqꝫ hi faciunt: sed existentia hec adiueniūt
Cum itaqꝫ uti illis ipī nesciant: uenari aūt solū
ualeant/q̄cumqꝫ illoꝝ mente capti non sunt/
sua inuenta dialecticis prebent/ut illi illis utā
tur/so: Ehia pulcherrime et sapiētissime clinia
est ita? cli: ita prorsus: Atqꝫ eadem ratōe du
ces exercitus/postqꝫ̃ uel urbē/uel exercitū oc
cuparunt uiris ciuilibus predā et spolia tradūt
Nā ipī his que comprehenderunt/uti nesciūt
quēadmodum aucupes q postqꝫ̃ ceperūt cotur
nices/nutritoribus tribuūt. Si igit̃ ea arte in
digemus que comparata/seu in efficiendo: siue
in uenādo uersetur sciat et uti: ideoqꝫ beatos ef
ficiat possidentes/aliā quādam preter militarē
oportet inquirere: cri: Quid ais o socrates?
Numquid adolescentulus ille talia dixit? so:
Non putas crito? cri: Non per iouem. nam re
or illū si talia dixit. neqꝫ euthydemi neqꝫ alteri
us cuiuslibet hominis disciplina ulterius indi
gere: so: forte uero chtesippus hec dixit: ego ue
ro non memini: cri: Quis chtesippus? so: saltē
hoc memini: neqꝫ euthydemum attulisse hec:
neqꝫ dionysodorū. Sed o beate crito suspicor
prestantiorem quempiam uirum presenteꝫ hec
dixisse: Nam hec me audiuisse non dubito: cri
Per iouem o socrates excellentior aliquis ista
protulisse uidet̃. Uerū post hec quā artē pscru
tati estis? Inuenistis ne artē quaꝫ querebatis?

an non? cri: Queris an inuenerimus? Risu qdam dignum nobis accidit. Etenim puerorum more qui galeritas siue alaudas isecuntur: uehementi quodam affectu singulas scias persequebamur: et illa semp quam capturos nos e uestigio putabamus / fallebat nos et repēte subterfugiebat. Quid tibi multas referam? Regiam certe artem ingressi sumus: eam contemplati utrum hec ea esset que beatos efficiat. Sed uelut in labyrinthuz delapsi / dum prope finem esse iam sperabamus / retrogradi rursus ad principium reuertebamur: eodem modo affecti / quo in questionis initio fueramus: cri: Quo pacto uobis hoc accidit? so: dicam: Uisa nobis est regia facultas eadem esse atq; ciuilis Et cum res militaris ac omnes relique facultates / operum suorum imperium ciuili arti cōcedere uiderentur / utpote que sola uti sciat / nihil nobis impedimento fore putauimus / quo minus hec esset quam querebamus: causaq; recte in ciuitate agendi. Et secundum illud eschyli / sola puppi presidens ciuitatis / totiusq; gubernacula regens dominaret omnibus: singulaq; utilia redderet: cri: An non recte uisum est uobis o socrates? so: Ipē iudicabis crito si audire uolueris / que nobis deinceps contigerint. nā rursus hunc in modum quesiuimus. Age ars regia omnibus presidens / opus ne nobis aliquod efficit an nullum? Omnino aliquod exhibere: inuicem omnes consensimus / Non ne et tu hec crito concederes? cri: absq; dubio: so: Quod ergo illius opus esse diceres? quemadmodū si te rogarem. Medicina dum dominatur oībus quorum domina est / quod nam opus exhibet? an non sanitatem protinus responderes: cri: utiq; / Ars item uestra agricultura dum dominat omnibus quoꝝ ē domina / quod opus implet? Non ne alimoniam ex terra nobis porrigere diceres? cri: Equidem: so: Regia ergo facultas / cum omnibus quorum est domina / dominetur quod opus explet? Forte id in promptu nō habes: cri: non per iouem o socrates: so: neq; nos o crito: sed hoc saltem nosti / si hec ea est quam exoptamus utilem esse hanc oportere: cri: Sūmopere: so: Nō ne igit boni aliquid afferre nobis eam necesse est: cri. necesse omnino: so: Bonum aūt nihil esse aliud q̄ sciam quandaz ego et clinias una cōsensimus: cri: ita certe dicebas so. opa quidē ciuilis gubernationis hec esse plurimū q̄sq; diceret: diuites facere ciues: liberos et concordes. Hec aūt oīa neq; bona neq; mala apparuerunt. Oportet aūt eā ut constitit / sapientes efficere sciamq; tribuere / si modo ea futura sit / que prosit: et beatos efficiat: cri: uera narras. Sic enim tunc inter uos constitit / ut ipē recensuisti: so: Numquid regia disciplina sapientes facit homines atq; bonos? cri. Quid prohibet socrates? so: num et oēs? et in oībus bonos? oēmq; sciam ipā prebet? coriariaz fabrilem et reliquas uniuersas? cri: haud eqdē arbitror o socrates: so: at quā sciam? et qua in re iuuabimur: Opum qdem illoꝝ q̄ neq; bona sunt neq; mala / opificē esse ipām haud oportet. Scientiā uero aliam prebere nullā / q̄ ipām se ipāz ɔuenit: dicamus igit que nam hec sit? et quo iuuemur: Uis ne eam dicamus o crito? / qua bonos alios faciemus? cri: Uolo equidem: so: Quo boni nobis erunt? quo ue utiles? an dicemus iterū q̄ alios bonos facient? aliiq; illi alios iterum? quo aūt boni sint nusq̄ apparent: postq̄ illa que ciuilis artis opera predicantur / neglegimus: et quod prouerbio fertur / cū aiūt iouis corinthus nobis accidit: atq; ut supra dixerā equo interuallo īmo ēt lōgiori q̄ antea ab eius artis inuentōe distamus / q̄ prestare nobis beatitudinem ualeat: cri: p iouē o socrates i ambiguitatē plurimā incidisse uidemi: so: ego qde o crito cum in hanc dubitatōez mersus essem / quā alta potui uoce ꝓtinus exclamaui. hospites illos tamq̄ castorē et pollucē iouis filios supplieiter obsecrans: ut nos me. s. et adolescentulum ipūz ex turbulenta fluctuatōe sermonū eriperent. Jocisq; obmissis seria disputandi ratōe nobis ostenderent / que potissimum scientia sit / quam adepti / quod uite superest feliciter transigamus. Numquid monstrare uobis Euthydemus uoluit? so: Quid ni? Magnifice nimium o amice hunc in modum effari cepit.

Utrum te o socrates hanc quam iam pridem queritis scientiam doceam? An habere te ipāz ostendam? So: O beate uir / tanta ne apud te est auctoritas?

153

Eu: Ualde: so: Ostende ergo me hēre: facilius e
nim mihi istud / q̄ denuo hac in etate discere:
Eu: dic age / scis ne q̄cq̄? so: scio eq̄dē multa:
sed p̄ua: eu: sufficit: putas ne aliq̄d eoꝝ q̄ sunt
id ipsū quod est / non esse: so: nullo pacto: Eu
An non scire te aliquid asseris? so: profecto:
Eu: an non es sciens / si modo scis? so: sum eq
dem / sed illius ipsius / quod scio: eu: nihil refert
Non necesse est scire te omnia: siqua eoꝝ que
sunt scis? so: non p̄ iouē: q̄nquidem et alia mul
ta minime scio: eu: siquid nescis es nescius?
so: Illius ipsius o amice quod nescio: eu: nihi
lominus nescius es: et paulo an̄ sciū eē te predica
bas. Atq̄ ita fit ut ille ipē sis q̄ et es: et rursus
non sis / simul et secundū eadē: so: En euthydē
me / ut p̄uerbio fert̄ / q̄ belle loqueris. Qua ergo
rōe / sciam illā quā querimus habeo? q̄a uz im
possibile ē / eē idem atq̄ non esse: Unde si unū
q̄ddā scio / cuncta scio. neq̄ .n. eē possum scius
simul et nescius. q̄ si oīa scio / illā quoq̄ sciā
hēo. An n̄ ita loq̄ris? et hoc ē ipsū sapiēs? Eu
Ipē te redarguis socrates: so: Quid uero eu
thydeme tibi non ne idem ꝯtigit? nam mihi q̄
dem non multū molestū ē / quod tecū una ꝛ cu
dionysodoro hoc lepido capite patiar. Dic mi
hi non ne et uos quedā scitis / quedā nescitis?
Dio: Minime q̄dem o socrates: so: q̄d dicitis
An nihil scitis? dio: imo scimus: so: oīa itaq̄
scitis si aliquid scitis: dio: omnia certe: et tu q̊z
scis omnia / si unum aliq̄d scis: so: Proh iupi
ter q̄ mirabile dictu / q̄ ue ingens hoc bonū
Num et ceteri oēs sciunt oīa? uel nihil? Non e
nim dicendum uidet̄ / scire eos aliqua / nescire
alia. Atq̄ ita scientes esse simul et nescientes.
Quid ergo dicemus? dio: Omnes plane scire
omnia siquid unum sciunt. so: dii boni / nunc
demū dionysodore serio loq̄ mihi uidemini: ꝛ
uix tandem ut studiose ageretis nunc īpetraui
Ipsi reuera scitis omnia? et fabrilē uz artē ꝛ
coriariam? dio: oīa prorsus: so: numq̄d et ner
nis suere scitis? dio: Certe et calceos q̄dē: so:
An et stellarum numerū et harene? dio: et ista
so: Putas nos ista concedere? chte: Coniectu
ram nobis aliquā talē adducite: qua uera uos
loq̄ coniiciamus. dio: qualem? chte: Scis ne
quot dentes euthydemus hēt? Atq̄ euthydēus
quot habes ipē congnoscit? dio: non tibi sat ē /
q̄ omnia scimus / audisse? chte: minime. sed u
num hoc tantum nobis ostēdite q̄ uere loqua
mini. Nam si dixeritis quot hēt dentes uterq̄
nobis q̄ postea numerātibus uera dixisse appa
rueritis / alia quoq̄ uobis credemus. Illi uero
cum mordere chtesippum existimarent / respon
dere aliud noluerunt / nisi q̄ scirent omnia / de
singulis a chtesippo interrogati: chtesippus siq̄
dem apte de unaquaq̄ re uel de minimis qui
busq̄ sciscitatus est: Illi aūt forti aīo pariter
ꝯtra responderunt se oīa intelligere: instar apro
rum qui simul contra ictum innituntur. Quaꝫ
obrem ipē quoq̄ o crito deniq̄ p̄ incredulita
tem coactus sum euthydemum interrogare /
an ēt saltare dionysodorus sciret: ille uero con
sensit. Non tñ inquā sup̄ enses humi inclinato
capite transilire: et sup̄ rotam uolui / tam gran
dis natu: Usq̄ adeo sapiā superexcellens: Ni
hil est inquit quod nesciat: Tum ego: Nū oīa
nunc dumtaxat cognoscitis? an et semper? Et
semper: Num a tenera etate statimq̄ nati om
nia cognouistis? Omnia responderunt simul
utriq̄. Nobis utiq̄ res incredibilis uisa est:
Tunc euthydemus: non credis o socrates? ex
cepto hoc inquā q̄ uerisimile est uos sapientes
esse: At si mihi uoles respondere ait / ostendaꝫ
te quoq̄ hec mirabilia confitentem. Grata mi
hi inquā hec redargutio erit: q̄ siqua in re me
mea sapientia latuit / haud q̄naq̄ ostendes me
omnia scire: ac semper: quod enim maius lu
crum in uita nanciscerer? Responde iam inq̄t
Tamquam responsurum interroga: Nunquid
alicuius scius es o socrates: an nullius? Ali
cuius. An eodem scis quo scius es: an alio
quopiam? Quo scius sum. Arbitror enim
te animam dicere. Hanc ne intelligis? Non
ne te pudet o socrates / dum interrogaris ui
cissim interrogare: At quid faciam inquam?
Faciam equidem utcumq̄ iusseris: quando
quod queris ignorem. Iubes autem ut respō
deam quidem / non īterrogem: Cogitas ne quo
modo inq̄t id quod quero? Equidem. Ad i
stud ergo responde quod cogitas: Quid in
quā si tu alia mēte īterroges / alia ego responde
am / cum aliud q̄ tu conceperim: satis ne tibi

factũ putabis/si nihil ad rẽ ipã̄m respondero?
Mihi quidem sat erit inqt/tibi nõ/ut arbitror
Tum ego: per iouem non prius respondebo q̃
quo modo respondendum sit/intellexero: Non
respondes inqt ad ea semꝑ que mente concipis
Quoniã nugaris socrates et uanior es admo
dum q̃ oportet: Agnoui tunc illum mihi iam
subiratum/ꝙ uerba qbus me irretiri studebat
dispgerem. Uenit mihi preterea in mentez con
nus: qui aduersus me sepenumero indignatur
quotiens illi nõ pareo: deinde me spernit ut ru
dem. Postq̃ igit̃ cogitaui horum doctrine me
tradere/arbitratus sum obseq oportere/ne qs
eorum me ut ineptum et indocilem respuat.
Quo circa et illi inq̃: si tibi ita euthydeme uide
tur agendum ita agat̃. Tu namq; me multo me
lius disputandi rationem intelligis: cum tu ar
tem hanc teneas/ego uero sum rudis: Ideoq;
interroga iterum ab initio: Responde rursus
inquit: Utrum scis aliquo que scis/an nullo?
Anima inq̃: hic ait ille rem anticipat: et plus
q̃ rogatus sit/respondet: Non interrogo quo
scias/sed utrum scias aliquo nec ne: Ego ad
hec: plusq̃ decebat propter imperitiam meam
respondi: Sed ignosce mihi obsecro. Respon
debo iam nunc simpliciter/ꝙ scio aliquo semꝑ
quecumq; scio. Utrum ait hoc eodem semper/
an tum hoc/tum alio? Semꝑ inq̃ quando scio
hoc scio: Hic ille: Non dum preuaricari desi
nis? ne forte inq̃/id quod semper dicitur/nos
falleret/ita respondi: Non nos inquit dicas/
sed te. Sed responde: Utruz semper hoc scias
Semper inq̃/postq̃z ipũm quando oportet sub
trahere. Non ne semper hoc scis? semper autẽ
sciens utrum aliqua hoc scias quo scis aliqua
alio? uel hoc ipõ omnia? hoc inq̃z cuncta q̄cun
q; scio: hic rursus transgrederis socrates: exci
piatur inq̃z quod dictum est/quecumq; scio: ut
excipias nihil postulo/immo responde/posses
ne omnia scire/nisi scires omnia? Monstrũ eẽt
hoc inq̃z: Addice nunc iam ait quicquid lubet
Cuncta namq; scire fateris: Sic uideor inq̃z:
Postq̃z nullius momenti est quod dicitur que
cumq; scio/oĩa aũt scio: Non ne et semꝑ cõfes
sus es scire hoc quo scis? siue quãdo scis/seu
quomodocumq; placet. Semꝑ enim scire es cõ
fessus: ac oĩa simul: Constat ergo ꝙ puer scie
bas: et quando genitus es et qñ natus: immo
et ante q̃z nascereris. et ante celi terreq; ortuz
scisti omnia/si modo sẽꝑ scis. Ac ꝑ iouem sem
per scies et oĩa si uoluero. At uoles inq̃z hono
rande nimiuz euthydeme si omnino uera dicis
Sed posse te non multum confido/nisi idez te
cum uelit frater iste tuus dionysodorus. sic e
niz forte ualebis. Dicite porro: Cetera quomo
do uobis non concedam nescio tam mirabili:
atq; noua sapientia prediti estis. quo minus e
go omnia sciã: qñ quidem uos asseritis. Talia q̄
dam᷑ qua rõe scire me dicam euthydeme? ꝙ ui
delicet boni uiri iniusti sint. Dic scio ne istud/
an nescio? scis utiq;: Quid? ꝙ uiri boni iiusti
non sunt: Iam pridẽ sciebam hoc inq̃z: Ueruz
non istud quero/sed ꝙ iniusti sunt uiri boni/
quãdo didici? Rursq̃z dionysodorus ait: Non
ergo inq̃z hoc scio. Tunc euthydemus ad dio
nysodorum conuersus ait. sermonem destrius
apparebitq; iste si nesciat/sciens simul et nesci
ens: Dionysodorus quidem erubuit. sed ego:
Tu uero quid ais euthydeme? non uidetur tibi
frater tuus uera loqui/cum nouerit omnia?
Frater ego sum euthydemi dionysodorus ait:
Mitte inq̃ o bone uir quoad me euthydemus
doceat ꝙ sciam uiros bonos/iniustos esse: Ne
q; hanc mihi doctrinam inuideas: Fugis o so
crates ait dionysodorus/ neq; uis respondere:
Non iniuria inq̃ fugio: nã cũ alterutro siz im
becillior/cur nõ ãbos fugiã? hercule qdẽ mul
to sum ibecillior: q pugnare simul non ualuit
aduersus hydrã sophisticã: cui ꝑꝑ sapiam pro
uno sermonis capite ãputato mlta repululabãt
ac ẽt aduersus cãcrũ sophistã quẽdã ex mari ad
uẽtantẽ et nuꝑ ut arbitror aduectũ naui. a quo
cũ hercules ad sinistrã angeret̃/uerbisq; acrit̃
morderet/nepotis sui iolai auxiliũ ĩplorauit.
q sũmope illi succurrit. meus aũt iolaus patro
cles si uenerit/lõge aliter faciet. Respõde ergo
inqt dionysodorus/postq̃ ipẽ hec ꝑdicas/utrũ
iolaus herculis magis nepos q̃ tuus fuerit:
Operpretiũ fore arbitror ut tibi respondeã dio
nysodore. Neq; eniz desineres sciscitari: et ꝑꝑ in
uidiam quandam interturbare ne euthydemus
sapiẽs illõ me doceat: Responde igitur inquit

Respondeo imq̃ iolaum herculis nepotẽ fuiſ
ſe: meum aũt ut uidet̃ nequaq̃. Neq; .n. pater
ipi patrocles fuit frater meus: ſed aliquiſ noĩe
proximus iphicles /herculis frater: patrocles
aũt inquit tuus? nimirum /ſed ex matre eadem
non patre: frater ergo tibi eſt: et non frater: nõ
eodem ex patre imq̃ uir optime: Illius .n. pa
ter cheredemus ſonophroniſcus aũt meus: pa
ter aũt inquit erat ſophroniſcuſ atq; cheredemꝰ
Omnino /ille meus /hic ſuus: Non ne chereõ
mus alius q̃ pater erat? Alius ſcilicet q̃ pater
meus: Numqd pater erat / cum alius q̃ pater
eſſet? An tu idem es quod lãpis? Uerebar im
q̃ ne idem /te aſſerente uiderer. Mihi uero nõ
uideor: non ne igit̃ alius es q̃ lapiſ? aliuſ cer
te: q̃ ſi alius es q̃ lapis /non es lapis: Et ſi ali
us q̃ aurum /non es aurum: Sic eſt: An non
eadem ratione cheredemus cum alius ſit q̃ pa
ter /pater non erit? Videt̃ imq̃ non eſſe pater:
Ad hec euthydemuſ adiiecit: haud pater ẽ che
redemus: rurſuſq; et ſophroniſcus cum alius
ſit q̃ pater /non eſt pater. Quapp ſine patre es
o ſocrates: Sermonẽ uero ſuſcipiens chteſip
pus intulit /pater aũt ueſter cum eadem ſibi cõ
tigerint /alius eſt q̃ pater meus: longe abeſt eu
thydemus ait: Num idem? Idem ſane: Non
conſentirem. Sed utrum meus euthydeme pa
ter eſt dumtaxat? an et ceterorum hominum?
et ceterorum inſuper: numqd putas eundẽ ho
minem patrem exiſtentem non eſſe patrẽ? puta
ram equidem chteſippus ait. An et aurum in
quit /aurum exiſtens non eſſe aurũ? et hominẽ
exiſtentem / hominem non eſſe? Tum chte
ſippus /non ut fertur euthydeme lino linum cõ
nectis: Rem grauem dicis /ſi pater tuuſ /pater
eſt omnium. Eſt tamen. Utrum hominum duz
taxat /an equorum ẽt /ceteroꝝq; animaliũ oĩuz?
Omnium prorſus: An et mater tua /mater om
nium? Et mater: Ergo tua mater echinorũ ma
rinoꝝ mater eſt. Et tua ĩquit: Et tu rurſus fra
ter es gobiorũ catuloꝝ et porcelloꝝ: Et tu ait.
Quin ẽt tibi pater eſt canis: et tibi inſup: Hic
dionyſodorus. Si mihi reſpondere chteſippe
uolueris /faciam ut iſta concedas. Dic age / eſt
tibi canis? Et moleſtus admodum canis chte
ſippus ait: Habet catulos: tales habet multos

An non illoꝝ pater eſt canis? prorſus: Signa
namq; uidi ex quibus illorum patrem eſſe con
iicio: non ne tuus eſt canis? eſt: Non ne igitur
pater exiſtens /tuus eſt? Quare tuus pater ſit
canis: tuq; catulorum frater. Sed neqd chte
ſippus anticiparet /repente adiiecit dionyſodo
rus /paulum quid ultra reſponde. Canẽ hunc
uerberas? Arridens chteſippus ait uerbero: te
autem nequeo: An non igitur tuũ patrẽ uerbe
ras? Longe reſpondit iuſtius eſſet ut patrẽ ue
ſtrum uerberarem /q diſciplinam quãdaz adep
tus /adeo ſapientes filios genuit: profecto Eu
thydeme multa bona ex ueſtra ſapiã ueſter et ca
tulorum pater eſt conſecutus: Neq; ille boniſ
multis indiget o chteſippe neq; tu. Neq; tu ẽt
euthydeme: neq; alius quiſq̃ hominum inquit
Dic etenim chteſippe mihi / utrum bonum eſſe
cenſeas: uel egrotãti pharmacum bibere quan
do indiget an non? Uel homini pugnaturo bo
num eſſe ut armatus prodeat /an inermis? Ar
bitror equidem: nempe expecto aliquid abs te e
gregium: Ipẽ uidebis optime inquit: Ueruz re
ſponde: poſtq̃ ꝯfeſſus eſ bonum eſſe quãdo reſ
poſtulat /pharmacum bibere /numqd hoc bonũ
q̃ plurimum oportet bibere: optimumq; erit ſi
quis terat et ĩfundat poculo ellebori tantũ quã
tuz curru aliquo uehit̃? prorſus ita chteſippus
ait: ſi tãtus ſit q bibiturus eſt quãta eſt ſtatua
delphica: Non ne ſimiliter et in bello inquit /
ſi bonuz ẽ armis fulciri /plurima arma habẽda
ſunt: iaculorumq; et clippeorũ circunferenda ẽ
ſarcina? quãdo quidẽ id bonum eſt: et maxime
quidem chteſippus ait: Tu uero non putas eu
thydeme /ſed unum dumtaxat iaculũ eſſe feren
dum? equidem: Ita geryonẽ inqt briareumq;
armareſ? ego aũt putaui robuſtiorem te eſſe /ſo
ciumq; ſimiliter iſtum utpote uiros armigeros.
Euthydemus quidem tacuit. Dionyſodoruſ au
tem aduerſus ea que primũ chteſippus reſpon
derat intulit: bonum tibi eẽ uidet̃ aurũ habere
Ualde quidẽ reſpondit chteſippus: An non et
habere pecunias ſemp atq; ubiq;? Maxime in
quit: Non ne bonum eſſe aurum ꝯfiteris? con
feſſi iam ſumus: Semp ipũm habere et ubiq;
oportet. et in ſe ipõ q̃ maxime? Beatiſſimuſq;
is eſſet /qui tria auri talenta in uẽtre haberet:

Talentum unū sub capitis osse: staterē aūt. i.
nūmum quēdam et pondus auri utrisqꝫ ī ocu
lis: Ferunt inquit chtesippus o euthydeme a
pud scythas eos felicissimos optimosqꝫ uiros es
se / qui in sui capitis ossibus aurum multuȝ con
tinent: quēadmodum tu paulo ante caneȝ dice
bas patrem. Quodqꝫ magis est mirū / suis ex ca
pitibꝫ deauratis bibunt: et hec introspiciūt / uer
ticem frontemqꝫ suam manibus attollētes: ad
hec euthydemus. Utrū chtesippe uident et scy
the et ceteri homines: que possunt uidere uel q̄
non possunt? Que possunt plane: Nō ne et tu?
Et ego similiter: Uiden nostras uestes? uideo:
possunt igitur he uidere: Mirifice chtesippus
ait: Quid porro inquit nihil? Ipē uero non pu
tas has uidere? usqꝫ adeo iocundus es uir? ui
deris mihi euthydeme quodāmodo extra son
num obdormiisse: posseqꝫ te puto dicētem nihil
dicere: Et tu istud facere uideris: Numqd im
possibile est dionysodorus ait / tacētē dicere?
Impossibile chtesippus inqt: Dicētē uero tace
re? Possibile multo minus: Quādo igiť lapidē
dicis / non ne tacētē dicis? Et quādo lignum ⁊
ferrum similiter? haud silere tibi ferrea ꝯcedaȝ
chtesippus ait: Nam siquis pulset sonare illa q
dem et reboare dicunť: Quare ꝙ in hoc nihil
diceres / te ꝓ sapīaȝ latuit. sed quod restat ostē
dite possibile uȝ eē: dicētē tacere: Certe mihi ui
sus est tunc uehementer chtesippus amicum cō
tēdere: Quādo siles inquit euthydemus / non
ne omnia siles? eqdem. Non ne et rē quālibet
dicentē siles / siquidē illa que dicunt in numero
omnium computātur? Quid uero interrogauit
chtesippus / non silent oīa? non ait euthydēmus
An locuntur oīa uir optime: imo certe / que lo
cuntur. non istud querebā inqt: sed utrum oīa
sileant uel loquātur: Tunc subripiēs sermoneȝ
dionysodorus ait: neutra et utraqꝫ: Certe eniȝ
scio te quid huic responsioni obiicias ignoratu
rum. Statim chtesippus ut solet effusius in risū
erumpens clamauit O euthydeme frater iste
tuus contrarium sibimet sermonē ingeminauit
eumqꝫ disꝑdidit: et ratio uestra subcubuit: Cli
nias quoqꝫ admodum delectatus arrisit. Qua
re chtesippus gestiens longius ꝙ̄ in decupluȝ
letitia creuit: Uisus aūt mihi est chtesippus hec
ipā ab illis seductione quadā ꝑ astutiam extor
sisse: Neqꝫ enim sapientia talis apud alios ē no
stri temporis hoīes: post hec ego Quid imꝙ̄ ri
des o clinia in rebus tam seriis tamqꝫ pulchris
sed ad me conuersus dionysodorus? tu ū aliqñ
rem pulchram uidisti socrates? Multas eqdē
dionysodore: Numqd alias ꝙ̄ ipūm pulchru?
An easdem: ego uero passim hesitaui: nec iniu
ria me id ꝑpessum fuisse sum arbitratus. ꝗppe
q tacere diutius non potuerim: Simul aut re
spondi alias esse q̈ȝ ipūm pulchrum: pulchritu
dinem tamen singulis quādam adesse: si tibi ad
sit bos inqt numqd ipē bos eris? et quia ego ti
bi nunc adsum / dionysodorus es? Bona imq̈ȝ
uerba queso: sed ille: Quo pacto alteruȝ adest
alteri / cum alterum fit et alterum? nūmquid tu
imq̈ȝ de hoc dubitas? nempe iam illorum imi
tari sapīaȝ contendebam: utpote cupiditate illi
us accensus: Cur non dubitem inquit et ego
et ceteri omnes / quod nequaq̄ȝ existit: Quid a
is dionysodore? non ne pulchrum / pulchrū est /
turpe ue / turpe? si mihi uideať ait: Non ne uid
tur? prorsus: Non ne ⁊ idē idē ē: ⁊ alterum si
militer alterum? Non tñ quod ē alterum idem
At ego nec pueruȝ quidē suspicari hoc arbitra
bar / quin quod alterum ē / sit alterum. Uerum
o dionysodore sponte id obmisisti: Uidemi aūt
mihi tamꝙ̄ artifices qbus conuenit ꝑagere sin
gula / disputandi rōem decore transigere atqꝫ
tradere. Nostin inquit / quid singulis opificibꝫ
peragere conueniat? principio quidē scis quem
deceat ere cudere? fabrum imq̈ȝ erariū: Quē
uero luto fingere? figulum: Queȝ rursus iugu
lare atqꝫ excoriare: et in frustra incisas carnes
assare uel elixare? coquuȝ: Non ne qsquis cō
uenientia facit / recte agit? Maxime: Conuenit
autem ut ais coquum tundere et excoriare: Cō
cessisti hec / nec ne? Concessi imꝙ̄: sed ignosce
precor: Constat igiť ꝙ siquis iugulans et inci
dens coquum elixet illum uel asset conuenien
tia faciet. Quin etiam siquis fabrum erarium
ere cudat et figulum fingat / decentia similiter
operabitur. O neptunne imꝙ̄: Iam sapīe finē
apposuisti: Numqd ista mihi quandoqꝫ sic ad
rit ut propria fiat? Cognosceres ne inquit ipāȝ
o socrates propriam iam effectam? si ipē uelis

inq̄ : ego aũt uolo: Quid porro / tua putas co
gnoscere? Equidem: nisi forte tu aliud dixeris
Abste namq; oportet incipe: in hunc aũt euthy
demum desinere: An non tua illa esse putas in
quit / quorum es dominus? tibiq; uti arbitratu
tuo licet? ut boues et oues? Hec ne tua existias
que uendere potes atq; largiri / et cui uis deoꝝ
uouere: Que uero non potes non tua? Tunc e
go arbitratus preclaram aliquam inde questio
nem exorituram: et audiẽdi auiditate protinus
inflãmatus / prorsus ita est inq̄ . talia nempe q̄
dam mea sunt: Numqd animalia noĩas illa q̄
animam habent? Illa ipã: Fateris igit̃ ex ani
malibus illa dumtaxat esse tua / circa que potes
hec omnia facere: que modo dicebam / fateor:
Hic ille ironice admodum se ipsũ recepit qua
si magnum quiddam contemplaturus: deinde
ait: Dic age mihi o socrates: Est ne tibi iupiter
patrius? Atq ego suspicatus eo puenturum eẽ
sermonem / quo deuenit et per ambiguũ quod
dam diuerticulum secedens. recte ĩplicitus me
conuolui: Respondiq; non est o dionysodore.
Miser inquit homo es: neq; atheniensis / cui nõ
dii patrii sunt / neq; sacra neq; aliud quicq̄ p̄
clarum atq; magnificum: Mitte inqui ista dio
nysodore: ne male ominer is. neq; acriter erudi
as. Sunt eteniũ mihi et are et sacra domestica
patriaq; et alia quecumq; id genus atheniẽsibꝫ
adsunt: Ceteris inqt atheniẽsibus est patrius
iupiter? Non est inquã apud ionas talis cogno
minatio: neq; apud eos qui hac ex urbe mana
runt: neq; apud nos sed apollo patrius propter
ionis genituram: Jupiter aũt nobis patrius ñ
uocatur / protector urbis tamen & curator tri
bus est dictus: et tribus curatrix minerua.
Sat est inquit dionysodorus: Est enim tibi ut
uidet̃ apollo iupiter et minerua: Omnino. An
non tui isti erunt dii? progenitores uidelicet atq;
domini: Non ne tui? An non tuos esse confes
sus es? confessus sum / quid tum? Non ne ani
malia isti dii sunt? Concessisti porro quecumq;
animam habent / animalia esse: isti uero dii non
habẽt animam? Habẽt utiq;: Sunt igit̃ aialia
Sunt certe: Ex animalibus aũt illa tua esse di
cebas quorum apud te esset potestas / ut pro ar
bitrio uenderes / largireris / diisq; dicares: Re

cusare euthydeme non possum quin ista conces
serim. statim ille sic intulit: postq̄ tuum esse io
uem / tuosq; esse et alios fateris deos / licet ne ti
bi uendere illos atq; largiri. et pro libidine tua
ut animalia cetera que tua sunt tractare. Ego
igit̃ crito tamq̄ sermone pcussus obmutui.
Chtesippus aũt succurrere mihi conatus ait /
pape proh hercules q̄ preclarissimus sermo.
Ad quem dionysodorus. Utrum hercules pa
peus est / an papeus hercules? Tunc ait chtesip
pus / proh neptunne / q̄ fortes duriq; smones
Desisto iam. Inexpugnabiles uiri sunt. Hic p
fecto amice crito nullus presentium continere
ultra se potuit: quin illorum orationẽ laudibꝫ
laudibus summis extolleret: et hospites illi dio
nysodorus euthydemusq; risu strepitu et letitia
exultantes gestientesq; ferme resoluti sunt. In
superioribus namq; / dum singula proferebant̃
soli eorum sectatores protinus applaudebant:
hic aũt pene ipẽ quoq; lycii columne conclama
re. plaudere. gestireq; uidebantur. Ego quidẽ
sic affectus sum / ut assererem / nullos umq̄ ho
mines pari sapiã me uidisse. Atq et illorum sa
pientie penitus mancipatus laudare illos et ce
lebrare summope cepi. O uiri inq̄ ob miras
dotes nature beati: quippe qui rem tantam tã
facile tamq; breui tempore absoluistis: Multa
quidem et alia sunt in uestris sermonibus Eu
thydeme dionysodoreq; preclara: In quibus
id precipue magnificum est: q̄ nulla uobis cu
ra est multorum hominum qui illustres haben
tur: sed similium uobis dumtaxat. Equidẽ cer
to scio sermones huiusmodi paucos admodũ
diligere: et illos quidem uobis similes: Cete
ros autem ita illos ignorare spernereq; ut eru
bescere uehementius illos putem / si ceteros il
lis conuincant / q̄ si ipi ab aliis conuincantur
Hoc preterea populare et mansuetũ uestri ser
mones habent: q̄ cum dicitis rem nullam bo
nam esse uel malam: neq; albam: neq; aliud qc
q̄ talium: neq; omnino aliquid ab aliis aliud /
reuera ut predicatis hominum ora contunditis
atq; obstruitis: Quia uero non aliorum tantũ
ora: sed uestra insup: gratiosa res est / et sermo
nis odium offensionẽq; audientium deuitatis.
Maximum uero hoc est / q̄ hec usq; adeo uo

bis artificiose sunt adiuenta atꝗ instituta: Ut
breui cuilibet tradere ualeatis: Cognoui eqdē
et chtesippo mentez adhibeo/consyderoꝗ ꝙ su
bito imitari uos ceperit huius rei mysteriuz ꝙ
ocissime docere posse uobis preclarum est/ ne
ꝗ tamen opepretium fore uidetur ut coraz mlˀ
tis hominibus disseratis: Immo uero si mihi
credideritis: cauebitis prorsus ne in multorū
cetu loquamini: ne forte ꝙ primum ista ꝑcipiē
tes grās nequaq̄z habeant. ista igitur īter uos
tantum inuicem cōmunicate: neꝗ alius qsq̄z
ea nisi argento exposito audiat. Idem quoꝗ si
sapitis/uestris discipulis consuletis: ne unq̄z
cum aliis q̄z secum atꝗ uobiscū de his loquan
tur. Quod enim rarum euthydeme id honorā
dum: A qua enim uilissimo pretio emitˀ/cū res
sit natura preciosissima/ut ait Pindarus. sed
agite inquam cliniam hunc meꝗ suscipite.
Cum hec o crito et alia quedā breuia disseru
issemus/abiuimus. Delibera igitˀ ut mecū una
ad hos uiros accedas. Nā pollicentur omnes
se docturos/quicumꝗ argentum dare parati
sint: Neꝗ ingenium ullū uel etatem excipiunt.
Quod uero tibi maxime audire expedit: aiunt
nihil cumulande pecunie studium prohibere:
quo minus qui uis sapiam illorum facile perci
ꝑe possit: cri: Equidem o socrates audiendi cu
pidus sum: et libentissime discerem: Uideor ta
men et ipē eorum unus esse qui euthydemi si
miles non sunt: sed illoruz potius/quos tu pau
lo ante dicebas: q captiunculis huiuscemodi
redargui malunt ab aliis ꝙ alios redarguere.
Enim uero ridiculus essem/si admonere te per
gerem: Nihil tamen prohibet: que ex hiis q ce
tu soluto a uobis discesserunt/audiui/tibi nūc
referre. Deambulanti mihi obuius factus eox
quispiam qui in iudicialibus causis excelle
re plurimum estimantˀ o crito inquit: Nihil ex
istis sapientibus audiuisti? Nihil ꝑ iouez īquā
Audire enim me affectantem frequens turba
tumultusꝗ prohibuit: Res tamē inquit audi
tu digna: Cur? Ut audisses eos homīes dispu
tantes/q in hoc sermonum genere ceteris pre
stāt: Ad hunc ego: Quid tibi uisum est? quid
aliud respondit ille/ꝙ que semꝑ ex iis homini
bus audiuntˀ/dum nugantˀ: ac de rebus nullī
us momenti indigno quodam studio inuicem
altercantur: Talibus ille mecum est usus no
minibus: tunc ego: Uerūmtamen gratiosa res
est philosophia: Quid gratiosa inquit o uir be
ate? an forte nullius pretii? Atq si paulo ante
īterfuisses/erubuisses ut arbitror/amici tui grā
Qui usꝗ adeo ineptus erat/ut se ipūm tradere
hominibus cuperet. quibus nihilpensi est quid
loquantˀ/sed singula captant obiiciuntꝗ uoca
bula: Cum tamen illi ut supra dicebaz ceteros
tales nostre etatis uiros excellant. Profecto o
crito et studium hoc uilissimum est: et q in eo
uersantur/ridiculi: Mihi quidem o Socrates
haud recte rem ipām improbare/ uisus est ille
uel quisquis alius improbet. Quod aūt in cetu
multorum cum talibus uiris disputare qs stu
deat/merito uituperasse ille mihi uidetˀ: so. O
crito admiratione digni sunt hi uiri: Uerū non
dum quod dicturus sum noui. Quorum ex nu
mero erat q tibi obuius philosophiam uitupe
rabat? Utrum orator quispiam ex his q ī iudi
ciali concertatōe uehementes sunt. An ex iis
q tales mittunt et orōes conscribunt/qbus ora
tores ī iudicio certant? cri: Minīe qdem ora
tor: neꝗ arbitror illum ī iudicio umquam oras
se: sed rem ipām iudicialem optime ītelligere e
um ferunt: et elegantes orōes atꝗ facundas cō
ponere: so: Teneo iam. Atq et ipē idem mo
do dicturus eram. Nēpe hi sunt o crito/quos
prodicus inter philosophum/ciuilemꝗ uirum
confines statuit: putant hi quidem se esse oīuz
sapientissimos: et uideri preterea tales apudq̄z
plurimos. Solos aūt philosophos impedimen
to sibi esse/quo minus ab omnibus eque ꝓbē
tur: Censent itaꝗ si communem aduersus phi
losophos opinionem hanc diuulgent/ꝙ nullius
pretii sint/sine controuersia sapie gloriam se a
pud omnes summam reportaturos. Esse nāꝗ
se reuera sapientissimos: sed ī priuatis sermoni
bus/cum euthydemi sectatores aduersantur/
impediri: ꝙ uero sapientes sint/ex eo consenta
neum uideri uolunt/ꝙ satis habeant philoso
phie. satis etiam ciuilis ꝑitie: et quantum opor
tet/sint utriusꝗ ꝑncipes: et extra turbulentos
ciuilium negociorum tumultus positi sapiētie
fructibus iocunde fruātur: cri. Numqd dicerˀ

156

aliquid o socrates tibi uiri isti uidentur? so: ne quaq̄. cri: Uerumtamen horum hominum sez mo hēt aliquid uerisimile: so: Habet ut dicis o crito uerisimilitudinem potius q̄ ueritatem. Neq̄ facile illis persuaderi potest / q̄ et homies et cetera omnia quecumq̄ duorum quorumdā media sunt: et utroꝝq̄ participant / ita se habēt q̄ que ex malo et bono sunt / hoc quidem melio ra illo deteriora fiunt: que uero ex duobus bo nis non ad idem conducentibus utrisq̄ deterio ra ad opus illud pagēdū: ad quod spectāt utra q̄ illa quibus fit compositio. Que aūt ex duo bus malis sunt constituta / non ad idem tenden tibus / hec sola meliora sunt utrisq̄ illis / quoꝝ participant Si ergo philosophia bona ē / ⁊ ciui lis actio bona / sed ad aliud atq̄ aliud utraq̄ cō ferens: et hi utrorumq̄ horuz participes / utro rumq̄ in medio sunt constituti / nihil concludūt nam utrisq̄ deteriores sunt. Sin aūt unuz q̄ dem horum bonum / malum uero alterum / hoc quidem meliores illo deteriores. q̄ si utrumq̄ malum / ita demum uera dicerent: aliter uero nequaq̄. Neq̄ uero confessuros illos arbitror mala esse utraq̄: neq̄ unum quidem bonum / malum uero alterum. Sed ꝓfecto utroꝝq̄ hi participes / utrisq̄ ineptiores sunt / ad illud / ad quod philosophia et ciuilis actio ptinet: et cuz tertium locum teneant / primum usurpare non dubitant. Ignoscendum quidez illoꝝ desiderio neq̄ indignandum. Tales tamen esse cēsendi quales et sunt. Nam unumquemq̄ diligere de bemus: q̄ modo prudentie particeps aliqd di cit: et uiriliter peragit: cri: Equidem o socrates ut sepe tecuz loquor. ambigo qua rōe filios me os educem: Minor quidem natu tenerior est adhuc q̄ exigat disciplina. Critobolus autem adultus est iam: et aliquo indiget / quo dirigat. Quotiens tecum loquor / ita prorsus afficior / ut existimem insaniam esse filiorum grā conten disse / primo circa coniugium: ut ex matre gene rosissima nascerentur: deinde ut amplum illis patrimonium relinquerē / illorum aūt educati onem negligere. Uerum cum ad eos respicio qui erudire homines profitentur / absterreor: mihiq̄ consideranti unusquisq̄ illoruz lōge ab ea re quam predicat / alienus esse uidet. Et ut uerum tibi fatear / non habeo quo pacto filium meum ad philosophiaz exhorter et prouocem: so: O amice crito: An ignoras in quo uis stu dio uiles et nullius pretii homines ꝑmultos es se? probos uero paucos. eosq̄ maximo in pretio habendos esse? Non ne tibi uidet pulchrū qd dam esse gymnastica: mercatura: rhetorica: res militaris: cri: Mihi certe. so: non ne uides in una quaq̄ harum artium multos ad opus unū quodq̄ ineptos et deridendos? cri: Ita est / ac uera nimium loqueris: so: Ergo hac de cau sa studia ne fugies omnia: et illa filio dissuade bis? cri: Haud decet o socrates: so: caue ergo ne quod dedecet / agas o crito: Mitte curā hāc utrum boni sint homines philosophie studiosi uel mali: Rem uero ipām diligenter examīa. Si iquirenti res praua uidebitur / non soluz fi lios sed omnes homines absterreto. Sin autē tibi talis qualis et mihi appareat: sequere eam uiriliter et exerce: atq̄ ad idem studium filios cohortare.

Euthydemi Finis

Argumentum Marsilii Ficini in Hippiam minorem

Mirifica socratis platonisq̄ no stri bonitas cuz diligentissime multis ubiq̄ modis prouideat ne iuuētus credula subdolis sophistaꝝ aucupiis capiat: cap taq̄ perdatur / non iniuria Hippiam eliensez so phistarum insolentissimum atq̄ fallacissimum duobus dialogis agitat / maiore uidelicet atq̄ minore. In maiore quidem demonstrat hippiā rerum professorem pulcherrimarum oīo quid ipā pulchritudo sit ignorare. In minore uero eundem se iactantē q̄ ante alios mendacem a uerace discernat / ostendit in utriusq̄ definitōe prorsus errare / ut pateat Hippiam / ut omnium arrogantissimus est / ita et ignorantissimuz esse atq̄ ineptissimum apparere. Mitto nunc q̄ eū

ut mos est sophistarum iactabundum et teme rarium auarumq depingit: Et cum promittat omnia in omnibus dátez uerba/nihil uero pre stātem: cumq maximis glorief: uel in minis claudicātem: sed ut ad mendacis ueracisq desi nitionem redeamus/mendax rite describenduſ erat: qui maxime uelit/utcumq possit sciatq mentiri. Uerax autem contra qui maxime uelit utcumq possit et sciat uera loq. At hippias in ertissimus artium magister omnium: confusis simusq ueracis mendacisq discretor ordie de finit opposito/dicitq mendacem qui maxīe pos sit sciatq mentiri quotienscumq uoluerit. Ue racem uero qui quādocumq uoluerit queat et sciat uera loqui: Unde cogit primum fateri mendaces esse potentes: sciētes: prudētes: sapi entes: Deinde et bonos ad illa ad que potentes sunt atq sapientes. Tertio p artes singulas de ducendo compellitur in qualibet tā re q̄ arte fateri/eundem esse ueracem atq mendacez/qd negauerat ab initio. siquidem in qualibet ille q optime callet/idem maxime potest et scit p ar bitrio uera loqui pariter atq mentiri: Quarto ad concedendum inducitur ueracem nihilo me liorem esse mendace/quādoquidem q̄ sufficiēs bonusq est uerax ad loquendum uera/tā suf ficiens bonusq appareat mendax ad mentiēdū Post hec socrates sophistam in ambiguitatem adducit/uter delinquat grauius: num qui mē titur uolens an qui nolens: Id uero sophista nescit soluere neq socrates quidez soluere uult sophiste: Est aūt ita soluendum. in his quidez que ad intelligentiam pertinent minus errare qui mentiunē sponte: in his autem que ad mo res spectāt errare magis: Eum uero q nolens dicit mendacium/contra se habere. Deinde am bigitur utri magis errent nuz qui dedita opera an qui infirmitate uel ignorātia peccāt: proba turq longis inductionis ambagbus: in his q̄ ad naturaz et artem/harumq instrumenta per tinent/grauius esse uitium uel impotentia uel i gnoratione commissum q̄ malitia perpetratum Siquidem nature bonum in ipā potentia: bo num uero artis in hac ipā: atq insup in cogniti one consistit. Malum igitur in oppositis: Ex his autem extra propositum socrates hippiam ad mores trāsfert: concludens idem in gene re morum: quod et in nature artisq genere. Quod quidem etsi intelligit socrates fieri non debere/studet tamen declarare sophistā id ne quaq̄ aiaduertere. Profecto ī his q̄ ad uolun tatem moresq ptinent: grauius delinquit mali tia. i. quadā uoluntate peccādi q̄ si uel per im potentiam uel p ignorātiā delinquatur. postre mo socrates iustitiā esse dicit uel potentiam uel scientiam uel utrumq. Addere sciebat: sed no lebat. Tertium. s. uel uoluntatem. Justitia. n. maxime in uoluntate consistit. Id uero decla rare uoluit latere sophistam: Sed iam argum̄ tum superioribus preceptis his concludamus Docendum sine inuidia. Absq rubore discen dum: gratie sp habēde docenti. Aliena inuēta sibi non usurpanda.

Argumenti Finis

Hippias minor platonis demendacio trāslatus a Marsilio Ficino Florentino ad Petrum Medicem/Uirum clarissimum.

Eudicus: Socrates: Hippias

Eu: TU uero quid nam taces socra tes? cum tā multa hippias hic ostenderit? Eur non aut cōp bas dictoruz aliqd aut redar guis siqd minus recte dictū tibi uidēt. presertī cū ipi restemus: q nobis non me diocre philosophie studium uendicemus: So: Sūt eudice nō nulla ī his q̄ circa homeruz di cebat hippias de quibus pcontari cupio. Au dini equidem ex apemanto patre tuo/iliadem apud homerum eo preclarius poema esse odys sea quo achilles ulixe prestantior. In achillē namq poema unum: in ulixem alterum aiebat esse compositū. De hoc ergo sciscitari ab hippi a si modo sibi placet/affecto/utrum illoz homi num prestantiorem asserat: Postq̄ alia multa ac uaria de homero ceterisq poetis sunt nobis ostensa: Eu: Nulla prorsus inuidia phibebit:

157

quin hippias interrogāti respondeat. Respōde
bis nec ne hippia siquid socrates querat: hip:
Haud recte agerem eudice si nunc socratis in
terrogationem respuerem: qui solitus sim sem
per ex elide patria ad olympice festa/quo greci
ad cōmunem celebritatem undiqꝫ confluunt/
me ꝯferre. ipūmqꝫ me ibi apud templum prebe
re cuiqꝫ declarātez quodcumqꝫ demōstrari qs
cupiat: et ad interrogatōes singulas responden
tem: so: O q̄ felix tibi sors contigit hippia? si a
deo confisus animi sapiā qualibet olympiade
ad sacrum aduentas. Mirarer ꝑfecto siquis
circa corporis exercitatōem athleta illuc certa
turus accederet taz corporis uiribus q̄ tu mē
tis subtilitate confisus: hip: Merito sic affcūs
sum socrates: nam ex eo tempore quo cepi in o
lympicis exerceri: nullum repperi adhuc me a
liqua in re supiorem: so: preclarum hercle qō
ais hippia: atqꝫ hec gloria tua et patrie et paren
tib s erit quoddam sapientie monimentum.
Uerum quid nam de achille et ulixe indicas?
Utrum horum prestantiorem: et qua in re pu
tas? porro dum multi intus essemus: tuqꝫ dis
sererers/quedam me uerba subterfugerunt:
piguit tamen pergrere/quoniam turba esset pl'
rima: ac etiam ne orationi tue impedimento fo
rem. Nunc uero postq̄ pauciores sumus et eu
dicus hic querere iubet/liquidius nobis osten
de quid de his uiris dicebas? quo ue pacto di
iudicabas: hip: Uolo equidē socrates apertius
q̄ tunc in presentia referre/que de his et de a
liis sentio. homerum assero omnium qui troiaz
obsederunt: optimum uirum finxisse achillem.
sapientissimum nestorem. apprime uersutū mul
tiformemqꝫ ulixem: so: pape o hippia. An mi
hi in hoc gratificaberis? ne me uz rideas/si ad
ꝑcipiendum tardior fuero/ac sepius reqsiuero
Dignare mihi obsecro libenter ac facile respon
dere. hip: Turpe quidem esset o socrates cum
alios eadem doceam: et ꝑ his pecunias exigā
si tibi querenti non indulgerem nec leto animo
responderem: so: Preclare admodum loqris:
Equidem cum optimum uirum achillem/fictū
fuisse dicebas/sapientissimum nestorem/uisus
mihi sum quod diceres intelligere. Cum uero
ulixem uersutum et multiformē: ut uerū fatear
quid significare uelles non intellexi. Atqꝫ mi
hi dicas: Forte enim hēc magis ꝑcipiam: num
qd et achilles ab homero multiformis uersu
tusqꝫ īductus fuerit nec ne: hip: Minime o so
crates: sed simplex oīo. Quoniā i supplicatōi
bus ipīs/cum eos disceptantes īducit/ita ad
uersus ulixem loquentē facit achillem. O mul
tum generose doli fabricator ulixes. conuenit
in trepide me uestra refellere dicta: ut fieri de
bere puto fallacibus ipūm: Ne me figm̄tis hic
obtundatis et illinc. Is magis est quoniam q̄
nigri ianua ditis: Infensus nobis/aliud q pec
tore claudit. Inde palam ꝑfert aliud quodcū
qꝫ uidetur. Ast ego nunc dicam credo uelut es
se futurum. His in carminibus morez utri
usqꝫ declarat: Achillē eē ueracem atqꝫ simplicē
Vlixem uersutum atqꝫ mendacem: Hec sīqdez
apud eum Achilles aduersus ulixem infert: so
Uideor iam quod ais o hippia ītelligere. Uer
sutum enim mendacem uocas/ut apparet: hip:
Maxime quidem o socrates. Talem nempe u
lixem sepe et in iliade et in odyssea fingit home
rus: so: Ergo existimauit homerus alium qdē
esse ueracem uirum/alium uero mendacem: ne
qꝫ utrumqꝫ eundem esse: hip: Quid ꝓhibet so
crates? so: An idem et ipē censes hippia? hip:
Maxime omnium: nimis. n. errarem / si aliter
ipē sentirem: so: Homerum quidem mittamus
cum ab eo sciscitari non liceat qs eius fuerit ī
condendis his carminibus sensus: Postq̄ ue
ro tu cām suscipis/tibiqꝫ ea uidentur que dice
re homerum asseris/ꝑ homero simul ac te ipō
responde: hip: Fiet: Interroga paucis quod lu
bet: so: mendaces ne uocas illos q facere aliqd
nequeant/ut inualidos defessos ue/an eos q
facere aliqd possint? hip: Potentes/et maxime
quidem/cum in aliis multis/tum etiam in de
cipiendis hominibus: so: Potentes ita ꝙ sunt se
cundum sermonem tuum: atqꝫ uersuti: non ne?
hip: Certe: so: uersuti uero sunt et subdoli sto
liditate quadam et imprudentia? an astutia po
tius atqꝫ prudentia? hip: Astutia maxime om
nium atqꝫ prudentia: so: Prudentes ergo sunt
ut uidetur: hip: Ualde ꝑ iouem. so: prudentes
uero cum sint/num ignorantes sunt? hip: īmo
scientes maxime: Nam ob hoc alios seducūt:

So: Cum ergo ſcientes ſint harum rerũ quas ſciunt / utrum inſipientes ſunt / an potius ſapiẽtes? hip: ſapientes uꝫ in his ipĩs ad decipiẽdũ ſo: Siſte obſecro: repetamuſ dicta ut qd dicaſ inſpiciamus. Mendaces eſſe ais potentes: prudenteſqꝫ ſcientes / item et ſapientes circa illa de quibus mendaces: hip, aio: ſo. Alios aũt ueraces eſſe alios contra mendaces: atqꝫ hos inter ſe longe contrarios. hip: aio et iſta: ſo: Ex hoc ergo ſequitur ut mendaces ex potentum ſapiẽtumqꝫ numero ſint. hip: maxime: ſo: Cuꝫ uero dicis potentes et ſapientes eſſe mendaces ipõs ad eadem / utrum dicis potentes eſſe ad mentiẽdum ſi uelint / uel impotẽtes ad ea que mentiũtur: hip: potenteſ equidem: ſo: ut ergo ſummatim dicamus. mendaces ſunt qui ad mentiendum potentes ſapienteſqꝫ ſunt: hip: plane: ſo: Ergo uir qui mentiri nequit / neqꝫ ſcit qcꝙ / non erit mendax: hip: Sic eſt: ſo: Potens aũt eſt ꝗ facit quod uult et quãdo uult: haud morbo uel ꝗbuſdam talibus impeditum inꝙ. Uex quẽadmoduꝫ tu meum nomen quotienſcumqꝫ uis ſcribere potes / ita nunc interrogo. An nõ hominem ſic affectum / potentem uocas? hip: Sane: ſo: Dic o hippia: non ne es numerandi computandiqꝫ peritus? hip: maxime omnium. ſo: ſiquis ergo te percontetur ter ſeptingenta quantum compleant numerum / nõ ne modo uelis omnium ꝙ ociſſime atqꝫ maxime uera ẽ hiſ reſpondebis? hip: prorſus: ſo: Numquid ex eo quod circa iſta potentiſſimus et ſapientiſſimus es? hip: Nempe: ſo: Utrum ſapientiſſimus es ac potentiſſimus dumtaxat? an ẽt circa eadem optimus? Circa que ſapiã et potentia preſtas: hoc eſt in numeris cõputãdis: hip: Et optimuſ inſup ſocrates: ſo: uera itaqꝫ de his pre ceteriſ maxime dicere poſſes: an non: hip: Reor eqdẽ ſo: An et falſa circa eadem? age nunc hippia ut et ſupra generoſe magnificeqꝫ reſpõde: Si quis querat ter ſeptinginta quot ſunt: utrum ipẽ maxime de hiſ mentieris: ac ſemp ſecunduꝫ eadem falſa de his pronũptiabis mentiri uol. ſ et numꝙ uera proferre: An qui numerorum ignarus eſt poterit magis mentiri ꝙ tu dũ mẽtiri uoles: uel potius ignorans ſepe dum uolet falſa proferre / uera forte preter ſententiaꝫ proferet: quia rem ipãm ignoret. Tu uero cum ſapiens ſis / ſemp dum mentiri uoleſ / ſimiliter mẽtieris: hip: eſt ut dicis: ſo: Mendax itaqꝫ utrũ circa alia mendax ẽ / non tamne circa numeros Neqꝫ de numero mentietur? hip. Immo et circa numeros: ſo: Ponamuſ igit̃ hoc hippia / circa computationem ac numerum aliquẽ eſſe mẽdacem: hip: certe: ſo: Quis hic erit? neceſſe eſt ut mentiri poſſit / ut ipẽ dicebaſ / ſi mendax futurus eſt. Nempe abſte dictum ẽ / ſi recordaris / eum ꝗ mentiri neq̃at / non eſſe mendacem: hip Recordor equidem: atqꝫ ita dictum: ſo: nõ ne paulo ante conſtitit te eſſe ad mentiẽdum in cõputandis numeris potentiſſimũ? hip: Ita / deũꝫ fuit et iſtud: ſo: Nun et ꝙ maxime es ad uera ꝓferẽda de numeris iiſdem potens? hip: Ualdẽ ſo: Idem ergo poteſt maxime in computando uera loqui atqꝫ mentiri: is aũt eſt ꝗ bonus eſt ĩnumeris uꝫ computator: hip: ſic oĩo: ſo: quis igitur alius hippia in computãdo ſit mẽdax niſi qui ad idem bonus? hic enim potens hic et uerax: hip: Apparet: ſo: Cernis eundem ueracem eẽ in his atqꝫ mẽdacem: et nihilo meliorẽ mẽdace ipõ ueracem eẽ. Iidem namqꝫ ſunt: neqꝫ ualde contrarii / ut tu nup exiſtimabas: hip Haud certe nunc ĩ his apparet: ſo: uis ne ĩ aliis quoqꝫ conſyderemus? hip. ut lubet: ſo: Nõ ne es et geometrie ꝑitus: hip: Sum ſo: An ñ idem in geometria ꝯtingit? porro idem falſa ꝙ maxime de figuris pronumptiare poteſt / qui et uera: Eſt aũt iſ geometra: hip: ꝑfecto: ſo: an alius ad hec preter hunc bonus? hip: Non aliuſ ſo: Non ne bonus ac ſapiens geometra utraqꝫ poteſt? Et ſiqs alius in figuris mẽdax / iſ maxime / qui in iiſdem eſt bonus: hic ſiqdem potẽſ Malus aũt ad mẽtiẽdum impotẽs neqꝫ umꝙ ſit mendax ꝗ eſt impotẽſ mẽtiẽdi ut eſt conceſſum: hip: ſunt hec uera: ſo: Tertiuꝫ inſuper inſpiciamus aſtronomum quam ipẽ artem magiſ ẽt ꝙ ſupiores / ſoles hippia ꝓfiteri: ſic ne? hip: Sic certe: ſo: An non eadẽ in aſtronomia cõtingunt? hip: conſentaneum eſt o ſocrates: ſo: Quare et in aſtronomia ſiquis alius mendax: is erit maxime ꝗ bonus aſtronomus. Is namqꝫ mentiri ſummopere poteſt: neqꝫ enim ꝗ impotens eſt: is enim iſcius eſt: ſo: Idẽ ergo

et in astronomia uerax erit et mendax : hip : ui
detur : so : age hippia passim ita per oēs scias co
gita num ita sit an aliter. nam ante alios omēs
plurimis artibus es ornatus : Quemadmodū
ego te quādoq; iactantē audiui q sapia multa
exoptādaq; pre ceteris abundares : et in foro i
ter mensas disputando deābulātem. Adiecisti
preterea te quondam olympicum adiisse certa
men / corporis ornatu spectādum : et oīa corpo
ris ornamenta ppriis manibus confecisse : pri
mo quidem anulum quē habebas hinc enim ce
pisti / tum fuisse opus / quasi esses sculpendi pe
ritus . quin ēt sigillū quoddam tuum opus sub
stentabas : et strigilem et uasculum unguētariū
similiter opus tuum : calceos quin ēt tuis cōsu
tos manibus : Uestem et interulā abste ɔtextā.
Quod ue admodum mirabilius uisum est : et
singularis inditium sapientie / cingulū dicebas
ostēdisse te opus tuum psicis pretiosisq; simile.
Item tua quedam tua poemata : carmina : tra
gedias : dithyrambos et orōes plurimas uarias
q; stilo pedestri compositas : preterea piculū an
alios omnes fecisse in artibus quas in supiori
bus commemorabam : et in rhythmis armoniis
q; et studio litterarum. Ac in ceteris generis
huius pmultis / si recte recordor. At uero pre
termiseram tue memorie artificium / quo polle
re te mirum imodum existimas. forte uero et a
lia multa sum oblitus. Uerum quod ipē quero
tuas artes animaduertens qbus et alias suffi
cienter diiudicabis / dic age si reperis usq; ex
his que inter nos concessa fuerunt / a mendace
ueracem esse diuersum : neq; eundem existere.
In qualibet aūt sapia quere uel calliditate uel
quomodocumq; apellare iuuat : Sed numq;
o amice inuenies : neq; eīm ē usq;. q si est alicu
bi / dicas : hip : Haud in presentia iuenio socra
tes : so : neq; inuenies post hac ut arbitror. Si
aūt uera loquor / recordare hippia / qd ex supe
rioribus sequit : hip : Non satis aduerto quod
loqueris socrates : so : nihil opus ē in presentia
memorie artificio : patet enī te opus esse nō opi
nari : sed ego nunc memorabo : Recordaris di
xisse te achillem uirū fuisse ueridicū : Ulixez ue
ro mendacē atq; uersutum : hip : Utiq;. so : nūc
aūt sentis eundem apparuisse ueracem esse atq;
mendacem : Ideoq; si mendax erat ulixes / erat
et uerax : Item si ueridicus achilles / erat et mē
dax : Neq; differētes hi uiri inuicem neq; cōtra
rii : imo similes extiterunt : hip : semp tu quidez
socrates captiunculas tales ɔtexis : et captans
quod in sermone molestissimum ē / ad hoc istas
et minima queq; contrectas : neq; aduersus to
tam rem ipām de qua est sermo cōtendis Nā
q; si uelis nunc pluribus argumentis sufficien
tiq; rōe ostendā tibi homerum ulixe meliorem
achillem ueracemq; finxisse : Ulixē uero subdo
lum et in pluribus mentientē : atq; achille dete
riorē : At si tibi placet / uicissim responde : cumq;
mea orōem tuā compara / qua ostendas alteruz
meliorē esse : Atq; ita presentes hi magis intel
ligent / uter nostrum rectius locutus fuerit : so.
Haud istud dubito uel contēdo hippia / quomi
nus me sapientior uidearis : cedo equidē tibi :
Uerum consueui semper cum aliquis de re a
liqua disputat / diligenter attendere : presertiz
qū q loquit sapiens esse mihi uidetur. Tuc sa
ne discendi auidus q̄ dicit obseruo : exqro. con
necto : ac repeto : ut clarius dicta pcipiam. Sin
aūt dicentem ipūm paruifacio : neq; reqro ab
eo quicq; : neq; quid dicat attendo : Atq; hac ip
sa coniectura comprehendes / quos estimez sa
pientes : Cernes enim me uerba illoruz accura
tissime auscultātem : sciscitantēq; ab illis : ut a
liquid discendo in uita proficiam : et nunc qui
dem cum dcā tua aīaduerterem / quibus illox
carminum testimonio achillem ostendis aduer
sus ulixem ut iactabundum dicere mirū qddā
mihi uisum ē si uera dixeris. Quoniā ulixes ipē
uersutus mendacii nullius redargui potest.
Achilles aūt uersutus secundū sermonē tuum
esse uidetur : Mentit enim : nam cum ea pnūp
tiasset carmina q̄ tu nunc recensuisti : Is magis
est quoniam q nigri ianua ditis / Intensus no
bis aliud qui pectore claudit : Inde palā pfert
aliud quodcumq; uidetur. paulo post addit.

Non mihi uersutus post hac suadebit ulixes.
Non agamemnon troianis insistere terris.
Sed cras ipē ioui reliquisq; ubi sacra pararo /
Celicolis curuo collectas littore naues.
In mare deducam prima quas luce uidebis
Mare per hellespontiacum mare piscibus aptū

In quibus aspicies cupias modo uisere fortes
Edoctosq́ uiros remis incumbere naz si
Neptunnus uentis implebit uela secundis
Tertia frugiferis pithie lux sistet in oris
Itē ē aduersus Agamemnonem iurgans ait.
Nauibus ecce domū nigris / q̄a prestat abibo
In patriam pithiā: neq; n. mēs optat ut hic te
Diuitiis repleam ualidis inglorius armis.

Hec fatus tum coram omni exercitu / tum ad eius amicos nusquam apparet uel se ad opus accingere uel naues trahere ut domum reuersurus. immo parum admodum curare ut uera sint que loquitur. Equidem hippia ab initio te rogaui / cum ambigerem uter horum apud poetam prestantior habeatur: putaremq; utrū q; uirum optimuz esse: et difficile cognitu / uter horum excellat magis mendacio et ueritate aliaq; uirtute. Ambo enim in hoc q̄ proximi sūt: Hip: Haud recte discernis o socrates. Nā q̄ mentitur achilles / non ex insidiis: sed inuitus propter exercitus casum mentiri uidetur: coactus restare atq; succurrere: Ulixes autem spōte ac dolo: so: Decipis me charissime hippia: ipseq; imitaris ulixem: hip: Minime omnium socrates: quid nam dicis et qua ratione? so: quoniam Achillem ais non ex insidiis mentiri: q usq; adeo seductor erat atq; insidiator preter ipsam iactantiam: sicut fingit homerus / ut tanto esset ulixe callidior ut ipi uanitatem absconderet suam: dum coram eo contraria sibi ipsi loqui auderet: ulixemq; celaret: Quo circa aduersus eum nihil inferre uidetur ulixes utpote qui mendacium non aduertit: hip: Que nam ista dicis o socrates? so: Nescis q̄ ad Ulixem inquit prima luce se discessurum. Ad aiacem uero non ita: sed aliter: hip: ubi nam? So His in carminibus: T

Diri nulla prius belli me cura tenebit
Hectora q̄ priami natum uenisse sub armis
Mirmidonum naues tentoria longa petentem
Audiero / premat argiuos qui marte sub actos
Quiq; rates ignem post hec iaculetur in ipsas
Hectora namq; meas naues aut castra furētē
Haud reor ausurum dubio contingere bello.

An censes hippia usq; adeo obliuiosum fuisse thetidis filium a chirone sapientissimo eruditū ut cum antea uanos ipōs uariosq; iactatores effulminasset ipē confestim Ulixi quidem quasi sui ipius oblitus dixerit nauigaturum se: aiaci uero commoraturum: potiusq̄ insidiatus? cum ulixem cognosceret seniorē / commentitiisq; machinamentis et dolis se longe potentiorem: hip: haud dolo dixisse ista mihi uidetur achilles / immo ipā simplicitate aliter persuasus aliter cum aiace q̄ cum ulixe fuisse loqutus: Ulixes autem seu uera siue falsa loquatur / semper insidias tendit: so: Melior ergo ut uidetur est ulixes achille: hip: minime o socrates: so: An non supra uisi sunt qui sponte mendaciuz dicunt / meliores esse q̄ qui non sponte? hip: Quo nam pacto socrates qui scientes uolētesq; iniuriāt / seducunt / ledūt meliores eē possunt q̄ qui hec preter sententiam faciunt? quandoquidem multum ignoscitur illi / qui per ignorantiā iniuriam infert: mendacium loquitur: uel aliud quicq̄ committit mali: legesq; i eos seuerius animaduertunt qui uolentes mala faciunt mentiunturq; / q̄ qui nolentes: so: Uides hippia uera me loqui cum dico accuratum esse me ad sapientum uirorum interrogationes: cū q; in ceteris ualde deficiam / hoc tantum hēo boni. Que enim natura ipā rerum sit / nescio. quod hinc maxime coniiectare licet: quia quotiens cum aliquo uestrū loquor / qui opinione excellitis sapientie / testesq; doctrine grecos omnes habetis / scire nihil appareo: Numq̄ enim idem mihi ut ita dixerim: ac uobis uidetur. Quod autem euidentius est inscitie argumentum / q̄ siquis a sapientibus uiris dissentiat? Mirificum tamen hoc habeo bonuz / quod me seruat: quoniam sine rubore uerecundie ad discendum me preparo. Rogo autez ac scisciter gratiamq; ingentem habeo respondenti: Nec ulli umquam ingratus extiti: Neq; apud auditores umquam uendicaui mihi aliorum inuenta: sed docentem laudibus semper extollo: illiq; apud omnes que sua sunt / tribuo: Atqui et nunc que dicis ipē: nequaq̄ admitto: imo lōge dissentio: et hoc mea culpa ɔtingere certe scio. Quippe qui talem esse me fatear qualis sum:

159

ne me extollam. Mihi quidem hippia omnino
contra ac tibi uidetur. Opinor siquidem e
os qui sponte ledunt hoïes iiuriant̃ m̃tiũt̃. de
cipiunt. delinquunt / meliores esse his qui non
sponte. Non numquam uero contra iudico: et
circa hec oberro: utpote qui rem ipām ignorez
Ecce nũc anĩ morbꝫ me q̃dā suasit ũidenturq;
mihi qui proposito circa aliquid peccant / meli
ores esse ꝙ qui preter sententiam errant. Pre
sentis autem passionis superiores sermones
causam duco, quibus fit ut in presentia existi
mem eos qui non sponte peccant / deteriores es
se his qui sponte. Ergo tu mihi propitius esto
nec ulla inuidia te detineat / quin animum me
um cures: Multo mihi maius beneficium cō
feres / si inscitia liberaueris animum / ꝙ si egri
tudine corpus. Si hoc uelis multis uerbis ef
ficere / predico tibi hunc in modum te minime
curaturum. Neq; enim assequar. Sin autem
ita ut supra respondere uolueris / admoduz mi
hi proderis. spero autem tibi hoc haud noxiuz
fore. Merito uero te nunc inuocabo apemanti
fili: Nam ipē me induxisti ut cuz hippia dispu
tarem. Quare si nunc hippias respondere uo
luerit / pro me ipē rogato: Eu: Nil opus est me
is ad hippiam precibus socrates. Neq; eniz id
proposuit: ut coactus uidelicet responderet.
Immo responsuꝝ se libenter omnibus est pol
licitus. Non ne hec sunt hippia que dicebas?
hip. Dicebam equidem. Uerum socrates hic o
Eudice semper dicentes interturbat: et quasi
maleficus quidam esse uidetur / so: O uir opti
me hippia / haud sponte hec facio: Essem utiq;
sapiens secundum sermonem tuuz atq; astutus
Uerum preter sententiam ago. Quamobrem
ignosce mihi: Ais enim non sponte peccanti i
gnoscendum esse: eu: Haud aliter facias Hip
pia: sed nostri gratia: et propterea que supra ti
bi dicta sunt / responde ad ea que interrogat so
crates: Hip: Respondebo equidem / cum tu ro
ges Pete ergo quod lubet: so: Uehementer
cupio hippia / quod modo dictum est / consyde
rare: Utri meliores sint: an qui sponte uolētes
q; peccant: an qui contra. Spero autem hũc

in modum rectissime posse consyderari. Respō
de iam: Uocas ne cursorem aliquem bonuz?
hip: Equidem: so: et malum / hip: Ita: so: Nō
ne bonus qui bene currit: malus / qui male?
hip: certe: so: An nō qui tarde currit male cur
rit? qui autem uelociter / bene? hip: Proculdu
bio: so: In ipō itaq; cursu celeritas quidez bo
num / tarditas autem malum: hip: quid tum?
so: Uter ergo cursor est melior? utruz qui spō
te currit tarde / an qui secus? hip: qui ultro: so:
Non ne currere est aliquid facere? hip: facere
utiq;: so: Facere autem aliquid operari: hip:
profecto: so: Ergo qui male currit / malum hoc
et turpe operatur in cursu: hip: malum: Quid
ni? so: male autem currit: qui tarde currit: hip
sane: so: non ne igitur cursor bonus de indu
stria malum hoc et turpe operatur: malus pre
ter propositum? hip: uidetur: so: In cursu igit̃
deterior est / qui preter uoluntatem agit mala:
ꝙ qui uolens: hip: in cursu plane. so: Quid au
tem in palestra? uter luctator est melior? nu q̃
dedita opera cadit? an qui inuitus? hip: Qui
dedita opera: so: Ita uidetur: Peius autez ac
turpius in palestra cadere an deiicere? hip: ca
dere: so: Et in palestra igitur qui studio mala
agit et turpia / melior luctator est ꝙ qui imbe
cilitate atq; inertia: hip: Uidetur: so: Quid
nam in omni reliquo corporis usu? non ne qui
corpore robustior atq; aptior est / facere pro ar
bitrio utraq; potest? tam que robusti hominis
sunt ꝙ q̃ debilis / et pulchra et turpia: Quapp
qui habitu corporis prestat / quotiens mala se
cundũ corpus facit / uolens efficit: Imbecillis
aũt inuitus: hip: uidet̃ quoq; idem circa robur
ɔtingere: so: quid uero de ipsius figure concin
nitate dicendũ? non ne formosioris melioris q;
corporis ē / ĩpensa opera turpes figuras ɔfinge
re: deformis autem contra? quid tibi uidetur?
hip: quod et tibi: so: figure itaq; inconcĩnitas
uoluntaria ad uirtutem corporis adtinet: cōtra
ria uero ad uitium: hi. papparet: so: de uoce ue
ro quid ais? Utram meliorē asseris? ex ani ne
uoluntate dissonaz? an ex inertia? hip: ex animi
uoluntate: So: Alteram uero peiorem: hip.

Absq; dubio: so: Utrum bona optas habere
An mala: hip: bona: so: utrum eligeres pedes
habere qui dedita opera claudicarent / an qui
inuiti? hip: Eos plane qui de industria: so: Clau
dicatio pedum non ne uitium est atq; deformi
tas? hip: est: so: Hebetudo aūt non ne uitium o
culorum? hip: uitium: so: Utros igitur potius
oculos eliges? eos ne quibus sponte q̄s confu
se uideat / uel peruerse inspiciat / an contra q̄b;
nolens male aliquis uideat? hip: Eos quibus
uolens: so: Ex his uero que tua sunt / potiora
censes illa que male agunt sponte q̄ que inuita
hip: Eiusmodi quedam uidelicet: so: An nō et
reliqua omnia: aures: nares. os: omnesq; sen
sus ratio una comprehendit: que docet sensus
preter propositum peccantes / eligendos eē nū
q̄: utpote qui praui sint: eos autem qui ex insti
tuto tamquam bonos / potius eligendos: hip:
Mihi quidem uidetur: so: Quorum uero in
strumentorum melior usus? Utrum quibus
uolens aliq̄s errat? an quibus nolēs? Ceu gu
bernaculum / utrum melius illud quo de indu
stria quispiaz male gubernet / an quo inuitus?
Hip: Quo de industria: so: Non ne arcus si
militer et lyra et tibie / ac cetera omnia? Hip:
Uera loqueris: So: Utra equi anima ad pos
sidendum melior? ea ne qua sponte quis male
equitet / an qua inuitus? hip: Qua sponte: so:
Est itaq; melior: hip: Est: so: Meliori igitur
equi anima / mala huius anime opera uolens
quis faciet: contraria uero contra: hip: Omni
no: so: Non ne eadem de anima canis ceterorū
q̄ animalium ratio? hip: Eadem: so: Utrius au
tem sagiptatoris animam tamquam meliorem
eligeres: Illius ne qui uolens / aberrat a signo
an illius qui nolens? hip: illius qui ultro: so:
An non hec ad sagiptandi artem melior? hip:
Melior: so: Quare anima que aberrat inscia
deterior est ea que sciens aberrat: hip: in sagip
tandi uidelicet facultate: so: Quid uero in stu
dio medicine? non ne que medendo dedita ope
ra mala quedam corporibus infert: quoad me
dicine artem pertinet peritior est / q̄ illa que p
ignorantiam peccat? hip: plane: so: Ergo hec ī
medicine arte est melior: hip: Melior: so:
Vtra uero ad citharam pulsandam: uel inflan
das tibias et alia unius cuiusq; artis uel scien
tie opera / est instructior: non ne ad hec et meli
or? et siquando preter artem male quid facit
de industria facit / que uero deterior preter sen
tentiam: hip: Apparet: so: Seruorum autem a
nimas eligemus potius que scientes circa mini
sterium peccant / q̄ que ignorantes / quasi ad
hec opera meliores: hip: Sane: so: A
nimam uero nostram / non ne q̄ optimam exop
tamus habere? hip: Nempe: so: An non meli
or erit / si sponte mala facit atq; delinquit / q̄
si nescia? hip. Graue id esset: o socrates / si qui
sponte iniuriantur meliores essent / his qui non
sponte: so: Ex his tamen que supra dicta sunt
sequi uidetur hip: Mihi uero nequaquam: so
Putaram hippia idem tibi quoq; uideri. Re
sponde igitur iterum. Iustitia non ne uel potē
tia quedam est / uel scientia: uel utrumq;? An
non necesse est aliquid horum esse iustitiam?
Hip: Necesse: so. Si potentia quedam anime
iustitia est / potentior anima / iustior erit. Meli
or enim o uir optime hec talis nobis apparuit
hip: apparuit certe: so: Quid uero si scientia iu
stitia sit? Non ne que sapientior anima / illa iu
stior? que insipientior contra iniustior? hip: ita
est: So: Quid si utrumq;? An non que am
bo hec habet scientiam scilicet et potentiam / iu
stior erit? que non habet / iniustior? Non ne
ita rem se habere necessarium est? Hip: Appa
ret: So: Que uero potentior et sapientior est /
ea melior apparuit esse: et ad utrumq; tam pul
chra q̄ turpia circa quamlibet actionem pera
genda paratior: hip: certe. so: q̄ties itaq; turpia
facit / uolens facit propter artem atq; potentiaz
Hec autem uel ambo uel alterum / ad iustitiaz
pertinent: Hip: Uidetur: So: Enimuero iniu
riari mala facere est: Non iniuriari / bona /
Hip: Sic est: So: Non ne ergo potentior ac
melior anima / quotiens iniuste aget / sponte a
get: Praua autem contra: Hip: Apparet: so:
Non ne uir bonus / qui animam habet bonaz?
Malus contra qui malam? hip: Absq; dubio.

So: quãobrem boni uiri est/sponte iniuriari: mali aũt non sponte: siqdez bonus uir aiaz bonã hẽt: hip: hẽt qdez: so: siqs est ĝ hoĩuz/qui sponte aberret/turpiaq; et iniusta ɔmittat haud aliũs ẽ o hippia q̃ uir bonus: hip: concedere tibi ista non possum o socrates: so: neq; ego ipẽ mihi hippia: uerũtñ ex supiori sermone necesse est in presentia nobis ita uideri: At uero ut supra dicebã circa hec sp sursuz deorsũ ue reuoluor: nec in eadẽ psisto sententia: neq; mix ẽ me rudesq; alios ad contraria circumuagari sitsapientes uos oberretis. Id aũt nobis graue malum/si neq; ẽt ad uos pfecti errare cẽsemus.

Hippie minoris finis

Argumentum Marsilii Ficini in Charmidez dẽ temperantia

STudiuz socratis in hoc dialogo est oẽs qdem ad tempantiam cohortari. Tres uero precipue. s. adolescentes et nobiles: atq; pulchros. Adolescentes qdem qppea q̃ cita morbis adhibenda ẽ medicina: Principiis obsta: sero medicina parat̃ Cum mala p longas inualuere moras. Nobiles quoq; tũ ut oñdat uerã in uirtute nobilitatẽ cẽ ponendã: tuz qa nobiles plerũq; ceteris exẽplo sũt: et quotidie ad rez p. admittunt̃/grauissimo si mali sint/hũani generis detrimento. Formosos deniq; nã hi potissimũ flagitiosorum consuetudine deprauant̃/quo fit ut magis egeant medicina. Preterea formosi studere debent/ut queãdmoduz natura corpori breuẽ tradidit pl̃chritudinẽ/sic ipã uicissiz deo nature auctori/sempiternã aĩ restituant pulchritudinẽ: neq; uero pmittendũ est ut cuz exteriora nostra mulris sua pulchritudine placent/interiora interiz sua deformitate displiceant: Etsi oĩa in hoc dialogo mirificã hẽt allegoriã/amatoria maxĩe/non aliter q̃ cantica salomonis mutaui tñ non nihil/nõ nihil pret̃misi. Que. n. ɔsonabant castigatissimis auribus acticoꝝ rudioribus/forte auribus minime ɔsonarent: Ideoq; Aristarcus qdam hõericus/imo uero platonicus/q̃ minus consonant/diceret non platonis esse/sed chroni. Tria uero in ipõ exhordio notanda sunt: in primis/q̃ amorẽ ab hac forma corporis/ad incorporeã transferunt pulchritudinẽ: Primũ quod inqt socrates se inter pulchrum hunc. et pulchrũ illum/nihil discernere: sed pulchros sibi cunctos/eque placere: quasi dicat/non in unius corporis forma sistendum cẽ pedem: sed ad ipãm ɔmunem speciei totius pulchritudinez adscendendum Que cum una sit in multis/ideam pulchritudinis unam/refert sup multa. Quemadmodum igitur ab indiuiduo ad spẽm et a specie ad ideam cogitando trãscendimus/ita et ab amore forme huius. ad amorem communis forme primo deinde ad forme idealis amorem pergere admonemur: his addit Socrates corporis pulchritudinem non propter se amandam: sed tamquam diuine pulchritudinis imaginem nobis existimandam. Iubet postremo nudare animum/corporisq; forma post habita. Decorem animi tum naturalem inspicere. tum studio comparandum diligentius adhibere: Et interea corripit cherephontem qui nescio quid denudando quasi in palestra corpore dixerat. Neq; iniuria exhortationem ad temperantiam a pulchritudine corporis exhordit̃. Nec enim temperantia quedam est linearum: atq; colorum. Sed ab hac proxime transit ad corporis sanitatem: que etiam est temperantia quedam humoruz. s. atq; membroꝝ. Tertio ab hac ad animi ipsius ornatum: qui et in affectu temperantia est/ipã motionum s. moderatio: et in cognitione quedã similiter temperantia/in quadam intelligentie cum rebus que intelligũtur concinna congruitate consistens/ut non immerito Pythagoras temperantiam uirtutum omnium esse dixerit saluberrimam. tam publice q̃ priuatim humane societatis conseruatricem. Presertim cum et iustitia temperantia quedam sit idest cõueniens in commutando distribuendoq; moderatio/Profecto q̃uis temperantia proprie circa cohibendas uehementes libidines uoluptatesq;

uersetur / tamen similitudine quadā trāsfertur: et ad cupiditates oēs āputādas et ad actū quē libet moderandū ut ꝙ officiū fortitudis ī auda cie timorisq; moderatōe uerset̃. Siliter iustiti e ī premiorꝫ penarꝫq; mō. liberalitatis q̊z in ero gādi mō: Deniq; totius uite sa us / ut neq; ni mis: hic pythagoricū illud: ñısura oīuz optīa: Sz meīto illos in phedone negari tēpatos eē q corporee uoluptatis grā a uoluptatibꝫ absti nēt: Jubet. n. actōes morales ad purgādā mē tē referri ꝯsequēō sapīe diuīeq; similitudīs grā Tanta uero ē excellentia tēpantie / ut et eā oēs in opibus suis obseruēt artifices elegantes: et ipīus uirtute nō solū corpus sub luna q̄libet uerū ēt celū ipūm uniuersumq; seruet̃. Qō in gorgia sapientū testīonio ꝯfirmat̃: huic illud si mile disponit deus cūcta suauiter: itez ī nūero pondere mensura cuncta disponit. Sed iaz ad dialogum reuertamur. Socrates dum ex sententia magorꝫ uetat curari corpus añq̄ cu ret̃ aīus manifeste eos improbat / qui minima curantes / maxīa negligunt / uelut q eq̄ꝫ ⁊ cāibꝫ egrotantibus remedia q̄ritant / in sui uero cor poris et aīi morbis medicos mie ꝯsulunt. Mi nīa queq; supellectilia rite ꝯponunt / ipī interim ⁊ aīo et corpore inꝯpositi: intēperato aīo citha rā tempant: Quotidie aliena curiose tractāt: ꝓ pria deserunt: Oīa uero pret̃ aīuz ipūm nobis sſt aliena. Jdeo corporis medicinaz soliū apel lauit / rē leuē / fragilē ⁊ oīo mutabilē: ac peitus ꝯtēnendā. Significat ēt multa nobis inꝯmoda tū corporis / tū fortune ob intēperantiā frequēt̃ accidere: atq; ꝯtra ꝯpt̃rīa bona ꝑ tēpantiā ꝓue nire. Jtē aīo pfcē ꝯposito / q̄cunq; accidit: taz ⁊ prudenter disponi et eque tolerari ut nihil tandē euadat in malū: Jn ꝯposito uero aīo / ni hil bñ uel in corpore uel extra posse ꝯponi: Ex ponit aūt in cratylo nomen tempantie grecū so phrosynē quasi salutē quandā ꝯseruatōēzq; pru dentie. Putat. n. aīo uerorꝫ lumina oīuz inna ta fuisse: ideoq; si in se ipūz prorsus inspiciat / uera in se oīa cōspecturꝫ. At uero quo minus inspiciat in eā ē īmoderatus ad corpus corpo reaq; affectus: quo fit ut tēperantia opus sit ī primis / ꝑ quā expulsa perturbationuz caligine mens facta serenior diuini solis lumine abunō circunfundat̃: unñ sapīaz ꝓ recuperet: deiñ pru dentiaz adipiscat̃. Quoniā ḡ tēpatiā sapīa pru dentiaq; comitat̃: ideo plato sepe alibi et ī hoc dialogo sub ipō tēpantie noīe sapīaz q̊z uult et prudentiā ꝯtineri: Monet aūt socrates charmi dem / ut respiciat se ipūz de temperantia uerba facturus: nā ⁊ hec ipā in se ipum ꝯuersio / ē hu ius uirtutis officiū: et q̄sq; in se ipūm penitus ꝯuersus fuerit: tū ꝑ ipām tēperantie ideā īnatā menti / hūanaz intelliget tēparātiā. tum modera tōem ipāz agnoscens / q̄ deus aīe ptes ab initio inuicē tempauit / cognoscet / qua rōe sit affectus aīi tempandus: Accedit ad hec q̄ in hoc pre cepto significat neminē / nisi tēpatum de tēpanti a loq ad psuadendū uel debere uel posse. Pre terea tradit̃ in Timeo ex ꝯsonanti q̄dam aīe tam ad se ipām q̄ ad corpus modulatōe / nobis ꝓspera cuncta cōtingere: Quin ēt pythagorei / quos romanus in hoc seq̄t̃ censorinus / ii aīus prudenter motōes singulas tuz sui tū corporis moderet̃ / perpetuā utrisq; sanitatē et diuturnā uitam corpori pollicent̃. Qō quidē plerisq; sa pientibus scīsq; uiris ꝓuenisse cōptuz et censo rinus et nos hēmus ad eandem q̊z cām aut si milē diuturnas priscorꝫ uitas / nō nulli referrēt Sed additur his aliquid mirabilius: magos carminibus suis immortalitatem corporibus polliceri. Magicam zoroastris plato in alcibia de / nihil aliud q̄ diuinum cultuz esse dicit: hic insuper addit non magicis tantum carminibꝫ / uerum ēt philosophicis rōibus et tēpari aium et corpus uel semper uel diu saltem procul a morte seruari. Profecto oratio illa que tem perantiam audientibus omnino sit persuasura atq; insuper effectura / duo potissimum exigit: et uim a deo infusam et rationes a philosophis comparatas: atq; orationem eduobus his cō positam Plato incantationem nomiat magicā Qua phebus ꝓ / deiñ pythagorici morbos ab a nimo et corpore mirabiliter expellebant. Ne q; uero falsum putari debet corpus sub anima penitus temperata immortale effici posse ⁊ sub intemperata in morbos et mala omnia labi: Jd enim mosaicum de primi parentis statu at q; lapsu mysterium continet: atq; auicēna sequ tus Platonicos et hippocratem ꝓbat animum

161

Ex ipā sui natura adeo materiā omnem exsupa
re ut cum primū in se ipuz fuerit restitutus pos
sit elemēta mundi mira q̄dā uirtute mouere: at
q3 hēre in corpora q̄ uis imperium. Quo fit ut
multo magis possit in propriū: qδ q̄dē et ab ini
tio adā poterat experiri; et q̄dā putant Enoch
et Heliam et non nulli suspicāt᷑ euangelistam
adhuc rōe quadā simili uiuere: Sed de his oī
bus in teologia nostra latissime disputamus.
Deniq3 ut sūmatī dicam mira in hoc uirtutis
tempantie declarant᷑ / q̄ animū feliciter in dete
riora plapsuz / feliciter sibi ipī restituit. Decla
rat᷑ et mira potestas anī a quo oīa tam bona /
q̄ mala in corpus defluant: et quo uolente cor
pus seruari ualeat incorruptū. Quod q̄dē mo
saicis mysteriis fere undiq3 ɔsonat. Post
hec sepius q̄d sit tēpantia querit᷑. Quod quiδ
neq3 charmides neq3 critias umq̄ absoluit. Il
le. n. non tempantiā proprie: sed q̄ comitantur
eam adducit in mediū. hic aūt q̄ ad prudētiaz
magis ptinent: et id quidē sp inepte. uz ut δcla
ret᷑ non eē cuiuslibet de uirtute tā preclara dis
serere. Interea nota priscos sacerdotes ɔsueuis
se in sacris tertiā libatōis paterā ioui seruatori
precipue ɔsecrare: ut declararēt prīcipia medi
a / fines oīum / ut in legibus plato refert / sub io
uis prouidentia disponi atq3 seruari: Sed ad
critie ineptias redeamus dicēti eē sciētiā quādā
q̄ tā se q̄ scias oēs sciat: res uero ipās quarū
sunt scīe nesciat: qδ q̄dem ideo ē absurdū / q̄a
ueritas ipā rōq3 scīe in ipō eoꝝ q̄ sciunt᷑ quasi
quodā ɔtactu ɔgruentiaq3 consistit. Preterea
neq3 pfcē sciri potest scīa / nisi q̄ scīa sit discer
natur. Id uero nisi cuius rei sit / hēatur / hēri
non potest. Itē ɔfitet᷑ critias posse aliquē / que
nullo mō cognoscit: iterī cognoscere se nō nos
se. Id aūt socrates iccirco n̄ recipit / qm̄ q̄ nul
lo mō sciunt᷑ / non possunt interī quodāmō sciri
Quisq̄s eiz aīaduertit se aliq̄d ignorare / eo ipō
agnoscit et se carere: Si ita iudicat / ergo iā no
tōem ipius quandā in se ipō descripsit / p quaz
iudicz et se carere: et quo precipue careat: quo
fit ut q̄cumq3 rē aliquā se ignorare cognoscit.
Interea rē ipām non prorsus ignoret. imo ge
nerali quadā adūbratōe describat: generali iq̄
ɔ̄pea q̄ in speciali rerum distinctōe scīa pfecta
ɔsistit: quā ī oībus disputatōbus suis plato p
quirit. Ubi uero socratē inducit agnoscentē se
nihil scire / iudicat eum / et si non speciales / gene
rales tn̄ rerum descriptōes hēre: alioq̄n igno
rantiam suā non posset agnoscere. Ideoq3 du3
sciebat nihil / sciebat quodāmō cuncta. Qm̄
uero critias sermonē de temperantia traduxe
rat ad prudentiā et id quidem licentia quadaz
platonica / socrates prudentiam asserit. i. boni
maliq3 scīaz auctoritatē sūmā ad beatitudinē
obtinere: tum q̄a et bonum finez et bona ad ip
sum media ipā demonstrat: tū quia oēs tā res
q̄ artes / quatenus ab ipā regunt᷑ / nobis cōdu
cunt ad bonū: ɔtra uero nequaq̄. Postremo
docet socrates nihil difficilius uel definiri uel
cōparari q̄ tempantiā. Difficultas uero defini
tionis inde procedit / q̄ uix a ceteris uirtutibus
quaꝝ ipā ɔsonantia quedā ē / discerni potest.
Adde q̄ tanto difficilius intelligit᷑ uerbisq3 ex
primitur / quanto difficilius intrinsecus positō
tur. Profecto cum ex ipō corporis ɔmertio ma
xime ad uoluptatem intēperātiamq3 procliues
simus in eaq3 ab infantia nutriamur / difficilie
tempantiam adipiscimur. Preterea primi sen
sus affectus uidēt᷑ / nō nihil interdū uel ad for
titudinē p irā audaciāq3 ɔferre: uel ad prudētiā
p tiorē: uel ad patiētiā p dolorē: uel ad iustitiā
liberalitatēq3 p amorē. Tēpantie uero sp impe
tus oīs opponit᷑. cū. n. ī sūma q̄dā tranq̄llitate
solū collocari possit / a q̄ uis affectu undiq3 ipe
dit᷑: augz q̄3 difficultatē / q̄ sicut in corpore ɔso
nantē oīo huoꝝ mbroꝝq3 tēpiē sic in aīo harmo
nicā suoꝝ oīuz tēpantiā repire oīuz est difficili
mū: Quāobrē n̄ iniuria socrates tā in epilogo
q̄ in exhordio ad tēpantiam celesti harmonie
p similē ɔsequendā opus eē ait celesti uirtute at
q3 diuina / tū aīo: tū rōibus et uerbis īfusa: ubi
q3 uero admōet ɔtēdēdū eē potius / ut sub legip
tīs institutis tēperati efficiamur: q̄ ut sub dia
lecticis rōibus de tēpantia disputemus: q̄n̄q̄δ
summa quadā difficultate cognoscit᷑ et cognita
sine usu nō mō nihil pdest sed et obest q̄ plu
rimū: atq3 id quod maius ē nisi re ipā possidea
tur / pfecte cognosci n̄ pōt. Impuro. n. rē oīuz
purissimam non licet attingere.

Argumenti Finis.

Charmides Platonis de temperantia transla
tus e greca lingua in latinam a Marsilio Fici
no florentino/ad Petrum medicem / Uirum
clarissimum.

Socrates. Cherophon. Critias: Charmides

:so:

H Eri cuz ad uesperam potidea
ab exercitu rediissem protinus
solite exercitationis loca utpo
te qui diu absuissem/properās
repetiui. Ac taurei palestrā q̄
e conspectu est maiestatis regie/templi sum in
gressus. Ubi multos comperi partiz ignotos mi
hi/partim notos: et qdem plurimos: Qui cum
me ex insperato uidissent/longe congratulati sūt
aliunde alius occurrētes: cherephon precipue
utpote natura concitatior e medio statim ꝓsili
ens adcurrit: ac manu me prehendēs o socra
tes inqt/quo pacto incolumis euasisti? Nam
paulo ante ꝙ abiremus/apud potideam pugna
ꝯmissa est: quā hi nup audierunt. At illi ego re
spondens/ita inꝙ ut cernis euasi: Nūtiatū no
bis est inqt pugnā acerrimā extitisse: atqꝫ in ea
plurimos nobis notos obcubuisse: Uera inquā
uobis nuntiata fuerunt: An tu inqt prelio int̄
fuisti? Interfui: Sede hic: nobisqꝫ enarra: nō
dū eīm apte oia intelleximus. His dcis me ꝓ
pe critiam Calescri filium sedere iussit. Sedēs
itaqꝫ critie et aliis ꝯgratulatus sū prīo: deīn q̄ i
belli expeditōe ꝯtigerāt/ut qsqꝫ regrebat/alius
enim aliud appetebat/recensui. Cum uero de
his rebus abunde locuti essemus/rursus ego
illos interrogaui q̄ nā eēt his tēporibus phie
ꝯditio: ⁊siq essent adolescētes uel sapiētia uel ī
dole/uel utrisqꝫ preclari. Tūc critias uersus fo
res īspiciēs/intuitusqꝫ adolescētes quosdā ingre
diētes/altercātesqꝫ inuicē. et turbā post eos ali
am: socrates inqt quod de honestis ꝑcontaba
ris/mox cogniturus uideris: Nā q nunc īgre
diunt̄/precursores sunt amatoresqꝫ cuiusam/
qui oiuz huius temporis honestissimus et speci
osissimus iudicatur. Atq uidet̄ et ipē propemo
dum ingredi: Quis nā iste? et cuius filius iꝙ
Nosti inqt quodāmodo et tu. Sed cum hinc
abisti/non dum adoleuerat. Charmidem noue
ras filium Glauconis patrui nostri/patruelem
meum: Cognoui equidē: neqꝫ puer tunc ꝯtēnen
dus erat: Hunc uero adultū esse illum iaz arbi
tror. Statiz intelliges ait/quātus et qualis eua
serit: Dum hec ille dicit charmides ingreditur
Apud me quidē o amice nulla ꝑpendēdi discer
nendiqꝫ facultas. Profecto pinde suz erga ho
nesta indole claros: ac album filium in lapide
albo. Ferme namqꝫ oēs eiusmodi hoīes mihi
admoduz placent: precipue uero tunc ille⁊ cor
poris ꝓceritate et egregia indole mirādus ap
paruit: Ceteri aūt oēs capti eius amore uidebā
tur/usqꝫ adeo illius īgressu obstupuerunt ꝑtur
batiqꝫ sunt: Mlti preterea retro amatores hūc
sequebāt̄: Et quantū ad uiros adtinet nil mi⁊
est: Sed qđ est mirabile: pueros ēt ꝯsyderaui:
quo⁊ nullus uel minius q uis aliū quemꝙ in
tuebat̄: īmo illum ipūm cuncti tamꝙ dei ima
ginē quādam ꝯtēplabant̄: hic ad me cōuersus
cherephon: qualis tibi adolescēs uidet̄ o socra
tes? an nō speciosam pre se uultus fert indolē?
Mirifice inqz: Atq iqt si nudare se uellet uul
tū nihilifaceres / pre illa q̄ latet intus forma
mirabili. Eadē hec cherephonti ceteri ēt ꝯsense
runt: Insupabilē hercle inꝙ uiruz narratis si
parū qd insup huic adesset. Quid istud īterro
gauit critias? Si optio inꝙ animi habitu natu
ra decorus eēt: Consentaneū tū est talem hūc
esse critia/cū uestra e stirpe sit genitus. Immo
certe qđ/ingenium spectat/et pulcherrimus est
et optimus: Quid igit̄ non nudamus inquaz/
aīum prius interiorēqꝫ decorem potiusꝙ exteri
orē spēm ꝯtemplamur? Nam cum talis sit/ no
biscum disserere non negabit. Uolet certe re
spondit critias: Nempe sapientie studiosus ē:
Et ut sibi ceterisqꝫ uidetur/ualde poeticus:
longa inꝙ serie generositatem hanc/ Solonis
ex genere trahitis: Uerū cur non mihi iam mo
stras adolescentem? Accerse huc illum. Neqꝫ
enim dedecet uel etiam si minor natu esset/cuz
eo disserere/presente te patruele eius atqꝫ tuto
re: probe loqueris ait: Uocandus est iam. At
qꝫ his dictis ad eum qui pone sequebatur con
uersus. Uoca inquit Charmidem / dicens

illi/me uelle medico eum cuidam ɔmittere ma
le illius ualitudinis cā de qua mecum conque
stus est: Mihi ergo dixit critias/ paulo ante
charmides ab ipō solis ex ortu grauato se capi
te surrexisse conquerebat᷑. Quid probibet igit᷑
simulare remedium aliqđ contra capitis graue
dinem te hēre: nihil ꝓhibet inq̄/ modo ueniat
At ueniet: Quod et factum est: uenit enī. Ri
sumq̃ effusiorem oibus concitauit: nam unus
quisq̃ nostrum una sedentium/locū cedere uo
lens charmidi ut prope eū sederet/ ꝓximuz de
dita opera in latus impulit. Quo factū ē ut eo
rum ꝗ utrimq̃ sedebant nouissimi/unuz surge
re cogeremus/alterum humi prostratū deiice
remus. Ille uero accedens/me inter critiaz ꝗ
assedit. Ego uero ꝑcontante illo utrū capitis
medelam scirē/uix tandem me scire respondi:
Que nam ista? quesiuit: folium quoddā inquā
Atq̃ insuper addenda ē incātatio quedā. quā
siquis adhibeat/folioq̃ utatur/sanitas restitu
itur. Absq̃ uero incātatōe/folium nihil ɔfert
Ad hec ille: Exscribam equidē hanc te dictan
te incantatōez: Utrū si mihi ꝑsuaseris inquā?
an ēt si non persuaseris? ille surridens ait/ si ti
bi ꝑsuasero socrates: Hen nomen ipūm plane
tu meū tenes? Teneo equidē nisi iniurius sum
Frequens enim de te inter equales meos ſmo
habet᷑. Memini quin ēt cum puer adhuc essez
te cum critia hoc uersari solitum: Recte tu ꝗ
dem. Audentius. n. incātatōis tibi modū ostē
dam. Paulo uero ante nesciebā quo pacto uz
illius tibi mostrarem: Est aūt talis o Charmi
des/ut caput solum curare nequeat: Quemad
modū sepe ex peritis medicis audiuisti: ꝗ quo
tiens aliqs dolore oculoꝝ affectus eos cōsulit
aiunt non posse oculis mederi/nisi prius capiti
medeantur. Neq̃ caput absq̃ totius corporis
medicina posse curari. Hac de cā regulis qui
busdaz toti ɔferentibus utunt᷑. et a toto ad par
tem trāseunt restituendā. an non audisti ita di
cere illos et ita esse? prorsus: Recte loqui tibi
uident᷑? sermonemq̃ hunc approbas? Maxi
me oium. Enimuero cum ꝓbari sibi hec audi
rem. Talis est inq̄ o charmides incantationis
quoq̃ huius potentia: Quā didici ibidē i exer
citu a quodā medicoꝝ thracū et amolxidis sec

tatorum: ꝗ et īmortalitatem afferre dicantur.
Adiiecit preterea thracius ille medicus ēt gre
corū medicos que supra narrata sunt predica
re. Ceterum zamolxis ait: rex noster ac deus
tradit quēadmodum oculos sinecapite curare
non decet: neq̃ sine reliquo corpore caput: ita
neq̃ sine anima corpus: Eaq̃ cā est/cur me
dicos grecos morbi corpoꝝ multi lateant: ꝗa
totum ipūm ignorāt: qđ in primis curare opor
tet: Quo male affecto/īpossibile ē partem aliq̄
bn̄ ualere. Oia namq̃ uel bona uel mala ab a
nima in corpus et hoiem totum manāt: Inde
q̃ similiter/ut ex capite in oculos effluunt. Il
lam igitur primum et maxīe curari iubz: si mo
do caput et uniuersum corpus bene ualere de
bet. Anime uero medelas esse docet incātatōes
quasdam. Eas preclaris rationibus contineri
ꝗbus anime tēꝑantia tribuat᷑/qua inserta atq̃
presente/facile eē sanitatem capiti totiq̃ corpo
ri tradere. Ille ergo cum medelā incātationesq̃
doceret/iussit ut nullis precibus motus alicui
contra capitis dolorem remediū adhiberē: ni
si prius aiam incātatōibus ipīs purgādā cōmi
serit. Nunc sane nostroꝝ temporꝝ errorez dice
bat esse/ꝗ pleriq̃ absq̃ temꝑantie sanitatisq̃
studio/medici esse contendunt. Me itaq̃ mirū
īmodum premonuit mādauitq̃ cauerē/ne quis
umq̄ diues seu nobilis siue pulcher/mihi ut a
liter faciaz ꝑsuadeat. Illi hoc ego iure iurādo
interposito confirmaui ꝓmisiq̃ non aliter me
esse facturum. Quāobrem necesse est parcam
Tibi quoq̃ obsequar. Nā si uoles secundum
hospitis precepta/animā tuā prius incātatōib᷒
oibus thracis illius subiicere/medicinā capiti
admouebo. Sin minus non potero o amice
charmides tibi ꝓdesse. Cuz ergo hec audisset cri
tias inqt: lucro erit grauedo hec capitis adole
scenti/si huius cā sanitatem mentis lucrabit᷑.
Assero aūt tibi charmidē hunc equalibus om
nibus non spē tantum precellere/uex ēt eo ipō
prestare ceteris/cuius ipē incātationem habez
dicebas. An non temꝑantie supra dixisti? hu
ius ipīus inquā. Scito igitur oīum sue etatis
adolescentum hunc uideri tēperatissimū. Et ī
ceteris oibus pro etatis incremento/ nullo īfe
riorem esse. Consentaneum ē o charmides inq̄

in his que dixit critias/te ceteros antecellere:
Neqȝ eniȝ referre quisꝙ posset ut arbitror du
arum apud athenienses familiaꝝ ꝯiugium/quo
uerisimilius sit pulchram honestāqȝ prolem na
sci/ꝙ maiorum tuoꝝ ꝯiugio. Nam paternū ge
nus huius critie dropidi/ab Anacreonte solo
neqȝ aliisqȝ poetis ꝑmultis est illustratū decore
uirtute et alia felicitate precellens: Eadē quo
qȝ est materni generis gloria. Nemo eñim py
rilampo auunculo tuo aut pulchrior aut maioꝛ
in omni continenti uisus est unꝙ/quotiens il
le uel ad regē magnum uel ad alium inꝯtinenti
habitātium legatus accederet. Ac sūmatiȝ uni
uersa hec domus nulla in re est ĩferior altera.
Quare probabile est te tali stirpe creatū pr ĩas
partes in oibus obtinere. Quātum igit̃ ad eaȝ
spēm que cernitur oculis attinet o dulcis glau
conis fili/uideris mihi nihilo a supioribus tu
is degenerasse. ꝙ si et ad temperantiam et ad
alia/ut critias hic testatur/natura es institutus
beatum te o chare charmides mater peperit.
Ergo sic se res habet: Si inest tibi ut ait criti
as tempātia: et sufficienter es temperās: neqȝ
zamolxidis neqȝ abaridis hyperborei incātatio
nibus indiges: sed iā tibi medela est capitis ad
monenda. Sin aūt deest temperātia tibi incan
tatio medelā ātecedere debet: Responde itaqȝ
ipē mihi/utrum assentiaris critie: et asseras tē
perātie te satis habere? An deesse aliquid reco
gnoscas? Tunc ergo ipĩus charmidis gene ru
boꝛe suffuse gratiorem spēm ostenderunt. Nā
pudor eam etatem decet: deinde admodū gene
rose respōdit. Haud quaꝙ facile est que ĩ pre
sentia quesita sunt: uel admittere uel renuere.
Si enim me temperātem esse negauero/primo
quidem turpe uidebit̃ꝙ ipē mihi derogem/deĩ
de critie huius alioꝝqȝ multorum quibus tem
perās esse uideor/tamꝙ falsam sententiam ab
rogabo. Sin aūt affirmauero/odiosa uidebit̃
hec de me ipō iactātia. Quaꝑꝑ quorsu me uer
tam/nescio: probe loq uideris charmides inꝙ
Itaqȝ communiter inuestigādum/puto utrum
quod quero possideas/nec ne: ne uel tu aliter
ꝙ uelis loqui cogaris: uel ego temere mede
ri festinem. Si ergo gratum tibi futurum est/
cupio una tecum inuestigare: sin minus dimit
tendum arbitror: Immo certe gratissimū ĩqt̃
omnium: Quāobrem ut ipē prestare putas ita
perquire: Hunc in modū inquā cōmodior ĩda
gatio futura uidetur. Constat profecto si ĩest
tempantia tibi/hēre te aliquid/quod de hac o
pineris. Necesse est enim inherentem ipāȝ tibi
si modo inheret/aliquem sui sensum prebere/
ex quo aliqua circa ipām insurgat opinio: qua
quid et quale temperātia sit coniectes: non ne
putas? puto eqō. Nō ne hoc censes? uidelicet
Postꝙ scis loqui grece: dicere utiqȝ possis: qd
nam tibi uidet̃? fortassis: Ut ergo coniiciam
Utrum tibi insit nec ne temperātia/dic age:
quid nam ex sententia tua tempantiam esse di
cis? piguit eum primo: neqȝ libens ad respon
dendum uenit: demum ita respondit. Tēpantē
esse duco decenter agere singula: et quiete per
uiam incedere: quiete et loqui: ac summatiȝ qe
te oīa facere: et ut breui complectar quod que
ris quietudo quedam esse mihi uidetur: Num
quid recte inquā? ferunt sane quietos homines
temperatos esse: Sed uideamus an uera loquā
tur/dic igitur numqd pulchrum aliqd tempā
tia sit: char: est prorsus: so: Utrum in grāmati
ci facultate pulchrius est easdem litteras/cito
scribere? an quiete? ch: Cito: so: Legere autē
celeriter ne an tarde? ch: celeriter: so: quin etiā
palsare citharam uelociter et prompte certare
pulchrius est q̃ȝ quiete ac tarde: ch: est ita: so:
Quid uero in pugnorum brachiorumqȝ ludis
non ne celeritas ipā laudatur? ch: utiqȝ: so:
currere aūt atqȝ saltare et ceteri corporis actus
non ne si prope et prompte fiunt/ad pulchrum
spectant? si ignaue remisseqȝ ad turpe? ch: Ap
paret: so: Patet ergo quātum ad coꝛpus attiet
non qō tardum sed quod uelox maxime eē pul
cherrimum: non ne? ch: omnino: so: Tempe
rantiam uero pulchrum quid esse constitit: ch
Constitit: so: Non ergo circa corpus quietudo
ĩmo celeritas ad tēperantiam ptinebit: si modo
pulchrum quid est temperātia: ch: uidetur: so.
Docilitas uero non ne pulchrior q̃ȝ hebetudo
ch: Pulchrior certe: so: Est aūt docilitas cito
ꝑdiscere: hebetudo uero sero atqȝ lente: ch:
Profecto: so: Docere alium q̃ȝ ocissime nō ne
pulchrius q̃ȝ tarde? ch: proculdubio: so: Re

minisse item et meminisse sero atq; lente / pr̄cbri us ne an facile atq; prompte? ch: p̄prompte: so: Sollertia uero non ne celeritas quedā animi est potius q̄ tarditas? ch: est: so: Atq et intelligere q̄ dicuntur i grāmatici citharisteq; ludis et in ceteris omnibus non q̄ tardissime / sed q̄ ocissime / pulcherrimū est: ch: et hoc: so: Quin etiam in ipsis indagatōibus et consultationibus animi / non qui quiete: sero: et uix quesitum inuenit est laudandus ut arbitror: sed qui breui potius atq; facilime: ch: Uera hec sunt: so: ex his colligitur o charmides tam in his que ad corpus q̄ in his que ad animū spectāt / uelocia promptaq; tardis et quietis pulchriora uideri ch: Sic apparet: so: non igit̄ q̄etudo quedam temperantia erit: neq; uita quieta / temperans / ut hac ratione conijcitur / quādoquidem quod tempatū est / et pulchrum debet esse. E duobus enim alterum est: aut numq̄. aut raro admodū nobis in uita quiete actōes pulchriores q̄ uelo ces et uehemētes apparuerunt. q̄ si non pauciores quiete actiones q̄ ueloces et uehementes pulchritudine prestare reperiret: neq; hac et ratione conficeretur tempantiam esse q̄ete agere potius q̄ uehementer atq; celeriter: neq; i ipō incessu: nā in s̄mone: nā in alio quopiam: neq; uita quieta q̄ inquieta decētior eēt 7 tēpantior quippe cum in sup̄iori sermone suppositum sit pulchrum eē aliquid tēpantiam: pulchra uero non minus ipā uelocia q̄ quieta eē constiterit ch: Recte dixisse mihi uideris o socrates: so: Rursus igit̄ o charmides attētius te ipūm cōtuere: 7 cogita qualem te tēpantia presens efficiat / qualis ue sit ipā dum te talem efficit: hec aūt animaduertēs omnia / bn̄ uiriliterq; respōd quid esse tibi uidetur. Ille ꝓtinus se ipūm collegit: ac se diligētius contēplatus / Uidetur ait tēpantia mihi uerecundum q̄ndam ruborē inducere: uerecundumq; hominē facere: pudorēq; eē tempantiam arbitror: so: Quid ais? an non pulchrum aliquid paulo ante temperantiam eē dicebas? ch: Dicebam equidem: so: Non ne boni homines ipī tēpati sunt? ch: sunt: so: An bonum putas quod non bonos efficit? nequaq̄. so: Non solum itaq; pulchrum sed 7 bonū est: ch: Mihi quidē uidet̄: so: Non credis recte homerum loqui / dicētē / pudorē utro egeno bonum non eē? ch: Credo equidē: so: Est ergo ut appart pudor non bonum / ac bonum: ch: apparet: so: Tēpantia uero bonum dumtaxat / siquidē bonos facit eos / quibus adest / malos uero nequaq̄: ch: Ita mihi ut loqueris eē uidetur: so: Ergo tēpantia pudor non erit: quādoquidē tēpantia bonum ē dumtaxat / pudor aūt nihilo magis bonum ē q̄ malum: ch: Recte quidem mihi dici hoc uidetur o socrates. Uerum attēde obsecro / quale tibi uidtur quod rursus adducam. Modo enim recordatus sū quod mihi traditum ē a quodam dicēte tēpantiam eē ut sua quisq; agat: consyderat: an recte loqui uideatur tibi qui hec dicit? so: o scelesle ex hoc critia istud audisti / uel alio quopiam sapiētum: cri Uidet̄ sane ex alio audiuisse: nā ex me numq̄ ch: Quid nam refert socrates ex quo audierit so: Nihil: Profecto non id consyderandum ē quis dixerit: imo utrum uere dicat̄ nec ne. ch Probe nunc loqueris: so: Recte p̄ Ioue: Mirabor tamen si quo modo istud se habeat / inueneri mus. nam ē enigmatis cuiusdam psimile: ch: Quamobrem? so: Quia non arbitror ita sensisse illum ut uerba sonant / tempantiā scilicet esse ut sua q̄libet agat: Nihil ne putas grammaticum agere / quando scribit uel legit: ch: puto equidē aliquid agere: so: Uidet̄ ne tibi grāmaticus nomen suum tantum scribere ac legere: uel ēt uos pueros erudire: Neq; . n. minus inimicoꝝ tunc nomia q̄ uestra amicorūq; scribebatis: ch: certe non minus: so: An cum a geretis hoc / curiosiores eratis q̄ decet: et a tēpantie lege discedebatis: ch: minime: so: At nero non uestra agebatis tantum / si scribere ac legere agere aliquid est: ch: est utiq;: so: Preterea medēri o amice hedificare texere: et cuiuslibet artis opus explere / agere aliqd est an nihil? ch: aliqd prorsus: so: An uideret̄ tibi bene illa ciuitas instituta? in qua leges iuberēt / ut uestē q̄sq; suam texat: lauetq; calceosq; conficiat suos: 7 strigilem 7 uascula olearia uel unguētaria et supellectilia queq;. Aliena quidē attingat nūq̄ ꝓpria uero ipēmet pagat: ch: nequaq̄: so: uerū tamen si temperate disposita est ciuitas / bn̄ instituta est: ch: Quid ni? so: Ergo tempantia non

erit/talia q̄dam agere et hunc in moduz agere
sua: ch: Non ut apparet: so: Quare p enigma
ta loquebatur/ut supra dixi/is qui predicabat
agere sua temperantiam esse: Neqꝫ enim usqꝫ
adeo fatuus fuisse putandus est/ut idē eius fu
erit sensus: qui et uerboꝝ sonus: Non fatuus
quispiam o charmides hoc tibi tradidit? ch:
Minime oīum. Immo quidam meo iudicio sa
pientissimus: so: Oīo igitur sententiam suam
obscuris uerbis inuoluit/ut arduū cognitu sit
quid est agere sua: ch: forte: so: potes ne aperi
re nobis/agere sua quid sit? ch: Ignoro equidē
Forte ēt qui hec dixit/quid sibi uellet / non sa
tis intelligebat. Dū ita loquereť / subrisit char
mides: critiamqꝫ aspexit: critias aūt licet añ ad
disserendum aduersus charmidem aliosqꝫ cu
piditate glorie instigatus/se hactenus continu
erat. Sed ulterius ad hec se continere non po
tuit: Uisumqꝫ est mihi uerum esse quod fuerā
suspicatus/illam. s. de temperantia supiorē sen
tentiam a critia charmidem accepisse: Quare
charmides nolens ipse responsum tutari: et
hunc in critiam laborem reiicere cupiens/irri
tauit eum: et quasi redargutum ostendit: quod
ille minime tolerauit. imo aduersus eū haud
secus indignatus fuisse uideť / ac poeta aduer
sus histrionez inepte sua poemata recensentem
Ideoqꝫ illum intuitus ait. ita me putas char
mides/si tu nequaꝙ̄ intelligis quis eius fuerit
sensus qui/agere suā temperātiā esse asseruit /
neqꝫ ipūm ēt intelligere? O uir optime inquaz
nihil mirum est hunc adolescentulum non itel
ligere. Te uero decens est hec cognoscere: et
etatis et studii cā. Si ergo confirmas et ipē tē
perātiā esse/quod hic dixit/sermonemqꝫ hūc su
scipis/libentius tecum/utrum id ueruz sit nec
ne/indagabo: cri: Confirmo equidem: et susci
pio: so: Recte agis: dic obsecro: Utrum q̄ pau
lo ante querebā/admittis? artifices uz omnes a
liquid facere? cri: Equidem: so: Videntur tibi
sua tm̄ an aliena insup facere? cri: Aliena quo
qꝫ: so: Temperāter agunt itaqꝫ qui non sua tm̄
faciunt: cri: Quid prohibet? so: Quod ad me
spectat nihil: Sed uide ne quid apud eum ꝓhi
beat/qui cuz supposuerit temperātiā esse agere
sua/deinde tm̄ ait nihil obstare quin et illi q ali
ena agunt/temperati sint: cri. Concessi eqdem
eos q aliena agūt/temperatos esse: An et eos
qui faciunt/est concessum? so: Dic mihi critia
non idem uocas agere atqꝫ facere? cri: non cer
te: neqꝫ idem operari ac facere. Nā id ab hesio
do didici/q ait. Opus nullū turpe esse: An cē
ses ipūm/si talia quedam opera nominasset /
operariqꝫ et agere/qualia tu supra narrabas /
fuisse dcūrum: opus nullū cuiꝙ̄ turpe: seu cori
a incidenti: seu cauponi ꝯdimenta obsoniaqꝫ uē
denti: siue ī taberna sedenti: haud ita cēsendū
o socrates. Immo uero ille meo quidē iudicio
effectōem aliud ꝙ̄ actōem et operatōez existīa
uit: et effectōem quidem īterdum obꝓbrio eē /
quādo quid preter honestūm facimus. Opus
aūt nullum umꝙ̄ dedecori nobis contigere.
Que enim honeste et utiliter fiunt/opa nuncu
pauit: ōperatōesqꝫ et actōes/effectōes quasdaz
huiusmodi. Existimādum preterea illum sola
hec ꝓpria esse censere: noxia uero oīa/penitus
aliena. Quamobrem arbitrari oportet et hesio
dum et unumquemqꝫ sane mentis uiruz/homi
nem ita sua agentem/temperatum uocaret: so:
O critia cum primum loqui cepisti/percepi te
propria ⁊ sua cuiusqꝫ bona dicere: bonorumqꝫ
effectōes actōes denominare: Etenim per sepe
ꝓdicum audiui hunc ímodum noīa distīguen
tem. Concedo equidez tibi pro arbitrio nomi
nibus uti: modo id declares qd nomine quoqꝫ
significare uelis. Nunc ğ iteruz a pricipio cla
rius definito: Utrum bonorum actōem uel ef
fcōem: uel quomodocumqꝫ uelis aliter nomia
re/tempantiam eē dicas? cri: Hoc ipūm eqdē
so: Non ergo tempanter agit/qui mala/ sed q
bona potius agit: cri: Tibi uero o bone uir nō
ne id uidetur? so: Mitte istud in presentia: nō
dum quod mihi uideť/uerum quod ipē dicis
consyderamus: cri: Enim uero numq̄z tempa
te illum agere predicarem: qui non bona: sed
mala agat. Nam actionem ipām bonorum tem
pantiam esse manifeste definio: so: Forte nihil
ꝓhibet quin uere loquaris: hoc tamē admiror
si homines temperate agētes ignorare putas /
ꝙ̄ tempate agāt: cri: nequaꝙ̄ puto. so: an non
paulo añ abs te dictum est/ ꝙ̄ nihil artifices ꝓ
hibet aliena ēt faciētes/temperanter uiuere?

Cri: Dictum profecto: sed quid tum postea?
so: nihil aliud: Uerum dic utrum medicus tibi
aliquis uideatur / dum sanum efficit aliquem:
utilia sibi et illi quem curat efficere? cri: mi
hi quidem: so: non ne agit decentia quisq̃s hec
agit? cri. Certe: so: Qui uero agit decentia nō
ne et temperate? cri: Et temperate: so / Nunq̄d
medicum necesse est intelligere / quādo curat u
tiliter: et qñ non: et unumquemqꝫ artificem:
qñ conducturum sibi est opus ipsū quod effi
cit: et qñ non conducturum? cri: Forte nō: so
Quādoqꝫ igitur medicus utiliter operatus ē /
ut ipē fatebaris: et tempate: an nō ita dicebas?
cri: Equidem: so: Ergo non ne ut apparet īter
dum utiliter operatus: Agit quidem tempera
te et temperatus est / ipē uero se ignorat ꝙ tem
perate agat sitqꝫ tempās? cri: fieri hoc non pōt
o socrates: Uerum siq̄d est in superioribus dic
tum: Unde hoc sequatur illud libentius retrac
tabo. Neqꝫ me pudebit fateri aliquid aliud nō
recte dixisse potius ꝙ̄ consentire ut q̄ se ipsum
ignorat / sit tempatus: Ferme namqꝫ hoc ipsū
temperātiā esse arbitror se ipsū cognoscere:
Illiqꝫ assentior qui preceptum hoc templo A
pollinis ipius inscripsit. Atq̄ uidet̄ hec īscrip
tio tamꝙ̄ dei salutatio quedā ad homīes q̄ tē
plum ingrediunt̄ loco eius que gaudere iubet
Quasi non probe dicatur / gaude: neqꝫ iubere
hoc inuicem deceat: sed tempate potius uiuere
Ita homines templū īgredientes singulari sen
tentia deus alloq̄t̄: aliterqꝫ ꝙ̄ homīes nos salu
tat: Ut sensit ille / meo iudicio: q̄ inscripsit: Et
īgredienti nihil precipit aliud ꝙ uiuere tempe
rate: Uerum obscuris hoc preceptum uerbis
tamꝙ̄ uates interserit. Quippe cognosce te ip
sum / idez est quod temperate uiue: ut littere
testātur: egoqꝫ interpretor: forte uero aliud eē
putabit quispiam: quod q̄dem contigisse illis
q̄ sequentia imposuerunt / existimo hoc est: Ni
hil nimis et sponsioni non deesse iacturam: nā
illi quidem cognosce te ipsū / consilium quod
dam esse putarunt / non dei ipius ad eos qui in
grediunt̄ admonitionem: Deinde ut et ipī nihi
lo deteriora consulerent / reliqua insup adiiece
runt. Quorsum ego hec omnia socrates? qu..
superiora omnia absqꝫ controuersia tibi con e

dam: Forte namqꝫ rectius de illis aliquid ipē
dixisti: forsitan et aliquid ego: Nihil uero ex
iis que diximus / manifestum deīceps aūt ratio
nem huius tibi reddere uolo / si non concesseris
temperantiam esse se ipsū cognoscere: so: o cri
tia quasi ego asseram me cognoscere q̄ interro
go: sic agis mecum obfersqꝫ mihi te si uoluero
concessurum: hoc autem non ita. Quero enim
tecum semp de eo quod in mediuz est inductū
iccirco quia illud ignoro: Uolo itaqꝫ nunc di
scussione aliqua īterposita aperire tibi / utrū cō
cedam nec ne: Siste igit̄ et attende quoad ista
consyderem: cri: consydera: so: Ecce consyd̄ro
Si temperantia cognoscere aliquid est / cōstat
eam sciam aliquam et alicuius esse: Non ne?
Cri: Est utiqꝫ / sui ipius uz: so: Nō ne et medi
cina est scia sani? cri: prorsus: so: Si ergo tu
quereres medicina cum sit sani scia / q̄d nobis
confert? quid ue efficit? responderem utiqꝫ ꝓ
desse ꝙ maxime / sanitatem porro pulchrum o
pus nobis perficit: Accipis hoc? cri: accipio
equidem: so: Ac si interrogares iterum / archi
tectura cum sit hedificandi scia / quod nā opus
moliatur / domos utiqꝫ responderem: et eadē de
ceteris artibus responderem: et eadem de cete
ris artibus ratione responsum darem. postꝙ̄
igitur tēperātiam sui ipius sciam esse dicis / tua
interest respondere / siquis hunc i modum re
quirat: O critia / temperātia que sui ipius scia
est: quod nam pulchrum opus nobis efficit esti
mationeqꝫ dignum? dicas ammabo: cri: nō rec
te interrogas socrates. neqꝫ enim aliarum sciē
tiarum hec est similis / neqꝫ aliarum alie: tu ue
ro perinde ac si similes essent interrogas: Naz
dic obsecro. Computatricis geometriceqꝫ scie /
quid nam tale opus est / quale est domus archi
tecture et textorie uestis? aliaqꝫ permulta eius
cemodi opera: que multis artibus quisqꝫ tribu
ere posset: potes ne mihi tu harum eiusmodi a
liquod opus ostendere? At non poteris. so: ue
ra loqueris. hoc tamen tibi monstrare possum
Cuius scia sit harum scientiarum quelibet:
quod aliud est ꝙ scientia queqꝫ: Quēadmoduz
computādi peritia paris et imparis multitudīs
scientia est: quo pacto ad se et inuicem habeāt:
An non? cri: profecto: so: non ne aliud est par

et impar q̄ ipā computandi scientia? cri: Est :
so: Quin etiam ponderandi facultas / grauioris
leuiorisq; ponderis libratio est: Graue autē
ipsum et leue aliud quiddam est / q̄ ars ipsa li
brandi : Assentiris? cri: Assentior: so: dic itaq;
temperantia cuius potissimum scīa est / qđ sit a
liud q̄ temperantia? cri: Hoc pfecto qđ modo
queris / illud ipūz est / quo temperantia ab aliis
omnibus scientiis differt . Tu uero similitudi
nem aliquam huius ad alias exigis . Sed aliť
se res hēt . Nempe cetere omnes alterius cuius
dam scientie sunt / sui ipārū minime . Sola hec
et aliarum sciarum: et sui ipsius scīa est: pmul
tum abest ut hec ignores : Verum arbitror te
quod paulo āte negabas efficere: nā me refel
lere tentas: et illud / de quo sermo ē / pretermit
tis: so: Quid agis? An putas si te redarguero
alterius grā me id facturum / q̄ cuius me ipūz
grā examinarem siquid dicā . metuens ne dum
scire puto quod nescio / mea me ignorātia late
at: et nunc quidem id summope me facere asse
ro: disserere uz et examinare sermonē mei ipius
grā primum . Forte ēt meorum familiari uz cā
An non cōmune bonum eē hoc oibus homini
bus arbitraris / ut rei cuiusq; oditio omnibus
innotescat? cri: Maxime quidē o socrates: so:
Audacter itaq; o beate ut tua fert opinio ad in
terrogata respondens / ne cures / critias ne sit /
an socrates q redarguiť: sed ad ipūm sermonē
attende / quo nam redargutus euadat: cri: Sic
efficiť: nam pbe loqui uideris: so: Repete qđ
de temperātia dicis: Cri: Dio eqdem ex omni
bus aliis scientiis hāc solā et sui ipius et reliq̄
rum sciaꝝ esse sciam: so: Non ne et inscitie sci
entia ē / siquidē et scie? cri: Dio: so. Solus ita
q; temperās se ipūm noscet: examinareq; pote
rit / qđ cognoscit / qđ ue ignoret Judicare insu
per ex aliis hominibus quod quisq; nouit et nos
se putat / siquidem nouit: quod ue ignorat ipē et
nosse putat . Aliorum aūt nullus hoc poterit :
Atq; hoc est eē temperatū et tēpātia se ipūmq;
cognoscere / intelligere . s. q̄ nouit q̄ ue nō nouit
Sunt ne hec que dicis? cri: sunt: so: Rursus
igiť tertium ut dicitur ioui liberatori tribuen
tes a principio hec consyderemus: principio u
trū fieri hoc possit nec ne: ut q̄ quisq; nouit / et
q̄ nō nouit nosse et itē ñ nosse cognoscat: Deiñ
si id fieri possit: q̄ nā ītelligētibus sit futura uti
litas: cri: Jngrendum certe: so: Animaduerte
critia num in his certi quicq̄ habeas: ego enī
nihil: et qua in re dubito / si uoles / aperiam: cri
Jmmo uolo: so: Sequenť hec si stabit qđ ipē
modo dicebas: Una quedā uz scia : q̄ nullius
alterius / q̄ sui ipius aliarumq; sciaꝝ scia sit :
atq; inscitie rursus scīa eadem: cri: Prorsus :
so: Uide amice q̄ absurdus noster hic sermo:
Enim uero si hoc idem in aliis quibusdam cō
syderaueris / ut arbitror impossibile tibi uidebi
tur: cri: Qua rōe? et ubi? so: Hic plane cogita
utrum uideatur tibi uisus qdam esse: qui non
sit earum rex uisus / quaꝝ / certe uisiones : sui ip
sius aūt et ceteraꝝ uisionum et itē ñ uisionis fit
uisio: neq; colorē uideat ullū cū uisio sit / se ip
saz uero dūtaxat et alias uisiones inspiciat: Ui
detur ne uisio tibi ulla talis esse? cri. Nulla: so
Num et nim aliquam audiendi repirre posse cō
fidis / q̄ uocē audiat nullā / se ipām uero etandi
tus alios et nō auditus pcipiat: cri: Neq; istud
possibile: so : Generatim sensus omnes per
curre / consyderaq; utrum sensus inueniri ali
quis possit: qui se ipūm / ceterosq; sensus pcipi
at / nihil tamen eorum sentiat / q̄ sensus alii sen
tiunt? cri: Jmpossibile et hoc existimo: so: An
forte cupidinem aliquam esse censes / que uo
luptatem affectet nullam / sui ipsius aūt et reliq̄
rum libidinum sit cupiditas? cri: Nequaq̄: so
Neq; uoluntatem ut arbitror / que bonum nul
lum exoptet / se ipūm uero et ceteras uolūtates
expetat: cri: Minime: so: Amorem quinetiam
aliquem talem esse dices / ut pulchri nullius sit
amor: imo sui ipius ceterorumq; amorum sit
ardor? cri: non equidem: so: Timorē ne aliquē
excogitasti umq̄: qui se ipūm et metus alios ex
pauescat / terribile uero et piculosūz nihil exhor
reat? cri: Numq̄ prorsus: so: Opinionem pre
terea talem ut opinionum aliarum et sui ipius
opinio sit / nihil aūt eorum q̄ opiniones alie su
spicātur opineť ipā? Cri: nullo modo: so: Ue
rumtamen sciaz quandam eiusmodi eē diximus /
que dogmatis nullius scientia est / sui ipius au
tem et aliarum sciarum scīa: Cri: diximus cer
te: so: An non mirum quiddam / si est? Nōdū

165

porro esse negandum: sed utrum sit consyderã
dum: cri: scite loqueris: so: Dic iam: Est ne sci
entia hec alicuius scientia? hẽtq3 uim quandaz
huiusmodi / qua alicuius sit: cri prorsus: so:
Item maius ne dicimus eam uim habere qua
aliquo maius sit? cri: habet nimirum: so. nõ ne
minori aliquo maius: si maius erit? cri: necessa
rium est: so: si maius quidpiam reperiremus /
quod maioribus aliis et se ipõ maius existeret
Neq3 tamen maius esset aliquo cox / quibus ce
tera sunt maiora / omnino sibi hoc conueniret:
ut sicut maius est se ipõ / ita sit et minus: cri:
Necessarium est o socrates: so: Quin etiam si
duplum sit aliquid ad alia dupla et ad se ipm
certe ad se ipũm dimidium erit duplum et ad a
lia dimidia duplum. Nempe quicquid duplum
est non alterius est q̃ dimidii duplũ: cri: uerũ
est: so: Preterea quod se ipõ plus est / nõ ne et
paucius? et quod grauius / itez leuius? quod ue
senius etiam iunius? Et ĩ ceteris oĩbus eodem
modo / quicq̃d sui ipĩus potentiam ad se ipũm
hẽt: non ne et illam hẽbit essentiam / ad quã est
eius potentia? Dico aũt tale aliqd. auditũ nul
lius alterius dicimus esse q̃ uocis auditum:
cri: Profecto: so: an non si seipũz audiet / uocẽ
se hñtem audiet. Neq3 enim aliter posset audi
re: cri: Necessario seqtur: so: Uisus quoq3 o
uir optime si se ipũm uidebit / necesse erit cum
aliquem colorem hẽre. Naz absq3 colore uisus
cernere nihil põt: cri: Nihil sane: So: Uides
o critia ea q̃ narrauimus / partim impossibilia
esse. partim ĩcredibilia / q̃ uim suã hẽant ad se
ipãz: q̃ eniz magnitudo et multitudo ac cetera
huius generis uim suam hẽant ad se ipã / pcitus
impossibile: non ne? cri: sic est oĩo: so: q̃ uero
uisus et auditus se ipõs pcipiãt / motus se mo
ueat: et se caliditas calefaciat: et cetera talia a
quibusdã non creditur. non nullis forte credẽ
duz uideẽ: Magno quodã uiro opus est o ami
ce qui satis p oĩa id distiguat. Utruz nihil oĩo
uim suam ad se ipũm hẽre ualeat preter sciaz:
Sed ad aliud: an queant alia: alia nequeant.
Et si aliqua sint que ad se ipã uim hẽant: utrũ
eorum in numero hec scia sit: quã temperãtiaz
nominamus: Egdem sufficere me ad hec di
scernenda nequaq̃ confido: Quo circa neq3 as
serere possum utrum fieri possit ut scie scia sit
Quod etsi detur / non prius tamen assentiar eẽ
huiusmodi temperãtiam: q̃ ĩuestigauero / utrũ
psit quicq̃ nobis tẽperantia talis existens: uẽ
nil prosit. Tempãtiam. n. conferẽs quiddã ac
bonum esse uaticinor. Tu igiẽ calesceri fili / quã
doquidem temperãtiam ponis scie inscitieq3 sci
entiã / ostende primum possibile hoc esse quod
supra dicebã / postea preter id quod possibile es
se et conferens. Atq3 ita mihi circa temperãtie
ipĩus definitionem forsitan satisfeceris: Cri
tias uero cum hec audiret / meq3 dubitantez ui
deret: eorum more q̃ coram oscitantes intuiti
obscitant / ipẽ quidem uisus est hesitãte me simi
liter hesitare: Sed utpote gloriosus presentes
ueritus est: / neq3 confiteri uoluit: se ad ea di
scernenda que obtuleram non sufficere. Neq3
apte q̃cq̃ protulit: suamq3 ambiguitatem occu
luit. At ego ut disputatio nostra pcederet: Si
tibi inquã uidetur o critia / dabimus nunc scie
sciam esse posse. Utrum uero possit nec ne ali
as indagabimus. Uerũtñ si q̃ maxime id pos
sibile sit / quid magis possibile est cognoscere q̃
nouit aliquis et que non nouit? hoc utiq3 esse di
ximus se ipũm cognoscere / tempatumq3 esse:
Non ne? cri: Maxime: ac seqtur quodãmodo
socrates. Nam siq̃s eam hẽt sciam / que se ip
sam cognoscit / talis et ipẽ fit / quale id est. quod
hẽt. Quemadmodum cum uelocitatem hẽt q̃s
uelox: et quãdo pulchritudinem pulcher: et qñ
cognitionem / cognoscens. Quare cum cogniti
onem ipãm sui ipĩus q̃s hẽt: se ipũz tũc cogno
scens efficitur: so: haud quaq̃ id ãbigo quin si
quis in se ipõ hẽt aliqd sese cognoscens ipẽ q̃z
se nouit: Sed que nam necessitas cogit ho
minem sic affectum / que nouit que ue nõ nouit
cognoscere? cri: Hec uz: quia idez est hoc et il
lud: so: forte sic est: sed ego semper similis esse
uideor: neq3 rursus intelligo quomodo idẽ sit
Que nouit cognoscere: et cognoscere que non
nouit: cri: Qui istuc ais? so: Ita: scia ipã sci
entie existens: numq̃d ultra discernere poterit
q̃ q̃ ex his hoc quidem scia est: illud ĩscitia?
cri: Non ultra: sed eatenus: so: Idem est igiẽ
scientia et ĩscitia sani: atq3 item scia et ĩscitia iu
sti: cri: nullo pacto. so: At uero hoc quidez me

dicina: Hoc aũt ciuilis peritia: hoc nihil aliud
ꝙ̃ scĩa: cri: Quid ni? so: Nisi quis nouerit sa
num insuper ac iustum/sed solam sciam/utpo
te huius solius sciam habẽs ꝙ qdeꝫ scit: ꝙ ue
sciam quãdam hẽt agnoscet/tam circa seipũm/
ꝙ̃ circa alios: non ne? Quid uero cognoscat/
hac scĩa/qua nam rõe intelliget? cognoscit .n.
sanum et salubre medicina/non temꝑantia har
monicum musica/non temperãtia: hedificium
architectura/non temperãtia: Et similiter oĩa:
non ne? cri: apparet: so: Temꝑantia uero si sci
entiarum scĩa est dumtaxat/quomodo intelligꝫ
ꝙ sanũ salubreqꝫ cognoscit: uł ꝙ hedificium?
cri: Nullo: so: Nõ ergo intelliget quid cogno
scat/hoc ignorãs: sed quia cognoscat tantum:
cri: Uidetur. so: non igitur temꝑatum esse erit
hoc neqꝫ temꝑantia intelligere que nouit q̃ ue
non nouit: Sed ut uidetur quia nouit et quia
non nouit solum: cri: apparet: so: Neqꝫ poterit
ẽt hic alium examinare alicuius sciam ꝓfi. ẽteꝫ
utrum sciat quod pollicet̃ an nesciat. Jmmo
hoc solum ut uidetur agnoscet/ꝙ sciam quan
dam hẽt: cuius aũt rei sciam temꝑantia nõ ostẽ
det: cri: non uidetur: so: neqꝫ igit̃ simulãteꝫ me
dicum a uero discernet: neqꝫ alium quempiam
sciẽtem a nesciẽte: Sic aũt consyderemus. si tẽ
patus aut alius quiuis diiudicaturus est uerũ
et falsum medicum: an non sic faciet? De medẽ
di quidem arte cum illo nihil differet. Nihil e
nim aliud ut dicebamus intelligit medicus ꝙ̃
sanum atqꝫ egrotum salubreqꝫ et noxiuꝫ: an nõ
ita? cri: ita prorsus: so: de scientia porro nihil
nouit: hoc enim soli tribuimus temꝑantie: cri:
sic est: so: Neqꝫ de medicina ġ medicus qcq̃
nouit qñqdem medicĩa scientia quedã est: cri
uera loqueris: so: ꝙ qdem sciam aliquã habet
temꝑatus agnoscet: Sed alius quispiam medi
ci peritiam consyderabit que naꝫ quorumue sit
Quod qdem tunc patet/cum scitur quaruꝫ sit
rerum scĩa: an non scĩa queq̃ determinata est/
haud hoc tãtum ꝙ scĩa est: sed que scĩa: ⁊ que
scĩa sit cognoscit̃/his cognitis quorum scĩa ẽ
cri: sic prorsus: so: Medicine scĩa ab aliis sciẽ
tiis eo disticta est/ꝙ salubris est insalubrisqꝫ pe
ritia: cri: nempe. so: An non ĩ his consyderare
debet quisqꝫ medicĩam consyderaturus acce
dit/in qbus uidelicet ipã uersat̃/Neqꝫ enim ĩ
extraneis/in qbus non est/querẽda uidet̃: cri
Non certe: so: Jn salubribus itaqꝫ eorumqꝫ cõ
trariis medicum consyderabit/in quãtuꝫ medi
cum qcumqꝫ recte hunc ꝑscrutabitur. cri: Ui
det̃: so: non ne in his ita uel dictis uel factis
aĩaduertet que uere dicãtur et q̃ recte agãtur?
cri: necessarium est: so: An poterit ullus absqꝫ
medicine ꝑitia hec coniicere? cri: nullus: so/
Neqꝫ alius ut uidet̃ preter medicum. neqꝫ tẽ
pans ġ. Nam preter id ꝙ temꝑans esset et me
dicus: cri: uera hec sunt: so: Omnino igit̃ tem
pantia si scie ĩscitie ue scĩa est/neqꝫ discernere
medicum poterit medendi peritum. Jteꝫqꝫ me
dicine peritiam simulãtem. uel sese habere pu
tãtem: neqꝫ alium quemq̃ coꝝ qui aliqd sciũt
preter q̃ hominem artis eiusdem professorem
quemadmodum artifices alii: cri: sic apparet.
So: Que nam nobis ulterius o critia a tempe
rãtia cum talis sit/est prouentura utilitas? Si
enim quod in principio supposuimus/cogno
sceret temperans que nouit que ue non nouit/
illa quidem ꝙ noscit: hec uero ꝙ ignorat: et a
lium sic affectũ diiudicare posset: emolumentũ
ingens temꝑantia prediti reportaremus. quip
pe sine errore uitam ageremus et nos quicum
qꝫ temꝑantie participes: et ceteri omnes qcun
qꝫ nostro imꝑio regerentur: Neqꝫ enim nos q̃
ignoramus agere aggrederemur: sed scientes
homines ꝑscrutati illis utiqꝫ cederemus: neqꝫ
aliis nostre gubernationi subiectis agere conce
deremus aliud quicq̃ nisi quod aggressi recte
forent acturi. id est aũt cuius haberent sciam.
Atqꝫ ita ꝑ temperãtiam et domus instituta rec
te gubernaretur. et disposita ciuitas optime re
geret̃: et aliud unumquodqꝫ/cui temꝑantia ip
sa preesset: naꝫ errore sublato/rectitudineqꝫ du
cente in singulis actionibus necesse ẽ ita uiros
ĩstructos honeste atqꝫ bene agere: bene autem
agẽtes beatos esse: An non sic o critia de tẽpe
rãtia dicebamus? dicentes quãtum bonum fit
nosse que nouit aliqs et que nõ nouit? cri/Jta
prorsus: so: nunc aũt uides nullam sciam talẽ
esse nobis apparuisse: cri: uideo equidem: so.
Numquid bonum hoc continet ea quam nunc
inueniamus temperantiam esse. s. et scientiam

et inscitiam scire/ꝙ quicq̄d discendum tētabit
qui hac armatus̄ est/facilius perdiscet: clario
raq; omnia illi se obferent: utpote circa oīa q̄
discenda sunt/scientiam ipām prospicienti. ali
osq; melius in his rebus examīabit q̄ ipē discet
Qui aūt absq; hoc examinabunt/imbecillius
et ineptius faciēt: An eiusmodi quedā sunt o a
mice que nobis tēꝑantia confert: Nos autē
maius quiddaz excogitamus: idq; maius q̄ꝺ sit
esse reqrimus: cri: forte sic est: so: Forsitan ita
Fortassis ēt non nihil conferens indagauius.
Quod quidem inde coniiecto: quia absurda q̄
dam sequi uidentur circa tēꝑantiā/si ipā sit
talis. Uideamus ergo si placet concedētes fie
ri posse ut ꝯstet sciaz sciri. Quodq; ī principio
posuimus/tēꝑātiam uz esse/cognoscere q̄ no
uit aliquis uel non nouit: ne subtrahamus: sed
demus potius: hisq; concessis diligentius etiā
inuestigemus utrum in presentia nos iuuet si
talis existat. Que ēn. dicebamus modo: ꝙ in
gens quoddam nobis esset tēꝑantia bonum/
si talis esset/regens dispositionem aliquam do
mumq; et ciuitatē/haud recte o critia concessis
se uidemur: cri: quāobrem? so: Quoniā facile
nimium asseruimus/bonū ingens fore hoībus
si nostrū singuli que q̄dē cognoscunt/egerint:
Que uero ignorāt/sciētibus aliis quibusdam
dimiserint: cri: Non ne recte hec asserta sunt?
so: Non ut mihi uidetur: cri: Absurda reuera
loqueris socrates: so: Per canem ita in presen
tia mihi uidetᷣ: et nuꝑ aduertēs inquā absurda
quedam occurrere: meq; timere ne nimius recte
consyderaremus: Reuera enim si talis est tem
perātia/haud sane uideo q̄ꝺ nobis afferat boni
cri: Qua rōe? dicas ut et nos quid sentias co
gnoscamus: so: nugaturum quidē me arbitror
Necesse tamen quod occurrit/consyderare: ne
q; frustra ac temere preterire: siquis ipius quo
quomodo hēt curā: cri: scite loqueris: so: audi
iam meum somnium/siue ꝑ cornu: seu ꝑ ebur
emerserit. Si enim nobis q̄ꝫ maxime domīare
tur temperātia talis existens/qualem modo de
scribimus utiq; secundum sciās ageret: neq; a
liquis gubernatorem esse se iactans cum minie
sit nos falleret. neq; medicus: neq; dux exerci
tus: neq; alius ullus scie falsus ꝓfessor nos ef
fugeret. His hunc īmodum dispositis/aliud
q̄ddam nobis contingeret: nam melius q̄ꝫ nūc
corporibus ualeremus: et ī maritimis militari
busq; ꝑiculis tutiores euaderemus. Uasa item
et instrumēta: uestes: calceos: uniuersam deni
q; supellectilem ex arte magis cōmodiusq; īsti
tutam possideremus/ex eo ꝙ ueris artificibus
uteremur. Concedamus quoq; si uis uaticium
futuri sciām esse et tēꝑantiam illi presidentē
Uanos ostentatores uitare. ueros autem uates
ad futurorum predicationum eligere. Ita pro
fecto genus hominum īstitutum/ꝙ scite ageret
uiueretq; assentior: Nam custos uite hominū
tēꝑātia/numq̄ꝫ subrepere inscitiam et uirib9
uti suis ꝑmitteret. ꝙ aūt secundum sciam agen
tes/bene ageremus essemusq; beati: non dum
ꝑcipe possum o amice critia: cri: Haud facile a
lium bene agendi finem ꝑfectionemq; reperies
si actionem secundum sciam spreueris: so: pau
lo ulterius explica secundum quam sciaz. Nū
secundum sciam contrariarum? cri: non per io
uem: so: An forte erariam fabricam? cri: neq;
istam: so: num secundū lanificium artificiumq;
lignorum aut quiddam huiusmodi? cri: neq; i
stud: so: haud ulterius itaq; eo in sermone stā
dum uidetur/quo asserebatur beatum esse illū
qui secundum sciām uiueret. nam hi secunduz
sciam uiuentes/beate uiuere abste minime affir
mātur. At forte e mults īscientᷣ uiuentibus u
num quemdam certa ex sciā scientᷣ uiuentem/
beatum determinas. Ac forsitan dicis/quem e
go paulo ante dicebam/uatem futuroꝝ omniuz
prescium: hunc ne an alium inquis? cri: ⁊ hūc
et alium: so: Quem? Numq̄ꝺ eum hominez q̄
non futura solum: uerumetiā preterita presen
tiaq; cognoscat/nihilq; ignoret? Fingamus eius
modi aliquem: hoc tu neminem alium magis e
sciā uiuere dicas ut arbitror: cri: neminē pror
sus: so: hoc item addatᷣ: que nā sciarum potissi
mum beatū facit? num similiter cuncte? cri:
Non similiter: so: uerum qualis maxime/illa q̄
q̄s nouit presens preteritum atq; futurum?
Numquid ea qua tali ludere? cri: Quid talos
memoras? so: an forte qua computare? cri: Ne
q̄q̄ꝫ: so: num qua salubria? cri: hec quidem
magis: so: Illa uero quā dico maxime/qua q̄d

norim? cri: Qua bonum ac malum: so: O sce leste Iam diu me clam circulo quodam reflec tis/retrahisq; ad id ut beatum uiuere non sit se cundum uniuersas scias uiuere/imo secunduz unam quādā boni mali ue sciaz? porro si uelis o critia ex aliis scientiis hāc excipe minus et ip sa medicina sanos efficiet: Et coriaria calceos minus suppeditabit? minusq; textoria uestes? Gubernatoria maritima pericula? militaris bel li discrimina declinabit: seruabitq; minus? cri: Nihil minus: so: At uero o amice critia subla ta hac ipā scia boni. s. atq; mali/nihil horuz be ne utiliter ne agetur: cri: Uera loqueris. so: Haud hec ut uidet̄ tempantia est: sed ea cuius opus est nobis prodesse. Non enim sciaꝝ et in scitiarum scia est: sed boni mali ue cognitio. Quo circa si utilis nobis est tēperantia/ad ali ud quiddam ꝯfert: cri: An non ꝓdest et hec? Nempe si sciarum scia est tempantia: ceterisq; scientiis presidet/huic quoq; scie bonum malū ue discernenti similiter impans/nobis proderit so: Numqd bonā corporis ualitudinem presta bit hec potius q̄ medicina? ceteraq; artiuz ali arum opa hec efficiēt: artifices aūt singuli a ꝓ priis cessabunt operibus? An non iam pridez inter nos constitit temperantiam esse scie ī sci tie ue sciam: nec ullius alterius facultatem? An non ita? cri: Ita prorsus apparet: so: nō er go erit opifex sanitatis: cri: non: so: alterius. n. artis opus est sanitas: cri: alterius certe: so. ne q; utilitatis igitur o amice Nā alteri hoc opus arti paulo ante tribuimus: non ne? cri: maxime so: Quo pacto itaq; utilis nobis tempantia erit cum utilitatis nullius sit artifex? cri: nullo mo do uidet̄ o socrates: so: Uides ne critia me su pra non iniuria timuisse: meq; ipūm culpasse/q̄ nihil magnum et utile de temperantia saperem Numq̄ enim quod omnium habetur pulcher rimum/hoc nobis apparuisset īutile: si quo pac to ad recte inqrendum ipē utilis essez. Nunc aūt passim subcumbimus: neq; inuenire ualem̄ ad quid potissimum significandum tempantie nomen instituit/ipē nominum auctor: q̄q̄ mul ta concessimus a ratione tamen penitus abhor rentia: porro scie sciam esse conuenimus reluc tante rōe: idq; protinus refellente: Quin etiaz hac ipā scia reliquaꝝ sciaꝝ opera nosci conces simus/rōe similiter repugnāte: Ut uir tpans ta lis esset ut que nouit sciat/se ipūm nosse: et que non nouit ignorare rursus ītelligat: hoc utiq; magnifice nimiū libere ꝙ cōcessimus haud ad uertentes impossibile esse ut q̄ nullo mō qs no scit/noscat quodāmō. In hoc autem nos ꝯsen simus: uz aliquē ignorantem aliqua/q̄ non co gnoscat ipā cognoscere: Et si nihil est ut mea fert opinio/quod hoc uideatur absurdius. Ue rumtn̄ ita nos ineptos potiusq̄ duros ptinaces q; hec indagatio nacta: nihilo magis ueritatem īuenire potest: sed usq; adeo se ipām irrisit/ut quod iamdiu nos ꝯmuni ꝯsensu confinximus et tpantiam eē posuimus/hoc tandē inutile qddā īsolenter et cōtumeliose nimiū apparuerit. Tua quidem id cā potius q̄ mea o charmides egre fero: si tu tā egregia indole/ac tempantia animi preditus/nihil tanta uirtute iuueris: nihilq; ipā in uita tibi ꝓsit. Molestius quoq; fero incanta tionis grā quam a thrace illo didici: si ī re nul lius pretii percipienda: tantum studium posui. Hec itaq; sic se habere/haud satis credo. Im mo ignauum esse me inuestigatorem arbitror. Quippe qui temperantiam magnum quoddaz bonum existimem quod si habes/te beatum eē Uerum cogita utrum possideas: et incantatio ne non egeas. Nam si habeas tibi equidem cō sulam ut me delirum putes: et inuestigande ue ritatis impotem. Te uero quo es temperantior eo beatiorem: char: Nescio per Iouem o So crates utrum habeam nec ne. Nam quo pacto illud intelligam: quod uos ut ais ipē quid sit inuenire non dum potestis? Equidem tibi non multum credo socrates. Immo indigere incan tatione me arbitror: et quantum ad me attinet nihil obstat quo minus quotidie mihi incanta tionibus medearis/quoad ipse satis habere me putes: cri: En charmides si sic egeris/argumē to istud mihi erit/q̄ temperatus sis: quia incan tationibus socratis te subicias: nec ab eius late re umq̄ discedas: char. Pariturum me et pas sim sectaturū existimato. Nempe grauiter pec carem/nisi tibi tutori meo parerem: et quod iu bes exequerer: cri: Iubeo equidem: char: effici am id sedulo/hodieq; incipiaz.

So: Quid nam hi deliberant? char: Nihil am
plius: Nempe decretum est: so: Uiꝫ ne inferes
neqꝫ mihi ullius uicissim ɔsultandi reliques ar
bitrium? char: Uim prorsus illaturꝫ putato qñ
ꝗdem hic precipit. Ad hec tu quom qd actu
rus sis ɔsulta. so: nullus restat ɔsultādi locus.
Nā tibi agere aliqd affectāti cogētiqꝫ nemo re
sistere poterit: char: Neqꝫ tu ergo repugnas:
so: Haud equidem aduersabor:

Charmidis Finis

Marsilii Ficini Argumentum in Lachetem De fortitudine.

PLato sepenumero magistratus
optimos legibus anteponit: ꝙ
leges absqꝫ illis omnino uide
ant̃ inutiles: Eas enim serua
bit nullus. Magistatus autē
opti ipſ sint leges. Sed ait magistratus nō pos
se optios fieri nisi ciues uiri sint opti: Neqꝫ ui
ros fore tales/ nisi adolescentes q̃ꝫ puerieqꝫ sint
tales. Quapp in omnibus pene dialogis paren
tes in pris ad recte educandos filios adhorta
tur/ sciens non posse genus humanū absqꝫ gu
bernatoribus optimis uel honeste uiuere uel fe
liciter gubernari: Preterea numꝙ fore bonos
in re p. principes/ nisi uiri sint probatissimi: sta
tim uꝫ a tenera etate diligenter exculti. Cū aūt
pueritia plerumqꝫ sub domesticoꝝ ꝓuidentia sa
tis ferme regatur/ adolescentia uero licētiā nac
ta solutōeꝫ passim absqꝫ frenis oberret/ merito
Plato noster plurimū de adolescētibꝫ corrigē
dis frenandisqꝫ ꝑtractat: grauiterqꝫ ɔquerit̃ eā
etateꝫ: que cum mollitie lasciuiaqꝫ petulantiā su
ꝑbiā qꝫ coniungit: ideoqꝫ in summo discrīe posi
ta est tum a domesticis paꝝ obseruari/ tū a legi
bus magistratibusqꝫ infeliciter negligi: prestiꝫ
cum adolescentes tā se inuicē coinqnent/ ꝙ a
grādioribus passiꝫ īficiāt̃. Itaqꝫ ī legibꝫ re p.
magistratū inter ceteros ꝓpriuꝫ adolescētie pre
ficit. Quē tāꝙ/ ut ita loquar episcopus explora
tores quotidie tā nocte ꝙ die ꝑ totā mittat ur
bem singulos singulorum adolescentū mores/
uerba gestus obseruaturos: singulaqꝫ coꝝ tum
facta/ tū dcā ad magistratū uelut ad pastorē pa
trēqꝫ fideliter delaturos: Nec tā necēria adole
scentie diligētia soli ex oibus platoni fuit cure
q̃ qdem in re nec aristoteles ipē platonē potuit
non summope ɔprobare: Sed ad dialogū ue
niamus Lysimachus et melesias de filiis cogi
tant educādis: De suis ɔquesti parētibus ꝙ pu
blica curiosius ꝑtractantes/ domestica filiosqꝫ
neglexerit. Cū tñ pria rei p. cūra in curāda iu
uentute ɔsistat: et ꝙuis iā senes/ tañ ut rectius
ea de re deliberent Niciam Lachetēqꝫ ēt senes
ꝗbus et filii sit̃ ad consultandū similiter ɔuocāt
ac neqd minus ꝑfectū sit/ socratē consilio adhi
bent/ non mō socium/ sed et iudicem: Socratē
inquā nihil aliud in oī eius uita tractantē/ ꝙ tū
de oī etate/ tuꝫ maxime de adolescētia rite curā
da. Tu uero ɔsyderabis interea miras socratice
uite laudes: itē ueras eē laudes q̃ a uiro laude
digno ꝓficiscunt̃. At uero qm̃ in aliis ciuitati
bus institutio legum ad mansuetudinē magis
declinat ꝙ ad audaciam: in aliis uero contra.
Plato utrumqꝫ arbitratus ꝑiculosuꝫ et mansu
etudinem audacie et uicissim audaciam mansue
tudini iubet in politico pariter cōmisceri. Siqꝫ
uero charmidem lacheti cōiunxerit/ exhortatio
nemqꝫ/ tum ibi ad temperantiam/ tuꝫ hic ad for
titudinem inuicem copulauerit/ adolescentum
animos rite contemperabit. Mitto ꝙ in hac
presentis dialogi ad fortitudinem exhortatione
tam nicias ꝙ laches militarem fortitudineꝫ ul
tra ꝙ deceat admirant̃: et nicias preterea ar
morum ludos quasi ad militiam preludia sum
mopere necessaria/ laudibus supra modū extol
lit: sed hunc non iniuria laches emendat. Post
hec sentētia transfertur ad socratem. Ubi ani
maduerte nullam consonantiam delectare ma
gis/ ꝙ que in sapiente fit ex ipsa animi sermo
nisqꝫ concordia. Atqꝫ contra nullam dissonā
tiam magis offendere ꝙ ubi lingua mensqꝫ dis
sonat. Deinde hominem perditum etiam si
belle loquatur audiendum non esse: Neqꝫ lice
re de moribus loqui nisi morato.

Preterea socratez sp ↄsueuisse de quacumq; re disputaret: disputatōis sociū /eo pducere ut totius uite sue redderet rōez q̄si aliena frustra cognoscas /nisi te ipūz noris. addit necesse ī pris cē se ipūz alicui examināti subicere: cui sepe ratōes añ acte uite reddant. Qō qō ↄfessionem annuā a christianis īstitutā ualde ↄfirmat: Addit et tā diu discendū q̄ diu uiuendū. Socrates aūt oiuz cautissimus iudiciū sibi iniūctū ait traducendū ī seniores. Sed iterea obsecratus a cunctis rē ipāz aggredit /añ oia qdē diligētiā ī filiis educādis pbans /ī pbans negligentiam. Adiungit nō posse fieri ut qs ad fortitudinē aliquē adhortet /nisi sciat quid ipā fortitudo sit exprīere. Mox iterrogatus laches qd fortitudo sit /ↄfidentius respōdet /eē uirtutē /p quā qs nō deserens ordinē /expugnat hostē. Qō qdem ideo ↄfutat /qa pōt aliqs scythaꝝ more non minus fugiēdo q̄ pmanendo hostē uīcere: atq; eq fortis eēt Ideoq; hōerus eū apellat fortē q oportune audere scit atq; timere. Paulo post ad quālibet materiā fortitudīs uictoria trahit: q̄si fortē uirū deceat nō mō formidines / ucꝝ ēt dolores libidines /uoluptates exsupare. hinc q̄rit ↄmunis ad hec oīa fortitudīs definitio. ad hec respondet laches /hanc esse quandā aī tolerātiā At qm̄ minus sufficienter est definitū /socrates addere cogit: tolerantiā ipām oportere honestā esse atq; ↄferentē. eiusmōi uero nō erit /nisi prudenter id fiat. Ideoq; ↄpellit lachetē dicere fortitudinē pprie tolerātiā prudentē esse. Siqdez fortitudo pulchrū qddā est atq; bonū: Deinde querit q̄ nā tolerantia et ad qd prudens. i. circa quā materiā /qōue officiū: Labit aūt laches qm̄ generatī interrogat utrū ubi audacia maior est ibidē fortitudo sit maior: idq; cōcedit: rursusq; admitti numero audaciā in eo esse maiorē q absq; rei ipius pitia /cognoscens tñ piculū /rē ipāz aggredit /q̄ in eo q pitia īcedit instructus Cautius. n. tutiusq; is agit: laches deniq; recipit /ubi plus audacie /minus ue pitie prudētie q; ē fortitudinē rē maiorē: In q̄ qō cōcessione et sibi ipī repugnat: et admittit falsuz. Nā fortitudo qdez pulchrū qddā ē et ↄferens: audacia uero īprudens ē /turpis et noxia: inter hec nota tritā socratis platonisq; sententiā. Ad illa qsq; bonus ē /ad q̄ est sapiens. Ad illa malus /ad q̄ ignorans: Profcō queādmodū errores oēs /tū manus in apprehēdendo /tū pedis ī gradiendo ab ipō uidēdi defectu pcedūt: sic errata hoīum oīa /tū in eligēdo /tū ī agēdo ex defectu ītelligētie pficisci socrates arbitrat: Nā ubi dux ipē cecus ē uel cecutiēs /oīa labūt ī preceps. Post lachetē definit nicias fortitudinē metuēdaꝝ rr et ñ metuendaꝝ sciam: q̄ uz rōe ⁊q̄tenus metuenda īuadēdaq; st: Uocat utiq; fortitudinē habitū quendā cū prudētia circa metuenda ⁊inuadenda ↄstantē. Audaciā ū sine prudentia temerariā uocat ferocitatē: Socrates ↄtra niciā sic argumentat. quorūcūq; aliq̄ scia ē: nō aliqua preťitoꝝ ē ut fcā st: alia presentiuz ut fiunt /alia futuroꝝ /ut optīe fieri possunt. sed eiusdē scie est hec oīa intelligere. Si ergo fortitudo scīa ē audendi et metuēdi circa bona atq; mala /uz ut futura st: nimirum ē ēt scia eorundē ut pñsentia st: atq; preterita. Oīuz ergo simpliciter: ē ġ uniuersa uirtus: Nos aūt fortitudinē ab initio tamq̄ uirtutis partē aliquā q̄rebamus. Obiectio hec nō tā refellēdi q̄ tētandi nicie grā fcā ē At nicias definitōez suā nesciuit defendere. socrates aūt inter seniores pp modestiā doctorez agere nolens: simulat se definitōez similit ignorare: hortatq; eos ut una secū uirtutuz preceptores sibi añ pqrant /q̄ facultatē erudiende iuuētutis pfiteant: oñdens in oī etate moralē disciplinā cē magnope necessariaz: ac sine rubore uerecundie sp eē discendū: Definitōes uero q̄s uel hic de fortitudīe uel ī charmide de tpantia q̄rit /nō hic aut ibi /ubi exhortari ⁊āmonere dūtaxat ↄsiliuz ē /sed in re p. ⁊legib; absoluuntur Sed ut de fortitudīe simł et tēp. tia q̄si germanis summatī dicā plato in phedro symposioq; uitā hanc nrāz itineri cuidā ↄparat. In q̄ qdē dirigēdo nō referat aurigā /affectus ū ptiz supiores /ptiz īferiores gemios referat eq̊s /albū uz atq; nigrū: atq; ut q̄tū ad ppositā ptīet q̄stōez / ↄmodius distīguant: Diuinā inqt puidētiā statuisse nos a ťpib; reuocare /ad hōesta ↄtinue puocare. Idoq; pudorē magnaītatēq; nobis īgegeñisse. ut auriga nr̄ pudore qō q̄si freno affectus nrōs uelut eq̊s a ťpib; lz suauib; cohiberz / magnaītatis ū calcarib; ad hōesta q̄uis ardua stimularet. Siquidem malus

q̄dam demon ad turpia lenociniis allicit uolup
tati/ab honestis amaritudine doloris absterret
Quãobrē et tēpantia pudoris usa frenis/ efficit
ut a turpibus inuita uoluptate sp̄ abstineamus
et fortitudo magnanimitatis freta calcaribus /
dat opaꝫ/ut ad honesta uiriliter ꝯtendam̄/ spre
ta difficultatis dolorisq; formidine: et q̄to dif
ficilius ē dolores supare q̄ a uoluptatib; absti
nere/tãto forsitaꝫ alicui uideri posset fortitudi
nē tēpantie an̄ponendā. Deniq; tēpantia q̄dem
facit ne ex hoīe precipitemur ī bruta: fortitudo
uero preter id ut ēt quodãmō trãsferamur ī de
uꝫ oīa supantē: ob hãc precipue uirtutē oīs ãti
q̄tas herculē in deoꝝ rettulit numeꝝ: herculeꝫ
inq̄ dū terre uictor celestes scãderꝫ gradus/ita
clamãtē. Jte nūc fortes ubi celsa magni ducit
exēpli uia: cur inertes terga nudatis? supata tel
lus sydera donat.

Argumenti Finis

Laches Platonis de fortitudine/translatus a
Marsilio Ficino Florentino/ad Petruꝫ Me
dicem/Uirum clarissimum:

Lysimacus Melesias Nicia Laches Filii ni
cie et lachis Socrates.

NJrū spectastis armis dimicã
tē o nicia atq; laches. Quã ue
ro ob cãꝫ spectar̄ hūc nobiscū
una ego et melesias hic uos ius
simus s̄ minīe declarauimus.
Nunc aūt apiemus nã libere uobiscū loquēdū
existiamus. Sūt. n. nō nulli q̄ hec deridēt: ac
siq̄s eos ꝯsulat/sententiã suã nō exprimūt. sed
illud de quo ꝯsultat̄ et ꝯsultãtis mentē cōiicien
tes alia preter ea q̄ sentiunt/ꝓferunt. Cū autē
uos arbitremur et ad ītelligēdū sufficere: et q̄
cognoscitis simpliciter explicare/socios ad eoꝝ
q̄ referemus deliberatōeꝫ asciuius: Est aūt de
quo altius suꝫ exhorsus eiusmōi: Hi nobis filii
s̄t: hic q̄dē huius filius auito noīe thucidides
nuncupatus. Meus itē alter/aui similiter nom̄
seruãs. Nã aristidē noīamus. uidet̄q; nobis q̄
diligentissima hoꝝ cura suscipiēda. neq; agēdū
putamus/qō multi solēt q̄ filios suos cū priuꝫ

adoleuerint/ad ꝓpriã sinūt libidinē uiuere. im
mo uero tunc studiū diligentius adhibēdū. cuꝫ
itaq; adesse nobis filios uideamus/iudicauius
uos pre ceteris cogitasse/q̄ rōe educãdi sint ut
optimi fiant. qō si nō multū aīaduertistis īpr̄sē
tia admōem̄ uos id n̄glige r̄ nō ōber̄ exhortam̄
q; ut nobiscū ō filioꝝ educatōe deliberetis: quã
uero ob cãꝫ nobis hec uideantur o nicia atq; la
ches audire decet: quãuis paulo ꝓlixiora sint /
q̄ secunt̄. Discubuimus in ꝯuiuio simul ego
et melesias hic: atq; hi nobiscū adolescentuli.
Ut s̄ in pricipio sermonis significaui/libere uo
biscū audacterq; loq̄mur. Sane uterq; nostrū
multa pōt patris sui preclara facinora tū pace/
tū bello filiis enarrare: patrisq; gesta erga rē p.
sociosq; insignia recensere. A nobis uero res
gestas referre nullas possumus: Quare ⁊ hoꝝ
nos pudet eaq; dãnamus: et patrū negligētiã se
pe culpamus: q̄ nos postq̄ adoleuius ī molliti
e q̄dã et delitiis uiuere pmiserunt: resq; aliorū
gessere. Eadēq; adolescentibus his ostendētes
edicimus/si se ipōs neglexerint nostraq; precep
ta ꝯtēpserint ignobiles eos futuros: sin aūt cu
rauerint/forte dignos auitis noībus euasuros
Jpi uero pituros se nobis respondent. Nobis
autem de hoc inuicē ꝯsultãtibus q̄ disciplĩa ul̄
cōsuetudine potissimuꝫ optimi fieri possunt/ ex
posuit q̄spiam opepretium esse/ut armis dimi
care pdiscant: laudauitq; istum quem nos mo
do certantem spectastis: et contueri iussit. opti
mum itaq; fore putauimus / ut et nos ad hoc
spectaculum ueniremus: et uos una conuocare
mus tum ad spectandum/tum etiam si uultis
de adolescentum educatione communi consilio
deliberandum. Hec sunt que uobiscum con
ferre cupiebamus. Uestra nunc interest/ tam
de hac re utrum discenda sit nec ne consulere/
q̄ de aliis siquam disciplinam uel studiuꝫ ado
lescentis laude dignum inuenitis: et quid circa
communioneꝫ facturi estis/predicere: Nicias:
Sententiam profecto uestram o lysimache et
melesia probo: Et uobiscum una inuestigare
paratus sum: similiterq; affectū hunc lacheteꝫ
existīo: la: Uera ppendis o nicia ꝓfecto qō pau
lo ante referebat lysimachus de suo et melesie
patre/q̄ aptissime uictum mihi uidet̄ aduersus

illos: et nos et oēs qcūq; ciuilia tractāt: nā qđ
q̄rebat lyſimachus illi tā filios q̄ cetera dome
ſtica negligunt: In his itaq; pbe lyſimache loq̄
ris. q̄ aūt nos ad ↄſultadū de eruditōe adole
ſcentū/acceſſis/ſocratē aūt iſtū non iuitas/am
miror: prīo qdē cōciuē/deīn hic ut plurimū cō
uerſantē tractantēq;/ubi aliq̄ ſit diſcipli̅a deco
ra talis qualē exigis et exercitatio iuuenū: lyſi:
Quid ais laches? Socrates hic talia umq̄ cu
rauit? la: et maxime qdē lyſimace: ni: Ego q̄z
ad hoc non deterior q̄ laches teſtis eſſe poſſū
Nup eīz hoſpitē ad me deduxit erudiendi filii
grā agathoclis diſcipulū damonem/muſice pre
ceptorē urbanū qdē uirum pre ceteris: atq; pi
tum nō in muſica ſolū: ſed ēt in ceteris faculta
tibus/qbus certe dignus ſit ut eius diſcipline
ↄſuetudiq; adoleſcentē eiuſmodi comitant: ly:
haud āplius o ſocrates: Niciaq; ꝛ laches ego
atq; eq̄les mei iuniores cognoſcīus utpote qui
nos domi ob etatē plurimū ↄtinemus: Uerū ſi
qd boni o ſophroniſci fili cōciui huic tuo ↄſule
re potes/cōſule/Decet eīz. nā paternus nobis
es amicus. Sēp enī ego ac pater tuus familia
res amiciq; fuimus: ac ille uita prius deceſſit/
q̄ ulla inter nos ſimultas exoriret: Mihi quo
q; quodāmō aures adhuc ſocratis nomen cir
cūſonat/qđ hi pueri domi altercātes inuicē fre
quenter uſurpāt/celebrātq; ſūmope. quos ego
nō dū pcōtatus ſum/utrū ſocratē ſophroniſci
filiū dicāt an aliū. Sed o pueri dicite mihi hic
ne ſocrates ille/quē adeo frequēter ↄmemorare
ſoletis? pueri: Iſte pcul dubio pater: ly: bene
qdem p iunonē o ſocrates q̄ erga patrē tuū rec
te te geris oīum uiroꝝ optimū: et q̄ nobis pro
pria tua erunt/tibiq; noſtra: la: ne uirū hūc di
mittas lyſimace: nā ego alibi ipſum inſpexi qñ
nō erga patrē tm̄: uerū ēt erga patriā mirū imo
dū officioſū: porro in ipā apud deliū fugā me
cū una pedē rettulit: Idq; ratū hēas ueli q̄ ſi
ceteri ſimiliter ſe geſſiſſent: haud t. tā ꝑpeſſa fu
iſſet ciuitas noſtra ruinā: ly: optīa hec laus ē o
ſocrates/q̄ tibi nunc a uiris fide dignis tribuit
q in hiſdē laudādi et ipi ſit/in qbus te laudāt.
Scito ꝗ me tua letari gloria: tibiq; ſūma beni
uolētia eē deuinctū exiſtiato. Oz ergo te primū
ad nos accedere/domeſticoſq; ut decz cenſere.

Quare poſt hac poſtq̄ nos inuicē agnouimus
ne aliter facias/imo beniuolentia quadā dome
ſtica ↄplectaris et nos et hos iuniores/ut mu
tua inter nos amicitia utrinq; ſeruet: hec ſane
et tu facies: et nos deinceps iterū in memoriā
reuocabimus. Ad id aūt qđ inq̄rere cepias qd
dicitis? Nū ↄducere putatis adoleſcētibus ut
armis pugnare pdiſcant? ſo: conabor eqđ o ly
ſimache ſiqđ potero de his ↄſulere: et q̄ poſtlas
cuncta pficere: nec par eē mihi uidet/ut cū et
iunior his et ad hec īpitior ipē ſiz/audiā ꝓ qđ
ipi ſentiant/diſcāq;: Ac ſiqd aliud ultra ſenten
tias illoꝝ habuero/tunc demū tibi hiſq; apiam
Ceteꝝ cur nō ipē prior o nicia loq̄ris? ni: nihil
phibet ſocrates: Uidet mihi pitia hec paſſiz p
deſſe iuuenibus: neq; in his imorādū/qbus iu
uenes ocium nacti ſeſe dare ↄſueuerunt. Sed
eā facultatē ↄpare preſtat: p quā habitus corpo
ris robuſtus acq̄rit. Nulla eīz alia exercitatōe
inferior hec eſt: aut minus laborioſa. Decz pre
terea liberꝝ hoīez maxīe exercitatio talis et eq̄
ſtris pitia. Nā in eo certaīe cuius nos athlete
ſumus: et in his quoꝝ nobis ē certamen ppoſi
tum hi ſoli decertent: q in eiuſmodi belli iſtru
mentis ſe exercent: Cōferet qn ēt pitia hec i ip
ſa pugna: quotiens in acie ordineq; certādum.
Maxīe uero tunc pderit/cū acies diſſoluent:
et ſingulari certaīe oportebit uel īſeq repugnā
tē/uel īuadentē i fuga repellere: Nūq̄ ſane q
hac facultate iſtructus ē/uni ſubcūbet/forte ū
nec ēt pluribus. imo hac paſſiz exſupabit: prete
rea alterius cuiuſdā preclare diſciplie facultas
hec ↄſiderū affert: qlibz eīz cū didicerit armis
pugnare diſciplinā circa ordinādas acies q̄ ſta
tī ſeqt/affectabit: hec aūt aſſecutus: ꝛcirca hec
cupiditate glīe inflāmatus ad exercitus prefec
turā ſe ↄferet: Ac ſummatim ad oīa que circa
hec uerſantur inſtituta ſtudiaq; preclara et co
gnitu uſuq; digna/ſeſe prīa illa ducēte ↄuertet.
Addiciemus itē qddā non ↄtennendū q̄ unū
quēq; in prelio audentiorē fortiorēq; mirū imo
dū hec facultas efficiet: neq; illud inſup reticē
dū quamuis leuius cuiq̄ uideri poſſit/q ꝛ aptio
rē ibi uirū efficiet ubi maxīe aptū pmptūq; appa
rere oz. Ibidē certe ob ipāz dexteritatē hoſtib9
terribilior apparebit: mihi itaq; o lyſimache o

opepretiū eē uideť ut hec adolescenteȝ ꝑcipiāt
quā ue ob cām ita putez/exposui. Uerūtñ libē
ter audirē/siqd preter hec laches uelit afferre
la: Absurdus ꝑfecto sermo existiareť o nicia si
quis aliquā disciplinā diceret/minꝰ ꝯpandam
Prestare.n.uideť scire oīa: Enīuero facultas
hec circa arma si disciplina q̄dā ē ut ferūt q eā
docent: et talis preterea qualē nicias predicat
discenda ē. Sin aūt disciplina non ē/sed nos ꝺ̄
cipiunt q hanc pollicenť: uel disciplina ē qdez
sed haud multi pretii/qd discere hanc oportet
Ad hec dicenda ea sane cōiiectura me mouet:
ꝙ ut reor si alicuius hec esset pretii/nūꝙ lace
demones latuisset: qbus nihil aliud cure ē i oī
uita ꝙ ita se in oībus ꝯparare ut bello ceteros
oēs exsuperent. Quod si forte illos fugit/nō ta
men hos preterisset huius rei magistros/ꝙ hu
iuscemodi rebus illi sūmopere student: ꝙue in
his hōratus ab illis aliqs multas apud alios
pecunias cumularet: queadmodū tragediarum
poeta apud nos honoratus. nempe q tragediis
confidit suis haud extrinsecus atticam circūlu
strat/per alias urbes ostenatus/uerū stati huc
aduentat: et sua merito iis uiris ostendit: Hos
uero q in armoꝝ ludis uersanť uideo lacedēmo
nē putare quasi quoddā in accessibile templuz
neq; sūmo ēt pede adscēdere umꝙ audēre: Im
mo circuz oberrāt: et apud alios se potius iac
tant: precipue inter illos qui et ipi se aliis mul
tis in re militari inferiores eē ꝯfiterenť: preťea
non paucis o lysimache generis huius hoībus
interfui dimicātibus et q̄les sint noui. inde q̄z
coniiectare licet. Quasi.n. dedita opa nullus
umꝙ i bello illustris euasit eoꝝ q his ludis in
cubuerūt: ꝙuis i ceteris oībꝫ ii ꝑficiāt/maxīe
q se frequēter exercēt: soli tñ hi preter ceteros
ad hoc uoti ipotes sť: usq; adeo infortunati ui
denť: Eteni stesileū hunc/quē uos mecū tanta
in turba sese ostētātē ꝯtēplati estis et mira nimi
um ꝑfitētē: alibi qñz isperi certius reuera se ip
suz haud spōte ītuētibus demōstrātē: Adscēdit
qñz nauē et aduersus igētē nauē aliā ꝺ̄certauit
īstrumētū quoddā militare tenēs maībus ab a
liis lōge diuersuz/qppe cū et ipē ab aliis discre
pet: hēbat hic dorydrepanū.i.telifalcē. Reliq̄
qdē uiri huius gesta haud digna auditu sť: hoc

tñ nō ē silētio preterenndū qd ꝯtigerit ex tā mi
ra cautōe huiusq; uiri machinamīto q telo falcē
addidit: eo siqdē dimicāte falx nauis se fulcim̄
tis iplicuit. Trahebat aūt stesileus ut explicarz
neq; poterat: nauis nauē trāsibat: ille aūt iterea
nauē cursu comitabať hastā ꝯtinēs. cū uero na
uis nauē iā trāsiret/eūq; hastā tenētē attraherz
ad extremū teli manu deuenit. Risus ergo ac
strepitus āpla i naui cōcitus: ob stesilei habitū
et ob id insuꝑ qa ad sūmā qs nauē iacto lapidē
i pedes eius coegit ut hastā dimitteret. tunc sa
ne et illi q triremi uehebāť haud ulterius risuz
ꝯtinere potuerūt: cū eius telifalcē illaz naui su
spēsaz ītuerēť: forte alicuius hec pretii sť: ut ni
cias asserit: Uerūtñ ea qbus īterfui talia q̄dā
sť. Quāobrē ut in pricipio dixi/siue disciplina
hec ē/paꝝ ꝑdest: siue non ē sed simulāt: q hanc
ꝑfitēť/haud res studio digna uideť. ita sane ar
bitror/siqs timidus facultatē hāc seq̄ť/audaci
orē ob hāc effectū clariorē fore ꝙ fuerit. Sin
aūt fortis qspiā eā secteť obseruatū ab hoībus
si paꝝ qd aberret/magnas calūnias subituꝝ. in
uidiosa nāq; sciē huius ꝑfessio: quocirca nisi
uirtute mirū īmodū ceteris prestet: q hanc sibi
sciāz uēdicat/uitare non poterit quin ridiculus
hēať: Eiusmōi uiďť mihi lysimace huius disci
pline studiū Oz aūt ut ab initio dicebā sūmo
ꝑe hunc socratē obsecrare/ut circa ꝑpositaz q̄
stōez sua ex sentētia ꝯsulat: ly. rogo eqdē socra
tes: et.n. discernētis cuiusdā sentētiā ꝯsultatio
hec desiderat: nā si iuicē hi ꝯuenissent: minus e
iusmōi ꝯsultatōe opus forz: postꝙ uero laches
ut cernis et nicias dissidēt/prestat audire nūc
cuius ipē sentētie potius suffrageris: so: qd ue
ro lysimace? Hisce tu adherebis si plures no
strū laudabunt: ly: quid nā aliud qs agat o so
crates? so: numqd et tu melesia similiter face
res? Ac si de exercitatōe filii ꝯsultares/nū plu
ribus nostrum fidē prestares/an potius illi q
sub perito exercitandi magistro didicisset. secq;
exercuisset? mele: Illi merito socrates: so: ipi
itaq; maiorem fidem adhiberes/uni ꝙ
nobis quatuor: me: forsitan. so: Scientia e
nim non multitudine iudicare oportet/qd rec
te est iudicādum: me: proculdubio: so: non ne
id in primis consyderādum est? siquis iter nos

170

est pitus ea in re de qua nunc deliberamus/an
non? et siquis talis inueniatur illi credendum/
sententia ceteroruz postposita. Sin nullus/ ali
us qdam nobis inuestigādus. An circa exigu
um qddam nunc piculum subire censetis ipse
atq; lysimachus? potius q̄ circa rem quandaz
uestrarum possessionum oīum pretiosissimaz?
filiis namq; bonis uel malis effectis/ uniuersa
domus paterna/eodem modo gubernabitur/
quo et filii affecti erunt: me: Uera loqueris: so
Diligenter igitur huic rei inuigilandū: me: ual
de: so: Quo nam ḡ pacto quod modo dicebaz
consyderauissemus si inuenire uoluissemus qs
nostrum maxime in certando artificiosus euadō
ret? Non ne eum pscrutati essemus qui et didi
cit et exercuit? cui uidelicz idonei huius rei pre
ceptores extiterint? me: ita equidem arbitror:
so: An non prius ēt qd illud sit cuius precepto
res indagaremus? me: Qui istuc ais? so: Sic
clarius forte pcipies: non uidetur inter nos in
principio constitisse quid illud sit in quo pquiri
mus quis nostrum sit pitissimus: et huius grā
preceptores habuerit/quis non? ni: Non ne q̄
rebamus o socrates utrum oporteat discere a
dolescentes armis dimicare nec ne? so: ita proz
sus o nicia: sed cum de oculorum medela qrit
aliquis adhibenda ne sit an non: tunc de mede
la putas/an de oculis consultari? ni: de oculis
so: Et quādo queritur/utrum frenū equo adhi
bendum nec ne/et qn̄/tunc non de freno: sed ō
equo potius consultatur: ni: uerum: so: Ut aūt
paucis comprehendā/quotiens quis aliqd ali
cuius grā querit/de illo ipō consultatio est/ cu
ius grā aliud querit non de eo qō queritur al
terius grā: ni: necesse est: so: Oportet itaq; con
sultorem examinare utrum ad illius curationē
peritus sit: cuius grā in presentia deliberamus
ni: omnino: so: an non dictum ē de disciplina p
quiri adolescentum animi grā? ni: dictum: so:
Ergo siquis nostrum curandorum aīorum arte
polleat ualeatq; eos sufficienter excolere: et pre
ceptores eruditos habuerit. inquirendum: ni:
Numq̄ ne uidisti o socrates sine preceptoribꝫ
aliquos in re quadam pitiores q̄ cum precep
toribus euasisse? so: uidi eqdem laches: quibus
ipē tamen non crederes si se optimos artifices
predicarent/nisi opus aliqō artis illoꝝ recte cō
structum et unū et plura mostrauerint: ni: uerū
est quod dicis: so: nos itaq; decet o laches et
nicia postq̄ lysimachus atq; melesias ad ɔsultā
dum de filiis ɔuocarunt/cupientes optios illo
rum animos effici: si preceptores nos habuisse
fatemur/eos ōndere: q et ipī primū optimi fue
rint: et multorum adolescentum aīos erudiue
rint/postea nos quoq; docuerint: Uel siqs no
strum preceptorē habuisse neget: opera sua mō
strare debet: in mediūq; afferre q nā athenien
sium/uel hospitū aut serui aut liberi: diligentia
sua absq; controuersia boni euaserint: sin aūt
neutrū ōndere possumus: ut alios consultores
adeant: iubere debemus: neq; in amicoꝝ filiis
deprauandis id subire piculi/quo apud adole
scentum domesticos accusatōem maxim: mere
amur. Eqde o lysimache atq; melesia de me ip
so in primis assero nullum hac de re mihi magi
strum extitisse: quamq̄ a tenera etate sp rē hac
affectaui: Uerumtn̄ sophistis mercedem solue
re non ualeo q soli polliciti sunt bonum me et
clarum efficere. Ipē uero pprio ingenio artez
hanc inuenire etiam nunc minime possuz. quā
si nicias hic uel laches iuenit uel didicit haud
equidē admirabor. Etenim pecuniis magis a
bundant ut ab aliis discere queant: et seniores
sunt ut iam inuenire potuerint: Uidentur autē
mihi ad erudiēdū sufficere: neq; in.usq; adeo
ītrepide de studiis iuueni bonis uel malis statu
issent/nisi putassent sufficienter hec cognoscere
Cetera his eqdē credo: q̄ uero dissētiāt admi
ratus suz: atq quēadmodū nup laches iubebat
ne me dimitteres: sed pcontareris ita nūc ego
uicissiz te rogo iubeoq; lysimache/ne lachetem
niciamq; dimittas: sed ab his sciscitaris: dicens
eis socratē dixisse rē ipāz nō itelligere: neq; diiu
dicare posse qs uestrū uera loqt: qppe cū nec
īuentor haꝝ reꝝ ipē fuerit: neq; ab alio docente
didicerit. tu aūt laches ac nicia dicite utriq; no
bis/quē circa iuuenū educatōnē doctissimū cō
ueneritis: et utrū discētes ab aliquo sciatis hec
an ipi potius inuentores sitis. q si didicistis quis
utriusq; magister? qui ue alii artis eiusdem
professores/Ut si minus uobis ad hec a rei pu
blice negociis superest ocii/eos adeamus.

psuadeamusq; uel muneribus uel grã uel utris
q; ut et nostrorum et uestrorum filiorum curam su
scipiant: ne im pbi facti maioribus suis dedeco
ri sint. Sin aũt ipĩ uos hoc inuenistis / adduci
te in medium siquos forte alios diligentia ur̃a
ex prauis bonos clarosq; homines reddideritis
Enimuero si nunc primum docere incipitis a
nimaduertendũ est non carem quendã merceđ
cductuz: sed et uestros et amicorum filios ĩ discri
men nos ducere: et profecto ut hẽt pũerbium
in uasis ipĩus iactura artem figulariam experi
mini: dicite itaq; quid ex his adesse et compete
re uobis asseritis uel negatis? hec tu ab illis sci
scitare Lysimache neque eos dimittas prius
quam respondant. Ly. Probe loqui So
crates O uirie: mihi uidetur. Si ergo uobis
gratum futurum est o nicia atq; laches / interro
gãtibus respondere ipĩ uideritis: mihi certe et
huic melesie gratum: si uelitis omnia que inter
rogat socrates rõe pcurrere. Etenim statĩ a pri
cipio dixi iccirco ad consultandum uos accer
sisse: quia excogitata uobis hec iam ut decens
est arbitraremur: presertim cum filios habea
tis ut nos ea ferme in etate iam cõstitutos / in
qua de eruditione sit cogitãdum. Si ergo nihil
prohibet / dicite obsecro / una q; cum socra
te hoc considerate: et reddẽtes et recipientes ĩ
uicem rõem: Recte namq; et hoc iste dicebat õ
maximo quodam nostrorum omniũ in presen
tia nos deliberare. Uidete itaq; utrum sic agẽ
dum existimetis. Ni: Uideris certe mihi lysi
mache socratem ex patre tantum cognoscere:
neq; cum eo umq; consuetudinem habuisse ni
si forte dum esset puer patrẽ sequtus aliquãdo
uel in templo uel alio populari conuẽtu tibi ad
heserit. Uirum aũt hunc factũ non dũ ut appa
ret / es alloqutus: ly. cur o nicias? ni: Ignora
re uideris q; qcumq; sermone quasi genere p
pinquat socrati: illiq; disputans heret: licet de
alio quoq; ceperit disputare: cogit tãdem So
cratis uerbis adductus sue uite reddere rõem
que sit presentis / que anteacte ipĩus uite condi
tio: Et postq; in hec ĩcidit / non prius cũ dimit
tit / socrates q; cuncta hec sufficienter examina
uerit: Ego aũt hoc familiariter usus sum: ac ne
cessarium esse cognosco huius ex uerbis hec p
peti: q; ne nunc ipẽ patiar / nõ ignoro. Delectat
me admodum huius o lysimache consuetudo:
Nec enim obesse puto ut in memoriã reduca
tur / siquid non recte uel fecerimus uel faciamus
Immo uero necesse est eum qui hec non refu
git / cautiorem in posterum fieri: existimãtem secũ
dum illud solonis tam diu discendum q; diu ui
uit: neq; spantem senectutẽ ipãm mentẽ nobis
daturã. Mihi itaq; nec insuetũ est: nec in iocũ
dum a socrate hoc examinari: Atq; iam pridem
id sciebam sermonem nobis non de pueris pre
sente socrate / sed de nobis ipĩs futurum: Quaob
rem nihil phibet / quo minus cum socrate ut
cumq; uult ipẽ disserã. Uerum considera quo
pacto ad hoc laches efficiat: la: simpliciter eq
dem nicia erga sermones afficior: ĩmo uero si
uis dupliciter: porro uerborũ studiosus uideri
cuiq; possẽ: et aliquãdo contra: Nam quotiẽs
de uirtute uel de sapientia quadam aliquem au
dio disputãtem reuera uirum dignũq; sermoni
bus ipĩs mira quadam afficior uoluptate / con
tẽplans dicentẽ simul ac dicta / q; congrua ĩter
se et consona sint. Atq; hic profecto uir musi
cus esse mihi uidetur harmoniam suauissimam
modulatus: Non lyram neq; iocularia quedã
instrumẽta / sed uita reuera contempans / cõcor
dia uerborum et operũ concinentẽ secundũ do
ricam uz melodiã: non ionicã aut frygiã aut ly
diam: sed eam certe que sola greca est harmo
nia. Talis itaq; uir mirifice suis me uerbis de
lectat: efficitq; ut uerborũ auidior esse uidear
tanta attentõe dicta illius accipio: Quisq; aũt
agit cõtra / meas offendit aures: et quo loqui ui
detur ornatius eo efficit magis ut uidear a ser
monibus abhorrere. Socratis qdem uerba nõ
dum expertus sum: opera certe quãdoq; mihi
q; compertum est hunc preclaris sermonibus
omniq; libertate loquendi dignũ esse. Si ergo
et hoc hẽt / cum eo plane consentio: atq; libẽtis
sime ab eiusmodi uiro examinabor: neq; mole
stum mihi erit ab eo aliquid discere: Atq; et so
loni hoc abiiecto concedo q; a bonis uiris dũ
taxat multa senescens discere uolo. Hoc igitur
sit mihi concessum / ipũm preceptorem bonũ eẽ /
ne forte dum inuitus disco ĩdocilis esse uidear
neq; mihi cure est / utrum sit preceptor iunior

uel nō dum opinione hominum clarus: uel ali
ud tale qd habeat. Tibi ḡ predico socrates ut
me quomodocumq͡ʒ uis et doceas et redargu
as: et discas quod ipē noueriz. Sic certe erga
te affectus suz ex eo die/quo mecum subiisti di
scrimen/tueq͡ʒ uirtutis fecisti periculum/testio
niuz illud perhibēs: quod exhibere debet q̲sq̲s
iuste piculum est facturus. Dicas ergo quod lu
bet/nihil etatem nostram ueritus: so: Ergo in
cusare uos non poterimus quasi minus ad con
sulendum inuestigādumq͡ʒ paratos: ly: Sed
nostrum utiq͡ʒ opus o socrates. Unum namq͡ʒ
ego te nostruz reputo. Cogita itaq͡ʒ p me adole
scentū grā: quod ab iis q̄rere nos oporteat: cū
q͡ʒ ipis disserēdo consulta: nā mihi q̲dem m̄lta
excidunt e memoria obsenium/ex his q̄ pquire
re statuerim: atq͡ʒ ea rursus q̄ audierim/si q̲ alii
sermones interuenerint/non satis recolo: Qua
ꝓꝓ uos inuicē q̄ proposuimus pcurrite: ego ue
ro audiaz: et cum audiuero una cum hoc mele
sia quicq̲d statueritis p agam: so. O nicia atq͡ʒ
laches/lysimacho melesieq͡ʒ parēdum: Que igi
tur supra inuestigare contendimus/uidelicet q̲
uam preceptores nobis discipline talis extite
rint/uel quos alios ipi nos meliores fecerius
forte nihil obesset inter nos ipōs examinare:
Uerum eiusmodi quedā consyderatio in idem
redibit ut arbitror: et altius repetet̃. Si de ali
quo forte sciremus/q͡ꝑ presens alicui/melius ef
ficiat illud/cui sit presens: atq͡ʒ rursus admo
uere illi ipūm possemus/constat quod illud ip
sum cognosceremus: circa quod aliquādo con
silium iniremus inuestigātes quo pacto facilie
quis/et optime illud adipiscatur. forte non itel
ligitis: uerum sic facilius cōprehēdetis: Si sci
remus q͡ꝑ uisus oculis presens meliores illos
efficit/q̲bus adest/rursus q͡ʒ possemus ipūm ocu
lis adhibere/patet q͡ꝑ ēt qd ipē uisus sit cogno
sceremus/de quo aliq̄n ꝯsultādum nobis esset
qua rōe q͡ꝑ facilime et cōmodissime ipūm quis
cōparet. Si eni id ipūm nobis esset ignotū qd
ipē uisus ē/qd auditus/numq͡ꝑ idonei cōsulto
res medicine circa oculos aures ue essemus/ i
uestigātes quo modo optime quis uisum audi
tumq͡ʒ recupet: la: Uera narras o socrates. so
Non ne hi nos in presentia o laches elegerūt

consultaturos qua rōe uirtus animis filioꝝ suo
rum adhibita/eos meliores efficiat? la: pfecto
so: Non ne igitur constare id oportet/ uz quid
ipā uirtus sit intelligere? si enim qd uirtus sit
penitus ignoremus/quo pacto cōsulere cuiq͡ꝑ
poterimus/uiamq͡ʒ optimaz et facilimaz ad uir
tutez ostēdere? la: nullo modo o socrates: so: fa
temur ne laches quid uirtus sit intelligere? la
Fatemur certe: so: si intelligimus/certe qd sit
ēt exprimere possumus: la: nihil prohibet: so:
Haud tamen quid uniuersa sit uirtus statī uir
optime pquiramus: Maius namq͡ʒ id opus.
Sed de parte primum aliqua uideamus/utrū
satis nobis pateat. Atq͡ʒ hunc in modū facilior
nobis erit inuestigatio: la: Utcūq͡ʒ placet agant̃
so: Quā itaq͡ʒ potissimum uirtutis partem elicie
mus? an uidelicet eam? ad quā ipā armorum
disciplina spectare uidetur? uidet̃ aūt multis
ad fortitudinē/non ne? la: et maxime quidē: so
Primum ergo qd fortitudo sit o laches aperi
re conemur: deinde inuestigabimus quo pac
to ab adolescētibus: quoad exercitatōe et doc
trina fieri potest comparet̃: Quaꝓꝓ annitere/
qd fortitudo sit nobis exponere: la: haud dictu
difficile istud o socrates: Certo scito illum esse
fortem qui ordinem seruans expugnādis hosti
bus instat: neq͡ʒ refugit: so: bene loq̄ris laches
Sed ego forsitan cum uerbis obscurioribus
te rogarem/cām dedi ut aliud responderis/q͡ꝑ
quod iterrogās ipē senserim: la: Qua ratōe id
ais socrates? so: Explicabo si potero: fortis uti
q͡ʒ is est/quem dicis ipē q̲cumq͡ʒ ordinem non
deserens aduersus hostes pugnat: la: hunc ipūz
dico: so: Atq̲ et ego: Sed numq̲d et ille/q̲ nō
pmanens: sed fugiens/pugnat? la: quo modo
fugiens? so: quēadmodum scythe dicuntur/nō
minus fugiēdo q͡ꝑ in sequēdo pugnare: Unde
et homerus equos enee laudans ait/celerrie hīc
et illinc psequi atq͡ʒ fugere: Eneamq͡ʒ ipūm simi
liter ab ipā metuendi scia quādoq͡ʒ laudauit:
dixitq͡ʒ illum esse metuendi fugiendiq͡ʒ pitum:
la: Et recte quidem o socrates: naz de curribꝫ
loquebat̃/tu uero de scythaꝝ equitibus loq̄ris:
equites sane illorum sic dimicant/armature au
tem grece piti: quēadmum ipē dicebam: so:
Preter lacedemones laches: Nēpe lacedemo

171

nes igt in plateis cum scutiferis propīquassent
non substinuisse primum illorum impetū: neqꝫ
ꝑstitisse sed fugisse potius: postq̄ uero ꝑsarum
solute sunt acies se conuertisse: atqꝫ eqtum mo
re dimicantes / in ea pugna uictores euasisse: la
Uera narras: so: merito ergo dicebā interroga
tionem meam non rectam minus recte respōsi
onis tue cām extitisse: Jnterrogare enim uole
bam non solum de iis qui circa leuem armatu
ram fortes sunt: sed etiam de equitibus: deqꝫ
omnibus simpliciter ī quo uis belli genere for
tibus: neqꝫ in terra dūtaxat: sed et ī maritimis
tempestatibus: īmo etiam de his qcumqꝫ aduer
sus morbos uel inopiā uel ciuilia negocia for
tes sunt. Neqꝫ de his tantum q aduersus do
lores metusue cōstantes sunt: uerum de illis e
tiam q ꝯtra uoluptates concupiscētiasqꝫ pugna
re fortiter possunt / siue ꝑsistentes / siue ēt tergi
uersantes. Sunt namqꝫ ⁊ in hisce rebus o la
ches fortes non nulli / la: et maxime quidem o
socrates: so: non ne omnes hi fortes sunt? Ue
rumtamen partim circa uoluptates / partim cir
ca dolores / partim circa cupiditates / partim cir
ca timores fortitudinem possident: et q timidi
sunt circa eadem ut arbitror timidi: la: sic ē oīo
so: Quid sit utrumqꝫ horum interrogabam:
Rursus itaqꝫ pro uiribus exprīe quid ipā for
titudo sit: que in his omnibus eadem reperit̄.
Non dum intelligis? la: non satis: so: dico au
tem ꝑinde ac si interrogassem qd est ipā ueloci
tas: que in currendo nobis adest citharāqꝫ pul
sando: et in loquēdo et in discendo / ceterisqꝫ ꝑ
multis: quā qdem possidemus ut dictu dignū
est / uel in manuum uel pedum uel oris uocisqꝫ
uel intelligētie motibus: Non ne ⁊ tu similiter
dicis? la: prorsus: so: ergo siquis me ꝑcontare
tur o socrates qd esse dicis istud qd in omnibꝫ
uelocitatem nominas? Responderem utiqꝫ ui
breui ī tēpore multa ꝑagētē / uelocitatē uocare /
tam circa uocem q̄ cursum: ac cetera omnia:
la: Recte: so: Conare ꝗ ⁊ tu laches fortitudi
nem similiter d̄finire que nam potētia ipā sit ea
dem in uoluptate doloreqꝫ ⁊ omnibus: quibus
conuenire illam modo ꝑiter dicebamus: et for
titudinem ꝑ singula nominari: la: uidetur mihi
fortitudo tolerantia quedaꝫ ani eē si quod per

omnia fortitudini conuenit dicēdum. so: Dicē
dum profcō si nobis ipi ad īterrogata respōde
amus: Arbitror aūt non quālibet tolerantiam
fortitudinem te putare: Quod hic sane cōicio
Hoc ferme cognosco laches / te pulchrum qd
dam fortitudineꝫ esse putare: la: īmo certe pul
cherimum: so: Non ne tolerentia quam prudē
tia comitat̄: et pulchra est et bona? la: omnino
so: Ea uero quam īprudentia / non ne cōtra dā
nosa ac noxia? la: nempe: so: Pulchrum ne ip
se uocabis quod tale sit dānosum ac noxium:
la: Nephas istud o socrates: so: Non ergo tole
rantiam eiuscemodi fortitudinem nuncupabis
quādoquidem haud pulchra est: cum tamen
fortitudo ipā sit pulchra: la: Uera loqueris: so
Prudens itaqꝫ tolerātia secundum orōem tuā
est fortitudo: la: uidet̄: so: uidāmus ergo q̄ naꝫ
tolerantia: ⁊ ad qd prudens sit fortitudo: num
quid ad omnia tum magna tum parua? ueluti
siquis toleret / duꝫ prudenter argentuꝫ erogat
cognoscens ex hoc sumptu se lucraturum. hūc
ne fortem dices? la nequaq̄: so: an uero siquis
medicus / cum filius eius uel alius qui uis pul
monum anxietate grauatus potum dari cibūqꝫ
petit toleret neqꝫ flectatur? la neqꝫ tolerantiam
hanc fortitudinē apellabo: so: At uero in bello
tolerantem uirum promptumqꝫ ad pugnam q
prudenter singulis circumspectis preuideat ali
orum sibi fore presidium: et aduersus paucio
res debilioresqꝫ suis pugnandum / loca quinēti
am et presidia hēat commodiora / uirum ne iq̄
tali cum prouidentia et apparatu tolerātem for
tiorem dices eo q in contrario quodam exerci
tu constat ac tolerat: la īmo uero hunc q in cō
trario socrates: so: Jmprudentior tamen ē hu
ius q̄ illius alterius tolerantia: la: uera loqueris
so: Ergo et hominem equestri scīa preditum et
in equestri certamine tolerantem / minus fortē
dices eo qui exꝑs huius scīe tolerat: la: Mihi q
dem ita uidētur: so: Atq et illum preterea q sci
ens funda iacere arcumqꝫ intendere uel aliud
quod uis toleret / minus fortem: la: Omīo: so
Jtem qcumqꝫ sine arte natandi in puteum de
scendētes eo in ope tolerare ac ꝑsistere audent
uel ī alio quo uis opere siue arte / eos tu fortio
res dices his q sunt in eis artibus eruditi: la:

142

Quid aliud quis dixerit socrates? so: Nihil si
modo ita quis putet: la: puto equidem: so: atta
men imprudentius hi picula subeunt / tolerant
q̃ q̃ illi q arte hec aggrediuntur: la. uidentur
so: Non ne supra turpis ac noxia / nobis auda
cia toleratioq̃ imprudens apparuit? la: maxīe:
so: Constitit autem fortitudinez pulchrum ali
quid esse: la: constitit plane: so: Nunc rursus
concessimus turpem illam imprudentemq̃ tole
rantiam fortitudinem esse: la: Sic apparuit:
So: Recte ne loqui tibi uidetur? la: non mihi
per iouem o socrates: so: non ergo secundum
doricam harmoniam / ut uerbis tuis utar / ego
ac tu modo concinuimus: Naz opa nobis uer
bis non consonant: Re quidem ipā diceret ali
quis fortitudinis nos esse participes. Uerbis
aūt minīe ut arbitror si nos in presentia audi
uerit disputātes: la: uerissima narras: so: uidet̃
ne tibi pulchrum esse: ut sic affecti simus? la:
Nequaq̃: so: Uis ne sermoni quem induxius
hoc saltem credamus / pareamusq̃? la: quid nā
et cui potissimum? so: sermoni inquam tolerare
iubenti. Si ergo tibi placet et nos in hac ipā q̄
stione constemus toleremusq̃ / ne ipā nos for
titudo derideat: q̃ minus fortiter ipām inuesti
gemus: si sepenumero tolerātia ipā constantia
q̃ fortitudo est: la: ego quidem o socrates suz
ad perseuerandum paratus: quāuis insueti mi
hi hi sermones sint: sed quidam me aduersus su
periora contendendi instigat ardor. ac nimium
egre fero si usq̃ adeo ineptus sum ad ea q̄ sen
tio proferenda. Nempe mihi uideor quid forti
tudo sit intelligere. nescio tamen quopacto pau
lo ante me subterfugerit / ut quid ipā sit uerbis
complecti nequiuerim: so non ne bonum uena
torem decet amice explorando discurrere et sa
gaciter inseq: neq̃ ignaue desistere? la. decet p
fecto: so: Uis itaq̃ niciam istum ad uenationez
hanc inuitemus? siquo pacto esset nobis sagaci
or: la: quid ni uelim? so: Age nicia amicis tuis
sermonum fluctu nutantibus subueni: nacillā
tibusq̃ si quam uim hēs adcurre: Cernis quā
tum nostra deficiant ac dubia sint. Tu ergo ex
plicans quid esse fortitudinem putes / ambigui
tatem solue / tuamq̃ sententiam ratione confir
ma: ni: Uidemini o socrates mihi iam diu non
recte fortitudinem definisse: Eius porro sentē
tie quam recte abs te inductam quādoq̃ audiui
nullam facitis mentionem: so: cuius nam sentē
tie nicia? ni: Sepenumero ex te audiui quemli
bet ad ea bonum esse in quibus est sapiens / ad
ea malum in q̄bus inscius: so: uera per iouem
refers o nicia: ni. non ne igitur si fortis uir bo
nus est / est & sapiens? so: audis laches? la: au
dio equidem: sed quid dicat non satis ītelligo
so: At ego mihi intelligere uideor. Opinor eiz
hunc sapiam quādam / fortitudinem dicere: la:
Quam sapientiam socrates? so: non ne ab hoc
istud queris? la. certe: so: age nicia huic decla
ra / qualis sapia secundum orōem tuam sit forti
tudo: neq̃ enim tibicinaria: ni: non: so: Neq̃
etiam citharista: ni: neq̃ ista: so: At nero q̄ naz
ista: et cuius rei scia? la: Recte admodum iter
rogas illum o socrates. Ideoq̃ exponat quaz
sapiam esse dicat: ni: sciam metuendarum rerū
et non metuendarum tam in bello q̃ ī ceteris
omnibus: la: Quam absurde hic o socrates lo
quit̃? so: Quamobrem ita dicis laches? la. q̄a
diuersa est a fortitudine sapia: so: Non dicit ni
cias: la: Non hercle: et iccirco delirat: so: quin
doceamus illum? obmissis conuitiis? ni: At cu
pit laches iste o sacrates me tamq̃ nihil dicen
tem redargui / postq̃ sibi idem nup accidit: La
Absq̃ dubio nicia idq̃ conabor ondere. nihil
enim dicis: Non ne in morbis medici metuēda
cognoscunt? an uident̃ tibi fortes ista cognosce
re? uel tu medicos fortes uocas? ni: minime:
la: Neq̃ agricultores ut arbitror / licz hi ī agris
colendis que sint metuenda cognoscant: quin
etiam artifices alii: que audere decet & que me
tuere suis ī artibus sciunt / qui nihilomagis for
tes sunt: so: quid tibi dicere laches uidetur o
nicia? ni: aliq d certe dicit: non tamen uerum:
so: quare? ni: Quoniam medicos arbitrat̃ ulte
rius quicq̃ nosse circa egrotos preter id quod
egrum noxiumq̃ uel quod sanum et salubre:
Ipi uero hoc dumtaxat intelligunt: Utrum ue
ro extimescendum malumq̃ alicui sit esse sanū
potius q̃ egrotare: cēses hoc o laches medicos
intelligere? An non putas prestare non nullis
ex morbo nō surgere q̃ ꝯualescere? Dic eni: tu
ne asseris omnibus prestare ut uiuant: nec mul

tis conducere mortem? la: Hoc equidem poti
us: ni: Quibus mori prestat eadem metuenda
malaqꝫ existimas que et illis quibus uiuere? la
Nequaq̃: ni: harum uero rerum iudicium me
dico tribuis? uel alteri cuidam artifici preter q̃
metuenda et non metuenda intelligenti: quem
ego fortem uoco: so: aduertis ne laches quid i
ste loquatur? la: aduerto equidem / q̃ uates for
tes nuncupat. Nam quis alius norit quibꝫ mo
ri prestet q̃ uiuere? Atqui o nicia utrū fateris
uatem esse te uel neqꝫ uatem neqꝫ fortem: Ni:
Numquid uatis officium putas / metuenda et
inuadenda dinoscere: la: Puto equidem: nam
cuius alterius? ni: Eius plane quem ipse dico
multo magis uir optime. Quippe ad uatē spec
tat solum futurorum portenta signaqꝫ prenosce
re / siue mors cuiq̃ immineat: siue morbus: seu
iactura rerum: uel uictoria uel clades in bello
aut alio quo uis certamine: Quid autem ex his
cuiqꝫ aut pati aut non pati / prestet cur uates po
tius q̃ qui uis alius iudicabit? la: Nescio q̄d
iste sibi uelit socrates: Neqꝫ enim uatem neqꝫ
medicum: neqꝫ alium quempiam declarat: quē
fortem esse dicat nisi forte deum quendam esse
ipsum dixerit. Mihi quidem uidetur nicias in
genue fateri nolle se nihil dicere: sursum uero
deorsum ꝗ fertur: et ignorantiam suam abscō
dit: Enimuero et nos paulo ante: ego. s: ac tu
socrates terguersari similiter poteramus / si dis
simulare uoluissemus / adeo ut non uideremur
nobis ipis contraria loqui. Si ḡ in iudicio no
bis esset orandum / deceret quodammodo hoc
efficere. Nunc autem quid opus est in hoc ce
tu frustra se uerbis ornare? so: nihil ut mihi ui
detur laches. Sed uideamus ne forte nicias
aliquid se dicere putet: neqꝫ uerborum grā ista
dicat. Quare ab ipō planius sciscitemur / quid
sentiat / ac siquid ueri afferre uidet̄ / assētiemur
alioquin docebimus: la: Ipē si uis / interroga so
crates: Ego enim satis percontatus sum: so:
Nihil me prohibet. Communis enim et mihi
et tibi erit interrogatio: la: Omnino q̄dem: so:
Dic mihi o nicia. Immo dic nobis: nam et mi
hi et lacheti questio hec est communis: fortitu
dinem esse dicis metuendorum et non metuen
dorum scientiam? Ni: Equidem: so: Hoc autē
dinoscere non cuiuslibet uiri opus esse: postq̃
neqꝫ medicus neqꝫ uates hoc noscit: neqꝫ for
tis est nisi hanc ipām sciām sit adeptus: an nō
ita dicebas? ni: Ita prorsus: so: Quare ut pro
uerbio fertur / non sus hoc qui uis norit: neqꝫ
fortis erit: ni: Non certe ut mihi uidet̄: so: con
stat utiqꝫ nicia q̃ neqꝫ crommyonem suem for
tem fuisse credis: Neqꝫ iocandi grā hec dico:
Uerum arbitror eum q̄ ita loq̄tur nullius bru
ti admittere fortitudinem: neqꝫ concedere bru
tum aliquod adeo sapiens esse ut que perpauci
homines propter difficultatem cognoscunt / ea
leo uel leopardus uel aper aliquis nouerit: sed
necesse est illum q̄ ita ut tu fortitudinem defini
erit / dicere / leonem / ceruum / taurum / ac simiā
ad fortitudinem eque natura institui: la: p deos
recte loqueris socrates: idqꝫ nobis o nicia reue
ra declara: Utrum sapientiores nobis has fe
ras esse dicas: quas omnes fortes esse fatem̄:
Uel contra omnium opinionem / fortes esse ne
gare audeas? ni: Equidem laches neqꝫ bruta
fortia uoco neqꝫ aliud quicq̃ terribilia ꝑꝑ igno
rantiam non formidans: sed intrepidum atqꝫ fa
tuum. An pueros omnes fortes uocare me pu
tas q̄ ob iustitiam nihil metuunt. Arbitror e
q̄dem itrepidum non idem esse ac forte: Nam
fortitudinem et prouidentiam in paucis admo
dum reperiri existimo: Ferocitatem uero auda
ciam: intrepiditatem absqꝫ prouidentia in mul
tis et uiris et mulieribus puerisqꝫ et feris. que
igitur et tu et alii multi fortia nominatis: Ego
ferocia nuncupo / fortia uero que prudenter di
scernunt: que audacia et que metu sint digna:
la: Uides o socrates q̃ belle hic uir ut putat ip
se se uerbis subornat. Eos autem fortitudinis
munere priuare contendit: quos alii omnes for
tes esse consentiunt: so: Ego uero nequaq̃ o la
ches: sed bono esto aīo: Aio enim et te et lama
chū sapiētes eē / si fortes estis: et alios isup mul
tos atheniensium: la: nihil aduersus hec iferam
ēt siquid ualeam: ne me dicas reuera exoneum
quendam maledicum et detractorem esse: So
Ne dicas o laches: haud enim aduertisse uidē
ris hunc a damone amico nostro eiusmodi sapi
entiam accepisse. Damon autem prodici est ad
modum studiosus: Prodicus uero pre ceteris

173

sophistis egregie talia quedam nomina distīgue
re dicitur: ni: Profecto his studiis se extollere
socrates magis sophistam decet q̄ uiruz publi
cis merito fugientem muneribus: so: decet euz
laches qui res maximas gerit: maximam quoqꝫ
hēre prudentiam: Inquirēdum uero nunc cen
seo ad quid potissimum significandum nicias
fortitudinis nomen instituit: la. Tu ipē pergre
hec socrates: so: Efficiam uir optime: ne tñ pu
tes et cōmunione te disputatōis excludi: Sed
et tu mentem adhibe: et nobiscum dicenda ꝯsy
dera: la: Esto ita / si tibi agendū ita uidet̃: so:
Immo certe uidet̃. Tu autē nicia dic nobis ite
rum a principio: Scis ī sermonis pricipio nos
fortitudinem ueluti quādam uirtutis ꝑtem con
syderauisse: ni: equidem. so: non ne et tu quod
supra est inductum ut ꝑtem aliquā respondisti
tamq̄ sint et partes alie: cuncte aūt uirtutis no
mine nuncupentur? ni: Quid ni? so: An tu eas
dem quas ego partes nominas. Nam ego q̄dē
ultra fortitudinem / temperātiam iustitiāqꝫ et ta
lia quedā nomino. num et ipē? ni: ego quoqꝫ si
militer: so: Attende iam. Hec enim admittim̃
De his autez que metu digna et terribilia sunt
et de his que audacia digna sunt deinceps con
syderemus: ne forte tu alia esse putes / alia quo
qꝫ et nos putemus. Que enim nos ducimus /
exponemus. Tu uero si dissentis / doce. Arbi
tramur terribilia esse que metum incutiunt. au
dacia digna / que metum nullum obiiciunt: me
tum uero inferunt non preterita mala non pre
sentia: sed que expectant̃. Metum siq̄dez futu
ri mali expectationem uocamus. An non et tu
idem ꝯsentis o laches? la: Et maxime q̄dē socra
tes: so: Audis o nicia terribilia metuendaqꝫ fu
tura mala nos dicere: audacia uero digna / fu
tura bona uel certe non mala. Tu ne ita de his
an aliter sentis? ni: Ita certe: so: horum sciam
fortitudinez uocas? ni: prorsus: so: Uideamus
preterea utrum de hoc tertio nobiscum sentias
ni: Quid istud? so: dicam equidem. Mihi sane
atqꝫ huic uidetur quorumcumqꝫ scīa aliqua est
non aliam sciam esse preteritoruz ut facta sunt
aliam presentium ut fiunt: aliam futurorum ut
optime fieri possint: sed eiusdem scie opus esse
hec omnia nosse: Queādmodum circa sanuz et
salubre ꝑ omne tempus non alia preter unicā
medicinaz scīa prospicit que fiunt que facta sīt
que fient quo pacto fiant: et circa illa que terra
nascuntur agricultura se similiter hēt: Quin ēt
in bello uos ipī testes eritis rem militarē subti
liter et alia omnia et futura prospicere: neqꝫ eiz
subiici illam uaticinio uultis: sed preesse potius
utpote acutius q̄ in bello fiunt / que ue futura
sunt preuidentem. Atq̄ et lex ita statuit: nō ua
tem prefecto exercitus dominari: sed prefectuz
exercitus uati preesse: asseremus hec o laches?
la: Asseremus: so: An tu nobis consentis o ni
cia / ad eandem sciam ꝑtinere eadem ut preteri
ta: ut presentia: ut futura sunt cognoscere? ni:
Equidem: nam ita mihi uidet̃ o socrates: so:
Non ne uir optime fortitudo scīa est metuēdo
rum contrariorumqꝫ? ut ipē predicas? ni: ē uti
qꝫ: so: Constitit autē ea q̄ metuimus / futura ma
la: que uero audēmus / futura bona esse: ni: pla
ne: so: Eadem uero scīa est earundem reꝝ pre
teritarum presentiumqꝫ et futurarum: ni: uera
hec sunt: so: Non solum ergo metuendorum ꝯtra
riorumqꝫ fortituno scīa est: neqꝫ enim futura
dūtaxat bona mala ue intelligit: uerū ēt presen
tia preteritaqꝫ: et omnia simpliciter ut alie scīe
ꝓspicit: ni: Ita uidet̃: so: Partem itaqꝫ tertiaz
fortitudinis nobis nicia respondisti: q̄q̄ nos
q̄d uniuersa fortitūdo sit interrogauius: Enim
uero ut uidet̃ ī presentia secundum ordīem tuā
non modo metuēdoꝝ contrarioruz qꝫ fortitudo
scīa ē / sed bonorum oīum atqꝫ malorum / omni
umqꝫ simpliciter quomodolibꝫ sese habētium:
Sic ne modo an aliter iudicas nicia? ni: Ita
mihi uidet̃ o socrates: so: Putas o beate uir /
huic aliquā deesse uirtutē / q̄ norit bona omnia
prorsus ut effecta sunt / fiuntqꝫ et fient: mala ue
similiter? Eumqꝫ uirum indigere tempātia et iu
stitia putas uel sanctitate? cui soli competit ut
tam circa deos q̄ circa homines bona et ma
la prudenter intelligat / hec deuiter / porrigat il
la quādoqꝫ scit recte cum omnibus uiuere: ni:
Uera loqui uideris o socrates: so: Quod ergo
abs te inductum est nicia / non pars uirtutis: sed
uniuersa uirtus est: ni: Apparet: so: Uerumta
men fortitudinem diximus partem aliquam es
se uirtutis: ni: Diximus plane: so: Quod uero

173

nunc dicitur/non apparet:ni:non:so: Non er
go inuenimus nicia quid ipsa sit fortitudo:ni:nõ
uidemur:la: Atque rebar o amice nicia inuentur
te:postquam me socrati respondentem despiciebas
Ideoque sperabam te ex damonis sapientia hec nobis
declaraturum:ni:quam belle agis o laches/quam nul
lius momenti estimas/apparuisse te supra nihil
de fortitudine intelligere:solum uero id curas
utrum ego quoque talis uidear:neque quicquam in
teresse censebis/modo et ipse tecum nihil intelli
gam ex his rebus:quas scire debet quisquis se ma
gnifacit: Uideris ergo reuera humanum quiddã
agere:quod non te ipsum sed alios respicis. Ego
autem arbitror mihi satis de superioribus esse dic
tum. Siquid uero minus sufficienter dictũ est
post hac cum damone ipso corrigam quem tu/
cum nunquam uideris/existimas deridendum:
cumque aliis etiam emendabo. Ac postquam omnia cõ
firmauero absque inuidia te docebo. Nam hac
maxime indigere disciplina uideris:la: Sapiẽs
quidem es o nicia: Uextamen lysimacho huic
et melesie consulo ut studium meum ac tuum/
circa filiorum eruditionem nõ exigant:sed So
cratem hunc ut in principio dixeram obnixe ad
hoc opus accersant. Ego quoque si mihi adulti
essent filii idem fecissem:ni: Enimuero et ipse
censeo/si modo uelit socrates curam adolescen
tum suscipe/alium neminem esse querendum.
Nempe niceratum huic libentissime cõmenda
rem/si ipse accipet. Uerum quotiens de hoc sibi
uerba facio/alios quosdam obfert:ipse renuit:
Experire ergo lysimace num socrates tibi ma
gis obtemperet:ly:par est o nicia. Quandoque
dem et ipse multa erga hunc facere studerem/quam
erga alios multos non facerem. Quid ais so
crates? Morem ne geres/curabisque ut opti
mi adolescentes euadant?so: Durum certe id es
set lysimache:siquis eiusmodi curam renueret
Quapropter si ego in superiori disputatione sapiẽs ap
paruissem/hi aũt inscii merito ad opus hoc ipse
precipue uocandus essem. Cuz uero pari in du
bitatione uersemur/quis nostrum potius eliga
tur? Mihi quidem nullus precipue eligendus
esse uidetur. Ceterum cuz hec ita se habeant/
uidete an recte nobis cõsulam. Oportere o ni
ri existimo/hec enim non efferentur/communi
ter omnes inuicem querere primum quidez uo
bis ipsis optimum preceptorem: Egemus enim
Deinde adolescentibus:neque pecuniis neque aliis
parcentes. Ita uero uiuere ut nunc uiuimus:
et filios ipsos ita curare non consulo. Siquis
aũt nos irriserit/quod tam grandes natu precepto
ris ludũ ingredi statuamus/homeri illud ob
iiciendum:ait enim uiro egeno uerecundiaz nõ
conferre. Quamobrem spretis omnibus contrac
torum uerbis cõmunem nostri adolescentumque
curam suscipiamus:ly:placent mihi que loque
ris socrates:statuoque quo senior sum/eo studi
osius una cum adolescentibus discere: Uerum
hec mihi seruato: Cras prima luce domum ue
nito:neque aliter facito:ut de his rebus consili
um ineamus: Nam hodiernus iam soluendus
est cetus:so: Efficiam quod iubes lysimache:
Et si deus uoluerit/cras ad te ueniam.

Lachis Finis

Clitophon Platõis exhortatorius/trãslatus a
Marsilio Ficino Florentino/ad Petrum me
dicem Uirum clarissimum:

Hic liber forte non est platonis

Socrates Clitophon.

so:

NUper mihi rettulit quidam cli
tophontem Arystonimi filium
loquentem cum lysia/socratis
quidem consuetudinem uitu
perare/thrasymachi uero lau
dare magnopere solitum:cli: Quisquis ille o so
crates fuerit/haud recte narrauit/que de te cũ
lysia sum loquutus: Nam in quibusdam lauda
ui te in quibusdam minime. Postquam uero suc
censes mihi/quamquam dissimulas quasi nihil id cu
res/libentissime ego ipse tibi illa referrez:preser
tim cuz soli simus: ne adeo te a me despici pu
tes. forte enim nunc non recte audisti. quo cir
ca infensior mihi redditus es quam deceat. At si

ipē mihi ueniam dederis: animauerisq̄ / libētis
sime rem tibi narrabo: so: At turpe nimium es
set / si te prodesse mihi uolentem non tolerem.
Constat enim ꝙ mihi conscius qua malus sū
qua bonus / deteriora cauebo pro uiribus pro
sequar meliora: cli: Audi ꝗ: Equidez tecū uer
satus sepenumero socrates uehemēter obstupui
dum te loquentem audirez: mihiq̄ uisus es pre
clarissime omnium dicere / quotiens obiurgans
hoīes ueluti sup machinamentum quoddā tra
gicum quasi deus exclares. Quo nam ruitis ho
mines? Nescitis quo feramini: neq̄ oportunū
qcq̄ agitis: qui omni studio pecuniis cumulā
dis incumbitis / filios aūt quibus eas relicturi
estis / negligitis: neq̄ ut illi iuste uti sciant / eos
iustitie preceptoribus cōmendatis / q doceant
iustitiam si doceri potest: et si exercitatione et cō
suetudine companda est / diligenter exerceant.
Neq̄ uos ēt ipōs curastis umq̄: Sed cum uiō
atis litteras / musicam et gymnasticā uos filios
q3 uestros ad sufficientiam consequtos: quam
uirtutis disciplinam perfectam existimatis: Dei
de nihilominus circa pecunias prauos esse: cur
non presentem educatōem contēnitis? cur non
queritis aliquos qui uos ab hac in musica dis
sonantia liberent: Et eniz propter hoc delictuz
secordiamq̄ magis ꝙ ꝓ pedis ad lyram dis
sonam motionem: et frater aduersus fratrem:
et ciuitates aduersus alias ciuitates imoderata
et discordi seditione suborta feruntur: et cōmis
so prelio extrema patiuntur et inferunt. Uos au
tem dicitis non propter ruditatem inscitiamq̄:
sed sponte iniustos esse eos qui sunt iniusti.
Rursusq̄ asserere non dubitatis / iniustitiaz tur
pem esse rem deoq̄ aduersam: Quā ꝗ ob cām
hoc tantum malum quis eligit? Respondetis
hominem superatum a uoluptatibus id subire.
Non ne superari preter uoluntatem est / qnq dē
ex uoluntate est superare: Quaꝓ iniuste age
re preter uoluntatem esse ubiq̄ ratio dictat. Di
ligentiorem itaq̄ curam ꝙ soleant adhibere ð
bent et uiri omnes priuati et publice ciuitates
Quotiens ista socrates audio te dicentem / mix
imodum delector ac laudo: idemq̄ facio cuz ea
q̄ sequnt̄ ausculto. Addis enim eos quicumq̄
corpus quidem exercent / animum uero negli
gunt / quod natura subiiectuz est / colere / sperne
re uero quod imperat. Item unicuiq̄ uisum e
ius rei qua uti scit / conferre. Illi uero q oculis
auribus / toto corpore / nescit uti / prestare neq̄
uidere: neq̄ audire: neq̄ alit̄ uti corpore / ꝙ uti
Similiter et in artibus. Quicumq̄ enim ꝓpri
a lyra uti nescit / patet ut ipē ais ꝙ neq̄ alterius
lyra scit uti: et qui aliena nescit uti / nescit et sua
Eademq̄ est de ceteris instrumentis et possessi
onibus ratio. Atq̄ eo tandem preclare tibi ser
mo ꝓcedit: ut inferas qui nescit anima uti / pre
stare huic ut ocium agat anima. neq̄ iuuat ꝙ
ut uiuat et sui iuris in agendo ipē sit: Quem si
qua necessitas cogit uiuere / melius huic esse ut
seruus uitaz ducat ꝙ liber: Est aūt hoc: tamꝙ
nauis ita cogitationis gubernacula cōmittere
alteri cuiq̄ / qui gubernatoriam humane uite a
deptus sit disciplinam: quam sepe tu socrates ci
uilem uocas peritiam: Eandemq̄ iudiciariam
et iustitiam: His ergo sermonibus aliisq̄ eius
modi multis atq̄ preclaris uirtutem asserentib9
posse doceri / suiq̄ ipius in primis suscipere cu
ram iubentibus / namq̄z ferme aduersatus suz
neq̄ ut arbitror in posterum aduersabor: Per
utiles enim ipōs existimo plurimumq̄ ad exhor
tationem ualere: et ad homines quasi dormien
tes excitandos conducere. Adhibui itaq̄ men
tem ut reliqua auditurus: ꝑcontatus sum non
te primum o socrates: sed equales tuos uel cō
tubernales uel socios / uel quomodocumq̄ alit̄
affectos tibi oportet dicere: horum inquā eos
ante alios qui primi apud te habentur interro
gaui: quis post hec sermo potissimum sequeret̄
Ac more tuo quodāmodo ita prefatus questio
nem exposui: O uiri optimi quo pacto nunc so
craticam ad uirtutem exhortationem debemus
accipere? An quasi soluz hoc extet: prodire ue
ro ad opus remq̄ ꝑficere minime? Atq et hoc
nostrum per omnem uitam erit officium eos q
non dum satis incitati sunt / ꝓuocare / atq̄ ita sp
inuicem exhortari? An potius oportet socratez
ac nos inuicem / deinceps interrogare / confiten
tes hoc ipūm agendum esse: quid post hac?
Unde incipiendum iustitiam discere? Enimue
ro siquis nos ad curandum corpus exhortare
tur: tamquā pueros nequaq̄z aduertentes curā

eius esse gymnasticam atq; medicinam: obiur
garetq; nos q de tritico ordeoq; et uitibus sp
cogitemus: deq; omnib; que corporis grã q̃ri
mus/artem uero et industriam qua bonus cor
poris habitus fiat/nullam inueniamus/ cuz tñ
sit aliqua: forte illum interrogaremus quas ar
tes circa cultum corporis esse dicat: atq; ille ut
arbitror responderet medicinã atq; gymnasticã
Eodem pacto nunc quã artem circa anime uir
tutem uersari dicimus? Respondeat quisquis
horum peritissimus sibi uidet. Respondit ergo
ad hec artem hanc quã ex socrate audiueri ĩ nul
lam esse aliam nisi iustitiã. Tunc ego non solũ
inquã mihi nomen adducas/sed ulterius sic ex
ponas. Medicina porro ars quedã dicitur: ab
hac duo fiunt: nam et medici ex medicis efficiũ
tur: et sanitas reparat̃. Alterum horum haud
amplius ars aliqua est: artis aũt docentis per
cepteq; opus: quã dicimus sanitatez. Ab ar
chitectura similiter duo fiunt/hedificium uz et
architectura: illud qd̃ opus/hec aũt doctrina.
Justitie q̃ etiam est o iustos alios facere/quez
admodum sup̃iores artifices: sed opus alteruz
quod nobis uir iustus efficere potest/ qd eẽ di
cendum? declara: Respondit quidã conferens
Alius decens: Alius conducibile. Alius uti
le. At ego resummens obieci ĩ singulis artib;
eadem hec nomina esse: cumq; recte qd fit/ uti
lia conducibiliaq; et alia huius generis fieri il
lic dici. Illud uero artis cuiusq; proprium/ad
quod hec respiciunt. Quemadmodum in arte
fabrili quod bene: pulchre: decenter se habere
dicitur/illuc tendit ut ex lignea natura decẽter
supellectilia fiant: que quidem ars minime st̃/
sed artis opera. Dicat̃ similiter et iustitie ipsius
opus. Tandẽ quidam ex tuis familiaribus so
crates respondit: et bellissime quidem loqui ui
sus est: Opus iustitie proprium inquit/ quod
nullius alterius facultatis est amicitiam in ciui
tatibus parere. Ille rursus interrogatus/ami
citiam esse bonum quoddã asseruit/malũ uero
numq̃. Cum uero interrogaret̃ de puerorum
brutorumq; beniuolentiis quas amicitias com
muniter apellamus/amicitias esse eas negauit
quippe cum sepius obsint q̃ prosint: dixitq; il
las falso amicitias nuncupari. Uerã aũt amici
tiam esse p̃culdubio consensionem. Cum autez
quereretur/utrum cõsensionẽ illã uocaret opini
onis an scĩe concursuz: opinionẽ q̃dem contẽp
sit: quia cõcursus opinionum multi inter hoĩes
ac noxii sunt: amicitiã uero bonã omnino opus
q; iustitie esse concesserat. Quare idem dixit es
se consensionẽ et sc̃iaz/non opinionem. Cuz ue
ro huc loquẽdo delati essemus/dubitãtes audi
tores aduersus illum p̃tinus inclamarunt: q
eodem sermo reuolueret̃: q̃m et medicia sit cõ
sensio quedã: et artes relique: et circa quid uer
sant̃ declarare queant. At uero tua hec iusti
tia uel consensio/quo tendit ignorat: quod ue o
pus eius sit/latet. Eadem abite tandem quesiui
socrates. Tu uero statĩ iustitie opus esse dixisti
p̃desse amicis/inimicos ledere. Deinde uero
uisus tibi est uir iustus numq̃ ledere quemq̃
sed prodesse in omnibus unicuiq;. Hec non se
mel tantum o socrates: aut bis tentata sunt:
Sed cum diu suplex uos sequutus fuerim/deni
q; defessus sum: existimãs te ad inflamãdos ho
mines ut studium uirtutis capessant ceteris es
se uehementiorem. E duobus alterum est. aut
enim eatenus tm̃ uales/ultra uero nihil: quod
quidem in qua uis arte contingere potest/ceu i
arte gubernatoria fieri potest ut qui gubernare
nescit excogitauerit aliquas eius artis laudes/
quibus ad eam homines prouocet/quasi dignis
sima sit: et in ceteris artibus eodem modo. Id
fortasse tibi quis tribuet quasi nihilo magis iu
stitiam ip̃am cognoscas et si preclare eã laudas
Ego aũt non sic existimo. E duobus enim alterũ
inquã: Aut nescire te arbitror/ aut nolle mecũ
cõmunicare. Quãobrem ad thrasymarchuz ut
opinor me conferam: et alio quocumq; potero/
sperauero q; a dubitatõib; liberari: Neq; uero a
lio me conferrem/si uelles ip̃e diuturnis istis
exhortationibus q̃nq; finem imponere. porro
si me iã satis ad curã corporis incitasses/post
incitatõem huiusmodi/apires mihi qualis mei
corporis sit affectio: et quali curatione indige
at. Idem in presentia facito: pone clitophontẽ
concedentẽ ridiculũ esse ut in aliis rebus q̃s stu
dium ponat/aĩam uero cuius grã in ceteris la
boratur/negligat: et alia quecumq; post hec se
quntur et modo dicta sunt retulisse me puta.

Obſecro te o ſocrates ne aliter facias: ne quēad
modū nunc ita ⁊ poſthac corā lyſia ceteriſqꝫ ho
minibus /partim quidē laudē te /partiꝫ uero uitu
perem. Ei nāqꝫ qui nōduꝫ ad uirtutem ſit ꝓuoca
tus /cōferre te plurimū aſſerā. perſuaſo aūt con
tra /impedimēto eſſe te /quominus ad uirtutis fi
nem perueniens /beatus efficiatur.

Finis clitophontis:

Marſilii ficini argumētuꝫ in cratylum de recta
nominuꝫ ratione.

SApiētia platonica ſemꝑ quidē
ſuſpicit excelſa: nec unqꝫ humi
lia deſpicit. Quāqꝫ uerorꝫ ſciē
tia nominū non ē humilis: imo
excelſa /precipue diuinorū. hāc
ſapientes ebrei tanti fecerūt /ut eam non mō ſci
entiis oībus /uerū etiā legi ſcripte pretulerint: af
firmantes ipam a deo patriarchis ⁊ moyſi fuiſſe
tributā /moyſi inqꝫ eam nō litteris /ſꝫ ſanctorum
mentibus īſcripturo. Mentibus inqꝫ ſucceden
tiuꝫ ꝓphetarū /deinceps diuinorū nominū ſapiē
tiam in mētes eorū qui ſuccederēt longa quadā
ſerie propagantiū. horꝫ ergo uirtute nominū ma
iores ſuos opa miranda feciſſe. Preterea nōnul
la ex his noībus ſcriptis ſuis īſeruiſſe: ſꝫ plerūqꝫ
uel ſparſa uel inuoluta. Que ſiquis agnoſcat /⁊
colligat /⁊ perfecte eadēqꝫ mentis puritate /qua
⁊ cui ſunt tributa ꝓnūptiet / mirabilia ſimiliter
effecturū: preſertiꝫ in primo dei noīe: qđ cū qua
tuor dūtaxat ⁊ his quideꝫ uocalibus litteris mi
rabiliter cōponatur /nimirꝫ a nullo niſi diuinitus
inſpirato recte pronūptiari pōt. Unde fateri co
guntur yhūm /quē ipſi nazarenum uocant /fuiſſe
diuinuꝫ. Quippe cū eum noīs huius tetragāma
ton intelligentia uera /⁊ pronūptiatiōe perfecta
feciſſe miracula fateantur: ueruꝫ de his in libro
đ religione a nobis ſatis eſt dictū. Origenes
quoqꝫ cū diuinorū nominuꝫ orationūqꝫ uirtuteꝫ
mirificam cōſideraſſet /in libris contra Celſum ī
quit in quibuſdam ſacris noībus mirandā late
re uirtutem: ideoqꝫ hec ipſa nō eſſe ex ebrea lin
gua in aliaꝫ transferenda /ſed in ſuis ipſis carac
teribus conſeruanda. Forte eīm quēadmodum
ī corpore certa rōe compoſito uita ꝑmanet: quo
uel aliter cōpoſito uel permutato nō ꝑmanet / ſic
uitalē quādam putant diuinis nominibus /certo
diuinitus mō cōpoſitis ineſſe uirtutē. Et quēad
modū ab initio docuit mercurius triſmegiſtus /
ac diu poſtea plotinus ⁊ iamblicus ſtatuis qdaꝫ
ordine certo compoſitis demones quodāmo in
cludunt /uerbis aūt ad celeſteꝫ quādaꝫ ſimilitu
dinem tēperatis diuine quedā dotes diſtribuun
tur /⁊ id quidē prouidente deo /ut quotiens res
ipſa poſtulat rite poſſemus diuinū auxilium inuo
care: Qđ quidē ab ipo phebo atqꝫ pythagora ob
ſeruatū fuiſſe tradunt: quos ferunt diuinis qui
buſdā dūtaxat uerbis tā animi qꝫ corporis mor
bos mirifice curauiſſe. Qua quidē ī re comper
tum habemus totā zoroaſtris ſapientiā conſtitiſ
ſe: quā plato ī alcibiade diuinā apellat / ⁊ ī char
mide morborꝫ animi ⁊ corporis curatricē. Mic
to qꝫ oēs gentes atqꝫ lingue precipuū dei nomē
quatuor ſolū ꝓnūptiant litteris. De hoc eīꝫ la
tius tractat a nobis in cōmentariis in philebū.
ubi probat non potuiſſe in hoc uno gentes oēs
niſi diuinitus cōuenire. Hinc egyptii queꝫ nos
deū /theut nomināt /perſe /ſyre: magi /orſi / unde
oromaſis ebrei illud quatuor uocaliū ineffabile
nomen ut cūqꝫ poſſunt exprimūt per adonai. gre
ci theos: arabes alla. macomet abgdi. nos acce
pimus ab angelo yhūm. Sꝫ cur noluit dūs qua
tuor ubiqꝫ litteris inuocari? Forſitan qꝛ ⁊ ipſe ꝑ
quatuor gradus cūcta diſponit. ſ. eſſentia / eſſe /
uirtute /actione cōponens. Itē celeſtia triplicita
tibus ſignorꝫ quatuor /ignea /aerea /aquea /terrea
⁊ que ſub celo ſunt quatuor ſimiliter elementis.
Nemo uero mirabit tantā in ueris nomibus
uim latere: ſi modo conſiderauerimus ipſam rei
uim naturaleꝫ: quādo uere cognoſcimus /perue
nire ab obiectis ad ſenſus /ab his ad imaginatio
nem: ab hac quodāmodo ⁊ ad mentē. Deinde a
mente concipi quidem primū: deinde per uoceꝫ
exprimi quaſi partum. Atqꝫ in hac ipſa uoce ſu
is quibuſdam articulis conſtituta uim ipſaꝫ rei
ſub ſignificationis forma quaſi uitam latere: ui
tam inqꝫ ab ipſa mente per ſemina reruꝫ concep
tam primo /deinde per uoces editaꝫ / poſtremo ꝑ
ſcripta ſeruatam. Qđ ſi ceterorꝫ noīa uim rerū
quodāmodo ſeruant /ideoqꝫ per illa quaſi reruꝫ

magines ipſe res agnoſcunt̃ /multo magis diui
na noĩa ab ipſo deo tradita uim ſuam perpetuo
ſeruant: Nec ĩmerito: Nomẽ eĩm uerũ ut plato
ni placet /nihil aliud ẽ ꝙ rei ipſius uis q̃dã men
te primuz /ut dixi concepta /uoce deinde expreſſa
litteris demũ ſignificata. Rei autẽ diuine neceſ
ſe eſt uirtutẽ eſſe diuinam. Quãobrem dei noĩa
cum illis diuina uis inſit plato et hic et in phile
bo uenerari iubet: atqꝫ ut ſignificat in legibus /
multo ẽt magis ꝙ delubra ſtatuaſqꝫ diuinas. Ex
preſſior eĩm imago dei in artificio mentis preſer
tim afflate diuinitus ꝙ in manuũ operibus reſer
uatur. Nomina uero dei prima atqꝫ ſinceriſſima
apud mentes ſupernas celeſteſqꝫ eſſe iudicat: a
quibus expreſſius deus /ut ita dixerim/ ipſe con
cipitur. Secunda uero ĩ demonibus purioribus
Tertia in animis hominũ: eaqꝫ per priſcos uiros
deo afflatos quaſi dĩ tubas fuiſſe plata. Dei itaqꝫ
noĩa nobis per antiquos ſanctoſqꝫ tradita / tãꝙ
imagines radiiqꝫ dei ipſius eſſe uidentur per ſu
periora numina /perqꝫ ſanctiores hominũ aĩos
penetrantes. Quiſquis autem ſolẽ ut par eſt am
miratur merito ueneratur et ſolis lumen: ita et
deum colere oportet in primis /ſimulqꝫ dei radi
os /uires /imagines in ſacrorũ nominũ ſignifica
tione latentes. Audiamus ergo ſocratem in
philebo ita clamantẽ. Reuerẽtia mihi ſemp erga
deoꝝ noĩa: nõ humana quedam formido ẽ: ſed
maximũ queqꝫ timorẽ exſuperat. Audiamus eũ
dem rurſus in phedro ſe expiantẽ ꝙ in amorem
dei nomen forte diſputando deliquerit. Audia
mus platonem in undecimo legũ /eos qui deorũ
nomina /mendacio/et periuriis inquinauerint: ſa
crilegos oĩo cenſentẽ: iubentẽqꝫ illos a quolibet
impune cedi. Euz uero qui preſens nõ punierit
tãꝙ proditorem legũ rigide condẽnantez. Neqꝫ
uero nos turbet ꝙ plures ſepe noĩet deos. Uni
cum eĩm per ſe ipſuz in parmenide atqꝫ timeo ꝓ
bat eſſe deum: ceteros uero angelicos / celeſteſqꝫ
dei miniſtros /cum deos nominat / nõ tam deos
ꝙ diuinos intelligit. Poſtꝙ uero in parmenide
ad unũ deum oĩa comparauit /noĩa quoqꝫ illius
ſpernẽda non cenſuit. in quibus cũ mira dei mu
nera lateant /non iniuria diuinus ille theologus
dionyſius areopagita oĩa theologie myſteria ĩ di
uinis noĩbus exquiſiuit. At cur ſilentio ꝑtermi
ſimus /ſplendorẽ illum ueritatis apoſtolũ paulũ
dicentẽ ſermonẽ dei eſſe uiuuz atqꝫ efficacẽ uehe
mentiuſqꝫ omni gladio ancipiti penetrantẽ. Itẽ
illud eiuſdẽ: Donauit deus illi nomẽ: qḋ ẽ ſuper
omne nomẽ /ut in noĩe yhũ omne genu flectatur
celeſtiuz terreſtrium /infernoruz. Sz iaz ad dia
logum redeamus. Hermogenes parmenidis
diſcipulus et ſectator /atqꝫ cratylus ſectator he
racliti de rectitudine nominũ diſſidentes /dũ ille
q̃dẽ noĩa ſolũ arbitrio /hic uero naturali quadaz
rõe habere uim putat /deniqꝫ ſocratis ſe iudicio
ſubiguñt. Principio ꝙ belle tres hic platonis cõ
ueniunt preceptores. Hic eĩm a ſocrate moralia
a cratylo phyſica /ab hermogene potiſſimum me
thaphyſica: preter illa que ipſe inuenit / dicit̃ ac
cepiſſe. Cratylus quidẽ ſectator ẽ heracliti cete
roruqꝫ priſcorum /qui multis ante heraclituz ſe
culis phãti ſunt /putaueruntqꝫ nihil uſqꝫ ſtabile
ſed oĩa ĩ perpetuo motu uerſari: unde et noĩa re
bus ab ipſo motu plurimuz poſuerunt. Hermo
genes uero parmenidis pythagoreoꝝqꝫ cultor /
contra putantium oĩa ꝑmanere. Eiuſmodi cõtro
uerſiam inter hermogenẽ et cratyluz ſocrates et
plato ita componunt /ut heracliti quidem ſnĩa in
phyſicis /parmenidis uero in methaphyſicis ſit ꝓ
banda. Siquis autẽ uel ſtatuz uerum ad natura
lia uel motuz transferat in diuina ſit penitus im
probandus Sed his obmiſſis quãtuz ad no
mina pertinet /ſocrates in cratyli ſnĩam magis ĩ
clinare uidetur /eam hoc pacto confirmans /ora
tionum alia uera ẽ /alia falſa /et orationis uere /ꝑ
tes uere ſunt /orationis falſe /partes quoqꝫ ſunt
falſe. Partes autẽ orationis ſunt noĩa: quo fit ut
nominuz alia uera ſint /alia falſa: Oratio quidez
uera ẽ que res ipſas ut ſunt ita dicit / falſa uero
que cõtra. Quapropter et noĩa uera ſunt illa que res
ita ut ſunt potius /ꝙ: ut placet arbitrio: proferũt
Quoniã uero ꝓthagoras putat qualia cuiqꝫ ui
dentur queqꝫ /talia eſſe /adeo ut res nulle eſſenti
am habeãt propriã. ſed humana opinio oĩum ſit
mẽſura: ideo ſocrates cõtra ꝓthagorã infert ali
os quidẽ hoĩes eſſe optimos. ſ. prudẽtiſſimos: a
lios uero peſſimos. ſ. a prudẽtia remotiſſimos:
at ſi ut putat prothagoras /unicuiqꝫ uera illa ſint
que quilibet opinat̃ /nullũ certe erit inter prudẽ
tem ĩprudentẽqꝫ diſcrimen. Sed prothagoras

ſubtiliſſime ĩ libro de ſcīa cōfutatᷣ: oportuit tñ
⁊ hic breuiter cōfutari: ut facilius hermogenis
opinio de noībus illius quodāmodo ſimilis re
felli poſſet. Profecto hermogenes haud quaꝗ̃
ꝓthagore de rebus deſerēti credit: Sꝫ dū noīa
reꝝ ueritatē ex hoīum arbitrio habere fatetur.
Clā ĩ ꝓthagoricā ō rebus declinat ſnīaꝫ. Latē
tem quoqꝫ in opinionē euthydemi dicentis oīa
oībus ſimiliter ſemꝑ adeſſe: q ex ſeo breuiter re
probatᷣ: ꝙ nō alii quidē boni eēnt / alii uero ma
li / ſi eque oībus adeēt ⁊ uirtus ⁊ uitiū. Tu ue
ro inter hec nota tritiſſimā platonis nr̄i ſnīaꝫ:
totā uirtutis uiꝫ in ipſa prudētia / totam uitii in
prudētia collocari. Poſtꝗ̃ cōfutata ē pro
thagore ⁊ euthydemi ſnīa / concludiᷣ res ipſas
nō ꝓ opinione noſtra / ſꝫ ꝓ ipſa natura ſua ĩ ip
ſo ordīe rerū tales / aut tales exiſtere. Qō ſi na
turaliter ſeſe hñt eſſentie / naturales quoqꝫ ſūt
actiones atqꝫ paſſiones. Itaqꝫ ſi diuidere uel
cōburere rē quāpiaꝫ ſtudeamus / nō tā ꝓ arbi
trio noſtro ꝗ̃ ꝓ natura rei id faciemus: ut eo
mō ⁊ inſtrumēto: quo diuidi poſſit actius / diui
damus / ſimilᷣqꝫ cōburamus. At dicere ⁊ no
minare actio quedā eſſe uidetᷣ: ideoqꝫ ꝓpriā de
bet habere naturā: ut nō ita ſicut placet nobis
ſꝫ ut rei modus exigit noīemus. Eſt eiꝫ nomē
īſtrūm qōdam: quo rē noīatam ab aliis diſcer
nimus atqꝫ diuidimus. Eiuſmodi uero inſtrūꝫ
ut pꝫ in ceteris: ad ꝓpriū id officiū nō caſu: nō
ꝓ libidine / ſed arte accomodari ita dꝫ: ut ea ſit
forma diſpoſita ꝑ ipaꝫ artis ideā: que uelut ad
finē ad diſcernendū aptiſſime diuidendūqꝫ con
ducat. Inſtrūm uero huiuſmōi. i. nomē tuꝫ ad
res diſcernēdas / tū ad docendos audientes ac
comodatū / nō cuiuſlibet ē fabricare: ſꝫ artificis
cuiuſdā noīum cōditoris: qui oīum ē rariſſimᷣ
Hic aūt ea rōe nomia fabricat: qua artifex uſu
rus noībus exigit atqꝫ inſtruit. Talē uero eſſe
plato uult dialecticū. At ille q fabricat ad ipſā
rei ideā mēte ꝯceptā: ĩ qua uera cōſiſtit rō noīs
cōponit nomē certa quadā ſignificatione predi
tum. Atqꝫ hec ipſa idealis rō ſignificatioqꝫ ueꝝ
ē nomē / manetqꝫ idē circa rē eandē in quacūqꝫ
litteraꝝ materia fiat / apud quaſcūqꝫ gētes: mō
quid res ipſa ſit doceat diſcernēdo. Conclude
noīa ſi mō uera futura ſint recteqꝫ ponēda / con
ſtitui debere a ſapiēte nominū cōditore: atqꝫ id
quidē dialectico admonēte: ut ea forma cōſten
tur: qua rerū ꝓprietates ꝓ uiribus īmitentᷣ ex
plicent. Poſthec diligēter īquirēs / a quibus
diſcenda ſit nominū rectitudo. i. ꝓpria qua cō
ſtituta ſint rō / ſophiſtas deridet: traducitqꝫ nos
potius ad poetas / nō quoſlibet ſꝫ diuinos: qua
ſi qui uera reꝝ noīa a diis acceꝑint: apud quos
uera ſunt noīa. Inter hec oſtendit homeri poe
ſim allegoricā eſſe: ēt ubi hiſtoriā narrare uide
tur. quēadmodū in noībus allegorice fictis ap
paret. Refert aūt multa apud homeꝝ heroum
noīa certa allegorie rōe cōpoſita. deīde ad deo
ruꝫ aſcēdit noīa. quoꝝ rōnes ab auguſtioribus
theologis accepit. Prima qdem noīum poſitō
ne celius ſignificat aīam ſpere ſtellifere: ſatur
nus ſequētis ſpere aīam / iuppiter uero tertie.
Secūda uero poſitione celius ſignificat deū: ſa
turnus āgelicā mentē: iuppiter mūdi aīam atqꝫ
celeſtē. Tertia celius dei ipſius ſignificat fecun
ditatē: ſaturnus eius intelligentiā: iuppiter bñ
ficā uoluntateꝫ oībus ꝓuidentē. Quarta celius
in quolibet numīe aſpectū ad ſuꝑiora deſignat
ſaturnus reſpectū ad ſemetipuꝫ: iuppiter ꝓſpec
ctum īferioribus ꝓuidentē. Prolixior fore co
gar: ſi ſingulos hic deos theologice interpreta
ri uoluero: atqꝫ id qdem latius ĩ libro de amo
re ⁊ theologia tractauimus. Quoniā uero
de diuinis tractare / nō eſt eius q ſemꝑ dicat ſe
nihil ſcire / cōuenienter ſocrates ubi de diuinis
altius agit / dicit eā ſibi ſapīam nuꝑ unde neſci
at / illuxiſſe ſignificās diuina inſpiratione opus
eſſe ad uerā diuinorū ꝑceptionē: Qō ⁊ ĩ timeo
cōuiuioqꝫ ⁊ phedro cōfirmat. Probatur idē ⁊
in eplīs. Qō autem hic diuinorum contempla
tion ab euthyphrōe accepiſſe ſe dicit / ironicuꝫ
ē / deridetqꝫ illuꝫ ⁊ ſimiles diuini iuris ꝓfeſſo
res ambitioſos: Quo fit ut nō īmerito / que ab
illo ſe fingit audiuiſſe / aſſerat fore paulopoſt di
mittēda / admonens confidendum non eſſe doc
trinis ambitioſorum / preſertiꝫ ubi iudicant de
diuinis: de quibus ēt probatiſſimᷣ hō: nūꝗ̃ ut
hō loqui poſſit: ſꝫ aliquando potius ut tuba dei
hinc illud quodāmodo ſimile: qō plutarchus
ait legem extare apud grecos: per quā iuberetᷣ
libros ſceleſtorū hoīuꝫ ēt bonos e medio tolli:

ut auctorū memoria deleretur: Significat pre
terea āti quos cōsueuisse/eum q inter sacra cor
ripiebatur a demone ne diutius ab eo fatigaret
paulopost quibusdā precibus sacrificiisqꝫ a de
mone soluere: Docet ēt nō esse longuz tēpus in
nominibus cōterenduz: Proinde reprehēdit il
los q solas mundi speras stellasqꝫ putent esse
diuinas: Quippe cum ab his tāq̄ aspectui no
stro natura propinquoribus atqꝫ mobilibus ad
altiora numina ob maiorē excellentiā sensibus
nostris ignota stabiliaqꝫ sit ascendēdū. Narrat
preterea deoꝝ noīa nō casu sed ꝑtiz humana ra
tione ꝑtim inspiratiōe diuina inuēta fuisse. No
mina uero heroica et humana sepe uel ex maio
ruz cognomētis uel ex uoto fuisse posita: ideoqꝫ
certā noīum rōem in diuinis noībus potius q̄
in aliis esse querendā. Descendit posthec ad de
mones: asseritqꝫ hesiodi priscoꝝqꝫ sententia ꝓ
batissimoꝝ uiroruz aīas in aereos demones as
cendere: qui ⁊ reruz sapiētia polleant ⁊ generi
humano ꝓuideāt. Tu uero hic aīaduerte oēm
bonuz esse sapientē: atqꝫ uicissim: Bonū quidē
ideo sapientē euadere: q2 purgatā serenāqꝫ boni
hōis mentē: deus sapiētie sue lumine iplet. Sa
pientē quoqꝫ iccirco bonū esse: q2 neqꝫ aberrat
a fine: neqꝫ in his que ad finē conferunt/ fallit
elligendis. Aīaduerte heroes semideosqꝫ eos
dē existimari: atqꝫ ex mutuo inter deuz hoīemqꝫ
amore nasci. Hinc illud: sed ex deo nati sunt.
Qua in re ostēditur inter genus humanuz diui
numqꝫ cognatio. Attende mox officiū hoīs ēe
nō sentire sꝫ ea q̄ sensit cōsiderare. Deinde sta
tuz aīe in corpore esse nō cōtineri/ sꝫ naturam
corporis cōtinere: Corpus tamē apud orpheuz
carcerē anime dici atqꝫ sepulchrum: Et poteq̄
in corpore tāq̄ mortua iudicet. Memēto et a
naxagorā putauisse mundi machine unā ante a
lias inesse animā: unā quoqꝫ preesse mentē: hic
illud: spūs intus alit: totāqꝫ infusa ꝑ artus mēs
agitat molē. Deinde considera piā platonis mo
destiā dicentis: qeūqꝫ sapit agnoscit se deos do
rumqꝫ inter se nomina ignorare. Addit orāduz
esse deuz: ut nobis nomē sui ꝓpriuz patefaciat
existimādum quoqꝫ esse nomina q̄ nos deo tri
buimus/ nō ipsam dei naturā: sed notionē affec
tionēqꝫ circa deuz nostrā significare: Iccirco
obsecrandum esse deuz ne ipsi in eo nominādo
displiceamus. Idē in philebo et parmenide et
phedro atqꝫ timeo: Interpretatur deinde
deoruz nomina: narrās primo illoꝝ opiniones
qui fluere omnia putauerunt: quā deniqꝫ iꝓ
babit. Sed in his reuera memēto deā uestam
significare essentiā formaruz separatarum/diui
norumqꝫ stabile fundamentuz: ideoqꝫ ueste añ
alios deos sacrificare priscos cōsueuisse. Itez
nomina q̄ in diuinis statuz significant/ad illoꝝ
referri substātiā: q̄ uero motū ad actionē: iꝓ
prie quidē ad actionē intellectualez: ꝓprie ue
ro ad animalē. Rursus nomina deoꝝ masculi
na significare in diuinis actuz efficientē: femini
na uero potētiā capientē: preterea qđ celuz suo
motu generet tēpus cōsumens cōtinue q̄ cōsu
mat: imago quedā est referēs deuz celuz/ ⁊ rhe
am atqꝫ saturnum filios deuorantē. In his au
tem celius ē essentia ipsa diuina: rhea eiusdem
uita: saturnus mēs eiusdem: Saturni filii idee
sunt rex intelligentia diuina intra se genite: q̄ si
cut producunt a mente: ita et reducunt in mē
tem/eas in se: ut ita dixerim: absorbentē: Mul
titudo uero deorum circa diuersas mundi par
tes distributoruz/et in ipsis earūdem partium
continetur ideis: et in angelicis mentibus ide
as multiphariā contēplantibus: ⁊ in animabus
speras mundi stellasqꝫ regentibus. Aīaduerte
preceteris plutonē hic significare precipue ꝓui
dentiam diuinā ad separatas animas ꝑtinentē
Que puras animas bonoꝝ suorum ꝑpetuis il
lecebris a deo rapit ⁊ detinet: ut nolint ad nos
ultra reuerti: Qđ quidē infinitis plotini procu
liqꝫ animaruz ꝑiodis nō consentit: probat aīas
penes plutonē ideo uinculo quodā arctissimo ⁊
insolubili detineri: quī amatorio teneant affec
tu: Ubi cōfirmat platonicum illud in conuiuio
legibusqꝫ ⁊ sepe alibi amatorium uoluntariuzqꝫ
nodum: ceteris omnibus esse potētius: neqꝫ id
quidem iniuria: Nēpe qui trahit quēpiam ꝑ ap
petituz/tum potentius trahit/tum retinet firmi
us: q̄ qui ꝑ uim aliā conatur attrahere: q2 non
ab extrinseco tantuz rapit: sꝫ ab intrinseco. pre
terea quod ita raptum est nō mō nō contendit
solui: uerum ēt innitit ligatori/eodēqꝫ uinculo
sese arctius iplicat: Victo q̄ raptor alius tāq̄

superioꝛ assensusq; occurrit. Amatorius uero raptoꝛ tãq̃ equalẽ domesticũq; ⁊ palã ⁊ clam senolas insinuat. Hinc boetius pꝛobat ex mente plotini / deum ad seipm oĩa potentissime simꝉ ⁊ suauissime rape: sui uidelicet amoꝛe boni / q̃si esca trahentẽ. Qđ etiã platonicus cõfirmat philo. Deus a pꝛincipio ad finẽ oĩa potenter attingit suauiterq; disponit: Id uero totuz ex quarto legũ acceptũ esse alias ostendemus. De phebo aũt qui apud oꝛpheũ lumen uitale significat: multa atq; preclara sunt in oꝛphico apollinis hymno / in sexto de repu. ⁊ in oꝛatione platonici iuliani / ⁊ in opusculo nostro de lumine. Hic uero breuiter exponitur nomen apollon. Qđ triplicẽ significat solem / diuinũ / angelicũ: ⁊ celestez. In pꝛimo quidẽ lumen ẽ / supius intellectu. In secũdo intellectuale lumen sup uisum. In tertio uisibile lumen. Secũdus appellatur a platonicis primi filius. Tertius imago dicit̃ utriusq;. Sed ut sũmatim dicã apollon significat pꝛimo diuine angeliceq; substantie simplicitatẽ. Secundo uim ꝑ quã deus ⁊ angelus lauant aĩas: ab inferioꝛibusq; purgant affectibus. Tertio beneficium quo a deterioꝛibus soluunt: melioꝛibusq; coniũgunt. Quarto uirtutẽ ut ita dixerim sagiptariã: qua per oĩa ꝓcul sua munera iaculant̃ / ⁊ aculeis suis iiustos afflig̃ut Quinto efficaciã oĩa temperãtez / musicisq; modulis cõuertentẽ. In his apparet apollinis uaticiniis / ubi simplex dicitur / ⁊ purgãdo lauans atq; soluens. Ibidẽ apparet ⁊ medicina. Itez sagiptandi canendiq; peritia / ubi uires suas potenter extendit ꝑ oĩa ⁊ suauiter eiusdẽ cũcta cõtemperat inuicẽ: ⁊ ad seipm feliciter contẽperãdo cõuertit: similes quoq; dotes atq; effectus uident̃ in sole ⁊ ad solẽ tertio atq; celesti. Inter hec socrates ait se ĩ exponendis deoꝝ nominibus iocari: uidelicet cognoscens se diuinam substãtiaz his noĩbus nõ attingere: sed uel effectus illoꝝ narrare: uel affectus nostros circa illos pꝛouiribus explicare. Addit ⁊ deos iterdum iocari ac ludere: Jocamur quidẽ nos circa diuina. iocant̃ ⁊ dii circa nostra: quatenus uidelicet nostra hec: ⁊ illis collata q̃ minima sũt ⁊ illi hec nullo laboꝛe: sed in extimabili facilitate gubernãt. Mitto in pꝛesentia platonicũ illđ homo iocus ⁊ ludusq; deoꝛuz. Id eĩm ubi res exiget exponemus. posthec tertio iam appꝛime religiosus homo dicit se uereri ð diis ulterius disputare. Sępe ⁊ in ipso disputationis initio timendũ est ne foꝛte de deo loquamur sine deo ⁊ in media disputatõne rursus ne temere metiamur ĩmensos: ⁊ circa finẽ rursus: ne ulterius sermonẽ de numinibus ꝓducamus: q̃ eoꝛdez uoluntas nobis aspiret. Mox nota totã mercurii uim uersari circa sermonẽ: ut intelligẽtie uiz ad saturnũ potius intelligas ꝑtinere. Item qđ addit pana mercurii filiũ esse bifoꝛmem: uidelicet ob geminũ sermonẽ ueruz. s. atq; falsuz. nota ubi pan ut homo pingit̃: sermonẽ uerũ significare: ubi uero ut bꝛutũ / falsum: ut hoc admonitus uerearis falsa loqui / ne falsa loquẽdo sis falsus hõ / uerũq; bꝛutũ. Proinde ubi deridet antiquoꝛuz multos q̃ dum ipsi paterent̃ uertiginem putabant omnia uerti. admonet ne ꝓ natura nostra pꝛesertim tempoꝛali metiamur eterna. Itẽ ubi dicit tempantiam esse salutem conseruationemq; pꝛudentie. ostendit aĩaz coꝛpoꝛis ꝑturbationibus ebꝛiam non posse rerum ipsaꝝ pꝛesertim incoꝛpoꝛalium percipere ueritatem. Mox ubi boni nomen interpꝛetat̃ ostendit tria ad ipm bonum pertinere. s. ut admirandum sit ut amandum / ut suaue: Admirãdum est quãdo nos excitat. diuertit ab aliis: ad se conuertit. Amanduz cum accedimus ad ipm atq; herent̃ Suaue cuz eo implemur. Paulopost exponẽs iustitie nomen docet diuinuz iudiciuz omnia penetrare: Quod ⁊ cecinit oꝛpheus. Deinđ significat iustitiã esse apud anaxagoꝛicos diuinã mẽtem oĩum oꝛdinatricẽ; Quod quidem socrates nec affirmare audet neq; negare. Non negat quidem: quoniaz ad deuz iustitia pertinet. Nõ affirmat quoniã accomodatius diceretur iustitiam esse diuinã uoluntatẽ / singula ꝓ meritis uel nature uel uoluntatis distribuẽtẽ. Aduerte rationez boni ad nãm q̃dã pertinere sese per oĩa diffundentem. Rationem uero pulchꝛi ad sapientiam oꝛdinẽq; manantez ab ipsa ⁊ ad se reliqua pꝛouocantẽ. Deniq; uim amoꝛis ad influxum quẽdam spectare ab oculis per oculos penetrantem. Posthec multa de nominibus affert: que per superioꝛa satis intelliguntur.

177

Tangit opinionem de nominũ origine triplicez
uel ꝙ a diis quõdam accepta fuerint: uel ꝙ a
barbaris: uel ꝙ longitudine temporis adeo a ꝓ
ma origine permutata. ut prime nominũ positõ
nes minime discernantur. Mox deridet illos q
sequentiũ scientiam profitent̃/ cum anteceden
tia nesciant. Tu uero in sequentibus aureá ani
maduerte sententiã: Grauissimá omniũz decep
tionem esse illam qua homo seipm decipit: In
ea eĩm deceptor a decepto abest nũꝗ. Qm̃ ue
ro cratylus ad sectam euthydemi declinat que
putat nullũz dicere falsa: qr quisquis dicit: qd̃
ẽ dicat: itaqꝫ dicat ⁊ uex socrates id hoc pacto
redarguit. Sepe dicimus adesse alicui quedaz
que procul absunt: atqꝫ uicissim abesse que ad
sunt. quod nihil aliud est ꝙ falsa dicere. Simi
literqꝫ conuenientez possumus nominare: expri
mentes ꝑnomen litterarumqꝫ sonos quodam
modo naturá actionẽqꝫ rei uel passionez: atqꝫ ↄ
tra incõgrue noiare. Posthec ubi de numeris
⁊ qualitatibus mentionẽ facit/ dicit/ in ordine
numerorũz semp unitate uel addita uel subtrac
ta numeri spẽm permutari. quod ĩ qualitate nõ
accidat. Id autem hac ratione arbitror euenir̃
qr tota numeri ratio in unitate eiusqꝫ replicatio
ne consistit. In qualitate uero cum preter uni
tatem eiusqꝫ replicationẽ alia quedaz sit natura
merito uno gradu addito uel subtracto: aut eti
am pluribus/ qualitatis species nõ mutat̃. Si
militer in imagine/ eatenus eĩm imago ẽ quate
nus representat/ põt autem magis minus ue re
ferre. Idẽ ferme nominibus accidit. Naz que
dam rerũ ipsarum sunt imagines. Preterea cũ
noĩs finis sit rem ipsam referre: prestat ipsum
similitudine quadam rei: ꝙ hominum conuen
tione referre. Rursum cum nomen constet ex
litteris/ rem apte non põt exprimere nisi ex sylla
bis litterisqꝫ proprie ipam exprimẽtibꝫ cõponat̃
At quoniá operosa res est litteras syllabas no
mina rebus singulis prorsus accomodare: ĩmo
etiam fieri nequiuit in numeris. Iccirco miscẽ
da est consuetudo nature/ ut quatenus fieri po
test/ natura rerũz auctoritatẽ habeat nominũz.
Ubi uero uel nullo modo uel difficilime ꝑ na
ture proprietatez id fieri potest. fiat per consue
tudinem conuentionemqꝫ humanaz/ siue solaz
siue nature coniunctã. Aiaduerte posthec maxi
mam diligentiam principiis adhibendam in e
isqꝫ constituendis plurimũz disputandũ. Rur
sus facilissima quadam ad scientiam ire uia q̃s
quis: ut monet cratylus per nominũz proprie
tates/ rerum proprietates aucupatur. Quando
quidem auctor nominũz non talia nomina qua
les ipse res sunt instituit. sed quales ipse puta
uit: decipi non potuit. Adde ꝙ nomina eadem
alii aliter possunt interpretari: ⁊ ad opposita si
gnificanda pari probabilitate traducere. Pro
fecto multa sunt nomina ita posita quasi res flu
ant: multa quoqꝫ ita quasi maneant. Est igitur
facillissimũz per nomina res iudicare. Paulo
post considera primum qui res nominauit/ co
gnouisse prius eas ꝙ nominaret. Itẽ priscam
opinionem qua asseritur diuinam quandaz uir
tutem ab initio hominez instruxisse rerumqꝫ no
mina docuisse. Quod iis que in prothagora et
politico dicuntur: est consentaneum. Fieri eĩm
non põt ut humanum genus uel ab initio mun
di uel post ingentes illuuiones aliter ꝙ diuini
tus sit instructum. Quod autem socrates di
cit circa ideas se somniare: declarat tuz de hoc
ipso socratem et uulgo/ et a comicis solitum ir
rideri. tum idearum cognitionem per separatio
nem mentis haberi/ somnii uaticinio similem.
Mox probat ideas esse. quia super imperfectas
formas oporteat esse perfectas. Item ĩmutabi
les ideas esse Siquidem speciales rerum ra
tiones atqꝫ definitiones semper eodez modo se
habeant. Addit si status a rebus omnis aufe
ratur: sequi ut res nulla uere sit/ aut hoc aliqd
aut tale aliquid. Neqꝫ cognoscatur cum quoli
bet momento deceptura sit iudicantem/ necessa
rio mentientem. Subdit neqꝫ fore cognitio/
nem ipsam uidelicet specialem cognitionis ide
az: que semper eodem modo se habet. Conclu
dit rerum scientiaz nõ a nominibus. sed ab ide
is esse querendam: quarum notiones insite no
bis prima ueraqꝫ sunt nomina rerum. Deniqꝫ
iuuenes admonet ne de rebus grauibus facile
sententiam ferant: ĩmo discant diu: expectentqꝫ
etatem maturiorem anteꝙ iudicent.

**Cratylus platonis de recta nominuz ratione:
translatus a marsilio ficino florentino ad Pe
trum medicē: uirum clarissimuz.**

Hermogenes. Cratylus. Socrates.
Her.

VIs ne sermonē nostrum cum
hoc socrate conferamus? cra.
Uolo eq̄dē/si tibi uidet᷑. her.
Cratylus hic o socrates rebus
singulis ait natura inesse rectaz
nominis rationez: neq̄ id esse nomen: quod qui
dam ex constitutione uocant: dum uocis ipsoꝝ
particulam quandā pronūptiant. Ueruz rectaz
rōez aliq̄ꝫ ꝛ nōiū grecis et barbaris eādē cūctis
inatam. pcontor itaq̄ ipsum/num reuera craty
lus sit eius nomē. Ipe fatetur: Socrati ū qd̄
nomen inquam? Socrates ait. Nōne singulis
hoibus inq̄ꝫ id ē nōm: quo quēq̄ uocamus? il
le nō tibi tamē ait hermogenes nomē est. neq̄
ēt si oēs hoies te ita uocarint. Dum uero obse
cro ut sciscitanti mihi: quid naz dicat aperiat.
nihil prorsus declarat: sed ironia quadā utens
mecuz simulat sese aliquid uersare animo/ qua
nōnihil hac de re itelligat: qd̄ si uellet exprime
re: cogeret me isup assentiri: eadēq̄ dicere q̄ ip
se predicat. Quāobrem ex te audirē. si qua rōe
cratyli uaticinium potes conicere: libentius ta
men sententiā tuā de nominū rectitudine: si ti/
bi placet audirem. so. O hipponici fili hermo
genes ueteri prouerbio fertur/pulchra esse co
gnitu difficilia. Atqui ꝛ nominuz intelligentia
haud parua res ē. Equidē si ex pdico quādoq̄
audissē illā quinquaginta dragmaꝝ demonstra
tionē/in cuius traditione perceptio ista cōsistit
ut ipse testatur/nihil prohiberet/quin tu statiz
nominuz rectitudinē intelligeres. Eam porro
nūq̄ꝫ audiui: sed dragme unius disciplinā dum
taxat accepi. Quare qd in his ueruz sit nescio.
Inuestigare aūt tecū simul cuz cratylo paratus
sum. Quod aūt dicit tibi non esse reuera nomē
hermogenes quod a lucro dicitur/mordere te
suspicor: q̄si pecuīaꝝ auidus sis/et ipos uoti
Ueruz ut modo dicebaz difficilia hec cognitu
sunt. Oportet aūt rationes utrimq̄ in mediuz
adducendo perquirere utrū ita sit ut dicis ipse
an potius ut cratylus ait. her. Enim uero o so
crates/licet frequenter cum hoc ceterisq̄ per
multis iam disputauerim: nōdum tñ psuaderi
mihi pōt aliam esse nois rectitudinē q̄ꝫ couen
tionem ipam cōsensionēq̄. Mihi quidez uidet᷑
quodcūq̄ nomen quis cuiq̄ iponit/id esse rec
tū. Ac si rursus cōmittat: aliudq̄ iponit/nihil
hominus q̄ꝫprimū/quod illi succedit nomē re
ctum existere: quēadmodū seruis noīa cōmuta
re solemus. Nulli quippe rei natura nomen in
esse: sz lege ꝛ usu illoꝝ qui sic uocare consueue
runt. Quod quidē si aliter se habet/paratus sū
non a cratylo tantum/uerū etiam a quo uis a/
lio discere atq̄ audire. so. Forte aliquid dicis
hermogenes. Consideremus itaq̄: quodcūq̄ im
ponit quis cuiq̄ nomē uocatq̄ id illi nomen ēe
asseris? her. Mihi sane ita uidetur. so. Et siue
priuatus uocat siue ciuitas. her. Assero. so. qd
ū si ipse rem aliquā uocē: ueluti siquē nunc ho
minē uocamus/ego equū nominē quēue equuz
hominē. publice quidem erit eidem homo nom
priuatiz equus/et priuatiz rursus homo/ publi
ce equus. Ita loqueris? her. Ita uidetur. so.
dic iteruz/num aliquid nūcupes uera loqui/ali
quid loqui falsa. her. Equidē. so. Nō ne. Illa
quidē uera erit oratio/hec autem oratio falsa.
her. Ita prorsus. so. Illa uero ratō que existē
tia dicit ut existunt uera ē: que ut non existunt
falsa. her. Certe. so. Est autem hoc oratione:
ea que sunt ꝛ que nō sunt: dicere. her. Id ipm
so. Oratio que uera ē/utrū tota quidē est uera
partes nō uere? her. Immo ꝛ partes uere. so.
Utrum partes magne uere/exigue uero particu
le false: an uere sunt oēs? her. Oēs arbitror.
so. Habes orationis partē aliquā minorē nomi
ne? her. Nequaq̄ꝫ: hec eīm pars minima. so.
Et nomē quidē hoc pars orationis uere. her.
Proculdubio. so. Pars utiq̄ uera ut ais ipse
her. Uera: so. Pars autē falsi falsa. her. Aio.
so. Licet ergo nomē ueruz ꝛ nomen falsuz dice
re/siquidem et orationē. her. Quid prohibet?
so. Nō quisq̄ cuiq̄ nomen esse ait/id et cuiq̄
nomen est? her. id ipsum. so. An etiā quotcūq̄
quis nomina cuiq̄ tribuit/totidem erunt. ac eti
am quandocumq̄ tribuit? her. Haud equidem
habeo socrates/aliquam preter hanc nois rec

tudinez: ut uidelz liceat mihi quidē alio rem uo
care qđ ipe iposui noīe/tibi aūt alio qđ tu ipo
suisti. Ita equidē in ciuitatibus uideo eorūdez
ꝓpria qdaz haberi noīa/⁊ grecis ad alios gre
cos: et grecis ad barbaros. so. Aiaduertamus
her. utrū res ipse ita se habere tibi uideant/ut
ꝓpria rez apud unūquēq; essentia sit queādmo
duz prothagoras tradidit. Rez oium dicēs ho
minez esse mensurā: ita ut qualia mihi queq; ui
dētur/talia ⁊ mihi sit. Itē qualia tibi/⁊ tibi ta
lia? An potius quedā esse putes? q̄ essentie sue
quādaz habeant firmitatē. her. Quādoq; o so
crates dubitans ad hec deductus sum: que tra
dit ꝓthagoras. Ita tñ ēe haud satis mihi psua
deo. so. Nūquid ⁊ ad hoc aliquādo es deduc
tus/ut tibi nequaq̄ uidereť aliquem esse hoīez
oīo maluz. her. Non per iouez. imo sepenume
ro ita sum affectus ut existimarem hoīes non
nullos oīo malos esse: ⁊ quidē plurimos. so.
Prorsus aūt boni nulli adhuc tibi uisi sunt?
her. Admoduz pauci: so. Uisi ergo sunt aliqui
her. Aliqui. so. Qua ratōne hoc iudicas? hac
ne? oīo quidē bonos esse/oīo prudentes/ꝓrsus
uero prauos/⁊ iprudētes oīo. her. Mihi sane
ita uideť. so. Si prothagoras uera dixit: estq;
hec ipsa ueritas: ut qualiacūq; singulis q̄q; ui/
denť/talia sint: fieri ne pōt ut alii hoīum prudē
tes sint/iprudentes alii? her. Nequaq̄. so. At
qui hec ut arbitror tibi oīo uidenť/cū uidelicet
prudentia quedā ⁊ iprudentia sit/ꝓthagorā ha
ud oīo uera loqui posse. Neq; eīm alter altero
reuera prudentior erit: si que cuiq; uideť cuiq;
uera erunt. her. Ita ē. so. At neq; euthydemo
assentiris ut arbitror dicenti oīa oībus esse simi
liter ac semp. Neq; eīm alii boni alii mali eēnt
si semp ⁊ eque oībus ⁊ uirtus inesset ⁊ prauī
tas. her. Uera loqueris. so. Ergo si neq; omnia
oībus insunt semp atq; similiter: neq; cuiq; pro
priuz unūquodq; cōstat res ipsas esse que essen
tiaz quandā firmam in ipsis habēt/neq; quoad
nos/neq; a nobis per imaginationē: sursuz de
orsumq; distracte: sz ꝯm seipsas quoad ipsaz es
sentiaz: ut natura institute sunt pmanētes. her.
Idē mihi quoq; uideť o socrates: so. Utrū res
ipse ita natura consistunt/actiones aūt illaz nō
ita sed aliter. an ⁊ actiones ipse: una quedā re
ruz spēs sunt? her. Et ipse oīo. so. Ergo actio
nes ipse ꝯm naturā suaz: nō ꝯm opinionē nostrā
fiūt. Queadmodū si nos rem quāpiaz diuidere
statuamus/utrū diuidenda a nobis res queq;/
ut nos uolumus ⁊ quo uolumus? An potius si
unūquodq; diuidamus ꝯm naturā: qua diuide
re ⁊ diuidi oz/itēq; eo quo ꝯz nām diuiso fieri
debet/diuidemus utiq; recte ⁊ aliquid perficie
mus: ac recte istud agemus: Sin aūt preter na
turā/aberrabimus/nihilq; ꝓficiemus. her. mi
hi quidē ita uideť. so. Atq; ēt si cōburere aliqd
aggrediamur/nō ꝯm oēm opinionē ꝯburere oz
sz ꝯm opinionē rectā: hec aūt est qua rōne natu
raliter quod ꝑ cōburi oz atq; cōburere/⁊ quo
oz. her. Uera hec sunt. so. Nō ne eadē de cete
ris rō? her. Eadem. so. An nō ⁊ dicere una q̄
daz opationū ē? her. Est plane. so. Utruz recte
dicet ille q ut sibi dicēdū uideť ita dicat. an po
tius quisq; ita dicat ut natura ipsa rez dicere
diciq; requirit/et quo natura exigit/eo ⁊ dicat/
aliqd dicendo proficiet. sin aliter aberrabit/ni
hilq; efficiet? her. Ita equidē ut ais existimo.
so. An nō dicendi ps ē noīare? atq; denoīantes
quodāmodo sermones dicūt? her. Oīo. so. Et
noīare actio q̄dā ē: quādoqdez ⁊ dicere actō q̄
daz circa res ē. her. Prorsus. so. Actiones au
tem nobis apparuerunt haud ad nos respicere
sz ꝓpriā q̄daz sui hr̄e naturā. her. Est ita. so.
Noianduz itaq; ea rōe qua rez ipaz natura no
mīare ac minari postulat/⁊ quo postulat: non
aūt ꝓ nr̄e uolūtatis arbitrio si stāduz ē i his q̄
dicta sunt. her. Sic ē. so. Atq; ita aliqd page
mus: noīabimusq;: aliter uero nequaq̄. her. ap
paret. so: Qđ icidendū ē: aliquo icidēdū. her.
Aliquo. so. Et qđ texēduz: aliquo certe texēdū
qđue pforāduz aliquo pforāduz. her. Plane.
so. Itē qđ noianduz aliquo noiandū. her. Sic
oz. so. Quid illđ/q̄ aliqd pforare oz? her. Te
rebruz. so. Quid q̄ texere? her. Radius pecten
q;. so: Quid q̄ noiare? her. Nomē: so. Bene lo
q̄ris: ideoq; instr̄m aliqđ nomē ē: her. Est. so:
Si q̄rerē qđ instr̄m ē radius pectenq;: rūderes
quo teximus: her: Nō aliud: so: Texentes uero
qd facimus? an nō subtegmen et stamina cōfu
sa discernimus? her: Istuc ipm: so: Idē de te
rebro: ac ceteris respōdebis: her: Idē: so: Po

tes et circa nomē similiter declarare: q̄d facim᷒ dū noīe ipso qđ instr̄m ē / aliq̄d noīamus: her: Nequeo: so: Nūq̄d docemus inuicē aliq̄d: ac res ut sunt discernimus: her: Nēpe: so: Nomē itaq; instr̄m docēs ē / eēntiāq; discernēs ut pecten ⁊ radius ipse telā: her. Sic ē dicenduz. so. Radius porro textoriū ē instr̄m. her. Quidni? so. Textor itaq; radio ac pectine recte utet᷑: recte inq̄ ꝯm texēdi ration. Ille uero q̄ docet nomine utet᷑ ⁊ recte: recte uidelicet ꝯm docendi ꝓpriā rationē. her. Certe. so: Cuius artificis opere bene utet᷑ textor qn̄ radio pectineq; utet᷑? her. Fabri lignarii. so: Quisq; ne lignarius faber. an potius q̄ artez hz? her. Qui hz artē. so. Cuius itē opere recte ꝑforator uertet᷑? her. Erarii fabri. so: Num q̄sq; est faber erarius? an potius qui hz artē? her. Qui artē. so. Age ergo dic cuius opere ipse doctor utatur / quotiēs nomine utit᷑. her: Nescio. so: Assignare et hoc ne scis? quis nobis tradit noīa: quibus utimur? her. Ignoro et hoc. so: Nō ne lex tibi uidet᷑ nobis noīa statuisse? her. Uidetur. so. Ergo legislatoris utet᷑ opere doctor / qn̄ noīe ipso utetur. her. Opinor so. Conditor legis quilibet tibi e quue uidet᷑: an qui arte ē preditus? her: Arte preditus: so: Quare nō cuiuscūq; uiri ē hermogenes nomē īponere: uex̄ cuiusdā nominū auctoris hic aūt ēt ut uidet᷑ noīum institutor: qui rarior omni artifice inter hoīes repitur. her. apparet. so: Aīaduerte obsecro: quo respicens nominū institutor noīa rebus īponit: īmo supiorx̄ exēpla diiudica: quo respiciēs faber radiuz pectenq; cōficit? non ne ad tale aliquid qđ ad texēdum natura sit aptū? her. Prorsus. so: Si ope in ipso radius iste frāgat᷑ utruz aliuz itex̄ fabricabit ad fracti istius imaginē an potius ad spēz ipsaz respiciet / ad cuius exēplar radiū q̄ fractus ē fecerat? her. ad ipsam ut arbitror spēm. so nō ne spēm ipam merito ipius radii rōez ipmq; radiū maxie noīabimus: her: Opinor: so: Si qn̄ oz conficiēde uesti tenui uel crassiori / linee siue lanee siue cuius alteri radiū ꝑparar᷑ / radios singulos oz spēz radii ipsius hr̄e. Qualis ū cuiq; naturalr̄ ē accomodatissim᷒ talē ad opus pagendum ut natura postulat / adhibere: her: Oportet sane: so: Eadē de ceteris instrumētis ē ratio Nā qđ natura cuiq; cōgruit instr̄m ad inueniēnduz ē: atq; id illi attribuēduz: ex quo efficit᷑ nō qualecūq; uult q̄ fabricat sz quale natura ipa exigit. Terebruz nāq; cuiq; accomodatum scire oz ī ferro ꝑficere: her: Patet: so: Radiuz qn̄ ēt singulis cōpetentē ī ligno. her: Uera hec sunt: so. Quippe ipa rōe nature alius radius tele alteri cōpetit: et in aliis eodē mō: her: Sane so: Oportet quoq; uir optime ut ille noīum institutor / nomē natura rebus singulis aptuz ī uocibus et syllabis exprimat: ad idq; respiciens qđ ipm nomē ē singula noīa fingat atq; adtribuat si reuera nominū auctor ē futurus: Qđ si non iisdē syllabis q̄sq; noīum cōditor nomen exprimit / aīaduertēduz ē / ꝙ neq; fabri oēs erarii eodem ī ferro id faciunt quotiēs eiusdē gr̄a idem fabricant instrumētum. Uex̄ quatenus eandē ideam attribuūt lz in alio et alio ferro / eatenus se hz instr̄z siue hic / siue apō barbaros fabricēt Non ne? her: Maxīe: so: Nō ne et eodē mō cēsebis donec institutor nominuz qui apud nos ē et qui apud barbaros nominis spēm cuiq; competentē tribuūt / in quibuslibet syllabis nihilo deteriorem esse unum altero in nominibus imponendis: her: Equidem: so: Quis cogniturus est utrum conueniens radii species cuicumq; ligno sit impssa? num faber qui efficit? an textor usurus? her: Probabile est o socrates / magis eum qui est usurus cognoscere: so: Quis lyre fabricatoris opere utitur: non ne ille qui fabricantem instruere potest: et opus / recte ne an cōtra factuz sit iudicare? her: Omnino: so: Quis ergo? her: Citharista: so: Quis autem opere structoris nauiuz? her: Gubernator: so: Quis item nominum conditoris operi optime presidebit et expletum diiudicabit et apud grecos et apud barbaros? Non ne et qui utetur? her: Is certe: so: An non is est: qui interrogare scit? her: Iste: so: Idez quoq; respōdere: her: Nempe: so: Eum uero qui interrogare scit atq; respondere / alium uocas q̄ dialecticum: her: Dialecticum profecto: socra: Fabri itaq; opus est temonem facere gubernatore precipiente: si bonus futurus est temon: hermo: Apparet:

so: Nominum quoqꝫ auctoris nomen/monent
dialectico uiro/si mõ recte ponenda sunt noĩa:
her. Uera hec sunt. so. Apparet ergo hermoge
nes haud leue quiddã: ut ipse censes nominis
impositionem esse: neqꝫ id esse imperitorum ⁊
quorum uis hominuꝫ opus. Nempe cratylus
uera loquitur / cũ nomina dicit natura rebus
competere: neqꝫ unũquẽqꝫ esse nominum auc/
torem/sed illuꝫ dũtaxat qui ad nomen respicit
quod natura cuiqꝫ conuenit. potestqꝫ eius speci
em litteris syllabisqꝫ inserere. her. Nescio so
crates qua ratione his que dixisti/sit repugnan
dum: forte uero non facile est subito sic persua
deri: Videtur autem mihi hunc ĩmodũ tibi po
tius assensurus/si ostenderis quã dicas esse na
tura rectam nominis rõem. so. Equidem o bea
te hermogenes adhuc nullam dico. ferme nãqꝫ
e memoria excidit: ꝙ dixeram supra me uidelꝫ
hoc ignorare/ueruꝫ una tecũ perquirere. Nũc
autem mihi ⁊ tibi simul ĩuestigantibus hoc dũ
taxat preter superiora compertuꝫ ẽ/rectitudinẽ
aliquã natura nomen habere: neqꝫ uirum quẽli
bet scire ipsum rebus accomodare. Lõ ne? her.
Ualde. so: Considerandum restat si nosse desi
deras: que naꝫ ipsius sit nominis rectitudo. i.
ratio recta. her. Desidero equidem: so. Aduer
te igitur. her. Qua uia inuestigandum mones
so. Rectissima ẽ o amice consideratio: ab his ꝗ
sciunt ista perquirere: oblatis premiis ⁊ gra
tiis insuper actis: hi uero sophiste sunt: qui/
bus frater tuus callias multis erogatis pecu
niis/sapiens euasisse uidetur: postꝙ̃ uero ĩ res
paternas ius non habes/reliquũ ẽ ut fratrem
supplex exores te doceat nominũ rectitudinem
quã a ꝓthagora didicit. her. Quã absurda hec
eẽt petitio socrates: si cũ illã ꝓthagore ueritatẽ
nullo mõ recipiã ea que ex ueritate illa dicunť
alicui⁊s pretii estimarẽ: so: At uero si tibi ista
nõ placent ab homero ceterisqꝫ poetis ẽ discen
dum: her: Quid de noĩbus ⁊ ubi homerus o
socrates tradit? so. Passiꝫ multa: maxia uero ⁊
pulcherima sunt illa ĩ ꝗb; distinguit circa eadẽ
ꝗ̃ noĩa hoĩes: ⁊ ꝗ̃ dii ipsi iducũt: An nõ cẽses
ĩpuꝫ in his magnificũ aliqd ⁊ mirandũ de rec
ta ratione nominuꝫ tradere? Cõstat eiꝫ deos no
minibus illis ad rectitudinẽ ĩpaꝫ uti ꝗ̃ natura ꝯ
stituit: An nõ ꝑutas? her: Certe eqdeꝫ scio si
qua dii uocãt/recte eos admodũ noĩare. Uex
ꝗ̃ naꝫ ista? so. An ignoras ꝙ de troiano flumĩe
qꝺ singulari certamine cũ uulcano pugnauit/in
quit: Qꝺ xanthum dii uocant: uiri scamandrũ
her: Scio: so: An nõ censes magnificũ qddaꝫ
cognitu esse hoc: qua ratione rectus sit flumen
illud xanthũ ꝙ̃ scamãdruꝫ noĩare? Item si uis
aĩadũte: ⁊ istõ ꝙ auẽ eãdẽ dicit chalcidẽ qdẽ a
diis cizidẽ uero ab hoĩb; noĩari: Leuẽ cognitõ
nẽ hãc putas/ut sciatur ꝙ̃to rectius sit eãdẽ a
uẽ chalcidẽ ꝙ̃ cimĩdẽ nũcupar̄ ł baticã atꝫ my
rinẽ aliaqꝫ ꝑ multa ⁊ apꝺ hũc poetã ⁊ apꝺ alios
talia: Uex istax rex inuentio actius ingeniũ ꝙ̃
nostrũ exigit: Scamãdrius aũt ⁊ astyanax qꝺ
significẽt: humano ingenio ut mihi uideť cõꝑ
hendi põt: ⁊ facile percipi põt quã rectitudineꝫ
ẽe homerus uelit ĩ his noibus: qbus hectoris
filiũ nũcupat: Scis ea carmina quibus ĩsunt
que dico: her: Oĩo: so: Utrũ istox nominũ pu
tas homex existimasse cõuenire magis pueros
astyanacta ne? an scamãdruꝫ? her: Ignoro? so:
Sic aũt considera: siquis te ĩterrogaret/utruꝫ
putes sapientiores rectius noĩa rebus ĩponere
an minus sapientes responderes utiqꝫ sapiẽtio
res: her: sic certe: so: Utrũ mulieres in urbib;
sapientiores ẽe tibi uidẽtur: an uiri? quantũ ad
genus attinet: her: Uiri: so: Nescis ꝙ inqt ho
merus hectoris filium a troianis astyanacta a
mulieribus scamandruꝫ nuncupatum: quando
quidem uiri illum astyanacta uocare consue/
uerunt: her: uidetur: so. Non ne homerus tro
ianos uiros sapientiores ꝙ̃ mulieres eoruꝫ ex
istimauit? her: Arbitror equidem: so: Astyana
cta igitur rectius ꝙ̃ scamandrum nominatum
esse censuit: her: Apparet: so: Animaduertamꝰ
quam ipse denominationis huius causaꝫ affert
Solus enim inquit ciuitatem ipsis tutatus est
amplaqꝫ menia: Quapropter decet: ut uidetur
protectoris filium nominare astyanacta: idest
regem urbis: urbis inꝙ̃ eius quam pater suus
seruauit/ut inquit homerus: her: Idem mihi
quoqꝫ uidetur: so: Quod autem hoc maxime?
porro ⁊ ipse nondum satis intelligo o hermo/
genes: Tu uero percipis? her: Non per iouẽ:
Socrates: Atqui et hectori o bone uir nomen

ipse homerus ĩposuit. her. Quamobrem? so.
Quoniã mihi uidetur id nomẽ hector astyana
cti esse q̃ proximuz. ferme eĩm idem significãt
putantq; greci utraq; hec noĩa regia esse. Cuius
cum q; eĩm quis anax. i. rex existit: eiusdez est et
hector. i. possessor. Cõstat eĩm dominari illi /
possidereq; et hr̃e. An forte nihil tibi dicer̃ uid
or? meq; fallit opinio: qua homeri sententiã cir
ca nominuz rectitudinem ceu p uestigia quedã
attingere confidebã. her. Nullo modo ut arbi
tror: forte eĩm non nihil attingis. so. Decet ut
mihi uidetur / leonis filiũ / leonez similiter noĩa
re. equi filiuz equũ / haud certe dico / siquid tã
q̃ monstruz ex equuo nascatur: aliud quiddaz
q̃ equus. Sed cuius generis sm naturam est:
quod nascitur? hoc dico. Si eĩm bouis sm na
turam filius equũ gignit / nõ uitulus qui nasci
tur: sed pullus equinus ẽ nũcupandus. Et si e
quus preter naturã gignit uitulum / nõ pullus
equinus dicendus ẽ iste: sz uitulus. Neq; etiaz
si ex hoĩe alia proles q̃ humana pducitur: qd̃
nascitur homo uocari debet. Ideq; est de arbo
ribus / deq; ceteris oĩbus iudicãdũ. pbas hec?
her. Probo equidẽ. so. Obserua me nequid d̃
fraudẽ. Eadẽ quippe rõe: siquis ex rege nascit̃
rex est noĩandus. in aliis uero et aliis syllabis
idẽ significari nihil interest: neq; refert siue ad
datur littera aliqua / siue etiã subtrahat̃: donec
essentia rei significate in ipso noĩe dominatur.
her. Qui istuc ais? so. Nihil uariũ diuersumq;
dico. Uex ita ut in elementis fieri cernis. scis
enim q elementorum nomina dicimus: ipsa ue
ro elementa nequaq̃: quatuor dũtaxat exceptis
scilz. e. y. omicron. omega. Ceteris autem tam
uocalibus q̃ non uocalibus alias addentes lit
teras / nomina constituimus / atq; ita preterimus
Uex quousq; elementi ipsius uim declarataz ĩ
serimus / conuenit nomen illud uocare / ipm qd̃
nobis significet elementum: ut in uita apparet.
ubi additis / i / t / a / nihil obstitit quin integro no
mine natura elementi illius ostẽderetur: cuius
nominuz auctor uoluit: Usq; adeo scite litteris
nomina prebuit: her. Uera mihi loqui uideris
so. Non ne eadẽ de rege ratio erit? Erit utiq;
ex rege rex / ex bono bonus: ex pulchro qulcher
et in ceteris oĩbus similiter ex quolibet genere
alterum quiddam tale / nisi mõstruz fiat: eadẽq;
dicenda nomina. Uariare autez licet p syllabas
ut uideantur homini rudi: que sunt eadem esse
diuersa: quẽadmodũ pharmaca medicor̃ colo
ribus et odoribus uariata sepe cũ eadẽ sint / no
bis diuersa uidẽtur. Medico aũt uiz pharmaco
ruz cõsiderãti iudicant̃ / neq; eũ additamenta p
turbãt. Similiter forte q ẽ in noĩbus eruditus
uiz illor̃ cõsiderat: neq; eius turbat̃ indiciuz / si
qua littera addita ẽ: uel trãsmutata uel dempta
uel in aliis litteris ac multis eadẽ uis noĩs re
peritur. Ut ea noĩa q̃ supra diximus astyanax
et hector litteras oĩo diuersas preter. t. solũ ha
bent: idẽ tñ significãt. Itẽ quod archepolis. i.
princeps ciuitatis dicit̃ quaz litterar̃ cõmunio
nem cuz duobus supioribus hz. Idem nihilomi
nus infert. Multaq; sunt alia que nihil aliud
q̃ regẽ significãt. Multa pterea sũt q̃ exercitus
ducẽ significant: ut agis / polemarchus / eupole
mus. Alia itẽ que medicine pfessorẽ declarãt
ut iatrocles. acesimbrotusq;. Aliaq; pmulta
repperiri possunt syllabis et litteris discordãtia
ui autem significationis penitus cõsonãtia. sic
ne et ipse putas / an aliter? her. Sic certe. so.
His profecto que sm naturaz fiunt: eadem tri
buenda sunt noĩa: her. Omnino. so. Quotiens
uero preter naturã homines aliqui fiunt / ĩ qua
dam specie mõstri / ueluti cũ ex bono pioq; uiro
ipius generatur: qui genitus est non genitoris
nomen sortiri debet: sed eius in quo ipse est ge
neris: quẽadmodũ supra diximus. si equus bo
uis prolem generet / non equũ eius filium: sed
bouem denominandum. her. Sic est. so. Ho
mini igitur impio ex pio genito / non parentis:
sed generis nomen attribuendũ. her. Uera hec
sunt. so. Neq; igitur theophilum. i. dei amicuz
neq; mnesitheuz. i. dei memorẽ: uel talẽ aliquez
huiusmodi uocare filiuz talem decet / sed cõtra
ria significantibus nominibus appellare: si mõ
recte noĩa instituta esse debent. her. Sic prorsus
agenduz o socrates. so. Profecto orestri nomẽ
recte o hermogenes uidetur ĩpositum: siue aliq̃
sors illi nomen dedit: siue poetam quidam: feri
nam eius naturã agrestẽq; et montanã noĩe isto
significãs. her. Sic appet socrates. so. Uidet̃
et patri eius sm naturã nomẽ ẽe. her. Apparet

so: Apparet utiq; talis esse agamēnon / ut sibi la
borandū censeat tolerandūq; : ⁊ in his que de
creuit per uirtutem pseuerandum. Argumentū
uero tolerātie sue apud troiam tanto cum ex
ercitu pduratio prebuit. Qđ igit̄ mirabilis pse
uerantia uir hic fuerit nomen significat agamē
non quasi agastos. i. mirabilis epimoni. i: perse
uerantia. Forte uero ⁊ atreus recte est nomia
tus: Nex eīm chrysippi ⁊ crudelitas aduersus
thyestē noxium pnitiosumq; illū demōstrant:
Unde cognominatio parūp declinat: ⁊ clā inu
it / ut non quibuslibet naturā huius uiri decla
ret. his aūt qui nominū periti sunt / satis atrei si
gnificatio patet. Dicitur eīm fm ateres atreptō
aterō: quasi indomitus inexorabilis noxius cō
tumeltiosusq; fuerit: Uidetur ⁊ pelopi nomē ha
ud abre tributū. Noīem quippe que prope sūt
uidentē / nomē istud cōgrue significat. her. Cur
illi id conuenit? so. Qm̄ in myrtili cede / ut fert̄
prouidere nihil potuit: neq; eminus prospicere
quanta toti generi ex hoc calamitas imineret:
Que eīm ante pedes erant ⁊ ad presentia tātū
respiciebat: hoc aūt est prope aspicere: qđ ⁊ fe
cit cū hyppodamie cōiugium omni conatu inir̄
contēdit. Unde pelopi nomē a pelas. i. ꝓpe et
opsis: qđ ad uisionem pertinet. Tātalo quin e
tiam nomē natura ipa uidet̄ impositū / si uera
sunt que circūferuntur: her. Que nā ista? so.
ꝙ uiuenti adhuc illi aduersa plurima ⁊ grauia
contigerunt. Tandēq; patria eius oīs subuer
sa ē. Defuncto preterea saxū in caput īminet:
sors certe durissima: hec ꝓrsus cū noīe cōgru
unt. pinde ac siquis nominare talentaton. i. īfe
licissimū uoluisset: sz paulo locutus obscurius
pro talātato tantalū posuisset. Tale utiq; nomē
fortuna eius aduersa ipo rumore gentiū prebu
isse uidet̄. Quin etiā patri eius ioui recte noīn
est inditū neq; tn̄ facile cognitu. Est eīm uelut
orō quedam iouis nomen: qđ quidē bifariā pti
entes / partim una / ptim altera pte utimur. Qui
dam çina. i. uiuentē ⁊ uitā. quidā dia. i. per ⁊
cām per quā / uocant. Que partes una composi
te naturam dei ipsius ostendūt: qđ maxie dz no
men efficere posse. Nulla eīm nobis ceterisq;
oībus uiuendi magis cā est ꝙ princeps rexq;
oīum. Quapp decens nomen ē hic deus sorti

tus: per quē uita semp uiuentibus oībus inest
Sectū aūt in duo est: Unū ut dicebā nomen
in dia uidelicet atq; çina. hunc saturni filiū su
bito cum quis audiat forte insolentē cōtumelio
sumq; putarit. Uerū probabile est / magne cu
iusdam intelligentie ꝓlem iouē esse. Quod eīz
coros dicitur nō puerū significat / sz puritatem
mentis ipsius ⁊ sinceram integritatē. Est autē
iste oranu. i. celi filius: ut fertur: Quippe aspec
tus ad supa / merito orania uocatur: quasi oro
sa. i. aspiciens. ano. i. ad supa. Unde affirmāt
hermogenes hii qui de rebus sublimibus agūt
puram mentē adesse: ⁊ orano. i. celo iure noīn
impositū. Si aūt genealogiā deoꝝ ab hesiodo
traditam mēte tenerē: ⁊ quos istoꝝ ꝓgenitores
inducit / recordarer / haud quaq̄ cessarē osten
dere tibi recte illis noīa inscripta fuisse: quoad
huius sapientie piculum facerē: siquid ipsa ꝓ
ficiat pagatq;: et an deficiat nec ne / que mihi tā
subito: ignoro equidē unde: nup illuxit. her. ꝑ
fecto mihi uideris o socrates instar eorū q nu
mine rapiunt̄ / ꝓtinus oracula fundere. so. Re
or equidē o hermogenes hanc in me sapientiā
ab euthyphrone prospalti filio emanasse. Illi
siquidem adstiti a matutino assiduus: auresq;
porrexi. Patet igit̄ eū deo plenū nō modo au
res meas beata sapientia impleuisse. uerū etiā
aīum occupasse. Sic itaq; agendum arbitror:
ut hodie quidē utamur ipsa: et reliqua que ad
noīa pertinent indagemus. Cras uero: si i hoc
cōsenserimus excutiam̄ eā: expiemusq; aliquē
pscrutati siue sacerdotē seu sophistā q purgar̄
hec ualeat. her. ꝓbo hec maxie socrates / liben
tissime nāq; que de noībus restāt / audirē. so. ita
ꝓrsus agendū. Unē igit̄ potissimū exordiendū
iudicas? postq̄ formulā quandā prescripsimus
ut pnoscamus / si etiā noīa nobis ipa testant̄ nō
casu quodā iacta fuisse: uerū rectitudinē aliq̄
cōtinere. Noīa qdē heroū atq; hoīū nos forte
decipent / hoꝝ nāq; multa fm cognomēta maioꝝ
posita sunt: ⁊ sepe nequaq̄ ꝯuenūt: quēadmo
dū i ꝑncipio diximꝰ. Multa uero ad uotū hoīes
noīa tribuūt / ut eutychidē. sosiā. theophilū. i. ꝓ
speꝝ seruatorē / deo charū: aliaq; ꝑ multa: Talia
itaq; ꝑtermittēda cēseo. decēs. n. ꝯsētaneūq; maxie
repir̄ nos q̄ i reb; sēpitnis ⁊ nāe ordie ꝯstitu

181

tis recte sunt posita: Nam circa ista in ꝯdendis
nominib' studuisse maxime decet: Forte uero
ipoꝝ nonnulla diuiniore q̄dā potētia ꝙ humana
sūt īstituta: h: ꝑclare mihi loq uidris: o: socra
tes: so: Nōne par ē abipsis diis īcipe? rationēq;
īuestigare: qua dii thei uocati sunt. her. Nēpe
so: Eqdez ita cōiicio. Uident̄ mihi grecoꝝ pri
sci deos solos putasse eos: quos ēt his tēpori
bus barbaroꝝ plurimi arbitrant̄ / solē / lunā / ter
raz / stellas / celuz: Cū ergo hec oīa ꝑpetuo ī cur
su esse cōspicerent: ab hac natura thin: i. currē
di theus. i. deos noīasse uident̄. Deinde ⁊ alios
aīaduertentes oēs eodē noīe nūcupasse: hz qd
dico uerisimile aliquid: nec ne? her: Hēt certe:
so. Quid posthac inuestigandū? Cōstat de de
moībus heroibusq; ⁊ hoībus q̄rēduz ēe: her:
De demoībus primū: so: Proculdubio hermo
genes: quid sibi uult demonū nomen: aīaduer
te num aliqd dicā: her: Dic modo: so: Scis ne
quos hesiodus demones esse inqt? her: Non:
so. Neq; ēt ꝙ aureū genus hoīum inqt in prin
cipio extitisse? her: Hoc eqdez noui: so: Ait eiz
ex hoc genere post ꝑsentis uite fata fieri demo
nes sanctos: terestres: optimos: maloꝝ expul
sores ⁊ custodes hōīnuz: her: Quid tuz? so: nē
pe arbitror uocare illuz aureū genus / nō ex au
ro cōstitutū / sz bonū atq; ꝑclaꝝ: qd ide cōiicio:
genus nostruz ferreū esse dicit. her: Uera nar
ras. so: An nō putas siqs nunc ex nr̄is bonus
sit / aurei huic generis ab hesiodo estīari? her:
Cōsentaneū ē: so: Boni autē alii ꝙ prudentes?
her: Prudētes: so: Iccirco: ut arbitror eos de
mones precipue nuncupat: q2 sapientes daimo
nesq; . i. intelligētes. Et ex nr̄a istud prisca lin
gua nomē existit. Quāobrez ⁊ iste ⁊ ceteri poe
te ꝑmulti preclare loquūtur: qcumq; aiunt: ui
delicet postq̄ bonus aliqs uita functus ē / ma
ximā dignitatē premiūq; sortitur: fitq; demō
ꝫm sapiētie cognomētum. Ita ⁊ ipse assero dai
mona. i. sapientē oēm esse hoīez: qcumq; sit bo
nus: eūq; demonicuz esse. i. sapientē ⁊ felicē ui
uentē atq; defunctū: recteq; demonē nuncupa
ri: her: Uideor mihi o socrates in hoc tecū ma
xime consentire: so: Heros autē qd significat?
Id nequaq̄ inuētu difficile. paulo eīm herouz
nomē ab origine distat / indicās gen̄ationē illoꝝ
ab erotos. i. amore manasse: her: Qua rōe id
ais? so: An ignoras semideos heroas esse? her
Quid tuz? so: Oēs utiq; heroes uel ex amore
deorum erga mulieres humanas: uel amore ui
rorum erga deas sunt geniti. preterea si hoc ꝫ
priscā atticorum linguā cōsideraueris magis in
telliges. repies eīm ꝙ paulisꝑ mutatum ē noīs
gratia ex erotos. i. amore. Uñ sunt heroes ge
niti: ꝙ uel aut hinc heroum nomē ē ductuz / aut
ex eo ꝙ sapiētes rectoresq; fuerunt: facundi ui
delicet ⁊ ad interrogādum disserēdumq; ꝓmp
tissimi: erin nāq; dicere ē. Quare ut mō diceba
mus / actica uoce heroes rhetores qdā ⁊ dispu
tatores ⁊ amatorii esse uident̄. Uñ rhetorū so
phistarumq; genus heroica ꝓles existit: Uerū
nō istud qdē difficile cognitu: imo illud obscu
rum: quā ob cām hoīes anthropi noīant̄: hēs
ipse qd afferas? her: Unde id hēam bone uir?
Quin si repire quoquo mō possim / nil contēdo
ex eoꝙ te melius faciliusq; ꝙ me reptuꝝ sperē:
so: In euthyphronis inspiratione confidere mi
hi uideris: her: Absq; dubio. so: Et merito q
dem cōfidis. Nā belle nimium mihi nunc uid
or cogitasse / ac ꝑiculuz ē nisi caueā ne hodie sa
pientior ꝙ deceat uidear euasisse / Attende ad
ea que dicā: hoc ī primis circa noīa aīadūtere
decet: ꝙ sepe litteras addimus: Sepe etiam
demimus / ꝓarbitrio dum nominamus. et acu
ta sepenumero transmutamus / ut cū dicim' Dii
philos: i: Ioui amicus: hoc ut ꝓ uno nomen
nobis foret: altum iota inde excerpsimus: et
ꝓacuta syllaba media / grauem ꝓnuntiauimus
In aliis qbusdam litteras interserimus ⁊ gra
uiora ꝓferimus: h: Uerum refers: so. Hoc ⁊ ī
noīe hoīs anthropo ꝯtingit: ut mihi qdē uidet̄
Nam ex uerbo nom̄ ꝯstitutuz est uno a excepto
grauioriq; fine effecto? Quōdo istud ais? so.
Ita: homīs nom̄ illud significat: ꝙ cetera qdē
aīalia q̄ uident nō ꝯsiderant. neq; aīaduertunt
neq; ꝯtemplant̄: hō autē ⁊ uidet siml' ⁊ ꝯtēplat̄
aīadūtitq; quod uidet Hic merito solus ex oīb'
aīantib' hō antropos est nuncupatus: quasi
anathron: i: contemplans q̄ opopem: i: uidit:
Quid post hec q̄ram? An uidelz ꝙ libenter
ꝑcipem: h: Maxime: so: succedere statim supi
orib' mihi uidetur de anima et corpore cōside

ratio. Nã aīa ⁊ corpus aliqd hoīs sunt. her.
Sine cõtrouersia. so. Conemur hec queadmo
duz superiora distinguere. querendū primo de
aīa: putas ut recte psychi noīata fuerit? deinde
de corpore? her: Equidē. so. Ut igit subito ex
pmā qd primū mihi nūc se offert / arbitror illos
q sic animā uocitarūt: hoc potissimuz cogitasse
q hec quotiēs adest corpori / cā ē illi uiuēdi: re
spirandi ⁊ refrigerādi uiz exhibens: ⁊ cū pmū
deserit qd refrigerat dissoluit corpus ⁊ interit
Unde psychiz noīasse uident: quasi anapsychō
idest respirādo refrigerans. At uero si placet si
ste parūper: Uideor mihi aliquid inspicere pro
babilius: apud eos q euthyphronē sequūt naz
istud quidē aspnarent ut arbitror: durū qddaz
esse cēserent. sz uide an hoc tibi sit placiturum.
her: Dic mō. so: Quid aliud q aīa tibi uidetur
corpus habere / continere / uehere ut ⁊ uiuat ⁊
gradiat? her. Nil aliud. so. An nō anaxagorē
credis / rerū naturā omniū mente quadā ⁊ aīa
exornari simul ⁊ contineri? her. Credo eqdez.
so. Par ē igit eā potentiā noīare physechin: q
physim. i. naturā. ochi ⁊ echi. i. uehit ⁊ cōtinet
politius aūt psychi pfert. her. Sic ē oīo. Uiō
turq mihi istud artificiosius esse: so. Est pfec
to. Ridiculū aūt qd appareret / si ita ut posituz
fuit / nominaret. qd uero post hoc seqt corpus
nōne soma nūcupas? her. Certe: so: Atqui ui
det mihi in hoc noīe paulisp ab origine decliā
ri. nēpe corpus hoc aīe sima. i. sepulchrū qdaz
esse tradunt / quasi ipsa presenti in tēpore sit se
pulta: atq ēt qr aīa p corpus simegni. i. signifi
cat qcūq significat / iccirco ⁊ sima iure uocari.
Uident mihi preterea orphei sectatores nomē
hoc ob id potissimū posuisse / q aīa i corpe hoc
delictoruz det penas: ⁊ hoc circūsepto ualloq
claudet uelut in carcere quodā: ut sosite. i. ser
uetur. Esse itaq uolunt hoc ita ut nominat aīe
soma. i. seruandi gratia claustrū quo ad debita
q expendat. neq litterā aliquam adiiendam
putant. her. De his satis dictum o socrates ar
bitror: Uerū de noībus aliquor deor possem
ne ita ut de ioue actuz ē / cōsiderare / sm quā rec
titudinē noīa sint imposita? so. Per iouē nos q
dem si mentē haberemus hermogenes precipu
um rectitudinis modū arbitraremur / fateri ni
hil nos de diis cognoscere / neq de ipsis inq:
neq de ipsorū noībus quibus ipsi se uocant.
Constat eīm illos quidē ueris se noībus nūcu
pare. Secundū uero recte denoīationis modū
existimo: ut queadmoduz lex in uotis statuit p
cari deos / quomodocūq noīari his placet / ita
⁊ nosipsos uocemus tāq nihil aliud cognoscē
tes. Recte nāq ut mihi uidet ē decretuz. qua
re si uis ad hanc inuestigationē pergamus: pri
mo quidez diis prefati nos nihil de ipsis consi
deraturos / neq eīm posse cōfidimus: sz de hoī
bus potius / qua potissimuz opinione circa dos
affecti noīa ipsis instituerunt. Hoc eīm a diui
na indignatione procul. her. Modeste loq mō
ris o socrates: atq ita prorsus agendū. so. Nō
ne a uesta sm legem incipienduz? her. sic utiq
decet. so. Qua rōe hestiaz hāc noīatā dicem?
her. p iouē haud facile istud inuentū: so. Uidē
tur probe hermogenes primi nominū auctores
non hebetes quidā fuisse ueruz acuti subtimiuz
reruz inuestigatores. her. Quāobrez? so. Tali
um quorūdam hominū inuentione noīa appa
rent imposita. ac siquis peregrina cōsideret no
mina / nihilominus quod sibi uult unūquodq
reperiet. queadmoduz hoc qd nos usiā. i. eēnti
am noīamus / qdā hestiā nūcupant. alii osiā. p
mo qdem sm alter nomen istor: haud pcul a
rōe uidet / reruz eēntiaz hestiā uocari. ⁊ qr nos
qd ē eēntie pticeps / hestiā uocamus: ex hoc rec
te hestia posset denoīari. Supiores nostri quō
dam usia. i. eēntiaz: essiaz uocabant. Quin ēt si
qs sacror ritus aīaduerterit / existimabit sic e
os putasse q hec posuerūt. Et eīm añ deos oēs
ueste sacra facere / decet eos q eēntiā oīum ue
stā cognominarūt. Qui itē osiā nominarunt / hi
ferme sz heraclitū cēsuerunt fluere oīa semp ni
hilq cōsistere. Cām igit ⁊ ipsoruz originē ducē
ipm othun. i. quod īpellit: Qua pp merito ipz
osiā: i: impellentē cām noīari: De his hactenus
ita sit dictū / uelut ab iis q nihil itelligūt: Post
uestā autē de rhea atq saturno ōsiderare ōueit
q q d saturni noīe in supioribz diximus: forte
ḡo nihil dico: her: Cur nam o socrates? so. O
boē uir sapiētie qddā examē aīaduerti. h: quale
istud? so. Ridiculuz dictu: hz tñ nō nihil pba
bile. he: Quid ais? et q pcō pbabile? so: Inspi

cere mihi heraclituz uideoꝝ iã pridẽ sapiẽter non
nulla de saturno rheaq; tradentem: que et home
rus dixerat: her: Qui istud ais? so. Ait enim he
raclitus fluere oĩa nihilq; manere. rexq; ipsarũ
ꝓgressuz amnis fluxui cõparans / haud fieri pos
se inquit ut bis eandẽ in aquam te mergas: her:
Vera hec sunt: An uidetur tibi ille ab heraclito
dissentire: qui alioꝝ deoꝝ ꝓ genitoribus iseru
it rheam atq; saturnuz? Nunqd putas temere il
luz noĩa istis iposuisse? Quin et homerus occea
num deoꝝ originẽ instituit et tethydẽ genitricẽ.
Idẽq; uoluit: ut arbitror: et hesiodus. Ait pre
terea orpheus / Occeanuz primuz pulchrifluum
cõiugiuz incohasse: qui cum tethyde germana se
sua cõmiscuit. Uide q̃ maxie hec inuicẽ cõsonãt
oĩaq; in opinionẽ heracliti redeunt: her: Uideris
mihi aliquid dicere socrates: tethydis autẽ nom̃
haud satis quid sibi uelit itelligo. so: Hoc utiq;
idẽ ferme significat / q̃m fontis nomẽ ẽ recõdituz
Nã diattomenõ et ethumenon. i. scaturiẽs et trã
siliens / fontis imaginẽ prese ferunt: Ex utrisq;
uero hisce nominibus nomẽ tethydis ẽ cõpositũ
her. Hoc qdẽ bellissimuz ẽ o socrates. so: Quid
ni? Ueruz quid deinceps? De ione profecto dixi
mus: her: Sic ẽ. so: Fratres autẽ eius dicamus
neptũnuz atq; plutonẽ: nomẽq; aliud quo ipsum
uocant. her: prorsus: so. Uidetur neptũnus ab
eo qui primuz noĩauit / icc irco posidon uocatus
fuisse / qꝛ euntẽ ipsuz maris natura detinuit: neq;
ꝓgredi ultra ꝑmisit: sz quasi uincula pedibus ip
sius iniecit. Maris itaq; principez posidona uo
cauit / quasi posi. i. pedibus: desmon. i. uinculuz
habeat: E: uero decoris gratia forte abiectuz fu
it: Forsitan nõ hoc sibi uult: sz ꝓ: s: geminuz: l:
primo fuit apposituz: quasi dicit̃ pollidon: idest
multa noscẽs deus. fortassis ab eo q̃õ dicitur si
in: i. quatere: Sion: i: quatiẽs ẽ noĩatus: cui: p:
ac: d: fuit adiectuz: plutonẽ autẽ quasi plutu: i:
diuitiaꝝ datorẽ dicimus: q̃m diuitie ex terre ui
sceribus eruunt̃: Adim uero multitudo iterpre
tat̃ quasi aidez: i: tristẽ tenebrosumue: Atq; hoc
nomen horrẽtes plutonẽ uocitãt: her: Tu uero
quid sentis socrates: so: Uident̃ mihi hoĩes cir
ca potentiã dei istius multifariã errauisse: eumq;
exhorruisse semꝑ: cuz minime deceat: porro qsq;
ex hoc ꝑtimescit / q nemo postq̃ õfunctus ẽ huc
redit q ue anima nodata corꝑe illuc abit. Cete
rum hec oĩa et regnuz et nomẽ huius dei eodez
tẽdere mihi uident̃: her: Quo pacto? so: Dicam
q̃õ sentio: dic age? Utruz hoꝝ ualidius uinculuz
ẽ ad quoduis animal alicubi detinẽdum / necessi
tas ne / an cupiditas? her: Lõge o socrates ꝑstat
cupitas / so: An nõ plurimi adim quotidie subter
fugerent / nisi fortissimo uinculo eos qui illuc de
scendunt / uinciret: her: Uidelicet: so: Quare cu
piditate quadã eos: ut uidetur potius q̃ necessi
tate deuincit si modo uinculo nectit fortissimo:
her: Apparet: so: Nõne rursus multe cupidita
tes sunt: her: Multe: so: Ergo uehementissima
omniuz cupiditate nectit eos / si mõ debet insolu
bili nodo cõnectere: her: Certe: so: Est ne uehe
mentior ulla cupiditas q̃ ea qua quisq; afficitur
dum alicuius cõsuetudine meliorẽ se uirum spe
rat euadere: her: Nulla me hercle socrates: so:
Hac de causa dicẽduz hermogenes / neminẽ huc
illinc uelle reuerti: Neq; ẽt sirenes ipsas: imo ⁊
eas et ceteros oẽs suauissimis plutonis orationi
bus demulceri: Estq; ut ratio hec testatur deus
hic sophista ꝓculdubio disertissimus: et ingẽtia
cõfert his qui penes ipsuz habitant / beneficia: q
usq; adeo diuitiis affatim abundat / ut tanta no
bis bona suppeditet: Unde et pluton ẽ nuncupa
tus: An nõ philosophi tibi uidet̃ officium q no
lit hoĩbus corꝑa habentibus adherere / sed tunc
demuz admittat eos / cum animus illoꝝ ẽ corpo
reis oĩbus malis cupidinibusq; purgatus: Ex
cogitauit nẽpe hic deus hac rõe se aĩos maxie õ
tẽrux / si uirtutis eos auiditate uinciret: Eos au
tez qui stupore et insania corporis sunt infecti:
ne pr̃ qdẽ plutonis saturnus ipse: suis illis uin
culis cohercere ualeret: secũq; tenere: her: Nõ
nihil loq uideris o socrates: so: Lõge abest her
mogenes ut nomen hadis quasi aides: i: triste te
nebrosumue sit dictuz: imo ab eo trahit̃ quod ẽ
idene: i: nosse oĩa pulchra. Ex hoc itaq; deus iste
a noĩuz cõditore adis ẽ nuncupatus: her: Quid
preterea dicimus de cereris noĩe iunonisq; / apol
linis et mineruc / uulcaniq; et martis / ceteroꝝq;
deoꝝ? so: Ceres qdem dimiter nuncupat̃ ab ip
sa alimẽtoꝝ largitione: quasi didusa miter: hoc ẽ
exhibẽs mr̃: Era uero: i: iuno quasi erate: i: ama
bilis propter amorem quo iupiter i eã afficitur:

Forte ēt sublime spectans qui hoc nomen insti
tuit aerem eram denoīauit: ⁊ obscure locutus ē
ponens in fine principiū. qđ quidē patebit tibi/si
nomē illud frequēter pronūptiaueris. pherephat
tam. i. ꝓserpinam ⁊ apollinez nominare nōnulli
uerent̃. propterea ꝙ illis ignota ē nominū recti
tudo. Eniz uero ꝑmutantes phersophonem ipsaz
considerant. grauec̃ id illis apparet. hoc aūt dee
ipsius sapientiā indicat. Sapīa utiq̃ ē q̃ res fluē
tes attigit: et asseq pōt. Quāobrem pherepapha
merito dea hec nominaret̃ ꝓꝑ sapientiam/ ⁊ epa
phen. i. cōtactū. pheromenu. i. eius qđ fert̃: uel
tale aliquid. Quocirca adheret illi sapiens ipse
pluton/qꝛ ipsa talis ē. Nūc autem nomē hoc de
clinant/pluris facientes platonis gratiam ꝙ ue
ritatez: ut pherephattam nominēt. Idem quoq̃
circa apollinis nomen accidit. nam pleriq̃ id no
men exhorrēt: quasi terribile aliquid pre se ferat
An nosti? her. Uera penitus loqueris. so. Hoc
aūt ut arbitror huius dei potentie maxime cōue
nit: her: Qua rōe? so. Conabor sniam meam ex
primere. nullū ꝓfecto nomen aliud. Unū quatu
or huius dei potentiis repperiri cōueniētius po
tuisset: qđ ⁊ cōprehenderet oēs/⁊ ipsius quodā
modo declararet musicam/uaticiniū/medicinaz/
⁊ sagiptādi peritiam. her. Aperias iam. Miruz
q̃ddam nomen esse id ais. so. Congrue quidem
cōpositum ē/consonatq̃ utpote qđ ad deū perti
net musicū. principio purgatio purificationesq̃
⁊ ſm medicinā/⁊ ſm uaticiniū. Itē que medico
rum pharmacis ꝑaguntur/ac uatum incātatiōes
expiationesq̃. lauacra ⁊ aspersiones/unum hoc
intēdunt/purū hominē ⁊ corpore ⁊ aīa reddere
her. Sic oīo. so. Nōne deus qui purgat ipse e
rit apoluon ⁊ apolyon. i. abluēs a malis: soluēsq̃
qđ apollon ipse significat? her. Absq̃ dubio. so.
Quatenus itaq̃ diluit atq̃ soluit/ ut taliuz me
dicus: apoluon merito nūcupat̃. Scđm uero di
uinationē uerūq̃ ⁊ aplum. i simplex qđ idem est
recte more thessalicorū nomiare hunc possumus
hi nēpe oēs deum hunc aplon uocāt. Quatenus
aūt aiuallon. i. semp iaculando arcu uehemens ē
aiuallon dici pōt/hoc ē perpetuus iaculator. Se
cunduz uero musicam de hoc ē cogitanduz. quē
admodū de eo qđ dicitur acoluthos ⁊ achitis. i.
pedissequus/comes/⁊ uxor: in quibus. a: ut ⁊ i
aliis multis idem quod simul significat. In his
quoq̃: a: ⁊ poleo significant uersionē: que simul
⁊ una peragitur: quā conuersionem dicamus: ꝑ
hec i celis significatur conuersio q̄ue per eos fit
quos polos uocamus: ⁊ i cantu harmonia: quā
dicimus symphoniā. Quia in his ut tradunt mu
sice ⁊ astronomie periti harmonia quadaz simul
oīa cōuertunt̃. hic aūt deus harmonie presidet
homopolon. i. simul uertens hec oīa/⁊ apud de
os/⁊ apud hoīes. Quēadmodū igit̃ homoche
leuton ⁊ homochitin. i. simul euntē ⁊ simul iacē
tem/uocauimus acholutoe ⁊ achitin: o: in: a: ꝑ/
mutantes: ita apollinē nominauimus eū qui erat
homopolon/altero: l: itenecto/qꝛ equiuocun fu
isset duro cū nomine: qđet his tēporibus suspica
ti pleriq̃ ex eo ꝙ non recte uim nominis huius
aīadnertunt/perinde hoc metuūt ac si ꝑnitiē quā
dam significaret. Sed reuera nomē istud omnes
huius dei uires cōplectit̃/quēadmodū supra di/
ximus. Significat eīm simplicē ꝑpetuum iacula
torem/expiatorē ⁊ conuertentē. Musarum uero
⁊ musice nomē ab eo quod dicitur mosthe. i. in
quirere/indagationeq̃ ⁊ studio sapientie tractuz
est. leto. i. latona/a mansuetudine dicit̃ qꝛ sit e
thelemon. i. prōpta ⁊ exposita ⁊ libens ad id qđ
petit quisq̃ exhibendum. Forte uero ut peregri
ni uocant/multi nāq̃ litho nomināt: quod nomē
tribuisse uident̃. qꝛ non rigida illi mens sz mitis
iō litho quasi lion ethos: i. mos lenis ⁊ mitis ab
illis cognominatur. Artemis: i: diana ex eo qđ
artemes/quasi itegra modestaq̃ sit ꝓꝑ uirginita
tis electionē. Forsitan ēt quasi aretisbistora. i.
uirtutis consciam uocitauit nominis institutor.
Fortassis ēt dicta ē artemis quasi aroton misisa
sis: i: quasi illa congressuz oderit uiri cum mulie
re. Uel eīm ꝓꝑ istorum aliquid uel ꝓꝑ oīa huius
modi nomē ē institutū: her: Quid uero dionysi
us ⁊ aphroditi? so: Magna petis hipponici fili
Atqui ē nominū ratio his diis īpositor gemina
seria uidelicet ⁊ iocosa: Seriam quidez ab aliis
quere: Jocosam aūt nihil prohibet recēsere: Jo
cosi sane ē dii. sunt/dionysiusq̃ ē didus inon: i:
uini dator: quasi didinysos ioco quodam cogno
minatus: Uinum aūt merito uocari pōt ionus ꝙ
efficiat ut bibentes pleriq̃ mente alienati: iesthe
nun echin: i: mentē habere se putent: De uenere

183

hesiodo repugnare non decet: sed cōcedere ꝓ
ipam ex aphru. hoc ē ex spuma generationem a
phroditin uocari. her: At uero mineruam o so
crates uulcanūq; et martē cū sis atheniensis / si
lentio non preteribis. so: Haud quaq̄ decet.
her. Non certe. so: Alteruz quidē eius nomen
quãobrez sit ĩpositũz / haud difficile dictu: her.
Quod. so: Palladē eaz uocamus. her: Plane.
so: Nomē hoc censendũ ē a saltatiōe ĩ bello du
ctuz fuisse / porro uel sese uł aliud a terra atolle
re seu manibus aliquid efferre dicimꝰ. Pallin
⁊ pallesthe. i. uibrare agitareq; ⁊ agitari / ⁊ sal
tare ⁊ saltationē ꝑpeti. her. Absq; cōtrouersia.
so. Palladē hac rōe uocamus ac merito. her:
Alteruz eius nomen quo pacto interpretaris?
so: Athenã queris? her. Id ipsum. so. Graui /
us istud amice: uidentur prisci athenam existi
mare quēadmodum hi qui his temporibus in
homeri interpretationibus sunt eruditi. Nam
istorũ plurimi homerũ exponunt athenã tamq̄
mentē cogitationemq; finxisse. Et qui nomina
ĩuenit / tale aliquid de illa sensisse uidetur. imo
etiam altius extollens ut dei mentē ĩduxit: per
inde ac si diceret ethenoe: hec est utens a / pro / e
extremo quodam ritu. i uero et g / detrahens.
forte uero non ita sed thia noesis idest utpote q̄
diuina cognoscat: pre ceteris omnibus theonē
idest diuina cognoscentem uocauit. Neq; abre
erit si dixerimus uoluisse illum apellare eam e
thenoen quasi ipsa in more intelligentia sit. Ip
se postmoduz uel etiam posteriores in pulchri
us ut uidebatur aliquid producendo athenaz
denominarunt. her: Quid de uulcano quem
ephestom nominant? so. Quid ais? num genero
sum ipsum phaeos histora idest luminis presi /
dem queris? her. Hũc quesisse uideor. so. Hic
ut cuiq; patere potest. phestos est ⁊ / e / sibi uēdi
cat. Unde ephestos idest luminis preses est di
ctus: her. Apparet nisi tibi quoquo modo ad
huc aliter uideaꝰ. so. An ne uideaꝰ aliter / de
marte interroga. her. Interrogo. so. Si placet
Ares. i. mars dicitꝰ ꝯm arren. i. masculũ ⁊ an
drion. i. forte. Quin ēt si uolueris ob naturam
quãdaz aspaz durã atq; inuictã ĩmutabileq; qͦ
totũ arratō apellaꝰ / aren uocatũ fuisse / hoc q̊q;
deo penitus bellicoso cōueniet. her. Prorsus.

so. Deos iaz mittamꝰ p deos obsecro: Nã de
his disserere uereor. Ad alia uero quecũq; uis
me prouoca / ut quales euthyphronis equi sunt
noueris. her. Faciã ut petis: si unum de me q̄si
uero. me siquidē cratylus hermogenē esse negat
Inuestigemus itaq; quid Hermu. i. mercurii
nomen significet / ut siqd ueri hic loquiꝰ / uidea
mus. so: Hermes. i. mercurius ad sermonē pti
nere uideꝰ / quatenus hermineus ē / hoc ē inter
pres ⁊ nuntius. furtiuus in loquēdo seductor /
ac uehemēs cōcionator. Totũ id circa sermonē
uersatur. ꝑfecto quēadmoduz in superioribus
diximus. Irin sermonis ē usus. Sepe uero de
hoc homerus ait. Emesato. i. machinatus est.
ex utrisq; igitur nomē huius dei cōponiꝰ / tum
ex eo qͦ loqui ē / tuz ex eo qͦ machinari et exco
gitare dicēda: ꝑinde ac si noīs auctor nobꝭ pci
peret. Par ē o uiri ut deũ illũ q irin emesato
idest loq machinatus ē / iremen uocetis. Nos
aũt arbitrati sic elegantius eloqui / hermen uo
camus. Quin ēt iris ab eo qͦ irin. i. loq nom̄
bz / ꝓ ea ꝙ nũtia ē. her. Probe medius fidius
hermogenē ēe me cratylus negauisse uideꝰ. Ad
orationis eĩz ĩuentionē hebes suz. so. Cōsenta
neũ quoq; amice / pana biformē filiũ ēe mercu
rii. her: Qua ratiōe? so. Scis ꝙ sermo pan. i.
omne significat: circuitq; ⁊ uoluit semꝑ / e stq;
geminus / uerus uidelicet ac falsus? her. Eqdē
so. An non id quod in sermōe uerũ / leue ē atq;
diuinuz? supraq; in diis habitãs? Cōtra qͦ fal /
sum / infra ĩ hoĩuz multis / asper atq; tragicus?
hic eim fabularũ cōmenta ⁊ falsa q̄ plurima /
circa tragicã uitã repiunꝰ. her. Sic ē oio. so:
Merito ğ q ē pan. i. totũ nũtiãs ⁊ ai polō. i. sꝑ
uoluntas. panepolos biformis mercurii filius
dicereꝰ: ex supioribꝫ ptibꝫ lenis ac delicatus / ex
ĩferioribus asꝑ atq; hircinus. Estq; pan uł ipe
ꝯmo uel sermoīs frater: siqdē ē mercurii filius
Frēz uero fratri similē esse qd mix? Ceterꝫ iã
o beate uir ut et paulo ante rogabam sermonē
ō diis hũc abrũpamus. her. Tales qdē dos si
uis mittamꝰ o socrates: huiusmōi ꝟͦ q̄dã pcur
rere qd ꝓhibet? Solē / Lunã / Stellas / Terrã
Etherē / Aerem / Ignē / Aquam / Uer ⁊ Annũ
so. Multa sunt ac magna q̄ postulas. Si tamē
gratũ tibi futurũ est obsequar. her: Pergratuz

plane. so: Quid primum poscis? an ut ipsa nar
rabas ĩ ꝑmis helion. i. solē. her. Profecto: so.
Manifestius id fore uidet̃ si dorico noĩe quis
utat̃. dorici eĩ halion uocãt: atq̃ ita uocatur s3
halizin. i. ex eo ꝙ cõgregat in unũ hoĩes cũ exo
ritur. Itẽ ex eo ꝙ circa terrã ai bilin. i. semp r̃
uoluit̃. preterea q2 uariat circuitu suo que ter
ra nascunt̃. Uariare aũt et eolin idē ē. her: qd
uero de selene. i. luna dicendũ? so: Nomē hoc
uidet̃ anaxagorã premere. her: Cur? so: Quo
niã pre se aliqd fert antiquĩs: qð ille nuꝑ dixit/
ꝙ luna a sole lumen haurit. her: Quo pacto?
so: Selas idē ē ꝙ lumē? her. Idē. so: Lumen
hoc ꝑpetuo circa lunã neon ⁊ henõ ē. i. nouum
ac uetus / si mõ anaxagorici uera loquunt̃. naz
circũlustrãs eã cõtinue renouat̃. Uetus aũt est
mensis preteriti lumen: her: Utiq̃. so. Lunã q
de3 selanca multi nominãt. her. Certe. so: Qm̃
uero lumē nouum ac uetus semp h3 / merito uo
cari deberet selaenneoaia. Nũc autē cõciso uo
cabulo selanea uocat̃. her. Dithyrãbicũ nomen
hoc ē o socrates. Uex mena. i. mēse3 ⁊ astra q̊
mõ iterpretaris. so: Mēsis qdē mies recte ab
miusthe a minuēdo iure nũcuparet̃. Astra ue
ro astrapes. i. corruscationis cognomentũ hñt.
Astrape autē q2 opa anastrephi. i. uisu3 ad se ꝯ
uertit / anastrope dici deberet. nũc cõcinioꝛi uo
cabulo astrape noĩat̃: her: Unde nomen trahit
pyr ⁊ hydor. i. ignis ⁊ aqua? so: Ambigo equi
de3: uideturq̃ aut musa me euthyphronis dese
ruisse. aut hoc arduu3 qddã esse. Aduerte ob
secro quo cõfugiã ĩ oĩbus q̄cũq̃ dubito: her:
Quo nã? so. Dicã tibi / scis ipse qua rõe pyr no
minat̃? her: Nõ hercle. so: Uide qd õ hoc sus
picē: Reor eqdē multa noĩa grecos a barbari
cos ꝑsertī3 q sub barbaris sunt habuisse: her:
Quorsu3 hec? so: Siqs rectã istox ĩpositione3
s3 grecã uocē q̄rat / nõ s̃m eã q̄ ē nomē ĩuentu3
nimix ãbiget. her: Uerisimile id qdē: so: Uide
itaq̃ ne nomē hoc pyr barbaricũ sit: neq̃ eĩm fa
cile ē istud grece lingue accomodare. Cõstatq̃
ita hoc frygios noĩare / pax qd declinãtes ⁊ hy
dor ⁊ cynas. i. canes aliaq̃ ꝑmulta. her: Uera
hec sunt. so. Ergo distrahere ista nihil o3 / qñq
de3 de ipsis nihil dicere quisq̃ põt. Quapp no
mina illa ignis et aque hũc ĩmodũ reiicio. Aer

autē sic ē dictus hermogenes: q2 q̄ circa terra3
sunt / eri. i. eleuat: uel q2 ai ri hoc ē semp fluit.
Uel q2 eius fluxu spũs cõcitat̃. poete qppe fla
mina aetas nuncupãt: Forte igit̃ aer dicit̃ q̄si
pneumatorru3 aetorru3. i. spũs fluēs / uel fluēs
flamen. Etherē preterea sic exponēdu3 arbitror
qm̃ ai thi circa aera reõ. i. semp currit circa ae
re3 fluēs: quocirca ai theer dici posset. Ge autē
idest terra planius sensu3 exꝑmit si gea dicat̃.
Gea eĩm recte genetira. i. genitrix dici põt / ut
ait homerus. Nã qð gegaasi dicitur / genitũ ēe
inquit. Quid restat deinceps? her: Uer ⁊ ãnus
o socrates: so. Hore quidē. i. ueris tēpora ꝑsca
⁊ attica uoce dicenda sunt si uis qð cõueniens
ē cognoscere: hore nãq̃ uocantur / q2 horizusi
idest terminãt hiemē atq̃ estatē: Uētosq̃ ⁊ fru
ctus ex terra nascētes. Eniautos aũt ⁊ etos. i.
ãnus idē esse uidetur. Qð eĩm in lumē uicissi3
educit q̄cũq̃ nascunt̃ fiuntq̃ ex terra / ipmq̃ in
se ipso examinat ⁊ discernit / ãnus ē / ⁊ ut supra
iouis nomē diximus in duo sectu3: ab aliquib9
xena: ab aliis dia uocari: ita ⁊ ãnu3 qdã eniau
ton uocant: q2 in se ipso / quida3 etos / q2 exami
nat. Integra uero oratio est ipsu3 quod in seip
so examinat. Unde ex oratione una nomia duo
selecta sunt: quod eĩm simul dicitur
idest in seipso examinãs distĩc
tum dicitur / eniauton ⁊ etos idest annus. her:
At uero o socrates iam longe progrederis: so:
Longius equidē in phĩa uideor euagari: her.
Minimo. so: Forte magis concedes. her. Ue
rum post hanc spetiem libentissime contēplarer
qua ratione recte nomina ista preclara uirtutũ
sint imposita / ut phronesis idest prudentia. Sy
nesis intelligentia: diceosyne iustitia. Ac reliq̃
huius generis omnia: so: Haud contēnendum
genus nominum suscitas o amice: Uerũtamen
postq̃ leontinam pellem sum indutus / haud õ
terreri decet: ĩmo preclara ipsa / ut ais nomina
prudentie / intelligentie / cogitationis / scientie /
ceterorumq̃ huiusmodi cõsiderare. her: Quin
profecto prius desistere nullo modo debemus
so: Edepol non male mihi de eo coniicere ui
deor: quod modo considerabam: Antiquissi
mos uidelicet illos nominu3 auctores / ut a sa
pientũ nr̃ox plurimis accidit / ob frequēte3 ipa3

in rebus puestigādis reuolutionez pter ceteros
in cerebri uertiginē incidisse: quo factū puto ut
res ipse perferri ⁊ uacillare illis apparerēt. opi
nionis aūt huius cām: haud iteriorē uertiginē
sz exteriorē ipaꝝ rerū circuituz arbitrant̄: quas
ita natura habere se putant ut nihil ī eis firmū
⁊ stabile sit: sz fluāt oēs ferāturq; ⁊ oīfariam a
gitentur sempq; gignant̄ ⁊ defluāt: Qđ qdē ī
his noībus q̄ nunc relata sunt conspicio. her:
Quo pacto socrates? so: Haud aduertisti supio
ra noīa rebus quasi delatis fluētibus et iugi ge
neratione translatis īposita fuisse. her: Nō sa/
tis ꝑcepi. so: Principio qđ primuz retullimus
ad aliqd huius generis attinet. her: Quale istđ
so. phronesis. i. prudentia ē phoras et rhu noe
sis. i. lationis et fluxus aīaduersio: Significare
quoq; pōt recipe onesim phoras. i. lationis uti
litatez. Tandē circa ipsaz agitationē uersat̄: qn
etiā si uis gnome. i. cogitatio significat gones
nomesim. i. generationis considerationē. nomā
quippe considerare ē. hoesis aūt. i. intellectio ē
neu esis. i. noui desideriū. nouasu res esse signi
ficat eas fieri semp. atq; hoc desiderare et ag/
gredi aīum idicat qui nomē illud iuenit neoesiz
principio nāq; noīsis dicebat̄: sz pro duo e/ p
ferenda erāt/ ut neoesis quasi neos. i. noui esis
appetitio et agressio. Sophrosyne. i. tēperantia
illius qđ modo diximus. phronescos. i. pruden
tie/ salus et cōseruatio ē. Episteme. i. scia ab eo
ꝙ instat et sequit̄/ tractū ē quasi res fluētes sol
lers animus ꝑsequat̄: īstetq; et comitet̄. at neq;
ex mora posterior. neq; precursione sit prior.
Quare e interiecto epistemen uocare decet. sy
nesis tāq; syllogismus. i. ratiocinatio quedā ēe
uidet̄. Cū aūt symene dicit̄ idē intelligit̄ ac si
diceretur epistaste. Nā ostēdit cū rebus animū
congredi. Sophia. i. sapiēt a agitationis est tac
tus. Obscurius autē et alienius istud a nobis.
Ueꝝ a/ aduertenduz ē in poetis quotiēs uolūt
aduentantē aliquē et irruentē exprimere, esythe
idest erupit ꝓsiluit dicere. Quin et illustri cui/
dam apud lacedemonios uiro nomen erat sus
idest prepes. Sic eīm lacedemones concitatio
nis īpetū īdicāt: quasi itaq; oīa pferātur/ huius
ipsius agitationis que eo ꝙ sus dicit̄/ significa
tur/ epaphen. i. tactuz ꝑceptionēq; sophia dēmō
strat. Agathon. i. bonuz cuiusq; nature: agaston
idest āmirabile/ amabile/ delectabile significat.
Eīm uero postq; fluunt oīa partiz celeritas par
tiz tarditas inest. Est igitur nō omne uelox: sed
ipsius aliquid agaston. Qđ quidez agaston ipi
us agathon noīe declarat̄. Diceosyne. i. iustitia
ꝙ diceu synesiz. i. iusti itelligentiā īportet facile
cōiicere possumus. Quid aūt ipm diceō sibi ue
lit/ difficile cognitu: Uidet̄ aūt hucusq; a mul/
tis qđ dictū ē ꝯcessuz/ reliquū ꝟ dubiū. Et eiz
qcūq; totuz mobile arbitrātur plurimuz agitari
ipm existimāt. ꝑq; oē aliqd ꝑmanere quo singu
la fiant: quodue tenuissimū sit ⁊ uelocissimum.
Neq; eiz ꝑ oīa discurrere posse/ nisi adeo tenue
sit ut nihil possit obsistere penetrāti: et adeo ue
lox/ ut ceteris quasi stantibus utat̄. Qm̄ ꝟ gu
bernat o a diaion. i. discurrēs et ꝑmanās: me/
rito diceon ē apellatū. c: uno politioris ꝓlatiōis
gratia interiiecto: hactenus qđ mō diximus in
ter plurimos ꝯstat hoc esse iustuz. Ego aūt her
mogenes utpote discēdi desiderio flagrans hec
oīa ꝑscrutatus suz: et in arcanis percepi ꝙ hoc
ipsuz iustū sit et cā/ quo eniz res ipse fiunt/ hoc
ē cā/ ꝓpterq; ita uocari istud debere quispiā tra
didit. Cū ū ab his iā auditis istis nihilominus
diligenter exquiro: qd ipm istū sit/ qn̄quidē ita
se habet/ uideor iā ulterius q̄ decet exigere. et
caueā ut dicit̄ uallūq; supgredi. Satis eniz sup
q̄ rogasse me et audisse respōdent: meq; uolētes
explere alius aliud afferre conant̄/ neq; ultra ꝯ
sentiūt. Quidā ait iustū hoc/ solē ēe. Soluz qp
pe solē discurrēdo calefaciēdoq; oīa gubernare
Cū ꝟ istud alacer cuidaz q̄si preclaꝝ aliqd au
diueriz refero/ statiz ille me ridet/ q̄ritq; nunqd
existimē post solis occasuz iustū nihil hoībus su
ꝑesse? ꝑcontāti itaq; mihi qd ille sentiret. Ipm
ait ignē iustū existere: neq; id cognitu facile. q̄
re alius inqt nō ignē ipm: sz ipm potius inatuz
igni calorem. Alius hec omnia ꝓ nihilo hz/ ēe
eīm iustū mentē illā quam induxit anaxagoras
dnām certe illam suapte natura/ nec alicui mi
stam exornare omnia inquit ꝑ oīa penetrantez.
Hic equidē o amice in maiorem ambiguitatem
sum ꝓlapsus q̄ ātea dū nihil de iustitia sciscita
bar. Ceteꝝ ut redeamus ad id cuius gratia dis
putamus/ nomē illi tale ꝓꝑ hec/ quale diximus

ẽ tributũ. her: Uideris o socrates ex aliquo au
disse hec: neqꝫ ex tua officina ruditer deprõpsis
se: so: Quid alia? her: Nõ ita. so. Attende igi
tur: forte nãqꝫ in reliquis te deciperẽ: quasi q̃
afferã nõ audiueriz. post iustitiam quid restat?
Andriã. i fortitudinẽ nõduz pegimus: iniusti
tia sane obstaculũ eius est qȏ discurrit ꝑ oĩa.
Andria in pugna uersatur: pugna ĩ rebus siq
dez fluunt / nihil aliud q̃ꝫ fluxus ipse cõtrarius
Quaꝑꝑ siquis / d / subtraxerit ex noĩe hoc ãdria
nomẽ quod restat anria opus ipm declarat. cõ
stat plane ꝙ non fluxus cuiuscꝫ ꝯtrarius rhoe
idest fluxus fortitudo ẽ: sꝫ oppositus illi q pre
ter iustũ fit fluxui. Neqꝫ eĩm aliter fortitudo es
set laudabilis. Arren aũt. i. mas ⁊ aner. uir a
simili quodã ducũt originẽ. s. ab ano rhoe idest
sursum fluxu. Gine uero. i. mulier q̃si gone. i.
fecunda ⁊ generatrix. Thely. i. femina ab the
les. i. papilla dicit᷑: Thele autẽ uidet᷑ hermoge
nes dici: qꝛ thelenin. i. germinare pulularecꝫ fa
cit ut irrigans ea que irrigant᷑: her: Sic appa
ret o socrates: so: Thallin idest uirescere aug
mentum iuuenum representat: quasi uelox qd
dam et subitũ: qȏ ĩnuit ille q nomẽ cõflauit: ex
thin. i. currere: et hallesthe i. saltare. Animaduer
tis me uelut extra cursuz delatum postq̃ꝫ plana
ac puia nactus sum? Multa quocꝫ supsunt que
ad seria ꝑtinere uidẽt᷑: her. Uera loqueris: so:
Quoꝝ unuz ẽ ut uideamus qd techne. i. ars i
portet: her: Prorsus: so: Non ne hoc hexin ni
idest habitũ mẽtis ostẽdit / si / t / demit᷑ interserit᷑
aũt. o. mediũ iter ch ⁊ n ⁊ e: her: Aride nimiũ
socrates ⁊ inculte: so: An ignoras beate uir no
mina uetera distracta iã esse atqꝫ cõfusa a ser
monis tragici studiosis elegãtie gratia addenti
bus ⁊ subtrahẽtibꝫ lr̃as? Ac partiz tẽporis diu
turnitate: ptiz exornationis studio undiqꝫ puer
tentibus: ut ecce ĩ catoptro. i. speculo q̃ꝫ absur
duz ẽ / r / ipsius additamentũ? Talia certe: ut ar
bitror faciũt q oris illecebras plurisq̃ꝫ estimãt
ueritatẽ. Quãobrez cũ multa noĩbus ipsis adi
iecerint tandẽ effecerunt ut nemo iã noĩum sen
sum aĩaduertat. Queãdmodũ dũ sphinga idest
mõstrũ quoddã ꝑferũt: cuz phisga ꝓnũptiare d
beret: ac cetera multa ꝑfecto si daret᷑ cuiqꝫ arbi
tratu suo ⁊ demere et addere / magna utiqꝫ eẽt
licẽntia: ⁊ qȏlibet nomen cuiqꝫ rei unusqꝫ tri
bueret. her: Uera narras: so: Uera plane: sꝫ e
niz mediocritatẽ quãdam atqꝫ decoꝝ seruare te
decet presidez sapientẽ. her: O utinã. so: Atq
et ipse o hermogenes opto: ueruz ne ex acta ni
miuz discussione uir felix exqras: ne uim meam
prorsus exhaurias. Adscendã q̃ppe ad supradi
ctoruz apicẽ: postq̃ꝫ post artẽ cõsiderauerimus:
mechanẽ. i. machinationẽ excogitationẽqꝫ soller
tẽ. Uidetur autẽ significare idẽ qȏ multũ ꝑtĩge
re ⁊ adscẽdere. Cõponit᷑ ergo ex his duobus
mechus. i. longe et multũ ⁊ aniti. i. adscender̃
penetrare / ꝑtingere. Sꝫ ut mõ dicebã ad sum
muz dictoruz ꝑueniẽdũ ẽ. Querẽdũqꝫ qd noĩa
ista significãt arete. i. uirtus ⁊ cacia. i. prauitas
Alteꝝ qdẽ nõduz repio. alteꝝ patere uidetur:
Nã supioribꝫ oibꝫ cõsonat: nẽpe tãq̃ꝫ eãt oĩa ca
cos ion. i. male uadẽs / cacia. i. prauitas erit: q̃
re cũ aĩa male ad res ipsas accedet cõiter pra
ua dicet᷑: ꝓpe ꝟ ac maxĩe ꝓcedẽdi hec difficul
tas ĩ dilia. i. timiditate pꝫ: quã nõduz declaraui
mus / ꝑtermisimus eiꝫ. Oportebat autẽ ꝯtinuo
post fortitudinẽ ipaz ĩferre: Multa ĩsup alia ꝑ
terisse uidemur: dilia significat duꝝ aĩe uinculuz
desmos eĩz uinculuz ẽ. lian ꝟ forte qddã duriũ
qꝫ significat. q̃re timiditas uehemẽs ac maxĩuz
ẽ aĩe uinculuz: queãdmoduz ⁊ aporia. i. defectus
ĩopia dubiũ malũ qddã ẽ: ac sumatiz qȏcũqꝫ ꝓ
gressus ipsius ĩpedimẽtũ: idqꝫ male ẽe ur̃ ostẽde
re ĩ ipsa uidelicet motione ĩpediri atqꝫ detineri.
Quod cũ aĩa subit prauitate plena dicit᷑: quod
si illud prauitatis noĩ talibꝫ qbusdã ꝯpetit: cõ
trarium arete. i. uirtus significabit: ĩ primis, q
dem facultatẽ agilẽqꝫ ꝓgressum. deinde solutuz
⁊ expeditum aĩe bone ĩpetuz esse oꝫ: Quãobrẽ
absqꝫ ĩpedimẽto obstaculoqꝫ airheõ. i. sp fluẽs
iur̃ cognoĩari posset airite forte uero ⁊ hereten
uocat qs / qꝛ sit hĩtus iste heretotatos. i: maxĩe
eligendus: Uerum cõciso uocabulo arete deno
minat᷑: forsitan me fingere dices: Ego autẽ asse
ro si mõ noĩ illud prauitatis quod retuli recte
est ĩductum / recte quocꝫ ⁊ istud uirtutis noĩ
ĩduci: her: At cacon / i / malũ ꝑ quod ĩ supioribꝫ
mlta dixisti qd sibi uult? so: Extraneũ qddã ꝑ
iouem ac inuentu difficile: Itaqꝫ ad hoc etiam
machinamentum illud superius afferam: her:

Quid istud? so: Barbaricum qddā et hoc ēe
dicā: her: pbe loqui uideris: so. Cetex hec iā
si placet mittamus: Nomina uero ista calon et
escron idest pulchrum et turpe consideremus:
Quid escrō inuat satis mihi patere uidet. Nē
pe cū supioribus cōuenit: uidetur q noīa statu
it/passiz agitationis īpedimentū uituperare: ut
ecce/ai ischōti rhun. i. semp īpediēti fluxū/ no
men dedit aischox. Nūc uero pstringentes es
chron apellāt. Quid calon. i. pulchrū? so. Hoc
cognitu difficilius q̄ ipm ita deducit/ut har
monie dūtaxat ⁊ longitudinis gratia ipm a/sit p
ductuz: her: Quo pacto? so: Nomē istud cogi
tationis cognomentū qddaz esse uidet. her: q
istud ais? so: Quā tu cām apellationis rei cui
usq censes? an nō quod noīa tribuit? her. O so
so. Nō ne cā hec cogitatio ē uel deox uel homi
nuz uel ābox. her. Nēpe. so. Ergo calesā. i. qō
uocat res/⁊ calon idē ac cogitatio sūt. her. Ap
paret. so. Quecūq mēs et cogitatio agūt/laudā
da sunt: q̄ nō uitupāda. her: Prorsus. so: Qō
medicine pticeps/medicīe opa efficit: qō fabri
lis artis fabrilia. Tu uero qd sētis? her: Idē.
so: Pulchrū itaqꝫ pulchra: her. Decet: so. Est
aūt hoc ut diximus cogitatio. her. Maxie. so.
Nomē itaqꝫ hoc calon. i. pulchruz merito erit
prudētie cognomētū/talia quedā agētis: qualia
affirmātes pulchra esse diligimus. her: Sic ap
paret. so: Quid ultra generis huius restat iue
stigandū? her: Que ad bonū ⁊ pulchrū spectāt
Cōferētia uidelz/utilia/cōducibilia/emolumen
ta horūq cōtraria. so: Quid sympheron. i. con
ferēs sit/ex supioribus ipse inuenies. Nā noīs
illius qō ad sciam attinet/germanū qddā appa
ret. Nihil eīm p̄se fert aliud q̄ phorā. i latio/
nē aīe simul cū rebus: que ue hinc puenīūt/uo
cari sympheronta ⁊ symphora. i. cōferentia: ex
eo quod simul circūferūt. her: Uidet. so: Cer
daleon aūt. i. emolumentū ab cerdus. i. lucro.
Cerdos uero/siquis eiz p/d/nomini huic inse
rat/quod uult exprimit. Nā bonū alio quodaz
mō noīat: Qō eiz oibus īmiscet diffusuz p oīa
hanc ipaz eius uiz/significās/nomē illud exco
gitauit/d/p/n/apponēs/ac cerdos pnūptiauit.
her. Quid aūt lysitelū. i. utile. so: Uidet o her
mogenes nō sicut caupones hoc utunt: iccirco
lysitelū uocari/qr analoma apolye. i. sumptus
uitat et minuit. Uex qr cū uelocissimuz sit/res
stare nō sinit/neq pmittit lationē telos. i. finez
pgressionis accipere atq cessare: sz soluit semp
ab illa fugatq/siqs terius supueniat: ipamq i
desinētē īmortalēq pbet. hac rōe bonū lysitelū
uocatū arbitror. Ipz eiz motioīs lyon telos. i.
soluēs terminū lysitelū uocari uidet. Opheli
mū ꝟ. i. cōducibile pegrinū nomē ē. Quo sepe
numero homerus ē usus. ē aūt hoc augēdi faciē
di cognomentū. her. Quid de hox cōtrariis
ē dicendū? so. Que p negationē istox dicūt tra
ctare nequaq̄ oz. her: Que nā ista? so. Asym/
phorō/anopheles: alysiteles/acerdes. her: Ue
ra loqris. so: Sz ulauerō/et xemiodes. i. noxiū
et dānosuz. her: Certe. so. Ulauerō qdē: ulap
ton rhū ēe dicit. i. qō uult aptiz. i. īpedire ⁊ co
ercere. rhū. i. fluxū/hoc aūt passiz uitupat qōq
uult aptiz rhū/recte uulaptex apellaret. nex or
natus gr̄a ulauerō arbitror noīatū. her: Uaria
tibi suboriunt o socrates noīa. atq mihi uidert
ī pn̄tia q̄si palladie legis pludiū qōdaz pcinuis
se/dū nom̄ hoc uulaptex pnūptiares. so. Non
ego ī cā suz hermogenes: sz q nomē ipz institue
rūt? her: Uera loqris Uex xemiodes qd? so.
Quid ēe dēat xemiodes dicā hermogenes: ⁊ ui
de q̄ uere loqr/quotiēs dico q addētes ac de
mētes lr̄as lōge noīuz sensuz uariāt: adeo ut se
pe exiguuz qd mutātes/ōriaz significationē idu
cant: qō appet hoc ī noīe deon. i. oportunū: ue
nit hoc mihi nup ī mentē/ō eo qō dicturus suz
cogitāri. Recēs pfecto uox ista nobꝫ pulchra:
coegitq ōriuz sonare nobis deon ⁊ xemiodes/
sensuz ipm cōfundēs. Uetus autē qd nomen
utrūq uult explicat. her: Qui istuc ais? so: Di
cā eqdē: aut te p̄terit maiores nr̄os frequenter
i/⁊/d/uti solitos: nec rarius mulieres: q̄ maxie
priscam uocem seruant. Nunc autē pro/i/ uel
ipsum/e/uel adhibent. pro/d/ uero/x/ quasi
hec magnificentius quiddā preferāt. her: Quo
pacto? so. Ut ecce uetustissimi uiri himeram di
em uocabant. posteriores autem partim emerā
ptiz himerā uocāt. her: Uera hec sūt. so. Scis
igitur uetusto illo noīe tm̄ mētē eius q nom̄ ipo
suit ōclarari. Nā ex eo qō himirusin. i. ōsiderā
tibꝫ hoībꝫ gratulātibꝫq e tenebris lumē emicuit

diem himerā cognominarūt: her. Apparz. so. Nūc autē ita more tragico decantatū ē, ut qd sibi uelit hemera nequaq̄ itelligas: quāq̄ arbitrant̄ nōnulli himerā dici q͞ himera. i. māsueta queq̄ efficiat: her: Ita mihi uidetur: so: Neq̄ te fugit ueteres zygon. i. iugū: dyogon uocauisse: her: Plane. so: Eiz uero zygon nihil aperit at dyogon dyin agogez. i. duoꝝ cōductionē ligādi simul gratia monstrat. Idēq̄ ē de multis alijs iudicandū: her: Patet. so: Eadē rōne deon ita pronūptiatuz cōtrariuz nominū oiuz que ad bonū spectant ostendit. porro boni spēs existēs deon desmos idest uinculū quoddā et īpedimētuz ꝓcessionis esse uidetur: tāq̄ ulaueru. i. noxii affine quiddā: her: Ita maxīe apparet o socrates: so: Ueꝝ nō sic in hoīe ueteri: qō uerisimilius est recte institutū fuisse q̄ nostrū. Nēpe cū superioribus bonis cōsenties: si ꝓ: e / i / uetus restituas. Neq̄ eīm deon / sz dion bonum illud significat quod semp nominū laudat inuentor. Atq̄ ita secum ipse non desidet īmo ad idē spectant: deon quasi dion ophelimon: lysiteluz / cerdaleon / agathon / sympheron: euporon idest facile ad ꝓgressum: uniuersuz hoc diuersis nominibus īnuit / aliquid ꝑ oīa penetrans / oīaq̄ pornans: idq̄ ubi laudatuz: Quod uero obstat et detinet / īprobatum: Quin ēt in noīe hoc zemiodes / si ueterū more / d / pro / z / posueris / apparebit tibi nomē istud dunti ion. i. liganti sistentiq̄ quod pergit īpositum: unde et demiodes cognominandū: her: Quid hidone / lype / epithymia: Uoluptas: scz dolor cupiditas: socrates: et huius generis reliqua? so: Haud nimis obscura mihi uidentur hermogenes: hidone idest uoluptas siquidem actionis illius nomē est q̄ ad onisim idest utilitatē emolumentūq̄ tēdit: d: uero adiectuz facit ut ꝓ eo quod ē ionisis hidone ꝓferatur. lype idest dolor a dialyseos idest dissolutione corporis trahi uidetur. Nam in huiusmodi passione corpus dissoluit̄: ania idest tristitia quod īpedit iene idest ire demonstrat: algedon idest cruciatus: peregrinū nomē uidet̄ ab alginu dictuz. odine idest dolor et afflictio ab endyseos. i. ingressione doloris denoīat̄: her: Uidet̄: so. Achthedon. i. meror langorq̄ latōnis grauedinē tarditatēq̄ significat: achthos e nīz onus ē: ion uero ꝑgens. chara uero. i. letitia gaudiūq̄ a diachāseos. i. ꝓfusiōe ⁊ euporias. i. facilitate: rhoes. i. motionis aīe dicit̄. terpsis idest delectatio ab terpnu. i. obletamēto ducit̄ Terpnō aūt a pnoi. i: īspiratione delectationis ī aīaz: Quare merito uocaret̄ ēpnuz. i. īspirās Tēporis aūt īteruallo ad terpnon deuentū est. euphrosyne: i. hilaritas ⁊ alacritas: quā ob cāz dicatur assignare nihil opus: Nā cuiq̄ pz nomen hoc trahi ab eo quod dicit̄ eu: i. bene sympherest he. i. una seq / q̄si dicat̄ aīa bñ res asseq: Uñ eupherosyne uocari deberet: tñ euphrosynez apellant̄: Sz neq̄ difficile ē assignare qd epithymia. i. cupiditas sibi uelit. Nomen q̄ppe istud uiz tendentē in thymon. i. aīum ⁊ iram et furorē ostendit: thymos aūt a thyseos et zeseos idest flagrātia feruore et īpetu aīe. ꝓinde himeros. i. suauis et blāda ꝓfusio / dicit̄ rho. i. fluxus aīam uehemēter alliciente. ex eo eīm q͞ hiemenoz rhi idest īcitatus rerūq̄ appetēs fluit animā uehemēter attrahit ꝑꝑ īpetuz siue īcitamentuz fluxus: ab hac tota in himeros ē nūcupatus Preterea pothos uocat̄: i. desideriū: qō sane ꝑsentē suauitatē nō respicit / quēadmodum himeros: sz abñtez ardet. Uñ pothos dicit̄ quasi apontos. i. absentis ꝯcupiscētia. Idēq̄ ipse ī id qō gratū ē animi nixus / pñte eo qō cupit̄ himeros abñte pothos denoīatur. Eros aūt. i. amor q̄r isrhi. i. īfluit extrinsecus: neq̄ ꝓpria ē hñti rhoe. i. fluxio ista: sz infusa per oculos: Quapꝑ ab esrin idest īfluere: esros. i. influxio / amor ab antiquis nr̄is apellabat̄: Nā omicron ꝑ omega utebant̄: nūc aūt eros dicit̄ omega pro omicron īterposito: Ueꝝ qd deinceps cōsiderāduz ꝑcipis: her: Doxa idest opinio ⁊ talia q̄dā unde nom̄ hñt? so: Doxa uel a diozi idest ꝑsecutione dicit̄ q̄ ꝑgit ⁊ ꝓseqtur aīa / cōditionē reꝝ īuestigās: uel a tozu uole: i: arcus iactu: Uidet̄ autē hinc potius depēdere. oiesis: i: existimatio huic cōsonat: Oñdit q̄ppe isin: i. īgressuz aīe ī unuz quodq̄ cōsiderandū: oin idest q̄le sit: quēadmoduz et uule: i: uoluntas a uole: i: iactu dicit̄: Et uulesthe: i: uelle ꝑꝑ ipm attingēdi nixuz significat ēt ephiesthe: i: cupe et uuleuesthe: i: cōsulere: Omnia hec opinionem sequentia / uoles ipsius idest iactus et nixus imagines esse uident̄:

Quēadmodū contrariū. auulia. i. priuatio uo/
luntatis/defectus quidam consequendi impos
apparet: quasi non contendat. neq; etiā quod i
tendit uult/cupit/inuestigat/adipiscatur. her.
Frequentiora hec congerere uideris o socrates
quare finis iam sit fauente deo. Uolo tamē ad
huc anancem & ecusion. i. necessariū & uolun/
tariū declarari. Nēpe superioribus ista succe
dunt. so. Ecusion equidem ē icon. i. cedens ne
q; renitēs. hoc siquidē noīe declarat̄ icon ion
ti. i. cedens eunti. i. quodue ex uolūtate perfici
tur. Ananceon uero. i. necessariū & obsistēs cū
preter uoluntatē sit circa errorem inscitiamq;
uersabitur. describitur autē ex processu ꝑiu ne
cessitatē: quoniā in uia aspera densa incessum
prohibent. Unde ananceon dictū est/quasi per
ancus ion. i. per uallē uadens: Quousq; uero
uiget robur ne deseramus. Quāobrem interro
ga ammabo neq; desistas. her. Ecce rogo que
maxia sunt et pulcherima. alethiam. i. ueritatē
& pseudos. i. mendaciū. & on. i. ens. & quare id
quo de hic agimus onoma. i nomē dicitur. so.
Quid uocas maiesthe? her. Voco equidē inq/
rere. so. Uidetur nomen hoc ex sermone illo ꝯ
flatum/quo dicitur on. i. ens esse/cuius nomē
inquisitio est. Quod clarius certe comprehen/
des in eo quod dicimus onomaston. i. noīandū
hic eīm exprimit̄ nomē quid sit entis uidelicet
inquisitio. Alethia uero sicut & alia cōponi uið
tur. Nam diuina eius quod est latio noīe hoc ī
cluditur. alethia quasi existens thia. ale. i. diui
na quedā uagatio pseudos aūt contrariū motio
nis. Rursus hic uituperatur agitationis obsta
culū: quodue sistere cogit. Nā a catheudo. i.
dormio ducitur. ps. uero adiectū sensū nomi/
nis occulit. On uero & usia. i. ens & eētia cū
alethia. i. ueritate congruunt/si i apponat̄: nam
ion. i. uadens significat. At ucon. i. non ens: q
dam noīant ucion. i. non uadens: her: Hec mi
hi uideris o socrates fortiter admodum discus
sisse. Uerum siquis te ꝑconteт̄ que sit recta isto
rum interpretatio: que dicuntur ion. i. uadens.
rheon. i. fluens. dun. i. ligans ac detinens: qd
illi potissimū respōdebimus? habes ne? so: Ha
beo equidem: ꝑfecto nuper subcurrit nobis ali
quid cuius responsione quicq; uideamur affer
re. her: Quale istud? so: Ut quod minime co/
gnoscimus: barbari cū esse dicamus: forte eīm
partim reuera talia sunt. forte uero partim ac p̄
sertim noīa prima tempoꝝ confusione inscruta
bilia. Et eīm cum passiꝫ uocabula distrahant̄:
nihil mirū esset si prisca lingua cum nostra col/
lata nihilo a barbarica uoce differret: her. Ha
ud alienum ē a ratione quod dicis. so: Consen
tanea quidem affero: nō tamē iccirco certamen
excusationē uidet̄ admittere: Sꝫ conemur ista
disquirere: atq; ita consideremus: siquis semꝑ
uerba illa per que nomen dicitur quereret/rur
susq; illa per que dicuntur uerba sciscitaretur
ꝑgeretq; ita perquirere/nō ne qui respondet/de
fatigari tandē & renuere cogeret̄? her. Mihi sa
ne uidetur: so: Quādo itaq; qui responsum de
negat/merito cessabit? An non postq̄ ad noia
illa peruenerit/que ceteroꝝ sunt et sermonū &
nominū elementa? Hec utiq; si elementa sunt/
ex aliis noībus cōposita uideri non debēt: quē
admodū supra agathō. i. bonum diximus ex a
gastu. i. iocūdo amabiliq;: & thou. i. ueloci ꝯpo
situ: thoon rursus ex aliis constare dicemus:
Illaq; ex aliis: sꝫ postq̄ ad id ꝑuenerint̄ qđ ul/
tra ex aliis noībus nō cōstituit̄/merito nos ad
elementū ꝑuenisse dicemus/nec ulterius hoc in
alia noīa referēdū her: Scite mihi loq uideris
so: An nō ea ō qbꝫ paulo añ īterrogabas noīa
elemēta sunt? oporteteq; rectā illoꝝ rationē ali
ter q̄ reliquoꝝ īuestigare? her: ꝓbabile id qdē
so: ꝓbabile certe hermogenes: Supiora itaq;
oīa ī hec redacta uidēt̄: ac si ita se res hꝫ: ut mi
hi uidet̄: rursus age hic una mecū ꝯsidera/ne
forte delirē: dū rectā primoꝝ noīum rōē expo
nere tento: her: Dic mō: ego nāq; ꝓ uiribꝫ medi
tabor: so: Arbitror eqdē ī hoc te cōsentire unā
ēe rectā & ꝑmi & ultimi noīs rōē: nullūq; illoꝝ
eo qđ nomē ē ab alio discrepar̄: her: Maxie: so:
Et eiꝫ oīū q̄ supra retulimus noīū recta rō ī
hoc ꝯsistit: ut q̄lis q̄q; res sit iudicaret̄: her: ꝓ
culdubio: so: Hoc utiq; nō minus prioribus q̄
posterioribus ꝯpetere debet: si noīa futura sūt
her: Prorsus: so: Atq posteriora noīa ꝑ ꝑora
hoc efficer̄ poterāt: her: Apparet: so: Pria uō
qbus alia nō ꝓcedunt: quo pacto q̄ maxie res
ipsas nobis ostendent? si nomina esse debent.

186

Ad hoc mihi respõde: si uoce et lingua caruis
semus / noluissemusq; res inuicẽ declarare / nõ
ne ꝑinde ac nũc muti / manib; capiteq; et ceteri
mẽbris significare tẽtauissemus? her. Haud ali
ter socrates: so. Ergo supnuz q̃dpiaz ac leue dẽ
monstraturi: celũ uersus manuz extulissemus i
ꝑam rei naturam imitãtes. Inferiora uero et
grauia deiectione quadã humi inuissemus. q̃n
ẽt currentem equuz uel aliud quicꝙ aĩalium in
dicaturi / corporuz nostroꝝ gestus figurasq; ad
illoꝝ similitudinẽ ꝙ ꝑme quisq; finxisset. her.
Necessariũ quod ais esse mihi uidet̃. so. Hunc
ĩmoduz ut arbitror his corpis ꝑtibus oñsuz eẽt
corpore uidelicet quod q̃sq; mõstrare uoluerat
imitante: her. Ita certe: so. Postꝙ uero uoce
lingua et ore declarare uolumus: nõ ne ita de
muz per hec ostensio fiet / si per ea circa quodli
bet facta fuerit imitatio? her. Necessariũ puto
so. Nomẽ itaq; ẽ: ut apparet imitatio uocis: q̃
quisq; aliquid imitat̃ per uocẽ imitat̃ ⁊ noiat
her. Idẽ mihi quoq; uidetur. so. Nõdum tñ
recte dictuz existimo. her. Quãobrez: so. Qm̃
istos ouiũ ⁊ gallorum ceteroꝝũq; aĩalium imita
tores fateri cogeremur / noĩare eadẽq; imitant̃
her: Uera loqueris. so. Decere id censes? her.
Nequaꝙ: sed que nã o socrates imitatio nomẽ
erit? so. Non talis imitatio qualis que ꝑ musi
cam fit: quãuis uoce fiat. neq; ẽt eorũdem quo
rum ⁊ musica imitatio ẽ: neq; eĩm ꝑ musicam
imitationẽ noĩare uidemur. Dico aũt sic. Adest
reb; uox ⁊ figura colorq; plurimis. her: Oĩo
so. Uidetur mihi siquis hec imitet̃ / neq; circa
imitationes istas noĩandi facultas consistere.
he siquidem sunt / partiz musica / partiz uero pic
tura: non ne? her. Plane. so: Quid ad hoc? nõ
ne essentiam esse cuiq; putas: quẽadmodũ colo
ri et ceteris que supra diximus? an nõ inest co
lori ac uoci essentia quedã: et aliis oĩbus q̃cũq;
essendi apellatione sunt digna? her. Mihi q̃dez
uidetur. so: Siquis cuiusq; essentiã imitari lit
teris syllabisq; ualeret / nõ ne quid unũquodq;
sit: declararet? her. Maxĩe quidẽ: so. Quẽ hũc
esse dices? supiores quidẽ partiz musicum ꝑtim
pictorem cognominabas: hũc uero quomodo
uocabis? her. Uidetur hic mihi o socrates quẽ
iam diu querimus noĩandi auctor: her. Si uer
hoc ẽ considerandũ iam de noĩbus illis que tu
exigebas rhoes. i. fluxu. iene. i. ire. schesẽos. i.
detentione: utruz litteris syllabisq; suis reuera
eẽntiã imitãt̃ / nec ne? her. Prorsus. so: Age ui
deamus nũq̃d hec sola prima noĩa sint: an sint
⁊ alia preter ista? her: Alia equidẽ arbitror: so
Consentaneum ẽ ceterum quis distinguẽdi mo
dus: unde imitari incipit imitator? Nõ ne quã
do quidẽ litteris ac syllabis essentie fit imitatio
prestat primũ elementa distinguere? quẽadmo
dum qui rhythmis dant operã / elementoꝝ pri
mo uires distingũt: deinde syllabaꝝ tantuz rhy
thmos tandẽ ipsos aggrediuntur: prius uero
nequaꝙ: her. Utiq;. so. An non ita ⁊ nos pri
mo oportet litteras uocales distinguere: postea
reliquas / secundũ spẽs / mutas ⁊ semiuocales.
Ita eĩm in his eruditi uiri loquũtur. ac rursus
uocales quidẽ: non tamen semiuocales et ipsa
rum uocaliũ species inuicẽ differentes. Et post
ꝙ hec bene oĩa discreuerimus / rursus inducer̃
noĩa considerareq; si sunt in que oĩa referunt̃
quẽadmoduz elementa: ex quibus cognoscere
licet et ipsa: et si in ipsis species ꝯtinent̃ / eodem
modo: sicut in elementis. his oĩbus excogitatis
scire oportet adferre sm̃ similitudinẽ unũq̃dq;
siue unum uni sit admouenduz / seu multa inui
cem cõmiscenda: ceu pictores similitudinez uo
lentes exprimere interdũ purpureuz dũtaxat co
lorem adhibent: interdũ q̃uis colorẽ: Quan
doq; multos cõmiscent: ueluti cuz imaginẽ uiri
ꝙ simillimã effingere uolunt / uel aliud quiddaz
huiusmodi: quatenus imago queq; certis colo
ribus indiget. haud secus et nos elementa reb;
accomodabimus: et unũ uni quocũq; egere ma
xime uideatur. Symbolaq;. i. coniecta conficie
mus: quas syllabas uocant. Quas ubi iunxeri
mus: ex eisq; noĩa ũbaq; cõstituerimus / rursus
ex noĩbus ac uerbis magnuz iam quiddã et pul
chrum et integrũ construemus / et quẽadmodũ
totum ipsuz cõpositũ pictura aĩal uocat: ita nos
contextum hunc integrum orationẽ uel noĩandi
peritia uel rhetorica fabricatã: uel alia quauis
que id efficiat arte. Immo nõ nos istud agem̃
Moduz nãq; loquẽdo transgressus sum. quip
pe ueteres ita conflarunt: si ita est constitutum
Nos autẽ oportet si modo artificiose considera

turi sumus ipsa oīa sic distinguētes / siue ut con
uenit prima noīna et posteriora sint posita / siue
non ita excogitare. Aliter autē conuertere uidē
dum ē o amice hermogenes ne forte sit error.
her. Forte per iouē o socrates: so. Nunqd ipē
confidis ita te posse distinguere? Ego eīm me
posse diffido. her: Multo igit magis ipse diffi
do: so / Dimittemus igitur? an uis utrūq; ualenṫ
experiamur? Et si parum quid hoꝝ nosse possu
mus aggrediamur: ita tamē ut supra diis pre/
fati: utq; illis ediximus / nihil nos ueri ītelligē
tes opiniões hoīum ō illis cōiicere / ita et nūc p
gamus nobis ipsis similiter predicentes. Qō
si ꝙ optime distinguēda hec fuissent uel ab alio
quopiaz uel a nobis / sic certe distinguere opor
tuisset. Nunc autez ut fertur pro uiribus ista
nos tractare decebit. Admittis hec? uel qd ais
her. Sic prorsus opinor: so. Ridiculuz uisum
iri o hermogenes arbitror ꝙ res ipse imitatiōe
per litteras syllabasq; facta manifeste fiāt. Ne
cessariuz tamē: neq; eīm melius hoc habemus
quicq̄: ad quod respicientes de ueritate primo
rum nominuz iudicemus: Nisi forte quēadmo
duz tragici quotiens ambigunt cōmentariis q/
busdam machinamētis ad deos confugiunt / ita
et nos ocius rē expediamus dicentes deos pria
noīa posuisse. et icciirco recte instituta fuisse. nū
quid potissimus nobis hic sermo? an ille qō ip
sa a barbaris quibusdā accepimus. Nobis qp
pe antiquiores sunt barbari: uel ꝙ uetustatē ita
ea discerni nequeūt ut et barbara? Tergiuersa
tiones iste sunt et bellissime quidē illoꝝ quicū
q; nolint de recta impositione primorū noīum
reddere rōem. Et eīm quisquis rectā primoruz
noīum rōem ignorat / sequētium cognoscere ne
quit. hec porro ex illis declaranda sunt. illa au
tem is ignorat: quin potius necesse est sequenti
um peritiā profitentē multo prius et absolutius
antecedētia cōprehendisse: posseq; ostēdere. ali
ter autem scire debet se in sequentibus delira/
turum. an aliter ipse censes? her. Haud aliter
socrates: so. Que ego sensi de primis noibus /
insolentia ridiculaq; admodū esse mihi uidenṫ
Eaq; tecum si uelis cōmunicabo. Siquid uero
tu melius inueneris mecū et ipse cōica. her. Ef
ficiam: sed dic iam forti animo: so: Principio
ipsum. r. uelut īstrumētū oīs motus esse uideṫ
Cur autem motus cinisis apelletur non dixiṁ
patet tamē ꝙ iesis. i. itro ēe uult. Nō eim . s.
ita. quōdā: sed. e. utebamur. principium autem
ab ciin. i. ire qō peregrinū nomē est: ⁊ iene. i.
ire significat. Quare si priscuz eius nomen re/
periatur in uocē nostrā translatum recte iesis a
pellabitur. Nunc autē ab ciin nomine peregrio
et ipsius idest ita cōmutationē / et. n. ipsius in
terpositione cinisis nūcupatur. Oportebat aūt
ciniſim uel isim dicere. stasis. i. statio: negatio
ipsius iene: i. ire esse uult: sed ornatus cā stasis
denoīatur: Elementū utiq; ipm. r. oportunum
motus instrumentū: ut modo dicebam uisum ē
nominū auctori ad ipam lationis similitudinez
exprimendā: passim itaq; : r. ad motus expres/
sionem utiṫ: In primo quidē ipso rhin ⁊ rhoe
idest fluere fluxuq; / per litterā: r. lationem imi
tatur: deinde in tromo: idest tremore ⁊ trachi
aspero: Itē in uerbis huiusmodi cruin percute
re / thrauin uulnerare: erycin trahere: thriptin /
frangere eneruareq;: cermatizin incidere: rhem
bin uacillare irritare et circūuersare. Hec oīa
ut plurimuz per. r. ad similitudinem motionis
effingit. Mitto eim ꝙ lingua in hac littera pro
numptianda mime īmoratur quin potius con/
citatur / Quo circa ad istoꝝ expressionē ipso. r.
potissimuz usus fuisse uidetur: Usus ē et: i: sci
licet iota ad tenuia q̄q; p oīa maxīe penetrātia:
Icc irco iene et iesthe idest ire pgrediq; p: i: imi
tatur: Quēadmodū per / f / ps / s / ç / que littere ue
hementioris spūs sunt / talia quedam nominum
auctor exprimit psychron frigiduz: zeon feruēs
siesthe cōcuti et cōiter cōcussionē quassationēq;
Quotiensq; uehemens quidpiā et spū plenū imi
tari uult nominuz institutor tales utplurimū lit
teras adhibet: quin ēt ipsius / d / cōpressionez ac
t / et lingue uelut herentis retractionem p opor
tunā existimasse uideṫ ad uinculi ⁊ statōnis po
tentiam exprimendā: Et qz in lauda: proferēdo
maxime lingua prolabitur / icc irco p hoc uelut
ex similitudine quadam noīauit: lia idest lenia:
et olisthenīz labi: et collodes liquidum: liparō
pingue: ceteraq; huiusmodi: Quia uero laben
tem linguam: g: remoratur eo interiecto forma
uit glischron lubricuz: glycy dulce: gliodes ui

scosum lutulentū: Aliaduertēs quoqꝫ ipsius /n/ sonū imo in gutture detineri /eo nosauit endon et entos idest quod intus est ⁊ que intrinsecus sunt: ut res per litteras representaret. Ipsum uero aimegalo idest magno tribuit et ipm ita /mici idest longitudini: qm magne littere sūt In noie autē strongylon idest rotondū ipso /o/ indigens /o/ utplurimuz miscuit: Eademqꝫ rōne cetera secundum litteras ac syllabas rebus sin gulis accomodare uidet̃ noīum auctor /signuz nomēqꝫ constituens. Ex his deinde spēs iam re liquas per similitudinē constituere: Hec mihi hermogenes recta uidetur esse noīum ratio: ni si quid aliud cratylus hic afferat: her: Et eīz o socrates sepe me turbat cratylus iste: ut a prin cipio dixi: dum esse quandā asserit rectā noīuz rōem: que uero sit non explicat: ut discerner̃ ne queam utrum de īdustria nec ne adeo sit obscu rus: In presentia igitur o cratyle corā socrate dicas utrum placeant ea tibi que socrates d̃ no minibus predicat: an preclarius aliquid affer/ re possis: quod si potes adducas ī medium / ut uel a socrate discas uł nos ābos erudias: cra: Uidetur ne tibi hermogenes facile esse tā bre/ ui percipere quoduis /atqꝫ docere? nedum rē tan tam / que maximū q̃d de maximis estimat̃: her: Non mihi p̄ iouē: quinīmo scire loquutū hesio dum arbitror ꝙ ope pretium sit paruum paruo adere: Quare si quicꝙ̃ licet exiguum perficere uales /ne graueris: sed et socratē istum iuua /⁊ me insup̄ /debes eīm: so: Equidē o cratyle nihil eorum que supra cōmemoraui asserere: Nēpe utcūqꝫ uisum est cum hermogene hoc indagaui quocirca aude siquid melius habes exprimere tāꝙ̃ sim libenter quod dixeris / suscepturus: Neqꝫ eīm mirarer siquid tu hisce haberes pre clarius. Uideris porro et ipse talia quedā con siderasse: ⁊ ab aliis didicisse. Siquid ergo pre stantius dixeris me inter discipulos tuos circa rectā nominuz rōem unum cōnumerato. cra. Certe mihi o socrates: ut ais: cure ista fuerunt ac forte discipulū te efficerē: Uereor tamen ne contra omnio se res habeat. Cōuenit mihi nūc idem erga te dicere quod aduersus aiacem ī sa cris achilles inquit. Generose ait aiax telamo nie populor̃ princeps: oīa mea ex sententia pro

tulisti. Ita tu quoqꝫ o socrates nostra ex mente uaticinari uideris: siue ab euthyphrone fueris inspiratus: siue musa quedā tibi pridē inherens nunc te protinus concitauerit. so. O uir bone cratyle /ego quoqꝫ sapiam meā iam pridem ad miror /neqꝫ nimis confido. quare examinandū quid dicā existimo. Nā a seipso decipi grauissi muz est: nimis eīm periculosa res est /cū seduc tor abest nūꝙ̃: sempqꝫ deceptum proxime comi tatur. Oportet itaqꝫ superiora frequenter aīad uertere: ⁊ ut poeta ille ait /ante illa retroqꝫ con spicere. Atqui ⁊ in presenti uideamus quid a nobis sit dictum /rectam diximus nois rōem: q̃ qualis queqꝫ res sit ostendit. Nūquid sufficiē ter esse dictum asserimus? cra. Ego quidē asse ro. so: Doctrine igitur gratia noīa ipsa dicunt̃ cra. Prorsus: so: An non et artez esse dicimꝰ? ⁊ ipsius artifices? cra: Maxie. so. Quos? cra. Quos a principio tu legum et noīum conditor/ res cognominabas. so: Utrum hanc artē simi liter atqꝫ alias inesse hoībus an aliter arbitra/ mur? Id aūt est quod uolo /pictores quidaz d̃ teriores sunt /quidam prestantiores. cra. Sūt. so. Nōne prestātiores opera sua pulchriora fa ciunt? figuras uidelicet aīalium? ceteri cōtra? Edificatores quoqꝫ similiter partiz pulchriores partim turpiores domos efficiunt: cra. Sic ē. so. Nōne ⁊ legum ipsar̃ auctores partim opa sua pulchriora /partim turpiora efficiunt? cra. Haud amplius istud admitto. so. Nō ergo le ges alie meliores /deteriores alie tibi uidentur cra. Non. so. Neqꝫ etiam nomē ut apparet: aliō melius aliud deterius īpósituz arbitraris. cra. Neqꝫ istud. so: Ergo oīa nomina recte posita sunt: cra. Quecūqꝫ uidelicet noīa sūt. so. Quid de huius hermogenis quod supra dictū est no mine? Utrum dicendū non esse illi istud impo situm /nisi quid hermu geneseos .i. mercurii ge nerationis illi competat? An īpositum quidem non tamen recte. cra. Neqꝫ īposituz esse o socra tes arbitror: sed uideri ēe aūt alterius cuiusdā nomen: cui natura inest: que noīe continetur. so. Utrum neqꝫ mentitur quisquis hermogenē esse cum dicit. Neqꝫ eīm hoc est dubitandum / quin euz dicat hermogenē esse: cū non sit. cra. Qua ratiōe id ais? so. Nūquid ex eo ꝙ nō dat̃

dicere falsa / sermo tuus cõstat: ⁊ circa istõ uer
satur? ꝑmulti nẽpe id o amice cratyle ⁊ nunc ꝑ
dicant ⁊ quondã asseruerũt: cra: Quo pacto o
socrates dum dicit quis quod dicit / quod non
est dixerit? An non hoc est falsa dicere: que nõ
sunt dicere? so: Preclarioꝛ hic sermo amice q̃
conditio mea ⁊ etas exigat: Attamẽ mihi dicas
utrum loq falsa non posse aliquis tibi uideť / fa
ri autẽ posse? cra: Neqꝫ fari: so: Ac etiã neqꝫ
dicere: neqꝫ apellare salutareqꝫ. Quẽadmodũ
siquis tibi obuius hospitalitatis iure manu re
pꝛehendẽs dicat: Salue hospes atheniẽsis smi
crionis fili hermogenes: Ille loquereť ista / uel
fari dicereť: uel diceret uel salutaret apellaret
qꝫ ita / nõ te quidẽ: sed hunc hermogenem / aut
nullũ. cra. Uidetur mihi o socrates in cassum
hec iste uociferare: so: Sat habeo utrum uera
uociferat qui ita clamat / an falsa? Aut partim
uera / ꝑtim falsa? Nã hoc quoqꝫ sufficiet. cra.
Sonare hunc ego dicam seipm frustra mouen
tem: ceu siquis era pulset: so. Atadueꝛte craty
le utrũ quoquomodo cõueniamus. Nõ ne ali
ud nomen / aliud cuius nomen est / esse dicis?
cra. Equidem. so: Et nomẽ rei ipsius imitatio /
nem quandã esse? cra. Maxie oium: so: Et pic
turas alio quodã modo rex quarũdam imitatõ
nes? cra. Certe. so: Age uero foꝛte ego q̃d di
cas / non satis intelligo: tu aũt foꝛsitan recte lo
queris / possumus has imitationes utrasqꝫ et
picturas et noĩa rebus his quax imitatiões sũt
attribuere: nec ne? cra. Possumus: so: Aduer
te istud in pꝛimis: nũquid possit aliq̃s uiri ima
ginẽ uiro: ⁊ mulieri mulieris tribuere: ⁊ in a
liis eodem pacto? cra: Sic certe: so. Num ⁊ ꝯ
tra? uiri imaginẽ mulieri / ⁊ mulieris uiro? cra.
Et hoc. so. An utreqꝫ distributiones huiusmõi
recte sunt? uel potius altera? que cuiqꝫ ꝓpꝛiũ
simileqꝫ attribuit? cra. Mihi quidẽ uideť: so.
Ne igitur ego ac tu cum simus amici in uerbis
pugnemus: aduerte quod dico. Talem ego di
stributionem in imitationibus utrisqꝫ tam nomi
nibus q̃ picturis rectam uoco / ⁊ in noĩbus nõ
rectã modo / sꝫ ueram. Alterã uero dissimilis ip
sius tributionẽ illationẽqꝫ non rectã / ⁊ in nomi
nibus preterea falsam. cra: At uide o socrates
ne foꝛte in picturis dũtaxat id contingere possit

ut quis male dispertiat: ĩ noĩbus aũt minime:
sꝫ necessariũ sit recte semꝑ adscribere. so. q̃d
ais? quo ab illo hoc differt? Nõ ne fieri potest
ut cuipiã uiro quis obuius / dicat hec tua figu
ra est: ostendatqꝫ illi foꝛte uiri illius figurã / foꝛ
te etiã mulieris. Ostendere inq̃ sensibus ocu /
lorum offerre: cra. Certe. so: Nõ ne iterũ ut ei
dem factus obuiã dicat / nomen id tuũ ẽ. Imi
tatio quippe aliqua nomen est quẽadmodũ et
figura / dico autem. Nõ ne licebit illi dicere no
men hoc tuum est? deinde in aure se idem ĩfun
dere / foꝛte eius imitationẽ dicendo q̃ uir ẽ. foꝛ
te uero femine cuiusdam humane imitationẽ:
dicendo q̃ mulier. Nõ uidetur tibi hoc aliquã
do fieri posse? cra. Concedere tibi nolo o socra
tes: sic esto. so. Recte facis amice ac si id ita se
hꝫ / controuersia iam tolleť. poꝛꝛo si in his hu /
iusmodi quedam ꝑtitio fit: alterũ uera loqui al
terum loqui falsa uocamus: Si hoc accidit: et
possumus nõ recte noĩa distribuere: ⁊ que non
ꝓpꝛia sunt cuiqꝫ reddere: similiter in uerbis ab
errare licebit. Sin autem uerba noĩaqꝫ ita cõ
gerere / datur / necesse est ⁊ orationes similiter.
Oratio quippe ut arbitroꝛ / est uerboꝝ ⁊ nomi
nũ compositio. Quid ad ista cratyle? cra. Nõ
et tu: pꝛobe nãqꝫ loqui uideris. so. Quin etiã
si pꝛima noĩa ad litteras ipas quadã imitatione
referimus: contingere põt in his quẽadmodũ
in picturis: in quibus accidit ut congruas oẽs
figuras coloꝛesqꝫ adhibeamus. Itẽqꝫ ut nõ om
nes / sꝫ partim suꝑaddamus / partiꝫ subtrahanť
pluraqꝫ et paucioꝛa exhibeamus. Non ne fieri
hoc? cra. Proculdubio: so: Qui conuenientia
oĩa tribuit / pulchras litteras ⁊ imagines reddit
Qui uero addit uel aufert litteras q̃dẽ ac ima
gines et ipe facit: sꝫ malas. cra: Nẽpe. so. Qui
autem per litteras ac syllabas rerum essentiam
imitať: nõ ne eadẽ rõe si competentia oĩa tribu
it / pulchrã imaginẽ efficit? Id autem nomẽ ex
istit / sin autem in paucis deficiat uel excedat.
Imago quidẽ efficietur / sꝫ non pulchra. Quã
obꝛem noĩa quedã bene instituta erũt / quedam
contra. cra: Foꝛte: so: Foꝛsitan ergo unus no
minũ bonus erit artifex / malus alter. cra. pꝛo
fecto: so: Nõ ne huic nomen erat nominũ con
ditoꝛ? cra. Uera hec sunt: Uerum cernis o so

188

cratēs quotiens has litteras/a/et/b/⁊ qͦ uis
elementoꝝ noībus per artē grāmaticā attribu
imus/siquid auferimus/uel addimus uel ēt per
mutamus ꝙ nomen quidē scribimus non tamē
recte? Imo uero id nullo mō scribimus: qn po
tius statim aliud quiddā est: cum primū istoꝝ
aliquid patitur. so: Uidēdum cratyle ne forte
minus recte hoc pacto cōsideremus. cra: Quo
pacto? so: Fortassis quecumqꝫ aliquo ex nume
ro constare uel non constare necesse ē/id quod
ais ꝑpetiūt: qnēadmodū decē aut qui uis a
lius numerus. Nā qlibet numerus quocumqꝫ
addito uel ablato/alius statī efficitur: forte ue
ro qualitatis cuiuslibet ⁊ imaginis haud eadē
ratio est: sꝫ diuersa. Neqꝫ eīm oīa imago habe
re ōbet/quecumqꝫ illud cuius imago est: si mō
ē imago futura. Aiaduerte num aliquid dicā
An duo quedā hec erunt/cratylus uidelicet et
ipsius imago? siquis deoꝝ nō modo colorē tu
um figurāqꝫ expresserit/ut pictores solēt sed in
teriora quoqꝫ oīa similia tuis effecerit/ molliti
em candē calorēqꝫ motum/aīam/sapiam: ⁊ ut
breui cōplectar talia prorsus effinxerit oīa/qua
lia tibi insunt. Utrum inqꝫ alteꝝ istoꝝ cratylus
erit/alterū cratyli ipsius imago? An cratyli po
tius gemini? cra. Cratyli o socrates ut arbitror
duo. so. Cernis amice aliā imaginis rōem esse
querendā ꝙ illoꝝ que paulo āte diximus? neqꝫ
cogendū esse siquid uel additum uel ablatum
fuerit/ut non amplius sit imago. An nō sentis
ꝙtum deest imaginibus/ut eadē habeāt que et
illa quoꝝ imagines sunt? cra: Equidē. so: Ridi
culum aliquid cratyle/ex noībus cōtingerē his
quoꝝ noīa sunt: si prorsus illis similia redderē
tur: Gemina quippe oīa fierent: neutrumqꝫ illo
rū utrū esset potius dici posset/res ne ipsa an
nomen? cra: Uera loqueris: so: Ingenue itaqꝫ
fatearis o uir generose noīum bene/ aliud con
tra positum esse: neqꝫ cogas oēs litteras cōtine
re: adeo ut penitus tale sit/quale ⁊ id cuius est
nomē. Sꝫ mitte litterā quoqꝫ minus cōgruā af
ferri qnqꝫ si litterā et nomē similiter in sermone
si in sermone nomē/sermonē insup nequaꝙ cō
uenientē rebus tribui: et rem ipsā nihilominus
noīari diciqꝫ: quoad rei ipsius cuius sermo est
figura insit: quēadmodū in elementoꝝ noībus
que nuper ego et hermogenes cōmemorauimꝰ:
si recordaris. cra: Recordor equidē. so: Bene
hercle: igitur qncumqꝫ hoc inerit/ꝙuis nō oīa
cōuenientia prorsus adsint dicet: bene quidem
cū oīa: male uero cum pauca. Dici itaqꝫ o bea
te mittamus? Ne quēadmodū qui in egina no
ctu circumuagātur/sero iter peragunt/ita ⁊ nos
hoc pacto ad res ipsas reuera serius ꝙ deceat
peruenisse uideamur. uel saltem aliā quādā ex
quiras rectā nois rōem neqꝫ confitearis decla
rationē rei litteris ac syllabis factā/nomen esse
porro si ambo hec dixeris tibi ipse cōstare et cō
sentire nō poteris. cra. Uideris mihi probe lo
qui o socrates: atqꝫ ita pono. so. Postꝙ de
his cōsentimus: quod restat discutiamus: si be
ne nomē positum esse debet/oportere diximus
litteras sibi cōuenietēs inesse: cra: Plane. so:
Conuenit autem ut littere rerū similes insint.
cra: Oīo: so: q̄ igitur recte sunt posita: ita posi
ta sunt. Siquid autē non recte positum ē ut plu
rimum qdem ex cōuenientibus similibusqꝫ lrīs
constat: siquidē: habet autē et aliquid non cōue
niens: ꝓꝑ quod nō rectum ē: neqꝫ recte nomen
ē institutum. Sic ne an aliter dicimus? cra: Ni
hil ē o socrates: ut arbitror: contēdendum: neqꝫ
eīm mihi placet/ut nomē quidē esse dicatur/nō
tamen recte positum. so: Utꝝ hoc tibi non pla
cet ꝙ nomē rei ipsius declaratio sit? cra: Pla
cet. so: At uero noīa partim ex primis cōstitu
ta esse/partim esse prima/nō probe dictum pu
tas? cra: Probe. so: Enim uero prima si quoꝝ
dam declarationes esse debēt/habes ne modū
cōmodiorē quo id fiat: ꝙ si talia fiant/qualia il
la sunt: que ōclarari uolumus? An modus iste
potius tibi placet: quē hermogenes aliiqꝫ pluri
mi tradunt: ꝙ uidelicet noīa cōuentiones q̄dā
sint/iis qui ita constituerunt ac res ipsas preco
gnouere aliquid referentes: rectaqꝫ nois ratio
in conuentione consistat: neqꝫ intersit utrum qs
ita ut nunc statutum ē decernat/uidelicet. o. qͦ
nunc. o. paruum uocatur. o. magnum cognomi
netur. o. uero quod mō. o. magnum: o: ꝑuum
dicatur: Uter istoꝝ magis tibi modus placet?
cra: Prestat oīo o socrates similitudine referrē
quod qs ostēdere uult ꝙ quouis alio: so: Sci
te loqueris. Nō ne si nomē rei simile ē necesse

189

ē elemēta ex quibus prima noīa cōponuntur na
tura ipsa rebus esse similia: Sic autē dico: an a
liquis quādoq; picturā quā supra diximus rei
cuiusq; similē effinxisset nisi colores ipsi quibus
ↄstat imago: essent natura rei illius similes quā
pictoris studium imitat᷒? An nō īpossibile? cra
Impossibile plane. so: Eadē rōe noīa ipsa nun
q̄ alicuius similia fierent nisi illa quibus noīa
cōponunt᷒ similitudinē aliquā haberent earum
rex: quax noīa imitationes sunt: Ea uero q̄bus
cōstat noīa elementa sunt: cra: Sane: so: Iam
tu sermonis eius esto particeps / cuius nuper
hermogenes. An recte dicere tibi uisi sumus /
q̄ ipsuz. r. lationi motui asperitati cōgruit? cra
Recte mihi quidē. so: Ipm aūt. l. leni et molli
ac ceterisq; uariauim᷒. cra: Profecto. so: Scis
ne q̄ idē. i. asperitatē ipam nos quidē sclerotes
uocamus / eretrienses uero scleroter. cra: Utiq;
so. Utrum ambo hec. r. ⁊. s. eiusdē similia sūt:
idēq; ostēdunt tā illis p ipsius. r. determinatio
nez: q̄ nobis per / s / nouissimuz: uel quibusdam
nostruz nihil referūt. cra. Utrisq; plane dmō
strant. so: Utrum quatenus similia sunt / r / ⁊ / s /
uel quatenus dissimilia? cra. Quatenus simi
lia: so: Nūquid penitus similia sunt: ad lationē
eque significandā? quin ⁊ ipm. l. iniiectum:
cur non contrarium asperitatis ipsius signifi /
cat? cra. Forte non recte iniiectum est o socra
tes: Queādmodum ea que tu in supioribꝫ cum
hermogene isto tractabas / dū et auferebas ⁊ in
ferebas litteras ubi maxīe oportebat. Ac r̄cte
mihi facere uidebaris / ⁊ nunc forte pro. l. r. ap
ponenduz ē: so: Probe loq̄ris. Quid uero nūc
ut loquimur nihil pcipimus īuicē / qn̄ quis scle
ron pnumptiat? neq; tu quid nūc ego dicā / itel
ligis? cra: Intelligo equidē pp cōsuetudinem.
so: O uir lepidissime cuz cōsuetudinē dicis qd
aliud preter cōuentionē dicere putas? An aliō
cōsuetudinē uocas? q̄ q̄ ego cum id pnumptō
illud cogito. Tu quoq; quod ipe cogitez pcipis
Nō hoc dicis? cra. Hoc ipsuz: so: Si id me p
numptiāte cognoscis / p me tibi fit declaratio:
ex dissimili uidelicet eius quod ipse cogitans p
fero: qn̄ quidem ipsuz. l. dissimile ē eius quod
tu sclerotetā. i. asperitatē uocas. Si hoc ita se
hꝫ pfecto ipse ad id te ipm assuefacis / et ex hac

cōuentione rectā tibi noīs rōem pponis: postq̄
tibi idē tam dissimiles q̄ similes littere repsen
tant pp ipsuz cōsuetudinis et cōuentionis acces
sum: Sin autē consuetudo conuētio minime sit
haud adhuc dici poterit similitudinē esse decla
rationē: imo cōsuetudinē dicere oportebit. Si
quidē ex similitudine ⁊ dissimilitudine cōsuetu
do declarat: His utiq; cōcessis o cratyle: nēpe
silentiuz tuum p cōcessione ponā: necesse ē con
suetudinē aliquid cōuentionēq; cōiicere cōfer
req; ad eox que sentimus et loq̄mur expssionē
Nā si uelis optime uir ad numerox considera
tionē descēdere / quo pacto speras adeo ppria
repertux te noīa ut singulis numeris simile no
men attribuas: si nō permiseris cōcessionē tuaz
cōuentionēq; auctoritatē aliquā circa nominuz
rōem habere: Mihi quidē et illud placet ut no
mina quoad fieri pōt rebus similia sint. Uere
or tamē ne forte ut dicebat hermogenes zeuina
quodāmodo sit istius similitudinis usurpatio:
cogamurq; ⁊ onerosa hac re / cōuentione uidelꝫ
uti / ad rectā noīum rōem: qm̄ tunc forte p uiri
bus optime diceretur / cum uel oīo uel maxima
ex parte similibus. i. cōuenientibus diceremus
Turpissime uero cum contra. Hoc aūt posthec
insuper mihi dicas quā nobis uim habēt noīa
quid ue pulchruz per hec effici nobis asserim᷒?
cra. Docere mihi quidē noīa uident᷒ o socrates
idq; simpliciter asserenduz q̄ quisq; noīa scit
⁊ res indē sciat. so: Forte o cratyle tale qddā
dicis: q̄ cum nouerit aliquis quale sit nomē: ē
autē tale qualis et res existit: rem quoq; ipsam
agnoscet / qn̄quidem noīs est res similis. Ars
autē una eadēq; est oīum īter se similium: hac
rōe inductus dixisse uideris q̄ q̄squis noīa co
gnoscit: res quoq; ipas agnoscet: cra. Uera lo
queris. so. Age uideamus quis modus docen
daruz rerum iste sit: quē ipse nunc dicis: ⁊ utx
alius preterea sit: hic tamen potior habeat᷒: uel
alius preter hunc nullus. utrum istoruz potius
arbitrareris? cra. Hoc certe q̄ nullus uidelicꝫ
alius sit / sed hic solus ⁊ optimus: so: Utrū ue
ro et res ipsas ita reperiri censes / ut quicūq; no
mina reperit ea quoq; quox noīa sunt / inueniat
Aut querēdum potius alium modum quēdam
istūq; discenduz: cra. Maxīe oīuz ſm ista hūc

ip̄m ⁊ querēdum ⁊ inueniēduz: so: Age ita con
sideremus o cratyle: siquis dum res īuestigat/
noīa ipsa sequitur rimaturq; quale unūquodq;
uult esse/uides ꝙ̄ maxīum deceptionis pericu
lum subit? cra. Quo pacto? so. Quoniā q̄ prin
cipio noīa posuit/quales esse res opinatus ē/ta
lia quoq; nomina ut dicebamus effinxit. Nō ne
ita? cra. Ita prorsus. so: Si ergo ille nō recte
sensit/⁊ ut sensit/instituit. nō ne ⁊ nos sequētes
eius uestigia deceptos iri existimas? cra: Haud
ita est: īmo necesse scientē fuisse illum qui noīa
posuit. Aliter aūt ut iam duduz dicebā/noīa ne
quaꝙ̄ essent. Euidētissimo autē argumento id
esse tibi pōt: haud a ueritate aberrauisse noīuz
auctorē/ꝙ si male sensisset nequaꝙ̄ sibi ita oīa
cōsonaret. An nō aduertisti ⁊ ipse cū diceres
oīa in idē tendere? so: Nihil ista o bone cratyle
ualet defensio. Quid eīm miruz est si primo d̄
ceptus nominū institutor/sequētia rursus ad
primuz ui quadā traxit ⁊ ipsi cōsonare coegit?
Quēadmodū circa figuras interdū exiguo quo
dam primo ignoto falsoq; existente/reliqua de
inceps multa inuicē cōsonant: Debet eīm q̄sq;
circa rei cuiusq; principiuz statuendū/ disserere
multa diligētissimeq; considerare/utrum recte
decernat nec ne. quo quidē sufficiēter examīato
cetera iā principiuz sequi debēt. Miror tamen
si nomina sibimet cōgruūt. Consideremus ite
rum que supra retullimus: diximus ꝓfecto ita
nomina essentiā significare quasi oīa currant/
ferant̄ ⁊ defluant. ita ne significare cēses? cra.
Ita certe et recte quidē. so: Videamus itaq; ex
illis aliqua repetētes principio nomen hoc epi
steme idest scia ambiguū ē/magisq; significare
uidetur/ꝙ estesin idest sistit in rebus aīam/ꝙ̄
ꝙ cum rebus pariter circūfertur: rectiusq; esse
uidetur/ut principium eius ut nūc dicamus ꝙ̄
per: e/ipsius iniectionē: ⁊ pro/e/iota potius ad
diciamus. deinde ueueon. i. firmū dicit̄: quoni
am baseos ⁊ staseos. i. firmamēti et status poti
us ꝙ̄ lationis est imitatio. preterea historia id
forte ꝙ histesi rhun idest sistit fluxuz. ⁊ ipsum
piston idest credēdum. bistaz idest firmare oīo
significat. quin etiā mneme idest memoria ostē
dit prorsus ꝙ in aīa non agitatio ē s; mone i. q
eā stabilisq; permansio. Atqui siquis noīa ob

seruet/hamartia ⁊ symphora. i. error ⁊ contin
gentia casusq;: idē uidebunt̄ inferre/quod syne
sis ⁊ episteme idest intelligētia atq; scientia: et
cetera nomina que preclaris sunt rebus īposita
Item hamathia ⁊ acolasia idest īsitia et intēpe
rantia/proxima his uidentur: hamathia quidez
īportare uidetur hama theo iōtos porian idest
simul cum deo euntis ꝓgressum. acolasia uero
oī o quādam ipsaꝝ reꝝ acolasiaz idest ꝓsecutio
nem atq; cōgressum. Atq; ita que reruz turpis
simarum noīa esse putamus: nominū illoꝝ que
circa pulcherima sunt ꝙ̄ simillima uidebuntur
Arbitror et alia multa reperiri posse/siquis ad
hec incūbat: ex quibus iteruz iudicabit noīum
auctorem nō currentes delatasq; res/īmo sta
biles indicare. cra. Uerūtamen multa o socra
tes ꝯm agitationis significationē/uides illuz cō
stituisse. so: Quid agemus o cratyle? Nunq̄d
suffragioꝝ calculorūq; instar noīa ipsa dinume
rabimus? atq; ad hanc normā de recta rōne no
minuz iudicabimus/ut ea tandē uera sint: q̄bus
significationes pluriuz noīum suffragant̄. cra:
Haud decet. so: Non certe amice. S; his iam
obmissis redeamus illuc/unde digressi sumus.
Dixisti nuper si recordaris necessariuz esse illum
qui noīa statuit/prenouisse ea quibus noīa tri/
buebat: perstas adhuc in sn̄ia nec ne? cra. Ad
huc: so: Nūq̄d et illū qui prima noīa posuit no
uisse aīs dum poneret? cra: Nouisse: so. Quib;
ex noībus res uel didicerat uel inuenerat? quā
do necdūz prima noīa fuerant instituta? Cum
dictum sit īpossibile esse res uel iuenire uel di/
scere nisi qualia noīa sint didiceremus uel ipsi
nos inueniremus: cra. Uideris mihi non nihil
o socrates dicere. so: Quo igit̄ pacto dicemus
eos scientes nomina posuisse? uel leguz et nomi
nuz conditores ante positionē cuiuslibet nomīs
extitisse? eosq; res antea cognouisse: siquidē nō
aliter ꝙ̄ ex nominib; disci res possint. cra. Re
or equidē socrates uerissimuz euz esse sermonē
quo dicitur excellentiorē quādam potentiam ꝙ̄
humanā prima rebus noīa prebuisse: quo neces
sarium sit ut recte fuerint distributa: so. Nūq̄d
putas contraria sibi ipsi posuisse noīuz auctorē
si demon aliquis uel deus extitit? an nihil tibi
supra dixisse uidemur? cra: Forte nondū alteꝝ

istoꝝ nomĩa erant: ſo: Utra igitur erant uir op
time num q̃ ad ſtatuꝫ uergũt? an q̃ ad motũ po
tius? Neqꝫ eiꝫ ut mõ diximus / multitudine iu
dicabitur: cra: Sic decet ſocrates: ſo: Cũ itaqꝫ
diſſentiãt cõtendãtqꝫ de ueritate ĩuiceꝫ noĩa: ⁊
tã hec ꝙ̃ illa ꝟ ꝓpinqora ẽe ſe aſſerant: cuius
ad normã diiudicabimus? Quo nos uertem̃?
Neqꝫ eĩm ad alia noĩa cõfugiemus: qꝛ preter
hec nulla. Ueꝝ alia q̃dã ꝑter noĩa q̃rẽda ſunt
q̃ nobꝫ oñdant abſqꝫ noibꝫ / utra iſtoꝝ uera ſit
reꝝ uideꝫ mõſtrantia ueritatẽ: cra. Ita mihi ui
det̃. ſo: Si hec uera ſunt cratyle poſſunt / ut ui
detur / res ſine noĩbus ꝑcipi: cra. Apparet: ſo.
Per q̃d potiſſimuꝫ aliud ſpas res ĩpas ꝑcipe?
Nõ ne ꝑ qõ cõſentaneũ ac decẽs ẽ? ꝑ mutuã il
laruꝫ cõionez. ſ. ſi q̃ mõ ĩuicẽ cognate ſunt / ⁊ ꝑ
ſe ipſas maxĩe: Qõ eiꝫ aliud ẽ ab illis: aliõ q̃d
dã nõ illas ſignificat: cra: Uera loq̃ uideris: ſo
Dic obſecro: nõ ne iã ſepe cõceſſimus noĩa que
recte poſita ſunt / ſimilia illoꝝ ẽe quoꝝ ſũt noĩa
rerũqꝫ imagines ẽe? cra: Cõceſſimus plane. ſo.
Si g̊ lꝫ res ꝑ noĩa diſcere / ac ẽt ꝑ ſeĩpas q̃ ꝑſtã
tior erit lucidiorqꝫ ꝑceptio? Num ſi ex imagine
cogitet̃ ⁊ imago ipſa utꝝ recte expreſſa ſit / ⁊ ue
ritas cuius hec ẽ imago? an potius ſi ex uerita
te tã ueritas ipſa ꝙ̃ ipſius imago / nunq̃d decen
ter imago ad eã fuerit ĩſtituta? cra: Si ex ueri
tate. ſo: Qua rõe res uel ꝑ doctrinã uel ꝑ inuẽ
tionẽ cõprehẽdẽde ſint / iudicare / maioris ꝙ̃ me
uꝫ ac tuũ ſit ĩgenii opus ẽe ur̃. Sufficiat auteꝫ
nunc ĩter nos cõſtitiſſe ꝙ nõ ex noĩbꝫ: ĩmo ex
ſeĩp̃is potius diſcẽde q̃rẽdeqꝫ ſunt. cra: Sic ap
paret o ſocrates. ſo: Aiaduertamus ⁊ hoc ꝑte
rea: ne multa hec noĩa ĩ idẽ tendẽtia nos d̃cipi
ant / cũ q̃ illa ĩpoſuerũt / currere oĩa ſꝑ fluereqꝫ
putauerit / atqꝫ ea cõſideratiõe poſuerit: uidẽt̃
nẽpe mihi ita exiſtiaſſe: q̊ꝝ tñ opinio ſi talis ex/
titit / falſa hñda ẽ. ꝓfecto illi uelut ĩ ꝙ̃dã delap
ſi uertiginẽ / ⁊ ĩpi uacillãt iactant̃qꝫ / ⁊ nos in eã
deꝫ rapiẽtes ĩmergũt. Cõſidera uir mirifice cra
tyle qõ ego ſepenũero ſõnio: utꝝ dõꝫ ẽ ẽe aliq̃d
ip̃m pulchrũ ac bonũ / ⁊ unũq̃dqꝫ exiſtẽtiuꝫ ita
nec ne? cra: Mihi q̃dẽ o ſocrates ẽe ur̃. ſo: Il
lud igit̃ ip̃m cõſiderem̃: nõ ſi uultus q̃dã aut a
liq̃d taliũ pulchrũ ẽ: q̃ppe hec oĩa fluũt: ſꝫ ip̃m
pulchruꝫ dicimus: nõ ne ſemꝑ tale q̃le ẽ ꝑſeue
rat? cra: Neceſſe ẽ. ſo: nũq̃d poſſibile ẽ ip̃ꝫ rec
te denoĩare ſi ſemꝑ ſubterfugit: ac ꝑmo ꝙ illõ
ſit / deinde q̃le ſit dicere? uel neceſſariuꝫ ẽ / dũ lo
q̃mur / aliud ip̃m ſtatiꝫ fieri iugiterqꝫ diffugere
nec tale ãpliuſ ẽe. cra: Neceſſariũ. ſo: Quo pac
to aliq̃d illud erit / qõ nũq̃ eodẽ mõ ſe hꝫ? Si
eĩm q̃nqꝫ eodẽ mõ ſe / eo ĩ tꝑe minime ꝑmutat̃:
ſin autẽ ſꝑ eodẽ mõ ſe hꝫ: idẽqꝫ exiſtit / q̃uo tran
ſit uel mouet̃? cũ ideã ſuã nõ deſerat? cra. nul
lo pcõ. ſo: Preterea a nullo cognoſceret̃: dum
eĩm cognitura uis ip̃ꝫ aggrederet̃ / aliõ alienũqꝫ
fieret: q̃re q̃d ſit aut q̃le cognoſci nõ poſſet: nã
cognitõ nulla ita rẽ ꝑcipit / ut nullo modo ſe ha
bentẽ ꝑcipiat. cra. Eſt ut ais: ſo. Sed neqꝫ co
gnitionẽ ipſam eſſe affirmãduꝫ ẽ o cratyle ſi de
cidunt oĩa / nihilqꝫ permanet. Si enim cognitõ
ex eo ꝙ cognitio ẽ non decidit / permanebit ſem
per: ac ſemꝑ erit cognitio: ſin autẽ cognitionis
ſpẽs ipſa diſcedit / ſimul et in aliam cognitionis
ſpẽm delabetur: neqꝫ cognitio erit. Qõ ſi perpe
tuo migrat ſemꝑ nõ erit cognitio. Atqꝫ hac ra
tione neqꝫ quod cogniturũ ẽ: neqꝫ quod cogno
ſcendum / ſemꝑ erit. Sin autẽ ſemꝑ ẽ quod co/
gnoſcit. eſt quod cognoſcitur / ẽ pulchrum: ẽ et
bonum eſtqꝫ deniqꝫ exiſtentium unũquodqꝫ q̃
in preſentia dicimus fluxus lationis ſimilia nõ
uidentur. Utrum uero hec ita ſint / an ut dice
bant heracliti ſectatores aliiqꝫ permulti haud
facile diſcerni põt: Neqꝫ hoĩs ſane mentis ẽ ſe
ipſum animũqꝫ ſuum noĩbus credere: et aucto
rem nominum ſapientẽ aſſeuerare. Atqꝫ ita de
ſeipſo rebuſqꝫ oĩbus male ſentire: ut patet nihil
integrum firmumqꝫ exiſtere: ſed oĩa uelut ficti/
lia fluere atqꝫ concidere: et quẽadmodũ homi
nes deſtillationibus capitis egrotantes: ſimil̃r
quoqꝫ res ipſas affici iudicet / adeo ut deſtilla
tione et fluxu oĩa comp̃hendantur: forte o cra
tyle ita eſt: forte etiã aliter forti animo et diligẽ
ti ſtudio inueſtiganda res eſt. neqꝫ facile aſſen
tiendum. Iuuenis adhuc es: atqꝫ tibi ſufficit
etas. Et ſiquid inueneris indagãdo: mihi q̊qꝫ ĩ
pertiri debes: cra. Nauabo operã ſocrates. Ac
certe ſcito me etiã in preſentia nõ torpere: ĩmo
cogitanti mihi et multa animo reuolueuti mul
to magis ita ut dicebas ipe ꝙ̃ ut heraclitus reſ
ſeſe habere uident̃. ſo / Deincep s amice poſtq̃

redieris me doceto. Nunc autem ut constitui sti in agrum perge. atqui et hermogenes iste te comitabitur. cra. Fiet ut mones socrates. Uerum tu quoq; iam de his cogita.

Cratyli finis.

Argumentum Marsilii Ficini In Gorgiam

Cum duo q̄dā in aīo potissima sint/cognitio et affectus cognitionem quidem sophiste sub ueritatis spetie ad falsa detorquent/affectum uero populares poete sub concinne uoluntatis esca in dissonas ꝑturbationes sepe precipitant. Oratores deniq; populares tum cognitionem falsas decipiunt coniecturis: tum affectu in motus uarios concitant: Quapropter ne horum opera mētes hominum/tum falsis opinionibus/tum perniciosis affectibus egrotare cogantur/ Plato hūanorum medicus animorum nos a sophistis quidem oīo/ab oratoribus quoq; atq; poetis quodāmodo procul abducit: profecto sophistas et undiq; et omnes exterminat: poetas autem neq; omnes: sed illos qui uel turpia de diis et fingunt: uel perturbatos animos acrius imitātur et referūt: neq; undiq;: sed ex urbe. i. ex iuuenū ignorantiumq; turba: qui in perturbationes admodum sunt procliues: et allegoricum poetarū non penetrant sensum: Quamobrē in libris de re publica poetas iubet uel expelli uel cogi de deo honeste loqui: neq; perturbationibus audientes assuefacere: sed et diuinos hymnos canere et leges patrias magnorumq; gesta uirorū grauiter recensere. Sed ut reuertamur ad oratores/hos quoq; non omnes plato uituperat: sed eos duntaxat. qui ad id incumbunt assidue/ut quicquid libuerit/quacunq; ualeant ratione audientibus persuadeāt absq; delectu siue malum id sit/siue bonum: seu falsa sit ratio seu uera: uel commiseratio uel concitatio uel cōiectura. Quale fuerat lysie tebāi atq; tisie/nec nō gorgie leontini propositū. Anteponit uero alius piclē in phedro atq; isocratē: ꝓpterea ꝙ eloquentia cū phia coniunxerint: additq; legittimū oratorem oportere rex ītelligere rōes/morū leges uerborum uires/naturas ingeniorum: uerbaq; certa quadam rōe componere ingeniis audientium quoad fieri pōt accomodata: cōis boni ꝑsuadendi gratia neq; taz ad id incūbere ut ea q̄ dicit hoīibus grata sint: ꝙ ut accepta deo. Eum uero qui tisie gorgie more nō ueritatē ipsaz atq; iustitiā/sz coniecturā turbe dūtaxat ꝟisimilē ꝓbabileq; sequitur: tāꝙ hoīez ciuitati ante alios noxium detestatur/quasi eloquētia sine sapientia sit ensis acutus ī manibus furiosi. Duos autem exagitat ante alios: Lysiam quidē ī phedro hic uero Gorgiā. Nam quanto maioris auctoritatis erant/tanto periculosiores erant. Adducitur hic ī mediuz et polus orator gorgie sectator: ⁊ callicles eoruz astipulator. Socrates autem primo per cherephontē agit familiarē suuz ⁊ id quidē aduersus polū. deinde ipse per se cōtra gorgiaz. Quū uero hi in aliaruz rex rōibus assignandis apud populuz mirū ī moduz gloriari solebant/ostenditur eos/ut ipsis oīs adimat̄ fides nescirē sue professionis rationes afferre. Interrogatus eīm polus que sit ars gorgie cū debuisset eā solum ꝑ necessaria definire: ⁊ que sit explicare/ꝑ sup̄flua circūscripsit et qualis: ⁊ id quidē affectato nimiuz stilo/quo uti consueuisse in phedro/ubi de oratox stilis agitur/confirmatur. Deinde interrogatus ipse gorgias/q̄ sit ars eius/inepta quadam iactantia respondit esse rhetoricaz: Rogatur deinceps quid sit rhetorica definire. Meminisse uero debemus rem quālibet in eo quod ipsa est/ꝑtim quidē cum rebus aliis conuenire: ꝑtiz uero differre. atq; id per quod conuenit nominari gn̄s/per quod discrepat/differētiaz hinc fit/ut definitio que id ipm quod res ē comprehendit/per genus eiusmodi differentiāq; debeat assignari Gorgias ergo ut pote qui artē suam nesciāt deffinire/genus ipsius ⁊ id quidē īepte ꝓfert. Differentiā uero quā mox in eadē responsione una cum genere debebat adducere/uix tandem post multas interrogationes extorquente socrate in mediuz afferre compellitur: principio respondet rhetoricā esse artē circa sermones. Et quoniā alie quoq; sunt

similes/interrogatur circa quos qualesue ſmo
nes: ut qua in re ab aliis artib9 differat/discer
natur. Respondet aūt circa sermones qui dicē
di uim prestant. Iterum id aliis artibus ē cōe
unde rursus adiungere cogitur/rhetoricā uer
sari ꝙplurimū circa sermones/uimq; dicendi.
Sed qm̄ id quoq; cōe cuz multis/urget iterū
addere circa sermones. s. de rebus maximis.
Cum uero ꝛ id cōe: iam nescio quid distinctius
afferre cōpellitur. i. per oratoriā nos consequi
ut nulli seruiamus/ſʒ aliis dn̄emur: atq; ēe ora
toriam artē ꝑsuasionis pro arbitrio effectricez.
Interea socrates admonet/ut in disputādo nō
tam ad personaz qua cum disputat/ꝙ ad rem
ipsam ꝛ sermonē/ꝛ animū intendamus. Deinō
uero quoniā oīs ars aliqua de re persuadet/q̄
ritur qua de re ꝛ qualis sit rhetoris persuasio
Mox in duo distinguitur persuasio. In eaz. s.
que sciam/ꝛ in eam que facit fidem: Concludi
turq; oratoriam persuasionē nō sciam afferre:
ſʒ fidem/non circa quelibet proprie: sed circa
iusta atq; iniusta: nō ubiq; ſʒ in turba potissimū
ac de rebus que precipue ad rempu. pertinēt.
Additur quin ēt oratorē de rebus insup ad ar
tes alias ꝓprie pertinentibus suadentius ꝙ ar
tifices ipsos posse loqui: nō quidē inter artium
ipsaꝝ peritos: sed iperitos. Inter hec admone
mur ne potentia unꝙ arteq; abutamur. Item
ne in disputando ubi ad ueritatē percipiendaz
necessaria ē trāquilitas perturbemur. Rursus
equo aīo atq; libētissimo redargutionē esse reci
piendam/presertiz in moribus corrigēdis. Ni
hil deterius eīm esse ꝙ de moribus falsa senti
re. Posthec cōcedit gorgias non pertinere
ad oratorē scire qua rōe res ipse se habeant: ſʒ
machinationē quandam sic ad persuadendum
excogitare/ut ipse ꝙuis ignorans: tamen apud
ignorantes magis intelligere ꝙ ipsi scientes ap
pareat: officiūq; eius esse/de quolibet in turba
strenue loqui non docendo sed persuadendo.
Concedit quoq; oratorez scire id debere ꝛ pos
se qō sit uerisimile: ēt si id quod uerū ē nesciat
qō quidem fieri nullo modo pōt. Nisi eīm rez
ipaz cognoueris/nūꝙ qd illius simile sit/agno
sces. Proinde queritur utrū sicut ad oratorez
alia scire non attinet: ita neq; etiā quid bonum

honestuz/iustum sit intelligere. Gorgias uero
cum alias dixerit oratorem ad hec atq; illa simi
liter se habere/hic sibi repugnans/scire hec sal
tem oportere consensit. hinc socrates argumen
tatur. Si orator scit iusta/ergo ē iustus: tētans
uidelicet gorgiam nūquid uim cōsequētie tene
at. Ille uero admittit statiz: cū proprie in scien
tiis artibusq; ad intelligentiā pertinētibus id se
quat/scit astrologica uel fabrilia. ḡ astrologus
ē uel faber. in iis tamen que ad uolūtatem mo
resq; pertinent/non sequatur/scit iusta ergo iu
stus: Opus eim ad iustitiā est uoluntate: Uex
tamen siquis diuinā quādam de iustitia scienti
am habeat/quod quidē spirante deo fieri quan
doq; posse plato uult: recte sequet. Quisq; eīz
certissime scinerit quātum bonuz iustitia sit/ꝙ
tum ue premiuz maneat/atq; contra quātum i
iustitia malū/ꝙtum ue huic suppliciū debeatur
is procul dubio iniustitiā fugiēs/iustitiam com
plectetur. Quacūq; uero rōe sese res habeant
gorgias sibimet cogitur cōtradicere, quippe cū
in superioribus/oratorem iniustū esse aliquando
posse cōcesserit: hic uero neget. Posthec socra
tes ex arrogantia poli sub quadam ironia ꝛ iu
niores iprobat/siqn̄ seniores corripiāt arrogā
ter: ꝛ precipit oībus ut emēdari a quolibet faci
le patiant. Ceterū ut que sequūtur plane i
telligantur/aduertendū est: oratoriam uel in ge
nere uel in spēbus posse considerari: atq; in ge
nere quidem deffiniri industriā ad ꝑsuadendū
in materia ciuili ꝓōptissimaz/tum quadā ꝓba/
tionis facultate/tum uel maxime eloquii gratia
ideoq; inter artē quādam differendi poeticāq;
esse quodāmodo cōstitutā. Hactenus oratoria
intellectui quidez bonū est/uoluntati uero neq;
bonum est neq; malum. Huius autez due sunt
species philophica ꝛ popularis/siue adulatoria
Illa bonum: hec uero malū. Illius quidē finis
ē/certis rerum/uerboꝝ/moꝝ rōibus/audiētes
ad cōe bonū perducere: Quā maxie laudat in
phedro ex phia poesisq; grauiori cōpositaz. Al
terius autem finis est p coniecturas turbe ueri
similes/cōcitationesq; aīorum: qōcumq; libue/
rit impetrare. Hanc inter sophisticā uulgarēq;
poesim ponimus ex utrisq; permixtā: quā in hoc
dialogo detestatur. Diuidit aūt artes ipsius

hoīs ꝓprie curatrices in duo precipue genera:
Quorum primū curat aīum: secūduȝ uero cor
pus. In aīo legalē facultatē ait legū conditricē
moꝝq́ȝ moderatricē/aīuȝ ipm ī hītu quodā na
ture cōsentaneo formare atq́ȝ stabilire. artem vº
iudicialē aīum siqñ hinc lapsus fuerit restituerē
In corpe quoq́ȝ gemīas ponit artes/simil͛r cor
poris curatrices: gymnasticā q́dē huius exerci
tandi magistrā ī bona ipm hītudine ꝑ uiribȝ ꝯ
firmantē. Medicinā uero corpori amissaȝ sani
tatē restituentē. Quapp̄ qualis ē legalis in aīo
talis in corpe uidet͛ esse gymnastica. Itē qualis
iudicialis in aīo talis in corpe medicina. Has
oēs apellat artes: qꝛ certa rōe ꝑducant ad bonū
Subdit naturā quādaȝ siue peritiā/adulatoriā
seruilē atq́ȝ fallacē: que falso has quatuor emu
latur: ꝑ sophisticā quidē simulat legalē: ꝑ orato
riā. s. uulgarē fingit iudicialē: ꝑ fucatoriā prese
fert gymnasticā: ꝑ quoq͂nariā medicū repñtat.
Totū uero hoc adulandi genus negat esse arteȝ
qꝛ nō rōe certa ad uerū bonū/sȝ lenociniis cōtē
dit ad gratiā. Sȝ nequis existimet platonē lon
ge oīum eloquētissimuȝ legittimā eloquentiā co
quinarie cōparare: legat phedrū in quo ⁊ eā ꝓ
bat/⁊ finē officiūq́ȝ ⁊ precepta eius subtilissime
tradit: asseritq́ȝ ipam esse similē medicine. Qm̄
uero polus oratoriā uiȝ extollens/oratores ait
ex eo maximā habere potentiā: qꝑ ꝓ arbitrio ua
leāt aduersarios carceri mādanare uel expolia
re bonis: uel͛ urbe priuare. Socrates duobȝ po
tissimū argumētis probat iniustos nō esse potē
tes. Primo quidē qm̄ potentia exoptanda ē uni
cuiq́ȝ tāq̄ꝑ bonum. cōstat uero licentiā qōcūq́ȝ li
buerit faciendi/iniustis hoībus ueluti mēte cap
tis: nō mō non bonā esse sȝ malā/atq́ȝ tandē ꝑni
tiosaȝ. Deinde maxima potestas ē posse id ipsuȝ
quod uelis efficere. Patet aūt oēs ueruȝ uelle
bonū. At malos uerū bonū uel ageꝛ uel conse
qui nunq̄ꝑ. Adde qꝑ mala mens eo ipso qꝑ mala
est: discors in seipsa ⁊ insana cēsetur: iamq́ȝ ab
his q̄ afferuntur sensibȝ supata. Quis ergo di/
xerit mēteȝ ⁊ languidā ⁊ more mācipiū suis ser
uientē mancipiis esse potētē? Interea humana
oīa distingunt͛ in tria. s. in bona/malaq́ȝ/⁊ me
dia. Bonoꝝ primū ē sapientia: Secūdū optāda
corporis habitudo. Tertiū fortune cōmoditas

Sed hec duo eatenus iudicant͛ bona/quatenus
cōmoduȝ menti exhibent ministeriū. Hoꝝ uero
opposita dicuntur mala: sȝ horuȝ media tāq̄ꝑ in
differentia sunt: que nō magis ad bonum decli
nant q̄ꝑ ad malū: ut ire sedere: atq́ȝ similia. Ad
ditur neminē uelle aut mala aut media/aut ea q̄
agit proprie: imo bona dūtaxat ⁊ ea quoꝝ gra/
tia monet͛ ⁊ agit. Nō ergo qui iniurias faciūt:
ipsas uolunt iniurias/sȝ bonuȝ cuius gratia fa
ciunt. Bonuȝ uero nō cōsequūtur: nō assequun
tur ergo quod uolunt. Nō ergo potētes. De
inceps uero socrates ex errore poli cōi cuȝ mul
tis nactus occasionē sancta nobis tradit p̄cep/
ta. Cui peccare grauiter licet/ ꝓpe miser ē. quī
peccat grauiter iam ē miser. qui peccati nō luit
penas ē miserior. Iniurias pati eligenduȝ ē po
tius q̄ꝑ inferre. Licentia qōcumq́ȝ libuerit fa/
ciendi nō ē potentia/nisi id nobis sit deniq́ȝ con
ducturuȝ. Cōducet aūt iuste dūtaxat utentibȝ:
iniusti ēt si totius orbis iperio potiant͛/ ifelices
sunt: imo infelicissimi. Quo eīm magis pecca/
re lȝ ⁊ quo minus peccati datur pena: eo infeli
ciores hēntur. Felicitas in sapientia iustitiaq́ȝ
consistit. ifelicitas ī cōtrariis. Qm̄ uero polus
ueritatis iudicium qđ ad iudicis q̄litatē potius
q̄ꝑ ad iudicantiū numerū referri debet/in quoꝝ
libet testiuȝ multitudīe collocat: iō socrates op
timuȝ probandi moduȝ esse respondet. Si uni/
cum in cā testē adduxeris: aduersariuȝ. s. rōne
cōuictuȝ. alioqum coaceruatā undiq́ȝ testiū mul
titudinē/parui ad ueritatē esse momenti. Prete
rea qꝛ polus ait iniuriam quideȝ facere turpius
esse/pati uero peius. socrates id arguit asserens
idem in rebus humanis moribusq́ȝ bonum esse
atq́ȝ pulchrum siue honestum. idē quoq́ȝ malū
atq́ȝ turpe. Deinde id ipsum pulchrum uel ꝓp
uoluptatem uel utilitatē/uel utrumq́ȝ putat exi
stimari. Turpe uero cōtra. Hinc argumētatur
si facere iniuriaȝ turpius ē q̄ꝑ pati/ non ex eo q
dem qꝑ sit molestius/ex eo igitur qđ sit dānosi
us: si ita ergo deterius iudicatur/mox adiungit
oportere seipm ratio ni tāq̄ꝑ medico curanduȝ ꝯ
mittere. affirmat quoq́ȝ iustam peccatoruȝ puni
tionem/ei qui punit͛ ꝓdesse quāplurimuȝ. Hec
eīm si iusta ē/ergo pulchra atq́ȝ honesta. Si ita
ergo bona. si bona cōfert aīo: uidelicet tāquam

medicine corpori/multoqꝫ magis a morbo aīm
animi liberat qui grauissimus ē morboꝝ oium
atqꝫ maloꝝ. Inter hec aīaduerte theologoꝝ sen
tentiā/nihil magis necessarium ēt utiliusqꝫ pec
catoribus ꝙ̄ cōfiteri peccata/affici penitētia:
penas a iudice petere: equo aīo ferr̄: ut purgeē
aīus/anqꝫ īsanabilis morbꝫ eius euadat. Post
hec audies facillimū esse nobis affectum illi no
struꝫ significare q simili laboret affectu. Itē so
cratē phie amore captuꝫ illi sꝑ obtēꝑare. Pre
terea eligēdum potius esse ut cetera nobis disso
nent oīa ꝙ̄ ut aīus intra se dissonet. Proinꝫ ubi
callicles socratē corripit q̄si argutiaꝝ nimiū stu
diosū/ītellige sb ꝑsona socratis sophistas a pla
tone redargui. Tangit postea callicles trasima
chi multoꝝqꝫ ꝓfanā opinionē dicētium mores
⁊ leges nō nature ordine: ſꝫ sola hoīum uel o/
pinione uel fictione cōsistere: Qđ in libris đ re
pu. ⁊ in sequētibus cōfutatᷣ. Qđ uero afferre
uideᷣ callicles cōtra phos: intellige nō cōtra le
gitīos phos ēe dicta: ſꝫ ꝓtim adu͛sus ignauissi
mos sophistaꝝ/ꝑtiꝫ aduersus eos q phie studio
abutunᷣ: dum uel ita solā logicā sectātur/ut ꝑ
tes speculationis alias deserāt: uel ita solā spe
culationē capessunt/ut philosophica moꝝ ꝑcep
ta institutaqꝫ ciuilia negligāt. Nō nulla uero ī
ipsa calliclis inuectiua falsa dicunᷣ: q̄ in sequē
tibus refellenᷣ. Post hec autē ꝑcipiᷣ oēm
in aīe nr̄e examine atqꝫ ꝓbatione esse diligētiā
adhibendam atqꝫ ad id tāqꝫ iudicē unuꝫ eligen
dum esse: in quo sapientia sit rei ipsius qua de
agitur: ⁊ beniuolentia qua libētius consulat: ⁊
audatia insuꝑ: per quā qđ ꝓfuturum putet/nō
uereatur exprimere. Deīde nos admonet socra
tes cum rōnales natura simus ne īrationali ca
su ⁊ fortuna uiuamus: ſꝫ certum uite finē dili/
gentissime prescribamus: uiasqꝫ ad ipsum eliga
mus cōmodiores. Deniqꝫ dum sepius obsecrat
calliclē ut ipsuꝫ libere audacterqꝫ redarguat/ad
monet nos nihil īquirere īpensius oportere ꝙ̄
animi medicinā. His actis callicles cōcedit
idem esse natura potētius ualidiusqꝫ ⁊ melius:
Atqꝫ naturalē iustitiā uelle/eum qui potentior
ē habere q̄cumqꝫ inferioꝝ sunt: eisqꝫ dominari
legēqꝫ illius naturaliter esse iustam: Ad hec so
crates ita infert. Si idē est potentius/ualidius

melius: atqꝫ multitudo ualidior ē ꝙ̄ unus: ꝗ̄ ⁊
potētior atqꝫ melior. Multitudinis ergo leges
cum potentioris meliorisqꝫ sint: iuste naturali/
ter erunt. At huius leges statuunt esse iustuꝫ
seruari inter oēs equalitatem: atqꝫ esse turpius
iniuriam īferre ꝙ̄ pati. Quāobrem nō soluꝫ le
ge turpius est facere iniuriā ꝙ̄ pati: atqꝫ iustuꝫ
est equitatē seruare/ut ī suꝑioribus dixerat cal
licles: ſꝫ etiā ipsa natura. Preterea qꝛ callicles
ī superioribus potentiores illos esse putauerat
qui astutia/audatia/uiolētia ceteros anteirent:
socrates paulatim hunc emendat: cogitqꝫ fateri
potentiorē esse: qui prudentior fortiorqꝫ sit ad
rempu. gubernandā. significat quoqꝫ inter hec
se eadē semꝑ eisdeꝫ de rebus adducere: probās
uidelicet cōstantiam: īprobans leuitatē. Id ue
ro calliclē conaᷣ ultra prudentiā fortitudinēqꝫ
ad tēperantiam quoqꝫ perducere. At hic quēad
moduꝫ supra Trasimicuꝫ imitatus circa iustiti
am potentiāqꝫ errauerat ita nunc sequutus ari/
stippuꝫ circa tēperātiā similiter errat: eaꝫ appel
lans stupidā ingenii seruilis ignauiā: atqꝫ in fo
uendis explēdisqꝫ sensuuꝫ libidinibus uirtuteꝫ
asserēs felicitatēqꝫ ꝯsistere. Socrates aūt moꝝ
ad demonstrāduꝫ se se accingit tēperantiā non
opinione humana/sed ordine nature constare.
Profecto naturalis ordo requirit ut īferiores
aīe partes superioribus pareant: totusqꝫ aīus
consonans undiqꝫ sit ⁊ sanus ⁊ pulcher neqꝫ
agat frustra: sed finem ꝓpositum cōsequaᷣ qua
lis est habitus uitaqꝫ tēperati. Contra uero in
hoīe intēperato rō regina hoīs seruili seruit cō
cupiscentie: dissonat quoqꝫ ⁊ languet: opusqꝫ in
explebile mollitur/incomparabiliqꝫ molestia uo
lantem sequiᷣ uoluptatem. id totū socrates py
thagoreorum presertim philolai et empedoclis
sententiis explicat/duplici precipue uia. s. ꝑ fa/
bulam ⁊ exemplum: In quibus ipse considera
aīam in hoc corpore oēm quidē esse mortuam
in tēperantē preterea inferis deputari: irrito as
siduoqꝫ labore miserabiliter agitatam: duꝫ quo
dam ꝑforato uase. i. đꝑrauato fallaciqꝫ iudicio
cōtinue machinatur/ꝑforatum quoqꝫ uas alteꝝ
idest cōcupiscentiaꝫ inexplebilē ꝯfluentibus oble
ctamentis īplere. Posthec qꝛ callicles nō so
lum uirtutē: sed ēt felicitatē in assidua libidinuꝫ

expletione ↄstituit affirmatq; idē esse uoluptatē
atq; ipm bonū: dolorem quoq; idē atq; maluz
iccirco socrates id pluribus rōibus confutat.
Prima: cōstat uoluptatē nō esse ipm bonū: cuz
sepe ⁊ turpissima sit: ⁊ turpissimis hoībus ad/
sit. Secunda: bonū ⁊ maluz utpote cōtraria in
eodē simul esse non possunt. At uoluptas ⁊ do
lor in eodē sunt simul: quādo uidelz quis sitiēs
bibit. tunc eīm sitiendi modestia cū bibendi uo
luptate cōcurrit. Tertia bonū ⁊ maluz sicuti ce
tera contraria solent/non simul abeunt ab eodē
Uoluptas autē dolorq; tunc ab eodē simul abe
unt: quādo quis eodē in tēpore dū bibit cessat
simul ⁊ sitire et delectari bibendo. Quarta: u/
nus q̄sq; presentia quidē boni fit bonus/mali ū
presentia fit malus. At neq; presente uoluptate
boni fiunt hoīes dissoluti: neq; dolore probi ho
mines mali fiunt. Quinimo cuz sepe eque gau
deant: aut doleant boni atq; mali et aliquando
magis mali gaudeāt/et boni magis doleāt/cer
te si uoluptas quidē bonū esset/dolor uero ma
lum sequeret̄ ut frequēter tam boni q̃ mali pa
riter boni forēt aut mali: ac nō nunq̃ boni ma
gis mali q̃ ipsi mali: atq; econuerso. Inter hec
aīaduerte preceptuz socratis obseruandū. s. nō
esse ad grauissima festinandū nisi leniora prius
fueris consequtus. Afferunt̄ deinde nō nulla
ex quibus confirmare quis possit/uoluptatē nō
esse ipsam p se bonū: ppea q̃ multe reperiātur
uoluptates male: noxie uidelicet ⁊ aīo simul et
corpori/nosq; a rebus optimis diuertentes. q̃
si uoluptas ipm per se bonum esset/ nulla esset
mala uoluptas: pinde distinguuntur iterum fa/
cultates: ⁊ que uelut artes ad bonuz utileq; cer
ta rōe procedunt: ⁊ que tamq̃ adulationes/nul
la ueri boni adhibita rōe uoluptatē solam aucu
pantur: Quarum in numero poesim ⁊ musicaz
cōemq; oratoriam collocat. Tu uero inter disse/
rendum hanc nota snīam. Uirtutē corporis sa
nitatēq; in ordine quodam et ornatu cōsistere:
similiterq; in ordine ornatuq; suo animi uirtu/
tem atq; sanitatē. Ex quo fit ut queādmodum
uirtus corporis uitiumq; nō in opinione/ sed ī
re ipsa uel nature cōsentanea uel opposita repe
ritur: sic uirtus uitiūq; animi non ad humanam
opinionē: sed ad nature legem diiudicetur. Cō

clude tandem optimum naturaliter prestat corpus
habere sanum q̃ egrotuz: tantū prestare simili
tēperatuz q̃ intēperatum animuz possidere. pre
terea confirmatur ī sequētibus sententia pytha
gorica oībus in rebus esse omniū optimaz tem
perantiam: Que quidem prima oīum adolescē
tibus ē tradenda/per quam precedens pueritie
intemperantia corrigatur: totusq; animus tēpe/
retur: quam mox sequi ceteras uirtutes existi/
mat. Siquidem temperatus erga deuz atq; ho
mines agit decentia: pius est iustusq; et fortis.
Deinde concluditur in sola uirtute felicitatem:
in sola ī pbitate esse miseriā/oīaq; humana ad
uirtutem: uelut ad signum: certissime referenda
Preterea sicut ad beatitudinē necessaria uirtus
est: sic ⁊ uitiorum castigationē/punitionēq; ne
cessariam esse: quasi morborū animi medicinā.
Deniq; intemperatum neqz hoībus/neqz deo/
neqz sibimet amicum esse posse. Ut autez natu
ralem temperantie excellentiā nobis ostendat:
ex pythagoreorū orphicorumqz mente subiun/
git uniuersum tēperantia atqz ēt concordia ⁊ iu
stitia que continentur in ipsa temperantia conti
neri. Ideoqz quod et pythagoras inquit. Intē
perantiaz ī oībus tamq̃ pernitiosissimam esse to
tis uiribus fugiendam. Quoniam uero ad hāc
simul atqz iustitiam equalitas precipue ptinet.
Equalitatem in primis precipit obseruari: quā
asserit in diis ⁊ hominibus ualere q̃plurimum
Equalitatem inq̃ geometricam per quam uni
cuiqz equalis ita fit distributio: ut pro capacita
te meritisq; cuiusq; equaliter distribuatur. Eq̄
liter inq̃ idest neqz magis/neqz minus q̃ uel
capacitas uel meritum exigere iudicetur. Equali
tas quidem geometrica in quadam cōgrua por
tiōe cōsistit. Arithmetica uero ī numero utriqz
pari. Neqz uero eadem est hec et illa. Sane ex
cessus sex ad quatuor. Itemqz excessus quatu
or ad duo apud arithmeticū numeros conside
rantem/est equalis. p duo eīm uterqz pficitur.
Uerum apud geometraz portionis iudicem est
inequalis Nam senarius numerus quaternari
um pportione sex qui altera supat: ī qua maior
numerus minorem ⁊ semel continet totum ⁊ ī
super eius dimidium: Quaternarius uero bina
rium proportione superat dupla. Eiusmōi uero

equalitate que nõ numerãtis more tantũ põderis uni tribuit q̃tũ alteri/ sʒ meritis ritu/ neq̃ magis neq̃ minus q̃ cuiq̃ cõgruat tribuit unicuiq̃/ ait cuncta seruari: In hac eim ⁊ iustitia dei in opibus suis: et hoīs ad hoies cõtinetur. Utrobiq̃ eim pro mẽsura capacitatis et meriti cuiq̃ distribuit. His dictis asserit theologica fundamẽta mox firmissimis ẽe rõib9 cõfirmata pcipue peius ẽe iniuriã facere q̃ pati: oĩuʒ ũ pessimũ cum iniuriã feceris nõ dare penas/ q b9 q̃si medicamẽtis ab oĩum maxio iniustitie morbo aĩus liberet. Nullum eim detrimẽtũ maius cogitari posse q̃ qd aĩo ĩfertur a uitio: adeo ut queãdmodũ hoĩ cum oĩo egroto corpore nõ expedit uiuere. Ita neq̃ cuʒ aĩo uitiis egro. Itẽ nõ multifaciendã esse uitam ĩ corpore: sed uirtutẽ. pẽtusq̃ esse seipm̃ flagitiosis hoĩb9 ob morum similitudinẽ pstare p similẽ/ q̃ ab illis iterfici. Inter hec monet ne res ullas: quaꝝ ignari simus/ tractandas agrediamur: presertiʒ graniores: maxĩe publicas oĩo uero oratoriam parnifacit: sĩ nullam possit uel priuatim uel publice salutẽ afferre aĩo: sed corpori dũtaxat reb9q̃ ad ipm̃ pertinentib9 consulat. Deridet et eos q cum diu reipu. tenuerint gubernacula: semp q dem ciuitatem externis bonis auxerint: aĩos ũ ciuium tempantia ⁊ iustitia formare neglexerĩt Qd quidẽ solum sit legiptimi gubernatoris officium. Cõcluditq̃ nõmodo nõ prodesse sed obesse plurimuʒ ciuitati gubernatores qui fortune potius q̃ animi bonis ꝓspiciant. Preterea potentiam oẽm sapientiamq̃ uiri in eo consistere ut aĩam a peccatis erga deum ⁊ hoies cõseruet ĩtemeratam. Nam huius quidẽ uite iacturam leuissimam esse: etherne uero salutis ẽe grauissimam. Ceteꝝ ut q̃ de futuris uel uirtutum premiis uel uitioꝝ suppliciis plato affirmat/ intelligas. Scito saturnum apud platonẽ ĩtelligi supnam intelligentiam: ĩ qua sit uniuersalis oĩum lex atq̃ prouidentia circa oĩum essentias/ ⁊ uitas ordinesq̃ formaꝝ. Huic autẽ subesse ordĩes tres precipuos numinũ: in quib9 saturnia ꝓuidentia in tria potissimum officia distribuit. Ex his q̃ numina ad distribuendas essentias ꝓprie subministrant/ cõi quodam iouis noĩe nuncupat. Que uero ad uitas suggerẽdas conferunt appellatione Neptuni. Que ad formaꝝ ordines disponẽdos/ noĩe plutonis apellat. Promotheum uero numinuʒ gradum his aliquanto inferiorem: qui formalẽ ordinẽ nature dũtaxat rationali/ presertim in hac uita distribuit. Deniq̃ tres iouis filios/ Asie/ Europe/ Africe: Iudices tria uult intelligi numina/ ad id maxĩe ministra iouis atq̃ plutonis/ ut formalis ordo iustitie in sepatis a corporibus animis expleatur.

Hic autem aĩaduerte diuinam legẽ delebiles uitiorum maculas certis tẽporibus puniendo diluere. Indelebiles ꝟo penis sempiternis affligere. Qd quideʒ transmigrationẽ aĩaꝝ per corpora sempiternã improbare uidetur. Qd autem dicit ꝓdam errauisse iudices in uiuentibus iudicandis duo nobis significat. primum quidẽ non diuinum sed humanuʒ circa uirtutes ⁊ uitia iudicium decipi. Secundum uero diuinã ꝓuidentiam in seipsa preuidisse iudicia fore falsa si a uiuentibus in hoc corpore uiui iudicarent Ideoq̃ non ex quodam tẽpore: ut uerba sonãt: sed ab etherno/ iudicium post hanc uitam fieri statuisse. Interea memento aniam uitioꝝ uirtutumq̃ affectiones ⁊ habitus secum ferre. Deniq̃ socratẽ hec penitus affirmare: nihilq̃ aliud expauescere/ nisi eiusmodi aĩe detrimẽtum iudiciſq̃ diuini conspectum. Quare concludit in nullo certamine nobis acrius q̃ in hoc condẽdum ut purissimam iudici cuncta inspicienti aiam offerre possimus. Ceteraq̃ oia q̃ hoies admirantur esse penitus cõptenẽda: solaq̃ ex oibus onoranda/ que ad salutẽ aĩe conferant sempiternã.

Gorgias platonis de rhetorica.

Callicles. Socrates. Cherephon. polus.

Cal.

SIc ad bellum ⁊ pugnaꝝ ferũt o socrates accedẽduʒ. so: Nũ quid post festum: ut dici solet uenimus tardiores? cal: Et ualde quidẽ urbanum/ multa eiʒ et preclara paulo ante gorgias nobis exposuit. so. Tarditatis huius causa hic Cherophon o callicles fuit: qui trahere nos moram in foro

coegit. che: Nihil id quidē īpedimenti o socra
tes fuerit. Ego eīm ⁊ remediū adhibebo. nam
mihi amicus ē gorgias. Itaq₃ siue nunc siue a
lias mauis / nobis eadē demōstrabit. cal: Quid
o cherephon? cupit ne socrates audire gorgiā?
che. Ob id ipsum certe aderamus. cal: Quan
docūq₃ igit̄ nobis placebit ad me ingredi / apō
me eīm gorgias diuertit / uobis aperiet. so: Be
ne loqueris callicles: Sꝫ num uellet in presen
tia nobiscū disserere? Cupio enim ab ipso ꝑcon
tari / quenam sit artis sue potentia: Quid ue ip
se profiteatur ⁊ doceat. Ceteraꝝ uero reꝝ quē
admoduꝫ tu dicis expositionē nobis alias affe /
rat cal. Haud molesta erit īterrogatio socrates
Nam id quoq₃ ī sua demonstratione cōtinebat̄
Iussit ergo paulo ante oēs qui intus aderant:
qō quisq₃ uellet eū interrogare: seq₃ ad cūcta re
sponsurū professus ē. so: Rem certe ꝑreclaraꝫ
narras. Itaq₃ cherephon īterroga ipsuꝫ. che:
Quid nā interrogeꝫ? so: Quis nā ipse sit. che:
Quēadmodū dicis? so: Ueluti si artifex calceo
rum foret / responderet certe se coriariū esse. an
qō dico nondū intelligis? che. Intelligo equi
dem ⁊ iā rogabo: dic mihi o gorgia. num uere
dicit callicles te profiteri responsurū ad oīa: de
quibꝫ quilꝫ sciscitet̄. gor: Uere ait o cherephō
Nēpe mō id ipm ꝑdicabā: atq₃ dico nihil noui
a me quēq̄ multis ānis ꝑcōtatuꝫ ēe. che: Ma
gna ḡ facilitate rn̄des gorgia. gor: Licꝫ huius
rei cherephō ꝑiculū facere. po. Lꝫ ꝑ iouē: sꝫ cō
modius ī me si uelis o cherephō: nā gorgias q
dem in dicēdo defessus mihi ur̄. Multa eīꝫ nu
ꝑ deseruit: che: Quid tu pole? Arbitraris me
lius q̄ gorgiā te responsuꝝ. po: Quid nā īter
est? dūmō satis tibi fiat? che: Nihil: sꝫ qm̄ uis
rn̄de. po: Interroga. che: Iā īterrogo: si gorgi
as sciāꝫ eius artis hr̄et: cuius frater eius hero
dicus hꝫ / quē ipm recte nūcuparemus? Nō ne
ut illū? po: Prorsus. che: Medicū ḡ uocātes
recte uocaremus. po: Ita. che: Si aūt illius ar
tis cuius aristophon filius aglaophōtis aut fra
ter eius hr̄et notitiā / quē recte ipꝫ apellaremus
po: Certe pictorē. che: Nunc aūt cū artis alicu
ius ꝑitus sit gorgias / quē ipꝫ r̄ete uocabimus?
po: O cherephon multe quidē artes īsunt hōi
bus experitia ꝑite adinuēte. Peritia eīm efficit
uitā nr̄aꝫ ꝑ artē īcedere. Impitia uero ꝑ fortu
nam circūuagarꝭ: haꝝ ū singulaꝝ ꝑticipes sunt
alii aliaꝝ aliter. Optīaꝝ uero optimi: quoꝝ ex
numero hic ē gorgias / arte pulcherrima ꝑditus
so: Preclare q̄dē o gorgia ur̄ polus adorandū
ꝑatus. Uextam qō ꝓmisit cherephōti n̄ seruat.
gor. Cur nō o socrates. so: Ad īterrogationeꝫ
q̄deꝫ nō satis respondisse mihi ur̄. gor: At tu
iteruꝫ si uis pete. so: Si tu gorgia rn̄dere mihi
uelles a te ipso libētius q̄rerē q̄ a polo. Cōstat
eīꝫ polū ꝑ ea q̄ mō rn̄dit rhetorice magis q̄ dis
serendi arti opaꝫ dedisse. po: Cur id o socrates
ais? so: Qr cū interrogasset cherephō cuius ar
tis ꝑitus eēt gorgias / laudasti tu quidē o pole e
ius artē / q̄si qs eā uituperasset: Que ṽo illa sit
nō respōdisti. po: Nō ne pulcherrimā ēe rn̄di?
so: Prorsus q̄dē: sꝫ nemo qualis sit ars gorgie
q̄rebat: sꝫ q̄ nā sit: ⁊ quē oporteat uocari gorgi
am: Quēadmodū te prius quodāmodo instrue
bat cherephō / ac tu illi bn̄ breuiterq₃ rn̄debas
Nunc ergo eadē rōe dicas / q̄ nā ars: ⁊ quē gor
giam simus appellaturi. imo uero tu gorgia no
bis on̄de quē noīari te deceat / ⁊ cuius artis pe
rituꝫ. gor: Rhetorice o socrates. so: Rhetoreꝫ
ergo te appellare debemus. gor: Et bonū q̄dē
si me qō ꝓfiteor esse: ut ait homerus noīare ue
lis. so: Uolo eq̄deꝫ. gor: Noīa ergo. so: An di
cemus alios quoq₃ te facere posse? gor: Hec eq
dem nō apud nos solū ueꝝ ēt apud oēs ꝓfiteor
so: Sꝫ nūq̄d uelles gorgia quēadmodū īcepim̄
disputationē ꝑagere: ꝑtiꝫ q̄dē īterrogando: ꝑtiꝫ
ēt rn̄dendo: ꝓlixitatē illaꝫ uerboꝝ q̄ uti ceperat
polus / ī aliud tēpus reseruās. Ueꝝ qō mihi ꝓ
miseris obseruato / uelisq₃ ad īterrogata q̄ bre
uissime rn̄dere. gor: Sūt q̄dē o socrates rn̄sio
nes q̄daꝫ: quas lōgioribꝫ ūbis necēe ē fieri. co
nabor tn̄ q̄ breuissime rn̄dere: Nēpe hoc ipm
unū ē ex his q̄ ꝓfiteor. nullū ī breuioribꝫ ūbis
q̄ me eadē explicare. so: Hac mihi gorgia opus
ē breuitate: ⁊ hāc mihi demōstres oro: copiā ū
ī tp̄s aliud reseruato. gor: Faciā eq̄dē ut nemi
nē dicas unq̄ te audiuisse me breuiorē. so: Age
iā rhetorice artis te hr̄e sciāꝫ dicis: aliosq₃ pos
se rhetores facere: ipa uero rhetorica circa ali
q̄d uersat̄ / ueluti textoria circa uestiū cōfectio
nē. Nōne? gor: Ita. so: Nonne ⁊ musica circa
melodie ꝑfectōnē. gor. Ita. so: ꝑ iouē o gorgia
rn̄siōes he tue me ualō delectāt q̄ q̄ breuissimis
absoluas. gor: Spo o socrates me tibi ī hoc ad
uotū satisfacturū. so: Recte ais. Age et de rhe

torica simil'r mihi respõde: quorũnam scĩa sit:
gor. Sermonũ. so: Qualiũ o gorgia sermonuz
Num eorꝫ qui ostẽdunt/qua rõne uiuẽdi egro
tantes cõualescere possint. gor: Nõ. so: Nõ igi
tur circa sermones oẽs uersat̃ rhetorica. gor:
Nequaq̃. sõ: Uerũtamẽ circa eos sermones q
dicendi facultatẽ prestant: gor: Proculdubio.
so. Nũquid rhetorica in quibꝫ dicẽdi/in eisdez
⁊ intelligendi uiz prebet? go: Quid ni? so: Nõ
ne medicina de qua mõ dicebamus efficit ut d
egrotãtiũ curatiõe ⁊ itelligere ⁊ loq possimus?
gor. Necesse ẽ. so: Et medicina igit̃ ut appauet
circa sermones uersat̃. gor: Sic ẽ. so: Eos ui
delicet q ad morbos ptinẽt. gor: Maxĩe. so: nõ
ne et gymnastica circa sermones ẽ de bona ma
laue corporꝫ hĩtudine. gor: Certe. so: Atq et a
lie artes o gorgia eadẽ rõe se hẽnt. Quelibz eiz
earꝫ uersat̃ circa sermones eos qui ea de re cu
ius ars ipa ẽ hẽnt̃. gor: Appet. so: Cur ergo ar
tes alias nõ apellas rhetoricas? cuz circa ꝗmo
nes sint: siquidẽ hanc ipaz apellas rhetoricã q̃
sit circa sermones. gor: Qr ceterarꝫ quidẽ arti
um scĩa oĩs o socrates circa manuales affectio
nes actionesq̧ huiusmõi: ut ita dixeriz: uersat̃
Rhetorice uero nullũ ẽ opus eiusmõi. sz oĩs ac
tio eius atq̧ ptãs i dicẽdo cõsistit. Hãc ob cãz
arbitror rhetoricã esse artẽ circa sermões: idq̧
recte dicere me affirmo. so: Intelligo ne quam
uelis eã dicere? forte uero clarius cõprehendã.
Sz respõde: sunt nobis artes an nõ? gor: Sũt
so: Ex oĩum numero artiuz alias esse arbitror:
q̃ i ope plurimũ uersant̃: uerbis aũt parꝫ admo
duz indigẽt: alias uero q̃ nullis: sz ẽt p silentiũ
pfici possunt: queadmoduz ars pingẽdi ⁊ statua
ria ⁊ alie multe. Ex taliuz numero negare uide
ris esse rhetoricã. gor: Recte admodũ socrates
accipis. so: Alie preterea artes sunt q̃ uerbꝫ to
tum pagunt: ope uero/ut ita dicã/aut nihil/aut
parꝫ indigẽt. Qualis ẽ arithmetica/cõputatoria
geometria ⁊ tesserarꝫ taloriũq̧ ludus: ⁊ alie mł
te artes: quarum quedam uerba actõnibus fer
me hẽnt eq̃lia. Plurime ꝟ plura atq̧ oĩo oĩs
earꝫ actio ptãsq̧ in eiusmõi uerbis cõsistit. Ta/
lem aliquã uideris mihi rhetoricã dicere. gor:
Et uere uideor. so: Attñ harꝫ nullã arbitror te
rhetoricã apellare/ꝗuis dixeris artẽ in dicẽdo
uim hẽntez esse rhetoricã. Nam siqs cauillari
uellet sic argumentationẽ suscipet. Ergo arith/
meticam o gorgia rhetoricã nuncupas. Nõ opi
nor tñ te uel arithmeticã uel geometriã rhetori
cam dicere. go: Recte putas o socrates ⁊ iuste
suscipis. so: Age nunc et tu respõsionẽ quaz pe
tebam pfice. cum rhetorica sit ex earꝫ artiũ nu
mero q̃ plurimũ uerbis utunt̃/sint uero ⁊ alie
tales/conare nobis exprimere/q̃nã ars ⁊ circa
qd in dicendo uim precipuã hñs sit rhetorica.
Veluti siqs in artibꝫ quas supra cõmemorabã
me iterroget o socrates q̃nam illarꝫ arithmeti/
ca ẽ. Respõderẽ utiq̧ ut tu mõ dicebas eã ẽe ex
earum artium numero/ que uerbis plurimum
assecunt̃. ac si rursus pcontaret̃/circa qd ũsa
tur/dicerẽ circa paris ipisq̧ notitiã: quot utra
q̧ sint. Quin ẽt si reqrat iterꝫ cõputatoriam ꝟ
artẽ quam apellẽ/respõdebo hanc q̃q̧ inter eas
artes cõnumerari: q̃ uerbis totuz iplent. Qd si
efflagitet circa qd uerset̃/rñdebo eorum more
q decreta cõscribunt i pplo: uidelz cõputatoriã
i aliis qdẽ ita se habere queadmodum ⁊ arith
metica se se hz. Nẽpe circa idẽ utrãq̧ ẽe/par. s.
atq̧ ipar. sz i hoc differre qm̃ ꝯputatoria cõsi
deret par et ipar: quam et ad se ⁊ inuicẽ ꝗtita/
tis cõficient sũmaz. Preterea siqs me dicẽte a
stronomiaz i earum artiũ genere collocari q̃ to
tuz uerbis absoluunt/rursus pcõtaret̃ circa qd
potissimũ tendant astronomie uerba subicerem
circa astrorꝫ motuz solisq̧ et lune: q̃ inuicẽ rõe
illorũ se hẽant cursus. gor: Recte ꝓfecto o so
crates respõderes. so: Age iã ⁊ tu o gorgia: ꝓ
fecto rhetorica ex illis ẽ artibꝫ q̃ ũbo ptractant
oĩa ⁊ pficiunt. Nõne? gor: Profecto. so: Dic q̃
qd ex oĩbꝫ id sit potissimuz deo de q̊ hii ꝗmões
habẽt̃ qbꝫ rhetorica utit̃. gor: Maxĩa ⁊ optĩa
o socrates rerũ hũarꝫ negocia. so: At hoc simil'r
ãbiguz ẽ gorgia? nec ullo mõ clarũ. Arbitror
eqdẽ te cantilenam illã q̃ circum i cõuiuiis ca
nit̃ audiuisse i q̃ cantores ita ꝯnumerant. opti
mũ qdẽ ẽe bene ualere. Scdo loco ẽe formosũ
Tertõ hr̃e diuitias ut ũbis poete ipius utar/nł
la fraude q̃sitas: gor: Audiui nimiruz: sz quor
sum hec? so: Qm̃ subito tibi artifices earuz re
rum occurrerent: quas i ea cantilena poeta lau
dauit/medicus uz et pedotriues/⁊ nũmator/di
ceretq̧ ꝑmuz medicus. decipit te gorgias o so
crates. Nõ. n. ars eius ad maxĩuz hoĩuz bonũ

spectat, imo mea: atq si ego ab eo qsnā sit ipse
pqrerē/diceret forte esse se medicū. qd ais g?
an tue artis opus maximū ē bonū? qd ni rñde
ret: cū opus eiusmōi sanitas sit. nihil ꝓo sanita
te sit melius: Post hec forsitan pedotriues ue
hemēter admirari se diceret si tu oñdere posses
plus boni ī arte tua īeē ꝙ ipe ī sua. Ac si ego
rogarē/ꝛ tu qs es qd tuū ē opus? Pedotriues
suz diceret. ē aūt opus meū corpora hoīum for
mosa robustaq reddere. Deiñ ū nūmator/cete
ros ut puto ꝯtēnens sic obiiceret: Aīaduerte
o socrates an qcꝙ maius tibi uideaṫ bonuz ꝙ
diuitie uel apō gorgiā: uel apō aliū quēlibz: ego
itaq ad eū dicerē. Tu ne g tāti boni es auctor
Suz rñderet. qsnā es g? nūmator sū: Quid ū
putas ne sūmū hoīb bonū esse diuitias? qd ni
putē iqet? Ego ꝟ ita subiciā: hic tñ gorgias cō
tendit artē suā maioris boni cām ēe ꝙ tuā. Cō
stat itaq eū posthec iterrogatu: qdnā istud ē
bonū? demōstret ipz gorgias. Quāobrē age mi
gorgia existima te ꝛ ab illis ꝛ ad me sic ēe iter
rogatū: atq rñde qdnā ē istud qō ipe maximuz
hoīb bonū ēe cēses? teq auctorē eius ēe ꝓfite
ris. gor: Qō ē o socrates maximū reuera bonū
ꝛ cā ut et ipsi liberi simus et ceteris ī nr̄a passiz
repu. dñemur. so: qd ergo istud ēe dicis? gor:
Posse ūbis psuadere/et ī iudicio iudicib/et in
cōsilio ꝯsulētib/et ī cōtiōe cōtionātib/ atq ī a
lia qlibz cōgregatiōe ciuili. Jā ū ob huiusmōi
facultatē seruiet tibi medicus/ſuiet pedotriues
qn ēt ipe nūmator: nō sibi sz alteri. i. tibi dicen
di et uulgo psuadēdi uiz hñti/diuitias suas cu
mulauisse cōpieṫ. so: Nunc mihi uiderī gorgia
quā artē in dicas ēe rhetoricā ꝓprie oñdisse: Ac
si recte pcipio artē psuasionis effectricē ais esse
rhetoricā eiusq oēz diligentiā ꝛ sūmaz ī hoc fi
niri. An qcꝙ āplius hēs/qō de artis istius po
tētia referre possis ꝙ ut psuasionē audiētiū a s
afferat? gor: Nihil aliud hēo socrates: sz suffici
ēter mihi definisse uiderī. Hec. n. ē eius sūma.
so: Audi o gor: certū hēo/siqs alius cum alio
disputet uolēs id ipz nosse de q disseriṫ/me qq
ut mihimet psuadeo ēe talē. Judico aūt merito
te qq huiusmōi ēe. gor: Quorsuz hec o socra
tes. so: Dicā nūc: haud te lateat me nō satis ap
te cognoscere qnā sit qbusue de reb psuasio il
la quaz dicis a rhetorica ꝓficisci. Et ꝙuis sus
picer quaz et de qb ipse uelis dicere/nihilomi
nus abste reqrā/quā dicas psuasionē et qb ꝺ

reb a rhetorica fieri. sz quā ob cāz cum iā ipse
suspicer nihilominus a te petā? potius ꝙ ipe ex
ꝑmā? ꝓfecto nō tui cā sz ſmoīs ipius: q ita pce
dat/ut maxīe nobis id de q agiṫ expliczz. Atten
de g num iuste rursus iterrogare te uidear: ue
luti si pcōtatus essez qsnā pictor sit ceusis/tuq
rñdisses aīalia pingēs: nōne iuste peterem/qlia
potissimū aīalia et q pcō pingēs? gor. Juste ad
modū. so: Num ꝓpea qr et alii sunt pictores/
alia similr̄ aīalia multa pingētes. gor: Ob hoc
ipm. so: Qō si alius nullus ꝑter ceusiz pigeret
recte utiq rñdisses. gor: qd ni? so: Age iā ꝛ ꝺ
rhetorica dicas: utr sola hec uideaṫ psuadere/
an alie qq artes. Tale ū aliqd dico qsqs aliqd
docet utrū qō docet ēt psuadz necne? gor: psua
det ꝓfecto. so: Rursus aūt ī eisdē artib quas
pauloāte ꝯmemorabamꝰ ita ꝯsideremꝰ. Arithme
tica nōne docet nos qcūq ad numer ptinēt: ari
thmeticusq similr̄? gor: ꝓculdubio. so: Nonne
et psuadet. gor: Certe: so: Ergo ꝛ arithmetica
psuasionē facit. gor: appet. so: ꝓīde siqs iterro
gauerit quā psuasionē ꝛ circa qd efficiat rñde
bimus ꝑceptoriā: uz circa par et ipar/qt utraq
sint. Poterimꝰ similr̄ ceteras qq artes qs mō re
ferebamꝰ oñdere psuasionis effectrices ēe: et cu
ius ꝛ circa qd maxīe. nōne? gor: ita. so: ꝙobrē
nō sola rhetorica psuasiōis ē artifex. gor: Ue
ra narras. so: cū g nō sola id faciat sz et artes a
lie/haud qlis psuasiōis et circa qd effectrix sit
rhetorica pcōtaremur. nōne iusta tibi ur̄ petitō
gor. Mihi qdē. so: Rñde igiṫ o gorgia qñqdē
tibi ur̄. gor: huius eqdē o socrates magr̄az dico
rhetoricā q ī iudiciis cetibusq aliis ut pauloāte
dicebā/atq de iustis et iiustis adduciṫ. so. atq
et ipse psuasionē hāc te dicere suspicabar sz ne
admirerī si deīceps tale aliqd te rursus iterro
go. qō ꝙuis uideaṫ ēe pspicuū tñ repeto. nā ut
dixi nō tui cā id reqro sz ut disputatō suo qdaz
ordīe pagaṫ: ne assuescamus sbintelligēdo ea ī
uicē q forēt discutiēda ꝑripe. gor: Et recte qō
facere uiderī o socrates. so age ꝟ et hoc ꝯsidere
mus: num uocas aliqd discere. gor: Uoco. so:
qd rursus aliqd credere. gor: Et hoc. so. An
g discere idēq credere ēe putas. idēq disciplī
nā atq credulitatē: an aliud? gor: Aliud eqdez
ēe arbitror. so: Hinc ū cognosces/siqs. n. pcō
teṫ ē ne credulitas qdā falsa et qdā uera/ut ar
bitror ꝯsentires. gor. Certe. so: qd ꝟ scia ē ue
ra et falsa. gor: Nequaq. so: Cōstat igiṫ nō ēe

idē. gor: Cōstat. so: Uerū tñ et illis q didicerūt
et illis q crediderūt iā ē ꝑsuasuz? gor: Sic ē:
so: Uis ne ḡ duas ꝑsuasionis spēs ēe ponamus
q̄x altera q̄dē absq̄ sciā ꝓstet fidē. altera ū sciaz
gor: ꝓrsus. so: Utrā ū ꝑsuasionē affert rhetori
ca ī iudiciis aliisq̄ cetib9 de iustis iiustisue reb9
Num ex q̄ hoīs absq̄ sciā credāt/an ex q̄ sciant
gor: ꝑspicuū ē o socrates ex q̄ audiētes credere
adducāt: so: Itaq̄ ut uī rhetorica ꝑsuasionis
eius ē artifex q̄ credulitatē potius q̄ doctrinaz
circa iustū uł iiustū ꝓstat. gor: Certe. so: orator
ḡ nō docet ī iudiciis aliisq̄ turbis iusta et iiusta
sz fidē dūtaxat īducit. Neq̄ eīz posset turbā tā
tā res tā grādes tā breui tpe edocere. gor: Nō
certe. so: Age iā q̄d de rhetorica dicendū sit ui
deamus: Ego. n. nōdūz satis q̄d dicturus siz ī
telligere possuz: qñ. n. publice de medicox elec
tiōe tractabit: aut de nauiū aliarūue rex opifici
bus eligēdis. tūc forte ꝯsultare ad oratorē nō ꝑ
tinebit. Pz. n. ī huiusmōi electioibus ꝑitissimū
quē q̄ eius artis eligēdū ēe. neq̄ rursus cū de
ꝯstruēdis muris uł portuū dispositiōe/ uł nauiū
apparatu cōsultabit: oratoris offīm erit ꝯsulere: sz
architecti. qñ ēt neq̄ cū eligēdo īꝑatore aut de
exercitu aduersus hostes īstruēdo aut ꝯ occupā
dis locis deliberabit. sz ad duces exercitus cō
sultatio ꝑtinebit. Ad oratores ū nequaq̄. q̄d
ad hec dices gorgia? Nēpe cū et rhetor ēe ꝓfi
tearis et alios posse rhetores facere/ ꝓstat nimix
ea q̄ tue artis sīt a teipso sciscitari atq̄ accipe:
Et me q̄dē nūc rē tuā agere putato. Forte eīm
īter eos q intus sīt adest aliq̄s q discipulus tu
us ēe cupiat. Quales ego quosdā ⁊ q̄dē frequē
tes sentio: quos hec a te q̄rere forte deterret pu
dor. A me ḡ rogatus ab illis q̄q̄ hūc īmodū
īterrogari putato. q̄dnā rꝓortabimꝰ si ī tuā nos
tradiderimꝰ disciplinā? q̄b9 ꝯ reb9 reipu ꝯsulere
poterimꝰ: nūq̄d ꝯ iusto solū et iiusto? an ꝑ ꝯ his
q̄ mō socrates adducebat? Da opā ḡ ut his re
spōdeas. gor: Conabor eq̄dē oēz tibi rhetorice
facultatē planius explicare. ipe eīz ꝑ belle ad id
nos deduxisti: Scis utiq̄ hec nauilia et menia
athenax portusq̄ dispositionē ꝑtiz themistoclis
ꝑtiz piclis nō opificū ꝯsilio ēe ꝯstructa. so: ferū
tur hec o gorgia ꝯ themistocle. piclē ūo ipse au
diui de muro medio cōstruēdo ciuitati ꝑsuadē
tē. gor: ꝓterea q̄tiēs de his q̄ tu mō referebas/
deliberat: uides oratores ipsos ꝯsulere eoxq̄ ī
his reb9 ꝑferri snias. so: hec eq̄dē admirās iā

dudū a te de rhetorice ꝑtāte q̄ro. Nēpe mihi
hec cogitāti diuina q̄dā ꝑtātis eius magnitudo
uī. gor: O si cūcta scires o socrates? uideres ꝑ
fecto hāc oēs ut sūmatiz dicā sub se uires āple
cti: cuius q̄dē rei magnū tibi afferā argumētū
Sepe iā cū frē meo aliisq̄ medicis ad aliquē e
grotātiū igressus cū ille uel pharmacū nollet bi
bere/uel secādū urendūue se medico nō ꝑmitte
ret nz ꝑsuadere posset medicus: ego ꝑsuasi non
alia q̄ rhetorice facultate. Assero āt siquā ī ur
bē rhetoricus accesserit atq̄ medicus certetq̄
īter eos uerbis ī ꝯcione uel ī alio quouis cetu/
uter sit ꝓ medico eligendus rhetor ne an medi
cus fore ut medicus q̄de nusq̄ appeat: eligat
āt si mō ipe uelit dicēdi ꝑitus. Nihil eīz ē de q̄
nō maior cū ꝑsuasiōe rhetoricus q̄ q̄lib3 arti
fex uulgo loq̄t. Potētia ḡ artis huius tāta est
atq̄ talis: decet tam̄ o socrates ita rhetorica uti
queādmodū ⁊ ōi alia facultate certādi. Neq̄
eīz is q pugnis lacertisue ⁊ armis ita pugnare
didicerit ut amicis et inimicis supior possit eua
dere/ob hoc aduersus oēs eq̄ certarī dz/ut ami
cos ēt ꝑcutiat/pugnat/occidat. Nec ēt ꝑ iouez
siq̄s palestra exercitatus pugil robusti corporis
euaserit Deīde pētes āt aliquē aliū domesticox
uł amicox pulset/ꝓꝑea pedotriuas ⁊ eos q ar
mis pugnare docēt: odio hrē ⁊ ex urbib9 expel
lere decet. Illi. n. hec tradiderūt ut hec discen
tes ꝯ hostes ⁊ iferētes iiuriā uterēt ulciscētes
uz nō iferētes. Nōnulli ūo hec ꝑuertētes robo
re arteq̄ abutūt: sz nō ꝓꝑea q docuerūt īꝓbi
sīt iudicādi: neq̄ ars culpāda malaq̄ hñda: sed
meo q̄dē iudicio q ꝑuerse utūt: eadē q̄z de rhe
torica rō ē. Pōt. n. ⁊ adūsus oēs ⁊ q̄lib3 de re
orator dicere adeo ut apō multitudinē facile ad
modū de re q̄lib3 ꝑsuadēdo supior ēe possit. At
ū siq̄spiā adeptus rhetoricā deīde iiuste poten
tia huius artis utat nō eū q docuit odisse atq̄
urbe expellere decz. Ipe. n. ad iustū usū tradi
dit. h ū ꝯ utit: Quapꝓ eū q nō recte utit par
ē odisse ⁊ ī exiliū mittere: ꝑceptorē ū nequaq̄
so: Arbitror te gorgia multis disputationibus
interfuisse. idq̄ ī eis iā cōptuz hrē eos uidelicet
qui inter se disputant haud facile posse cum di
sceptare inceperint sic abire ut rez ipsam defini
entes se inuicem soluz doceant atq̄ discā: sz si
de aliq̄ cōtēdant neq̄ cōcedat alter alteri/ aut
putāt: certantes simulꝰ nō aūt q̄ꝺ erat ꝓpositū ꝑ
uere aut ꝑspicue loq̄ idignant ⁊ ꝑ iuidiā dictū

195

qrentes. Nō nunq̄ ū tādē adeo turpiter disce
dūt cū iurgiis mutuisq; maledictis: ut ēt penite
at audiētes qd eiusmōi hoīes putauerint audiē
dos. Quorsuz vº hec dico? qin tu nō mihi uide
ris satis nūc cōsentanea ⁊ cōsona dicere his q̄
ꝑus d rhetorica dixeras. Uereor tñ arguere ne
me arbitreris nō rei declarāde sz tui grā dcerta
re. Si ḡ tu ex eoꝝ nūero es e q̄ruz ego suz/libē
ter abste pq̄rerē sin minus dimitterē. q̄ si petas
q̄ruz ego ex numero siz/rñdebo ex his q libēter
redargui patiunt̄/siq̄d nō uere dicāt: libēter ēt
redarguūt/siq̄d ab alio nō uere dicat̄. et q̄bus
nō minus gratū ē rephendi q̄ rephēdere. Tā
to eīz maius id ēe bonū existīo: q̄to maius bo
nuz ē maxio q̄dā liberari malo/q̄ alios libera
re. Nihil. n. tñ ēe malū hoīb; arbitror q̄tuz ē
opinio falsa. In his uz reb; d q̄b; pñs a nobis
ꝯmo ē īstitutus. Si ḡ et tu ais ēe te talē/dispu
temus: sin ū dimittēdū cēses dimittamꝰ iā cetū
q; soluamus. gor: Dico ꝑfecto o socrates me q̄
q; talē ēe/q̄lē mō tu describebas: sz forte alioꝝ
q adsūt/rō ē hñda. Iādudū. n. āteq̄ uos acce
deretis his multa narraui. Et nūc forte si dispu
tare pgamus/mora lōgior ꝑtrahet̄. Quāobrez
cauēdū ē ne hoꝝ aliq̄d facere cogitātes dtineamꝰ
che. clamorē o gorgia ⁊ socrates hoꝝ audit̄ cu
piētiū uos auditis. mihi ū nullū negociū tāti sit
ut disputatiōi huic a uobis īstitute aliud āntepo
nā. cal: p iouē o cherephō ego q̄q; cū multis di
sputatioīb; īterfuerī/nescio an unq̄ eq̄ ac nūc
fuerī delectatus. iōq; ēt si diē totā disputare ue
lint erit mihi pgratū. so: Atq o callicles q̄tū ī
me ē nihil ꝑhibet/mō uelit gorgias. gor. Tur
pe q̄dē o socrates deīceps mihi foret si disputa
re nollē ꝓferti cū ab initio iusserī oēs d q̄ q̄sq;
uellet īterrogare. Itaq; si placet pñtib; disputa
atq; pcōtare q̄eq̄d libet. so: Audi iā o gorgia q̄
ī tuis ūbis admirer. Forte. n. cū tu recte dicas
ego nō accipio recte. ais rhetoricū posse te face
re/siq̄s a te discere uelit. gor. Aio eq̄dē. so: nō
ne ut de oīb; ī turba ꝑbabilr̄ dicere ualeat nō
docēdo sz suadēdo. gor: Ita prsus. so: Adde
bas ꝓterea rhetoricū de sanitate plusq̄ medicū
psuadere. gor: Dixi ꝑfecto: sz ī turba. so: Nōne
idē ē ī turba qd īter ignorātes. Nunq̄. n. apd
eos q sciūt magis q̄ medicus de sanitate psua
deret. gor: Uera narras. so: nōne ḡ si suadenti
or erit medico sciēte suadētior erit. gor. oīo. so
Ipe tñ non medicus. gor: Non. so: Ac si non
medicus: ergo et īscius eoꝝ q̄ ītelligit medicus
gor: pculdubio. so: Quare qui nescit sciente a
pd nesciētes suadentior erit/qñ rhetor medico
suadētior erit: ita ne seq̄t̄? gor: In his certe ita
seq̄t̄. so: Nōne ī ceteris q̄q; artib; rhetor atq;
rhetorica se similr̄ hz? ut ad rhetoris facultatē
nihil adtineat scire q̄ rōe res se hēant: sz machi
nationez q̄ dā/sic ad psuadēdū excogitare ut a
pud ignorātes magis scire q̄ ipsi sciētes appa/
reat. gor. nōne magna facilitas hec ē o socrates
eos uidelicet qui artes alias nunq̄ didicerint/
sz hanc solam nihil tamē aliis minus habere?
so: Utꝝ orator ob hāc unā facultatē minus ha
beat uel non minus q̄ alii/paulopost īq̄remus
siq̄d ꝯducere disputationi uidebit̄. Nūc autem
hoc ꝑus cōsideremus an circa iustū ⁊ īiustum
honestū et turpe/bonū et malum/sic ita se hēat
orator/quēadmodum circa salubria atq; alia q̄
ad alias artes adtinēt: ut. s: ignoret q̄dē utrum
bonū malūue sit aliq̄d: pulchrūq; uel turpe/aut
iustū uel īiustū: psuasionē vº quādaz ita de reb;
huiusmōi machiet̄/ut ignorās ipe īter ignoran
tes scire magis q̄ sciētes appeat. an forte necēe
ē hec eū nosse: oīq; cū hac sciā iā pta ad te ꝓfici
sci q sit futurus orator? ac si huiusmōi reꝝ sci
entiā nō adferat secū/tu q̄dē pceptor rhetorice
talia nō docebis. non. n. tuū ē officiū hec doce
re. efficies aūt/ut uulgo scire talia uideat̄/cum
nesciat/appareatq; bonus esse cū minime sit. an
oīo rhetoricā docere nō poteris/nisi ꝑus horū
ueritatē fuerit ꝯsequtus. aut q̄ se mō hec hñt o
gorgia? p iouē precor ut quēadmodū pauloāte
cepisti rhetorice nobis apias ptātem. gor: At e
niz o socrates arbitror si forte q̄s hec ignoret e
uz a me pceptuꝝ. so: Siste ḡ recte eīm dicis si
quē tu rhetorē feceris oz eū iusta īiustaq; scire
uel āteq̄ ad te accedat/aut postea a te pdiscere
gor: Oīo: so: Quid ūo? q ea q̄ ad fabricā spec
tant didicerit nō ne ē faber? gor: Est: so. Et q
musicā musicus. gor. Ita. so: Et q q̄ ad medi
cinaz ptinent medicus? Atq; in ceteris eodem
pacto quisquis didicerit aliquid talis euadit/
qualem cuiusq; scientia reddit. gor: Omnino.
so: Nōne ḡ p hanc rōez iustus erit q̄cūq; iusta
didicerit. gor: Maxie. so: Iustus aut iusta fac

goꝛ. Ita ē. ſo: An nō ergo neceē ē rhetoꝛicū ēe
iuſtū? iuſtū uero uelle iuſte agere. goꝛ: Appar3
ſo: Nunq̄ ergo uolet iuſtuſ iiuriā facere. goꝛ:
Nunq̄. ſo: Rhetoꝛicū q̄dē neceē ē ex p̄cedēti
rōe iuſtū ēe. goꝛ: Neceē. ſo: Rhetoꝛicus ergo i
iuriā facere nunq̄ uol3. goꝛ: Nunq̄: ut appet.
ſo: Remiſcere te paulo āte dixiſſe nō opoꝛtere
pedotriuas criminari atq̄ expellere: ſiq̄s pugil
certamīe pugili male utat᷑/īferatq̄ ĩiuria3 atq̄
eodē pacto/ſiq̄s oꝛatoꝛ ĩiuſte utat᷑ rhetoꝛica nō
illū q̄ docuerit ēe accuſandū ⁊ expellēdu3: ſ3 in
iuſta agētē/neq̄ rhetoꝛica recte ut entē. dicta ne
hec ſunt an nō? goꝛ: Dicta. ſo: Nūc aūt ipe oꝛa
toꝛ nunq̄ ur̄ facturus iniuriā. goꝛ: Nunq̄. ſo:
Atq̄ i ſupioꝛib; o goꝛgia dcīn ē/circa ſmones
uerſari rhetoꝛicā/nō de pari q̄dē ⁊ īpari: ſ3 de
iuſto at3 ĩiuſto. goꝛ: Certe. ſo: Ego ḡ cū tu hec
diceres rhetoꝛicā nunq̄ ēe rē ĩiuſta3 exiſtimaui
q̄ ſp̄ de iuſtitia uerba faceret. Poſtq̄ ū paulo
poſt dixiſti/ſi oꝛatoꝛ ĩiuſte rhetoꝛica uteret᷑/ſta
ti3 admiratus atq̄ ratus nō ēe cōſentanea inter
ſe q̄ abſte dicebant᷑ illa ꝓtuli uerba: ut ſi redar
gui cōductuꝝ putares. ut ego puto: ope p̄ciū ſo
re diſſerere/alioq̄n dimittere. Deiñ uero nobiſ
cōſiderātib;/ut te nō latet cōceſſu3 fuit fieri nō
poſſe ut rhetoꝛicus rhetoꝛica utat᷑ ĩiuſte/uelitq̄
ĩiuriā facere. Ad hec aūt ſatiſ q̄ rōe ſe hēant di
ſcernēda/p canē o goꝛgia nō p̄ua opus ē diligē
tia. po: Quid uero o ſocrates tu ne ēt ſic d̄ rhe
toꝛica opiaris/ut nunc ais. q̄n al'r an magiſ pu
tas goꝛgiā pudoꝛe quodā adductū cōceſſiſſe ti
bi rhetoꝛicū iuſta et honeſta ⁊ bona ſcire. Ac
ſiq̄s hec ignoꝛās ad ipm uenerit eū ēe docturꝫ:
Ex q̄ foꝛſitan cōceſſione cōtrariū deīde aliq̄d ī
diſputādo ſequtu3 ē. Hoc tu q̄dē nimiū ſtudio
ſe captas o ſocrates īterrogando ad huiuſmōi
reſpōſa p̄ducēs. Nā quē arbitraris negatuꝝ fu
iſſe tibi iuſta ſe ſcire alioſq̄ ēe doctuꝝ. Ueꝝ ma
gna ruſticitas ē ad hec īterrogando deducere.
ſo: O pulcherrime pole ob hanc ipa3 cām ami
cos nob; et filios ꝯparamus: ut ſi q̄ñ i ſenectu
te peccem̄ iunioꝛes uos p̄ñtes uitā nr̄a3 ⁊ uer
bis et opib; coꝛrigatis. Et nūc ſiq̄d me et goꝛ
gia3 ī diſputando fefellit/ipe p̄ñs emenda. Sic
ei3 debes: atq̄ ego tibi p̄mitto ut ſiq̄d coꝝ q̄ cō
ceſſa ſunt/nō recte ꝯceſſu3 putes/id tuo arbitra
tu p̄mutes/dūmō mihi ad unu3 deuiteſ. po: q̄d
hoc o ſocrates. ſo: ꝓlixitatē illa3 o pole qua3 ab

ipſo diſputatioīs initio īceptabas. po: Quid ue
ro nōne mihi q̄tū uoluero licebit loq̄? ſo: Gra
ui nimiū ĩiuria afficereriſ o pole ſi ꝓfectus athe
nas ubi totius grecie maxīa ē loquēdi libertas
ſolus ipe hoc ī loco ptāte3 loquendi ꝓ arbitrio
nō hr̄es. At ꝯ̄ pone u3 ſi te ꝓlixe loquēte neq̄
uolēte ad īterrogata rn̄dere/nō liceret mihi abi
re/⁊ te audire nolle/nōne ego q̊q̄ grauia pate/
rer: ſi non liceret mihi abire teq̄ audire nolle?
Ueꝝ ſiq̄ tibi diſputatioīs huius ē cura eāq̄ coꝛ
rigere uis: quēadmodū mō dicebā retractāſ q̄ō
tibi retractandū uidet᷑ rogānſq̄ uiciſſim atq̄ re
ſpōdens/ut ego goꝛgiaſq̄ fecim̄/redargue me
ac te redargui patiare. An dicis te q̊q̄ ſcire q̄
et goꝛgias ſcire ſe ꝓfitet᷑. po: Dico eq̄dē: ſo: Et
iubes ut de q̊ q̄ſq̄ uelit a te q̄rat tāq̄ ab hoīe q̄
rn̄dere ſciat. po: Certe. ſo: Nūc ḡ alteruꝝ tuo
arbitratu facias: uel q̄re uel rn̄de. po: Faciam
eq̄de3 atq̄ mihi reſpōde o ſocrates q̄ñ goꝛgias
circa rhetoꝛicā tibi nō ſatiſfacit: tu ipa3 quā ēe
dicis. ſo: īterrogaſ ne quā artē ēe putē? po: Id
ipm. ſo: Nullā o pole ut uera tibi loq̄r. po: q̄d
ḡ tibi ur̄ ēe rhetoꝛica. ſo: Res qua3 tu dicis fe
ciſſe artē i eo libro quē nup̄ legi. po: q̄d nam di
cis. ſo: pitiā quādā3. po. pitia ḡ tibi ur̄ ēe rheto
rica. ſo: Mihi q̄dē niſi tu aliud dixeris. po: cu
ius nioꝛ rei pitia? ſo: Grā3 quādā uoluptatēq̄
p̄iendi. po: Nōne ḡ pulchrū q̄ddā3 exiſtiaſ eſſe
rhetoꝛicā: cū apō hoīes ꝯpare grām poſſit: ſo:
q̄d o pole? audiuiſti iam q̄d illā eſſe dicā? q̄ dei
ceps īterrogas utrū pulchrā eſſe putē. po: Nō
ne audiui te dicentē eſſe pitiā q̄dda3? ſo: Uis ne
igit᷑ q̄ñq̄dem grām magnifacis paulū q̄d mihi
gratificari. po: Uolo. ſo: īterroga me nūc/quā
artē ēe coq̄nariā putē. po: Ecce īterrogo: q̄nā
ars coq̄naria ē? ſo: Nulla. po: At q̄d. ſo: ptia3
q̄dā ēe dico. po. q̄ nā pitia ē? ſo: Grām uolup
tatēq̄ p̄iendi. po: Idē ne ē coq̄naria atq̄ rheto
rica. ſo: Nullo pcō: ſ3 eiuſdē ſtudii p̄ticula. po:
Cuius ſtudii? ſo: Ne durius ſit ueritatē dicere
uereoꝛ goꝛgie cā/ne foꝛte me ſuū uitup̄are ſtu/
diū arbitret᷑: Ego. n. utrum hec rhetoꝛica ſit q̄
goꝛgias exercet neſcio. nā ex hac diſputatiōe ni
hil nob; patefactum eſt/q̄d tandem ipſe putet.
S3 quid ego apello rhetoꝛicā/rei cuiuſdā parti
cula ē nequaq̄ honeſte. goꝛ. Cuius nā o ſocra
tes? dic age/nihil mea cā ueritus. ſo: Uidetur
mihi o goꝛgia eſſe ſtudiū q̄ōda3/nō artificioſu3

qdem: sꝫ sagacis animi aptiq; natura atq; potē
tis ad hūanaꝫ cōsuetudinē sibi cōciliādam. A
pello aūt sūmā caputq; eius adulationē. Huius
aūt studii multa uident̃ mihi esse mēbra. Unū
qdeꝫ coqnaria: que q̃uis esse ars uideat̃/meo
tn̄ iudicio nō ē ars/sꝫ peritia quedā usu cōperta.
Eiusdē preterea ꝑticulā rhetoricā quoq; ēe di
co/⁊ fucatoriā que māgonica dicit̃: ⁊ sophisti
cam. Has utiq; ꝑticulas quatuor/ad res quatu
or ꝑtinere. Si ergo polus querere uult/ q̃rat.
Nōduꝫ eīm audiuit qualē adulationis ꝑticulaꝫ
rhetoricā esse dicā: nec aīaduertit ad id me nō
dum respōdisse. Itaq; īterrogat utruꝫ pulchrā
existimē nec ne. Ego uero utrū pulchruꝫ aliqd
uel turpe rhetoricā esse reas/nō prius respōde
bo: q̃ꝫ quid ipa sit aperueriꝫ. Non eīm aliter re
spōdere decet o pole. Ergo si audire uis ꝑcōta
re qualē adulationis ꝑticulā rhetoricā esse dicā
po: Quero iā abs te qualis ꝑticula? so: An me
respondēte ꝑdisces? Est eīm ut opinor rhetori
ca ꝑticule ciuilis simulacrum. po: Quid ergo?
pulchruꝫ ne an turpe quiddā ais esse? so: Tur/
pe siqdem mala esse turpia dico/qn̄quidem tibi
tāq̄ꝫ que dico iā scienti me respondere oꝫ. gor.
Per iouē o socrates nec ego quid dicas intelli
go. so: Nec iniuria quidē gorgia. Nōdum eīm
satis expressi: polus autē iste iuuenis ē. gor: At
hunc mitte: mihi uero respōde quo pacto dicas
rhetoricā ciuilis ꝑticule simulachrū ēe. so: Co
nabor exprimere qd mihi uideat̃ esse rhetorica
Si uero nō ē id/polus iste redarguet. Corpus
apellas aliqd atq; aīaꝫ? gor. Quid ni? so: Hor
v̊ nō ne putas aliquā utriusq; bonā hītudinē?
gor. Puto eqdē. so: Preterea hītudinē aliquā
apparere bonā cū mīme sit? Dico aūt nō nihil e
iusmōi multi corpus bn̄ affectū hr̄e uident̃: q̃r
malā ualitudinē hītudinēq; haud facile ꝯprehē
deret q̄ſq̄ꝫ preter mediū gymnasiiq; magistruꝫ.
gor. Uera narras. so: Tale qddā ⁊ in corpore
⁊ ī aīa ēe dico: Qd̄ qdeꝫ facit ut ⁊ corpus ⁊ a
nima bn̄ se hr̄e uideat̃/cū non bn̄ se hēat. gor:
Ita ē. so: Age uero si possum̄ clarius hoc oñde
re. Cū res due sint/artes ēe geminas arbitror:
⁊ artē qdeꝫ ad aīam ꝑtinentē/ciuilē nūcupo: eā
v̊ q̄ ad corpus noīe uno noīare nō possum. sed
huius artis unius q̄ curat corpus/duas pono
ꝑticulas. Alterā qdē gymnasticā: alterā medi
cinaꝫ. In ciuili ů nomotheticā. s. legalē cōditri
ceꝫ legū pono cōrespōdentē gymnastice/⁊ iusti
tiā. s. iudiciariā medicinā quodāmō referentē.
Cōicant uero īuiceꝫ utpote q̄ circa idē sunt me/
dicina atq; gymnastica: rursusq; iudiciaria atq;
legalis. Uerūtamē īter se ēt differūt. Cū v̊ he
q̄tuor sint/sempq; ad optimū curēt: he qdē cor
pus/ille aīaꝫ: facultas adulatoria id sentiēs/nō
cognoscēs qdem sꝫ cōiectās se q̄drifariaꝫ diui
dit singulasq; subit ꝑticulas/simulās id se esse
qd̄ subiit/⁊ optimi qdē nullā hꝫ curā. Sꝫ sem
ꝑ eo qd̄ dulcissimū ē q̄si hamo ī cautā illaqueat
mentē: ⁊ usq; adeo decipit ut plurimi apud eaꝫ
estimandā uideat̃. Medicinā qdeꝫ coquinaria
subiēs/simulat optimos se cibos corpori adhi/
bere. Quāobrē si uel īter pueros uel uiros ad
moduꝫ pueriles cōtēdere oporteret coquum atq;
medicū/uter eoꝝ de bonis malis ue cibis plus
ītelligat/medicus qdē fame periret. Id ḡ adula
tioneꝫ uoco/ac turpe o pole qddā existimo. Id
eīm aduersus te dico. Proptereaq; absq; ulla
optimi rōe uoluptatē aucupat̃. Neq; artē eā ēe
dico/sꝫ peritiā quādaꝫ. Qm̄ nullā hꝫ rōem eoꝝ q̄
affert/q̄lia natura sint: Quo fit ut rōem nullius
possit afferre. Ego v̊ non apello artē qd̄ careat
rōe. Qd̄ si de his ipse ambigis rōeꝫ me tibi pol
liceor reddituꝝ. Itaq; medicinā ut dixi coqna
ria adulatio subit. Gymnasticā v̊ simil̃r fuca/
toria res noxia/fallax īgenerosa illiberalis/figu
ris/coloribꝫ liniamētis/sensu quodā ita decipi
ens ut ꝓp extrinsecū fucū ꝓpriā uerāq; formaꝫ
q̄ fit ꝑ gymnasticā negligant̃. Ceteꝝ ne sim ꝓli
xior/uolo tibi more geometrico dicere. sic enim
forte iā asseq̄ris. profecto qdē fucatrix ad gym
nasticā id ad medicinā ē coqnaria. īmo ů sic.
Qd̄ fucatrix ad gymnasticā hoc sophistica ad
legalē. Rursusq; qd̄ coqnaria ad medicinaꝫ id
rhetorica ē ad iudiciariā. Uerūtn̄ ut dicebā ita
natura distinguunt̃: ac ēt tāq̄ꝫ ꝓpinq̄ꝫ miscent̃ ī
uicē ī eodē ⁊ circa eadē/sophiste uideliꝫ ⁊ rhe/
tores: nec utilitatē respiciunt aliquā uel ꝓ seipsis
uel ꝓ aliis sequāt̃ unq̄ꝫ. Nā si aīus corpori nō ꝑ
eēt/sꝫ ipꝫ sibi neq; ab eo ꝑspiceret̃ discerneret̃q;
coqnaria et medicina: sꝫ corpus ipꝫ gr̃a uolup
tateq; sua hec ꝑpēderet: illd̄ Anaxagoras ꝓrsus

accideret amice pole: ipse eni̅m hor̄ pitiam hēs:
Oīa uidelz in eodē indiscreta cōmiscerent̄: ⁊ q̄
ad medicinā pertinēt et salutē / et que ad coqui
nariā attinēt. Audiuisti iam qd ego rhetoricā
esse dicā: rem uidelz coquinarie respō dentē: ta
lemqz in aīa / qualis illa ē in corpore. Forte ue
ro procul a rōe me gessi. hi tibi prolixitatē phi/
bens / ipse longū extendi sermonē: ob id tamen
dignus sum uenia qz si breuius loqutus eēz tu
minime pcepisses: neqz respōsio tibi mea satisfe
cisset: sed expositione rursus indiguisses. Si er
go nec ego te respōdēte assequi ualeo / tu quoqz
extende sermonē. Si ualeo pmitte me rn̄sione
tua uel mea pro arbitrio uti. Sic enim iustum ē
Et nunc qdem siquo pacto respōsione hac opor
tunc uti potes / utere. po: Quid igit̄ ais adulatō
ne tibi uidet̄ esse rhetorica? so: Equidē adula/
tionis particulā esse dixi: Nō meministi pole cū
sis huius etatis: Quid forte posthac facies?
po. An boni rhetores uident̄ tibi quēadmoduz
adulatores in ciuitate contēni? so: Interrogatō
nem hāc facis? an orationē aliquā exhordiris?
po: Interrogo equidē. so: Nulla existimatiōe o
pole mihi digni uident̄. po. Quō nulla? nonne
maxiam in ciuitatibus potentiā habent? so: Mi
nime: si potētia bonū aliqd esse dicis ei qui pōt
po: Dico certe. so: Oratores ḡ minimā oiuz i re
pu. potentiā mihi uidēt̄ habere. po: Quid ais?
Nō ne quēadmoduz tyrāni occidūt quē uolunt
⁊ expoliāt patrimonio pelluntqz ex urbe? so: p
canē o pole / p singula q̄ dicis ambigo utrū sen
tentiā explices tuā / an q̄res meā. po. Quero e
quidez tuā. so. Esto amice: deinde duo simul a
me queris. po: Quonā pacto duo? so: Non ne
dicebas mō oratores occidere tyrānoruz more
quoscūqz uelīt ⁊ fortune bonis expoliare / atqz
inexiliū mittere? po: Equidē. so: Dico itaqz tibi
has duas interrogationes esse: respōdeboqz ad
utrasqz. Assero eqdē o pole tā rhetores q̄ tyrā
nos minimā i ciuitatib̄ hr̄e potētiā: quēdmo
dū paulo an̄ dicebam. Nihil enim ut ita dixeriz
facere ex his que uolūt: facere tn̄ qō sibi opinā
tibus optimū uideat̄. po: Nō ne hec magna po
tentia? so: Non certe ut ait polus. po: An ego
nō dico? Dico equidē certe. so: Per iouē tu nō
dicis / quīqdē magnā potentiā dixisti ei q pōt

esse bonū. po: Id qdem dico. so: Bonū ne igit̄
esse dicis siqs ea fecerit q̄ sibi optima uideātur
mētecapto / atqz id magnā dicis ēe potētiā? po:
Nō certe. so: Nō ne igit̄ ostēdendū tibi ē / ora
tores habere mentē atqz rhetoricā nō adulatio
nem qdez esse: sz artē quo me cōuincas? Alio
quin nisi id ostendēs me cōuinceris oratores ⁊
tyrāni faciētes quicqd faciendū sibi uidet̄ i ci/
uitate / nullū preterea bonū cōsequētur. Siqdē
potētiā habere / ut ipse ais / ē bonū. Facere ue
ro quicqd uideat̄ absqz mente ipemet cōfiteris
esse malū. Non ne ita? po. Ita certe. so: Quo
nam igit̄ pacto oratores uel tyrāni magna i re
pu. possunt: nisi socrates cōuictus a polo / illos
q̄ uolunt facere / fateat̄? po: En uir. so: Nego e
os facere q̄ uolūt: tu uero me redargue. po: An
nō paulo ante cōfitebaris q̄ sibi bona uidentur
eos facere. so: Et nūc rursus confiteor. po: An
nō ergo faciunt q̄ uolūt? so. Non ut arbitror.
po. Faciunt tamen q̄ sibi uident̄? so. Cōcedo.
po: Molesta o socrates ⁊ incredibilia. so: Ne
me accuses pulchre pole: ut apellē te secūdum
te. Uer siquid habes quod inquiras / errorem
meū redargue. sin minus ipse rn̄de. po. Sz re
spondere malo ut quid dicas itelligā. so: Utrū
ergo tibi uidētur hoīes id uelle qō ubiqz agūt?
an potius illō cuius gr̄a agūt / id qō agūt: uelu
ti q pharmaca a medicis acceptabūt: utrū tibi
id uident̄ ipm̄ uelle qō faciunt / uidelz pharma
cuz bibere ⁊ aspitatē eius pferre: an sanitatē po
tius cuius gratia bibūt. po: Manifestū est eos
fieri sanos uelle cuius gratia potionē sūmunt.
so: Nōne ⁊ q nauigāt aut aliō negociū lucri cā
obeūt / n̄ id uolūt qō faciūt. q. s. n. nauigare sbi
re picl'a molestias hr̄e uelit? s illō uolūt ut arbi
tror: cuius gr̄a nauigāt. diuitias. s. har̄. n. gr̄a
nauigāt. po: Maxīe. so: An nō i oib̄ qqz simil'r
qsqs aliqd alicuius agit gratia nō id uult qō a
git: sz illō cuius gratia agit. po: Ita uidet̄. so:
An ē ex oib̄ aliqd: qō nō aut bonū sit aut ma
lū / aut hor̄ mediū / neqz bonū. s. neqz malū. po:
Nihil oīo. so. Nō ne bonū qdē dicis sapiētiā
sanitatem diuitias aliaqz generis eiusdem. Ma
la uero horū cōtraria? po: Eqdē. so. Que uero
neqz bona sunt neqz mala: talia quedā dicis q̄
qnqz boni qnqz mali participia sunt qnqz neutri

neutri/ueluti sedere/uadere/currere/nauigare:
Rursus ueluti lapides/ligna/ceteraq; similia:
Nõne talia quedã esse dicis: que neq; bona ap
pelles neq; mala? po: Talia certe. so: Utrũ igit
media hec bonoꝝ agunt gratia/quotiens agũt?
an bona gratia medioꝝ? po: Media bonoꝝ gr̃a
so: Ergo sequẽtes bonũ/⁊ uadimus qñ uadim⁹
ꝑstare id existimãtes: Et uicissim qescimus qñ
cũq; qescimus ob idipm bonũ: Nõ ne ita? po:
Ita ꝓrsus. so: Preterea si quos occidimus e/
iusdẽ gr̃a occidimus/similr̃q; expellimus atq;
rapimus putãtes pꝛestare nob; talia facere. po:
Proculdubio. so: Quãobrẽ boni gr̃a hec faci
unt oĩa q̃cũq; faciũt. po: Assentioꝛ. so: An nõ
īter nos cõuenit/nõ q̃ alicuius gr̃a facimus uel
le: s; illud cuius hec gratia facimus. po: Maxi
me. so: Itaq; nõ iugulare simplr̃ oĩo q̃ uolum⁹/
neq; expellere neq; pecunias rape: ueꝝ si cõdu
cant hec facere uolumus/si noceãt/ nolumus.
Bona eiꝫ uolumus/ut ipse ais: Que uero neq;
bona neq; mala sunt/nõ ꝓpꝛie uolumus: neq;
mala uideoꝛ tibi posse uera loq? an nõ? Quid
nõ rñdes? po: Uera. so: Quãobrẽ si ī his cõsen
timus/siqs quẽpiã īterfecerit uel urbe eiecerit
uel ꝓuauerit patrĩonio/siue tyrãnus ille sit/siue
oꝛatoꝛ putãs id melius sibi fore/cũ tñ sit peius
is utiq; faciet q̃ sibi uidentr̃. nõ ne? po: Certe.
so: Nunqd ẽt q̃ uult siqd hec sint mala/qd nõ
rñdes? po: Non uidetr̃ mihi q̃ uult facere. so:
Quanã igitr̃ rõe uir talis magnã hẽt ī repu. po
testatẽ/siqdẽ magna ptãs bonũ qddã ẽ. ut ipe e
tiam cõfiteris. po. Nullo pacto. so: Uera ergo
dicebã fieri posse/ut sit q in ciuitate q̃ sibi uidẽ
tur efficiat: atq; tñ magnã potentiã hẽat/neq; q̃
uelit agat. po. Quasi ũ tu o socrates nõ optes
licentiã hr̃e faciẽdi qcqd tibi uideatr̃ ī ciuitate
potius q̃ꝫ non hr̃e: neq; affectes talis esse q̃les
nõ nullos uides uel īterficientes/uel expoliãtes
uel cõiicientes ī uinculo quoscũq; ⁊ qñcũq; sibi
uidetur. so: Iuste ne dicis an iniuste? po: Quo
modocũq; id fiat. nõ ne utrũq; optandum? so:
Bona uerba q̃so o pole. po: Quid ita. so: Qm̃
nõ decet uel uitã minime optabilẽ exoptare/uel
miserã/imo potius misereri. po: Quid uero ita
ne se habere eos de quibus loquoꝛ existimas?
so: Quid pꝛohibet? po: Quicũq; igitr̃ perimit
quẽcũq; opinatur iuste negandũ infelix tibi mi
serabilisq; uidetur? so. Nõ mihi quideꝫ neq; tñ
conditio eius optanda. po: An non paulo ante
miserum dicebas esse. so: Dicebam equidem o
amice/sed iniuste occidentẽ: eũdemq; insup mi
serabilẽ. Eius uero qui iuste interficit conditio
nem non esse optandam. po: An nõ qui iniuste
occiditur miserabilis est atq; infelix. so: Minus
o pole q̃ꝫ uel interfectoꝛ uel is qui iuste necatr̃.
po. Quid ita o socrates? so. Quoniam inferre
iniuriam maximuꝫ ẽ maloꝛum. po: Quonã pac
to id maximũ? Nõ ne peius ẽ iniuriã pati? so:
Minime. po: Ipse igitur malles ne pati iniuriã
q̃ꝫ inferre? so. Equidem neutrum uellem. At si
necesse foꝛet aut facere iniuriam aut pati/ elige
rem potius accipe iniuriam q̃ꝫ inferre. po: Nec
ergo tyramnideꝫ eligeres. so. Non. si tyramni/
deꝫ similiter atq; ego definis. po. Ego uero id
esse dico tyramnidem/quod ⁊ pauloante uidelꝫ
licentiam in ciuitate habere quicquid uideatur
perpetrandi: siue interficere quẽpiam siue expel
lere placeat ceteraq; omnia pꝛo libidĩe posse fa
cere. so: Sed o beate attende que dicã: ac si po
tes carpe. Si eĩm ego in foꝛo ac frequenti ho
minuꝫ multitudine assumpto sub ala pugione/
apud te gloꝛiarer me potentiaꝫ tyramnidẽq; mi
rabilem nuper esse nactũ: nam siue aliquis isto
rum hoĩum: quos cernis mihi uideatur occidẽ
dus subito perimetur: siue alicuius frangendũ
caput/repente frangetur: siue discindẽda uestis
subito discindetr̃/tantũ ego in hac ciuitate pos/
sum. pꝛoinde tibi minus id credẽti ostenderem
pugioneꝫ foꝛte eo conspecto tu sic obiceres: at
isto o socrates mõ oẽs magnam haberent potẽ
tiam: siquidem ⁊ quaslibet domos incendere/
⁊ atheniensium naualia ⁊ triremes cũctaq; na
uigia: ac summatiꝫ tam publica q̃ꝫ pꝛiuata qui/
uis posset. Uerum hec non est magna potestas
quicquid tibi quẽcumq; uideatur facere: an tibi
uidetur? po. Certe non hoc pacto potentiam ap
pꝛobo. so. Potes ne dicere quam ob causam e
iusmodi non appꝛobes potestatem? po: Possuꝫ
equidẽ. so. Cur ergo? dic iã. po. Qm̃ necesse ẽ
eũ qui ita ꝑpetrauerit penã luere. so. Penã ꝓ
dare non ne maluꝫ? po: Oĩo. so: Nõ ne igitr̃ o
uir mirabilis magnã rursus potentiã iudicas: si

mō qui agit quecūq sibi uident / assequit ut uti
liter agat atq ita bonuz cōsequit. idq ē magna
posse. Cōtra uero maluz id ē paruaq potentia.
Uerum id quoq cōsideremus. dicimus ne ali
as prestare ea facere que mō dicebamus uideli
cet interficere / expellere / spoliare / alias autē mi
nime? po: Sic oīo. so: Hoc iā mihi: ut uidetur
tibiq cōuenit. po: Cōuenit. so: Utr igit ꝛ quo
pacto dicis ipse melius esse hec facere? dic age
quē terminuz statuas. po: Tu uero o socrates
id definias. so: Ego igit o pole dicā / si a me au
dire mauis / uidelicet qn̄ quis hec iuste facit me
lius esse: qn̄ uero iniuste peius. po: Quasi uero
arduuz sit o socrates te refellere / ac nō puer eti
am quiuis refellere possit. so: Magnā illi pue
ro habebo gratiā / tibi quoq non minorē si me
refellens ab errore eiusmōi liberaueris. Te igi
tur oro ne tibi molestuz sit beneficiū hoc ī ami
cum cōferre: sed iam refelle. po: Atqui o socra
tes nihil opus est antiquis exēplis ad te confu
tandū. Siquidē externa nupq gesta manifeste
declarare possunt iniustos plerosq esse felices.
so: Que nā ista? po: Archelauz pdice filiuz ma
cedonie dominantē uides? so: Et si non uideo /
saltem audio. po: Felix ne igit tibi uidetur an ī
felix? so: Nescio equidē o pole / nunq eīm apō
ipm fui. po: Quid autē si eius cōsuetudinē ha
buisses iā cognosceres? Aliūde uero felicitatez
eius nō potes cognoscere? so: Nō per iouē. po:
Cōstat igit o socrates similiter te dicturū igno
rare utr magnus psar rex sit felix. so: Et uera
qdē dicā. ignoro. n. q pacto ad eruditionē iusti
tiāq se hēat. po: Nūqd ī hoc tota beatitudo cō
sistit. so: Certe ut ego dico o pole assero eiz ho
nestū bonūq uir ꝛ mulierē ēe felicē: iniustū vō
ꝛ turpē ēe miser. po: Miser ḡ sm smonē tuū ē
archelaus. so: Nimir o amice si iiustus. po: at
vō q nā pacto negari id pōt. Is eiz ex ancilla al
ceti pdicē fris natus ē: ideoq macedonie regnū
qd nūc hz ad eū mime ptinebat: sz ipo iure alce
te erat suus / ac si uoluisset iusta agere ipi alcete
fuisset: itaq sz rōez tuā eēt felix: Nūc vō q mi
rabilr factus ē miser? postq maxīas iniurias ī
tulit. his eiz prio hunc ipm dn̄m patruūq suuz
alcetā adcersituz ad se qsi regnuz qd pdicas ab
stulerat / redditurus cōuiuio uinoq grauatum
ipmq ꝛ filiū eius alexādruz / patruelē equalēq
suuz cōiectos ī plaustrū nocteq asportatos tru
cidauit atq deleuit. Nec tn̄ his ppetratis suaz
agnouit miseriā: nec id fecisse penituit: Sz pau
lopost frēz suū legitimū pdice filiuz / puer āno
ruz septē / ad quē ptinebat regnū: noluit ut felix
fieret / iuste alere: atq ipi regnuz tradere: sz ī pu
teuz precipitē dedit atq suffocauit: cleopatre vō
eius mrī asseruit puer duz psēqretur āserez ce
cidisse ī puteuz / morteq obiisse. his ḡ tā magnis
iniuriis ppetratis macedonuz oīum miserrimus
ē an potius felicissimus. Num ē ullus atheniē
suz / ꝛ a te exhordiamur o socrates q malit ali /
us qsq macedonum ēe q archelaus. so: Et ab
ipo disputatiois exhordio pole te tāq bn̄ instruc
tum ad orādum laudaui. artē vō disserēdi dixi te
neglexisse ꝛ nunc / hec ne illa rō ē? p quaz quis
ēt puer ut ipe dicebas me refelleret? Atq ego
abste ut ipe iudicas hac ī pn̄tia rōe ꝯuictus sū
q dixeriz iiuriantē beatuz ēe nō posse. Vn̄ eiz o
bone uir? atq nihil tibi hor assentior q tu dicis
po: Nō. n. uis assentiri cuz tn̄ tibi uera uideāt
so: O beate orator more cōuincere me conten
dis: queādmoduz ī iudicio fieri solet / ubi alii a
lios cōuincere se opinant / cum p sua cā mltos
ac pbabiles adducunt testes: si aduersarius aut
nulluz aut unum aliquē pduxerit testē. eiusmōi
vō pbatio nullius ad ueritatē ē momēti. Sepe
eīm falsa testīonia ꝛ a multis ꝛ ab his q uideā
tur idonei solēt afferri. atq ī pn̄tia de his q tu
dicis oēs ferme ꝛ athenīēses ꝛ pegrini tecum
sentirēt: si uelis ꝯ me testes pducere: me siqdē
afferre falsa tibi attestabūt: siue niciā accersas
nicerati filiuz frēsq eius secuz: quor sunt ī dio
nysio tripodes ordīe quodā dispositi: siue aristo
cratē scellii filium / cuius ī pythio minus extat
pulcherrimum: seu totā piclis domum: seu aliā
quālibet atheniēsiū familiā uelis ī testīoniū ad
uocare. At ego unus tibi nō assentior. nō. n. me
rōib cogis: sz falsis testib ꝯ me pductis ex ip
sa vitatis sba deicere me moliris. Ego vō nisi te
ipm testē unū adduxero mihi assentiētē nihil ex
istimatione dignum ī his que tractamus perfe /
cisse me arbitror. Puto etiam nihil te profectu
rum nisi ego unus solusq tibi consentiam: tuq
dimissa aliorum testium multitudīe id efficias.

198

Est igitur ut dixi unus iste arguēdi modus quē
admodū tu aliiqꝫ multi putatis. Est ⁊ alter quē
ego puto. Eos igitur īuicē comparantes utrum
⁊ quo pacto inter se discrepent/diligenter consi
deremus. Non eīm de rebus paruis instituta
nobis est disputatio: sꝫ de his quas et scire pul
cherrimū est: ⁊ nescire turpissimū. Caput eīm
⁊ sūma eoꝝ que perquirimus est uel cognoscer̄
uel ignorare/quis beatus sit/qs miser. Prin
cipio quidē in his que perquirimus/tu fieri pos
se existimas/ut qui iniuriā facit/iniustusqꝫ ē/sit
beatus. siquidez archelaū esse quidē iniustuz cō
fiteris sed beatū: nūquid ita te opinari existima
re debemus? po: Oīo. so: Ego uero fieri id nō
posse dico. Unū igit̄ hoc ē de quo ambigimus
Esto igitur: iniustus autē erit ne felix? si penas ī
iustitie dederit? po. Minime quidē: īmo miser
mus. so: At uero si iniustus penas effugerit ut
ipse ais/beatus erit. po: Aio equidē. so: Secū
dum uero sn̄iam meaz o pole qui iniuriat̄ iniu
stusqꝫ est/oīo est ante alios miser: miserior autē
si iniuriarum penas nunq̃ luat: minus uero mi
ser si luat: suppliciūqꝫ iustū apud deos hoīesqꝫ
reportet. po: q̃ absurda dicere audes o socrates
so. Dabo equidē operam o amice ut ipse quoqꝫ
mecū sentias. amicuz eīm esse te mihi puto: nūc
ergo ea de quibus dissentimus/eiusmodi sunt.
attende uero ⁊ tu: dixi equidē in superioribꝫ in
iuriam inferre peius esse q̃ pati. po: Ita dixisti
so: Tu uero cōtra/pati peius esse q̃ facere. po.
Procul dubio. so: Preterea eos qui iniuriaz
faciunt ego miseros apellabam: atqꝫ a te redar
gutus su . po: Ita per iouem. so: Ut tu pole pu
tas. po: Ac forte uera. so: Tu uero iniuriantes
tunc felices esse dicebas/cum penas minime d̄
derint. po: Et maxie quidē. so: Ego uero istos
esse dico miserrimos/eos aūt qui puniantur mi
nus miseros ēe. Uis ne id quoqꝫ refellere? po.
At istud o socrates difficilius insup q̃ illud qs
redarguet. so: Haud difficile istud/ imo īpossi
bile indicare debes o pole: qꝫ eīm uerū est re
felli nunq̃ pōt. po: Quid ais? Siquis tyrāni
dez per iniuriā moliri deprehensus fuerit: cap
tusqꝫ torqueatur/excarnificetqꝫ/ eiqꝫ inurantur
oculi aliisqꝫ multis uariis grauibꝫ penis afficia
tur. uideat preterea liberos ⁊ uxorē eadē pati:

⁊ tandē in cruce ponatur: aut pice adhibita cō
buratur: an hec patiens felix erit? Uel potius si
euaserit tyrānidemqꝫ assequtus arbitratu uiuat
suo: adeo ut uite sue status exoptandus felixqꝫ
a ciuibus ⁊ peregrinis existimet̄. Hec ne dicis
confutari non posse? so: Perterrefacis me nūc
rursus o generose pole. Nō aūt refellis: paulo
uero ante attestabaris. Uerūtamē redige mihi
parūper in memoriam/an iniuste capessere tyrā
nidem dixeris? po: Equidē. so: Neuter eorum
felicior unq̃ erit: neqꝫ q tyrānidē iniuste adep
tus fuerit: neqꝫ qui deprehensus penas dederit
Nēpe e duobus miseris neuter altero felicior ē
dicendus: miserior tamen qui potius tyrānide
suppliciuz deuitauerit. Quid rides o pole: alia
rursus hec refellēdi spēs est/cum quis aliquid
dicat deridere: non autē arguere. po. At nō pu
tas refelli o socrates cum talia dicas? Qualia
nullus unq̃ hoīum diceret? Quere ab istoruz
aliquo. so: O pole equidē non sum ex his qui ī
repu. uersantur. Et supiori āno cuz tribus meā
prerogatiuā haberē: ac forte oporteret me com
putare suffragia: ⁊ ad consiliuz referre concita
ui risuz qꝛ facere id nesciui. Noli ergo iubere/
ut ad consilium p̄ntium referā: Ceterū nisi me
liorem arguendi uiam habes/quemadmodum
mō dicebam: uicissim mihi concede atqꝫ experi
re: qualē ego redargutionē esse arbitror oporte
re. Ego eīm eoꝝ que dico unuz producere testē
scio: illum ip̄m qui cū mihi sermo ē institutus:
multitudinē aūt mitto: et unius sentētiam roga
re scio. Multitudini uero ne uerbū quidem fa
cio. Uide igitur utrum mihi uicissim arguendi
locum uelis cōcedere/tuqꝫ ad quesitum respō
dere. Arbitror equidē ⁊ me ⁊ te ⁊ alios hoīes
existimare peius esse: facere iniuriā q̃ accipere
ac penas effugere q̃ subire. po: Ego autē neqꝫ
me neqꝫ alium prorsus ullum: qñquidem tu so
lus iniuriā p̄peti malles q̃ inferre: so. Immo
uero ⁊ tu ⁊ ceteri oēs: po: Permultuz abest: ī
mo nec ego nec tu nec alius quisq̃. so. Uis ne
respondere? po: Uolo equidē. cupio eīm quid
tandē dicturus sis ītelligere. so. Respōde itaqꝫ
mihi/ut intelligas/tamq̃ si a principio interro
garem. Utrum putas o pole deterius esse/face
re ne iniuriā an perpeti? po. Perpeti. so. Utrꝫ

uero turpius? responde queso. po: Iniuriaz facere. so: Nonne ⁊ peius si turpius? po: Minime. so: Intelligo iam. Nempe non putas uidetur idem esse pulchrum atq; bonum. idemq; turpe atq; malum. po: Non certe. so: Quid autem pulchra omnia scilicet corpora/colores/figuras/uoces studia/nunquid ipse ad nihil respiciens pulchra nominas/an ad aliquid? Ut ecce primo quidez corpora pulchra nonne aut propter utilitatez dicis esse pulchra: atq; ad id pulchra cuius usui seruiunt: aut propter aliquam uoluptatem/uidelicet quod delectent aspiciẽtes. An habes preterea quicq̃ aliud quod de corporis pulchritudine dici possit. po: Nihil aliud. so: Nonne ⁊ alia similiter omnia siue figuras/siue colores: uel propter aliquam uoluptatem uel utilitatẽ/aut utraq; pulchra apellas? po: Ita prorsus. so: Et uoces preterea et que ad musicam pertinent cuncta similiter. po: Ita. so: Quin etiam statuta legum ⁊ studia non ob aliam causaz pulchra sunt/q̃ q̄ aut conferunt aut delectant aut utrumq; perficiunt. po: Ob aliam certe nullam. so: Deniq; de disciplinarum pulchritudĩe idem existimamus. po: Idem prorsus: ⁊ pulchre quidem nunc definis o socrates pulchruz delectatione ⁊ bono conferente definiens: so: Nonne turpe contrario scilicet dolore: ac malo idest detrimento detinendum est? po: Necesse ẽ. so. Quotiens igitur e duobus pulchris alteruz pulchrius est/uel altero illorum aut ambobus excedens pulchrius est: scilicet aut delectatõne aut utilitate aut ambobus. po: Prorsus. so: Rursus quando duorum turpium alterum turpius est uel dolore uel detrimento excedens est turpius. An non necesse est? po: Ita. so: Age itaq; quomodo pauloante de inferenda accipiendaq; iniuria dicebatur? an non dicebas/pati iniuriã esse deterius/facere uero turpius? po: Dicebam equidem. so: Si ergo facere turpius est q̃ pati/aut molestum quidem est: ac molestia superans turpius est/aut detrimento aut utrisq;: nõne id etiam necessarium? po: Quid ni. so: Primo quidem consideremus an molestia superet dolean[t]q; magis qui inferunt q̃ qui patiuntur iniuriam? po: Nullo pacto istud o socrates. so: Quare non excedit dolore? po. Non apparet. so: Si non dolore nec etiam ambobus. po: Nõ uidetur. so: Ergo altero. po: Altero. so: Malo igitur atq; detrimento. po: Apparet. so: Quãobrem iniuriam facere excedens detrimento deterius erit q̃ pati: po. Manifestum est. so: Nõne ⁊ a multis hominibus ⁊ abs te supra concedebatur turpius esse inferre iniuriam q̃ accipere. po: Ita. so: Nunc etiam apparuit esse deterius. po: Apparuit. so: Eligeres ne tu o pole magis id quod deterius turpeq; est q̃ id quod minus? Ne pigeat respondere pole: Nihil eĩm oberit. sed te rationi tamq̃ medico cõmittas ingenue: atq; respondens: aut concede que dico: aut nega. po: Nunq̃ o socrates istud eligerem so: Alius uero quisq̃ hominũ id reciperet. po. Mihi quidem per hanc rationem non uidetur aliquis recepturus. so. Quãobrem uera dicebam/neq; me neq; te neq; alium quemq̃ recepturum facere iniuriam magis q̃ pati. Quippe cum sit deterius. po: Apparet. so: Uides ergo pole facta argumentorum comparatione ea iter se maxĩe discrebare. Nã tibi q[ui]dez alii p̃ter me omnes assentiuntur. Mihi uero solus ipse sufficis assentiendo atq; testificando: cuius ego solius suffragium sententiamq; rogaui. ceteros uero dimitto. atq; id quidẽ sic habeto. Post hec autem quod secundo loco dubitabamus: iam consideremus. Utrum iniuriantem penas dare maximum sit malorum ut ipse putabas: an maius non dare penas: ut ego putabam: Consideremus autem hoc pacto dare penas iniuriarum atq; iuste puniri/num idem appellas? po: Idem. so: An potes negare iusta omnia quatenus iusta sunt/esse pulchra. Et uide ut respondeas prouide. po. Mihi quidem eque ac tibi uidetur. so. Id quoq; animaduerte/an siquis agat quippiam/necesse sit esse aliquid patiens ab ipso agente. po. Uidetur. Socra: An ergo et hoc pati oportet quod agens agit. et tale insuper quale agit ipsum.

Ceu siquis pulset necesse est aliquid inde pul/
sari. po: Necesse. so: Atq; si uehementer aut ue
lociter pulset/similiter pulsari pulsatum. po:
Similiter. so: Talis ergo passio inest pulsato
qualem efficit pulsans. po: Omnino. so: Et si
quid comburat quis/oportet aliquid inde cō/
buri. po: Oportet. so: Ac si uehementer exurat
⁊ ut ita dixerim dolorose: similiter ⁊ uri quod
uritur: quemadmodum urit urens. po: Pror/
sus. so: Similiter siquis secat. Secatur enim
aliquid. po: Ita. so: Ac si lata uel profunda:
dolorosa sit sectio: tali necesse est quod secatur
sectione secari quali sector ipse secat. po: Uide
tur. so: Considera uero summatim an quod mo
do dicebam in cunctis confiteare: uidelicet qua
le aliquid agens agit: tale quiddam pati patiēs
po: Confiteor. so: His ergo concessis responde
num penas dare sit pati aliquid aut agere. po:
Pati. so: Nonne ⁊ a quodam agente. po: Con
stat ab ipso uidelicet puniente. so: Qui autem
recte punit, nonne iuste punit? po: Iuste. so:
Iusta faciens nec ne? po: Iusta so: Ergo qui
punitur/dum iniustitie dat penas iusta patitur.
po: Apparet. so: Iusta uero dictum est esse pul
chra. po: Prorsus. so: Horum igitur alter qui
dem pulchra facit: alter uero scilicet punitus:
pulchra patitur: po: Sic est. so: Quod si pulchra
etiam bona. Nam uel iocunda illa sunt uel uti
lia. po: Necesse est. so: Bona ergo patitur quis/
quis iuste punitur. po: Uidetur. so: Id ergo si
bi prodest. po: Confert. so: An non ut quo pac
to indico explicem/meliorem reportat animum
siquidem iuste punitur. po. Consentaneum est.
so: Ergo qui luit penas a prauitate anime libe
ratur. po: Certe. so: Itaq; maximo liberatur ma
lo. Ita uero cōsidera: circa pecunias aliud ne
hominis malum uides ꝙ paupertatē. po: Hāc
ipsā. so: Circa corpus aūt malū dices imbecillita
tem morbū deformitatē ceteraq; eiusmodi. po:
Eādē. so: Nōne ⁊ in anima malū aliquod de cen
ses. po: Quid ni? so: Id uero nonne uocas in/
iustitiam inscitiam/timiditatem: ⁊ alia generis
eiusdem. po: Maxime. so: cum igitur hec tria
sint: pecunia/corpus/anima/tria horū esse dixi
sti mala: paupertatē/morbum/ iniustitiam. po:
Certe. so: Horum uero malorum quidnam tur
pissimum? Nonne iniustitia? Et: ut summatim
dicam: anime uitium? po. Ualde quidem. so:
Quod si uitium animi turpissimum est: ergo ⁊ pes
simum. po: Qua ratione hoc ais o socrates? so:
Hac utiq; semper quod turpissimum est/uel q2
dolorem/uel quia detrimentum infert maximū
uel quia facit utraq; turpissimum est: quemad
modum per ea que in superioribus cōcessa sūt
apparet. po: Maxime. so: Turpissimum uero
esse iniustitiam ⁊ omne animi uitium non nobis
concedebatur. po. Certe. so: Quare aut quia
molestissimum est ⁊ molestia superans/ iccirco
horum turpissimum est: aut quia detrimentum
affert/aut propter utrūq;. po: Sic oportet. so.
Nunquid molestius est iniustum esse/intempe
ratum/ignauum/imperitum ꝙ paupertate mor
boq; premi. po: Non certe quātum ex his conii
citur. so: Quoniam igitur incredibili quadam
mirabiliq; magnitudine detrimenti atq; mali ui
tium anime cetera superat mala. iccirco omniū
est turpissimum: quādoquidem non dolore ex/
cedit: ut ipse ais: po: Sic apparet. so: Iam ue/
ro quod maximo excedit damno/maximum om
nium est malorum. po. Ita est. so: Quamobrē
iniustitia/intemperantia ceteraq; improbitas a
nime/malum est omnium maximum. po: Uide
tur. so: Quenam ars a paupertate nos liberat?
Nonne questuaria? po: Hec ipsa. so. Que uero
a morbo? an non medicina? po. Sane. so. At
quenam a prauitate et iniustitia? Sin minus
id tibi subcurrit/ita considera: quonam ⁊ ad
quos potissimum ducimus morbis corporeis e
grotantes? po. Ad medicos socrates. so: Quo
autem iniuriantes atq; dissolutos? po: Ad iudi
ces. so: Ut uidelicet puniantur. po: Assentior.
so: Nonne qui recte puniunt iustitia quadā fre
ti puniunt. po: Proculdubio. so: Questuaria
ergo pellit paupertatem. Medicina uero abigit
morbos/Iudiciaria deniq; intemperantiam ⁊
iniustitiam amouet. po: Sic apparet. so: Quid
ergo horum est pulcherimum? po: Quorum
dicis? so: Questuarie/ medicine/ iudiciarie.

po: Multo exsuperat medicinaria socrates. so:
Ergo uel uoluptatem affert plurimam uel uti
litatem / uel ambo / si modo pulcherrima sit. po:
Sequitur. so: An ergo curari a medico delec/
tabile est? & inter manus medici oblectantur:
dum curantur infirmi. po: Nõ apparet: so. Cõ
ducit tamen nonne? po: Confert. so: Quoniam
uidelicet magno liberantur malo. Quapropter
utile est tolerare dolorem / ut sanus euadas.
po. Proculdubio. so: An ergo felicissimus q̃
tum ad corpus adtinet is foret qui per medici/
nam curatus conualuerit? uel potius qui a prin
cipio non egrotauerit. po: Certe qui non egrota
uit. so: Nẽpe non in hoc consistere uidetur feli
citas ut liberemur a malis: sed ut ab ipso initõ
simus incolumes. po: Ita est. so: Quid uero
si duo male uel corpore uel animo affecti sint:
uter horum miserior: num qui curatus libera/
tur a malo? An qui minime. po: Qui non cura
tur. so: Nonne in iudicio puniri a maximo quo
dam malo, idest a prauitate liberatio erat. po:
Erat certe. so. Quippe cum punitio iusta mode
retur iustioresq; efficiat tãq̃ medicina quedam
improbitatis. po: Ita est. so: Felicissimus er/
go qui non habet animi uitium quãdoquidem
id maximum apparuit esse malum. po: Absq;
dubio. so: Secundo autem loco qui a malo e/
iusmodi liberatur. po: Appar&. so: Hic ũ est q
correptus perterritusq; penas dederit. po Is
ipse. so: Pessime ergo uiuit qui iniustus est nec
ab iiustitia soluitur. po: Apparet. so: Nõne hic
est qui maximis perpetratis iniuriis maximaq;
iniustitia fretus / effecerit ut me corripiatur ne/
q; puniatur / neq; persoluat penas quemadmo
dum effecisse dicis Archelaum: aliosq; tyrãnos
et oratores atq; potentes: po: Apparet. so: Fer
me enim eiusmodi homines o uir optime perin
de faciunt ac siquis morbis grauissimis occu/
patus det operam ne uitiorum que in corpore
sunt sub medico penas reportet neq; curetur:
puerorum more formidans ustionem atq; sectõ
nem / tamq̃ rem molestam. Nonne tibi quoq;
ita uidetur? po: Mihi quidem. so: Quoniam
uidelicet quanti sit sanitas corporisq; uirtus

ignorant. Uidentur autem per ea que modo cõ
cessimus tale quiddam facere o pole illi qui iu
dicium fugiunt: ad dolorem quidem eius adspi
cere: ad utilitatem uero ceci esse atq; ignorare
quanto miserius est cum animo non sano sed
fracto iniusto / impio q̃ cum non sano corpore
degere: itaq; dant operam ne iudicium subeant
neue maximo soluantur malo. Eaq; de causa pe
cunias cumulant / comparant amicos eloquen/
tie student. At uero si nos o pole uera confessi
sumus / sentis quid ex hac discursione sequatur
An uis singula per cõsequentia; disponamus?
po: Ut libet. so: Nonne euenit maximum esse
malum iniustitiam atq; iniuriam. po: Uidetur
so: Preterea mali huius solutionem esse consi
stit penas luere. po: Apparuit. so. Eas uero ef
fugere mali perseuerantiam. po: Certe. so: Igi
tur inter mala magnitudine secundum obtinet
locum / iniuriam facere. At uero efficere ut iniu
riarum pena maxime subeatur / omnium natu/
ra maximum est primumq; malorum. po: Uide
tur. so: Hoc est igitur o amice de quo ambige/
bamus. Tu quidem Archelaum esse dicebas
felicem: qui cum maximas perpetrarit iniurias
nullas pendit penas. Ego autem contra puta/
bam uidelicet siue archelaus siue alius qui uis
hominum iniuriarum supplicia non rependat:
eum ante alios esse miserrimũ: ac semper eu; q
intulit eo qui patiatur iniuriam esse miserore;
Deniq; illum qui non luat penas / illo qui luat.
An non hec erant: que a me dicebantur? po:
Hec ipsa. so: Nonne demonstratum est uere
hec dicta fuisse? po: Apparet. so: Esto o pole si
ergo hec uera sunt quidnam opus est rhetorica
Nempe ex superioribus sequitur oportere dili
gentissime custodire nos ipsos primum quide;
necui iniuriam inferamus tamq̃ satis mali ob
hoc ipsum habituros. nonne ita. po: Ita certe.
so: Deinde uero siue per nos: siue per alium
quempiam nobis earum inferatur iniuria / spõ
te nostra ad iudicem puniturum / tamquam
ad medicum properare. Ne antiquatus iniu/
rie morbus / sic inficiat aĩu; ut insanabilẽ reddat
Quonã alio pacto dicemus o pole si maneant

200

priora illa inter nos concessa. Nonne hec ita
illis necessario consonāt? aliter uero nequaq̄.
po: Quid enim o socrates dicere possumus?
so: Ad defendendum igitur aut excusanduz in
iustitiam nostram uel parentum uel amicorum
aut filiorum / aut patrie iniuriātis nullius o po
le utilitatis nobis est rhetorica. Nisi quis iudi
cet contra oportere rhetorica uti: ad accusandū
uidel icet primo quidem nos ipsos: deinde do/
mesticos familiaresq; ⁊ alios: siquis eorum q
nobis cari sunt iniurias perpetrauerit: ne late/
ant eorum crimina / sed producantur in lucem.
Unde penas illi persoluāt saniq; euadāt. Pre
terea ad compellendum seipsum ⁊ alios ne ex/
pauescant: sed forti animo ⁊ quasi cōniuētibus
oculis iudici tamq̄ medico secandos urendos
q; se tradant bonum ipsum honestumq; sequē
tes dolore contempto. Itaq; si uerberibus di/
gna cōmiserint: uerberandos sese tradant. si ui
culis uinciendos: si mulcta mulctandos: si exi
lio expellendos: si nece necandos. Qua quidez
in re unusquisq; sui ipsius sit suorumq; accusa
tor. Atq; ad hoc oratoria facultate utatur: ut
patefactis iniuriis a maximo iniustitie malo sol
uātur. Ita ne o pole an aliter dicimus? po: Ab
surda quidem ista o socrates mihi uidētur: Ue
rūtamen tibi forte superioribus consonant. so:
Nonne aut superiora illa dissoluantur oportet
aut hec sequentia concedantur. po: Ita se res
habet. so: Contra uero reputando / si alicui ma
lefacere oportet siue inimico / siue alii cuipiam:
id dūtaxat cauendum est: ne ipse ab aduersario
iniuriam patiatur. ac si aliis iniuriam fecerit
inimicus: omni studio prouidendum est. ⁊ uer
bis ⁊ operibus ne luat penas / neue trahatur
ad iudicem: ac si trahatur / contendendum est
ut inimicus euadat nec puniatur. Immo siue
aurum multum rapuerit ut non restituat: sed
possidens ipse in se atq; suos iniuste impieq; dis
pertiat: siue morte digna cōmiserit ne moriatᷣ
unq̄ si fieri potest: sed immortalis sit malus.
Sin minus id fieri potest saltem ut sic affec/
tus plurimum tempus uiuat. Ad hec ⁊ huius/
modi mihi uidetur o pole conferre rhetorica:
illi uero qui non sit illaturus iniuriam: haud
magna eius esse uidetur utilitas: Sin modo in
ea est utilitas aliqua. Nam in his que superi/
us dicta sunt nulla prorsus apparuit. Cal:
Dic mihi o cherephon: serio ne hec loquitur so
crates: an iocatur? che. Mihi quidem uidetur
o callicles mirum īmodum loqui serio: haud
tamen importunum fuerit ab ipso requirere.
cal: Cupio per deos: dic mihi o socrates utruz
existimare debeamus te nunc serio loqui an io
cari. Si eīm serio loqueris: ⁊ sunt uera que di
cis peruersa proculdubio nobis est uita: atq;
omnia agimus contra q̄ decet. so: O callicles
nisi nobis inesset affectus: ⁊ si aliis quidem a/
lius: tamen in plerisq; communis: sed aliquis
nostrum proprium quēdam singularemq; pre/
ter ceteros haberet affectum: haud quaq̄ faci/
le foret / quod in se quisq; sentiret / aliis explica
re? Quorsum hec? Nempe animaduerto me
atq; te nunc idem pati. Cumq; duo simus duo
quedam amare. Nam ego philosophiam amo.
Tu uero populum atheniensem. Sentio itaq;
si in concione tibi populus contradixerit / te cō
sueuisse mutare sententiam: atq; ea dicere que
illi placere intelligas: nec ullo modo posse uolū
tati eius obsistere. Quamobrez siquis illa que
tu gratia populi dicis admiratus absurda esse
obiecerit / respondebis forsitan / modo uera fate
ri uelis: nisi is quem tu amas populus mutet
sententiam / nec unq̄ te mutaturum. Idez tibi
forte contingeret erga priuatum quēdam / siquē
uehementer amares. Arbitrarer igitur talia a
me quedam te audire: nec talia me dicere admi
reris: sed da operam ut philosophie quam amo
hec uelle desistat. Dicit eīm illa o dulcis amice
semper que a me audis. Et si familiarium qui
dam alias mihi loquitur aliter / philosophia ta/
men semper eadem. Dicit autem que tu nūc ad
miraris. Modo enim presens audisti. Haud
ergo illam / quod nuper dicebaz / redargue: atq;
ostende iniuriam facere nec dare penas / non
extremum esse malorum: Aut si hoc stare si
nis / predico tibi o Callicles per canem e/
gyptiorum deum nunq̄ te callicli consensurū.

sed in omni uita repugnantium. Atqui ego o uir optime prestare iudicio/ut lyra mihi discor det et dissonet/chorusqz quem ducam: ac mul ti preterea homines contradicant q̄ ut ego u/ nus mihimet dissonem atqz repugnem. cal O socrates uidetur hec tua iuuenilis quedam in disputādo iactātia: ac reuera uulgaris q̄dā appares concionator: ⁊ nunc quidem in his cō cionaris. Cum idem Polo euenerit quod eue/ nisse Gorgie pauloāte erga te accusabat. Nā gorgiam quodam in loco a te interrogatū si p̄ geret ad ipsum aliquis rhetoricam percepturus: sed iuris ignarus/an illum doceret rubore ad ductum inquit polus affirmauisse illum se esse docturum. idqz ob ipsos hominum mores: qui grauiter ferrēt/siquis talia non cōcederet. Ob huiusmodi deinde concessionē coactum esse gor giam sibimet contradicere. Et te quidem iste tunc meo iudicio irrisit/q̄ eiusmodi ineptias se quereris. Nunc uero rursus Polo eadē euene runt. atqz ego Polū in hoc minime p̄bo: q̄ tibi c̄ cesserit iniuriā turpius ēe facere q̄ pati: ob quā concessionē impeditus a te: que cogitauerat ex/ plicare non potuit. Tu uero reuera o socrates in scrupulos conciōalesqz difficultates audien tes adducis: dum ueritatē sequi te profiteris. Affers utiqz in medium que natura quidē pul/ chra non sunt: s̄z lege. Plerūqz uero accidit ut contraria sint inter se lex atqz natura. siquis igi tur erubescat: neqz audeat que sint exprimere: contraria sibimet fateri compellitur. Tu uero id astutius animaduertens/insidiaris inuerbis Siquis enim s̄m legem loquatur/tu deinceps secundum naturam interrogas. Si uero scd̄m naturam ille/ipse secundum legem: Queādmo dum de inferenda uel sustinenda iniuria mo/ do fecisti. Cum eni; Polus secundum legem ī ferre turpius esse diceret/ipse legem es persecu tus. Natura enim quicquid peius est/idem et turpius: quale est iniuria pati: lege uero inferre Non eīm uiri est iniurias pati: sed mancipii cu iusdam: cui melius esset mortuum esse q̄ uiue/ re. Nā quidem contumeliis iniuriisqz affectū neqz sibi neqz suis pōt opitulari. Uerū; ut ego arbitror qui leges condunt imbecilliores sunt plures. Itaqz utilitati cōsulētes sue leges cōsti tuunt. preterea laudes uituperationesqz dispo nunt/metu potentiorum adducti: nequa in re excedere eos possint. Itaqz aiūt turpe iniustūqz esse aliis plus habere: id q̄ definiunt iniuriam facere plus uidelicet q̄ alii ut habeas querere Satis eīm sibi factum putant si cū inferiores sint equam habeant portionem. Ob hanc igit̄ rationem lege quidem id iniustum turpeqz dici tur: querere ut habeas plusq̄ ceteri. Atqz hāc uulgo iniuriam nominant. Natura uero ipsa: ut puto: demonstrat/ut prestantior plus habe/ at q̄ inferior: ⁊ potentior q̄ debilior. Ostēdit uero multis hec modis/tum inceteris animan tibus/tum in cunctis ciuitatibus atqz gentibus apud quas iustum esse censetur ut potentior in firmiori dominetur plusqz possideat. Nam quo iure xerses aduersus grecos duxit exercitum. uel pater eius cōtra Scythas/aut innumerabi les alii/quos referre quis posset? Sed hii: ut arbitror: secundum naturam iuris ipsius hec a gunt. ac per Iouem secundum ipsius nature le gem. Non tamen fortasse iusta leges has a no bis conditas: per quas prestantissime ac uali/ dissime indolis adolescentes ab incunabulis tā q̄ leones capientes quasi quibusdam magicis carminibus fascinamus/seruilemqz in modū su/ bicimus dicentes equitatem esse seruandam: idqz pulchrum iustumqz esse. At siquis prestan tis nature uir insurgat ac litteras fascinationes incantationesqz huiusmōi uestras pessundans atqz discindens/legesqz omnes que desciscūt a natura subuertens: ceteris dominetur/in eo iam nature ipsius ius effulget. Uidetur autem mihi Pindarus hec eadem in quodam cantu ostendere: ubi legem ait omnium esse reginam mortalium atqz īmortalium: eamqz ius agere uiolenter prepotenti manu. Idqz coniectare se dicit ex rebus gestis ab Hercule: qui ⁊ si car/ men ipsum haud satis memoriter teneo/ memi ni tamen ipsū; dicere/Herculem neqz emptos: neqz donatos Gerionis boues abegisse. utpote naturali ipso iure dictāte/⁊ boues ⁊ cetera om nia que ab hominibus possidentur illius esse ō bere qui prestantior sit atqz ualentior. Ueritas igitur ita se habet. Idqz plane cognoscas: si ad maiora te iam dimissa phādi cura cōuerteris.

Nam philosophia quidem o socrates gratiosa
res est ⁊ uenusta: siquis illam moderate in ado
lescentiaq; attingat: Sin autem supramoduz tē
pus in ea contriuerit: hominū est corruptella.
Quāuis enim quis optimo a natura sit ingenio
preditus / tamen si diutius per etatē iaz prouec
tam phetur / necessario omniū reruz imperitus
euadet: quarum omnino clarum / bonum excel
lentez uirum oportet habere peritiam. nam ⁊ le
gum ciuiliū ⁊ uerborum quibus in consuetudi
ne cetuq; hoīum tam publice q̄ priuatiz uti de
cet uoluptatum preterea cupiditatūq; humanaz
⁊ ut breuiter comprehendam morum prorsus
fiunt ignari. Quo circa quotiens ad aliquam
rem gerendam uel publicaz uel priuataz sese cō
ferant / habentur ridiculi quēadmodum et ciui/
les uiri si in uestras exercitationes disputatio/
nesq; descendant. Euenit eniz illud Euripidis
qd̄ in re clarus quisq; est / ad eam properat: et
diei partem illi plurimā imptit ut ipse se supet.
Ubi uero inferior sit inde fugit / illudq; uitupe
rat: aliud uero laudat / quadam sui ipsius beni
uolentia existimans se ipsuz ita laudare. Ueruz
prestare arbitror amborū participez fieri: phie
quidem quatenus discipline gratia deceat / nec
turpe quidem est adolescenti phari sz cum grā
dior natu phie adhuc incūbit / res est o socrates
ualde ridicula. Equidē similiter affectus suz er
ga eos qui phie dant operam atq; illos qui bal
butiunt ac ludunt. Quotiēs eīm aspicio puellū
cui decor adhuc ē loqui ita balbutientē luden
temq; delector: festiuū q; et liberale mihi uide
tur / puerilemq; decens etatem. Quotiens ue/
ro puell: z audio uerba expeditius exprimentez
molestuz quiddā mihi oboritur aureśq; offendit
meas: atq; seruile qppiam prese ferre uidetur.
Ceterum cū uirū quis uel audit balbutientē uel
uidet ludentē / ridiculū id quidē a uiroq; alienū
ac dignum plagis apparet. Idem igitur erga
philosophantes mihi euenit. In adolescente e
nim phiam cernens ualde delector: decensq; in
dico atq; ingenuū esse hominez hunc existimo.
Eum uero qui non philosophet illiberalez nec
unq̄ preclarum aliquid ac generosum de seipo
prestiturum. Sed quādo grandiorez natu phi
losophantē aīaduerto / neq; dum studia eiusmōi

deserentē uerberibus iam hūc uiruz o socrates
indigere censeo. Quippe cū / quēadmodum mo
do dicebam huic accidat homini ut etiā si inge
nue indolis sit / tamen seruilis euadat / fugit eīz
mediam ciuitatem forensesq; consuetudines: in
quibus poeta inquit uiros fieri prestantissimos
abscondens se se cū tribus uel quatuor pueris
⁊ in angulis susurrando uitā ducens / nihil unq̄
liberale aut magnificum prolaturus. Ego aūt
ualde te o socrates amo. Itaq; idez mihi euenit
erga te quod et çeto erga Amphionē apud Eu
rypidem: cuius modo mentionē feci: talia nunc
mihi quedam aduersus te dicere uenit in men/
tem: qualia aduersus fratrem ille dicit. Profe
cto ea o socrates negligis que meditari deberes
atq; adeo generose mentis prestantiam specie q̄
dam puerili conformas: nec in iudiciis consul
tationibusq; uerba recte scires facere: neq; cō
ueniēs quicq̄ probabileq; eligere / nec aliis prō
te consulere. o amice socrates ne mihi sis infen
sus. Beniuolentia enim erga te mea ad hec pro
ferenda nunc adducor. Nonne turpe ducis sic
te habere. quēadmoduz ego arbitror habere te
aliosq; omnes qui philosophiam diutius prose
quuntur. Nempe si te nunc aut alium quempiaz
uestrum quis comprehendens in carcerem tra
heret asserens te quāuis non facias: tamen in/
iuriam facere: certe quid acturus esses / omino
nescires: sed uacillares oscitaresq;: defensionis
tue prorsus ignarus / proinde adductus in iu/
dicium uel ab ignauo spernendoq; accusatore
ultimo supplicio si modo illi placeret afficereris
Iam uero quomodo id ad sapientiam spectat
o socrates: siqua ars ingenue mentis nacta ui
rum / reddit deteriorem? adeo ut nec ipse sibi o
pem ferre ualeat: nec ex grauissimis periculis
se / aut alium quēquam seruare: sed inimicoruz
raptorumq; exponat iniuriis inglorium in ciui
tate degentem. Iam uero eiusmodi uirum ⁊ si
dictu sit agrestius / licet super genā impune pul
sare. Quamobrem o bone uir mihi credens d̄
sine iam in uania uersari argutiis. decora rerū
gerendarum exerce officia. atq; hoc exerce / ex
quibus sapere uidearis: Ista uero arguta siue
deliramēta apellari oz / siue nugas / ex qbus ua
cuas habitabis domos: aliis relicq;. deniq; imitar

non eoꝝ qui hec exigua captant: sed eos quibꝫ
uita ꝛ gloria ꝛ alia bona adsunt complurima.
Si aurea mihi o callicles aīa foret: nonne arbi
traris me libēter reperturum aliquem ex his la
pidibus optimū: per quos probari aurum solet
ad quem lapidem animam admouens mecum
si ab ipso quasi recte educata approbaretur: cer
to scirem me satis habere: nec probatione ulte
rius aliam indigere. cal: Quorsum hec o socra
tes? so: Dicam equidē. Nēpe arbitror cū te nap
tus fuerim me iam preciosum hunc lapidem es
se nactum. cal: Quam ob causam. so: Quoniā
certo scio ea que tu me consenseris in his que
meus animus opinatur: fore proculdubio uera
Censeo namq; illum qui alicuius sufficienter
probaturus sit animaz / utrum illa quidem rec
te instituta sit nec ne? tria potissimuz habere de
bere: que ipse habes oīa. scientiam primo: dein
de opinionem prudentis. s. atq; beniuoli. Ter/
tio audaciam. Nam multos equidem reperio q
me propterea recto examie probare nō possunt
q̄ sapientes non sunt queādmodum tu esse ui
deris. Alii uero sapientes quidem sunt: sed ue
ritatem mihi dicere nolunt / ex eo ꝙ mei curam
non habēt: ut tu habes: peregrini uero isti gor
gias ꝛ polus quidem sapientes sunt meq; dili/
gunt. Utrū deest eis audacia / uerēturq; ultra
q̄ oporteat. Q̄ quidē cuinaz dubiū esse possit
Quippe cū eo usq; processerit uerecūdie / ut utri
q; ob ipsaz uerecundiam in pñtia multoꝝ homi
num ausi fuerint sibi ipsis de rebus maximis ꝯ
tradicere. hec aūt oīa que alii non habent / ipse
habes. Principio es abunde doctus: q̄ mul
ti confirmarent athenienses: mihiq; es beniuo/
lus. Q̄ qua coniectura intelligo tibi dicā. no
ui equidem o callicles quatuor uos in sapiētie
studio socios: te. s. ꝛ Tisandrū Aphidneuz / et
Andronem androtionis / Nausicydēq; colarge
um: atq; audiui aliquādo cū inter uos agitare
tur quousq; sapientie studendum foret / eiusmo
di apud uos uicisse sententiaz: non esse ad exac
tam phie diligentiā contēdenduz: sed cauendū
esse ne ultra ꝙ deceat sapiētes facti claz uos ip
sos deprauaretis. Cum igitur audio idē te mi
hi consiliuz dantez: q̄ amicissimis tuis dedisti
sufficiens argumentū est ueri amoris erga me
tui. Proinde ꝙ audacie satis habes nec te pu
dor impedit / ꝛ tu ipse affirmas: ꝛ oratio quam
pauloante hic habuisti tibi peribet testimonium
Cum hec igitur ita se habeāt / siquid tu mihi i
disputando concesseris satis iam nobis proba
tum erit: neq; oportebit ad examen aliud id re/
ferre: alioquin tu mihi nunq̄ id concessisses uel
sapientie defectu: uel uerecūdia adductus / uel
decipiendi causa. Amicus eim mihi es: ut ipe
ais: reuera igitur mea tuaq; confessio finem iaz
ueritatis habebit. Harum uero consideratio re
rum / in quibus me ipse corripuisti / omnium o
callicles pulcherrima est. Qualem esse uirum
deceat: quidq; et quousq; tam in iuuentute q̄ i
senectute exercere conueniat. Ego ū siq̄d in ui
ta mea minus recte q̄ ago / certum habeto me
non sponte mea sed inscitia potius aberrare. q̄
obrem tu quemadmodū admonere cepisti / per
ge q̄so: planeq; mihi demonstra quidnam est is
tud quod mihi querendum est et qua uia con/
sequi ualeam. Q̄ si me consentientem tibi nūc
habebis: postea uero que assensus fuerim mi/
nus prestare deprehendas / socordem omnino
ignauumq; me putato: neq; ulterius ī me i am
monendo quasi omnino perdito operaz perdas
Resumme uero mihi ab initio queādmoduz tu
ꝛ Pindarus dicebatis iustuz id esse natura po
tentiorez per uim auferre ea que imbecilliorꝰ
sunt ꝛ dominari meliorem deteriori: plusq; ha/
bere eum qui prestantior sit / q̄ qui abiectior.
Nunquid aliud dicis esse iustū? an recte memi
ni? cal: Hec ꝛ tunc dicebam / ꝛ nunc dico: so:
Utrum uero meliorem uocas eundem atq; po
tentiorem. Neq; eīm tunc plane quid diceres
intelligere potui: num ualidiores apellas potē/
tiores. Oporteretq; ualidioribus infirmiores ob
temperare. Queādmodum tunc uideris demō
strauisse: quando dicebas magnas ciuitates ad
uersus paruas naturali iure insurgere: propte/
rea ꝙ potentiores sunt atq; ualidiores: q̄si idez
sit potentius ualidiusq; et melius. An fieri po
test ut aliquis melior quidem sit / inferior tamē
atq; imbecillior. Similiterq; ut potentior sit / de
terior tamen. Uel eadem melioris atq; potētio
ris ē definitio? Hoc ipsuz mihi apertius explica
idez ne an aliō sit potētius ꝛ melius atz ualētius

ꝯ

202

cal. Equidez manifeste tibi assero idē esse. so.
Nōne multitudo ipsa natura uno potentior ē?
Que quidez leges cōstituit sup unum quemad
modum nuper ipse dicebas. cal. Quid ni? so:
Multitudinis ergo leges potentiorꝫ sunt. cal.
O so. so: Nōne igitˀ ⁊ meliorꝫ. Qui eim poten
tiores sunt: ut ipse ais: ualde sūt meliores. cal:
Sic certe. so: Nōne horꝫ cōstitutiones natura
sunt recte? cum potentiores sint. cal: Sic affir
mo. so: Nōne multitudo statuit: quēadmoduz
nuper ipse dicebas: iustū esse seruari inter oēs
equalitatem: atq; esse turpius iniuriam inferre
ꝙ pati? Est ne ita an aliter? ac uide ne hic tu q̄
q; ob uerecundiā capiaris. Constituit multitu
do ista nec ne: uidelicet iustum esse seruari eq
tatem: non aūt aliuz alio plus habere: atq; tur
pius esse facere iniuriam ꝙ accipe? Nulla te o
callicles inuidia q̄so detineat: cominus ad hec
mihi respondeas: ut si mecum senseris abste cō
firmer tāꝙ uiro ad iudicandum abunde suffi
ciente. cal. Sic utiq; statuit multitudo. so: Nō
ergo lege sola et turpius ē facere iniuriaz ꝙ pa
ti/et istum est equitatez seruare: sed etiā ipsa na
tura. Quapp uideris in superioribus non uere
dixisse ne ue me recte accusauisse/dicens cōtra
ria esse legem atq; naturā meq; hec aīaduertē
tem solere in uerbis insidiari. atq; siquis ꝫ na
turam loquatur ad legē: siquis uero ꝫm legem
ad naturam deducere. cal. Hic uir nunꝙ desi
stet in nugis uersari. Dic mihi o socrates nōne
te pudet/cum tam grandis natu sis: uenari no
mina: atq; siquis uerbo excidat tamꝙ id tibi lu
cro uenia ī pēse captare. Putas me aliud dice
re potentiores esse ꝙ meliores? Nō ne dudum
tibi dico idem esse melius atq; potentius? An
putas me dicere/si fex seruorꝫ hominūq; undiq;
uilissimorū in unuz confluat/istos preterꝙ for
tasse corporis uiribus esse potentiores: ⁊ q̄ isti
statuant esse iura. so: Age dum o sapientissime
callicles ita ne dicis. cal: Et marse quidez. so:
At ego beate uir iam dudū coniecto tale aliqd
te potentius apellare atq; interrogo cupiēs qd
uelis aperte cognoscere. Nō eniz tu duos me/
liores iudicas esse ꝙ unum? neq; seruos tuos
te meliores? qꝛ uidelicet robustiores sint. Uerꝫ
rursus a principio dicas quos tandē ais melio

res esse quando non ualidiores. ⁊ uide precor
o uir mirifice ut mitius me doceas ne a sedis
tuis aufugiam. cal. Ironia loqueris o socrates
so: Nō per zetuz o callicles quo tu fretus mul
ta usus aduersus me nūc es ironia. Ueruz dic
age quosnam meliores apellas? cal. Prestātio
res equidem. so: Uides ergo/ te noīa dūtaxat
dicere: ostēdere uero nihil: nō aperis meliores
potentioresq;/utrū prudentiores an alios quos
dam esse dicas. cal: Per iouem hos dico ⁊ ma
xime quidē. so. Sepe igitˀ unus prudēs cōplu
rimis īprudentibus ꝫm sermonē tuuz potentior
est: atq; hunc par est dn̄ari/ceteros uero subēe
plusq; habere eum his quibus impat. Hoc eim
dicere mihi uelle uideris. neq; uerba aucupor
siquidem unus sit multis potētior. cal. At hec
ipsa sunt que dico. Hoc eiz ego arbitror ius ēe
natura: eū uidelicet qui melior prudentiorq; sit
ipse rare atq; plus inferioribus possidere. so:
Siste parūper quid tandem putares si hoc ī lo
co ut nunc cōgregati essemus multi/forētq; no
bis cōia esculenta et poculenta cōplurima nos
uero oīs essemus generis/partim quidē ualidi
ptim uero ībecilles: unus autez nostrū oīuz cir
ca hec prudentissimus/fortasse medicus/ac fo
ret hic ut cōsentaneū est/aliis quidem robusti
or: aliis uero debilior: nōne hic prudentior? p
terea melior quātum ad hec pertinet ⁊ potenti
or erit? cal: O so. so: Utrū uero horum esculen
toruz ppea plus habere debet ꝙ nos qꝛ sit me
lior? An potius ob eius prestantiam oīa distri
buere debet: neq; in distribuēdo pro se plus re
tinere/alioquin mulctandus sit: sꝫ aliis plus a
liis minus habere. ac si oīum debilissimus sit.
minimū sibi ꝙuis optimo tribuendū est o calli
cles. nōne ita o bone uir est dicendum? cal. De
esculentis et poculentis et medicis atq; eiusmo
di nugis uerba facis: ego uo nō de his loquor
so: Utrum igitˀ prudentiorē esse meliorē dicis:
nec ne? Responde. cal: Equidem. so: At non
oportet ut melior plus accipiat? cal. Nō de ci
bis atq; potionibus. so: Intelligo forte eiz de
uestibꝫ atq; oportet eum qui sit in conficiendis
uestibus peritissimus magnā habere tunicam: ac
multis pretiosisq; ornatuz incedere uestibus.
cal. Quas tu uestes mihi narras? so: At forsi

tan in calceis oꝫ eum plus accipere qui in eis
prudentior sit ⁊ melior. ac forsitan ipse coriari
us maximos pluresqꝫ habere debꝫ calceos: mul
tosqꝫ suis pedibus circūferre. cal: De quibꝫ cal
ceis nunc deliras. so: Qd̄ si non talia saltē eius
modi quedam dicis ceu uirū in colendis agris
prudentē honestūqꝫ ⁊ bonū debere plus repor
tare seminis: plurimoqꝫ in suis agris uti semie
cal. Quā semp eadē dicis o socrates? so: Non
solum eadē o callicles: sed eisdē quoqꝫ de rebꝫ
cal. Per deos semp tu cerdones/coriarios/ful
lones/coquos/medicos habes in ore. quasi de
his instituta nobis disputatio fuerit. so: Nōne
ergo ipse dices aliquādo/quibus in rebus po/
tentior atqꝫ prudētior iuste possidere plus debe
at? Uel neqꝫ me ꝑmittes dicere/neqꝫ ipse dices.
cal: At ego id iamdiu dico: primo quidem qui
potentiores sint: non eīm cerdones dico neqꝫ
coquos: sed eos qui in administrāda repu. sint
prudentes: neqꝫ prudentes solū/uerū etiam for
tes: qui ad ea que excogitauerunt perficiēda ap
tissimi sint: neqꝫ animi mollitie ulla subcūbant.
so: Aduertis ne o callicles non de eisdem me
abste/atqꝫ uicissim te a me accusari? Tu quidē
me accusas quasi semper eadem repetentē. ego
uero te contra tamēꝙ de rebus eisdem nūꝙ ea/
dem afferentē. siquidē alias meliores atqꝫ potē
tiores esse definis ualidiores/alias autē pruden
tiores. Nūc preterea aliud quiddā affers. For
tiores eīm nunc quidam abste potentiores me/
lioresqꝫ nominant. Uerum age tandem explica
quos potissimū et ad quid meliores potētioresqꝫ
apellas. cal. Jam dixi: prudentes uidelicet ī re
bus publicis atqꝫ fortes. Hos eniꝫ decet ciuitati
bus imperare: idqꝫ iustum est ut plus aliis habe
ant dominātes: uidelicet subiectis. so: Quid ue
ro? sibi ne ipsis ulla rōe dominari siue parere ō
ꝫet? cal: Queādmoduꝫ dicis? so: Dico num sibi
ꝙ sꝫ debeat imperare: an nihil opus sit ut sibi
quidem imperet: sꝫ aliis dūtaxat. cal. Quomō
sibimet imperare dicis? so: Nihil obscurum di
co. sed qneādmodū dicunt multi tempatum ⁊
sui ipsius compotē: uoluptatibꝫ uidelicet suis cu
piditatibusqꝫ imperantē. cal: Quā festiuus es o
socrates? stupidos hoīes nominas temperatos.
so: Quid ais? nemo est quin norit me id minīe

dicere. cal: Jmmo ualde quidem o socrates: nā
quomō beatus esse pōt qui alicui seruiat? Ceterꝫ
hoc est natura iustum atqꝫ pulchruꝫ qd̄ ego tibi
nunc audacter dico: oportere illuꝫ qui recte ui
tam acturus sit permittere cupiditates suas sū
mopere augeri: nec eas ullo mō cohibere: atqꝫ
his ꝙ maximis quicqd petūt subministrare ob
fortitudinē atqꝫ prudentiā/⁊ quēlibet earum af
fectum prorsus explere: Qd̄ quidem qꝛ multi
consequi nequeunt/eos uituperāt qui id assecū
tur/ob uerecundiam suam impotētiam abscon
dentes. Feruntqꝫ intēperantiam esse turpē quē
admodum in superioribus ipse dicebam: prete/
rea in seruilem habitum deducunt meliores na
ture homīes: ipsiqꝫ cuꝫ libidines suas explere ne
queant/temperantiā atqꝫ iustitiaꝫ probant ꝓp/
ter ignauiam. Uerum si his a principio contigis
set/ut uel regum essent filii/uel ipsis natura suf
ficeret ad imperiuꝫ/aut tyramnidē/aut ꝑtātem
aliquā sibi compandā/profecto turpius peiusqꝫ
esset/ut huiusmodi temperantia uterentur: q̃ cū
liceret ipsis frui bonis nec impedirentur ab ullo
ipsi sibi dominam prefecerint multitudinis legē
sermonēqꝫ ⁊ uituperationem: Quo eīm modo
non miseri essent? Siquidem ꝑ quādam iusti
tie/temperantieqꝫ honestateꝫ/nihil plus amicis
tribuerent ꝙ inimicis/etiam duꝫ in ciuitate sua
dominarētur. Ceterꝫ o socrates ueritas ipsa quā
tu sequi affirmas/ita se habet. luxuria/intēperā
tia/libertas/mō facultas suppetat/potentia uir
tus est atqꝫ felicitas. Cetera uero isthec speciosa
preter naturam adinuēta hominum sunt delira
menta/⁊ nuge penitus contēnende. so: Non in
generose o callicles audacia usus in disputando
procedis: Sane aperte nūc ea dicta sunt abste
que alii cogitant quidē: dicere tamē nolunt: ꝙ/
obrem te ut nullo mō desistas obsecro/ ut reue
ra certiores efficiamur/qua sit ratione uiuēduꝫ
Dic ergo mihi: cupiditates ais non esse cohercē
das. siquis optet esse talis/qualē oportet ēe. īmo
ꝑmittēdum illas summope augeri: atqꝫ earuꝫ ex
plectionē aliūnd̄ compandum. idqꝫ ais ēe uirtu
tē. cal: Aio equidē. so: Si ita eēt/non recte di
cerētur beati ēe: qui nullius indigeant. Alioqn
lapides ⁊ mortui felicissimi forēt. Uerūtamē et
illa: quam tu dicis/grauis ē uita. Neqꝫ admira/

203

rer si in eo uera dicat Euripides dicens: Quis
nouit utrū uiuere quidem mori sit: mori aūt ui
uere: ⁊ nunc forte reuera mortui sumus. Au/
diui iam equidez a sapiēte quodā nos nūc mor
tuos esse: corpusq́ꝫ nostruz sepulchrum esse no
bis: partēq́ꝫ illaz anime in qua cupiditates sunt
perinde se habere ac si psuadēdo uicissimq́ꝫ dis
suadendo: sursuz deorsumq́ꝫ agitet̃. Itaq́ꝫ ele
gans quidā uir siculus fortasse uel italus ĩ his
cōfabulatus hanc animi partez ꝓꝓ suasionē cre
dulitatē ꝫ lubricā alludens nomini doliū apella
uit. Dementes uero prophanos atq́ꝫ dānatos:
horuz aūt hanc animi ptez que libidinibꝫ agita
tur tamq̄ꝫ futilē ob incōtinentiā īexplebilez pfo
ratum esse doliū inquit. Quāobrē hic uir o cal
licles contrariū tibi ostendi/eoꝝ qui apud oscu
ros sunt īferos/eos esse miserrimos: q tāq̄ꝫ om
nino prophani dānati sunt: atq́ꝫ aquā in uas p
foratū cuz alio etiā perforato uase inferre. Esse
aūt hoc aliud uas siue cribelluz ut dicebat/ his
qui me docuit dementiū animū: quez ideo pfo
rato uase assimilauit: qꝫ ꝓꝓ infidaz affectionem
obliuionēq́ꝫ nequeat infusuz aliqd cōtinere ui/
debūtur hec alicui quodāmodo mira. Demon
strant tn̄ id qđ ego uolo siqua rōe ualeam psua
dere tibi ut pro inexplebili ⁊ incōtinēti uita mo
deratā presentibꝫq́ꝫ semp cōtentā rebus eligas.
Sed utrū p hec tibi aliqd p̄suadeo? atq́ꝫ tu mu
tata snīa beatiores q tempate uiuant q̄z q intē
perate putas? an nihil pficio? atq́ꝫ licet multa si
mili rōe cōfabuler nihilo magis es sniam muta
turus. cal. Hoc o socrates uerius subiūxisti.
so. Age dū tibi similitudinem aliquā ex eodem
gymnasio adducā. Attēde utrū pinde cēseas đ
utriusq́ꝫ uita tēperati. s. atq́ꝫ intēperati/ ac si uiri
duo multa haberent uasa: ⁊ alter quidē integra
atq́ꝫ plena ptim uini/ptim mellis/ptim lactis: a
liaqꝫ simil̃r alioꝝ: sint uero singuli hi liquores
Rari quidē ⁊ inuentu difficiles multisq́ꝫ ⁊ gra
uibus laboribꝫ cōparati. Is ergo cui plena sūt
uasa nihil supinfundere oīo curet: sꝫ quātuz ad
hec attinet quietem agat. Alteri uero liquores
sint queādmodū alteri: q comparari qdem: sed
tamē cū difficultate possint. Uasa uͦ pforata at
q́ꝫ fracta: ac die nocteq́ꝫ cōtinue illa implere co
gatur/aut extremis molestiis agitet̃. Cum talis
igit̃ sit utriusqꝫ uita/ais ne uitaz intēperati bea
tiorem esse q̄ꝫ tēpati. An psuadeo tibi his ūbis
ut uitam hoīs moderati meliorē esse q̄ꝫ imode
rati cōcedas? Uel nōduz psuadeo. cal. Neq̄q̄ꝫ
o socrates: Nam illi cui plena sunt omīa nulla
amplius ē uoluptas: sꝫ queādmodū mō dicebā
quasi lapis uiuit/postq̄ꝫ semel īpleuerit: neq́ꝫ uo
luptatē sentit amplius neq́ꝫ molestiā. Dulcedo
aūt uite in multa cōtinuaq́ꝫ infusione cōsistit.
so: An non necesse est si multū īfluat multum
uicissim effluere? lataq́ꝫ effluxui patere foramīa
cal. Prorsus. so: Charadrii auis. i. uoraginis
cuiusdam tu rursus uitā dicis. Nō aūt mortui
aut lapidis: atq́ꝫ mihi respōde/num tale aliqd
dicas uelut exurire atq́ꝫ exurientem cōmedere.
cal. Dico equidem. so. Et sitire sitientemq́ꝫ bi/
bere. cal. Dico equidem/atq́ꝫ reliquis similiter
cupiditatibus affectū esse explereq́ꝫ eas posse cū
uoluptate/beatam ēe uitaz affirmo. so: Euge ui
roꝝ optime: pge ut cepisti: nec te pudeat. Opor
tet autē ut uidet̃/me quoq́ꝫ pudore nō detineri
ac primū mihi dicas utrum scabiosuz sese fricā
tem atqꝫ ita se habentē ut continue id facere q̄
at/beate uiuere putandū sit? cal: Quā ineptus
es o socrates: ac reuera uulgaris cōtionator.
so: Profecto o callicles polū qdem ⁊ gorgiam
conterrui ⁊ erubescere compuli. Tu uero caue
ne terrearis: neqꝫ pudore īpediare. Fortis nā
qꝫ es: sꝫ dūtaxat rn̄de. cal: Dico utiqꝫ fricantez
quoqꝫ uoluptuose uiuere. so: Nonne si uolup/
tuose etiā beate: cal: Proculdubio: so: Utrum
si caput dūtaxat fricet? Uel amplius aliqd a te
quero: Uide qd respōdeas callicles/ siquis te
deinceps que consequūtur interroget: atqꝫ his
quasi capitibꝫ cōcessis cinedoꝝ istoꝝ uita nequa
q̄ꝫ grauis/turpis/infelix/dicēda erit. an ipse au
debis eos beatos dicere/si aduotū his q̄ cupiūt
potiant̃. cal: An nō te pudet o socrates ad ista
sermonē deducere. so: Ego ne o generose uir đ
duco? an ille potius q adeo impudēter asserit e
os q oblectant̃/quocūqꝫ mō oblectent̃/ ēe bea
tos. Neqꝫ distinguit q̄ uoluptatū bone sint ⁊ q̄
male. Uerū nūc saltē dic: utrū idem ēe asseras
uoluptatē atqꝫ bonū: an esse aliqd uoluptatum
qđ non sit bonū. cal: Ut mihi ꝓculdubio ratus
sit s̃mo/si aliud ēe dixero idē ēe dico. so. Per

nertis o callicles illa que prius dicta sunt nec
amplius aptus es ad illa que perscruuamtr sue
stiganda: siquidem aliter ꝙ tibi uidetur es res/
ponsurus. cal: Enim uero tu quoqꝫ o socrates
so. Atq neqꝫ ego recte facio/si id facio neqꝫ tu
Sz o beate uide ne hoc sit bonũ oĩo gaudere:
alioqn que nunc subducta sunt multa ⁊ turpia
atqꝫ alia insuper ꝙplurima euenire uidentur/si
hoc ita se habeat. cal: Ut tu quidem putas o so
crates. so: Tu aũt reuera o callicles hec affir/
mas? cal: Affirmo equidẽ. so: Uis ergo quasi
te serio loquẽte/disputatõnẽ aggrediamur. cal:
Uolo certe. so: Age iam cũ huiusmodi senten
tie sis/distincte ad hec mihi responde. Uocas
ne aliquid sciam. cal: Uoco. so: Nonne fortitu
dinem quãdam pauloante cum sciẽtia esse dice
bas? cal: Dicebam sane. so: Nũquid aliud for
titudinem ꝙ sciam quasi duo hec sint/dicebas
esse? cal. Maxime. so: Uoluptatẽ uero atqꝫ sciẽ
tiam. idem ne an aliud esse? cal: Aliud o sapiẽ
tissime uir dicebam. so: Num ⁊ fortitudinez a
uoluptate differre. cal: Quid ni? so: Age itaqꝫ
ut hec meminerimus: Callicles quidẽ acharne
us uoluptatẽ bonũqꝫ idem esse dixit: sz sciam ⁊
fortitudinem tuz inter se/tum a bono differre.
Socrates aũt alopecetes ista nõ cõcedit. Nũ/
quid concedit? cal: Minime. so: Arbitror aũt
neqꝫ Calliclez talia concessuꝝ/qñ ipse recte cõ
siderauerit. Dic mihi felices ⁊ infelices nõne cõ
trario mõ affici putas. cal. Puto equidem. so:
An non si cõtraria hec eorũqꝫ affectiones inui
cem sunt/necesse ẽ ea ita se habere quẽadmodũ
sanitas atqꝫ morbus. Non eim aliquis sanus
simul ẽ atqꝫ egrotat: neqꝫ simul cessat sanitas at
qꝫ morbus. cal: Quo pacto dicis. so: Assump/
to toto si uis corpore ita considera: egrotant ne
alicuius oculi eo morbo. q ophthalmia nomia
tur? cal: Esto. so: Nũquid simul sani sunt. cal:
Non. so: Quid uero qñ eo morbo quis libera
tur/nũquid tunc sanitas oculoꝝ cessat? Et tan
dem morbus simul sanitasqꝫ descendunt? cal.
Miníe. so: Mirũ nãqꝫ: ut arbitror: absurdũqꝫ
id foret. cal: Nimiũ quidẽ. so: Sz ut puto uicis
siz capit ⁊ amittit utrũqꝫ. cal: Assentior. so: Ro
bur quoqꝫ ĩbecillitatẽqꝫ similr. cal: Certe. simlr
so: Uelocitatẽ rursus ⁊ tarditatem. cal: Certe.

so: Nonne ⁊ bona felicitatẽqꝫ ⁊ hoꝝ contraria
mala uidelicet atqꝫ miseriã/uicissĩz accipit utra
qꝫ/uicissimqꝫ amittit. cal: Oĩo. so: Siqua ergo
reperiamus a quibus aliquis liberatur simul ⁊
habet/nimirũ hec non ita se habent ut alterum
qdem eorũ bonum sit/alterũ uero malũ. hec ne
confitemur? Quid responsurus sis cõsidera di
ligenter. cal: Confiteor proculdubio. so: Age
utiqꝫ ad illa que prius cõcessimus reuertamur
Famescere uoluptariũ dixisti esse an molestũ?
De fame ipsa interrogo. cal: Molestũ equidem
at tamẽ famescẽtez cõmedere/uoluptarium. so:
Ego quoqꝫ intelligo. At uero fames ipsa mole
sta est an non. cal: Molesta. so: Non ne ⁊ sitis
cal. Uehemẽter. so. Utrũ ergo amplius a me q̃
ri uis? an confiteris indigentiã oẽm atqꝫ cupidi
tatem doloris esse participem. cal: Confiteor ne
ultra queras. so: Esto. sitientem uero bibere uo
luptariuz esse dicis. cal: dico. so: Ex hoc ergo
qd̃ ais sitientẽ qdem ẽe/dolorosuz est. cal: Est.
so: Bibere uero expletio ẽ indigẽtie atqꝫ uolup
tas. cal: Ita. so: Nũquid ergo qua rõne bibit:
gaudere dicis: cal. Maxĩe. so: Quatenus uero
sitit dolere? cal: Certe. so: Sentis igit̃ quid se/
quat̃? uidelicet fateri te dolentẽ gaudere simul
qñ sitientẽ dicis bibere. An nõ simul id euenit
eodẽ in loco atqꝫ tempore? siue circa aĩam uis/
siue circa corpus. Nihil eĩm refert ut arbitror
Ita ne ẽ an aliter? cal. Ita. so: Uerũtamẽ feli/
cez esse simul ⁊ infelicẽ ĩpossibile ẽe dixisti. cal:
Eqdem. so: At uero dolentẽ gaudere posse con
fessus es. cal: Apparz. so: Quapꝓ gaudere nõ
idem ẽ atqꝫ esse felicem: neqꝫ dolere. idẽ qd̃ ĩfe
licem esse. Ideoqꝫ aliud uoluptas ẽ ꝙ bonum
cal. Nescio qd cõmenteris o socrates. so: Im/
mo scis: sz non uis fateri callicles. at ꝑge queso
rñdendo: ultro enim deliras: ut ꝙsapiens sis
agnoscas q me castigas. Nõne unusqsqꝫ nr̃uz
sitire desinit atqꝫ simul gaudere ꝓꝑ potum. cal:
Nescio qd dicas. gor: Nequaqꝫ ita o callicles
Immo responde nostri gratia: ut disputatio cõ
cludat̃. cal: At uero semper talis ẽ socrates o
gorgia. Exigua eĩm ⁊ nullius mõmẽti ꝑquirit
atqꝫ redarguit. gor: Quid tua refert? Non eiz
hoc tuũ officiũ ẽ o callicles: sz ꝑmitte ut arguat
arbitratu suo. cal: Quere ꝗ socrats õ angustis

ac ullibus istis qñ id gorgie placet. so: Siccie
beatus es o callicles ut magna consecutus mi
steria sis prius q̃ parua? Ego uero fas esse nō
iudicabam: sꝫ iam resūmens unde āmisisti res/
ponde. An non simul desinit quis sitire atq;
gaudere? so. Concedo: nōne ⁊ famescere alias
q; cupiditates habere simul atq; uoluptates de
sinit? cal. Ita est. so: An non ergo ⁊ dolores ⁊
uoluptates simꝉ cessat habere? cal: Ita. so: Ve
rūtamen a bonis ⁊ a malis non simul cessat: ut
tu modo fatebaris. Nunc uero non confiteris
cal: Equidem. Sed quid tum? so: Nēpe nō ea
dem sunt o amice bona ⁊ uoluptaria: neq; mala
eadem atq; molesta. Ab his eīm quis simul ces
sat: ab illis uero nequaq̃: utpote aliis. Quanā
igitur rōe uoluptaria eadem essent atq; bona?
uel molesta eadem atq; mala. Iam uero si uis
hoc rursus pacto considera. Arbitror eīm nec
per hunc modum tibi consentiri. Attende igiꝉ
bonos uiros nōne bonoꝝ presentia bonos uo/
cas? quēadmodū pulchros eos quibus pulchri
tudo adsit apellas. cal: Equidem. so: Quid ue
ro? bonos uiros apellas dementes ⁊ timidos/
non certe pauloante. imo fortes prudentesq; di
cebas. Nōne hos ipsos nuncupas bonos. cal:
Dio quidem. so: Quid autē? dementē puerum
uidisti unq̃ uoluptate perfundi? cal: Uidi. so:
Uirū autē dementeꝫ uidisti aliquando affici uo
luptate? cal. Opinor me uidisse. Sed quorsuꝫ
hec? so: Nihil refert: sꝫ respōde. cal: Uidi. so:
Quid uero sane mētis uirum dolentē uidisti at
q; gaudentem. cal: Certe. so: Utri uero magis
gaudent atq; dolent? prudentes ne an impru/
dentes? cal: Haud multū differre arbitror: so:
Satis est istud. In bello autē uidisti ne unq̃
uirum timidū? cal. Quid ni? so: Quid uero cū
recederēt hostes utri uidebanꝉ tibi magis gau
dere? timidi ne an fortes? cal: Utriq; mihi ma
gis: uel saltē ꝓpe. so: Nihil refert: gaudēt igiꝉ
⁊ timidi. cal: Magnope. so: Et demētes: ut ap
paret. cal: Et isti. so: Cum uero hostes aduētāt
soli ne dolent timidi an ēt fortes? cal: Utriq;.
so: Num similiter. cal: Forte magis timidi. so:
Abeuntibus aūt nōne magis gaudēt? cal: For
te. so: Nōne igitur dolent atq; gaudent īprudē
tes atq; prudentes/timidiq; ⁊ fortes similiter:

ut ipse ais: magis tñ timidi q̃ fortes. cal: Aio
equidem. so: Uerūtamen prudētes quidē ⁊ for
tes boni sunt: timidi uero atq; imprudentes ma
li: cal: Ita ē. so: Quāobrem eque gaudent atq;
dolent ⁊ boni ⁊ mali. cal: Assentior. so: An ḡ
eque boni maliq; sunt hi qui boni sunt ⁊ q ma
li? an potius boni dūtaxat qui boni sūt: mali ue
ro qui mali. cal. Per iouem nescio quid inuol/
uas. so. An ignoras dixisse te bonos bonorum
pñtia ꝯsse bonos: malos uero maloꝝ? Bona au
teꝫ uoluptates esse: mala uero dolores. cal: Eq
dem. so: Nonne igiꝉ his qui oblectanꝉ assistūt
bona uidelicet uoluptatem: siquidē oblectantur
cal: Quid prohibet? so: Num pñtibus bonis
boni sunt qui delectanꝉ? cal: Sunt. so: Et dolē
tibus assunt mala. s. ipsi dolores. cal: Assunt.
so. Maloꝝ uero assistentia malos esse dicis: q
mali sunt. Nōne adhuc dicis. cal: Equidē. so:
Boni ergo sunt qui gaudent: mali uero qui do
lent. cal: Maxie. so: Et qui magis nimiruꝫ ma
gis: quiue minus ⁊ hi minus: et q pariter eq̄.
cal: Ita. so: Nunqd ais ita gaudere atq; dole/
re prudentes ut īprudētes. rursusq; timidos at
q; fortes. an magis ēt timidos? cal: Aio. so: re
puta igitur una mecū quid nobis ex his que ꝯ
cessa sunt eueniat. his eīm atq; ter pulchruꝫ ēe
ferunt eaq; pulchra sunt dicere atq; considerarꝫ
Bonū quidē esse prudentē fortēq; diximus nec
ne? cal: Diximus. so: Malū uero imprudentem
atq; timidū. cal: Prorsus: so: Bonū autem rur
sus euꝫ qui gaudeat. cal: Ita. so: Malū uero e
um qui doleat. cal: Necesse ē. so. Dolere uero
atqꝫ letari bonū malūqꝫ similiter: forte etiā ma
gis maluꝫ. cal: Certe. so: Similiter ergo quis
bonus fit ⁊ malus/bono: uel potius ipse malus
fit bonus. an nō hec ⁊ superiora illa sequūtur)
siquis uoluptaria eadem esse dixerit atqꝫ bona.
an nō necessario he sequuntur o callicles? cal.
Iādudū te ausculto socrates tibiqꝫ cōcedo/ob
seruans siquis uel ioco aliquid tibi dederit: id
pueroꝝ more libentius te accipere: quasi uero
existimare debeas uel me uel alium quēquā nō
arbitrari alias uoluptates esse meliores: alias
uero deteriores. so. Ubi ubi o callicles q̃ astu
tus es? me quasi puerū ludis qñqꝫ uno mō af
fereno: qñqꝫ aliter/meqꝫ decipiens: atq; nō ar

bitrabar abinitio ultro deceptum iri abste/ caz
sis amicus. Nunc aūt me nimiuz fefellisti atq;
ut uidetur: quēadmodū uetus bz prouerbiū ne
cessario adducor: ut pn̄ti sorte pro uiribus be/
ne utar: et quod tu das accipiam. Est autem
ut uidet: qđ nunc affers eiusmodi uoluptatuz
alias quidem bonas esse: alias uero malas. nō
ne? cal: Proculdubio. so: Bone uero nonne q̄
utiles? Male aūt que noxie? cal: Ita certe. so:
Utiles aūt que boni aliquid afferūt. Noxie ue
ro que mali nonnihil. cal: Assentior. so: Num
igitur tales dicis? uelut in corpore quas modo
dicebamus/ edendi bibendiq; uoluptates? Nū
quid ex his ille que ualitudinez prestant corpo
ri aut robur aut aliam quādam corporis uirtu
tem bone sunt. que uero contraria male. cal.
Prorsus. so: Et dolores eodem pacto alii boni
sunt alii mali. cal. Nihil ꝓhibet. so: Bonas q
dez uoluptates ⁊ dolores bonos eligere oportz
⁊ prosequi. cal: Prorsus. so: Contra uero ne
quaq̄. cal: Manifestū est. so: Nempe bonoruz
gratia agenda esse omnia ego ⁊ polus consensi
mus: an meministi? Et tibi similiter uidet/ hic
ēe finis oīuz actionū/ ipm. s. bonū eiusq; grā ce
tera oīa facienda. Nō aūt ipsuz gratia reliquo
rum. An tertius in hanc sn̄iam nobis accedis
cal. Equidem. so: Quāobrez bonoꝝ gratia oz
⁊ alia ⁊ uoluptates sequi: non aūt bona gratia
uoluptatū. cal: Prorsus. so: An ergo cuiusq;
uiri ē eligere quenaz ex rebus que delectant bo
ne sunt: queue male? An potius artificiosi uiri
opus ē utrūq;. cal. Artificiosi. so: Recordemur
ergo illorum que ego ad polum gorgiāq; dice/
bam. Profecto dicebam si meministi esse facul
tates quasdam preparatrices: alias quidē usq;
ad uoluptatem dūtaxat quid melius deterius
ue sit ignaras: alias uero quid bonum malūue
sit cognoscentes. Ponebam preterea earum q̄
circa uoluptates uersantur: coquinariam circa
corpus peritiā: sz non artem. Earum uero que
ad bonum intēdunt medendi artē. Et per Io
uem amicabilē precor o callicles noli aduersus
me iocari: neq; qcqd tibi occurrit respondere
ne ue rursus hec a me accipere quasi iocante.

Uidesne enim ea de re nobis esse sermonē: qua ni
hil magis nosse uir sane mentis contēdat: quē/
admoduz uidelicet sit uiuendū: utruz quēadmo
dum tu hortaris illa agendo que uiri esse dicis
officia: uersantē in populo atq; orantem. Rem
preterea publicā gubernantē ceu uos ī pn̄tia gu
bernatis: An potiusuita sit hec philosophica
capessenda. Et qua in re hec uita differt ab illa
Forte uero opere pretium ē quēadmoduz ince
peram pauloante distinguere: atq; deinde cū no
bis de distinctione conuenerit: si hec duplex ui
ta est considerare quid intersit ⁊ qua potius sit
uiuenduz. Forte uero nōdum quid dicam ītel
ligis. cal: Nōduz certe. so: At ego planius tibi
dicam postq̄ ego ac tu confessi sumus/ esse qui
dem aliquid bonū: esse quoq; aliquid uoluptari
um. sz aliud uoluptarium esse q̄ bonum. Atq;
utriusq; horum studiū et preparationē quādaz
esse ad ea comparanda: alterā uidelicet uenatio
nem boni/ alterā uoluptatis. Hoc ipz primo an̄
q̄ ulterius procedā assentiris mihi nec ne? cal:
Assentior. so: Age ⁊ illa que ad hos dicebam
mihi assentire si mō uisus tibi suz tūc uera loq.
Profecto dicebaz nō uideri mihi coquinariam
esse artē sz peritiā quādam. Medicinaz uero ēe
artē ꝓpterea q medicine facultas illius qđ curat
naturam considerat: et cām eoꝝ que agit: pōtq;
horum cuiusq; reddere rōem. Altera uero uo/
luptatis curatrix facultas ad ipsaz uoluptatem
circa quā totum eius uersatur studiū oīo absq;
arte procedit/ neq; uoluptatis ipsius naturā cō
siderans neq; cāz: temeraria prorsus: ut ita di
xerim: neq; pensi habens quicq̄ sz usu quodam
atq; experientia et memoria eius qđ accidere ꝯ
sueuerit soluz freta/ uoluptates studiose parat.
Hec ergo primū considera: num sufficienter ti
bi dicta uideant. Nūquid preterea esse putes ta
les quasdam circa aīam facultates: alias quidē
artificiosas/ curam uidelicet habētes eius qđ sit
aīe optimū. alias uero id negligentes: solū ue/
ro cogitantes quēadmodū ⁊ de corpe diximus
quo pacto oblectare animū ualeant. Que quidē
utrū melior an deterior sit uoluptas minime co
gitant. Neq; aliud quicq̄ curāt q̄ ut oblectēt

siue melius id fit siue deterius. Mihi quidem
o callicles uidentur esse tales alique facultates
uniuersumq; id ministerium adulationē esse du
co tam circa animaz ꝙ circa corpus: ⁊ oīo cir/
ca aliud qͦlibet cuius uoluptatē quis affecret:
nulla prorsus melioris deteriorisue adhibita ra
tione. Tu uero utrum in eandem nobiscū sniāz
conuenis? an dissentis. cal. Minime quidez: ī
mo consentio ut tibi qn̄q; disputatio concludat
⁊ huic gorgie gratificer. so: Nunqd hoc circa
unam quidē ē aīaz. Circa uero duas uel plures
non est? cal. Non ita: sed ⁊ circa duas ⁊ circa
multas: so: Nonne ⁊ multis in unum cōuenien
tibus gratificari quis pōt absq; ulla eius qd̄ est
optimum rōe? cal. Sic arbitror. so: Potes ne
dicere que studia sint que hoc efficiant? Immo
si uis me querente eam quidē que talis tibi uid̄
tur: cōced̄ esse talē. Que uero non talis nega.
Principio tybicinariā consideremus. an non ti
bi hec o callicles uidetᷣ ēe talis ut aliud nihil cu
ret ꝙ aures delectare. cal: Mihi quidem. so.
Num ⁊ alie omnes euismōi: qualis citharistica
qua in certaminibus utunṫ. cal: Certe. so: Qui
doctrina chori dithyrāborumq; poesis / nonne
talis tibi q̄dam esse uidetur. An putas Cinesi
am meletis filium curare ut tale aliquid dicat /
unde audientes meliores reddantur? Uel poti
us unō theatrali turbe placere possit? cal: Ma
nifestū quidem hoc ē o socrates de Cinesia. so:
Pater uero eius Meles? an ad id qd̄ optimuz
esset prospicere uidebaṫ cuz ad citharā caneret
Uel ipse profecto ne ad uoluptatem quidē nam
molestus audientibus erat. Uerum considera
nonne citharedica facultas oīs dithyrāborūq;
poesis oblectandi gratia tibi uidetur inuenta?
cal: Mihi quidem. so: Quid autē preclara hec
tragedie mirabilisq; poesis contendit. Nunqd
studium eius conatusq; ad audientiū uoluptatē
solum tendit? Uel siquid uoluptariuz quidem
atq; gratum sit: sed tamen maluz: id cauebit ne
unq̄ȝ dicat. Contra uero siquid molestū attamē
utile fuerit id et dicet et canet / siue oblectentur
siue non audientes. Quonā modo tragedorum
poesis se habere tibi uidetur. cal. Constat o so

crates eam ad uoluptatē gratiāq; spectantium
potius declinare. so: Hoc uero tale o callicles
pauloante adulationem esse dicimus. cal. Pla
ne. so: Age utiq; siquis auferat ex tota poesi cō
tentum ⁊ rhythmū atq; mensuram / aliud ne qc
ꝙ preter sermones quosdam superit. cal: Idip
sum. so. Profecto ad turbam populūq; hi ſmo
nes habentur. cal: Proculdubio. so: Popula
ris ergo oratio quedam ē poesis. cal: Apparet
so: Nonne rhetorica quoq; popularis est oratō
an non rhetorica in theatris uti poete tibi uidē
tur. cal. Mihi quidem. so: Nunc ergo nos in
uenimus rhetoricam quādam ad populū talem
qualis est puerorum simul et mulierum uiroꝝq;
⁊ seruorū atq; liberoruz. Quā quidez haud ual
de probamus. Quippe cum adulatoriā eaz ēe
confessi simus. cal: Sic ē profecto. so: Age dū
quid de ea dicemus rhetorica qua ad athenien
sem populuz aliarūq; ciuitatū populos liberoꝝ
uirorum utunṫ. Qualis hec rhetorica est? Utrꝝ
tibi uidentur oratores ad id semper qd̄ optimū
sit uerba dirigere: id dūtaxat conietantes: qua
ratione ciues ꝙ optimi per eorum orationes e
uadant. an potius hi quoq; gratiā auditoꝝ au
cupantur boni dūtaxat propriū gratia / bonuz pu
blicum negligentes: ⁊ quasi pueris utentes po
pulis intenti dūtaxat ad gratiā. Nihil uero cu/
rātes utrū ob hoc meliores aut deteriores eua
dant. cal: Haud simplex id est qd̄ interrogas.
Sunt eīm qui in orando utilitatē ciuiuz consu
lunt. Sunt ⁊ alii tales quales ipse narras. so:
Satis est. Si eīm et hoc est duplex alterū qui
dem eius mēbruz adulatio erit / turpisq; concio
natio. Alterū uero pulchrum: studere uidelz:
ut animi ciuium ꝙ optimi fiāt: semꝑ pro audien
tium utilitate certando siue placeant siue displi
ceant que dicuntur. Uerum tu certe oratoriam
eiusmodi uidisti nunq̄ȝ. Quod si inter oratores
talem quēpiaz habes cur non mihi quoq; hunc
ostendisti? cal. Per iouē ex oratoribus qui nūc
sunt talem habeo nullum. so: Quid autē inter
ueteres potes ne aliquem assignare? per quem
athenienses facti aliquādo sint meliores: postq̄ȝ
ille orare ceperit cum deteriores antea fuerint

Ego eim quis sit talis ignoro. cal: Quid uero
Themistoclē non audis uirum bonuz fuisse? ⁊
Cimonez ⁊ Milciadem atq; Periclem hunc
nuper uita functum? Quē ipse quoq; orantem
audisti. so: Siquidem ē o callicles uera uirtus
quam in superioribus ipse dicebas cupiditates
uidelicet suas aliorūq; explere. At si id non ē:
sed quēadmoduz postea in disputando fateri cō
pulsi sumus cupiditates illas que meliorez effi
ciunt uirum oz implere / alias uero minime atq;
huius rei ars quedaz extat: potes ne dicere isto
rum aliquem extitisse talem. cal: Non habeo e
quidem quo pacto dicam. so: At uero si rite q̄si
ueris inuenies. Uideamus iam sic plane cōside
rantes num aliquis horum talis extiterit. dic a
ge bonus uir atq; ad id qḋ optimū sit uerba fa /
ciens / non temere dicet: sed ad aliquid certe ꝓ
spiciet: quēadmodū ⁊ alii oēs artifices: quoruz
ad suum quisq; opus aspicit: nec casu eligit qḋ
ad suum opus conferat: sed quēadmoduz ad ꝓ
posituz sibi exēplar opus spēm aliquā consequa
tur: Ueluti si intueri placet pictores ⁊ architec
tos ⁊ fabros nauiuz / aliosq; oēs artifices. Qui
uis eorum in ordinē quēdam singula ubiq; dis /
ponit. cogitq; alia aliis conuenire atq; congrue
re donec totum constituat quodā ordine exhor
natū. Id ergo oēs agunt artifices: atq; hi quos
in superioribus dicebamus / pedotriue ⁊ medi /
ci similiter faciunt circa corpus. Ornant enim
ipm atq; componunt. Confitemur id ita se hr̄e
nec ne? cal: Sit ita: so: Domus igit̄ ornatum ⁊
ordinez assecuta bona erit / siminus mala. cal:
Assentior. so: Et nauigiuz eodē pacto. cal: Eo
dez. so: Atq ⁊ corpora nostra similiter. cal: Si
militer. so: Quid uero animus si ordinis fuerit
expers / num bonus erit? an potius si ordinis or
namentiq; compos. cal: Necessariū ē ex supio
ribus hoc quoq; fateri. so: Qḋ ergo nomen est
ei qḋ in corpore exhordīe ornatuq; efficit̄? cal:
Sanitatē et uires fortasse dicis? so: Dico eqdē
qḋ uero nomen ei qḋ in aīo exhordine fit atq;
ornatu / conare / inuenire atq; exprimere / huius
quēadmodum ⁊ illius. cal. Cur non ipse dicis
o socrates. so: At si tibi placet ego dicam: tu ue
ro si tibi uera loqui uidebor concedito. siminus
reprobato. Nec ullo mō pmittito. Mihi quidē
uidetur ordinationi corporis nomen esse sanuz
Ex quo in ipso fit sanitas aliaq; corporis ūtus
Ita ne ē an aliter? cal: Ita. so: Animi uero or /
dinationi atq; ornatui legittimū lexq; esse nomē
Unde legittimi fiunt homines atq; decori. hec
uero sunt iustitia atq; tempantia. assentiris nec
ne? cal. Esto. so: An non igitur ad hec artifi /
ciosus ille rhetor bonus respiciēs uerba sua ho
minū animis adhibebit: actiōesq; oēs ⁊ quicqd
uel concedet aliquādo uel negabit / ad id semp
intendet: ut ciuium animis iustitia quidem isit:
iniustitia uero absit: rursus adsit tempantia: in
tempantia uero eiciatur. Cetereq; uirtutes ha
beantur: prauitas expellatur. Cōcedis nec ne?
cal: Concedo equidem. so: Quidnam confert o
callicles corpori egrotāti maleq; affecto / cibos
multos suauissimosq; prebere aut potum / aut a
liud quicq̄ qḋ non sit profuturum. Hoc ē plus
uel minus uel cōtrariū q̄ iusta dictat rō. Sūt
hec uel non. cal: Sint. so: Non enim prodesse
arbitror homini cum afflicto corpore uiuere.
Sic eim necesse est uiuere male. nōne ita? cal:
Ita. so: Nonne cupiditates explere ueluti esu
rientem cōmedere q̄tum uult: uel sitientē bibe
re quatenus placet / sanum quidem hominē me
dici plerūq; pmittunt. egrotantē uero nunq̄: ut
ita dixeriz: cupiditates suas implere pmittunt.
Concedis hoc ⁊ ipse? cal: Concedo. so: Cir /
ca uero animuz o amice an non eadez rō? Qua
tenus enim prauus sit ⁊ demens atq; intēperās
iniustusq; ⁊ impius cohercendus nimix ē a cu /
piditatibus: neq; permittēdus alia facere q̄ il
la ex quibus euadat melior. consentis nec ne?
cal: Consentio. so: Ita eim ipsi animo expedit.
cal: Prorsus. so: Nonne cohercere est ab his
que cupit continere? cal: Est. so: Continentia
igitur melior est aīo q̄ incontinētia: quēadmo /
dum tu modo putabas. cal: Nescio quid dicas
o socrates. itaq; aliū quē uis interroga. so: Hic
uir non substinet ut sibi afferatur utilitas / atq;
eam de qua nunc sermo habetur continentiam
cōsequatur. cal: Nulla oio mihi cura ē uerbo

206

rum tuorum o socrates. atqꝫ hactenus gorgie
gratia tibi respondi. so: En quid ergo agemus
nunquid sermonem mediuꝫ abrumpemus. cal.
Ipse uideris. so: At nefas esse aiunt mancas
dimittere fabulas. Immo caput iponendū ēe
ne absqꝫ capite oberrēt: responde ergo ad reliq̄
ut sermo hic noster caput accipiat. cal. ꝙ uiolē
tus es o socrates? Profecto si mihi credis hāc
disputationem iam dimittes: uel cum alio dis/
putabis. so: Quisnaꝫ alter uult? ne imperfectū
relinquamus sermonē? cal: An non ipse potes
sermonē percurrere uel ena rando uel tibimet
respondendo. so: Ne mihi Epicharmi illud ac
cidat: que prius narrabant duo/nunc unus ad
illa sufficio. Uerūtamen uidetur sic oīo necessa
rium esse. Si tamen id faciemus/puto equideꝫ
oportere nos oēs certatim ad id contendere: ut
quid in his que dicimus uerum quid ue falsuꝫ
sit/cognoscatur. Cōe enim est hoc oibus bonuꝫ
ut hic unicuiqꝫ constet. prosequor igitur ego ip
se sermonē: quo pacto se habere uidetur. qđ si
cui uestrum forte mecū ipse que uera non sunt
uidebor concedere/ uestrum erit obiicere atqꝫ
redarguere. neqꝫ eīm ego tamꝙ scienꝫ dico illa
q̄ dico sꝫ uobiscū cōiter indagans. Quapꝓ siqđ
recte dicere uidebitur qui mihi contradixerit e
go primus assentiar. Hec tamen ea mente dico
si modo uos sermonē perficiendū esse putatis.
Sin minus obmittamus iam atqꝫ habeamus.
gor: At uero nonduꝫ mihi uidet o socrates ab
eundum/imo disputationē a te esse ꝑficiendam
Puto aūt ceteris idem quoqꝫ uideri: ⁊ ipse per
cupio reliqua ex te ipso audire. so: Atqui o gor
gia libenter adhuc cum hoc callicle disputarem
donec Amphionis dictū pro ҫeti dicto sibi red
derem. Sed quādo tu o callicles disputationeꝫ
una mecū non uis perficere/saltē ausculta atqꝫ
reprehende: siquid minus recte dicere tibi ui/
deor: qđ si me conuiceris haud infestus tibi e/
ro quēadmoduꝫ ipse mihi. Sꝫ pro maximo be
neficio id adscribam. cal. Dic tu ipse bone uir
⁊ perfice. so: Audi me igitur disputationem ab
initio repetentē: an idem est uoluptas atqꝫ bonū
certe non idem ut ego et callicles cōfessi sumus
an uoluptatem boni gratia uel bonuꝫ gratia uo

luptatis sequi debemus/uoluptatē certe gratia
boni. Est autem uoluptas qua pñte gaudemus
Bonū uero quo presente boni sumus. prorsus
boni uero sumus et nos ⁊ quecumqꝫ alia bona
sunt ob uirtutem quādam que adsit. Sic enim
o callicles necessariū esse mihi uidetur. at ꝟtus
cuiusqꝫ siue instrumenti siue corporis siue aīe:
non temere utiqꝫ adest sed ordine rectitudineqꝫ
et arte que horum cuiqꝫ tradita sit. Nunquid
hec ita se habent? Mihi quidem sic se habere
uidentur. Quāobrem ordine ordinatum orna/
tumqꝫ esse est cuiusqꝫ uirtus. Nempe sic ego fa
terer. itaqꝫ ornatus quidam proprius unicuiqꝫ
insitus/qđlibet efficit bonum. Mihi quideꝫ sic
apparet. Quapꝓ aīa que propriū habet ornatū
melior est illa que ornatus ē expers. Necesse ē.
Iam uero que habet ornatū ornata est atqꝫ mo
desta. Quid ni? talis uero est et tēperans neces
se est oīo. que uero temperans est ⁊ bona? Eq
dem o amice callicles quo pacto aliter dicam:
non inuenio. Tu uero siquid habes aliud doce
cal: Dic tu o bone uir. so: Dico igit̄. si tempera
tus animus bonus est/sequi ut qui contra atqꝫ
temperatus affectus est/sit malus. Est uero ta
lis intemperatus animus ⁊ incontinens. Sic ē
oīo. Temperatus autē agit decentia erga deos
atqꝫ homines. Non eīm temperatus esset nisi ꝺ
eorum seruaret. Necesse ē sic esse. Proinde de
centia circa hoīes agens iuste agit: et agens si/
militer erga deos agit pie. Eum uero qui iusta
piaqꝫ agit/necesse est esse iustum atqꝫ pium. Sic
ueritas habet. preterea fortē hunc esse necesse ē
Non eīm temperati uiri est uel ꝓsequi uel fuge
re aliter ꝙ decet. imo oꝫ et res singulas ⁊ ho/
mines ipsos et uoluptates atqꝫ molestias tuꝫ fu
gere: tum prosequi: tuꝫ ēt tollerare ubi sit opus
Quāobrem oīo necessarium ē o callicles tempe
ratum uirū: cuꝫ ut diximus: iustus et fortis sit
et pius/esse ꝑfecte bonum. Bonum uero bñ ho
nesteqꝫ agere quicqđ agat. Eum aūt qui bene
agit felicē esse atqꝫ beatū. Improbum uero ac
male agentē esse miserum. Talis aūt est qui cō
tra se habet ꝙ temperatus uidelicet q intempe
ratus est: quē ipse laudabas: Ego igitur hec ita
pono: dicoqꝫ esse uera. Si aūt uera sunt qcūqꝫ

optat beatus fore/tēperantiā sequi exercereq̄
debet: intēperantiaʒ uero fugere: q̄tum cuiusq̄
nostrū pedes ualēt/atq̄ ita se se cōparare ut nō
indigeat castigatione atq̄ pena: si uero indigeat
uel ipe uel alius quis familiariū siue priuatus
siue ciuitas/adhibita pena cohercēdus ē: si mō
futurus sit beatus. Hoc mihi uidet̄ esse signuʒ
ad quod ꝓspiciētes dirigere uitā debemus: oīa
tam publica q̄ꝫ priuata ad hoc referentes: ut iu
stitia ⁊ tēperātia illi assit q̄ futurus sit felix. nō
aūt cupiditatibus oīa permittenda sunt. Quas
explere conari inexplebile malū ē latronisq̄ mo
re uitam agere. Neq̄ eiʒ cuiq̄ꝫ hominū his qui
eiusmodi ē/amicus esse pōt: neq̄ deo. Quippe
cuʒ societas huic cū aliis nulla esse possit: Cui
uero non sit societas amicitia animi hoc nūq̄ꝫ e
rit. Tradūt uero sapientes o callicles/celū
⁊ terrā deosq̄ ⁊ hoīes societate quadaʒ ⁊ ami
citia modestoq̄ ornatu: et tēperantia et iustitia
contineri: Atq̄ id uniuersum preterea mundoʒ
ornatūq̄ o amice nominānt/nō imunditiaʒ neq̄
intēperantiam. Tu uero mihi uideris q̄ꝫuis sa/
piens/hec aīaduertisse nunq̄ꝫ: ꝓfecto te latuit:
geometricā equalitateʒ in deis atq̄ hoībus ua
lere q̄ꝫ plurimuʒ. At uero tu excessuʒ exercēdū
putas. Geometriā namq̄ contēnis: age itaq̄ uel
refellēdus ē sermo ille noster/quasi non iustitie
tēperantieq̄ possessione beati fiant q̄cūq̄ beati:
prauitas uero miseri: uel si uerus ē cōsiderādū
ē q̄d sequat̄. Nempe priora illa o callicles se/
cuntur oīa: in quibus tu a me querebas: an se
rio loquerer: ubi dicebam accusandū esse ⁊ se
ipsuʒ ⁊ filiū ⁊ amicū: siquid iniuste fuerit ꝑpe/
tratuʒ: atq̄ ad id utendū esse rhetorica. Et que
tu poluʒ uerecundia adductū putabas cōcessis
se: uera utiq̄ erant uidelicet iniuriaʒ facere quā
to turpius est q̄ꝫ pati: tāto esse deterius: atq̄ cū
qui rectus futurus sit orator: oportere iustum
esse: ⁊ que iusta sunt scire. Quod quidē rursus
gorgiam ob uerecundiā cōcessisse polus ait. Cū
uero hec ita se habeant: cōsideremus que sunt
illa in quibus me ipse uituperas: num recte di/
catur nec ne? me uidelicet nō posse uel mihi uel
amicis atq̄ domesticis opem ferre: neq̄ ex ma
ximis piculis liberare. at esse me in potestate li

bidineq̄ cuiusq̄ quēadmoduʒ abiectissimi quiq̄
solent: siue pulsare uelit q̄s: ut tu iactabundus
dicebas super genā siue pecunias rapere: siue
urbe expellere: siue ultimo supplicio afficere.
Ita uero affectuʒ esse turpissimuʒ omnium esse
dicebas. Mea uero sententia iam sepius dicta
atq̄ rursus nihilo prohibente dicendar contra
se habet: uidelicet non esse turpissimum o calli/
cles iniuste genam percuti: uel corpus marsupi
uʒ ue cedi: sed percutere iniuste atqʒ cedere mi
hi meisqʒ turpius atqʒ deterius. Item furari ⁊
in seruitutē adducere murosqʒ subfodere. atqʒ
summatiʒ quālibet iniuriam facere esse ei qui
facit deterius simul ⁊ turpius q̄ꝫ accipere. Hec
superius a nobis concessa: ut ego assero ꝯtinen
tur atqʒ uinciuntur: et si dictu rusticus est fer
reis adamantinisqʒ rationibus: quibus ut ita
sentiam: adducor. Quas nisi tu aut aliquis te
robustior dissoluat/fieri non pōt ut aliter dicen
do: q̄ꝫ ut nunc ipe dico: recte dicat̄. Nā mihi q̄
deʒ semꝑ idē ꝑmanet sermo. me uideliꝫ hec ne
scire: quo pacto se habeāt: attamē nullū eoꝝ q̄
cuʒ hactenus loquutus suʒ: quēadmodū mō uo/
biscuʒ: potuisse unq̄ꝫ aliter dicendo nō ridiculū
apparere. Quāobrem hec iterū pono ita se ha/
bere. Q̄ð si ita se habeāt atqʒ iniuria maximum
qui eam facit ē malorū: cūqʒ hoc sit maximū: il
lud insuper maius est iudicandum: uidelicet ip
sum qui fecerit nunq̄ʒ dare penas: q̄ð tandem
auxiliuʒ erit illud q̄ð quisq̄s sibimet afferre nō
possit/reuera sit contēnendus: Nonne hoc qui
dem maximuʒ a nobis amoueat detrimentum?
Profecto necesse est hoc esse turpissimum/non
posse auxiliū eiusmōi prestare sibi ipi amicisqʒ
ac ꝓpinquis. Secundū uero auxiliū aduersus
malū secundū: tertiū cōtra tertiū: ceteraqʒ simi
liter: ꝓut cuiusqʒ mali magnitudo se habet. ita
⁊ pulchrū est opem afferre posse: ⁊ turpe non
posse. Nunquid aliter q̄ʒ sic se res habet o cal
licles? Certe non aliter. Cum igitur hec duo
sint facere iniuriam ac pati: maius utiqʒ maluʒ
esse dicimur inferre/minus autem pati. Quod
nam igitur auxilium sibi comparans aliquis:
utrumq̄ potissimuʒ consequetur: ut neqʒ īferat
īiuriaʒ/neqʒ accipiat? utrū potētiā an uoluntatē

207

Sic aũt dico. utrũ si nolit pati iniuriaʒ non pa
tietur: an si potentiã sibi comparauerit/ita dũta
xat non patiet᷑. Cõstat certe si potentiaʒ. Quid
aũt in inferendo? utrum siquis iniuriari nolit/
satis erit remedii? Neqꝫ eĩm iniuriam inferet.
An ad hoc insuper potentia quedã ⁊ ars ẽ cõ
paranda? quã nisi qs didicerit atqꝫ exercuerit: ĩ
iuriã faciet. Cur nõ mihi ad id saltẽ rñdes o cal
licles? utruꝫ ego atqꝫ polus tibi uidemur/recte
supioribus coacti rõibus fuisse nec ne? qñ con
fessi sumus: neminẽ uolentẽ iniuriã facere: sʒ in
uitos hanc inferre quicũqꝫ inferant. cal. Esto ti
bi id ita o socrates: ut disputationẽ hanc cõclu
das. so: Ad hoc itaqꝫ potentia quedã ⁊ ars cõ
paranda uidet᷑ necui faciamus iniuriã. Olo q
deʒ. Quenã igit᷑ ars ẽ ad facultatẽ cõpandã: p
quã uel nullã: qs uel minimã iniuriaʒ patiat᷑?
Cõsidera utrũ tibi idẽ uideatur qꝺ ⁊ mihi. Mi
hi qdẽ ita uidetur: uel opoꝛtere principatũ ĩ re
pu. obtinere: uel usurpare tyrãnideʒ: uel cũ pꝛe
senti gubernatiõe habere cõmertiũ. cal: Vides
o socrates ꝙ paratus siʒ siquis recte dixeris cõ
pbare. Profecto id mihi recte nimiũ abste dic
tuʒ fuisse uidet᷑. so: Cõsidera pꝛeterea hoc/si re
cte dicere tibi uideoꝛ. Amicus mihi uidet᷑ qsqꝫ
esse cuiqꝫ maxĩe: queadmodũ antiqui sapiẽtesqꝫ
tradũt: ut maxĩe similis ẽ. nõne et tibi? cal: Mi
hi qdẽ. so: Nõne ubi tyrãnus ferus rudisqꝫ do
minat᷑/siqs ea in urbe multo melioꝛ sit: tyram
nus hunc foꝛmidabit: atqꝫ huic nunꝙ tota mẽ
te amicus ẽe poterit. cal: Sic accidit. so: Neqꝫ
si multo sit deterioꝛ/contẽnet eĩm eũ tyrãnus:
neqꝫ unꝙ tamꝙ erga amic᷒ afficiet᷑. cal: Uera
narras. so: Solus ergo amicus huic esse pote/
rit apud eũ existimatione dignus: qui cum mo
ribus similis sit eadẽqꝫ laudet atqꝫ uituperet:
subesse uelit dño ⁊ parere. Hic nimiruʒ magnã
in ea ciuitate habebit potentiam. hũc iniuria ĩ/
pune nullus afficiet. nõne ita se res habet? cal:
Ita: so: Siquis ergo in hac urbe ex ipsa iuuen
tute cogitet qua potissimuʒ rõe magnaʒ cõpara
re potentiã ualeat: adeo ut nullus iniuriã sibi q̃
at inferre. hec ipsa ut uidet᷑: illi uia est: statiʒ ab
adolescentia seipm assuefacere: ut iisdẽ gaudeat
atqꝫ doleat/quibus ⁊ dñs: atqꝫ ita se cõpare ut
illi sit ꝙmaxĩe simil᷑. nõne ita? cal: Ita. so: Hic
ergo ut pñs sermo significat assequet᷑: ut ĩiuria
ĩferri sibi non possit magnãqꝫ habeat in ciuita
te potẽtiaʒ. cal: Proꝛsus. so: Nunqd ẽt asseque
tur ut iniuriã ĩferat nemini? an potius multum
abest siqdeʒ iiusto pꝛĩcipi similis erit: magneqꝫ
auctoꝛitatis apꝺ eũ. Uex puto eiusmõi uite sta
tũ huic ad id accõmodatissimũ esse: ut ꝙmaxĩe
facere iiurias possit: penasqꝫ ĩiuriax penitus de
uitare. nõne ita? cal: Appet. so: An nõ hic ma/
lo occupabit᷑ maxĩo cuʒ flagitiosus sit animũqꝫ
ĩfectuʒ hẽat ob imitationẽ dñi similẽqꝫ potentĩ
am. cal: Nescio quomodo sermonẽ o socrates
sursuʒ deoꝛsumqꝫ uertas: an nescis eũ q sic imĩ
tatur/posse eũ qui nõ imitat᷑/occidere mõ uelit:
patrĩonioqꝫ expoliare. so: Scio equidẽ o bone
callicles/nisi surdus suʒ: cũ nõ solũ abste/uerũ
ẽt a polo nup: ⁊ a ceteris ferme oĩbus ĩ ciuitate
ideʒ frequẽter audiueriʒ. at ipse me audi. pfec/
to interficiet/mõ uelit: sʒ malus honestũ atqꝫ bo
nuʒ. cal: At hoc ipm grauiter ẽ ferẽdũ so: Nõ
certe uiro mẽteʒ habẽti: ut ⁊ tuus sermo signifi
cat. An putas in hoc ipo multũ ab hoĩe laboꝛã
duʒ: ut q̃ʒdiutissime uiuat: easqꝫ artes meditet᷑
que nos seruare semp a piculis possint: qualis
rhetoꝛica ẽ ad quã tu me capescendã exhoꝛtaris
ĩ iudiciis nos sepe seruantẽ. cal: Per iouẽ tibi
recte cõsulo. so: Quid uero uir optĩe? Nãdi pi
tia pꝛeclara tibi uidet᷑? cal: Nõ p iouẽ. so: Atqui
fuat hec hoĩes ab iteritu: quotiẽs illuc ĩciderit
ubi eiusmodi sit opus sciã. Qꝺ si hec tibi uide
tur exigua: ego maioꝛẽ hac adducã/ gubernato
riã. s. que nõ solũ uitã: uex ẽt coꝛpa ⁊ pecunias
ab extremis seruat piculis: nõ secus q̃ʒ rhetoꝛi
ca. atqꝫ hec tamẽ humilis ẽ atqꝫ modesta: nõ iac
tabunda: neqꝫ ampullosa: quasi mirabile aliqd
cõsequta. Sʒ cũ eadẽ efficiat que rhetoꝛica si
ab egina huc usqꝫ nos seruet/duos dũtaxat exi
git nũmos: Si uero ex egypto uel ponto salua
reduxerit que modo dicebam: nos et filios uxo
resqꝫ ⁊ diuitias: duas drachmas expostulat: at
qꝫ ipe hac arte pꝛeditus quiue hec perfecerit d
scendẽs: ĩ littoꝛeqꝫ secus mare nauemqꝫ deam/
bulans nequaq̃ʒ se effert: neqꝫ inflatur. Ani/
maduertit enim: ut arbitroꝛ: incertum esse
utrũ profuit uel obfuit illis quos seruauit ne
fluctibus mergerentur. intelligens se nihilo

uel corpore uel animo meliores reduxisse illos
q̄ accepit ab initio nauē īgrediētes. Cogitat ergo
siqs magnis insanabilibusq; morbis corpis pssus
in mari nō pereat/hunc iō miserum esse q non
periit: nec ullā ab ipo suscepisse utilitatē. Siqs
aūt i aīo q corpe ptiosior ē multos īsanabilesq;
hēat morbos nūqd huic uiuendū ē? Eiq; utili
tatē afferet/siue ex mari siue ex iudicio/siue ali
unde qs ipz ēuet? Sz pfecto nouit flagitioso
hōi ut uiuat non expedire. Necesse est enim ut
male uiuat. Quāobrez nulla extat lex p quā gu
bernator q̄uis nos seruet gloriari possit/atq; in
honore haberi: neq; o uir mirifice ipe machiar
faber: qui nedum gubernatore: sed etiam exer
citus duce/uel quouis alio nō minus interdū
seruare pōt. Quippe cū ciuitatibus interdū to
tis salutē prestet: adeo ne causidicū huic possis
equiperare. Atqui si uellet hic o callicles quez
admodū uos facitis rem suā extollere/nimiruz
uos uerbis obrueret/exortans oēs ut fabri ma
chinarū efficiant̄: quasi nullius momēti sint ce
tera. Non eīm sibi deesset materia Uerumtam̄
hunc ipe artēq; eius nihilominus contenneres
ac uelut pcontumeliam machinarū uocitares:
nec eius filio tradere filiā tuā uelles/neq; etiā
tu filiam eius acciperes. Quamuis ex quibus
rōib; facultatem tuā laudas: quonaz pacto uel
machinarū uel alios quos pauloante cōmemo
raui/iuste poteris aspernari? Dicturz esse te ar
bitror meliorē te esse: atq; ex melioribus ortū.
Ipsuz uero qō melius dicitur si nō ē id qō ego
dico: sed hoc ipsum uirtus ē/seruare se ipsum
qualiscunq; sit/atq; sua/certe ridicula tibi uitu
patio ē aduersus machinarium uel medicū ali
as ue artes/quotcunq; salutis gr̄a sunt iuēte.
Ceterū o beate uide ne aliud sit generosuz atq;
bonū q̄ seruare atq; seruari. Neq; eīm uiuere
hic quantūcunq; tēpus optanduz est uiro q ue
re sit uir: neq; uita hec amanda ē: sed hanc deo
curam relinqre debz: mulieribusq; fide adhibi
ta/dicentibus neminem uitare posse fatū: id in
primis considerare qua rōe in hoc ipso tempor̄
quo uita fungitur q̄ optime uiuat. Nunquid
ciuibus quibus cum uiuit persimilē se prestan
do? et nunqd oporteat te nunc simulimū euade
re atheniensiuz populo si amicus huic sis futu
rus/magneq; auctoritatis in populo. Cōsidera
igitur utrū id tibi mihiq; expediat nec ne? Ne
ue id nobis o beate uir eueniat: qō thessalicis
mulieribus deducentibus lunā euenire tradūt
cum amicissimis optio nobis sit huius potētie.
Si aūt ipse putas quempiā hominuz artē quan
dam eiusmodi traditurūz p quā in ciuitate hac
potens efficiaris: q̄uis gubernatōi publice sis
dissimilis siue melior: siue deterior: haud qua
q̄ recte ut mihi uidetur o callicles cogitas.
Non enim imitatorem uerum ipsa natura per
similem esse iis oportet si magnum aliquid asse
quuturus sis: ad beniuolentiā atheniensis popu
li comparandā: ac p iouem insuper pyrilampi.
Quisqs te his efficiet similem: is faciet quez
admodum cupis ut ciuilis sis: atq; rhetoricus:
Nempe oēs his uerbis que suis moribus con
sentanea sunt: delectantur: diuersisq; turbant̄
Nisi tu forte o lepidum caput aliud afferas.
Dicemus ne aliquid ad hec o callicles? cal: ne
scio quomodo bene dicere mihi uideris o So
crates: Euenit mihi tamen: quod multis acci
dere aliis ɔsueuit: naz haud magnā tibi habeo
fidem: so: Amor populi o callicles tuo insitus
aīo resistit mihi: Uerz si sepius meliusq; hec ea
dem considerauerimus/tibi forte probabilia ui
debut̄: Recordare igit̄ duas a nobis narratas
esse pparatiōes tā ad corpus q̄ ad aīuz ptinētes
Quarum altera qdem tendat ad uoluptatē. al
tera uero ad id quod melius est nō gratificans
sed repugnans: Nō ne hec in superioribus de
finiuimus? cal: Prorsus: so: Et que declinat
ad uoluptatem/seruilis: neq; qcq̄ aliud est q̄
adulatio: non ne ita? cal. Esto qdem si tibi pla
cet: so: Altera uero studet ut q̄primum sit qō
curamus: siue anima siue corpus: cal: Oīo: so
Igitur sic rei p. ciuiūq; capessenda nobis ē cu
ra: ut ciues ipsos bonos efficiamus. Alioqn
quēadmodum supius inuenimus/nihil prodest
beneficiuz aliud ɔferre: nisi honesta et bona sit
mens eorū q accepturi sunt uel pecunias mul
tas: uel iperium: uel aliā quālibet potestatē: po
nimus sic eē nec ne? cal: prorsus si tibi placet:
so: si ergo nos īuicē o callicles cohortaremur pu
blice ciuilia ptractātes ad murorz uel naualiūz
uel tēplorz īgētia edificia/utrū oporterz cōside

208

rare nos ipsos atq; agnoscere/primuz qȏ an e
ius artis sciaz hēamus nec ne:et a quo didice
remus:7oporteret id fieri nec ne? cal: prorsus:
so: Scōm ꝟ si qñ priuatiz ꝑ nobis uel ꝑ ami
cis aliqȏ ɔstruximus edificiū: et nunquid eius
modi machina pulchra sit uel turpis. Qꝫ si inue
nerimus magistros nobis bonos prestantesq;
fuisse/multaq; edificia atq; preclara/tū una cū
magistris/tū a nobis ipsis edificata/tunc demū
rōi consentaneū esset ad publica nos conferre.
At ꝟ si neq; magistrū nostrū possim̄ ondere
edificia q̊z aut nulla: aut non bene constructa
stultū certe foret/opa aggredi publica nosq; ad
ipa inuicē cohortari. Fatemur recte hec dici
nec ne? cal. Prorsus. so: Nōne similiter 7 i ce
teris omib;: atq; si ciuilia ptractantes inuicem
cohortarem̄/q̄si idonei sim̄ medici ɔsiderare
iuicē ego te tuq; me hūc imodū debem̄. Age
per deos/ipse uero socrates/quo nam pacto
affectū ad sanitatē corpus hz? uel q̄s nā alius so
cratis opa euasit amorbo siue liber siue seruus
Ego q̊q; de te eadem rōe cōsiderare deberē: at
q; nisi iuenirem̄ aliquez ꝑ nos factū fuisse sanū
uel pegrinorum uel ciuium/siue uirū siue muli
erem ꝑ iouez o callicles ualde ridiculuz foret i
tantū amētie ꝓcessisse ut priusq; priuatiz multa
tentauerimus/multaq; pfecerimus et abunde
artē exercuerimus/figulariā ut dici solet/i ipo
uase discere aggrediamur/7ipsi ad rēp. accedē
tes et ad eam alios ꝓuocantes: Nōne id tētare
stulti hoīs ēe putares? cal. Nimix. so. At ū o
uirox optīe cū tu nuꝑ administrare rēpu. cepis
ac me insuꝑ exhorteris: qȏ ne id non faciam re
prehendas/nōne ita iuicē cōsiderare debemus
Age dū callicles quē nā suox ciuiū reddidit m̄
liorē? Est ne q̄sq; q cū antea im pb; 7 iniustus
et icōtinēs atq; inprudēs eēt: tandez ꝟ callicli
opa honestus bonusq; euaserit/siue pegrinus si
ue ciuis. siue seruus seu liber. Dic mihi siqs id
abste exigat q̄dnā r̄nobis o callicles? Quē ad
duces aliqñ factū tua cōsuetudine meliore? an
r̄ndere te piget si aliqȏ eiusmōi est opus tuū fac
tuz prius abste priuatiz/q; ad rēpu. te cōferres
cal. Contētiosus es o socrates. so. At nō cōten
tionis cā id regro/sz reuera cupiditate discēdi
quēadmodū admīstrāda nobis publica cēseas

an alia habenda sit circa rēpu. abeuntib; q; ut
optimi ciues efficiant/an nō sepius iaz confessi
sumus id ēe ciuili hōi faciēdū? Nuz ɔfessi sum̄
r̄nde queso. ꝑfecto cōfessi sumus: ut ego ꝓte
r̄ndeam. Si igit̄ ad id i sua ciuitate uir bonus
incumbere debet/nunc in memoriaz reuocans
mihi dicas uelīz/nunqd illi quos i suꝑioribus
cōmemorasti adbuc tibi uiri boni fuisse uideāt̄
Pericles. Cimon. Milciades. Themistocles
cal: Mihi quidem. so. Nōne si uiri fuere boni
unusquisq; illorū ciues ex deteriorib; reddidit
meliores. Nonne ita? cal. Ita. so. Si ita est. ꝫ
qñ pericles primo orare cepit ad populum de
teriores erant athenienses q; cū postremam ad
eos habuit orōnem. cal. Forsitan. so. Non lz
o uir optime dicere forsitan. Nam ex his q̄ cō
cessimus necessario sequit̄: si mō bonus erat il
le ciuis. cal Quid tū? so: Nihil uerū ad hec id
mihi dicas: nuncqd dicant atheniēses piculis o
pera meliores ēe facti: aut oīo cōtra ab illo cor
rupti. Sane piclem audio atheniēses fecisse pi
gros/timidos/loquaces/auaros. priūq; mer
cēnaria stipendia iduxisse: cal. Ab his q fractas
hn̄t aures hec audis o socrates. so. Ad hec nō
amplius audio/sed aptissime scio: ego quidem
atq; tu uidelicz piclē ab initio magno in pretio
fuisse habitū: neq; turpē s̄n̄iaz aduersus eū ullā
tulisse athenienses/duz praui erāt/postq; uero
honesti 7 boni ab ipo facti sūt in extremo eius
uite furti ipm cōdēnauisse: parūq; abfuisse qn
ultimo supplicio quasi malū uirū afficerēt. cal/
Quid ergo? malusne ꝓpterea picles uir extitit? so
Talis qdem asinorū curator et equox atq; ho
minz malus uidet̄: si cū eos accepit: neq; calci
trosos neq; cornupetētes/neq; mordaces effece
rit ut hec ob feritatez habeāt uitia: an non tibi
uidetur ille cuiusuis animalis malus esse cura
tor. Qui cum acceperit mansuetum/magis
ferum reddiderit q; accepit? Uidetur tibi nec
ne? cal. Concedo equidem ut tibi gratū faciaz.
so. Inhoc preterea gratificare mihi r̄ndēs utrū
homo unū sit animalium nec ne? cal. Quid ro
gas? so. Nōne hominū curā picles hēbat? cal.
Hēbat. so. Quid ergo? an non oporteat ipsos
quēadmodū mō ɔsensim̄ iustiores ex iniustiorib;
ab illo fuisse factos: siquidē ille qui curabat

209

eos in rebus ciuilib⁹ ꝑitus erat/cal: Prorsus.
so: Nõne iusti mãsueti sunt/ut ait homerus. tu
uero qd ais? Nõne similiter? cal: Aio. so Ue
rũtamen feros magis ipos reddidit q̃z accepe
rat: idq; aduersus se ipm: qd quidez minime uo
luisset. cal. Uis ne tibi assentiar? so: Si uideor
tibi uera loqui. cal. Sint ista. so: Proinde si
magis feros/ergo iniustiores atq; deteriores.
cal: Esto. so: Quãobrem non bonus ad rẽpu.
administrandã ciuis pĩcles erat: ut rõ hec ostẽ
dit. cal: Nõ ut ipse ais. so: per Jouem neq; ut
tu inquis per ea que confiteris. Rursus autez
mihi de Cimone dicas non ne relegauerunt cũ
illi quos ipse curauerat: ut uocem eius decẽnio
non audirent preterea aduersus Themistoclez
idem fece unt: atq; exilio insup dãnauere. Mil
ciadez uero qui in marathone pugnauit in car/
ceris baratrũ detrudere decreuerũt: ac nisi ob
stitisset magistratus ꝓculdubio icidisset. At ue
ro si boni ut tu ais hi fuissent uiri: talia nũq̃z ꝑ
pessi fuissent. Et eim aurige boni nõ ab initio q
dem nõ excidunt: postq̃z uero equos curauerit
ipsiq; meliores facti fuerint aurige tũc excidunt
ꝓfecto nõ est ita ut in aurigaria uel in alio quo
uis ope. an tibi uidet̃? cal. Minime. so: Uera
igit̃ erant que a nobis in superioribus diceban
tur: nullũ uidelicet in hac ciuitate nos uirũ sci
re in ciuitate hac extitisse: q in repu. bonũs ci/
uis esset habẽdus. Tu uero cõfessus es nulluz
ex his qui nunc sunt esse talẽ: ex his aũt qui pre
cesserunt extitisse nõnullos. atq; iter eos qdez
hos uiros preceteris elegisti. Hi uero non ali/
ter se habere hac in re q̃z q nunc sunt apparue
rũt. Quaꝑꝓ si hi oratores fuerũt/neq; uera rhe
torica usi sunt. alioqn nũq̃z cecidissẽt: neq; adu
latoria. cal: Multuz tamen abest o socrates ut
qsquã eoꝝ q nũc sunt talia gesserit: qualia isto
rum quis gessit. so: O beate nec ego quantum
ad ciuitatis ãministrationẽ pertinet: istos uitu/
pero. imo uero hac i re mihi uident̃ diligentio
res q̃z hi nostri fuisse: aptioresq; ad illa cõficiẽ
da/q̃ ciuitas cupiebat: Uex i eo ꝙ castigare ci
uiũ cupiditates oporteat: neq; illis obsecũdar̃
sz ⁊ ꝑsuadẽdo ⁊ cogẽdo ad hoc ipm perducere
unde meliores futuri sint ciues: nihil/ut ita lo
quar/iter hos atq; illos iterest. Qd quidẽ so/

lũ ẽ boni ciuis officiũ. Attñ tibi cõfiteor illos
his aptiores fuisse ad naues naualia: menia: a/
liaq; eiusmõi multa reipu. cõꝑanda. In rẽ ĝ ri
diculã ego ac tu disputãdo reuoluimur. siqdez
i õi hac disputatiõe i idẽ assidue circũferimur:
qd dicamus iuicẽ ignorãtes. Ego eiz te sepius
cõcessisse arbitror: atq; cognouisse geminã hãc
esse facultatẽ circa corpus et circa aiaz curatri
cez. Et alterã qdẽ mĩstrã ꝑ quã q̃ corpus cupi
at/cõparent̃: ueluti si famescat/cibi: si sitiat po
tus: si frigeat uestes/stramẽta/calcei/ceteraq; q̃
ad usuz corpis exigũtur. Et ꝓfecto dedita oꝑa
easdẽ ꝑ imagines tibi loquor: ut facilius itelli
gas: hoꝝ ẽe paratorẽ uel cauponẽ/ul' mercatorẽ
aut opificẽ alicuius istoꝝ: uidelz pistorẽ/aut co
quũ/aut textorez/aut calceoꝝ sutorẽ/ifectorẽq;
corioꝝ: nec mirũ ẽ euz qui talis sit/uideri corpis
curatorẽ/tam sibi ꝙ aliis ignorãtibus/esse pre
terea artẽ quãdaz gymnasticã atq; medicinã: in
quibus curatio corpis reuera cõsistit. Quã de
cet huiusmodi artibus iperare: earũq; opib⁹ uti
ꝓpterea ꝙ scientiã habeat boni atq; mali quan
tuz ad corpis ꝑtinet alimenta atq; ualitudinẽ.
Quod quidẽ ab his aliis oibus ignorat̃. Qua
ob cãz dõz ẽ: has qdẽ seruiles ministrasq; ⁊ illi
berales esse circa corpis cultũ: gymnasticã ũ ⁊
medicinã his merito dñari. Hec igit̃ eadẽ ẽe ẽt
circa animũ uideris mihi interdũ cognoscere:
mihiq; concedis tamq̃ quid dicã intelligẽs. ue
ruz paulopost adducis i mediũ uiros preclaros
⁊ bonos in hac ciuitate quõdaz fuisse. atq; me
querente quinã isti fuerint uideris mihi simil
mos proferre hoies circa rempu. ac si me pcõ
tante quinam fuerint aut sint boni circa gym/
nasticam corporum curatores/responderes mi
hi et ualde qdẽ serio/Thearion pistor: ⁊ Mi
thecus qui desiculoꝝ arte coquinaria scripsit:
⁊ Sarambus caupo: quasi hi mirabiles corpo
rum cultores extiterint: quoruz hic suaues pa
nes: ille epulas: ille uinũ preparabat. Fortasse
igit̃ idigne ferres si tibi dicerem: nihil o bone
uir de gymnastica itelligis. Quippe cũ mĩstros
mihi mediũ afferas/cupiditatũq; assertores:
qd honestũ bonũ ue sit/i his nequaq̃ diiudicã
tes: sz utrũq; cõtingit iplẽtes corpa hoium eaq;
saginãtes: Qui ⁊ laudant̃ ab ipsis/cũ tamẽ ob

nimiã impletionẽ carnes illis ueteres dissipa/
uerint. posteaꝗ aduentãte morbo qui ita nutriti
sunt: eos quidem qui postea consuluerant ob
ignorantiã accusant: eos uero q ad libidinem nu
triuere nequaꝗ. Cum inquã replectio talis tãꝗ
ĩmoderata tandẽ infert morbũ / tunc presentes
consultores criminant ⁊ improbant: atq iniu
ria insuper si queant afficiunt. priores uero il/
los qui cãm morbi dedere laudibus efferunt.
Et tu nunc o callicles simillimũ quiddã facis
laudans hoĩes qui hos nutriuere atq his re/
bus quarũ cupido incesserat: ĩpleuerũt quos a/
iunt magnam effecisse ciuitatẽ. Qd aũt tumens
⁊ intus male sana iam sit ob antiquos illos nõ
sentiũt. Absq eĩ tẽperantia ⁊ iustitia portibus
naualibus / menibus / tributis / uectigalibus / et
huiusmodi nugis ciuitatẽ hanc ĩpleuerũt. Qñ
igitur morbus erumpit: tũc illi q ĩ presentia gu
bernant rempu. ĩprobantur. Themistocles ue
ro ipse et Cimon ⁊ Pericles q malorũ cã fue/
re laudantur. Tu uero forsitã nisi caueas capie
ris ⁊ amicus meus Alcibiades / qñ preter illa
que acquisita erant uetera quoq erunt amissa
ꝗuis malorũ causa uos non sitis sed una cũ ce
teris cã. Atq ego rem stultã ⁊ nunc cerno ⁊ de
antiquis illis audio. Sentio eĩm qñ ciuitas ali
quem ex his qui in repu. uersantur iniustitie dã
nare aggreditur / grauiter eos ferre atq se af/
flictare quasi iniqua patiant qui beneficia ĩ rẽ
publicã multa contulerint. Nẽpe aiunt iniuste
se ab illa damnari. Qd oĩo falsum est. Nunꝗ
eĩm reipublice gubernator iniuste dãnatur ab
ea cui preest ciuitate. Videtur aũt idem euenirẽ
his qui in repu. uersant / atq sophistis. Sophi
ste eĩm ꝗuis in ceteris sapientes in hoc tamen
uno absurde se gerunt. Qd cũ se docere uirtu/
tes affirment: sepe tamen discipulos uelut ĩgra
tos accusant / atq iniustos: qui bona ab eis re/
portarint / mercedem tamẽ nullã aut grãm refe
rant. Quo quidẽ sermone nihil a ratione ẽ alie
nius: ꝙ uidelicet uiri boni iustiq facti ⁊ ab in
iustitia preceptoris opera remoti atq iustitia ꝑ/
diti: iniurias ea ipsa iniustitia quã non habent
preceptoribus inferant. an non uidet tibi o ami
ce id absurdũ? Reuera concionari me o calli/
cles coegisti respondere nolens. cal: Tu uero

per te ipsum dicere non potes nisi quis tibi re/
spondeat. so: Videor equidem ⁊ nũc frequẽtes
iam extẽdo sermones dũ ipse mihi nõ uis respõ
dere. sed o bone uir per Iouẽ amicabilẽ mihi di
cas. An non preter rõem tibi uidet ut his q
dicat se bonum aliquẽ reddidisse de eodẽ conq
ratur quasi qui bonus ab ipso factus est: sit et
malus. cal. Mihi quidem uidet. so: Nõne au
dis illos qui docere uirtutẽ profitẽtur talia con
queri. cal. Equidẽ: sed quidnã de hoĩbus nulli/
us pretii potes dicere. so: Quid uero de illis di
ceres q reipu. preesse se aiũt / atq ut illa ꝗopti
ma sit diligenter excogitare: rursusq ipam accu
sant prout accidit / tamꝗ pessimã. putas ne hos
ab illis differre? Idem ꝓfecto est o uir beate so
phista ac rhetor / uel propinquũ aliqd atq simi
le: queadmodũ ad polũ ego dicebam. Tu autẽ
ꝑ ignorantiã preclarũ qddam putas esse rheto
ricã: sophisticã uero contẽnis. Sed reuera pul
chrior ẽ sophistica ꝗ rhetorica. quo et pulchri/
or est conditrix legũ ꝗ iudiciaria: ⁊ gymnasti
ca ꝗ medicina. Solis aũt cõcionatoribus ⁊ so
phistis minime arbitror concedendũ: ut de eo
qd ipsi docent quasi sibi sit malũ conquerantur
Alioqn in eadẽ ipsa accusatione seipsos pari/
ter criminentur / quasi nihil hiis profecerint qui
bus utilitatẽ attulisse se dicunt: nõne ita se res
habet? cal: Ita prorsus. so: Et contulisse bene/
ficiũ absq mercede / ut cõsentaneũ ẽ: solis istis
conueniebat siquidẽ uera dicerent. Nã alia q/
dem bñficia cũ quis acceperit ueluti ꝑ gymna
sii magistrũ celer factus / forte utiq grãm non
referret / nisi caueret ut mercedẽ solueret ꝗ pri
mũ celer satis euaserit. Non eĩm tarditate: ut
arbitror hoĩes sed iniustitia iniuriã faciunt. Nõ
ne? cal. Ita. so: Siqs igit hoc ipm auferat. s.
iniustitiã discrimẽ id iniurie deuitauerit. Uerũ
per id solũ in tuto collocari beneficiũ põt / siqs
eos quibus cõfert bonos reuera possit efficere
Nonne? cal: Consentio. so: Propterea ut uide
tur in aliis cõtractibus turpe non est sibi caue/
re ueluti ꝓ edificiis ceterisq artificiis. cal. Ap
paret. so: Pro hac aũt facultate. s. ut bonus qs
fiat / optimeq familiã suã gubernet atq rẽpu.
turpe existimat nihil prius uelle docere ꝗ de pe
cunia caueat. Nõne? cal: Certe. so: Cõstat eis

hanc esse cām q2 solū hoc ex aliis beneficiis eū
qui acceperit/facit referende gratie cupidum:
Quapp preclarū uidet̄ esse argumentū si is q
officiū eiusmodi prestiterit uicissi3 ipse recipiat.
Cōtra uero nequaꝙ. Num hec ita se habent?
cal. Ita. so: Ad utrā igitur me cohortaris ciui
tatis curam? age mihi diffinias: ad eā ne p quā
atheniensibus repugnē/contendāq3 ut ꝙ optimi
fiant tamꝙ medicus? an ad eā per qua3 tamꝙ
minister uoluptatis illoꝝ gratia studea3. Et mi
hi uera dic o callicles: decet ei3 te queadmodū
incepisti audacter prosequi mihi libere exp̄mē
do que sentis. Et nunc ergo bene generoseq3 re
sponde. cal. Ad ministeriu3 ꝑfecto te exhortoꝛ
so: Ad adulationē ergo me o uir generosissime
prouocas. cal. Si mauis o socrates Mysiom
uocari uocaberis utiq3/nisi mihi credideris. so:
Ne obiicias mihi nunc qđ iam sepius obiecisti
uidelicet īterficiet te o socrates qcūq3 uoluerit
ne ego iteru3 ita respondeā: at malus bonū neq3
iterum dicas auferet tibi o socrates quilibet si
quid habes: ne ego quoq3 respondeā/ at uero
q auferet/nesciet illis tamꝙ sibi utilibus uti: s3
queadmodu3 iniuste a me abstulerit/sic ipe ute
tur iniuste. Qđ si iniuste ergo et turpiter. deni
q3 si turpiter male. cal. Uideris mihi o socrates
opinari nihil eiusmodi te passuꝝ: ꝑinde ac si ꝓ
cul hinc habites: neq3 deduci posse in iudiciū
putas ab ignauissimo quoq3 nulliusq3 pretii ho/
mine. so: Amens certe foꝛem o callicles nisi pu
tarem in hac ciuitate unūqueq3 qđlibet eiusmo
di pati posse. Hoc tamē certo scio si ī iudiciū ue
nero piclitaꝛ ob ea q̄ tu affers īꝓbū foꝛe qui
me accusauerit. Nullus eīm bonus hoīe3 accu
sat insontē. Profecto nihil miꝝ foꝛet si moꝛte
dānarer: uis tibi dicā quā ob cām hec expectē.
cal. Uolo equidem. so: Arbitroꝛ eqdē me una
cum paucis atheniensibus ne dica3 solum ciui/
lem disciplinā reuera tractare: neq3 solū ex om
nibus qui nunc sunt ciuilia exercere: utpote igi
tur q non ad gratia3 uerba facio: que ⁊ frequē
tissime facio sed ad id potius qđ optimu3 sit ꝙ
qđ dulcissimu3: neq3 ea ad que quasi preclara q̄
dam tu nunc monendo exhortaris/recipio me
facturum: nimirum quid potissimum iniudicio
dicam non habeo. Et nunc quide3 recurrit mi
hi rursus in mentē qđ ad polum dixeram. Ita
eīm de me iudicaretur queadmodu3 inter pue/
ros de medico quem accusauerit Cocus. Con
sidera eīm qua se rōe defenderet medicus/ dic
sibi apud pueros dicta: siquis cum his uerbis
accuset. Uir iste o pueri multa uobis ītulit ma
la: Nam et uos et minoꝛes etiam uestros secan
do urendoq3 cōtoꝛquet: ⁊ adtenuās suffocāsq3
afflictat. preterea amarissimos prebet potus: ⁊
ad fame3 sitimq3 uos urget. Ego uero contra
multa et uaria suauiaq3 uobis paro. Si hec in
ꝙ cocus deferat accusatoꝛ: quidnā censes hoc
circūuentum malo medico responsuꝝ. an foꝛte
uera fatebitur: dicens hec equide3 o pueri sani
tatis uestre gratia feci. At uero ꝙ uehementer
putas iudices eiusmodi reclamaturos esse? cal:
Uehementer foꝛtasse putandū ē. so: Nonne igi
tur putās in maxima eu3 ambiguitate inopiaq3
sue defensionis tūc detineri? cal: Proꝛsus. so:
Idem mihi scio si in iudiciū trahere eueniret:
neq3 eīm uoluptates ullas a me ad eoꝝ libidinē
inuentas cōmemoꝛare possem: quas ipsi benefi
cii utilitatisq3 loco existimant: ego uero nequaꝙ
Nec ministros quidē earum pꝛobo: neq3 eos ob
id quibus pꝛebentur feliciores existimo: Pre/
terea siquis me dicat uel coꝛrūpere iuuentutem
in ambiguitatē inopiāq3 deducēdo: uel iꝓba/
re seniores moꝛdacibus quibusda3 uerbis uel
priuate uel publice: non dabitur mihi ueri dicē
di facultas: me uidelicet iuste hec oīa dicere eo
rumq3 ipsoꝝ dūtaxat utilitati consulere neq3 a
liud quicq̄3 afferre facile potero. Quāobrē foꝛ
sitan nihil ē qđ aduersus me nō decerneretur.
cal. Uidetur ergo tibi o socrates bene se habe
re qui in ciuitate talis sit: ut sibi ipsi nequeat p̄
sidio foꝛe. so: Modo hoc sit in ipso o callicles:
qđ tu sepius consensisti ut sibimet id auxilii pre
stare possit: quo neq3 aduersus homines neq3 ad
uersus deos iniuste aliquid fecerit aut dixerit.
Hoc eīm auxilii genus prestare sibi sepius iam
consensimus optimū esse. Siquis igit̄ me con/
uincat eiusmodi auxilium mihi uel aliis afferre
non posse: ꝓculdubio erubescere3 siue īter mul
tos/siue inter paucos/siue solus a solo fueri3 re
dargutus. Itaq3 si ꝑ hanc impotentiam moꝛe
rer grauiter ferrē. Sin aūt ob adulatoꝛie rheto

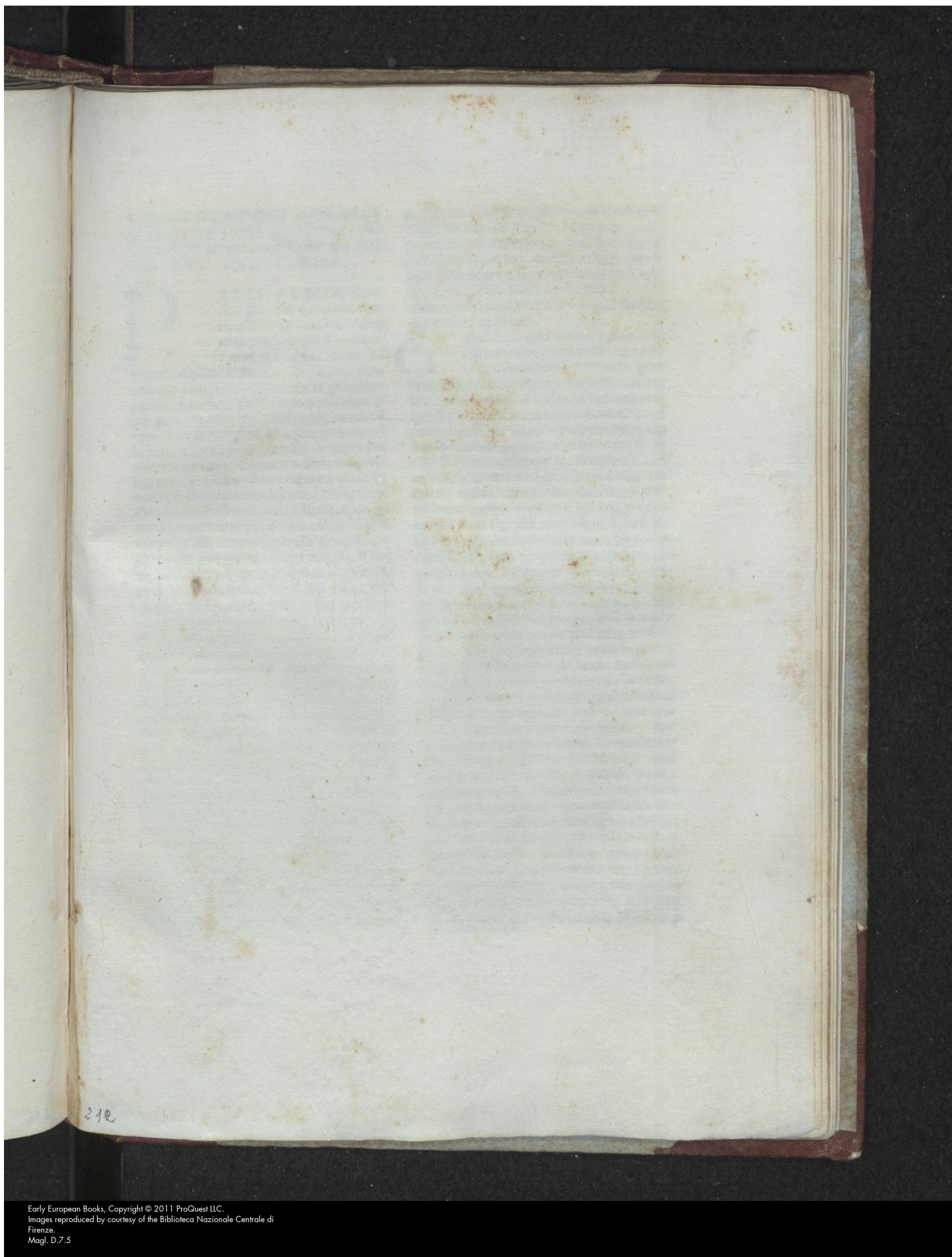
210

rice ɔfectũ ultimo supplicio aficerer. certo scio
te inspecturũ me mortẽ pfacile perferentẽ. Naz
mori quidem nullus formidat nisi oĩo rationis
exps atq; ignauus. Iniuste autez se gerere for
midat. Multis eĩm peccatis refertã aĩam ad ĩ
feros descendere / extremũ omniuz est malorũ
Proinde si uis id ita se habere rõnem reddere
uolo. cal: Immo uero cũ cetera perfeceris hoc
etiam perfice. so: Audi igitur ut aiunt pulcherri
muz sermonẽ: quẽ te arbitror fabulam putaturũ
Ego uero nõ fabulaz sed sermonem. Nã tamq̃
uera que dicturus sũ tibi narrabo: pfecto quẽ
admodũ ait homerus: Iupiter / Neptunus / et
Pluto regnum qđ acceperunt a patre inter se
diuiserunt. Extabat aũt lex de hoĩbus sub Sa
turno ⁊ semper ⁊ nunc ẽt extat apud deos: ut q
cumq; hoĩes iuste pieq; uitam egissent cum e ui
ta migraret ad beatorum insulas profecti ĩ om
ni felicitate uiuerent / a malis longe seiuncti. q
uero iniuste ĩpieq; uiuissent / ĩpunitionis iustiq;
supplicii carcerem quod apellant tartaruz irẽt.
Horum uero iudices sub Saturno atq; ẽt sub
ipso Ioue regnare nuper incipiente uiuentes e/
rant atq; uiuentiũ: atq; eadẽ die qua mortẽ qs
obiturus fuerat / iudicabãt. Quapp iniuste iu/
dicabatur. Igitur pluto atq; beatarũ curatores
insularũ Iouẽ adeuntes retulerunt / indignos
ad eos utrinq; hoĩes deuenire. Ad quos sic in
quit Iuppiter: at ego remediũ adhibebo: Nũc
eĩm ppea iudicatur inique q uestiti atq; circũ
dati singuli iudicantur: qm̃ ante obituz iudican
tur. Itaq; multi prauas habentes animas cir
cundati sunt corporis forma ⁊ genere atq; diui
tiis. Preterea qñ iudicium ĩminet cõfluit mul
titudo testium asserentiũ eos iuste uixisse: Quo
fit ut iudices ob hec obstupescant. Accedit q
et ipsi uestiti atq; circũdati iudicãt oculos ⁊ au
res ⁊ totum corpus quasi aĩe uelamen habẽtes
Hec eĩm oĩa illis obstacula sunt uidelicet tam
sui quidam q̃ eorũ qui iudicant amictus. prin/
cipio puidendũ est inquit ne homines mortẽ su
am presentiant: nũc eĩm preuident: ⁊ mandatũ
est pmetheo ne eos presentire pmittat. Deinde
nudi his oĩbus sunt iudicandi. Sunt eĩm iudi
candi post obitum. Iudicẽ quoq; ipũm oz esse
nudum / mortuũ uidelicet: ⁊ ipso ɔũtaxat aĩo: a

nimuz ipm inspicientẽ: statim post ĩsperatuz cu
iusq; obituz: animũ inq̃ a suis oĩbus desertuz
omnẽq; ornatũ exteriorẽ relinquentẽ in terra:
ut iudicium iuste procedat. Ego igitur utpote
qui ante uos hec preuiderẽ / constitui iam meos
filios iudices: duos quidem ex asia Minoez ui
delicet: ⁊ Rhadamanthũ. Unũ uero ex europa
Eacum. Hi ergo postq̃ mortui fuerint / iudica/
bunt in prato quodaz ibiq; in triuio: ex quo ge
mine portant uie: altera quidem ad tartarũ: alte
ra uero ad insulas beatorũ. Et asiaticos quidez
Rhadamanthus. Eos uero qui ab europa ue/
nient Eacus iudicabit. Minoi uero id munus
iniungã ut ipse diiudicet siquid aliis ambiguuz
fuerit: ut iustissime pcedat iudicium recteq; fiat
transmissio aĩoruz. Hec sunt o callicles que au
diui ueraq; esse credo. atq; ex his sermonib; ad
ductus ita mecũ reputo. Mors quidẽ est ut mi
hi uidet nihil aliud q̃ rex duarũ aĩe. s. atq; cor
poris inuicem dissolutio. Cum uero duo hec di
siuncta sunt inuicẽ nõ multũ abest quin utrũq;
ipsorum habitũ seruet eundẽ: quẽ uiuente hoĩe
possidebat. principio corpus tam naturã suã q̃
culturam passionesq; prefert. Ueluti si magnuz
erat alicui corpus uel natura uel alimonia uel
utrisq; dum uiuebat: mortuo etiam homine erit
magnũ. Item si crassum fuerat erit et crassum
ceteraq; similiter. Preterea si comandi studio/
sus homo fuerat seruabit comã. Rursus siquis
erat uerbero multaq; plagaruz uestigia corpori
habebat impressa uel a uerberib; / uel a uulneri
bus dũ uiueret: huius quoq; mortui corpus ea
dem retinere uidemus. Et siqua ĩ parte fractũ
erat aut distortũ eo quoq; mortuo eadẽ hec ap/
parent. atq; ut summatiz dicam qualecũq; ui/
uentis erat corpus talia ipius mortui oĩa uel
plurima ad tempus apparent. Idẽ quoq; mihi
uidet o callicles circa aĩam: cũcta eĩm apparẽt
in aĩa cũ corpus exuerit tamq̃ ex natura q̃ que
ex affectibus inerant: que ob rei cuiusq; studiuz
homo contraxit in aĩam. Cũ igitur ad iudicem
peruenerunt asiatici quidem ad Rhadamanthuz
rhadamanthus eos sistens unius cuiusq; aĩam
intuet: cuius tamen aĩa illa fuerit non attẽdẽs
Sz plerũq; magni persarũ regis aut alterius re
gis siue potentis obuiũ animũ contemplatus ni

hil in eo inspicit sanū: sed piuriis atq̧ iniustitia
quasi quibusdam uerberibus cicatricibusque
infectum qualia cuiusq̧ accio ɔtraxit impssitq̧
aīmū omniaq̧ obtorta mendacies atq̧ uanitate
nihilq̧ recti habentemq̧ sine ueritate fuerat
educatus preterea ob peccandi licentiā et petu
lantiam mollemq̧ lasciuiaz et in actionibus sin
gulis intempātiam: incompositum penitus atq̧
turpe. Animū igit̄ contemplatus sic affectuz
statim ignominiose extra custodiam illuc trans
mittit ubi meritas subire penas oz. Conuenit
autem omnem q ab aliquo recte punit̄ uel ip̄m
fieri meliorē utilitatēq̧ pcipere uel ceteris exem
pla dare: ut alii penas eius conspicientes meli
ores ob timorem efficiantur: Qui uero apud
deos et hoīes ita dant penas ut utilitatez inde
aliquā referant: hi sunt q peccata sanabilia cō
miserunt: quibus dolor cruciatusq̧ pdest et a
pud homines et apud inferos. Non eīm aliter
qs potest ab iniustitia liberari. Qui aūt extrēa
iniustitia detinent̄: ac pp eiusmōi delicta sunt ī
sanabiles ex his exempla summūt̄. Ipsiq̧ nul
laz āplius utilitatē iñ reportant utpote q sana
ri non possint: sz prosunt dūtaxat aliis p exēplū
q eos intuēt̄ pp peccata maximis acerbissimis
q̧ et terribilissimis penis omni tempore crucia
tos tanq̄ exemplum monimentūq̧ et expecta
culū apud inferos in carcere prebente iniustis
oībus qui ad ea loca descendūt. Quoꝝ unum
dico fore Archelauz si uera narrat Polus: et
alium qcunq̧ tyrānus talis extiterit. Arbitror
aūt in eorum numero q solū exempla tradunt
plurimos esse tyrannos / reges / potentes / ciuita
tum gubernatores. Quippe cum hi ob ipsam
peccandi licentiam grauissima prophanissimaq̧
peccata cōmittant. Attestat̄ aūt nobis Home
rus qui reges et potentes inducit apud inferos
omni tempore cruciatos: ceu Tantalum Sisy
phuz et Tytium: Thersitez uero et siquis alius
priuatim fuit malus / nullus unq̄ uelut insana
bilem magnis fecit penis torqueri. Quippe cū
licentiā: ut arbitror non habuerit: quāobrē fe
licior erat illis: quibus scientia sceleris ppetrā
di dabatur. Profecto o callicles ex his qui po
tentiā licentiamq̧ habent sunt qui nimiū praui
fuerunt. Nihil tamē phibet īter hos ēt bonos
quosdam esse uiros: et certe qui talis fuerit mi
rifice ē colendus. Nēpe arduū est o callicles ī
gentiq̧ laude dignū ut quis in magna peccādi
licentia constitutus iusta transigat uitā: pauciq̧
tales reperiuntur. Fuere tamen et hic et alibi
atq̧ ut arbitror / erunt nonnulli preclari boniq̧
uiri hac uidelicet uirtute prediti / p quā ea quo
ruz sibi concessa est auctoritas / iuste tractarent
Unus aūt grecoꝝ oium probatissimus Aristi
des Lysimachi filius extitit. Plures aūt o uir
optime potentum improbi sunt. Quāobrem ut
dicebā qñ rhadamanthus aliquem eiusmōi de
prehendit / aliud circa ipsuz nouit neq̧ quisnā
sit: neq̧ ex quibus ortus: Sed utrū sit malus
cūq̧ id cōpererit: dimittit in tartarū / obsignās
utrū sanabilis uel insanabilis uideat̄. Ille ue
ro illuc trāsmissus meritas subit penas: Inter
dū uero aliū ītuitus aīuz uel priuati / uel alicu
ius alterius qui pie atq̧ integre uixerit: qō qō
phis potissimū contīgere arbitror: rē suā agen
tibus neq̧ multis se negociis implicantibus / ap
plaūdit / huic transmittit ad īsulas beatoꝝ. hec
eadē Eacus efficit. Uterq̧ uero ipōrū uirgaz
tenet / dū iudicat: Minos aūt ɔsiderās sedet so
lus / aureū hñs sceptrū: quēadmoduz de hoc a
pud homerū inqt ulixes: uz illum uidisse scep
trum aureum tenentē / iuraq̧ mortuis dantem
Ego igitur o callicles ab huiusmodi sermonib̄
flector: et iam considero qua rōe iudici sanissi
mum animum oñdere possim: Quāobrē omēs
populi spernens hōres / ueritatemq̧ considerās
conabor re uera q̄ maxime potero bonus uiue
re atq̧ mori. Cohortor aūt et ceteros oēs q̄tū
possum. Te quoqz ad huiusmodi uitam reuoco
atqz certamen. Qō eqdem assero ꝑpre aliis cer
taminibus in hac uita esse homini subeundum
Quapp et te obiurgo q non poteris tibi ipi opē
ferre qñ de te iudicabit̄ instabitqz sentētia quā
mō dicebam. Sed cuz pueneris ad iudicē Eg ī
ne filium / illeqz te apprehēsuz ducet: oscitabis
uacillabisqz illic non minus q̄ ego hic apud iu
dices uestros. Ibi forsitan percutiet te aliquis
turpiter super genam: et contumelia iniuriaqz
prorsus afficet. Hec forsitan anilis quedā fabu
la tibi uidet̄: et que dicta sunt cōtēnis: sz pfec
to nihil mirabile foret hec spnere / siquo pacto

perquirentes meliora his et ueriora inuenire
possemus. Nunc uero uides: cum tres uiri si
tis omnium qui nunc sunt grecorum sapientis
simi: tu. s. et polus: et gorgias/non posse nos ta
men ostendere alia esse ratione uiuēdum: q̄ ea
que illuc quoq; conducere uideatur: Immo
uero in tot sermonibus cū ceteri redarguti fue
rint/solus hic remanet firmus. s. cauenduz esse
iiuriam facere magis q̄ pati: idq; uiro precete
ris oībꝫ meditādū/nō ut bonus qō uideat̄ sed
ut reuera sit bonus publice atq; priuatī. Siqs
aūt malus q̊dāmō fuerit/esse puniēdū. Idq; se
cundo loco bonū esse/post id qō est esse iustum
uidelicet fieri castigatione bonū/penasq; iniusti
tie luere/omnez p̄terea adulationē circa seip̄m
et alios/siue paucos/siue multos fugiēdam esse
Rhetorica deniq; omniq; alio actionis genere ꝑ
iustitia dumtaxat utendum. Quas ob res mihi
credens/sequere me illuc quo cuz perueneris et
uiuens et mortuus/beatus eris/quēadmoduz
tuus q̊q; s̄mo significat. Atq; ꝑmitte ut aliqs
te contemnat/ut stultum iniuriisq; si libet affici
at. Et ꝑ ionem ne cures/si ignominiose percu
tiaris. Nihil eīm graue patieris si reuera hone
stus bonusq; sis uirtutēq; exerceas: Postq̄ uͦ
sic una exercitati fuerimus: tunc si tibi oper̄
pretiū esse uidebitur/ad publica iam nos nego
tia conferemus/aut ad q̄ocumq; nobis delibe
rantibus tunc uidebit̄/qn̄ melius q̄ nunc deli
berare poterimus. Turpe eīm ē cū tales simus
quales nūc esse uidemur/iactare se uerbis q̄si
aliquid simus/quibus nunq̄ de rebus eisdem
et quidem maximis uidētur eadē ītantū ꝑcessi
mus ruditatis. Hanc igit̄ rōem: que nunc no
bis īnotuit: tamq̄ ducem sequamur: ostenden
tem nobis/hunc optimū esse uiuendi modū/ut
iustitiaz ceterasq; uirtutes ꝑ totaz uitā exercea
mus. Huic igit̄ obtemperemus/aliosq; ad hāc
adhortemur. Non aūt pareamus illi: qua tu ꝯ
fisus ad eandem me exhortaris. Nullius eniz
est calicles pretii.

212

COMMENTARIUM MARSILII FICINI FLORENTINI IN CONVIVIUM PLATONIS DE AMORE. CAPITULUM. I.

PLATO PHILOSOPHORUM Pater annos unum ⁊ octuaginta etatis natus. Septimo nouēbris die: quo ortus fuerat discumbens i conuiuio remotis dapibus expirauit. Hoc autem cōuiuium: quo ⁊ natalitia/ ⁊ āniuersaria Platonis pariter ↄtinentur Prisci omnes platonici usque ad Plotini/ ⁊ Porphirii tempora quot ānis instaurabant. Post uero Porphirium mille ac ducentos annos solemnes/ he dapes pretermisse fuerunt. Tandem nostris temporibus vir clarissimus/ Laurentius medices platonicum cōuiuium innouaturus. Franciscum Bandinum Archi triclinum ↄstituit. Cum igitur septimum nouembris diem colere Bandinus instituisset/ regio apparatu In agro caregio nouem platonicos accepit ↄuiuas. Antonium allium episcopum fesulanum. Ficinum medicum Cristoforum Landinū poetam. Bernardum Nutium rhetorem. Tommam Bencium. Johannem caualcantem familiarem nostrum: quē ꝓpter uirtutem animi/ ⁊ egregiā indolem Heroem conuiue nuncupauerunt. Marsupinos duos/ cristophorum carolumque caroli poetae filios. Me denique nonum Bandinus esse noluit. vt Marsilio Ficino superioribus addito musarum numerus impleretur. Remotis dapibus Bernardus nutius Platonis accepit librum: qui ↄuiuium De amore inscribitur: Legitque oēs symposii huiꝰ orationes: quibus lectis reliquos ↄuiuas orauit/ ut singuli singulas orationes exponerēt. Assensere oēs/ iactisque sortibus/ Prima illa phedri oratio/ Johanni caualcanti obtigit exponenda. Pausanie oratio/ Anthonio theologo/ Eriximaci medici/ ficino medico. Poete aristophanis/ Cristophoro poete. Aghatonis adolescētis/ carolo marsupino: Tomme bencio data ē Socratis disputatio/ Alcybiadis uero cristophoro marsupino. Sortē huiusmodi ꝓbauere oēs. Sed episcopus ac medicus. Alter ad animoꝝ Alter ad corporꝝ curā abire coacti/ partes indicendo suas Johanni caualcanti reliquerunt. Ceteri ad hunc ↄuersi sunt/ paratique ad audiendū ↄticuere. Tum Heros ille i hunc modū est exorsus.

Qua regula laudandus sit amor quae sit eius dignitas ⁊ magnitudo. Cap. ii.

GRatissima mihi optimi ↄuiuae sors ista hodie obtigit: qua effectum est/ ut personam phedri mirrinusii gererem. Phedri illius inquam: cuius familiaritatem tanti fecit lysias thebanus summus orator. Ut oratione lucubrationibus multis cōposita/ cum sibi ↄciliare ↄtenderit: cuius idolem Socrates usque adeo ad miratus est/ ut eius splendore quādoque iuxta ilissum fluuiū ↄcitus altiusque sublatus misteria diuina cecinerit: qui antea non solum caelestium: sed iferiorum quoque omnium se inscium predicauerat. Cuiꝰ ingenio adeo delectatus est plato: ut primitias studiorum suorum phedro dicauerit. Ad hunc epygrammata/ ad hunc elegie Platonis. Ad hunc primus eius de pulcritudine liber/ qui phedrꝰ inscribitur. Cum igitur huius phedri me similem. non ego quidem non enim tantum mihi arrogo. Sed sortis casus primo/ ⁊ uester deinde applausus iudicauerit. His felicibus auspiciis eius in primis orationē libenter interpetrabor. Deinde antonii ⁊ ficini partes pro ingenii uiribus exequar. Tria in omni re viri optimi philosophus quisque platonis imitator ↄsiderat: que antecedunt/ quae comitātur/ ⁊ que secūtur. Hec si bona sint/ rem ipsam laudat sin mala uituperat: Ea igitur perfecta laudatio est: quae precedentem rei recenset originem. Presentem formā narrat. Sequentes ostendit euentus. Ab ātecedētibus res quaeque laudatur/ ut nobilis/ a presentibꝰ/ ut magna/ a sequētibus ut utilis: Quare ex tribꝰ illis tria hec i laudibꝰ ↄcludūtur. Nobilitas/ magnitudo/ atque utilitas: Ideo phedrus noster i primis presentē amoris excellentiam contemplatus Magnum deum uocauit adiunxit. Diis hominibusque mirandum. Nec iniuria. Nam ea ꝓ

pꝛie: q̄ magna sunt admiramur / Magnꝰ ille q
dem cuiꝰ imperio hoīes ⁊ dii ut aiunt omnes subi
ciūtur / Nā tā dii apō ueteres quā hoīes amāt /
quod orpheus Esiodus q̄ significāt / Dicentes
mortaliū / ⁊ imortaliū mētes amore domari.
Admirādus preterea dicitur: qm̄ illud q̄sque
amat: cuiꝰ pulcritudinē admiratur. Dii qdē
siue / ut nostri dicūt angeli / diuinā pulchritu
dinē / Hoīes corpoꝝ spēs admirātur / ⁊ amāt:
atq̄ hec qdem laus amoris ē a presenti excel
lētia: que ipsum comitatur deducta. Laudat
deinde ab antecedentibus phedrus / Cum deo
rum omnium esse asserit antiquissimū: In quo
nobilitas amoris effulget: cum prisca eiꝰ ori
go narratur. Laudabit ⁊ tertio a sequētibus /
ubi mirifica eius ab euentu apparebit utilitas
Sed de prisca ⁊ nobili eius origine primum:
Deinde de futura utilitate tractabimus. Or
pheus in Argonautica cum de reꝝ principiis
coram Chyrone heroibusq̄ cantarat / Mercu
rii Trismegisti theologiam secutus. chaos a
te mūdum posuit / ⁊ ante Saturnum Iouem:
ceterosq̄ deos. Amorem i ipsius chaos sinu
locauit / Laudauitque his uerbis:

Origo amoris ex cahos. cap. iii.

Antiquissimū / se ipso pfectum / ꝯsultissi
mūque amorē. Esiodus i theologia. ⁊
i libro de natura. Parmenides Pythagoreꝰ
acusilensque poeta. cū Orpheo / ⁊ Mercurio
consenserūt / Plato in thimeo chaos descri
bit / Similiter ⁊ in eo locat amorem / Atque
idem in conuiuio phedrus recensuit. Chaos
platonici informem mundum uocāt. Mundū
uero formatum chaos. Tres apud eos mundi
sunt / tria itidem chaos erunt. Primū omni
um est deus uniuersoꝝ auctor: quod ipsum bo
num dicimꝰ. Hic mentē primo creat angeli /
cam. Deinde mundi huius animam / ut Plato
uult. Postremo mundi corpus. Summū illū
deum / non mundum dicimus: Quia mundus
ornamētum significat ex multis cōpositum:
Ille uero penitꝰ simplex esse debet. Sed mū
doꝝ omniū pricipium atque finē ipsum asseri
mus. Mens angelica primus mūdus est a deo
factus. Secundus uniuersi corporis anima.
Tertius tota hec; quam cernimus machina.
In hiis utiq̄ mundis tribus. Tria ⁊ chaos ꝯ
siderātur. Principio deus mentis illius cre
at substantiam: quā etiam essentiam nomina
mus. Hec in primo illo creationis sue momē
to informis est / ⁊ obscura. Quoniam uero a
deo nata est / ad deum sui principium ingeni
to quodam appetitu conuertitur / Conuersa
in deum ipsius radio illustratur. Radii illius
fulgore ille suus appetitus accenditur / Accē
sus appetitus deo totus inheret / Inherendo
formatur. Nam deus: qui potest omnia inmē
te sibi inherente creandarum rerum naturas
effingit / In ea igitur spiritali quodā modo
pinguntur ut ita loquar omnia: que in corpo
ribꝰ istis sentimus. Illic celorum elemento
rūque globi / sydera / uapoꝝ nature / Lapidū
metallorum / plantaꝝ / animalium forme gi /
gnūtur: Huiusmodi reꝝ omnium species dei
fomēto quodam insupna illa mente ꝯceptas /
Ideas esse nō dubitamus: ⁊ formā illam ideā
que celoꝝ sepe deum celum uocamus: Formā
planete primi Saturnum deum. Secundi Io
uē / atque insequentibꝰ planetis eodem pacto
Ignis quoque huius ideam illam. uulcanum
deū / Aeris Iouem atque iunonē. Aque nep
tupnū. Terre plutonem. Quare dii omnes
certis inferioris mundi partibus assignati.
Idee illaꝝ partium sunt in supna illa mente
collecte. Sed eā ideaꝝ ꝯceptionem a formā
te deo pfectā precessit illa mentis ad deū a p
piquatio. Hanc precessit appetitꝰ incēdiū
hoc infusio radii. hanc prima illa appetitꝰ cō
uersio. hāc i formis mētis essentia. Porro es
sentiā istam non dum formatā chaos esse uolu
mꝰ. Primā ipsius in deū ꝯuersionē amoris or
tū / radii infusionē / amoris pabulū / incēdiū se
quens / amoris dicimus incrementū. Appin
quationē amoris ipetū / Formationē amoris
pfectionē. Formaꝝ oīum / idearumque ꝯple /
xionē mundum latine grece. i. ornamentum
uocamus: huius ornamēti gratia pulcritudo
est: Ad quam amor ille statim natꝰ traxit mē
tem / atque pduxit mentē ante deformem / ad
mentem eandē deinde formosam. Ideo amo
ris conditio est / ut ad pulcritudinem rapiat
ac deformem formoso ꝯiungat. Quis igitur

dubitabit/quin amor statim chaos sequatur/ precedatq; mūdū: ⁊ deos ōnes/qui mūdi par tibus distributi sunt. Cum mentis ille appe titus ante sui formationem sit ⁊ in mente for mata dii mundusq; nascātur. Merito igitur ātiquissimum hunc Orpheus nominauit. Pre terea se ipso pfectum quasi dicat seipsum psi cientem. Qm primus ille mentis instinctus suapte natura adeo pfectionem suam haurire uidetur/atq; eam menti: que inde formatur et diis: q inde gignuntur prebere. Consultis simum/Insuper nominauit nec iniuria: Naz omnis sapientia: Cuius proprium est ɔsilium ideo menti data est. quia amore indeum/con uersa ipsi⁹ fulgore refulxit. Eodemq; modo mēs ad deū quo ad lumē solis dirigitur ocu l⁹. Hic eniz aspicit primo/uidet deide solis lumē. Tertio in solis lumine reꝝ colores fi gurasq; comprehendit Quare oculus obscu rus primo/⁊ chaos istar i formis lumen amat dum aspicit/irradiatur aspiciendo/radiuz ac cipiendo rerum coloribus figurisq; formatur Queadmodum uero indeum mens illa statim nata ⁊ i formis amore ɔuertitur/⁊ formatur Sic ⁊ mundi aia in mentem/deumq; illinc ge nita se reflectit. Et cum primo i formis sit/ et chaos/amore in mentem/directa acceptis ab ea formis fit mūdus. nō aliter ⁊ mundi hui us materia cum pricipio sine formarum orna mento informe chaos iaceret. Illico amore sibi ingenito/in aiam se direxit/seq; illi obe diētē prebuit/atq; hoc amore ɔciliante ab aia formaꝝ omnium q̄ i mūdo uidentur nacta or namentum/mūdus ex chaos effecta est. Tres igitur mundi/tria et chaos. In omnibus de niq; amor chaos comitatur/precedit mūdū/ torpentia suscitat/obscura illuminat/uiuifi cat mortuos/format informia/perficit imp fecta. Quib⁹ laudibus nulle ferme maiores/ aut dici/aut excogitari possunt

De utilitate amoris. Cap. iiii.

Sed de origine eius/⁊ nobilitate hac tenus. De utilitate iam arbitror dis serendum. Singula quidem amoris beneficia generi humano collata referre superuacuum est. Presertim cum summatim comprehendi omnia possint. Omnia enim in eo consistūt/ ut uitatis malis bona sequamur. Mala homi nis ⁊ turpia eadem sunt. Bona itidem eadem atq; honesta: Profecto nihil aliud leges ⁊ do ctrine omnes contendunt/quaz ita homines instituere/ut declinent a turpibus/agant ho nesta. Hoc autem ipsum: quod innumerabi les pene leges/ ⁊ artes uix tandem longo tempore assequūtur Amor ipse unus breui tē pore pficit. Nam atur pib⁹ pudor absterret/ Ad honesta excellendi studium prouocat. Duo hec nihil aliud facilius/ac citi⁹ q̄z amor hominib⁹ exhibet. Cuz amorem dicimus/pul chritudinis desiderium intelligite. Hec eni apō omnes philosophos amoris definitō est. Pulchritudo uero gratia quedam est que ut plurimum inconcinitate plurium maxime na scitur. Ea triplex est. siqdem ex plurium uir tutū ɔcinnitate in animis gratia ē. Ex plurimū coloꝝ linearumq; cōcordia in corporib⁹ gra tia nascitur. Gratia itē i sonis maxima ex uo cum plurium ɔsonantia. Triplex igitur pul chritudo. animorum. corporum/atq; uocum Animoꝝ mēte cognoscitur. Corporum ocu lis. Uocum auribus solis percipitur. Cum er go mens. uisus/audit⁹ sint: quibus solis frui pulchritudine possumus. Amor uero sit fruē de pulchritudinis desiderium. Amor semper Mēte/Oculis/Auribus/ē ɔtentus. Quid ol fatu? Quid gustu? Quid tactu opus ē? Odo res. Sapores. Calorem. Frigus. mollitiem/ ⁊ duritiē. horumq; similia sensus isti percipi unt. Istoruz nullum humana pulchritudo est cū forme simplices sint. Hūana autez corpis pl'chritudo mbroꝝ requirat diuersoꝝ ɔcordiā Amor tamē; eius finē fruitionē respicit pul chritudinis. ista ad mtem. uisum/auditū pti net solū. Amor ergo i trib⁹ iis terminatur Appetitō uero: q reliquos sequitur sensus n̄ amor. s; libido rabiesq; uocatur. Preterea si amor erga hoiem pl'chridinē ipāz desiderat Humani aūt corporis pl'chritudo i qdā ɔcin nitate ɔsistit/Concinnitas tēperantia ē/so la q̄ tēpata/modesta/ɔcora sut exigit amor

Voluptates itaque gustus ⁊ tactus / que usq; adeo uehementes / furioseque sunt / ut mentem e suo statu dimoueant / hominemque perturbent. Amor non modo non cupit: sed abhominatur ⁊ fugit / utpote que propter intemperantiam pulcbritudini sunt cōtrarie. Rabies uenerea ad intemperantiā trahit ideoq; ad īconcinnitatem: quare ad deformitatem similiter uidetur allicere. Amor autem ad pulchritudinem. Deformitas ⁊ pulchritudo contraria sunt / Motus igitur huiusmodi: qui ad ea rapiunt interse uidentur esse contrarii: Qua propter libido / coitus / ⁊ amor, non modo non idem motus: sed ⁊ contrarii esse monstrantur Testantur hoc ⁊ theologi ueteres: qui amoris nomen deo tribuerūt. Quod etiā posteriores theologi summopere confirmarūt Nullum uero deo congruum nomen cū rebus turpibus est cōmune. Ideo sane mētis quisq; cauere debet / ne amorem / diuinum nomen ad insanas perturbationes temere transferat. Erubescat Dicearc9, ⁊ siquis alius platonicā maiestatem / quod amori nimiū indulserit carpere non ueretur. Nam decoris / honestis / diuinis affectibus nec nimium / nec satis siquam possumus īdulgere. Hinc efficitur / ut omnis amor honestus sit / ⁊ omnis amator iust9. Pulcher enim est omnis atq; decorus: ⁊ decorū proprie diligit. Turbulentus autem ardor / quo ad lasciviā rapimur / cum ad deformitatē trahat amori contrari9 iudicatur. Ut igitur ad amoris utilitatem aliquando redeamus. Pudor qui a turpibus nos absterret / ⁊ studiū quod ardentes efficit ad honesta ab amore facile / citoq; proficiscuntur. Primo qm̄ amor: qui pulchra petit / decora semp̄ appetit / atq; magnifica: ⁊ qui odit deformia / necessario turpia: obscenaq; fugit. Deinde si duo aliqui se mutuo diligunt alterutrum se obseruant ⁊ placere sibi inuicem cupiunt / pro ut alter ab altero obseruatur / ut pote qui teste nūquā careant / a turpibus abstinent / prout sibi inuicem placere conantur. Magnifica semper ardenti studio aggrediūtur, ne ꝯtemptui amato sint Sed amoris uicissitudine digni putentur. Sed hanc rationem copiosissime explicat Phedrus ubi exempla ponit amorum tria. Unū amoris femine ad masculum: ubi de Alceuste admeti uxore loquitur / que pro marito mori uoluit. Alterum amoris masculi ad feminam / ut Orphei ad Euridicen. Tertiū amoris masculi ad masculū / ut Patrocli ad Achillem: ubi ostendit nihil fortiores homines reddere: quam amorem. Allegoriam uero uel Alcestis uel Orphei in presentia perscrutari non est consilium. Vehementius enim ista uim amoris ⁊ imperium exprimunt: si tamquam historia gesta narrentur / quam si per allegoriam dicta putentur. Ergo amorem esse deum magnum / atque mirandum / nobilem preterea ⁊ maxime utilē / sine controuersia fateamur / atque ita amori īdulgeamus / ut fine suo: qui pulchritudo ipsa est ꝯtenti simus hac uero ea parte fruimur, qua cognoscim9: cognoscim9 Mente / Visuq; / ⁊ Auditu. His itaque fruimur / ceteris sensibus nō pulchritudine: quā desiderat amor. Sed quouis alio potius: quo corpus indiget utimur. Igitur his trib9 uenabimur pulchritudinē: et p̄ eā: que ī uocibus corporibusq; elucet / tāquā p̄ uestigia quedā animi decorē inuestigabim9: Illam laudabimus quidem / istum probabimus ac semper id obseruare conabimur. ut tantus amor sit / quanta fuerit pulchritudo ⁊ ubi corpus quidem pulchrum / animus minime / tamquam umbratilē ⁊ fluxam imaginē pulchritudinis uix ⁊ leuiter diligamus. Ubi solus animus pulcher stabilem hunc decorem animi ardēter amemus. Ubi uero utraq; pulchritudo concurrit uehementius admiremur atq; ita ex platonica familia re uera nos esse testabimur / ea quippe nihil nouit nisi festum letum celeste supernum. Sed hec iā de Phedri oratione / sufficiāt ad pausaniā ueniam9.

Deus bonitas / pulchritudo / iustitia / p̄incipiū / mediū finis. Secūda Oratio. Cap. i.

TRinitatē pythagorici philosophi rerū omnium mensuram esse uoluerūt / ob eā arbitror rationem quod deus ternario numero res gubernat / atque etiam res ipse ternario numero terminantur. hic Maronis illud

Numero deus impare gaudet. Nempe summus ille auctor/ Primo singula creat. Secundo rapit. Tertio perficit. Singula: quoqꝫ i primis ab illo perhenni fonte effluūt/ dum nascū tur/ deinde in eundem refluunt/ dum suam il lam originem repetunt/ Postremo perficiun tur. postquam in suum principium redierunt. Hoc uaticinatus Orpheus. Iouem principiū medium ꝛ finē/ uniuersi uocauit. Principiū ut producit/ Medium ut ꝓducta retrahit ad se ipsū/ Finē prout redeuntia perficit. Hinc regem illum uniuersorum/ Bonū/ Pulchrū/ Iustum: quod sepe apud Platonē dicitur/ possumus nūcupare. Bonum inquam Ubi creat ubi allicit pulchrum. Ubi pro cuiusqꝫ merito perficit iustum. Pulchritudo igitur: cuius allicere proprium est/ inter bonitatem iustitiamque locatur/ a bonitate quidē effluit. profluit ad iustitiam.

Quo pacto diuina pulchritudo amorē parit.
Capitulum .ii.

Diuina uero hec species in omnibus amorem hoc est sui desiderium procreauit. Quoniā si deus ad se rapit mundum mundus que rapitur. Unus quidem continuus attractus est a deo incipiens. Transiens in mundū indeum deniqꝫ desinēs. qui quasi circulo quodam in idem: unde manauit iterum remeat. Circulus itaque unus ꝛ idem a deo in mundū a mundo in deum tribus nominibus nuncupatur. Prout i deo incipit ꝛ allicit Pulchritudo/ Prout in mundum transiens ipsum rapit amor/ Prout in auctorem remeans ipsi suum opus coniungit uoluptas. Amor igitur in uoluptatem a pulchritudine desinit. Id sibi uoluit Hierothei ꝛ Dionysii Ariopagite hymnus ille preclarus ubi sic hi theologi cecinerunt. Amor circulus est bonus a bono i bonū ꝑpetuo reuolutus. Necessario enim bonus est amor cū a bono natus reuertatur in bonū. Idē enim deus est: cuius speciē desiderāt oīa: in cuius possessione oīa requiescunt. Inde igitur desiderium nostrum accenditur/ ibi amantiū ardor quiescit nec extinguitur. sed ipletur. Nec iniuria Soli deū ꝯparat Dionysius: quia quēadmodū sol illuiat corpus ꝛ calefacit. Ita deus animis ueritatis claritatem prebet/ ꝛ Charitatis ardorem. Hanc utiqꝫ cōparationem ex Platonis libro de re. p. sexto hoc: quo dicam modo colligimus. Sol profecto corpora uisibilia/ ꝛ oculos uidentes ꝓcreat oculis ut uideant lucidum infundit spiritum. Corpora ut uideātur coloribus pingit. neque tamen ꝓprius oculis radius/ proprii ue corporibus colores ad uisionem perficiendam sufficiunt/ nisi lumen ipsum unum supra multa a quo multa et ꝓpria lumina oculis ꝛ corporibus distributa sunt/ adueniat/ illustret/ excitet atqꝫ roboret. Eodem modo primus ille actus omniū/ q deus dicitur/ spēm/ actūqꝫ rebus singulis ꝓcedo largitus ē: q sane actus cū in re creata ꝛ in subiecto patiente susceptus fuerit debilis est/ ꝛ ad operis executionē impotēs. Sꝫ diuini solis ꝑpetua ꝛ inuisibilis lux una semꝑ oībus adstat fouet/ uiuificat/ excitat/ ꝯplet/ ꝛ roborat. De quo diuine Orpheus/ cuncta fouens/ atqꝫ ipse ferēs suꝑ oīa sese. Ut ē actus oīum roboratqꝫ bonū dicitur. Ut uiuificat/ lenit/ mulcet ꝛ excitat/ pl'chrum. Ut in obiectis que nascenda sunt tres illas cognoscentes aie uires Mētē. Uisum. Auditū allicit/ Pulchritudo. Ut in cognoscente potētia eā applicat cognito/ ueritas deniqꝫ ut bonum/ procreat regit ꝛ complet/ Ut pl'chrū illuminat/ gratiā infundit. Pulchritudo est splendor diuine bonitatis/ ꝛ deus ē centrū quatuor circulorum. Ca. iii.

Neqꝫ ab re theologi ueteres Bonitatem in cētro/ Pulchritudinem i circulo posuerūt: Bonitatē inquā in centro uno. In circulis aūt quatuor Pulchritudinē. Centrum unum omnium deus ē. Circuli quatuor circa id assidue reuoluti. Mens/ Anima/ Natura. Materia/ Mens stabilis circulus. Anima ꝑ se mobilis. Natura mobilis i alio nō ab alio/ Materia ab alio ꝛ i alio mobilis: Ceterorum cur deū q dē cētrū/ Quatuor illa cur circulos appellemus exponā. Centrū circuli punctū est. Unum indiuisibile. stabile. Inde linee multe diuidue/ mobiles ad earum similem circunferentia deducūtur: que sane circūferētia diuisibilis circa centrum quasi cardinem uoluitur: atque ea est centri natura/ ut licet unum indiui

duum/inmobile sit, in multis tamen/immo in
omnibus lineis diuiduis ⁊ mobilibus/ ubiqꝫ
reperiatur. Ubiqꝫ eni est i linea pūctū: qm̄ ue
ro a dissimili suo attingi nihil potest/ linee a
circumferentia ad centrū usqꝫ deducte/ medi
um huiusmodi punctū singule sui quodam pūc
to uno simplici ⁊ inmobili cogūtur attingere
Quis negat ōm centrū oium merito nomina
ri/Cum oib⁹ isit unus penitus simplex atqꝫ
inmobilis. Cuncta uero ab ipso ꝑducta/mul
ta cōposita ⁊ mobilia sit/atqꝫ ut ab ea manāt
ita in eum instar lineaꝝ ⁊ circumferētie reflu
ant. Ita mens/aia/natura/materia ꝓceden
tes a deo ineundem redire nituntur. Seqꝫ un
diqꝫ prouiribus in illum circumferunt. Atqꝫ
ut centrū punctum/ubiqꝫ inlineis ⁊ i toto cir
culo reperitur/ perqꝫ punctū suum singule li
nee mediū circuli tāgunt punctū/ Ita de⁹ oi
um cētrum: q unitas simplicissima est/actusqꝫ
purissimus/sese inserit uniuersis/ nō ob id so
lum quia cunctis est pn̄s/ deꝝ etiam quia om
nibus a se creatis partem aliquam/ uel poten
tiam intimā simplicissimam: prestantissimam
indidit: que rerum unitas nominatur. a qua
⁊ ad quam tāquā a centro ⁊ ad cētrum suū rei
cuiusqꝫ partes ⁊ potētie relique pēdēt/ad hoc
plane suum centrum/ad hanc ꝓpriam unitatē
se colligant creata/prius opportet/ qꝫ suo he
reāt creatori. Ut per proprium centrū/quod
iam sepe repetimus centro oium hereant. In
apicem suum caputqꝫ mens angeli/ aū cōsur/
git. qꝫ ascendat in deum. Anima quoqꝫ ⁊ reli
qua eodem pacto/Atqꝫ illoꝝ inuisibilium cir
culoꝝ Mentis. s. anime/nature/uisibilis mū
di circulus est imago. Corpora enim/animaꝝ
m̄tiumqꝫ umbre. ⁊ uestigia sunt. Umbra uero
et uestigiū figura eius: cuius umbra ē ⁊ uestigi
um refert: Qua propter quatuor illa non in
iuria circuli quatuor appellantur/ Sed mens
inmobilis orbis: propterea qō tam opatio ei⁹
qꝫ substantia semp eadem pmanet ⁊ similiter
opatur/intelligit semp eodem modo/ uultqꝫ
similiter. Mobilis autē quandoqꝫ mens ex eo
solū dici potest quod quemadmodū cetera oia
a deo procedēs ineūdem se uertit. Aia/Mun
di ⁊ alia que uis/circulus mobilis. Hec eni sua
natura discurrēdo cognoscit ⁊ tempoꝝ curicu
lis opera est. Discursio aūt ab alio in aliud/ ⁊
opatio tēporalis/mot⁹ ꝓcul dubio noiantur.
Si qua uero inaie cognitione stabilitas ē/mē
tis ɔstat poti⁹/qꝫ aie bn̄ficio. Natura etiā mo
bilis ē circuitus Cū aiaꝫ dicimus priscoꝝ mo
re theologoꝝ uiꝫ i ratōne/ ⁊ sensu positā intel
ligim⁹, cū naturā/ui aie igenerādo locatā: Ui
illā i nobis hoieꝫ ꝓprie uocauerūt. Istā homi
nis idolum ⁊ simulacrum. Hec sane generādi
facultas iōo mobilis dicitur/ quia tēporis spa
tiis suum opus exequitur. Uerum in hoc ab il
la anime proprietate discrepat: quod aia per
se ⁊ inse mouetur. p se inquā: qa principiū mo
tus exitit. Inse etiam qa in ipsa aie substantia
rationis ⁊ sensus remanet opatio. Ex iis op⁹
nullū necessario resultat in corpore. Generā
di uero uis illa/quā uocam⁹ naturā/ p se quidē
mouetur/Cuꝫ aie p se mote uis quedā sit/mo
ueri aūt in alio dicitur: quia i mole corporis
ois eius operatio terminatur. Corpus eni nu
trit augetqꝫ ⁊ generat. Materia uero/ ⁊ cor
poris moles orbis ē ab alio/ ⁊ in alio mobilis.
Ab alio qdē/qm̄ ab aia necessario agitatur In
alio aūt: quia in loci spatio motus corporis
agitatur. Iā igitur: quā ob causaꝫ bonitatē i
centro/in circulo pulchritudinē/theologi col
locent/aperte intelligere possumus. Bonitas
siquidē reꝝ oium un⁹ ipse ē deus/ p quē cūcta
sunt bona. Pulchritudo aūt/ dei radius/qua
tuor illis isit⁹ circulis circa deū quodamō re
uolutis. huiusmodi radius oēs reꝝ omniū spe
cies in quatuor illis effingit. spēs illas in mē
te ideas/in aia rationes/in natura semina/ in
materia formas/appellare solemus. Idcirco
quatuor in circulis quatuor splendores esse ui
dentur. Ideaꝝ splendor i primo/Rationū in
secundo/intertio seminū/Formaꝝ in ultimo

Quomodo Plato De rebus diuinis expona
tur. Capitulum. iiii.

HOc misteriū in epistola ad Dionisiū re
gē Plato significauit, Cū deū affirma
uit. pulchroꝝ oium cām: quasi totius pulchri
tudinis principiū/ ⁊ originē. Circa oium inqt
regē cūcta sunt. ipsius grā oia. Ipse causa est
pulchroꝝ oium. Secūda circa secundū. Ter

tia circa tertiū. Humanus aūt animus affectat qualia illa sint intelligere, aspiciēs in ea: que sibi ɔgnata sunt. quoꝝ nihil sufficiēter se hēt Circa uero ipsum regem ⁊ ea / q̄ dixi nihil est tale / quod autē post hoc / est aīus dicit, Circa regem. nō intra regem. Sed extra significat In deo enim nulla est cōpositio. quid uero dictio illa circa significat exponit Plato / Cum addit ei⁹ gratia omnia / ipse causa est pulchrorum omnium / quasi dicat / ideo circa regem omnia sunt / quia ad illum tamquā ad finem ꝑ natura sua omnia reuoluuntur / quemadmodū ab illo tamquam pricipio ꝓducta sunt omnia Pulchroꝝ omniū. i. totius pulchritudinis: q̄ supradictis in circulis emicat. Forme enim corporum per semina. hec per rationes / he per ideas reducuntur in ōm / ⁊ iisdem a deo gradibus ꝓducuntur / ꝓprie uero cum dicit, Cuncta. ideas intelligit nā in his reliqua in cluduntur. Secūda circa secundū. Tertia circa tertium. Tres mundi principes posuit, Zoroaster trium ordinū dn̄os. Oromasi mitrin ari manin. Hos Plato / deum / mētem / aīam nuncupat. Tres aūt ordines in diuinis posuit speciebus / ideas / rationes / ⁊ semina. Prima igitur. i. idee circa primū. i. circa deū / qm̄ a deo menti tribute sunt / ⁊ in eumdem mentem cui sunt date reducunt. Secunda circa secundū i. rationes circa mentem: q̄nquidem ꝑ mentē in aīam transeunt / ⁊ in mentem aīam dirigūt Tertia circa tertium. i. semina rerum circa animā. nā p aīam transeunt in naturā / in illā. s. generandi potentiā / rursusq̄ʒ naturā aīe copulant. Eodem ordine a natura in materiam forme descendunt. Sed eas Plato in ordine posito nō ɔnumerat / qa de diuinis a Dionysio interrogatus tres ordines ad icorporales spe cies pertinentes tāquā diuinos induxit. Formas aūt corpoꝝ pretermisit. Noluit aūt deū regem primum uocare. sʒ omnium regem / ne si primum diceret / eum una cum sequentibus ducibus in aliqua numeri specie / ɔditionisque paritate collocare forsitan uideretur / neqʒ dixit prima circa illum. Sed cūcta / ne crederemus eum ordinis alicuius potiusquā cunctorum gubernatorem. Humanus aīus affectat qualia illa sint intelligere / Scite post illos tres diuine pulchritudinis splendores tribus in circulis emicantes amorem animi ad illos adiecit: Illinc enim animi ardor accenditur. Quippe par est ut diuinus diuina desideret. Aspiciens in ea: q̄ sibi cognata sunt. Qm̄ humana cognitio a sensib⁹ oritur per ea q̄ in corporibus prestantiora uidem⁹ diuina iudicare sepe numero cōsueuimus. ꝑ corporalium reꝝ uires dei potentiam / per ordinem / sapientiam ꝑ utilitatē / dei bonitatē inuestigam⁹. Vocat aūt formas corpoꝝ aīe cognatas / quasi ꝓxime natas. Sequenti. n. gradu post aīam forme corpoꝝ disponuntur: Quoꝝ nihil sufficiēter se habet. Forme huiusmodi neqʒ sufficienter sunt / neqʒ sufficienter nobis diuina ōndunt. uere nāqʒ res / idee / ratōes / ⁊ semina sūt. Corpoꝝ uero forme ūbre reꝝ poti⁹: quā uere res esse uidentur. Quemadmodū uero corporis umbra exactam atqʒ distintā corporis figurā nō idicat. Ita corpora diuinoꝝ naturā ꝓpriam nō demostrāt. Circa ipsum regem ⁊ ea q̄ dixi nihil ē tale. Quo. n. pacto mortalia imortalibus / ⁊ falsa ueris similia sint Qō aūt post hoc est aīus dicit. i. aīus dū diuina ꝑ mortalia iudicat / falso de diuinis loquitur neqʒ diuina ꝓnuuptiat sed mortalia.

Pulchritudo diuina / per oīa splendet / ⁊ amatur in omnibus. Capitulum. v.

Ceterum ut paucis multa ɔprehendamus bonū qdm ipsa superemines dei existentia dicitur. Pulchritudo actus quidā siue radius inde ꝑ omnia penetrans. Primo in āgelicā mētē. Secundo in animā totius ⁊ reliquos aīos. Tertio in naturā. Quarto in materiā corpoꝝ. Mentē ideaꝝ ordine decorat animā rationū serie ɔplet / naturā fulcit seminibus. Materiā formis exornat. Quēadmodū uero solis radius unus corpora quatuor. Ignem. aerē aquā / terrāqʒ illustrat / Sic un⁹ dei radi⁹ Mentē / Aiam / Naturā / materiāqʒ illuminat Atqʒ in his quatuor elementis quicūqʒ lumē inspicit / solis ipsius aspicit radiū: perqʒ ipsuʒ ad supernā solis lucem intuendā ɔuertitur / Ita quisquis decorem in quatuor istis / mēte Aia / Natura / Corpore ɔtēplatur / amatqʒ / oī

fulgorem in his/ꝑqꝫ flugorem huiſmodi deū
ipſum intuetur ⁊ amat.

Paſſiones amantium .cap. .vi.

HInc efficitur ut corporis nullius aſpec
tu uel tactu amatoris ipetus extingua
tur: Non. n. corpus hoc aut illud deſiderat.
Sed ſupni luminis ſplendorem ꝑ corpora re
fulgentē/admiratur/affectat/⁊ ſtupet. Qua
ꝓpter qd cupiant/aut querant amantes igno
rant. Deum nāque ipſum ignorāt cuius ſapor
occultus odorem quendā ſui dulciſſimum ope
rib⁹ ſuis inſeruit. Quo qidem odore cotidie
excitamur/odorē quidē ſentimus. Saporē ꝓ
culdubio ignoramus. Cum igitur odore mani
feſto illecti ſaporē latētē deſiderem⁹/merito
qd cupiamus/patiamurqꝫ neſcimus. Hinc eti
am ſemp accidit/ ut amantes amati aſpectum
timeant quodammō atqꝫ uenerētur. Qđ etiā
fortes/dicā eqdem ⁊ ſi uereor/nequis ueſtrum
hec audiens erubeſcat/⁊ ſapientes inqꝫ uiri:
corā inferiore quo uis amato pati ↄſueuerūt/
Nempe nō hūanuꝫ eſt quod eos. terret: quod
frāgit quod occupat. Humana enim uis in for
tioribus/ſapientioribuſqꝫ ſemper eſt excellē
tior. Sed diuinitatis fulgor ille in formoſis
emicans quaſi dei ſimulachrū amātes obſtupe
ſcere. contremiſcere/⁊ uenerari compellit/
eadem ratione ꝓpter amati preſentiā amator
diuitias/⁊ honores contēpnit ⁊ ꝓ nihilo hēt/
Par enim eſt. ut diuina hūanis anteponātur.
Illud quoqꝫ euenire ſepenumero ſolet/ ut ſe
in amati pſonā quiſqꝫ transferre cupiat. Nec
īmerito/deus nāqꝫ ꝓ homine fieri cupit/atqꝫ
conatur. Quis aūt ꝓ deo hominē nō ↄmutet
Fit etiā ut amore illaq̄ati uiciſſim ſuſpirent ⁊
gaudeant. Suſpirant quod ſeipſos amictunt/
quod pdunt/quod perimunt. Gaudent quod i
melius qddam ſe transferunt. Calent quoque
uiciſſim ⁊ frigent inſtar eoꝝ/quos tertiana fe
bris inuadit. merito frigent/q a calore ꝓprio
deſeruntur/nec non ⁊ calent cum ſupni radii
fulgoribus accendantur. Frigiditatem timi
ditas/Caliditatē audacia ſeqtur. Ideo timi
di quoqꝫ uiciſſiꝫ ⁊ audaces apparēt. Hebetiſſi
mi preterea quiqꝫ acutiores amando reddun
tur. Quis eni celeſti radio aſpirante/nō acu
tiſſime uideat? Sed de amore ipſo ⁊ pulchri/
tudine ei⁹que origine/amantium affectibus
iſta ſuficiant.

De duobus amoris generibus/ac de duplici
Venere. Cap. .vii.

DE inceps de duob⁹ amoꝝ generib⁹ bre
uiter diſputādū. Cupidinē ueneris co
mitē eſſe apud Platonem Pauſanias aſſerit
Totidemqꝫ eſſe cupidines: quot ſint ⁊ uene
res neceſſariū arbitratur. Veneres aūt duas
cōmemorat: quas itidem gemini cupidines co
mitentur. Venerem alteram quidem celeſtē
ponit. Alterā uero uulgarē. Celeſtē illam ce
lo ſine matre natam. Vulgarē ex Ioue ⁊ Dio
ne genitam. Celum platonici ſummū deū i͛do
uocant/quia ſicut celum iſtud ſublime corp⁹
oia corpora regit ⁊ continet/ſic ſummus ille
deus oīs ſpiritus ſupeminet. Mentem uero
plurimis nominib⁹ nuncupant. Saturnū eniꝫ
modo/mō Iouē/mō ueneré uocant/Eſt nāqꝫ
mens illa uiuit/intelligit. Eſſentiā ſuā ſatur
num. Vitam Iouem/Intelligentiā uenerē
appellare ↄſueuerunt. Animā preterea mun
di/Saturnum ſimiliter ⁊ Iouem uocamus ⁊
uenerem. Prout ſupna intelligit/ſaturnū
Prout celeſtia mouet Iouem. Vt inferiora
generat nenerem. Venus prima/que in men
te eſt celo nata ſine matre dicitur/qm mater
apud phiſicos materia eſt. Mens aūt illa ama
terie corporalis ↄſortio eſt aliena. Secunda
Venus q̃ in mundi aīa ponitur ex Ioue et di
one genita Ex Ioue. i. ex ea uirtute ipſi⁹
anime/que celeſtia mouet. Ea ſiqdem iſtā cre
auit potentiam/q̃ inferiora hec generat. Ma/
trem quoqꝫ illi ideo tribuūt/quia materie mū
di infuſa cuꝫ materia ↄmertiū habere ꝓputatur.
Deniqꝫ ut ſummati dicam duplex eſt Venus/
Vna ſane eſt intelligētia illa/quaꝫ in mēte an
gelica poſuimus. Altera uis generandi anime
mundi tributa. Vtraqꝫ ſui ſimilem comitē ha
bet amorem: Illa eni amore ingenito ad itel
ligendā dei pulchritudinem rapitur. Hec itē
amore ſuo ad eandem pulchritudinem i corpo
ribus pcreandā illa diuinitatis fulgorē in ſe

primũ ꝯplectitur. Deinde hunc in venerem secundam traducit. Hec fulgoris illius scintillas in materiam mundi transfundit. Scintillarum huiusmodi presentia singula mundi corpora pro captu / nature speciosa uidentur. Hoꝝ speciẽ corpoꝝ humanus animus ꝑ oculos ꝑcipit. Qui rursus uires geminas possidet Quippe intelligendi vim hẽt. Hẽt ⁊ generandi potentiã. He gemine uires due in nobis sũt ueneres / quas ⁊ gemini comitantur amores. Cum primum humani corporis species oculis nostris offertur / mens nostra que prima in nobis uenus est / eam tãquã diuini decoris imaginem ueneratur ⁊ diligit. Perqꝫ hãc ad illum sepenumero incitatur. Uis autẽ generandi. secunda uenus formã generare / huic similem concupiscit. Utrobiqꝫ igitur amor est, Ibi contemplande. Hic generande / pulchritudinis desiderium. Amor uterque honestus atqꝫ ꝓbandus. Uterqꝫ enim diuinam imaginem sequitur. Quid igitur in amore Pausanias improbat? Dicã equidẽ. Siquis generationis. auidior contẽplationeꝫ deserat / aut generationẽ preter modũ / cũ feminis / uel contra nature ordinem cum masculis ꝓsequatur / aut formã corporis pulchritudini animi preferat / Is utiqꝫ dignitate amoris abutitur. hunc amoris abusum uituperat Pausanias. Quo qui recte utitur corporis quidem formã laudat. Sed ꝑ illam / excellẽtiorem animi mentisqꝫ ⁊ dei speciem cogitat eamqꝫ uehementius admiratur / ⁊ amat / Generationis aũt ⁊ ꝯgressus officio eatenus utitur / quatenus naturalis ordo le / gesqꝫ ciuiles a prudentibus statute prescribũtur: De his diffusius Pausanias

Exhortatio ad amorem De amore simplici ac de mutuo: capitulum: .viii.

Vos autem / o / amici hortor ⁊ obsecro vt amorem rem ꝑfecto diuinam totis uiribus ꝯplectamini / neqꝫ uos illud deterreat qd̃ de amante quodam Platonem dixisse ferunt. Ille inquit amator animꝰ est proprio in corpore mortuus. In alieno corpore uiuẽs / Neqꝫ uos etiam turbet quod de amara mise / aqꝫ amantium sorte cecinit Orpheus. Hec enim quõ accipiẽda sunt / ⁊ qua uia his succurrendum / queso deinde si placet diligenter attendite. Amorem Plato rem amaram uocat nec iniuria / quia moritur quisquis amat. Hunc ⁊ Orpheus.
:i. dulce amaꝝ nominat. Quippe cum amor mors uoluntaria sit. Ut mors est / amara res est. Ut uoluntaria dulcis. Moritur autem qsquis amat. Eius eni cogitatio: sui oblita semper in amato se uersat. Si de se non cogitat. In se certe non cogitat / Ideo nec in se ipso sic affectus animus operatur / Cum precipua operatio animi ipsa cogitatio sit. Qui nõ in se operatur / nec in se ipso est. Equa enim inter se se hec duo esse ⁊ operatio sunt, nec esse sine operatione est / nec operatio esse ipsuꝫ excedit / nec opatur quisquã ubi nõ est ⁊ ubicũque est operatur. Non ergo in se amantis est animus / quia in se ipso non agit. Si in seipso non est / nec uiuit etiã in seipso / qui non uiuit mortuus est. Quare in se mortuus est qcunqꝫ amat. Nũ uiuit saltẽ in alio? Profecto amoris ille due sunt species / amor unus simplex / mutuus alter. Simplex amor ubi amatus non amat amantẽ. Ibi õnino mortuus est amator nam nec uiuit in se ut satis iã domõstrauimus nec i amato etiã cum ab eo reiiciatur. Ubi ergo uiuit nunqd in aere uel aqua / uel igne / uel terra / aut aliquo bruti corpore? nequaqꝫ / Animus eni humanus / nõ in alio uiuit corpore q̃ꝫ hũano. An forte i alio quodã corpore hõis nõ amati uitã ducet? Nec istud quidẽ. Nam si i eo nõ uiuit ubi uiuere uehementissime ꝯcupiscit quo nã pacto uiuet? in alio nusq̃ꝫ ergo uiuit q amat aliũ ab alio non amatus. Propterea oĩo mortuus est non amatus amator / Nec reuiuiscet umquã nisi indignatio suscitet. Ubi uero amatus i amore respondet in eo saltem uitam agit amator. Hic certe mira res fit / quotiens duo aliqui mutua se beniuolentia complectuntur / Iste in illo / ille in isto uiuit / Uicissim huiusmodi homines se commutant / ⁊ seipsum uterque utrique tribuit ut accipiat alterum Quomodo se ipsos tribuant dum sui obliuiscuntur uideo At quomodo accipiant.

alterum non intelligo, nam qui se ipsum non habet, multo minus alium possidebit. Immo uero habet se ipsum uterqꝫ ⁊ habet alteꝝ. Iste q̄dem se habet sꝫ in illo. Ille quoqꝫ se possidet Sed in isto. Eq̄dem dum te amo me amantem in te de me cogitante me repio, ⁊ me a meipso negligentia mea ꝑditum in te ꝯseruante recupo. Ideꝫ ĩ me tu facis. Miꝝ rursus ⁊ hoc apparet. Nã ego postq̃ꝫ meipm̃ amisi, si ꝑ te me redimo, ꝑ te me habeo, si ꝑ te hẽõ, te prius ac magis hẽõ q̃ꝫ me ipm̃, tibi propinqor: q̃ꝫ mihi sum. Quippe cum mihi nõ aliter, q̃ꝫ ꝑte mediũ inhereã. In hoc utiqꝫ uis cupidinis a Martis discrepat uiolentia. Nempe imperiũ sic, amorqꝫ differũt. Impator per se alios possidet, amator ꝑ aliũ se ꝯplectitur, ⁊ uterqꝫ amãtiũ longior a se ipõ fit propinqor alteri, ac in se mortuus, in alio reuiuiscit. Vna uero dumtaxat ĩ amore mutuo mors est. Reuiuiscentia duplex. Moritur enim q amat in se ipõ semel cũ se negligit. Reuiuiscit in amato stati cuꝫ amatus eum ardenti cogitatione ꝯplectitur, Reuiuiscit iteꝝ, cum in amato se deniqꝫ recognoscit, ⁊ amatum se esse nõ dubitat. O felicẽ mortem quam due uite secũtur. O miꝝ ꝯmertiũm: quo qs se ipm̃ tradit pro alio alium habet, nec habere se desinit. O inextimabile lucrum: qñ duo ita unum fiunt, ut qsqꝫ duoꝝ ꝓ uno solo duo fiat, ⁊ tamq̃ꝫ geminatus qui unã habuerat uitã una interueniente morte duas iam habeat. Nam q semel mortuus bis reuiuiscit, ꝓ una uita, geminã, ꝓ se uno, se duos est ꝯsequtus. Iustissima certe est ĩ mutuo amore uindicta. Homicida morte plectendus. Quis cuꝫ homicidã esse neget q amatur, cum aĩam ab amãte seiungat. Quis iteꝝ mori similiter eũdem neget. Cuꝫ similiter amet amantem, Debita nimiũ hec restitutio est: qñ hic illi, ⁊ ille huic reddit aĩam quam accepit. Vterqꝫ amando suam tradit, ⁊ redamãdo ꝑ suam, restituit alienã. Quaꝓpter iure ipõ amare debet quisqs amatur. Qui uero nõ amat amantẽ homicidii reus est hñdus. Immo uero fur, Homicida Sacrilegus, Pecunia a corpore possidetur, corpus ab aĩo. Qui ergo aĩum arripit: a quo tam corpus q̃ꝫ pecunie possidentur, aĩum simul corpusqꝫ ⁊ pecunias arripit, a quo tã corpus q̃ꝫ pecunie possidentur. Quo fit ut tamq̃ꝫ fur, homicida sacrilegus triplici morti sit obnoxius ac uelut infamis penitus atqꝫ ꝓfanus impune a quolibet interfici possit: nisi ipsemet sponte sua legem illã impleat, amet uidelicet amatorẽ. Vbi cu semel moriẽte, semel ipse similiter moritur, cum bis reuiuiscente bis itidem reuiuiscit. Supioribus rationibus oñsum est, amatum uicissiꝫ amatorem amare debere, non solũ uero debere sꝫ cogi sic oñditur. Amorem procreat similitudo. Similitudo natura q̄dam est in pluribus eadem, Nam si ego tibi similis suꝫ tu quoqꝫ mihi es necessario similis. Eadẽ ergo similitudo: q̃ me ut te amẽ ꝯpellit, te quoque amare me cogit: Preterea amator se sibi aufert deditqꝫ amato. Hunc ergo amatus tãquam rem suam curat, charissima. n. sua cuiqꝫ sunt. Accedit quod amans amati figuram suo sculpit in aĩo. Fit itaqꝫ amãtis aĩus speculũ ĩ quo amati relucet imago. Idcirco amatus cũ in amante se recognoscat, amare illum ꝯpellitur. Vicissitudinẽ amoris inter illos precipuã esse astrologi arbitrãtur ĩ quoꝝ genesi luium is solis ⁊ lune ꝯmutatio fuerit. Vꝫ si me nascẽte sol in ariete, Luna in libra. Te nascente sol ĩ libra, Luna in ariete. Aut q̄bus signum idem simile ue idemqꝫ planeta similis ue ascenderit. Aut benigni planete similiter angulũ orientis aspexerunt, Aut uenus in eadẽ natiuitatis domo. eodemqꝫ gradu fuerit constituta. Addũt Platonici quoꝝ uitã demon ideꝫ aut certe similis ducat. Physici uero mortalesqꝫ, Cõplexionis, Nutritionis, Eruditionis, Consuetudinis Consilii similitudinem similis affect⁹ causam esse nolũt. Deniqꝫ ubi cause plures ꝯcurrunt, ibi uicissitudo uehementior repitur. Vbi omnes, illic pythie damonis piladis, ⁊ horestis resurgunt affectus

Quid querant amantes. Cap: viiii

Cęteꝝ quid isti querunt cũ se mutuo diligunt? pulchritudinem q̄runt. Amor enim fruende pulchritudinis desiderium est: Pulchritudo aũt splendor quidã est hũanum ad se rapiens animum. Nempe corporis pul-

chritudo fulgor in doctrine ⁊ moꝝ concinni tate. lucẽ illam corporis non aures / non olfa tus / non gustus / non tactus / sed oculus perci pit. Si oculus, solus agnoscit / solus fruitur / Solus igitur oculus corporis pulchritudine fruitur. Cum uero amor / nihil aliud sit / nisi fruende ppulchritudinis desiderium. Hec au tem solis oculis conprehendatur. Solo aspe ctu amator corporis est contentus: Tangen di uero cupido / ñ amoris pars est / nec amãtis affectus / Sꝫ petulantie species / ⁊ seruilis ho minis pturbatio. Lucẽ preterea illã ⁊ pulchri tudinẽ animi sola mẽte ɔprehendimus. Quare solo mẽtis intuitu cõtentus est: qui animi pul chritudinem expetit. Pulchritudo deniqꝫ in ter amantes ꝓ pulchritudine cõmutatur. Iu nioris amati pulchritudine uir oculis fruitur Viri pulchritudinẽ iunior mente ɔsequitur / ⁊ qui solo corpore formosus ẽ: hac cõsuetudine fit ⁊ aio speciosus: qui solo aio ẽ decorus / cor poris oculos expleti corporis pulchritudine. Mirifica plane ɔmutatio est / utriqꝫ honesta / utilis ⁊ iocũda. Honesta siquidẽ par i utroqꝫ eqꝫ enim honestũ est ⁊ discere: ⁊ docere. Io cunditas in seniore maior: qui aspectu: ⁊ in telligẽtia delectatur. In iuniore uero maior utilitas: quo enim prestantior est animus cor pore / eo pretiosior est pulchritudinis animi: quam corporis cõsecutio. Pausanie hacten⁹ nunc Eriximaci orationẽ interpretemur.

Tertia oratio. Amor in oib⁹ ad oia cre ator omniũ Magister omnium. Cap. i.

Tria nobis deinceps ex nostri Erixi / matici mente tractanda uidẽtur. Pri mũ quod amor oibus insitus per cuncta porri / gitur. Alteꝝ quod oiuꝫ q̃ scdm naturã sunt / opeꝝ effector est atqꝫ seruator. Tertium qd artiũ singularum est magister ⁊ dñs. Tres ꝑ fecto reꝝ gradus in natura ɔsiderãtur. Supi ora. Inferiora. Equalia. Que supra sunt / i feriorũ sunt cause. Que infra supioꝝ opera. Que equalia eadem inter se natura sunt pre dita Cause uero opera sua tamq̃ sui partes ⁊ i magines diligũt. Opera quin etiam causas tã q̃ sui ɔseruatrices expetunt. Que aũt i eodẽ ordie locata sunt ad se se inuicem⁹ quasi unius et eiusdem similia membra mutua caritate affi ciuntur. Ideo deus / angelos / ⁊ angeli / cũ deo simul aias / anime cuꝫ illis una corpora beniuo lentia quadam regunt atqꝫ gubernãt. In quo supioꝝ ad inferiora dilectio plane ɔspicitur. Rursus corpora ais suis ⁊ iũgũtur auidissime / ⁊ ab eis molestissime seiunguntur. Animi nri celestiũ beatitudinẽ cupiũt. celestes supni nu minis maiestatẽ feliciter uenerãtur: atqꝫ hic inferioꝝ ad superna est amoris affectus. Itẽ oms ignis partes libenter inuicẽ coherescunt Terre rursus / aque ⁊ aeris partes inuicem ⁊ i qualibet aialiũ specie eiusdem speciei aialia se se mutua ɔsuetudine sẽp adsciscũt. Vbi amor ad equalia similiaqꝫ conspicitur. Cui nam igi tur dubiũ erit / quin amor oibus ad oia sit ige nitus. atqꝫ id est. quod Dionisius areopagita in libro de diuinis nominibus ex Hierothei mente iis uerbis significauit. Amorẽ / siue di uinũ / siue angelicũ / siue spiritalẽ / siue aialẽ / siue naturalem dixerimus / isitiuã quãdã itel ligamus ɔmiscẽtẽqꝫ uirtutẽ: q̃ supiora quidẽ ad inferioꝝ ꝓuidentiã mouet. Equalia rur sus ad socialẽ sui inuicẽ cõmunionẽ cõciliat: ac postremo inferiora qqꝫ admonet / ut ad poti ora sublimioraqꝫ conuertantur. Hec ille.

Amor est auctor oium ⁊ seruator. cap. ii.

Secũdũ uero illud nostre orationis mẽ brum / quo amor effector omnium ⁊ ser uator est dict⁹ / ita ꝓbatur. Cupiditas pfecti onis ꝓprie propagãde amor qdam est / Absolu ta pfectio / i summa ẽ dei potẽtia. Eã diuina i telligẽtia ɔtẽplatur / atqꝫ inde uolũtas eadẽ cupit extra se ꝓpagare ex quo ꝓpagãdi amore creata ab eo sunt oia / Idcirco Dionisius no / ster / Diuinus inqt amor nõ pmisit regẽ oiuꝫ si ne germine in se ipso manere. Ideꝫ ꝓpagatio nis instinctus omnibus ab illo primo auctore est inditus / ꝑ hunc sancti illius spiritus celos mouent / ⁊ sequẽtib⁹ oib⁹ sua munera largiun tur: Per hunc sidera lum suũ in elementa di ffundũt / Per hunc ignis sui caloris cõmunio / ne aerem mouet / aer aquã / aqua terrã ac uer sa uice Terra ad se trahit aquã. Hec aerẽ ille ignem. herbe queque ⁊ arbores cupide sui semi nis propagandi sui similia gignũt. Animalia

quoqꝫ bruta ⁊ hoīes eiusdē cupiditatis illece
bris ad ꝓcreandam sobolem rapiūtur. Quod
si amor oīa facit/seruat etiam oīa Eiusdē eni
semꝑ est effectionis ⁊ cōseruationis officiū.
Nēpe similia similibus ꝯseruātur. Amor aūt
simile ad simile trahit. Terre partes singule
amore mutuo copulāte/ad partes alias terre
sui similes se se ꝯferūt. Tota etiā terra ad si
mile sibi mundi centrū illius auiditate descen
dit. Aque partes ad se se inuicē similiter ⁊ ad
locū sibi ꝯuenientē cū toto aque corpore ꝑferū
tur. Idem ꝑtes aeris ignisqꝫ faciunt: ac etiā
duo hec elemēta ad supnā regionē sibi ꝯgruā ⁊
similē regionis illius amore trahuntur. Celū
etiā ut Plato ī libro de regno inq̄t īnato mo
uetur amore/Anima eni celi totā simul est in
q̄buslibet celi punctis. Celū ergo aīae fruen
dae cupidum/ideo currit/ut ꝑ oēs sui partes
ubiqꝫ tota aīa ꝑfruatur. Aduolat aūt rapidis
sime. ut quoad fieri pōt/totū sit simul ubiqꝫ/
ubicumqꝫ tota simul est aīa. Preterea spere
maioris ꝯcaua supficies/minoris spere locus ē
naturalis. Et quia q̄libet huius spere particu
la/eque cum qualibet illius particula ꝯuenit/
q̄libet oēs appetit particulas illius attigere.
Si quiescat/singule tāgēt singulas/nō queli
bet cunctas/Currendo ferme assequtur/quod
assequi quiescendo nō posset/Currit aūt uelo
cissime/ut q̄libet pars eodē pene tēpore proui
ribus cūctas attingat. Quin etiā unitate par
tiū suaꝝ cuncta seruantur. Dispsione partiū
ꝑeunt. Unitatē uero ptiū mutuꝰ earūdē effi
cit amor. Quod ī humoribꝰ nostroꝝ corpoꝝ
et mundi elemētis intueri licet/quoꝝ ꝯcordia
ut ait Empedocles pythagoreꝰ/⁊ mundus/⁊
corpus nrm̄ ꝯstat. Discordia dissipatur. Con
cordiā uero illis pacis atqꝫ amoris prestat ui
cissitudo Hinc Orpheus.

..i Solus hoꝝ oīum tu regis habenas
Quod sit magister artium ⁊ gubernator.
Capitulum. Tertium.

RESTAT post hec ut quo pacto magister ar
tiū omniū ⁊ gubernator sit exponamus
Magistrū quidē artium esse itelligemus si mō
considerabimus neminē umquā artē aliquam
aūt inuenire/aut discere posse/nisi inuestiga
tionis oblectatio/⁊ inueniēdi desiderium in
citet. Et qui docet discipulos diligat/ac di
scipuli eam doctrinā auidissime sitiant/Gu
bernaor preterea merito nomīatur. Artis
eni opera diligenter exequitur/atqꝫ exacte
ꝯsumat/quicūqꝫ/⁊ artificia ipsa ⁊ ꝑsonas: q
bus illa fiunt maxime diligit. Accedit quod
artifices in artibus singulis nihil aliud quam
amorem inquirunt/⁊ curāt. eas in pn̄tia nos
artes breuiter ꝑcurremus: quas Eriximacus
apud Platonē cōmemorat. Quid enim aliud
Medicina ꝯsiderat/quā quomō humores qua
tuor corpis amici inuicē fiant: atqꝫ ꝑmaneāt
quos cibos: ac potus: ceterosqꝫ uiuendi/aut
medendi usus amet natura/atqꝫ requirat.
Duos illos hic quoqꝫ amores/Celestē/⁊ uul
garem: quos Pausanias supra distinxerat ꝑ
similitudinem quādā Eriximacus adinuenit.
Tēperata enim affectio corporis Moderatū
atqꝫ ad res moderatas/conuenientesqꝫ hēt
amorē. Intēpata ꝯtrariū ⁊ ad ꝯtraria ꝯtinet
Illi quidē indulgēdū. Huic nunquā obtēpan
dū. In gymnastica etiā exercitatione inuesti
gandum: qui corporis habitus: quos exercen
di modos: quos gestus amet/⁊ postulet. In a
gricultura/q̄d solum/que semina: qualē ue
culturā exigat: quis ue colendi modus a sin
gulis arboribꝰ diligatur. Idem in musica ob
seruatur: cuiꝰ artifices/q̄ numeri/quos nume
ros. aut magis aut minus diligāt/inuestigāt
Ii iter unū ac duo/atqꝫ unū ⁊ septē minimū
amorē iueniūt. Inter unū uero tria quatuor
quiqꝫ/sex. amorē uehemētiorē repiunt. In
ter unum ⁊ octo uehemētissimū. Ii uoces acu
tas/⁊ graues natura diuersas certis interual
lis ⁊ modulis sibi inuicē magis amicas faciūt
Ex quo harmonie ꝯpositō ⁊ suauitas nascitur/
Tardiores etiā motus ⁊ uelociores ita inuicē
tempant/ut amici potissimū fiāt/⁊ rhythmū ꝯ
cinitatēqꝫ exhibeant. Musicae aūt melodiae
genera duo tradūtur/Est eni graue/quoddā
⁊ ꝯstans. Est ⁊ aliud molle atqꝫ lasciuū. Illō
utentibus utile: hoc noxiū in libris de re. p.
et legibꝰ Plato indicat: Illi ī ꝯuiuio uraniā
musā/huic polymniā prefecit. Alii primū illō

219

genus/Alii secundum amant. Illorū amori obtemperandū adhibēdiqꝫ soni sunt: quos expetunt. Istorum appetitui obsistendum/Illorum namque amor celstis est, Istoꝝ uero uulgaris. In est syderibus ⁊ elementis quatuor: amicitia quedam: quam astronomia cōsiderat In iis duo illi quodamodo amores reperiūtur Est. n. iis moderatus amor: quando inuicem mutuis uiribus temperatissime ꝯsonant. Est et amor inmoderatus quando unum aliquid illorum se ipsum amat/nimiū/alia quodamodo derelinquit/ Ex illo aeris grata temperies. aque trāquillitas/ Terrarum fertilitas/animalium/sanitas/ Ex hoc contraria proficiscūtur. Datum postremo/ Sacerdotum qꝫ facultas in hoc potissimum uersari uidetur. Ut que hominū officia deo amica sint: qua ratione homines deo amici fiant/ nos deceat Quis amoris/charitatisqꝫ modus ad deū/ad patriam: ad parentes/ad alios tam ad uiuos: quam ad defunctos sit adhibendus. Idem i ceteris artib⁹ ꝯiecttari licet atque summatim ꝯcludere Amore i omnib⁹ ad omnia esse omnium auctorē/seruatoremque existere/⁊ artiū uniuersarum dominum: ⁊ magistrū. hunc merito diuus Orpheus appellauit.

Solertem bigenium/omnium claues habentē Quomodo eni gemine nature sit a Pausania primū: deide ab Eriximaco audiuistis. Qua etiam ratione claues mundi tenere dicatur ab Orpheo ex superioribus satis ꝯprehēdere possumus: quippe sicut ostendimus desideriū hoc perfectionis proprie propagāde cunctis ingenitum. Latentem ⁊ implicatam cuiusque fecunditatem explicat. Dum semina ingermen pullulare compellit/⁊ uires cuiusqꝫ eius educit sinu: fetusque concipit: ⁊ quasi clauibus quibusdam conceptus aperiēdo producit in lucem: quamobrem omnes mundi partes: quia unius artificis opera sunt eiusdem machine membra inter se in essendo/⁊ uiuendo similia mutua quadam charitate sibi inuicem nectuntur. Ut merito dici possit amor nodus perpetuus: ⁊ copula mundi: partiumque eius immobile substentaculum: ac firmum totius machine fundamentum.

Nullum mundi menbrum odit aliud mēbrū. Cap. iiii.

Quod si ita est nulla operis huius menbra inimica esse inter se ullo pacto possunt. Non enim ignis aquam/aque odio fugit: sed sui ipsius amore: ne ab aque frigore extinguatur. Neque ignem aqua odio ignis extinguit. Sed quodam amplificādi proprii frigoris appetitu trahitur ad aquam sibi similem ex ignis corpore ꝓcreandam. Nam cū omnis appetitio naturalis ad bonum/nullaqꝫ ad malum tendat/ Aque propositū est/ non ignem extinguere: quod est malum. Sed aquā sui similem: quod bonum est generare. Quod si absqꝫ ignis interitu explere posset/ignē uti que non consumeret. Eadē de ceteris/que cōtraria ⁊ inimica uidentur ratio assignatur. Porro agnus lupi uitam/figuramqꝫ nō odit sed sui pernitiē: que a lupo infertur exhorret neque lupus agni odio/sed amore sui eum lacerat atqꝫ deuorat. Neqꝫ homo hominem/sed uitia hominis horret/neque potentiorib⁹ aut acutiorib⁹ dotes suas illoꝝ odio/Sꝫ nri beniuolentia inuidemus metuentes ne illis penitus succumbamus. Qua propter nihil obstat quin amor i omnibus sit/ perque omnia penetret. Hunc igitur tantum deum/quia ubique est/omnium insidet penetralibus/ tamquam potentem dominum: cuius imperium effugere non ualemus tamquam sapientissimum iudicem. quem cogitationes nostre latere non possunt/ ꝓculdubio metuamus hūc. quia creator est omnium atque seruator/ tāquam patrem ueneremur/tamquam tutorem/presidiumque colamus/hūc quia artes singulas edocet tamquam preceptorem sequamur/quo auctore sumus ⁊ uiuimus/quo seruatore perpetui ꝑmanemus. Quo preside ⁊ iudice gubernamur. Quo preceptore ad bene beateque uiuendum instruimur: ⁊ formamur.

Narratur text⁹ platonis de ātiqua hoīnū natura. Oratio quarta. Cap. .i.

His dictis familiaris nr̄ uerbis finē imposuit. Eū Cristophorus Lādin⁹ uir doctrina excellens: quē ꝑtisimū cognouimus nostris tēporibus orphicū platonicūqꝫ poetā

219

Secutus est in hunc modum/ obscuram ⁊ im
plicatam Aristophanis sentētiam explicatu
rus. Quamquam Johannes caualcantes sua
nos diligentia longis disputationum ambagi
bus liberauit. Aristophanis tamen sentētia
uerbis obscurissimis inuoluta enodationem
adhuc aliquam lucemque requirit. Est iquit
Aristophanes amor preceteris diis summope
re generi humano beneficus. curator ⁊ tutor
hominum/atque medicus. Oportet primum
qualis hominum quondam fuerit natura: que
ue illius passiones animaduertere Neqꝫ. n.
qualis nūc est oli erat: sꝫ lōge diuersa. Prin
cipio tria hominum erant genera: nō solum q̄
nunc duo mas ⁊ femina. Uerum etiam tertiū
quoddam aderat ex utrisqꝫ compositum. Pre
terea integra erat cuiusqꝫ hominis species/atqꝫ
rotunda/dorsum ⁊ latera/circulo hn̄s manus
quattuor: ⁊ paria manibus crura. Uultus itē
duos tereti ceruice connexos ⁊ omnino cōsi
miles Masculinum genus sole genitum erat
Feminiuum terra. Luna ꝓmiscuum. Unde
elato erant aīo robustoqꝫ corpore: quare cū
diis pungnare tentabant/ ⁊ in celum adscen/
dere. Ideo Juppiter singulos in longū secu
it: duosqꝫ fecit ex uno: instar eorū: qui oua
in longum capillo secāt/ atqꝫ iterum si fastu
in deos īsanire uideātur minatus est eos rur
sus se similiter partiturū. Postquā natura ho
minū ita diuisa fuit quisqꝫ sui dimidiū cupie
bat. Igitur ꝯcurrebāt/iactisqꝫ circū bracchi
is se inuicē ꝯplectebantur redigi ī priorem ha
bitum affectantes/propterea fame/ ⁊ torpore
defecissent/nisi deus ꝯgressui modum imposu
isset. Hinc utiqꝫ mutuus hominibus inatus ē
amor prisce nature ꝯciliator/amictens unum
ex duobꝰ efficere/hominūqꝫ nature mederi:
Est eni quisqꝫ nostrum dimidium hominis ut
pote sectus/quem admoduꝫ pisciculi. qui psec
te ⁊ aurate uocātur/scissi ex uno duo efficiū
tur: querit antem sui quisqꝫ dimidium. Quo
tiens itaque dimidiū suuꝫ alicui: cuiuscumqꝫ
sexus auidꝰ sit: occurrit/uehemētissime ꝯcita
tur ardenti inheret amore/neque momentū
quidem ab illo patiatur seiungi. Totius ita
que reficiendi cupido/nixus amoris nomē ac
cepit. Qui nos presenti ī tempore summope
re iuuat dum in sui dimidium olim amicissimū
quemqꝫ cōducit/ ⁊ inposterū spem summam in
iicit nobis deum pie colentibus in ueterem
figuram restituendo·mēdendoqꝫ se nos beatis
simos effecturū. Cap. ii.

Exponitur oppinio Platonis de antiqua ho
minum figura.

HEc aristophanes ⁊ alia narrat per mul
ta/monstris portentisqꝫ similia: sub
quibus/quasi uelaminibus quibusdam diuina
mysteria latere putādum. Mos enim erat ue
terum theologorū sacra ipsorū puraqꝫ arcana
ne a prophanis ⁊ impuris pollnerētur figura
rum umbraculis tegere. Nos aūt que in figu
ris superiorum: ⁊ aliis describuntur singula
exacte ad sensum pertinere non arbitramur
Nam aurelius augustinus nō omnia inquit:
que ī figuris finguntur significare aliquid pu
tāda sunt. Multa. n. propter illa/que signi
ficāt ordinis ⁊ connexionis gratia sunt adiū
cta. Solo uomere terra proscinditur. Sed
ut hoc fieri possit/ cetera quoqꝫ huic aratri
membra iungūtur. Que igitur nobis exponē
da proponitur hec summa. Homines quondā
tres sexus habebāt Masculinum Femininum
Promiscuum. Solis. terre. luneque filios.
erant ⁊ integri. Sed propter superbiam cū
deo equare se uellent scissi in duo sunt Ite
rum si superbiant/bifariam discindendi Se
ctione facta/ dimidium amore ad dimidium
trahitur/ ut integritatis restitutio fiat/ qua
completa beatum genus hominū est futurum
Summa uero nostre interpretationis erit
huiusmodi. Homines. i. hominum anime cō
dam. i. quando a deo creātur. Integre sunt
duobus sunt exornate luminibus. Ingeni
to ⁊ infuso. ut ingenito/equalia ⁊ inferiora.
Infuso superiora conspicerent. Deo equare
se noluerunt ad unicum lumen ingenitum se
reflexerunt. Hic diuise sunt. Splendorem
infusum amiserunt: quando ad solum inge
nitum sunt conuerse statimque in corpora
cecidere. Superbiores facte iterum diuidē
tur. i. si naturali nimium confidant igenio

lumen illud ingenitum/ ⁊ naturale: quod re/ stitit quodãmodo extiguetur. Tres sexus/ hẽ bãt/ mares sole/ femine terra/ Promiscue luna genite. Dei fulgorem alie secundum fortitudinem: que mascula est. alie secundum temperantiã: que femina. Alie secundum iustitiã que ꝓmiscua susceperunt. Hee tres in nobis uirtutes aliaꝝ triuz: quas deus habet/ sunt filie. Et i deo tres ille Sol. Luna. Terra In nobis mas/ femina/ ꝓmiscuũ nũcupãtur. Sectiõe facta dimidium amore ad dimidium trahitur. Anime iã diuise ⁊ inmerse corporibꝰ/ cũ primum ad annos adolescẽtie uenerint naturali/ ⁊ ingenito lumine: quod seruarunt: ceu sui quodã dimidio excitantur ad infusum illud diuinũqꝫ lumẽ/ olim ipsarũ dimidium: quod cadentes amisere studio ueritatis recipiendum. Quo recepto iã integre erunt: ⁊ dei uisione beate. Hoc igitur erit interpetrationis nostre ꝯpendium.

Hõ est ipsa aĩa ⁊ aĩa est imortalis :ca. iii:

Corpus cũ ex materia ꝯstet/ ⁊ quãtitate/ ⁊ ad materiã suscipe/ ad quãtitatẽ diuidi solum extendique pertineat: atque ipsa susceptio: ⁊ diuisio passiones sint/ Consequens est/ ut suapte natura passioni tantũ sit ⁊ corruptioni subiectum. Siqua uero actio corpori competere uideatur/ non inquantũ corpus est agit/ Sed inquãtum illi uis quedã quodammodo in corporea ⁊ qualitas inest/ ut in ignis mole caliditas. In aqua materia frigus. In corpore nostro complexio: Ex quibus certe qualitatibꝰ operationes corpoꝝ ꝓficiscuntur. Non enim quia longus/ aut latꝰ aut profundus est ignis/ Sed quia calidus/ calefacit. Neque qui extẽsior ignis/ calefacit magis: immo propter dispersionem minus: Sed q calidior. Cum igitur uiriũ: ⁊ qualitatũ benefitio operationes proueniant: ac uires ipse ⁊ qualitates ex materia ⁊ quantitate non constent/ licet in materia quãtitateque sint/ Sequitur ut pati ad corpꝰ/ agere ad aliquid i corporale pertineat. Vires utique iste instrumẽta/ quidem sunt operandi. Ipse uero per se nequaquã sufficiunt ad operandum quia non sufficiũt ad existendum. Quod enim in alio iacet/ se que ipsum substentare non potest/ ab alio certe dependet. Quo fit ut qualitates/ quia a corpore necessario substinẽtur ab aliqua superiori substantia: que neque corpus sit neque i corpore iaceat/ fiant atque regantur. Huiusmodi aĩa est: q̃ corporibus presens ⁊ insidens ipsa se substinet: ⁊ qualitatem uimque ꝯplexionis corpibus tribuit/ per que tamquã instrumenta in corpore/ ⁊ per corpus uarias operationes exercet. Hinc generare/ nutrire/ augere/ currere/ stare/ sedere/ loqui/ artis opera fabricare/ sentire/ intelligere: homo asseritur. Omnia uero hec anima ipsa facit. Ideoque anima erit homo. Si generare/ augere/ nutrire hominem dicimus Anima tãquã pater ⁊ artifex corporis/ ipsuz gignit auget/ atque nutrit. Si stare. sedere loqui/ anima corpis mẽbra sustinet. flectit/ ⁊ uibrat. Si fabricare: currere aĩa manꝰ porrigit ⁊ ꝓ/ arbitrio torquet/ pedes agitat. Si sentire anima per sensuum instrumenta/ quasi fenestras: ⁊ foramina exteriora corpora percipit. Si intelligere anima ꝑ se ipsam sine aliquo corporis instrumẽto ueritatem assequitur. Omnia igitur quecũque homo facere dicitur Aiũs ipse facit. corpus patitur: Qua propter homo solus est animus. corpus autem hominis opus ⁊ instrumentum. Eo maxime quod animus operationem eius potissimam/ intelligentiam. s. sine ullo corporis instrumento exercet cum res per illam incorporales intelligat. Per corpus uero sola corporalia cognoscãtur. Itaque si animus per se agit quicquam/ per se certe ẽ. ⁊ uiuit. Viuit antẽ sine corpore: quod sine corpore operatur/ Si per se est/ esse sibi Quiddã proprium conuenit corpori non commune/ propterea potest proprium sibi seorsum a corporis mole sortiri hominis cognomentum.

Quod sane nomen quia de uno quoque nostrum per omnem uitam dicitur. Quisque enim in omni etate uocatur homo/ ideo aliquid significare uidetur: quod stabile permanet. Corpus iugiter fluit. Crescendo decrescẽdo. resolutione ꝯtinua/ liquefactione calore uicissiz/ ⁊ frigore ꝑmutatũ/ Aia semper

220

eadem permanet. quod liquido nobis osten/
dit ueritatis inquisitio: bonique uoluntas sē
per eadē ⁊ firma memorie conseruatio. Quis
ergo usque adeo demens erit/ ut hominis ap
pellationem in nobis firmissimam corpori flu
enti semper ⁊ undique permutato potiusquā
animo stabilissimo tribuat. Ex his perspicuū
ēe potest. Cū hoīs Aristophanes nominauit
more platonico aīas nostras significasse.

Quod aīa ē duobus ornata luminibus/ ⁊ qua
re in corpus descendit creatio anime cū duo
bus luminibus. Cap. .iiii.

Porro aīa stati exdeo nata naturali quo
dā instinctu ī eum parentē suum cuerti
tur: quemadmodum ignis in terra superiorꝝ
ui genitus confestim nature impetu ad supe
riora dirigitur. Conuersa in eum eius radiis
illustratur. Sed primus hic fulgor in anime
substātia per se prius informi receptus fit ob
scurior/ atque ad illius tractus capacitatem
ꝓprius ipsi ⁊ naturalis euadit. Ideoque per
eū ut pote sibi equalē se ipsam: ⁊ que infra se
sunt. i. corpora omnia anima uidet quidem:
Deū uero ⁊ alia superiora nō uidet. Sed. n.
per primam hanc scintillam deo facta propi
quior aliud iterꝝ clari⁹ accipit lumē: quo eti
am superna cognoscat. Lumen igitur habet
geminum. Naturale alterꝝ/ siue imgenitum.
Diuinū alterꝝ ⁊ infusum: quibus una coniunctis
ceu duabus alis per sublimem peruolare uale
at regionem. Ac si diuino illo semper utere
tur/ semper diuinis hereret: Terra rationa
libus esset animalibus uacua. Ceterꝝ diuina
prouidentia decretum est ut anima sui ipsius
sit domina/ possitque tū utroque simul lumi
ne uti/ tum altero: Hinc fit ut natura duce
ad proprium sui lumen conuersa pretermisso
diuino se ipsam/ uiresque suas que ad fabricā
corpis spectant animaduertat: cupiatque ui
res huiusmodi/ in fabricandis corporibus exe
qui: hac ut aiunt cupiditate grauata/ descen
dit in corpus. ubi generandi/ mouēdi: et sen
tiendi uires exercet: suaque presentia terrā
infimam mundi sedem exornat: que ideo rati
one carere nō debuit/ nequa pars mūdi esset
rationalium uiuētiū presentia destituta: quē
admodum ⁊ illius auctor ad cuius similitudi/
nem mundus factus est totus: est ratio:. Ce
cidit aūt animus noster ī corpus: cum preter
misso diuino/ solo suo usus ē lumine: ac se ip
so cepit esse contentus: Solus deus. cui deest
nihil/ supra quē nihil/ seipso cōtētus ꝑmanet/
sibi sufficiens: qua propter deo se parem fe/
cit: tunc animus/ cum se solo uoluit esse cōtē
tus/ quasi nō minus quam deus sibi ipse suffi
ceret.

Quot uiis aīa ad deum rediit. cap. v.

HAnc plane supbiā causam fuisse Aristo
phanes ait/ ut anim⁹ q nat⁹ est īteger
secaretur. i. ex geminis luminib⁹ altero post
hac uteretur. Alterꝝ uero negligeret. Hic
īcorporis baratrū ceu lethēū flumē inmers⁹:
suique met ad tēpus oblitus/ sensibus ⁊ libidī
ne/ quasi satellitib⁹ ⁊ tyrāno/ raptatur: Se
rum adulto corpore/ purgatis sensuum īstru
mentis/ conferēte doctrina/ paululum resipi
scit. ubi naturalis emicat fulgor/ naturalium
que rerum ordinem indagat: qua inuestigati
one architectum ingētis huius macchine ali
quem esse ꝑsentit/ eum ⁊ uidere cupit/ ⁊ possi
dere. Ille solo diuino splendore cōspicitur
Ideo mens proprie lucis indagine ad diui/
nā lucem recuperandam uehemētissime insti
gatur. Instigatio uero/ appetitio que huius
modi uerus est amor: quo duce dimidiū hoīs
alterum: Alterum eiusdem dimidium con/
cupiscit. quia naturale lumē: quod animi di
midium est: lumen illud diuinum: quod alte
rum eiusdem dimidium dicitur/ olim neglec
tum accendere rursus ī animo nititur/ atque
id ē: quod in epistola ad dionisiū inquit Pla
to. Human⁹ aīus affectat qualia diuina sint
ītelligere/ aspiciēs ī ea: q̄ sibi cognata sunt
Serum cum deus lucem suam infundit in ani
mum ad id potissimum eam accomodauit/ ut
homines ad beatitudinem: que in ipsius posse
ssione cōsistit perduceret: Ad hanc quatuor
uirtutibus producimur. Prudentia. fortitu
dine. Iustitia. Tēperantia. Prudentia pri
mo beatudinem nobis ostēdit. Tres ille uir
tutes relique: quasi uie tres ad beatitudinē
ducūt/ Scintillā itaque suā ī uariis aīs deus

ad finem huiusmodi uarie tẽperat. Ita ut prudentia duce / alii per fortitudinis / alii per iustitie / alii per temperãtie officia suuz repetãt auctorem. Nempe alii huius muneris gratia / pro dei cultu / pro honesto / ꝓ patria pericula mortemque forti animo subeunt. Alii sic uitam iuste instituunt / ut nec iniuriam cuiquam inferant / neq3 inferri pro uiribus sinãt. Alii uigilia / inedia labore / libidines domãt Hi tribus quidem procedũt callibus. Sed ad eundez beatitudinis finem prudentia hunc illis monstrante ꝑuenire conantur / proide tres iste uirtutes in dei quoq3 ipsius prudentia ↄtinẽtur. Haꝝ desiderio accensi hominum animi per earum officia ad eas cupiũt ꝑuenire / illis herere ꝑpetuoq3 potiri. Fortitudinẽ hominũ masculã robur ⁊ audaciam nuncupamus. Tempantiã feminam propter remissuz quendam ⁊ frigidiorẽ desiderii habitum miteq3 ingeniũ. Iustitiã ꝓmiscuam / feminã quidem prout innocentia sua iniuriam infert nemini / Masculam uero prout aliis inferri non sinit / ⁊ seueriori censura in hoies iniquos aĩaduertit: Quia uero maris dare / Femine suscipe ꝓpriũ est. Iccirco solẽ / q lumẽ a nullo accipiẽs exhibet oib⁹ / marẽ uocamus. Lunã q̃ accipiẽs a sole dat elemẽtis / a dãdo ⁊ accipiẽdo ꝓmiscuã. Terrã cũ accipiat q dẽ ab omnibus tribuat nulli / feminam nũcupamus / Quamobrem / Sol. Luna. Terra. Fortitudo / Iustititia / Temperantia / merito maris promiscui femine signãtur cognomine / atque ut excellentiorem deo appellationem exhibeamus uirtutes istas i illo / Solem / Lunã / Terrã. In nobis masculinum sexum dicim⁹ promiscuum. femininum. Quibus autem lux illa diuina a dei sole / cum fortitudinis affectu in sui ortu fuit infusa / his masculam dicim⁹ lucem fuisse concessam. Quibus a dei luna cũ affectu iustitie / ꝓmiscuã. Quib⁹ a dei terra / cum affectu temperãtie / Feminam / Lucem illam infusam / atque diuinam statim ad naturalem reflexi neglexímus. Altera ergo post habita seruauimus alteram / ubi dimidium nostri tenemus dimidium pretermisimus. Certo uero etatis tẽpore a naturali lumine ducti diuinum affectamus quidẽ omnes / sed diuerso mõ diuersi ad ei⁹ adeptionẽ ꝓcedim⁹ ꝑ fortitudinẽ / q a dei fortudinẽ illud oli cũ affectu fortitudinis accepũt / ꝑ iustitiã alii tẽpantiã ue similiter. Deniq3 suũ illud dimidiũ qsq3 ut accepat querit / ⁊ alii ꝑ masculã qdez dei lucẽ amissaz oli: iam recupatã / dei uolunt mascula fortitudine perfrui. Alii per promiscuam lucem similiter uirtute promiscua Alii per feminã eodem pacto: Munus profecto tantum hi ↄsequuntur / q postquam adulta etate scintilla in ipsis naturalis eluxit / eam non esse ad diuina iudicanda sufficientem existimant / ne scintille naturalis inditio / aut animaꝝ / aut corpoꝝ affectus diuine tribuant maiestati / putentq3 illam non esse corporibus animis ue prestantiorem: In quo sane plerique errasse tradũtur. Qui in diuinoꝝ inuestigatione ingenio naturali ↄfisi / aut deum non esse dixerunt ut Diagoras / aut dubitauerunt ut Protagoras. aut corpus iudicauerũt / ut epycurei / Stoici / Cirenaici aliique ꝑ multi / aut aĩam quandam / ut Marcus Uarro Marcus Manilius / aliique nõ nulli. Hi tamẽ3 impii non modo diuinũ lumẽ olim neglectum non recuperauerunt / sed ⁊ naturalem propter ei⁹ abusũ deprauauere quod deprauatum est / fractum nõ iniuria scissumq3 putatur. Ideo illoꝝ animi. qui tamquã superbi ⁊ fastu tumidi suis confidunt uiribus / secantur / ut ait Aristophanes iterum: Cum etiam naturale lumen / quod illis erat reliquum opinionibus falsis obscurant / ⁊ moribus iniquis extigũt. Itaq3 naturali lumie recte utuntur qcũq3 mancũ illud / ⁊ mutilatum esse recognoscentes ad naturalia iudicanda satisfacere quodammodo arbitrantur. Ad ea uero / que supra naturam sunt sublimiori lumine opus esse putantes exactissima quadam animi purgatione ita se preparant / ut diuina lux iterum illis effulgeat / cuius radiis recte de deo sentient ⁊ in pristinam illam integritatem restituẽtur.

Amor aĩas reducit i celũ / beatitudinis distribuit gradus / gaudiũ largitur eternũ. C. vi.

Hunc nos conuiue prestantissimi deum quẽ preceteris diis generi humano bñficũ esse aristophanes ait / Omni sacrificioꝝ

genere uobis propitium facite. Hunc piis pre
cibus inuocate. Hunc toto corde capessite.
Hic animos sua beneficentia primū ad celestē
ducit mensam / ambrosia & nectare abūdantē /
Deinde singulos singulis accomodat sedibꝰ.
postremo suauiter detinet in eternum. Nulli
enim celum repetunt / nisi q celoꝝ regi placue
runt: placent illi qui euz summopere diligūt.
Cognoscere quidem illum / uere omnino p̄nti
in tempore impossibile est / Uere autem amare
quomodo cognitum & possibile est / & facile / qui
deum cognoscunt / non dum illi placent nisi
cognituz diligant / qui cognoscunt: & diligūt
non quia cognoscunt. Sed quia diligunt amā
tur a deo: Nos enim non eos: qui nouerit / sz
qui nos amauerit charitate complectimur.
Multos namqz q nos cognoscunt hostes habe /
mus. Quod ergo nos celo restituit non dei co
gnitio est / sed amor. Discumbentiuz preterea
ordo in mensa celesti diuersos seq̄tur gradus
amantium Nam qui deū excellentius dilexe /
runt / dapibus excellentioribus ibi uescūtur.
Nempe qui ꝑ opera fortitudinis dei fortitu /
dinē coluerūt / ea ipsa fruuntur. Qui iustitiā
uero / Justitiam / Temperantiam similiter / q
tēpantiā / atqz ita uariis diuine mētis ideis
et rationibꝰ uarii animi pro uario amoris rap
tu fruuntur. Toto autem deo fruūtur oms /
quia totus in singulis est ideis. Sed deum to
tum prestātius possident / q eum in prestātiori
idea ɔspiciunt. Quisqz uero ea dei uirtute po
titur / quam dilexit / ideo liuor ut Plato inq̄t
in phedro abest a diuino choro. Cum enim om
nium iocundissimum sit / re amata potiri, quili
bet in eo potiundo quod amat ɔtentus plenus
que uiuit. Quippe si amatores duo delitiaꝝ
suaꝝ compotes fiant / uterqz i amata sui posses
sione quiescit / neqz curā quidem ullā hēbit / ni
alter pulchriori potiatur amato / quapropter
amoris beneficio factū est / ut in diuersis feli
citatis gradibus portione sua qlibet sine ulla
inuidia sit ɔtentus. Fit etiam ut sine ulla saci
etate animi iisdem uescantur dapibus in eter
num. Ut enim oblectentur conuiue / nō epule
nō uina sufficiunt nisi fames / sitisqz aduescen
dum alliciant: ac tamdiu oblectatio: quā diu

& auiditas ꝑmanet. Auiditatez uero qs amo
rē quēdā esse negauerit. Eternꝰ igitur amor
quo semper in deū afficitur animus efficit ut
deo semp tamquā nouo spectaculo gaudeat.
Amorem hunc eadē dei bonitas semp accēdit
in aīo: q & beatuz facit amātē. Tria igitur ut
breui ɔplectar amoris bn̄ficia collaudabimus
q nos olim diuisos in integrū restituendo / re
ducit i celuz / quod suis quēqz collocat sedibus
facitqz oēs in illa distributione quietos q̄ō om
ni expulso fastidio suo quodā ardore oblecta /
m̄tum quasi nouū iugiter accendit in aīo / red
ditqz illuz blanda & dulci fruitione beatū.

Oratio Quinta. Amor est beatissimus quia
pulcher est & bonus. Capitūlum. Primum.

Carolus Marsupinus / musarum dulcis
alumnus Landinum Poetam secutus.
Agathonis oratiōem sic aggreditur. Amorē
deū noster Agathon beatissimū / quia pulcher
rimus sit & optimꝰ arbitratur. Que ad hoc ut
sit pulcherrimus / que itē ut optimus exigun
tur. diligenter enumerat: in quibꝰ enumerā
dis amorem ip̄m effingit. Postremo postquā
qualis est enarrauit / beneficia ab eo generi hu
mano tributa ɔnumerat / atqz hec disputatio /
nis illius est summa. Nostra interest in primis
inquirere quam ob causam ut beatum onderet
pulchrum ualde esse dixit & bonum. Quod ue
sit inter bonitatē / pulchritudinemqz discrim̄
Beatū in philebo Plato uult esse / cui nihil de
est / Ipoqz esse illud quod sit ab oi parte ꝑfectū
Est aūt perfectio interior quedā. Est & exteri
or: Interiorē / bōitatē / exteriorē / pulchritu
dinē dicimus, propterea q̄ō bonū penitus ē &
pulchrū. Id tāquā ab omni parte ꝑfectuz / bea
tissimū nūcupamꝰ. Hāc utiqz differētiā oibꝰ
in rebus animaduertimus: Nempe in lapillis
ut physici uolunt tempatissima quatuor / ele
mentoꝝ ꝑmixtio quedam interior / nitorem
parit exteriorē. Herbas preterea & arbores
innata radicibus: medullisqz fecūditas. Flo
rum & folioꝝ gratissima uestit uarietate. In
animalibus autem salubris humoꝝ cōplexio
iocundam lineamentoꝝ & coloꝝ speciem pro
creat Uirtus etiam animi decorem quemdam
pre se ferre uidetur i uerbis: gestibus, opibus

22

bonestiss mum celos quoq͡ʒ sublimis eoꝝ substã
tia clarissimo lumine circunfundit. In iis om
nibus interna perfectio producit externam.
Illam bonitatem / banc pulcbritudinẽ possu/
mus apellare / quo circa bonitatis florez q̃ndã
esse pulcbritudinem uolumus: cuius floris ille
cebris / quasi esca quadam latens interius boni
tas allicit intuentes. Quoniã uero nostre mẽ
tis cognitio a sensibus ducit originem bonita/
tem ipsam rerum penetralibus insitam / nec in
telligeremus umq̃ʒ / neqʒ appeteremus / nisi ad
eã speciei exterioris indiciis manifestis proue
beremur. Qua in re mirabilis admodum for/
me buiꝰ / comitisqʒ ipsiꝰ apparet utilitas. Per
bec satis ostensum arbitror tantum inter boni
tatẽ ⁊ speciem / quantum inter semen ⁊ flosculũ
inter esse / atqʒ ut flores arboꝝ seminibus orti
semina ipsi quoqʒ producunt. Ita speciez bãc
bonitatis florem ut ex bono pululat / sic ⁊ ad bo
nũ amãtes pducere / quod qdez noster bic berors
abunde in superiorbus demonstrauit.

Quomodo pigitur amor / ⁊ qbus aĩe partibus
pulcbritudo cognoscitur / ⁊ generatur amor.

Capitulum. Secundum.

POst bec diffusius enumerat Agatbon
quot ad eius dei formosam speciẽ requi
runtur. Iuuenis inquit ẽ / tener / agilis / cõci
nus / ⁊ nitidus. Nobis aũt primo querendum
quid bec ad pulcbritudinẽ ↄferant. Deinde cũ
deo. buic attribuuntur quo pacto intelligi de
beant. Rationem boies bñt ⁊ sensum. Ratio
per se ipsam rationes reꝝ oĩum i corporeas cõ
prebendit. Sensus per quinque sui corporis i
strumenta corporuʒ imagines: ⁊ qualitates at
tingit: Colores p oculos. Per aures uoces /
Odores p nares / p linguam sapores / p neruos
qualitates simplices elemẽtoꝝ. Calorem uide
licet. Frigusqʒ ⁊ reliqua Propterea sex ad cõ
gnitionẽ ptinentes / quantum ad ꝓpositã atti
net questionem uires animi numerantur. Ra
tio / Visus / Auditus / Olfatus / Gustus ⁊ Tac
tus. Ratio numini summo. Visus igni. Aeri
auditus. Vapoꝝ odori / Olfatus. aque gustꝰ.
Tactus terre tribuitur. Ratio siqdem cele/
stia indagat nec propriam in membro corporis
aliquo sedem bẽt / quẽadmodũ neqʒ certã bẽt
sedem i ulla mundi parte diuinitas. Visus in
sublimi parte corporis uelut ignis i supprema
mundi regione locatur / ⁊ lu m natura sua pci
pit q̃ð ignis est ꝓpriũ. Auditꝰ uisuʒ nõ aliter
quã purus aer ignẽ secutus uoces baurit: que
⁊ in aere fracto gignũtur ⁊ p aeris interuallũ
aures illabuntur. Olfatus caliginoso aeri: ua
poribusqʒ ex aere / ⁊ aqua mixtis omnino assi
gnatur. Quia inter aures ⁊ liguã: quasi aerẽ
⁊ aquã positus uapores eos apprebendit facile
⁊ diligit maxime: qui ex aeris ⁊ aque mixtiõe
ꝓueniũt. Quales sunt berbaꝝ / Floꝝ / Pomo
rũ odores / naribus suauissimi. Quis dubitet
gustũ aque liquoribus ↄparare? qui olfatui / tã
quã aeri crassiori succedit ⁊ iugi saliue liquore
pfusus potu uebementissime delectatur: bumi
disqʒ saporibus: Quis itẽ ãbigat terre tactũ
ascribere. Cũ p oĩs terreni corporis partes
fiat / In neruis q terreni maxime sunt explea
tur / facilime tangat que soliditatem babent
et pondus / quod terra corporibꝰ tribuit. Hic
etiam accidit ut Tactus / Gustus / Olfatꝰ / so
lum proxime ipsis apposita sentiant / ⁊ patian
tur admodum sentiendo / licet Olfatus remo
tiora / q̃ʒ Gustus / ⁊ Tactus apprebendere ui/
deatur. Auditus autem remotiora cognoscit
neqʒ ita offenditur / quo etiam longius prospi
cit uisus / ⁊ momento facit / quod aures tempo
re / prius enim corruscatio cernitur q̃ʒ tõitrus
audiatur. Ratio remotissima capit / neque eni
que in mũdo sunt solũ / ⁊ que pñtia / ut sensus
Sed etiam: que supra celũ / ⁊ que fuerũt / aut
futura sunt percipit / Ex bis patere cuique po
test / sex illarum aĩe uirium. Tres ad corpꝰ ⁊
materiã potius Tactũ. s. ⁊ Gustũ / ⁊ Odora
tum. Tres autẽ alias / rationẽ vʒ ⁊ Visum ⁊
Auditũ ad spiritũ ptinere. Ideo tres ille ad
corpus potius declinantes corpori magisquam
aĩo ↄgruũt / ⁊ ea que ab illis percipiuntur / Cũ
corpus sibi cõgruũ moueãt. Vix ad aĩam usqʒ
perueniũt / minimeqʒ illi tãquam minime simi
lia placent. Tres uero superiores a materia
remotissime anime multo magis conueniunt /
resque eas capiunt: que corpus quidem parum
admodum / animum uero uebemẽtissime moue
ant. Quippe odores / Sapores / Calor / atque

similia corpori / aut nocẽt plurimũ / aut ꝓsunt paulũ qd ad animi / aut admiratione / aut iudicium ↄferũt / ac modice ab illo desiderantur. Ratio i corporee ueritatis / colores figureq; et uoces: corpus aut nibil / aut uix / ⁊ minimũ mouẽt. Animi uero aciẽ ad indagandum potissimũ acuũt / atq; eius ad se desideriũ rapiunt Animi cibus est ueritas. Ad eam inueniendã oculi / ad discendã aures magnopere ↄferunt / Igitur que ad rationẽ uisum / auditũ ꝑtinẽt / gratia sui ipsius affectat / quasi ꝓprium alimẽtum. Que uero sensus tres alios mouent / corpori / uel nutriendo / uel fouendo / uel generando magis necessaria sunt / Ea itaq; animus / nõ sui / s; alterius. i. corporis causa querit. Amare aũt ea dicimur / q̃ propter nosmetipsos desideramus / que aũt ꝓpter aliud quiddam cupimus / minime. Merito igitur amorẽ ad sciẽtias figuras / ⁊ uoces dumtaxat uolumus ꝑtinere / atque iccirco gratia illa solum / que in tribus biis repitur animi uirtute / figura / uoce / quia maxime animũ ꝓuocat a   quod uoco significat   . i. ꝓuocatio nominatur   uero grece pulchritudinem latine significat. Gratus quem nobis ẽ mos uerus[!]. et optimus animi. Grata corporis speciosi figura. Grata uocum ↄcinnitas / cumq; tria hec animus utpote sibi cognata / ⁊ quodãmodo incorporea pluris admodũ q̃; tria reliqua faciat / ↄsentaneum est / ut auidius asciscat / ardentius ↄplectatur / uehemẽtius admiretur / atq; hec ipsa seu uirtutis / seu figure / siue uocum gratia / que animũ ꝑ rationem uel uisum uel auditum ad se uocat ⁊ rapit / pulchritudo rectissime dicitur atq; he tres ille gratie sunt / de qbus sic Orpheus.

Splẽdor / Viriditas / Letitia q; uberrima / Splendorem qdem uocat gratiã illam / ⁊ pulchritudinem animi q̃ in ueritatis / et uirtutis claritate ↄsistit. Viriditatem uero figure / colorisq; suauitatẽ / hec enim summopꝑe in Iuuẽtutis uiriditate florescit. Letitiã denique sincerã illud ⁊ salubre / ⁊ perpetuũ / quod i musica sentimus oblectamentum.

Pulchritudo est aliquid i corporeũ. Cap. iii.

Cum hec ita se hẽant / necessarium est pulchritudinem esse aliquid uirtuti figure: uocibusq; commune. Non eni quodlibet istorũ trium pulchrũ similiter uocaremus / nisi una his tribus iesset pulchritudinis definitõ. Quo fit ut ipsa pulchritudinis ratio corpus esse nõ possit / qm̃ uirtutibus animi q̃ in corporee sunt pulchritudo si esset corporea / minime conueniret. Atqui tantum abest ut corpus sit pulchritudo / ut nõ modo que uirtutibus animi. S; etiã que corporibus / ⁊ uocibus inẽ nequeat esse corporea. Quãuis enim corpora quedã spe ciosa dicamus / uon tam̃ sunt ex ipsa sui materia speciosa. Siqdem corpus hois unum atque idem hodie formosum / Cras aũt casu aliquo fedãte deforme / quasi aliud sit esse corpus / aliud esse formosum. Neq; etiã sunt ex ipsa quantitate formosa / quandoqdem grandia non nulla / atq; item breuia quedam formosa uidentur Ac sepe magna deformia parua / formosa / ⁊ ↄtra parua turpa. Magna gratissima / Nonnumquã etiam accidit / ut similis sit in magnis quibusdã ⁊ paruis corporibꝰ pulchritudo. Si itaque stante sepenumero eadem quantitate casu quodã pulchritudo mutatur / ⁊ mutata aliquãdo quantitate ꝑmanet pulchritudo / ac similis in magnis / paruisque uidetur. Certe duo hec pulchritudo: ⁊ quãtitas omnino debent esse diuersa. Quin etiã si corporis cuiusque formositas i ea ipsa sui corporis crassitudine quodam modo corporea esset / Non tam̃ ut coporalis esset / intuenti placeret. Placet aio ꝑsone alicuius species non ꝓut in exteriori iacet materia Sed prout eius imago ꝑ uisum ab aio capitur uel ↄcipitur. Imago illa in uisu ⁊ aio / cum isti sint incorporei corpus esse nõ potest. Quo eni pacto, celum ut ita loquar totum parua oculi pupilla caperetur? Si modo corporali reciperet. Nullo ꝑfecto. Sed enim spiritus in puncto omnem corporis amplitudinem spiritali modo / ⁊ i corporea imagine suscipit. placet utique animo ea dumtaxat species. que ab illo suscipitur. Hec autem licet exterioris corporis simulachrum sit in eo tamẽ ẽ / in corporea Ergo species in corporea placet. Quod placet / id cuique gratum. Quod gratum hoc deni q; pulchrum / quo efficitur / ut amor ad in cor/

porẽum aliquid referatur. Atqȝ ipsa pulchri/
tudo spiritale quoddam potius rei simulachrũ
sit/quam corporea species. Sunt autem non
nulli/qui certam mẽbroꝝ omnium positionem/
siue/ut eoꝝ uerbis utamur/cõmẽsurationem
et ꝓportionem cum quadam coloꝝ suauitate
esse pulchritudinem opinẽtur. Quoꝝ nos opi
nionem ꝓpterea nõ admictimus/quia cũ huius
modi partium dispositio in solis sit rebus ꝯpo
sitis/nulla essent simplicia speciosa. Nunc au
tem puros colores/lumina. Vocẽ unam/Ful
gorem auri ⁊ argenti/candorem/sciẽtiam/ani
mam/que oĩa simplicia sunt pulchra uocamus/
nosque ista mirifice tamq̃ȝ reuera sint pulchra
delectãt. Accedit ad hec quod proportio illa
cuncta includit corporis cõposita membra/ ne
que est in singulis. sed in cunctis/singula itaq̃
membra per se pulchra non erunt/Ex singulis
aũt particulis totius compositi propositio na
scitur. Vnde non nihil sequitur absurdissimuȝ
ut que suapte natura speciosa nõ sunt/pulchri
tudineȝ pariant. Sepenumero etiam accidit
ut manẽte/eadẽ mẽbrorum proportione/atqȝ
mensura/corpus eque/ut ante nõ placeat. Ea
dem porro hodie/ que anno superiori corporis
uestri figura/gratia uero non eadẽ. Nihil tar
dius q̃ȝ figura/Nihil citiꝰ senescit q̃ȝ gratia/
Ex quo liquido cõstat non idem esse pulchritu
dinem ⁊ figuram. Sepe quoque uidemus recti
orem in uno quodam q̃ȝ in alio dispositionem
partium mensuramqȝ membroꝝ. Alius tamen
nescimus qua de causa nobis formosior indica
tus amatur ardentius/quo satis admoneri ui/
demur / ut aliud quiddam formositate/q̃ȝ di/
spositionem partium cẽseamus. Eadem nos ra
tio admonet ne formam suspicemur esse colo/
rum suauitatem. Plerumqȝ ẽim color in seni
ore clarior/In iuniore gratia maior/Et ineq̃
libus fit/nõ nunq̃ȝ ut qui colore superat alteꝝ
gratia tamen ab illo: ⁊ pulchritudine supere
tur. Neqȝ tamen audeat quispiã mixtionem
quandam/ex figura coloribusqȝ pulchritudinẽ
affirmare/Sic enim neqȝ sciẽtie/ neqȝ uoces
que colore ⁊ figura carent/neqȝ colores/ ⁊ lu
mina: que certam nullam figuram habent amo
re digna iudicarentur. Preterea cuiusque cu
piditas eo habito: q̃ uolebat/ expletur. Nẽ
pe fames ⁊ sitis/cibo potuqȝ sedãtur. amor nul
lo impletur aspectu corporis uel amplexu.
Nullam igitur naturã corporis ardet/pulchri
tudinẽ certe sectatur. Quo fit ut ea corpore
um aliquid esse non possit. Ex omnibus iis col
ligitur eos: qui amore accensi pulchritudinẽ
sitiunt/Si modo uelint liquore hoc hausto ar
dentissimã sitim extinguere alibi quam in ma
terie fluuio/aut quãtitatis/aut figure/aut co
loꝝ quorumlibet riuulis dulcissimum pulchri
tudinis huius humorem/quo sitis eoꝝ accen/
ditur querere oportere. Quo uos tãdem mi
seri uertetis amantes? Quis uestri cordis flã
mas accendet acerrimas? Quis tantum seda/
bit incẽdium? hoc opus. hic labor. Dicam pro
tinus/Sed attendite.

Pulchritudo est splendor diuini uultus.

Capitulum. Quartum.

DIuina potestas omnia supereminens sta
tim a se natis angelis/atqȝ animis suuȝ
illum radium/in quo fecũda uis inest omnium
creandorum: tamquam filiis clementer infun
dit. Hic in eis ut pote sibi propiquioribus to
tius mundi dispositionem: ⁊ ordinem multo
pingit exactius/ q̃ȝ in mundi materia. Quã
obrem hec mundi pictura: quam cernimus uni
uersa in angelis/ ⁊ animis lucet expressior:
In illis enim spere cuiusque figura solis lune
et syderum/reliquorum/elementoꝝ quoqȝ la
pidũm/arborum/animalium/ singulorum pic
ture huiusmodi in angelis exemplaria ⁊ idee.
In animis rationes/ ⁊ notiones. In orbis ma
teria/ forme atque imagines a Platonicis no
minantur. Clare quidem in orbe. Clariores ĩ
animo. In angeli mente clarissime. Vnus igi
tur dei uultꝰ tribus deceps per ordinẽ positis
lucet in speculis. Angelo/ Animo/ Corpore/
Mundi. In illo tamquam propinquiore claris
sime. In isto remotiore obscurius. In hoc re/
motissimo si ad cetera compares obscurissime
Proinde sancta mens angeli nullo impedita
corporis ministerio in seipsam reflectitur. Vbi
dei uultum illum sinu suo insculptum introspi
cit. Inspectum illico admiratur. Auidissime
illi semper inheret. Vultus illius diuini gra/

223

tiam pulchritudinem dicimus. Auiditatē an
geli dei uultui penitus inherentem uocamus
amorem: O utinam nobis idem, contigeret.
Sꝫ enim aīus noster ea ↄditione genitꝰ ut ter
reno corpore circundetur, ad officium generā
di declinat. Qua inclinatione grauatus thesa
urꝝ penetralibus suis absconditum negligit.
Deinde terreno corpore inuolutus diutissime
seruit corporis usui, ad hoc opus sensum quidē
semper, rationem quoque diutius quam decet
accomodat. Hic efficitur, ut diuini uultus il
lius cādorem in se perpetuo enitētē, nō prius
animaduertat: quam adulto iam copore, ⁊ ra
tione expgefacta dei uultū in dei machina re
fulgentem: ⁊ oculis manifestum cogitatione
cōsyderet. Qua quidem cōsyderatione ꝑuehi
tur ad eū, qui intus emicat intuendum. Quī
uero parētis uultus gratus est filiis, necesse ē
animis dei patris uultum esse gratissimum.
Uultus huius ut idem sepius repetam, nitor ⁊
gratia, siue in angelo, siue in animo, siue in
mūdi materia pulchritudo uniuersalis est apel
landa. Impetusque ad illam uniuersalis dicen
dus est amor. Ubique incorpoream esse hanc
pulchritudinem non ambigimus. In angelo.
.n. ⁊ aīo eam corpus aliquod non esse nemini
dubiū. In corporibus etiam eam esse incorpo
ralē, ⁊ supra monstrauimus ⁊ ad presens ex eo
potissimū intelligimus. quod oculus nil aliud
nisi solis aspicit lumē. Figure nāqꝫ ⁊ colores
corporꝝ nūquā nisi lumie illustrata ꝑspiciūtur
neque ipsa cum materia sua ad oculos ueniunt
Necessarium tamen esse uidetur ea ī oculis es
se ut ab oculis uideantur. Unū itaqꝫ solis lumē
corporꝝ omniū, ab eo illustratorꝝ coloribus fi
gurisqꝫ depictum se se oculis offert. Sic affec
tum lumen oculi suo quodam radio adiuuante
ꝑcipiunt perceptum ipm̄, ⁊ que in eo sunt oīa
uident. Quare totus hic mundi, qui ↄspicitur
ordo, non eo modo quo in materia corporꝝ. Sꝫ
quo ī luce oculis īfusa ē, cernitur. In ea luce
cum a materia secretus sit, necessario est cor
poris expers. Quod ex hoc etiā euidenter ap
paret, quod lumē ipm̄ corpus esse non pōt, cū
momento ab oriente in occidens totum ferme
impleat orbem. Aeris ⁊ aque corpus sine ulla
offensione undiqꝫ penetret, sordibusqꝫ in mi
xtū nusqꝫ inficiatur. Hec uero corporꝝ natu
re nullo modo ↄueniunt. Corpus siquidem nō
momento mouetur, sed tempore. Neque alte
rum absqꝫ sui uel alterius, aut utriusque offen
sione penetrat alterum. Ac duo inuicem cor
pora mixta mutua se contagione inficiunt.
Quod in aque ⁊ uini, Ignis, ⁊ Terre confusi
one conspicimus, Cum igitur solis lumē ī cor
poreum sit, quicquid suscipit, nature sue susci
pit modo. Propterea colores ⁊ figuras corpo
rum modo suscipit spiritali. Eodemque pacto
ipsum ab oculis susceptum inspicitur, quo fac
tum est, ut totus hic mundi decor, qui tertius
est dei uultus per incorpoream solis lucem in
corporeum sese oculis offerat.

Quomodo nascitur amor ⁊ odiū, quod ue pul
chritudo est incorporea. .Cap. .v.

Ex hiis omnibus sequitur ut omnis diui
ni uultꝰ gratia: que uniuersalis dicitur
pulchritudo. Non in angelo solum ⁊ animo in
corporea sit, Sed in aspectu etiam oculorꝝ.
Neque faciem hanc simul totam solummodo.
Uerum etiam partes eius admiratione conmo
ti diligimus. Ubi particularis amor ad parti
cularem pulchritudinē nascitur. Sic ⁊ ad ho
minem aliquem ordinis mundani membrum af
ficimur. Presertim cum in illo perspicue diui
ni decoris scintilla refulget. Affectus huius
modi duabus ex causis nascitur Tum quia pa
terni uultus nobis placet imago. Tum etiam
quia hominis apte compositi species, ⁊ figura
cum ea humani generis ratione, quam animus
noster ab omniū auctore suscipit ⁊ retinet ap
tissime ↄgruit. Unde hominis exterioris ima
go p sensus accepta, transiensqꝫ in animum si
hominis figure, quam possidet animus dissonat
e uestigio displicet, ⁊ odio tamquam deformis
habetur. Si cōsonat, illico placet, ⁊ tamquā
formosa diligitur. Quo fit, ut non nulli nobis
obuii continuo placeāt uel displiceant. nosqꝫ
affectus huiusmodi causam nesciamus. Quip
pe cū aīus corporis ministerio īpeditus ītimas
illas sui formas nequaquā respiciat. Uerꝝ na
turali ⁊ occulta quadā in cōgruitate uel ↄgrui
tate fit, ut forma rei exterior imagine sua

eiusdē rei formam ī aīo pictā pulsans dissonet
aut consonet / atq; occulta hac offensione uel
blanditie motus anim⁹ / rē ipsam / aut oderit /
aut amet. Integram sane creandi hominis ofi
gurationem uis illa diuina / ī angelo animoq;
ingenuit. In mundi uero materia / utpote ab
illo opifice remotissima hoīs constitutio / ab in
tegra illa sui figura degenerat. In materia
tamen melius affecta similior. In alia dissimi
lior ꝓuenit. Que similior ꝓuenit / ut dei ui /
angeliq; ideae / sic animi rationi quadrat & cō
gruit. Animus hanc ꝓbat congruitatem. In
ipsa ꝑfecto ogruitate pulchritudo. In ea ꝓ
batione amoris osistit affect⁹. Qm̄ uero idea
& ratō sunt amateria corporis aliena / hominis
constitutio illis non ex materia uel quātitate
sed ex aliquo potius incorporeo similis iudica
tur / ut similis illis ogruit. Et ogruit pulchra
est. Idcirco diuersa sunt corpus & pulchritu /
do. Quod siquis quesierit quo nam pacto cor
poris forma / Anime / Mentisq; / Forme / & rati
oni similis esse queat. Is oro consyderet edifi
cium architecti. Principio architectus edifi
cii rationem & quasi ideam aīo concipit. Dein
de qualem excogitauit domū / talem pro uiri
bus fabricat. Quis neget domū corpus existe
stere / eamq; idee artificis ī corporeae. Ad cu
ius similitudinem effecta est / esse ꝑ similem?
Porro propter ī corporalem & ordinē quēdā /
potiusq̄ꝫ propter materiaꝫ est architecto simi
lis iudicanda. Age igitur materiam subtrahe
si potes / potes aūt cogitatione subtrahere / or
dinem uero relinque. Nil tibi restabit corpo /
ris / nihil materie. Immo uero idem erit peni
tus / qui ab opifice ꝓuenit ordo / & qui remanet
in opifice. Idem ī quouis hoīs corpore facias /
Repies illius formā animi rationi quadrātē /
simplicem esse / materieq; exptem.

Quot reqrūtur ut res pulchra sit / & quod pul
chritudo est spiritale donum. Cap. vi.

Quid tandem est corporis pulchritudo?
Actus. Diuacitas: & gratia quedā Idee
sue ī fluxu in ipso refulgens. Fulgor huiusmo
di in materiam non priusq̄ꝫ aptissime sit prepa
rata descendit. His uero trib⁹. Ordine / Mo
do / Specie / ostat uiuētis corporis preparatio
ordo / partiūꝫ interualla. Modus / quātitatē /
Spēs liniamenta / colorēq; significat. In pri
mis eni oportet ut mēbra queq; corporis natu
ralē situm hēant. Quo aures loco sint / oculi ī
et nares / & cetera / ac paribus interuallis / ocu
li / naso sint proximi / parib⁹ item aures utreq;
distent ab oculis. Neq; hec interuallorum ad or
dinem ꝑtinens parilitas sufficit / nisi partium
mod⁹ accedat / q mediocrē debita toti⁹ corpo
ris ꝓportione seruata / mēbris singulis tribuat
magnitudinē. Ut nasi tres ī longum dispositi
uultus unius impleant lōgitudinem. Aurium
utrarumq; semicirculi una oiuncti oris aperti
circulum faciant. Idem quoq; oiunctio supci
liorum efficiat: longitudo nasi / lōgitudinē labii
opleant aurisq; similiter. Gemini oculorum or
bes unū equent oris hiatum. Capita octo ꝓce
ritatē corporis oprehendāt. Eandē quoq; mō
stret bracchiorum in latus extensio / crurūq; si
militer atq; pedū. Necessariā preterea speciē
ducimus ut linearum attractus artificiosi / ruge
q; & oculorum splendor / ordinem illū modūq; ꝑ
tium decorent. Atq tria hec licet in materia
sint / pars ulla corporis esse nō possunt / ordo mē
brorum mēbrū qdem ē nullū. Ordo eni mēbris oī
bus inest: Nullum uero mēbrum in mēbris om
nibus repitur. Accedit quod ordo nihil ē ali
ud / q̄ꝫ decens partium interuallum. Interual
lum uero qd aliud dicemus q̄ꝫ distantiam parti
um? Distantia deniq; / aut nihil ē / & uacuū ꝓr
sus inane / aut tractus aliquis linearum. Lineas
aūt que latitudine ꝓfunditateq; carēt / q cor
pori necessaria sunt / qs corpora dixerit? Mod⁹
itē nō quātitas. Sꝫ termin⁹ quātitatis: Ter
mini uero supficies sūt lineeq; & pūcta / q cū ꝓ
fūditatis crassitudine careāt corpora nō putā
tur: Speciē quoq; ī luminū / ūbrarum / Linearum /
iocunda ocordia non in materia collocamus.
Ex his omnibus patet pulchritudinē usque a
deo esse a mole corporis alienā / ut nunquam ip
si materie se cōmunicet / nisi tribus illis in cor
poralib⁹ prepationibus / quas narrauimus / sit
affecta. Harum uero fundamētum est elemento
rum quatuor temperata oplexio / ut corpus no
strum celo / cui⁹ est temperata substantia / sit si
milimum / neq; aliquo humorum excessu ab animi

formatiōe desciscat. Sic enī ⁊ celestis fulgor facile lucebit in corpore celo persimili ⁊ forma hoīs illa pfecta quā hēt animus in pacatam obedientemqꝫ materiā / resultabit expressior. Ad pulchritudinē preterea suam accipiēdā / uoces ferme similiter disponuntur. Ordo nā qꝫ illaꝝ est a graui uoce ad octauam adscensus atqꝫ inde descēsus. Modus debita p tertias. quartas / ⁊ quintas / ⁊ sextas uoces. tonos itē ⁊ semitonos ꝓgressio. Species canora clare uocis intensio. His utiqꝫ tribus ceu quibusdā elementis corpora ex mēbris multis cōposita ⁊ arbores ⁊ animalia / ac uocuum plurium ꝯgregatio ad suscipiendam pulchritudinem disponuntur. Corpora uero simpliciora / ut elementa quatuor. Lapides ⁊ metalla. Itemqꝫ uoces singule interiori quadam nature sue temperie fecunditate ⁊ claritate / ad eandem sufficiēter aptantur. Animus aūt eo potissimum ad illam est natura sua accomodatus / quod ⁊ spūs ē / ⁊ quasi speculum deo proximū. In quo quemadmodū in supioribus diximus diuini uultus elucet imago. Igitur quemadmodum auro / ut appareat speciosum nihil ꝓrsus addendum. Sꝫ terre sordes si que inheserint secernende. Ita nullis adiunctionibus indiget animus ut formosus appareat. Sꝫ deponenda corporis cura et sollicitudo tā anxia / cupiditatis ⁊ timoris pturbatio depellenda. Confesti naturalis animi species emicabit. Ceterum ne lōgius digrediatur oratio / ex supradictis breuiter ꝯcludamus / pulchritudinē esse grām quandāꝫ uiuacē et spiritalem dei radio / illustrante angelo primum infusam. Inde ⁊ animis hominum / corporumqꝫ figuris ⁊ uocibus / que p rationē / uisuꝫ / auditum / animos nostros mouet atqꝫ delectat delectando rapit, rapiēdo ardenti inflammat amore.

De amoris pictura. Capitulum Septimū.

AGathon uero poeta ueterum poetarum more deum istum humana uestit imagine / pingitqꝫ ipsum hominum instar formosuꝫ. Iuuenem / tenerum / flexibilem / siue agilem / apte ꝯpositum atque nitidum. Quorsum hec ? preparationes he quidem sunt ad formosam indolē potiusqꝫ formositas. Nā ex quinque iis partib⁹ tres prime complexionem corporis tēperatam / quod primū est fundamentum significant / due relique ordinem / modum ⁊ speciem indicant. physici temperate corporationis inditium tenere carnis lenem ⁊ firmam equalitatem demonstrauere. Ubi calor excedit nimium aridū ⁊ hirsutum corpus. Ubi frigus rigidum. Ubi siccitas durū ⁊ aspeꝝ. Ubi humiditas / fluxum / lapsum / inequale / contortum. Equalis igitur ⁊ firma corporis teneritudo / affectionem eius indicat in quatuor humoribus moderatam. Hanc ob causam Agathon. Mollē / delicatū / ⁊ teneꝝ apellauit. cur Iuuene ? Quia nō solum nature / sꝫ etatis etiam bñficio temperies hec habetur / Temporis eni diuturnitate partibus humoꝝ subtilioribꝰ resolutis partes restant admodum crassiores igneqꝫ ⁊ aere exhalatio aq̄ / ⁊ terre regnat excessus / At cur agilem ⁊ flexibilem ? Ut aptuꝫ ad motꝰ ōs promptumqꝫ intelligas / ne forte putes cū mollem diceret / aque mollitiem muliebreꝫ languidam ⁊ ineptaꝫ dicere noluisse. Ea siquidem est moderate complexioni contraria / post hec adiecit. Apte compositum. i. ordine ⁊ modo partium honestissime figuratum. Adiecit ⁊ nitidū i. suaui colorum specie refulgentem. prepationibus his prepositis / quod reliquum erat reticuit Agathon: Nostrum est enim post hec aduentum gratie subintelligere. He quique partes in hominis figura ita ut diximus. In amoris autem potentia aliter intelligende uidentur. Eius enim uim ⁊ qualitatem ostendunt. Iuuenis ideo dicitur / quia iuuenes ut plurimum amore inretiuntur / eiusque insidiis irretiti etatem appetunt iuuenilem. Mollis. quia mitia ingenia facilius capiuntur / ⁊ qui capti sunt licet ante feroces mansueti redduntur. Agilis / ⁊ flexibilis. Quia ⁊ influit clam / ⁊ similiter effluit. Concinnus atque cōpositus: Quoniaꝫ formosa ⁊ ordinata desiderat / fugitque contraria. Nitidus / quoniam in florida et nitente etate hominis aspirat ingenio / ⁊ florida concupiscit. Hec quoniam copiosissime exequitur Agathon breuiter perstrinxisse sufficiat.

De Amoris uirtute. Capitulum Octauum.

D At etiam / que de quatuor uirtutibus ab
Agathone dicuntur ad amoris bonita /
tem significandam / sic accipienda sunt / vt Iu
stus Ideo affirmetur / quia ubi integer / ac ue
rus est amor / ibi est beniuolentie uicissitudo /
q̃ nullã admictit ꝯtumeliaꝫ / uel iniuriam. hui
us charitatis tanta uis est / ut ea sola humanuꝫ
genus tranquilla possit in pace seruare / Quod
neqꝫ prudentia / neqꝫ fortitudo / neqꝫ uis armo
ruꝫ / legũ / ⁊ eloquẽtie sine beniuolentia potest
efficere. vocat preterea / Temperatum / quia
turpes domat cupiditates. Amor. n. cum pul
chritudinem querat / que in ordine quodam / tẽ
perantiaqꝫ consistit / viles ⁊ immoderatas cõ
cupiscẽtias aspernatur / a turpibus gestib⁹ sem
per abhorret. Quod a principio satis abhoroe
audiuistis. Atqꝫ ubi huius regnat affectus / õs
cupiditates alie contempnuntur. Subiunxit
Fortissimũ. Quid enĩ audacia fortius? Quis
item audentius q̃ꝫ amator pro amato pugnat?
Diis aliis. i. planetis aliis / mars fortitudine
prestat / quia fortiores homines efficit. Venus
hunc domat. Quando enim Mars ĩ angulis ce
li / uel secũda natiuitatis domo / uel octaua cõ
stitutus nascenti mala portendit / Venus sepe
ꝯiũctione sua uel oppositione uel receptione /
aut aspectu sextili. aut trino / Martis / ut ita
dicamus / compescit malignitatẽ. Rursus quã
do mars in ortu hominis dominatur / magnitu
dinem animi iracundiamqꝫ largitur. Si proxi
me Venus accesserit / uirtutẽ illam magni ani
mi a marte datam non impedit. Sꝫ uitium ira
cundie reprimit. Vbi clementiorẽ facere mar
tem / ⁊ domare uidetur. Mars autem venereꝫ
nunq̃ꝫ domat. Illa siquidem si uite dux fuerit
amoris prestat affectum. Si Mars proximi du
xerit suo calore ueneris impetum / reddit ardẽ
tiorem ita ut si nascente aliquo / Mars ĩ vene
ris domo / Libra uel Tauro fuerit ꝓpter mar
tis presentiã qui tunc natus est / acerrimis ura
tur amoribus. Mars iterum sequitur venereꝫ
Venus martem nõ sequitur / quoniam audacia
amoris pedissequa est / non amor audacie. Nõ
enim ex eo quod audaces sunt amore hoĩes illa
queantur. Sed ex eo plerumqꝫ quod amore sa
ucii sunt / audacissimi fiunt ad queque pericula
propter amatum intrepide subeunda. Deniqꝫ
fortitudinis eius omnibus excellentis euiden
tissimum illud est argumentum / quod amori
omnia parent / ille nulli. Nempe celestes
amant / ⁊ animalia ⁊ corpora omnia. Fortes
item ⁊ sapientes. Diuites uiri regesque ma /
ximi colla subeunt amoris imperio. Amor au
tem nullis istorum subicitur. Neque enim di /
uitum munera amoreꝫ emunt / neqꝫ potentum
mine uiolentieque ut amemus uel desistamus
amare nos cogere possunt. Amor enim liber
est / ac sua sponte in libera oritur uoluntate /
quam neque deus etiam coget qui ab initio li
beram fore decreuit. Quo fit ut amor : qui
uim omnibus infert / omnium effugiat uiolen /
tiam. Huius tanta libertas est / ut cetere /
animi affectiones / uel artes / operationesque
premium aliquod ut plurimum a se diuersum
exoptent. Amor se ipso tamquam sui ipsius
premio sit contentus / quasi non sit premium
aliud preter amorem quod amore sit dignum.
Nam qui amat / amorem amat precipue. Id
enim uult ab amato potissimum / ut uicissim
amet amantem. Est etiam sapientissimus.
Qua ratione amor rerum omnium creator sit
atque seruator / ⁊ artium singularum magi /
ster ⁊ dominus satis in Eriximaci oratione ar
bitror disputatum. In quibus sapientia amo
ris ostenditur. Ex omnibus iis concluditur
amorẽ idcirco / ⁊ beatissimũ esse / quia pulcher
rimus sit ⁊ optimus / esse uero pulcherrimum
ex eo constat / quia pulcherrimis tamquam sui
similibus delectatur. Optimũ quoque propte
rea / quod optimos facit amantes. Optimum
uero esse illum necesse est / qui alios optimos
efficit.

De Donis amoris. Capitulum. Nonum

Q Vid amor sit ex nostra illa discursio /
ne apparuit. Qualis sit / ex uerbis supe
rioribus agathonis. Que munera largiatur /
facile ex dictis dicitur. Est enim amor alter
simplex. Mutuus alter. Simplex ille / quem
cumque comprehenderit prudentem reddit
ad prouidendum. Acutum ad disserendum.
Facundum ad eloquendum / Ad res

gerēdas magnanimū. Ad iocos facetū. Ad lu
dos ꝓmptū/ Ad seria queq; fortissimū. Mutu
is ꝑiculis pulsis securitatē. submota dissensio
ne concordiā. Sitata miseria prestat felicita
tē. Vbi eni mutua charitas/ Ibi nulle insidie
Ibi cōmunia oia. Ibi lites ⁊ furta/ homicidia
cessant: ⁊ ꝑelia. Tranquillitatē huiusmodi
nō aialibus solū. Sed celis etiā/ elementisq;
ab amore mutuo tribui Et hic tāgit Agathō/
⁊ supra in eriximaci oratiōe diffusius est ostē
sum. In orationis huius calce dicitur amor
cantu suo mentes deoꝝ hominūq; mulcere.
Quod plane ītelliget quisquis meminerit in
superiobus demostratū fuisse amorē in oibus
esse/ atq; ad omnia porrigi.

Amor ceteris diis ⁊ antiquior ē ⁊ iunior.
Capitulum. Decimum.

SEd aliquā finē faciā optimi uiri. Tres
ꝓ īgenii uiribus questiones: que in aga
thonis disputatione suboriuntur absoluam.
Primo enim queritur cur phedrus. Seniorē
saturno/ ⁊ Ioue amorē/ Agathon uero dixe/
rit Iuniorē. Secundo qd apud Platonem re
gnū necessitatis significet. Quid amoris ipi
um. Tertio q dii: quas artes regnāte amore
reperit. Pater oiū deus mētes illas sui mini
stras .i. Saturnū Iouē/ ceterosq; planetas mo
uēt amore quodā sui seminis ꝓpagādi: ⁊ beni
gnitate ꝓuidentie genuit. Mētes iteꝝ eue sti
gio nate parētē suū recognitū diligūt. Amo
rē illū quo creātur celestes/ seniorē illis. Eū
uero quo creatori suo afficiūtur/ dicimus Iu
niorē. Preterea saturni planete/ ⁊ alioꝝ ide
as angelica mēs a patre suo nō pri⁹ acceperit;
quā ad eius faciē amore ingenito flecteretur.
Ea rursus postquā illos accepit flagrantius pa
rentis mun⁹ amauit. Sic ergo āgeli illius in
deum dilectio: partim ātiquior est ideis: que
dii dicūtur. Parti etiā Iunior Igitur amor
principium est ⁊ finis. deoꝝ/ primus atq; nouis
simus. Amor ante necessitatem
regnat. Cap. xi.

VEꝝ ut questio secunda soluatur hic añ
necessitatē ideo regnare dicēd⁹: qm̄ di
uinus amor oib⁹ ex se natis ōdit originē. In
quo nulla necessitatis uiolentia ponitur. Nā
cū nihil supra se hēat nō coact⁹/ sꝫ sponte qđ
libꝫ opatur. Mens aūt q̄ illū seqtur serēte il
lo necessario pululat. Ille igitur amore ꝓdu
cit hec necessitate ꝓducitur. Ibi amoris hic
necessitatis īcipit dñatio. Hec licet a summa
dei bonitate nascatur/ Ideoq; sit bona/ Tñ
qa extra dm̄ ꝓcessit/ necessario ab infinita pa
rentis ꝑfectione degenerat. Numq; eni effe
ct⁹/ totā suscipit cause bōitatē. In hac utiq;
necessaria effectus/ Tū ꝓcessione tū etiā de
generatōe necessitatis ꝯsistit ipiū. sꝫ. n. mēs
eue stigio genita suū ut diximus diligit aucto
rē. vbi regnū resurgit amoris. Nā ⁊ illa amo
re in deū erigitur: ⁊ deus amore eā ad se ꝯuer
sam illuminat. Deꝫ hic rursus necessitatis po
tētia subrepit. Quippe cum lumē illud a deo
descendens nō tāta claritate recipiatur a mē
te natura sua obscura/ quāta a deo tribuitur.
Cogitur eni ꝓ nature sue capacitate recipe
Ideo uiolētia nature suscipiētis fit lumen ob
scuri⁹: huic necessitati amoris succedit iteꝝ
principatus. Illa siquidē primo hoc dei fulgo
re accēsa/ ardētius ieū reflectitur ⁊ hac re qua
si scintilla luminis instigata totā expetit lu
minis plenitudinē. Hinc ⁊ ōs ꝓuidētie sue be
nignitate ultra primū illud naturale lum̄/ di
uinū quoq; largitur. Atq; ita sibi inuicē alter
ne succedit amoris necessitatisq; potentia.
Que quidē successio ī diuinis/ nature origine
fit/ In aliis tēporis interuallis. Ita tamē/ ut
amor primus sit omnium atq; nouissimus. De
animo quoq; ⁊ ceteris/ que a deo fiunt/ quo ad
duo hec imperia similiter iudicandū. Iccirco
si absolute loquamur/ ātiquius est amoris quā
necessitatis imperium. Cum in deo illius. hui
us in rebus creatis potestas incipiat. Si de re
bꝫ a deo creatis intelligam⁹/ necessitatis ty
rannis regnū añcedit amoris. Cū res ipse pri
us necessitate ꝓcedāt atq; degenerent ꝓcedē
do/ quā ad patrem suū amore se uertant. Duo
hec imperia. Duobus hymnis cecinit Orphe⁹
Necessitatis imperium ita in noctis hymno.

Grauis necessitas omnibus dominatur. Amo
ris aūt regnum ita in veneris hymmo.

Tribꝰ fatis impars ⁊ generans oia
diuine Orpheus duo regna posuit: Et ea inui-
cē compauit / preposuitqꝫ amorem necessitati cū
dixit illum tribus fatis in quibus consistit ne-
cessitas imperare.

Quo pacto regnante necessitate Saturnꝰ ca-
strauit celiū. Jupiter uero ligauit Saturnū
Capitulum duodecimum.

QUo autē pacto dominante necessitate
sequentes dii parentes suos aut castrare aut li-
gare hic ab agathone dicantur / ex dictis faci-
le intelligimus. Non enim hec ita accipienda
sunt / ut mens angeli deum ipsum. Sed munus
sibi a deo tributum in se ipsa diuidat / ⁊ discer-
pat. Satis paulo āte mostrauimꝰ munera dei
in recipiente spiritu necessario a summa dei
ꝑfectione decidere. Quo fit ut fecūditas illa
nature in deo qdē integra. Sed in angelo cō-
minuta / ⁊ quodāmodo mutilata merito castra-
ta fuisse dicatur. Quod quidē regnante neces-
sitate cōtingere dicitur / quia neqꝫ dantis / ne-
que accipiētis uoluntatē / Sꝫ ea necessitate /
qua effectus cause sue equari non pōt / necessa-
rio accidit. Sic enim Saturnus. i. angelꝰ ce-
lium. i. summum deuꝫ castrare uidetur / Jupi-
ter quoqꝫ idest anima mundi ligare Saturnuꝫ
i. uim ab angelo acceptam i seipso nature sue
defectu angustioribus limitibus coarctare.
Amplior eni ē illius / qꝫ huius potentia. Jdeo
potētia / q̄ i illo expedita ꝓpter āplitudinē ⁊
soluta. Jn hoc ꝓpter āgustiā ligata iā ⁊ coar-
ctata cēsetur / obmicto qō astrologi opināntur
Planete Saturni malignitatē Jouis diunicti-
one ul' receptōe uel oppositione / aut aspectu
sextili aut trino sepissime coherceri. Sed de
his hactenus ad q̄stionē tertiā descēdamus.

Qui dii / quas artes hominibus largiātur.
Capitulum. xiii.

ARtes a diis ꝓpter amorem humano ge-
neri traditas Agathō arbitratur. Re-
gnandi ab Joue. Sagiptandi. Diuinandi.
Medendi artem ab apolline. Fabricam erari-
am a uulcano. Texendi artificium a minerua
A musis deniqꝫ musicam. Duodecim Zodia-
ci signis numina presunt duodeci. Arieti pal-
las. Tauro uenus: Apollo geminis. Cancro /
mercurꝰ Leoni / iupiter. Uirgini. ceres. Li-
bre / uulcanus Scorpio / mars. Diana / sagip-
tario. Uesta / capricorno / Aquario / Juno /
Piscibus uero neptunnus. Ab hiis artes oms
generi nostro tradūtur. Signa illa in corpus
Numina: que illis presunt i aiaꝫ uires suas ad
singulas artes infundūt. Jta Jupiter ꝑ Leo-
nē hoiem ad gubernationē deoꝝ / ⁊ hoium. i.
ad res tā diuinas qꝫ hūanas preclare gerēdas
reddit aptissimū. Apollo ꝑ gemiuos uaticinū
medicinā ⁊ arcꝰ idustriā exhibet pallas ꝑ arie-
tē texendi peritiā. Uulcanus ꝑ librā erariā fa-
bricā / ⁊ artes reliquas alii. Quia uero ꝓuidē-
tie hūignitate sua nobis munera magnifice lar-
giūtur amore instigāte dicimꝰ elargiri. Pre-
terea uelocissima illa / ⁊ ordinatissima celoꝝ ꝯ-
uersione musicaꝫ nasci ꝯsonantiā arbitramur /
atqꝫ orto circuloꝝ motibꝰ tonos octo. Ex cū-
ctis aūt nonū q̄ndam ꝓduci ꝯcentū. Nouē ita-
que celoꝝ sonos a musica ꝯcordia / musas nouē
cognominamꝰ. Huius musice rationes noster
olim donatus ē aius. Cui enim est origo cele-
stis / merito celestis innata dicitur harmonia /
Quā deinde variis instrumentis ⁊ cātibus imi-
tātur. Jdqꝫ munus similiter diuine ꝓuidētie
nobis est amore concessum. Hunc ergo nos ui-
ri clarissimi ōm / quia pulcherrimus ē amemꝰ
quia optimus imitemur / Quia beatissimus ue-
neremur / ut sua nobis clementia / ⁊ largitate
concedat pulchritudinis / bonitatis / beatitudi-
nis sue possessionem.

Jntroductio ad disputationē de amore.
Oratio Sexta. Capitulum. primum.

HActenus Carolus Marsupinꝰ. Tōmas
aūt bencis. Socratis diligēs imitator
ad socraticoꝝ uerboꝝ cōmētationē libēti aio
et hilari uultu se ꝯtulit. Socrates inqt n̄r gre-
coꝝ oium sapiētissimus oraculo Apollinis iudi-
catus amandi artē preceteris ꝓfiteri solebat /
quasi ob artis huiꝰ pitiaꝫ potissimū ⁊ Socrates
et alius quiuis esset sapiētissimus iudicandus
Artē huiusmodi nō ab Anaxagora. Damone.
Archelao physicis / non a ꝓdicochio ⁊ aspasia
rhetorice ꝓfessoribꝰ. Non a como musico / a
quibus multa didicerat / Sꝫ a Diotima fatidi-
ca muliere diuio afflata spū se accepisse dicebat

laudes amatorie
facultatis

Mea quidem sententia ut oñderet sola diuini
tatis inspiratiõe/quid uera pulchritudo sit:
quid legiptimus amor/qua ratione amandū/
homines intelligere posse. Tanta ē amatorie
facultatis potentia. Tanta sublimitas/Ergo
procul ab his celestibus epulis abeste/procul i
quā abeste profani/q̄ terrenis obruti sordib9/
et bacho priapoqꝫ prorsus emancipati/amorē
celeste munus/in terra porcorum ritu cenūqꝫ
prosternitis: Uos autē diuine castissimi/⁊ alii
omnes diane ⁊ palladi ꝯsecrati/q animi purissi
mi libertate/perpetuoqꝫ mentis gaudio exul/
tatis adeste feliciter/diuinaque mysteria So
crati a Diotima reuelata diligenter audite.
Sꝫ ante quā Diotimaꝫ audiatis soluenda est ꝯ
trouersia q̄dam inter eos qui de amore in supi
oribus tractauerunt/⁊ eos: q tractaturi sunt
orta. Supiores namqꝫ amorem pulchrū/bonū/
beatum/deum uocauerunt. Socrates ⁊ Dioti/
ma negant/atqꝫ illum inter pulchrum ⁊ turpe
bonum ⁊ malum/beatum ⁊ miserꝝ/deum ⁊ hoiem
medium collocant. Nos utramqꝫ sententiam
licet alia ratione ueram existimamus.

Amor est medius inter pulchritudinem ⁊ cupi
dinem atqꝫ inter dm̄ ⁊ hominē. .Cap. ii.

FErro magnes lapis suam quamdam inse
rit qualitatē: qua ferrū magneti factū
persimile ad hunc lapidem inclinatur. Incli
natio huiusmodi ꝓut a lapide orta/uergit in la
pidem. Lapidea certe inclinatio dicitur/ꝓut
in ferro ē/⁊ ferrea ē pariter ⁊ lapidea Est.n.
in ferri materia non pura illa quidē: Sed per
qualitatē lapidis iā formata. Ideo utriusqꝫ
retinet ꝓprietatē. Ignis etiam ut loquamur
apertius qualitate sua.i. calore linum accen
dit. Linum caloris qualitate suspensum ad su
pernā ignis euolat regionem. Uolatum huius
modi ꝓut ab igne excitus uergit ad ignē/igne
um plane cognominam9/ꝓut in lino est nō me
ro q̄dem. Sed iam ignito ab utriusque tā lini
q̄ꝫ igni natura/lineum eque ac igneū dicimus
Figura hois sepenumero ꝓpter bonitatē inte/
riorē feliciter a deo ꝯcessam/aspectu pulcher
rimā/splendoris sui radiū ꝑ oculos intuētium
trāsfundit ī animū. Hac utiqꝫ scintilla tāquā
hamo quodā tractus aius properat ad trahē
tem. Hunc nos tractū qui ⁊ amor ē/qm̄ a pul
chro bono/felici dependens in idē reflectitur
pulchrum/bonū/beatū/deum Agathonis cete
rorumqꝫ supiorꝝ sententia nominare nō dubi
tamus. Quoniā uero in animo est per radii il
lius pulchri p̄ntiam iaꝫ accenso affectuꝫ inter
pulchrū/⁊ nō pulchrum mediū cogimur nomi
nare. Nūquidē aius/qui nullā adhuc pulchre
rei suscipit imaginē/rē illā tāquā icognitā nō
dum amat. Et qui totā possidet pulchritudinē
amoris stimulis non uexatur. Quis enim/que
hēt affectat? Restat ut tunc ardenti flagret
amore: qn̄ speciosum aliquod rei pulchre simu
lachrū nactus ea pregustatione ad plenā posse
ssionē pulchritudinis instigatur. Cum igitur
amantis aius rem ipsam pulchrā partim hēat
q̄dē/parti uero nō hēat/non iniuria partim
pulcher est/partim nō pulcher/Atqꝫ ita amo
rē ex huiusmodi mixtione mediū quēdā affec
tum esse uolumus/inter pulchrū ⁊ nō pulchrū
utriusqꝫ participem. Ob hanc utique rationē
Diotima ut ad eam iā ueniamus amorē demo/
nem apellauit. Quia sicut demones īter cele
stia ⁊ terrena sunt medii. Sic amor inter in
formitatem ⁊ formā mediū obtinet. Mediam
hanc ei9 regionē inter informē formosāqꝫ na
turam Iohānes in prima/⁊ secunda eius ora
tione satis aperuit.

De sperarꝝ aīs ⁊ Demonibus. Cap. iii.

SEd quomodo mediam plagā celū inter
⁊ terram demones hitēt/ex uerbis Dio
time in conuiuio/Socratis in phedro/atqꝫ in
philebo/Atheniensis hospitis in legibus ⁊ epi
nomi/Ita cognoscite. uniuersam huius mūdi
machinā aīa quadam regi atqꝫ moueri Plato
existimat. Siquidē mūdi corpus totū quoddā
corpus est/ex totis quatuor elementis cōposi
tū/cuius particule sunt omniū aiantiū corpo
ra. Nam aialis cuiusqꝫ corpusculum mundani
corporis particula est. Neque ex toto ignis/
aeris/aque/terre/elemēto. Sed horꝝ elemen
torꝝ partibus quibusdā cōponitur. Quāto igi
tur totū parte ꝑfectius est. Tāto mundi cor
pus perfectius est singulorꝝ animantiū corpo
re. Absurdum esse timperfectum quidem cor
pus habere aiam/perfectum uero/neqꝫ habe

re animam / neque uiuere . Quis enim adeo
mente captus est / ut partem uiuere dicat / to
tum neget ? Viuit igitur totum mundi corpus
Cũ aialiũ corpora que partes illius sunt uiuāt
Vnā esse oportet totius aiam / sicut ⁊ una est
materia / una ↄstructio. Cũ ergo duodeci sint
mũdi spere : ut Platoni placet / Octo celi / ⁊
elemēta sub celo quatuor / atqꝫ duodecim hec
spere discrete inuicē sint / specie / motibus ⁊
ꝓprietate diuerse duodecim / necesse est illis
adesse aias / specie / ⁊ uirtute diuersas . Vna
igitur erit unius prime materie aia . Duodeci
circuloruꝫ / anime duodecim . Quis terram /
aut aquam neget uiuere ? que uitā aialibus ex
se genitis tribuũt / quod si feces iste mundi ui
uunt . Viuentiũqꝫ sunt plene . Cur nō aer : ⁊
ignis excellentiores mundi partes uiuant / ui
uētiaqꝫ i se similiter hēant / celiqꝫ similiter ?
Sed aialia illa celestia : que sydera sunt ⁊ ter
rena aquatiliaqꝫ uidemꝰ qdē / ignea uero ⁊ ae
rea nō uidemus . Quippe cum neqꝫ purũ ignis
aut aeris elemētũ ꝑspiciamus . Hoc autem in
terest : quod in terra duo sunt aiantiũ genera
Bruta : ⁊ rationabilia / Similiterqꝫ in aqua
Cum aqua corpore terre prestātior / nō minus
q̄m terra cōpos esse debeat ratiōis . Globi ue
ro decē sṗiores ꝓpter eoꝝ sublimitatē solis
sunt rationabilibus exornati . Aiam mũdi . i .
materie prime : ⁊ duodeci speraꝝ ⁊ sydeꝝ ani
mas deos platonici nomināt / tāquā angelice
mentis summiqꝫ dei pedissequas . Aialia / que
ignis etherei sub luna locati / aut puri aeris /
aut nebulosi aeris aq̄ ꝓximi regionē habitāt /
demones . Que terrā incolũt ratōnalia hoies
Dii etiā imortales ⁊ ipatibiles sunt hoies pa
tibiles atqꝫ mortales sunt . Demones imorta
les sunt quidē . Sed patibiles . Neqꝫ passiōes
demonibꝰ corporis / Sed animi affectus quos
dam attribuũt : quibus bonos hoies amant quo
dāmodo malos oderunt : seqꝫ ipsos ꝓpius ⁊ ar
dētius rebus iferioribus precipue humanis gu
bernandis inmiscent . ii oms ex hoc officio bo
ni uidentur . Esse uero alios quosdā malos de
mones platonici nō nulli / ⁊ christiani theolo
gi uoluerunt / Sed de malis demonibus nulla
ad pñs nobis est disputatio . Bonos autem no
stri custodes ꝓprio noie āgelos inferioris mũ
di gubernatores / Dionysius areopagita / qō
a platonis mente minime discrepat uocare so
let . Quin etiā quos deos ⁊ speraꝝ / sydeꝝqꝫ
aios Plato nũcupat āgl'os dei ministros dio
nysii more possumus apellare / quod etiā a pla
tone ob eā causā nō dissentit : quia huiusmodi
aios ut idecimo legũ apparet speraꝝ claustris
haud quāquā ꝑinde illigat / ut corporibus aias
terrenoꝝ . Sed tāta uirtute a deo summo do
natos affirmat / ut dei uisiōe gaudere simul ua
leāt / ⁊ sine ullo labore / aut solicitudine glo
bos mundi pro patris sui uoluntate regere ⁊
mouere / hisqꝫ mouendis inferiora facile gu
bernare . Quare inter Platonē ⁊ Dionysium
uerboꝝ potius est / quā sentētie discrepatio .

De septē Donis qui a deo hoibus ꝑ medios spi
ritus tribuuntur . Cap. . iiii .

REr ũ oium ideis / quas diuina mēs ↄtinet
sequētes dii / deoꝝ muneribus demones
subseruire dicũtur A summo nāqꝫ ad imũ oia
ꝑ media transeũt : Ita ut idee ille diuine mē
tis ↄceptiones / ꝑ deos demōes / sua hoibus mu
nera largiātur . Hoꝝ sũt precipua septē . Cō
tēplationis acumē . Gubernādi potestas . Ani
mositas . Claritas sensuum . Amoris ardor .
Interpretandi subtilitas . Fecũditas generā
di . Hoꝝ uim deus primo in se cōtinet . Dein
de septē diis / q planetas septē mouent / angeli
que a nobis uocantur / hoꝝ potētiā tribuit / ita
ut singuli singula preceteris capiāt . Illi sep
tem demonum ordinibus eis subseruientibus
sīgulis precipue singula exhibēt . Isti tradũt
hominibus . Profecto deus hec ais statim a se
natis infundit hi ex orbe lacteo ꝑ cancrum la
bentes / i corpus celesti quodā / lucideqꝫ corpo
re in uoluuntur . quo circundati terrenis cor
poribus i cludũtur . Ordo enim nature reqrit
ut purissimus aius in corpus hoc ipurissimum
non priusquam medium quoddam ⁊ purum teg
men accepit decidere ualeat . Quod cum ani
mo crassius sit / hoc autem corpore purius / ⁊
subtilius / ↄmodissima a Platonicis iudicatur
aie cum terreno corpore copula . hinc itaqꝫ fit
ut plāetaꝝ anime nris animis / Corpora uero
corporibꝰ nris septē illoꝝ muneꝝ uires a deo

datas statim ab initio / atqꝫ assidue confirmēt et roborent. Eidem officio presunt nature demonum totidē inter celestes / ⁊ hoīes medie. Contēplationis donum Saturnus / ꝑ saturnios demones roborat Gubernandi / ⁊ imperandi potentiam Juppiter Jouialiū demonū ministerio. Magnitudinē animi mars per demones martiales. Sensuum / opinionisqꝫ claritatem Unde uaticinium sequitur. Sol demonū solariū adiumēto. Amorē ꝑ uenereos Ven9 inspirat. ꝓnūptiandi ⁊ interpretandi solertiā mercurialibus intercedētibus mercurius adiuuat Luna postremo lunaribus demonibus ꝯferentibus fouet generationis officiū. Hoꝝ facultatē licet hominibus cunctis impartiant. Jllis tamē precipue. Jn quoꝝ cōceptione / ⁊ ortu ex celi dispositione possunt plurimū. Que quidē licet infusa diuinitus honesta sint / possunt tamē in nobis quandoqꝫ ꝓpter abusum uideri deformia, quod est in gubernationis / Animositatis / Amoris / Generationis usu perspicuū. Amoris instinctū ne longi9 digrediamur a deo summo / ⁊ a uenere / que dea dicitur / ⁊ a demonib9 uenereis hēimus. Quoniam a deo descēdit deus / qm̄ a demonibus confirmatur / demon est apellandus. Qua propter iure apud Agathonē deus apud Diotimā demon est dict9. Demon inqꝫ uenereus.

De ordine Demonum Venereoꝝ / ⁊ quomodo iaculantur amorem. .Capitulum .v.

Demon aūt uenereus / triplex est amor. Primus in uenere celesti a Platonicis ponitur. Jn ipsa. s. angelice mentis intelligētia. Secūdus / in uulgari uenere. Jn ea uidelicet potentia: quam hēt mundi aīa generandi. Qui duo ꝓpterea demones apellantur quia inter informitatem / ⁊ formam sunt medii / ut ⁊ supra tetigimus / ⁊ paulo post latius explicabimus. Tertius / ordo demonū planetā ueneris comitātium. Hoꝝ quoqꝫ. s. demonū uenereoꝝ triplicē ordinē ponim9. Alii ignis / alii purissimi aeris / alii crassioris / ⁊ nebulosi aeris elemēto sunt assignati oēsqꝫ a greco uocabulo / Heros qd̄ amorē significat. Heroes. i. amatorii noīantur. primi in eos hoīes amoris aculeos iaculātur / i qb9 bilis humor colleric9 / ⁊ igne9 dn̄atur. Secūdi i eos / in qbus sanguis / humor aere9. Tertii uero i eos. in quibus pituita ⁊ atra bilis / aque9 ⁊ terre9 ipat humor / Cupidinis autē sagiptis cū oēs homines / tū quatuor maxime illoꝝ genera uulnerantur. Nam animas Jouis / Phebi / Martis / Junonis. i. ueneris pedissequas uulnerari potissimum Plato i phedro significauit. Easqꝫ ab ipsis generationis primordiis ad amorem pronas / eos summopere homines amare solere / q sub iisdē sint orti syderibus. Hinc Jouiales Jouialib9 Martialibus martiales / atqꝫ aliis similiter alii uehementer afficiuntur.

Quomodo capiamur amore. Cap. vi.

Quod de uno dicam exēplo de trib9 aliis intelligite. Quicunque animus sub iouis imperio in terrenum corpus delabitur certā quādā in ipso descensū sibi ꝯcipit hominis fabricandi figurā / Jouis astro conuenientē. hanc i ethereo sui corpore tāquam optime affecto exprimit exactissimā. Si nactum in terris semen fuerit similiter tēperatū. Jn eo quoqꝫ tertiam figuram pingit prime secunde simillimam. Sin contra / non ita ꝑsimilem. Sepenumero accidit / ut duo qdā animi licet diuersis temporum interuallis / Joue tamen regnante descenderint. Alterqꝫ illoꝝ semen in terra nactus idoneū corpus secūdū priores ideas illas rectissime figurauerit. Alter uero ꝓpter materie ineptitudinē / idem opus incohauerit quidē. Sed nō tāta ad sui exēplar fuerit similitudine executus Corp9 illud isto formosius. Ambo sibi ꝓpter quādā nature similitudinem mutuo placent. Sed placet magis: q inter eos formosior indicatur. Quo fit ut nō formosissimos quosqꝫ: Sed suos. i. similiter natos etiāsi minus quā alii multi formosi sint quilibet maxime diligāt / ꝓinde qui ut dixim9 eodē sub astro sunt orti ita se hn̄t / ut pulchrioris eoꝝ simulachrum ꝑ oculos i alterius animum manās Consimili cuidā simulachro tam in corpore ethereo: q̄ꝫ in animi penetralibus ab ipsa generatōe formato q̄dret ⁊ undiqꝫ ꝯsonet. Jta pulsat9 aīūs obuiū illud simulachrū tāquā suū aliqd recognoscit / quod qdē tale ē ꝓ uiribus quale ⁊ ipse iā olim intra se possidet

⁊ suo in corpore cum uellet effingere / minime
potuit illud suo iteriori ꝓtinus admouet. Et
siquid illi deest ad perfectā corporis Jouia
lis effigiem instaurat reformando / ipsum dein
de reformatum simulacbrũ tamqꝫ opus ꝓpriũ
diligit. Hinc accidit ut amantes ita decipi/
antur. ut formosiorem quam sit existiment.
Nam procedente tēpore amatum non in mera
eius imagine per sensus accepta ꝑspiciunt. Sꝫ
in simulacbro iam ab anima / ad idee sue simili
tudinem reformato quod ipso corpore pulcbri
us est intuētur. Desiderant insup corpus illō
unde primo manauit simulacbrũ intueri coti
die. Quãuis eni animus absente corpore illi
apud se cõseruet imaginem, Jdque sibi ferme
sit satis. Spiritus tamen anime instrumētum
oculusqꝫ non seruant. Tria ꝑfecto in nobis
esse uidentur. Anima / Spiritus / atqꝫ Corpus
Anima ⁊ corpus natura longe inter se diuersa
spiritu medio copulantur q uapor qdã ē tenuis
simus ⁊ plucidus p cordis calorē ex subtilissima
parte sanguinis genitus. Jnde p oīa mbra dif
fusus aīe uires accipit / ⁊ trãsfudit in corpus.
Accipit iterũ p organa sensuũ corporꝫ exter
norꝫ imagines / que in anima ꝓpterea figi non
possunt. Quia incorporea substãtia : que cor
poribus prestãtior est formari ab illis per ima
ginum susceptionem nõ potest. Sed enim ani
ma utique spiritu presens imagines corporꝫ i
eo tamquam in speculo relucentes facile inspi
cit / pqꝫ illas corpora iudicat / atqꝫ hec cogni
tio sensus a platonicis dicitur. dum eas inspi
cit / similes illis imagines multo etiam purio
res sua ui concipit in se ipsa. huiusmodi ↄcep
tionem / Jmaginationem / phantasiamqꝫ uoca
mus. hic ↄcepte memoriter seruantur imagi/
nes. Per has animi acies sepenumero incita/
tur ad uniuersales rerum ideas / quas in se cõ
tinet intuendas. Jdeoqꝫ unum quendã hoiem
et sensu cernit / ⁊ imaginatione cõcipit. Jntel
lectu rationē / definitionemqꝫ hominibus om̃i
bus cõmunem p innatam illi hũanitatis ideam
cõmuniter cõtemplatur / ⁊ que fuerint cõtem
plata conseruat. Animo igitur formosi hois
simulacbrum conceptum semel apud se refor
matumque memoriter conseruanti satis esset
amatum quandoqꝫ uidisse Oculo tamen ⁊ spi
ritui que ueluti specula p̃nte corpore imagi/
nes capiũt / absente dimictũt. Perpetua for
mosi corporis p̃ntia opus est / ut eius illustra
tione continue lucescant / foueantur / ⁊ oblec
tentur: Jgitur ⁊ isti propter indigētiam suã
presentiam corporis exigunt / ⁊ animus iis ut
plurimũ obsecutus eandē cogitur affectare.

De amoris ortu. Cap. vii.

SEd iã ad Diotimã redeamus. Hec igi/
tur cum amorem in demonum numerũ
ob eas / quas enarrauimus causas rettulisset,
eius hunc in modum originem Socrati demo
strauit. Jn ueneris natalibus discumbētibus
diis consilii filius porus potu nectaris ebrius
cũ penia. Jn Jouis horto se miscuit: ex eo cõ
ge[illegible] natus est amor. Jn ueneris natalibus. i.
quando mens angeli ⁊ mundi anima: quas ue/
neres ea ratione: quam alias diximus nomina
ui[illegible]ius ex summa dei maiestate oriebãtur. Dii
discumbebãt. i. Celius ⁊ Saturnus ⁊ Jupiter
bonis ꝓpriis uescebantur. Nam cum in ange
lo intelligentia / ⁊ in mundi anima uis generã
di: quas proprie ueneres geminas apellamus/
ꝓdibant in lucē. Jam erat summus ille deus
queꝫ uocant celum. Essentia preterea ⁊ uita i
angelo: quos Saturnum uocamus / ⁊ Jouem
atqꝫ etiam in mundi anima inerat supernorꝫ
cognitio ⁊ celestiũ corporꝫ agitatio: quos ite
rum Saturnũ Jouemqꝫ uocamus. Porus ⁊
penia. affluentiam ⁊ egestatem significant. po
rus consilii filius. i. summi dei scintilla. De
us nempe ↄsilium ⁊ cõsilii fons apellatur / quia
ueritas omnium est ⁊ bonitas. Cuius splendo
re omne consilium uerum efficitur. Ad cuius
bonitatem omne tendit consilium. Jouis or
tũ. angelice uite fecunditatem intelligit. Jn
quam cum descendit. porus. i. ille dei. s. radi
us penie. i. priori huius indigentie mixtus cre
at amorem principio angelus per deũ est / ⁊ ui
uit quo ad hec duo essentiam / ⁊ uitam. Satur
nus ⁊ Jupiter nominatur. Habet insup intelli
gēdi potētiã quã esse uenerē arbitramur. Po
tētia huiusmodi sua natura informis ē ⁊ obscu
ra / nisi a deo illuminetur quēadmodum oculi
uis an̄ solis aduentũ / hãc obscuritatē. peniaꝫ

Cur amãtes tamaiori pulcritudine decipiantur.

defectũ eſſe putamus. Ceterum uis ea intel
ligendi naturali quodam inſtictu ad ſuum re
flexa parentem diuinum ab eo radium, qui po
rus ē ⁊ affluentia ſuſcipit. In quo ueluti ſemi
ne quodam, rationes reꝝ omnium ĩcludũtur.
huius radii flammis naturalis ille inſtictus ac
cenditur, hoc incendium hic ardor ex obſcuri
tate priori ⁊ accēdēte ſcītilla exoriens amor
eſt ex inopia natus, ⁊ affluentia. In orto Io
uis: i. ſub umbra uite progenitus. Quippe cũ
poſt uite uigorem ſtatĩ ardor ad intelligēduȝ
exoriatur. Sȝ cur ebrium nectare porum in
ducũt? quia ratione diuine uiuacitatis exube
rat. Cur partim diues, parti egenꝰ eſt amor?
Quia neque quod perfecte poſſidemus, neque
quo caremus omnino ardere ſolemꝰ. Cum enĩ
id querat quiſque, quo caret: qui totam rem
poſſidet, quid ultra perquirat? Quin etiam
cum incognita nemo deſideret, neceſſe eſt ut
aliquo modo cognitum nobis añ fuerit quod
amemus, neque cognitum ſolum. Multa. n.
nota nobis odiſſe ſolemus. Sed ut tamquam
bonũ nobis, ⁊ iocundum fuerit iudicatũ, neqȝ
id ad flagrantem beniuolētiam ſatis eſſe uide
tur niſi facile conſeq poſſe qȏ iocundũ fere cē
ſuimꝰ iudicemꝰ. Quiſquis igitur aliqd amat,
illum quidem re ipſa non dum integerrime po
ſſidet. Animi tamen cogitatione idipſum co
gnoſcit, Iocundum iudicat cȏſequi poſſe cȏ
fidit hec ipſa cognitio, Iudicatio, Spes, qua
ſi preſens aliqua abſentis boni ãticipatio eſt.
Non enĩ arderet niſi idipm̃ placeret, neqȝ pla
ceret, niſi eſſet quodãmodo pregustatũ, Ergo
cũ amãtes parti qȏ optãt hñant qdē, parti ue
ro nȏ habeãt, haud ab re ex indigētia quadã ⁊
affluētia mixtus ē amor. Hac utiqȝ ratiȏe ue
nꝰ illa ſupna ꝑ primã ipſius diuini radii guſta
tionē accenſa amore fertur ad integrã totius
luminis plenitudinem. hoc nixu parenti effica
cius herēs pleniſſimo ſtatim illius fulgore cor
ruſcat. Rerumqȝ rationes ille confuſe, que i
radio, quem poꝝ dicimus ante fuerant impli
cate, explicantur, iam inpotentia illa ueneris
inherente, ⁊ clarius diſtincte luceſcunt. Quē
admodum uero ſe habet ad deum angelus, ita
ad angelum, deumque, aĩa, mundi. Ea. n. ad
ſuperna ſe flectens ab illis ſimiliter ⁊ radium
accipit ⁊ accenditur, gignitqȝ amorem affluē
tie inopieqȝ ꝑticipem. Hinc formis reꝝ om
nium ex ornata ad earum exemplar celos mo
uet perque potentiam generandi ſimiles illis
formas in elementoꝝ materia generat. Vene
rem hic geminam rurſus aſpicimus. Alteram
ſane uiȝ anime, huius ad ſuperna cognoſcen
da, Alteram uero uiȝ eiuſdem inferioꝝ pro
creatricē. Illa quidem non eſt anime ꝓpria
Sed contemplationis angelice imitatio, hec
autem nature anime propria. Ideo quotiens
unam in anima uenerem ponimus uim eius pe
culiarem: ⁊ uenerem eius propriam intelligi
mus. Quotiēs duas, alterã comunē cum ange
lo, Alteram ipſius anime propriam. Sint igi
tur due ĩ anima ueneres. prima celeſtis, ſecũ
da uero uulgaris. Amorē habeant ambe. Ce
leſtis ad diuinam pulchritudinem cogitandã,
Vulgaris ad eandem ĩ mundi materia generã
dam. Qualem enĩ uidet illa decorē taleȝ uult
iſta pro uiribus mundi machine tradere. Im
mo uero utraqȝ fertur ad pulchritudinem ge
nerandam. Sed ſuo utraqȝ modo, celeſtis ue
nus intelligentia ſua effingere in ſeipſa exac
tiſſimam ſupnoꝝ pulchritudinē nititur. Vul
garis diuinoꝝ ſeminum ubertate ꝯceptã apȏ
ſe diuinitus pulchritudinē in mundi materia
parere: Amorem illum quandoqȝ deum iccir
co uocamus, qm̃ ad diuina dirigitur. Et plu
rimũ demonē, qm̃ inter inopiã copiãqȝ eſt me
dius: Amorē alteꝝ ſemper demonē: qm̃ affec
tum aliquem ad corpus habere uidetur, ⁊ ad in
feriorem mundi plagã eſſe procliuior. Quod
quidem a deo alienum eſt. Demonum nature
conueniens.

In omnibus animis duo ſunt amores in no
ſtris uero quinque. Capitulum. viii.

Gemine autē ueneres iſte, geminiqȝ amo
res non ſolum in anima mundi, Verum
etiam inſperaꝝ, ſydeꝝ, demonum, hominũqȝ
animis inſunt. Cumqȝ anime omnes ad primã
illam competenti naturalis ordinis ſerie refe
rantur neceſſe eſt amores quoqȝ omnium ad il
lius amorē ita referri ut aliquo modo ab illo
dependant. Propterea hos quidē ſimpliciter

demones. Illum uero magnū demonem apel
lare Diotima conſueuit. Qui per uniuerſum
mundū omnibus inminens torpere corda non
ſinit. Sed paſſim ſuſcitat adamādū. In nobis
autem nō duo tantum. Sed qnque amores re/
periuntur. Duo quidem extremi demones/me
dii tres/nō demones ſolummodo ſed affectus/
profecto in hominis mente eternus eſt amor.
ad diuinam pulchritudinem peruidendam/cui
us gratia/philoſophie ſtudia/⁊ iuſtitie/pieta
tiſqꝫ officia ſequimur. Eſt etiam in generādi
potentia occultus quidam ſtimulus ad ſobolem
procreandam/is qꝫ amor perpetuus eſt/quo aſ
ſidue incitamur/ ut ſuperne pulchritudinis il
lius ſimilitudinem in procreate prolis effigie
effingamus. Hi duo amores in nobis perpetui
duo ſunt demones illi/quos Plato noſtris ais
ſemper adeſſe uaticinatur/quorum alter ad ſup
na erigat/alter deprimat ad inferna/alter
calodemon. i. bonus demon ſit/alter caco
demon. i. malus ſit demon. Re uera utrique
ſunt boni quoniam tam ſobolis procreatio/q̃z
indagatio ueritatis neceſſaria ⁊ honeſta cenſe
tur: Uerum ſecundus Ideo dictus eſt malus/
quia propter abuſum noſtrum ſepe nos turbat
et animum a precipuo eius bono/quod ī uerita
tis ſpeculatione cōſiſtit auertit maxime/⁊ ad
miniſteria uiliora detorquet. Horum mediū
amores ī nobis tres obtinent/qui cū non ſint
in animo eque ut iſti firmiſſimi. Sꝫ incipiant
creſcāt/decreſcāt/⁊ deſinant/rectius motus
atque affectus q̃z demones uocabuntur.
Horum unus equis interuallis ab utriſque di
ſtat extremis. Reliqui duo in partem alteru
tram iclinantur. porro cum corporis alicuius figu
ra ꝓpter materie preparationem talis eſt ma
xime: qualem in eius idea diuina mens ꝯtinet
tunc oculis obuia/perque oculos in ſpiritum
penetrans animo eueſtigio placet/cū illis cō
ſonet rationibus/quaſ ueluti rei ipſius exem/
plaria tum noſtra mens/tum generandi poten
tia olim diuinitus accepta ꝯſeruat. Hinc tri/
plem ut diximus ſubrepit amor/aut enim ad ꝯ
templatiuam aut actiuam/aut uoluptuoſam ui
tam prompti/⁊ procliues geniti educati ue ſu
mus ſi ad contemplatiuam. Stati a forme cor

poralis aſpectu ad ſpiritalis atqꝫ diuine conſi
deratione erigimur. Si ad uoluptuoſam ſubi
to a uiſu ad concupiſcentiam tangendi deſcen
dimus. Si ad actiuam atqꝫ moralem in ſola il
la uidendi atqꝫ ꝯuerſandi oblectatione perſe/
ueramus. Illi tam ingenioſi ſunt ut altiſſime
ꝓuehantur. Iſti tā hebetes ut deprimārur ad
infima. Ii tamq̃z medii in media remanēt re
gione. Amor itaque omnis incipit ab aſpectu
Sed ꝯtēplatiui hominis amor ab aſpectu aſcen
dit in mentem. Uoluptuoſi ab aſpectu deſcen
dit in tactum. Actiui remanet in aſpectu. Il
lius amor ad ſuppremum demonem magis quā
ad īfimū ſe cōuertit. Iſtius ad infimum potius
quā ad ſupremū deflectitur: huius ab utroqꝫ ī
teruallis diſtat equalibus. Tres iſti amores/
tria nomina ſortiuntur. Contemplatiui hoīs
amor/diuinus. Actiui/humanus. Uoluptuoſi
ferinus cognominatur.

Diuinus amor
Ferinus amor
Humanus amor

Que paſſiones amantibus inſunt/ꝓpter amo/
ris matrem. Capitulum Nonum.

AMorem eſſe demonē ex copia et inopia
genitum ⁊ quinque in ſpecies diuidi hac
tenus declarauimus/quales aūt in amantibus
affectus ex huiuſmodi amoris natura naſcātur
Deinceps ex Diotime uerbis tractabimus.
Quoniam inquit amor in natalibus ueneris ꝓ
genitus ē/uenerem ſectatur ⁊ colit/ac pulchri
deſiderio capitur. Cum uenus ipſa pulcherri/
ma ſit: Quia inopie filius eſt/aridus eſt/⁊ ma
cilētus ⁊ ſqualidus. Nudis pedibus humilis ſine
domicilio/ſine ſtramentis ⁊ tegmine ullo ad
fores in uia ſub diuo dormiens ac deniqꝫ ſemꝑ
egenus. Quia copie filius eſt/pulchris ac bo/
nis inſidiatur. Uirilis ē/audax/feroxqꝫ. uehe
mens/callidus/ſagaxqꝫ uenator/noua ſemꝑ
machiamenta cōtexens/prudentie ſtudioſus/
facundus per omnē uitam philoſophans. Incā
tator/faſcinatorqꝫ potēs/ueneficus/atqꝫ ſo
phiſta: Neque inmortalis omnino ſecundū na
turam/neque mortalis. Sed interdum eadem
die pululat/atqꝫ uiuit quotiens exuberat: In
ter dū deficit/atque iterum reuiuiſcit ob patris
naturam. Quod uero aquiſitum eſt ſubterfu/
git/quo circa neque medicus eſt amor unquam
neque eſt opulentus. Quin etiam in medio ſa

pientie ⁊ inscitie ↄstituitur. Hec Diotima/ Nos ea q̃ꝫ breuissime poterimus / explanabimus. Hec licet omnibus insit amorum generibus. In tribus tamen mediis tamquam nobis manifestioribus clariora uidētur. In ueneris natalibus genitus uenerem sequitur. i. cum supernis illis spiritibus / quos uocauimus uene/res genitus/hominum animos ad superna reducit/ ac pulchri desiderio capitur cum uenus ipsa pulcherima sit. i. animas accendit sum/me diuineque pulchritudinis desiderio cum ipse sit in illis spiritibus ortus/qui deo proximi dei decore summopere illustrantur/ atque ad eosdem nos radios erigunt. Preterea cum uita omnium animantium atq; arborum ⁊ terre fertilitas in humore ⁊ calore cōsistat ad demostrandam amoris inopiam utrumque deesse illi tam humorem q̃ꝫ calorem diotima innuit.
Cum aridum ⁊ macilentum dixit ⁊ squalidum. Quis enim ignoret arida ⁊ sicca esse illa: que deserit humor? Quis item pallorem dicat ⁊ squalorem aliunde q̃ꝫ sanguinei caloris defectu uenire? Quin etiā diuturno amore pallidi ⁊ macilenti mortales efficiuntur. Quippe ad duo simul opera uis nature ferme non sufficit. Animi amantis intentio in assidua amati cogitatione tota se uersat. Illic ⁊ naturalis complexionis uis omnis intenta est. Ideo neque cibus i stomacho perfecte coquitur. Quo fit ut maior pars i superfluas reliquias emic/tatur/Minor ⁊ ea quidē cruda trahatur ad iecur. Illic etiam eadem ratione male concoquitur. Ideo sanguis paucus/crudusque inde per uenas diffunditur/ quare mēbra omnia inopia cruditateque alimenti extenuātur ⁊ pallent/ preterea quocumque animi assidua fertur intētio illuc ⁊ spiritus qui anime/ siue currus/ si/ue instrumenti sunt/aduolant. Spiritus i corde ex subtilissima sanguinis parte creantur. In amati imaginē phantasie infixā ipsumque amatum amantis animus rapitur. Eodem trahuntur ⁊ spiritus. illuc euolātes assidue resoluuntur. Qua proptr frequentissimo puri sanguinis fomite opus est ad consumptos spi/ritus recreandos. Ubi subtiliores queque ⁊ lucidiores partes sanguinis quotidie in reficiē

dis spiritibus exhalātur. propterea puro ⁊ claro sanguine resoluto maculosus / crassus / aridus restat ⁊ ater. Hinc exsiccatur corpus ⁊ squalet, hinc ⁊ melanconici amantes euadunt Ex sicco enim/crasso atroque sanguine melancolia. i. atra bilis efficitur. Que suis caput uaporibus opplet/cerebrum siccat/animam tetris horrendisque imaginibus/diu noctuq; sollicitare nō cessat/quod Lucretio philosopho epicureo propter amorem legimus accidisse. Qui amore primum: insania deinde uexatus: sibi tandem ipsi manus iniecit. Hec illis accidere consueuerunt: qui amore abusi quod contemplationis est/ad amplexus concupiscentiā transtulerunt. Uidendi enim desiderio facilius q̃ꝫ ⁊ uidendi ⁊ attractandi cupidinem toleramus. Que cum medici ueteres obseruassent amorem esse dixerunt passionem morbo melancolico proximam eamq; rasis medicus coitu. Ieiunio ebrietate de ambulatione curari precepit. Neq; solum tales amor homines reddit Uerum etiam quicunque natura sunt tales ad amorem procliuiores existunt. Tales autem sunt ii in quibus bilis/quam coleram uocant/ uel atra bilis quam melancoliam ceteris humoribꝰ preualet. Bilis calida ⁊ sicca est. Atra bilis sicca et frigida. Illa ignis hec terre locum in animantium corpore tenet. Aridi ergo melancolici ⁊ sicci ad terre similitudinē. Squalidi ⁊ pallentes coleri ad similitudinem ignis intelliguntur. Colerici propter ignei humoris impetum i amorem precipites perferuntur melācolici ob terrei humoris pigritiā tardiꝰ amāt. Uerū ppter humoris ipsius stabilitatē/ postquam illaqueati sunt diutissime pseuerāt merito igitur aridus ⁊ squalēs fingitur amor Cum homines/ qui tales sunt preceteris amori soleant indulgere/ Quod ex eo potissimum fieri arbitramur: quia collerici bilis incēdio exuruntur. Melancolici atre bilis corroduntur asperitate/quod aristoteles in septimo libro de moribus affirmauit. Molestus itaque humor semper angit utrosque. cogitque solamen aliquod maximum atque continuum/contra continuam humorum molestiam querere/ huiusmodi sunt musice amorisq; delitie. Nul

lis enim aliis oblectamẽtis tam aſſidue operã
impendere poſſumus q̃ꝫ muſice uocumqꝫ deli
niamẽtis / pulchritudiniſque illecebris. Re
liqui enim ſenſus cito replentur. Viſus autẽ
aut auditus diutius uoculis ⁊ / pictura paſcun
tur inani. Neque ſolum horum ſenſuum firmi
ores ſũt uoluptates. Verum etiam humane cõ
plexioni cognatiores. Quid enim humani cor
poris ſpiritibus conuenientius eſt / q̃ꝫ uoces
hominum ⁊ figure ? eorum preſertim: qui non
modo nature ſimilitudine / ſed etiã pulchritu
dinis gratia placent. Quamobrem collerici
⁊ melancolici homines tamquam unicum reme
dium ⁊ ſolamen moleſtiſſime ipſorum comple
xionis cantus ⁊ forme oblectamenta ſectãtur
Ideoqꝫ ſunt ad ueneris illecebras proniores
Et Socrates: quem Ariſtoteles melancolicũ
iudicauit ad amãdi artem ut ipſemet profite /
batur erat omnium propenſiſſimus / Idemque
de Sapho melancolica ut ipſa teſtatur poſſumꝰ
iudicare. Nec non ⁊ maro noſter quem colleri
cum fuiſſe eius effigies indicat / quamuis pudi
cus fuit / tamen procliuior ad amandum. Nu /
dis pedibus. Talem propterea. Diotima pin
xit amorem / quoniã amator adeo in rebus ama
toriis occupatus eſt / ut in ceteris uite officiis
tam priuatis q̃ꝫ publicis non cautus quidem
incedat ut decet / ſed abſqꝫ ulla diſcriminũ pro
uidentia. Temerariꝰ quocũqꝫ feratur. Ideo
in ſuis progreſſibus frequẽtia incurrit pericu
la / non aliter q̃ꝫ qui pedes ſuos corio non ſuf-
fulciunt. Unde crebris ſentibus ⁊ calculis offẽ
dũtur humilis grecũ platonis uocabulũ
humi ⁊ p i fima uolãs ſignificat. Vidit eni
ſepenumero propter amoris ab uſum ſine ſen
ſu uiuere amantes / ⁊ leuibus curis magna peri
re bona. hi ſane amatis ſeipſos uſqꝫ adeo de /
dunt ut in eos penitus trãſire nitantur / Eos
que tam uerbis q̃ꝫ geſtibus in ſeipſis effingant
. Frequentiſſima uero puerorum / ⁊ puel
larum imitatione quis nõ effeminetur ? Quis
puer / femina ne euaſerit. ſine domicilio / Hu
mane cogitationis domicilium anima ipſa ẽ.
Anime domicilium ſpiritus. Domici
lium ſpiritus huius eſt corpus. Tres habita /
tores ſunt. Tria ſũt domicilia. Quiſq̃ iſtorũ

naturali amiſſo exulat domicilio. Nam cogi
tatio omnis non ad animi ſui diſciplinam / ⁊
trãqllitatẽ. Sꝫ ad dilecti hõis ſe uertit obſeq
a / ⁊ aĩa corporis ſui deſerit miniſteriũ: in ama
ti corpus nititur tranſilire. Spiritus anime
currus. dum alio properat animus / alio quoqꝫ
euolat exhalando: Propria itaque domo exit
cogitatio / exit anima / exit ⁊ ſpiritus. primũ
exitum inſania ⁊ inquietudo. ſecundum debili
tas mortiſque formido. Tertium trepidatio
pauor / ⁊ ſuſpirium comitatur Quo circa pro
priis laribꝰ naturali ſede optata quiete priua
tus eſt amor. Sine ſtramentis ⁊ tegmine ullo
Ubi enim quieſcat: ⁊ quo tegatur non habet
Cum enim res queque ſuam originem repetãt
amoris igniculus a formoſi corporis obiectu i
appetitu amantis accenſus / in corpus idem re
uolare conatur. Quo quidem impetu / ⁊ appe
titum ⁊ appetentem ſecum euehit euolando.
O crudelem amantium ſortem / O uitam om
ni morte miſeriorem. niſi forſitan ueſter ani
mus hac amoris uiolentia proprio ex corpore
raptus negligat inſuper amati figurã / atque
i diuini ſplendoris edem / Ubi tandẽ quieſcet
Ubi explebitur / ſe recipiat. Quis item neget
amorem. Sine tegmine nudumque uagari ?
Quis enim celet amorẽ / quẽ toruus / taurinus
affixus ꝑdit intuitus / quem interceptꝰ ſermo
declarat. Rubor / palloreqꝫ uultus / crebra ſu
ſpiria / iactatio membrorũ / perpetua querimo
nia / Importune laudationes / ſubita indigna /
tio / Iactanctia / ꝓcacitas / petulantia / uana
ſuſpitio / ⁊ uiliſſima indicant miniſteria. Sic
in ſole ⁊ igne calorẽ lux radii comitatur: Sic
intimum amoris incendium externa ſequntur
inditia. Ad fores dormit. fores animi oculi ⁊
aures eſſe uidentur. hinc enim multa in aĩum
aduehũtur / ⁊ animi affectꝰ ⁊ mores clariſſime
ꝑ oculos emicant. In figuris ſpectãdis ⁊ uoci
bus audiendis amantes ut plurimum immoran
tur. Raro illorum mẽs in ſeipſam ſe colligit
Sepius ꝑ oculos / aureſque uagatur. Idcirco
ad fores dicuntur procumbere. Dicuntur ⁊ In
uia iacere. Nam corporis ſpecies / uia quedam
eſſe debet. per quam ad ſpeciem incipiamus
altiorem adſcendere. Qui autem tur

pibus libidinibus se prosternunt / aut etiā in as
pectu ultra q̄z decet uersantur. In uia ipsa
restare uidentur / ad eius terminum minime ꝑ
ficisci. Sub diuo. Merito. Vna enim in re pe
nitus occupati nihil in rebus agendis ꝯsiderāt
Itaqz casu uitam agētes omnibus fortune pe
riculis / tamq̄z qui nudi sub diuo uitam ducūt
omnibus tēpestatibus sunt expositi. Propter
matris naturam semper egenus. Sane cum
prima origo amoris ab indigentia fuerit: ⁊
quod naturale est penitus extirpari non possit
Semper egenus / Semper sitibūdus est amor
Quamdiu enim deest ad cōsequendum aliqd /
flagrat estus amoris. Cum totuz undiqz possi
detur / cessante indigentia potius desinit ar
dor / q̄z sine egestate perduret.

Que dotes amantiū propter amoris patrem.

Capitulum Decimum.

HEc iopiam amoris matrem seqūtur / co
piam uero patremeius contraria. Que
uero contraria sint intellectis superioribus /
quiuis agnoscet. Supra descriptꝰ est simplex
Incautus uilis / Inermis horum hic cōtraria
inducuntur. Callidus enim dicitur. Venator
sagax / Machinator / Insidiator / prudētie stu
diosus philosophus / uirilis ⁊ audax / uehemēs
facundus / Magus atqz sophista. Idem amor /
qui i ceteris negociis incuriosum ⁊ inertem fa
cit amantem. In rebus amatoriis astutuz red
dit ⁊ callidum / qui miris modis amati gratiam
aucupetur / seu dolis implicet / seu captet obse
quiis. siue eloquio mulceat / siue cātu deliniat
Idem furor / qui obsequio blandum fecerat.
Idem inq̄z furor arma ministrat. Indignanti
bus aduersus amatum ferocitatem / pro eo pu
gnantibꝰ securitatē roburqz inuictū. Amor
ut diximus ab aspectu ducit originem: Aspec
tus inter mentem ⁊ tactū est medius / hinc sem
ꝑ amātis distrahitur animus ⁊ sursum uicissim
deorsumqz iactatur. Interdum amplexus cu
pido suboritur. Interdum uero pudicum cele
stis pulchritudinis desideriū / ⁊ modo illa / mo
do istud peruicit / ⁊ ducit. In his qui honestis
sime educati sunt / ⁊ ingenii pollent acumine
istud / in aliis illa sepius superat. Quicunque
i feces corporis se prosternunt / merito aridi /
nudi / humiles inermes / ⁊ inertes esse censen
tur. Aridi / qa semꝑ esuriūt / implētur nūq̄z.
Nudi quia tamq̄z temerarii omnibus subiecti
periculis / ⁊ tamq̄z impudentissimi / ⁊ inculti i
fames habentur. Humiles quia nihil altum ni
hil magnificuz cogitant. Inermes quia flagi
tiose succumbūt cupiditati. Inertes / quoniā
adeo hebetes sūt ut quo amor eos trahat / igno
rent / ⁊ in uia restent / ad terminum non ꝑueni
ant. Contrarii uero ꝯtra uidentur affecti / nā
solidis animi bonis uescentes implentur magis
et tranquillius diligunt / pudorem seruāt / um
bratilem corporis speciem negligunt atqz alti
us eleuantur / ac uelut armis muniti / inanes a
se libidines fugant / ⁊ sensus rationi subiciūt.
Hi tamq̄z solertissimi omnium ⁊ prudentissimi
ita philosophantur / ut per corporum figuras
quasi quedam uestigia / siue odores ꝓuidentis
sime gradiātur. Ex his sacrum animi numinū
q̄z decorē sagaciter inuestigēt / atqz ita prudē
ter uenādo / quod cupiunt feliciter assequātur
Tantū profecto munus amoris a patre ipsius
copia ꝓficiscitur. quoniā pulchritudinis radi
us: qui ⁊ copia est ⁊ pater amoris. hanc habet
uim ut illuc unde uenerat reflectatur secumqz
trahat amantem / descendit autē a deo primuz
Inqz angelū ⁊ aiam quasi uitreas materias trā
siēs ⁊ ab aia in corpus eius susceptioni paratū
facile demanās ab eo ipso iunioris hominis cor
pore / preserti ꝑ oculos animi fenestras lucidis
simas emicat / aduolat ꝑ aerem ꝓtinus ⁊ senio
ris oculos penetrans trāsfigit aiam / appetitū
eccendit / sauciam aiam / appetitūqz accensum
in medelā eius ⁊ refrigerium ducit / dum eādē
rapit secum unde ipse descenderat / gradatim
quidem in corpus amati primum / in animā se
cundo / tertio in angelum. postremo in deum /
primā splēdoris huiꝰ originē. Hec utilis uena
tio / hoc felix amātiū aucupiū / hāc utiqz uena
tionem apud Platonem in protagora Socra
ti nostro familiaris quidā eius attribuit. Vnde
nam inquit o Socrates? Arbitror equidem a
uenatione illa redire te ad quā honesta alcibia
dis indoles prouocare te solet. Preterea So
phistam amorē uocat ⁊ magū Sophistaz. Pla
to in sophiste dialogo ambitiosum ⁊ subdolum

definit disputatorẽ, q captiuncularũ uersutiis falsum pro uero nobis ostendit cogitq; eos, q secum disputant sibimet i sermonibus contradicere: hoc tam amantes, q̃ amati quãdoq; ꝑpetiuntur. Siquidem amantes amoris nebulis occecati falsa sepe pro ueris accipiunt, dum dilectos, suos formosiores, acutiores, meliores q̃ sint arbitrãtur. Sibimetipsi ꝓpter amoris uiolentiam contradicunt. Aliud eni ratio cõsulit, aliud concupiscentia sequitur. Consilia sua qd amati imperium mutãt, sibi ipsi ut morem gerant aliis aduersantur, sepe etiam formosi amatorum astutia irretiuntur ⁊ faciles fiunt qui antea fuerant pertinaces. Sed cur magnum putamus amorem? quia tota uis magice in amore consistit. Magice, opus est, attractio rei unius ab alia ex quadã cognatione nature. Mundi autem huius partes, ceu animalis unius membra omnes ab uno auctore pẽdentes, unius nature communione inuicem copulantur, ideo sicut i nobis cerebrũ pulmones, cor, iecur, ⁊ reliqua membra a se iuicẽ trahũt aliquid seq; mutuo iuuant, ⁊ uno illorum aliquo patiente compatiuntur, ita ingentis huius animalis membra, i, omnia mundi corpora connexa similiter mutuant inuicem naturas, ⁊ mutuantur, ex cõmuni cognatione communis innascitur amor, ex amore cõmunis attractio. Hec autem uera magica est, Sic ab orbis lune concauitate propter nature cõgruitatem sursum trahitur ignis, ab ignis concauitate aer, A mũdi centro terra ad infima trahitur, A loco etiam suo rapitur aqua, hic ⁊ magnes ferrũ et electrum paleas, Ignem sulphur, sol flores multos ad se uertit ⁊ folia, luna aquas, Mars uẽtos ciere solet, ⁊ herbe uarie uaria quoq; ad se inuitant animantium genera. In rebus etiam humanis, trahit sua quemq; uoluptas. Magice igitur opera, nature opera sunt, Ars uero ministra. Ars enim ubi naturali cognationi deest aliquid, ꝑ uapores, numeros, figuras, qualitates opportunis supplet temporibus quẽadmodum in agricultura natura segetes parit ars preparat, hanc artem ueteres demonibus attribuerunt. quia intelligunt qualis sit rerũ naturalium societas, quid cuiq; congruat, quomodo concordia rerum sicubi desit instauretur. his non nulli uel nature similitudine quadam amici, ut Zoroaster et Socrates, uel cultu dilecti, ut Apollonius thianeus, ⁊ Porphirius fuisse traduntur. Ideo uel uigilãtibus signa uoces, atq; portenta uel dormientibus oracula ⁊ simulacbra a demonibus contigisse narrantur. Qui amicitia demonum magi euasisse uidentur quemadmodum demones magi sunt rerum ipsarum amicitiam cognoscentes, et natura omnis ex amore mutuo maga cognominatur. Quin etiam formosus quisq; teneris nos fascinat oculis. Viri eos eloquentie uiribus ⁊ carminũ modulis quasi quibusdã incãtationibus deliniunt, sibiq; conciliant, cultu preterea ⁊ muneribus nõ aliter q̃ ueneficiis placãt et capiunt. Quapropter nemini dubium est, quin amor sit magus. Cum ⁊ tota uis magice i amore consistat, ⁊ amoris opus fascinationibus incantationibus, ueneficiis expleatur. Neq; mortalis est omnino, neq; etiam inmortalis. Non mortalis. quoniam duo amores i nobis, duo illi: quos dicimus demones insunt perpetui. Non inmortalis: quoniam tres horum medii mutantur cotidie crescunt, atq; decrescũt Preterea in hominum appetitu a uite primordiis inextinguibilis innatus est feruor, qui animũ quiescere non permictit, ac semper impellit, ut ad certum aliquid studiose se applicet. Diuersa hominuz ingenia sũt, nec uoto uiuitur uno. Unde continuus ille concupiscentie feruor, qui naturalis est amor, alios ad studia litterarum. Ad musicam alios uel figuras, alios ad honestatem morum, seu uitam religiosam. Alios ad honores, non nullos ad pecunias cumulandas, plerosq; ad uẽtris luxuriam, alios impellit ad alia. Nec non eundem hominem in diuersis etatibus ad diuersa. Idem itaq; feruor et inmortalis dicitur ⁊ mortalis. Inmortalis quia nunq̃ extinguitur mutatq; materiam potiusq̃ euanescat. Mortalis, quia nõ ad idẽ sẽper incumbit. Sed aut ex nature mutatione, aut ex diuturna rei eiusdem frequentatione orta sacietate noua requirit oblectamenta. Et qui in re una ferme defecit, In alia quodãmodo reuiuiscit. Dicitur etiam ob eam causaz

Inmortalis/quod dilecta semel figura semper amatur. quamdiu enim eadem in eodem homine permanet/ in eo ipso diligitur. Cum uero ab eo defluxerit nō amplius eadem in illo figura est/ quam prius amabas. Nouā hanc non ardes quidem/quia nec arseras ante/priorem uero illam amare non desinis: hoc tamē interest quod illam prius prospiciebas in alio. Iam uero in teipso inspicis solum/ eademqꝫ memoria semper infixam semꝑ ⁊ amas/ ⁊ quotiens animi oculis occurrerit totiens te urit amantem. Ideo quotiēs illum nobis olim charissimū habemus obuium/ toties ꝯmouemur/ uel saliunt/ trepidāt ue precordia uel liquiescit iecur/ uel tremunt oculi/ uariosqꝫ trahit uultus aduerso illo colores. Eius enim presentia latentem mente figuram animi suggerit oculis/ ac uelut sopitos sub cineribꝰ flando suscitat ignes/ hac de causa amor dicitur Inmortalis. Sꝫ hic etiam ideo mortalis habetur/ quia licet maneant semper infixi pectore uultus/ non tamen eque se mētis oculis offerunt/ quo circa feruere uicissim beniuolētia atqꝫ referuere uidetur Accedit ad hec/ quod ⁊ ferinus ⁊ humanꝰ amor sine indignatione esse nunq̄ꝫ potest. Quis illi non indignetur/ qui ipsi abstulerit animum? Ut enim pre ceteris grata libertas/ ita seruitꝰ onerosa. Itaqꝫ formosos odis simul ⁊ amas/ odis tamq̄ꝫ fures ⁊ homicidas/ tamquam specula celesti fulgore micantia/ mirari cogeris/ et amare Quid agas miser? Quo te uertas nescis heu perdite nescis/ cuꝫ tui hoc homicida esse nolles/ nolles etiam sine beato spectaculo uiuere. Cum hoc esse nō potes/ qui te perdit qui enecat/ sine hoc non potes uiuere/ qui tam miris illecebris te tibi subripit/ qui totum te sibi uendicat. Hunc fugere cupis/ qui suis te flammis adurit/ huic etiam cupis herere/ ut ipsi te possidenti proximus tibi quoqꝫ coheareas. Te ipsum miser extra te queris/ heresqꝫ raptori ut captum quandoqꝫ te redimas. Amare quidem nolles insane/ quia emori nolles/ nolles etiam non amare. Quippe qui celestium simulachro iudicas seruiendum. Quapropter hac alternatione uel fit/ ut singulis ut ita dicā momentis arescat amor/ ⁊ reuiuiscat. Ponitur etiam a Diotima inter sapientiam ⁊ ignorantiam mediꝰ/ porro amor/ que pulchra sunt sequitur Omnium pulcherrima sapientia est. Appetit igitur sapientiam. Qui sapiētiam appetit eam omnino non possidet. Quis enim presentia querat? neqꝫ etiā caret omnino. In eo enim uno saltē est sapiens quod suam inscitiam recognoscit/ qui uero ignorare se nescit/ tā res ipsas/ q̄ꝫ suam ignorat inscitiam/ neqꝫ scientiam expetit/ cuius esse se nescit expertem. Amor igitur sapientie/ quia partim sapientia priuatus est/ partim est sapiēs/ inter sapientiā ignorantiāqꝫ locatur: Hec inquit diotima est amoris conditio/ ipsiꝰ autem pulchri idest supreme pulchritudinis natura est/ Ut delicatum sit/ perfectum/ atqꝫ beatum/ delicatum in quātum sua quadam suauitate ad se allicit omniuꝫ appetitum: Perfectum/ in quantum que illexit accedentia illustrat radiis suis ⁊ perficit. Beatuꝫ ī quantū illustrata/ bonis implet eternis.

Que utilitas amoris ex eius definitione

Capitulum Undecimū

POstq̄ꝫ uero que sit amoris origo ⁊ qualis ipse sit. Diotima enarrauit. Iam quorsum tendat/ ⁊ adquid conducat hominibus aperit Omnes quidem bona habere cupimus/ nec habere solum/ sed semper habere. Sigula uero mortalium bona mutantur atqꝫ deficiunt. Ac cito cuncta uanescerent/ nisi abeuntium loco noua cotidie fierent. Ut ergo bona semper nobis quoquomodo perdurent/ pereuntia cupimꝰ recreare. Generando recreatio fit. Hinc inatus est omnibus generationis instinctus. Generatio autem cum mortalia diuinis continuatione similia reddat/ Munus est profecto diuinum. Diuinis utpote pulchris. Deformia contraria sunt formosa similia ⁊ amica. Idcirco generatio diuinum opus ī eo/ quod pulchrum ē ꝑfecte/ ⁊ facile ꝯsumatur/ ī contrario cōtra Quaꝑpter generationis ille cōatus formosa poscit ꝯtraria refugit. Quid hominū amor sit postulatis? ad quid conducat. Cupido generationis in pulchro obseruandam uitam mortalibus in rebus perpetuam hic hominum in terra uiuentium amor est. hic nostri finis amoris:

Enimuero eo ipso i tempore : quo animalium
unum quodq; uiuere dicitur : Idemq; esse / ut
a pueritia ad senectutem q̄zuis idem dicatur /
numq̄; tamen in se eadem continet. Sed nouū
semper efficitur / ut Plato inquit ⁊ uetera exu
it secundum pilos. Carnē / ossa / et sanguinem
et corpus penitus uniuersum. Neq; i corpore
solum / sed etiam i anima id contingit. Mores
consuetudines / opiniones / cupidines / uolupta
tes / dolores / atq; timores iugiter permutan
tur / nec aliquid ex istis idem / ⁊ simile persene
rat : priora quidem abolentur / noua succedunt
atq; adolescunt. Quin etiam / quod mirabili9
est / scientie quoq; non solum alie euanescunt /
alie surgunt / neq; semper secundum scientias
iidem sumus / Verum etiam una queuis scienti
arꝫ ferme idem patitur. Meditatio enim ⁊ re
miniscētia / q̄si i preterēūtis sciētie resumptio
est. Obliuio namq; / sciētie exit9 esse uidetur /
Meditatio uero nouam semper memoriam abe
untis loco restituēs / scientiam seruat / ut eisse
eadem uideatur. hoc utiq; pacto q̄cunq; in ani
mo uel corpore mutabilia sunt / seruātur. Non
quia semper omnino eadem sint / Hoc enim di
uinorum est proprium / Sed quoniam quod ta
bescit / ⁊ abit / nouum ⁊ simile sibi relinqt. Hoc
certe remedio mortalia inmortalibus reddun
tur similia. Est igitur in utraq; anime parte /
tum ea q̄ ad cognitionem spectat / tum ea qua
regitur corpus amor generationis innatus ad
uitam perpetuo ɔseruandam. Amor qui in hac
parte est ad corpus regendum accomodata / sta
tim ab initio nos impellet ad cibum potumq;
sumendum. Vt his alimentis generētur humo
res / quibus quod a corpore iugiter defluit re
summatur. Qua generatione nutritur corpus
⁊ crescit. Adulto corpore semen ipsum laces
sit / ⁊ procreande sobolis libidinem prouocat.
Vt quod in seipso semper manere non potest /
reseruatum in prole sibi persimili maneat sem
piternuz. Amor etiam generationis parti ani
me cognoscenti tributus / efficit / ut anima ue
ritatem / alimoniam propriam cōcupiscat / per
quam suo modo nutriatur ⁊ crescat / ac siquid
per obliuionem animo excidit / aut torpet pro
pter desidiam ⁊ incuriam recordationis ⁊ medi
tationis studio quasi regenerat / reuocatq; in
mētem / quod per obliuionem perierat / uel tor
puerat per ignauiam. Adultum uero iam ani /
mum flagrantissima docendi atq; scribendi sti
mulat cupiditate : ut scientia uel in scriptis
uel i discipulorum animis generata / precepto
ris intelligentia / ⁊ ueritas inter homines eter
na permaneat. Atq; ita amoris beneficio cui9
q; hominis tam corpus q̄; anima / i rebus huma
nis post mortem semper superesse posse uidētur
Amor uterq; pulchra sectatur. Is enim q corpus
regit atq; gubernat / corpus proprium ex
epulis q; delicatissimis / iocundissimis. ⁊ pul /
cherrimis alere concupiscit / ⁊ prolem formo
sam cum speciosa femina generare / ⁊ quid ad
animum pertinet eum ornatissimis gratissimis
q; disciplinis studet imbuere / ac scientiam sue
simillimam scribendo ornato pulchroq; in sti
lo edere / ⁊ docendo in animo quodam pulcher
rimo generare / puro inq̄; animo / acuto / ⁊ opti
mo. Animū quidem ipsum nō cernimus. Ideo
neq; eius inspicimus pulchritudinem. Corpus
autem umbram animi / imaginemq; uidemus.
Itaq; ex eius imagine suspicantes in corpore
formoso speciosum esse animum coniectamur.
Quamobrem formos homines libentius erudi
mus :

De duobus amoribus / ⁊ quod anima nascitur
predita ueritate. Capitulum duodecimum

De amoris definitione satis iam diximus /
nunc autem que apud Platonem sit ex
animi corporis ue fecunditate de amore distin
ctio declaremus. Omnium inquit hominuz pre
gnans ⁊ grauidum. Corpus est pregnans ⁊ ani
mus. Corpori semina suorum omniū ab initio
sunt inserta. Hinc statutis curriculis tempo
rum dentes erumpunt / prodeunt pili. barba
profunditur. procreationis semina defluunt.
Si fecūdum corpus ē grauidumq; seminibus /
multo magis animus prestantior corpore uber
rimus est / atq; suorum omnium ab initio semi
na possidet. Igitur morꝫ artiū / disciplinarꝫ ra
tiones iam diu sortitus ē aīus / suosq; fetus i
de si recte colatur statutis temporibus promit
in lucem. Quod autem rationes suorum omni

um igenitas habeat / ex appetitu eius iquisitio
ne : Inuẽtione / Iudicio / Comparatione co
gnoscimus. Quis neget animum statim a tene
ra etate uera / bona. Hõesta. utilia exoptare ?
optat autem nullus incognita. Ergo insunt
istorum alique etiam anteq̃ꝫ appetat in animo
notiones per quas ceu formas rationesqꝫ ipso
rum / ea iudicat appetenda. Idem ab inquisiti
one ⁊ inuentione probatur. si i turba hominuꝫ
querat Socrates alcibiadem sitqꝫ illum ali
quando reperturus / necesse est Socratis men
ti aliquam alcibiadis inesse figuram / ut sciat
quem hominum querat preceteris / ac repertũ
i cetu multorum alcibiadem ab aliis discerne
re ualeat. Ita neqꝫ indagaret ea quatuor ani
mus / neqꝫ aliquando inueniret / nisi haberet il
lorum. i. Ueritatis / Bonitatis / Honestatis /
utilitatis / aliquam notionẽ / per quã illa que
reret inuenturus / ut quotiens repperit que in
uestigauerat recognoscat / atqꝫ ab eoꝝ discer
nat contrariis. Neqꝫ solum ab appetitu inda
gatione. Inuẽtione / Sed etiam a Iudicio id
probamus. Quicunque enim aliquẽ sibi amicũ
iudicat / uel inimicum / quid amicitia quidue
maliuolentia sit nõ ignorat. Quo nam igitur
pacto multa uera uel falsa bona uel mala / ut so
lemus quotidie iudicaremus / ⁊ recte iudicare
mus nisi esset nobis ueritas quodãmodo / boni
tasqꝫ precognita ? Quomodo rursus structure
musice / picture ⁊ artium ceterarũ opera / nec
non inuenta philosophorum / multi etiam i iis
artibus non uersati probarent sepissime recte
et reprobarent / nisi illarum rerum forma que
dam esset / ⁊ ratio illis a natura tributa. Com
paratio quoqꝫ idem nobis ostendit. Quicunqꝫ
enim / mel uino comparans alterum altero pro
nunptiat dulcius. Quis dulcis sit sapor agno
scit / ⁊ qui Speusippum ⁊ Xenocratem confe
rens ad Platonem Xenocratem censet plato
nis similiorem / q̃ꝫ speusippum. Platonis fi
guram proculdubio nouit / Eodem modo cum
e multis bonis aliud alio melius recte existime
mus ⁊ maiori minori ue bonitatis participatio
ne aliud alio melius deterius ue appareat / ne
cesse est bonitatem nõ ignorare. Preterea cũ
e multis diuersis philosophorũ / aut etiam alio
rum opinionibus / que ueri sit similior / ⁊ pro
babilior / sepe optime iudicemus / oportet non
deesse nobis aliquem ueritatis intuitum / ut q̃
sint illius similiora non nesciamus. Quapro
pter nõ nulli i adolescẽtia / aliqui etiã sine pre
ceptore. plerique ex paucissimis doctrine ru
dimentis a preceptoribus demonstratis doctis
simi euasisse traduntur. quod numq̃ꝫ nisi mul
tum ut diximus iuuãte natura fieri potuisset.
Hoc abunde Socrates phedoni / theteto Mẽ
noni / pueris demonstrauit / docuitqꝫ posse pu
eros recte in singulis artibus respondere / si
quis prudenter eos interroget : quippe cum a
natura sint artium disciplinarumqꝫ omniũ ra
tionibus prediti.

In anima est ueritatis lumen. C. xiii.

Quo autem modo huiusmodi sint in ani
mo rationes apud Platonem uidetur
ambiguum. Siquis eos libros sequatur / quos
iunior scripsit Plato Phedrum. Memnonẽ.
⁊ Phedonem / putabit forsitan ita ferme illas
esse in animi substantia pictas tãquam in pari
ete figuras : quod in superioribus / sepe / ⁊ ame
⁊ a nobis est tactũ. Sic. n. ibi uidetur innue
re. In Sexto autem De re p. libro Diuinus
ille uir totam rem aperit : Dicitqꝫ lumen esse
mentis ad intelligenda omnia eundem ipsum
deum : a quo facta sunt omnia. Solem namqꝫ
⁊ deum ita inuicem comparat / ut quemadmo
dum se habet sol ad oculos / ita ad mentes se
deus habeat. Sol oculos generat / uimqꝫ illis
prestat uidendi. Que frustra esset ⁊ sempiter
nis obruta tenebris / nisi solis lumen adesset
corpoꝝ pictũ coloribus ⁊ figuris. In quo ocu
lus corporũ colores uidet atqꝫ figuras / neqꝫ
aliud quicq̃ꝫ nisi lumen / oculus intuetur. Ui
detur tamen uaria intueri / quia lumen ipsi in
fusum uariis externorũ corporum formulis ẽ
ornatum. Hoc quidem lumẽ in corporibus re
flexum oculus percipit. Ipsam uero in fonte
suo lucem minime substinet. Eodem pacto de
us animã procreat eiqꝫ mentem / uim ad intel

ligendum largitur, que uacua esset atq; obscu
ra nisi dei sibi lumen adesset, in quo rerum
omnium ispiciat rationes. Unde per dei lumē
intelligit atque ipsum diuinum dumtaxat lu
men agnoscit Diuersa tamen uidetur agnosce
re, quia sub diuersis rerum ideis & rationibus
ipsum intelligit. Quando quis oculis uidens
hominē, i phātasia hominis imaginē fabricat,
diutiusque in ea iudicanda reuoluitur, mentis
sue aciem tollit ad hominis rationem in diui
no lumine existentem suspiciendam. Inde sci
tilla in mente protinus emicat, ac reuera na
tura ipsa hominis itelligitur, atque de ceteris
omnibus eodem pacto. Itaque per dei lumen
omnia intelligimus. Ipsum uero purum lumē
eiusque fontem hac in uita uidere nō possumus
In hoc plane tota anime consistit fecunditas
quod in eius penetralibus lux illa dei fulget
eterna rerum omnium ratōnibus, ideisque ple
nissima, ad quam anima quotiens uult uite pu
ritate, & summa studii intentione conuertitur
Conuersa scintillis emicat idearum.

Unde amor erga masculos, Unde erga femi
nas. .Capitulum. .xiiii.

ITa pregnās hominum corpus ut Plato
uult, pregnans & animus, & amb o amoris
incitamentis stimulantur ad partum. Ceterum
alii uel propter naturam, uel propter educati
onem ad animi fetus sunt q̄z corporis aptio
res. Alii & quidem plurimi contra. Illi cele
stem secuntur amor, Isti uulgarem. Illi na
tura idcirco mares & illos quidē iam pene adul
tos potius, q̄z feminas, aut pueros amant.
Quoniam in eis magis admodum uiget mētis
acumen. Quod ad disciplinam: quam illi ge
neraturi sunt propter excellentiorrem sui
pulchritudinem est aptissimum. Alii contra,
propter congressus uenerei uoluptatem & cor
poralis generationis effectum. Quoniam ue
ro genitalis illa uis anime, utpote cognitio
nis expers sexuum nullum habet discrimen,
natura tamen sua totiens incitatur ad gene
randum quotiens formosum corpus aliquod in

dicamus. Contingit plerumque ut qui cum
masculis conuersantur, quo genitalis partis
stimulos sedent, illis se misceant. Hi pre
sertim in quorum genesi uenus in signo mascu
lino & cum saturno fuerit: uel in saturni fini
bus uel saturno opposita. Oportebat autem
animaduertere genitalis partis illius incita
menta, non irritum hoc iacture opus, sed se
rendi & procreandi officium affectare atque
a masculis ad feminas eam traducere: huius
modi quodam errore nefarium scelus, illud
exortum putamus: quod in legibus suis plato
tamquam homicidii speciē acerrimme detesta
tur. Quippe non minus homicida censendus
est qui hominem preripit nasciturum, q̄z qui
natum tollit e medio. Audacior quidem qui
presentem abrumpit uitam. Crudelior autem
qui lucem inuidet nascituro, & non dum natos
suos filios enecat.

Supra corpus est anima. super animā angelus
super angelum deus.
Capitulum. .xv.

VErum de gemina ubertate anime, ge
minisq; amoribus hactenus. Deinceps
quibus gradibus Diotima Socratem ab infi
mis ad superna euehit differamus. A corpo
re in animam, ab anima in agelum, Ab ange
lo reducit in deum. Hos quatuor rerum gra
dus in natura esse debere ita licet argumenta
ri. Omne corpus ab alio quodam mouetur,
mouere autem seipsum natura sua non potest
Cum nec agere per se quicquam ualeat, Sed
propter aīe pñtiā se ipso moueri uidetur, &
propter animam uiuere, & presente quidem
anima se ipsum mouet, quodammodo. Absen
te uero ab alio dumtaxat mouetur, utpote
quod hanc ex se ipso naturam non habeat.
Sed anima proprie uim seipsam mouendi pos
sideat. Nam cuicumque adest uim ad seip
sum mouendum impertit: quod autem ipsa
sui presentia impertit aliis. hoc ipsa multo
prius magisque debet habere. Est igitur ani
ma supra corpora utpote: que se ipsam secun

233

dum essentiam suam mouere queat / atque id
circo super illa debeat esse: que non ex se ipsis
sed aliorum presentia ut se moueāt assecūtur
Cum dicimus se ipsa moueri animam / non trā
sitiue / ut ita dixerim / quemadmodum a Pla
tone accipi uoluit aristoteles / sed absolute
uerbum illud proferimus / ut cum stare p se de
um. Lucere solē p se. Calere ignem asseuera
mus. Non enim pars anime mouet / pars agita
tur / sed tota ex se. i. sua natura mouetur.
hoc est ab alio in aliud ratione discurrit / Ac
nutritionis augmenti / generationis opera p
interualla tempoꝝ / transigit. Tēporalis ista
discursio ex se ipsa cōpetit anime. Quia quod
super eam est / non aliis momentis alia / sed
uno eternitatis punto simul intelligit omnia.
Qua propter recte primus a Platone motus
⁊ primum temporis interuallū in anima poni
tur. Unde ⁊ motus ⁊ tempus in corpora transe
unt. Qm̄ uero ante motum statum esse neces
sarium est. Cum status sit motione perfectior
supra rationem anime mobilem oportet stabilē
aliquā intelligentiā repperiri: que secundum
se totam intelligentia sit / ⁊ actu semper intel
ligentia. Anima enim nō se tota / neqꝫ semp /
sed ex quadam sui parte / ⁊ quādoqꝫ intelligit /
neqꝫ certam habet / sed ambiguam intelligen
di uirtutē. Ut ergo / quod perfectius est. Il
lud: quod est impfectius ātecedat / supra mē
tem anime / que mobilis est / que pars: que iter
missa / que dubia / ponēda est angeli mens stabi
lis / tota / continua / atqꝫ certissima / ut quem
admodum corpori ab alio agitato anima per se
mota precedit. Ita anime per se agitate mēs
stabilis per se precedat: Et quēadmodum cor
pus per animā habet ut sese moueat / atqꝫ ideo
non omnia corpora / sed animata / sponte sua
moueri uidentur? Ita anima per mentem ha
bet quod semper intelligat. Si enim suapte na
tura anime intellectus inesset / omnibus etiaꝫ
bestiarum competeret animabus / Quemadmo
dum sui ipsius agitandi potestas. Non igitur
anime intellectus per se primoqꝫ competit.
Quare eam antecedat oportet: quod per se
primoqꝫ mentis est cōpos. huiusmodi angelus
est animis excellentior Sed enim angeli men
tem / rerum illud pricipium summumqꝫ bonū /
quod in parmenide Plato ipsum unum uocat /
necessario supereminet. Quippe super omnē
rei composite multitudinē unum ipsum / Sim
plex debet esse natura. ab uno enim numerus /
⁊ a simplicibus ɔpositio tota conflatur. Mens
aūt illa licet imobilis sit / nō tā unū ipsū pur
simplex existit. Intelligit enī se ipsam ubi di
uersa iter sese quoquomō uidentur / Hec tria
quod intelligit. quod itelligitur / Intellictio
Alia enim ex ipsius ratio est / prout itelligit /
prout intelligitur alia / alia item prout intel
lectio est. Habet preterea cognoscēdi poten
tiam ante cognitionis actum per se prorsus in
formem. cognoscendo formatur: que intelli
gēdo ueritas lumen cupit ⁊ capit: quo uidetur
anteqꝫ intelligeret caruisse. habet quoqꝫ in se
idearum omnium multitudinem. Cernis quā
ta sit: qꝫ uaria in angelo multitudo / atqꝫ cō
positio? Itaqꝫ ipsi purum unum ⁊ simplex pre
ponere cogimur. Ipsi autem uni deo nihil pos
sumus anteponere / quia uerum unum omnis
multitudinis. Omnis cōpositionis est expers
Quod si supra se quicqꝫ haberet / ab illo utiqꝫ
fieret / quare ab eo dependens i hoc ipso ab eo
dem degenereraret / ut a causa omnis solet ef
fectus. Ideoqꝫ nō unum iam esset ⁊ simplex /
sed saltem ex duobus compositum. s. ex cau
se sue munere / pprio ue defectu. Ipsum itaqꝫ
unum ut Plato uult ⁊ Dionysius areopagita
confirmat / omnia supereminet: Excellentis
simumque dei nomen unum ipsum ab utroque
censetur. Huius sublimitatem ratio quoque
illa nobis ostendit: quod eminentissime cause
donum esse debet amplissimū: uirtutisque sue
prestātia se ad cuncta protendere. Unius mu
nus per uniuersa se propagat. Nam non mēs
solum una est / ⁊ anima quelibet una corpus
quodlibet unum / sed etiam informis ipsa ma
teries / rerumqꝫ priuatio una quodammodo di
citur. Nam unum silentium dicimus. Unam
obscuritatem. Mortem unam. Mētis tamen
⁊ anime munera ad eam usque non extendun
tur. Mens enim speciem artificiosam ordinē
que largitur. Anima uitam prestat ⁊ motum
informis uero ⁊ prima mundi mate /

ria/rerumqꝫ priuatio speciei ⁊ uite est expers
Ita ipsum unum mentem ⁊ animam antecedit
Cum munus eius latius diffundatur / Eadem
ratione mens animã uidetur excedere: Quia
uita munus aie nõ oibus datur corporibꝰ. Om
nibus tñ his speciem / ordinẽqꝫ mens tribuit.

Que comparatio inter deum / angelum / ani
mam / corpus. Capitulum. xvi.

Ergo a corpore in animam ab hac in an
gelum. Ab hoc in deum ascẽdimus. De
us super eternitatem est. Angelus in eterni
tate est totus. Sane tam eius operatio q̃ɜ es
sentia stabilis permanet. Status autem eter
nitatis est proprius. anima partim in eternita
te est / partim in tempore / Eius enim substan
tia eadem semper absqꝫ ulla incremẽti aut de
crementi mutatione perdurat. Operatio au
tem ut paulo ante mõstrauimus per temporis
īterualla discurrit. Corpus tempori omnino
subiicitur. Nam ⁊ substantia eius mutatur / ⁊
operatio eius omnis temporis spatiũ exigit.
Igitur ipsum unum supra statum / motum ue
existit. Angelus In statu. Anima in statu pa
riter atqꝫ motu. Corpꝰ solo in motu locatur
Unum rursus super numerum / motum / locũqꝫ
manet. Angelus in numero super motum ⁊ lo
cum ponitur. Anima in numero motuqꝫ. Sed
sup locum. corpus numero / motui / loco subii
citur. Siquidem ipsum unum / neqꝫ numerum
ullum / aut cõpositionẽ partium habet. neque
ullo pacto ab eo qđ ẽ mutatur / neqꝫ loco clau
ditur ullo. Angelus numerum qdem habet
partium uel formarum sed a motu locoque est
liber. Anima partium habet / ⁊ affectuum
multitudinem / ⁊ raciocinationis ꝓgressione
perturbationumqꝫ uarietate mutatur. Sed a
loci limitibꝰ est exempta. Corpus autem his
omnibus est obnoxium.

Que comparatio inter pulchritudines dei /
angeli / anime / corporis. Cap. xvii.

Eadem uero inter quatuor hec / ⁊ eorum
formas est comparatio. Nempe corpo
ris forma in multarum partium compositione
consistit. Loco astringitur. Tempore labi
tur. Species animi temporis quidem uicissitu
dines patitur / ⁊ partium continet multitudi
nem. Sed a loci terminis est absoluta. An
geli uero species numerum habet solum a duo
bus aliis inmunis existit. Dei autẽ nihil isto
rum perpetitur. Corporis utiqꝫ formã uides.
Uis ne animi quoqꝫ speciem intueri? Detrahe
corporali forme ipsius materie pondus / limi
tesqꝫ locorũ. relinque cetera. Animi iam spe
ciem habes. uis ⁊ angeli? Deme obsecro non
loci spatia solum. Sed tẽporis quoqꝫ progres
sum. cõpositionẽ multiplicẽ retine / eã proti
nus nancisceris. Cupis etiam dei pulchritudi
nem cernere? Auferas i super multiplicem il
lam formarum compositionẽ / simplicem pror
sus relinque formam / confestim dei speciem
fueris consecutus. Uerum quid mihi tandem
subtractis istis reliquũ supereri? An tu esse
aliud q̃ɜ lucem pulchritudinem ducis? Porro
corporum omnium pulchritudo lumẽ illud est
solis: quod uides tribus illis infectum. forma
rum multitudine. Nam multis id aspicis figu
ris coloribusqꝫ depictum. Loci spatio / tempo
rali mutatione. Tolle sedem eius in materia
ut preter locũ reliqua duo retineat / huiusmo
di ꝓrsus est animi pl̄chritudo. Tolle hinc tẽ
poris si lubet mutationem / Mitte reliquũ / lu
men. Restat sine loco. sine motu clarissimũ
Sed omnibus in sculptum rerum omniũ ratio
nibus. Id ãgelus est. Id angeli pulchritudo
Tolle postremo diuersarũ illũ numeꝝ ideaꝝ
Unam simplicẽ ac merã relinque lucẽ. Instar
lucis eius: q̃ i globo solis ipso ꝑmanet / ꝑ aerẽ
non dispergitur. Iã dei pulchritudinẽ quodã
modo ꝯprehẽdis: que tantũ saltẽ formas reli
quas ancellit / quãtũ lux illa solis in se ipsa me
ra una in uiolata splendorẽ solis ꝑ nubilosum
aera disiectum / diuisum: infectum / obscuratũ
exuperat. Fons itaque totius pl̄chritudinis
deus est. Fõs itaqꝫ totius amoris ẽ deus. Lu
men preterea solis in aqua umbra quedã est ad
clarius eiusdẽ lum in aere: Splendor in aere
umbra similiter ad eiusdẽ in igne fulgorẽ / ful
gor in igne / umbra ad lucẽ solis eodẽ ipso in
sole fulgentẽ. Eadẽ est iter quatuor illas cor
poris / animi / angeli / dei pulchrituidines com
paratio. Deus numquam ita decipitur / ut
sue speciei umbram in angelo amet quidem:

propriam sui / ac ueram negligat pulchritudi
nem. Neqꝫ angelus usqꝫ adeo capitur anime
specie q̃ ipsius est umbra / ut sui umbra deten
tus figuram propriam deserat. Anima tamen
nostra: quod summopere dolendū est. hec eni
est totius nostre infelicitatis origo. Anima
inqꝫ sola ita corporalis forme blāditiis delini
tur / ut propriam posthabeat speciem. Corpo
ris uero formā que sue ūbra est sui ipsius obli
ta sectectur. Hinc crudelissimum illud apud
Orpheum. Narcissi fatum. Hinc hominū mi
seranda calamitas. Narcissus quidem adole
scēs. i. temerarii ⁊ imperiti hominis animus
Qui uultum non aspicit. propriam sui substan
tiam / ⁊ uirtutem nequaquam animaduertit.
Sed eius umbram in aqua ꝑsequitur ⁊ amplec
ti conatur. i. pulchritudinem in fragili corpo
re ⁊ instar aque fluenti q̃ ipsius animi umbra
est admiratur. Suam quidem figuram deserit
umbram numquam assequitur. Quoniam ani
mus corpus sectando se negligit / ⁊ usu corpo
ris non impletur nō. n. ipsum re uera appetit
corpus. Sed sui ipsius speciem a corporali for
ma: que speciei sue imago est illectꝰ: quemad
modum narcissus affectat. Cumqꝫ id minime
aduertat / dum aliud quidem cupit aliud sequi
tur / desiderium suum explere nō potest. Ideo
in lachrymas resolutus cōsumitur. i. animus
ita extra se positus ⁊ delapsus in corpus perni
tiosis ꝑturbationibus cruciatur / Corporisqꝫ
īfectus sordibus / q̃ moritur. Cum iam cor
pus esse potiusqꝫ animus uideatur / Quam uti
que mortem ut Socrates deuitaret. Diotima
ipsum a corpore ad animum / ab hoc in angelum
ab eo reduxit in deum.

Quomodo aīa a corporis pulchritudine ad dei
pulchritudinem eleuetur. Cap. xviii.

AGite conuiue charissimi Diotimam fin
gite. Ita Socratē alloquentem. Nul
lum corpus o Socrates undiqꝫ pulchrum. Nā
aut hac ī parte formosum / illa deforme / aut ho
die formosum / alias minime / aut ab alio pul
chrum / ab alio turpe censetur. Ergo corporis
pulchritudo turpitudinis contagione coinqui
nata / pura / uera / ⁊ prima pulchritudo esse nō
potest. Quin etiam pulchritudinem turpem
esse nemo aliquando suspicatur: quemadmodū
neqꝫ sapientiam esse insipientem. Corporum
uero dispositionem quamdoqꝫ speciosam / quā
doque turpem putamus. Eodemque tempore
de illa alii aliter sentiunt: Non igitur prima
⁊ uera est in corporibus pulchritudo. Adde
quod multa corpora / uno pulchritudinis uocā
tur cognomine. Una igitur est in corporibus
multis pulchritudinis natura communis / per
quam similiter pulchra denominantur. Unaꝫ
uero naturam huiusmodi sicut in alio est. i. in
materia: sic ab alio dependere putato. Quod
enim in se ipso substentari non potest: multo
minus a se ipso pendere. Numquid a materia
dependebit? minime. Nihil enim deforme ⁊ ī
perfectum se ipsū ornare potest / atqꝫ ꝑficere
Quod autē unum ē / ab uno debet oriri. Qua
propter una multorū corporum pulchritudo
ab uno aliquo incorporali pēdet artifice. Ar
tifex unus omnium deus est: qui per angelos /
atque animas pulchram quotidie reddit omnē
mundi materiam. Propterea ueram illam pul
chritudinis rationem in deo eiusqꝫ ministris /
potiusqꝫ ī mundi corpore repperiri putandum
Ad eam rursus his gradibus facile ut arbitror
ascendes o socrates. Si oculos tibi linceos
natura dedisset mi Socrates / ut aspectu que
libet occurrentia penetrares formosissimum
illud extrinsecus alcibiadis tui corpus tibi
turpissimum uideretur. Quantum est: quod
amas amice? Superficies dumtaxat / Immo
color te rapit. Immo quedam reflexio lumi
num: ⁊ umbra leuissima. Seu te uana imagina
tio decipit / ita quod somphias potius q̃ quod
uideas amas. Ceterum ne tibi uidear pe
nitus aduersari / sit sane Alcibiades iste for
mosus. At enim quota parte formosus? om
nibus profecto membris preter q̃ naso simo
⁊ elatioribus q̃ deceat superciliis. Hec tamē
in phedro speciosa sunt. Sed crurū in eo cras
situdo non placet. Decora hec apud charmidē
nisi gracile te collū offenderet. Ita si homi
nes singulos obseruabis / nullum ex omni par
te laudabis. Quicquid ubique rectum est col
liges / figuram apud te integram

gram ex obſeruatione omnium fabricabis ſ ut abſoluta humani generis pulchritudo: que ĩ multis reperitur ſparſa corporibus in aĩo tuo ſit unius imaginis cogitatõe collecta. cuiuſqꝫ hoĩs figurã paruipendes / o ſocrates ſi ad iſtam contuleris. Iſtam uero non tam corporum / q̃ꝫ animi tui beneficio poſſides. Itaqꝫ iſtam potiꝯ quam tuus animus fabricauit / ⁊ animum ipſum eius artificem: q̃ꝫ exteriorem illam mancam diſperſamqꝫ amato. Quid autem in aĩo amare te iubeo ſ animi pulchritudinẽ. Lux aũt ẽ pulchritudo corpoꝝ / Lux ẽ ⁊ animi pulchritudo / Lux animi ueritas: quã ſolam amicꝯ tuus Plato ĩ uotis ſuis a deo poſtulare uidetur. Da mihi Inquit / deus ut meꝯ aĩus pulcher efficiatur ⁊ q̃ ad corpus attinent / Animi pulchritudinẽ nõ impediãt / ſolum ſapientẽ diuitẽ putẽ. In his Plato declarat pulchritudinẽ animi / ĩ ueritate ſapientiaqꝫ conſiſtere. Eã a deo hoĩbus tribui. Veritas una ẽ ⁊ eadẽ nobis a deo tributa ĩ uariis eius effectibꝯ uariaꝝ uirtutũ cognomẽta ſortitur / ꝓut diuina demõſtrat ſapiẽtia / quam a deo preceteris Plato popoſcit / prout naturalia / ſciẽtia. Vt humana / prudẽtia. Vt equos facit / iuſtitia. Vt inuictos / fortitudo / ut tranquillos / dicitur tẽpantia. Ex his duo uirtutum genera numerantur. Morales inq̃ꝫ uirtutes / ⁊ intellectiue illis preſtãtiores. Intellectiue ſunt. Sapientia / Scientia / Prudẽtia / Morales / Iuſtitia / Fortitudo / ⁊ tẽperantia. Morales ꝓpter opatiões eaꝝ ciuiliaqꝫ officia notiores ſunt. Intellectiue ꝓpter recõditam ueritatẽ occultiores. Preterea qui honeſtis moribus educatur utpote purior aliis facile ad intellectiuas uirtutes erigitur. Ideo pulchritudinem animi / que cõſiſtit in moribus primam ꝯſiderare te iubeo / ut intelligas unam eſſe moꝝ omnium rationem. per quã ſimiliter honeſti uocantur. Vnaꝫ. ſ. uite puriſſime ueritatem / q̃ iuſtitie / Fortitudinis / Temperãtie actionibus / ad ueram nos ꝑducit felicitatem Vnam igitur hanc ueritatem: morum / lucẽqꝫ animi ſpecioſiſſimã primũ diligito. Scito quĩ etiam ſupra mores ad ſapientie / ſcientie / prudentie lucidiſſimam ueritatẽ te protinus adſcenſurum: ſi conſiderabis hec animo optimiſ moribus educato concedi atqꝫ in eis normam moralis uite rectiſſimam contineri. Quãuis autẽ uarias ſapiẽtie / Scientie / Prudentieqꝫ doctrinas contuearis. In cunctis tamen unicam eſſe ueritatis lucem exiſtimato. per quam omnes pulchre ſimiliter apellantur. Eam tibi utpote ſuppremaꝫ animi pulchritudinẽ ſummopere amare precipio. Sed enim una hec in doctrinis plurimis ueritas. prima omnium ueritas ideo eſſe nequit. Quoniam in alio eſt / cum ſit in multis diſtributa doctrinis. Quicquid autem iacet in alio ab alio certe depẽdet neqꝫ tamen ueritas una a doctrinarum multitudine naſcitur. Quod enim unũ eſt / ab uno debet oriri. Quare opportet unam quandam eſſe ſuper animam hominis ſapientiam: que nõ per diuerſas ſit diuiſa doctrinis / Sed una ſapientia ſit a cuius unica ueritate. Veritas hominum multiplex oriatur, Illam o Socrates unicam unice ſapientie lucem / angeli pulchritudinem eſſe memento: que tibi ſup animi ſpeciem ſit colenda. Ea ut in ſuperioribus demõſtrauimus corporum ſpeciem antecellit / Quia neqꝫ loco aſtringitur: neqꝫ ſecundum materie partes diuiditur: neqꝫ corrũpitur. Antecellit ⁊ animi ſpeciẽ: quia etterna eſt penitus: neqꝫ temporali diſcurſione mouetur. Quoniam uero angeli lux in idearum compluriũ ſerie micat / ac ſupra multitudinem omnem unitas ſit oportet: que eſt numeri totiꝯ origo: neceſſe eſt eam ab uno rerum omnium principio: quod ipſum unum uocamus effluere. Ipſius itaque unius lux penitus ſimpliciſſima infinita pulchritudo eſt: quia nec materie ſordibus inquinatur / ut corporis ſpecies / neqꝫ ut animi forma temporali progreſſione mutatur / neque ut angeli ſpecies multitudine diſſipatur. Omnis autem qualitas ab extra / neo additamento ſecreta dicitur apud phyſicos infinita ſi ĩ ſe ipſo ſit calor frigore / ⁊ humore nõ impeditus / materie pondere nõ grauatus / calor dicitur infinitus / quia uis eius libera eſt / neqꝫ ullis additionis limitibus coarctatur. Similiter lumen ab oĩ corpore liberũ infinitũ: nã ſine modo / ac termino lucet / q̃õ natura lucet ſua / q̃ñ ab alio minime terminatur.

Itaqꝫ dei lux ⁊ pulchritudo, que mera est, pr
sus ab aliis omnibus absoluta absque dubio infi
nita dicitur pulchritudo. Infinita uero pul,
chritudo, inmensum quoqꝫ requirit amorem.
Quapropter te obsecro Socrates ut certo
quodam modo ⁊ termino cetera diligas, deum
uero amore diligas infinito, neque ullus diui
no modus adsit amori.

Quomodo deus amandus. Cap. xix.

HEc Diotima Socrati, Nos autem uiri
clarissimi non solum sine modo deum,
ut iubere Diotima fingitur. Sed deum solum
amabimus. Ita enim mens ad deum: ut ad so
lem acies oculorum. Oculus autem nõ modo
lumen preceteris: sed ⁊ solum appetit lumen
Si corpora, si animos. Si angelos diligemus
non ista quidem: sed deum in istis amabimus.
In corporibus quidem dei umbrã. In animis
dei similitudinem. In angelis eiusdem imagi
nem, Ita deum ad presens in omnibus dilige
mus, ut in deo tandem omnia diligamus. Nã
ita uiuentes eo proficiscemur, ut ⁊ deum ⁊ in
deo omnia uideamus amemusqꝫ ⁊ ipsum, ⁊ que
in ipso sunt omnia. Et quisquis hoc i tempore
sese deo charitate deuouerit se denique recup
abit in deo, Nempe ad suam: per quam crea
tus est redibit ideam, ibi rursus, siquid ipsi de
fuerit reformabitur, idee sue perpetuo cohere
bit. Uerus autem homo ⁊ idea hominis idem.
Ideo qsqꝫ nostrũ i terris a deo separatus ñ ue
rus ẽhõ cũ a sui idea sit forma qꝫdisiũctus adeã
nos diuinus amor, pietasqꝫ perducet, cũ hic di
scerpti sim⁹ ⁊ mutilati, idee tũc nrẽ amãdo cõ
iuncti integri homines euademus, ut deum pri
mo in rebus coluisse uideamur, quo res deĩde i
deo colamus, resqꝫ in deo, ideo uenerari, ut
nos ipsos preceteris amplectamur ⁊ amãdo de
um nos ipsos uideamur amasse.

Oratio Septima. Cap. primum.
Conclusio supradictoꝝ ⁊ opinio Guidonis
Caualcantis philosophi.

POstremo Christophorus Marsupinus.
Uir humanissimus alcibiadis personam
gesturus iis ad me uerbis conuertitur. Gratu
lor equidem Marsili Iohãnis tui familie plu
rimum: que iter multos ⁊ doctrina ⁊ rebus ge
stis clarissimos eqtes Guidonẽ philosophũ
peperit de re. p. bene meritum, ⁊ aculeis dia
lectice cunctis suo seculo precellentem: qui
hunc amorẽ Socraticum tam moribus qꝫ car
minib⁹, imitatus breui quecumqꝫ a uobis sunt
dicta pstrinxit. phedrus enim amoris originẽ
tetigit ex chaos uisceribus emanantem. Pau
sanias iam natum amorem geminam diuisit in
specciem, Celestem s. ⁊ uulgarem Erixima,
cus eius aperuit amplitudinem dum cunctis in
rebus eum sic inesse monstraret i partes gemi
nas distributũ. Aristophanes quid agat iu sin
gulis tam amplissimi dei presentia declarauit
ostẽdẽs p hũc fractos hõies resarciri Agathon
quanta sit eius uirtus, potentiaqꝫ tractauit,
cum ab eo solo beatos fieri homines disputaret.
Socrates tandem a diotima edoctus summa,
tim quid sit amor ⁊ qualis, ũde ortus, quot ha
beat partes, quorsum tendat, ⁊ quantum uale
at explicauit Guido caualcãtes philosoph⁹,
omnia hec artificiosissime uidetur carminibus
suis inseruisse. Quemadmoduꝫ solis radio spe
culum modo quodam pcussum splẽdet iteruꝫ,
et proxime sibi appositam lanam reflexione il
la splendoris inflammat. Ita ille partem aie:
quã obscurã phãtasiã uocat, atqꝫ memoriã ceu
speculum, pulchritudinis ipsius, solis locum
habentis simulachro tamqꝫ radio quodam per
oculos hausto censet ita pulsari, ut ipsa sibi
ex illo alterũ effingat simulachrum qsi simula
chri primi splẽdorẽ: quo appetẽdi uis ñ aliter
qꝫ lana accendatur ⁊ amet. Addit amorẽ hũc
primum in appetitu sensus accensum a forma
corporis per oculos inspecta creari. Sed eam
ipsam formam non eo modo: quo in corporis
materia est. in phãtasiam imprimi, sed sine
materiata. Itamẽ ut certi cuiusdam hominis
signato in loco, ⁊ tempore positi sit imago.
Rursus imaginis huiusmodi speciem aliquam
statim in mente lucere: que nõ amplius unius
cuiusdam humani corporis ut erat i phãtasia
uideatur esse similitudo sed totius eque gene
ris humani ratio comunis ⁊ definitio. Itaqꝫ
sicut ex phãtasie imagine a corpore sumpta, i
appetitu sensus, corpori dedito, amor ad sen
sum pcliuis exoritur, Ita ex hac mẽtis specie

rationeq; comuni/tamq̃ʒ a corpore remotiſ
ſima/amor alius i uoluntate naſcitur a comer
tio corporis alieniſſimuſ. Illum i uoluptate
hunc in contemplatione locauit. Illum circa
particularem corporis unius formam reuolui
putat/hunc circa uniuerſalem totius humani
generis pulchritudinem/hos utique amores ſi
bi ipſis in homine repugnare/⁊ illum deorſum
ad ferinam ⁊ uoluptuoſam depellere/hunc ſur
ſum ad angelicam uitam/contemplatiuamque
attollere/hunc abſq; perturbatione uult eſſe
et i paucis repperiri. Illum multis paſſionibꝰ
anxium/ac plurimos occupare. Ideo iſtum pa
ucis uerbis abſoluit/in alterius paſſionibus
enarrandis prolixior. Quoniam uero eadem
apertiſſime/que ⁊ uos in ſuperioribus narraui
ſtis hic explicat ea in preſentia recenſere opꝰ
eſſe nõ cenſui. Uerum cognouiſſe ſufficiat phi
loſophum hunc aliquam chaos informitatem/
qualem ſupra uos poſuiſtis i amoris procreati
one miſcuiſſe/dum diceret obſcuram phãtaſiã
illuminari/atq; ex illius obſcuritatis ⁊ huius
luminis mixtione/amorem originem ducere/
amorem preterea geminum illum celeſtem/at
que uulgarem/quis in eius uerbis nõ uideat ?
originẽ quin etiam illius primam indiuinoruʒ
ſecundam i coporum collocat pulchritudine.
Solem namque dei lucem Radium. corporum
formam intelligit/finem poſtremo ſuum uult
eiuſdem principiis reſpondere duʒ alios uſque
ad formam corporis/alios uſque ad dei ſpeciẽ
amoris prouehit inſtigatio.

Socrates fuit uerus amator/⁊ cupidini ſimi/
lis. /Capitulum. . Secundum.

DE amore hactenus/Ad alcybiadem ⁊
Socratem ueniamus. Poſtquam conui
ue ſatis amantiũ deum laudauerant/reliquũ
erat ut dei huius cultores legiptimi laudarẽ
tur/maxime omnium legiptime amaſſe Socra
tes ab omnibus perhibetur. Is cum per omnẽ
uitam palam ſine ulla prorſus diſſimulatione
in caſtris cupidinis militaſſet a nullis umquaʒ
notatus eſt quaſi minus honeſte/quemquam di
lexerit. huic uite ſeueritas/⁊ alienoꝝ ſce
lerum correptio frequens/multos/⁊ magnos
uiros/ut ſolet ueritas iſenſos redideraт/Ani
tum/Melitum/Liconem preſertim ciues in re
.p. potẽtiſſimos. Trhaſimacum polium ⁊ Cal
liam oratores. Ariſtophanem preterea comi
cum acerrimum habuit inſectatorem/Sed ne
que ciues illi in accuſatione: qua ſocratem in
iudicium traxere in honeſtos ãmores inſcripſe
runt/neque oratores eius hoſtes tale quicquã
Socrati obiecere: neque Ariſtophanes Comi
cus licet alia multa ⁊ abſurda i diõyſius colli/
gat in Socratem maledicta. An cenſetis eum
ſi taʒ feda ſe labe coiquinaſſet/immo niſi fuiſ
ſet ab huius criminis ſuſpitione remotiſſimus
Uenenoſas talium detractorum linguas eua
ſurum fuiſſe ? Nunquid optimi uiri illud in ſu
perioribus animaduertiſtis/quod dum Plato
ipſum fingit amorem Socratis omnem pingit
effigiem/ac numinis illius figurã ex Socratis
perſona deſcribit/quaſi uerus amor/ac Socra
tes ſimilimi ſint/atque ideo ille preceteris
uerus ſit legiptimuſq; amator. Agite iaʒ amo
ris picturam illam in animum reuocate. Uide
bitis i ea Socratem figuratum. Socratis per
ſonam ante oculos ponite. Macilẽtũ Aridũ/
ſqualidumq; uidebitis hominẽ. s. natura melã
colicum ut fertur atq; hirſutum. Extenuatũ   Socrates absque calceis incedebat
inedia. Incuria ſordiduʒ. Nudũ preterea. i.
ſimplici ⁊ ueteri optum palliolo. Sine calceiſ
incedentem. Ita ſemꝑ ſolitũ incedere Socra
tẽ apud Platonem phedrus oſtendit. Humilẽ
perq; infima uolantẽ. Humi ſemper ſocratis
defixus erat aſpectus/ut ait phedon/loca in
ſuper uilia frequentabat/aut enim in ſimonis
coriarii/aut i ſculptoꝝ officinis obuerſabatur
Ruſticis ⁊ incõptis utebatur uocabulis/quod
illi obiicit callicles in gorgia/Adeo preterea   Patientia Socratis
mitis/ut multis laceſſitus iniuriis/ſepe etiã
pulſatus ne commotꝰ quidẽ aio fuiſſe tradatur
Sine domicilio. Interrogatus Socrates cu
ias eſſet/Mũdanus inquit. Ibi enim patria.
Ubi bonum: Sed neq; huic ꝓprii lares/neque
mollis lectus/neq; delicatus uictꝰ neq; preti
oſa ſupellex. Ad fores inuia ſub diuo dormiẽs
hec aptũ pectus ⁊ cor patens oĩbus i Socrate
noſtro ſignificãt/Preterea quod ⁊ uiſu delec
tabatur atque auditu. que fores animi ſunt:
quod etiam ſecurus ⁊ intrepidus incedebat/

Iacebatqꝫ etiam si oportuisset pallio obuolutus ubiqꝫ. Semper egenus. Quis nesciat Socratē sculptoris ⁊ obstetricis fuisse filium. Et ⁊ usqꝫ in senectutem ī sculpendis lapidibus manu propria uictum quesisse / nec habuisse umquam unde se satis ⁊ filios aleret. Hic inopiam sue mentis passim confitebatur / Interrogans omnes / nihil scire se predicans. Uirilis erat enim / constantis animi inuicteque sententie qui etiam archelaum macedonem ⁊ Scopā cranonium: eurilocumque larisseum aspernatus est alto animo: cum ab eis missas pecunias non acceperit / neqꝫ ipse ad eos uoluit proficisci. Audax / feroxqꝫ. Quanta / eius fuerit in rebus bellicis fortitudo / Alcybiades in conuiuio explicat copiosissime: cui Socrates cū in potydea uicisset uictoriā sponte dicitur cōcessisse. Uehemēs Erat quippe ut recte Topirus physionomus iudicauerat concitatissimus. Sepe uero inter loquendum agente id orationis uehementia iactare digitos solebat / ⁊ crines uellere. Facūdus. Huic rationes in utramqꝫ partem ferme pares dum dissereret suppetebant Hic licet incomptis uerbis uteretur / ut ī conuiuio alcybiades ait / magis tamen quā themistocles ⁊ pericles / omnesqꝫ ceteri oratores audientium animos commouebat. Pulchris ⁊ bonis insidiatur. Insidiatum sibi semp fuisse Socratem alcybiades inquit / eoꝝ quippe: qui honesta indole prediti uidebātur / amore captus eosdem rationibus suis ad philosophie studia Socrates capiebat. Callidus Sagaxqꝫ uenator. Socratem uenari solitum ex corporis forma diuinam speciem In superioribus satis est dictum: ⁊ in prothagora Plato testatur. Machinator multis modis ut indicant Platonis dialogi sophistas confutabat. adolescētes exhortabatur / modestos uiros erudiebat. Prudētie studiosus. Fuit enim tāta prudentia / ⁊ ī presagiendo tam perspicax: ut quisquis contra eius consilium quicquam auderet perderetur / quod in theage a Platone narratur / Per omnem uitam philosophans hic in sua illa apud iudices defensione iudicibus edixit / ut si ea conditione eum morte absoluerent / ut numquam postea philosopharetur / se mori malle qꝫ philosophari desinere. Incantator / fascinator / ueneficus atqꝫ sophista. Nā alcybiades ait se magis socraticis uerbisqꝫ marsie olympique excellentium musicoꝝ melodia mulceri. Demonem uero illi fuisse familiarem / ⁊ accusatores sui ⁊ amici testātur. Sophistam quoqꝫ Socratem aristophanes comicus apellauit / atqꝫ etiam sui accusatores: Quippe cui equa esset hortandi ⁊ dehortandi facultas. Inter sapientiam ⁊ scientiam medius. Cum omnes homines ignorantes sint Inquit. Socrates Hoc ego tantum a ceteris differo / quod meam ignorātiam non ignoro cum alii prorsus ignorent. Ita erat inter sapientiam ⁊ ignorantiam medius: quia licet res ipsas nesciret / suam tamen ignorantiam cognoscebat. Quas ob res Socratem amori similimū / ideoqꝫ uerissimum amatorem post amorē ipsum laudandum alcybiades iudicauit Ut in eius laude intelligamus / Omnes: qui similiter amāt esse laudatos. Que socratis laudes sint hic audiuistis / ⁊ ī Platonis uerbis alcybiadis ore patent clarissime: quo etiam pacto amabat Socrates cognoscere potest qui Diotime doctrine meminerit. Ita enim amauit Socrates / ut supra Diotima docuit.

De amore ferino quod insanie species est.

Capitulum Tertium.

Uerum interroget forte quispiam. Quid hominum generi socraticus amor iste cōducat. Cur tantis sit laudibus celebrandus / quid obsit ꝯtrarius. Dicam equidem altius aliquāto exorsus Plato noster furorem ī phedro mentis alienationem definit / Alienationis autem duo genera tradit: Alteram ab humanis morbis: Alteram a deo prouenire existimat. Insaniā illam / Hanc diuinum furorem nuncupat. Insanie morbo īfra hominis speciem homo deiicitur. ⁊ ex homine brutum quodāmodo redditur. Insanie duo sunt genera. Unum cerebri Alteꝝ cordis uitio nascitur. Cerebrum sepe adusta bili. sepe sanguine adusto nō numquam atra bili nimium occupatur. hinc dementes homines quādoque reddūtur: qui adusta bili uexantur / uel a nemine lacessiti uehementissime irascuntur / alte uociferātur / In obuios

Qui sanguine adusto laborant effusos nimium
in risus prorumpunt / preter omnium cõsuetu
dinem se iactant / mirabilia de se ꝑllicentur /
cantu gestiunt / exultãtq; tripudio. Qui bili
premuntur atra / merẽt ꝑpetuo: ipsi sibi som
nia fingunt / que uel presentia expauescant / uel
futura formident. Atq; hę qdem tres insanie
species cerebri fiunt defectu. Quando. n.
humores illi retinentur ĩ corde / angustiam ⁊
solicitudinem pariunt / nõ dementiam. Tũc
uero amentiam quando caput oppresserint:
ideo cerebri uitio dicuntur contingere. Cor
dis aũt morbo eã proprie insaniã fieri arbitra
mur / qua affliguntur hi qui ꝑdite amant. His
falso sacratissimum nomen amoris tribuitur.
Uerum ne forte nimis cõtra multos sapere ui
deamur disputationis gratia / nos etiam nomi
ne ad istos utamur.

Amor uulgaris est fascinatio quedam.

Capitulum Quartum

Vos autem aurium / ac mentis intẽtionẽ
dicendis accomodate. Sanguis in ado
lescentia subtilis est / clarus / calidus / atq; dul
cis / procedẽte enim etate subtilioribus parti
bus resolutis / fit crassior: propterea fit ⁊ ob
scurior. Nempe quod tenue rarumq; est / purũ
est / atq; perlucidum. Contrarium uero ɔtra /
cur calidus atque dulcis? quia uita / ⁊ uiuen
di initium / ipsa. s. generatio in calore ⁊ humo
re ɔsistit / ac semen prima uiuentium genitura
calidum est / ⁊ humidum: natura talis in pueri
tia ⁊ adolescentia uiget. In sequentibus etati
bus paulatim in contrarias qualitates siccita
tem ⁊ frigiditatẽ necessario ꝑmutatur. Ideo
sanguis in adolescente subtilis est / clarus / cali
dꝰ / atq; dulcis / qa subtilis / clarꝰ / qa recẽs ca
lidꝰ atq; huidus qa calidꝰ et hũidꝰ ẽ / ideo dul
cis eẽ uidetur. Dulcedo eni fit in calidi / ⁊ hũi
di mixtiõe. Quorsũ hec? nempe / ut intelliga
tis spiritus in hac etate subtiles ⁊ claros esse /
calidos atq; dulces. Hi enim cum a cordis ca
lore ex puriori sanguine generentur / tales in
nobis sunt semp / qualis est ⁊ sanguinis humor.
Quemadmodum uero spirituum uapor huius
modi creatur ex sanguine: ita ⁊ ipse similes si
bi radios per oculos quasi uitreas fenestras emic
tit. Atq; etiam sicut cor mundi sol suo circui
tu lumen / perq; lumen uirtutes suas ad inferi
ora demictit / sic corporis nostri cor / motu
suo quodam perpetuo ꝓximũ sibi sanguinem
agitans ex eo spiritus in totum corpus / perq;
illos luminum scintillas / per membra diffundit
quidem singula / per oculos autem maxime.
Ad altissimas quippe corporis partes spiritus
maxime cum sit leuissimus euolat eiusq; lumen
per oculos / cum ipsi perspicui sint / atq; omniũ
partium nitidissimi uberius emicat. Inesse ue
ro oculis ⁊ cerebro lumen aliquod licet exiguũ
aĩalia multa que noctu uident testimonio esse
possunt / quorum ĩ tenebris coruscant oculi.
Ac etiam siqs certo quodam modo oculi angu
lum digito presserit / contorseritq; / circulum
quẽdam uidetur intra se lucidum intueri. Fer
tur ⁊ diuus augustus oculos adeo claros ⁊ niti
dos habuisse / ut cũ acrius quemq; intueretur
cogeret eum quasi ad solis fulgorem uultum
submictere. Tiberius quoq; pregrandibꝰ fuis
se oculis traditur / ⁊ qui quod mirum esset noc
tu etiam ⁊ in tenebris uiderẽt / Sed ad breue ⁊
cũ primum e somno patuissent. Deinde rursus
hebescebant. Quod autẽ radius emissus ab ocu
lis uaporẽ secũ spiritalem trahat. ⁊ uapor iste
sanguinẽ: ex eo perspicimꝰ quod lippi ⁊ rubẽn
tes oculi spectantis proxime oculos radii sui
emissione cogũt morbo simili laborare. Ubi ap
paret ⁊ radiũ usq; ad obuium illum protendi et
cum radio una uaporẽ corrupti sanguinis ema
nare: cuius contagione oculus spectãtis inficia
tur. Scribit Aristoteles mulieres quãdo san
guis mẽstruus defluit intuitu suo speculum san
guineis guttis sepe fedare. Quod ex eo fieri
arbitror quia spiritus qui uapor sanguinis est /
Sanguis quidã tenuissimus uidetur esse adeo /
ut aspectum effugiat oculorũ. Sed in speculi
superficie factus crassior clare perspicitur / hic
si in rariorem materiam aliquam ceu pãnum /
aut lignum incidat Ideo non uidetur / quia in
superficie rei illius non restat. Sed penetrat.
Si in densã quidem / Sed asperam sicuti saxa
lateres / ⁊ similia / corporis illius inequalitate
dissipatur / ⁊ frãgitur. Speculũ autem ꝓpter
duritiem sistit ĩ superficie spiritum / propter

equalitatem/ lenitatemque seruat infractum/ propter nitorem spiritus ipsius radium iuuat & auget propter frigiditatem rarissimam illius nebulam cogit in guttulas. Eadem ferme ratiõe quotiens hiantibus faucibus obnixe anhelamus in uitrum/ eius faciem tenuissimo quodam saliue rore cõspergimus/ siquidem halitus a saliua euolans/ in ea materia compressus relabitur in saliuam. Ergo quid mirum si patefactus oculus & intentus i aliquem radiorum suorum aculeos i adstantis oculos iaculatur? Atque etiam cū aculeis istis/ qui spirituū uehicula sunt sanguineum uaporem illum/ quem spiritum nūcupamus intẽdit. Hinc uirulentus aculeus trãsuerberat oculos/ cumque a corde percutientis mictatur/ hominis perculsi precordia/ quasi regionem propriam repetit. cor uulnerat. Inque eius duriori dorso hebescit/ reditque in sanguinem. Peregrinus hic sanguis a saucii hominis natura quodammodo alienus/ sanguinem eius proprium inficit. Infectus sanguis egrotat. Hinc duplex sequitur fascinatio. Aspectus fetidi senis/ & mulieris menstrua patientis puerum fascinat. Aspectus adolescẽtis fascinat seniorem. Quoniam uero senioris humor frigidus est atque tardissimus/ uix dorsum cordis attingit in puero/ & ineptus ad transitum cor nisi propter infantiam sit mollissimum/ paruum admodum commouet. Hec ideo leuis fascinatio est illa uero grauissima/ per quam iunior trãsfigit precordia senioris. Hoc illud est amici optimi de quo platonicus apuleius conqueritur. Causa inquit omnis/ & origo presentis huius doloris/ etiam medela ipsa & salus unica mihi tu te ipse es. Isti enim tui oculi per meos oculos ad intima delapsi precordia acerrimum meis medullis cõmouẽt incendiū. Ergo miserere tua causa pereuntis. Ponite obsecro ãte oculos Phedrū myrrinusium & thebanum illum eius amore captū lysiã oratorẽ. Lysias i phedri uultum inhiat. Phedrus in oculos lysie scintillas suorū defigit oculorum/ cumque scintillis una transmictit & spiritum. Radius phedri/ radio lysie facile copulatur/ Spiritui quoque facile iungitur spūs. Uapor huiusmodi a phedri corde genitus Lysie statim petit precordia/ quorum hebetudine fit compactior/ & in priorem phedri relabitur sanguinẽ. Ita ut phedri sanguis/ quod mirum est/ iam i corde sit lysie/ hinc ad clamorem cõfestim prorumpit uterque/ lysias ad phedrū. Cor meū phedre charissima uiscera: Phedrus ad Lysiã. O spiritus meus/ o meus sãguis lysia. Sequitur phedrus lysiã/ quia cor suum poscit humorem. Sectatur phedrum lysias quia sanguineus humor uas proprium postulat/ suam exigit sedem. Uerum lysias phedrum sectatur ardentius. Facilius enim cor sine minima humoris sui particula: quam humor ipse sine corde proprio uiuit. Riuus fonte magis quam fons riuulo indiget. Igitur ut ferrum qualitate magnetis accepta/ ad lapidẽ hunc trahitur quidẽ. lapidem uero nõ attrahit. Ita lysias phedrum magis quam phedrus lysiam sequitur.

Quam facile amore irretiamur. Cap. V.

AN potest dixerit quispiam tenuis radius leuissimus spiritus/ pauculus sãguis phedri/ tam cito/ tam uehemẽter/ tam pernitiose totum lysiam inquinare? Hoc utique mirum nõ uidebitur si ceteros morbos/ qui cõtagione nascuntur considerabitis/ si pruritum/ si scabiem si lepram/ pleuresim/ pthisim. Disinteriã lippitudinem/ epidimiam. Amatoria uero cõtagio facile fit/ & grauissima omnium pestis euadit. Quippe spiritalis uapor ille sanguisque ab adolescẽte seniori prorsus iniiectus/ quatuor hẽt ut supra diximus qualitates. Clarus ẽ/ subtilis calidus/ atque dulcis/ quia clarus/ oculorū & spirituum claritati in seniore maxime consonat blanditur/ & allicit/ quo fit ut auide ab illis hauriatur/ quia subtilis/ celerime conuolat in precordia: inde facilime per uenas & arterias in corpus permanat uniuersum. Quia calidus/ uehemẽter agit/ & mouet & fortius senioris sanguinẽ inficit/ eumque in suam conuertit naturã/ quod Lucretius ita tetigit.

Hinc in te primum ueneris dulcedinis in cor
Stillauit gutta/ & successit frigida cura.

Preterea/ quia dulcis fouet uiscera quodammodo pascit/ atque oblectat/ hinc fit ut totus uiri sãguis in iuuẽilis sãguinis naturã mutatus Iunioris illius appetat corpus/ quo suas uenas inhabitet & recẽ

tis sanguinis humor, uenas quoqz recētes τ teneras illabatur, fit etiā ut uoluptate simꝉ τ dolore eger iste, tāgatur. Voluptate ꝓpter uaporis illius, τ sāguinis claritatē, atqz dulcēdinē illa siqdē allicit, hec oblectat. Dolore ꝓpter eius subtilitatem atqz calorem, illa quippe uiscera diuidit, τ discerpit, iste homini quod suum est aufert, τ i alterius mutat naturam, per quam sane mutationem eum in se quiescere nō permictit: sed ad eum semper a quo infectus ē trahit hoc ita Lucretius innuit
Idqz petit corpus mens unde est saucia amore
Namqz omnes plerūqz cadūt in uulnus: τ illā
Emicat in partem sanguis unde icimur ictu.
Et si cominus est hostem ruber occupat humor
In his carminibus Lucretius non aliter uult sanguinem hominis oculorum radio uulnerati in uulnerantem prolabi, q̄z hominis gladio cesi sanguis ꝓlabitur in cedentem. Huius ut ita dicam miraculi si rationem requiritis afferam Vulnerat hector Patroclum, ac perimit, Patroclus hectorem inspicit uulnerātem. Unde eius cogitatio iudicat ulciscendum, confestim ad uindictā bilis accenditur, ab ea sanguis inflammatur, τ ad uulnus euestigio properat, tū ut partem illam corporis foueat, tum etiā ad uindictam, eodem concurrunt, τ spiritus ii. quia leues sūt, ad heectorem, usqz uolantes in eum migrant, eius calore seruantur ad tempꝰ puta ad horas septem, eo ipso in tempore si hector cadaueris uulnus, cominus intentus inspiciat uulnus cruorem uersus hectorē eiicit: potest enim cruor uersus hostem quodammodo effluere, tum qa non dum calor omnis extinctus est, non dum agitatio quieuit interior, tum quia paulo ante i eum concitus fuerat, tum deniqz quia sanguis spiritꝰ repetit suos, atqz etiam spiritus suum attrahunt sanguinem. Simili quodā pacto hominis amore saucii sanguinem festinare inferientem τ Lucretius innuit et nos summopere comprobamus.

De miro quodam effectu uulgaris amoris.
Capitulum Sextum.

Dicam ne Viri castissimi, quod sequitur an potius pretermictam? Dicam certe. postquam res ipsa postulat, τ si dictu uidetur absurdum. At quis turpia non turpiter dixerit. Tanta ꝓmutatio senioris hominis urgens ad iunioris similitudinem facit, ut iste totum sui corpus in illum transferre: τ totum illius in se transfundere studeat, ut uel recēs humor uasa recentia, uel uasa teneriora teneriorem consequantur humorem. Hinc multa inter se turpissime facere compelluntur. Cum. n. genitale semen a toto corpore defluat, solo huiꝰ iactu, uel tractu totū corpus tradere se posse confidunt, τ totum accipere. Id in se ipso phylosophꝰ epicureus ille presensit Lucretiꝰ amātium omnium infelicissimus.
Sic igitur ueneris qui telis accipit ictus.
Siue puer membris muliebribus hūc iaculatur
Seu mulier toto iactans de corpore amorē
Unde feritur, eo tendit gestitqz coire.
Et iacere humorē i corpus de corpore ductū
Affigunt auide corpus iunguntqz saliuas
Oris: τ inspirant pressantes dentibus ora
Nequicquam: qm̄ nil inde abradere possunt
Nec penetrare τ abire in corpus corpore toto
Nā facere interdum uelle τ certare uidentur.
Usqz adeo cupide ueneris compagibus herēt.
Membra uoluptatis dum ui labefacta liqscunt
Hec Lucretius epicureus: Quod etiā totum in se capere amatum amantes cupiant. Artemisia Mausolei regis carie uxor ostendit: que supra affectionis humane fidem uirum suū amauisse dicitur. Eiusqz defūcti corpus redegisse in puluerem τ aque inditum ebibisse.

Vulgaris amor est sanguinis perturbatio
Capitulum Septimum

Esse uero hanc i saguine passionem illō argumento est, quod estus huiusmodi alterna requie caret. Cōtinua uero febris aphysicis i sanguine ponitur, que autem horas sex quieti relinquit i pituita, que diem unum in bili: que duos in atre bilis humore. In sanguine igitur illam merito collocamus. In sanguine dz. melancolico, ut i oratione Socratis audiuistis, hunc sanguinis contagionis semper affixio comitatur.

Quomodo amantes fiunt amati similes
Capitulum Octauum

IDeo nemo uestrum miretur siquem amātem audiuerit amati sui / similitudinem aliquā uel figuram suo ī corpore contraxisse. Pregnantes sepe mulieres uinum quod auidissime cupiunt / uehemēter excogitant / uehemēs cogitatio / spiritus mouet interiores / atqꝫ in his excogitate rei pingit imaginem: Isti sanguinem mouēt similiter ⁊ ī mollissima fetus materia / uini imaginem exprimunt. Amator aūt ardentius / q̄ꝫ pregnantes suas cupit delitias / uehemētius quoqꝫ ⁊ firmius cogitat. Quid mirum si usqꝫ adeo herētes ⁊ infixi pectore uult⁹ ab ipsa cogitatione purgantur in spiritu a spiritu statiꝫ in sanguine infigantur. Presertim cum in lysie uenis iam mollissimus sanguis phedri sit genitus ut facillime possit phedri uultus in sui ipsius sāguine relucere. Quōiā uero mēbra corporis singula ut quotidie arescunt: ita sumpto alimonie rore quotidie reuirescunt. Sequitur ut in dies corpus cuiusqꝫ hominis / quod sensum exaruit / paulatim reficiatur. Reficiuntur autem membra a sanguine ex uenarū riuulis emanāte. Ergo miraberis si certa similitudine pictus sanguis eandem mēbris impresserit. Ut lysias tandem phedro in nonullis uel coloribus / uel liniamentis / aut affectibus aut gestibus euasisse similis uideatur.

A quibus precipue irretiamur. Cap. viiii

QUeret forsitā aliquis a quibus precipue et quo pacto illaqueētur ⁊ quomodo soluātur amantes. femine profecto uiros facile capiunt / facilius autem ille: que masculā quandā indolem pre se ferunt: ⁊ tanto facili⁹ masculi quāto similiores sunt uiris q̄ꝫ femine / ⁊ sanguinē spiritumqꝫ habent lucidiorem / calidiorem / subtiliorem / qua in re amatoria cōsistit illaqueatio. Ex maribus autem illi uiros / seu mulieres uelocissime fascināt. qui sanguinei sunt potissimuꝫ: ⁊ quadam ex parte collerici oculos amplos habent / glaucos atqꝫ nitētes: precipue uero si casti uiuant neqꝫ p coitum claro humorum succo exhausto serenos uultus fedauerit. Hec enim ad ipsas sagiptas proprie emictēdas que cur uulnerant / ut supra tetigimus requirūtur. Irretiuntur preterea cito quibus nascentibus uenus fuerit ī leōe / uel luna uenerem uehementer aspexerit / ⁊ qui eadem complexione sunt prediti. flemmatici ī quibus dominatur pituita: nūq̄ꝫ. Melācolici / in quibus atra bilis / uix quidē captantur. Sed capti nūq̄ꝫ postea liberantur. Quando sanguineus deuincit sanguineum leue iugum est / suaue uinculum / similis namqꝫ complexio mutuum creat amorē: Huius preterea humoris suauitas spem ⁊ fiduciam prestat amanti. Quando collericus collericū intolerabilior seruitus. Uicissitudinē quidem nonnullā beniuolentie in his facit complexiōis similitudo. Sꝫ igne⁹ ille bilis humor crebra illos iracundia turbat. Quando sanguineus collericum / aut contra propter suauis simul / ⁊ acris humoris conmixtionem alternatio quedam prouenit iracūdie / ⁊ gratie uoluptatis atqꝫ doloris. Cum sanguineus melācolicum ligat nodus perpetuus nō miserimus: Sāguinis quippe dulcedo melācolie amaritudinē tēperat. Cuꝫ uero collericus illaq̄at melancolicum / pestis omnium pernitiosissima. acutissimus adolescētis humor seniori sui uiscera passim illabitur. Est mollis flamma medullas. Oritur infelix amator colera ad iracūdiā cedes qꝫ prouocat. Melancolia ad merorem ⁊ perpetuā querimoniam. Iis sepe idem qui phylidi. Didoni. Lucretio / amoris est exitus. flegmaticus autem seu melancolicus adolescens ꝑpter sanguinis: ⁊ spirituū crassitudinē capit neminē.

Modus ilaqueationis. Capitulum. x.

QUo autē pacto fascinentur amātes satis supra dixisse uidemur / si mō illud addam, mortales tūc summopere fascinari / quādo frequentissimo intuitu aciem uisus ad aciem dirigentes / lumina iungunt luminibus / ⁊ longum miseri ebibunt amorem. Huius profecto morbi ut museo placet causa omnis ⁊ origo ē oculus / ideo siquis nitore polleat oculorum / licet minus in reliquis mēbris compositus sit / sepius intuentes ea ratione qua diximus īsanire cōpellit. Qui contra dispositus est / ad moderatam quandam beniuolentiam inuitat potius q̄ꝫ

ardorem. Reliquorum preter oculos mēbro
rum concinnitas non cause uim ad egrotatio
nem huiusmodi, sed occasionis ipulsam uide
tur habere. Talis quippe compositio eminus
prospiciētem ut propius accedat hortatur, de
inde cernentē cominus in ipsa sui cōsideratio
ne diutissime detinet. Immorantem uero so
lus ipse ferit intuitus. Ad moderatum autem
amorem illum diuinitatis participem. De quo
in hoc conuiuio ut plurimum disputatur, non
oculus solus, ut causa Sed partium cūctarum
concordia iocunditasqꝫ concurrit.

Curatio amoris. Capitulum. xi.

Hactenus quomodo ⁊ a q̄bus irretiamur
tractauimus. Restat ut quomodo sol
uamur paucis doceam9. Solutio uero duplex
altera quidem nature, altera diligentie. Na
turalis est que certis temporis iteruallis per
ficitur. Que non adhunc solum, sed ad omnes
attinet morbos, siquidem in cute pruritus ea
tenus permanet, quatenus tabidi sanguinis
fex in uenis, aut salsedo pituite uiget in men
bris. Defecato sanguine: ⁊ pituita demollita
pruritus desinit: ⁊ fede cutis macule abolen
tur. Euacuationis tamen matura diligentia
confert plurimum. Repentina euacuatio, uel
ūctio periculosissima iudicatur, Inquietudo
quoqꝫ amantiū tam diu necessario perseuerat
q̄zdiu infectio illa sanguinis per fascinationē
in iecta uisceribus pmanēs graui cor premit
cura. Uulnus alit uenis, cecis membra flam
mis adurit. a corde siquidem i uenas, a uenis
in membra fit trāsitus, hac deniqꝫ expurgata
amantium, Immo uero amētium cessat inqui
etudo. Id longum i omnibus requirit tempo
ris spatium. In melancolicis uero longissimū
Presertim si saturni influxu fuerint irrectiti
adde ⁊ amarissimū, si saturno retrogrado, uel
marti coniuncto, uel soli opposito mācippati
sint. Egrotant illi ⁊ diutissime, in quorum na
tiuitate uenus in domo saturni fuerit: uel sa
turnum lunamqꝫ uehementer aspexerit. Ad
denda est naturali huic purgationi diligentis
sime artis industria. Cauendum in primis ne
immatura euellere, uel amputare tētemus ne
que summo cum periculo discindamus: que tu
tius dissuere possumus, cōsuetudinis intermis
sio facienda. Summopere uero cauendum ne
lumina oculorum luminibus coniungantur.
Siquid in amati animo, uel corpore uitii est
diligenter animo reuoluendum. Plurimis,
uariis, grauibus negotiis animus applicādus,
sepe minuendus sanguis est, uino utendum cla
ro, non nunquam etiam ebrietate, ut ueteri
sanguine uacuato nouus sanguis accedat, no
uus ⁊ spiritus. Exercitatione sepe ad sudorē
usque uti prestat, per quam corporis meatus
ad expurgationem faciendam aperiantur. Ea
insuper omnia que physici ad cordis presidiū
adhibent ⁊ cerebri alimentum prosunt quam
plurimum. Sepe etiam coeundum Lucretius
precipit, sed fugitare decet simulacbra ⁊ pabu
la amoris. Absterrere sibi, atqꝫ alio conuerte
re mentem. ⁊ iacere humorem coniectum in
corpora queque. Nec retinere semen conuer
sum unius amore.

Quam noxius uulgaris amor. Cap. xii.

Sed ne diutius de insania loquentes insa
niamus, sic breuibus cōcludamus. Insanie spe
cies quedam est anxia illa solicitudo: qua uul
gares amantes diu nocteqꝫ uexātur: qui amo
re durante bilis incendio primum: deinde atre
bilis adustiōe afflicti, in furias ignēque ruunt
et quasi ceci quo precipitentur ignorant. q̄z p
nitiosus adulterinus hic amor tam amatis q̄z
amātibus sit lysias thebanus ⁊ Socrates apud
platonem in Phedro demostrant. Hoc itaque
furore homo, in bestie naturam deuoluitur.

Quam utilis diuinus amor ⁊ de quatuor eius speciebus. Capitulum. xiii.

Diuino autem furore super hominis na
turam erigitur, ⁊ in deum transit. Est
antem furor diuinus illustratio rationalis aie
p quā deus aiam a supis delapsā ad infera ab in

Furor diuinus

239

ad supera retrahit. Lapsus anime ab ipso uno
rerum omnium principio ad corpora / per qua
tuor gradus efficitur / per mẽtem / ratiõem /
opinionem atq; naturam. Nam cum in omni
rerum ordine sex gradus existant / quorũ sum
mum tenet ipsum unum infimũ corpus. media
uero sunt quatuor que prediximus: necesse ẽ
quicquid a primo ad ultimum labitur / quatuor
per media cadere. Ipsum unum rerum omniũ
terminus ⁊ mensura cõfusionis ⁊ multitudinis
expers. mẽs angelica multitudo quidem idea
rũ. Sed stabilis ⁊ eterna. Ratio anime mul
titudo notiõum argumentationumq; mobilis
Sed ordinata. Opinio autẽ inordinata / ⁊ mo
bilis / imaginum multitudo sed substantia
punctisq; unita. cũ anima ipsa / in qua est opi
nio / una substantia sit nullum occupans locũ.
Natura. i. nutriendi uis ab anima ⁊ animalis
cõplexio similiter / nisi quod per corporis pũc
ta diffunditur. Corpus autem indeterminata
partium ⁊ accidentiũ multitudo subiiecta mo
tui / ⁊ substantia punctis momentisq; diuisa.
Hec omnia respicit aĩa nr̃a ꝑ hec d̃scẽdit / ꝑ hec
⁊ ascendit. Ut eñi ab ipso uno / quod omnium
principium est producitur / unitatem quandã
sortita est: que omnem essentiam eius uires
operationesq; unit: a qua ⁊ ad quã ita cetera
que in anima sunt se habent / sicut a centro ⁊
ad centrum circuli linee. Unit uero nõ modo
anime partes inuicem ⁊ ad totã animam / Sed
animam totam ad ipsum unum rerum omnium
causam. Ut autem diuine mẽtis radio claret /
rerum omnium ideas per mentem actu stabili
cõtemplatur. Ut se ipsam respicit / rationes
rerum uniuersales cogitat: ⁊ a principiis ad cõ
clusiones raciocinatione discurrit. Ut corpo
ra respicit / particulares rerum mobilium for
mas atq; imagines per sensus acceptas opinio
ne uolutat. Ut materiam attigit / natura ue
lut instrumento utitur / quo unit materiã / mo
uet / ⁊ format. Unde generationes / augmẽta
⁊ eorũ contraria proficiscuntur. Cernitis igi
tur ab uno: quod super eternitatem / in eter
nam multitudinem labitur. ab eternitate in
tempus / a tempore in locum / atq; materiam
Labitur / inquam quando ab ea puritate / qua
nata est longius corpus amplectẽdo discedit.

Quibus gradibus diuini furores animam ex
tollunt. Capitulum. xiiii.

Qua propter sicut per quatuor descẽdit
gradus / per quatuor adscendat necesse
est. Furor autem diuinꝰ est / qui ad supera tol
lit / ut in eius definitione consistit. Quatuor
ergo diuini furoris sunt species. Primus qui
dem poeticus furor. Alter mysterialis. Ter
tius uaticinium. Amatorius affectus est quar
tus. Est autẽ poesis a musis / mysterium a dio
nysio Uaticiniũ ab apolline. Amor a uenere.
Redire quippe ad unum animus nequit / nisi ip
se unum efficiatur. Multa uero effectus est.
quia est lapsus in corpus in operationes uarias
distributus / ⁊ ad corporalium rerum multitu
dinem respicit infinitam. Ex quo partes eius
superiores pene obdormiunt Inferiores aliis
dominantur. Ille torpore. Iste perturbatio
ne afficiuntur. Totus autem animus discor
dia ⁊ incocinnitate repletur. poetico ergo fu
rore primum opus est. qui per musicos tonos
que torpent suscitet: per harmonicã suauita
tem que turbantur / mulceat: per diuersorum
denique consonantiam / dissonantem pellat di
scordiam ⁊ uarias partes animi temperet. Ne
que satis hoc est. Multitudo enim ad huc ⁊ di
uersitas restat ĩ animo / Accedit ergo mysterĩ
um ad Dionysium pertinẽs / quod expiationi
bꝰ / sacrisq; / ⁊ omni cultu diuino partiũ oĩum
intentionem in mentẽ / qua deus colitur diri
git. Unde cum singule animi partes ad unam
mẽtem redacte sint / iam totum quoddam unũ
ex pluribus factus est aĩus. Tertio uero ad
huc opus est furore / qui mentem ad unitatem
ipsã aĩe caput reducat. hoc apollo ꝑ uaticiniũ
efficit. Nã cũ aĩa supra mentẽ in unitatẽ sur
git / futura presagit. Demũ cũ aĩa facta ẽ unũ
Unum inq; quod in ipsa natura ⁊ essentia aĩe
est / Restat ut illico in unum / quod est super es
sentiam. i. deum se reuocet. Hoc celestis illa
uenus ꝑ amorẽ. i. diuine pulchritudinis desi
deriũ / boniq; ardorẽ explet. Primus itaq; fu
ror incocinna ⁊ dissonãtia temperat. Secundꝰ
tẽperata unum totũ ex partibus efficit. Ter
tius unum totum supra partes. Quartus in

Unum / quod super essentiã ⁊ super totum est / ducit. Plato In phedro mentem diuinis deditam / in anima hominis aurigam uocat. Unitatem anime / aurige caput. Rationem / opinionemqꝫ per naturalia discurrẽtem / equum bonũ. Phãtasiã confusam / appetitumqꝫ sensuũ malũ equum. Anime totius naturam / currũ quia motus suus tamquam orbicularis a se incipiens inse deniqꝫ redit: dũ sui ipsius naturã animaduertit. Ubi cõsideratio eius ab anima pfecta in eandem reuertitur. Alas animo tribuit: per quas in sublime feratur / quarum alteram putamus indagationẽ illam esse / qua mẽs assidue ad ueritatẽ adnititur. Alteram boni desiderium / quo nostra uoluntas semper afficitur. He partes anime suum amictũt ordinẽ / quando perturbante corpore confunduntur. Primus itaqꝫ furor. Bonũ equum. i. rationẽ opinionemqꝫ a malo equo. i: a phãtasia confusa ⁊ sensuum appetitu distinguit. Secũdus malum equum bono bonum Aurige. i. menti subicit Tertius aurigam. In caput suum. i. in unitatem mentis apicem dirigit. Postremus caput aurige in caput rerum omnium uertit. Ubi auriga beatus est. ⁊ ad presepe. i. ad diuinam pulchritudinem: sistens equos. i. accomodãs omnes sibi subiectas anime partes. obiicit illis ambrosiam ⁊ super ipsam nectar potandum. i. uisionem pulchritudinis ⁊ ex uisione letitiam. Hec quatuor furorum opera sunt. De quibus generatim i phedro disputat / Proprie uero de poetico furore in Ione. de amatorio In cõuiuio. omnibus his furoribus occupatum fuisse Orpheum libri eius testimonio esse possunt. Amatorio maxime Saphon. Anacreontem: ⁊ Socratem fuisse correptos accepimus.

Omnibus iis furoribus amor prestantior est. . Capitulum. .xv.

Omnium potẽtissimus / ⁊ prestantissimus est amatorius. Potentissimus inquam propterea quod omnes alii ipso necessario indigent / neqꝫ enim poesim / neqꝫ mysteria neqꝫ uaticiniũ sine ingenti studio flagranti pietate ⁊ sedulo diuinitatis cultu consequimur Studium uero pietatẽ / cultum quid aliud dicimus qꝫ amorem? Igitur omnes amoris potentia cõstant. Est etiã prestantissimus / quoniã adhũc tamquam ad finem alii referuntur. hic autem proxime deo: qui nos copulat / hos utiqꝫ furores quator / totidem adulterini affectus falso imitari uidentur. Poeticum quidem musica ista uulgaris / que auribus dũtaxat blãditur Mysterialẽ / uana multorꝫ hominũ superstitio fatidicum / fallax peritie humane coniectio. Amatorium / libidinis impetus. Uerus enim amor nihil est aliud qꝫ nixus quidam ad diuinã pulchritudinẽ euolandi ab aspectu corporalis pulchritudinis excitatus. Adulterinus autẽ ab aspectu in tactum precipitatio.

Quam utilis amor Socraticus. .C.xvi.

Queritis qd amor Socraticus cõferat? primo quidem ipsi Socrati plurimũ ad alas illas recuperandas / quibus in patriam reuolet. Deide ciuitati sue magnopere ad honeste feliciterqꝫ uiuendum. Ciuitatem profecto nõ lapides / sed homines faciunt homines uero a tenera etate quemadmodum arbores a tenerioribus curandi sunt / ⁊ ad frugem optimam dirigendi puerorum curam parentes habent ⁊ pedagogi. Adolescentes autem limites parẽtum ⁊ pedagogorꝫ non prius transgrediuntur qꝫ iniqua uulgi consuetudine deprauẽtur. Superiorem quippe uiuendi normam domi inbibitam sequerentur / nisi ab ea improborum hominũ / eorꝫ presertim / qui illis blandiuntur usu / cõsuetudineqꝫ deflecterẽtur. Quid ergo Socrates faciet? Num permictet / ut flagitiosorum cõtagione adolescentia / que future rei. p. semẽ est / corrumpatur? At ubi patrie charitas? Succurret itaque patrie Socrates. filiosqꝫ illius / suos autem fratres a pernitie liberabit. Leges fortasse conscribet / quibus lasciuos uiros ab adolescentum cõsuetudine segregabit. Sed nõ omnes ligurgi / aut solones esse possumus. Paucis legum condendarꝫ datur auctoritas paucissimi legibus latis obtẽperãt Quid ergo? Uim inferet / ⁊ manu iniecta seniores a iuuentute depellet. At solus hercules cum monstris dicitur decertasse. Ceteris piculosissima ẽ huiusmodi uiolẽtia. Forsitan scelestos hoĩes monebit / corripiet / obiurgabit

240

Ceterum perturbatus animus monentis uerba cōtēnit: ⁊ quod deterius est seuit in monitorē: Qua de causa ab alio pugno ab alio calce dum id tentaret pcussus est Socrates. Unica restat Iuuentuti via salutis. Socratis cōsuetudo. Huic ergo grecorum ille sapientissimus charitate deuictus sese miscet ubiqꝫ ⁊ magna incedit adolescentum comitante caterua Ita uerus amator, utpote pastor, agnorum gregem: a falsorum amātium, ceu luporum uoragine, ac peste tutatur: Quoniā uero pares cum paribus facilime congregantur, parem se facit iunioribus puritate uite, Verboꝝ simplicitate, ludis, iocis, atqꝫ facetiis: Seqꝫ ex sene puerum facit. In primis ut pueros quandoqꝫ reddat domestica ⁊ Iocunda familiaritate seniles. Ad uoluptatem prona iuuentus sola uoluptate tenetur, rigidos effugit preceptores, hic nostre adolescētie tutor ad patrie sue salutē rerum suaꝝ administratione neglecta iuniorum suscipit curam, eosqꝫ primum iocunde cōsuetudinis captat suauitate. Ita illaqueatos monet. Deinde seuerius. Postremo censura rigidiori castigat. hoc pacto phedonē adolescentulum lupanari publico prostitutum ab ea calamitate redemit: fecitqꝫ philosophū Platonē poesi deditum coegit tragedias igni tradere: ⁊ studia pretiosiora capessere. Xenophontem a uulgari luxu ad sapiētum traduxit sobrietatem, Eschinem, ⁊ aristippum ex pauperibus diuites: Phedrum ex oratore philosophum. Alcibiadem ex ignorante doctissimū reddidit. Charmidē grauem fecit, ⁊ uerecundum. Theagem iustum, fortemqꝫ in re. p. ciuem. Euthydemum, ac Mennonem a sophistarum captiunculis ad ueram trāstulit sapientiā Quo factum est ut nō tam Iocunda q̄ꝫ utilis fuerit socratis cōsuetudo, ac multo ardētius ab adolescentibus, ut alcibiades ait dilectus fuerit Socrates quem dilexerit.

Quomodo agende sunt gratie spiritui sancto qui nos ad hāc disputationē illuminauit atqꝫ accendit. ·Capitulum. ·xvii.

IAm igitur Conuiue optimi quid amor sit? Quis uerus amator? Que ue amantis utilitas ex uestra primum, ex mea deinde disputatione feliciter comperisse uidemur. Huius autem inuentionis felicissime causam ⁊ magistrum eundem ipsum amorem. qui ⁊ cōpertus est fuisse, pcul dubio existimate, Amore namqꝫ ut ita dixerim, inuēiendi amoris accensi amorem quesiuimus: ⁊ inuenimꝰ. Ut eidem inquisitionis ⁊ inuentionis pariter habenda sit gratia: O miram numinis huius magnificētiam, O incomparabilem amoris benignitatem. Cetera siquidem numina uix tandem postq̄ꝫ diu quesieris se parūper ostēdunt. Amor etiam quesituris occurrit. Qua propter huic multo magis q̄ꝫ ceteris homines se debere fatētur. Sunt autem qui diuinam potentiam sepe audeāt execrari scelerum nostrorum fulminatricem. Non nulli etiam sapientiam oderunt nostrorum omnium exploratricem flagiorū. Amorem uero diuinum bonorum omnium largitorem non amare non possumus. Nos autē amorem hunc adeo nobis propitium ea mēte colemus, ut ueneremur. Sapientiam, ⁊ potentiam admiremur. Ut amore duce totum ut ita loquar deum habeamus propitiū, ac totum amoris flagrantia diligentes toto etiam deo amore perpetuo perfruamur.

·FINIS.

Impressum Florentie per Laurentium ·uenetum.

cc. 240

